

Mpohwoe Hungkuno Songofoho

Ampeeli-Wojokeso New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Matiyu	4
Mak	52
Luk	81
Joun.....	136
Apousel	177
Loum	220
1 Koulin	247
2 Koulin	274
Ngkolesiya	291
Efesos	300
Filipai	308
Koulousi	315
1 Tesolounika	321
2 Tesolounika	326
1 Timouti	329
2 Timouti	337
Taitas	342
Filemoun	346
Hipilu	348
Jemis	367
1 Pita.....	374
2 Pita.....	382
1 Joun	387
2 Joun	392
3 Joun	394
Jut.....	396
Toho Wojo Honajo Hungkuno	399

Matiyu

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo (30) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa mta'ango kakoe yofe Matiyu mti'mokumentisofoho. Oso Matiyu huhwo sohwo yofe hufa'unjo hweho. Nom'ne yofeso ole, Lifaiyoho. Matiyu huhwo sohwo simo'mo kako ango Koponeyam sopo a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho imojo hweho. Oso ango hopo sopo Jisas i'mofawento Matiyumo ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Jisas ose ulahoningki Matiyu a'amu mta'ni hamniyoho mayo syohoso noho'nasyonto Jisasimo iningkamentisofoho. Tifi Matiyu Jisasiye inomokomoyo imo'nimentisofoho. (Oso hungkuno hiso Matiyu sohe engo 9 honingano we'e 9. Osopo weho.) Mak sohwoe iyoswoso simo'mo mti'mokumentisofoho. Tifi Matiyu'nji Luki'nji mti'mokumentisoyefoho. Oso'no Makiye hungkuno pi'ningo fehohnjoso Matiyuye hungkunomo weho. Simo'mo a'amu toho wojo limotofo sohwa ole limentohofi ifawenepohoho. Ose limentohofi so'no a'amu Jutaso nohontohumentaningkofi olo iyoswo loso Matiyu Jisas sohwo olo oloho hweho. Kako nto ifawo'maho. Ose ulimonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Matiyu kako a'amu Jutaso iningkamentohofi somo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo mti'mokiyoso Ngkilik hungkunomo mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo Matiyu mti'mokumentisofoho hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Oso huno nafohotofo hwapingo neso olenoho. Nakwo atofolihwasi huno syafisyiyoso Matiyu kako olo iyoswo loso tihwamne'no mti'mokumentisofoho. Oso'no Matiyu kako a'amu Jutaso atofolikuji Jisasimo iningkafitne'ento mti'mokumentisofoho kalohi nakwo atofolihwasi Jisasimo uningkohwano.

Jisas Kilaisiye hofiyakwosafe yofeso olenoho.

(Luk 3:23-28)

- 1 Olo a'amu lohwa Jisas Kilaisiye hofiyakwosafoho. Jisas kako hwe yofe engo'njo Ntefit sohwo'nji Apiloham'njiye temtitofo mta'ango hweho.
 - 2 Apiloham sohwo Aisakiye kaningkwowheho. Aisak sohwo Jekoupiye kaningkwowheho. Jekoup sohwo Jutaso'nji homningkwa'wehwosanjiye kaningkwowheho.
 - 3 Jutaso sohwo kako Pelesi'nji Sela'njiye kaningkwowheho. Sikoe kona'wohisi Temafoho. Peles sohwo Hesilouniye kaningkwowheho. Hesiloun sohwo Lamiye kaningkwowheho.
 - 4 Lam sohwo Aminotapiye kaningkwowheho. Aminotap sohwo Nasouniye kaningkwowheho. Nasoun sohwo Salimouniye kaningkwowheho.
 - 5 Salimoun sohwo Mpouasiye kaningkwowheho. Mpouasiye kona'wohisi Lehapiyoho. Mpouas sohwo Oupetiye kaningkwowheho. Oupetiye kona'wohisi Lutiyoho. Oupet sohwo Jesiye kaningkwowheho.
 - 6 Jesi sohwo hwe yofe engo'njo Ntefitiye kaningkwowheho. Ntefit sohwo Yulaiyafe ape nomanto Soulomoun tipema'mentisofoho.

7 Soulomoun sohwo Leyapouamiye kaningkwowheho.

Leyapouam sohwo Apiyafe kaningkwowheho.

Apiya sohwo Asafe kaningkwowheho.

8 Asa sohwo Jehousofatiye kaningkwowheho.

Jehousofat sohwo Joulamiye kaningkwowheho.

Joulam sohwo Usiyafe kaningkwowheho.

9 Usiya sohwo Joutamiye kaningkwowheho.

Joutam sohwo Ehasiye kaningkwowheho.

Ehas sohwo Hesekiyafe kaningkwowheho.

10 Hesekiya sohwo Monaseye kaningkwowheho.

Monase sohwo Emouniye kaningkwowheho.

Emoun sohwo Jousaiyafe kaningkwowheho.

11 Jousaiya sohwo Jekounaiya'nji homningkwa'wehwosanjiye kaningkwowheho. Hohosohonta a'amu Mpapilounnta'angoso a'amu Isilael somo impe intofontifi ango Mpapiloun ne'no motawo'mentohofoho.

12 Mpapiloun ne'no motawo'mentohofi sohonta Jekounaiya sohwo Siyalitiyeliye kaningkwowho imo'nimentisofoho.

Siyalitiyel sohwo Selopapeliye kaningkwowheho.

13 Selepapel sohwo Apiyoutife kaningkwowheho.

Apiyout sohwo Elaiyakimiye kaningkwowheho.

Elaiyakim sohwo Esoufe kaningkwowheho.

14 Esou sohwo Satoukiye kaningkwowheho.

Satouk sohwo Ekimiye kaningkwowheho.

Ekim sohwo Elaiyatiye kaningkwohweho.

¹⁵ Elaiyat sohwo Eleyasafe kaningkwohweho.

Eleyasa sohwo Mataniye kaningkwohweho.

Matan sohwo Jekoupiye kaningkwohweho.

¹⁶ Jekoup sohwo Jousepiye kaningkwohweho.

Jousep sohwo Maliyafe hwe hweho.

Maliya Jisasimo ma'mentisofoho. Jisas huhwo sohwo hofiko yofe Kilaisiyoho mulimentohofoho. Hwe huhwo sohwo Anitu uhwasopento nakwoe hwaho lopono uhwatimentisofoho.

¹⁷ Apiloham kakoe imuso hofiko'montohwa aho hufu'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mji-mo'nimiwahoningkofi Ntefiti imo'nimentisofoho. Ntefitiye imuso hofiko'montohwa aho hufu'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mjimo'nimiwahoningkofi a'amu Isilael somo ango Mpapiloun ne'no motawo'mentohofoho. Osohonta hofiko'montohwa aho hufu'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mjimo'nimiwahoningkofi Jisas Kilais imo'nimentisofoho.

Maliya Jisas Kilaisimo aswo ma'mentisofoho.

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Olo hungkuno Jisas Kilais imo'nimentisofoho so'noyolohoso ole, Jousep Jisasiye kona'wohi Maliya simo kako'ne ape nto ufohoto'mentohofoho. I oso'no Jousep Maliyamo momaso sohonta Maliya simeho Anituye Towahuno mta'ango imo'nimentisofoho.

¹⁹ Maliyafe hwehwo Jousep kako hwe wopingo'nohino hweho. Jousep ole syafihu'mento, Maliya wonimango unonoho. Ose syafisyonto olo hungkuno hiloso hiyaso waweno syafihu'mentisofoho. Oso'no ngko hungkuno ape mayo'ne wamtihupo'mo. ²⁰ Oso hiso'no ko syafisyonto wojo honingkanimentisoso a'amu Anitu mta'ango sohwo kakimo u'manto ulimento, Jousep, Ntefitiye imu sohwo, kiko ape Maliya mayoso'no iyoho kiningkuhwoloho. Upa'nyo. Maliyafe simehomo mehomi nto imo'nimaho. Oso hiso Anituye Towahuno uyi-maso hweho. ²¹ Maliya hwomu nomahwoso'no kiko yofe ole muso, Jisasiyoho. Yofe hwapingoso ole, olo hwe lohwo kako a'amufe wonyoso wae yaofihwosi asomo utimayo'ne hweho. Ose ulimentisofoho.

²² Hohonta Anitu hwe Aisaiya sohwo hungkuno uyahoningki kako a'amumo ulimojo sohwo kako hungkuno hiso mti'mokumentisofoho. Olo hiloso ne imo'nyo so'no Maliya mehomi'nji imo'nimentisofoho.

²³ Ole mti'mokumento,

Upa'nimno. Ape sijo wopingosi hwehwo momasosi kako simeho imo'ningkuhwosi hwomu nomaniyoho.

Hwomu huhwo sohwo ole mulifitnefo Imaniwel.

Yofe hwapingoso ole, Mpohwo Anitu nakwo'nji humayo'nefoho.

²⁴ Jousep oso wojo hiso honingkanonto nolikafonto a'amu Anitu mta'ango sohwoe hungkunomo halohopento kako Maliyamo ma'mentisofoho. ²⁵ I oso'no siko afapo ko humanji afa saho mofosyawosofoho. Ose humamojiyofoho. Oso'no ose humamojiye sohonta Maliya kako hwomu ma'mentisofoho. Nomahoningki

Jousep hwomu huhwo sohwo yofe Jisasiyoho mulimentisofoho.

A'amu huno engo'njo Anituye hungkuno mupa'nyo mofehi'nyo si'mofapiso'mjo sohwa Jisasi'mo uhwonimentohofoho.

² Hwe yofe engo'njo Helout kako hwaho Jutiya mokosyohumamojo sohonta oso hwaho ango Mpetilehem sopo Maliya Jisasimo aswo ma'mentisofoho. Hwangku sohonta a'amu temtitofo kengo mta'ango fihwa hofiko hwaho mofehi'nyo si'mofapiso mta'ango sohwa hntokwaliyo uhwonontifi huno engo tipema'mentohofoho sohwa Jelusalem si'mofapontifi a'amu sohwo ulimentohofi, ² Mehomi milongo a'amu Jutafe hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo'ne sohwo imo'ningkohoho. Oso huhwo sohwo nti'mo humaho. Kakoe sikuno imo'nyo'ne so'no hntokwaliyo mofehi'nyo si'mofapiso sohohnta'ni ahwomo somo uhwonontani nakwo kakine'no hwomtame ulohofone pihwono. ³ Ose ulahoningkofi hwe yofe engo'njo Helout nupa'nonto yomo engo imentisofoho. A'amu Jelusalem humamotofoso nupa'nontifi yomo engo imentohofoho. ⁴ Hwe engo Helout kako a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanjimo joholonto ulohonimento, Kilais hwe Anitu uhwasopento nakwoe hwahopono uhwatimentisofoho'ne nakwo a'amu Juta so'nwi uhwontohumayo sohwo ango ntipu u'mofapmmontolo. ⁵ Ose ulahoningki ulimentohofi, Hwaho Jutiya ango Mpetilehemnoho. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwa ole mti'mokumentohofi,

⁶ U, Mpetilehem, sekwo ango we'e soku, sekwo hwahwo Jutiya sopo ango yofe we'e pa'nyo'maho.

O'o, hwe yofe engo'njo nje a'amu Isilael somo mokosyohumane sohwo sekwoe angopo imo'nonefoho.

Hohonta ose mti'mokumentohofoho.

⁷ Oso'no Helout a'amu mofehi'nyo si'mofapiso hohnta'ango sohwanne'no johohiyaso lutimanto Helouti'nji uhu'mokontifi Helout hwe huhwo sohwo hntokwaliyo hiso i'mofapmmmentisofoho sikuno so'no ulohonimentisofoho. ⁸ Ulohoningkahoningki hofiko Heloutimo hungkuno asomo ulahoningkofi Helout ulimento, Sekwo ango Mpetilehem sopo nowekuji hafihafe fitipmno. Sekwo notipemafikuji hungkuno hiso ngkiyepono waponono. Ngko nupa'ni'mo kakine'no hwomtame ulohomne'no selohono. Oso hwasyo hungkuno hiso ulonto Mpetilehemne'no luhwatimentisofoho.

⁹ Oseso hofiko Heloutiye hungkuno upa'nontifi umentohofoho. Nowentaningkofi hntokwaliyoso hofikoe angopo uhwonimentohofoho hiso apa'no i'mofaponto hofikimo simo'mo upeehoningki hofiko tifi ingkamentohofoho. Oso hntokwaliyoso nowento ango hwomu wentanjo antife sopo limentisofoho.

¹⁰ Hofiko hntokwaliyo hiso uhwonontifi yomo yontifi simeho wopingo umo'nimentisofoho. ¹¹ Simeho

wopingo umo'ningkahoningki hofiko ango homo somo noswontifi hwomu kona'wohi Maliya'nji siko'inta'imo uhwonimentohofofoho. Nuhwonontifi hwomtame ulohofontifi kakoe yofe ho'noma'mentohofofoho. Hofikoe ipofonofijontifi yo'mayo wonyoangkafo hamniyoho engo mpe iyo so'no uyimentohofofoho. Sojo wonyoangkafo so'nji nom'neso hwamno pa'nyo akino wopingo'ne so'nji hwone mijo wonyohofiyo'nji uyimentohofofoho. ¹² Oso hohosohonta hofiko wojo honingkanimentohofoso Anitu ulimento, Sekwo Heloutiyepono asomo nukutoho. Ose honingkanontifi hofiko honingkano nom'nemo ikitokwawentifi hofikoe angopono umentohofofoho.

Jousepi'ya'u sikoe hwomu'nji hwaho Ijipmne'no hiyaso motamentisiyefoho.

¹³ Nohumpeehoningkofi Jousep huhwo kako wojo honingkanimentisoso a'amu ahwomo mta'ango Jousepimo u'manto ulimento, Kiko hwomu'nji kona'wohi'nji nomahoji hwaho Ijipmne'no hiyaso motawe. Ijip sopo nohumentaningkiji nom'ne ango sopone'no hano iyo so'no hwangu hungkuno apa'no wakilimonoho. Hwapingoso Helout jije hwomu sohomo wofonjahumonto tipeelofoho. ¹⁴ Ose ulahoningki Jousep oso sikwo'miyo somo kako Maliya'nji kakoe hwomu'nji nomanto Ijipmne'no womentohofofoho. ¹⁵ Jousep hwaho Ijip sopo nohumentaningki Helout poyo pe'nimentisofoho. Oseso hungkuno hohontajo hwe fihumo Anitu uyahoningki limojo sohwo mti'mokumentiso hiso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno ole,

Nje hwomu Ijip nohumentaningki lutima'mentohefoho.

Oso hohosohonta oso hungkunoso ne imo'nimentisofoho.

Helout kakoe a'amu itokuso'njo sohwo hungkuno ulahoningki hwomu milongo pi'ningo engoso fongkumeeo'mentohofofoho.

¹⁶ A'amu mofehi'nyo si'mofapiso hohnta'ningo sohwa Heloutiye hungkuno mehomi songo imo'ningkiso'eno ngkimo ntohapmno, ose ulimentiso somo hwe huhwo sohwa tifi miningkayo'njo yahoningkofi Helout nupa'nonto simeho tohino umnimentisofoho. Simeho tohino umnimentiso so'no kako a'amu itokuso'njo sohwo ango Mpetilehem'nji ango mofone sopone'no uhwojahoningki hofiko hwomu hopi'nono soswo hufa'u muyakolofe'njo sohwo fongkumeeo'mentohofofoho. Hwapingoso hwe hntokwaliyo uhwonimentohofoho sohwa ole ulimentohofi, Hntokwaliyo hiso simo'mo imo'ningkahoningki soswo hufa'u uyakolo'mentiso so'no ulimentohofofoho. ¹⁷ Helout oso wonyo hiso imentiso sohonta hungkuno hohontajo hwe Jelemaiya sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo mti'mokumentisoso ne imo'nimentisofoho. ¹⁸ Hungkuno hiloso ole,

Ango Lama Mpetilehem mofone sopo mampaho ho'nimentisofoho.

Mampaho hiloso humotaho we'e ho'nimentiso'maho.

Jekoupiye ape Lesel kakoe imuso hofikoe mehomi sohwanne'no humotaho lalokwofo.

Hofikoe simeho wopingo apa'no mmo'nonehoho.

Hofikoe mehomi nihu'nahone poyo imo'ningkahoningki humotaho ne'no lalokwofo.

Ose mti'mokumentisofoho.

Jousepi'ya'u sikoe hwomu'nji hwaho Ijip uliko'mantifi ango Nasalet sopo asomo i'mofapmentohofofoho.

¹⁹ Hwangu Helout poyo pe'ningkahoningki a'amu Anitu mta'ango sohwo Jousep hwaho Ijip nohumentaningki i'mofaponto Jousepimo wojo'mo ulimento. ²⁰ Nolikafohoji kiko hwomu'nji kona'wohi'nji nomahoji hwaho Isilael sopone'no asomo fiwanimno. A'amu hopi'nono mehomi wofonjasyantifi imentohofoho sohwa poyo moi'wonoho. ²¹ Ose ulahoningki Jousep nolikafonto hwomu'nji kona'wohi'nji nomanto hwaho Isilael sopo ne'no asomo womentohofofoho.

²² Jousepi'montohwa nowentifi upa'nimentohofoso hwe Akelaus sohwo kaningkwowho Heloutiye yofe engo nto ma'maho. Ose upa'nonto iyoho uningkahoningki olo hwaho lopo mohumamonehono nolonto apa'no wojo honingkanimentisoso Anitu Jousepimo hungkuno nom'ne ulahoningki kako hwaho Ngkaliline'no umentisofoho. ²³ Kako hwaho hopo sopo ango Nasalet sopo humamentisofoho. Oso hiso'no hungkuno hohontajo nom'ne hwe sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo mti'mokumentisoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiso ole, Hwe Nasaletnnta'ango hweho wolantifeho, limentisofoho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo hungkuno loma'mentisofoho.

(Mak 1:2-8; Luk 3:1-18; Joun 1:19-28)

3 Oso hohosohonta Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo i'mofaponto hwaho Jutiya a'amu mohumunyo sopo nohumanto hungkuno loma'mentisofoho mohumunyo sopo. ² Ole ulimento, Sekwo honingkano wonyoso hohujo fikinjaopmno. Simeho fiwolo'mokumno. Anituye sikuno nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'ne mofoneponoho. Ose lutihwamentisofoho. ³ Hwe Aisaiya sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo Jounimne'no olo hungkuno hohonta mti'mokumentisofoho. Hungkuno hiso ole,

Upa'nimno. Hwaho a'amu mohumunyo fi'mo hwe fi-hwoe mampaho engo ole ho'nimento,

Hwe Engo sohumne'no honingkano ito'no fesyohumamno.

Kakoe hano emoyo'ne so'no honingkano hiso ito'no mihwatimno.

⁴ Jouniye nem'no manji'mofo hwaho fi'nyohwe yahu *kamel* lohwa so'nji mti'mokumentisofoho. Yahu paho ahulohoso loho'nimentisofoho. Kako kusimo'nji wosopayo time mijo'ntnohini nimojo hweho. ⁵ Hohoso-

honta a'amu pone engo Jelusalem mta'ango so'nji a'amu hwaho Jutiya mta'ango so'nji a'amu hopi'nonohino Mijo Joutan tifo nesoponjo so'nji hofiko Jounimo u'ma'mentohofofoho. ⁶ A'amu hiso hofikoe wonyo yoloho lijwaofahoningkofi Joun hofikimo Mijo Joutan sohumo kiyoma'mentisofoho.

⁷ A'amu Falisi pi'ningo sohwanji a'amu Satiyusi sohwanji hofiko mijo wokiyonemano lontifi nophoningkofi Joun nuhwononto ulimento, Sekwo homa mehomi soku, tihwo selimasoto. Anitu a'amufe wonyo honingkano somne'no tohino mikunimposo uyo somne'no i'waho fiyimno. Ose tihwo selahoningki ni'mahofokulo. ⁸ Sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ukinjaofano lifijo'manji e'wano wopingo'nohini utihwa'nyopo fiyimno. ⁹ Sekwoe simeho mo'mo ole syafisyikutoho. Nakwo Apilohamiye imu hn'nimo oso tohino engo hiso mone'manehoho. Oseso nohningkutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Olo sojo loso Anitu kako Apilohamiye imuhwa wamti'mokumotonoho. ¹⁰ Anitu kako iyomomingo lofo'ne iwa'mingo ikafe'mo mokosyalohofoho. Iyo ipisayo wopingo minto'nyo'njo somo nolofehwosito homo wolofae'mtonoho.

¹¹ A'amuso hofikoe honingkano wonyomne'no simeho tango umningkahoningki ni'nahone hohujo ikinjaofa somo ngko sekumo mijo'nohino kiyosemawo'ningkohe hwo'nyoho. I oso'no nje yofe we'e hwaholopoweho. Hwe tiffinjo sohwo kakoe yofe engo yokintahopo nje yofemo niyakolofonefoho. Kakoe yofe engo mikunimposo so'no ngko sohwo'ni kakimo moyo ulohofiyone hwo'nyoho. Hwangku oso hwe huhwo sohwo kako a'amu sekumo Anituye Towahuno Wopingo sohwo'nji toho'nji wokiyosema'montonoho. ¹² Kako hwahomo mno ijiyo'neso mokosyohumunyo hweho. Kako hwahomo mno ijihwosi neso ijumahwosi pahoso wae yaofihwosi wosopayo neso kakoe angomowohona'namontonoho. Pahoso toho masimpe'nyo ne'no sijiwon'ningkiso somo wohona'nae'montonoho.

Joun Jisasimo mijo kiyoma'mentisofoho.

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Joun 1:29-34)

¹³ Oso hohosohonta Jisas hwaho Ngkalili uliko'mantomijo Joutan ne'no nowento Joun mijo wokiyonimanolonto Jounimo u'ma'mentisofoho. ¹⁴ Nu'mahoningki Joun ulimento, O'o, kiko ngkimo mijo kiyonimayosohoponoho. Ngkiyepono pipine'no pohino. ¹⁵ Ose ulahoningki Jisas ulimento, O'o, kiko mijo kiyonimayoso'no nekwo ole yasoso Anituye honingkano lakisiyomentohofosomo imokiyosohoponoho. Oseso Joun kakoe hungkunomotifi iningkawento mijo kiyoma'mentisofoho.

¹⁶ Mijo kiyomahoningki Jisas mijomo kunto'no uliko'mantom simentisofoho. Nosahoningki ahwomo mtampolohofahoningki uhwonimentisoso Anituye Towahuno yihufo ntolofiyohopa imo'nonto Jisasimowekehumapmmentisofoho. ¹⁷ Mampaho ahwomo

mta'ni ho'nimento, Olo nje Hwomu hweho. Ngkosimeho wopingo mikunimposo uyiwo'ningkohe hweho. Kakine'no yomayo wopingo iwo'ningkiso so'no nje simeho wopingo nimo'nantofoho.

Seten Jisasimo yamofolohommentisofoho.

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

⁴ Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo Jisasimo hwaho a'amu mohumunyopono ipemotamentisofoho. Osopo Seten Jisasimo honingkanowonyo imokiyo'ne yamofolohommentisofoho. ² Jiskas kako Mpohumo jomoulimo lonto wopayo manyo'njohumentaningki mofehi'nyo *fouti* (40) sikuno *fouti* (40) uyakolofahoningki Jisas mijoho engo umentisofoho. ³ Jiskas mijoho'no nohumentaningki Seten i'mofaponto ulimento, Kiko Anituye Hwomu Nehwosi'manji olo sojo pi'ningo lomo hungkuno ulohojono wosopayoumo'nono. ⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'ningki,

A'amu wosopayo'nohino ningkuhwoso sohwo kako ito'no mohumanohoho.

O'o, a'amu Anituye hungkuno hopi'nonohinomne'no syafisiwo'ningkohofoso oso hofikoe huyomangosongo humayo'nefoho.

⁵ Ose ulahoningki Seten Jisasimo pone wopingopone'no ipemotasonto Anituye tajo ango engo antife yokintahopo uhumajonto ⁶ ulimento, Kiko Anituye Hwomu hwo'si'manji kiko olopo nta'ni filikofamofoho. Ose ulikwato lohofonto ulimento, Anituye hungkuno naliwo'ningki,

Anitu kakoe a'amu ahwomomjo sohwo kikimne'no ulihwoso'no

hofiko jije ahomo kumakukuji jije sifemo sojo mentofomatnnehino.

Tohino momatnnohino.

⁷ Seten ose ulahoningki Jisas ulimento, Nom'ne ifalifaliyo mti'mokumentohofoso ole,

Kiko jije Hwe Engo Anitu sohumoyamofonulohofohotoho.

Kiko jije hunomnohino iningkusomanji ole syafisyikutoho. Anitu wonimokosyohumamtonoho. Ose syafisyikutoho.

⁸ Ose ulahoningki Seten Jisasimo hwofiki'nyoyokintahoenyosopone'no utimotasonto olo hwahohopi'nonohino a'amu so'nji yomayo hwahoponjonyokumpohn'nyoso'ntnno Jisasimo utihwamentisofoho. ⁹ Ose utihwanto ulimento, Kiko ngkine'no hwomtame ntohofohoji jije simeho ntapisoso yomayouhwalokunosowokijapmmonnoho. ¹⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko i'waho ntohofo. Kengoponofiwano. Anituye hungkuno ole naliwo'ningki,

Kiko jije Hwe Engo Anitu kakine'nohino hwomtame ulohofoho.

Kakine'nohino syohoulohofiyoho.

Ose ulimentisofoho.

¹¹ Ose ulahoningki Seten Jisasimo uliko'mahoningki a'amu ahwomo mta'angoso nu'mantifi Jisasimou'na'mentohofofoho.

Jisas kakoe syoho hwaho Ngkalili nta'ni ema'mentisofoho.

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² A'amu fihwa hofiko Jounimo impo'angomo into-fahumentohoho so'no Jisas kako nupa'nonto kako hwaho Ngkaliline'no umentisofoho. ¹³ Kako ango Nasalet uliko'manto ango Koponeyam osopo humamentisofoho. Oso ango hopo sopo Mijo Ngkalili miti-momingoponoho. A'amu Sepiyulan'nji Napitalai'njiye imu sofe hwahoponoho. ¹⁴ Hwe Aisaiya sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo hohonta ifalifaliyo mti'mokumentisoso hohosohonta ne imo'ni-mentisofoho. Ole mti'mokumento,

¹⁵ Mijo Joutan nongkihnta'ni mijo ayo momingopo hwaho Sepiyulan'nji Napitalai'nji hi'njoponoho.

A'amu temtitofo kengo Anituye hungkuno mupa'nimmotofo sofeponoho.

¹⁶ Hofiko sikwo'mjoho'mo humafijoso pomponaho engo uhwonifitnnefoho.

A'amu sikwo'mjoho so'mo we'enepe nihu'nahone wape'nano likuji yontaningkuji pomponaho engo wonyoangkafosu u'mofapmmontonoho.

Ose mti'mokumentisofoho.

¹⁷ Oso hohosohonta Jisas kakoe hungkuno loma'-mentisofoho. Ole ulimento, Sekwoe honingkano wonyo somta'ni fiwolo'mokumno. Anitu nemokosyohumayo sohwoe sikuno mofoneponoho.

Jisas a'amu inaniku syoho'njo sohwo kakimo tifi iningkayo'ne joho ulimentisofoho.

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Joun 1:35-51)

¹⁸ Jisas Mijo Ayo Ngkalili momingo sopo nowento hwe hufa'u inaniku syoho'njo siko'nikwa'imo uhwonimentisofoho. Sikoe yofeso Saimoun'nji Entilu'njoho. Saimouniye yofe nom'neso Pitafoho. Siko inaniku ho'yo mijomo ho'naofontaningki u'ma'mentisofoho. Inaniku ifamiyoso sikoe hamniyoho syohofoho. ¹⁹ Nu'manto ulimento, Siko tifi nningkapinyo. Siko inaniku mawo'ningkisiye pa'ningoso Anitumne'no a'amu mayo'ne wolosetihwamo. ²⁰ Ose ulahoningki sikoe inaniku ho'yo komo'no nuliko'manji Jisasi'nji umentohofoho.

²¹ Nowentifi Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'njimo uhwonimentisoso siko hamningkwowho Sepeti'nji yofayokinomo nohumantifi inaniku ho'yo ito'no esyohumentaningki uhwononto joho ulahoningki ²² siko homningkwowho'nji yofayokino'nji komo'no uliko'manji Jisasi'nji umentohofoho.

Jisas Anituye hungkuno a'amu somo lutihwanto a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.

(Luk 6:17-19)

²³ Jisas hwaho Ngkalili ho'mo so'meemo emoyonto hwe moya'mi somo hofikoe tajo ango somo Anituye hungkuno so'nji Anitu wonyoangkafo nemokosyohumayo so'ntnno lutihwamojofoho. Kako nolutihwanto a'amu mnokino kengo kengo'njo a'apaho wonyo umokumojo somo wopingo umokumentisofoho.

²⁴ Jisas olo wonyoangkafo hiloso imentiso so'no hwaho Siliya ho'mo so'meemo ho'nimentisofoho. A'amu hiso nupa'nontifi a'amu yo'mayo tango'njo mnokino'njo somo Jisasiyepono ipemotapmmentohofoho. A'amu towahuno wonyo'njo so'nji a'amu nopiwasyontifi yomo yomo iwo'ningkohoho so'nji a'amu sife aho pe'nnyo'njo so'nji hopi'nonohino somo ipemotopahoningkofi Jisas wopingo umokumentisofoho.

²⁵ Wopingo umokahoningki a'amu pi'ningo engo Jisasi-mo iningkamentohofoho. A'amu Ngkalili, Ntekapolis, Jelusalem, Jutiya, Mijo Joutan nongkihnta'ango a'amu pi'ningoso iningkamentohofoho.

Jisas hwofiki'nyopo a'amumo hungkuno ulimentisofoho.

5 A'amu pi'ningo engo uhu'mokontaningkofi Jisas nuhwononto yafe we'e so'mo nosonto humamentisofoho. Osopo nohumentaningki inomokomoyo sohwa nu'mahoningkofi ² Jisas kakoe hungkuno ole lutihwamento, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olenoho.

Jisas kako a'amu simonyo iyo somne'no hungkuno uyi-mentisofoho.

(Luk 6:20-23)

³ A'amu fiso Anitune'no huno engo muyo'njoso hofiko Anitumne'no huno wopingo wotipemano lifijo'manji hofiko simeho wopingo umonono. Anitu hofikimo umokosyohumayo hweho.

⁴ A'amu simeho tango'njo humalofoso simeho wopingo umonono Anitu kako oso a'amu somo simeho wopingo umokumontonoho.

⁵ A'amu fiso hofikoe yofemo monje yahinontifi Anituye yofe ho'nomalokwofoso simeho wopingo umonono. Yo'mayo wopingo Anitu wosejapmmo ulimentisoso hofiko'nefoho.

⁶ A'amu wopayo mijoho pe'nyoso wopayo'no hi umonnyo hopaso a'amu Anituye honingkano wopingomne'no hi umonosomanji oso hisomo Anitu kakoe hungkuno hisofe simehomo wopayo simeho hopaso uhnnimontonoho. Oseso hofikoe simeho wopingo umonono.

⁷ A'amu fiso nom'ne a'amu hofikimo wonyo ulohofitwo'ningkohoho somne'no hitoho ulofahoningki wopingo'nohini ulohofitwo'ningkohofoso simeho wopingo umonono. Oso'no Anitu hofikimo wopingo ulohomontonoho.

⁸ A'amu sife aho timo simeho haloho anga'nohino'njoso hofiko simeho wopingo umonono. Oso a'amu hiso Anitumo uhwonantifeho.

⁹ A'amu simano hintotohino'njo somo nihoholofitwo'ningkohofoso simeho pompenjiyo umonone'entifi iwo'ningkohofoso simeho wopingo umonono. Anitu ulimontonoho, Nje mehomi kuyoho.

¹⁰ A'amu Anituye hungkunomo iningkayo'no syoho wopingo yontaningki a'amu nom'neso oso a'amu somo sitofu ujo so'nji wonyo ulohoho so'no kako simeho

wopingo umo'nono. Anitu umokosyohumamontono-ho.

¹¹ Sekwo a'amu soku ngkimo tifi nningka-wowo'ningkohoho so'no a'amu nom'neso sekumo wonyo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji sejo so'nji sefotofoto selohofikujo'no sekwo simeho wopingo wase-mo'nono. ¹² Sekwo simeho wopingo semo'ningkuh-woso'no simonyo fiyimno. Sekwoe yahino wopingo olo hwaho lopo iwo'ningkohoho lo'nji ngkimo tifi nningkape lo'nji mpe iyo pa'nyoso ho'yango ahwomo-mo weho. Oso sefotofiwu'ningkohoho hopaso hofiko hohonta a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki uli-motofo somo ufoto'motofofoho. Oso a'amu hiso hofikoe yahino wopingo so'no mpe iyo hopaso ah-womomo ma'mentohoho hopaso sekwo womantifeho.

Anituye a'amu neso sa'nji pomponaho'nji pa'nyofoho.
(Mak 9:49-50; 4:21; Luk 14:34-35; 8:16; Joun 8:12)

¹³ Sekwo olo hwaho lophonjo sa pa'nyo kuyoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'ningkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wopingo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. Nihu'nahone wonyo umo'nimotonoho. A'amu sa hiso mopijoso me-e miyonehoho.

¹⁴ Sekwo hwahoponjo pomponaho pa'nyo kuyoho. Antime engo hwofiki'nyo sophonjo molinyoso oso hiyae'm'maho. O'o, utihwa'nyoponoho. ¹⁵ A'amu sikiloho mongkujontifeso ahwonte'mo kipitofahinyo'ma-ho. O'o, hofiko ijempohopo ho'nahinyofoho. Oso a'amu ango somo humafijo somo pomponaho ulohofono. ¹⁶ Olo hiloso sekwo hmno'nimno. Sekwoe pomponahoso a'amufe timopo wolasyono. A'amu hofiko sekwoe honingkano wopingomo uhwonifijoso hofiko Mphwo Anitu ahwomomo humaso sohwoe yofe woho'nomantifeho.

Jisas Mousesiye honingkano hungkunomne'no uli-mentisofoho.

¹⁷ Sekwo ngkine'no huno ole seyihwoloho. Ngko Mousesiye honingkano hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno ntnne'no wae yao'mne'nji pmmentohe hwo'nyoho. O'o ngkine'no huno ose seyihwoloho. Ngko hungkuno hiloso wae ya'mne'enji pmmentohe hwoni'maho. O'o, ngko hungkuno hiloso ne utihwayo'ne pmmentohefo-ho. ¹⁸ Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu fiso oso honingkano hungkuno ifalifaliyo we'e somo wae meeofonehoho. O'o, olo hwaho lo'nji ah-womo lo'nji moi'wo imo'noso sohonta olo hungkuno hopi'nonohino hiloso nowentaningkuhwosi hungkuno hopi'nonohino ne imo'nonefoho. ¹⁹ A'amu fihwo Mousesiye honingkano hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno'nji anga'nohinoso mtihupesoso a'amu nom'ne somo oso honingkano mtihupe so'no lutihwaso'manji oso a'amuso Anituye angomo si'mofoso sohonta Anitu ulonefoho. Jije yofe monje innyo hwasoho. A'amu fiso Anituye hungkuno hopi'nonohino loso iningkawesoso

a'amu nom'ne somo oso honingkano wopingomo in-inkayo'ne lutihwaso'manji oso a'amuso Anituye angomo si'mofoso sohonta Anitu ulonefoho. Kiko yofe engo'njo hwasoho. Ose ulonefoho. ²⁰ Sekwo upa'nim-no. Sekwoe honingkano wopingoso a'amu Falisi sohwanji a'amu Mousesiye hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanjiye honingkano wopingomo muyakolofe'manji sekwo Anituye angopo kako yokumpohn'nyo semokosyohumayo'ne mu'mapitnnehoho. O'o, mango mta'nnohini li-wo'ningkohoho soku honingkano wopingo somo humayoso hopo'maho.

Hungkuno ito'no mihwajiyo'ne hungkunofoho.
(Mak 11:25; Luk 12:57-59)

²¹ Mousesiye honingkano hungkuno ole nto upa'ni-wo'ningkohoho, A'amumo fonjasiyo'eno. A'amu nom'nehumo fonjasyoso sohwo kakoe hungkuno ikwolofoneso wo'nyo hweho. ²² I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kakoe a'amumne'no simeho tohino umnyo'eno. A'amu simeho tohino umnososo sohwo kako tifi no'mo Anitu'nji hungkuno ikwolofoneso wo'nyo hweho. A'amu fihwo kakoe a'amu sohumne'no sitofo ujo'eno. Sitofo uloso sohwo kako Anitu'nji hungkuno ikwolofoneso wo'nyo hweho. A'amu fihwo nom'nehumo ilo'nyo hwasoho ujo'eno. O'o, oso a'amu huhwo sohwo kako tikanomo wene hweho.

²³ Kiko tajo ango somo noswohoji jije wonyo wae yafo'ne Anitumo jomo ulimo lohoji kiko nom'ne sohumne'no kikine'no simano hintotohino umnososo'no syafisyohoji ²⁴ u, kiko tajo ango somo uliko'mahoji oso a'amu huhwo sohwoepono komo'no uhuji hungkuno ito'no mihwajo. Hungkuno ito'no mihwajohosisi simeho pompenge iningkahosisi tajo ango somo asomo fusyo. Osopo Anitumo jije wonyo wae yafo'ne jomo uso.

²⁵ A'amu fihwo kikimne'no simeho tohino umnososo'no kiko komo'no simeho wopingo hmninyo. A'amu hungkunomo ito'no efisopihwajiyo sopo noku-motawenoho. Kako a'amu hungkunomo ito'no efisopihwajiyo'njofepono kumotaweso'manji osopo a'amu hwapife tifo'njo sohwa nokitimafikuji impo'angomo intofakohufitnnoho. ²⁶ Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Kiko impo'angoso kunto'no uliko'ma'mne hwosi'maho. O'o, simo'mo kiko jije yahino somne'no yo'mayo hamniyoho hopi'nonohinoso woho'nahumonnoho. Ose ulimentisofoho.

A'mohufo iyo'ne hungkuno ulimentisofoho.

²⁷ Hungkuno nom'ne nto upa'niwo'ningkohofoso ole, a'mohufo iyo'eno. ²⁸ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo nom'ne a'mu fisi-mo uhwononto hufo woma'mo lonto a'mu simne'no kakoe simeho fefoyo uyahoningki oso hwe huhwo sohwo a'mu si'nji kakoe hunomo hufo nto iso hweho.

²⁹ Timo aho angahohnta'angoso honingkano wonyo kumokososo yo'mayo somo timo uhwoninkohoji

huno wonyo syafihujo'manji oso hiso nihu'no yohotoho. Kiko wonyo iso'no'manji timo anga'no fitihwotofafo. Timo wopingo hufa'u'njo sohwoosi tikanomo uhnnoho. O'o timo anga'nohino'nji honingkano wopingomo fiso. ³⁰ Jije aho angahohnta'ni honingkano wonyo kumokososo aho hiso hntofamo lohohofoji fo'ho'nafo. Aho wopingo hufa'u hi'njo hwoosi tikanomo uhnnoho. O'o, aho anga'nohino'nji honingkano wopingomo fiso.

Jisas ape ho'nasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Matiyu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ Hungkuno nom'ne nupa'niwo'ningkohofoso ole, Hwe fihwo kako kakoe ape woho'nahumo lihwoosi ape ho'nasiyo'neso iyoswo mti'mokuhwoosi uyono. ³² I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kakoe ape honingkano wonyo mmofe'njo simo ho'nasyoso sohwo kakoe apefe honingkano wonyo umokumontonoho. Hwapingoso ape hisi nom'ne hwe sohomo uma'nososo Anitu kako timo uhwoyoso hwe hufa'u'njiyoho. I nom'nihwo kako ape nom'nihwo ho'nasyoso somo maso sohwo kako huhwo ape ito'no mayo honingkano somo mti'huposo so'no kako huhwo honingkano wonyo'njo hweho.

Jisas kako hungkuno nehopi yokintahopone'no lohono joso'no limentisofoho.

³³ Hungkuno nom'ne upa'niwo'ningkohofoso ole, Hwasyo hungkuno nom'ne'no yokintahopo ne-eso nolikutoho. Hwe fihwo ole lososo, Ngko nehopi hufa'u sihune hwamne'no lohono. Ngko yo'mayo yo'mayo uyimo. Ose loso sohwo kako ito'no uyono. Hwe Engo sohwo olo hiso'no nuhwoningkuhwoosi ito'nohini wosyafihu'montonoho. Ose nto upa'niwo'ningkohofofoho. ³⁴ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne so'no hungkuno pi'ningo nolikutoho. O'o, hungkuno ne'njo'nohino filimno. Sekwo a'amu yokintahoponjo sohwanne'no jije hungkuno nehopi imo'nyo'ne nulikutoho. Nihu'no nijwo'eno. O'o, yo'mayo ahwomomjo sohwanne'no nolikutoho. Ahwomoso Anituye epohumayofoho. Osopo yo'mayoso mokosyohumawo'ningkisoponoho. ³⁵ Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne nolikutoho. O'o, hwahoso Anituye epohumayo sife ho'nasiyo'nefoho. Olopo yo'mayoso mokosyohumawo'ningkisoponoho. Sekwo Jerusalemne'no sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne nolikutoho. O'o, Jerusalem sopo Anituye angoponoho. ³⁶ Sekwo sekwoe mnokinomne'no sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne so'no nolikutoho. O'o, sekwoe mijiyalojo wofokafono. Sikwo'mno wofokafono, lisoso halojo wofoka'montolaho. Sikwo'mno wofoka'montolaho. Awonoho. ³⁷ Oso'no sekwo hungkuno ne'njo'nohino ulimno. Eno, eso'nji Awonoho, eso'nji oso'nohinoho. Hungkuno nom'neso hwe wonyo Seten mta'ango linyofoho.

Jisas yahino wonyo a'amumo asomo ulohofono'eno ulimentisofoho.
(Luk 6:29-30)

³⁸ Hungkuno nom'ne nto upa'niwo'ningkohofoso ole, Hwe fihwo jije timomo wonyo kumokososo kiko kakoe timo wonyo umojo. Hwe fihwo jije mango fonjokujakumofososo kiko kakoe mangomo fonjokulipijafo. ³⁹ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kikimo wonyo kilohofososo kiko kakimo ilojimofe'eno. O'o, awonoho. Hwe fihwo kako jije manjijohopo kuposososo manjijoho fehohnjo utihwaho. Osopo wakuposono. ⁴⁰ Hwe fihwo kikine'no hungkuno hi'njo sohwo jije manji'mofe'no woma'mo lososo osohumo jije manji'mofe'nji sife manji'mofe'ntne'no uyo. ⁴¹ Hwe yofe engo'njo fihwo kako sekwo'nji hano ho'yango'nji tifo lopo wemoyano selososo sekwo hano sawemo spono fisimno. ⁴² Hwe fihwo ole seloso, Sekwo yo'mayoso ntapmno. Ose selososo sekwoe yo'mayoso uyimno. Hwe fihwo ole seloso, Sekwoe ho'yango yo'mayoso nokiso ntapmno. Ose selososo sekwo hohujo ikinjimofikutoho.

Jisas mango hwamne'no simeho umo'nyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Hungkuno nom'ne nto upa'niwo'ningkohofoso ole, A'amu sekwo'njo mofone sopo humalofo somo simeho umo'nyo'ne uyimno. I oso'no sekwo mango hwamo simeho umo'nyo'ne ukutoho. ⁴⁴ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwoe mango hwamo simeho umo'nyo'ne ufijososo a'amu wonyo selohofiwon'ningkohofoso somne'no Mpohumo jomo ulimno. ⁴⁵ Ose ifijo so'no sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe yahinomo uningkwantifeho. Anitu kakoe mofehinyoso a'amu wopingo'nji wonyo'nji humalofo somo ulono lonto uyiwo'ningkiso hweho. A'amu honingkano wopingo'njo honingkano ito'no miningkayo'njo somo ifoyo wasapijono lahoningki syuwo'ningkohoho. ⁴⁶ Sekwo a'amu simeho umo'nyo'ne sejapiwo'ningkohofoso osomne'nohino simeho umo'nyo'ne uyifijososo Anitu kako wopingo peho'no wosejapmmontolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njososo ose iwo'ningkohofofoho. ⁴⁷ Sekwo sekwoe a'amu'nohino somo wopingo uwo'ningkohofoso so'no sekwoe honingkano nom'ne somo uhwofilofoso pipilo. Awonoho. A'amumo Mpohwo Anitumo miningkayo'njo hi ose iwo'ningkohofofoho. ⁴⁸ I oso'no sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo pa'nyo hmomo'nimno. Sekwo a'amu wopingo'nji wonyo'njo somo wopingo ulohofikujono Anitu kako humaso hopa fehummamno.

Jisas a'amumo ufo'mayo'ne hungkuno ulimentisofoho.

6 Sekwo olo yahino loso'no i'waho fiyimno. Sekwo yahino wopingo wopingoso a'amu wonahonife

likuji ikutoho. O'o, ose ifijoso sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo sekumo oso hiso'no wopingo mosejape'njo uyimontonoho.

² Sekwo a'amu umofonyo iwo'ningkohoho somo yo'mayo uyano lifijo'manji e'wano, hiyaso uyimno. A'amu mango'nohinoso wonahonife lontifi Anituye tajo ango'njo sopo honingkano utihwa'nyopo iwo'ningkohofoho. Hofiko hwe moya'mi nakwoe yofe woho'nonemapife lontifi iwo'ningkohofoho. Upa'nimno. Oso a'amu hiso nom'ne wopingoso Anitu mta'ango momasofoho. O'o, a'amu hwahoponjoso hofikoe yofe ho'noma'nyoso oso mpe hopaso nto mahoho. Hofikoe nom'ne mpe iyo hopaso ahwomomo mauyoho. ³ Sekwo a'amu nom'ne somo ufo'mano lifijo'manji e'wano noho ufo'mapmno. I oso'no a'amu nom'neso sekwoe yofe noho'nosemapitnnoho. Masehonifitnnehofo. ⁴ O'o, hiyaso fiyimno. Yo'mayo wopingo hiyaso iwo'ningkohoho so'no Mpohwo Anitu kako nosehoningkuhwosi wopingo wosejapmmontonoho.

Jisas Mpohumo jomo ujo'ne hungkuno ulimentisofoho.

(Luk 11:2-4)

⁵ Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji sekwo a'amu mango'nohinosofe yahinomo iningkakutoho. O'o, hofiko a'amu wonepa'nife lontifi Anituye tajo ango'njo honingkano momingo engo sopo lohofontifi uliwo'ningkohofoho. Upa'nimno. Oso hiso'no a'amuso hofikoe yofe ho'nomayoso mpe pa'nyoso nto mahoho. ⁶ I oeso kiko sohwo Anitumo jomo ulimo lohoji kiko'nohini jije angomo swohoji ango hoku'yoso pijwasyohoji jije Mpohumo jomo uso. Kako oso ango hiyaso so'mo kiko'nji humaho. Jije Mpohwo osopo kohoningkuhwosi yo'mayoso wokijapmmontonoho.

⁷ Kiko Mpohumo jomo ulimo lohoji osohonta hungkuno pi'ningo engo liwo'ningkohofoso pa'nyo ujo'eno. A'amu Anitu ne sohune'no huno muyo'njoso hofikoe hwasyo anitu sohwo hungkuno pi'ningo engo uliwo'ningkohofoho. Hofiko huno ole, Nakwo hungkuno pi'ningo engo ulihwasi nakwoe anitu sohwo kako nonepa'ningkuhwosi wonejapmmontonoho.

⁸ Oso pa'nyo sekwo ikutoho. O'o, yo'mayo umofonyo yohojo so'no Mpohwo kako huno nto uyohoho.

⁹ Sekwo Mpohumo ole ulimno.

Nakwoe Mpohwo sohwo, kiko ahwomomo humahnno.

Nakwo jije yofe wopingo'nohinoso ne'no nowentihwonefoho.

¹⁰ Oso sikuno kiko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo nemokosyohumayoso komo'no umo'nono.

Jije hungkunomo a'amu ahwomomjo so'nji yo'mayo so'nji kiningkawowo'ningkohoho hopaso nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi ose wokiningkopano.

¹¹ Olo sikuno lomne'no nakwoe wosopayo fonejape.

¹² Nom'ne a'amu nakumo wonyo nalohofiwo'ningkohoho sofe wonyo wae yao'malohwone hopaso nakwoe wonyoso wae fenamofo.

¹³ Kiko nakumo yamofo nalohoho somo nonehumajohotoho.

O'o, Hwe wonyo sohwoe yo'mayoso ne'mahwoso'no yo'mayo wonyo somo uyakolofo'ne fonejape.

[Enemokosyohumayo hwosoho. Yokumpohn'nyo ne hwapingo hwosoho. Pomponaho ne somo humahnno hwosoho.

Ne'nohino nowentihwonefoho. Hungkuno nehopeho.]

¹⁴ Upa'nimno. Sekwo a'amu wonyo selohoho sofe wonyoso niu'nahone hohujo hohnta'ne meho'nafikujo'no sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyo hiso wae weesemo'mtonoho. ¹⁵ I oso'no sekwo a'amu wonyo selohofosofe wonyoso hohujo hohnta'ni momeho'nasiyo'manji sekwoe Mpohwo Anitu sohwo kako sekwoe wonyo wae meesemofoneho.

Jisas wosopayo manyo'njo humayo so'no hungkuno ulimentisofoho.

¹⁶ Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji Mpohune'no huno anga'nohino so'no wopayo manyo'njo nohumentaningkuji sekwo a'amu mango'nohinoso simano wonyo ikiniwo'ningkohoho hopa humafikutoho. O'o, hofikoe simano wonyo ikinyoso a'amu wonahonifentifi a'amu wopingofoho wonalife nolontifi iwo'ningkohofoho. Mpohune'maho. O'o, hofikoe yofe'nohini ho'nomayo'ne iwo'ningkohofoho. Oso'no hofikoe yofe nto ho'noma'mentohoho so'no hofikoe mpe pa'nyofoho. Mpe pa'nyo nom'neso ahwomomo mauyoho. ¹⁷ O'o, sekwo Mpohune'no wopayo manyo'njo humafikuji sekwoe mijiyomo hwone mijo ehahoningkuji sekwoe simanomo mijo fiyatiku'nimno.

¹⁸ Ose ikuji a'amu nom'neso kiko manyo'njo humentaningkijo so'no hofiko huno muyonehoho. O'o, kiko yo'mayo hiyaso'mo iwo'ningkinoso jije Mpohwo a'amu muhwonyo'njo sohwo kako'nohini kohoningkuhwosi mpe hopa wokijapmmontonoho.

Jisas ho'yango hu'meesiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.

(Luk 12:33-34)

¹⁹ Olo hwaho lopo sekwoe yo'mayo yo'mayo ho'yango wopingoso nohu'meesyikutoho. O'o, olo hwaho lopotonjo nangkumeho syuhwosi hwaho ifulohofihwosi ho'yangoso wonyo umo'nimontonoho. Oseso a'amu hufo'nohino yiwon'ningkohofoso tojo nowonampekuji hufo uyantifeho. ²⁰ Oso'no sekwoe ho'yango ahwomomo fohu'meehumno. Oso hopo sopo nangkumeho maswonehoho. Hwaho mifulohofonehoho. A'amu hufo mifitnnehofo. ²¹ Ango jije ho'yango yo'mayo wopingo wojo sopo jije simemo hi oso hopo weho.

Jisas a'apahomjo pomponaho so'no hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 11:34-36)

²² Sekwoe timoso sekwoe huyo'mangofe pomponaho pa'nyofoho. Timo anga'nohino'manji sekwo pomponahopo humalofo. ²³ Timo pi'ningo'manji sikwo'mjoho'mo humalofo. Sekwo pompohahopo humalofo soku yahino pi'ningo pi'ningo mafikujiji apa'no sikwo'mjoho'mo fesyohumafikutoho. Ose ifijo'manji jije hunomo nihu'no sikwo'mjoho engo mjaofoho.

Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyonehoho.
(Luk 16:13)

²⁴ Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso hopo'maho. O'o, hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso so'manji syoho ulohofiyoso sohwo kako hwe engo fihumo simeho wopingo uyihwosi nom'nihune'no simeho wonyo uyimontonoho. U, anga'nohino sohwoe syoho somne'no hi umo'ningkuhwoso'no nom'nihumne'no ngkilaho unimontonoho. Kiko Anituye syoho so'nji yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji oso hufa'uyo sohwa'umo kemokosyohumahojoso kiko syoho ito'no mihnehi'no.

Jisas yo'mayoso hi umo'nyo so'no huno pi'ningo engo syafisiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 12:22-31)

²⁵ Oso'no ngko ole selalokweno. Sekwo sekwoe fesyohumayo so'no huno pi'ningo engo syafisyikujiji ole nolikutoho. Nakwo peho wosopayo wonantanto. Nakwo mijo peho nanehwono. Sekwo sekwoe a'apahomne'no huno pi'ningo engo syafisyikujiji ole nolikutoho. Ngko nje a'apahomo peho wekojisyahinimontonoho. Nakwo songo humalohwoneso wopayo'nohino nyo'netaho. Nakwo a'apaho hi'njo'nwi nem'no manji'mofo iyo'ne'nohinetaho. Awonoho. ²⁶ Sekwo yihufu so'mo uhwonimno. Hofiko wopuyo huliwo'ningkohofomaho. Hofiko wopayo anga somo wopayo momehu'mesyiwow'ningkohoho yohofohoho. O'o, seningkuhwo Anitu ahwomomo humaso sohwo kako hofikimo wosopayo yo'mayoso uyiwo'ningkohoho. Sekwo Mpohwo Anitu yihufu siki'no somne'no wonyoho fiyo mokosyohumamahoho. I a'amu sokumo Mpohwo wopingo wosemokosyohumamtolaho. Ou, ikono. ²⁷ Hwe fihwo sekumta'ni kako huno pi'ningo pi'ningo syafisyihwosi nje soswo sawemo umokinimne'no yohoho lososo ne umo'nimontolo. Awonoho.

²⁸ Oseso sekwo hwapife nem'no manji'mofo yo'mayo somne'no huno pi'ningo engo peho'ne syafisyiwow'ningkohoho. Sekwo wokoso fofo so'no huno fisyafihupmno. Hofiko yo'mayo syoho anefoho. Hofiko ne yo'mayoso mojiyofiwow'ningkiyohoho. ²⁹ I oso'no ole woselimonne'no yohono. Hohonta hwe engo Souloun hamniyoho hwapingo'njo sohwo kako kakoe hwapife wonyoangkofo yo'mayo wokoso na'nohino

so'nji inonteso kako olo wokoso fofo we'e somo muyakolofonehoho. ³⁰ Ou, oso wokoso fofo sikuno fihumo syohopo lohofososo mo'ningkanta a'amu nolofekujiji tohomo wolofefantifeho. I oso'no oso wokoso fofo Anitu wonyoangkafo mti'mokuwo'ningkiso somo uhwonontaneso wopingofoho liwo'ningkuhwono. Oseso sekwo soku wokoso fofomo yakolo'nyo hokumo Anitu kako hofiyo wosemokosyohumamntonoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono we'e'nohinoso peho'no uyalokwofo. ³¹ Oso'no sekwo huno pi'ningo engo syafisyikujiji. Sekwo ole likutoho, Nakwo wopayo peho wonantanto. Mijo peho nanehwono. Hwapife peho yanehwono. Ose likutoho. ³² Awonoho. A'amu kengo hopi'nohinoso hofiko yo'mayo yo'mayo mayo'ne huno pi'ningo pi'ningo syafisyiwow'ningkohoho. I oso'no sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo kako yo'mayo so'no sekwo umofonyo yahoningkohofoso kako huno nto uyohoho. Kako wopingo wosemokosyohumamntonoho. ³³ I simo'mo Anitu semokosyohumayo so'nji kakoe honingkano wopingo'ntnno huno fisyafisyiwow'ningkuno. Oso'no syafisyiwow'ningkujiji Anitu kako yo'mayo yo'mayo umofonyo ifijososo wosejapm-montono. ³⁴ Oso'no yo'mayo mo'ningkajo somne'no huno syafisiye'eno. Sikuno huhwo huhwi yo'mayo tango i'mofapiwow'ningkisofoho. Mo'ningkajo sikuno sohwoe tangoso mo'ningka'nefoho. Olo sikuno lomo i'mofaposo tangoso olo sikuno lomnefoho.

Jisas a'amu nom'ne somo wonyo ulohofone hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 6:37-38, 41-42)

⁷ Sekwo nom'ne a'amufe hunomo yano ilofikujiji wonyofoho nulikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe huno somne'no wonyofoho maselonehoho. ² Sekwo nom'ne somo yo'mayo ulohofiwow'ningkohoho so'no oso pa'nyoso Anitu waselohomontonoho. Sekwo yo'mayo a'amumne'no yano uyiwo'ningkohoho hopaso Anitu kakoe yo'mayoso aku wosejapm-montonoho.

³ Kiko jije hningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo wojo somo peho'no uhwonolokuno. I jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nawojo so'no kiko huno makiyotahoho. Kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso momeho'namo'nyo sohwo ⁴ kiko jije hningkwa'wehwoe ole pone'no ulalokuno. Ngko jije timomo hintalinyo wojo we'eso wae weekumo'mne'no yohono. Ose ulohoji pipi uyimonto. ⁵ Kiko mango'nohino hwasohoho. Simo'mo kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso wae kaki'no feemo'nyo. Ose yohoji kiko timo ito'no uhwoninkohoji hwangku jije hningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo we'eso wae fiyo.

⁶ A'amu honingkano wonyo'njo siwojo pa'nyo somo Anituye hungkuno wopingoso nolutihwafikutoho. Lutihwafijow'manji hofiko ikinjafikujiji woselantifeho. Sekwo sekwoe nijwo yo'mayo wopingoso hwahomo ho'nahufijow'manji yahu hwotoho hulimo lififitnnoho.

Oso pa'nyo a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fe-
wo'ningkohoho somo Anituye hungkuno nulikutoho.

Jisas Mpohumo jomo ujo'ne hungkuno ulimentisofoho.

(Luk 11:9-13)

⁷ Sekwo Mpohumo jomo ne'no ulifijoso kako yo'-
mayo wosejapmmontonoho. Sekwo yo'mayo so'no
hafihafe tipentankinguji sekwo oso hiso uhwonantife-
ho. Sekwo hoku'yopo hwaningo fonjikujo'no Anitu
kako sekumo wosehwosampo'montonoho. ⁸ A'amu
hopi'nonohinoso Anitumo yo'mayo so'no jomo uliku-
jo'no Anitu uyimontonoho. A'amu yo'mayo so'no
hofiko hafihafe tipifijoso wotipemantifeho. A'amu
hoku'yopo hwaningo fongkupijoso Anitu kako wose-
hwosampo'montonoho.

⁹ Ou, sekwoe hwe fihwoe mehomi kaningkwohumo
wopayo ntape ulososo kaningkwohwo sojo uyimtola-
ho. Awonoho. ¹⁰ Ou, hwomu fihwo kaningkwohumo
inaniku ntape ulososo kaningkwohwo homa wonyo
umtolaho. O'o awonoho. ¹¹ Oseso sekwo honingkano
wonyo'njo huhwasi sekwoe mehomimo yo'mayo
wopingo'nohini uyiwo'ningkohoho so'no sekwo huno
ole waseyono. Sekwo sekwoe seningkwohwo Anitu ah-
womomo humaso sohomo jomo ulikujo'no kako
kakoe Towahuno wopingoso yo'mayo hwahoponjomo
yakolo'nnyoso wosejapmmontonoho.

¹² A'amu nom'neso sekumo wopingo wonalohopife
semo'ningkiso'manji e'wa, sekwo simo'mo oso yahino
hiso hofikimo ulohopmno. Sekwo oso hiso ifijoso
Mousesiye honingkano hungkuno so'nji a'amumo Ani-
tu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanjiye
hungkuno hwapingo somo uningkowantifeho.

**Jisas ango songo ne'no humayo'ne hoku'yo we'e so'no
ulimentisofoho.**

(Luk 13:24)

¹³ Sekwo soku hoku'yo we'e somo fohumno. A'amu
tohino mayo'ne honingkanoso engofoho. Oso
honingkano engo homo somo a'amu pi'ningo engoso
tifi iningkowalokwofo. ¹⁴ Honingkano songo ne'no hu-
mayo'neso we'efoho. Hoku'yoso engo'maho. Olo
honingkano homo somo yafe engo pa'nyo so'mo
syoho engo wo'nnyofoho. A'amu anga'no anga'no oso
honingkano somo wotipemantife'no yalokwofoso tifi
iningkowalokwofo. Oso hoku'yo we'e homo somo sek-
wo fohumno.

**Jisas a'amu hwasyo hungkuno'njo somne'no
hungkuno limentisofoho.**

(Luk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵ Sekwo A'amu Anituye hungkuno'nji hwasyo
hungkuno'nji mesyilutihwayo somne'no i'waho ito'no
fiyimno. Oso a'amu hiso hofikoe a'apaho sohohta'ni
wopingofoho. I simeho ajwomo'mo pisakino'njofoho.
Oso a'amu hiso hofiko siwojo pa'nyofoho. Sekumo
wonyo wosemokantife'no yalokwofo. ¹⁶ Yo'mayo
honingkano imofiwo'ningkohofoso sekwo uhwonifi-

joso hofikoe hwapingoso huno waseyono. Kiko iyo
hiyayo yongo'njo nontimjoso ipisayo me'wampe'njo
wamjimtaho. Awonoho. Solongkoyo sayo pa'nyoso
kakoe iyo nontimo unto'nawo'mtonoho. Oso iyo
hiyayo ipisayo ane'njo pa'nyoso a'amu honingkano
wonyo'njo somta'ni hungkuno wopingo upo'nantanta-
ho. Awonoho. ¹⁷ Oso pa'nyoso iyo wopingoso ipisayo
wopingo unto'nimontonoho. Iyo wonyoso ipisayo
wonyo unto'nimontonoho. ¹⁸ Iyo wopingoso ipisayo
wonyo unto'nimonto'maho. Iyo wonyoso ipisayo
wopingo unto'nimonto'maho. ¹⁹ Ou, iyo ipisayo wonyo
into'nyoso hofiko nolofekuji tohomo wolofefantifeho.
²⁰ Oso'no a'amu hwasyo hungkuno'njosofe
honingkanomo uhwonankinguji hofikoe hwapingoso
sekwo huno waseyono. Seteniyefoho. ²¹ Sekwo huno
ole syafisyikutoho. Hwe moya'mi hopi'nonohinoso
hofiko ngkimo ole ntiwo'ningkohofi, Hwe Engofo, Hwe
Engofo, ose ntiwo'ningkohofoso Anitu mokosyohuma-
so ango sopo nohufitnefoho. Ose syafisyikutoho.
Nihu'no awonoho. A'amu fihwo kako nje Mpohwo ah-
womomo humaso sohwoe hungkunomo tifi in-
ingkaweso sohwo kako Anitu mokosyohumaso an-
go notipihwononefoho. ²² Oso Sikuno Engo
hungkuno ikwolofo'ne somo hwe moya'mi pi'ningo
engoso ole ntitnefoho, Hwe Engo sohwoi, nakwo
a'amu somo jije hungkuno wopingo lutihwa-
wo'ningkuhwone'nwoho. A'amu towahuno wonyo
ehuhnamo'nnyo somo jije yofe lontaneso towahuno
wonyo somo wae yaofiwo'ningkuhwonefoho. Nakwo
jije yofe lontaneso yo'mayo wonyoangkafoso a'amu-
mo utihwayo'ne iwo'ningkuhwone'nwoho. ²³ Ose ntifi-
joso ole ulimnefoho. Ngko sekumne'no huno maniy-
ohoyohoho. O'o wonyo imotofo kuyoho. Ngko'njopo
nohumafikutoho. Noho fohumpopmno.

Jisas ango moja yahino hufa'uyo so'no ulimentisofoho.

(Luk 6:47-49)

²⁴ A'amu fihwo olo nje hungkunolo nupa'ningkuh-
wosi tifi iningkaweso sohwo kako hwe huno wopin-
go'njo hweho. Oso hwe huhwo sohwo kako ango hwa-
ho wopingopo molinyo hweho. ²⁵ Ango wopingopo
nomolahoningki ifoyo syonto mijo ifofayo yonto ti'-
mayo yokumpohn'nyo yonto oso ango homo somo
ifofa mojawafefoho. O'o, ango hiso hwaho
wopingopo molinyo so'no mopiwasoyoneho. ²⁶ A'a-
mu nom'nihwo olo nje hungkunolo nupa'ningkuh-
wosi tifi monningkaposohwo hwe huno'maso sohwo an-
go wosohopo molinyo sohweho. Hwe huhwo sohwo
mijo tafepo kakoe ango nomolahoningki ²⁷ ifoyo engo
syonto mijo ifofayo yonto ti'mayo ikwato lohofonto
ango nontimo jwohojwoho'namo loho'mentisoso
piwahu'mentisofoho. Oso ango nopiwasoyonto po-
muyo engo ho'nimentisofoho. Nje hungkuno oso-
hopeho.

²⁸ Jisas ose ulahoningki a'amu nupa'nontifi kakoe
hungkuno so'no yomo imentohofofoho. ²⁹ Hwapin-
goso hofiko a'amu honingkano hungkuno lutih-

wamotofo sohwa oso pa'nyo hwa'maho. O'o, Jisas sohwo kako hungkuno hwapingo wo'nnyo hweho. Ose limentohofofoho.

A'amu a'apaho uyo wonyo'njo sohomo Jisas wopingo umokumentisofoho.
(Mak 1:40-44; Luk 5:12-14)

8 Jisas kako hwofiki'nyo sopo nuliko'manto womentisoso a'amu pi'ningo engo kakimo tifi iningka-womentohofofoho. ² Osohonta hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohwo Jisasimo nu'manto hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko ngkimo wopingo wanimokumo liso'manji jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ³ Ose ulahoningki Jisas kako aho kisusyonto hwe sohomo ulimento, Ou, wopingo wakumokumone'no yohono. Kiko wopingo hmimo'nyo. Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo wopingo komo'no imo'nimentisofoho. ⁴ Wopingo imo'ningkahoningki Jisas ulimento, Upa'nyo. Kiko olo hilo so'no nom'ne a'amu somo nulohotoho. O'o, komo'no nuhuji a'amu tajo angosyoho'njo sohomo jije a'apaho wopingo loso utihwahoho. Nokohoningkuhwosi kiko hohonta Mouses yomayoso limentiso hopaso Anitumo uyohojayo. Jije mnokino moi'wo imo'nyo so'no isamoyokafoho. Oso hiso'no a'amuso uhwoninkuwi jije a'apaho uyo wonyoso wopingo imo'ningkiso so'no huno wosyofisyantifeho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisas hwe yofe engo'njo sohwo syoho ulohofiyi sohumo wopingo umokumentisofoho.
(Luk 7:1-10)

⁵ Jisas hwaho Koponeyamne'no womentisoso oso hopo sopo hwe fihwo yofe engo'njo a'amu Loum sofe a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumayo sohwo Jisasimo nu'manto hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, ⁶ Hwe Engofo, nje syoho ntohofiyi sohwo kako mnokino uyahoningki angom'nyo fisyohumaho. Kakoe a'apaho songo songo miyo'njo yonto tohino mikunimposo umnalofoho. ⁷ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko nu'mo wopingo umokumo.

⁸ Ose ulahoningki ulimento, Hwe Engofo, oso'ne'mahoho. O'o, kiko nje angomo ko swapihneso ngko hwe wopingo hwo'nnye angom'nyo. O'o, kiko hungkuno'nohini lisoso nje syoho ntohofiyi sohwo kako wopingo umonono. ⁹ Ihwoni. Ngko huhwo'ni hwe engo sohwo enjwa'mo humale so'no ngko hofikoe hungkunomo tifi ito'no iningkawo'ningkohe hwo'nyoho. U, hofiko ngko huhwo'nimo nom'nihwajwa'mo humalofo. Oseso ngko hwe fihumo Mpano uli'me'no kako wamtonoho. U, nom'ne sohomo oyomo uli'me'no kako wapmmontonoho. U, ngko nje syoho ntohofiyi fihumo, Olo syoho fiyo uli'me'no kako syoho uyimontohono. Oseso kiko hungkuno'nohini ulohojono ngko huno niyohoho. Nje syoho ntohofiyi sohwo wopingo umonimontonoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁰ Ose ulahoningki Jisas yomo yonto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Hungkuno nehopi'nohini

waselimonne'no yohono. Ngko a'amu Isilael sofe simeho hi'ntnnono ntapinyo yahinoso oso hwe huhwo sohwo pa'nyoso muhwo'nyo'njo hwo'nyoho. ¹¹ Upa'nimno. Hwe moya'mi hungkuno kengo kengo'njoso Anitu a'amumo esemokosyohumayo sopo nosyukuji hofiko sekwo seyakwosa Apilohamiyo Aisakiyo Jekoupiyo oso hwanji nohumafikujoso wopayo nonifitnefoho. ¹² I, A'amu Isilael Apilohamiye imu fehohnjo soku esemokosyohumayo sopo nta'ni Anitu kako sekumo wae yasemofososo sekwo sikwo'mjoho'mo fisyohumantokutne kuyoho. Oso hopo sopo fisyohumafikuji sekwo hulinkwajingo ifaloho'ningkuji humotahoho engo lifitne kuyoho.

¹³ Kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Kiko simeho hi'ntnnono ngkimo ntape so'no yomayo so'no kumoningkiso wakilo'nohono. Ose ulahoningki oso hohosohonta syoho ulohofiyi sohwo wopingo imo'nimentisofoho.

Jisas Pitafe konemimo wopingo umokumentisofoho.
(Mak 1:29-31; Luk 4:38-39)

¹⁴ Oseso Jisas Pitafe angomo noswonto uhwonimentisoso Pitafe konemi a'apaho tohomtno'njosi saho fisyowentankingi uhwononto ¹⁵ kakoe ahomo nupm'mokahoningki a'musi kakoe a'apaho tohomtnoso moi'wo imo'ningkahoningki a'musi kako nolikafonto a'amumne wopayo ilohohumisyofoho.

Jisas a'amu pi'ningo engo somo wopingo umokumentisofoho.
(Mak 1:32-34; Luk 4:40-41)

¹⁶ Oso sikuno ne so'nji a'amuso hofiko hwe moya'mi towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo somo Jisas nohumentanjopo motapmmontohofofoho. Nomotopahoningkofi Jisas hungkuno lonteso towahuno wonyo somo wae yaofonto a'amu mnokino'njo hopi'nonohino somo wopingo umokumentisofoho. ¹⁷ Oso hohosohonta oso hungkuno Anitu Aisaiya sohomo uyahoningki lutihwamojo sohwo hungkunoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiloso ole,

Kakoe nakwoe mnokino wonyoso wae enaomentisofoho.

Nakwoe yomayo tangoso kako ma'mentisofoho.

Oso hungkunoso Aisaiya hohonta limentisofoho.

A'amu fihwo Jisasimo uningkamo limentisofoho.
(Luk 9:57-60)

¹⁸ Jisas kako a'amu pi'ningo engo kakimo ifeehu'mo yimahoningkofi uhwononto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Nakwo mijo lomo nongkihnta'ne'no wowekehwo. ¹⁹ Ose ulahoningki hwe fihwo honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwo Jisasimo u'manto ulimento, Nje Lutihwayo sohwo, kiko angom'nyo usoso ngko tifi wokinkingamonnoho. ²⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sikisiwojo sohwo hofiko hofikoe sokimo hi'njo hwafoho. Yihufo sohwo hofiko hofikoe aifoso hi'njo hwafoho. I oso'no ngko

A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko ango saho fesyawe'neso ane hwo'nyoho. ²¹ Ose ulahoningki nom'ne hwe Jisasimo iningkawowo'ningkiso sohwo Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko huhwo'ni tifi wokinkingkapmmonnoho. I oso'no simo'mo ngko nje mpohwo kakino pi'nimomo ijopijisyasi'mo pe-eso. Wopingotaho. ²² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Awonoho. A'amu ngkimo tifi monningkapifijoso hofiko ujojijisyahufe. Kiko ne'no nningkape.

Jisas ifofo engo somo moi'wo hmmo'nyo ulimentisofoho.

(Mak 4:36-41; Luk 8:22-25)

²³ Ose ulonto Jisas yofayokinomo nokotosahoningki kakoe inomokomoyo sohwa tifi iningkamentohofoho. ²⁴ Yofayokinoso mijopo nowentaningki mijo ayoso hwofiki'nyo pa'nyo imo'nonto yofayokinomo ufehu'mokahumonto yahoningki Jisas kako saho humofesyawentisofoho. ²⁵ I inomokomoyo sohwa hofiko Jisasimo komo'no ulikafontifi ulimentohofi, Hwe Engofo, fonefo'maho. We'enepi nakwoe yofe moi'wo umol'nantane'no yalokuhwono. ²⁶ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo iyoho peho'no seningkohoho. Sekwoe simoho hi'ntnonoso we'e'njo hwasoho. Ose ulonto nolikafonto ifofo so'nji mijo so'njimo hungkuno ulahoningki mijo apa'no songo songo miyo'njo nihu'nahone lifawo'mentisofoho. ²⁷ Inomokomoyo sohwa ose uhwonontifi yomo yontifi hnnimentohofi, Olo hwe lohwo peho sohwo. Ifofo'nji mijo'nji kakoe hungkunomo haloho'nohino yohoho. Ose hnnimento-hofoho.

Jisas hwe hufa'u towahuno wonyo ehuhnamo'nyo sohwa'umo wae yao'mentisofoho.

(Mak 5:1-17; Luk 8:26-37)

²⁸ Jisas mijo ayo somo nongkihnta'ni hwaho Ngkatola sopo i'mofamentisofoho. Oso hohosohonta hwe towahuno wonyo ehuhnamo'nyo sohwa'u u'ma'mentisiyefoho. Oso hwe sohwa'u hiko a'mopijohino sopo humohumantisiyo hwa'u pmentisiyefoho. Oseso oso hwe sohwa'u towahuno nihu'no wonyo ehuhnamo'nyo sohwa'u a'mopijohino honingkano somo wopanjitikenontifi a'amuso iyoho unimojofoho. ²⁹ Osohonta siko Jisasimo johoho mohm'no lonji ulimentisiyo, Kiko Anituye Hwomu Ne hwasoho. Kiko nekumo peho weloho'mne'elo. Nekwoe sikuno mmo'nyofoho. Kiko nekumo tohino wejapmmonne'no lapohino. Ose ulimentisiyefoho. ³⁰ Hopo sponjo yahu pi'ningo engoso kengo nampo humantifi mno humijohofoho. ³¹ Oseso towahuno wonyo sohwa Jisasimo ulimentohofi, Kiko wae wenaom'iji'manji kiko oso yahu pi'ningo engo nongkwanjo nompono fonehwajo. Nakwo yahu somo wehuhnaofano.

³² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, E'wa, sekwo mpanimno. Ose ulahoningki towahuno wonyo hiso oso hwe hufa'uyo sohwa'umo uliko'mantifi yahu somo ehuhnao'mentohofoho. Ehuhnaofahoningkofi yahu hiso hofiko hano kunto kunto'no wentife iwo'

mangomo mtiku'nontifi mijo ayomo nihu'nahone mehulo'mentisofoho. Nohulofahoningki mijomo poyo imo'nimentohofoho.

³³ Oso yahu mokosyohumayo sohwa angopono komo'no wentifi oso hungkuno hopi'nonohinoso ulimentohofoho. Hofiko mpoyo hwe hufa'u towahuno wonyo ehuhnamo'nyo sohwa'umo yo'mayo u'ma'mentiso so'no humalohofoho. ³⁴ Osohonta a'amu ango hopo sponjoso hofiko Jisas humentanjopo noswo'nontifi Jisasimo nuhwonontifi hungkuno ole ulimentohofi, Kiko nakwoe hwaho lopo nofesyohumahofoho. Nom'ne angopono fiwano. Ose ulimentohofoho.

Jisas hwe sife aho pe'nyo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

9 Jisas yofayokinomo kotasonto ayo momingo somo ku'mokwawento kakoe ango hwapingo sopo i'mofamentisofoho. ² I'mofaohwahoningki a'amuso hofiko hwe nom'ne sife aho pe'nyo sohwo kakoe ijempohopo'nohino saho fesyawowo'ningkiso sohomo Jisasiyepono itokwopmentohofoho. Itokwopahoningkofi Jisas kako uhwonimentisoso hofiko kakine'no simoho hi'ntnono yokumpohn'nyo uyohoningkofi uhwononto Jisas oso a'amu mnokino'njo sohomo ulimento, Nje hwomu sohwo, kiko iyoho kiningkuholoho. Ngko jije honingkano wonyoso wae nto yakumofohono.

³ Ose ulahoningki a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa nohumantifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo sohwo kako Anitu pa'nyo pojijalofoho.

⁴ Ose hningkahoningkofi, hofikoe hunoso Jisas kako huno moi'wonoho. Oso'no Jisas ulimento, Sekwoe simoho mo'mo huno wonyoso peho'no syonifisyantokwofo. Ole losyonifisyantikwofo, ngko a'amufe wonyo wae meeofonehoho losyonifisyantikwofo. ⁵ Anitu kako ngkimo a'amumo ufo'mayo'ne nihwatimentiso sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe honingkano wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I oso'no a'amu fihwo jije honingkano wonyo wae weekumo'mo loso sohwoe hungkuno somo ne imo'nyo so'no sekwo simoho mo'mo muhwonifitne kuyoho. Oso yokumpohn'nyo ngko seloheso hi'njo sohwo'ni utihwa'nyopo setihwam'me'no hungkuno nom'ne kengoso hwe lohomo ulimonne'no yohono. Hofikimo ose ulonto kako hwe mnokino'njo sohomo ulimento, kiko nolikafohoji jije ijempohoso nomahoji jije angopo ne'no mpano. ⁷ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo nolikafonto kakoe angomno umentisofoho. ⁸ Nowahoningki hwe moya'miso nuhwonontifi iyoho uningkahoningki hofiko ole limentohofi, Anitu kakoe yokumpohn'nyo engoso olo pa'nyo loso hwe lohomo uyohoho. Huno ose uyahoningki hofiko Anituye yofe ho'noma'mentohofoho.

Jisas Matiyumo uhwosopo'mentisofoho.

(Mak 2:13-17)

⁹ Oseso Jisas hano wento uhwonimentisoso hwe fihwo hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe ango somo humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Matiyu. Oso hwe huhwo sohwo Jisas nuhwononto ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Ose ulahoningki Matiyu nolikafonto tifi iningkamentisofoho.

¹⁰ Jisas Matiyuye angomo nohumentaningki a'amu nom'ne hamniyoho mayo syoho'njo honingkano wonyo'njo sohwanji a'amu wonyo honingkano'njo nom'ne so'nji nohumentaningkofi hofiko Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji wopayo nimentohofoho. ¹¹ Nonontaningkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa nuhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwo ulimentohofi, Sekwoe Hwe Engo lohwo kako a'amu hamniyoho mayo syoho'njo lohwanji a'amu wonyo honingkano'njo lo'nji wopayo peho'no nalofoho.

¹² Ose ulahoningkofi Jisas nupa'nonto pahnnimo hungkuno ulimento upa'nimno. A'amu mnokino ane'njo wopingo humalofoso hofiko a'amu uyohofahosiyo'njo sohwo mu'mapitnehofoho. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. ¹³ Oso pa'nyoso ngko a'amu honingkano wopingo'njo hwona'nyoho liwo'ningkohofoho somne'no joho lutimayo'ne pmmentohe hwo'ni'maho. O'o, ngko a'amu honingkano wonyo'njo somne'no pmmentohe hwo'nyoho. Sekwo Anituye hungkuno somne'no huno waseyono. Hungkuno ole, Sekwo nom'ne somne'no hitoho ulofo so'no nimo'ningkohoho. I sekwo ngkine'no hwomtame ko ntohofontifi nom'ne a'amu somne'no hitoho mulofe'njo'manji ngkilaho. Oso hungkuno somne'no huno waseyono.

Jisas kakoe yahino songo'nji hohontajo yahino so'ntnne'no ulimentisofoho.

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39; Joun 3:29-30)

¹⁴ Oso hohosohonta Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo sohwa Jisasimo u'ma'mentohofoho. Nu'mantifi ulimentohofi, Nakwo'nji a'amu Falisi sohwanji wopayo manyo'njo humayoso Anitumo jomo ujo'ne yahinoso iningkawowo'ningkuhwonefoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wosopayo manyo'njo humayo yahino somo miningkayo'njo peho'no yalokwofo.

¹⁵ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo kako ape songo mayo sohonta osohwo kakoe a'amu'nji nohumahwosi hofiko simeho tango'nji wohumantifi taho. Awonoho. Hofiko simeho wopingo'nji wopayo engo wunantifeho. I oso'no hwangu oso hwe ape maso huhwo sohwo a'amu nom'ne sohwa hofiko kakoe a'amu mta'ni kompemafikuji fonjasyikujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafikujoso simeho tango'njo humafikuji wosopayo manyo'njo uyantifeho. Ose ulonto pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento,

¹⁶ Hwe fihwo manji'mofo tontamo imo'nnyo sohwo kako hwapife nom'ne songo we'eso nomahwosi tontamo somo lojwohofojasi lohofihwosi yakife uyimtolaho. Awonoho. Engo womnahoti'montonoho.

¹⁷ Ose ulonto pahnnimo hungkuno tiffinjoso ole ulimento, Ou, a'amu fihwo kako mijo iloho uyimo lihwosi te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. Kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso nihu'nahone wonyo umo'nimontonoho. U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawo'montonoho. Ihwoni. Yahino hohontajo so'nji songo so'nji nem'no hu'mingoso ito'no hino'maho.

Jisas hwe yofe engo'njo sohwoe mumo songo ulika'mentisoso a'mu fisi kako Jisasiye manji'mofomo pm'mokumentisosi'nji wopingo umokumentisofoho.

(Mak 5:22-43; Luk 8:41-56)

¹⁸ Jisas oso hungkuno hiso ulontaningki hwe yofe engo'njo sohwo Jisasimo u'manto hwomtame ulohofonto ulimento, Nje mu lohonta nto pe'ningkohoho. I oso'no kiko nopohoji kakimo jije ahoso fikisyusyo. Kako apa'no songo wolikafono. ¹⁹ Ose ulahoningki Jisas nolikafonto kakoe inomokomoyo sohwanji hwe huhwo sohwo tifi iningkamentohofoho.

²⁰ Nowentaningkofi nom'ne a'musi Jisasimo iningkawomentisofoho. A'musi imoiho ne'no yontaningki soswo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho. Oso a'mu hisi kako Jisasimne'no hnnimentito, Ngko olo hwe lohwoe manji'mofo somo aho kisahumeso ngko wopingo umo'nimonnoho. Ose hnnono kako Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kako Jisasiye hwapife tokwajo somo aho upm'mokumentisofoho. ²² Nopm'mokahoningki Jisas ikinjamo lohofonto a'mu simo nuhwononto ulimento, Nje mufo, jije simeho wopingo wakumo'nono. Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no wopingo nto imo'ningkino kiyoho. Ose ulahoningki oso hohosohonta a'musi wopingo imo'nimentisofoho.

²³ Oseso Jisas kako nowento hwe engo sohwoe angomo swonto uhwonimentisoso a'amu hofiko te somo hmpehpe lontaningkofi a'amu wosofe ho'nowentaningki nuhwononto ²⁴ Jisas ulimento, Sekwo mpanimno. Mu we'esi poyo'maho. Kako saho fosyaweho. Ose ulahoningki hofiko Jisasimne'no tikafo ujimentohofoho. ²⁵ Tikafo ujimentohofoso Jisas hofikimo mempo hohnta'ni uhwajonto humentisofoho. Noswonto oso mu sopiye ahomo nomahoningki mu sopi lika'mentisofoho. ²⁶ Lika'mentiso so'no oso hungkuno hiso ango'meemo ho'nimentisofoho.

Jisas hwe timpi'nyo sohwa'umo wopingo umokumentisofoho.

²⁷ Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto nowentaningki hwe timpi'nyo sohwa'u Jisasimo tifi iningkawenji joho ole ulimentisi, Ntefitiye Imu sohwo, nekumne'no hitoho wakilofono. ²⁸ Ose ulahoningki

Jisas kako angomo swahoningki oso hwe timpi'nyo so-hwa'u Jisasimo u'mahoningki Jisas ulimento, Ngko siki-mo wopingo semokiyo so'no simeho hi'ntnnono lon-tapisiyo. Ose ulohoningkahoningki ulimentisi, Ou, Hwe Engofo, eno. ²⁹ Ose ulahoningki Jisas sikoe timopo aho kisasyonto ulimento, Siko ngkimo sikoe simeho hi'ntnnono ntapisiyo'manji yo'mayo siko nose-mo'ningkiso wose'mano. ³⁰ Ose ulahoningki sikoe timo honimentisiyefoho. Oseso Jisas sikimo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, Upa'ninyo. Wopingo semokohe so'no nom'ne a'amu fihumo nulohosiloho. Ose ulimentisofoho. ³¹ I oso'no siko mempo hohnta'ni noswonji yo'mayo Jisas imentiso so'no hwaho ae'mo a'amu somo ulimentisiyefoho.

Jisas hwe iloho'nnyo sohomo wopingo umokumentisofoho.

³² Oso hwe huhwo sohwa'u nosontaningki a'amu nom'ne sohwa hofiko hwe iloho'nnyo towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo sohomo ipemotapontifi Jisasiyepono umentohofofoho. Oso towahuno wonyo huhwo sohwo hwe sohomo mampi'nyo mesyimokumentisofoho. ³³ Oseso Jisas oso hwe sohwoe towahuno wonyo wae yaofahoningki kako hungkuno limentisofoho. Hungkuno lahoningki hwe moya'mi hofiko yomo yontifi huno pi'ningo syafihu'mentohofi, Hohonta olo yahino loso a'amu Isilael hn'nimo m'mofape'njo imojofoho. ³⁴ Ose lahoningkofi a'amu Falisi sohwa ole limentohofi, Towahuno wonyo hopi'nohino sohwafe hwe engoso Seteniyoho. Oso humta'ni Jisas kako yokumpohn'nyo nomanto towahuno wonyo homo somo wae yaofalofoho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas kako hwe moya'mimne'no hitoho ulo'mentisofoho.

³⁵ Oseso Jisas angomeemo nowento a'amu sofe tajo angoso somo kakoe hungkuno Anitu a'amumo umokosyohumayo so'no lutihwanto a'amu wonyo'wonyo mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho. ³⁶ Jisas hwe moya'mi pi'ningo engo somo uhwonimentisoso yo'mayo tango engo'njo a'amu somo u'mahoningki yokumpohn'nyo ufo'ma'nyo'neso anefoho. Yahu kakwo'yohwo ane pa'nyofoho. Ose uhwononto kako hitoho ulo'mentisofoho. ³⁷ Hitoho ulofahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwafo pahnnimo hungkuno ulimento, Wopayo syoho sponjo pi'ningo engoso toyo nto imaho. I oso hiso'no a'amu wopayo toyo mjiyo'ne syoho'njo sohwa hopoenohino hwa'mahoho. ³⁸ Oseso sekwo olo syoho loso mokosyohumawo'ningkiso kakwo'yohumo jomo ulikujono kako oso wopayo toyo homo somo mjiyo'ne a'amumo lihwajjiyo'ne jomo ulimno. Ose ulimentisofoho.

Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofefoho.

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

10 Oseso Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'uyo sohwafo joho ulahoningki hofiko nuhu'mokahoningkofi Jisas kakoe yokumpohn'nyoso yano uyimentisofoho. Oso yokumpohn'nyoso a'apahomjo towahuno wonyo wae yaofone so'nji a'amu mnokino'njo so'ntnne'no wopingo umokiyo'ne so'nji uyimentisofoho

² Oso inomokomoyo (*apousel*) aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofe olenoho. Simo'mjoso Saimouniyoho. Saimoun huhwo kakoe nom'ne yofe olenoho. Pitafoho. Nom'nihwo Entilu, Saimoun Pitafo koningwa'we hweho. Nom'ne sohwa'u Jemisi'nji koningwa'wehwo Jouniyoho. Oso huhwo sohwa'u Sepetiye hwomu hwa'uyoho. ³ Nom'nihwa'u ole, Filipi'nji Mpatoulomiyu'njoho. Nom'nihwa'u Toumasi'nji hamniyoho mayo syoho'njo sohwo Matiyu'njoho. Nom'ne Tatiyosi'nji Alifiyosiye hwomu Jemisi'njoho. ⁴ Nom'nihwa'u Saimoun Selouti'nji Jutas Isikaliyouti'njoho. Jutas huhwo sohwo Jisasimne'no tokoyo'ofonyoto a'amu Jisasimo fonjasiyo'ne sohwafe ahomo uyimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'uyo sohwafo syoho uyimentisofoho.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-5)

⁵ Jisas oso hwe aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'uyo huhwo sohwafo hungkuno ulonto uhwatimentisofoho. Hungkuno hiso olenoho. Sekwo a'amu temtitofokengo sofe angoso sponone'no angoso Someliya sponone'no nukutoho. ⁶ O'o, a'amu Isilaeli'nohino sofepono fiwanimno. A'amu Isilaeliso hofiko yahu isipeemofopa'nyo honingkano'no tipeelokwofo. ⁷ Sekwo nukujihungkuno ole so'no ulimno. Anitu a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sikuno mofoneponto imo'nimaho. Oso'no ulimno. ⁸ Sekwo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokukuji a'amu poyo pe'nyo somo songo ulikafikuji oso mnokino uyo wonyo'njo (*lepila*) wopingo imo'ningkujo'no towahuno wonyoso wae hmmopmno. Olo yokumpohn'nyo loso hamniyoho'njo mahofomaho. O'o, ngko sejapohefoho. Oso'no sekwo olo yokumpohn'nyo lo'nji yo'mayo uyifijoso hamniyoho momaso'njo uyantifeho.

⁹ Sekwo hamniyoho ki'yo'nji nomokaho'ningkutoho. ¹⁰ Sekwo yo'mayo ho'yo nomokaho'ningkutoho. O'o, manji'mofo nom'neso sifikwongo fosyo nom'ne so'nji mmo hwanji nomokaho'ningkutoho. Awonoho. A'amu syoho yoso sohwo kakoe wopayo nyoso wotipema'montonoho.

¹¹ Oseso sekwo angoso engo fipo ufijo'manji ou, angowe'e fipo ufijo'manji osopo sekwo timo ito'no uhwoningkuji oso angoso hopo sopo hwe wopingo ito'nohinoso tihwo kofosyohumaho, uhwonifijoso oso hwe wopingo sohwoe angoso fosyohumamno. Oso angoso hopo sopo ne'no nohumafikuji wohumpeeno likujoso

oso hwe huhwo sohwo'nji fosyawentifijo sohwasi fohumpopmno. ¹² Oseso oso ango homo somo hufijoso sekwo oso hwe moya'mi angomjo somo ole ulimno. Nakwoe a'amu soku Anitu wopingo waselohofono. ¹³ Ose ulahoningkuji hofiko Anituye hungkuno upo'-nana lifijo'manji hofikoe simehoso ito'nohinimanji sekwo simeho pompenjiyoso oso a'amu somo uyifijoso hungkuno simo'mo nto ulifijoso nehopi umo'nimontonoho. I oso hiso'no hofiko Anituye hungkuno nakwolaho lifijo'manji sekwoe hungkuno wopingoso nom'ne ango pone'no motawomno. ¹⁴ Hwe fihwo kako kakoe angomno mipesemotayo'njo yihwosi Anituye hungkunomo haloho maseposo'njo ifijo'manji oso hopo sopo nuliko'mafikuji hopo sopenjo hwaho semongki'nososo hofiko noshontohumentaningkuji oso hintalinyo hiso wae feemo'nimno. Oso hongo somo sehoningjoso huno ole uyimontonoho. Hungkuno haloho maposo'neso hungkuno tango'njo weho. ¹⁵ Upa'nimno. Nje a'amu sohwasi, ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amuso yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofo'ne sohonta oso ango hufa'u sopo Soutom'nji Ngkumoula'nji a'amuso hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho. I oso'no a'amu sekumne'no hohujo ikinjasemofoso hofikoe tohinoso Soutom'nji Ngkumoula'nji a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho.

Yo'mayo tango i'mofape-e'ne hungkunofoho.
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ Upa'nimno. Ngko sekumo sehwojalokweso sekwo yahu osyuyo pa'nyo hwasoho. A'amu sikisiwojo pa'nyoso wonyo wosemokantife'no yalokwofo. Oso'no sekwo yo'mayo ifijo so'no huno ito'no syafisyikujij nom'ne somo wonyo mulohofe'njo fiyimno. ¹⁷ Sekwo yo'mayo yo'mayo a'amu selohofone noselikujino huno ito'no fisafihupmno. *Kaunisoli* i'njopo ipesemotafitnnoho. Hofiko tajo ango somo hwaningo sefongkupitnnoho. ¹⁸ Hofiko ngkimo simeho monje wenisyano likuji hofiko sekumo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwafepono upesemotowantifeho. Oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohwanji a'amu temtitofo kengo so'njimo nje hungkuno wolutihwantifeho. ¹⁹ Hofiko sekumo hungkuno'no ipemotasewofijo sohonta sekwo iyoho seningkuhwalo ho. Huno ole syafisyikutoho. Hofiko hungkuno nalahoningkujo'no nakwo peho hungkuno ulantanto. Ose syafisyikutoho. O'o, ofaholohumo Anitu hungkuno nolifitneso wolosetihwamtonoho. ²⁰ Sekwoe hungkuno'maho. O'o, sekwoe Mpohwoe Towahuno sohwo sekwoe mango mta'ni hungkuno walimontonoho.

²¹ Hwangku sohonta a'amuso koningkwawehumo hungkuno liwo'ningkohofosopono ipemotakuji osopo hungkuno likuji nofonjahufitnnefoho. Hwe fihwo kakoe mehommimne'no oso pa'nyo ulohofonefoho. Mehomiso kaningkwowho'ya'umne'no mangohwa imo'ningkuji fonjahufitnnefoho. ²² Oseso a'amu hopinono sekumne'no simeho tohino mikunimposo

umnonefoho. Hwapingoso nje yofeso sekumo weho. Oso'no a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontaningkuhwosi sikuno ae'uyo sohonta Anitu kako oso hwe sohwo utima'montonoho. ²³ Ango fipo hofiko fonjofepmnasemofikujo'no sekwo nom'ne angopo hiyaso fiwanimno. Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo a'amu Isilael sofepono nowentaningkuji syoho moi'wo mmo'nyo'njo yontaningkuhwosi A'amufe Hwomu wapmmontonoho.

²⁴ Hwomu sikule syoho iwo'ningkiso sohwo kako a'amu kakimo lutihwawo'ningkiso sohomo uyakolo'montolaho. A'amu nom'ne somo umokosyohumayoso kakoe syoho ulohofiyoso kakimo muyakolofoneho. ²⁵ Yo'mayo lutihwayo sohomo i'mofapososo oso pa'nyo kakoe sikule syoho iwo'ningkohofosohwamo umo'nimontonoho. Yo'mayo hwe nom'ne sohwamo umokosyohumayo sohomo i'mofapososo oso pa'nyo kakoe syoho ulohofiyosohwamo umo'nimontonoho. Hofiko ango kakwo'yohwo sohomo sitofo ole ulimentohofi, Jije yokumpohn'nyo Seten mta'ango hwasoho. Ose ulimentohofi so'no hofiko kakoe mehomi sohwo hungkuno wonyoso yakolo ulohofonefoho.

A'amu kako Anitu ne sohune'no iyoho unono.
(Luk 12:2-7)

²⁶ Oso hiso'no sekwo hofikine'no iyoho seningkuhwoloho. Yo'mayo hiyaso'mo wjosohwangku utihwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Yo'mayo sekwo hiyaso mokosyohumawo'ningkohofohungkuno hiyaso'mo lontifeso yahino wonyo hiyaso'mo yontifi tifi no'mo utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no a'amu timo uhwo nantifeho. ²⁷ Hungkuno hiyaso'mo selimaleso sekwo mofehi'nyo lahoningkuhwosi filikuno. Hungkuno hofiyoka upa'ningkohofoso sekwo utihwa'nyopo mango engo'nji filikuno. ²⁸ A'amu jije a'apahomofongkiyo so'no iyoho kiningkuhwoloho. Hofiko jije a'apahonohini wokufonjantifeho. Jije huyo'mangoso monjakohufitnneho. O'o, Anitune'no iyoho wakinono. Kako jije a'apahonji jije huyo'mango'nji tikanomo mihwajososo hoponoho.

²⁹ Yihufo we'e sohwa'umne'no a'amu hamniyohotouya anga'no mpe iwo'ningkohofofoho. I oso yihufo hiso'no kako poyo pe'nyo so'no sekwoe Mpohwo Anitu kako huno uyohoho. Mpohwo kako yihufo so'no nope'ningkuhwoloho lososo yihufo huhwo sohwo mape'noneho. ³⁰ Sekwo soku, Anitu kako yo'mayohopi'nonohinoso huno'njo hweho. Kako jije mnokinomjo mijiyokenga'no kenga'nohinoso Anitu kako atofonto limentisofoho. ³¹ Oso'no sekwo poyosemokiyo sohwaumne'no iyoho seningkuhwalo ho. O'o, oso yihufo nihu'no we'e Anitu iningo mamofe'njohofiyomokosyohumawo'ningkiso somo sekwo yakolo'nnyo kuyoho.

Jisasiye yofe yoloho lijwaofone hungkunofoho.
(Luk 12:8-9)

³² A'amu fihwo kako a'amufe timopo ngkine'no hungkuno lijwaofoso sohwo oso humne'no ngko nje

Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe timopo hungkuno wolijwao'monnoho. ³³ I oso'no a'amu fihwo kako a'amufe timo sopo ngkine'no hohujo ikinjanimo-foso sohwo oso humne'no ngko huhwo'ni nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe timopo hohujo ikinjimo'mnefoho.

Jisas pmentiso so'no ikujoho i'mofapmentisofoho.
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Ole losyonifisyantikwofo. Olo hwaho lophonjo ikujoho yo'mayo yahinoso moi'wo esojwaofo'ne pmentiso hweho. O'o, ngko ikujoho moi'wo imo'nyo'ne pmentitohe hwoni'maho. Awonoho. Ngko a'amu husilofone pmentitohefoho. ³⁵ Ngko olo hwaho lopone'no pe-eso ikujoho ulikafo'ne pmentitohefoho. Hwomu fihwo kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe kanningkwohwo ngkine'no ngkilaho walimontonoho. I mu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kona'wohi ngkilaho wantimontonoho. U, a'mu fisi kako ngkimo noningkapihwoso'no kakoe hwomufe ape mangohwo umo'nimontonoho. ³⁶ Oso ango afa somjo so'nji oso hopa imo'nifitnefoho.

³⁷ Hwe fihwo kanningkwohwo'ya'umne'no umo'niwo'ningkiso sohwo kako ngkine'no umo'nyoso yakolo'nnyo mumo'nyo'njo yososo nje a'amu nehwo'maho. Hwe fihwo kakoe hwomu'nji mu sopi nntne'no simeho umo'nyoso yakolo'nnyo umo'nyo sohwo kako ngkine'no mumo'nyo'njo yososo nje a'amu nehwo'maho. ³⁸ Hwe fihwo kako kikimo wokinkingkapmmo ntoso sohwo kako nje yofe'no poyo imo'nyo so'no iyoho unoso sohwo kako nje a'amu ne imo'nyoso hopo'maho. ³⁹ Hwe fihwo olo hwaho lopo humahwosi kako kakoe yahino yokumpohn'nyo kesyohumaso sohwo kako songo humayoso motipihwonone hweho. Hwe nom'nehwo ngkimo tifi nningkaponto kakoe yahino ho'naofalokunjo sohwo kako songo humayo'ne notipemane hweho.

Anitu kakoe a'amu somo wopingo uyo'ne hungkunofoho.
(Mak 9:41)

⁴⁰ A'amu wopingo selohofoso sohwo kako ngkimo wopingo ose ntohofantofoho. Oso a'amu wopingo ntohofantofonjo sohwo nje Mpohwo nihwatimentiso sohomo oso wopingo hiso ose'nohini uyalofoho. ⁴¹ Hwe fihwo Anitu kakoe hungkuno'no uhwatimentiso sohwo a'amu nom'ne oso hwe huhwo sohomo uhwononto syafihu'mento, Olo hwe lohomo Anitumne'no wopingo uloho'mo loso sohwo kakoe angomo hwe huhwo sohomo wopingo umokosyohumasoso oso hwe huhwo sohwo hwe Anitu uhwatimentiso hopa wopingo nomane hweho. Ou, hwe nom'ne kako hwe wopingo sohomo uhwononto hwe wopingo sohomo wopingo uloho'mo loso sohwo wopingo sohwo pa'nyoso kako wopingo nomanefoho. ⁴² Ou, hungkuno nom'ne upa'nimno. Hwe fihwo kako a'amu yofe engo ane pa'nyo'njo ngkimo nningkawowo'ningkiso sohwo noniwoyo sosayo usontaningkuhwoso osohomo uh-

woningkuhwosi Jisasiye a'amumo ufo'ma'mo loso sohwo pompenjiyo mijo noswanyo sopenjoso uyoso sohwo kako wopingo nomane hweho. Jisas ose ulimentisofoho.

Joun kako kakoe inomokomoyo sohwo Jisasiyepono uhwatimentisofoho.
(Luk 7:18-35)

11 Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u sohwo hungkuno moi'wo ulonto kako oso ango hopo sopo uliko'manto nowento antime pi'ningo mofone hopo sopenjo hwe moy-a'mimo lutihwamentisofoho.

² Joun impo'angomo nohumanto yo'mayo Jisas imentiso so'no nupa'nonto Joun kako kakoe inomokomoyo sohwo Jisasiyepono lihwatimentisofoho.

³ Luhwojahoningki hofiko Jisasiyo ulimentohofi, Joun ole nalimaho, Hwe tifi wapmmontonoho ho'nimentiso sohwo silaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho.

⁴ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo nukuji yo'mayo uhwo'ningkohofa so'nji nupa'ningkohofa so'ntnno Jounimo ulimno. ⁵ Uhwo'nimno. A'amu timpi'nyoso timo apa'no honalokwofo. A'amu sife wonyo'njoso apa'no hano ito'no walokwofo. A'amu a'apaho uyo nihu'no wonyo'njoso (*lepila*) hofikoe a'apahoso wopingo imo'ningkohoho. A'amu haloho piku'nnyoso apa'no ito'no haloho upo'nalokwofo. A'amu poyo pe'nyoso apa'no songo likofalokwofo. A'amu yo'mayo so'no umofonyo iyoso Anituye hungkuno wopingo upo'nalokwofo. ⁶ A'amu ngkine'no hwahoponta'ango hwolikeno Anituye hwolikeno, ose mosyafisiyo'njo yontifi hofiko simeho hi'ntnnono kengano ntopantokwofoso hofiko simonyo uyife. Sekwo nukuji oso hungkuno hiso Jounimo ulimno.

⁷ Ose ulahoningkofi Jounimo inomokomoyo sohwo nuwahoningkofi Jisas hwe moyami somo Joun ne'no hungkuno ole ulimento, Hohonta sekwo hwaho a'amu anepono hano umentohofa sohonta sekwo pehomo uhwonano lontifi umentohofoto. Sekwo hwe mohufiyo pa'ningo sohwo ifofo ilojao'mentiso sohomo uhwonano lontifi umentohofotaha. O'o, ose'maho. ⁸ Sekwo pehomo uhwonano lontifi umentohofoto. Sekwo hwe fihwo hwapife yo'mayo wonyoangafo hu'meesisyoso uhwonano lontifi umentohofotaha. O'o, a'amu hofiko hwapife wopingo wopingo'nohini yalokwofoso hwe engo sohwo angomo humalofo. ⁹ Oseso sekwo peho'no umentohofoto. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki hungkuno najo sohomo uhwonano lontifi imentohofotaha. Ou, osohifofo. Upa'nimno. Oso hwe sekwo uhwo'nementohofa sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo Anitu hungkuno uyahoningki naliwo'ningkohofa somo yakolo'nnyo hweho. ¹⁰ Oso hwe huhwo sohume'no Anituye hungkuno Kakoe Hwomumo ole nalohi,

Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne wolihwatimonnoho.

Oso huhwo sohwo kako kikimo simo'mo kupe-e'ne hweho.

Kako jije honingkano ito'no esyohumayo'ne hweho.

Ose nalohoho. ¹¹ Ngko nehopi selohono. Joun a'amu-mo mijo kiyoma'mojo sohwo kako olo hwaho lophonjo imo'nimentohofosomo yakolonoho. I oso hiso'no a'amu yofe ane pa'nyo'njo Anitu a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo humaso sohwo kako Jounimo nuyakolofonefoho.

¹² Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe sikuno syoho ema'mentiso sohonta oso mta'ango olohontajonji a'amu ahwomomo Anitu mokosyohumayo sopo wohotoswano lontifi yohoto yohotofo yalokwofo. A'amu yokumpohn'nyo ikujohonjoso oso hiso'no womano lalokwofo. ¹³ A'amumo Anitu hungkuno uya-honingki limotofo hopi'nonohino sohwanji Mouses kakoe honingkano hungkuno'nji Anitu ahwomomo mokosyohumayo sopone so'no ne'no limiwa-honingkofi Joun imo'nonto oso hungkuno hiso ne'no lutihwamentisofoho. ¹⁴ Hohonta a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwa ole ulimentohofi, Hwe Ilaija pa'nyo sohwo asomo noponefoho. Oso hungkuno somo simeho wopingo semo'noso'manji ole upa'nimno. Joun sohwo kako Ilaija pa'nyo hweho. ¹⁵ A'amu halohonjo hwo'manji upa'nono.

¹⁶ A'amu olohonta humalofoso peho pa'nyo limnehono. Hofiko mehomi pa'nyofoho. Kako ose ulonto pahnnimo hungkuno Joun'nji kakine'ntnno ulimentisofoho. Ole ulimento, Mehomiso hofiko angopo nohumantifi nom'ne mehomi syohi'nyo hutoniwo'ningkohofosohwanjine'no joholalokwofo,

¹⁷ Nakwo hmpehpe yoka simonyo'ne kulimokahoningkuhwoni sekwo simonyo miyo kuyoho.

Nakwo wosafe lahoningkuhwoni sekwo humotahomajofoho.

¹⁸ Joun noponto wosopayo manyo'njo humahomantanto ipisayo mijo (*wain*) manyo hweho. Oseso hofiko sitofo limentohofi, Towahuno wonyo Jounimo ehuhnamo'nnyo hweho. Ose limentohofosoho. ¹⁹ Oseso A'amufe Hwomu hwo'ni noponji ahu'mo wosopayo'nji ipisayo mijo pompenjiyo so'nji niwo'ningkohe so'no hofiko ngkine'no ole lalokwofo. Ihwoni. Hwe wopayo pi'ningo engo nyo'njo hweho. Ipihayo mijo pompenjiyo pi'ningo engo nyo'njo hweho. Kako a'amu hamniyoho mayo syohonjo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'njiye a'amu hweho. Ose ngkine'no liwo'ningkohofihwashoho. I oso hiso'no Anituye hunoso ne'njofoho. A'amu Anituye yahinomo iningkawo'ningkohofosohuno ole uyonefoho. Yo'mayo Anitu iwo'ningkisoso ito'nohinoho.

A'amu Jisasimne'no simeho miwalo'mokiyo'njo sofe hungkunofoho.

(Luk 10:13-15)

²⁰ Ango hopi'nonohino somo Jisas yo'mayo kengo wonyoangkafoso a'amu miyiwo'ningkiyohofosohimontisoso a'amu simeho miwalo'mokiyo'njo somne'no Jisas yoka ulimentisofoho. Hwapingoso hofikoe

honingkano wonyo somne'no hohujo mikinjaofe'njofoho. ²¹ Jisas ole ulimento, U, a'amu Koulasin sokunonji a'amu Mpetisaita sokunonji sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Ngko sekwoe angopo yo'mayo wonyoangkafoso a'amu miyiwo'ningkiyohofosoesetihwamentohe somo a'amu angotaiya'nji angosaitoun'nji hohonta humamotofosohofikohofikoe yahino wonyo somne'no hulingkwajingo a'apahopoho'ningkuji hofikoe honingkano wonyo somo hohujonito ikinjaofikutnesohilo. I sekwo yo'mayo wopingo ngko imalesomo ko uhwonontifi sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjao'mmalofokuyoho.

²² Oso'no ngko sekumo hungkuno selalokweno. Sikuno ae'uyo somo Anitu kako a'amufe honingkano wonyo somne'no yano ilofoso sohonta Taiyajo a'amu so'nji Saitounjo a'amu so'nji hofiko Anituye tohino engo tipemাপিত্তnefoho. I oso'no sekwoe tohinoso yakolo'nnyo kuyoho. ²³ I, oso sikuno homo somo angokoponeyamjo a'amu humawo'ningkohofosokosekumne'no pehofo selimnehono. Sekwo sekwoe yofeyokintahopo ko ho'noma'niwo'ningkohofosokosekwo tikanomo ufitne kuyoho. U, a'amu fihwo yo'mayo sekwoe angopo esetihwamale hopaso a'amu angosoutom honingkano wonyo'njo somo utihwantentesihofikoe honingkano wonyo somo hohujo ikinjaofikuji hofikoe angone'no nowentihwonesohilo. ²⁴ U, ngkosokumo waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somoa'amufe yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofone sohonta oso angosoutommjo a'amuso hofikoe yahinopisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho. I oso'no a'amu hohujo ikinjasemofosohofikoe tohinoso Soutommjo a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho. Ose ulimentisofoho.

Sekwo ngkiyepono usijo'no ni'mapmno.

(Luk 10:21-22)

²⁵ Oso hohosohonta Jisas ole ulimento, U, Mpohwo, kiko ahwomomjo yo'mayo so'nji hwahoponjo yo'mayo so'nji hwapingo hwosoho. Ngko ole so'no isamoyokakilalokweno. Yo'mayo iwo'ningkinoso kiko a'amu hwahoponjo huno engo tipemamentohofosomtanhiyasoho'nahumentohinofoho. I a'amu hofiko mehomimne'no simeho kankingwohwo'ya'umo uyiwo'ningkohofohopakijopontaningkofi kiko ujo ehontojwahumahnofoho. ²⁶ Ou, Mpohwo, kiko ose imo'none'engi imentohinoso olohopeho. ²⁷ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Nje Mpohwo kako yo'mayohopi'nonohinoso nje ahomo ho'nanihumentisofoho. Olo hwaho lophonjo a'amu fihwo kako nje hwapingosopone'no huno inyosotihwolo. Awonoho. Nje Mpohwo kako'nohinu uyohoho. U, Mpohwoe hwapingosopone'no huno tihwolo. O'o, ngko kakoe Hwomu hwo'nnohinu huno niyohoho. U, ngko Mpohumowasetihwamo uliwo'ningkohe a'amuso hofiko hi'njimgko'ntnnohinu huno nayohoho. Ose ulimentisofoho.

²⁸ A'amu tango engonjo mokohonawentifi usijonowohumano lalokwofo soku sekwo ngkimo ni'mapmno. Ngko usijonowosehumati'mo. ²⁹ Nje hungkunomo

nningkafijoso ngko wolosetihwahm'mo. Ngko a'amu-mo wopingo ulohofiwo'ningkohe hwo'nyoho. Nje yofemo moho'noma'niwo'ningkiyohefoho. O'o, ngko nje yofe monje yasyiwo'ningkohefoho. Oso'no sekwo nje pompenjiyo so'no wotipemantifi yalokwofoso wonyo pompenjiyomo wohumantanoho. ³⁰ Syoho sejapontneso engo'maho. O'o, nosefo'mawo'ningkohe hwo'nyoho. Tango mokoho'nyo so'no sejapmmeso tango engo'njo'maho.

Sikuno iyoho humayo somo syoho miyo'ne hungkuno-foho.

(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

12 Nom'ne sohonta sikuno iyoho humayo Salole somo Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji syoho'mo emoyontifi inomokomoyo sohwa mijoho uyahoningki ipisayo mjanimentohofofoho. ² Nomjongingkahoningkofi a'amu Falisi sohwa nuh-wonontifi Jisasimo ulimentohofi, Ihwoni, jije inomokomoyo sohwa olo sikuno iyoho humayo lomo wopayo mjaningkohoho so'no nakwoe honingkano hungkunoso mtihupehofo. ³ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mti'mokumentohofoso atofa majo hwasilaho. Oso sikuno kakoe a'amu so'nji mijoho engo humamentohofa sohonta'ne'no selohoningkono. ⁴ Ntefit kako Anitumne'no hwapife anga molinyo somo swonto wosopayo Anitune'no ho'nahumotofoso nimentohofofoho. Oso wosopayo hiso a'amu sikiyo somne'maho. O'o, a'amu Anituye tajo anga syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nonto kakoe a'amu sohwanu nuyimentisofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofa majo'njo imentohofa so'no sekwo nje inomokomoyo sohwanu oso hungkuno hiso ulahoningkohofotaha. ⁵ Nom'ne honingkano hungkuno somjo so'no huno maseyo'njotaha. Hungkuno ole, a'amu Anituye tajo anga syoho'njo sohwa hofikoe syoho somne'no sikuno iyoho humayo somo honingkano hungkuno somo mtihupewo'ningkohofoso wonyo'maho. O'o Anituye syoho wopingofoho. Oso hungkuno so'no huno maseyo'njotaha. ⁶ Ose ulonto pahnnimo hungkuno kakine'no hnnimentisofoho. Nje hungkuno waselimonne'no yohono. Anituye anga engo olo hwanho loponjo somo anga'nohinohwo yakolonoho. ⁷ Anituye hungkunomo ole wo'nnyoponoho.

Sekwo nom'ne somne'no hitoho ulofa so'no nimo'ningkohoho.

Sekwo yahu iloho yontifeso ntapiwo'ningkohofa so'no nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo'manji ngkilaho.

Oso hungkuno neso huno ito'no seyontentesi a'amu wonyo miyo'ningkiyohofa somo tango muyikutnesohilo.

⁸ Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sikuno iyoho humayo'ne somo hwapingo hwo'nyoho. Oso'no ulimentisofa.

Sikuno iyoho humayo somo Jisas hwe aho wonyo'njo sohomo wopingo umokumentono.

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Oso syoho hopo sopo Jisas nuliko'manto tajo anga we'e somo hwe aho songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyo sopo Jisas humentisofoho. Oso hopo sopo a'amu Jisasimo hungkuno ito'no mihwajiyo anga somo ipemotowane'entifi ole ulimentohofi, Sikuno iyoho humayo somo a'amu mnokino'njo sohomo wopingo umokiyoso wopingotaha. ¹¹ Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo ulimento, Sekwoe yahu sikuno iyoho humayo somo pi'nimomo usi'mofawesoso asomo womantifetaha. ¹² Ou, womantifeho. Oseso sikuno iyoho humayo somo yo'mayo wopingo ulohofoso ito'nohinoho. Oso'no sekwo yahu sohomo ufo'mapiyo so'no a'amu mnokino'njo wopingo umokufitne'elaho. Ou, ikono. A'amufoho. ¹³ Ose ulonto hwe aho wonyo'njo sohomo ulimento, Jije ahaso sihwaho fisipofa. Ose ulahoningki aho sihwaho sipento aho wopingo imo'nonto nom'ne aho fehohnjo pa'nyo imo'nimentisofoho. ¹⁴ A'amu Falisi sohwa nuhwonontifi anga homo somo nuliko'mantifi Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno limentohofofoho.

Jisas Anituye syoho ulohofiyo ne hweho.

¹⁵ Jisas kakimo fonjosiyone'ne huno uyahoningki anga homo somo nuliko'mahoningki a'amu pi'ninga engo Jisasimo iningkowahoningkofi Jisas a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho. ¹⁶ Wopingo umokonto ulimento, Olo hilo so'no a'amumo nulikutaha. ¹⁷ Oso'no hwe Aisaiya sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwoe hungkuno oso sikuno somo ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiloso ole mti'mokumento,

¹⁸ Olo hwe lohwo sohwo uhwasopo'mentoheso nje syoho ntohofiyo ne hweho.

Ngko simeho wopingo uyiwo'ningkohe hweho.

Nje simeho kakine'no wopingo nimo'niwo'ningkisofoho.

Nje Towahunu kakimo uyi'me'no kako a'amu temtitofa kengo somo honingkano ito'nohinoso uyonefoho.

¹⁹ Kako yoka hungkuno mohm'no malonefoho.

Kako honingkano engo somo hungkuno yokumpohn'nyo malonefoho.

²⁰ A'amu yokumpohn'nyo ane somo hwotoho mafenefoho.

Nje hungkuno a'amufe simeho mo'mo toho we'e sijalofonjo pa'nyo'njosu toho hiso masimpilofasyonefoho.

Kako syoho mjimihwosi yahino wopingo neso u'mofapmmontonoho.

²¹ Nom'ne a'amu temtitofa kengo kengoso kakimo simeho hi'ntnnono uyikujji kakine'no wohontohuman-tifeho.

Oso hungkunoso Aisaiya mti'mokumentisofoho.

Hofiko Mpelisepul sohwo Jisasimo ufo'malofoho limentohofoho.

(Mak 3:20-23; Luk 11:14-23; 12:10)

²² Hohosohonta a'amu hofiko hwe nom'ne towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo sohomo Jisasiyepo ipemotapmentohofoho. Oso hwe huhwo sohwo hungkuno majo'njo mampi'nyo hweho. Timo timp'i'nyo hweho. Jisas kako wopingo umokahoningki hungkuno lonto timo wopingo honimentisofoho.

²³ Oso hiso'no a'amu nuhwonontifi yomo yomo yontifi hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Ntefitiye Imu hwolikeno, tihwolikeno. Ose hnnimentohofoho. ²⁴ I oso'no a'amu Falisi sohwa nupa'nontifi limentohofi, Mpelisepul towahuno hopi'nonohino somo mokosyohumayo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso Jisasimo uyahoningki Jisas towahuno wonyo somo wae yaofalofoho. Ose limentohofoho.

²⁵ A'amu Falisi sohwafe huno somo Jisas huno moi'wo uyahoningki ole ulimento, Hwaho fiponjo a'amu hopi'nonohino humawo'ningkohofoso hofiko hotitopi'jo sohonta ikujoho fongki'ningkuji hofikoe hwaho wopingo fosyohumayo'neso wonyo umo'nimontonoho. Ango fipo a'amuso husilo lohofikuji ikujoho fongki'nifijoso oso angoso wonyo umo'nimontonoho. ²⁶ Sekwo ole ntohofo, Seten kakoe yokumpohn'nyo kijopahoningki towahuno wonyo somo wae yaofiwo'ningkino hwasoho. Ose ntohofo. I ose'manji Seten kakoe towahuno wonyo somo wae yamo'nyontentesi kakoe yokumpohn'nyo pipi imo'ningkuhwonesohilo. ²⁷ I Seten kako towahuno wonyo wae yafo'ne ngkimo nifo'mantokuso'manji sekwoe inomokomoyo towahuno wonyo wae yaofiwo'ningkohofoso somo tihwo ufo'mahwoso'no weeofantifeto. O'o sekwoe inomokomoyo huhwa towahuno wonyo somo wae yaofalokwofo so'no nakwo huno ole nayohoho, Sekwo ngkine'no hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁸ I oseso Anituye Towahuno sohwo towahuno wonyo wae yafo so'no ngkimo nifo'maso'manji oso sikuno Anitu wosemokosyohumamoto isoso nto se'mahoningki sekwo hiso'no hohujo ikinjaofalokwofo.

²⁹ Hwe fihwo hwe yokumpohn'nyo sohwo angomo hufo umo lihwo siwososo simo'mo oso hwe yokumpohn'nyo huhwo sohwi nano kilofasyihwosi i kako oso angomo somjo kakoe yo'mayoso woma'montonoho.

³⁰ A'amu fihwo kako nje a'amu mmo'nyo'njo yoso sohwo kako nje mango hweho. A'amu nje syoho somne'no nifo'maso sohwo kako homo somo fonifonyo imokalofoho.

³¹ Oseso ngko sekumo waselimonne'no yohono. Yo'mayo honingkano wonyo so'nji sitofo so'nji Anitu kako wae yaofonefoho. I oso'no a'amu fihwo Anituye Towahuno Wopingo sohomo sitofo uloso sohwo oso wonyoso Anitu wae meeofonefoho. ³² A'amu fihwo ngkine'no sitofo ntososo kako oso wonyo hiso'no Anitumo wae yafo'ne jomo ulososo Anitu kako wae weeo'montonoho. I oso'no a'amu fihwo Anituye

Towahuno sohume'no sitofo uloso sohwo oso wonyo hiso Anitu wae meeofonefoho. O'o, wonyo hiso ne'no wawo'montonoho. Olohontajo'nji hwangkunjo'nji ose'nohinofoho. Yo'mayoso Anituye Towahuno iwo'ningkiso so'no a'amu sitofo ole lososo Seteniyefoho ose lososo oso wonyo hiso Anitu wae meeofonefoho.

Iyo wonyoso ipisayo ne wonyo unto'nimontonoho.

(Luk 6:43-45)

³³ Ipisayo wonyoso iyo wonyo mta'angofoho. A'amu ipisayo wopingo somo uhwonifijoso'manji huno ole umontonoho. Olo iyo wopingofoho. A'amu ipisayo wonyo somo uhwonifijoso wolantifeho. Iyo wonyofoho. ³⁴ Sekwo homa mehomi soku sekwo hungkuno wopingo pipi lifitnnefoho. A'amufe hungkunoso yo'mayo simeho mo'mo mnawojo somta'angofoho.

³⁵ Hwe wopingo sohwo kakoe hunomo wopingo'nohino mnawojo so'no kakoe hungkunoso wopingo'nohino hweho. Hwe wonyo sohwo kakoe hunomo huno wonyo mnawojo so'no kakoe hungkunoso wonyo'nohino hweho.

³⁶ Upa'nimno. Nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwangku sohonta sikuno hungkuno ikwolofo'ne somo yo'mayo hungkuno siki'nyo wonyo yo'mayo so'no Anitu selohononefoho. ³⁷ Jije hungkuno wopingo'nohino somne'no Anitu hwe wopingo hwasoho kilonefoho. Hungkuno wopingo ane sohwasimo hwe wonyo hwasoho kilonefoho.

A'amuso yo'mayo kengo wonyoangkafo so'no uhwonano limentohofoho.

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Oso hohosohonta a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasi'no ulimentohofi, Hwe Engofo, yo'mayo kengo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohoho somo uhwonano. Kiko fonetihwaho.

³⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, A'amu olohonta humalofo soku, honingkano wonyo imofiwo'ningkohofoso yo'mayo wonyoangkafososo netihwayo'ne jomo liwo'ningkohofoho. Oso'no mosetihwamnehono. O'o, ngko yo'mayo hwe Jouna sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohomo i'mofapmentiso oso'nohino wosetihwamonne'no yohono. ⁴⁰ Hohonta Jouna inaniku mikunimposo sohwo simehomo humentaningki sikuno hufa'u sihune memjao'mentisofoho. Oso pa'nyoso ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni hwaho ajwomo'mo humentani'mo sikuno hufa'u sihune womemjanimo'montonoho. ⁴¹ Anitu kako a'amufe wonyo somjo tohinoso yano ilofiyo'ne sikuno somo a'amu angomo Ninifonta'angoso nolikafikuji sekwo olohonta humalofo sokumo ole selifitnnefoho. Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'njo peho'no imentohofokulo. Ose selifitnefoho. Hwapingoso a'amu Ninifoso hofiko oso hungkuno Jouna lijawo'mentiso somo upa'nontifi hofikoe honingkano wonyo somne'no simeho

iwolo'mokumentohofofoho. I olo so'no olohonta hwe fihwo Jounamo yakolo'nnyo sohwo sekwo'njo olopo ko humasoso sekwo sekwoe honingkano wonyomne'no simeho miwolo'mokiyofoho. ⁴² Hwangku a'amufe yahino wonyo somne'no Anitu kako yano ilofone sikuno somo i'mofapihwoso'no oso a'mu yofe engo hwaho mokosyohumayo'nesi kako hwaho mongkihnta'ni mokosyohumamojosi kako nolikafihwosi sekwo olohonta humalofo sokumo ole selonefoho. Sekwo Anitumo mining kayoso peho'nekulo. Ose selonefoho. Hwapingoso hohonta hwe yofe engo'njo Soulomoun humamojo sohonta oso a'musi kako hwaho ikanopo mta'angosi kako Soulomoun Anituye hungkuno wolontihwano lonto kako sapmentisofoho. I oso'no olohonta hwe nom'ne Soulomounimo yakolo'nnyo sohwo sekwo'nji olopo ko humaso sohumo sekwo kakimo miningkowalokuyohoho.

Towahuno wonyo asomo pe-e'ne hungkunofoho.
(Luk 11:24-26)

⁴³ Towahuno wonyo kako a'amufe simeho mo'mo humamojo sohumo oso ango somta'ni uliko'mahwosi nom'ne hwaho a'amu mohumunyopo usijo'no humayo'ne hafihafe wonyopi tipehwosi ⁴⁴ kakoe ango simo'mjo somne'no asomo wapmmontonoho. Asomo nopihwosi a'amufe simeho homo somo towahuno nom'ne sohwo anepo uhwoninkuhwosi simeho hiso kiho'maso, hintalinyo yo'mayo wae nto yososo wopinogomo uhwonimontonoho. ⁴⁵ Ose uhwoninkuhwosi kako nuhwosi nom'ne towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono fehohnjo nom'ne mta'ni hufa'uyoso hofiko hofikoe wonyoso simo'mjo sohwoe yakolo'nnyo somo kako utimahwosi kakoe ango homo somo humayo'ne upemotawomontonoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo simo'mo kakoe wonyo humamojo sohwo kako olohonta wonyo mikunimposo somo humaho. Oso pa'nnyo a'amu olohonta honingkano wonyomo humawo'ningkohoho somo u'mofapmmontonoho.

Jisasiye kona'wohi'nji koningkwa'wehwosanjiye hungkunofoho.
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Jisas a'amu somo hungkuno ulontaningki Jisasiye kona'wohi'nji hamningkwa'wehwosanji i'mofapontifi yoloho'mo lohofapontifi Jisasi'nji hungkuno wolantane'yihwono ulimentohofofoho. [⁴⁷ Ose ulahoningkofi hwe fihwo Jisasi'mo ulimento, Hnna'wohi'nji hningkwa'wehwosanji hofiko yoloho'mo lohofontifi kiko'nji hungkuno wolantife'no yalokwofo.] ⁴⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Nje na'u tihwalo. Nje ningkwahwosa tihwalo. Ose ulimentisofoho. ⁴⁹ Jisas ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwo aho upiyofonto ulimento, Uhwonimno. Olo nje na'uja, nje ningkwahwosa, olohohwa humalofo. ⁵⁰ A'amu nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe hungkunomo tifi iningkawo'ningkohofoso nje ningkwahwosanji, nje nampohwosanji, na'ujanjoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas ufongoyo fisosomokao'mentiso so'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹³ Oso hohosohonta Jisas angomo nuliko'manto mempo hohnta'ni humentisofoho. Noswonto kako ayo momingo sopo humamentisofoho. ² Osopo nohumentaningki a'amu pi'ningo engo uhu'makohoningkofi uhwononto Jisas yofayokinopo kotasonto osopo humamentisoso hwe moya'miso ayo momingo sopo loho'mentohofofoho. ³ Oseso Jisas pahnnimo hungkuno pi'ningoso a'amu somo ulimentisofoho.

Ole ulimento, Hwe fihwo kakoe syohopo ufongoyo fisosomokao'mentisofoho. ⁴ Fisosomokofahoningki ufongoyo fehohnjoso honingkanopo piwesyahoningki yihufu sohwa nopontifi manimentohofofoho. ⁵ U, ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njo sopo piwahu'mentisofoho. Oso hwaho hiso engo mo'mjo'maho. Oso'no oso ufongoeso komo'no foka'mentisofoho. ⁶ Oseso mofehi'nyo ulonto ufongoyo pmpongo hwahomo'mo munjilofe'njo yonto yofoho imentisofoho. ⁷ U, ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njo sopo piwesyahoningki nantipe yongo'njoso komo'no fokofikwato lohofonto ufongoyo nontimo kingkulo'mentisofoho. ⁸ U, ufongoyo fehohnjo hwaho afofonjopo piwahu'mentisoso ne wopingo into'nimentisofoho. Ipihayo fehohnjoso pi'ningo engo (*wan hantilet*, 100), ipisayo nom'neso engo we'e (*sikisiti*, 60), nom'ne we'e'nohino (*teti*, 30), ose into'nimentisofoho. ⁹ Jisas ose ulonto ulimento, A'amu haloho'njo hwo'manji haloho upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas a'amu somo pahnnimo hungkuno'nohini ulimentisoso hwapingoso olenoho.
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Oseso Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasi'mo ulimantifi ulimentohofi, Yoloho mujoso pahnnimo hungkuno'nohini peho'no ulalokuno. ¹¹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Anitu kako yo'mayo ahwomomjo so'no hiyaso wo'mojoso sekwo sohwasimo nto setihwamentisofoho. I olo a'amu lomne'no Anitu huno muyo'njo uyono ulimentisofoho. ¹² U, hwe fihwo ngkine'no huno engo syafisyoso sohumo ngko huno nom'ne wopingo pi'ningo engo uyimnefoho. I hwe nom'ne sohwo ngkine'no huno mosyafisiyo'njo sohumo ngko huno nom'ne wopingoso muyimnefoho. ¹³ Oso'no pahnnimo hungkuno'nohini ulalokweno. Hofiko yo'mayo somo uhwonontifeso hwapingoso yofe mihwofe'njo iwo'ningkohofofoho. Yo'mayo so'no upa'nontifeso neso huno muyofoho. ¹⁴ Hwe Aisaiya sohomo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamojo sohwo kako olo hungkunolo a'amu lomne'no mti'mokumentisoso ne imo'nalofoho. Kako ole mti'mokumento, U, sekwo haloho upa'nifijoso sekwo oso hwapingo hiso huno maseyonehoho.

U, sekwo yo'mayo somo uhwonifijo kohi sekwo yofeso mihwopitnehoho.

¹⁵ Oso a'amu hiso hofiko huno anefoho.

Hofikoe haloho pijwomokosyohumunimentohofoho.

Hofiko timo pijyo'nnyofoho.

Ose miyo'njo yontifijontentesi ito'no nuh-woningkutnnesohilo.

Hofiko haloho mopijwomokosyohumunyo'njo yontifijontentesi nupa'ningkutnnesohilo.

Oseso hofikoe huno ito'no uyihwonesohilo.

Hofiko ikinjaofikuji ngkiyepono pontifijontentesi ngko wopingo umoku'mnesohilo.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

¹⁶ I sekwo soku, sekwo simonyo fiyimno. Sekwoe timoso yo'mayomo yofe uhwofiwo'ningkohofoho. Sekwoe halohoso sefojiwo'ningkisofoho. ¹⁷ Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Hohonta a'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu nom'ne honingkano wopingo'nohoni sohwanji yo'mayo sekwo uhwonivo'ningkohoho somo uhwonano lontifi yontifeso muhwonimmentohofoho. Yo'mayo sekwo upa'niwo'ningkohoho so'no upo'nano lontifi yontifeso mupa'nimmentohofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno fisosomokao'mentiso so'ne hwapingo lutihwamentisofoho.

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Sekwo pahnnimo hungkuno fisosomokao'mentiso so'no hwapingoso upa'nimno. ¹⁹ A'amuso Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no upa'nontifi huno muyoso hofiko ufongoyo honingkanopo piwasyonte pa'nyofoho. Hwe wonyo Seten noponto a'amufe hunomjo Anitu ho'nasyonteso wae yaofiwo'ningkohoho. ²⁰ Ufongoyo hwaho sojo sopo piwasyonteso oso pa'nyoso a'amu kako hungkunomo upa'nonto kako komo'no simeho mo'mo meho'nasyonto simonyo iwo'ningkohoho. ²¹ I oso'no kakoe pmpongo anefoho. O'o, kako we'enepi nolohofontaningki a'amu nom'neso Anituye hungkunomo hwotoho wahmmo lososo oso a'amu nolohofontanja huhwo sohomo tango engo uyahoningki kakoe pmpongo ane so'no piwasyiwo'ningkohoho. ²² U, fehohnjo nantipe yongo'njo sopo piwahi'nyoso ole, a'amu Anituye hungkunomo upa'nonteso i, yo'mayo hwahoponjo somne'no huno syafisyonto hamniyoho engo woma'mo lonto yahoningki oso hiso Anituye hungkunomo kingkulofiwon'ningkohoho. Oso huhwo sohwo ne ane hweho. ²³ Ufongoyo hwaho wopingo sopo piwahi'nyoso oso a'amu haloho pento huno ito'no unyosofoho. Oso huhwo sohwo ne into'niwo'ningkohoho. Ne hiso ole, fiso pi'ningo engo (*wan hantilet* , 100), fiso engo we'e (*sikisiti* , 60), fiso we'e'nohino (*teti* , 30). Ose ulimentisofoho.

Hoja yongo'njo syohopo fokafo'ne pahnnimo hungkunofoho.

²⁴ Jisas pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. A'amu fihwo kako uyo wopingoso syohopo ho'naofiwo'ningkisofoho. ²⁵ Oso hwe huhwo sohwo kakoe a'amu'nji sa-

ho foyowentaningkofi kakoe mango sohwo noponto hoja wonyo yongo'njoso uyo wopingo'njo sopo ho'nasyonto womentisofoho. ²⁶ Oso'no uyo wopingoso ne unto'nimo lonto yahoningki a'amuso uhwonimentohofoso hoja wonyo yongo'njo nolohofontaningki uhwonimentohofoho. ²⁷ Uhwonontifi syoho ulohofiyoso syoho kakwoepono nowentifi ulimentohofi, Hwe engofo, kiko uyo wopingoso jije syohopo fisosomokao'mentohinofoho. I olo hoja wonyo yongo'njo loso nti'mta'angoto. Pipi yonto fokofalofoho.

²⁸ Ose ulahoningkofi ulimento, Mango fihwo olo hiloso imentisofoho. Ose ulahoningki syoho ulohofiyoso sohwa ulimentohofi, Oso hoja wonyoso nakwo wae yaofone lakumo'ningkohoho. ²⁹ Ose ulahoningkahoningkofi ulimento, Awonoho. Sekwo hoja wonyoso wae yaopifijoso uyo wopingo so'nji sokapitnnoho.

³⁰ O'o, waweno. Uyo wopingo so'nji hoja wonyo so'nji wofokafiyo. Hwangku ne mayo sohonta ngko a'amu syoho hilo'njo somo ulimo. Sekwo hoja wonyo kaki'no mihwofikupmno. Oso foyoso engoso toho nyo'nefoho. I, uyo wopingo neso nje angomo mehu'meehumno. Ose ulimentisofoho.

Iyo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Ose ulonto pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. Iyo fiso kakoe yofe *masitet* . Kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, nihu'no we'efoho. Hwe fihwo oso we'e hiso kakoe syohopo hulahoningki engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sponjo somo yakolonoho. Engo imo'ningkahoningki yihufoso nopontifi kakoe pamo sopo hofikoe aifo syontifi osopo kehuma-wo'ningkohofoho.

'Yis' i'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 13:20-21)

³³ Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento, Anitu a'amumo mokosyohumayoso oso *yis* pa'nyofoho. U, a'mu fisi kako wosopayo *polowa* 'nji oso wosopayo *polowa* homo somo engo imokiyo'ne hwamno pa'nyo kakoe yofe *yis* , oso'nji iwolo'mokososo oso *polowa* hiso engo umo'ni-montonoho.

Jisas pahnnimo hungkuno'nohini ulimentisofoho.

(Mak 4:33-34)

³⁴ Jisas yo'mayo yo'mayo so'no pahnnimo hungkuno'nohini a'amu pi'ningo engo somo ulimentisofoho. Kako yoloho'nji ulimentiso'maho. O'o, kako pahnnimo hungkuno'nohino ulimentisofoho.

³⁵ Hwapingoso ole, hwe fihumo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamojo sohwo hohonta hungkuno mti'mokumentisoso oso hohosohonta ne imo'nimentisofoho. Hungkuno ole,

Ngko a'amu somo hungkuno ulimo li'mo pahnnimo hungkuno ulimo.

Yo'mayo hwaho songo imo'nimentiso mta'ango hiya-so mokosyohumayo so'no ngko wolijwao'mne'no yohono.

Ose mti'mokumentisofoho.

Hoja yongo'njo fokafa'ne pahnnimo hungkuno hwapingofoho.

³⁶ Oseso Jisas a'amu pi'ningo engo somo nuliko'manto angomno humentisofoho. Kakoe inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi ulimentohofi, Oso pahnnimo hungkuno hoja yongo'njo syohoponjo so'no yolohoso fonaso. ³⁷ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hwe kako uyo wopingo fisosomokafo sohwo A'amufe Hwomu hwo'nyoho. ³⁸ Syohoso oso olo hwaho humalohwone loponoho. Uyo wopingoso oso hwe moya'miso Anituye a'amu nefoho. Oso hoja wonyo yongo'njo pa'nyoso Seteniye a'amufoho. ³⁹ Oso hwe wonyo mango sohwo hoja wonyo uyo mofiwo'ningkiso sohwo Seteniyo. Sikuno wosopayo mayo sohonta olo hwaho loponjo sikuno moi'wo imo'noso sohonta oso a'amu syoho ulohofiyo sohwa a'amu ahwomomjofoho. ⁴⁰ U, hofiko hoja wonyoso nomihwofijikui tohomo ho'nayopitnnefoho. Oso pa'nyoso hwangku sikuno moi'wo imo'noso sohonta imo'nonefoho. ⁴¹ Ou, A'amufe Hwomu sohwo'ni nje ahwomomjo a'amu syoho ulohofiyo somo uhwojahoni'mo hofiko olo hwaho loponjo a'amu nom'ne somo wonyo imokuwo'ningkohofoso'nji a'amu honingkano wonyo'njo somo nomihu'mokukui ⁴² toho engo nontimo noho'naopitnnefoho. A'amu wonyoso tohomo nohumafikui tohino engo umningkuhwoso'no humotaho engo likui hofikoe mango toho lo'nifitnnefoho. ⁴³ Oso hohosohonta Anituye a'amuso hofiko Anitu'njopo nohumafikui mofehi'nyo liso hopa imo'nifitnnefoho. Jisas ose ulonto ulimento, A'amu haloho'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

A'amu hamniyoho engo hwaho mta'ni tipemayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁴⁴ Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. Hwe fihwo nom'ne sohwoe hwahopo nohumanto hamniyoho ipofu yo'mayo wonyoangkafo hi'njoso ijopijisyahumentisofoso uhwononto simonyo yonto apa'no hiyaso ekojisyahumentisofoho. Ekojisasyonto kakoe ho'yango hwaho yo'mayoso nom'ne somo uyahoningki oso hiso'no hamniyoho uyahoningkofi kako hamniyoho hiso'nji oso hwaho hamniyoho ipofu'njo spono mpe imentisofoho.

Nikuyoho wopingo hwofilo'nnyo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁴⁵ Hungkuno nom'ne ole, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. Hwe fihwo kako nikuyoho wopingo'ne syoho imojo hweho. Kako nikuyoho wonyoangkafo'nohinoso wotipema'mo lonto imojo hweho. ⁴⁶ Oso hwe huhwo sohwo nikuyoho nom'ne somo hwofilo'nnyo sohomo uhwononto mpe uyimo li-

mentisofoho. Oseso kakoe ho'yango yo'mayoso nom'ne somo uyonto oso homo somta'ni hamniyoho nomanto nikuyoho hwofilo'nnyo somo mpo'mentisofoho.

Inaniku ho'yo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁴⁷ Hungkuno nom'ne ole, Anitu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. A'amu inaniku ho'yo mijo ayomo motaswontifeso yo'mayo yo'mayo inaniku pasyiwon'ningkohofoho. ⁴⁸ Ho'yo mangonepo yonto a'amuso hofiko hojiyopono ifohusimpemotawentifi osopo nohumantifi hojiyopo ifaofontifi inaniku wopingoso iku'yopo nomeho'nasyontifi inaniku wonyoso nihu'nahone wae yaofiwo'ningkohofoho. Ose ulonto ulimento, ⁴⁹ Olo hwaho moi'wo imo'noso sohonta oso hopa ifitnnefoho. A'amu ahwomomjoso nopikui a'amu wonyoso a'amu wopingo'njo lopo humalofo osomo wae yaopitnnefoho. ⁵⁰ Hofiko nomafikui tohomo ho'nayopitnnefoho. Oso a'amu wonyoso tohomo nohumafikui humotaho engo likui tohino engo umningkuhwoso'no hofikoe mango toho lo'nifitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

Ho'yango songo'nji yofoho'ntne hungkunofoho.

⁵¹ Oso hungkuno moi'wo lonto inomokomoyo sohwo ulohonimento, Yo'mayo hungkuno seloheso hwapingoso huno ito'no laseyohoho. Ose ulahoningki ulimentohofi, Eno. Huno nayohoho. ⁵² Ose ulahoningkofi ulimento, Huno ito'no seisoso'no a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkiso sohwo kako nje inomokomoyo imo'noso'manji oso hwe huhwo sohwo ango engo kakwo'yohwo pa'nyo hweho. Kako kakoe ho'yango ango mta'ni yo'mayo songo'nji yofoho'nji womotoswapmmontonoho. Honingkano hungkuno wopingo so'nji nje hungkuno songo so'nji huno uyohoho.

A'amu Nasaletiso Jisasimo hohujo ikinjimo'mentohofoho.

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jisas oso pahnnimo hungkunoso moi'wo ulonto kako oso ango sopo uliko'ma'mentisofoho. ⁵⁴ Nuliko'manto kako kakoe ango hwapingopono umentisofoho. Osopo nowento hofikoe tajo angomo Anituye hungkuno lutihwahoningki a'amuso nupa'nontifi yomo yontifi limentohofi, Kakoe huno hwapingo'njo loso kakoe yokumpohn'nyo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ningkiyohofu umokiyo'ne loso nti'mta'ni ma'masoto. ⁵⁵ U, olo hwe lohwo sohwo kako ango molimojo sohwoe hwomuhwolaho. Kakoe kona'wohisi Maliyataho. Ou, Jemis, Jousep, Saimoun, Jutas oso homningkwa'wehwo sohwaloho. ⁵⁶ Ou, kakoe nampohwosa nakwo'nji humalofo. I oso yo'mayo hopi'nonohino loso nti'mta'ni ma'masoto. ⁵⁷ Hofiko ose lontifi kakine'no simeho wonyo umo'nimentisofoho. I oso'no Jisas ulimento, A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo ango kengo hopi'nonohinopo kakoe

yofe engo ho'nomawo'ningkohofofoho. I kakoe ango neso yofe ane hweho. Ose ulimentisofoho. ⁵⁸ Oseso Jisas oso ango hopo sopo a'amumne'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwu'ningkiyohofoso pi'ningo imentiso'maho. O'o, hwapingoso hofiko simeho hi'ntnnono muyo'nefoho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo imo'nimentisofoho.

(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

14 Hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Helout osohwo yo'mayo Jisas imentiso so'no upa'nimentisofoho. ² Nupa'nonto kakoe syoho ulohofiyo sohwo ulimento, Olo hwe lohwo sohwo Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo hweho. Kako poyo imo'nimentiso sohwo apa'no songo lika'mentisofoho. Oso'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwu'ningkiyohofoso kako iwo'ningkiso so'ne yokumpohn'nyo i'mofapmmentisofoho. Ose ulimentisofoho.

³ Helout kako oso hunoso peho'no syafihu'mentisoto. Hwapingoso Helout kako Jounimo impo'angomo muhumajonto ahwomo nano kilofahumentisofoho. Helout Jounimo impo'angomo peho'ne muhumati'mentisoto. Hwapingoso kola'wehwoe Filipiye ape Heloutiyasimne'nefoho. ⁴ Hohonta Joun Heloutimo ulimento, Kiko olo ape mahino loso hopo'maho. O'o, oso honingkano pisakino'njofoho. Ose uliwo'nimentisofoho. ⁵ Ose ulahoningki Helout Jounimo wofonjahumo lonto yonteso kako a'amumne'no iyoho unimojo hweho. Hwapingoso a'amuso Jounimne'no ole syafihu'mentohofi, Joun sohomo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamojo hweho. Ose limentohofofoho.

⁶ Sikuno nom'nehwi Helout kona'wohi aswo ma'mentiso sikuno somne'no huno syafisiyo'ne a'amu pi'ningo engo so'nji Helouti'nji uhu'mokahoningkofi Heloutiyasiye mu kako a'amu somne'no simonyo yahoningki Helout simeho wopingo umo'nimentisofoho. ⁷ Simeho wopingo umo'nyo so'no kako a'mu simo ulimento, Yokintahopone'no wakilimo. Ou, kiko ngkimo yo'mayo so'no ntisoso wokijapmmonnoho. ⁸ Ose ulahoningki a'mu simo kona'wohi huno uyimentisoso a'mu hisi Heloutimo ulimento, Kiko Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokino noswanopo yiwoj-wosyalokumpehoji ntape.

⁹ Ose ulahoningki Helout kakoe simeho tango umentisofoho. I oso'no a'amu hopi'nonohino nje hungkuno yokintahopone so'no upa'ningkohofoho so'no syafisyon-to ulimento, Oso a'musi nto lisofoho. Noho fiyimno.

¹⁰ Ose ulahoningki a'amu syoho ulohofiyo sohwa impo'angomo noswontifi Jouniye ti'wango iwofito'mentohofofoho. ¹¹ Oseso Jouniye mnokinoso noswanopo iwojwosyalokumpentifi a'mu sijo simo nuyahoningkofi nomotawento kona'wohimo uyimentisofoho. ¹² Oseso Joun kakoe inomokomoyo sohwa kakoe pijafoso nomantifi ijopijisyasyontifi Jisasiyepono nowentifi Joun ne'no ulimentohofofoho.

Jisas a'amu 'faif tausen' (5000) sohwo wopayo umentisofoho.

(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Joun 6:1-15)

¹³ Jisas kako Jouniye hungkunosopo upa'nonto oso ango hopo sopo nuliko'manto yofayokino manto hwaho a'amu anepono kako'nohino umentisofoho. A'amuso Jisas osopo humaho upa'nontifi hofikoe ango sopo nuliko'mantifi Jisas womentiso somo hofiko hwakano womentohofofoho. ¹⁴ Jisas kakoe yofayokino ifohohosasyonto uhwonimentisoso hwe moya'mi pi'ningo engo somo uhwononto hitoho ulofahoningki hofikoe a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.

¹⁵ Oso hohosohonta sikuno'nji kakoe inomokomoyo sohwa nopontifi ulimentohofi, Olo hwaho hopo lopo sopo a'amu anepono. Mofehi'nyo moi'wonoho. Kiko olo hwe hwoya'mi lomo filuhwajo. Hofiko nukuji wosopayo mpe uyife. ¹⁶ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Peho'no ufitnnehofo. Sekwo huhwasi wosopayo uyimno. ¹⁷ Ose ulahoningki ulimentohofi, Nakwo wopayo ane hwona'nyoho. O'o, wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino'nji inaniku hufa'u'nji oso'nohino weho. ¹⁸ Ose ulahoningkofi ulimento, Ngkiyepono wopayoso motapmno.

¹⁹ Ose ulonto a'amu somo ulimento, Sekwo hoja lopo fosiyo humamno. Ose ulonto oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nohino so'nji inaniku hufa'u'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwontohumanto Anitumo isamayoka ulimentisofoho. Isamayoka nto ulonto kako wopayo hiso kutikujolo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwo nuyahoningki hofiko a'amu somo uyimentohofofoho. ²⁰ A'amu hopi'nonohinoso wopayo hiso moi'wo nontifi simeho uhningkahoningki hofiko wosopayo nulifonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u mo-hu'memeehumentohofofoho. ²¹ Oso hwe oso wosopayo nimentohofoho sohwa *faif tausen* (5000) hwafoho. Moya'mi mehomiso atofolo majofoho.

Jisas kako mijopo hano umentisofoho.

(Mak 6:45-52; Joun 6:15-21)

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Sekwo yofayokino nomafikuji oso hwaho nongkihnta'ni sekwo simo'mo mpanimno. Ose ulonto a'amu nom'ne somo hofikoe ango pone'no luhwatimentisofoho. ²³ Nolihwajonto ngko'nohino humahm'mo Mpo-humo jomo ulimo lonto hwofiki'nyo we'e sopo kotasimentisofoho. Sikuno'nji kako'nohino hwofiki'nyo sopo humamentisofoho. ²⁴ Hohosohonta yofayokino mijo ajwo nampo nowahoningki ifofo yonto mijo engo ikwato lohofonto yofayokinomo ilokilojo mjoloho'mmentisofoho. ²⁵ Iyoho wolongkonimonto yahonjoso'nji Jisas mijo yokintahopo hano wento inomokomoyo sohwo u'ma'mentisofoho. ²⁶ Nowentaningki inomokomoyo sohwa nuhwonontifi iyoho uningkahoningki limentohofi, Mewosofoho. Ose lontifi iyoho yontifi youwo youwo limentohofofoho. ²⁷ Oseso Jisas

hofikimo komo'no joho ulimento, Sekwo yokumpohn'nyo hmimo'nimno. Ngkonoho. Sekwo iyoho ikutoho.

²⁸ Ose ulahoningki Pita ulimento, Hwe Engofo, Kiko Jisas ki'manji ngkimo ole njo, Mijopo likofafohoji ngkiyepono fiye. Ose njo. ²⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oyomo. Ose ulahoningki Pita yofayokinomo nuliko'manto mijo yokintahopo Jisasimo u'ma'mo lon-to umentisofoho. ³⁰ Nowento ifofo somo nuhwononto iyoho uningkahoningki kako mijo womihulo'mto imentisofoho. Oso'no Pita Jisasimo joho ulimento, Hwe Engofo, nifo'maho.

³¹ Ose ulahoningki Jisas komo'no Pitamo aho umakonto ulimento, Pita, jije simeho hi'ntnnonohinono we'e'njo hwasoho. Kiko ngko hopolikeno eso peho'no hnningkino. ³² Ose ulonto siko yofayokinomo kotosahoningki ifofo moi'wo imo'nimentisofoho. ³³ Oseso a'amu yofayokinomo humohumantohofo sohwa nuhwonontifi hwomtame ulohofontifi ulimentohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwasoho. Ose ulimentohofoho.

Jisas a'amu Ngkenesalet mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.

(Mak 6:53-56)

³⁴ Hofiko mijopo nowakentifi Ngkenesalet nongkihnta'ni ifohohosahumentohofoho. ³⁵ Oso a'amu hopo soponta'angoso hofiko yofe uhwofontifi limentohofi, Jisasiyoho. Ose lontifi ango hofiko'njo mofone sponjo a'amu mnokino'njo somne'no joho ulimentohofoso hofiko a'amu mnokino'njo somo kakiyepono itokwapmentohofoho. ³⁶ Itokwapontifi Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo, nakwo jije manji'mofomo aho wokupm'mokano. Ose ulontifi hofiko kakoe manji'mofomo aho upm'mokumentohofoso hofikoe mnokino moi'wo imo'nimentisofoho.

Anituye yahinoso yahino hohontajo somo yakolonoho.

(Mak 7:1-13)

15 Oso hohosohonta a'amu Falisi sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jelusalem uliko'mantifi hofiko Jisasiyepono pmentohofoho. ² Nu'mantifi ulimentohofi, jije inomokomoyo lohwa nakwoe neyakwosafe yahino somo miningkayo'njo peho'no yalokwofo. Hofiko wosopayo wonantifeso hofiko aho mijo ito'no miyatiku'nyofoho.

³ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, I sekwo sekwoe yahinomnohini iningkayo'ne Anituye hungkunomo hwotoho peho'no feelokwofo. ⁴ Anitu ole limento, Kiko jije mpohwo na'umo tifi finingkayo. U, a'amu fihwo kako hungkuno wonyo kaningkwohwo kona'wohimo uloso osohwo kako poyo wape'nono. Anitu ose limentisofoho. ⁵ I sekwo ole liwo'ningkohoho, Hwe fihwo kako hamniyoho hi'njo sohwo kaningkwohwo kona'wohimo ufo'mayo so'no, i kako sikimo ulimontonoho. Ngko hamniyoho yo'mayoso wosejapmmonji ko yohe-so ngko ole nto limalefoho. Ngko Anitumo uyimne'no yohono. Ose lososo kako kaningkwohwo ya'umo mu-

fo'manehoho. Ose liwo'ningkohofihwasoho. ⁶ Oso'no sekwo oso yahino homo somo iningkawowo'ningkohoho so'no sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fe-wo'ningkohofihwasoho. ⁷ Sekwo a'amu mango'nohino hwasoho. Hohonta hwe Aisaiya sekumne'no hungkuno nehopi limentisofoho. Ole nalimento, ⁸ Olo a'amu loso hofiko hofikoe mango mta'ni nje yofe ho'nonimawo'ningkohofoho.

I, hofikoe simehoso ngkimo mantape'njo iwo'ningkohofoho.

⁹ Hofiko a'amu hwahoponjo sofe hunoso nomantifi Anitu mta'angofoho lontifi a'amu somo lutihwa-wo'ningkohofoho.

Oso'no hofiko ngkimo wonyopi jomo ntiwo'ningkohofoho.

Aisaiya ose limentisofoho.

Yo'mayo a'amufe honingkano wonyo imokiyo'ne hungkunofoho.

(Mak 7:14-23)

¹⁰ Jisas hwe moya'mimo ngkiyepono wapifento joho ulimentisofoho. Nopahoningkofi ulimento, Sekwo ito'no nipa'ningkuji huno fisyafihupmno. ¹¹ Yo'mayo jije mangomo johufase'mofososo oso jije honingkanomo wonyo imo'nnyo'ne'maho. O'o, yo'mayo jije mango mta'ni lisoso oso jije honingkanomo wonyo imokiyo'nefoho. ¹² Ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa Jisasimo nu'mantifi ulimentohofi, Oso hungkuno lohinoso a'amu Falisi sohwa nupa'non-tifi simeho wonyo umo'ningkohoho. Oso hiso'no kiko huno lakiyohoho.

¹³ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Yo'mayo ipisayo uyo'neso nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako mahulinyoso siki fokafoso somo Mpohwo kako pmpongo hi'nji wae yaofonefoho. ¹⁴ Sekwo a'amu Falisi sohwanne'no uhwontohumamno. Hofikoe syohofoho. Hofiko timpi'nyo hwafoho. A'amu timpi'nyo huhwo sohwa nom'ne a'amu timpi'nyo somo honingkano iputihwawo'ningkohofihwafoho. Hwe timpi'nyo sohwo nom'ne timpi'nyo sohmo honingkano iputihwasoso oso hwa'u pi'nimomo wopiwesyanjiyoho.

¹⁵ Ose ulahoningki Pita ulimento, Oso pahnnimo hungkuno nto lohinoso yoloho fonaso. ¹⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo hoku huno ane kulaho. ¹⁷ Ihwoni, yo'mayo hopi'nono mangomo josyohumawo'ningkiso oso hiso simehomo wowo'ningkohoho. Simeho mta'angoso monje noswaponto i'ango pi'nimomo wowo'ningkohoho. ¹⁸ I, yo'mayo mango mta'ni swapiwo'ningkisoso a'amufe huno mta'ni swapiwo'ningkohoho. Oso hiso a'amufe honingkano wonyo imo'niwo'ningkohoho. ¹⁹ Yo'mayo huno mta'ni swaponteso ole, huno wonyo syafisiyo, a'amumo fonjasiyo, nom'ne hwafe ape hufo iyo, ape sijnjomo wonyo ulohofo, yo'mayoso hufo iyo, hwasyo hungkunojo, sitofo hungkunojo, ²⁰ oso yo'mayo hiso a'amufe honingkano wonyo imokiyo'nefoho. Ou, a'amu fihwo kako kakoe aho mijo miyatiku'nyo'njo ilohofihwosi wosopayo nososo oso hiso kakoe

honingkano wonyo mmokonehoho. Ose ulimentisofoho.

A'mu Kenannta'angosi Jisasimo simeho hi'ntnnono ne-hopi uyimentisofoho.
(Mak 7:24-30)

²¹ Oseso Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto nom'ne hwaho pone hufa'u Taiya'nji Saitoun'nji oso-pono umentisofoho. ²² A'mu temtitofo kengosi hwaho Kenannta'ango noponto Jisasimo nu'manto joho ulimento, U, Hwe Engofo, kiko Ntefitiye imu hwasoho. Kiko ngkine'no hitoho wakilofono. Towahuno wonyo sohwo nje mumo humaho. Ni'hu'no wonyo ulohofalofoho. ²³ Ose ulahoningki Jisas kako oso a'mu siye hungkunomo asomo mujo'njo imentisofoho. Oseso kakoe inomokomoyo sohwa Jisasimo nu'mantifi ulimentohofi, Olo a'mu losi kako joho lonto lonto tifi kiningkopalofoho. Kiko asomo filihwajo.

²⁴ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, A'amu Isilaeliso honingkano'no tipeelokwofo. Oso a'amu somne'no Anitu lonuhwojahoningki pmentohe hwo'nyoho. A'musi kako a'amu Isilael mta'angi'maho. Kako temtitofo kengiyoho. ²⁵ Ose ulahoningki a'musi kako noponto Jisasi'njo ne lopo hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko ngkimo nifo'maho. ²⁶ Ose ulahoningki Jisas a'amu Isilael so'ntnno a'amu temtitofo kengo so'ntnno pahnnimo hungkuno ulimento, U, nakwo mehomife wosopayo mehwaso siwojomo woho'nimofantantaho. O'o, awonoho. Oso wonyofoho. ²⁷ Ose ulahoningki a'musi syafihu'mento, Ngko a'amu Isilaelini'maho. O'o, siwojo pa'nyi'nyoho. Ose syafisyonto ulimento, Hwe Engofo, kiko nehapi lohino. I siwojoso hofiko ilifiso hofekwo'yohwosa wosopayo nonontifi hu'mumokwojahoningkofi niwo'ningkohofoho. ²⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, U, a'mu losiyo, jije simeho hi'ntnnohinoso engo'njo kiyoho. Kiko peho'no kumo'noso oso kiko wotipema'monnoho. Ose ulahoningki oso hohosohonta oso a'mu siye mu wopingo imo'nimentisofoho.

Jisas a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.

²⁹ Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto Mijo Ayo Ngkalili momingo mofone sopo nowento hwofiki'nyo we'e sopo nosonto osopo humamentisofoho. ³⁰ Nohumentaningki hwe hwoya'mi pi'ningoso nu'mantifi a'amu sife wonyo'njo so'nji a'amu timp'i'nyo so'nji yokino kokato'nnyo so'nji a'amu mampi'nyo so'nji wonyo'wonyo mnokino'njo so'nji oso pi'ningo engo somo Jisasiye sifiki'nyo'mo uhumatimentohofoho. Uhumojahoningkofi Jisas wopingo umokumentisofoho.

³¹ Oseso a'amuso uhwonimentohofoso a'amu mampi'nyoso hungkuno ni'hu'no ito'no lahoningkofi a'amu yokino kokato'nnyo'njoso wopingo imo'ningkahoningkofi, a'amu sife wonyo'njoso hano uhwaningkofi a'amu timp'i'nyoso timo honingkahoningkofi osomo uhwonontifi pisopisaho

mjalimiwentifi hofiko Isilaelife Anitu kakoe yofe ho'no-ma loho'mentohofoho.

Jisas a'amu 'foua tausen' (4000) sohwa wosopayo uyimentisofoho.
(Mak 8:1-10)

³² Jisas kakoe inomokomoyo sohwa joho ulonto ulimento, Ngko olo hwe hwoya'mi lomne'no hitohontokwoho. Sikuno hufa'u sihune ngko'nji humantohofoho. Hofiko wosopayo anefoho. Mijoho'nohinofoho. Ngko lihwatime'manji u, hofiko honingkanopo timo sikuno'no ikuji nopiwahupitnnoho. ³³ Ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Olo hwaho lopo a'amu mohumunyoponoho. Nakwo olo a'amu pi'ningo engo somne'no wosopayo nti'mta'ni manehwono. ³⁴ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo wopayo alale weho. Ose ulahoningki ulimentohofi, Nakwoe wosopayoso aho fehohnta'ni hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyoho. Oso'nji inaniku we'eso anga'no anga'nohinoho.

³⁵ Ose ulahoningkofi Jisas hwe moya'mi somo ulimento, Sekwo hwaho lopo foyohumamno. ³⁶ Ose ulonto kako wopayo aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyo oso'nji inaniku'nji nomanto Anitumo isamoyoka ulonto wopayoso kutikujolo hohofonto kakoe inomokomoyo sohwa wosopayo uyimentisofoho. Nomantifi oso hwe moya'mi somo uyimentohofoho. ³⁷ A'amuso wopayo nontifi simeho uhningkahoningki nulifeementohofoso mihu'mokumentohofoho. Nomihu'mokontifi ho'yo aho fehohnjo hopi'nonohino fehohnta'ni hufa'u mehu'memehumentohofoho. ³⁸ Hwe sohwa oso wosopayo nimentohofoso *foua tausen* (4000) hwafoho. Oseso moya'mi mehomi so'no hofiko atofomalimentohofoho. ³⁹ Jisas oso hwe moya'mi somo noluhwajonto yofayokinomo nokotasontifi hwaho Makatan nongkihnta'ni wako'mentohofoho.

Yo'mayo kengo wonyoangafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso somo uhwonano limentohofoho.
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

16 A'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanji Jisasimo u'mantifi Jisasimo yamofolo hohofano lontifi ulimentohofi, Yo'mayo kengo wonyoangafo a'amu miyiwo'ningki yohofoso fonetihwaho. ² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Mofehi'nyo woningku'nimonto yahoningki ole liwo'ningkohofi, Ahwomo honijwo imo'ningkisoso mo'ningka jefo umontonoho. Ose liwo'ningkohofoho. ³ Imingo'nji sekwo himo sikwo'mno'nji ahwomo honiyo'nohinomo uhwonontifi ole liwo'ningkohofi, Ifoyo wahu'montonoho liwo'ningkohofoho. Sekwo ahwomomo uhwonontifi ifoyo yo'mayoso huno seyiwoningkisofoho. I oso'no yo'mayo olohontajo imo'nalokunjoso Anitu uhwasopomentiso sohwo sekuye pono uhwatimentiso sohumo uhwonontifeso yofe mihwofe'njo yalokwofo. ⁴ A'amu olohonta humalofo soku honingkano wonyo'njo kuyoho. Sekwo ngkine'no yo'mayo wonyoangafo somo uhwo-

nano ntontifi lontantokwofo. Ose ko ntiwo'ningkohofoso ngko oso hiso mutihwamonnehono. O'o, Jouna hohonta humamojo sohwo uloho'mentiso hopaso oso'nohini wosetihwamonneho. Ose ulonto Jisas hofikimo nuliko'manto umentisofoho.

A'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye sa'ne hungkunofoho.

(Mak 8:14-21)

⁵Jisasiye inomokomoyo sohwa mijo nongkihnta'ni i' mofawentifi wopayo motayo so'no iningo mo'mentohofoso so'no uhwoningkahoningkofi ⁶Jisas pahnnimo hungkuno ulimento, Upa'nimno. Sekwo a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye yahino somne'no i'waho fiyimno. Ito'no uhwontohumamno. ⁷Ose nupa'nontifi inomokomoyo sohwa ole hnnimentohofi, Nakwo wopayo momotape'njo ihwone so'no lohoho. ⁸Ose hnnimentohofoso so'no Jisas huno uyahoningki hofikimo ulohonimento, Wopayo umofonyo iyo so'no peho'no hn-alokwofo. Sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono mantape'njo peho'no iwo'ningkohofihwasilo. ⁹Huno ne'no maseyoho liyohoho. Ngko a'amu *faif tausen* (5000) sohwanne'no wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino somo kutikujo ulohohmmale so'no iningo laseyohoho. Sohwo ho'yo alale hu'meemmalofoto ¹⁰I nom'ne sikuno somo wopayo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso hwe *foua tausen* (4000) sohwannekofo. Osohonta ho'yo alale hu'meemmalofoto. ¹¹Ngko wosopayo so'no masejo'njo yalokwe so'no huno maseyo'njo peho'neto. O'o, a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye wopayo sa somne'no i'waho fiyimno. ¹²Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa hofiko huno ito'no syafihu'mentohofofoho. Jisas wosopayo so'no hungkuno mujo'njo imentisofoho. O'o, a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye hungkuno kokato'nnyo lutihwawo'ningkohofoso so'no i'waho fiyimno ulimentisofoho.

Pita Jisasimne'no ulimento, Kiko Kilais Anitu kuhwosopo'mentiso hwosoho.

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21; Joun 6:67-71)

¹³Jisas kako angoo Sisaliya Filipai osopono wento kakoe inomokomoyo sohwaso ulimento, A'amuso nohumantifi A'amufe Hwomu sohune'no pehofo mjolimiwalokwofo. ¹⁴Ose ulohoningkahoningki ulimentohofi, A'amu fehohnjo ole lalokwofo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwohikeno. A'amu nom'ne fehohnjo ole lalokwofo, Ilaijatikeno. Nom'nihwa ole lalokwofi, Jelemaiyatikeno. Nom'ne a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwohikeno. Ose mjolimiwalokwofo. ¹⁵Ose ulahoningkofi Jisas ulimentoso, Sekwo sohwaso ngkine'no pehofo ntiwo'ningkohofihwasilo.

¹⁶Ose ulohoningkahoningki Saimoun Pita ulimento, Kiko Kilais Anitu kuhwosopo'mentiso hwosoho. Anitu songo humaso sohwoe Hwomu Ne hwosoho.

¹⁷Ose ulahoningki Jisas ulimento, Saimoun Jouniye hwomu sohwaso, kiko simonyo uyimonnoho. Ou, olo

hilo so'no a'amu hwahoponjo fihwo mokitihwaho yohoho. O'o, awonoho. Olo hungkuno ntohino loso nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kitihwahoho. ¹⁸Oso'no wakilimo. Kiko Pita † kiyoho. Oso engkwosahohuhwo sohwo'ni hopo sopo ngko nje angowamolinnoho. Seten'nji yo'mayo hwahoponjo yokumpohn'nyo so'nji ngko iyo kopmmo'meehume somo milojaofonehoho. ¹⁹Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no hwosampe-e'neso wokijapmmnonoho. Yo'mayo hwaho lopo kiko wonyofoho lohoji nanomtitojoso i, oso hiso'no Anitu ahwomomo nto mtitokwoho. Yo'mayo hwaho lopo kiko wopingofoho lohoji oso hiso'no Anitu kako ahwomomo wopingofoho nto lohoho. ²⁰Ose ulonto inomokomoyo sohwaso ulimentoso, Sekwo nom'ne a'amu somo olo Kilais Anitu uhwosopo'mentiso lohweho ulikutoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako poyo imo'nyo so'ntnno tohino engo mayo so'ntnne hungkuno ulimentisofoho.

(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

²¹Oso hohosohonta inomokomoyo sohwaso Jisas kako poyo imo'nyo so'ne yoloho uloma'mentisofoho. Ole ulimento, Ngko Jelusalemne'no uhwahoni'mo hwe engo sohwanji a'amu tajo angoo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofoso sohwanji ngkimo tohino engo ntapikuji fonjanihufitnnefoho. I oso'no sikuno hufa'u sihune memjanimofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho.

²²Ose ulahoningki Pita Jisasimo we'enepi ipemotawento yoka ole uloma'mento, Hwe Engofo, olo nalohino loso Anitu ihwoloho. O'o, osohiso kikimo moku'manehoho. ²³Ose ulahoningki Jisas ikinjonto Pitamo ulimento, Pita, jije hungkunoso ngkilaho. Anituye'maho. O'o, Seteniye hungkunofoho. Kiko Seten sohwaso i'waho ntohoho. Jije hungkunomo ngko haloho moku'pawonnoho. Kiko nje hohujo lo'mo filoho'nawofo.

²⁴Ose ulonto inomokomoyo nom'ne sohwaso Jisas ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonningkopano lifijo'manji sekwo sekwoe yo'mayo hi semo'niwo'ningkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahiningkuji sekwo nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijoso ngkimo mofone sopo tifi nningkapmno. ²⁵A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo kakoe songo ne'no humayoso wopiwahu'mtonoho. Oso'no a'amu fihwo ngkine'no huno uyahoningkuhwosi kakoe humayoso piwasyososo hwangku kakoe humayoso wotipema'montonoho. ²⁶A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaho loponjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako tikanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. I, kakoe songo humayoso ne ane'manji kako pipi yone'elo. Awonoho. Kako songo humayo'ne neso mpe pipi uyimtolo. ²⁷A'amufe

† Nakwoe hungkunoso oso yofe ole engkwosaho yokumpohn'nyo pa'nyo hwosoho.

Hwomu sohwo kaningkwohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo so'nji pososohonta a'amu olo hwaho lopo humalofo somo yo'mayo yahino iwo'ningkohoho so'no yano ulofiyonefoho. ²⁸ Ose ulonto ole ulimento, Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olhonta humalofo fehohnjoso mape'nontaningkuji A'amufe Hwomu kako hwe yofe engo'njo sohwo a'amu mokosyohumayo'ne pososohonta nuhwonifitnefoho. Ose ulimentisofoho.

Jisasiye a'apahoso nom'ne kengo imo'nimentisofoho.
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

17 Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ne anga'no memjaofahoningki Jisas kako Pita'nji siko'nikwa'i Jemisi'nji Jounja oso hwa nutimanto hofiko hwofiki'nyo sawemo engo sopono kotasimentohofoho. Hofiko'nohini humamentohofoho. ² Nohumantifi Jisasiye a'apahoso nom'ne ulohopisahonjoso uhwonimentohofoho. Kakoe simo'mangoso mofehi'nyo lawo'nnyo imo'nimentisofoho. Kakoe manji'mofo yo'mayo hopi'nono nihu'no halojo imo'nimentisofoho. ³ Ose uhwonontifi uhwonimentohofoso hwe hufa'u ahwomo mta'ango sohwa'u Mouses'nji Ilaija'nji siko noponji Jisasi'nji hungkuno hnnimentohofoho. ⁴ Pita kako huno pi'ningo syofisikaofonto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, nakwo olopo humentani sehoningkuhwoneso wopingofoho. U, ngko olopo ango hufa'u sihune molimeso wopingotaho. Anga'no kiko'ne, nom'ne Mousesimne, nom'ne Ilaijamnefoho.

⁵ Ose ulotaningki himo engo pomponaho pa'nyoso hofikimo ifeehu'mo kohumentisofoho. Oso himo homo somta'ni ole ho'nimento, Olohwo nje Hwomufoho. Ngko kakine'no hi nimo'niwo'ningkiso hweho. Kakoe yahino so'no nje simeho wopingo nimo'ningkohoho. Kakoe hungkunomo sekwo haloho upa'nimno.

⁶ Ose ho'ningkahoningki Jisasiye inomokomoyo sohwa nupa'nontifi iyoho uningkahoningki hofikoe simano hwahomo mongkuto'mentohofoho. ⁷ Ose nohumentaningkofi Jisas hofiko'njo tifone lopo noponto aho umakumentisofoho. Numakonto ulimento, Sekwo filikapmno. Iyoho ikutoho. ⁸ Ose ulahoningki hofiko timo honontifi nom'ne a'amumo muhwonyofoho. O'o, hofiko Jisas kako'nohini humentaningki uhwonimentohofoho.

⁹ Hofiko oso hwofiki'nyo hopo sopo nokotapontifi Jisas hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Olo hiloso nuhwo'ningkohoho loso'no nom'ne a'amumo olhonta nulikutoho. O'o, hwangku A'amufe Hwomu sohwo poyo imo'ningkuhwosi apa'no songo likafoso sohonta ou, sekwo filutihwaningkuno.

¹⁰ Ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi, A'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa ole liwo'ningkohofi, Ilaija kaki'no wapmmontonoho. Tifi sohonta Kilais hwe Anitu uhwasopo'mentiso sohwo wapmmontonoho. Oso hiso peho'no lalokwofo.

¹¹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ou, hungkuno nehopi lalokwofo. Ilaija kako nopihwosi yo'mayo hopi'nono ito'no wesoyohumamtonoho. ¹² I, ngko waselimonne'no yohono. Ilaija kako nto pmentisofoho. Osohune'no a'amuso yofe mihwofe'njo yontifi hofiko hofikoe hwahoponjo hunomnohini iningkawentifi yo'mayo wonyo uloho'mentohofoho. Oso pa'nyo hwangku A'amufe Hwomu sohomo tohino engo uyi-fitnefoho. ¹³ Jisas ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa huno ole uyimentisofo kako Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo Ilaija pa'nyo sohune'no nalohoho. Ose syafihu'mentohofoho.

Jisas hwomu towahuno wonyo ehunnamo'nnyo sohomo wopingo umokumentisofoho.
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-42)

¹⁴ Oseso hwofiki'nyopo nta'ni nokotapontifi a'amu pi'ningo engo'njo sopo ifiwahoningkofi hwe fihwo kako Jisasimo nu'manto hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko nje hwomumne'no hitoho wakilofono. Kako nopiwasyonteso yomo yomo iwo'ningkiso hweho. ¹⁵ Kakoe a'apahoso nihu'no wonyofoho. Sikuno pi'ningo somo kako tohomo hwafiwoningkiso hweho. U, sikuno fehohnjo kako mijomo hwafitohm'mofiwoningkiso hweho. ¹⁶ Ngko jije inomokomoyo sohwo nje hwomumo uhwojahohweso. I, hofiko wopingo mmokoho yohoho. Hofiko hopo'maho.

¹⁷ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hwe moya'mi olhonta humalofo soku, sekwo Anitu simeho hi'ntnnono muyo kuyoho. Sekwo honingkano ito'nohino'maho. Oso yahino hiso ne'no weso'manji ngko sekwo'nji humayoso sikuno alale womemjanimo'montolikeno. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'mayoso sikuno alale womemjanimo'montolikeno. Ngko'njo lopo hwomu huho sohwo uhwojapmno. ¹⁸ Ose ulonto Jisas oso towahuno wonyo sohomo yoka ulahoningki towahuno wonyo sohwo oso hwomu sohomo uliko'ma'mentisofoho. Hwomu huho sohwo wopingo komo'no imo'nimentisofoho.

¹⁹ Oseso kakoe inomokomoyo sohwa Jisasiyepono nopontifi hofiko'nohini nohumantifi ulimentohofi, Pipilo. Nakwo oso towahuno wonyoso wae meeofesofo.

²⁰ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ou, ngko nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo ngkimo simeho hi'ntnnonohinoso montopantokuyohoho. Sekwo ngkimo nningkape-eso nihu'no we'e patnnyo uyo pa'ningo'manji u, sekwo olo hwofiki'nyo lomo kiko nolikafohoji fiwano, ose ulikujo'no hwofiki'nyo sohwo wamtonoho. Sekwoe simeho hi'ntnnonohinoso oso patnnyo uyo we'eso pa'nyo hi'njo hwasim'nanji u, sekwo yo'mayo hopi'nonohinoso ikutne hwasoho. ²¹ [I oso hiso'no olo towahuno wonyo loso'no wae yaofoneho honingkano anga'nohino weho. Oso honinganoso olenoho. Sekwo Mpohumo jomo'nohino ujo'manji wosopayo manyo'njo humayo so'ntnno ifijoso olo towahuno wonyo loso a'amumo uliko'mayonefoho.]

Jisas kakoe poyo imo'nyo so'no apa'no ulimentisofoho.

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hwaho Ngkalili i'mofawentifi Jisas ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo nje mango sohwafe ahomo ho'nanisiyukujo'no ²³ hofiko wofonjonisyantifeho. I oso huhwo sohwo sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no Anitu apa'no songo ulika'montonoho. Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa simeho tango engo uyimentisofoho.

Jisas tajo angomne'no hamniyoho ho'na'mentisofoho.

²⁴ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji ango Kopeneyam i'mofiwahoningkofi a'amu tajo angomne'no hamniyoho mawo'ningkohoho sohwa Pitamo nu'mantifi ulimentohofi, Sekwoe hwe engo sohwo kako tajo angomne'no hamniyoho ho'naofiwo'ningkiso hwolaho.

²⁵ Ose ulahoningkofi Pita ulimento, Ikofu.

Ose ulonto Pita angomo noswahoningki Jisas Pitamo kaki'no ulimento, Saimoun, kiko huno peho'no kiyohoho. Olo hwaho loponjo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwa hofiko hamniyoho yo'mayoso tihumta'ni mawo'ningkohofoto. Hofiko'montohwa mta'ningotaho. A'amu kengo sohwa mta'angotaho.

²⁶ Ose ulohoningkahoningki Pita ulimento, A'amu kengo sohwa mta'ango mawo'ningkohofofoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, I, ose'manji hofiko'montohwa hamniyoho moho'naopitnnehofo. Oso'no ngko Anituye hwomu sohwo'ni peho'no uyimonnto. ²⁷ I oso hiso'no hofiko nakumne'no huno wonyo nosyonafihupitnnoho. Kiko mijo momingopono uhujingkusofinjasyo. Inaniku simo'mjo injwapojoso kakoe mango moko kiko hamniyoho tajo angomne'no hopaso wotipema'monnoho. Oso hamniyohoso nomahoji nekumne'no tajo angomne'no foho'namofo. Ose ulimentisofoho.

A'amu nom'ne somo yakolo tihwolo.

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

18 Hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi ulimentohofi, Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no nakwo sohwo'ni yofe engo hwofilo'nyoso tihwolo.

² Ose ulohoningkahoningkofi Jisas mehomi fihumne'no johu ulonto kako'njo lopo mihumajonto ³ ulimento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo honingkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'njo ifijoso olo mehomi lohwo pa'nyo mmo'ny'njo'manji sekwo Anitumo mohumafitnneho. ⁴ Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no a'amu fihwo ngko yo'mingohwoni'maho loso oso humo Anitu ole ulonefoho. Kiko yofe engo'njo hwosoho. Ose ulonefoho. ⁵ A'amu fihwo kako olo mehomi lopa'nyo

sohumo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'makwoho.

Yahino wonyoso a'amufe simeho hi'ntnnonohino somo wonyo imokiyofoho.

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Olo mehomi ngkimo simeho hi'ntnnono ntapiwo'nyo sohomo a'amu huno wonyo'njo fihwo ulososo, Jisasimo hohujo fikinjafo. Honingkano wonyo lomo tifi finingkayo. Ose uloso sohwo mehomi huhwo sohwo honingkano wonyomo iningkayo so'no oso hwe huno wonyo'njo huhwo sohomo Anitu tohino mikunimposo uyonefoho. Oso'no oso hwe huhwo sohwo wonyo hiso miyo sohonta sojo mikunimposo engo so'nji kakoe ti'wangomo impe ifakojujukui mijomo ho'naofontifitentesi wopingo'nesohilo.

⁷ A'amu nom'ne sohwoe honingkano wonyo umokiyo sohumne'no hitoho ntokwoho. I oso yahino imo'nyoso a'amu huhwo sohwo tohino mikunimposo nomane hweho. Oso'no kakine'no hitoho ntofantofoho.

⁸ Jije sife aho honingkano wonyo imokososo sife aho hiso nohwempehoji foho'namofo. A'amu sife aho anga'nohino'njo sohwo honingkano wopingo tipe-mayoso wopingofoho. U, sife aho hufa'u'njo honingkano wonyo imokuhwoso'no nihu'nahone tikanomo wenefoho. ⁹ Jije timo honingkano wonyo imokososo timoso fitihwotofafo. A'amu timo anga'nohino'njo sohwo honingkano wopingo tipe-mayoso wopingofoho. U, timo hufa'u'njo sohwo honingkano wonyo imokuhwoso'no nihu'nahone tikanomo wenefoho.

¹⁰ Olo mehomi lomne'no sekwo yo'mingohwasi'maholi'kutoho. O'o, sekwo upa'nimno. A'amu ahwomomjoso mehomi lomo ito'no mokosyohumawo'ningkohofofoho. Yo'mayoso mehomi lomo u'maso so'no Mpohumo uliwo'ningkohofofoho. [¹¹ Hwapingoso A'amufe Hwomu sohwo'ni a'amu wonyo honingkanomo humentaningkuji somne'no utimayone'ne pmmentohefoho.]

Yahu 'sipsip' anga'nohino isipeefo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 15:3-7)

¹² Huno pipi seyohoho. Hwe fihwo kako yahu *sipsip wan hantilet* i'njo (100) sohwo yahu anga'nohino sohwo isipeeefoso sohune'no hafihafe motipemaso'njo umontolaho. Awonoho. Oso yahu *nainti nain* (99) sohwa hofiko wopayo nontaningkuji kakwo'yohwo sohwo nuliko'mahwosi yahu isipeeefo sohune'no notipehwosi wotipema'montonoho. ¹³ Notipemahwosi kako yahu anga'nohino isipeeefo sohune'no simonyo umontonoho. Nom'ne yahu *nainti-nain* (99) misipeefe'njo so'no huno mosyafisyoneho. ¹⁴ Oso pa'nyo sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako we'e lomne'no ole lalofi, Ngko mehomi lomne'no misipeefe'njo yohono. Ose lalofoho.

Nom'ne sohwo wonyo kilohofososo'no kiko pipi uloho'monnto.

¹⁵ Jije a'amu kikimo wonyo kilohofososo kiko kakimo u'mahoji siko'nohini humahosisi kakoe wonyo'no yolo-ho uso. Kako jije hungkunomo nupa'ningkuhwosi'-manji u, jije a'amu ne apa'no umo'nimontonoho.

¹⁶ Kako Jije hungkunomo haloho maposo'njo'manji kiko nom'ne a'amu anga'nohinotikeno hufa'ulikeno oso hwa tipemahoji hwe wonyo kilohofoso sohwoe-pono fiwanimno. Osopo i'mofakuji a'amu hufa'ulikeno hufa'u sihunetikeno oso hwa wolijwaopife. ¹⁷ Kako hofikoe hungkunomo haloho maposo'njo'manji e'wa, a'amu hopi'nonohino sekwo'nji Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho sokumo ulimno. I a'amu hopi'nonohino sofe hungkunomo haloho maposo'njo'manji, e'wa kako a'amu kengo pa'nyo hweho. Oso a'amu huhwo sohwo kengopo uhumajipijo osopo wohumamontonoho.

¹⁸ Hungkuno nehopi waselimo. Yo'mayo olo hwaho lopo sekwo wonyofoho likuji nano mtitajososo i, oso hiso'no Anitu ahwomomo nto mtitokwoho. Yo'mayo olo hwaho lopo sekwo wopingofoho likuji oso hiso'no Anitu kako ahwomomo wopingofoho nto lohoho.

¹⁹ Hungkuno nom'ne waselimo. Olo hwaho lopo a'amu hufa'u hwa'u yo'mayo so'no simeho afa iningkohosisi Mpohumo oso hiso'no jomo ulisoso nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwo wosejapmmontonoho. ²⁰ A'amu hufa'u sohwa'u sihune sohwa hofiko nje yofemne'no uhu'mokukuji nohumentaningkuji ngko hofiko'njo ajwo'mo wohumamonnoho.

A'amu yo'mayo so'no siki mayoso moho'nasiyo'ne pahnnimo hungkunofoho.

²¹ Oso hohosohonta Pita Jisasimo u'manto ulimento, Hwe Engofo, nje a'amu sohwo wonyo ntohofiwo'ningkiso so'no ngko oso wonyo so'no wae alale uyimonnto. Wayo yao'mneso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u oso hopolaho.

²² Ose Ulohoningkahoningki Jisas ulimento, Ngko aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo makilohoyohono. O'o, wae iyoso ne'nohini *sefenti* (70) ne tipemayo aho hopi'nono nom'ne hufa'uyo fiyohoho kilohono.

²³ Oso'no Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no kako a'amufe wonyo wae yafo'ne yahinoso olenoho. Hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syoho ulohofiyi sohwa yo'mayo siki mawo'ningkohoho so'no hamniyoho hwangku ho'nasiyo'ne hungkuno mihwajiyone uyimo limentisofoho. ²⁴ Oso'no kako syoho emanto syoho ulohofiyi anga'nohino fihwo kakoe yo'mayo siki mawo'ningkiso sohwo kakoe hamniyoho moho'naofe'njoso olenoho. *Ten miliyon* (10,000,000) kinafoho.

²⁵ Kakoe hamniyoho nihu'no ane hweho. Oso'no hwe engo sohwo ulimento, Olo hwe lohwo'nji kakoe ape'nji mehom'nji yo'mayo hopi'nonohino so'nji nom'ne sohwa hofikoe siki syoho ulohofiyi so'no mpe uyife.

Hamniyoho mpe ifijoso kako moho'naofe'nefoho.

²⁶ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo kakoe hwe engo sohwoe sife ki'nyo'mo hwomtame ulohofonto humotaho lonto ulimento, Nje hwe engofo, we'enehi nohontohumaho. Nohontohumahoji ngko hamniyoho hopi'inono wokijapmmonnoho. ²⁷ Ose ulahoningki hwe engo huhwo sohwo kakine'no hitoho ulohofoningki hamniyoho moho'nasiyo'njo imentiso so'no wae yaofahoningki hwe sohwo yo'mayo siki mawo'ningkiso so'no hamniyoho nihu'nahone muyonehoho.

²⁸ I oso'no syoho ulohofiyi sohwo noswolikofaponto uhwonimentisoso kakoe syoho afa'nono iyo sohumo uhwonimentisofoho. Ososwa kakinta'ni yo'mayo siki ma'nnyoso *wan hantilet* (100) kina moho'nasiyo'njo sohumo uhwononto ti'wangomo aho pmpili'mokonto ulimento, Nje hamniyoho moho'naniyohinoso komo'no ntape.

²⁹ Ose ulahoningki hwe syoho afa'nono iyo sohwo hwomtame piwehumawento ulimento, Ngkine'no hitoho kilofihwoso'no nohontohumaho. Jije hamniyoho wokijapmmo. ³⁰ Ose ulahoningki ngkilaho ulonto impo'angomo intofahumentisofoho. Osopo intofasyonto ulimento, Kiko osopo nohumahoji nje hamniyoho ntapohojo'no ngko wakasihuto'mnoho. Ose ulimentisofoho.

³¹ Ose yahoningki syoho afa'nono nom'ne sohwa yo'mayoso uhwonontifi simeho tohino umnimentisofoho. Simeho tohino umningkahoningki hwe yofe engo'njo sohumo oso hiso'no ulimentohofofoho. ³² Ose nupa'nonto syoho ulohofiyi huhwo sohune'no johu ulonto ulimento, Kiko syoho ntohofiyi wonyo hwosoho. Ose ulonto ulimento, Simo'mo kiko ngkimo humotaho sontahoningkini hamniyoho hopi'nono montape'njo imentohino so'no ngko wae yakumo'male hwosoho. ³³ Ngko kikine'no hitoho ntosiso hopaso kiko nom'ne a'amu syoho afa'nono iyo sohumne'no hitoho makilofe'njo peho'neto. ³⁴ Ose ulonto simeho tohino umningkahoningki tohino engo uyiwon'ningkohoho sohwafe ahomo ho'nahumentisofoho. Ho'nasyonto ulimento, Kiko osopo humahoji nje hamniyoho hopi'nonohinoso ntapohojo'no wakasihuto'monnoho. ³⁵ Oso pahnnimo hungkunoso Jisas nulonto ulimento, Sekwo nom'ne sofe wonyo selohopijoso wae meefe'njo ifijo'manji u, oso pa'nyo nje Mpohwo waseloho'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako ape ho'nasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

19 Jisas oso hungkunoso hopi'nono losojwaofonto kako Ngkalili nuliko'manto kako hwaho Jutiya Mijo Joutan nongkihnta'ni wako'mentisofoho. ² Oso hopo sopo a'amu pi'ningo engoso Jisasimo tifi iningkamotofofoho. A'amu mnokino'njo somo Jisas wopingo umokumentisofoho.

³ Oseso a'amu Falisi sohwa Jisasimo yamofu ulohofano lontifi nu'mantifi ole ulohonimentohofi, Honingkano hungkunoso ole wo'nnyotaho. Hwe fihwo

yo'mayo wonyo'wonyo so'no kakoe ape wae yaofoso wopingotaho.

⁴ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Anituye hungkuno olo so'no huno maseyo'njo liyohoho. Anituye yo'mayo hopi'nono mti'mokumentiso sohonta kako hwe'nji ape'nji mti'mokumentisofoho.

⁵ Nomti'mokonto ole limento, Olo hilo so'no fihwo kaningkwohwo kona'wohimo uliko'mahwosi kakoe ape'nji nem'no makotoku woloho'nanjiyoho. Siko'ya'u anga'nohino umo'nanjiyoho. ⁶ Oseso siko a'amu hufa'u umo'nanji'maho. O'o, sikoe a'apahoso anga'nohino umo'nanjiyoho. Oso'no Anitu osiya'umo nto mekotijwahumasofoho. U, oloso nomtihuposo'eno.

⁷ Ose ulahoningki a'amu Falisi sohwa ulimentohofi, I oso'no Mouses kako olo hungkunolo peho'no mti'mokumentisoto. A'amu kako ape woho'nahumo lihwosi oso hiso'no iyoswomo mti'mokuhwosi a'amu simo uyahojihwosi woho'nahumontonoho. Oso pipilo.

⁸ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, A'amu yokumpohn'nyo imo'nimentohofi so'no Mouses olo hungkunolo mti'mokumentisofoho. I simo'mo ne'mo olo yahino loso mmo'nimmojofoho. ⁹ Ngko nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kakoe ape honingkano wonyo mmofe'njo simo hwehwo kako wae yaofihwosi nom'ne ape masoso oso hwe sohwo kako ape ito'no mayo honingkano somo mtihupeso sohwo kako ose yososo kako honingkano wonyo'njo hweho.

¹⁰ Ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Hwe kakoe ape'nji fosyohumayo yahinoso ose'manji i, hwe songo ape momaso sohwo kako hwasijo lohofoso wopingofoho.

¹¹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hwe moya'mi olo hungkuno hwasijo sohwafe honingkano somo ining kayo so'no fehohnjo hopo'maho. O'o, Anitu a'amu anga'no anga'nohino somo kakoe yokumpohn'nyo uyososo oso a'amuso hofiko olo hungkuno lomo uning kafe. ¹² Ihwoni. Hwe anga'no anga'nohino sohwa hofiko ape momapitne hwafoho. A'amu fehohnjo kona'wohi aswo ma'nyo somta'ni ape mayoso'no hofikoe a'apaho ito'nohino'maho. A'amu fehohnjo nom'ne sohwaape ape momaso'njo iyo'ne ipisayo sihu peetimotofofoho. A'amu fehohnjo Anituye syoho somne'no syafisyonte so'no hofiko ape mayo honingkano hano pitofahini'wo'ningkohofofoho. Olo hungkuno loso'no hwe fihwo oloso uyimo loso sohwo kako uyono.

Jisas mehomi we'e somo aho ulonjimokumentisofoho.
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo hofikoe mehomi we'eso Jisas kako aho ulonjimokono lontifi Jisasiyepono mehomi somo uhwatimentohofofoho. Nuhwojahoningkofi kakoe inomokomoyo sohwa yoka ulimentohofofoho. ¹⁴ Jisas ulimento, Sekwo mehomi somo nopijumofikutoho. O'o, hofiko ngkiyepono wapife. Anitu a'amumo mokosyohumayoso mehomi pa'nyomnoho. ¹⁵ Ose ulonto kako mehomi somo mnokinopo aho

ulonjimokumentisofoho. Kako moi'wo ulonjimokonto oso hopo sopo niliko'manto umentisofoho.

Hwe songo sohwo kako yo'mayo ho'yango pi'ningo'njo hweho.

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Hwe fihwo Jisasimo u'manto ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, ngko songo ne'no humayo'neso yo'mayo wopingoso pipi i'mo ma'mnehono.

¹⁷ Ose ulohoningkahoningki Jisas Ulimento, Kiko yo'mayo wopingo so'no peho'no ntohoningkino. Ni'hu'no anga'nohino sohwo wopingo hweho. Mpohwo kako'nohino. U, kiko songo ne'no humayo'neso woma'mo lohoji kiko honingkano hungkuno hopi'nonohino somo tifi finingkahwoho.

¹⁸ Ose ulahoningki ulimento, Honingkano hungkuno ntisoto. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hungkuno ole, Kiko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtihuposo'eno. Yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. ¹⁹ Jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi fining kayo. Sikoe yofe foho'nomaho. Kiko kikine'no ku'mo'niwoningkiso hopa a'amu kiko'njopo humalofo somne'no wakumo'nono.

²⁰ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo ulimento, Oso hungkunoso ngko ining kowalokweno. Nom'neso peho imnehono.

²¹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Jije honingkano wopingo hwofilo'nnyo umo'nimo lohoji'manji jije ho'yango yo'mayo hopi'nonohinoso a'amu mpe wak ilohopife. U, kiko hamniyoho maho oso hiso nomahoji a'amu yo'mayoso umofonyo iwo'ningkohofi somo uyo. Kiko ose isoso kiko ahwomomjo ho'yango neso woma'monnoho. Ose yohoji kiko ngkimo tifi nningkape.

²² Ose ulahoningki oso hwe songo sohwo nupa'nono simeho tango uyahoningki kakoe angopono umentisofoho. Hwapingoso kakoe ho'yango yo'mayoso pi'ningo'njo a'amu somo muyimnehono lonto umentisofoho.

²³ Nowahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwa ulimento, Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu hamniyoho yo'mayoso engo'njo yokumpohn'nyo kemokosyohumaso sohwo kako ahwomomo Anitu umokosyohumayo sopeno'no ijijoyonefoho. ²⁴ Ngko apa'no waselimonne'no yohono. Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyoso hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantoso sohwo Anitumo enjwa'mo wohumamo lihwosi yososo hopo'maho. O'o, kako yahu sohwo yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo oseno yonefoho.

²⁵ Ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa oso hungkunoso nupa'nontifi yomo imentohofofoho. Hofiko limentohofi, Ose'manji a'amu Anitu'nji ango

wopingo sopo songo ne'no humayo'neso tihwo woma'montolo.

²⁶ Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo timo uhwononto ulimento, A'amuso hopo'maho. Oso hiso Anitu yososo hoponoho.

²⁷ Ose ulahoningki Pita ulimento, Ihwoni, nakwo yo'mayo hopi'nonohinoso ho'nasyontani kikimo tifi kiningkopalokuhwono. Oso'no nakwo peho manehwono.

²⁸ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Hwangku yo'mayo songo i'mofaposo sohonta A'amufe Hwomu sohwo kakoe yokumpohn'nyo'nji hwe engo sohwoe epohumayo wonyoangkafo sopo nohumentaningkuhwosi ou, sekwo oso hohosohonta sekwo ngkimo tifi nningkapiwo'ningkohofo sohwasi sekwo hwe engo sohwoe epohumayo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sopo nohumatikutnnefoho. ²⁹ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko hofikoe ango homningkwa'wehwosanji hapiyosijanji mpohwo na'u mehomi hwaho yo'mayoso ngkine'no nje hungkunomne'no uliko'mapijoso i, oso a'amu oso hiso'no yo'mayo pi'ningo engo wopingoso mapitnnefoho. Oso'nji hofiko songo ne'no humayo'neso notipemapitnnefoho. ³⁰ Hwe fihwo kako olo hwa-ho lopo nohumanto hwe engo hwo'nyoho syofisyalokusoso oso hwe huhwo sohwo Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo'maho. We'yo hweho. Hwe nom'nihwo kako olo hwa-ho lopo nohumanto hwe engo hwo'nimaho. We'yo hwo'nyoho syofisyalokuso sohwo oso hwe huhwo sohwo kako Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo imo'none hweho.

Ipisae Syoho'njo sohwafe hungkunofoho.

20 Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no pahnnimo hungkunoso olenoho. Hwe ipisayo syoho kakwo sohwo kako imingo'nji nowento a'amu kakoe ipisayo syoho ulohofiyo'ne utima'mentisofono.

² Nowento a'amu syoho ulohofiyo so'nji hungkuno lontifi simeho afa inontifi olo sikuno lomne'no hamniyoho kina anga'no anga'no nano mtitofontifi ipisayo syoho hwapingo sohwo syoho ulohofiyo somo kakoe syohopono luhwatimentisofoho. ³ Mofehi'nyo'nji ipisayo syoho hwapingo sohwo apa'no nowento a'amu uhu'mokiyo sopo uhwonimentisoso a'amu fihwa syoho ane sohwa siki humolowentaningkofi uhwononto ⁴ ulimento, Sekwo soku nje ipisayo syohopo syoho ntohofiyimno. Ngko hamniyoho ito'no wosejapmmonoho. ⁵ Ose ulahoningki hofiko umentohofofoho. Ipisae syoho hwapingo sohwo syoho ulohofiyo somene'ento uhwonamo lonto hinjopo umentiso sohwo apa'no akupo'nyo'nji umentisofoho.

⁶ Mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonjoso'nji ipisayo syoho hwapingo sohwo apa'no nowento a'amu siki humentaningkofo somo uhwononto ulimento, Olo mofehi'nyo noposahoningki sekwo syoho miyo peho'no humalofoho.

⁷ Ose ulahoningki ulimentohofi, A'amu syoho monejape hn'nwi humalohwono. Ose ulahoningkofi ulimento, Sekwo hisoku nje ipisayo syoho'no fiwanimno. Ose ulimentisofoho.

⁸ Oseso mofehi'nyo moi'wo imo'ningkahoningki ipisayo syoho hwapingo sohwo kakoe syohomo uhwon-tohumayo sohomo ulimento, Syoho ntohofiyo somo joho ulohoji tiffinjo pohoho so'nji simo'mjo pohoho so'njimo hamniyoho uyo.

⁹ Ose ulahoningki a'amu sikuno'nji pmentohofosomo kina anga'no anga'no uyimentisofoho. ¹⁰ A'amu simo'mjo pmentohofosomo ose uhwonontifi ole hnnimentohofi, U, nakwo hamniyoho engo womantanoho. Ose hningkahoningkofi hofiko huhwa kina anga'no anga'no ma'mentohofofoho. ¹¹ Nomantifi ipisayo syoho hwapingo sohomo yoka ulimentohofofoho.

¹² Ole ulimentohofi, A'amu tiffinjoso syoho we'enehwo yahoningkofi kiko hamniyoho nakumo nejapohino hopaso uyohino. Nakwo imingo'nji nta'ningo so'nwi syoho tango'njo yontaningkuhwoni mofehi'nyo we'e nalimaso'nimaho.

¹³ Ose ulahoningkofi ipisayo syoho hwapingo sohwo hwe anga'no ajwopo lohofontanjo sohomo ulimento, Nje a'amuhwe, ngko kikimo wonyo makilohofehwo'nyoho. Kiko ngko'nji hamniyoho kina anga'no mayoso'no simeho afa minyohwoya'ilaho. ¹⁴ Oso'no hamniyoho mahoji mpano. Ngko hamniyoho kijapohopa'nyoso a'amu tiffinjo somo uyo'manji ¹⁵ nje syohofoho. Nje hamniyoho so'nji yo'mayo imeso wopingotahoho. Ngko hwapingo hwo'nyoho. Ngko a'amumo wopingo ulohoho so'no simeho wonyo ntapiwo'ningkino hwsilaho. Oso hungkunoso syoho hwapingo sohwo ulimentisofoho. ¹⁶ Jisas ose ulonto ulimento, A'amu tiffinjo so'nji simo'mjo so'njimo Anitu afa'nohino uyimo lososo uyimontonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisas kako poyo imo'ningkuhwosi songo likafone so'no apa'no ulimentisofoho.

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

¹⁷ Jisas Jelusalemne'no wasimo lonto kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwa hofiko'nohino nosontifi Jisas ulimento, ¹⁸ Upa'nimno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosantane'no yihwono. Osopo A'amufe Hwomu sohomo a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofikoe ahomo hofiko ho'nasyikuji kakine'no hungkuno likuji kako poyo umono'nono likuji nano wamtitofantifeho. ¹⁹ Oseso hofiko nom'ne a'amu sohwo uyahoningkuji hofiko sitofo ulikuji sohwo-lontamo'nji hwaningo fonjikuji iyo hwajiyofoku'nnyo sopo wofonjinto'ofosyantifeho. Sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no kako apa'no likafonefono. Ose ulimentisofoho.

Jemisi'nji Joun'nji siko yofe engo womantae'no yihwayo limentisiyefoho.
(Mak 10:35-45)

²⁰ Oso hohosohonta Sepetiye ape'nji kakoe hwomu sohwa'u'nji Jisasimo u'mantifi a'musi hwomtame ulohofonto Jisasimo hungkuno anga'nohino so'no ulohonimentisofoho. ²¹ Oseso Jisas ulimento, Peho'no kumo'ningkohoho. Ose ulahoningki ulimento, Hwangku sohonta kiko yofe engo nomahoji a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumuso sohonta kiko nje hwomu sohwa'umo ole ulohoho. Nje aho angahohnta'ni nje aho hwonamonyo hohnta'ni fesyohumunyo. Ngko a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumayo so'no siko nonifo'masyihne hwahusoho. Ose ulohoho.

²² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso hungkuno ntohino neso kiko huno makiyohoyohoho. Tohino ngkimo nimnoso hopaso masisoso siko hopolaho. Nje a'apahomo tohino ifeehu'mo yanisyoso hopaso sikoe a'apahomo tohino ifeehu'mo yasesyososo siko hopolaho. Ose ulahoningki ulimentisi, Nekwo hoponoho.

²³ Ou, nehopeho. Tohino ngko ma'meso fehohnjo siko womanjiyoho. Tohino ngkimo ifeehu'mokonisyoso pa'nyoso sikoe a'apahomo ifehu'mokasesyonefoho. I, oso hiso'no ngko'nji a'amumo mokosyohumayo so'no nje aho angahohnta'ni nje aho hwonamonyo nohnta'ni fesyohumayo so'no a'amu nom'ne somo muhwosopo'mnehono. O'o, oso hopo sopo nje Mpohwo kako a'amumne'no esyohumaho.

²⁴ Ose ulimentisoso inomokomoyo nom'ne sohwa nupa'nontifi hofiko Jemisi'nji Joun'ntnne'no simeho tohino umnimentisofoho. ²⁵ I oso hiso'no Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no ngkiyepono wapifento joholonto ulimento, Olo so'no sekwo huno seyohoho. Olo hwaho lopo a'amu nom'ne somo mokosyohumayo hofiko hofikoe a'amu enjwa'mjo somo syoho tangonjo uyontifeso a'amu enjwa'mjoso syoho hiso ito'no miyo'njo ifijo'manji hwe mokosyohumayo sohwa ikujoho woposantifeho. ²⁶ Sekwoe a'amu fihwo yofe engo woma'mo loso sohwo kako a'amufe syoho ulohofiyu umo'nono. ²⁷ Sekwoe a'amu fihwo ngko nom'ne somo womokosyohumamo loso sohwo kako nom'ne somne'no siki syoho ulohofiyu pa'nyo umo'nono. ²⁸ Oso pa'nyo A'amufe Hwomu sohwo kako a'amu nom'neso kakimo syoho ufo'mayo'ne pmmentiso'maho. O'o, hofikoe syoho ulohofiyu'ne pmmentiso hweho. Kako a'amu sikwo'mjohohosi humentaningkofo somo uhwononto asomo utimayo'ne kakoe honiyo usohuma'mne'ento pmmentiso hweho.

Jisas a'amu timpi'nyo sohwa'umo timo wopingo umokumentisofoho.

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji ango Jelikou uliko'mantifi pahoningkofi a'amu pi'ningo engo Jisasi mo tifi iningkapmentohofoho.

³⁰ Hwe timpi'nyo hufa'u sohwa'u Jisas palofoho upa'nonji honingkano momingopo nohumanji Jisas-

ine'no johole ulimentisi, Ntefitiye Imu hwosoho. Kiko nekumne'no hitoho wakilofono. ³¹ Ose ulahoningki a'amuso yoka ulimentohofi, Siko mampi'nyo fesyohumunyo, Ose ko ulahoningkofi oso huhwo sohwa'u johole engo ulimentisi, Hwe Engofo, Ntefitiye Imu sohwo, nekumne'no hitoho wakilofono.

³² Ose ulahoningki Jisas nolohofonto sikine'no joholonto ulimento, Ngko sikimo pipi seloho'mnehono. ³³ Ose ulahoningkahoningki siko ulimentisi, Hwe Engofo, kiko nekwoe timo wopingo wemokonontayo'no kilalokuhwoyo. ³⁴ Ose ulahoningki Jisas sikine'no hitoholofahoningki sikoe timopo aho kisosyahoningki timoso komo'no ito'no hononji Jisasimo tifi iningkapmentisiyefoho.

Jisas hwe yofe engo'njo pa'nyo ango Jerusalemno humentisofoho.

(Mak 11:11; Luk 19:28-40; Joun 12:12-19)

21 Hofiko Jerusalem mofone sopo i'mofapontifi ango Mpetifase hwofiki'nyo Oulif osopo humamentohofoho. Osopo Jisas nohumanto kakoe inomokomoyo sohwa'umo ole lihwatimento, ² Siko oso ango we'e nonjo lopo nuhsisi oso hopo sopo siko ahwomo yahu *toungki* hofiko impe intofahumalofoso kakoe mu hi'nji wotipemanjiyoho. Oso yahu sohwa'u ikwolofoma hosisi ngkiyepono motapinyo. ³ I hwe fihwo sikimo hungkuno selihwoso'no manji ole ulinyo. Nakwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu lohume'no syoho weho. Ose ulahosisyo'no kako komo'no uhwojapmmontonoho. Ose lihwajimentisofoho.

⁴ Oso hiso imo'ningkahoningki oso a'amu sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwoe hungkuno ne imo'nimentisofoho. Hungkunoso olenoho.

⁵ A'amu ango Saiyon sopo humalofo somo ole ulimno.

Uhwonimno. Sekwoe Hwe Engo sekuyepono ntopohoho.

Kako hwe yofe ane pa'nyo ahwomo yahupo kehuma ho.

Oso yahu hiso ho'yango mokaho'nyo'nefoho.

⁶ Oseso inomokomoyo hufa'u sohwa'u nowenji yomayo Jisas ulimentiso hopa imentisiyefoho. ⁷ Siko yahu kona'wohi'nji kakoe mu'nji nomotaponji sikoe manji'mofoso yahupo miyopeehumentisiye sopo Jisas kehumamentisofoho. ⁸ Hwe moya'mi pi'ningo engoso hofiko hofikoe hwapife Jisas kako hano wene honingkano sopo hu'meehumentohofoho. A'amu fehohnjo ipamo lopo'memantifi Jisasiye yofe ho'nomayo'ne honingkanopo hu'meehumentohofoho. ⁹ Hwe hwoya'mi simo'mjo so'nji tiffinjo so'nji hofiko johole ulimentohofi

Ntefitiye Imu sohwoe yofe woho'nomano.

Kako wopingo'nohine hweho.

Olo hwe lohomo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwatimentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

Anitu ahwomomo humaso sohomo isamoyoka ulano.

Ose limentohofofoho.

¹⁰Jisas Jelusalemno noswahoningki oso hopo soponjo hwe moya'mi hofiko yomo yontifi ulimentohofi, Olo hwe lohwo tihwolo. ¹¹Ose ulohoningkahoningkofi hwe moya'mi Jisasi'nji pmentohofoso ulimentohofi, Olo Jisas Anituye hungkuno liwo'ningkiso hweho. Ango Nasalet hwaho Ngkalilinta'ango hweho. Ose ulimento-hofofoho.

Jisas Anituye tajo ango engo somo a'amu mpe yontaningkofi a'amu yo'mayo somo wae yao'mentisofoho.

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Joun 2:13-22)

¹²Jisas Anituye tajo ango engo somjo mempo ango somo noswonto a'amu yo'mayo mpe yontaningkofo somo wae yao'mentisofoho. Hofikoe ijempoho hamniyoho iwolo'mokomayo yontife ho'nasiyo'ne so'nji a'amu yihufo mpe uyantifi epohumayo yiwo'ningkohofoso Jisas kako mehu'mee'mentisofoho. ¹³Wayo yaofonto Jisas ulimento, A'amu Anituye hungkuno mti'mokumento sohwa ole mti'mokumentohofi, Olo nje ango somne'no ole lifitnnefoho. Mpohumo jomo ujo'ne angofoho. I oso hiso'no nje ango loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawo'ningkohofohohwe ango hopa imokalokwofo. Ose mti'mokumentohofofoho ulimentisofoho.

¹⁴Jisas tajo angomo nohumentaningki a'amu timpi'nyo so'nji sife wonyo'njo so'nji kakimo u'ma'mentohofofoho. Nu'mahoningkofi Jisas wopingo umokumentisofoho. ¹⁵Oseso hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji hofiko uhwonimentohofoso Jisas a'amu wopingo umokumentisoso uhwonantifi upa'nimentohofoso mehomi tajo ango somo Jisasimne'no joho ulimentohofi, Ntefitiye Imu sohwoe yofe woho'nomano. Ose lontaningkofi nupa'nontifi hofiko simano hintotohino umnimentisofoho. ¹⁶Simano hintotohino umningkahoningki Jisasimo ulimentohofi, Olo hungkuno mehomi lohwa lalokwofo loso nto lupa'ningkino. Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Ou, upo'nalokweno. Sekwo olo hungkuno loso'no huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,

Mehomi engo so'nji mehomi milongo so'nji jije yofe woho'nokumapife.

¹⁷Ose ulonto, nuhwoti'mofonto Jelusalem mta'ni noswaponto ango Mpetani'no nowento osopo saho foyawo'mentisofoho.

Ikwongo yofoho imentisofoho.

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸Imingo'nji Jisas Jelusalemno asomo simentisoso mijoho engo uyimentisofoho. ¹⁹Kako uhwonimentisoso ikwongo honingkano lopo lohofontaningki uhwononto oso hopo sopono umentisofoho. U, oso hwo somo ikwonjajo anefoho. Swo'nohinofoho. Ose uhwononto Jisas iyo somo ulimento, Kiko ne apa'no minto'ningkohotnehino. Nihu'nahone hwasoho. Ose

ulahoningki iyoso yofoho komo'no imentisofoho.

²⁰Kakoe inomokomoyo sohwa oso hiso nuhwonontifi hofiko yomo imentohofofoho. Yomo yontifi limentohofi, Oso iyo yofoho komo'no isoso pipilo. ²¹Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Sekwoe simeho hi'ntnnono nehopi ufi-joso u, sekwo simeho hufa'u ane hwasi'manji sekwo ngko iyo lomo ulohe hopaso uyantifeho. Oso'no-hini'maho. O'o, sekwo simeho hi'ntnnono nehopi ufi-jo'manji sekwo olo hwofiki'nyo lohumo ole ulifijoso, Kiko nolikafohoji oso mijo ayo mompo filikofafo. Ose ulifijoso hwofiki'nyo sohwo wawontonoho. ²²U, sekwo simeho hi'ntnnono nehopi uyikuji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ulifijoso womantifeho.

Jisasiye yokumpohn'nyo hwapingo so'no ulohonimentohofofoho.

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³Jisas tajo angomo asomo swonto a'amumo lutihwentaningki a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji Isilaelife hwe engo sohwanji hofiko nu'mantifi ulimentohofi, Kiko olo syoho iwo'ningkino loso tihwo kilimaso'no iwo'ningkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmmas'o'nji iwo'ningkinoto.

²⁴Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko huhwo'nyi hungkuno anga'no waselohonimne'no yohono. Olo hungkuno hiloso sekwo asomo ntifijo'manji e'wa, yo'mayo yalokwe so'no hwapingo waselimo. ²⁵Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo kakoe yokumpohn'nyo hwapingoso nti'mta'angoto. Anitu mta'angotaho. Hwahoponjo a'amu mta'angotaho. Ose ulohoningkahoningki hofiko ole hnnimentohofi, Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji ole wonalimontonoho. Ose'manji sekwo Jouniye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ²⁶I, Joun kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo a'amu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji hwe moya'mi peho nalohopitnnehofo. Oso'no iyoho nenalofoho. Hwe moya'mi hiso ole syafisiwo'ningkohofi, Anitu kako Jounimo hungkuno uyahoningki nalimentisofoho. ²⁷Ose hnnontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwo huno monayohoyohoho. Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo ulimento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'ningkohe hwapingo so'no maselimnehono. Ose ulimentisofoho.

Hwe fihwo hwomu hufa'u'njo sohwoe pahnnimo hungkunofoho.

²⁸Olo hungkuno selohe so'no sekwo huno pipi seyohoho. Hwe fihwo kako hwomu hufa'u'njo hweho.

Kako hwomu tisimaso sohomo ulimento, Nje hwomufo, olhonta nuhuji ipisayo syohomo syoho ntohofiyo.

²⁹Ose ulahoningki kakoe hwomu sohwo ulimento, Ngkilaho. Ose ko ulonto hwangu kako huno esyafisyonto syoho ulohofimentisofoho. ³⁰Oseso kaningkwohwo nom'ne hwomu sohwoepono nowento oso hungkuno tisimaso sohomo ulimentisoso apa'no, Ulahoningki hwomu sohwo ulimento, Ou, Mpohwo, ngko

syoho wakilohofimo. Ose ko ulonto kako syoho some'no mawommentisofoho. ³¹ Oso'no huno pipi seyohoho. Oso hwomu sohwa'u kaningkwohwoe hungkuno somo tihwo iningkamentono.

Ose ulohoningkahoningki, Simo'mjo sohweho ulimentohofoho.

I, Jisas ulimento, Ngko hungkuno hiso'no yoloho'nihini waselimonne'no yohono. A'amu honingkano wonyo'njo hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji moy'a'mi hwa'nte sofa honingkano wonyo imofiwo'ningkohofo sofanni hofiko simo'mo Anituye honingkano so'no nakwolaho lontifi olhonta simeho yi-wolo'mokalokwofo. Oso'no Anituye ango sopone'no simo'mo sepopitnnefoho. ³² Hwapingoso Joun a'amu mo mijo kiyoma'mojo sohwo sekuyepono pmentisofoho. Kako honingkano wopingo imofo setihwamentiso so'no i, sekwo simeho hi'ntnono muyo hwasoho. I, a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji moy'a'mi honingkano wonyo imofiwo'ningkohofo sofanni hofiko Jouniye hungkunomo simeho hi'ntinono uyimentohofoho. Sekwo oso hiso'no ko uhwonontifi sekwo huno mikwesiyafisiyo'njo yontifi simeho hi'ntnono muyo hwasoho.

A'amu wonyo ipisayo syoho mokosyohumawo'ningkohofo so'no pahnnimo hungkunofoho.

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Jisas ulimento, Sekwo pahnnimo hungkuno nom'ne upa'nimno. Hwe fihwo hwaho engo'njo sohwo kako ipisayo syoho hulonto tojo emontofasyonto syoho ajwomo'mo ipisayo mijo'ne kompusyoho mti'mokumentisofoho. Ose yonto ango yokintahopo ipisayo syoho somo uhwohumayo'ne molimentisofoho. Ose imentisoso kako oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawo'ningkohofo sohwafe ahomo ho'nosyonto kako ango ikanopo nawento osopo ne'no humamojofoho. ³⁴ Hwangku ipisayo ne mayo sohonta kakoe syoho ulohofiyo sohwo kakoe ipisayo fehohnjo'ne kakoe ipisayo syoho pone'no uhwatimentisofoho. ³⁵ Uhwojahoningki a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo sohwa kakwo'yohwoe syoho ulohofiyo sohwo ma'mentohofoho. Anga'nohino sohomo hwaningo fonjontifi nom'ne sohomo sojo'nji fongku'mentohofoho.

³⁶ Ose ulohofahoningkofi kakwo'yohwo nom'ne syoho ulohofiyo pi'ningo sohwo uhwatimentisofoho. Simo'mjo uhwatimentiso sohwa pi'ningo'maho. Oso a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo huhwo sohwa syoho ulohofiyo simo'mjo hopaso tiffinjo sohwo wonyo uloho'mentohofoho. ³⁷ Hwangku sohonta kakwo'yohwo kakoe hwomu sohomo uhwatimentisofoho. Uhwajonto limento, Hofiko nje hwomufe hungkunomo haloho upeentifeho. Ose limentisofoho.

³⁸ I, a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo sohwa kakoe hwomu huhwo sohomo uhwonutimantifi ole hnnimentohofi, Olo a'amu lonwo sohwo kako hwangku sohonta kaningkwohwoe yo'mayoso no-mané hweho. Komo'nohino nakwo kakimo poyo wo-

fonjosyano. Oseso olo kakoe syoholo mane'eno. ³⁹ Ose hnnontifi hwomu sohomo nutimantifi mempo hohn-ta'ni ipisayo syoho sopo swoho'naofontifi osopo poyo nihu'nohono fonjahumentohofoho. ⁴⁰ Sekwo huno pipi seyohoho. Hwangku oso ipisayo syoho kakwo'yohwo sohwo kako nopihwosi a'amu syoho mokosyohumayo huhwamo pipi uloho'montolo.

⁴¹ Ose ulohoningkahoningki a'amu sohwa Jisasimo ulimentohofi, Kako nopihwosi a'amu huhwo sohwo nihu'no wonyo ulohofihwosi poyo umokumontono. I ose yososo kako kakoe ipisayo syohoso nom'ne a'amu mokosyohumayo sohwo umontonoho. Osohwa sikuno ipisayo ne mjiyo sohonta hofiko kakwo'yohumo neso uyantifeho.

⁴² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Anituye hungkuno loso'no sekwo huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,

Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'ningkohofo sohwa wae yao'mentohofo loso, olhontajo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwapingohwo imo'ningkohoho.

Nakwoe Hwe Engo sohwo ole limentisoso imo'nimentisofoho.

Nakwo olo so'no uhwonontaneso wonyoangkafofo lalokuhwono.

Oso pahnnimo hungkunoso Anitu limentisofoho.

⁴³ Oseso ngko sekumo waselimonn'no yohono. Anitu kako a'amumo mokosyohumayo sopo sekwoe angoso sekumta'ni semahwosi nom'ne a'amu ne wopingo ito'nohino somo umontonoho. Ose ulonto pahnnimo hungkuno a'amu kakimne'no miningkayo'njo some'no ulimentisofoho. ⁴⁴ [Olo engkwosaho loso'no seloheso a'amu fihwo oso sojo engkwosaho pa'nyo homo somo entofomahwosi piwasyososo oso a'amu hiso kakoe a'apaho kempi mti'mti'me lohofihwosi wahu'mehinawo'montonoho. I, oso'no oso engkwosahohuhwo sohwo kako a'amu fihwoe a'apahopo piwasyososo fonjomtihupeeofososo oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apahoso hintalinyo pi'ningo umo'nimontonoho.]

⁴⁵ A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasiye pahnnimo hungkunomo upa'nontifi hofikine'no hungkuno hiloso limentiso so'no huno umentisofoho. ⁴⁶ Oseso hofiko kakimo aho wokantifi ko imentohofoso hofiko hwe moyamimne'no iyoho unimentisofoho. Hwapingoso hwe moyami ole syafisiwo'nimentohofi, Jisas sohwo Anituye hungkuno limojo hweho. Ose limentohofoho.

Ape mantifi elijwanyo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 14:16-24)

22 Jisas pahnnimo hungkuno apa'no a'amu somo ulimento, ² Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no olo pa'nyofoho. Hwe yofe engo'njo kakoe hwomu ape mante elijwanyo'n'ningkohofo pa'nyofoho. ³ Simo'mo kako a'amu pi'ningo engo elijwanyo wosopayo nifitne'ento uhwo'mentisofoho. Oso hohohohonta wopayo elijwanyo sikuno somo kakoe

syoho ulohofiyu sohwaso a'amu uhwasopo'mentiso sohwa pifitne'ento utimayo'ne lihwatimentisoso hofiko nakwolaho ulimentohofofoho. ⁴ Oso'no syoho ulohofiyu nom'ne sohwaso lihwaso onto ulimento, A'amu uhwasopo'mentohe somo ole ulimno. Wopayo nto liku'maho. Nje yahu'nji tongo'nji fonjasyontifi liku'maho. Sekwo oyonimno. Ose ulimno.

⁵ Ose ulahoningki nowahoningkofi a'amu uhwasopo'mentisoso hahn'nyo yontifi hofiko hofikoepi syoho'mno humpo'mentohofofoho. Nom'nihwo kakoe wopayo syohomno umentisofoho. Nom'nihwo kakoe kwope syohomno umentisofoho. ⁶ Nom'neso hwe engo sohwoe syoho ulohofiyu sohwaso wonyo ulohofontifi fehohnjo sohwaso hwaningo fonjahoningkofi nom'ne sohwaso fonjahumentohofofoho. ⁷ Oseso hwe engo sohwo simeho tohino umningkahoningki kakoe a'amu itokuso'njo sohwaso luhwatimento, Sekwo a'amu nje syoho ntohofiyu sohwaso fonjahumalofosomo nofonjasyikujihofikoe angotoho fihm'mopmno. Ose luhwatimentisofoho. ⁸ Ose yahoningkofi hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyu sohwaso ulimento, Nje wopayo nto liku'maleno. I, a'amu uhwasopo'mentohe sohwaso yahino hopo'maho. ⁹ Oso'no sekwo honingkano'meemo humpekujihofiko a'amu nuhwoningkujihofiko nje wopayo'ne ulimno. Sekwo nakwo'nji wohwano. Ose ulimno. ¹⁰ Ose ulahoningki syoho ulohofiyu sohwa honingkano'meemo nohumpentifi a'amu hopi'nono wopingo'nji wonyo'nji uhwonimentohofosomo litimantifi utimotapmmentohofofoho. Oso'no hwe yofe engo'njo sohwoe angosomo uhu'mokumentohofofoho. Ango hiso a'amu hopoimentisofoho.

¹¹ Hwe moya'mi angomo nohumentaningkofi hwe yofe engo'njo sohwo kako a'amu swahopohofosomo uhwonimo lonto noswonto uhwonimentisoso hwe fihwo kako manji'mofowonyo'njosohwo nohumentaningki uhwononto, ¹² Ulimento, Nje a'amu sohwaso, olo sikuno lomo nje hwomu ape masolo'no welijwontane'no yalokuhwono. Oso'no kiko manji'mofosongo miyo'njonyonjipeho'noswaponjihumahnno. Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo mampinyoimentisofoho. ¹³ Oseso hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyu sohwaso ulimento, Olo hwe lohwo kakoe sife aho nano mtitofikujihofiko mempo hohnta'ni sikwo'mjohoso'mo foho'naopmno. Osopo a'amu humotahoenjo likujihofiko hulingkwajingo ifalohonifitnefoho. ¹⁴ Ose ulonto Jisas ulimento, Anitu a'amu pi'ningo engo somne'no woswapife lonto johoko ulonteso i, a'amu anga'no anga'nohino somo uhwasopo'mentisofoho.

A'amu sohwa hofiko hamniyoho hwe yofe engo'njosohumne'no ho'nasiyo'ne Jisasimo ulohonimentohofofoho.

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ A'amu Falisi sohwa nuhu'mokontifi hungkuno hnimentohofi, Jisas nakumo hwasyo hungkuno nalone'no pipi ulohofanehwono. Hwasyo hungkuno nalihwoso'no impo'angomo untofosyano. Oso'no

nohnnontifi ¹⁶ hofiko hofikoe inomokomoyo fehohnjo sohwanji Helout kakoe inomokomoyo fehohnjo sohwanjimo luhwo jahoningkofi Jisasimo nu'mantifi ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwaso, kiko hungkuno nehopi'nohino liwo'ningkino so'no nakwo huno nayohoho. Kiko Anituye yahino so'no a'amu somo ito'nohino lutihwawo'ningkino hwasoho. A'amu kikine'no huno wonyo syakufisiyo so'no kiko iyoho makinyofoho. ¹⁷ Oso'no kiko olo hilo so'no jije huno mta'ango fonaso. Nakwo hwe yofe engo'njo Sisa kako hwaso mokosyohumayo sohumne'no hamniyoho (*takis*) ho'nasiyoso wopingotaho.

¹⁸ Ose ulahoningkofi Jisas kako hofikoe yahino kiki-mo yamofu ulohofone so'no huno uyahoningki ulimento, Sekwo hwasyo hungkuno hwapingo'njosohwaso. Sekwo ngkimo yamofu peho'no ntohofalokwofo. ¹⁹ Sekwo ngkimo hamniyoho anga'no ntihwamno. Ose ulahoningki hofiko hamniyoho anga'no kakiyeponomotapontifi utihwamentohofofoho. ²⁰ Oseso Jisas hamniyoho somo uhwononto ulimento, Olo huyo'mango lo'nji yofe lo'nji tihwoeto.

²¹ Ose ulahoningki ulimentohofi, Sisafefoho.

Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, E'wano, Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I Anituye yo'mayo so'manji Anitumo uyimno. ²² Ose ulahoningki nupa'nontifi hofiko yomo yontifi Jisasimo uliko'mantifi umentohofofoho.

Hofiko Jisasimo a'amu nope'nontifeso songo likafosono ulohonimentohofofoho

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Oso sikuno homo somo a'amu Satiyusi fehohnjo Jisasimo u'mamentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa ole lutihwawo'ningkohofi, A'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko nihu'nahone pe'niwo'ningkohofoho. Apa'no songo molikafe'nefoho. ²⁴ Oso a'amu Satiyusi Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwaso, Mouses ole lutihwamentono. Hwe fihwo mehomi ane sohwo poyo pe'nososo koningkwa'wehwo kakoe apemowoma'montonoho. Oso hwe huhwo sohwo kola'wehwoe pijohinomne'no koningkwa'wehwo mehomi wotipema'mtonoho. Ose lutihwamentono. ²⁵ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa humamotofofoho. Tisimaso sohwo ape ma'mentisofoho. Nomanto mehomi motipemaso'njope'nimentisofoho. Nope'ningkahoningki koningkwa'wehwoe apeso ma'mentisofoho. ²⁶ Oseso aku'mu sohwo oseimentiso so'no ose'nohino mjimiwentifi ae usahohwo pe'nimentisofoho. ²⁷ Oso hwe hopi'nonope'ningkahoningkofi ape hiso kako tifi pe'nimentisofoho. ²⁸ E'wano. Ole fonaso. A'amu poyo pe'nifijososongo likapijo sohonta oso homningkwa'wehwo sohwa olo ape losi tihwo woma'montolo. Hwaho lopo hopi'nono ma'mentohofofoho.

²⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Anituye hungkuno so'nji Anituye yokumpohn'nyo so'ntnne'no huno maseyohoyohoho. Oso'no hwasyo hungkuno ntohofo. ³⁰ A'amu poyo pe'nimentohofosolo likapijo so-

honta hwe moya'mi ape momaso'njo ifitnnefoho. O'o, hofiko a'amu ahwomomjo ape momaso'njo pa'nyo imo'nifitnnefoho.

³¹ I, a'amu poyo pe'nyoso songo likapitne so'no Anitu nalimentiso so'no huno maseyo'njotaho. ³² Anitu ole nalimento, Ngko Apilohamja Aisakija Jekoupijafe Anitu hwo'nyoho. Ose nalimentisofoho. Oso a'amu hiso ahwomomo songo humalofo. Anitu kako poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, kako a'amu songo humalofo sofe Anituyoho. ³³ Olo hungkuno loso ulahoningki hwe moya'mi hofiko yomo imentohofoho.

Anituye hungkunomo iningkayoso nom'ne hungkuno somo yakolo'nnyofoho.
(Mak 12:28-31; Luk 10:25-38)

³⁴ Olo hungkuno Jisas a'amu Satiyusi sohwaro ulahoningki hofiko hungkuno nom'ne majo. Mampi'nyo humamentohofoho. A'amu Falisi upa'nimentohofoso a'amu Satiyusi mampi'nyo humamentohofoso nupa'nontifi Jisasi'njopo uhu'mokumentohofoho. ³⁵ Hofiko'njo ajwo lopo hwe fihwo honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwo Jisasimo yamofu ulohomo lonto ole ulohonimento, ³⁶ Anituye hungkunomo iningkayoso nom'ne hungkuno somo yakolo'nnyoso ntisoto.

³⁷ Ose ulahoningkahoningki Jisas ulimento, Hungkuno ole, Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo sohune'no jije simeho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo uyo. ³⁸ Olo hungkuno loso iningkayoso nom'ne somo hwofilo'nnyofoho. ³⁹ Hungkuno tiffinjoso simo'mjo pa'nyofoho. Ole, kiko hi kumo'nonto simeho kumo'niwo'ningkiso pa'nyoso a'amu nom'nemne'no kiko'njo mofone sopo humalofo somo uyo. ⁴⁰ Oso hungkuno sofa'u honingkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamotofo sohware hungkuno so'njimo hwapingo wo'nyofoho.

Jisas a'amu Falisi sohwaro Kilaisine'no ulohonimentisofoho.
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ A'amu Falisi nuhu'mokontifi nohumentaningkofi Jisas ulohonimento, ⁴² Sekwo Kilais Anitu uhwasopomentiso sohumne'no huno pipi seyohoho. Tihwoe imu hwolo. Ose ulahoningkahoningki hofiko ulimentohofi, Ntefitiye imu hweho.

⁴³ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, I, Ntefitiye Kilais sohumne'no nje Hwe Engofo limentiso sohonta olo hungkuno hilo so'no Anituye Towahuno Ntefitiye hunomo peho'no ho'nahumentono. Ntefitiye ole ulimento,

⁴⁴ Anitu kako nje Hwe Engo Kilais.

Anitu nakwoe hwahopo lihwatimentiso sohumo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohtani foyohumaho.

Oso kiko nohumahoji ngko jije mango sohwaro jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wokuhumati'monnoho.

⁴⁵ Oso Hwe Engo huhwo sohune'no Ntefitiye imu hweho mulimmentono. O'o, nje Hwe Engofo ulimentisofoho. Oso'no oso hwe huhwo sohwo Ntefitiye imu'nohino hwolaho.

⁴⁶ Ose ulahoningkahoningki hwe nom'ne Jisasiye hungkunomo asomo mujo'njo imentisofoho. Oso sikuno somo oso a'amu Falisi sohwa Jisasimne'no iyoho unoma'mentisofoho. Oso'no hofiko Jisasimo hungkuno nom'ne'no mujo'njo imentohofoho.

A'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanjiye yahino so'no Jisas ulimentisofoho.

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

23 Hwangku sohonta Jisas kako hwe moya'mi so'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo hungkuno lutihwamentisofoho. ² Kako ole ulimento, A'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko hofikoe yofemnohino ho'noma'nyo'ne Mousesiye hungkuno yoloho losetihwawo'ningkohofihwafoho. ³ Oso'no oso hungkuno hofiko losetihwawo'ningkohofoso sekwo haloho nopekuji tifi finingkamno. I oso'no yo'mayo hungkuno hofikoe huno mta'angoso hofikoe yo'mayo yahino hofiko iwo'ningkohofoso sekwo ikutoho. Oso hungkuno lutihwawo'ningkohofoso somo hofiko koko tifi miningkayo'njo iwo'ningkohofoho. ⁴ Ose ulonto Jisas a'amu huhwo sohware hungkunomo iningkayoso'ne pahnnimo hungkuno ulimentisofoho. A'amu huhwo sohwa yo'mayo honingkano hungkuno hofikoe huno mta'angoso ho'yango ki'yo tango'njo pa'nyo imo'nyoso hofiko esyohumantifi a'amufe hohujopo intofasyiwo'ningkohofoho. I oso'no hofiko a'amu ho'yango ki'yo tango'njo somo ufo'mayo'neso ajo'miyoponjo ho'yango we'e momokaho'nyo'njo iwo'ningkohofoho. O'o, ane'njo wowo'ningkohofoho. Yolohoso ole, oso hungkuno ko lutihwantifi hofiko miningkayo'njo iwo'ningkohofoho. ⁵ Yo'mayo iwo'ningkohofoso hofikoe yofe ho'nomayo'ne a'amu wonahonife lontifi iwo'ningkohofoho. Anituye hungkuno ho'yo we'e somo ho'nasyontifi yomohu'nyopo ahopo utihwa'nyopo intofasyiwo'ningkohofoho. Hofikoe manji'mofomo momingo lopo wokoso sawemo engo mti'mokuwo'ningkohofoho. ⁶ A'amu elijwanyo'ne so'nji tajo angomjo so'nji nuhu'mokuwo'ningkohofoso hofiko epohumayo simo'mjo wopingo'nohino so'no umo'ningkohoho. ⁷ Hofiko antime engo ajwo lopo a'amu pi'ningo engo uhu'mokuwo'ningkohofoso lohofontaningkofi a'amu hofikoe yofe ho'nomayo'no umo'ningkohoho. U, hofiko nakwoe lonetihwayo hwosoho ujo'njo so'no umo'ningkohoho. ⁸ Oseso a'amu sekwo ole selikutoho. Nakwoe lonetihwayo hwosoho. Ose selikutoho. O'o, Anitu anga'nohino sohwo sekwoe Hwe Losetihwayo'ne hweho. Sekwo hopi'nono afa'nohino kuyoho. ⁹ Olo hwaho lopo sekwo hwe nom'ne sohune'no ole ikutoho. Olo

hwe nakwoe hwe engo lohwo nakwoe mpohweho eso nolikutoho. O'o, anga'nohino sohwo ahwomomo humaso sohwo sekwoe Mpohweho. ¹⁰ U, a'amu hofiko ole selikutoho. Nakwoe Hwe Engo hwasoho. Ose selikutoho. Awonoho. Sekwoe hwe engo anga'nohino'njo kuyoho. Oso huhwo sohwo Kilais Anitu uh-wosopo'mentiso hweho. ¹¹ Oseso sekwoe hwe engo neso kako sekwoe syoho selohofiyo pa'nyo hweho. ¹² U, a'amu fihwo kako kakoe yofe'nohino ho'noma'niwo'nontosohomo Anitu kako monje weehu-montonoho. I, a'amu fihwo kakoe yofe somo monje yahiningkuhwoso sohomo Anitu wopingo wonyoangkafo ulohofihwosi kakoe yofeso woho'ni-ma'montonoho.

Jisas a'amu mango'nohino somne'no hungkuno ulimentisofoho.

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 52; 20:47)

¹³ Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwa hnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mayo so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo Anitu a'amumo mokosyohumayo sopone'no a'amu sofe simanopo honingkano pijwamo ulohofontifeso sekwo soku masyuyo'njo hwasoho. Hwe moya'mi hofiko woswan-tifi yahoningkofi sekwo pijumofalokwofo.

¹⁴ [Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutih-wamotofo sohwa hnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mane so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ulontifi sekwo apiwojo sofafe angoyo'mayo so'no wosemokosyohumano poji ulontifi ango hiso sekwo nihu'nahone emawo'ningkohofihwasoho. Oseso hwangku sekwo tohino engo notipemapitnnefoho.]

¹⁵ Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa hnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mae so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo mijopo hwahopo angomeemo emoyiwo'nontifi a'amu tifi seningkayo'ne tipewo'ningkohofofoho. Notipemantifi sekwoe inomokomoyo imokuwo'ningkohofihwasoho. Oseso kako Seteniye mehomi sekwo hopa imo'nonto kakoe yahino wonyoso sekumo yakolonoho.

¹⁶ A'amu Falisi sohwa Anitumne'no huno ito'no mosyafisiyo'njo yontifi yo'mayo wonyo'wonyo yahino yontife so'no Jisas yoka ulimentisofoho. Sekwo timpi'nyo sohwaso sekwo a'amu nom'ne somo honingkano utihwano liwo'ningkohofihwasoho. Sekwo yo'mayo tango se'mae so'no i'waho fiyimno. Ole lutih-wawo'ningkohofi, Hwe fihwo kakoe hungkuno nehopi syafisiyo'ne'ento kako Anituye tajo ango engo somne lohono loso sohwo, u, kakoe hungkuno ne mmo'nyo so'no sekwo ole liwo'ningkohofi, Kakoe syohofoho. Hungkuno anefoho. I, hwe fihwo kako sojo wonyoangkafoso Anituye tajo ango engo somo wojo so'no nehopi lohono loso sohwo u, kakoe hungkuno nehopi umokono. Nehopi mmo'nyo'njo yahoningki

sekwo oso hwe huhwo sohomo lintofasiwo'ningkohofihwasoho. ¹⁷ Sekwo a'amu huno ane sohwaso timpi'nyo pa'nyo hwasoho. Hungkuno yokumpohn'nyo yakolo'nyoso ntisoto. Oso sojo wonyoangkafoso Anituye angomo wojoso yakolo'nyotataho. U, Anituye angoso sojo wopingo imokiyoso yakolo'nyo ntisoto. Anituye angokofo. ¹⁸ Sekwo ole lutihwawo'ningkohofi, Hwe fihwo kakoe hungkuno so'no a'amu nehopi syafisiyo'neso ole lososo. Oso ijempoho yo'mayo Anitumne'no ho'nasiyo sopone'no hungkuno nehopi lohono. Ose loso sohwo ou, kakoe hungkuno ne mmo'nyoso kakoe syohofoho. Hungkuno anefoho. I, hwe fihwo kakoe hungkuno so'no a'amu nehopi syafisiyo'neso ole lososo, Oso yano iyoso Anituye ijempoho ho'nasiyo'ningkohofi so'no hungkuno nehopi lohono. Ose loso sohwo u, kakoe hungkuno nehopi umonono. Nehopi mmo'nyo'njo yahoningki sekwo oso hwe huhwo sohomo lintofasiwo'ningkohofihwasoho. ¹⁹ Sekwo a'amu huno ane sohwaso timpi'nyo pa'nyo hwasoho. Hungkuno yokumpohn'nyo yakolo'nyoso ntisoto. A'amu oso yo'mayo Anitumo yano uyotataho. Oso ijempoho yo'mayo Anitumo yano uyo somo wopingo umokiyosotataho. Ntisoto. Anituye ijempohokofo. ²⁰ Oseso hwe fihwo kako Anituye ijempoho so'no lohono loso sohwo kako yo'mayo sponjo ho'nasiyo'ningkohofi so'ntnne lalofoho. ²¹ Oseso hwe fihwo kako Anituye ango engo so'no lohono loso sohwo kako Anituye ango so'nji Anitu oso ango somo humaso so'ntnne lalofoho. ²² Oseso hwe fihwo kako ahwomomne'no lohono loso sohwo kako ahwomoni Anituye epohumayo'nji Anitu osopo humaso so'ntnne lalofoho.

²³ Sekwo honingkano hungkuno lutihwamotofo syoho'njo sohwa hnonji a'amu Falisi sohwanji, sekwo tohino tipemapitnne so'no ngko hitoho ntokwoho. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo hamniyoho wosopayo ka'nyo, sopopayo, ampu'we yo'mayo mawo'ningkohofoso sekwo hotitofontifi aho hufa'u hopi'nono imo'ningkahoningki anga'no Anitumne'no ko ho'nasyantifeso sekwo oso honingkano hungkuno we'e somo ito'no iningkawowo'ningkohofihwasoho. I, honingkano hungkuno engoso a'amufe hungkuno ito'no mihwajiyoso, a'amumo hitoho ulofoso, Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso, oso hungkuno engo wonyoangkafoso sekwo miningkayo'njo hwotoho fewo'ningkohofihwasoho. Oso yahino yo'mayo aho hopi'nonohino wojo so'no anga'nohino Anitumne'no ho'nasiyoso noho'nafikutoho. I oso honingkano hungkuno engo so'ntnne'no finingkamno. ²⁴ Anituye hungkuno we'e somo ko iningkawentifi Anituye hungkuno engo somo hwotoho fewo'ningkohofi so'no sekwo a'amu timpi'nyo pa'nyo nom'ne somo honingkano utihwawo'ningkohofihwasoho. Sekwo mijo nyo'ne somjo wopmpeso we'eso wae yontifi soku i, humpotofo engo sohwo sekwo wosopayo mijo sopo kehumanteso muhwonyo'njo yontifeso hi'nji niwo'ningkohofihwasoho.

²⁵ Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo syoho'njo hn'nonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mane so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwoe noswanyo yo'mayo somo ko yajijwontifeso sekwo humayoso kiho'njo hwasoho. I ajwomo'mo hufo yahino oso'nji sekwoe a'apahomne'nohini syafisyontifeso weho. ²⁶ Kiko Falisi timpi'nyo sohwozi, noswanyo ajwomo'mo yo'mayo wojoso kaki'no mijo yajijwohoji paho hohnta'ni kiho'maso umo'nimontonoho.

²⁷ Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa hn'nonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mae so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo a'amu poyo pe'ningkahoningkofi ho'nasyiwo'ningkohofa pa'nyo hwasoho. Hwaho tojwa lopo wokoso wonyoangkafo'njoponoho. I, hwaho ajwomo'mo poyo pe'nyo sohwafe yokino'nji yo'mayo pisakino'njo wo'nnyoponoho. ²⁸ Oso pa'nyo kuyoho. Sekwoe a'apaho hohnta'ni a'amu uhwonifijoso wopingo uhwonantifeho. I, simeho ajwomo'mo hwasyo hungkuno'nji yo'mayo wonyoso engo yamo'nnyoponoho.

Jisas a'amu honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwa tohino engo mapifitne so'no ulimentisofoho.

(Luk 11:47-51)

²⁹ Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa hn'nonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tohino mayo'ne so'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanne'no oso hwamo huno syafisiyo'no hofikoe pijafo ho'nahumentohofa sopo ango wopingo moliwo'ningkohofihwasoho. Sekwo a'mopijohino sopo wokoso wopingo huliwo'ningkohofihwasoho. ³⁰ I oso'no ole liwo'ningkohofihwasoho. Nakwo naningkwowosafe sikuno somo humentantasi nakwo a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanne'no mufo'mehwanesohilo. ³¹ Sekwo oso lifitne so'no ole lonetihwalokwofo, A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanne'no mufo'mehwanesohilo. ³² Oso'no yo'mayo seyakwosa ema'mentohofoso sekwo wesejwaofantifeho. ³³ Sekwo homa mehomi hwasoho. Sekwo wonyo sohwafe mehomi hwasoho. Sekwoe honingkano wonyo somne'no tohino mayo so'no sekwo hiyaso le'mofoso pipilo. Awonoho. Sekwo hiyaso male'mopitnehofo.

³⁴ Oseso sekwo upa'nimno. Sekwepono olo hwamo uhwatimo. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki liwo'ningkohofa sohwanji a'amu huno'njo sohwanji Anituye honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohofa sohwanji sekwepono uhwatimo. Sekwo'njopo nohumantankingui sekwo a'amu fehohnjo sohwanne'no mufo'mehwanesohilo. ³¹ Sekwo oso lifitne so'no ole lonetihwalokwofo, A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanne'no mufo'mehwanesohilo. ³² Oso'no yo'mayo seyakwosa ema'mentohofoso sekwo wesejwaofantifeho. ³³ Sekwo homa mehomi hwasoho. Sekwo wonyo sohwafe mehomi hwasoho. Sekwoe honingkano wonyo somne'no tohino mayo so'no sekwo hiyaso le'mofoso pipilo. Awonoho. Sekwo hiyaso male'mopitnehofo.

pono wofonjofepmnaofantifeho. ³⁵ Ose ifijo so'no a'amu honingkano wonyo ane somo siki fonjahumentohofa so'no sekwo tohino engo nomapitnehofo. A'amu Apelimo fonjahumentiso somta'ango ne'no fonjahumiwentifi fonjahumiwentifi ayoso Pelekaiyafe hwomu Sekolaiya oso humo sekwo Anituye tajo ango engo somo oso ijempoho yo'mayo Anitumne'no ho'nasyiwo'ningkohofa sopo fonjahumentohofa. ³⁶ Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Oso a'amu hopi'nonohino somo fonjahumentohofa sofe tohinoso sekwo olohonta humalofo sohwaso tohino hiloso nomapitnehofo.

Jisas Jerusalemne'no humotaho limentisofoho.

(Luk 13:34-35)

³⁷ U, nje a'amu Jerusalem humamopmmotofo sokunonji olohonta humalofo sokunonji sekwo a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki selimotofo sohwanne'no mufo'mehwanesohilo. ³¹ Sekwo oso lifitne so'no ole lonetihwalokwofo, A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanne'no mufo'mehwanesohilo. ³² Oso'no yo'mayo seyakwosa ema'mentohofoso sekwo wesejwaofantifeho. ³³ Sekwo homa mehomi hwasoho. Sekwo wonyo sohwafe mehomi hwasoho. Sekwoe honingkano wonyo somne'no tohino mayo so'no sekwo hiyaso le'mofoso pipilo. Awonoho. Sekwo hiyaso male'mopitnehofo.

Jisas Anituye tajo ango engoso wonyo imo'none so'no ulimentisofoho.

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

24 Jisas Anituye tajo ango engo somo nuliko'mahoningki kakoe inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi Jisasimo ango hiloso utihwano lontifi yahoningkofi ² Jisas ulimento, Olo ango homo losomo sekwo lihwalokwofo. Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Olo ango lomjo sojo anga'nohinoso nom'nepo kihn'nawesoso awonoho. O'o, hofiko olo ango wopingo losomo mtihupekuji womehu'mmokwojantifeho.

Jisas yo'mayo tango engo'njo i'mofapone so'no ulimentisofoho.

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Jisas hwofiki'nyo Oulif sopo nohumantankingui kakoe inomokomoyo sohwa nu'mantifi hofiko'nohino nohumantifi ulimentohofi, Oso hungkuno nalohinoso sikuno ntisomo i'mofaponeto. Kiko asomo piso sohontalaho. Sikuno moi'wo imo'none so'nji simo'mo peho imo'noneto. Nakwo oso sikuno so'no huno pipi nayoneto.

⁴ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Ito'no uhwontohumamno. A'amu sekumo hwasyo honingkanomo ipemotasewofitoho. ⁵ Hwangku a'amu pi'ningo engo i'mofapikui hofiko nje yofe ntikuji ole selifitnefoho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Anitu nih-wosopo'mentiso hwo'nyoho. Ose selifijoso a'amu pi'ningo hofikoe hungkunomo iningkafitnefoho. ⁶ Sekwo ikujoho fongki'nyo'ne hungkuno upa'ningkuji iyoho senyo'eno. Ikujoho fongki'nyoso i'mofapososo sikuno moi'wo mmo'nyofoho. ⁷ Hwangku a'amu temtitofo kengo sohwanji temtitofo nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'nifitnefoho. I, a'amu hwaho kengoponta'ango sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'nifitnefoho. Ango kengo kengo sopo mijoho engo i'mofapososo nom'ne angokengo kengo sopo hwaho hwomihwo mjimiwenefoho. ⁸ Olo tango we'eso emayofoho. Tango mikunimpososotifi no'mo weho.

⁹ Osohonta a'amuso nosetimafikuji tohino nose-japikuji nofonjasehufitnefoho. Hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikunimposoumnonefoho. Hwapingoso sekwo nje a'amu sokune'efoho. ¹⁰ Hohosohonta hwe moya'mi pi'ningo engo Anitumne'no simeho hi'ntnnono unyoso noho'naofikuji hofikoe a'amu somne'no hungkuno wonyoso tokoyo'ofito'ofitnefoho. Hofiko hi hofikoe a'amumne'no mangohwa imo'nifitnefoho. ¹¹ Osohonta a'amu pi'ningo hwasyo hungkuno'njo lutihwafikuji a'amu honingkanomo hwasyomo ipemotawofitnefoho. ¹² Yahino wonyo mikunimposo imo'ningkuhwosi a'amu nom'ne somne'no hitoho ulofoso noho'napitnefoho. ¹³ I, a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontaningkuhwosi sikuno ae'uyo imo'nososo Anitu kako oso huhwo sohomo utimanefoho. ¹⁴ Anitu a'amumo mokosyohumayo hungkuno wopingoso angomeemo lutihwafijoso a'amu hopi'nono nupa'ningkuji humentaningkuji sikuno moi'wo imo'nyoso i'mofaponefoho.

Hwahoponjo anitu hwasyo sohwoe huyo'mango wonyo sohwo i'mofaponefoho.

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ Hohosohonta sekwo hwahoponjo anitu hwasyo sohwoe huyo'mango ni'no wonyo sohwo Anituye tajo angoko engo Jerusalem sopo uhwonifitnefoho. Nuhwoningkuji yomo engo ikuji youwo youwo lifitnefoho. Olo hilo so'no hohonta Ntaniyel hwe fihumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo limentisofoho. A'amu olo hungkuno loso atofolo loso sohwo huno ito'no wosyafisyono. ¹⁶ Ose uhwoningkuji youwo likuji a'amu hwaho Jutiya sopo humunyoso hofiko hwofiki'nyopono hiyaso komo'nosofitnefoho. ¹⁷ Hwe fihwo antifepo humaso sohwo kako hwahopo piwelikofaohwosi kakoe ho'yango angoko mta'ni moswomanehoho. ¹⁸ A'amu syoho'mo lohofontoso sohwo kakoe angoponta'ni ife womamo lososo momawenefoho. O'o, le'mo'nohino lohofonefoho. ¹⁹ Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo so-

fantne'no ngko hitoho ntokwoho. Hwapingoso oso sikuno homo somo olo hwaho lopo tango mikunimposo i'mofapihwosi Anituye simeho tohinoso oso hwe moya'mi somo u'manefoho. ²⁰ Olo sikuno hiyaso le'mofone'ne wojoso sikuno meeofoso so'nji i'mofaposo'manji sekwo le'mofoso pipilo. Sikuno iyoho humayo so'nji i'mofaposo'manji le'mofoso pipilo. Oso'no sekwo Mpohumo jomo ulikuno. Sikuno meeofosomo iyoho humayo somo imo'ningkuhwoloho. Oso'no Mpohumo jomo ulikuno. ²¹ Oso sikuno somo tango mikunimposo wo'nnyofoho. Hwaho songo imo'nimentiso sohonta mjimo'nimiwento olohonta tango oso pa'nyoso mmo'nyofoho. Hwangku tango apa'nohinoso ose'ne'maho. ²² Oso sikuno tohino mayo somo Anitu kako tifo mmokiyo'manji a'amu hopi'nono poyonto imo'nifijon'esohilo. I, oso'no Anitu kakoe a'amu uhwosopo'mentiso somne'no huno syafisyihwosi sikuno oso tohino mayo so'no tifo imokonefoho.

²³ Hohosohonta hwe fihwo ole noselonefoho. Uhwonimno. Kilais olopo humaho. Ou, Kilais oso nompohumaho. Ose selikujo'no sekwo hofikoe hungkunomotifi iningkayo'eno. ²⁴ Osohonta a'amu fihwa ngko Kilais hwo'nyoho loso sohwanji a'amu Anituye hungkuno hwasyo lutihwayo sohwanji i'mofapikuji yo'mayowonyoangkafoso yamofosekumo esetihwafitnefoho. A'amu Anituye hungkunomo miningkayo'njohopi'nonohinoso oso hisofe hungkunomoiningkafitnefoho. I, Anituye a'amu neso hungkuno hwasyomo uningkowantifitkeno likuji yo'mayowonyoangkafoso yamofosesetihwafitnefoho. ²⁵ Olo yo'mayo hilo so'no nto selohefoho. Oso'no yo'mayo uhwonifijo so'no huno ito'no seyonefoho.

²⁶ Oseso hofiko sekumo ole selifitnefoho. Uhwonimno. Kilais kako a'amu ane nompohumaso lohunonoho. Ose selikujo'neso sekwo muhwonafitnehofo. Ou, hofiko ole selifitnefoho. Uhwonimno. Kilais kako olo angoko lomo humaho. Ose selikujo'neso oso hungkuno somo sekwo iningkakutoho. ²⁷ Emta'mingo mofehi'nyo sapiso mo'mta'ni yontesomofehi'nyo ningku'ningkiso so'mo posomjiyohosawowo'ningkiso hopaso A'amufe Hwomu sohwo oso pa'nyo noponefoho.

²⁸ Ose ulonto pahnnimo hungkuno ulimento, A'amu poyo pe'nyo sohwoe pijafo wo'nnyo sopo yihufo aji'mango oso hopo sopo nopikuji uhu'mokufitnefoho.

Hwangku A'amufe Hwomu sohwo noponefoho.

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ Oso tango hiso moi'wo imo'ningkuhwoso'no mofehi'nyo ni'no komo'no sikwo'mno imo'ningkuhwoso'no hamno majo'njo ihwosi hntokwaliyo notihwo'meeofonefoho. Yo'mayo ahwomomjo hntokwaliyoyomo yomo yahoningkuhwosi uhwonifitnefoho. ³⁰ A'amufe Hwomu sohwo pone so'no ahwomomoyamofoi'mofapihwoso'no a'amu hwahoponjohumalofoso nuhwoningkuji humotaholifitnefoho. Osohonta uhwonifijoso A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo'nji pomponaho en-

go'nji pontaningkuhwosi uhwonifitnnefoho. ³¹ Ho-hosohonta kounoho yoka engo ho'ningkuhwosi Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo uhwajihwosi an-go'meemjo a'amu uhwosopo'mentiso somo nuhu'mokonefoho. Hwaho ae efohoto'nawo-jo'meemjo mihwofojonefoho.

Iyoswo uyonimofomo somo uhwoningkuji huno ole waseyono jefo iyo'nefoho.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Sekwo iyo mijisiyo somo uhwonimno. Uyonimofoso uhwoningkuji jefo uyimonte'nefoho wolantifeho.

³³ Oso pa'nyo yo'mayo so'no seloheso uhwoningkuji huno ole waseyono. Kakoe sikuno nto i'mofapohoho. Kako hoku'yopo lohokwoho. Huno ose waseyono.

³⁴ Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olo hwaho lopo ne'no nohumentaningkuji yo'mayo hiso imo'nefoho. ³⁵ Olo ahwomo'nji hwa-ho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nyo'njo. Ne'no nowentihwonefoho.

Hwe fihwo oso mofehi'nyo so'nji sikuno so'nji huno muyofoho.

(Mak 13:32-37; Luk 17:30, 34-36)

³⁶ Oso sikuno somne'no nakwo huno monayofoho. A'amu ahwomomjo sohwanji ngko'nji huno monayofoho. O'o, Mpohwo Anitu kako'nohino huno uyalofoho. ³⁷ Oso a'amu hohonta Niwa'nji humamotofoso kako yofayokinomo humentiso sohonta yo'mayo yahino imotofo pa'ningoso sekwo yontaningkuji A'amufe Hwomu sohwo noponefoho. ³⁸ Hohonta mijo a'amu somo muhulo'mentiso sohonta hofiko wopayo'nji mijo'nji nifitneso ape mapitneso mjimiwentaningkofi Niwa kako yofayokinomo humentisofoho. ³⁹ A'amu hiso yo'mayo so'no huno mosyafisiyo'njo yontifi nohumentaningkofi mijo muhulofahoningki pe'nimentohofoho. Oso pa'nyoso a'amu huno mosyafisiyo'njo yontaningkuji A'amufe Hwomu komo'no noponefoho. ⁴⁰ Oso hohosohonta hwe hufa'u syohopo lohofontaningkohosisi Anitu anga'nohinohumo nutimahwosi nom'nehumo nuliko'manefoho. ⁴¹ A'mu hufa'u fa'u wopayo sihu kolofontaningkohosisi Anitu nom'nimo utimahwosi nom'nisi wohumamontonoho. ⁴² Oso'no sekwo ito'no fohontohumantokuno. Oso sikuno sekwoe Hwe Engo sohune'no ito'no fohontohumantokuno. Oso sikuno sekwoe Hwe Engo sohwo pone so'no sekwo huno maseyofoho. ⁴³ Sekwo olo so'no huno fisyafihupmno. Hwe fihwo kakoe angomo humahwosi a'amu nom'neso kakoe ho'yango hufo iyo'ne'entifi sikuno somne'no huno uyihwoso'no kako timo wohontohumantonoho. Nohontohumentaningkuhwosi a'amu kakoe angomo maswoneho. ⁴⁴ Oso'no sekwo soku sikuno engolopohamo ito'no fesyohumantokuno. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sikuno sekwo huno mosyofisyomokosyohumentaningkuji somo wopmmonnoho.

Syoho ulohofiyo wopingo sohwo'nji wonyo sohwo'nji pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 12:42-46)

⁴⁵ Syoho ulohofiyo huno wopingo'jo sohwo tihwolo. Olenoho. Oso hwe huhwo sohomo kakoe hwe engo sohwo ulonteso, Kiko nje a'amu syoho ntohofiyo somo uhwontohumaho. Ose lonto uhwosopeehoningki kako a'amu somo mokosyohumanto wopayo uyimojo hweho. ⁴⁶ Tifi sohonta syoho ulohofiyo wopingo sohwoe hwe engo asomo poso sohonta kako syoho wopingo mokosyohumentaningkuhwosi uhwoningkuhwosi oso syoho ulohofiyo sohwo simeho wopingo umo'ni-montonoho. ⁴⁷ Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe yo'mayo hopi'nonohinoso olo syoho ulohofiyo huhwo sohomo enjwa'mo woho'nahumantonoho. ⁴⁸ I oso'no, oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo kakoe huno ole wosyafihu'montonoho. Nje hwe engo sohwo kako asomo komo'no maponehoho. ⁴⁹ Ose syafisyahoningkuhwosi kakoe syoho ulohofiyo sohomo uhwontohumayo ikujoho fonjihwosi a'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nonilohofiwo'ningkohoho so'nji wopayo'nji mijo'nji wanimontonoho. ⁵⁰ Oso syoho ulohofiyo sohwo ose yoso'manji kakoe hwe engo sohwo sikuno fihumo syoho ulohofiyo sohwo kako huno mosyofisiyo'njo yo'mayo ito'no mesyohontohumentaningkuhwosi asomo wapmmonthonoho. ⁵¹ Poso sohonta syoho ulohofiyo huhwo sohomo tohino mikunimposo uyihwosi a'amu hwasyo hungkuno'njo so'nji uhumajoso sopo hofiko hulinkwajingo ifaloho'ningkuji humotaho engo lifitnnefoho.

Moya'mi aho hopi'nohino sofamne'no pahnnimo hungkunofoho.

25 Jisas kako a'amu somo ole ulimento, Hohosohonta Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no olo pa'nyofoho. Hwe fihwo kako ape woma'mo lonto pmentisofoho. Moya'mi aho hopi'nonohino sofa wopayo engo nyo'ne'entifi hofikoe sikiloho nomantifi hwe sohomo ufohonitimano lontifi umentohofoho. ² Oso moya'mi aho hopi'nonohino hofa sofa aho fehohnjo huno anefafoho. Aho fehohnjo huno'njofafoho. ³ Oso moya'mi huno'maso sofa hofiko sikiloho'nohino motawentifi mijo'nji momotawomentohofoho. ⁴ Moya'mi huno'njo sofa hofiko sikiloho motawentifi mijo nom'ne so'nji motawomentohofoho. ⁵ Oso hwe ape mayo'ne sohwo komo'no mape'njo yahoningki saho fosyawo'mentohofoho. ⁶ Saho fosyowentaningkofi kuntoliyo sopo joho ole ho'nimento, Hwe ape mayo sohwo nto pohoho. Sekwo toho'nji ufohonitimamno. ⁷ Ose ho'ningkahoningki moya'mi hopi'nonohino sofa nolikafontifi hofikoe sikiloho ito'no esyohumamentohofoho. ⁸ Moya'mi huno'maso sofa moya'mi huno'njo sofamo ulimentohofi, Sekwo sikiloho mijo hmnonejapmno. Nakwoe sikiloho simpe'nalofoho. ⁹ Ose ulahoningkofi moya'mi huno'njo sofa ole ulimentohofi, Nakwoe sikiloho'nji

sekwoe'nji mijo hopo'maho. O'o sekwo nowekuji ho'yango ango mta'ni sekwo'ne mijo mpopmno. ¹⁰ Ose ulahoningkofi moya'mi huno'maso sofa mijo mpe'no wentaningkofi oso hwe ape mayo sohwo nopahoningki moya'mi ito'no humesyohumantohoho sofani angomo wopayo engo wonano lontifi swontifi hoku'yo nihu'nahone pijwahumentisofoho.

¹¹ Hwangku sohonta moya'mi nom'ne sofa i'mo-fapontifi ulimentohofi, Hwe Engofo, hano fone-hwosampofo. ¹² Ose ulahoningkofi hwe ape mayo sohwo ulimento, Ngko sekune'no huno maniyohoyohoho. Ose ulimentisofoho. ¹³ Jisas ose ulonto ulimento, Sekwo ito'no fohontohumamno. Sekwo oso sikuno somne'no huno maseyohoyohoho.

Syoho ulohofiyo sohwa hamniyoho mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 19:11-27)

¹⁴ Anitu a'amumo mokosyohumayo sohonta olo pa'nyofoho. Hwe fihwo hano emayo'ne kakoe ango uliko'ma'mo lonto kakoe syoho ulohofiyo somo kakoe ho'yango yo'mayoso mokosyohumayo'ne umentisofoho. ¹⁵ Hofikoe yahino so'no syafisyonto kakoe hamniyoho yano ulohmmentisofoho. Nom'nehumo *faif tausen* (5,000) kina uyimentisofoho. Nom'ne sohomo *tu tausen* (2,000) kina uyimentisofoho. Nom'nehumo *wan tausen* (1,000) kina uyimentisofoho. Ose uyonto umentisofoho. ¹⁶ Oso syoho ulohofiyo *faif tausen* (5,000) kina ma'mentiso sohwo komo'no nowento oso hamniyoho so'nji syoho engo yonto *faif tausen* (5,000) kina nom'ne ma'mentisofoho. ¹⁷ Syoho ulohofiyo nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentiso sohwo kakoe hamniyoho nomanto oso'nji syoho engo yonto nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentisofoho. ¹⁸ I, oso'no oso hwe *wan tausen* (1,000) kina ma'mentiso sohwo kako hamniyoho nomanto pi'nimomo ijopiji-jasyonto kakoe hwe engo sohwo hamniyoho hwahomo hiyaso ho'nahumentisofoho.

¹⁹ Sikuno pi'ningo engo memjaofahoningki oso syoho ulohofiyo sofe hwe engo sohwo asomo noponto oso hamniyoho umentiso so'no hungkuno ulimo lonto pmentisofoho. ²⁰ Syoho ulohofiyo *faif tausen* (5,000) kina ma'mentiso sohwo nom'ne *faif tausen* (5,000) kina so'nji motaponto ulimento, Hwe engofo, oso *faif tausen* (5,000) kina ntapmmentohino so'nji ngko syoho engo yonji nom'ne *faif tausen* (5,000) kina ma'mentohefoho. Oso'no *ten tausen* (10,000) kina olopo weho. ²¹ Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Kiko nje syoho ntohofiyo wopingo hwosoho. Kiko syoho wopingo yonji syoho ito'nohini mokosyohumawo'ningkino hwosoho. Kiko olo syoho we'e lomo wopingo mokosyohumawo'ningkino so'no ngko nom'ne syoho engo mokosyohumayo'ne wokijapmmonnoho. Kiko ngko'njopo nopohoji ngko'nji simonyo uyaho.

²² Ose ulahoningki syoho ulohofiyo *tu tausen* (2,000) kina ma'mentiso sohwo nom'ne *tu tausen* (2000) kina so'nji motaponto ulimento, Hwe engofo, oso *tu tausen*

(2,000) kina ntapmmentohino so'nji ngko syoho engo yonji nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentohefoho. Oso'no *foua tausen* (4,000) kina olopo weho. ²³ Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Kiko nje syoho ntohofiyo wopingo hwosoho. Kiko syoho wopingo yonji syoho ito'nohini mokosyohumawo'ningkino so'no ngko nom'ne syoho engo mokosyohumayo'ne wokijapmmonnoho. Kiko ngko'njopo nopohoji ngko'nji simonyo uyaho.

²⁴ Ose ulahoningki syoho ulohofiyo *wan tausen* (1,000) kina ma'mentiso sohwo noponto ulimento, Hwe engofo, ngko huno moi'wonoho. Kiko hwe yokumpohn'nyo hwosoho. Nom'ne sohwa syoho hulontife somta'ni wopayo mawo'ningkino hwosoho. Nom'ne sohwa ufongoe fisosomokaofontifeso kiko neso nomehu'meesyonji mawo'ningkino hwosoho.

²⁵ Oso hiso'no huno nyahoningki iyoho nningkahoningki jije hamniyoho nomotawenji hwahomo hiyaso mokosyohumamentohefoho. Uhwonyo. Olo jije hiloso kakwosi maho.

²⁶ Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Kiko nje syoho ntohofiyo wonyo hwosoho. Kiko piso'mo'nyo'njo hwosoho. Ngko nom'ne sohwa syoho hulontife so'nji nom'ne sohwa fisosomokaofontife somta'ni mawo'ningkohe so'no huno nto kiyohoho eso nto ntohino. ²⁷ I, oso'no nje hamniyohoso kako a'amu hamniyoho mokosyohumayo sohwafe angomo moho'nanisioyo'njo peho'no imentohinoto. Ho'nosyontentesi nopm'mo nje hamniyoho so'nji nom'ne we'e so'nji nomahm'mnesohilo. ²⁸ Ose ulonto ulimento, Olo hwe lohwoe *wan tausen* (1,000) kina nomafikuji oso hwe *ten tausen* (10,000) kina mokosyohumasoso sohomo umasyimno. ²⁹ Hwapingoso ole, a'amu yo'mayoso ito'no mokosyohumawo'ningkohoho somo ngko nom'ne pi'ningo engoso uyimonnoho. A'amu yo'mayoso ito'no momokosyohumayo'njo yontoso sohuma'ni oso yo'mayo we'e kako mokosyohumasoso ngko woma'monnoho. ³⁰ Olo syoho ntohofiyo wonyo sohomo sikwo'mjoho hohnta'ni meho'naopmno. Osopo a'amu hulingkwajingo ifaloho'ningkuji humotaho engo lifitnnefoho.

A'amufe Hwomu sohwo a'amu hopi'nonohino somo yano ilofonefoho.

³¹ A'amufe Hwomu sohwo yofe engo hwofilo'nnyo'njo sohwo kakoe a'amu ahwomomjo so'nji poso sohonta kako hwe engo sohwo epohumayo wonyoangkafo sopo humanefoho. ³² Osopo nohumahwosi a'amu hopi'nonohinoso uhu'mokahoningkuji kako hwe yahu mokosyohumayo pa'nyo sohwo a'amu somo yano ilofonefoho. A'amu yahu *sipsip* pa'nyo somo kengopo uhwahihwosi a'amu yahu *meme* pa'nyo somo kengopo uhwahonefoho. ³³ Yahu *sipsip* somo kakoe aho angahohnta'ni uhmajihwosi yahu *meme* somo kakoe aho hwonamonyo hohnta'ni uhmajonefoho. ³⁴ Oso hohosohonta hwe yofe hwofilo'nnyo'njo sohwo a'amu aho angahohnta'ni humalofo somo ole ulonefoho. Nje Mphwo yo'mayo wopingo sejape so'no sehwasopo'-

mentiso soku, hohonta hwaho songo mti'mokumentiso sohonta olo angu yo'mayoso Mpohwo sekumne'no yahumentisoso nopikujji mapmno. ³⁵ Hwapingoso ngko mijoho nyahoningki wopayo ntapmmentohofofoho. Ngko mijo'no nimo'ningkahoningki mijo ntapmmentohofofoho. Ngko angu kengopo nta'ni pahoningko sekwo ngkimo sekwoe angomo ipenimotapontifi wopingo nimokosyohumamentohofofoho. ³⁶ Ngko hwapife ane nohumentaningko sekwo yo'mayoso ntapmmentohofofoho. Ngko mnokino'nji nohumentaningko sekwo wopingo nimokosyohumamentohofofoho. Ngko impo'angomo nohumentaningko sekwo nohonapmmentohofofoho.

³⁷ Ose ulahoningkuhwosi a'amu wopingoso ole ulifitnefoho. Hwe Engofo, ntohontalo. Kiko wosopayo mijoho kiyahoningki nakwo wosopayo kijapmmentihwoneso, ntohontalo. Kiko mijo'no kumo'ningkahoningki nakwo mijo kijapmmentihwoneso. ³⁸ Ntohontalo. Nakwo angu kengoponta'angu hwasimo kohonontani nakwoe angomne'no ipekumotamentihwoneso, kiko hwapife yo'mayoso ane nohumentaningkini ntohonta kijapmmentihwoneto. ³⁹ Ntohontalo. Kiko mnokino'nji impo'angomo humentaningkinoso ntohonta kohonimentihwoneto. Ose ulohoni-fitnefoho.

⁴⁰ Hwe yofe engo'njo sohwo ulonefoho. Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Yo'mayoso nje a'amu yofe engo ane'njo somne'no ulohomentohinoso ngkine'no imentohinofoho.

⁴¹ Ose ulihwosi a'amu hwonamonyo hohnta'ningo somo ulonefoho. Sekwo wonyo soku, mpanimno. Anitu sekumne'no simano hintotohino umnalofoho. Sekwo ngkimo ntiko'mafikujji oso toho ne'no sijalokunjoso Mpohwo kako Seten'nji kakoe a'amu so'ntnne'no h'nahumentiso somo fiwanimno. ⁴² Hwapingoso hohonta ngko mijoho nyahoningki wopayo montape'njo imentohofofoho. Mijo'no nimo'ningkahoningki mijo montape'njo imentohofofoho. ⁴³ Ngko angu kengopo nta'ni pahoningko sekwo ngkimo angu mantape'njo imentohofofoho. Ngko hwapife manji'mofo ane nohumentaningko sekwo sekwoe yo'mayoso montapmmentohofofoho. Mnokino'njo nohumentaningko impo'angomo nohumentaningko sekwo monohonayo'njo imentohofofoho.

⁴⁴ Ose ulahoningkuhwosi ulifitnefo, Hwe engofo, Ntohontalo. Kiko mijoho'nji mijo'tnno nokumo'ningkahoningki, kiko nom'ne angopo nta'ni ponji, kiko hwapife ane hwosi, mnokino'njo hwosi, kiko impo'angomo nohumentaningkini nakwo wopingo makilohofe'njo ntohonta imentihwoneto.

⁴⁵ Ose ulohoningkahoningkuji ole ulonefoho. Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Nje a'amu yofe engo ane'njo somne'no yo'mayoso mulohofe'njo imentohofoso ngkine'no mantohofe'njo imentohofofoho. ⁴⁶ Ose ulahoningkuhwosi a'amu hiso nukujji hofikoe wonyomne'no tohino engo ne'no nomapitnefoho. I a'amu wopingoso hofiko angu wopingo sopo i'mofahokujji engolopohamo songo ne'no nohumantokutnefoho.

Hwe engo sohwa Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Joun 11:45-53)

26 Jisas oso hungkuno hopi'nono moi'wo ulonto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, ² Sekwo huno moi'wonoho. Sikuno hufa'u memjaofihwoso'no Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo † i'mofaposo sohonta A'amufe Hwomu sohomo iyo hwojiyafiku'nnyo somo wofonjinto'ofosyantifeho. Ose ulimentisofoho.

³ Hohosohonta hwe yofe engo'njo tajo angu syoho'njo sohwanji a'amu Isilael sohwo hwe engo sohwanji hwe yofe hwofilo'nnyo tajo angu syoho'njo Kaiyofas oso hwoe angu somo uhu'mokumentohofofoho. ⁴ Osopo nuhu'mokontifi Jisasimo hiyaso'mo aho kehwaso wofonjosyano limentohofofoho. ⁵ Ole hnnimentohofi, Olo hiloso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo oso wopayo engo nontaningkuji Jisasimo aho kehwaso'no nonahoningkuji a'amu hofiko nakumo ikujoho nafongkupitnnoho. Oso hiso'no Sikuno Engo homo somo nakwo Jisasimo aho mokanehwono. Ose hnnimentohofofoho.

A'musi Jisasiye mnokinopo hwone mijo akino'njoso usohumentisofoho.

(Mak 14:3-9; Joun 12:1-8)

⁶ Jisas kako Saimouniye angu Mpetani osopo humamentisofoho. Saimoun huhwo sohwo a'apaho uyo wonyo'njo hweho. ⁷ Osopo Jisas nohumentaningki a'amu anga'nohinisi Jisasimo nu'manto kako sojo ahwonte hwone mijo akino wonyoangkafo'njo hamniyoho yokintahopo'njoso nomotaponto Jisas epohumayo sopo nohumentaningki kakoe mnokinopo mijoso usohumentisofoho. ⁸ Ose yahoningki inomokomoyo sohwa nuhwonontifi simeho tohino umningkahoningki hnnimentohofi, Olo a'mu losi mijo siki peho'no sisyooho. ⁹ Oso mijo wonyoangkafo a'amu nakumta'ni mpe nalohofontifijontentesi nakwo hamniyoho engo nomehwasi a'amu ho'yango umofonyo iwo'ningkohofoso somo uyihwanesohilo.

¹⁰ Ose hningkahoningkofi Jisas hofikoe hungkunomo huno yahoningki ulimento, Sekwo a'mu losimo simeho tango peho'no uyalokwofo. Kako ngkimo wopingo ntohokwoho. ¹¹ A'amu umofonyo iwo'ningkohofoso sekwo'nji engolopohamo ne'no humawo'ningkohofofoho. I, oso'no ngko sekwo'nji humaleso sikuno moi'wo we'enepi umo'nimontonoho. Oso'no a'amu ngkimo wopingo ntohoho'ne sikuno pi'ningo mauyoho. ¹² Oso a'musi kako nje a'apahopo hwone mijo ehantohofisoso kako nakwoe yahino a'a-

† Oso sikuno simo'moso hwaho Ijip sopo a'amu ahwomo mta'angoso mehomi tisimaso somo poyo imokumentisofoho. Oseso a'amu Isilaeliso yahu stpsip honiyoso hofiko mitipitihwayo'nji hoku'moponjo iyo fijihofaki'nnyo'nji osomo ulohomentohofofoho. A'amu ahwomo mta'angoso oso homo somo uhwononto uyakolo'mentisofoho. Oso sikuno somne'ne Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo liwo'ningkuhhwonefoho.

mufe pijafo ito'no yasyiwo'ningkuhwone hopaso ehantohokwoho. ¹³ Hungkuno nehopi waselimo, Ango yawojo'meemo nje hungkuno wopingo a'amu somo ulifijo so'no olo a'mu losi ntohofiso so'nji ulifitnefoho. Oso'no a'amu pi'ningo engo olo a'mu losimne'no syafihupitnefoho.

Jutas hwe engo sohwo Jisasimne'no ulimne'ento hungkuno ho'nahumentisofoho.

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwa anga'nohino sohwo kakoe yofe Jutas Isikaluyout. Oso hwe huhwo sohwo hwe yofe engo'njo tajo anga syoho'njo sohwo nu'manto ¹⁵ ulimmento, Ngko sekumo Jisas sejapmme so'no sekwo peho wontopantifito. Ose ulohoningkahoningki ulimentohofi, Nakwo hamniyoho sojo *teti* (30) wokijopantanoho. Ose ulontifi hamniyoho uyimentohofofoho. ¹⁶ Oso hohosohonta Jutas Jisasimo utihwamne'ento honingkanimofo'ne syofisyoma'mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomne'no wosopayo nimentohofofoho.

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Joun 13:21-30)

¹⁷ Sikuno Engo uhwonimotofoto simo'mjo somo a'amu Juta wopayo nom'ne kengo niwo'ningkohofoto so'no Jisasiye inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi ulimentohofi, Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomne'no wopayo naneso nti'mo esyohumanehwono. ¹⁸ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimmento, Sekwo antime engo somo nukuji hwe fihumo nu'mafikuji ulimno. Nakwoe hwe engo hungkuno mesyoloneti'hwawo'ningkiso sohwo ole nalohoho. Nje sikuno mofoneponoho. Ngko nje inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo somne'no wosopayo jije angomo wonontane'no yihwono. ¹⁹ Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa Jisasiye hungkunomo iningkawentifi Sikuno Engo so'no wosopayo ito'no esyohumamentohofofoho.

²⁰ Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji nohumantifi Jisas ulimmento, ²¹ Hungkuno nehopi waselimo. Hwe fihwo kako olo anga lomo sekwo'nji humaso sohwo kako mango sohwafe ahomo woho'nanihumonte hweho. Tokoyo'ofoto wantoho'mtonoho. ²² Ose ulahoningki inomokomoyo sohwafe simeho tango uyahoningki a'amu anga'no anga'nohino sohwa Jisasi'mo ulimentohofi, Hwe Engofo, ngkolaho. ²³ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimmento, Hwe fihwo ngko'nji wopayo noswanomo yomaso sohwo kako ngkine'no a'amumo tokoyo'ofoto uyimte hweho. ²⁴ A'amu Anituye hungkuno lutihwamotofoto sohwa iyoswomo mti'mokumentohofoto pa'nyoso A'amufe Hwomu sohwo poyo umo'nimontonoho. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwanomo tokoyo'ofoto ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. Tohino engoso nomane hweho. Konawohi aswo momaso'njo yontentesi wopingo'nesohilo. ²⁵ Ose ulahoningki Jutas oso hwe Jisasimo tokoyo'o-

fo imentiso sohwo Jisasimo ulimmento, Hwe Engofo, ngkolaho. Ose ulohoningkahoningki ulimmento, Kikinto lohino. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji wopayo'nji mijo'nji ae'uyo nimentohofofoho.

(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Koulin 11:23-25)

²⁶ Hofiko wopayo nontaningkofi Jisas wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujolo hofonto inomokomoyo sohwo uyonto ulimmento, Oloso nje a'apahofoho. Sekwo nomafikuji hmnimno. ²⁷ Ose ulonto kako noswanyo ipisayo mijo'nji nomanto Anitumo isamoyoka ulonto hofikimo uyonto ulimmento, Olo mijo loso sekwo hopi'nonohino sohwasimnaopmno. ²⁸ Olo nje honiyo loso a'amu pi'ningo sofe wonyo wae yasemofone usohumahono. Honiyo loso Anitu'nji sekwo'nji makotiku'nyo'ne usihumahono. Nje honiyo loso Anitu uhwoningkuhwosi sekwo Anitu'nji makotiku'nyoso ne imo'nyo'nefoho. ²⁹ Hungkuno waselimo. Nom'ne sikuno somo olo ipisayo mijo apa'no manimnehono. Manyo'njo nohumantani'mo sikuno memjaofihwoso'no ngko sekwo'nji nje Mpo-hwoe anga a'amumo mokosyohumayo sopo mijo songo nonanefoho.

³⁰ Ose ulahoningki hofiko ta anga'no lontifi noswapontifi hwofiki'nyo Oulifine'no kotasimentohofofoho.

Jisas kako Pita Jisasimne'no hwasyo hungkuno a'amu somo ulone so'no ulimentisofoho.

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Joun 13:36-38)

³¹ Jisas ulimmento, Olo sikwo'miyo lomo sekwo ngkimo nihwajikuji hiyaso wahumpeentifeho. Anituye hungkuno mti'mokumentohofoto sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu yahu mokosyohumayo sohomo fonjasyikujolo yahu sohwa hiyaso wahumpeentifeho. ³² I, oso'no songo likahm'mo Ngkaliline'no simo'mo sepo'mnefoho. ³³ Ose ulahoningki Pita ulimmento, Nom'ne sohwa hofiko ko kuhwoti'mopijoso ngko makuhwoti'mo'mnehono. ³⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimmento, Ngko hungkuno nehopi wakili'monne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo yihufoto tosika yoka malontaningkuhwoso sohonta kiko ngkine'no hwasyo hungkuno hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohojolo'no yihufoto sohwo yoka walimontonoho. ³⁵ Ose ulahoningki Pita ulimmento, Ngko kikimne'no huno maniyohoyohoho eso mulimnehono. O'olo, ngko kiko'nji ko fonjanisiyo'manji oso hungkunoso mulimnehono. Ose ulahoningki inomokomoyo hopi'nonohino sohwa oso hopa ulimentohofofoho.

Jisas Ngketisemani sopo humanto Mpohune'no jomo ulimentisofoho.

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Ngketisemani iyo uyo syoho sopo'no umentohofofoho. Osopo nohumanto kakoe inomokomoyo sohwo ulimmento, Sek-

wo olopo fesyohumamno. Ngko oso nompono u'mo Mpohumo jomo ulimo. ³⁷ Ose ulonto kako Pita'nji Sepetiye hwomu sohwa'u'nji utimanto umentohofoho. Nowentifi Jisas simeho tango mikunimposo umentisofoho. ³⁸ Oso'no ulimento, Nje simeho tango mikunimposo'njo hwo'nyoho. Tango hiloso poyo wanimokumtolikeno. Ngko'njopo fesyohumafikuj ngkimo nohontohumamno. ³⁹ Ose ulonto we'enehwo nowento simano hwaho hohnta'ni ipitofawento Anitumo ulimento, U, nje Mpohwo, olo tohino loso noni'mahwosi woniyakolofono. I oso hiso'no nje hunomo nningkahutoho. O'o, jije hunomnohino hmningkayo.

⁴⁰ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwafepono umentisofoho. Kako nu'manto uhwonimentisoso kakoe inomokomoyo sohwa saho nofesyowentaningkofi uhwononto Pitamo ulimento, Kiko ngkimo monohontohumayo peho'neto. ⁴¹ Sekwo ngkine'no nohontohumafikuj Mpohumo jomo ulimno. Seten sekumo yamofa selohofonoho. Sekwo wopingo'nohini uyano ko lifijoso sekwoe yokumpohn'nyo hopo'maho.

⁴² Ose ulonto Jisas apa'no we'enehwo nowento ulimento, Nje Mpohwo, olo tohino loso ngkimo manimnonehoho nningkohoho. I, oso'no nje hunomo miningkomnehono. O'o, jije hunomnohini uningkapmonnoho. ⁴³ Ose ulonto asomo ponto uhwonimentisoso inomokomoyo sohwa timo saho uningkahoningki saho fesyowentaningkofi uhwonimentisofoho. ⁴⁴ Ose uhwononto apa'no nuliko'manto Mpohumo jomo simo'mju ulimentiso hopaso apa'no nowento ulimentisofoho. ⁴⁵ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwanjo sopo noponto ulimento, Sekwo saho ne'no lofosyawotofo. Upa'nimno. Nje sikuno nto i'mofapmmaho. A'amufe Hwomu sohumne'no a'amu wonyo sohwaro tokoyo'ofa nto imasofoho. ⁴⁶ Sekwo filikapmno. Wohwano. Uhwonimno. Oso hwe ngkine'no tokoyo'ofa ntoho'maso sohwo nto pohoho.

Jutas Jisasimo a'amu wonyo sohwaro uyimentisofoho.

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴⁷ Jisas oso hungkuno ulontaningki Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwo i'mofapmmentisofoho. A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Isilael hwe engo sohwanji a'amu pi'ningo engo itokuso'njo hosimno'njo sohwaro lutihwahoningkofi Jutas kako Jisasiyepo ipemotamentisofoho. ⁴⁸ Jutas oso a'amu sohwaro yaofa itihwayo'ne ole ulimento, Hwe sohmo nu'mahm'mo hinjoho hu'nimeso oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. Osohumo sekwo aho fikopmno. Ose nto ulimentisofoho. ⁴⁹ Oso'no Jutas Jisasimo komo'no nu'manto ulimento, Nje Hwe Engofo. Ose ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁵⁰ Ose yahoningki Jisas ulimento, Kiko umonji pohino sohwaso komo'no fiyo. Ose ulahoningki hofiko Jisasimo u'mantifi aho yokumpohn'nyo ko'mentohofoho.

⁵¹ Hwe fihwo Jisasi'nji humamentiso sohwo kakoe hwakuhwajo nomanto hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwoe syoho ulohofiyo sohmo haloho loku'mentisofoho. ⁵² Ose yahoningki Jisas ulimento, Jije hwakuhwajo asomo foho'nasyo. A'amu fihwo kako hwakuhwajo'nji nom'ne sohwaro lofososo oso hwe huhwo sohmo hwakuhwajo'nji wolofosyantifeho. ⁵³ Kiko huno makiyoho liyohoho. Ngko nje Mpohumo jomo uli'me'no kako ahwomomjo a'amu pi'ningo engo nifo'mayo'ne nihwajihwonesohilo. ⁵⁴ I oso hiso'no ngko ose i'me'no a'amu Anituye hungkuno nje poyo imo'nyo so'no mti'mokumentohoho oso hungkunoso ne pipi imo'ningkuhwonesohilo. O'o, nje poyo imo'nyoso oso pa'nyo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho.

⁵⁵ Oso hohosohonta Jisas a'amu itokuso'njo somo ulimento, Sekwo a'amu hufo iwo'ningkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji itokuso'nji lomotalokwofo. Sikuno engolopohamo ngko Anituye tajo ango engo somo humanji a'amu somo Anituye hungkuno lutihwahoningko sekwo ngkimo osopo manikoso'njo iwo'ningkohofihwasoho. ⁵⁶ I oso'no a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamotofa sohwafe hungkuno ne imo'nyo'ne so'no yo'mayo imo'ningkohoho. Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa Jisasimo uliko'mantifi hiyaso humpo'mentohofoho.

A'amu 'kaunisol' syoho'njo sohwafe pone'no nowentifi Jisasimne'no hungkuno limentohofoho.

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Joun 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Oso a'amu sohwa Jisasimo aho kentifi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo Kaiyofas oso hwoe angomne'no kemotamentohofoho. A'amu honingkano hungkuno lutihwamotofa sohwanji a'amu Isilaelife hwe engo sohwanji osopo uhu'mokumentohofoho. ⁵⁸ Pita Jisasimo ko iningkawomentisoso kakimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisyo humulohomiwesofoho. Kako Kaiyofasiye tojo somo noswonto a'amu uhwontohumayo sohwanjo sopo yo'mayo imo'nyo so'no uhwontohumamo lonto humamentisofoho.

⁵⁹ A'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hofiko a'amu Jisasimne'no hwasyo hungkuno ujiso'ne Jisasimo fonjosyane'entifi wotipemantifi imentohofoho. ⁶⁰ A'amu pi'ningo hwasyo hungkuno'njo sohwa ko i'mofopahoningkofi nofonjosyane'entifi hungkunoso wonyopi tipmmentohofoho. Hwangku ae'uyo sohwa'u i'mofaponji ⁶¹ ulimentisiyo, Olo hwe lohwo ole limaso hweho. Anituye ango engoso ngko wae yahm'mo songo molimeso sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no ango moi'wo umo'nimontonoho. Ose limaso hweho.

⁶² Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo nolikofalohofonto Jisasimo ulimento, Kiko hungkuno asomo mujo'njo peho'no yalokuno. Pipilo. Olo hungkuno kikimo kilalokusiyo losofo. ⁶³ Ose ulahoningki Jisas mampi'nyo humentaningki hwe yofe

engo'njo sohwo ulimento, Anitu songo ne'no humayo sohwo jije hungkuno kupo'nalofoho. Kiko hungkuno nehopi'nohino fonaso. Kiko Kilais, Anitu kuhwosopo'mentiso Anituye Hwomu Ne hwasilaho.

⁶⁴ Ose ulohoningkahoningki Jisas ulimento, Kiko nehopi ntohino. I wakilimonne'no yohono. Hwangku sohonta sekwo A'amufe Hwomu sohwo Anitu Yo'mayo Yokumpohn'nyo Hwapingo sohwoe aho anga sohohnta'ni humentaningkuhwosi uhwonifitnnefoho. Kako himo ahwomo mta'ango sopo nohumahwosi pihwoso'no uhwonifitnnefoho.

⁶⁵ Jisas ose ulahoningki oso hwe tajo anga syoho'njo sohwo simano hintotohino umnimentiso so'no kakoe manji'mofo we'ene sisimpento ulimento, Kako Anitune'no sitofo ulohoho. Nakwo nom'ne a'amu Jisasimne'no hungkuno jo'neso joho peho'no ulanehwono. O'o, sekwo kakoe hungkuno somo nto upa'ningkohoho. ⁶⁶ Sekwo huno pipi seyohoho. Ose ulohoningkahoningki ulimentohofi, Kako wonyo imaso hweho. Kako poyo umo'nono.

⁶⁷ Ose ulontifi Jisasiye simo'mangopo me mijo uyati'mofontifi fongku'mentohofoho. A'amu fehohnjo nufonjontifi ⁶⁸ Ulimentohofi, Kiko Kilais sohwo Anitu hungkuno kijopahoningki liwo'ningkino hwosi, tihwo kufonjohoho. Noho fonaso. Sitofo ose ulimentohofoho.

Pita Jisasimne'no hwasyo hungkuno, Ngko huno maniyohoyohoho ulimentisofoho.

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Joun 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita angkuhwafo ponjo tojo somo nohumentaningki hwe yofe engo'njo sohwoe syoho ulohofiyosi nu'manto ulimento, Kiko huhwosi Jisas hwaho Ngkalili mta'ango sohwo'nji humawo'ningkino hwasoho. ⁷⁰ Ose ulahoningki a'amu hopi'nono nuhwoningkahoningkofi Pita ulimento, Awonoho. Olo hungkuno ntohino loso'no ngko huno maniyohoyohoho. ⁷¹ Ose ulonto kako noswonto kontolompo'ango somo nohumentaningki nom'ne a'mu syoho ulohofiyosi Pitamo uhwononto hwe sohwo ulimento, Olo hwe lohwo Jisas anga Nasaletnnta'ango sohwo'nji humawo'ningkiso hweho. ⁷² Ose ulahoningki Pita apa'no yofe hiyaso yonto ulimento, Nehopi yokintahopono lohono. Ngko oso hwe sohwo huno maniyohoyohoho. Ose ulimentisofoho. ⁷³ We'ene'ni a'amu fehohnjo likofohumamentohofoho oshwa Pitamo nu'mantifi ulimentohofi, Nehopi kilihwono. Kiko hofiko'njo mta'ango hwasoho. Jije mampahoso Ngkalilinta'ango pa'ningho'ningkohoho. ⁷⁴ Ose ulahoningkofi Pita hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko hwasyo hungkuno seli'meso Anitu tohino wontapono. Oso hwe sohwo ngko huno maniyohoyohoho. Nihu'no nehopi lohono. Ose ulimentisoso tosika yoka limentisofoho. ⁷⁵ Yoka lahoningki nupa'nonto Pita hungkuno Jisas ulimentiso so'no huno syafihu'mentisofoho. Hungkuno ole ulimento, Yihufu tosika yoka molontaningkuhwoso sohonta kiko ngkine'no mango hufa'u sihune ole walimontono. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho.

Ose ulohoho'no yihufu sohwo yoka walimontono. Pita kako huno ose syafisyonto mempono swonto kakoe yahino wonyo so'no simeho tango mikunimposo uyahoningki humotaho engo ne'no limentisofoho.

A'amu Pailotiyepo Jisasimo ipemotawomentohofoho.

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Joun 18:28-32)

27 Imingo ne so'nji a'amu tajo anga syoho'njo sohwanji a'amu Juta sofe hwe engo sohwanji Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno limentohofoho. ² Jisasimo aho kentifi ahwomo nano kilofontifi hwe engo hwaho mokosyohumayo Pailot oso hwoepo ipemotawomentohofoho.

Jutas poyo pe'nimentisofoho.

(Apousel sohwafe Syoho 1:18-19)

³ Jutas kako Jisasimo tokoyo'ofu ulohomentiso sohwo uhwonimentisoso hofiko Jisasimo tohino uyantifi yahoningkofi uhwononto kako simeho tango uyahoningki huno ole syafihu'mento, Wonyo imalefoho. Ngko oso hamniyoho sojo *teti* (30) ma'maleso asomo uyimo. Ose ulonto kako a'amu tajo anga syoho'njo sohwanji a'amu Juta sofe hwe engo sohwanjimo uyonto ⁴ ulimento, Ngko wonyo imalefoho. Ngko hwe wonyo ane sohwo setihwamale sohwo wape'nimontono. Ose ulahoningki ulimentohofi, Nakwoe'maho. Jije'nohinofoho. ⁵ Ose ulahoningkofi Jutas oso hamniyohoso Anituye anga engo somo noswoho'nofawento nowento nano hmentisofoho.

⁶ Hwe yofe engo'njo tajo anga syoho'njo sohwa hamniyoho hiso nomantifi hnnimentohofi, Olo hamniyoho hiloso a'amumo fonjasiyo'ne mpe'nefoho. Nakwo olo hamniyoho lo'nji tajo angomjo hamniyoho nem'no ho'nasiyoso wopingo'maho. ⁷ Ose lontifi hungkuno nom'ne ole kotiku'mentohofi, Nakwo a'amu hwontoho mti'mokuwo'ningkohofu sohwa mta'ni olo hamniyoho loso'nji hwaho mpe uyano. Hwaho hiloso a'amu kengo mta'ni nopikuji poyo pe'ningkujo'no pijafu ho'nasiyo'nefoho. Ose kotijwontifi imentohofoho. ⁸ Oso'no hwaho hopo sopo hwaho honiyo li-fawojoponoho liwo'ningkohofoho. Oso yofe hiso olohonta weho. ⁹ Oso hohosohonta hwe Jelemaiya sohwo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamojo sohwoe hungkuno ne imo'nimentisofoho. Hungkuno ole,

A'amu Isilaeliso oso hamniyohoso kakine'no mpe uyano lontifi imentohofoho oso hamniyoho hiso nomantifi

¹⁰ a'amu hwontoho mti'mokuwo'ningkiso sohwoe hwaho mpe imentohofoho.

Oso hwe engo ntimentiso pa'nyofoho.

Oso hungkunoso hohonta Jelemaiya ose limentisofoho.

Pailot Jisasimo hungkuno ulohonimentisofoho.

(Mak 10:2-5; Luk 23:2-5; Joun 18:29-38)

¹¹ Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo'njo sopo Jisas loho'mentisofoho. Oso hwe engo huhwo sohwo Jisasimo ulohonimento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo sohwasilaho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hungkuno hiso kiko nehopi lohino. ¹² Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji Juta sohwafe hwe engo sohwanji hofiko Jisasimne'no hungkuno ulahoningkofi Jisas hungkuno asomo mujo'njo imentisofoho. ¹³ Oseso Pailot Jisasimo ulimento, Oso hungkuno kikine'no ntohofoso kiko mupa'nyotaho. ¹⁴ Ose ulahoningkahoningki Jisas hungkuno mujo'njo yahoningki Pailot yomo yonto huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho.

Pailot Jisasimne'no iyomo fonjinto'ofahumno ulimentisofoho.

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Joun 18:39-19:16)

¹⁵ Oso Sikuno Engo wopayo iloho yanimotofo sikuno somo soswo huhwo huhwi hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo kako hwe impo'angomjo fihumo isihutofihwajimojo hweho. A'amu sohwa oso hwe impo'angomjo sohune'no yofe hwe engo sohomo uliwo'ningkahoningkofi oso hwe huhwo sohomo isihutofihwajimojo hweho. ¹⁶ Oso hohosohonta hwe wonyo Mpolapas kako impo'angomo humohumantisofoho. ¹⁷ Hwe moya'mi nuhu'mokahoningkofi Pailot ulimento, Ngko sekuyepono tihumo isihutofihwajimnehono. Ngko Mpolapas isihutofihwajimnehono. Ngko Jisas a'amu Kilaisiyoho uliwo'ningkohoho sohomo isihutofihwajimnehono. Ose ulohonimentisofoho. ¹⁸ Pailot olo so'no huno moi'wonoho. A'amu pi'ningo engoso Jisasimo iningkamotofo so'no a'amu Juta sofe hwe engo sohwa simano hintotohino umnimentisofoho. Oso'no kakiyepono hungkuno hiso ipemotapmmentohofoho.

¹⁹ Pailot kako hungkuno jo'ne ango sopo humentaningki kakoe ape hungkuno ole lihwatimento, Kiko oso hwe wopingo sohomo kiko wonyo ulohofohotoho. Ngko sikwo'miyomo oso hwe sohune'no wojo uhwoningkoheso ngko simeho tango nisofoho. Ose lihwatimentisofoho.

²⁰ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji Juta sofe hwe yofe engo'njo sohwanji hofiko hwe moy-a'mi somo ulimentohofi, Sekwo Mpolapasimne'no jomo ulimno. Jisas kako poyo umo'nono. Ose humulohofoho. ²¹ Hwe yofe engo'njo sohwo a'amu somo ulohonimento, Olo hwe lohwa'u osopo humasiyo loso tihumo usihuto'mnehono. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Mpolapasimo usihutofo. ²² Ose ulahoningkofi Pailot ulimento, Ngko Jisas a'amu Kilais hwasoho uliwo'ningkohoho sohomo pipi imnehono. Ose ulahoningki a'amuso ulimentohofi, Iyopo fonjinto'ofasyo. ²³ Ose ulahoningkofi Pailot ulimento, Pehoneto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo.

Ose ulahoningki a'amuso mohm'no uliwo'nimento-hofi, Iyopo fonjinto'ofasyo. Iyopo fonjinto'ofasyo.

²⁴ Ose lontaningkofi Pailot huno umento, kakoe hungkunoso hopa mmo'ningkahoningki ikujoho u'mofapmmonto yahoningki Pailot kako a'amu wanohonifento mijo nomanto a'amuso uhwontohumentaningkofi kakoe ahomo mijo yatiku'nonto ulimento, Olo hwe lohomo fonjasiyo'neso nje huno'maho. O'o, sekwo hwapingo kuyoho. Oso'no nje aho mijo yatiku'ningkohono. ²⁵ Ose ulahoningki a'amuso ulimentohofi, Olo hwe lohomo poyo fonjasiyo'ne tohino nakumo ne'masoso nakwoe mehomi ntnne'no wonema'montonoho. ²⁶ Ose ulahoningkofi Pailot Mpolapasimo isihutofihwajonto kakoe hwe itokuso'njo sohwa ulimento, Jisasimo impe'nji fonjikuji iyopo fonjinto'ofahumno.

A'amu itokuso'njo sohwa Jisasimne'no sitofo limento-hofoho.

(Mak 15:16-20; Joun 19:2-3)

²⁷ Oseso Pailotiye a'amu itokuso'njo sohwa hwe yofe engo'njo sohwafe angomo ipemotaswontifi osopo hwe itokuso'njo hopi'nonohino sohwa Jisasimo u'mamentohofoho. ²⁸ Hofiko kakoe manji'mofo yajontifi hofiko manji'mofo nom'ne honiyo'nohinoso ulohomentohofoho. Oso manji'mofo honiyo'nohinoso a'amu yofe engo hwaho mokosyohumayo sohwafe manji'mofofoho. ²⁹ Ose yontifi hofiko impe yongo'njo nomantifi nopopojontifi hnnimentohofi, Olo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoe mnokino manji'mofo pa'nyofoho. Ose lontifi Jisasiye mnokinopo monji'mofahumentohofoho. Hofiko fo'me nomantifi kakoe aho angahohnta'ni umanjontifi ulimentohofi, Olo fo'me loso hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe pa'ningo sohwasoye ahomo kumanjihwono. Ose lontifi kako'njopo hwomtame poji ulohofontifi sitofo ulimentohofi, Ou Hwe Engo sohwo, kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'ningkino sohwasilaho. ³⁰ Ose ulontifi kakoe simo'mango sopo memijo uyati'mofontifi oso fo'me ahomo umangu'mentohofoso nomantifi mnokinopo fongku'mentohofoho. ³¹ Hofiko sitofo moi'wo ulontifi oso manji'mofo honiyo'nohinoso yojasyontifi kakoe manji'mofo ulohomentohofoho. Ose yontifi kakimo fonjinto'ofasiyo'ne spono ipemotasimentohofoho.

Hofiko Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohofoho.

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Joun 19:17-27)

³² Ipemotasontifi hwe fihwo Sailininta'ango kakoe yofe Saimoun osohomo nu'mantifi kwokwe umofontifi kako Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo intofo'ne'entifi ulimentohofoho.

³³ Kako intofahoningki hofiko hwaho Ngkoulikota si'momentohofoho. Oso hwaho hopo sopone yofe hiso hwapingo olenoho. Mnokino yokino huyo'mango pa'nyo ponoho. ³⁴ Osopo nohumantifi hofiko ipisayo mijo'nji nom'ne molasin tohino mumnyo'njo so'ne so'nji iwolo'mokontifi Jisasimo yahoningkofi kako

yamoyo imentisoso manimentisofoho. ³⁵ Oseso hofiko Jisasimo iyopo fonjinto'ofasyontifi kakoe manji'moyo yo'mayoso tihwo woma'montolikeno lontifi syohi'nyo imentohofofoho. Hwe sohwa syohi'nyo hiso yakolo ulohofontifi yo'mayoso hu'mema'mentohofofoho.

³⁶ Ose yontifi osopo nohumantifi Jisasimo uhwontohumamentohofofoho. ³⁷ Kakoe iyo hwojiyafiku'nnyo yokintaho spono olo hungkunolo kakine'no mti'mokumentohofi, OLO HWE LOHWO JISASIYOHO. A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Ose mti'mokontifi iyoswo hofojahumentohofofoho.

³⁸ Jisasi'njopo hwe hufa'u hufo'nji ikujoho'nji imojiyo sohwa'umo fonjinto'ofahumentohofofoho. Nom'nihwo Jisasiye aho angahohnta'ni, nom'nihwo aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofofoho.

³⁹ Hwe moya'miso nopohotawentifi mnokingkwa'ningkwa'nnyo yontifi sitofo ulimentohofi, ⁴⁰ Kiko ole liwo'ningkino, Anituye tajo angoso ngko wae yaohm'mo apa'no songo molimeso sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no angoso moi'wo umoni'montonoho. Ose liwo'ningkino hwasoho. Kiko Anituye Hwomu Ne hwaso'manji kiko fo'ma'nyo. Iyopo nta'ni fikotape. ⁴¹ Hwe yofe engo'njo tajo angoso syoho'njo sohwanji a'amu honingano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji oso pa'nyo sitofo ulimentohofofoho. ⁴² Ole ulimentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'ningkiso sohwo kakimo mufo'ma'nonehoho. Kako Isilael sofe hwe engo hwolaho. Kako iyopo nta'ni kotapihwoso'no uhwoningkuhwasi nakwo simeho hi'ntnnono uyano. ⁴³ Kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto ole limento, Ngko Anituye Hwomu hwo'nyoho. Ose limentiso hweho. Anitu kakine'no umo'ningkuhwoso'no'manji kako olohonta ufo'mano. Ose ulimentohofofoho. ⁴⁴ Oso hwe wonyo Jisasi'njopo fonjinto'ofahumentohofoho huhwa'u Jisasimo sitofo ulimentisoyefoho.

Jisas poyo imo'nimentisofoho.

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Joun 19:28-30)

⁴⁵ Hinjo ajwo kuntoliyopo oso sikuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji *tili* (3) *kilouk* oso'nji apa'no longkongkahoningki mofehi'nyo limentisofoho. ⁴⁶ Sikuno wammonto yahoningki Jisas joho mohm'no limento, *Eli Eli lema sapakitani*. Oso hungkuno hiso neso ole, Nje Mpohwo Anitu, peho'no nisikwojantokuno. ⁴⁷ Ose lahoningki a'amu kako'njopo humamentohofoso upa'nontifi huno muyahoningki limentohofi, Olo hwe lohwo kako Ilaija osohumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohumne'no joho lalofoho. ⁴⁸ Ose ulahoningkofi hofiko'njopo a'amu humunyo sohwo komo'no Jisasimo u'manto hwapife we'e mijo yokumpohn'nyo mangkinyo'njo yomanto oso hiso tokemo yamjonto Jisas wanononto uyimentisofoho. ⁴⁹ I oso hiso'no nom'neso ole ulimentohofi, Hofahiyo. Nakwo uhwontohumano. Ilaija nopihwosi ufo'ma'mtolikeno. Ose ulimentohofofoho. ⁵⁰ Jisas apa'no joho mohm'no lonto kakoe huyo'mango uhwajonto poyo pe'nimentisofoho.

⁵¹ Oso hohosohonta Anituye tajo angoso engo somjo hwapife engo oso ajwoponjo angoso we'e Anitu humayo'nefoho limotofo sopo hoku'yopo pmpilipeehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisimpo lohofonto hofa'u imo'nimentisofoho. Hwaho hwomihwo yonto sojo engoso tihwo'mentisofoho. ⁵² Oso hwaho a'mopijafo hohinahinyo sopo hwaho hwasampo lohofahoningki Anituye a'amu pi'ningo pe'nimentohofoso songo lika'mentohofofoho. ⁵³ Nolikafontifi sikuno nom'nemo Jisas pe'nonto songo lika'mentiso somo hofiko angoso Jelusalem wopingo somo noswahoningkofi a'amu pi'ningo engo oso a'amu somo uhwonimentohofofoho. ⁵⁴ Hwe a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumayo sohwo kakoe a'amu'nji nohumantifi Jisasimo uhwontohumantifi hwomihwo yo'mayo so'nji imo'ningkahoningki uhwonontifi iyoho unimentisofoho. Ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo Anituye Hwomu Ne hweho. Ose limentohofofoho.

⁵⁵ Moya'mi pi'ningo engo Ngkalilinta'ango Jisasimo tifi iningkamotofo sofa Jisasimo ufo'mano lontifi Ngkalili uliko'mantifi Jisasi'nji Jelusalemno pmmentohofofoho. Osofa nohumantifi Jisasimo uhwonihwojamentohofofoho. ⁵⁶ A'mu hofiko'njo loponta'angosi Maliya Makitola nta'angiyoho. A'mu nom'nesi kakoe yofe Maliya Jemisi'nji Jousepi'njiye kona'wohiyoho. A'mu nom'nesi Sepetiye hwomu sohwa'uye kona'wohiyoho.

Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofofoho.

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-55; Joun 19:38-42)

⁵⁷ Sikuno'nji hwe hamniyoho engo'njo Alimateyanta'ango sohwo i'mofapmmentisofoho. Kakoe yofe Jousepiyoho. Kako Jisasimo iningkamajo hweho. ⁵⁸ Kako hwe engo Pailot osohumo u'manto, Jisasiye pijafoso mayo'ne ulohonimentisofoho. Ose ulahoningki Pailot ulimento, Jisasiye pijafoso olo hwe lohomo uyimno. ⁵⁹ Ose ulahoningki Jousep pijafoso nomanto hwapife songo halojo somo ifohumpento ⁶⁰ kakoe sokimo songomo ho'nahumentisofoho. Oso sokimoso kako sojo engo somo imo engo ili'mentisofoho. Osopo ho'nasyonto sojo engo yiwolo'mo yiwolo'mo lohofonto sokimo hoku'yo somo pijwahumentisofoho. ⁶¹ Maliya Makitolanta'angosi'nji nom'ne Maliyasi'nji sokimo momingo sopo humanji humihwontohuman-tisiyofoho.

A'amu itokuso'njo sohwa Jisasiye sokimo'njo mofone sopo humohumentohofofoho.

⁶² Mo'ningka honta sikuno iyoho humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo sohwi nuyokolofahoningki hwe yofe engo'njo tajo angoso syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Pailotimo u'ma'mentohofofoho. ⁶³ Nu'mantifi ulimentohofi, Hwe engo oso hwe hwasyo hungkuno'njo sohwo songo humamentiso sohonta ole limento, Sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no ngko songo nolika'mnefoho limentisoso huno nayohoho. ⁶⁴ Oso hiso'no kiko jije a'amu sohwo ole uso, Jisasiye pijafoso somo sekwo pikupijo esyon-

taningkujoso sikuno hufa'u sihune womemjaofono. Ose uso. Kakoe inomokomoyo sohwa nukuji kakoe pijafoso hufo ikuji hwe moya'mi somo hwasyo ole uli-fitnnoho, Jisas songo nto liko'maho. Oso hwasyo hungkunoso hwasyo hungkuno simo'mjo somo nuyakolofonoho. ⁶⁵ Ose ulahoningkofi Pailot ulimento, Sekwo sekwoe a'amu uhwontohumayo'ne sohwa uhwajifijoso hofiko sokimo somo yokumpohn'nyo wopijwosyafe. ⁶⁶ Ose ulahoningki hofiko nowentifi pijwahumentohofofoho. Oso hiso hano pitofasiyo so'no sohe ho'nahumentohofofoho. Oseso hofiko a'amu itokuso'njo sohwa sokimo homo somo uhwontohumayo'ne uhwatimentohofofoho.

Jisas songo lika'mentisofoho.
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-10; Joun 20:1-18)

28 Sikuno iyoho humayoso moi'wo imo'ningkahoningki Sante imingo'nji mofehi'nyo wosi'mofapmmonto yahonjo so'nji Maliya Makitolanta'angosi Maliya nom'nesi'nji siko Jisas ho'nahumalofo sopo uhwonaho lonji pmmentisiyefoho. ² Oso hohosohonta hwaho hwomihwo yahoningki a'amu ahwomomjo sohwo nuliko'manto noponto sojomo iwolo'mo iwolo'mingo lohofonto sojo nomeho'naofonto sojo yokintahopo humamentisofoho. ³ A'amu ahwomomjo sohwoe simano emta'mingo yonte pa'nyo kakoe manji'mofoso nihu'no halojo'nohinofoho. ⁴ A'amu itokuso'njo sohwa osohumo uhwonontifi yomo yontifi iyoho uningkahoningki poyo hopa wo'mentohofofoho. ⁵ I oso'no a'amu ahwomomjo sohwo a'mu sofa'umo ulimento, Siko iyoho seningkuhwoloho. Ngko huno ole niyohi, Siko Jisas a'amu iyopo fonjinto'ofahumalofo sohune'no tipeelokusiyo. Ose ulonto ulimento, ⁶ Kako olopo mohumuyoho. Hohonta kako limentiso hopa nto lika'maho. Oyoninyo. Hofiko Jisasimo noho'nahumalofo lopo uhwoninyo. ⁷ Siko komo'no uhusisi kakoe inomokomoyo sohwa hwe poyo imo'nimaso sohwo pi'nimo mta'ni nto lika'maho. Ose ulinyo. Kako Ngkaliline'no simo'mo nto sepo'maho. Sekwo osopo nosokuji uhwonimno. Hungkuno seloheso iningo sey-
o'eno.

⁸ Ose ulahoningki a'mu sofa'u iyoho unimentisoso siko simeho wopingo umo'ningkahoningki pi'nimomo nuliko'manji komo'no nowenji kakoe inomokomoyo sohwa olo hungkuno loso ulohonanji umentisiyefoho. ⁹ Nowentaningki Jisas honingkanopo uswo'nonto ulimento, Nje nampohwo fa'uyo. Ose ulahoningki tifonepo nowenji Jisasiye sife hwompahomo aho upm'mokonji Jisasimo hwomtame uloho'mentisiyefoho. ¹⁰ Jisas ulimento, Siko iyoho seningkuhwoloho. Siko

nuhusisi nje ningkwahwosamo ulinyo. Hofiko hwaho Ngkalili nosokuji osopo wanohonife. Ose ulinyo ulimentisofoho.

A'amu itokuso'njo sohwafe hungkunofoho.

¹¹ Oso a'mu sofa'u nowentaningki a'amu fehohnjo itokuso'njo sokimo somo uhwontohumayo sohwa hofiko angopo i'mofawentifi a'amu yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwa yo'mayo imo'nimentiso so'no ulimentohofofoho. ¹² Ose ulahoningkofi a'amu huhwo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji uhu'mokontifi yo'mayo yane'entifi hungkuno mtito'mentohofofoho. Hofiko hamniyoho engo a'amu itokuso'njo sohwa uyontifi ulimentohofi, ¹³ Sekwo a'amu somo ole ulimno. Kakoe inomokomoyo sohwa hofiko sikwo'miyomo nopontifi nakwo saho fosiwontaningkuhwoni kakoe pijafoso hufo ma'malofofoho. Ose ulimno. ¹⁴ Hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo olo so'no upa'ningkuhwosi'manji nakwo kakimo afofo umokantanoho. Kako sekumo yoka masejo'njo uyimontonoho. ¹⁵ Ose ulahoningkofi a'amu itokuso'njo sohwa hamniyoho nomantifi hofikoe hungkunomo iningkaumentohofofoho. Olo hungkuno Jisasiye pijafoso hufo mayo loso a'amu Jutafe angomeemo ho'ningkowahoningki ne'no lontifeso olohonta ose weho.

Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasimo uhwonimentohofofoho.

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Joun 20:19-23)

¹⁶ Inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwa oso hwofiki'nyo hwaho Ngkalili sopo Jisas nto ulimentiso sopo simentohofofoho. ¹⁷ Hofiko Jisasiye uhwonontifi hwomtame uloho'mentohofofoho. I oso'no a'amu anga'no anga'no Jisasiyekenom'ne hwohlikeno lontifi huno pi'ningo syafihu'mentohofofoho. ¹⁸ Jisas hofikimo tifonepo u'manto ulimento, Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo ahwomom'ni hwa'ho'ntnne'no mokosyohumayo'ne ntapisofoho. ¹⁹ Oso'no sekwo nowekuji hwaho hopi'nono angomeemjo a'amu somo nje hungkuno lutihwafikujo'no nje inomokomoyo umo'nife. Sekwo hofikimo mijo kiyomayoso Mpohwoe yofe'nji kakoe hwomufe yofe'nji kakoe Towahunofe yofe'nji likuji fikiyomapmno. ²⁰ Ngko hungkuno hopi'nono sejapontneso a'amuso hungkuno hiloso iningkape-e'ne filutihwamno. Upa'nimno. Ngko sekwo'nji engolopohamo nohumentantimo sikuno moi'wo imo'ningkuhwoso'no ne'no humentihwanefoho.

Mak

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo sife aho hopi'nono mofonepo nto uyokolofahoningki Mak olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Mak sohwo yofe hufa'unjo hweho. Nom'ne yofeso olenoho. Jouniyoho. I oso'no yofe hiso nehm'no hu'mo ole: Joun Makiyoho. (Oso hungkuno hiso sohe engo 12 honingkano we'e 25. Osopo weho.) Mak sohwo yofe hufa'u mulinyo hwapingoso ole: Yofe Makiyeso Ngkilik hungkuno mta'angofoho. Yofe Jouniyeso Hipilu hungkuno mta'angofoho. Makiye na'usi Maliyafoho. (Oso hiso sohe engo 12 honingkano we'e 12. Osopo weho.) Mak huhwo sohwoe kona'wohiye ango somo a'amu Jisasimo iningkunyoso aho ku'mo ku'mingo ne'no uhu'mokumotofomnoho. Mak sohwo Jisasiye inomokomoyo hwo'maho. O'o, Jisasiye inomokomoyo Saimoun Pita'nji ango Loum sopo syoho imojiye hwa'uyoho. Olo iyoswo hiloso Mak ango Loum humanto mti'mokumentisofoho. A'amu fehohnjo hofiko huno ole, Mak sohwo Hipilu hungkuno so'nji Ngkilik hungkuno so'nji huno moi'wo'nnyo hweho. Oso'no ango Loum sopo Pita'nji nohumanji Mak kako Pitafe hungkuno iwolo'mokiyo syoho imojo hweho. Pita kako Anituye hungkunoso Hipilu hungkunomo la-honingki a'amu Loumjoso upa'nyo'ne Mak kako Ngkilik hungkunomo iwolo'mokumojo hweho. Oso'no a'amu Loumjo sofe hunoso olenoho. Hwe fihwo kako nihu'no yokumpohn'nyo hwo'manji nakwoe Hwe Engo hweho. Ose syofisyontaningkofi Mak kako Jisasimne'no ole ulimonto mti'mokumentisofoho. Jisas sohwo hwe yokumpohn'nyo sohwafe yokumpohn'nyo somo Jisasiye yokumpohn'nyoso yakolonoho. Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho. Kako a'amu mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo'njo somo wopingo umokiyo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hweho. A'amu Loumjo somo Mak ose ulimonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Mak a'amu Ngkilik Jisasimo iningkunyo somne'no mti'mokumentisofoho. Mak mti'mokumentiso iyoswo hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Huno nafohotofo hwapingo neso ole: Jisas sohwo yo'mayo hopi'nono hwaho lophonjofe yokumpoyn'nyo somo yakolownnyo hweho. Oso'no nakwo olo iyoswo hiloso atofu lihwasi Jisasimo uningkohwano.

Joun Hwe A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo hungkuno lutihwamentisofoho.

(Matiyu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Joun 1:19-28)

¹ Ngko Mak'ni Anituye Hwomu Jisas Kilais sohune'no hungkuno wopingo wamti'mokumon-ne'no yohono. ² Hungkuno ae lomayoso ole. Hohonta Anitu kako Aisaiya sohomo hungkuno uyahoningki iyoswo ole mti'mokumento, Anitu kakoe hwomumo ulimento, Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne woliawatimonnoho. Oso huhwo sohwo kako kikimo simo'mo kupe-e'ne hweho. Kako jije honingkano ito'no esyohumayo'ne hweho. ³ Olo hwe huhwo lohwo hwaho a'amumo humunyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo ole ho'nimento, Hwe Engo sohumne'no honingkano ito'no fehummanno. Kakoe hano emoyo'ne so'no honingkano hiso ito'no miawatimno. Oso hungkunoso Aisaiya mti'mokumentisofoho.

⁴ Oseso Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo hwaho a'amu mohumunyopo i'mofaponto a'amu pi'ningo uhu'mokahoningkofi ole lutihwamento, Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikin-jaofikujo'no Anitu kako sekwoe wonyo hiso wae yase-mofihwaso'no ngko mijo wokiyosema'mo. Ose ulimentisofoho. A'amumo sekwoe honingkano songoso utihwayo'nefoho. ⁵ A'amu hwaho Jutiyanta'ango so'nji pone engo Jelusalem mta'ango pi'ningo engo so'nji Jounimo u'mantifi kakoe hungkuno upa'nontifi hofikoe wonyo yoloho lijwaofahoningkofi Joun hofikimo Mijo Joutan sohomo kiyoma'mentisofoho.

⁶ Jouniye nem'no manji'mofo hwaho fi'njohwe yahu *kamel* lohwa'nji mti'mokumentisofoho. Yahu paho ahulohoso loho'nimentisofoho. Kako kusimo'nji time mijo'nji nimojo hweho. ⁷ Joun a'amumo ole lutihwamojofoho. Hwe nom'nehwo tifi noponefoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso nje yokumpohn'nyomo niyakolofonefoho. Ngko sohwo'ni oso hwe huhwo sohwoe yofe engo so'no ngko kakimo momayo ulohofiyo'ne hwo'nyoho. ⁸ Ngko sekumo mijo'nohino kiyosemawo'ningskono. Hwe tiffinjo sohwo

kako Anituye Towahuno Wopingonjo sohwo wokiyosema'montonoho.

Joun Jisasimo mijo kiyomahoningki Seten Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho.

(Matiyu 3:13-17; Luk 3:21-22; Joun 1:29-34)

⁹ Osohonta Jisas pone Nasalet hwaho Ngkalili uliko'manto Jounimo nu'mahoningki Joun kakimo Mijo Joutan sohomo kiyoma'mentisofoho. ¹⁰ Jisas mijo mta'ango nosi'mofaponto uhwonimentisoso ahwomo mtampo lohofahoningki Anituye Towahuno yihufo ntolofiyo pa'nyo sohwo Jisasimo wekehumpmentisofoho. ¹¹ Oso hohosohonta ahwomo mta'ni ole ho'nimento, Kiko nje Hwomu sohohnne'no, ngko simeho wopingo mikunimposo kijapalokweno. Kiko yo'mayo wopingo iwo'ningkino so'no nje simeho wopingo nimo'nantofoho. Ose ho'nimentisofoho.

Seten kako Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho.

(Matiyu 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ose ho'ningkahoningki Mijo Joutannta'ango Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasimo nom'ne hwa-ho a'amu mohumunyo iyo yo'mayo ane spono uhwatimentisofoho. ¹³ Osopo Jisas nohumentaningki sikuno *fouti* (40) memjaofahoningki Seten Jisasimo wonyo umokumo lonto Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho. Oso hwaho sopo sikisiwojo yo'mayoso nohumentaningkofi a'amu ahwomomjo sohwa Jisasimo ufo'ma'mentohofofoho.

Jisas syoho emayoso Ngkalili nta'ni ema'mentisofoho.

(Matiyu 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Hwangku sohonta Helout hwe yofe engo'njo hwa-ho mokosyohumayo sohwo kako Jounimo impo'ango-mo intofahumentisoso Jisas hwaho Ngkalili sopo nowento Anituye hungkuno lutihwoma'mentisofoho. ¹⁵ Ole ulimento, Upa'nimno. Olohonta Anituye sikuno mofoneponoho. We'enepe Anitu kako kakoe a'amu so'nyumo yokumpohn'nyo enemokosyohumanefoho. Sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji Anitumo simeho hi'ntnono uyimno. Ose lutihwamentisofoho.

Hwe osofosofahu'no inaniku syoho'njo sohwanne'no Jisas joho ulimentisofoho.

(Matiyu 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Sikuno fihwi Jisas Mijo Ayo Ngkalili momingopo hano emoyonto uhwonimentisoso Saimoun koningkwawehwo Entilu'nji siko inaniku ho'yo mijomo ho'naofontaningki uhwonimentisofoho. Inaniku ifamiyoso sikoe hamniyoho syohofoho. ¹⁷ Jisas nuh-wononto ulimento, Siko ngkimo tifi nningkapinyo. Siko inaniku mawo'ningkisiye pa'ningoso Anitumne'no a'amu mayo'ne wolosetihwamo. ¹⁸ Ose ulahoningki sikoe inaniku ho'yo komo'no nuliko'manji Jisasi'nji umentohofofoho.

¹⁹ Hofiko we'enepe mitimomingo somo noku'mokwawentifi Jisas uhwonimentisoso Sepetiye hwomu so-

hwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko yofayokinomo nohumanji inaniku ho'yo ito'no esyohumentaningki uhwonimentisofoho. ²⁰ Jisas nuhwononto sikine'no komo'no joho ulimento, Oyoninyo. Ose ulahoningki Jemisi'nji Joun'nji siko komo'no kaningkwohumo uliko'ma'mentisoyefoho. Kaningkwohwo Sepeti kakoe a'amu syoho ulohofiyo sohwanji hofikoe yofayokinomo nohumentaningkofi Jemisi'nji Joun'nji siko uliko'manji Jisasi'nji umentohofofoho.

Jisas a'amu anga'nohino sohunta'ni towahuno wonyoso wae yao'mentisofoho.

(Luk 4:31-37)

²¹ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi pone Koponeyam i'mofawentifi sikuno Salolemo a'amu iyoho foyohumayo'ne sikuno somo hofiko a'amu Jutafe tajo angomo noswontifi Jisas hwe moya'mimo hungkuno lutihwamentisofoho. ²² A'amuso hofiko kakoe hungkunomo upa'nontifi yomo imentohofofoho. Hwapingoso hofiko a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa pa'nyo hwo'maho. O'o, Jisas sohwo kako hungkuno hwapingo wo'nnyo hweho.

²³ Osohonta hwe towahuno wonyo'njo sohwo tajo angomo homo somo joho mohm'no ulimento, ²⁴ Jisas Nasaletnta'ango sohwo si kiko nakumo peho wonaloho'mne'no sopalokuno. Kiko nakumo wonyo wonamokumonne'no losopalokuno. Ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko Anituye Hwomu Wopingo Ne hwo-soho. ²⁵ Ose ulahoningki Jisas kako towahuno wonyo sohomo yoka ulimento, Mampi'nyo foyohumaho. Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. ²⁶ Ose ulahoningki towahuno wonyo huhwo sohwo joho mohm'no lonto hwe sohomo yomo yomo engo umasiyonto uliko'ma'mentisofoho. ²⁷ A'amuso ose uhwonontifi yomo engo yontifi hnimentohofi, Olo pehotikeno. Olo hungkuno nom'ne songofoho. Olo hwe lohwo yokumpohn'nyo'njo lohwo hungkuno lahoningki towahuno wonyo sohwa kakoe hungkunomo haloho pentifi tifi iningkahwofo. Ose hnontifi ²⁸ olo yo'mayo Jisas imentiso so'no hwa-ho Ngkalili sopo mjaho'nimentisofoho.

Jisas Pitafe konemimo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:14-15; Luk 4:38-39)

²⁹ Jisas tajo angomo mta'ni noswaponto kako Saimoun'nji Entilu'nji siko'nikwa'ie angomo humentohofofoho. Jemisi'nji Joun'nji hofiko'nji humentohofofoho. ³⁰ Saimoun konemi siye a'apaho tohohmtnno uhningkahoningki kako ijempohopo humamentisofoho. Oso'no Jisas noswopahoningki oso hungkuno hiso komo'no ulimentohofofoho. ³¹ Ose ulahoningkofi a'musi mnokino'nji nohumentanjopo u'manto Jisas kakoe aho nomanto a'mu simo nulikofahoningki a'apaho tohohmtnno moi'wo imo'ningkahoningki kako wopingo imo'nimentisofoho. Wopingo imo'nonto kako a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

Jisas a'amu pi'ningo somo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:16-17; Luk 4:40-41)

³² Oso sikuno somo a'amuso hofiko a'amu nom'ne yo'mayo yo'mayo mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo'njo so'nji ipemotapmmentohofofoho. ³³ A'amu hopi'nono oso ango Jisas humentanjo hoku'yo sopo uhu'mokumentohofofoho. ³⁴ A'amu yo'mayo yo'mayo mnokino'njo so'nji towahuno wonyo'njo so'nji wopingo umokumentisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwa Jisas Anituye hwomu sohomo yofe uhwo'mentohofo so'no Jisas hofikimo hungkunojo so'ne mampi'nyo umokumentisofoho.

Jisas hwaho Ngkalili sopo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

(Luk 4:42-44)

³⁵ Iyohohwe'nji Jisas nolikafonto kengopo a'amu mohumunyo sopo nowento osopo kako Anitumo jomo ulimentisofoho. ³⁶ Saimoun kakoe a'amu'nji Jisasine'no tipeentifi ³⁷ Jisasimo tipihwonontifi ulimentohofi, A'amu hopi'nono kikine'no wotipekohonimo'nantifi yalokwofo. ³⁸ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hofikoe syohofoho. Nom'ne ango mofone sopo wohwano. Nom'ne a'amumo hungkuno wopingo wolutihwamne'no yohono. Oso'ne pmmentohe hwo'nyoho. ³⁹ Ose ulahoningki nowentifi hwaho Ngkalili ho'mo so'mo tajo ango somo lutihwanto towahuno wonyo somo wae yao'mentisofoho.

Jisas hwe a'apaho uyo wonyo'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Hwe a'apaho sompote'njo sohwo Jisasimo humotahoto sulonto hwahopo hwomtame ulohofonto jomo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko ngkimo wopingo wanimokumo liso'manji, jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ⁴¹ Jisas nupa'nonto hitoho ulofahoningki aho kisusyonto hwe sohomo ulimento, Ou wopingo wakumokumonne'no yohono. Kiko wopingo hmmo'nyo. ⁴² Ose ulimentiso so'no oso uyo wonyo huhwo sohwo moi'wo komo'no i'mo'nikahoningki kako wopingo humamentisofoho. ⁴³ Wopingo humentaningki Jisas hwe sohomo yoka yokumpohn'nyo ulimento, Olo yoheso nom'ne a'amumo nulohotoho. O'o, kiko komo'no nowehoji oso a'amu tajo ango syoho'njo sohomo jije a'apaho utihwahoji yo'mayo Mouses selimentiso so'no Anitumo yano uyo. Oseso a'amu hopi'nonohiniso uhwoningkuji jije a'apaho uyo wonyoso wopingo imo'ningkiso so'no huno wosyofisyantafeho. Jisas ose ulimentisofoho. ⁴⁵ Lihwojahoningki hwe huhwo sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo oso Jisas kakoe a'apaho wopingo umokumentisofoho so'no ulimentisoso oso hungkuno hiso ango'meemo ho'nimentisofoho. Oso'no Jisas kako nom'ne angkuhwafopo m'mofayofoho. Kako mempo

hohnta'ni humentaningki a'amu ango kengo kengoponta'ni kakimo u'ma'mentohofofoho.

Jisas hwe sife aho songo miyo'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

2 Sikuno nom'ne memjaofahoningki Jisas Koponeyam asomo nopahoningki a'amuso Jisas kakoe angopo † humaho upa'nimentohofofoho. ² A'amu hopi'nono ango Jisas humentanjopo uhu'mokontifi angomo angiyoho'mo a'amu pi'ningo engo uhula'mo'mentohofofoho. Uhu'mokahoningkofi Jisas Anituye hungkuno lutihwamentisofoho. ³ Hwe osofosofahu'nohino sohwa hwe mnokino'njo sohomo ijempoho emotapmmentohofofoho. Oso mnokinoso sife aho songo miyofoho. Pompenjiyo'nohinofoho. Osohwa Jisasi'njopo i'mofapmmentohofofoho. ⁴ A'amu pi'ningo uhula'mo'mentohofoho so'no uhwonontifi hofiko Jisasi'njopo mitofasiyofoho. Oso'no sokango antifepo kotasontifi iku'yo nofentifi a'amu mnokino'njo sohwo kakoe ijempoho hi'nji Jisas humentanjo mompo impe intofuyoho'mokumentohofofoho. ⁵ Jisas kako uhwonimentisoso oso a'amu itokwapmmentohofoho sohwa hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyahoningkofi Jisas uhwononto hwe mnokino'njo sohomo ulimento, Olo hwomu lohwo, ngko jije honingkano wonyoso wae nto yakumofohono. Ose ulahoningki ⁶ a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa humupo'ntohumantohofofoho. Hofikoe simeho mo'mnohini ole syafihu'mentohofi, ⁷ Oso pipilo Anitu anga'no kako'nohino a'amufe wonyo wae iyoso hoponoho. Hwe hwahoponjo sohwo a'amufe wonyoso wae miyonohoho. Olo hwe lohwo Anitumo sitofu ulalofoho. ⁸ Ose syofisyahoningkofi hofikoe huno somo Jisas huno uyahoningki ulimento, Sekwoe simeho mo'mo oso hunoso peho'no syofisiko'mo'nalokwofo. ⁹ Olo hwe mnokino'njo lohomo pehofo ulimne'elo. Hungkuno nohayo ntisoto. Jije honingkano wonyo wae weekumo'mo ulimnehono. Nom'ne hungkuno ole, Filikaho. Jije ijempoho nomahoji mpano. Pehofo ulimnehono. ¹⁰ Oseso sekwo huno waseyono. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni olo hwaholopo a'amufe wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyo hinjo hwo'nyoho. Ose ulonto hwe mnokino'njo sohomo ulimento, ¹¹ Wakilimo. Filikaho. Jije ijempoho nomahoji jije angopono fiwano. ¹² Ose ulahoningki hwe sohwo nolikafonto kakoe ijempoho nomanto, noswopahoningki a'amuso nuhwonontifi yomo yontifi Anituye yofe ho'nomantifi ulimentohofi, Hohonta nakwo oleso muhwonyofoho.

† Oso'no nakwo huno monayofoho. Tihwoe angotikeno. Oso hiso Jisas kako oso ango homo somo humamentisofoho. Ango Koponeyam sopo a'amu fiso hofikoe hunoso ole, Pita'nji Entilu'nji angotikeno. (Sohe engo 1 honingkano we'e 29 somo uhwonyo.)

Jisas Lifaine'no joho ulimentisofoho.

(Matiyu 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Jisas apa'no Mijo Ayo Ngkalili momingo sopo ku'mokuwahoningki osopo a'amu pi'ningo engo nu'mahoningkofi kako a'amumo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho. ¹⁴ Jisas hano nowento Lifai Alifiyosiye hwomu sohwo a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe ango somo nohumentaningki Jisas Lifaimo nuhwononto ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Ose ulahoningki Lifai nolikafonto Jisasimo tifi iningkamentisofoho.

¹⁵ Tifi sohonta Jisas kakoe a'amu'nji Lifaiye angomo wopayo nontaningkofi osopo nom'ne a'amu hamniyoho ho'nafo syoho'njo sohwanji a'amu wonyo honingkano'njo so'nji hofiko Jisasimo tifi iningkunyo huhwanji humohumantohofofoho. ¹⁶ A'amu Falisi sohwa hofiko Jutafe honingkano hungkuno huno'njo fehohnjo sohwa hofiko Jisas'nji a'amu wonyo so'nji wopayo nontaningkofi uhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwo ulimentohofi, A'amu hamniyoho ho'nafo syoho'njo sohwanji a'amu wonyo honingkano'njo so'nji Jisas'nji wopayo peho'no nalokwofo. ¹⁷ Olo hungkuno loso Jisas nupa'nonto ulimento, A'amu mnokino ane'njo wopingo humalofoso hofiko a'amu uyohofaho siyo'njo sohomo mu'mapitnehofoho. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. Oso pa'nyoso ngko a'amu honingkano wopingo'njo hwo'a'nyoho liwo'ningkohofoho somne'no joho lutimayo'ne pmmentohe hwo'nyoho. O'o ngko a'amu honingkano wonyo'njo somne'no pmmentohe hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

Wopayo humaho humayo yahino so'ne hungkunofoho.

(Matiyu 9:14-17; Luk 5:33-37)

¹⁸ Sikuno nom'ne fihwi Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Anituye yofe ho'nomayo'ne wopayo humaho humentaningkofi a'amu nom'ne sohwa Jisasimo ulimentohofi, Jouniye inomokomoyo sohwanji Falisiye inomokomoyo sohwanji hofiko wopayo manyo'njo humayoso Anitumo jomo ujo'ne yahinoso iningkawowo'ningkohofofoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wopayo manyo'njo humayo yahino somo miningkayo'njo peho'no yalokwofo. ¹⁹ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Upa'nimno. Hwe ape songo mayo sohwo kako kakoe a'amu'nji wopayo iloho engo yontifeso hofiko wopayo humaho wohumantifitaho. O'o simeho wopingo'njo wonantifeho. ²⁰ I oseso hwangku sohonta oso hwe ape maso huhwo sohomo a'amu nom'ne sohwa hofikoe a'amu mta'ni kompemafikuji fonjasyikujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafikujoso simeho tango'njo humafikuji wopayo manyo'njo uyantifeho.

²¹ Ihwoni. Hwe fihwo manji'mofo tontamo imo'nnyo sohwo kako hwapife nom'ne songo we'e nomahwosi tontamo somo lojwohofojasihwosi yakife uyimtolaho.

Awonoho. Engo womnahoti'montonoho. ²² Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno tiffinjoso ole ulimento, A'amu fihwo kako mijo iloho uyimo lihwosi te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso nihu'nahone wonyo umo'ni-montonoho. U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawo'montonoho. Oso pa'nyoso hohontajo yahino so'nji yahino songo so'nji nem'no hu'mokomokosyohumayoso hopo'maho.

Salolemo sikuno iyoho humayo somo yo'mayo syoho miyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Salolemo iyoho humayo'ne sohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko syoho'mo nowentifi mijo uyahoningki wopayo we'e songoso nomantifi aho hwoso'mokontifi pahoso fuyo lontifi neso nimentohofofoho. ²⁴ Nontaningkofi a'amu Falisi sohwa uhwonontifi Jisasimo ulimentohofi, Ihwoni. Nakwoe honingkano hungkunoso yo'mayo syoho sikuno iyoho humayo somo iyo'neso hano pitofahinyofoho. Oso hiso'no sekwo sikuno iyoho humayo losomo wopayo peho'ne mantifi ningkohofoto. ²⁵ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mti'mokumentohofoso atofa majo hwasilaho. Oso sikuno Ntefit kakoe a'amu'nji hofiko wopayo umofonyo yontifi mijoho engo humamentohofoho sohonta ne'no selohoningkohono. ²⁶ Osohonta Apiyata hwe engo tajo ango syoho'njo sohwo nohumentaningki Ntefit kako Anitumne'no hwapife ango molinyo somo swonto wopayo Anituye simanopo ho'nahinyoso swoma'mentisofoho. Oso wopayo hiso a'amu sokinjo somne'no'maho. O'o a'amu Anituye tajo ango syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nomanto kakoe a'amu sohwo nuyimentisofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofa majo'njo imentohofoho so'no sekwo nje inomokomoyo sohwo oso hungkuno hiso ulohoningkohofotaho. ²⁷ Ose ulonto Jisas nom'ne hungkuno Falisi sohwo ulimento Anitu kako sikuno iyoho humayoso peho'ne mti'mokumentisoto. Kako hwe moya'mi ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. I a'amufe honingkanomo hano pitofasyo iyo'ne mti'mokumentisofoho. I sikuno iyoho humayo homo a'amumo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. ²⁸ Oseso ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko sikuno iyoho humayo'neso hwapingo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

Sikuno iyoho humayo somo Jisas kako hwe aho wonyo'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

3 Jisas a'amu Jutafe tajo ango somo apa'no swahoningki osopo hwe fihwo aho songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyoponoho. ² A'amu Falisi sohwa hofiko nohumantifi Jisasimo hungkuno ito'no mihwajiyo ango somo ipemotowane'entifi ole

syafihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo lomo hwe aho wonyo'njo sohomo wopingo umokumontolikeno. Ose syafisyontifi Jisasimo uhwontohumamentohofofoho. ³ Jisas hwe aho wonyo'njo sohomo ulimento, Kiko ajwo lopo filohofape. ⁴ Ose ulonto hofikimo ulimento, Oso honingkano hungkuno Mouses neyakwosamo uyimentisoso sikuno iyoho humayo lomne'no pehofo nalohoho. Nakwo olo sikuno lomo yahino wopingo uyantantaho. Wonyo uyantantaho. I nom'ne a'amu somo wopingo umokantantaho. Wonyo umokantantaho. Ose ulohoningkahoningki hofiko mampi'nyo imentohofofoho. ⁵ Jisas hofikimo fe'nihwononto simeho tohino umningkahoningki a'amu Falisiye simehomo uhwonimentisoso hofiko a'amumo hitoho mu lofe so'no simeho tango uyimentisofoho. Jisas a'amu aho wonyo'njo sohomo ulimento, Jije ahoso sihwaho fisipofu. Ose ulahoningki kako haloho'no yonto aho sihwaho sipo'mentisoso kakoe aho wopingo umonimentisofoho. ⁶ A'amu Falisi sohwa uhwonontifi komo'no nowentifi Heloutiye a'amu sohwanji uhu'mokontifi Jisasimo poyo fonjosyane'entifi honingkano tipmmentohofofoho.

A'amu pi'ningo engoso mijo momingopo uhu'mokumentohofofofoho.

⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji oso ango sopo nuliko'mantifi mijo ayopo nohumentaningkofi a'amu pi'ningo engo Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Oso a'amu hiso ango kengo kengoponta'angofoho. Hwaho Ngkalili, hwaho Jutiya, ⁸ pone Jerusalem, Itumeya, Mijo Joutan nongkihnta'ni, Taiya pone engo nongkihnta'ni Saitoun pone hiso nongkihnta'ni oso a'amu pi'ningo engo hiso yo'mayo Jisas imentiso oso'no upa'nontifi Jisasimo u'ma'mentohofofoho. ⁹ Jisas inomokomoyo sohwa ulimento, Sekwo yofayokino ito'no fesyohumamno. A'amu we'yo mohumuyoho. Hofiko hwotoho nififitnnoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁰ Hwapingo ole, Jisas a'amu pi'ningo engo somo a'apaho wopingo umokumentiso so'no a'amu mnokino'njo hopi'nonohino a'amu yohoto yohotofo mjoloho'nimiwentifi Jisasimo upm'mokantane'no yihwono ose limentohofofoho. ¹¹ A'amu towahuno wonyo'njososo Jisasimo uhwonitimantifi hwahopo ipitofawentifi joho ulimentohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwasoho. ¹² Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Olo hilo so'no a'amumo nulikutoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa umhosopo'mentisofoho.

(Matiyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Oso hohosohonta Jisas hwofiki'nyopo nosonto kakoe inomokomoyo'ne uhwasopo'mo lonto a'amu somo joho ulahoningki hofiko sapmmentohofofoho. ¹⁴ Jisas a'amu aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa kakoe inomokomoyo'ne uhwasopento ulimento, Ngko'nji fesyohumayo'ne sehwasopehe sohwasi, Hwangku a'amu nom'ne somo sekwo lutihwayo'ne wolosetihwamo. ¹⁵ Nolosetihwam'mo nje

yakumpohn'nyo towahuno wonyo wayo'ne wosejapmmo. Ose ulimentisofoho.

¹⁶ Hwe fihwo uhwasopo'mentisoso Saimouniyoho. Oso hwe huhwo sohomo Jisas kako Pitafoho mulimentisofoho. ¹⁷ Jemisi'nji koningkwa'wehwo Joun Sepetiye hwomu sohwa'umo Jisas nom'ne yofe mulimentisoso Mpouaneses. Oso yofe hwapingo ole hwe yokumpohn'nyo ahwomo liwo'ningkiso pa'nyo hwa'uyoho. ¹⁸ Nom'nihwa Entilu'nji Filipi'nji Mpautoulomiyu'njoho. Nom'nihwa'u Matiyu'nji Toumasi'njoho. Nom'nihwo Jemis osohwo kako Alifiyosiyehwomu hweho. Nom'nihwa'u Tatiyosi'nji Saimoun Selouti'njoho. ¹⁹ Nom'nihwo Jutas Isikaliyouti'njoho. Jutas huhwo sohwo Jisasimne'no tokoyo'ofu yonto a'amu Jisasimo fonjasio'ne sohwafe ahomo uyimentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo Jisas uhwasopento, kakoe angopo umentisofoho.

Jisasi'nji Mpelisepuli'nji sikoe hungkunofoho.

(Matiyu 12:24-37; Luk 11:15-23; 12:10)

²⁰ Jisas kakoe Nasalet osopono wahoningki a'amu pi'ningo engo osopo uhu'mokumentohofofoho. Angomo uhu'mokumentohofu so'no Jisas kakoe a'amu'nji hofiko wopayo manyo'njo imentohofofoho. ²¹ Jisasiye temtifo sohwa oso hiso nupa'nontifi, Jisasiye hunoso ito'no'maho. Kakoe hunoso ilo'nnyo hwolikeno. Ose lontifi kakimo utimano lontifi pmmentohofofoho.

²² A'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa Jerusalem mta'ni nopontifi limentohofi, Mpelisepul oso towahuno wonyo hopi'nohino sohwafe hwe engo sohwo Jisasiye simeho mo'mo humaho. Towahuno wonyo somo wae yaofiwon'ningkohoho.

²³ Ose lahoningkofi Jisas hofikine'no joho lutimanto pahnnimo hungkuno ulimento, Seten kako wae yamo'nyoso pipilo. ²⁴ Hwaho fiponjo a'amu hopi'nonohino hu'mawo'ningkohofoso hotitopijo sohonta ikujoho fongki'ningkuji hofikoe wopingo fesyohumayoso wonyo umonimontonoho. ²⁵ A'amu ango anga'nohinomo fesyawe sohwa hofiko ehulifo humafikuji ikujoho fongki'nifijoso hofiko yosesamo wohumpeentifeho. ²⁶ Oseso Seten kakoe towahuno wonyo'njo sohwa hofiko ehulifo humafikuji ikujoho fongki'nifijoso hofikoe yokumpohn'nyo ane umonantifeho.

²⁷ Hwe fihwo hwe yokumpohn'nyo sohwoe angomo hufo umo lihwaso swososo simo'mo oso hwe yokumpohn'nyo huhwo sohwi nano kilofasyihwaso i kako oso ango homo somjo kakoe yo'mayoso woma'montonoho. Oso pa'nyoso ngko Setenimo uyakolo'mentohe so'no ngko kakoe towahuno wonyo sohwa wae yaofalokweno.

²⁸ Olo hungkunolo iningo seyeno. A'amu hopi'nonohino hofikoe wonyoso sifajo hungkunoso wonyo hungkunoso Anitumo jomo ulifijo'manji kako wae weesimo'montonoho. ²⁹ I oso'no a'amu kako Anituye Towahuno Wopingo so'no sitofu lososo oso wonyo hiso Anitu kako wae meefonehoho. Oso wonyo hiso kakoe simeho'mo ne'no nowentihwonefoho. Ose ulimentisofoho. ³⁰ Jisas kako Anituye

Towahunofe yokumpohn'nyo so'nji towahuno wonyo somo wae yao'mentiso so'no hofiko Jisasimo kiko towahuno wonyo'njo hwasoho ulimentohofofoho. Oso'no Jisas oso hungkuno tango'njo ulimentono.

Jisasiye kona'wohi'nji hohmningkwa'wehwosanji i'mofapmentohofofoho.
(Matiyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Oso hohosohonta Jisasiye kona'wohi'nji koningkwa'wehwosanji i'mofapontifi anga mempo hohnta'ni humantifi Jisasine'no lihwatimentohofofoho. ³² A'amu pi'ningo engo Jisasi'nji humantifi Jisas ajwopo nohumantaningki a'amu kakimo ulimentohofi, Upa'nyo. Jije na'u hningkwa'wehwosanji hnnampo'wohijanji humantifi kikine'no joho kilalokwofo. ³³ Jisas nupa'nonto ulimento, Nje na'u ningkwahwosa tihwalo. ³⁴ Jisas a'amu nohumantankingkofi fe'nihwononto ulimento, Uhwonimno. Olo nje na'uja nje ningkwahwosa, olohi humalofo. ³⁵ A'amu Anituye hungkunomo tifi iningkawowo'ningkohofoso nje ningkwahwosa nje nampohwosa na'ujafoho. Ose ulimentisofoho.

Hwe fihwo ufongoyo fisosimoka'mentiso so'no pahnnimo hungkunofoho.
(Matiyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

4 Jisas kako Mijo Ayo Ngkalili sopo nohumanto a'amumo apa'no lutihwamentisofoho. Osopo nohumantaningki a'amu we'yo uhu'mokumentohofomaho. Oso'no Jisas yofayokinopo kotasonto osopo humamentisoso hwe moya'miso momingo sopo loho'mentohofofoho. ² Kako pahnnimo hungkuno pi'ningo engo hofikoe huno ufohotofo'ne lutihwamentisofoho. Ole ulimento, ³ Sekwo upa'nimno. Hwe fihwo kako kakoe syohopo ufongoyo fisosomokao'mentisofoho. ⁴ Fisosomokofahoningki ufongoyo fehohnjoso honingkanopo piwesyahoningki yihufu sohwa nopontifi manimentohofofoho. ⁵ U, ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njo sopo piwahu'mentisofoho. Oso hwaho hiso engo mo'mjo'maho. Oso'no oso ufongoyoso komo'no foka'mentisofoho. ⁶ Oseso mofehi'nyo ulonto ufongoyo pmpongo hwahomo'mo munjilofe'njo yonto yofoho imentisofoho. ⁷ U, ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njo sopo piwahu'mentisoso nantipe yongo'njo sohwo komo'no fokofikwato lohofonto ufongoyo nontimo kingkulofonto oso ufongoyo hiso ne mintonimentisofoho. ⁸ U, ufongoyo fehohnjo hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso engo fokafonto ne pi'ningo into'nimentisofoho. Ne fiso we'e (*teti* , 30), fiso engo (*sikisiti* , 60), fiso pi'ningo engofoho (*wan hantilet* , 100). ⁹ Jisas ose ulonto ulimento, A'amu fihwo nje hungkuno upa'nyo'ne haloho hi'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno so'no ulimentisofoho.
(Matiyu 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Hwangku inomokomoyo sohwanji nom'ne a'amu fihwa kakoe hungkunomo upa'nimentohofoho sohwanji Jisasi'nji nohumantifi pahnnimo ulohonimentohofoho-

ho. ¹¹ Jisas ulimento, Anitu sohune'no kako a'amumo mokosyohumayo yahino hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso sekwo sohwasimo nto setihwamentisofoho. I oso'no a'amu kengo sohwa hofiko pahnnimo hungkuno'nohini upa'nife. Sekumo yoloho waselimo. ¹² Hohonta Aisaiya ole mtimokumento, Hofiko nuhwoningkuji neso nuhwonifitne'maho. Hofiko nupa'ningkuji oso hungkunoso huno ito'no uyone'maho.

Hofiko honingkanono wonyo somo hohujo mikinjaopijoso Anitu hofikoe wonyo wae mmofonehoho. Ose mti'mokumentisofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno hwapingoso ulimentisofoho.
(Matiyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Jisas ose ulonto ulimento, olo pahnnimo hungkuno hwe ufongoyo fisosimoka'mentisoso sekwo huno maseyoho liyohoho. I pahnnimo hungkuno nom'ne songoso sekwo huno pipi seyohoho. ¹⁴ Upa'nimno. Hwapingoso olenoho. Hwe ufongoyo'njo sohwo Anituye hungkuno a'amumo lutihwayo pa'ningofoho. ¹⁵ Fiso ufongoyo honingkanopo piwahu'mentisoso oso hwe moya'mi hofiko hungkuno wopingo upa'niwo'ningkohofoho pa'nyofoho. I oso'no Seten kako noponto oso hungkuno wopingo simeho mo'mo ho'nosyahoningki Seten wae yamo'mentisofoho. ¹⁶ Nom'ne a'amuso ufongoyo hwaho sojo'njopo piwahu'mentiso pa'nyo hwafoho. Oso a'amu hiso Anituye hungkuno upa'nontifi hofiko komo'no simeho mo'mo meho'nasyontifi simonyo iwo'ningkohofofoho. ¹⁷ I oso'no hofikoe pmpongo anefoho. O'o, hofiko we'enepi nolohofontankingkofi a'amu nom'neso Anituye hungkuno hwotoho wahmmo lososo oso a'amu nolohofontanjo huhwo sohwo tango engo uya-honingki hofikoe pmpongo ane so'no piwasyiwo'ningkohofofoho. ¹⁸ Nom'ne a'amu ufongo hwaho nantipe yongo'njo pa'nyofoho. Hofiko Anituye hungkuno upa'nimentohofoso ¹⁹ i, yo'mayo hwaho lophonjo some'no huno engo syafisyontifi hamniyoho engo womano lontifi yahoningkofi hofiko ho'yango yo'mayo so'no hi umonyoso oso hiso Anituye hungkunomo kingkulofowo'ningkohofofoho. Oso huhwo sohwa ne ane hwafoho. ²⁰ Nom'ne a'amuso hofiko ufongoyo hwaho afofo'njo pa'nyofoho. Hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi oso hungkuno hiso iningkawentifi hofiko Anitumne'no yo'mayo syoho wopingo yiwo'ningkohofofoho. Oso ne into'nnyofoho. Ne fiso we'e (*teti* , 30), nom'ne engo (*sikisiti* , 60), fiso pi'ningo engofoho (*wan hantilet* 100). Ose ulimentisofoho.

Sikiloho pomponahoso hiyaso kipitofasiyo'eno.
(Luk 8:16-18)

²¹ Jisas nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, A'amu fihwo sikiloho mongkujihwosi oso pomponahoso ahwante'mo kipitofasiyo'eno. Epohumayo enjwamo ho'nasiyo'eno. Awonoho. Kako ijempohopo ufoho'ofahumontonoho. ²² Yo'mayo olohonta a'amu hiya-

so mokosyohumawo'ningkohofoso hwangku a'amu hopi'nono pomponahopo uhwonantifeho. Yo'mayo olohonta pahnnimo hungkuno liwo'ningkoheso hwangku a'amu neso upo'nantifeho. ²³ Sekwo halo-ho'njo ku'manji nje hungkunomo haloho popmno.

²⁴ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Yo'mayo pahnnimo hungkuno upo'nalokwofoso hwapingo ne ngko selalokwe so'no huno ito'no fisyafihupmno. Sekwo nom'ne a'amumo hofikimo ufo'mayo'ne Anituye hungkuno ulikuno. Sekwo a'amumo Anituye hungkuno ufijo hopaso Anitu kako sekumo wosejapm-montonoho. Sekwo ose ifijo'manji sekwo Anitumne'no huno engo wotipemantifeho. ²⁵ Hwe fihwo Anituye hungkuno simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo oso hungkuno hiso kako ito'no iningku lohofososo Anitu kako huno engo umontonoho. Hwe nom'nehwo Anituye hungkuno we'enhini simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo oso hungkuno we'eso ito'no mining kayo'n-joso oso hungkuno we'eso moi'wo umo'mntonoho. Ose ulimentisofoho.

Ipisayo fokafo'ne pahnnimo hungkunofoho.

²⁶ Jisas nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo olo hwaho lopo kakoe syoho'mo ipisayo huli-mentisofoho. Oso hiso Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayo pa'nyofoho. ²⁷ Hwe huhwo sohwo nohulonto kakoe angopono nowento sikuno pi'ningo foyowelikafo imojo hweho. Ipisayo hiso pipi foka'-mentisoto. Fokafo hwapingoso hwe sohwo huno muy-foho. ²⁸ Hwahomjo afofoso ipisayo engo imokiyofoho. Simo'mo swo inikwato lohohiwosi osopo simo'me ipehwosi tifi ipisayo unto'nimontonoho. ²⁹ Ipisayo mo-jo ihwoso'no hwe huhwo sohwo kako nolofamjonefoho.

Iyo masitet ipisayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 13:31-32, 34-35; Luk 13:18-19)

³⁰ Nom'ne hungkuno Jisas ulimento Anitu kakoe a'amumo mokosyohumayoso ngko pehofo losetih-wamnehono. Oso'no pahnnimo hungkunoso pehofo selimnehono. ³¹ Olenoho. Iyo fihwo kakoe yofe *masitet* kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, nihu'no we'efoho. Oso neso a'amu syohopo huliwo'ningkohofofoho. ³² Syohopo hulahoningkofi oso ipisayo hiso engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sponjo somo yakolonoho. Kakoe pamo sopo yihu'aifo syuhwosi pompenjiyo hofiyo wonyoangkafopo wokehumentifeho.

³³ Jisas pahnnimo hungkuno pi'ningo engo ulimentisoso hofiko huno syafihupitne'ento ulimentisofoho.

³⁴ Kako a'amu somo pahnnimo hungkuno'nohini ulimentisofoho. Kako kakoe inomokomoyo sohwantnnohini humantifi kako yoloho ulimentisofoho.

Jisas mijo'nji ifofo'njimo hungkuno ulahoningki moi'wo imo'nimentisofoho.

(Matiyu 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Oso sikuno hiso mofehi'nyo ntoningku'ningkahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Mijo nongkihnta'ni woekhwano. ³⁶ Ose ulahoningki hofiko a'amu pi'ningo engo uhu'mokumentohofosomo uliko'mantifi yofayokinomo Jisas humamentisoso kotasantifi hofiko mijo ayopo wako'mentohofofoho. Wako'mentohofoso nom'ne a'amu hofiko hofikoe yofayokinomo hofiko'nji wako'mentohofofoho. ³⁷ Nowekentaningkofi ifofo engo ikwato lohofonto mijo yofayokinomo ifeehu'mo lohofonto mijo yofayokinomo engo weeo'mto imentisofoho. ³⁸ Jisas yofayokinomo fehohnta'ni mnokino ikwo'ofoyasyonto saho foyowentaningki hofiko Jisasimo ulikafontifi ulimentohofi, Lonetihwayo sohwo si tifonepo nakwoe yofe moi'wo umo'nantanoho. Kiko nakune'no huno mosyafisiyo'njo liyalokuno. ³⁹ Ose ulahoningkofi Jisas nolikafonto ifofomo yoka ulimento, Moi'wo hm-mo'nyo. Ose ulonto mijomo ulimento, Nta'noho. Ito'no filufawofo. Ose ulahoningki ifofo moi'wo imo'ningkahoningki mijo apa'no songo songo miyo'njo nihu'nahone lifawo'mentisofoho. ⁴⁰ Ito'no lifawo'-mentisoso inomokomoyo sohwo ulimento, Sekwo iyoho peho'no seningkohoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo liyalokwofo. ⁴¹ Ose ulahoningki hofiko iyoho engo uningkahoningki hnnimentohofi, Olo hwe lohwo ifofo'nji mijo'nji kakimo haloho'nohini upesolo tihwoe huhwolo.

Hwe towahuno wonyo'njo sohomo Jisas wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

5 Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji mijo nongkihnta'ni a'amu Ngkelasafe hwahopo i'mofapmentohofofoho. ² Hwe towahuno wonyo'njo sohwo hwaho hopo sopo humunyonoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'mopijohino sokimo somo humunyonoho. A'amu angoponjo sohwa kakimo impe into'mentohofofoho. Hofiko ahwomo nano yokumpohn'nyo nomantifi hwe sohwoe sife aho ahwomo nano kilofiwo'ningkahoningkofi kako nano hotito'mentisofoho. Kakoe yokumpohn'nyo hofikimo uyakolofiwo'nimentisofoho. Sikuno huhwo huhwi oso hwe huhwo sohwo a'mopijohinopo hwofiki'nyopo humemayonto joho mohm'mo limojo hweho. Kako sokisihu'nji kakoe a'apahomo fongkiniwo'nimojofoho. Oso hwe huhwo sohwo ikanopo nta'ni Jisasimo uhwonihwojawento, kako hano komo'no nowento, Jisas yofayokino mta'ni swapmentisoso hwe sohwo i'mofaponto, Jisasiye sifeki'nyo'mo ipitofawo'mentisofoho. ⁷ Jisas towahuno wonyo sohomo ulimento, Kiko towahuno wonyo sohwo si olo hwe lohomo uliko'mahoho. Ose ulontaningki towahuno wonyo sohwo joho mohm'no ulimento, Jisas, kiko Anitu Yokintahoponjo sohwoe Hwomu Ne hwosoho. Kiko ngkimo peho wan-

toho'monne'elo. Anitu nupa'ningkuhwo'so'no ngko jomo wakilimonne'no yohono. Kiko ngkimo tohino nontapohotoho. ⁹ Ose ulahoningki ulimento, Nje yofe *Ami* hwona'nyoho. Nakwoe hungkuno ole: A'amu sisihwayo apa'no, pi'ningo engofoho. Nakwo towahuno wonyo we'e mohumulohwono. ¹⁰ Towahuno wonyo huhwo sohwo Jisasimo joho yokumpohn'nyo ulimento, Kiko ango ikano'mno lonehwajohotoho.

¹¹ Oso hwofiki'nyo mofone sopo yahu pi'ningo engoso hofiko mno ijontaningkofo somne'no

¹² towahuno wonyo sohwa Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakumo oso yahu pi'ningo engo nongkwanjo nompone'no filonehwajo. Nakwo yahu somo wehuhnnofano. ¹³ Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo timo honihwajimentisofoho. Oseso oso towahuno wonyo hiso hwe sohomo nuliko'mantifi yahu somo ehuhnawo'mentohofoho. Ehuhnnaofahoningkofi yahu hiso *tu tausen* iso (2000) hofiko hano kunto kunto'no wentifi iwo'mangomo mtiku'nontifi mijo ayomo mihulofahoningki nihu'nahone poyo pe'nimentohofoho.

¹⁴ Hwe yahu mokosyohumayo sohwa komo'no nowentifi hwe moya'mi ango sponjo so'nji oso'mo so'meemjo so'ntnne'no oso hungkuno hiso lijwaofahoningkofi ho'nimentisofoho. Oso hungkuno hiso ho'ningkahoningki hwe moya'mi hopi'nonohinoso uhwonano lontifi imentohofoho. ¹⁵ Hofiko Jisasimo nu'mantifi hwe towahuno wonyo humamojo sohomo uhwonimentohofoso kako he yofonto kako huno wopingo'njo imo'nimentisofoho. Ose uhwonontifi hwe moyam'i iyoho imentohofoho. ¹⁶ A'amu yo'mayo uhwonimentohofoso hofiko i'mofapmmentohofoso somo yo'mayo hwe ilo'nnyo sohwo imentiso so'no yahu poyo imo'nimentiso so'no ulimentohofoho. ¹⁷ Ose ulontifi hofiko Jisasimo hungkuno yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakwoe hwahopo humahnnoso wopingo'maho. Mpano.

¹⁸ Ose ulahoningkofi hwe towahuno wonyo wae imentiso sohwo Jisasimo jomo yokumpohn'nyo ulimento, Ngko kiko'nji wowantayo'no yohono. ¹⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, O'o jije a'amufe angopo nowehoji yo'mayo wonyoangkafo Anitu kiloho'maso so'no filutihwaho. Anitu hitoho engo kikimo kufo'ma'maso so'no a'amumo uso. ²⁰ Ose ulahoningki hwe sohwo nowento oso hwaho Ntekapolis ango aho hufa'u hopi'nono sopmmeemo yo'mayo Jisas uloho'mentiso so'no lutihwomentisoso a'amu hopi'nono nupa'nontifi huno pi'ningo syafisyontifi pisopisaho mjalimmentohofoho.

Jailosiye mu'nji a'mu nom'ne Jisasiye hwapifemo upm'mokumentiso osofa'umo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Jisas hofiko'nji yofayokinopo mijo ayo somo apa'no wakentifi nongkihnta'ni ki'mofiwahoningkofi osopo a'amu pi'ningo engo uhu'mokahoningkofi Jisas mitimomingopo humamentisofoho. ²² Hwe yofe engo'njo

tajo ango mokosyohumayo sohwo kakoe yofe Jailos. Osohwo noponto Jisasimo uhwononto kako hwomtame ehumanto ²³ simeho tango'njo humanto jomo yokumpohn'nyo ulimento, Nje mu wape'nimonte'no yalofoho. Kiko nopohoji kakimo jije ahoso fikisyusyo. Kako wopingo imo'ningkuhwo'so'no songo wohumano. ²⁴ Ose ulahoningki Jisas hwe sohwo'nji womentisoyefoho.

Womentisoyeso a'amu pi'ningo engo siko'nji nowentifi hofiko yohoto yohotofo loho'nimentohofoho.

²⁵ A'mu fisi mnokino engo'njosi humunyoponoho. Oso hisi kako engolopohamo imoihoso ne'no yontaningki soswo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho. ²⁶ A'amu uyo hofaho syoho'njoso hofiko kakine'no molasin ko uyahoningkofi kako tohino engo ma'mojofoho. Kakoe hamniyoho ho'yango hopi'nono moi'wo ihn'namo'nimojofoho. Oseso wopingo mmo'nyofoho. O'o, mnokino engo umojofoho. ²⁷ Oso a'mu hisi yo'mayo Jisas imentiso so'no upa'nonto kako huno ole syafihu'mento, Ngko olo hwe lohwoe manji'mofo somo aho kisahumeso ngko wopingo umo'ni-monnoho. Ose lonto oso a'musi Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kakoe hwapifemo aho upm'mokumentisofoho. ²⁹ Upm'mokumentisoso kakoe mnokinoso moi'wo imo'ningkahoningki kakoe a'apaho wopingo imo'nimentisofoho. Wopingo imo'nonto simeho wopingo komo'no umo'nimentisofoho. ³⁰ Jisas a'amumo wopingo imokonto huno uyimentisoso komo'no ikinjamo lohofonto ulimento, Tihwo nipm'mokohoho.

³¹ Ose ulahoningki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Hwe moya'mi pi'ningo ifehu'mokokumaso so'no kiko tihwo nipm'mokohoho eso peho'no lohino. Nakwo huno monayofoho. Tihwolikeno. ³² Jisas a'amu upm'mokiyo so'no fe'nihwoningkahoningki ³³ a'musi a'apaho wopingo imo'ningkohoho huno uyahoningki iyoho uningkahoningki yomo yomo yonto Jisasiye sifiki'nyo'mo hwomtame uloho'mentisofoho. Yo'mayo hopi'nonohino so'no Jisasimo ulimentisofoho. ³⁴ Jisas kakimo ulimento, Nje mupe, Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no olohonta kiko wopingo imo'ningkino. Kiko simeho wopingo'njo uhuji fohumantono. Jije a'apaho nihu'nahone wopingo kumo'ningkohoho.

³⁵ Ose ulontaningki hwe fihwo Jailosiye angopo nta'ni noponto Jailosimo u'mantifi ulimentohofi, U, nakwoe hwe engofo, jije mu poyo nto pe'ningkohoho. Oseso kiko olo Lutihwayo lohomo jije ango pone'no peho'no ipemotowalokuno. Kako wohumano. ³⁶ Ose ulohoningkofi Jisas upa'nonto Jailosimo ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Kiko ngkimo jije simeho hi'ntnnono ntape. ³⁷ Ose ulonto Jisas kako hwe moya'mi hopi'nonohinomo angomo lihujajonto Pita'nji Jemisi'nji koningkwa'wehwo Joun'nji hofiko'nohoni Jisasi'nji nowentifi ³⁸ hofiko Jailosiye angomo i'mofawentifi Jisas a'amu pi'ningo uhwonimentisoso hofiko humotahonji wosofe angiyo husontaningki ³⁹ kako noswonto ulimento Peho'no wosofe lalokwofo. Mu lopi poyo'maho. O'o saho fosyaweho. ⁴⁰ Ose ula-

honingki hofiko kakimne'no sitofo ulontifi tikafo ujimentohofofoho. Oseso Jisas hofikimo mempo hohn-ta'ni wae sweefaopmmmentisoso Jisas mu lopiye kaningkwowho'ya'u'nji inomokomoyo sohwanji ango mu sopi fosyowentanjo somo humentohofofoho.

⁴¹ Jisas mu poyo simo aho manto kakimo a'amu Jutafe hungkunomo ulimento, *Talita kumi*, Oso hungkunoso ole, Olo mu lopi, filikaho. ⁴² Ose ulahoningki mu lopi nolikafonto hano umentisofoho. Mu lopiye soswoso aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'niyoho. A'amuso homo somo uhwonontifi yomo engo imentohofofoho. ⁴³ Jisas kaningkwowho'ya'umo hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko mu songo umokohe so'no siki noho'nomihwoloho. Mu lopimo wopayo unyo. Ose ulonto umentisofoho.

A'amu Nasalet'i'njoso Jisas ne'no nakwolaho limento-hofofoho.

(Matiyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

6 Osopo nta'ni Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi Jisasiye ango Nasalet u'mofamentohofofoho. ² Salolemo a'amu Juta sofe iyoho humayo sikuno somo Jisas tajo angomo lutihwahoningki a'amuso pi'ningo nohumantifi upa'nontifi Jisasiye huno engo so'no yomo yontifi ulimentohofi, Olo hwe lohwoe hungkuno nti'mta'angoto. Oso huno engo'nji pipi imo'ningkohoho. Yo'mayo wonyoangkafo'njo a'amu miyoso olo hwe lohwo yiwo'ningkiso hweho. ³ Olo hwe lohwo kako ango molimojo lohwolaho. Maliyafe hwomufoho. Jemis, Jousep, Jutas, Saimoun hofikoe hofila'wehweho. Homnampija olo ango lopo nakwo'nji humalofo. Ose ulontifi hofiko simano hintotohino umningkahoningki nakwolaho limento-hofofoho. ⁴ Jisas ulimento, A'amumo hwe fihumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo ango kengo hopi'nonohinopo kakoe yofe engo ho'nomowo'ningkohofofoho. I oso'no osohwo kakoe temtifo kakoe kaningkwowho'ya'u hamningkwowhosa hofiko kakoe yofe moho'nomasofoho. Ose ulimentisofoho. ⁵ A'amu hiso hofiko Anitu Jisasimo oso syoho hiso'no uhwosopomentiso so'no simeho hi'ntnnono muyo'njo imentohofoso'no Jisas osopo yo'mayo wonyoangkafoso pi'ningo mimentisoso a'amu mnokino'njo anga'no anga'nohinomo kako aho kisasyonto wopingo umokumentisofoho. ⁶ Hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo so'no yomo imentisofoho. Oso hwaho sopo kako angkuhwafo sohwa'i emayonto, Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwo syoho umentisofoho.

(Matiyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sife mta'ni hufa'uyo sohwanne'no joho ulahoningki hofiko nuhu'mokahoningkofi Jisas kakoe yokumpohn'nyo yano uyimentisofoho. Oso yokumpohn'nyoso a'amufe a'apaho'mjo towahuno wonyo wae yafo'ne umentisofoho. Umentisoso hwe sohwo hufa'u hufa'u lihwatimentisofoho.

ho. ⁸ Jisas hofikimo ulimento sekwo ho'yango ane fiwanimno. Mno'nohini mtamno. Wopayo, ho'yo, hamniyoho, oso nomotakutoho. ⁹ Manji'mofo hufa'u nomafikutoho. O'o, manji'mofo anga'nohinon'ni sekwoe sifikwongofosyo'nji manji'mo'ningkuji fiwanimno.

¹⁰ Sekwo ango fipo i'mofahokuji ango anga'nohinono somo saho fosyawopijo. Oseso sekwo oso ango somo nuliko'mafikuji nom'ne angopono fiwanimno.

¹¹ Nom'ne angopo sekwo'ne ango mosejape'manji i sekwo oso ango hopo sopo nuliko'mafikuji hopo sopo hwaho semongki'nososo hofiko nosehontohumentaningkuji oso hintalinyo hiso wae feehumno. Oso homo somo uhwonningkuji hofiko hofikoe yahino somne'no huno ole wosyafihupife. U, nakwo wonyo yihwono. Ose syafisyikuji iyoho unono. ¹² Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa nowentifi a'amu somo hungkuno ole ulimentohofi, Sekwo simeho fiwolo'mokumno. ¹³ Ose ulontifi towahuno wonyoso wae yaofontifi a'amu mnokino'njo somo hofiko hwone mijo mnokinopo usisyontifi wopingo umokumentohofofoho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo pe'nimentisofoho.

(Matiyu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-8)

¹⁴ Yo'mayo Jisas imentiso so'no a'amu pi'ningo engo limotofoso hwe yofe engo'njo Helout kako upa'nimentisofoho. Fiso a'amu Jisasine'no ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo Jouniyoho. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo pe'nonto apa'no lika'maso hwolikeno. Oso'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso kako iwo'ningkiso so'no yokumpohn'nyo i'mofapohoho. ¹⁵ A'amu nom'neso Jisasine'no ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo Ilaija hohonta pe'nimentisoso hweho. Nom'ne a'amuso ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo a'amu hohonta Anitu hungkuno uyahoningki limojo pa'ningo hweho. Ose limentohofofoho. ¹⁶ Oseso Helout nupa'nonto ulimento, Olo Jouniyoho. Hwe a'amumo mijo kiyoma'mojo hweho. Ngko a'amu kakoe ti'wango fiwofitofosyamno ulimentoheso nto yiwafito'mentohofoso'no apa'no lika'maso hwolikeno. Ose ulimentisofoho.

¹⁷ Hwapingoso hohonta Helout kako Jounimo impo'angomo mihumajonto ahwomo nano kilofahumentisofoho. Helout Jounimo impo'angomo peho'ne mihumati'mentisoto. Hwapingoso kola'wehwoe Filipiye ape Heloutiyasimnefoho. Helout olo simo mamentisofoho. ¹⁸ Hohonta Joun Heloutimo ulimento, Kiko hnnikwa'wehwoe ape mahino loso hopo'maho. O'o oso honingano pisakino'njofoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁹ Impe intofahoningkofi Heloutiyas simano likumpo lohofonto Jounimo poyo umokumonto ko imentisoso ²⁰ Helout Jouniye yofe ho'noma'mentisofoho. Joun kakoe honingano ito'nohinono hwe wonyoangkafo hweho. Oso'no Helout huno uyahiningki, Heloutiyas Jounimo poyo koimokumne'ento Helout kako Jounimo impo'angomo ito'no mokosyohumentisofoho. Helout Jouniye hungkuno upa'ni-

wo'ningkiso so'no yomo ko yonto huno pi'ningo engo syafisyonto nom'ne hungkuno upa'nimo limentisofoho. Oso'no Heloutiyas Jounimo fonjasyihwoloho.

²¹ Oseso hwanguku sohonta Heloutiyas Jounimo fonjasiyo'ne'ento honingkano tipema'mentisofoho. Osohonta Helout kakoe sikuno kona'wohi aswo ma'mentiso somne'no huno syafisyonto a'amu syoho ulohofiyo sohwa wopayo iloho yahoningkofi hwe engo a'amumo mokosyohumayo sohwanji nimentohofofoho.

²² Heloutiyasiye mu sijosi noswaponto hofikoe simeho wopingo umo'nono lonto simonyo imentisofoho. A'amu sohwanji Helouti'nji nuhwonontifi simeho wopingo umo'nimentisofoho. ²³ Oso'no Helout musopimo ulimento, Kiko yo'mayo peho'no kumo'nososo ou kiko njo. Ngko wokijapmmo. Yo'mayo pi'ningo engo hi'njo hwo'nyoho. Kiko fehohnjo'no njisoso ou ngko fehohnjoso wokijapmmo. Nehopi kilohono.

²⁴ Ose ulahoningki mu sopi noswonto kona'wohimo ulimento, Peho'no ulimnehono. Ose ulahoningki Heloutiyas ulimento, Ole uso. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokino'no nimo'ningkohoho. Kakoe mnokinoso iku'yopo ho'nasyohoji komo'no ntape. Ose uso. ²⁵ Ose ulahoningki mu lopi komo'no asomo noswonto Heloutimo ulimento, Kiko Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokinoso noswonyopo yiwojosalokumpehoji olopo ntape. ²⁶ Ose ulahoningki Helout kakoe simeho tango mikunimposo umnimentisofoho. I oso'no a'amu hopi'nono kakoe hungkuno, Nehopi kilohono, ose nto upa'ningkohoho so'no kako a'mu simo eno ulimentisofoho. ²⁷ Oseso Helout komo'no hwe Jouniye mnokino'no uhwojahoningki hwe huhwo sohwo impo'angomo nowento osopo Jouniye ti'wango iwofitofonto ²⁸ Jouniye mnokinoso noswanyopo iwojosalokumpentifi a'mu sijo simo nuyahoningkofi nomotawento kona'wohimo uymentisofoho. ²⁹ Jouniye inomokomoyo sohwa yo'mayo so'no upa'nontifi hofiko nopontifi kakoe pijafoso nomantifi sokimomo ho'nahumentohofofoho.

Jisas a'amu 'faif tausen' (5000) sohwa wopayo umentisofoho.

(Matiyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Joun 6:1-15)

³⁰ Jisasiye inomokomoyo kako lihwatimentiso oso hwa asomo u'mantifi yo'mayo hofiko imentohoho so'no hungkuno a'amumo lutihwamentohoho so'no Jisasimo ulimentohofofoho. ³¹ Osopo a'amu pi'ningo engo nowentifi nopontifi nohnawe yahoningkofi oso'no Jisasiye inomokomoyo (*apousel*) sohwa wopayo manyofoho. Oso'no Jisas ulimento, Nakwo a'amu ane spono nowekehwaso osopo sekwo usijo'no fosyohumamno. ³² Ose ulahoningki hofiko'nohini yofayokinopo a'amu ane spono wowanontifi imentohoho sopone'no. ³³ A'amu pi'ningoso uhwonontifi hofikimo yofe uhwofontifi a'amu ango hopi'nonohino mta'angoso komo'no honingkanopo nowentifi Jisas kakoe a'amu yofayokino'njo sohwa wopayo uyakolofontifi a'amu ane sopo simo'mo u'mofamentohofofoho.

³⁴ Jisas mitimomogopo i'mofaponto uhwonimentisoso

hwe moya'mi pi'ningo engo somo uhwononto hofiko yahwohofekwosa ane pa'nyo hwafoho. Oso'no kako hitoho ulo'mentiso so'no hungkuno pi'ningo engo lutihwamentisofoho.

³⁵ Mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonjo so'nji Jisasiye inomokomoyo sohwa nopontifi ulimentohofi, Olo hwaho hopo lopo sopo a'amu aneponoho. We'enepi mofehi'nyo ukwo'mokumontonoho. ³⁶ Kiko oso hwe moya'mi somo ango somne'no lihwojohoho'no hofiko nukuji wosopayo mpe uyife. ³⁷ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, O'o, sekwo huhwaso wosopayo uyimno. Ose ulahoningki ulimentohofi, Nakwo pipilo. Hamniyoho syoho sikuno *tu hantilet* (200) memjaofoso a'amumne'no wopayo mpe iyo'neso hopo'maho. ³⁸ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Wopayo alalelo weho. Timo uhwonamno. Ose ulahoningki hofiko nowentifi uhwonontifi ulimentohofi, Nakwo wosopayo aho anga'no hopi'nonohinofoho. Inaniku hufa'u weho.

³⁹ Ose upa'nonto Jisas kakoe inomokomoyo sohwa wopayo ulimento, Sekwo a'amu somo ulimno, Hoja lopo fosyohumamno. ⁴⁰ Ose ulahoningki hofiko nohumentifi fipo a'amu *wan hantilet* (100), nom'nepo a'amu *fifiti* (50), ose'no ose'no lihumaji'mentohofofoho. ⁴¹ Jisas kako oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inaniku hufa'u so'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwohomentohofofoho. Isamoyoka ulimentisofoho. Isamoyoka nto ulonto kako wopayo'nji inaniku'nji kutikujohofonto kakoe inomokomoyo sohwa wopayo a'amu somo yano ulohofiyo'ne hu'mmentisofoho. ⁴² A'amu hopi'nonohinoso wopayo hiso moi'wo nontifi simeho uhnnimentisofoho. ⁴³ Simeho uhningkahoningki hofiko wosopayo nilifonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwa ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somo mohu'memehumentohofofoho. ⁴⁴ A'amu oso wosopayo hiso Jisasiye aho mta'ni nimentohofoso hwe we'e humamentohofomaho. Hwe'nohino oso wosopayo nimentohofoso sohwa *faif tausen* (5000) humamentohofofoho.

Jisas mijopo hano umentisofoho.

(Matiyu 14:22-33; Joun 6:16-21)

⁴⁵ Osohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwa wopayo ulimento, Sekwo yofayokino nomafikuji oso hwaho nongkihnta'ni Mpetisaita'no simo'mo mpanimno. Ose ulonto a'amu nom'ne somo hofikoe ango pone lihwatimentisofoho. ⁴⁶ Ose ulonto a'amu somo ulikomantanto kako hwofiki'nyo we'e sopo Anitumo jomo ulimolonto simentisofoho. ⁴⁷ Sikuno'nji inomokomoyo yofayokino'njo sohwa mijo ajwopo nohumentaningkofi Jisas kako'nohino mitimomogopo humamentisofoho. ⁴⁸ Jisas uhwonimentisoso yofayokino hono honi wahoningki hofiko yokino wonyopi imentohofofoho. Hwapingoso ole, ifoho engo pahoningki wonyopi imentohofofoho. Iyoho walongkonimonto yahonjo so'nji Jisas mijo yokintahopo hano wento inomokomoyo sohwa wopayo u'ma'mentisofoho. Ngko hofikimo uyakolo'mo nolonto ⁴⁹ Jisas mijopo hano sonaningki inomokomoyo sohwa hofiko nuhwonontifi

yomo yomo yontifi huno ole syafihu'mentohofi, Mewosofoho. Ose syafisyontifi youwo limentohofoho. ⁵⁰ Inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo uhwonontifi iyoho engo unimentisofoho. Oseso Jisas hofikimo komo'no johu ulimento, Sekwo yokumpohn'nyo hmimo'nimno. Ngkonoho. Sekwo iyoho ikutoho. ⁵¹ Ose ulonto kako yofayokinomo kotasahoningki ifoho moi'wo imo'nimentisofoho. Inomokomoyo sohwa yomo yontifi simeho ulikofahoningki huno pi'ningo syafihu'mentohofoho. ⁵² Jisasiye yokumpohn'nyo hwapingo so'no huno muyofoho. Jisas kako wosopayo a'amu pi'ningo engomo umentiso so'no inomokomoyo sohwa huno ito'no mosyafisiyofoho. Oso'no yomo imentohofoho. †

A'amu Ngkenesaletnnta'ango mnokino'njo somo Jisas wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 14:34-36; Joun 6:22-25)

⁵³ Hofiko mijopo nowakentifi Ngkenesalet nongkihnta'ni ifohohosyahumentohofoho. Ifohohosyasyontifi osopo yofayokino ho'nahumentohofoho. ⁵⁴ Hofiko yofayokino ho'nosyahoningkofi hwe moya'mi hopo soponta'angoso hofiko yofe komo'no uhwofontifi limentohofi, Jisasiyoho. ⁵⁵ Hofiko yofe uhwofontifi hopo sopo hano komo'no nowentifi Jisas ntopohoho lahoningkofi a'amu nupa'nontifi hofiko a'amu mnokino'njo somo Jisasiyepono itokwapmentohofoho. ⁵⁶ Jisas ho'mo so'mo nowahoningki a'mokuso a'amu mnokino'njo somo intokwapontifi wopayo mpe yiwo'ningkohofoho sopo itofasyontifi Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo, nakwo jije manji'mofomo aho wakupm'mokano. Ose ulontifi hofiko kakoe manji'mofomo aho upm'mokumentohofoso hofikoe mnokino moi'wo imo'nimentisofoho.

Anituye honingkano hungkunoso a'mane hungkuno somo yakolo'nyofoho.

(Matiyu 15:1-9)

7 A'amu Falisi sohwanji a'amu Mousesiye honingkano hungkunoso lutihwamotofo Jelusalem mta'ango sohwanji Jisas nohumentanjopo uhu'mokontifi ² Jisasiye inomokomoyo sohwa uhwonimentohofoso hofiko aho mijo miyotiku'nyo'njo wopayo niwo'ningkohofoho. Falisi sohwafe yahinoso momaso'njo hwafoho. ³ A'amu Falisi sohwa a'amu Juta hopi'nonohino so'nji hofikoe yahino ole, Nakwo wopayo wonano lontifeso simo'mo aho mijo yotiku'nontifi niwo'ningkohofihwafoho. Hohonta homningkwohwasafe yahino oloso tipema'mentohofoho. Hofiko huno ole aho miyotiku'nyo'njo wopayo nososo ou simeho mo'mo wonyo mnaweho. Ose syafihu'mentohofoho. ⁴ A'amu huhwo sohwa wosopayo mpe yiwo'ningkohofoho sopo nta'ni nopontifi aho mijo miyotiku'nyo'njo'manji hofiko wopayo manyofoho.

† Jisas kako hwe moya'mi some wopae yano imentisoso kakoe yokumpohn'nyo nom'ne kengo itihwamentisofoho. Oso hofikoe yomo engo yontifi uhwonimentohofoso Jisas kako mijopo hano ponto ifoho somo yoka ulimentisofoho.

Nom'ne yahino oso pa'nyoso pi'ningo weho. Hofikoe noswanyo, iku'yo, hwontoho yo'mayoso mijo ito'no yajjiwo'ningkohofoso kiho'ne'maho. O'o hofikoe yahinofoho. ⁵ Oseso a'amu Falisi sohwanji Jutafe hwe engo sohwanji Jisasimo ulohonimentohofi, Jije inomokomoyo sohwa neyakwasafe yahinomo miningkayo'njo peho'no yalokwofo. Hofiko aho mijo miyotiku'nyo'njo wopayo niwo'ningkohofoho. ⁶ Ose ulohoningkalahoningkofi Jisas ulimento, Hohonta Aisaiya hwe Anitu hungkuno ulahoningki a'amumo lutihwamojo sohwo sekwo a'amu mango'nohino hwasyo nehopi mti'mokumento,

Olo a'amu loso hofiko mango mta'nohini ho'nonimawo'ningkohofoho.

I, hofiko ngkimo simeho montapefoho.

⁷ Hofiko a'amu hwahoponjo sofe hunoso nomantifi Anitu mta'angofoho lontifi a'amu hwaho ayo'mjo somo lutihwawo'ningkohofoho.

Oso'no hofiko ngkimo wonyopi jomo ntiwo'ningkohofoho.

Aisaiya ose mti'mokumtisofoho. ⁸ Sekwo Anituye hungkunomo haloho maposo'njo yontifi seyakwasafe yahinomnohini iningkawowo'ningkohofihwasoho.

⁹ Ou, sekwo huno ole syafisiwo'ningkohofi, Nakwo huno'njo hwona'nyoho. Ose liwo'ningkohofihwasoho. Sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofoso seyakwasafe yahino somo yiwo'ningkohofihwasoho. ¹⁰ Mouses hohonta ole limento, Kiko jije mpohwo na'umo tifi finingkayo. U, a'amu fihwo kako hungkuno wonyo kaningkwowho kona'wohimo uloso osohwo kako poyo wape'nono. ¹¹ I, sekwo ole liwo'ningkohofoho, Hwe fihwo kako hamniyoho hi'njo sohwo kaningkwowho kona'wohimo ufo'mayo so'no, i kako sikimo ulimontonoho. Ngko hamniyoho yo'mayoso wosejapmmonji ko yoheso ngko ole nto limalefoho. Ngko Anitumo uyimne'no yohono. ¹² Oso hwe huhwo sohwo ose ulonto kaningkwowho kona'wohimo mufo'maso'njo yiwo'ningkiso hweho. Oso'no sekwo Falisi sohwaso wopingofoho lontifi liwo'ningkohofoho. ¹³ Ose ulontifi Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofoho. Seyakwasafe hunomnohini iningkawo'ningkohofoho. Oso yahinoso anga'nohinofoho. Pi'ningo oso pa'nyoso weho.

Yo'mayo a'amumo wonyo imokuwo'ningkisofoho.

(Matiyu 15:10-20)

¹⁴ Jisas hwe moya'mimo ngkiyepono wapifento johu ulimentisofoho. Nopahoningkofi ulimento, Sekwo hopi'nono ito'no nupa'ningkuji huno fisafihupmno. ¹⁵ Yo'mayo nyo'neso a'amufe honingkano wonyo umo'nimonte'maho. O'o yo'mayo simeho mta'angoso a'amufe hunoso wonyo hungkuno'njosohoningkano wonyo umo'nimontonoho. ¹⁶ Sekwo haloho'njoku'manji nje hungkunomo haloho popmno.

¹⁷ Jisas oso a'amu huhwo sohwa ulikomanto ango nom'nemo swahoningki kakoe inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Oso pahnnimo hungkuno lohinoso ne pipilo. ¹⁸ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo

huhwasi ngkine'no huno maseyoholiyohoho. Upa'nim-no. Yo'mayo toho nyo'neso honingkano wonyo imokiyo'maho. ¹⁹ O'o wosopayo hiso simehomne'no nikwato nihu'nahone ho'namo. Wopayo hiso jije hunomne'maho. Ose ulimentisofoho. Oso'no Jisas yo'mayo hopi'nono nyo'neso hano mopitofasiyo'njofoho. ²⁰ Jisas nom'ne hungkuno ulimento, Yo'mayo a'amufe huno mta'angoso Anituye timo sopo oso hiso a'amufe honingkano wonyo imokiyofoho. ²¹ Yo'mayo huno mta'ni swaponteso ole, huno wonyo syafisiyo ape sik-injomo wonyo ulohofu, yo'mayoso hufo iyo, a'amumo fonjasiyo, nom'ne hwafe ape hufo iyo ²² a'amumo yo'mayo so'no hi umo'nyo, yo'mayo wonyo honingkano, hwasyo hungkunojo, yokumpohn'nyo, simeho wonyo, sitofo hungkunojo, ngko a'amu wopingo'nohino syafisiyo'ne, yo'mayo fonifonyo. ²³ Oso hopi'nono a'amufe huno mnaweho. A'amu fihwo oso wonyoso huno syafisyihwosi kako yihwoso'no, kakoe honingkano wonyo imo'nonefoho. Ose ulimentisofoho.

A'mu Founisiyanta'angosi Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi umentisofoho.
(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Osopo nta'ni Jisas nolikafonto, hwaho pone Taiya mofone sopo nowento osopo a'amu fihwo angomo nohumanto a'amu ngkimo yofe manihwofe'njo yohofo ose kolonto a'amu Jisas humentanjosu pone'no huno moi'wo umentisofoho. ²⁵ A'mu fisi oso angosopo nta'ni kakoe mu we'e towahuno wonyo'njosi Jisas humaho upa'nonto komo'no noponto Jisasiye sifilaku'nyo'mo hwomtame ehumentisofoho. ²⁶ Olo a'mu losi kako Juta a'mu'maho. O'o, kakoe a'amu Founisiya, hwaho Siliya nta'angiyoho. Kako Jisasimo jomulimento, Towahuno wonyo nje mumo humasolo wae ntohofiyo.

²⁷ Ose ulahoningki Jisas a'amu Juta somo ufo'mayo'nehwo pahnnimo hungkuno ulimento, U, nakwo mehomife wosopayo mehwasi siwojomo woho'nimofantontaho. O'o, awonoho. A'amu sohwo mehomi somokaki'no wopayo uyantifeho. ²⁸ I ose ulahoningki a'musi syafihu'mento, Ngko a'amu Isilaeli'maho. O'o, siwojo pa'niyoho. Ose syafisyonto ulimento, Hwe Engofo, kiko nehopi lohino. Oseso mehomiso wopayo pahoyo'mayoso umokwajifijosu siwojo wanimontonoho. Oso'no kiko ngkimo nifo'maho. ²⁹ Ose ulahoningki Jisas yomo yonto ulimento, Oso hungkuno wopingo lohino so'no jije angopo nowehoji jije mumo uhwonjosu towahuno wonyo sohwo nto uliko'masu uhwonimonnoho. ³⁰ Ose ulahoningki a'musi kakoe angopo nowento uhwonimentisoso kakoe mu saho fosyowentaningki uhwonimentisoso towahuno wonyo nto uliko'ma'mentisofoho. Hofiyo fosyowentaningki uhwonimentisofoho.

A'amu haloho piku'nnyo melanyo tango'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

³¹ Jisas angu Taiya sopo nta'ni nuliko'manto hwaho Saitoun uyakolofonto angopone engo aho hufa'u hopi'nonohino Ntekapolis sopo uyakolofonto Mijo Ayo Ngkalili sopo i'mofapmmentisofoho. ³² Osopo a'amu nom'neso Jisasimo a'amu haloho piku'nnyo melanyo tango'njo sohomo ipemotapontifi jomo ulimentohofi, Jije aho olo hwe lohomo fikisasyo. ³³ Ose ulahoningkofi oso hwe huhwo sohomo Jisas utimanto Jisasi'nji we'enepi nowenji siko'nohino nohumanji Jisas kako ajo'miyoso hwe sohwoe halohomo kisahumentisofoho. Kiasyonto memijo ajo'miyomo emjoma'nonto hwe sohwoe melanyopo kisahumentisofoho. ³⁴ Jisas kako ahwomomo uhwononto simano esyafonto ulimento, *Efata*. Hwapingoso ole, Haloho wokuhwosampeno. ³⁵ Ose ulahoningki hwe sohwoe haloho komo'no hwosampo lohofahoningki kakoe melanyo wopingo imo'ningkahoningki hungkuno ito'no limentisofoho. ³⁶ Oseso Jisas a'amumo apa'no i'mofaponto ulimento, Olo yohe loso'no sekwo nulikutoho.

Ose ko ulahoningki hofiko hahn'nyo yontifi a'amumo uliwo'nimentohofofoho. ³⁷ Yo'mayo Jisas imentiso so'no hofiko pisopisaho mjalimiwentifi hofiko ulimentohofi, Yo'mayo Jisas yiwo'ningkisoso wonyoangkafo'nohinofoho. A'amu haloho piku'nnyoso upo'nalokwofo. A'amu ilo'nnyoso hungkuno ito'no lalokwofo. Ose limentohofofoho.

Jisas a'amu 'foua tausen' (4000) sohomo wopayo umentisofoho.
(Matiyu 15:32-35)

8 Nom'ne sikuno somo a'amu pi'ningo engo apa'no Jisas nohumantanjopo uhu'mokumentohofofoho. Hofiko nohumantifi hwe moya'mi wosopayo moi'wo imo'ningkahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no johu ulonto, ulimento, ² Ngko olo hwe moya'mi lomne'no hitoho ntokwoho. Sikuno hufa'u sihune ngko'nji humantohofofoho. Hofiko wosopayo anefoho. ³ Mijoho'nohino hofikoe angopone'no lihwatimeso hofiko honingkanopo timo sikuno'no ulohofontifeho. A'amu fiso ikanopo nta'ni pmmalofofoho. ⁴ Ose ulahoningki kakoe inonokomayo sohwa ulimentohofi, Olopo a'amu mohumunyoponoho. Wosopayo hwe moya'mi somne'no nti'mta'ni tipemanehwono. Awonoho. ⁵ Ose ulahoningkofi Jisas ulohonimento, Sekwo wopayo alale weho. Ose ulahoningki ulimentohofi, Wopayo aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u weho.

⁶ Ose ulahoningkofi Jisas hwe moya'mi somo ulimento, Sekwo hwaho lopo fosyohumamno. Ose ulonto, kako wopayo aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyoso nomanto Anitumo isamayoka ulonto wopayoso kutikujo lohofonto, kakoe inomokomoyo sohwanu uyahoningki hofiko a'amumo hu'muyimento-hofofoho. ⁷ Inaniku we'e tipema'mentohofoso Jisas nomanto Anitumo isamayoka ulonto inomokomoyo

sohwamo ulimento, Olo'nji a'amumo fohu'muyimno. ⁸ Hofiko wopayo nonontifi simeho uhnninkahoningki wopayo nilifee'mentohofoso inomokomoyo sohwa sohwo ho'yo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne nta'ni hufa'uyo somo mehu'memeehumentohofofoho. ⁹ A'amu hiso we'e humamentohofomaho. A'amu *foua tausen* (4000) humamentohofofoho. ¹⁰ Jisas a'amu homo somo wopayo moi'wo uyonto hofikoe angopo ne'no lihwatimentisofoho. Kako kakoe inomokomoyo sohwanji yofayokinopo kotasontifi hwaho Ntalimanuta'no wako'mentohofofoho.

A'amu Falisi sohwa Jisasimo yamofu ulohofantifi imentohofofoho.

(Matiyu 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹ Osopo a'amu Falisi sohwa Jisasimo u'mantifi kaimo yamofu ulohofone'entifi yoka hnnoma'mentohofofoho. Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso fonetihwaho. Ose uhwoningkuhwasi Anitu kiko'nji humaho wolano. Ose lontifi huno syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwo Anituye Hwe Ne hwolikeno. ¹² Ose ulahoningkofi Jisas simeho tango uyahoningki simano esyamo lohofonto, ulimento, Sekwo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso peho'no uhwonantife'ne lohoho. Hungkuno nehopi waselimo. A'amu olo hwaho lopo lohonta humalofoso hofiko oso yo'mayo hiso muhwonifitnnehofo. Nihu'no awonoho. ¹³ Ose ulonto oso a'amu somo uliko'manto Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwa'nji hofiko yofayokinopo apa'no kotasontifi asomo wako'mentohofofoho.

A'amu Falisi sohwanji hwe engo Helouti'nji hofikoe wosopayo engo imo'nyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 16:5-12)

¹⁴ Nowakentifi inomokomoyo sohwa wopayo'no iningo mofontifi momasofoho. Wopayo kenga'nohini yofayokinomo wo'nyofoho. ¹⁵ Nowekontaningkofi Jisas simano pento pahnnimo hungkuno ulimento, Upa'nimo. Sekwo a'amu Falisi sohwanji Helouti'nji hofikoe yahino somne'no i'waho fiyimno. ¹⁶ Inomokomoyo sohwa nupa'nontifi hnnimentohofi, Nakwo wopayo iningo mofihwone so'no hungkuno nalohoho. ¹⁷ Ose hnninkahoningkofi olo hiloso Jisas huno uyahoningki hofikimo ulohonimento, Wopayo umofonyo iyo so'no peho'no hnalokwofo. Sekwo huno'maseyotaho. Sekwo huno mosyafisiyo'njo liyohofo. ¹⁸ Sekwo timo hi'njo hwasoho. Muhwonalokuliyohofo. Sekwo haloho hi'njo hwasoho. Mupo'nalokuliyohofo. Sekwo iningo loseyalofoho. ¹⁹ Ngko wopayo aho fehohnjo hopi'nono kutikujo lohofonji a'amu *faif tausen* (5000) sohwa wamaleso oso wopayo nilifee'malofoso sekwo ho'yo alale hu'memeehumalofo. Inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoho. ²⁰ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Nom'ne sohonta ngko wopayo aho fehohnjo hapi'nono nom'ne mta'ni hufa'u kutikujo lohofonji a'amu *foua tausen* (4000) sohwa wamaleso oso wosopayo nilifee'malo-

foso sekwo ho'yo alale hu'memeehumalofo. Inomokomoyo sohwa ulimentohofi, Aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. ²¹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Oseso sekwo nje yokumpohn'nyo so'no huno maseyoholiyohoho. Wosopayo so'no huno pi'ningo peho'no syofisyalokwofo. Ose ulimentisofoho.

Hwe Mpetisaitanta'ango sohwoe timomo Jisas wopingo umokumentisofoho.

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angu Mpetisaita i'mofopahoningkofi a'amuso hwe timpi'nyo sohmo ipemotapontifi Jisasimo jomo ulimentohofi, Olo hwe lohomo kiko aho timopo fikisyusyo. ²³ Oseso Jisas kako hwe tipi'nyo sohwoe aho nomanto angkuhwafopo mempo hohnta'ni ipemotoswaponto kakoe timomo memijo uyati'mofonto aho kisusyonto ulimento, Kiko yo'mayoso nto lihwoningkino muhwoningkoho liyohino. ²⁴ Ose ulahoningki hwe sohwo fe'nihwononto ulimento, Ngko a'amumo uhwoningkohono. Hofiko iyo hopa pohotowalokwofo. ²⁵ Ose ulahoningki Jisas hwe huhwo sohwoe timomo aho apa'no kisuyahoningki kako timo yokumpohn'nyo uhwononto timo wopingo imo'nimentisoso, yo'mayo ito'no uhwonimentisofoho. ²⁶ Ito'no uhwoningkahoningki Jisas ulimento, Jije angopono fiwano. Olo angkuhwafo lopo asomo nopohotoho. Ose ulimentisofoho.

Pita Jisasimo ulimento, Kiko Kilais kiyoho.

(Matiyu 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hwaho Ngkalili uliko'mantifi hwaho Sisaliya Filipai nowentifi Jisas hofikimo ulohonimento, A'amuso ngkine'no pehofo mjolimiwalokwofo. ²⁸ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, A'amu fehohnjoso kikine'no ole lalokwofo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo'keno. A'amu nom'ne fehohnjoso ole lalokwofo, Ilaijakulikeno. Nom'nehwa a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki li-mojo sohwo'keno. Kikine'no ose mjokilimiwalokwofo. ²⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulohonimento, Sekwo sohwaso ngkine'no pehofo ntiwo'ningkohofihwasilo. Ose ulahoningki Pita ulimento, Kiko Kilais kiyoho. Anitu nakwo a'amu Jutasi'nimo nefe'mayo'ne kuhwotimentiso hwasoho. ³⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso hiso ntohinoso a'amumo nulohotoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwa kako poyo imo'none so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwa wamaleso lutihwoma'mento, A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko tohino engo noma'mne hwo'nyoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu tajo angu syoho'njo sohwanji Jutafe honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho sohwanji hofiko ngkine'no nakwolaho ntikui hohujo ikenjanimofikui nofonjanifitnnefoho. Nofonjanisyikui sikuno hufa'u sihune memjanimofih-

woso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho. ³² Ose ulonto olo hungkuno yoloho neso ulimentisofoho. Seten kako Pitamo huno ufohotofahoningki Pita kako Jisasimo we'eneipi ipemotawento yoka uloma'mento, Jisas, oso hungkunoso wopingo'maho. Oso hunoso nosyafisyohotoho. ³³ Ose ulahoningki Jisas ikinjamo lohofonto kakoe inomokomoyo nom'ne sohwa uhwononto Pitamo yoka ole ulimento, Pita, jije hungkunoso ngkilaho. Anituye'maho. O'o, Seteniye hungkunofoho. Kiko Seten sohwo i'waho ntohofo. Kiko nje hohujo lo'mo filoho'nawofo.

³⁴ Ose ulonto kako nom'ne hwe moya'mi so'nji inomokomoyo sohwanjimo joho ulonto ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonningkopano lifijo'manji sekwo sekwoe semo'niwo'ningkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahiningkuji sekwo nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijoso ngkimo mofone sopo tifi nningkapmno. ³⁵ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo, Kakoe songo ne'no humayoso wopiwahu'mtonoho. Oso'no a'amu fihwo ngko'nji nje hungkuno'ntnne'no huno uyahoningkuhwo kakoe humayoso piwasoyososo hwangu kakoe humayoso wotipema'montonoho. ³⁶ A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaho lophonjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako tikanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. ³⁷ I, kakoe songo humayoso ne ane'manji kako pipi yone'elo. Awonoho. ³⁸ A'amu fihwo olo hwaho lopo a'amu honingkanu wonyo'njo humaso sohwo kako nje hungkuno so'nji ngko'ntnne'no hohujo ikinjanimofoso sohwo ngko oso huhwo sohume'no tifi no'mo hohujo ikinjimom'nefoho. Ou, sohonta ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo wopingo'nohino sohwafe yokumpohn'nyo'nji olo hwaho lopo asomo pmme sohonta a'amu ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohune'no ngko hohujo ukinjimom'noho.

⁹ Jisas kako oso a'amu somo ulimento, Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olohonta humalofo fehohnjoso mape'nontaningkuji Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji a'amumo wopingo wonyoangkafo mokosyohumayo somo uhwonantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisasiye a'apaho nom'ne kengo imo'nimentisofoho.
(Matiyu 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohna'ni anga'no memjaofahoningki Jisas kako Pita'nji Jemisi'nji Jounja oso hwamo nutimanto hofiko hwofiki'nyo sawemo engo sopono nokotasontifi hofiko'nohino nohumentaningkofi Jisasiye a'apaho nom'ne kengo imo'ningkahoningki hofiko uhwonimentohofofoho. ³ Jisasiye manji'mofo nihu'no halojo imo'nonto mofehi'nyo pa'nyo imo'nimentisofoho. Oso manji'mofo halojoso a'amu olo hwaho lopo oso halojo pa'nyoso mamti'mokufitnehoho. ⁴ Inomokomoyo sohwa uh-

wonimentohofoso Ilaija'nji Mousesi'nji ahwomo mta'ango sohwa'u Jisasimo u'manji hungkuno hnnimentohofofoho. ⁵ Pita kako huno pi'ningo syofisikaofonto Jisasimo ulimento, Nakwoe Lonetihwayohwosi, nakwo olopo humentani sehoningkuhwoneso wopingofoho. Olo hilo so'no syafisiyo'neso ango hufa'u sihune womolantane'no yihwono. Anga'no kiko'nefoho. Anga'no Mousesimnefoho. Nom'neso Ilaijamnefoho. ⁶ Pita kako oso hiso'no huno ito'no muyahoningki ose ulimentisofoho. Inomokomoyo sohwa iyoho we'e unimentiso'maho. ⁷ Osohonta himo hofikimo ifeehu'mokosyahoningki mampaho himo mta'ango ole ho'nimento, Olohwo nje Hwomufoho. Ngko simeho uyiwo'ningkohe hweho. Kakoe hungkunomo sekwo upa'nimno. ⁸ Ose upa'nontifi fe'nihwonimentohofoso hwe ahwomo mta'ango sohwa'u ne'no anepo uhwonimentohofofoho. Jisasi'nohino humentaningki uhwonimentohofofoho.

⁹ Jisasi'nji inomokomoyo sohwanji hwofiki'nyo hopo sopo nokotapontifi Jisas ulimento, Olo sekwo uhwoningkohofoso loso'no olohonta a'amumo nulikutoho. I, hwangu ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni poyo imo'ni'me'no Anitu apa'no ntokafoso sohonta sekwo a'amumo olo uhwoningkohofoso loso'no ulifijo. ¹⁰ Ose ulahoningki hofiko a'amu nom'ne somo ulimentohofomaho. I, oso'no ole hnnimentohofi, Kako poyo pe'ningkuhwoji apa'no songo likafo'ne hungkuno hwapingoso pipilo. ¹¹ A'amu honingkanu hungkuno lutihwamotofo sohwa ole liwo'ningkohofi, Ilaija kak-i'no wapmmontonoho. Tifi sohonta Kilais hwe Anitu uhwasopo'mentiso sohwo wapmmontonoho. Oso hiso peho'no lalokwofo. ¹² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ou, hungkuno nehopi lalokwofo. Ilaija kako simo'mo nopihwosi yo'mayo hopi'nono ito'no wesiyohumantonoho. Hungkuno nom'ne mti'mokumentohofoso ole, Hwe Anitu uhwasopo'mentiso sohwo olo hwaho lopo tohino engo tipemanefoho. A'amu sohwa oso hwe sohomo nakwolaho ulifitnefoho. Oso'no sekwo huno fisyafihupmno. Ole selalokweno Hwe Ilaija kako pmmentisofoho. Nopahoningki a'amu hofikoe huno hwahoponjo tipemantifi hwe huhwo sohomo wonyo umokumentohofofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso oso hiso'no hohonta mti'mokumentohofoso olohonta ne imo'nimentisofoho.

Jisas hwomu towahunu wonyo'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.
(Matiyu 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Hofiko nom'ne inomokomoyo sohwa u'mantifi uhwonimentohofoso a'amu pi'ningo engo nohumentaningkofi a'amu honingkanu hungkuno lutihwamotofo sohwanji inomokomoyo sohwanji yoka hnnimentohofofoho. ¹⁵ A'amu pi'ningo engoso Jisas nopontaningki uhwonontifi yomo yontifi hano komo'no wentifi Jisasimo u'mantifi, Nakwoe hwe engo hwosoho ulimentohofofoho. ¹⁶ Jisas inomokomoyo sohwa ulimento, Sekwo yoka peho'no hnnalokwofo. ¹⁷ Ose ula-

honingki hwe fihwo a'amu'nji ajwo so'mo humohumatiso sohwo ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, towahuno wonyo nje hwomumo mango mampi'nyo mesimokinyo. Oso'no kikiyepono ipemotapohono.

¹⁸ Towahuno wonyo sohwo nje hwomumo humanto wonyo kimokuwo'ningkisofoho. Kako hwomumo hwa-hopo kumokwojahoningki hwomu sohwo makutotafo sapiwo'ningkisofoho. Saponto mango kilompusyiwon'ningkisofoho. Kako a'apaho melohofafiwo'ningkiso hweho. Oseso ngko jije inomokomoyo sohwo ulohoningko, Towahuno wonyo lohomo wae feepmno. I hofiko hopo'maho.

¹⁹ Jisas ose nupa'nonto inomokomoyo sohwo ulimento, Hwe moya'mi lohonta humalofo soku, sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono muyo kuyoho. Ngko sekwo'nji humayoso sikuno alale womemjanimo'montolikeno. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'maneso sikunoso alale womemjanimo'montolikeno. Hwomu huhwo sohwo ngkiye pone'no utimotapmno. ²⁰ Ose ulahoningki hofiko hwomu ipemotapahoningkofi towahuno wonyo sohwo Jisasimo uhwononto kako hwomumo yomo yomo yokumpohn'nyo umokahoningki hwomu hwahopo piwasyonto, yiwolo'mo yiwolo'mingo lohofonto makutotafo halojo'nohino swapmentisofoho. ²¹ Jisas kaningkwohumo ulohonimento, Sikuno alale yiwo'ningkisoto. Ose ulahoningki ulimento hwomu we'e sohwo imentisofoho. ²² Fehonta tohomo kehwofitofasyonto fehonta mijomo kehwofitofasyonto wofonjahumonto iwo'ningkisofoho. Kiko hopo'manji kiko nakumo hitoho kilofihwoso'no, Fonefo'maho. ²³ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ou, nehopi, jije simeho hi'ntnnonohinoso hopo'manji yo'mayoso kiko woma'monnoho. ²⁴ Ose ulahoningki kaningkwohwo komo'no ulimento, Simeho hi'ntnnono kijopalokweno. Oseso nje simeho hi'ntnnonohinoso we'efoho. Nifo'maho.

²⁵ Ose ulahoningki Jisas a'amu pi'ningo engo uhu'mokontaningkofi uhwononto, towahuno wonyo sohwo yoka ulonto ulimento, Towahuno wonyo sohwo hwomu lohomo mampi'nyo imokuwo'ningkino hwasoho. Olo hwomu lohomo nihu'nahone uliko'maho. Apa'no nopaswohotoho. ²⁶ Ose ulahoningki towahuno huhwo sohwo joho mohm'no lonto, hwomumo hwahopo kumokwajonto yomo yomo yokumpohn'nyo imokonto nihu'nahone uliko'mamentisoso hwomu sohwo poyo pa'nyo imo'ningkahoningki a'amu fiso ulimentohofi, Poyo pe'ningkohoho. ²⁷ Oseso Jisas hwomu sohwo aho nomanto ulikofahoningki hwomu sohwo lika'mentisofoho.

²⁸ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angomo noswontifi hofiko'nohino nohumantifi Jisasimo ulimentohofi, Pipilo. Nakwo towahuno wonyo wae meeofesofo. ²⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Anitumo jomo ulifijoso sekwo oso towahuno huhwo sohwo wae yaopitnehoho. Nom'ne honingkanono awonoho.

Jisas kako poyo pe'ningkuhwosi apa'no likafone so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Oso angoo hopo sopo uliko'mantifi hofiko hwaho Ngkalili ajwo sopo umentohofoho. Jisas kako a'amu yofe manihwo so'njo uyife lonto imentisofoho.

³¹ Hwapingoso ole, kakoe inomokomoyo sohwo lutihwamne'ento imentisofoho. Kako ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo nje mango sohwo aho somo ho'nonisyahoningkuji hofiko wofonjonisyantifeho. Poyo imo'nimo sikuno hufa'u sihune memjanifihwoso'no Anitu apa'no ntokafonefoho. ³² Ose lutihwahoningki inomokomoyo sohwo hofiko huno ito'no syafihu'mentohofomaho. I oso'no Jisasimo ulohonyo so'no hofiko iyoho imentohofoho.

Hwe yofe engo'njo yakolo'nnyo tihwolo.

(Matiyu 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Hofiko pone Koponeyam i'mofapontifi osopo Jisas angomo nohumanto ulohonimento, Sekwo honingkanopo pehofo hningkohoho. ³⁴ Inomokomoyo sohwo hofiko wonimango uningkahoningki mampi'nyo humamentohofoho. Hwapingoso honingkanopo ole hningmentohofi, Nakwo sohwo'ni nakwoe hwe yofe'njo simo'mjo tihwolo. Ose hningmentohofoho. ³⁵ Jisas ampo humanto inomokomoyo sohwo joho lutimanto ulimento, Sekwo hinjo hwasoho oyonimno. Upa'nimo. Hwe fihwo kako Anituye timopo hwe engo umo'nimo loso sohwo kako a'amufe timopo hwe yofe ane pa'nyo imo'noso sohwo a'amumne'no momayo ulohofiyohweho. Osohwo kako yofe engo'njo imo'none hweho. ³⁶ Ose ulonto, mehomi fihwo utimanto, kakoe popapo momokosyohumanto inomokomoyo sohwo ulimento, ³⁷ A'amu fihwo kako olo mehomi lopa'nyo sohwo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'mantohoho. A'amu fihwo ngkimo nifo'mayo oso pa'ningoso nje mpohwo ngkimo nihwatimentiso sohwo huhumo ufo'makwoho.

Hwe nakwo'njo hohnta'ni nefe'mayo sohwo nakwoe a'amufoho.

(Luk 9:49-50)

³⁸ Ose ulahoningki Joun ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, nakwo uhwonimalohwoneso hwe fihwo kako jije yofe lonto, towahuno wonyo wae yaofontaningki uhwonimalohwonefoho. I oso'no kako nakwo kikimo tifi mokiningkwaloku yihwone so'no nakwo kakimo ulimalohwono, Kiko Jisasiye yofe'nji towahuno wonyo wae yaofohotoho. ³⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ose ulohomalofoso wonyofoho. Sekwo kakoe honingkanomo nopijumofikutoho. A'amu nje yofe lososo yo'mayo wonyoangkafo yososo kako ngkimo sitofo komo'no mantonehoho. ⁴⁰ A'amu nakwoe syoho somo mohwempenamofehwo'manji nakwoe a'amu hweho. ⁴¹ Hungkuno nehopi selalokweno, Hwe fihwo sehona-

soso huno ole wosyafihu'montono, Anituye a'amu hwafoho. Ose syafisyihwosi mijo nyo'ne sejapososo, oso hwe sohomo Anitu wopingo uloho'mtonoho.

Yo'mayo wonyoso a'amufe simeho hi'ntnnonohinomo wonyo imokiyofoho.
(Matiyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Olo mehomi simeho hi'ntnnono ntapiwo'nyo sohu mo a'amu huno wonyo'njo fihwo ulososo, Jisasimo hohujo fikinjafo. Honingkano wonyo lomo tifi finingkayo. Ose uloso sohwo mehomi huhwo sohwo honingkano wonyomo iningkayo so'no oso hwe huno wonyo'njo huhwo sohomo Anitu tohino mikunimposo uyonefoho. Oso a'amu huhwo sohomo sojo mikunimposo engo so'nji kakoe ti'wangomo impe ifakojukui mijomo ho'naofontifijontentesi wopingo'nesohilo.

⁴³ Jisas ose ulonto pahnnimo hungkuno ulimento, Oso'no jije aho honingkano wonyo imofonoho lohoji ahaso hwempeemo lohofohoji aho anga'nohono'nji honingkano wopingomo iningkahuji Anituye angopo sohoji wopingo wohumamonnoho. Ou kiko aho hufa'u'njo honingkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokunjo somo uhnefoho. Wonyo wohumamonnoho. ⁴⁴ [Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nnyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho.]

⁴⁵ Jije sife honingkano wonyo imofonoho lohoji sifeso hwempeemo lohofohoji sife anga'nohono'nji honingkano wopingomo iningkahuji Anituye angopo sohoji wopingo wohumamonnoho. Ou kiko sife hufa'u'njo honingkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokusomo uhnefoho. Oso wonyofoho. ⁴⁶ [Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nnyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho.] ⁴⁷ Jije timo honingkano wonyo imofonoho lohoji tihwotofamo lohofohoji timo anga'nohono'njo honingkano wopingomo iningkahuji Anituye angopo sisoso wopingofoho. Ou kiko timo hufa'u'njo honingkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokunjo somo uhnefoho. Oso wonyofoho. ⁴⁸ Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nnyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho. ⁴⁹ A'amu wopayopo sa mofikui nifijoso me-eso wopingo uyimtonoho. Oso pa'nyo tohino yo'mayo tango ne'mahwoso'no yamofa nahofonefoho. Yamofa hiso wopingo namokonefoho. ⁵⁰ Nakwo wosopayo sa'nji niwo'ningkuhwoneso wopingofoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'ningkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wopingo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. I oso'no sa wopingo pa'nyo hmimo'nimno. Sekwo a'amu nom'ne so'nji pompenjiyomo fohumantokuno.

Jisas ape ho'nasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Matiyu 19:1-12; Luk 16:18)

10 Osopo nta'ni Jisas nowento hwaho Jutiya uyakolofonto Mijo Joutan sohomo nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Osopo a'amu pi'ningo engo apa'no u'mahoningkofi kako hungkuno lutihwamojo pa'nyo lutihwamentisofoho.

² A'amu Falisi fihwa hofiko Jisasimo nu'mantifi kaki mo yamofa ulohofono lontifi ulimentohofi, Nakwoe honingkano hungkunososo ape ho'nasiyo so'no pehofo nalimotofo. Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasiyoso oso wopingotaho. ³ Ose ulohoningkofi Jisas ulimento, Mouses seyakwosamo olo so'no pehofo ulimojoto. ⁴ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Mouses ole ulimento, Hwe kako nje ape woho'nahumo lososo sohwo kako oso hungkuno hiso ifalifaliyo wamti'mokono. Oseso kako kakoe apemo nihu'nahone woho'nasyono. ⁵ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Mouses kako sekwo yokumpohn'nyo so'no oso hungkuno hiso mti'mokumentisofoho. ⁶ I oso'no simo'mo ne'mo Anitu yo'mayo hopi'nono mti'mokumentisofoho. Oso hungkuno hwe'nji ape'nji mti'mokumentisofoho. ⁷ Olo hilo so'no hwe fihwo kaningkwohwo kona'wohimo uliko'mahwosi kakoe ape'nji nem'no makotoku woloho'nanjiyoho. ⁸ Siko'ya'u anga'nohino umo'nanjiyoho. Oseso siko a'amu hufa'u umo'nanji'maho. O'o, sikoe a'apahoso anga'nohino umo'nanjiyoho. ⁹ Oso'no Anitu osiya'umo nto mokotijwohumasofoho. U, oloso nomtihuposo'eno.

¹⁰ Oso hungkunososo ulahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angomo noswontifi hofiko Jisasimo ape ho'nasiyo hungkuno hiso'no ulohonimento-hofofoho. ¹¹ Jisas ulimento, Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasiyoso sohwo kako nom'ne ape masoso oso hwe huhwo sohwo ape hufo iyo honingkano imokwoho. Olo hwe huhwo sohwo kakoe ape simo'mjo simo honingkano wonyo imokiyofoho. ¹² Oseso ape kakoe hwehumo nuliko'mahwosi nom'nehumo uma'nyoso kako honingkano wonyo imokonefoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas mehomimo aho ulonjimokumentisofoho.
(Matiyu 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ A'amu pi'ningoso hofikoe mehomi Jisas mnokinopo aho ulonjimokonontifi motopahoningkofi Jisasiye inomokomoyo sohwa hofikimo yoka ulimento-hofofoho. ¹⁴ Jisas nupa'nonto kakoe simeho tohino umningkahoningki ulimento, Sekwo mehomi somo nopijumofikutoho. O'o, hofiko ngkiyepono wapife. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo imo'nifijo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo ito'no wohumantifeho. ¹⁵ I, hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo mmo'nyonjo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo humayoso hopa'maho. Nihu'no awonoho. ¹⁶ Ose ulonto kako mehomi somo hu'mema lohofonto kakoe huyo'mo memokosyohumanto kako aho mnokinopo kisasyonto Anitumo jomo ulimentisofoho. Mehomi ito'no mokosyohumayo'ne'ento ulimentisofoho.

Hwe ho'yango engo'njo sohwoe hungkunofoho.
(Matiyu 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Jisas honingkanomo nowentaningki hwe nom'nehwo Jisas nohumentanjopo komo'no i'mofawento

hwomtame uloho'mentisofoho. Kako Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko Anituye yahino wopingo netihwawo'ningkohino hwasoho. Ngko engolopohamo songo ne'no humayoso pipi tipema'mnehono. ¹⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko wopingo hwasoho eso peho'ne ntohino Anitu kako'nohino wopingo hweho. ¹⁹ Kiko honingkano hungkuno huno moi'wonoho. Kiko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtihuposo'eno. Kiko yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. Kiko jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi finingkayo.

²⁰ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko hungkuno homo somo upa'nimopmmote sohwo'ni olohonta ne'no ose'nohini iningkowalokweno. ²¹ Ose ulahoningki Jisas kakoe simo'mangopo timo uhwononto simeho uyonto ulimento, Nom'ne syoho anga'no fiyo. Jije ho'yango yo'mayo hopi'nonohinoso a'amu mpe wakilohopife. U, kiko hamniyoho matne'eno oso hiso nomahoji a'amu yo'mayoso umofonyo iwo'ningkohofu somo uyo. ²² Ose ulahoningki kako simano pento simeho tango uyahoningki kakoe angopono umentisofoho. Hwapingoso kakoe ho'yango yo'mayoso pi'ningo'njo hweho. A'amu somo muyimnehono lonto umentisofoho.

²³ Jisas timo fe'nihwononto inomokomoyo sohwo ulimento, Hwe kako ho'yango engo'njo yokumpohn'nyo mokosyohumaso sohwo kako Anituye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo pipi swonehwolo. Hamniyoho ho'yangoso hofikoe hunomo wonyo umokuwo'ningkisofoho. ²⁴ Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa hofiko yomo imentohofofoho. Jisas apa'no ulimento, Hwomo lohwafo hwe kakoe ho'yango hwaho lophonjo'no ne'nohini syafisyiwo'ningkiso sohwo kako Anituye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo pipi swoneto. ²⁵ Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwaso yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyo hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo Anitumo enjwa'mo wuhumamo lihwaso yososo hopo'maho. O'o, kako yahu yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwaso ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo ose yonefoho. ²⁶ Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa hofiko yomo engo mikunimposo yontifi ulimentohofi, Ose'manji a'amu Anitu'nji anga wopingo sopo songo ne'no humayo'neso tihwo woma'montolo. ²⁷ Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo uhwononto ulimento, A'amu Anituye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo a'amufe yokumpohn'nyo'nji wahumo loso sohwo kako hopo'maho. I oso'no Anitu yo'mayo hopi'nono hwapingo sohwo iyoso hoponoho.

²⁸ Pita Jisasimo ulimento, Ihwoni nakwo yo'mayo hopi'nono ho'nasyontani kikimo tifi kiningkopalokuhwono. ²⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako kakoe anga'njo koningkwa'wehwo kola'wehwo, kaisi, kona'wohi, mehomi kakoe hwa-

ho'nji yo'mayo hopi'nono ngkine'no nje hungkunomne'no ho'nasyososo ³⁰ osohwo kako umofonyo miyonehoho. O'o, yo'mayo pi'ningo engo nomane hweho. Yo'mayo ho'nasiyo'ne a'amu kakimo sitofo uliwo'ni-fitnefoho. I oso'no kako anga songo ne'nohini humayo'neso nomane hweho. ³¹ Hwe fihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nyoho syofisyalokusoso oso hwe huhwo sohwo Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo'maho. We'e hweho. Hwe nom'nihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'ni'maho. We'e hwo'nyoho syofisyalokuso sohwo oso hwe huhwo sohwo kako Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo imo'none hweho.

Jisas kako poyo pe'ningkuhwosi apa'no likafone so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Jerusalem honingkanomo nosontifi Jisas kako simo'mo kunto'no sahoningki kakoe inomokomoyo sohwo poyo imo'nyo so'no ulimentiso so'no huno pi'ningo engo syafisyontifi tifi iningkasimentohofofoho. A'amu nom'neso hofikimo iningkasimentohofu hi'nji imentohofofoho. Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'ento hontohumentaningki hofiko nu'mahoningkofi kakimo yo'mayo u'mane so'no hungkuno ulimentisofoho. ³³ Hungkuno ole, Upa'nimno. Olohonta nakwo Jerusalemne'no wosontane'no yihwono. Osopo A'amufe Hwomu sohomo a'amu yofe engo'njo tajo anga syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofikoe aho hofiko ho'nasyikuji kakine'no hungkuno likuji kako poyo umonono likuji nano wamtitifantifeho. Ososo a'amu hofiko nom'ne a'amu sohwo uyahoningkuji ³⁴ hofiko kakimo sitofo ulikuji memijo niyati'mofikuji impe yongo'njo fonjikuji wofonjisyantifeho. I oso'no sikuno hufa'u sihune mjaofihwoso'no kako apa'no songo wolika'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Jemisi'nji Joun'nji siko yofe engo'njo umo'naho limentisyefoho.

(Matiyu 20:20-28)

³⁵ Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko Jisasimo u'manji ulimentisiyo, Nekwo kikimo jomo wokilohonontayo'ne yihwayo. Kiko weloho'mtaho. ³⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko pipi seloho'mne'no njisiyo. Nohonjinyo. ³⁷ Ose ulahoningki siko ulimentisiyo, Hwangku sohonta jije pone mta'ni a'amu hopi'nono mokosyohumusohonta nekwo kiko'nji hwe engo imo'ningkuhwosi a'amu hopi'nohinomo mokosyohumasoso wopingotaho. ³⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso hungkuno ntisiye neso siko huno moseyohoyohoho. Tohino ngkimo nimnosohopaso masisoso siko hopolaho. Nje a'apahomo tohino ifeehu'mo yanisyoso hopaso sikoe a'apahomo ifeehu'mo yasesyososo siko hopolaho.

³⁹ Ose ulahoningki siko ulimentisiyo, Ou, nekwo hoponoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Tohino ngko

ma'me pa'ningoso siko nomasihnefoho. Tohino ngkimo ifeehu'mokonisyoso pa'nyoso sikoe a'apahomo ifehu'mokasyosonefoho. ⁴⁰ I oso hiso'no ngko a'amu-mo mokosyohumayo so'no nje aho angahohnta'ni nje aho hwonamonyo hohntani fosyohumayo so'no a'amu nom'ne somo muhwosopo'mnehono. O'o, Anitu kako'nohino oso ito'no esyohumaho. Kakoe hunofoho. ⁴¹ Ose ulimentisoso inomokomoyo nom'ne sohwa oso hungkuno hiso upa'nontifi hofiko Jemisi'nji Joun'njine'no simeho tohino umnimentisofoho. ⁴² Jisas hofikimo joho ulimento, Sekwo huno seyohoho. Hwe engo hofiko a'amumo mokosyohumayo sohwa hofiko hofikoe a'amu enjwa'mjo somo syoho tango'nji uyontifeso a'amu enjwa'mjoso syoho hiso ito'no miyo'njo ifijo'manji hwe mokosyohumayo sohwa ikujoho woposantifeho. ⁴³ I oso'no sekwo oso hopa ikutoho. Sekwoe a'amu fihwo yofe engo woma'mo loso sohwo kako a'amufe syoho ulohofiyoyo umo'nono. ⁴⁴ Sekwoe a'amu fihwo ngko nom'ne somo womokosyohumamo loso sohwo kako nom'ne hopi'nonohino somne'no siki syoho ulohofiyoyo pa'nyoyo umo'nono. ⁴⁵ Oseso A'amufe Hwomu sohwo kako a'amu nom'neso kakimo syoho ufo'mayo'ne pmmentiso hwo'maho. O'o, hofikoe syoho somo ulohofiyoyo'ne pmmentiso hweho. Kako a'amu sikwo'mjohohosi humentaningkofo somo uhwononto asomo utimayo'ne kakoe honiyo usihuma'mne'ento pmmentiso hweho. Ose ulimentisofoho.

Hwe timpinyo sohomo Jisas wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 20:29-34; Luk 11:30-43)

⁴⁶ Hofiko Jelikou i'mofapontifi Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji a'amu nom'ne pi'ningo engo so'nji Jelikou uliko'mantifi wentaningkofi hwe timpinyo sohwo honingkanopo humohumantisofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Mpatimeyosiyoho, Timeyosiyehwomufoho. Mpatimeyosiyoho wosopayo'nji hamniyoho'ntne'no jomo limojo hweho. ⁴⁷ Mpatimeyosiyoho nhumanto Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo palofoho upa'nonto joho ulimento, Jisas, Ntefitiye Imu sohwo, kiko ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁸ Ose ulahoningki a'amu nom'neso yoka ulimentohofi, Mampi'nyo foyohumaho. Ose ko ulahoningkofi oso huhwo sohwo joho engo lonto apa'no ulimento, Ntefitiye Imu sohwo ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁹ Ose ulahoningki Jisas kako nolohofaponto ulimento, Oso hwe huhwo sohwo joho filutimapmno. Wapono. Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo ulimentohofi, Kiko simonyo fiyo. Filikaho. Kikine'no joho kilalofoho. ⁵⁰ Ose ulahoningkofi kako upa'nonto kakoe manji'mofo yojamo lohofonto, nolikafonto Jisasimo u'ma'mentisofoho. ⁵¹ Jisas ulimento, Ngko kikimo pipi wantohofono kiningkohoho. Ose ulahoningki hwe timpinyo sohwo ulimento. Hwe Engofo, ngko apa'no timo wahonimo. ⁵² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko mpano. Jije simeho hi'ntnnonohinoso wopingo wakumo'nono. Jisas ose ulahoningki hwe huhwo sohwo timo ko-

mo'no hononto kako honingkanopo Jisasimo a'amu so'nji tifi iningkapmmentisofoho.

Jisas hwe yofe engo'njo pa'nyoyo imo'nonto Jelusalemne'no humentisofoho.

(Matiyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Joun 12:12-19)

11 Hofiko Jelusalem mofone sopo i'mofapontifi ango Mpetifase'nji Mpetani'nji nuhwontawentifi osopo hwofiki'nyoyo we'e yofe Oulif u'mofawentifi Jisas inomokomoyo hufa'u sohwa'umo lihwatimentisofoho. ² Jisas oso huhwo sohwa'umo ulimento, Siko oso ango ne sopo u'mofahusisi siko oso kuso somo noswohosisi timo uhwonisososo ahwomo yahu *toungki* yoka'no honawo'nyoso impe into'nowntaningkuhwosi uhwonanjyoho. Oso yahu songo imo'nimasoso a'amu mokehmunyofoho. Oso yahu hiso fihutofomotapinyo. ³ Siko oso yahu hiso isihutofomotapohosiso'no a'amuso ole selikujono, Siko peho yalokusiyo. Ose selikujono siko ole ulinyo, Nakwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu loso'no syoho weho. Kako moi'wo emoyihwoso'no komo'no womotopontayoho. Ose ulinyo. ⁴ Siko nowenji yahu mu honingkanohokuyopo impe intofahinyoso nohumentaningki nuhwonima'nonji italofoma'mentisiyefoho. ⁵ Italofoma'mentisiyoso a'amu nom'ne sohwa ulimentohofi, Siko peho yalokusiyo. Yahu peho'no isihutofomalokusiyo ⁶ Ose ulahoningkofi hwe sohwa'u Jisasiye hungkuno ulahoningki ulimentohofi, Wopingofoho. Noho motahnnyo. ⁷ Nomotasonji sikoe manji'mofoso yahupo kisosyahoningki Jisas sokehumentisofoho. ⁸ A'amu pi'ningo engoso hofikoe hwapife ife yo'mayoso Jisas wene honingkanomo ho'nosyahoningkofi a'amu nom'neso ipamo swo'njo lofontifi honingkanopo honahumentohofoho. Oso hiso Jisasiye yofe honomayon'nefoho. ⁹ Jisas kako a'amu pi'ningo ajwomo yahupo kehumentaningki a'amu simo'mjo so'nji tiffinjo so'nji mohm'no ole limentohofi,

Anitumo isamoyoka ulano.

Kako wopingo'nohino hweho.

Olo hwe lohomo nakwo Hwe Engo Anitu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwatimentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

¹⁰ Hwe engo Ntefit neyakwosamo hohonta mokosyohumamojoho hopaso olo hwe lohwo wonemokosyohumano.

Anitu ahwomomo humaso sohomo isamoyoka ulano. Ose limentohofoho.

¹¹ Jisas Jelusalem i'mofaponto Anituye ango engo somo swonto yo'mayo somo fe'nihwononto we'nenepi mofehi'nyoyo ukwo'mokumonto yahoningki Jisas inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwanji Mpetani foyowane'entifi simentohofoho.

Jisas iyo fe sohomo ulimento, ne apa'no minto'ningkohotnefoho.

(Matiyu 21:18-19)

¹² Imingo'nji nolikafontifi Mpetani uliko'mantifi Jelusalemne'no nosontifi osopo Jisas mijoho engo uyi-

mentisofoho. ¹³ Jisas iyo fesayo swo lango'njo somo uhwonihwojawento ipisayo hi'njotikeno lonto iyo huhwo sohwo'njo sopo i'mofawento uhwonimentisoso ne ane swo'nohino uhwonimentisofoho. Oso iyo hiso ipisayo into'nyo sikunomm'maho. ¹⁴ Jisas iyomo ulimento, A'amu ipisayo apa'no momjakinyo'ne hwasoho. Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa upa'nimento-hofofoho.

Jisas a'amu Anituye tajo anggo engo somo hamniyoho mayo syoho yantankingofi wae yao'mentisofoho.

(Matiyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Joun 2:13-22)

¹⁵ Hofiko Jelusalem i'mofapontifi Jisas kako Anituye tajo anggo engo somo noswonto a'amu hamniyoho syoho'njo a'amu yo'mayoso humesyahoningkofi mpe ulohofu syoho'njo sohwanjimo Jisas kako wae yaofu syoho emamentisofoho. Hofikoe ijempoho hamniyoho iwolo'mokumayo yontife ho'nasiyo'ne so'nji a'amu yihufu mpe uyantifi epohumayo yiwo'ningkohofu so'nji Jisas kako mehu'mee'mentisofoho. ¹⁶ Wayo yao-fonto, Jisas ulimento, Olo anggo lomo yo'mayoso apa'no nomotoswapikutoho. ¹⁷ Ose ulonto lutihwamento, Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa ole mti'mokumentohofi, Nje anggo loso a'amu hopi'nono Anitumo isamayoka ujo'ne angofoho. Ose mti'mokumentohofofoho. I oso'no nje anggo loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawo'ningkohofu sohwafe anggo hopa imokalokwofo. Ose mti'mokumentohofofoho ulimentisofoho. ¹⁸ Ose ulahoningki a'amu hopi'nonohini Jisasiye hungkuno upa'nontifi pisopisaho mjalomiwentifi hungkuno hiso wonyoangkafofo syafihumentohofofoho. A'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu tajo anggo syoho'njo sohwanji hofiko Jisasimo nofonjonyane'entifi honingkano tipmentohofoso hofiko hwe moyami somne'no iyoho unimentisofoho. ¹⁹ Mofehi'nyo ningku'ningkahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Jelusalem uliko'ma'mentohofofoho.

Hwe fihwo Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi uyoso sohwo Anitumo jomo ulososo ne wotipema'mtonoho.

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Imingo'nji honingkanomo apa'no nowentifi uhwonimentohofoso oso iyo yofe fesayo sohwo nihu'nahone yofoho imentisofoho. ²¹ Pita huno syafisyonto Jisasimo ulimento, Nakwoe Lonetihwayofo, uhwonyo. Oso iyo kiko fosi a'amuso apa'no momjakinyo'ne hwasoho ulimahnnoso yofohofoho. Jije hungkunoso ne imo'ningkohoho. ²² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso limayoso syoho we'efoho. ²³ Hungkuno nehopi waselimo. Hwe fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako olo hwofiki'nyo lomo ole ulososo, Olo hwofiki'nyo lohwo, kiko nolikafohojo oso mijo ayo mampo filikofafo. Ose ulososo kakoe huno anga'nohino mnaweho. Hwofiki'nyo wawomtolikeno oso hunoso mosyafisiyo'njo. O'o, ole'nohino huno syafisyososo. Ou, hwofiki'nyo sohwo kako ne-

hopi wamontonoho. Oso hwe huhwo sohwo oso hungkuno olo so'manji ou oso hungkunoso ne imo'nonefoho. Nehopi selohono. ²⁴ Upa'nimno. Yo'mayo kiko Anitumo jomo ulososo simeho mom'mo huno ole, Anitu wontapmmontonoho. Ose syafihujoso, ou kako wokijapmmontonoho.

²⁵ Sekwo simano hintotohino semnosomanji simo'mo sekwo oso a'amu wonyo selohofoso sohwoe wonyoso wae hnmopmno. Ose iso'manji, Mphwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyoso wae weesemofono. [²⁶ I oso'no sekwo a'amu wonyo selohofu sofe wonyoso hohujo hohnta'ni momeho'nasiyo'manji sekwoe Mphwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyoso wae meesemofonehoho. Ose ulimentisofoho.]

A'amu Jisasimo ulohonimentohofi, Kiko yo'mayo yiwo'ningkinoso tihwo yokumpohn'nyo'nji yalokuno.

(Matiyu 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Hofiko Jelusalem apa'no i'mofapontifi Jisas Anituye tajo anggo engo somo ajwo'mo emoyontankingki a'amu tajo anggo syoho'njo sohwanji, a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji, Jutafe hwe engo sohwanji Jisasimo u'mantifi ²⁸ ulohonimentohofi, Kiko olo syoho iwo'ningkino loso tihwo kilimaso'no iwo'ningkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmma-so'nji iwo'ningkinoto. ²⁹ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Ngko huhwo'ni hungkuno waselohonimne'no yohono. Olo hungkuno hiloso sekwo ntifi-jo'manji e'wa, yo'mayo yalokwe so'no hwapingo waselimo. ³⁰ Ole ntimno. Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ma'mentisotaho. ³¹ Sekwo ntimno. Ose ulohoningkahoningki hofiko ole hnnima'mentohofi, I Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho ulosomanji ole wonalimontonoho, Ose'manji sekwo Jouniye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ³² I, nakwo ole lasoso, Joun kakoe huno mta'ni syoho imentisofoho laso'manji a'amu sohwa hofiko nolikafikuji ikujoho wonefonjantifeho. Hwapingoso hofiko a'amumne'no iyoho unimentisofoho. A'amu huhwo sohwafe huno ole, Joun sohmo Anitu hungkuno uyahoningki limojo hweho. ³³ Ose hnnontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwo huno monayohoyohoho. Ose ulohoningkofi Jisas ulimento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'ningkohe hwapingo so'no maselimehono.

A'amu wonyoso ipisayo syoho mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹² Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno loma'mento, Hwe fihwo kako ipisayo syoho hulonto, tojo emontofasyonto syoho ajwomo'mo ipisayo mijo'ne kompusoho mti'mokumentisofoho. Ose yonto anggo yokintahopo ipisayo syoho somo uhwontohumayo'ne molimentisofoho. Ose imentisoso kako oso

syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawo'ningkohoho sohwafe ahomo ho'nasyonto kako ango ikanopono nowento osopo kako ne'no humamajofoho ² Ipihayo syoho ulohofiyo sohomo ipisayo'ne kakoe ipisayo syohopono lihwatimentisofoho. ³ Hwe syoho mokosyohumayo sohwa kakoe syoho ulohofiyo sohomo uhwonontifi aho kemokosyohumantifi, ikujoho fonjontifi, ipisayo muyo'njo yontifi wae yao'mentohofofoho. ⁴ Oseso kakwo'yohwo sohwo nom'ne syoho ulohofiyo sohomo ipisayo'ne lihwojahoningki hofiko oso hwe sohwe mnokinopo ikujoho fonjontifi wonyo umokumentohofofoho. ⁵ Nom'ne syoho ulohofiyo sohomo lihwojahoningki a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo sohwa hofiko fonjahumentohofofoho. Kakwo'yohwo nom'ne syoho ulohofiyo sohwo lihwajiwonontaningki fehohnjo ikujoho fonjontifi fehohnjo fonjahumentohofofoho. ⁶ Oseso syoho ulohofiyo nom'neso mohumayofoho. Moi'wonoho. Oso'no kakoe hwomu anga'nohino sohomo ae'uyo lihwajonto limento, Hofiko nje hwomufe hungkunomo haloho wopeentifeho. Ose limentisofoho. ⁷ Hwomu huhwo sohwo nu'mahoningki hwe syoho mokosyohumayo sohwa uhwonontifi hni-mentohofi, Oso hwe sohwo kako hwangu sohonta kaningkwohwoe yo'mayoso nomane hweho. Oyonimno. Nakwo komo'no kakimo poyo nofonjosyihwasi nakwo kakoe syohoso nihu'nahone womantanoho. ⁸ Ose hnnontifi hwomu sohomo aho kentifi fonjahumentohofofoho. Nofonjasyontifi kakoe pijafo mempo swoho'nao'mentohofofoho.

⁹ Kakwo'yohwo sohwo a'amu wonyo huhwo sohwo pipi uloho'montolo. Hwangu kako nopihwosi a'amu wonyo sohwo nofonjasyihwosi kako nom'ne a'amu sohwo syoho hiso mokosyohumayo'ne uyimontonoho.

¹⁰ Olo Anituye hungkuno loso'no sekwo huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,

Oso sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwon'ningkohoho sohwa wae yao'mentohofoho loso olohontajo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwapingohwo imo'ningkohoho.

¹¹ Nakwo Hwe Engo sohwo ole limentisoso imo'nimentisofoho.

Nakwo olo so'no uhwonontaneso wonyoangkafoho.

Oso pahnnimo hungkunoso lalokuhwono Anitu limentisofoho.

¹² Jutafe hwe engo sohwa nupa'nontifi oso pahnnimo hungkunoso a'amu syoho mokosyohumayo'no nto ulimentiso so'no nto lohoho hofikine'no huno uyahoningki hofiko Jisasimo aho wokantifi ko imentohofoso a'amumne'no iyoho unimentisofoho. Oseso hofiko Jisasimo uliko'mantifi umentohofofoho.

A'amu hofiko Jisasimo Sisamne'no hamniyoho uyo yahino so'no ulohonimentohofofoho.

(Matiyu 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Nowentifi hofiko a'amu Falisi fihwanji a'amu Heloutimo uhwonohofoho sohwanji Jisasiye hungkunomo yamofu ulohofone lihwatimentohofofoho. ¹⁴ Jisasimo nu'mantifi afofo umokontifi ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, kiko hwe hungkuno nehopi'nohino liwo'ningkino sohwohne'no huno nayohoho. Kiko a'amumne'no iyoho makiniwo'ningkiso hwosoho. Oso'no a'amu yofe engo'njo sohwanji a'amu yofe ane sohwantne'no kiko huno pi'ningo mokiyahoningki Anituye honingkano nehopi'nohino lutihwawo'ningkino hwosoho. Oso'no hungkuno anga'no wakilohonantane'no yihwono. Nakwoe hwe yofe engo'njo Sisa kako hwaho mokosyohumayo sohwohne'no hamniyoho (*takis*) ho'nasiyosowopingotaho. Wonyotaho. Nakwoe honingkano hungkunoso pehofo nalohoho.

¹⁵ Ose ulahoningkofi Jisas hofikoe simeho hufa'u'njo so'no huno uyahoningki ulimento, Sekwo ngkimo yamofu peho'no ntohofalokwofo. Hamniyoho anga'no ntapmno. Uhwonimo. ¹⁶ Ose ulahoningki nuyahoningkofi Jisas ulimento, Olo huyo'mango lo'nji yofe lo'nji tihwoeto. Ose ulahoningki ulimentohofi, Sisafefoho. ¹⁷ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sisafeyo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I, Anituye yo'mayo so'manji Anitumo uyimno. Ose ulahoningki hofiko huno pi'ningo engo syafihu'mentohofofoho.

A'amu Jisasimo ulohonimentohofi, Hwe fihwo poyo pe'noso sohwo apa'no likafoso pipilo.

(Matiyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ A'amu nom'nihwa hofikoe yofe Satiyusi Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Oso a'amu huhwa sohwa hofikoe huno ole uyiwo'ningkoho, A'amu poyo pe'nyo sohwa nihu'nahone pe'niwo'ningkohoho apa'no songo molikafefefoho. Ose syafisiyo'ningkohofofoho. Jisasimo u'mantifi ole ulohonimentohofi, ¹⁹ Nakwoe Lonetihwayo sohwo, Mouses nakumne'no hungkuno ole mti'mokumento, Hwe fihwo kako ape nomahwosi kako mehomi motipemayo'njo sohwo poyo pe'ningkuhwo'no oso ape hisimo koningkwa'wehwo nomahwosi kola'wehumne'no mehomi wotipemano. Mouses ose mti'mokumentisofoho. ²⁰ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nomni'ni mta'ni hufa'u hwa'u humamajiyefoho. Tisimaso sohwo ape nomanto mehomi ane poyo pe'nimentisofoho. ²¹ Oseso koningkwa'wehwo oso ape hisimo nomanto mehomi ane poyo pe'nimentisofoho. Oseso koningkwa'wehwo oso pa'nyo imentisofoho. ²² Ose'no ose'nohinofoho. Homningkwa'wehwosa hopi'nono mehomi ane poyo pe'nimentohofofoho. Tifi sohonta oso a'mu hi ose'nohino pe'nimentisofoho. ²³ Oseso a'amu poyo pe'nyo sohwa likapijo sohonta tihwoe ape umonimontolo. Hofiko'nikwehwa aho fehohnjo hopi'nono nomni

mta'ni hufa'u sohwa ape hisimo nto ma'mentohofoho.

²⁴ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Anituye hungkuno so'nji Anituye yokumpohn'nyo so'ntnne'no huno maseyoho yohoho. Oso'no sekwo hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁵ Upa'nimno. A'amu poyo pe'nimentohoho sohwa nolikafikuji hofiko ape moma'nifitnnefoho. O'o hofiko a'amu ahwomomjo ape momaso'njo pa'nyo imo'nifitnnefoho.

²⁶ Oso hungkunoso a'amu poyo pe'nimentohoho sohwa apa'no likapitnne'no sekwo Mousesiye hungkuno atofa majotaho. Iyo tifo somta'ni toho sijontaningki Anituye mampaho ho'nimentisofoho. Apilohamjanji Jekoup Aisakijanji hofiko poyo pe'nimentohofoho. I oso'no Anitu Mousesimo ulimento, Ngko Apilohamja Aisakija Jekoupijafa Anitu'nyoho. ²⁷ Mouses kako ole syafihu'mento, Apilohamja Aisakija Jekoupija hofiko hohonta poyo ko pe'nimentohoho sohwa songo humalofo so'no syafisyonto oso hungkuno hiso lutihwamentisofoho. Anitu kako poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, kako a'amu songo humalofo sofe Anituyoho. Sekwoe hungkunoso hwayo hohnjofoho. Ose ulimentisofoho.

Anituye honingkano hungkuno simo'mjofoho.

(Matiyu 22:34-40)

²⁸ Hwe fihwo Jutafe honingkano hungkuno lutihwamojo sohwo hofiko oso hungkuno hnnontaningkofi upa'nimentisofoho. Jisasiye hungkuno huno'njosu nupa'nonto Jisasimo nu'manto ulimento, Anituye honingkano hungkunoso nom'ne somo yakolo'nnyosontisoto. ²⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Honingkano hungkuno engo simo'mjo yakolo'nnyoso olenoho. A'amu Isilael soku sekwo upa'nimno. Anitu sohwo kako'nohini nakwoe Anituyoho. ³⁰ Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije yokumpohn'nyo hopi'nohinoso kakimo uyo. ³¹ Honingkano hungkuno tiffinjosu olenoho. Kiko hi kumo'nonto simeho kumo'ningkiso pa'nyoso a'amu nom'nemne'no kiko'njo mofone sopo humalofo somo uyo. Oso honingkano hungkuno hufa'u sohwa'u hungkuno hopi'nohinomo yakolo'nnyofoho.

³² Ose ulahoningki hwe honingkano hungkuno lutihwamojo sohwo Jisasimo ulimento, Ou Nakwoe Lonetihwayo sohwo, nehopi lohino. Anitu kako'nohini nakwoe Anituyoho. Anitu nom'nehwo mohumuyoho. ³³ Ou, jije simeho, jije huno, jije yokumpohn'nyo Anitumo hopi'nono uyo. Kiko kikine'no kumo'nyo hopaso kiko nom'ne a'amune'no wakumo'nono. Nakwo oso honingkano hufa'umo iningkowaso'manji oso yahinoso nakwoe wonyo wae yafo'ne yahu fonjokisasiyo yo'mayo Anitumo uyoso'no yakolo'nnyofoho.

ho. Ose ulimentisofoho. ³⁴ Oso hwe huhwo sohwoe hungkunoso Jisas nupa'nonto huno wonyoangkafofoho syafisyonto ulimento, Kikine'no Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo mokosyohumayoso mofoneponoho. Ose ulahoningki a'amu nom'ne sohwa nom'ne hungkuno Jisasimo ulohonyo so'no iyoho imentohofoho.

Jisas hofikimo Kilais sohwo tihwolo ulohonimentisofoho.

(Matiyu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Jisas Anituye ango engomo hwe moya'mi pi'ningo engomo lutihwamentisoso ulimento, A'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa olo hungkunolo peho'no lutihwa'wo'ningkohoho. Kilais kako oso Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Ntefit hwe yofe engo'njo hohonta hwaho mokosyohumamojo sohwoe imu hweho. Oseso pipi liwo'ningkohoho. ³⁶ Anituye Towahuno Wopingo hohonta olo hungkunolo Ntefitiye simeho mo'mo ho'nasyohoningki Ntefit ole mti'mokumento,

Anitu kako nje Hwe Engo Kilais, Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohomo ole ulimento, Kiko nje aho anga sohohnta'ni fesyohumaho.

Oso kiko nohumahoji ngko jije mango sohwo jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Oso hungkunoso Ntefit mti'mokumentisofoho. ³⁷ Ihwoni. Oseso Ntefit kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwati'mentiso Kilais sohune'no nje Hwe Engo hweho limentiso so'no Kilais sohwo kako Ntefitiye imuhwo imo'nyoso pipilo. Ose ulahoningki a'amu nupa'nontifi hungkuno wonyoangkafofoho syafihu'mentohofoho.

A'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwafe yahinofoho.

(Matiyu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jisas nom'ne hungkuno lutihwamento, Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho huno'njo sohwafe yahino somne'ne i'waho ito'no fiyimno. Hofiko hofikoe yofe engo somne'no hwapife sawemo yontifi honingkanopo emoyiwo'ningkohofoho. Oso emoyontaningkofi hwe moya'mi hofikimo uhwonontifi nakwoe hwe engo hwasoho uliwo'ningkohoho so'no umo'niwo'ningkisofoho. ³⁹ Oso'nji hofiko tajo ango somo a'amufe simanopo humayo'no umo'niwo'ningkisofoho. Oso'nji hofiko a'amu wopayo engo iloho yano sohonta epohumayo simo'mjo so'no umo'niwo'ningkiso hwafoho. ⁴⁰ Hofiko Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ko ulontifi hofiko apiwojo sofafe ango yo'mayo so'no wosemokosyohu-manu poji ulontifi ango hiso hofiko'ne nihu'nahone emawo'ningkohofihwafoho. Ose hwe huhwo sohwo tohino engo notipemapitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

Apiwojo fisi Anitumne'no hamniyoho ho'nahumentiso-foho.

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jisas kako Anituye tajo ango engo somo a'amu Anitumne'no hamniyoho ho'nasiyo sopo nohumanto hofiko ipofomo ho'nosyantankingofi uhwonimentisofoho. A'amu hamniyoho engo'njo sohwa hamniyoho pi'ningo ho'nahumentohofofoho. ⁴² Apiwojo ho'yang anesi noponto hamniyoho we'e hufa'u ho'nahumentisofoho. Oso hamniyohoso touya anga'nohino pa'nyofoho. ⁴³ Jisas uhwononto kakoe inomokomoyo sohwanne'no joho lutimanto ulimento, Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Olo apiwojo losi kako hamniyoho ho'nasiyoso nom'ne a'amu hopi'nono Anitumne'no ho'nasyohofosomo kakoe we'eso uyakolokwoho. ⁴⁴ Nom'ne a'amu hamniyoho ho'nosalokwofoso hofiko hamniyoho engo mokosyohumunyofoho. Oso'no hofiko oso hamniyoho engo somta'ni Anitumne'no we'e'nohini ho'nosalokwofoho. Olo apiwojo losi kako hamniyoho mokosyohumunyoso hopi'nonohino Anitumne'no ho'nasyohoho. Kako nom'ne ho'yangoso nom'ne hamniyohoso nihu'no aniyoho.

Anituye tajo ango engoso wonyo imo'none so'no Jisas ulimentisofoho.

13 Jisas kako Anituye tajo ango engo mta'ango sohwo noswopahoningki inomokomoyo fihwo ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, timo uhwonyo. Olo ango wonyoangkafofoho. Sojo wopingo'nji molinyofoho. ² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Olo ango engo lomo luhwonalokuno. Hwangku olo ango lomjo sojo anga'nohinoso nom'nepo kih'nawesoso awonoho. O'o hofiko olo ango wopingo losomo mtihupekuji womehu'mmokwojantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas yo'mayo tango mikunimposo i'mofapone so'no limentisofoho.

(Matiyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Jisas kako hwofiki'nyo Oulif sopo nosonto osopo nta'ni Anituye tajo ango engo somo uhwononto ampo humamentisofoho. Pita, Jemis, Joun, Entilu hofiko'nohini Jisasimo u'mantifi ulohonimentohofi, ⁴ Oso hungkuno ntonalohinoso sikuno ntisomo imo'noneto. Oso sikuno somo nakwo pipi yaneto. We'enepi u'mofapmmontolaho. ⁵ Ose ulohoningkahoningkohofi Jisas uloma'mento. A'amu, sekwo hwasyo hungkuno sejo so'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. ⁶ A'amu pi'ningo engo i'mofapikui hofiko nje yofe ntikuji ole selifitnefoho, Ngko Kilais hwo'nyoho. Anitu nihwosop'imentiso hwo'nyoho. Ose selifijoso a'amu pi'ningo hofikoe hungkunomo iningkafitnefoho. ⁷ Hwangku a'amu hwaho kengoponjo sohwa hofiko nom'ne hwhoponjo sohwanji ikujoho fongki'nyo'ne so'nji a'amu hwaho afaponjo sohwa ikujoho fongki'nyo'ne

so'ntnne oso hungkunoso nupa'ningkuji iyoho senyo'eno. O'o oso yo'mayoso i'mofapihwoso'no i ikujoho fongki'nyoso i'mofapososo sikuno moi'wo mmo'nyofoho. ⁸ Hwangku a'amu temtifofo kengo sohwanji temtifofo nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'ni-fitnefoho. I a'amu hwaho kengoponta'ango sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'ni-fitnefoho. Hwaho ango'meemo hwomihwo yihwosi wopayo ane mijoho engo i'mofaponefoho. Oseso olo tango we'eso emayofoho. Tango mikunimposo tifi no'mo weho.

⁹ Yo'mayoso uhwoningkuji sekwo i'waho ito'no fiyimno. *Kaunisol* i'njopo ipesemotafitnefoho. Hofiko tajo ango somo sekumo ikujoho nosefongkupitnefoho. Hofiko ngkimo monje wenisyano likuji hofiko sekumo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwapone upesemotowantifeho. Oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohwa nje hungkuno woluthwantifeho. ¹⁰ I, simo'mo a'amu hopi'nono ango'meemjoso nje hungkuno wopingo upa'ningkujo'no tifi sikuno moi'wo imo'nonefoho. ¹¹ Hofiko nosetimafikui hungkuno mihwajiyo ango somo mesehumatipijo sohonta selohonifitnefoho. Sekwo hungkuno ujosono huno pi'ningo syafisiyo'eno. O'o, osohonta Anitu sekwoe simehomo hungkuno ho'nasesyihwoso'no sekwo ulifitnefoho. Oso hungkuno hiso sekwoe'maho. O'o Anituye Towahuno Wopingo oso hungkunoso lonefoho. ¹² Osohonta a'amuso koningkwa'wehumo hungkuno liwo'ningkohofosopo ipemotakuji osopo hungkuno likuji nofonjasehufitnefoho. Hwe fihwo kakoe mehomimne'no oso pa'nyo ulohofonefoho. Mehomiso kaningkwowho'ya'umne'no mangohwa imo'ningkuji fonjahufitnefoho. ¹³ Oseso hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikunimposo umnonefoho. Hwapingoso nje yofeso sekumo weho. I, a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontaningkuhwosi sikuno ae'uyo imo'nososo Anitu oso huhwo sohomo utimanefoho.

Yo'mayo wonyo hwapingo sohwo i'mofaponefoho.

(Matiyu 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ Hohosohonta yo'mayo nihu'no wonyo hwapingoso ango kakine'no masyuyo'ne somo hwasyoponoho linyo sopo lohofihwoso'no uhwonifitnefoho. Ose uhwoningkuji youwo likuji a'amu Jutiya humalofoso hwofiki'nyo pone'no hiyaso sifitnefoho. A'amu olo hungkuno loso atofosohwo huno ito'no wosyafisyono. ¹⁵ Hwe fihwo antifepo humaso sohwo kako hwahopo piwelikofaohwosi olo wonyo hiso uhwoningkuhwosi kakoe ho'yang yo'mayo so'no kakoe angomo maswonehoho. ¹⁶ A'amu syoho'mo lohofontosohwo kakoe angopo nta'ni ife woma'mo lososo momawenefoho. O'o, le'mo'nohini lohofonefoho. ¹⁷ Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo sofantne'no ngko hitohontokwoho. Hofiko hiyaso komo'no le'mofoso pipilo. ¹⁸ Olo sikuno hiyaso le'mofone'ne wojoso sikuno meefoso so'nji i'mofaposo'manji sekwo le'mofoso pipilo.

Oso'no sekwo Mpohumo jomo ulikuno. ¹⁹ Olo tohino tipemayo sohonta'ne'no selalokweso mikunimposofoho. Anitu simo'mo yo'mayo mti'mokumentiso sohonta ajuyohwosa humapmmotofo sohonta, olohonta, olo hwaho lopo oso tohino pa'nyoso m'mofapefoho. Olo tohino engo tipemayo lohonta yakolo'nnyofoho. Tifi no'mo tango apa'nohinoso ose'ne'maho. ²⁰ Oso sikuno tohino mayo somo Anitu kako tifo mmokiyo'-manji a'amu nihu'no hopi'nono poyo nto imo'nifijo'nesohilo. I oso'no Anitu kakoe a'amu uhwosopo'mentiso somne'no huno syafisyihwosi sikuno oso tohino mayo so'no tifo imokumne'ento imentisofoho.

²¹ Osohonta hwe fihwo ole noselonefoho, Olopo uhwonimno. Kilais olopo humaho. Ou, a'amu nom'nihwo selososo, Uhwonimno. Kilais oso nampo humaho. Ose selikujo'no sekwo hofikoe hungkunomo tifi iningkayo'eno. ²² Osohonta a'amu fihwo ole selososo, Ngko Kilais hwo'nyoho. Nom'nihwo Anituye hungkuno hwasyo lutihwayo sohwa i'mofapikuji yo'mayo wonyoangkafo yamofa sekumo esetihwafitnnefoho. A'amu Anituye hungkunomo esetihwafitnnefoho. A'amu Anituye hungkunomo miningkayo'njo hopi'nohinoso oso hisofe hungkunomo iningkafitnnefoho. I, Anituye a'amu neso hungkuno hwasyomo uningkowantifitikeno likuji yo'mayo wonyoangkafo yamofa esetihwafitnnefoho. ²³ Oso'no sekwo timo ito'no uhwontohumamno. Olo yo'mayo hilo so'no nto selohofoho. Oso'no yo'mayo uhwonifijo so'no huno ito'no seyonefoho

A'amufe Hwomu sohwo hwangku noponefoho.

(Matiyu 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ Oso tango hiso moi'wo imo'ningkuhwoso'no mofehi'nyo sikwo'mno imo'ningkuhwoso'no hamno majo'njo ihwosi ²⁵ hntokwaliyo ahwomonta'ango nopiwasyonefoho. Yo'mayo ahwomomjo yokumpohn'nyo yomo yomo ifitnnefoho. ²⁶ Oso hiso i'mofopahoningkuhwosi A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo mikunimposo'nji kakoe pomponaho engo'nji noponefoho. ²⁷ Hohosohonta Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo uhwajihwosi angomeemjo a'amu uhwosopo'mentiso somo nuhu'mokonefoho. Hwaho ae efohoto'nawo-jo'meemjo somo mihwofojonefoho.

Iyoswo yonimofoso uhwoningkuji ole huno waseyono jefo umontoe'nefoho.

(Matiyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ Sekwo iyo mijisiyo somo uhwonimno. Uyonimofoso uhwoningkuji jefo uyimonte'nefoho. ²⁹ Oseso oso pa'nyoso yo'mayo somne'no selohe somo uhwoningkuji huno ole waseyono. Kakoe sikuno nto i'mofapohoho. Kako hoku'yopo lohokwoho. Huno ose waseyono. ³⁰ Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olopo hwaho lopo nohumentaningkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³¹ Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nonefoho. Ne'no nowentihwonefoho.

A'amu hopi'nono oso sikuno so'no huno muyonefoho.

(Matiyu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³² Oso sikuno somne'no nakwo huno monayofoho. A'amu ahwomo'mjo sohwanji ngko'nji huno monayofoho. O'o, Mpohwo Anitu kako'nohini huno uyalofoho.

³³ Oso sikuno hiso sekwo huno maseyihwoso'no sekwo ito'no fohontohumamno. ³⁴ Piso'mo'nyo ikutoho. Pahnimo hungkuno upa'nimno. Ngko olo pa'nyo hwo'nyoho. Hwe engo sohwo hano ikanopo wa'mo lonto kako kakoe syoho ulohofiyi anga'no anga'nohino sohwo syoho yano ulofihwosi hwe hoku'yo mokosyohumayo sohomo ole ulimontono, Ito'no uhwontohumaho. Ose ulihwosi wamontonoho. Ose ulonto, ulimento, ³⁵ Sekwo olo hwe huhwo sohwo pone sohonta huno maseyonefoho. Sikuno'njilikeno. Sikwo'miyomtikeno. Yihufu yokajo'njilikeno. Imingo ne'njilikeno. Ose'manji timo ito'no fohontohumamno. ³⁶ Sekwo saho foyowentaningkuji kako komo'noponoho likuji ito'no fohontohumamno. ³⁷ Oso hungkuno seloheso a'amu hopi'nonohinomo ulalokweno. Ito'no fohontohumamno.

Jutafe hwe engo sohwa Jisasimo fonjosyane'entifi hnimentohofofoho.

(Matiyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Joun 11:45-53)

14 A'amu Jutafe Sikuno Engo imo'nyo sopo i'mofayo'ne sikuno hufa'u wentaningki oso sikuno simo'mjoso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyofoho. † Sikuno nom'nehwi hofiko wopayo engo mokamo'nyoso nimotofofoho. Oso sikuno engo hufa'u m'mofape sohonta sikuno hufa'u nowentaningki oso hwe tajo anga syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji uhu'mokontifi, Hofiko Jisasimo aho hiyaso'mo kehwaso nofonjosyane'entifi honingkano'no tipmentohofofoho. ² Ole hnnimentohofi, olo hiloso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomo wopayo engo nontaningkuji aho kehwaso'no nonahoningkuji, a'amu hofiko nakumo ikujoho nafongkupitnnoho. Oso hiso'no Sikuno Engo homo somo nakwo Jisasimo aho kehwaloho. Ose hnnimentohofofoho.

A'mu fisi Jisasiye mnokinopo hwone mijo akino wonyoangkafo'njoso usohumentisofoho.

(Matiyu 26:6-13; Joun 12:1-8)

³ Jisas kako Saimouniye anga Mpetani sopo humamentisofoho. Saimoun huhwo sohwo a'apaho uyo wonyo'njo hweho. Jisas hofiko'nji wopayo nontaningkofi a'mu fisi sojo ahwonte we'e hwone mijo akino wonyoangkafo'njoso motoswapmmentisofoho. Oso mijo so'no hamniyoho mpe we'e'maho. Nomotoswaponto ahwonte maneso hohwanipo lohofonto Jisasiye mnokinopo mijo sohumentisofoho. ⁴ Nosisyon-

† Mt 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

taningki a'amu fihwa uhwonontifi simano hintotohino umningkahoningki hnnimentohofi, Oloso wopin-go'maho. Hwone mijo wonyoangkafoso siki sisiyoso peho'neto. ⁵ Olo mijo loso'no a'amu fihwo hamniyoho mikunimposo (300 *tenaliyo*) [†] nejpontentesi oso hamniyoho a'amu wopayo umofonyo iyo ne'no uyih-wanesohilo. Ose hnnontifi a'mu simo yoka ulimento-hofofoho. ⁶ Yoka ulahoningkofi Jisas ulimento, Kakoe syohofoho. Sekwo peho'no olosimo simeho tango uyalokwofo. Kako ngkimo wopingo ntohokwoho. ⁷ A'amu yo'mayo umofonyo iwo'ningkohofoso sekwo'nji ne'nohino humawo'ningkohofofoho. Sekwo hofikimo ufo'mantifi'manji nohono ufo'mapmno. I oso'no ngko sekwo'nji olo hwaho lopo ne'no nohumanti'mne hwoni'maho. ⁸ Olo hiso ntohofisoso wopingofoho. Kako nakwo a'amufe pijafo pi'nimomo woho'nosyano lontani ehulohofiwo'ningkuhwone hopaso ehontohokwoho. ⁹ Hungkuno nehopi waselimo. Ango yawo-jo'meemo nje hungkuno wopingo a'amu somo ulikujoso olo a'mu losi ntohofiso sotne'no ulifitnefoho. Oso'no a'amu pi'ningo engo olo a'mu losimne'no syafihupitnefoho.

Jisasine'no Jutas a'amumo tokoyo'ofu imentisofoho.
(Matiyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Osohonta Jutas Isikaluyout kako Jisasiye inomokomoyo a'amu aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uh-wosopo'mentiso sohwo kako oso a'amu tajo angosyoho'njo yofe engo'njo sohwo Jisasine'no aho kopitne'no ufo'ma'mo lonto hofikoe angopo u'ma'mentisofoho. ¹¹ Hofiko nupa'nontifi simeho wopingo umo'ningkahoningki oso hiso'no hamniyoho woki-jopano ulimentohofofoho. Oseso Jutas Jisasiyo utihwamne'ento honingkano imofo'ne syofisyoma'mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo somo wopayo nimentohofofoho.

(Matiyu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Joun 13:21-30)

¹² Sikuno Engo simo'mjo Wopayo Feejo Lohonimotofo Sikuno somo hofiko yahu fonjahumotofo sohonta Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasiyo ulimentohofi, Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo ^{††} osomne'no wopayo naneso nti'mo nti'mo esyohumanehwono. ¹³ Ose ulahoningkofi Jisas inomokomoyo hufa'u sohwa'umo ulimento, Siko antime engo sopo nowehosisi osopo hwe fihwo kako mitihwontoho'njo sohomo uswo'ningkohosisi kakimo tifi finingkunyo. ¹⁴ Kako angomo syuhwoso'no oso angokakwo'yohwo sohomo ole ulinyo, Hwe Engo sohwo kako hungkuno ole lehwojohoho. Ngko'ne angonje inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo iyoho humayo somo wopayoso ntipowonantaneto. Ose lehwojohoho. ¹⁵ Ose ulohosiso'no kako angotok-

ilonjwa'mo molinyo yokintahoponjo somo wosetihwamontonoho. Ango somo epohumayo ijempoho yo'mayoso hi'njomnoho. Osopo wopayo nakune'no ito'no fesyohumunyo. Ose ulonto uhwantimentisofoho. ¹⁶ Uhwatimentisoso siko nowenji antime engo sopo i'mofaponji yo'mayo Jisas ulimentiso hopasotipema'mentisiyefoho. Notipemanji siko wosopayo ito'no yahumentisiyefoho.

¹⁷ Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo nom'ne sohwanji i'mofapmentohofofoho. ¹⁸ Hofiko epohumayopo wopayo nopemo'nowentifi nonontaningkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe fihwo nakwo'nji wopayo nalokuhwone sohwo kako mango sohwafe aho woho'nanihumonte hweho. ¹⁹ Ose ulahoningki hofiko simeho tango uyimentisofoho. Hwe anga'no anga'nohino sohwa Jisasiyo ulimentohofi, Nakwolaho. Nakwolaho. Ose ulimentohofofoho. ²⁰ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Nje inomokomoyo sohwasihwe anga'no sekwo'njomta'angohwo ngko'nji wopayo mijomo yomahwe oso hunonoho. ²¹ A'amu Anituye hungkuno lutihwamotofosohwa iyoswomo mti'mokumentohofopa'nyoso A'amufe Hwomu sohwo poyo umo'nimontonoho. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwo tokoyo'ofu ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. Tohino engoso nomane hweho. Kona'wohi aswo momaso'njonyontentesi wopingo'nesohilo. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwo mijo'nji wopayo'nji umentisofoho.

(Matiyu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Koulin 11:23-25)

²² Hofiko nontaningkofi Jisas wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujo lohofonto hofikimo uyonto ulimento, Sekwo mapmno. Olo wosopayo losonje a'apahofoho. ²³ Ose ulonto kako noswano ipisayomijonjoso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto inomokomoyo sohwo uyahoningki hofiko mijo nimentohofofoho. ²⁴ Jisas ulimento, Oloso nje honiyofoho. A'amukune'no usihumahono. Olo honiyoso ngko Anitu'nji sekwo'nji makotiku'nyo'ne usihumahono. Nje honiyolo somo Anitu uhwoninkuhwosi sekwo Anitunji makotiku'nyoso ne imo'nyo'nefoho. ²⁵ Upa'nimno. Hungkuno nehopi'nohoni waselimonne'no yohono. Nom'ne sikuno somo olo ipisayo mijo apa'no manimnehono. Manyo'njo uyimnoho. O'o Anitu yokumpohn'nyo mokosyohumasosopo ipisayomijosongonimnefoho. ²⁶ Ose ulohoningki hofiko ta anga'no lontifi noswapontifi hwofiki'nyo Oulifine'no kotasimentohofofoho.

Jisas Pitamo ulimento, Kiko hohujo ukinjanimo'monnoho.

(Matiyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Joun 13:36-38)

²⁷ Jisas ulimento, Sekwo ngkimo nihwajikuji hiyaso wohumpeentifeho. Anituye hungkuno mti'mokumentohofosohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu yahu *sipsip* mokosyohumayo sohomo fonjasyikujo'no yahu sohwa hiyaso wohumpeentifeho. ²⁸ I oso'no songo

[†] *TENALIYO* — hwe fihwo hamniyoho syoho'njo sohwo sikuno anga'nohino'no *TENALIYO* kenga'no ma'masofoho. *TILI HUNTILET 300* *TENALIYO* so oso hamniyoho soswo anga'nohino'nefoho.) ^{††} Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

likahm'mo Ngkaliline'no simo'mo sepo'mnefoho.

²⁹ Ose ulahoningki Pita ulimento, Nom'ne hopi'nonohi-no sohwa hofiko ko kuhwoti'mopijoso ngko mokuhwoti'mo'mnehono. ³⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi wakilimonne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo yihufu torika yoka hufa'u malontaningkuhwosi kiko ngkine'no hwasyo hungkuno hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohojo'no yihufu sohwo yoka walimontonoho. ³¹ Ose ulahoningki Pita nihu'no yokumpohn'nyo ulimento, Awonoho. Ose'maho. Ngko kikimne'no huno maniyohoyohoho eso mulimnehono. O'o ngko kiko'nji fonjanisiyo so'manji oso hungkunoso mulimnehono. Ose ulahoningki inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo osenohino mjulimmentohofofoho.

Jisas Ngketisemani sopo Anitumo jomo ulimentisofoho.

(Matiyu 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Hofiko Ngketisemani iyo uyo syoho spono umentohofofoho. Osopo nohumanto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Olopo foyohumamno. Ngko nu'mo Mpohumo jomo ulimo. ³³ Ose ulonto, kako Pita, Jemis, Joun'nji nutimanto we'enepe nowentifi Jisas simeho tango mikunimoposo umentisofoho. ³⁴ Oso'no Jisas ulimento, Nje simeho tango mokunimoposo'njo hwo'nyoho. Tango hiloso poyo wanimokumtolikeno. Olopo sekwo ito'no foyohumafikuji nohontohumamno. ³⁵ Ose ulonto we'enehwo nowento hwahopo ipitofawento kako Anitumo oso tohino hiso i'mofapososo uyakolofo'ne jomo ulimentisofoho. ³⁶ Ole ulimento, Mpohwo, kiko yo'mayo hopi'nono ihnehino. Olo tango ni'masoso wae feenimofo. I oso'no nje nimo'nyo somo iningkahutoho. O'o jije kumo'nyo somo tifi finingkayo.

³⁷ Ose ulonto nolikokwaponto inomokomoyo sohwa uhujohamentiso sopo saho foyowentaningkofi u'manto Pitamo ulimento, Saimoun, saho peho'no foyawotno. Kiko we'enehwo monohontohumayo'njotaho. ³⁸ Seten sekumo yamofo selohofonoho. Sekwo ngkine'no nohontohumafikuji sekwo yamofo ne'masoso yahino wonyo somo nopiwesyanoho likuji Mpohumo jomo ulimno. Sekwo wopingo'nohino uyano ko lifijoso sekwo yokumpohn'nyo hopo'maho.

³⁹ Ose ulonto, we'enepe nowento hungkuno Anitumo nto ulimentisoso apa'no ulimentisofoho. ⁴⁰ Ose ulonto asomo ponto uhwonimentisoso inomokomoyo sohwa timosaho engo uningkahoningki saho foyowentaningkofi u'mahoningki hofiko wonimango'no yontifi nakwo pehofo ulanehwono lontifi imentohofofoho. ⁴¹ Jisas Mpohumo apa'no jomo ulonto asomo no-ponto ulimento, Sekwo saho ne'no lofosyawotofoho. Nta'noho. Nje sikuno moi'wonoho. Ihwoni, A'amufe Hwomu sohumne'no a'amu wonyo sohwo tokoyo'ofoto nto imasofoho. ⁴² Sekwo filikapmno. Wohwano. Uhwonimno. Oso hwe ngkine'no tokoyo'ofoto nto maso sohwo nto pohoho.

A'amu Jisasimo aho ko'mentohofofoho.

(Matiyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴³ Ose lontaningki Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopinono sife mta'ni hufa'u sohwo komo'no i'mofapmentisofoho. A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Isilaelife hwe engo sohwanji a'amu pi'ningo engo itokuso'njo hosimno'njo sohwo lutihwamohoningkofi Jutas kako Jisasiyepono ipemotamentisofoho. ⁴⁴ Jutas oso a'amu sohwo yamofo itihwayo'ne ole ulimento, Hwe sohumo nu'mahm'mo hinjoho hu'nimeso oso hwe hufu sohwo Jisasiyoho. Osohumo sekwo aho kekuji fipemotawomno. Ose nto ulimentisofoho.

⁴⁵ Oseso Jutas Jisasimo u'manto ulimento, Nje Lontihwayohwo, ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁴⁶ A'amu sohwa ose uhwonontifi Jisasimo aho yokumpohn'nyo ko'mentohofofoho. ⁴⁷ Jisasiye inomokomoyo fihwo kakoe hwakuhwajo iwasipento kako oso tajo ango syoho'njo sohwo hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syoho ulohofiyohwo sohwo halohomo loku'mentisofoho. Lojwahoningki halohoso piwahu'mentisofoho. ⁴⁸ Jisas ulohonimento, Sekwo a'amu hufu iwo'ningkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji itokuso'nji lomotopalokwofo. ⁴⁹ Sikuno engolopohamo ngko sekwo'nji Anituye tajo ango engo somo Anituye hungkuno lutihwahoningko sekwo osopo manikoso'njo iwo'ningkohofihwasoho. I oso'no hungkuno hohonta mti'mokumentohofoso olohonta nehopi imo'nalofoho. Oso'no olo hiloso ntohofohoho. ⁵⁰ Inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo uliko'mantifi hiyaso humpo'mentohofofoho.

⁵¹ Hwomu fihwo kako hwapife'nohino inyohwo Jisasiyo tifi iningkahoningki a'amu sohwa hwomu sohumo aho wokano lontifi imentohofoso ⁵² hwomu sohwo hwapife mokoloswoma'mentohofoso a'apa'nohino le'ma'mentisofoho.

A'amu 'kaunisol' sohwanne'no Jisasimo ipemotawom-entohofofoho.

(Matiyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Joun 18:13-14, 19-24)

⁵³ Hofiko Jisasimo a'amu tajo ango syoho'njo sohwo hwe yofe engo'njo hwe engo sohwo pone Anitumne'no jomo limojo sohwoepono ipemotapontifi angopo u'mofopahoningkofi a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji, a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko *kaunisol* syoho so'no uhu'mokumentohofofoho. ⁵⁴ Pita Jisasimo ko iningkahomentisoso kakimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisyo humuloho'miwesofoho. Kako hwe engo tajo ango syoho'njo mokosyohumayo sohwo angkuhwafopo i'mofawento osopo a'amu uhwonohumayo syoho'njo sohwanji toho imokinimentisofoho. ⁵⁵ Pita nohumentaningki angomno a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo hopi'nonohino sohwanji Jisasimne'no hungkuno tango'njo poyo imo'nyo'ne wotipeentifi ko

imentohofoso ⁵⁶ a'amu pi'ningo Jisas yo'mayo imenti-so so'no hwasyo hwasyo lontifi hofikoe hungkunoso kengo kengo limentohofofoho. A'amu hufa'u hungkuno afa majofoho. A'amu fihwa nolikafontifi hwasyo hungkuno ulimentohofi, ⁵⁷ Olo hungkunoso upa'nimalohwonefoho. ⁵⁸ Jisas ole limasofoho. Anituye tajo angoso a'amu aho'nji molimentohofoho somo ngko wae weeo'mnoho. Sikuno hufa'u sihune mem-jaofihwoso'no nom'ne angoso engo wamolimonnoho. Aho'nji wamolimonti'maho. ⁵⁹ Ose lontifi, Hwasyo hungkuno pi'ningo lokwoposiwati'mentohofoso ne mmo'nyofoho. ⁶⁰ Oso'no hofiko Jisasiye hungkuno tango'njo so'no wonyopi tipeehoningkofi hwe yofe engo'njo tajo angoso syoho'njo sohwo ajwopo nolikofalohofonto, Jisasimo ulimento, Kiko hungkuno asomo mujo'njo peho'no yalokuno. Pipilo. Olo hungkuno kiki-mo kilalokwofo losofo. ⁶¹ Ose ulahoningki Jisas hungkuno majofoho. Mampi'nyo humamentisofoho. Hwe yofe engo'njo sohwo apa'no ulohonimento, Anitu nakwo a'amu Juta hn'nimo nefo'mayo'ne lokuwatimentisofoho hwasilaho. Anitu nakwo kakoe yofe ho'noma-wo'ningkuhwone sohwoe Hwomu Ne hwasilaho. Awolaho. ⁶² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ou, osoho hwo'nyoho. Sekwo A'amufe Hwomu sohwo Anitu Yo'mayo Yokumpohn'nyo Hwapingo sohwoe aho anga sohohnta'ni humentaningkuhwosi uhwonifitnefoho. Kako himo ahwomo mta'ango sopo pontaningkuhwosi uhwonifitnefoho. ⁶³ Jisas ose ulahoningki oso hwe tajo angoso syoho'njo sohwa simano hintotohino umnimentisofoho so'no kakoe hwapife manji'mofo we'enehwo sisimpento ulimento, Nakwo nom'ne a'amu Jisasimne'no hungkuno jo'neso johoho peho'no ulanehwono. ⁶⁴ O'o sekwo kakoe hungkuno somo nto upa'ningkohoho. Kakimo pipi ulohofanehwono. Sekwo huno pipi seyohoho. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Hwe wonyo imaso hweho. Kako poyo umo'nono. ⁶⁵ Ose lontifi a'amu fehohnjo sohwa Jisasimo memijo uyati'mofontifi Jisasimo ikujoho fonjontifi ulimentohofi, Tihwo kufonjohoho. Yofeso fonaso. Ose ulahoningkofi a'amu mekino'njo sohwa Jisasiye simo'-mango sopo aho pehusi'mentohofofoho.

Pita ole limento, Ngko Jisas hne'no huno maniyohoyohoho.

(Matiyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Joun 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Nofonjontaningkofi Pita angkuhwafopo nohumentaningki a'musi hwe yofe engo'njo tajo angoso syoho'njo mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyosi u'manto, ⁶⁷ Pita toho imokinontaningki uhwononto ulimento, Kiko Jisas Nasalet nta'ango sohwonji emoimotnno hwosoho. ⁶⁸ Ose ulahoningki Pita ulimento, Hwasyo lohino, Oso hwe sohune'no ngko huno maniyohoyohoho. Ose ulonto nolikafonto kusopo ko'mo'mentisofoho. ⁶⁹ Osopo nohumentaningki a'musi apa'no Pitamo uhwononto a'amu mofoponjo sohwo ulimento, Oso hwe nongkwo sohwo Jisasimo tifi inomokomoyiwo'ningkiso hweho. ⁷⁰ Ose ulahoningki Pita apa'no awonoho ulimentisofoho. Hwangku we'e nehwo a'a-

mu mofopo humalohofontohofoho sohwa Pitamo apa'no ulimentohofi, Nehopeho. Kiko hofiko'nji emoimotnno hwosoho. Kiko Ngkalilinta'ango hwosoho. ⁷¹ Ose ulahoningkofi Pita hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko hwasyo hungkuno selimeso Anitu tohino wontapono. Oso hwe sekwo ntohoho sohwo ngko yofe mihwofe'njo hweho. Nehopi lohono. ⁷² Ose ulahoningki komo'no tosika yoka apa'no limentisofoho. Pita nupa'nonto Jisas hungkuno ulimentisofoho so'no huno syafihu'mentisofoho. Jisas ose nto ulimentisofoho. Yihufu tosikaso yoka hufa'u lososo sohonta Pita kiko ngkine'no mango hufa'u sihune ole walimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Oso hungkuno Jisas ulimentisofoho so'no Pita syafisyonto humotaho engo limentisofoho.

Hofiko Pailotiyepo Jisasimo ipemotapmmentohofofoho.

(Matiyu 27:1-2; Luk 23:1-5; Joun 18:28-38)

15 Imingo ne'nji a'amu tajo angoso syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji *kaunisol* a'amu hopi'nono nuhu'mokontifi Jisasimne'no hnnimentohofofoho. Nohnnontifi Jisasimo aho kentifi ahwomo nano kilofontifi Pailot hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoepo Jisasimo ipemotapmmentohofofoho. ² Ipemotapahoningkofi Pailot Jisasimo ulohonimento, Kiko a'amu Jutafe hwe engo hwasilaho. Ose ulahoningki Jisas ulimento. Hungkuno hiso kiko nehopi lohino. ³ A'amu tajo angoso syoho'njo yofe engo'njo sohwa Pailotimo hwasyo hungkuno Jisasimne'no mjalimentohofofoho. ⁴ Pailot Jisasimo apa'no ulohonimento, Oso hungkuno pi'ningo kikine'no mjakilimihwofo upa'ningkinoso kiko aku hungkuno pehofo ulimto. ⁵ Ose ulahoningki Jisas nom'ne hungkuno mujo'njo yahoningki Pailot yomo yonto huno pi'ningo syafihu'mentisofoho.

Pailot Jisasine'no ulimento, Iyomo fonjinto'ofahumno.

(Matiyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Joun 18:39-19:16)

⁶ Soswo huhwo huhwi oso sikuno iyoho humayo engo somo Pailot kako hwe fihumo impo'ango mta'angohwo nihu'nahone isihutofihwatimojofoho. A'amu Jutaso hofiko hwe fihwoe yofe ulahoningkofi Pailot hofikoe hungkunomo tifi iningkamojofoho. ⁷ Oso hosohonta hwe fihwa yokumpohn'nyo sohwa hofiko hofikoe hwe engo a'amumo mokosyohumayo'njo sohwo ikujoho nofonjontifi a'amu fehohnjo somo fonjonyahoningkofi impo'angomo intofahumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo impo'angomo humamentisofoho sohwo anga'no hwe kakoe yofe Mpolapas. ⁸ Hwe moya'mi pi'ningo engo uhu'mokontifi Pailotimo u'mantifi ulimentohofi, Olo Sikuno Engo lomo kiko hwe anga'no impo'ango mta'ni usihutofihwatimonntaho. Oso yahinoso apa'no fiyo. ⁹ Oso'no Pailot kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo ulimento, Olo hwe lohwo yofe engo'njo semokosyohumayo'ne sohomo ngko usihutofono laseningkohoho. Pailot kako huno

moi'wonoho. A'amu pi'ningo engo Jisasimo isihutofih-wajiyo'ne ulimentohoho so'no a'amu tajo ango syoho'njo sohwa Jisas ne'no simano hintotohino umningkahoningki Jisasimo aho ko'mentohohofoho.

¹¹ Ose ulahoningki a'amu tajo ango syoho'njo sohwa hofiko a'amu ajwo sopo lohofontifi a'amufe simehomo ulikofantifi ulimentohofi, Mpolapasine'no ulimno. Jisas nakwolaho. Mpolapas usihutofo. Ose ulimno.

¹² Ose ulahoningkofi Pailot apa'no ulohonimento, Olo hwe yofe engo'njo semokosyohumayo'ne lohomo ngko pipi uloho'mnehono. ¹³ Ose ulahoningki a'amu hopi'nono joho limentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. ¹⁴ Ose ulahoningkofi Pailot ulohonimento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ose ulahoningkofi a'amu joho mohm'no liwo'nimentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. ¹⁵ Ose ulahoningkofi Pailot hofikoe simeho wopingo umo'nono lonto Mpolapasimo isihutofihwajonto, kakoe hwe itokuso'njo sohwa ulimento, Jisasimo impe'nji fonjikuji iyopo fonjinto'ofahumno. Ose ulimentisohoho.

A'amu itokuso'njo sohwa Jisasimo sitofo ulimentohohofoho.

(Matiyu 27:27-31; Joun 19:2-3)

¹⁶ A'amu huhwo sohwa Jisasimo a'amu mokosyohumayo sohwoe tojo somo ipemotawontifi nom'ne hwe itokuso'njo hopi'nonohino sohwa'ne'no joho luti-mantifi uhwonimno ulimentohohofoho.

¹⁷ Nuhu'mokontifi manji'mofo miyo'nohino so'nji Jisasiye sangopo ho'nasyontifi impe yongo'njoso nokikisontifi Jisasiye mnokinopo monji'mofahumentohohofoho. ¹⁸ Ose imentohofoso, Jisasimo atife itihwantifi sitofo ulimentohofi, Ou hwe engo sohwo kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'ningkino sohwsilaho.

¹⁹ Ose ulontifi nom'nehwa fo'me'nji mnokinopo hwaningo fonjontifi memijo simanopo yatu'mo lohofontifi Jisasiye yofe ho'nomayo'no hwomtame poji ulohomentohohofoho. ²⁰ Hofiko sitofo moi'wo ulontifi manji'mofo miyo'nohinoso yojasyontifi kakoe manji'mofo ulohomentohohofoho. Ose yontifi kakimo mempo hohonta'ni iyomo fonjinto'ofasiyo'ne spono ipemotamentohohofoho.

Hofiko Jisasimo iyomo fonjinto'ofahumentohohofoho.

(Matiyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Joun 19:17-27)

²¹ Nosontifi hwe nom'nehumo uswo'nimentohohofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Saimoun, Sailininta'ango hweho. Alekisanta'nji Lufosiyo kaningkwohweho. Saimoun kako syoho mta'ango sohwo Jelusalemne'no wasimo lonto ko yahoningki hwe itokuso'njo sohwa yokumpohn'nyo ulimentohofi, Jisasiye iyo hwojiyafujiyo mokaho'nyo. ²² Ose ulontifi Jisasimo hwofiki'nyo we'e Ngkoulikota sopo ipemotamentohohofoho. Oso yofe Ngkoulikota hwapingo olenoho. A'momnokino yokino huyo'mango pa'nyoponoho. ²³ Osopo si'mofontifi tohino umnonoho lontifi hofiko ipisayo mijo iyoho'njo Jisasimo uyahoningkofi kako nimentisohomahoho. ²⁴ Manyo'njo yohoningki hofiko Jisasimo iy-

omo fonjinto'ofahumentohohofoho. Nofonjinto'ofosyantifi hofiko syohi'nyo yontifi Jisasiye manji'mofo yo'mayo so'no tihwo woma'mtolikeno lontifi yamofimentohohofoho.

²⁵ Mofehi'nyo imingo'nji (9 *kilouk*) Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohohofoho. ²⁶ Jisas kako poyo imo'nyo so'no iyoswomo mti'mokumentohofi, A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Oso iyoswo hiso Jisasiye iyo mnokino sopo hofojahumentohohofoho. ²⁷ Hwe hufu'u ikujoho'nji hufu'nji imojiyo sohwa'umo fonjinto'ofahumentohohofoho. Hwe nom'nihwo Jisasiye aho anghohnta'ni, hwe nom'nihwo Jisasiye aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohohofoho.

²⁸ [Hohonta hungkuno mti'mokumentohofoso oso sikuno somo ne imo'nimentisoso ole, Kako a'amu wonyo'njopo nohumentaningki a'amu huhwo wonyo hweho limentohohofoho.] ²⁹ Hwe moya'miso nopohotawentifi mnokingkwa'ningkwa'nnyo yontifi sitofo ulimentohofi, Kiko ole liwo'ningkini, Anituye tajo ango engoso ngko wae yaohm'mo apa'no songo molimeso sikuno hufu'u sihune memjaofihwoso'no ango moi'wo umo'nimontonoho. Ose ulontifi tikafo jimentohohofoho. ³⁰ Kiko fo'ma'nyo. Ose ulontifi ulimentohoho, Iyopo nta'ni fikitape. Ose ulimentohohofoho. ³¹ A'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko a'amu ajwo somo lohofontifi Jisasimo sitofo mohm'no hnimentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'ningkiso sohwo kakimo mufo'ma'nonehoho. ³² Kako Kilais Anitu uhwatimentiso hweho. A'amu Isilaelife yofe engo'njo mokosyohumayo'ne hweho. Oso'no kako iyopo nta'ni kotapihwoso'no uhwoningkuhwasi nakwo simeho hi'ntnnono uyanatanoho. Ose lontifi tikafo jimentohohofoho. Oso hwe wonyo Jisasi'njopo fonjinto'ofahumentohoho huhwa'u'ntnne'no Jisasimo sitofo ulimentisoyefoho.

Jisas poyo imo'nimentisohoho.

(Matiyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Joun 19:28-30)

³³ Hinjo ajwo kuntoliyopo sikuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji (3 *kilouk*) oso'nji apa'no longkoningkahoningki mofehi'nyo limentisohoho. ³⁴ Sikuno moi'wo imo'ningkahoningki Jisas joho mohm'no limento, *Eloui, Eloui, lama sapakitani*. Oso hungkuno iwolo'mo ole, Nje Anitu, nje Anitu, peho'no nisikwojantokuno. ³⁵ Ose lahoningki a'amu kako'njopo humamentohofoso upa'nontifi huno muyahoningki limentohofi, Upa'nimno. Olo hwe lohwo kako Ilaija osohumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohumne'no joho lalohoho. ³⁶ Hwe fihwo komo'no nowento hwapife we'e mijo mangkinyo'njo yomanto oso hiso tokemo yamjonto Jisas wanononto nuyonto ulimento, Hofahiyo. Nakwo uhwontohumano. Ilaija nopihwosi iyo mta'ni ufo'ma'mtolikeno. ³⁷ Ose ulahoningki Jisas joho mohm'no lonto poyo imo'nimentisohoho.

³⁸ Poyo imo'ningkahoningki hohosohonta Anituye tajo ango engo somjo hwapife engo oso ajwopo ango

we'e Anitu humayo'nefoho limotofo sopo hoku'yopo pmpilipeehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisimpo lohofonto hufa'u imo'nimentisofoho. ³⁹ A'amu itoku-so'njo sohwafe hwe engo sohwo Jisasiye simanopo lohofonto, Jisas poyo imo'ningkahoningki uhwononto ulimento, Olo hwe lohwo Anituye Hwomu Ne hweho.

⁴⁰ Moya'mi sofa ikano nonje sopo lohofontifi Jisasimo timo humuhwontohumantohofoho. Moya'mi fifa yofe ole, Maliya Makitola nta'angiyoho. A'mu nom'nesi kakoe yofe Maliya Jemis hwe songo sohwo'nji Jousep'i'niyiye kona'wohiyoho. A'mu nom'nesi Saloumiyoho. ⁴¹ Oso fanji nom'ne moya'mi sofa Jisas hwaho Ngkalili emoimojo sohonta hofiko tifi iningkawentifi ufo'ma'mentohofoho. Oso moya'mi sofa Jisasi'nji Jelusalemne'no pmentohofoho.

Hofiko Jisasiye pijafo sokimomo ho'nahumentohofoho.

(Matiyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Joun 19:38-42)

⁴² Oso sikuno Filaite somo mofehi'nyo ukwo'mokumto iyoso'nji Jousep anga Alimateyanta'ango sohwo i' mofapmentisofoho. Kako *kaunisol* syoho'njo hweho. Kako hwe wopingo hweho. A'amu hopi'nono kakoe yofe ho'noma'motofoho. Kako oso hwe Anitu uhwatimo limentiso sohwe pe-e'ne sikuno so'no hontohumamojo hweho. Kako sikuno iyoho humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo so'no syafisyonto kako iyoho we'e ko uningkahoningki yokumpohn'nyo imo'nonto Pailotimo u'manto Jisasiye pijafo mayo'ne ulohonimentisofoho. ⁴⁴ Ose ulohonimentisoso Pailot yomo yonto syafihu'mento nto kape'ningkohoho. Ose syafisyonto hwe engo itokuso'njo sohumo joho lutimanto ulimento, Jisas poyo nto limo'ningkohoho.

⁴⁵ Ose ulahoningki eno ulahoningki Pailot Jousepimo ulimento, E'wano. Pijafoso maho. ⁴⁶ Ose ulahoningki Jousep hwapife halojo wonyoangkafo mpe yonto Jisasiye pijafoso iyo mta'ni nomanto hwapife somo ifohumpento sokimomo ho'nahumentisofoho. Oso sokimoso kako sojo engo somo imo engo ili'mentisofoho. Osopo ho'nasyonto sojo engo yiwolo'mo lohofonto sokimo hoku'yo somo pijwahumentisofoho. ⁴⁷ Maliya anga Makitolanta'angosi'nji Maliya Jousisiye kona'wohi'nji siko Jisas ho'nahumentohofoho sopo uhwonimentisiyefoho.

Jisas apa'no lika'mentisofoho.

(Matiyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Joun 20:1-10)

16 Sikuno iyoho humayo'neso nto memjaafahoningki Maliya anga Makitola nta'angosi, Maliya Jemisiye kona'wohisi'nji Saloumi'nji hofiko hwone mijo akino'njo Jisasiye pijafomo ehulohofone mpe imentohofoho. ² Mo'ningka Sante imingo'nji iyoho longkongkahoningki hofiko nolikafontifi Jisasiho ho'nahumentohofoho sopo umentohofoho.

³ Nowentifi hnnimentohofi, Oso sojo mikunimposo hofiku'yopo pijwahumalofoso tihwo womeho'nonaofimontolo. ⁴ Ose hnnontifi uhwonimentohofoso sojo mikunimpososo nto meho'na'mentohofoho uhwonimen-

tohofoho. Nto hwosompeehumentohofoho. ⁵ Oseso sokimo somo noswontifi uhwonimentohofoso hwe songo hwapife halojo sawemo'njo sohwo moya'mi sofafe aho angahohnta'ni nohumentaningki uhwonontifi hofiko yomo yomo imentohofoho.

⁶ Oso hwe huhwo sohwo ulimento, Sekwo yomo iku-toho. Ngko huno niyohoho. Sekwo Jisas Nasaletnnta'ango a'amu fonjinto'ofohumalofo sohune'no tipeelokwofo. Kako nto likakwoho. Olopo mohumuyoho. Uhwonimno. Noho'nohumalofo sopo aneponoho. ⁷ Oseso sekwo nowekuji Pita'nji inomokomoyo nom'ne sohwo ulimno. Jisas Ngkaliline'no simo'mo nto sepo'maho. Ose ulimno.

⁸ Ose ulahoningki noswapontifi yomo yomo yontifi komo'no umentohofoso iyoho unimentiso so'no a'amu nom'nemo yo'mayo uhwonimentohofoho so'no mulimentohofoho.

Maliya anga Makitolanta'angosi Jisasiyo uhwonimentisofoho.

(Joun 20:11-18)

⁹ Santemo iyohohwe'nji Jisas likofahoningki Maliya anga Makitolanta'angosi Jisasiyo kaki'no uhwonimentisofoho. Oso hisimo Jisas hohonta towahuno wonyo aho anga'no hopi'nono nom'ne hnta'ni hufa'u sohwa wae yao'mentisofoho. ¹⁰ Maliya nowento a'amu Jisasi'nji emmotofo sohwo u'manto hofiko simeho tangonji humotaho lontaningkofi, ¹¹ Maliya ulimento, Jisas songo humaho. Nuhwoningokohi'nyoho. Ose ulahoningki nupa'nontifi huno syafihu'mentohofi, Hwasyo nalohoho syafisyontifi a'mu hisiye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyofoho.

Jisas kako inomokomoyo hufa'u hwa'umo honingkanopo uswo'nimentisofoho.

(Luk 24:13-35)

¹² Hwangku hwe hufa'u hwa'u anga Jelusalem uliko'manji honingkanopo nowentaningki Jisas a'amu nom'ne pa'ninghwo u'mahoningki ¹³ siko yofe uhwo'mentisiyo so'no asomo nponji inomokomoyo nom'ne sohwo ulahoningki hofiko haloho miyo'njo yontifi simeho hi'ntnnono muyofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwo u'manto syoho uyimentisofoho.

(Matiyu 28:12-20; Luk 24:36-49; Joun 20:19-23)

¹⁴ Hwangku inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni anga'no sohwa angomo nohumantifi wopayo nontaningkofi Jisas nu'manto yoka ulimentisofoho. Hwapingoso ole hofiko simeho hi'ntnnono muyo'nefoho. A'amu nom'ne sohwa inomokomoyo sohwo Jisas nto lika'maho. Nakwo uhwoningkuhwono ulahoningkofi hofiko hwasyo hungkunofoho huno syafihu'mentohofoho. ¹⁵ Jisas ulimento, Sekwo angomeemo humpekuji a'amu hopi'nonohino somo nje hungkuno wopingoso filutihwafikuno. ¹⁶ A'amu oso hungkuno hiso nupa'ningkuji simeho hi'ntnnono se-japikuji mijo mapijoso Anituye a'amu ne imo'ni-

fitnnefoho. A'amu oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono muyo'njo somo Anitu hofikoe honingkano wonyo'ne hungkuno tango uyonefoho. ¹⁷ A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijoso ole ifitnnefoho. Nje yokumpohn'nyo'nji towahuno wonyo wae ifitnnefoho. A'amu kengofe hungkunoso lifitnnefoho. ¹⁸ Hofiko homa aho kapijoso mijo pe'nyo'ne nifijoso poyo mmo'nifitnnefoho. Hofiko a'amu mnokino'njo somo aho kisasyikuji ngkimo jomo ntikujo'no wopingo imo'nifitnnefoho.

Anitu Jisasimo ahwomomne'no utima'mentisofoho.

(Luk 24:50-53; Apousel sohwafe Syoho 1:9-11)

¹⁹ Hwe Engo Jisas sohwo hungkuno moi'wo nto losojwaofahoningki Anitu Jisasimo utima'mentisofoho. Nosonto Anituye aho angahohnta'ni humamentisofoho. ²⁰ Inomokomoyo sohwa ango'meemo nowentifi Anituye hungkuno lutihwentaningkofi Jisas ufo'ma'mentisofoho. Nufo'mahoningki hofiko yo'mayo wonyoangkafo yahoningkofi a'amu uhwonontifi ou, olo hungkunoso Anituye hungkuno nehopeho limentohofofoho. Hungkuno osohopeho.

Luk

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Olo iyoswo loso Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta Luk soswo (30) mofonepo nto uyakolofahoningki mti'mokumentisofoho. Luk sohwo Jisasiye inomokomoyo hwo'maho. O'o, Luk sohwo a'amu uyohofaho syohoso wopingo imojo hweho. (Oso hiso Koulousi sohe engo 4 honingkano we'e 14. Osopo weho.) Luk olo iyoswo hiloso komo'no mti'mokumentiso'maho. O'o, kako hano ne'no emoyonto a'amu Jisasimo uhwonimentohofoso mpoyo lutihwahoningkofi kako hungkuno fiso'nji uhu'mokonto mti'mokumentisofoho. Luk sohwo a'amu Juda hwo'maho. A'amufe Hwomu Jisas sohwo a'amu wonyo honingkanomo humentaningkujo somne'no notipemahwosi utimayo'ne pmentiso hweho. (Oso hiso Luk sohe engo 19 honingkano we'e 10. Osopo weho.)

Iyoswo hiloso Luk a'amu Ngkilik osomne'no mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo Luk mti'mokumentiso hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Luk olo iyoswo hiloso ntipo humanto mti'mokumentisotikeno a'amu fife hunoso olenoho. Luk kako Sisaliya humanto mti'mokumentisofoho. Nakumo huno nafohotofo hwapingo neso olenoho. Jisas sohwo nakwo a'amu so'nwi yahino wonyo yontaningkuwhoni asomo netimayo'ne pmentiso hweho. Oso'no nakwo hungkuno homo lomo atofu lihwasi Jisasimo tifi uningkohwano.

Olo mpoyo loso Luk kako hwe engo Tiyoufilosimne'no mti'mokumentisofoho.

1 Nje hwe engo Tiyoufilos sohwo, kiko nje hungkuno upa'nyo. Kilais kako olo hwaho lopo humamojo sohonta yo'mayo imo'nimentiso somne'no a'amu pi'ningo engo sohwa hofiko nakwo ifalifaliyo womti'mokano lontifi yamofu imentohofofoho. ² Jisasiye inomokomoyo sohwanji nom'ne a'amu so'nji hofiko yo'mayo Jisas imentiso simo'mta'ango somo timo uhwonontifi a'amu nom'ne somo ulahoningkofi hofiko mti'mokumentohofofoho. ³ I, ngko huhwo'ni Jisasiye mpoyoso kikiyepono wolihwatimo lonji mti'mokalokweno. Sikuno pi'ningo engo ngko syoho yokumpohn'nyo yonji hungkuno hiso'no ito'no yasiyo'ne a'amu pi'ningo engo somo yo'mayo simo'mta'ango somne'no ulohononji hungkuno hwapingo neso tipemanji hungkuno ito'nohini kikine'no mti'mokalokweno. ⁴ Oseso yo'mayo hungkuno nto lokitihwawo'ningkohofu somne'no nehositikeno hwasyotikeno syafisyohoji'manji olo hungkuno kikine'no kumti'mokiyalokwe losomo atofu lohoji hungkuno neso wotipema'monnoho.

A'amu ahwomomjoso kako Sekolaiya sohomo kakoe hwomu Joun i'mofapone so'no ulimentisofoho.

⁵ Nje mpoyo lomayoso olenoho. Hwe engo Helout sohwo kako hwaho Jutiya mokosyohumamentiso sohonta hwe fihwo kakoe yofe Sekolaiya sohwo kako nohumanto kako tajo angu syoho'njo hweho. Oso syoho

imotofu huhwo sohwa hotito'mentohofoso a'amu fehohnjoso Apaija mokosyohumamentisofoho. Sekolaiya hofiko'nji syoho imojo hweho. Sekolaiyafe ape hiye temtitofo huhwa oso syoho imotofofoho. Kako Mousesiye kola'wehwo Elouniye imuyoho. A'mu hisi yofe Elisapetiyo. ⁶ Hisiya'u siko Anituye timo sopo wonyohofiyu humamojiyeya'uyoho. Siko Anituye honingkano hungkuno ito'nohino somo iningkawenji honingkano wonyo ane humamojiyeya'uyoho. ⁷ Siko mehomi nihu'no ane yaswoho. Hwapingoso Elisapet kako hwonjo ape humanto siko a'mane imo'nimentisoyeya'uyoho.

⁸ Sekolaiyafe a'amu hotito'mentohofu sohwa hofikoe sikuno Anituye angu engo somo syoho iyo'ne i'mofahoningki hofiko a'amu uhwosope yahinoso yontifi Sekolaiya sohomo Anituye simano sopo lohofu'ne uhwasopo'mentohofofoho. Oseso kako oso angu ajwo so'mo Anituye angofoho liwo'ningkohofu sopo noswonto hwamno pa'nyo akino wopingo'njoso Anitumne'no tikayo usimokumentisofoho. ¹⁰ Sekolaiya kako oso tikayo usimokontaningki a'amu pi'ningo engo sohwa hofiko mempo hohnta'ni nohumantifi Mpohumo jomo ulimentohofofoho. Hofikoe yahino ose imotofofoho. ¹¹ Sekolaiya osopo nohumanto uhwonimentisoso Anituye a'amu ahwomomjo sohwo kako oso epohumayo tikayo usimokiyo aho angu sohohtani lohofontaningki uhwononto ¹² yomo engu yonto iyoho unimentisofoho. ¹³ I oso'no a'amu ahwomomjo sohwo kakimo ulimento, Sekolaiya, kiko iyoho yohotoho. Anitu kako jije jomo ujo somo nto kupa'nimaho. Jije ape Elisapetisi kako hwomu woma'montonoho. Notipema-

hosisi kiko yofe ole muso Jouniyoho. ¹⁴ Hwomu huhwo sohwo i'mofopahoningkuhwosi siko simonyo engo uyanjiyoho. I a'amu pi'n'ingo engo hi'nji simonyo engo uyantifeho. ¹⁵ Hwomu huhwo sohomo Anitu kako yofe engo mulonefoho. Kako yo'mayo mijo yokumpohn'nyoso noningkuhwoloho. Kako kona'-wohiye simeho mo'mo mnawentaningkuhwoso sohonta Anituye Towahuno Wopingo uhula'ofonefoho. ¹⁶ Kako Anituye hungkuno a'amu Juta somo ulihwoso'no hofiko hofikoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikui hofiko hofikoe Hwe Engo Anitu sohomo apa'no uningkwantifeho. ¹⁷ Kako oso a'amu sohomo Ilaija hohonta Anitu hungkuno uyahoningki li-mojo sohwo yokumpohn'nyo pa'nyo sohwo no-humahwosi kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimonte'no yoso sohumne'no a'amufe honingkano ito'no esyohumayo'ne hweho. Kako Anituye hungkuno ulihwoso'no hwe sohwa upa'ningkuji hofiko hofikoe mehomi simeho afa apa'no wepufisyantifeho. A'amu simeho afa minyo'njoso Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofoso hofiko a'amu honingkano wopingo'njo sofe huno apa'no wotipemantifeho. Oseso kako Hwe Engo sohumne'no a'amu ito'no wes-yohumamontonoho.

¹⁸ A'amu ahwomomjo sohwo ose ulahoningki Sekolaiya ulimento, I, pipineto. Ngko a'mane moi'wonoho. Nje ape hi a'mane moi'wonoho. Jije hungkuno ne imo'nyoso ngko huno pipi wanimontolo. ¹⁹ Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento, Ngko Ngkepiliyel hwo'nyoho. Ngko Anituye simanopo lohofiwo'ningkohe hwo'nyoho. Olo hungkuno wopingo'ne kilohe loso'no Anitu kako lonihwatimaso'no pm-male hwo'ni ku'mahono. ²⁰ I, kiko upa'nyo. Nje hungkuno hilo somo kiko simeho hi'ntnnono mantape so'no jije mango piku'nnyo imo'ningkohoji kiko hungkuno majo'njo uyimonnoho. Oso hopa nohumentaningkohoji yo'mayo kiloheso ne umo'nimontonoho. Yo'mayo nje hungkuno kiloheso kakoe sikuno somo ne imo'ningkuhwoso'no kiko hungkuno apa'no wali-monnoho.

²¹ Oso hungkuno hiso hnnontaningki a'amu mempo hohnta'ni uhwontohumantifi huno pi'n'ingo engo syafisyontifi ole hnnimentohofi, Peho u'mahoningki kiyalofoho. Sekolaiya kako Anitu'njopo nohumanto kunto'no moswape'njo yalofoho. Ose hnnimentohofofoho. ²² Hwangku kako noswaponto kako hungkuno hwe moya'mi somo mujo'njo imentisofoho. O'o kako ilo'nnyo hopa imo'nonto kako kakoe aho'nji'nohini itihwahoningki uhwonontifi ole syafihu'mentohofi, Sekolaiya kako Anituye anga we'e so'mo nohumanto yo'mayo wonyoangkafoso uhwoningkiso hwolikeno. Ose syafihu'mentohofofoho. ²³ Kakoe syoho iyo so'no sikuno moi'wo imo'ningkahoningki kako kakoe angopono asomo umentisofoho.

²⁴ Tifi sohonta kakoe ape Elisapet simeho ihn'nonto kako hiyaso'mo humentaningki hamno aho fehohnjo hopi'nono uyakolo'mentisofoho. Ilisapet kako simeho'njo honingkanonto ole hnnimento, ²⁵ Nje Hwe Engo

Anitu kako ngkimo wopingo ntohokwoho. Ngko mehomi mmo'nyo so'no wonimango nnonantanjopo Anitu a'amufe timopo oso tango hiso wae yanimokwoho. Ose hnnonto simonyo imentisofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo kako Maliyamo Jisas imo'none so'no ulimentisofoho.

²⁶ Elisapet simeho'njosi humentaningki hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohinoso uyokolofahoningki Anitu kako kakoe a'amu ahwomomjo Ngkepiliyel sohomo hwaho Ngkalili anga we'e Nasalet sopone'no lihwatimentisofoho. ²⁷ Oseso kako ape sijo siyepono umentisofoho. Oso a'mu hisimo kakoe hwehune'no uhwojano lontifi hwosopeehiniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofeso Jousepiyoho. Hofiyakwosa hwe engo Ntefitiye temtitofo mta'ango hweho. Oso a'mu siye yofeso Maliyafoho. ²⁸ Ngkepiliyel kako oso hisi'njo sopo i'mofawento ulimento, Nje mupe mofehi'nyo'njoho. Anitu kako wopingo kilohofalofoho. Kako kiko'nji humaho. ²⁹ Maliya oso hungkunoso nupa'nonto kako huno pi'n'ingo engo syafihu'mentisofoho. Oso hungkuno njiso hiso hwapingo neso pipineto. ³⁰ Ose syofisyahoningki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento, Maliya, kiko huno pi'n'ingo syafisyohotoho. Iyoho kinyo'eno. Anitu kako kikine'no simeho wopingo umo'nalofoho. ³¹ Upa'nyo. Kiko simeho ihn'n'ingkiiji hwomu aswo woma'monnoho. Hwomu huhwo sohomo kakoe yofeso Jisasiyo muso.

³² Kako hwe engo umo'nimontonoho.

A'amu kakine'no ole wolantifeho.

Olo hwe lohwo yo'mayo hopi'nonohino somo hwofilo'nnyo Anituye Hwomu hweho.

Ose wolantifeho.

Olo hwe lohomo kakoe ajuyohwo Ntefiti yofe engo'njo hwaho mokosyohumamojo hopo sopo Anitu uhumatimontonoho.

³³ Kako a'amu Juta somo ne'no mokosyohumantihwone hweho.

Kakoe sikuno mokosyohumayo'neso moi'wo mmo'nonehoho.

Engolopohamo wawo'mtonoho.

³⁴ Ose ulahoningki Maliya ulimento, Oso hiso pipi umo'nimontolo. Ngko hwehwo manimahn'nyoho.

³⁵ Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento,

Hwangku Anituye Towahuno Wopingo kikiyepono pihwosi Anitu yo'mayo somo hwofilo'nnyo sohwo yokumpohn'nyoso ufehu'mokakohumontonoho.

Oseso hwangku oso hwomu aswo majo huhwo sohune'no a'amu ole wolantifeho.

Hwomu wopingo sohwo Anituye Hwomu Ne hweho wolantifeho.

³⁶ Ose ulikwato lohofonto ole ulimento, Upa'nyo. Jije a'amu Elisapet a'manesi kako simeho'njoho. A'amu kakine'no hwonjo afeho limotofosi kako simeho ihn'n'ingkahoningki hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni anga'nohinoso uyakolo'masofoho.

³⁷ Yo'mayo hopi'nono a'amu miyiwo'ningkiyohofoso Anitu kako yo'mayo hwapingo sohwo yososo ne umo'nimontonoho. ³⁸ Ose ulahoningki Maliya ulimonto, Ihwoni, ngko Anituye syoho ulohofi'nyoho. Kiko ngkimo hungkuno ntohinoso nolohino hopaso Anitu kako ngkimo wantohofono. Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo sohwo kako Maliyamo uliko'ma'mentisofoho.

Maliya Elisapetimo uhwonamentisofoho.

³⁹ Oso hohosohonta Maliya kako yo'mayoso ito'no esyohumanto nolikafonto kako hwofiki'nyo pone'no komo'no simentisofoho. Oso hwaho Jutiya ango we'e sopo si'mofapmmentisofoho. ⁴⁰ Si'mofaponto Sekolaiya sohwoe angomo noswonto Elisapetimo nje a'amuyo ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁴¹ Elisapet Maliyafe mampaho upa'nonto kakoe mehomi simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo kako yomo imentisofoho. Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo Elisapetimo uhula'mo'mentisoso ⁴² Elisapet kako mango engo ole ulimento, Anitu kako moya'mi hopi'nonohino sofamo wopingo ulohofwo'ningkiso somo kako kiki-mo wopingo kilohofoso yakolo'nnyo kiyoho. Oso mehomi jije simeho mo'mo mnawojo sohomo Anitu kako wopingo uloho'nnyo hweho. ⁴³ Nje Hwe Engofe na'u siki ngkiyepono peho'no pohino. Ngko yo'mingi'ni'maho. Anitu kako wonyoangkafo ntohofantofoho. ⁴⁴ Upa'nyo. Ngko jije mampaho ngkine'no ntohinoso upa'nonji nje simehomjo mehomi mnawojo sohwo nolikafonto simonyo yohoho. ⁴⁵ Oso hungkuno Anitu kilimaso somo kiko simeho hi'ntnnono uyimahnno so'no simonyo fiyo. Oseso Hwe Engo sohwo nokilimaso hopaso wakiloho'montonoho. Elisapet ose ulimentisofoho.

Maliya kako Anituye yofe ho'nomayo'ne ta limentisofoho.

⁴⁶ Maliya ulimento, Nje mampahoso Anituye yofe ho'nomalokweno. ⁴⁷ Nje huyo'mango Anitu nefo'mawo'ningkiso sohune'no simonyo yalokwemo. ⁴⁸ Ngko Anituye syoho ulohofiyohn'ni yo'mingi'ni'maho. I oso'no kako ngkimo wonyoangkafo ntohofantofoho. Olohonta nihu hwangu no'mo nihu a'amu Anitu kako ngkimo simeho wonyoangkafo ntape so'no wolantifeho. ⁴⁹ Anitu kako Yokumpohn'nyo Hwofilo'nnyo sohwo kako ngkimo wopingo ntohoho so'no ngko kakoe yofe wopingo'nohinoso woho'nima'mo. ⁵⁰ Anitu kako a'amumne'no hitoho ulofahoningki a'amu kakoe hungkunomo enjwa'mo humawo'ningkohofoso hofiko Anitu kakoe hitohomo humalofo. Hofiko'nohini'maho. O'o, hofikoe imu hwanji ne'no imu hwanjimo ne'nohini wentihwonefoho.

⁵¹ Anituye yokumpohn'nyo itihwahoningki a'amu kakine'no yokumpohn'nyo imo'niwo'ningkohofoso somo Anitu kakoe aho yokumpohn'nyo engo so'nji iljoafososo hofiko kengo'mo humpopitnnefoho.

⁵² Anitu kako hwe yofe engo hwaho mokosyohumamotofo sohwo monje yasyihwosi a'amu yofe engo ane somo ho'nomawo'ningkisofoho.

⁵³ A'amu mijoho unyo somo Anitu kako yo'mayo wopingo wonyoangkafo uyimontonoho.

A'amu yo'mayo ho'yango pi'ningo'njo somo kako nom'ne wopingoso muyonehoho.

⁵⁴ Kako kakoe a'amu Juta hn'nimo hofiyonefo'na'wonefoho.

Oso hungkuno wopingo Anitu hitoho uloho'ne hofikimo uyimentiso so'no kako iningo momofalofiyoho.

⁵⁵ Kako neyakwosamo Apiloham sohwo'nji kakoe imu sohwatne'no hitoho ulofahoningki oso hitoho hiso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

Maliya ose limentisofoho.

⁵⁶ Maliya kako Elisapeti'nji nohumentaningki hamno hufa'u sihune memjaofahoningki kakoe angopo ne'no asomo umentisofoho.

Elisapet kako Jounimo aswo ma'mentisofoho.

⁵⁷ Elisapet kakoe sikuno moi'wo imo'ningkahoningki kako hwomu aswo ma'mentisofoho. ⁵⁸ Anitu kako oso wopingo hiso Elisapetimo uloho'mentiso so'no ho'ningkahoningki a'amu ango afaponjo so'nji Elisapetiye temtitofo so'nji hofiko Elisapeti'nji simonyo imentohofofoho.

⁵⁹ Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki a'amu huhwo sohwa hofiko hwomu sohwoe a'apahomo sihu kolofo'ne'entifi uhu'mokumentohofofoho. Hofiko kaningkwowoe yofe Sekolaiyafeso womelompulano lontifi imentohofofoho. ⁶⁰ Ose yahoningkofi kona'wohi ulimento, O'o, awonoho. Nakwo kakoe yofeso ole womulano. Jouniyoho. ⁶¹ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, I, sikoe a'amu sohwa oso yofe Jouniyo eso hi'njo hwa'maho. Nihu'no awonoho. ⁶² Ose ulontifi hofiko kaningkwohumo hungkuno mujo'njo mehomi yofe'no aho'nohini upiyo'mentohofofoho. ⁶³ Upiyofahoningkofi Sekolaiya kako iyo feejo so'no ipiyofahoningki umentohofoso kako ole mti'mokumento, Kakoe yofeso Jouniyoho. A'amuso ose uhwonontifi hofiko yomo yontifi huno pi'ningo engo syafihu'mentohofofoho. ⁶⁴ Oso hohosohonta Sekolaiyafe mango hwosampo lohofonto melanyo ito'no imo'ningkahoningki kako hungkuno lonto kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho. ⁶⁵ Oso a'amu ango afaponjoso hofiko yo'mayo homo somo uhwonontifi yomo yontifi iyoho uningkahoningki pisopisaho limentohofofoho. Oso yo'mayo imo'nimentiso hiso'no oso hwaho Jutiya hwofiki'nyo'meemjo ango somo ho'nomimentisofoho. ⁶⁶ A'amu hopi'nonohino oso hungkuno homo somo upa'nontifi huno pi'ningo engo syafisyontifi hofikoe simeho mo'mo ole hnnimentohofi, Oso hwomu huhwo sohwo kako hwangu pipi wehumamontehwolo. Ose hnnontifi huno ole

umento, Anituye yokumpohn'nyoso kakimo umokosyohumaho. Huno ose umentisofoho.

Sekolaiya kako Anituye yofe ho'nomayo'ne ta limentisofoho.

⁶⁷ Jouniye kaningkwohwo Sekolaiya sohomo Anituye Towahuno Wopingo ehunnafahoningki Sekolaiya kako hungkuno Anitu uyimentisoso ulimentisofoho.

⁶⁸ Ole ulimento,

Nakwo a'amu Isilael hn'nwiye Hwe Engo Anitu sohwoe yofe woho'nomano.

Kako kakoe a'amu hn'nwiyepono nefe'mayo'ne ne'manto kako honingkano wonyo somta'ni isihutofone-malofoho.

⁶⁹ Kako kakoe syoho ulohofiyi Ntefitiye temtifo mta'ango hwe yokumpohn'nyo engo nefe'mayo'ne nejapohoho.

⁷⁰ Olo hilo so'no Anitu hohonta kakoe a'amumo hungkuno uyahoningki limotofo sohwa nakumo nalimotofoho.

⁷¹ Ole nalimentohofi, Hwangku kako nakwoe mango sohwafe aho mta'ni wonetima'montonoho.

A'amu nakumne'no simeho wonyo umo'niwo'ningkiso sofe aho mta'ni wonetima'montonoho.

⁷² Ose nalonto nom'nepo ole nalimento,

Kako neyakwosamne'no hitoho engo ne'no ulofiwo'nalofoho.

Oso hungkuno yokumpohn'nyo hohonta neyakwosamo uyimentiso somne'no kako huno akwe'no syafisiwo'ningkiso hweho.

⁷³ Anitu neyakwo Apiloham sohomo ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini yokintahopone'no wakilimonne'no yohono.

⁷⁴ Ngko sekwoe mango sohwafe aho somta'ni nosetimahm'mo sekwo iyoho maseny'o'njo nje syohowontohofiyantifeho

⁷⁵ Sekwo sikuno huhwo huhwi songo nohumafikuji sekwo nje timopo sekwo honingkano wonyo ane'njo wopingo'nohini fohumantokuno. Ose ulimentisofoho.

⁷⁶ Nje hwomu sohwo, a'amuso ole kilifitnnefoho.

Kiko Anitu yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwoe hungkuno lutihwayo'ne hwohoho.

Oso hwe Anitu nakuyepono uhwatimonte'no yalokuso sohumne'no kiko a'amu somo ito'no wesyo humamonnoho.

⁷⁷ Kiko Anituye hungkuno a'amu somo ulohojo'no hofiko huno ole uyimtonoho.

Anitu kako nakwoe wonyo wae enaofihwosi asomo wonetima'monte'ne yohoho. Huno ose uyimtonoho.

⁷⁸ Anitu nakumne'no hitoho engo ulofiwo'ningkiso sohwo simeho ne'njo nejapiwo'ningkiso so'no pomponaho ahwomo mta'ni iyoho longkonivo'ningkiso hopaso nejapososo nakumo wonalongkonimontonoho.

⁷⁹ Oso pomponaho hiso kako a'amu sikwo'mjoho'mo humalofo so'nji a'amu hofiko poyo pe'nyo so'no iyoho unyo somo wolahumontonoho.

Oso pomponaho hiso honingkano wopingo'nohini ito'no humayo'ne somo womikinjonehwatimontonoho.

Sekolaiya ose ulimentisofoho.

⁸⁰ Oso hwomu Joun huhwo sohwo kako engo wento Anitumne'no simeho uyonto kako hwaho a'amu mokosyohumayo sopo ne'no humamojoso kako a'amu Isilael somne'no Anituye hungkuno lutihwamne'ento Anituye syoho wema'mo lonto hofiko'njopo utihwa'nyopo i'mofapmmentisofoho.

Maliya Jisasimo aswo ma'mentisofoho.

(Matiyu 1:18-25)

2 Oso hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho Loum mokosyohumayo sohwo Sisa Oukasitos, kako honingkano songo imofonto ulimento, A'amu angomeemjo sofe yofe nakwoe iyoswomo wamtimokano. ² Ose ulahoningki oso soswo simo'mjoso somo a'amufe yofe ifalifaliyo mti'mokumentohofoho. Oso hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho Siliya mokosyohumayo sohwo Kwiliniyosiyoho. ³ Oseso hwe moya'mi hopi'nonohino hofikoe angohwapingopono hofikoe yofe mti'mokiyo'ne humpo'mentohofoho.

⁴ Jousep sohwo kako Ntefitiye imu hweho. Oso'no kako angohwaho Nasalet hwaho Ngkalili nuliko'mantohwaho Jutiya Ntefitiye pone Mpetilehemne'no umentisofoho. ⁵ Jousep kako kakoe ape ufoto'mentohofosi Maliya simeho'njosi'nji nekwoe yofe wemapife lonji umentisiyefoho.

⁶ Oso hopo sopo nohumanji Maliyafe sikuno mehomi aswo mayo'ne i'mofapmmentisofoho. ⁷ Kako hwomu tisimaso aswo manto hwapife ekojisasyonto yahu wopayo uyo kompuso so'mo uwotimentisofoho. Hwapingoso a'amu fosyawowo'ningkohoho angoso a'amu nto uhula'mo'mentohofoho.

A'amu ahwomomjoso a'amu yahu 'sipsip' mokosyohumayo sohwo hungkuno ulimentohofoho.

⁸ Oso hwaho hopo sopo angopone engo momingo sohohnta'ni a'amu ahwomo yahu mokosyohumayo sohwa hofikoe yahu oso sikwo'miyo somo mokosyohumentaningkofi ⁹ a'amu ahwomomjoso nu'mahoningki ahwomo mta'ango pomponaho engo losyahoningki a'amu yahu mokosyohumayo sohwa iyohounimentisofoho. ¹⁰ Iyoho yahoningkofi a'amu ahwomomjofi hwo ulimento, Sekwo iyoho ikutoho. Upa'nimno. Ngko hungkuno wopingo a'amu hopi'nonohino somne'no simeho wopingo umo'nyo'ne'nji motapohefoho. ¹¹ Olo sikuno lomo Ntefitiye pone engo Mpetilehem sopo a'mu fisi hwomu aswo makwoho. Olo mehomi lohwo a'amu sokumo asomo setimayo'ne hweho. Kako Kilais Hwe Engo huhwo sohomo Anitu uhwasopo'mentiso hweho. ¹² Sekwo nowekuji wotipemantifeho. Hwomu huhwo sohomo hwapifemo ifohumpento yahu wopayo uyo kompuso somo hofinasyohoho. Oso hiso nuhwo'ningkuji sekwo huno ole waseyono. Olohohweho.

¹³ Ose ulahoningki nihu'no komo'no a'amu ahwomo mta'ango pi'ningo engoso simo'mjo so'nji utihwa'nyopo i'mofapontifi Anituye yofe ho'nomayo'ne ole ulimentohofi,

¹⁴ Anitu ahwomo yokintahopo humaso sohumne'no isamayoka ulano.

Kakoe yofe woho'nomano.

A'amu hwahoponjo humalofoso Anituye simeho wopingo umokalokwofoso hofiko simeho wopingo'nji wohumantifeho.

Ose ulimentohofofoho.

A'amu yahu mokosyohumayo sohwa jisasimo uhwonimentohofofoho.

¹⁵ A'amu ahwomomjoso nuliko'mantifi ahwomomo asomo simentohofoso sohonta a'amu yahu mokosyohumayo sohwa ole hnnimentohofi, Nakwo Mpetilehem ne'no kunto'no wohwano. Olo hiloso nakwoe Hwe Engo sohwo nto lonetihwaso so'no uhwonowano. ¹⁶ Ose hnnontifi komo'no nowentifi hofiko Jousepi'nji Maliya'nji sikoe hwomu yahu wopayo uyo kompusoho somo wentaningki tipihwonima'nimentohofofoho.

¹⁷ Hofiko nuhwonontifi hofiko olo hwomu lohumne'no yo'mayo hungkuno a'amu ahwomo mta'ni upa'nimentohofoso so'no lijwao'mentohofofoho. ¹⁸ A'amu

hopi'nonohino oso hungkuno a'amu yahu mokosyohumayo sohwa ulimentohofoso upa'nimentohofoso so'no huno pi'ningo engo syafihu'mentohofofoho.

¹⁹ Olo hungkuno a'amu ahwomomjoso yahu mokosyohumayo sohwa ulimentohofoso so'no Maliya nupa'nonto kakoe simehomo memeesyonto hunomo moho'nahu'mentisofoho.

²⁰ Oso a'amu yahu mokosyohumayo sohwa asomo nowentifi Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. Yo'mayo upa'nimentohofoso so'nji yo'mayo a'amu ahwomomjoso nto ulimentohofoso hopaso uhwonimentohofoso so'ntnne'no Anitumo isamayoka ulontifi simonyo imentohofofoho.

Jisas kako'ne yofe mulimentohofofoho.

²¹ Hwangku sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sikhune memjaofahoningki mehomi huhwo sohwoe a'apahomo sihu kolofontifi hofiko yofe ole mulimentohofi Jisasiyoho. Oso yofe hiso mehomi huhwo sohwoe kona'wohi simeho mmo'nnyo sohonta a'amu ahwomomjoso sohwo Maliyamo ulapmmentisofoho.

Anituye tajo ango engo somo Simeyoun'nji Ana'nji Jisasimo uhwonimentisiyefoho.

²² Oso honingkano hungkuno Mouses a'amu somo uyimentisoso olenoho. Moya'mi sofa hofiko aswo mayo sohonta sikuno *fouti* (40) memjaofihwoso'no hofiko Anituye tajo ango engo somo mahufitnehofo. Sikuno hiso moi'wo imo'ningkuhwoso'no hofiko Anitumne'no yo'mayoso wofonjokisosyantifeho. Honingkano hungkunoso osenoho.

Oseso Maliyafe sikuno moi'wo imo'ningkahoningki kako kakoe mehomi'nji Jousepi'nji ango Jerusalem sopo Anitumo mehomi utihwayo'ne simentisiyefoho.

²³ Hwapingoso Hwe Engofe hungkuno ole wo'nnyofoho. Mehomi tisimasoso hwomu'manji sekwo Anitumo uyimono. Hofiko Anituye hwafoho. ²⁴ Hungkuno nom'neso olenoho. Mehomi songo utihwayo sohonta yihwofo ntolofiyo fa'utikeno kumakumuyo polonyo hufa'utikeno osofa'u Anitumne'no fonjokisasyo. Oseso siko oso hiso Anitumne'no fonjokisasyo'ne simentisiyefoho.

²⁵ Oso hohosohonta hwe fihwo ango Jerusalem humamojoso sohwo kakoe yofeso Simeyouniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe wopingo'nohino hweho. Kako sikuno huhwo huhwi Anitumne'no hwomtame lohofiwo'ningkiso hweho. Kako oso hwe Anitu a'amu Isilael somne'no uhwatimonnoho limentiso sohune'no sikuno huhwo huhwi oso hwomu huhwo sohomo uhwonyo'ne hontohumayo imojo hweho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo Simeyounimo humamenti-sofoho. ²⁶ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako Simeyounimo ole nto ulimentisofoho. Kiko komo'no poyo mape'ntnne hwasoho. O'o, simo'mo kiko oso hwe Anitu uhwatimonnoho selimentiso sohomo kak-i'no uhwoningkohojo kiko tifi wape'nimonnoho. Ose ulimentisofoho.

²⁷ Oseso oso sikuno Jisasiye kaningkwohwo'ya'u siko Mousesiye honingkano hungkuno somo ito'no iningkayo'ne Jisasimo Anituye tajo ango engo somo motahumentisyo sikuno somo Anituye towahuno sohwo kako Simeyounimo Anituye tajo ango engo somo syuyo'ne likofihwatimentisofoho. ²⁸ Simeyoun oso hwomu huhwo sohomo uhwononto nutimanto Anituye yofe ho'nomayo'ne ole ulimento,

²⁹ U, Hwe Engofo, kiko hungkuno ntimentohinoso olohonta ne imokohino.

Oso'no ngko jije syoho kilohofiyo sohwo'ni hungkuno simo'mo ntimentohino hopaso ngko simeho wopingo'njo hwo'ni wape'nimonnoho.

³⁰ Hwapingoso ngko nje timo'nji oso hwomu nakumo asomo netimayo'ne kiko uhwasopo'mentohino sohomo nto uhwoningkohono.

³¹ Kiko olo huhwo lohomo emokosyohumanji hwe moya'mi temtifofo kengo kengo hopi'nonohino somne'no utihwa'nyopo ujo nto ehontojwasyohino.

³² Kako huhwo sohwo pomponaho hopa a'amu hopi'nonohino somo lisyihwosi kako jije yahino wopingoso utihwamte hweho.

Jije yofe engo so'nji jije yokumpohn'nyo engo so'nji a'amu Isilael somo utihwamontonoho.

³³ Simeyoun ose ulahoningki Jisasiye kaningkwohwo'ya'u yo'mayo Jisasimne'no ulimentiso so'no upa'nonji yomo yonji huno pi'ningo engo syafihmentisiyefoho. ³⁴ Simeyoun Jisasiye kaningkwohwo'ya'umo hungkuno wopingo'njo aho ulonjimokonto osopo kako kona'wohi Maliyamo ole ulimento,

Olo hwomu lohumneno kiko tango mikunimposo wotipema'monnoho.

Hwapingoso a'amu Isilael pi'ningoso hwomu lohomo uhwoningkuji nakwolaho wolantifeho.

Ose lifijo so'no hofiko nihu'nahone nowahupitnnefoho.

I oeso a'amu nom'ne pi'ningoso hofiko olo hwomu lohumneno yokumpohn'nyo lohofikuji simonyo ifitnnefoho.

Kako a'amufe simeho mo'mo yo'mayo huno mnawojoso utihwa'nyopo ujo wehontojwahumntonoho.

Maliyamo ose ulimentisofoho.

³⁶ A'mu fisimo Anitu hungkuno uyahoningki limojosi osopo humamentisofoho. Kakoe yofeso Anafoho.

Kaningkwohwoe yofeso olenoho. Feenueliyoho. Kako Asyafe temtifo mta'angiyoho. Kako nihu'no a'maniyoho.

Hohonta kako hwehomo uma'nonto hwehwo'nji soswo aho fehohnjo hopinono nom'ne mta'ni hufa'u humamentisiyo sohonta hwehwo poyo pe'ningkahoningki a'musi kako'nohini nohumantankingki soswo

eti-foua (84) uyakolo'mentisofoho. Kako Anituye tajo anggo engo somta'ni noswapiwo'ningkisi'maho. O'o, osopo ne'no humamojiyoho. Sikuno'nji imingo'nji hinjopo sikwo'miyomo kako Anitumne'no hwomtame ulohomoyoyoho.

Sikuno fisomo kako wosopayo manyo humanto Mpohumo jomo'nohino ulimojiyoho. ³⁸ Oso hohosohonta kako hisi Jisasimo u'manto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Kako a'amu anggo

Jelusalem humamotofoso Anitu kako ngko hwe anga'no sekumo asomo setimayo'ne uhwatimonnoho limentiso sohumne'no hontohumentankingkofo somo

oso hwomu huhwo sohumne'no hungkuno lujimo'mentisofoho.

Jousepi'ya'u Nasaletne'no asomo umentisiyefoho.

³⁹ Yo'mayo honingkano hungkuno wo'nnyo somo ito'no nto iningkawenji Jousepi'ya'u siko hwaho Ngkalili sikoe anggo we'e Nasaletne'no umentisiyefoho.

⁴⁰ Hwomu sohwo kako engo wento yokumpohn'nyo manto kako huno engo tipema'mentisoso hi'njo hweho. Anituye hitoho engoso kakimo wo'mentisofoho.

Jisas kako usufu sohwo Anituye tajo anggo engo somo humentisofoho.

⁴¹ Soswo huhwo huhwi Jisasiye kaningkwohwo'ya'u siko anggo Jelusalem sopo oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo †

somne'no simojiyofoho. Oso sikuno hiso a'amu Jutafe hofiyakwosamo Anitu kako hofikoe mango sohwafe aho mta'ni isihutofomayo'ne huno syafisiyo'nefoho.

⁴² Jisas kakoe soswo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyokolofahoningki kako hofiko'nji oso Sikuno Engo somne'no simotofo hopaso simentohofofoho.

⁴³ Oso Sikuno Engoso moi'wo imo'ningkahoningki hofikoe anggo pone'no asomo womentohofofoho.

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

Kaningkwohwo'ya'u anggo pone'no ko wahoningki Jisas kako Jelusalem humohumantisofoho. Osohonta kaningkwohwo'ya'u Jisas siko'nji mohumayo so'no huno mosyafihu'mmentisiyefoho. ⁴⁴ O'o, huno ole syafihu'mentisi, Jisas kako nom'ne hwomu hwanji emoyalokwofo syafisiyonji mofehi'nyo anga'no Jisas ane siko'nohini emoyimentisiyefoho. Mofehi'nyo moi'wo imo'ningkahoningki kaningkwohwo'ya'u siko Jisas-imne'no sikoe a'amu'njo so'mo hafihafe wonyopi tipe-mentisiyefoho. ⁴⁵ Siko motipemayo'njo yonji siko anggo Jelusalemne'no asomo nosonji hafihafe ne'no tipmentisiyefoho. ⁴⁶ Sikuno hufa'u sihune memjaofahoningki Jisas kako Anituye tajo anggo engo somo nohumantankingki uhwonima'nimentisiyefoho. Kako a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji humamentohofofoho. Jisas hofikoe hungkunomo upa'nonto yo'mayo hofiko ulimentohofo so'no hofikimo kako aku ulohonimentisofoho. ⁴⁷ A'amu huhwo sohwa hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nontifi yomo yontifi kakoe huno engo somne'no pisopisaho limentohofofoho. Yo'mayo hungkuno Jisas hofikimo aku ulimentisoso so'no hofiko wonyoangkafofoho syafihu'mentohofofoho.

⁴⁸ Kaningkwohwo'ya'u siko Jisasimo notipihwononji kakoe hungkunomo upa'nonji siko hiya'u yomo yonji pisopisaho limentisiyefoho. Maliya Jisasimo ulimento, Olo hwomu lohwo sohwo si peho'no humahnno. Nekwo kikine'no hafihafe we'e motipeeloku yihwoyo. Kiko nekumo me-ejo'njo imahnno so'no nekwoe simeho tango we'yo'maho. ⁴⁹ Ose ulahoningki kako ulimento, Siko ngkine'no peho'no ntopeentikusiyoy. Ngko nje Mpohwoe anggo lomo humayoso hoponoho. Siko huno ose maseyotaho. ⁵⁰ Ose ulahoningki siko oso hungkuno hwapingo ne so'no huno mosyafihu'mmentisiyefoho. ⁵¹ Oeso Jisas kako kaningkwohwo'ya'u'nji asomo nowentifi hofikoe anggo Nasalet u'mofamentohofofoho. Osopo Jisas kako nohumanto kaningkwohwo'ya'uye hungkunomo haloho'no upo'mojo hweho. Maliyasi kako oso yo'mayo hiso'no kakoe simeho mo'mo mnawo'mojofoho.

⁵² Jisas kako engo wento kakoe huno wopingoso engo imo'nimentisofoho. A'amu hopi'nonohino so'nji Anitu huhwo'nji Jisasimo uhwonimentohofoso wopingo uhwonimentohofofoho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kako Anituye hungkuno lijwao'mentisofoho.

(Matiyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Joun 1:19-28)

3 Hwe engo yofe hwofilo'nnyo'njo Taipeliyos Sisa sohwo kako hwaho hopi'nono mokosyohumentankingki soswo aho hopi'nono sife nom'ne mta'ni osofosofahu'no uyakolo'mentiso sohonta olo a'amu hwa-

ho we'e we'e mokosyohumamojo sohwa kakimo enjwa'mo humamotofofoho. Pountiyos Pailot kako hwa-

ho Jutiya sopo mokosyohumamojo hweho. Oso hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'n-

ji Tilakounitisi'njimo mokosyohumamojo hweho. Oso-

ho hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'n-

ji Tilakounitisi'njimo mokosyohumamojo hweho. Oso-

ho hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'n-

ji Tilakounitisi'njimo mokosyohumamojo hweho. Oso-

ho hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'n-

ji Tilakounitisi'njimo mokosyohumamojo hweho. Oso-

ho hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'n-

ji Tilakounitisi'njimo mokosyohumamojo hweho. Oso-

ho hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'n-

ji Tilakounitisi'njimo mokosyohumamojo hweho. Oso-

honta Laisenyas kako hwaho Apilene mokosyohu-mamojo hweho. ² Oso hohosohonta Anasi'nji Kaiy-ofasi'nji siko a'amu Anituye tajo ango engo mokosyohumayo syoho somne'no yofe engo'njo imo'nimentisiyefoho. Oso hohosohonta Joun, Sekolaiya sohwoe hwomu sohwo, kako a'amu mohumunyopo humamojo sohomo Anitu kakoe hungkuno uyimentisofoho.

³ Oseso Joun kako oso hwaho Mijo Joutan ajwo sopo nowakento nowekaponto yonto kako a'amu oso hopo sponjo somo Anituye hungkuno lutihuku'mo'mentisofoho. Ole ulimento, Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikujo'no Anitu kako sekwoe wonyo hiso wae yasemofihwoso'no ngko mijo wakiyosema'mo. Ose ulimentisofoho. ⁴ Joun ose imentiso pa'nyoso hohonta Anitu kako Aisaiyamo hungkuno uyahoningki iyoswomo ole mti'mokumentisofoho,

Hwaho a'amu mohumunyo fi'mo hwe fihwoe mam-paho engo ole ho'nimento,

Hwe Engo sohumne'no honingkano ito'no fehummam-no.

Kakoe hano emoyo'ne so'no honingkano hiso ito'no mihwatimno.

⁵ Huyo so'mo ijakipokipe walohopife.

Hwofiki'nyo engo so'nji mno ijisangkisanjo weehufe.

Honingkano ikito'nnyo somo ito'no womuhwatife.

Honingkanopo sojo ipmpingo wo'nnyoso wome-hu'meeopife.

⁶ Ose ikujo'no hwe moya'mi hopi'nono hofiko oso hwe Anitu asomo netimayo'ne uhwatimonte'no yalokunjo sohomo uhwonantifeho.

Aisaiyo oso hungkuno mti'mokumentisofoho.

⁷ Hwe moya'mi pi'ningo engo mijo wokiyonemano lontifi hofiko Jounimo u'ma'mentohofofoho. I'mofopahoningkofi Joun hofikimo ulimento, Sekwo homa mehomi soku tihwo selimasoto. Anitu a'amufe wonyo honingkano somne'no tohino mikunimposo uyo somne'no i'waho fiyimno. Ose tihwo selahoningki ni'mahofu kulo. ⁸ Sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ukinjaofano lifijo'manji e'wano yahino wopingo'nohini utihwa'nyopo fiyimno. Sekwo ole nohningkutoho. Nakwo Apilohamiye imu hn'nimo oso tohino engo hiso mone'manehoho. Ose nohningkutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Olo sojo loso Anitu kako Apilohamiye imuhwa wamti'mokumo loso'manji kako hopoeni wamti'mokumontono. ⁹ Anitu kako iyomo mingo lofo'ne iwa'mingo ikafe'mo mokosyalohofoho. Iyo ipisayo wopingo minto'nyo'njo somo nolofehwosi tohomo wolofae'mtonoho.

¹⁰ Ose ulahoningki hofiko Jounimo ulohonimento-hofi, Oso hungkuno nalohino hiso'no nakwo pipi yanehwono. ¹¹ Ose ulahoningkofi kako ulimento, Hwe manji'mofo hufa'u'njo sohwo kako hwe fihwo manji'mofo'ne'no umofonyo inyo sohomo anga'no uyono. Oso pa'nyoso a'amu wosopayo wo'nnyo sohwo kako nom'ni hwamo uyono. Ose ulimentisofoho.

¹² A'amu hamniyoho ho'nasyontife mawo'ningkohofu a'amu fehohnjo sohwa mijo wokiyonemano lontifi Jounimo u'mantifi ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo si nakwo sohwo'na'ni pipi yanehwono. ¹³ Ose ulahoningkofi ulimento, A'amu nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwa hamniyoho mayo'ne hungkuno yano sejapiwo'ningkohofu sponohini a'amu mta'ni mapmno. Sekwo nom'ne hamniyoho nakwo'ne womano ose syafisyikutoho.

¹⁴ A'amu itokuso'njo fehohnjo sohwa Jounimo ulimentohofi, I, nakwo pipilo. Nakwo peho uyantanto. Ose ulahoningkofi kako ulimento, Sekwo a'amu mta'ni hamniyoho mayo'ne hwasyo hungkuno mijilikutoho. Sekwo a'amu somo siki ikujoho ufonjikutoho. Sekwoe hwe engo sohwo hamniyoho sejapiwo'ningkiso somne'nohini sekwo simeho wopingo wasemo'nono. Nom'ne hamniyoho so'ne'no jomo ulikutoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁵ A'amuso Jouniye hungkunomo upa'nontifi hofiko hofikoe hi ulikofahoningki huno pi'ningo syafisyontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitu olo hwaho lopone'no uhwatimo limentiso sohwo'likeno. ¹⁶ Ose hningkahoningkofi Joun ulimento, Ngko sekumo mijo'nohini kiyosemawo'ningkohono. Hwangku hwe nom'ne fihwo kakoe yokumpohn'nyoso nje yokumpohn'nyomo yakolo'nyo sohwo wapm-montonoho. Ngko sohwo'ni oso hwe huhwo sohwoe yofe engo so'no ngko kakimo momayo ulohofiyohwo'nyoho. Kako nopihwosi kako sekumo mijo'nohini makiyosemanehoho. O'o, kako Anituye Towahuno Wopingo sohwo'nji toho'nji wokiyosema'montonoho.

¹⁷ Kako hwaho mno ijihwosi wosopayoso ijomahwosi pahoso wae yaofihwosi wosopayo neso kakoe angomo woho'nahumontono. Pahoso toho masimpe'nyo ne'no sijiwo'ningkiso somo woho'nae'montonoho.

¹⁸ Oso pahnnimo hungkuno ulonto kako nom'ne hungkuno pi'ningo engo oso pa'nyoso a'amufe hunomo ufohotofo'ne Anituye hungkuno wopingoso lutihwamojo hweho.

Hwe engo Helout kako Jounimo impo'angomo impe intofahumentisofoho.

¹⁹ Tifi no'mo nom'ne sikuno somo hwe yofe engo'njo Helout kako hwaho mokosyohumayo sohwo kako koningkwa'wehwoe ape Heloutiyasimo hufo ma'mentiso so'nji nom'ne honingkano wonyo pi'ningo engo imentiso so'ntnne'no Joun kako Heloutimo yoka hungkuno ulimentisofoho. ²⁰ Oso hiso'no Helout kako nom'ne wonyo engo imentisoso olenoho. Kako Jounimo impo'angomo impe intofahumentisofoho.

Joun kako Jisasimo mijo kiyoma'mentisofoho.

(Matiyu 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Sikuno fihwi hwe moya'mi pi'ningo engo somo Joun kako mijo nto kiyomanto humohumantohofoho. Osohonta Jisas kako Jounimo u'mahoningki Joun

Jisasimo mijo kiyoma'mentisofoho. Moi'wo nto kiyomahoningki Jisas kako Mpohumo jomo ulontaningki ahwomo mtampo'mentisofoho. ²² Ahwomo nomtompeehoningki Anituye Towahuno Wopingo sohwo yihufo ntolofiyo hopa ponto Jisasimo wekehumapmmentisofoho. Oso hohosohonta ahwomo mta'ni ole ho'nimentto, Kiko nje Hwomu sohwohne'no ngko simeho wopingo mikunimposo kijopalokweno. Kiko yo'mayo wopingo iwo'ningkino so'no nje simeho wopingo ni-mo'nantofoho.

Jisasiye hofiyakwosafe yofefoho.

(Matiyu 1:1-17)

²³ Jisas kakoe soswo *teti* (30) uyakolofahoningki kako kakoe syoho neso ema'mentisofoho. Hwe moya'mi hofiko huno ole syafihu'mentohofofoho. Jisas kako Jousepiye hwomu hweho. Ose syafihu'mentohofofoho.

Jousepiye kaningkwowoe yofeso Heliyoho.

²⁴ Heliye kaningkwowho sohwo Motatiyoho.

Motatiye kaningkwowho sohwo Lifaiyoho.

Lifaiye kaningkwowho sohwo Melikiyoho.

Melikiye kaningkwowho sohwo Janaiyoho.

Janaiye kaningkwowho sohwo Jousepiyoho.

²⁵ Jousepiye kaningkwowho sohwo Mototiyasiyoho.

Mototiyasiye kaningkwowho sohwo Amousiyoho.

Amousiye kaningkwowho sohwo Nahomiyoho.

Nahomiye kaningkwowho sohwo Esiliyoho.

Esiliye kaningkwowho sohwo Nakaiyoho.

²⁶ Nakaiye kaningkwowho sohwo Matiyoho.

Matiye kaningkwowho sohwo Mototiyasiyoho.

Mototiyasiye kaningkwowho sohwo Semeniyoho.

Semeniye kaningkwowho sohwo Jousekiyoho.

Jousekiye kaningkwowho sohwo Joutafoho

²⁷ Joutafe kaningkwowho sohwo Jouananyoho.

Jouananye kaningkwowho sohwo Lesafoho.

Lesafe kaningkwowho sohwo Selepapeliyoho.

Selepapeliye kaningkwowho sohwo Siyalitiyeliyoho.

Siyalitiyeliye kaningkwowho sohwo Neliyoho.

²⁸ Neliye kaningkwowho sohwo Melikiyoho.

Melikiye kaningkwowho sohwo Atiyoho.

Atiye kaningkwowho sohwo Kousamiyoho.

Kousamiye kaningkwowho sohwo Elimotamiyoho.

Elimotamiye kaningkwowho sohwo Elifoho.

²⁹ Elife kaningkwowho sohwo Jousiywafoho.

Jousiywafe kaningkwowho sohwo Eliyesafoho.

Eliyesafe kaningkwowho sohwo Joulimiyoho.

Joulimiye kaningkwowho sohwo Matatiyoho.

Matatiye kaningkwowho sohwo Lifaiyoho.

³⁰ Lifaiye kaningkwowho sohwo Simeyounyoho.

Simeyouniye kaningkwowho sohwo Jutafoho.

Jutafe kaningkwowho sohwo Jousepiyoho.

Jousepiye kaningkwowho sohwo Jounamiyoho.

Jounamiye kaningkwowho sohwo Elaiyakimiyoho.

³¹ Elaiyakimiye kaningkwowho sohwo Meleyafoho.

Meleyafe kaningkwowho sohwo Menafoho.

Menafe kaningkwowho sohwo Matotafoho.

Matotafe kaningkwowho sohwo Nataniyoho.

Nataniye kaningkwowho sohwo Ntefitiyoho.

³² Ntefitiye kaningkwowho sohwo Jesiyoho.

Jesiye kaningkwowho sohwo Oupetiyo.

Oupetiye kaningkwowho sohwo Mpouasiyoho.

Mpouasiye kaningkwowho sohwo Salimouniyoho.

Salimouniye kaningkwowho sohwo Nasounyoho.

³³ Nasouniye kaningkwowho sohwo Aminotapiyoho.

Aminotapiye kaningkwowho sohwo Atiminyoho.

Atiminye kaningkwowho sohwo Aniyoho.

Aniye kaningkwowho sohwo Hesilouniyoho.

Hesilouniye kaningkwowho sohwo Pelesiyoho.

Pelesiye kaningkwowho sohwo Jutafoho.

³⁴ Jutafe kaningkwowho sohwo Jekoupiyoho.

Jekoupiye kaningkwowho sohwo Aisakiyoho.

Aisakiye kaningkwowho sohwo Apilohamiyoho.

Apilohamiye kaningkwowho sohwo Tilafoho.

Tilafe kaningkwowho sohwo Nahouliyoho.

³⁵ Nahouliye kaningkwowho sohwo Selokiyoho.

Selokiye kaningkwowho sohwo Leuyoho.

Leuye kaningkwowho sohwo Pelekiyoho.

Pelekiye kaningkwowho sohwo Epafoho.

Epafe kaningkwowho sohwo Syelafoho.

³⁶ Syelafe kaningkwowho sohwo Kainaniyoho.

Kainaniye kaningkwowho sohwo Apakisatiyoho.

Apakisatiye kaningkwowho sohwo Syemiyo.

Syemiye kaningkwowho sohwo Niwafoho.

Niwafe kaningkwowho sohwo Lamekiyo.

³⁷ Lamekiye kaningkwowho sohwo Metuselafoho.

Metuselafe kaningkwowho sohwo Inoukiyoho.

Inoukiye kaningkwowho sohwo Jaletiyoho.

Jaletiyeye kaningkwowho sohwo Mahololeliyoho.

Mahololeliye kaningkwowho sohwo Kainaniyoho.

³⁸ Kainaniye kaningkwowho sohwo Enousiyoho.

Enousiye kaningkwowho sohwo Setiyoho.

Setiye kaningkwowho sohwo Atamiyoho.

Atamiye kaningkwowho sohwo Anituyoho.

Seten kako Jisasimo yamofu uloho'mentisofoho.

(Matiyu 4:1-11; Mak 1:12-13)

4 Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasiye simehomo uhumahoningki Jisas kako oso Mijo Joutan nuliko'mahoningki Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasimo hwaho wonyo a'amu mohumunyo sopone'no ipemotawomentisofoho. ² Oso hopo sopo Jisas kako ne'no nohumentaningki Seten kako Jisasimo yamofu ulohofontaningki sikuno *fouti* (40) memjao'mentisofoho.

Oso hohosohonta Jisas kako wosopayo manyo'njo humamojo sohwo kako mijoho engo pe'nimojofoho.

³ Seten kako Jisasimo u'manto ulimento, Kiko Anituye Hwomu Nehwosi'manji olo sojo lomo hungkuno ulohojo'no wopayo umo'nono. ⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'ningki,

A'amu wosopayo'nohini ningkuhwoso sohwo kako ito'no mohumanehoho.

⁵ Ose ulahoningki Seten kako Jisasimo hwofiki'nyo pone'no sihwojamentisofoho. Osopo nta'ni Seten kako hwaho hopi'nonohino a'amu yofe engo'njo sohwa

mokosyohumawo'ningkohofoso Jisas uhwonono lonto nihu'no komo'no ujo ehontojwahumentisofoho. ⁶ Oseso Seten Jisasimo ulimento, Kiko ngkine'no hwomtame ntohofohojo'no ngko oso hwaho hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne yokumpohn'nyo so'nji yofe engo so'nji kikimo wokijapmmonne'no yohono. Yo'mayo uhwoningkohino loso nje'nohinofoho. Ngko hwe fihumo uyimo lime'manji ngko huhwo sohomo uyimo limeso hoponoho. Kiko ngkine'no hwomtame wantoho'monntaho. ⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'ningki,

Kiko jije Hwe Engo Anitu kakine'nohini hwomtame ulohoho.

Kakine'nohini syoho ulohofiyimno.

Ose ulimentisofoho.

⁹ Osohonta Seten kako Jisasimo Jelusalemmjo Anituye tajo ango engo yokintaho sopo sihumojawento ulimento, Kiko Anituye Hwomu hwosi'manji kiko olopo nta'ni filikofamofo. ¹⁰ Ose ulikwato lohofonto ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'ningki,

Anitu kako kakoe a'amu ahwomomjo somo uluhwoso'no hofiko kikimo hofiyo wokufu'mantifeho.

¹¹ Hofiko jije ahomo aho kumakukuji jije sifemo sojo mentofomatnnohino.

Tohinoso nihu'no matnnohino.

¹² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole wo'nnyofoho.

Kiko jije Hwe Engo Anitu sohomo yamofo nulohofohotoho.

¹³ Ose ulahoningki Seten kako Jisasimo yo'mayo yamofoso moi'wo ulohofonto kako nom'ne sikunomo Jisasimo apa'no yamofo uloho'mne'ento uhwati'mo'mentisofoho.

Jisas kako hwaho Ngkalili sopo kako kakoe syoho ema'mentisofoho.

(Matiyu 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisas kako hwaho Ngkalili sopone'no asomo umentisoso kako Anituye Towahuno Wopingofe yokumpohn'nyoso hi'njohwo umentisofoho. Oso hwa-ho Ngkalili hopo sponjo ango so'meemne'no yo'mayo hungkuno Jisasine'no ho'ningkamentisofoho.

¹⁵ Jisas kako tajo ango we'e somo humanto Anituye hungkuno lutihwawo'ningkahoningki hofiko oso hungkuno homo somo upa'nontifi kakoe yofe ho'nomamentohofofoho.

Ango we'e Nasalet sponjo a'amuso Jisasimne'no hohujo ikinjimo'mentohofofoho.

(Matiyu 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Jisas kako we'e sohwo humamojo ango Nasalet sopo kako engo wento oso hopo sopo humamentisofoho. Jisas kako oso ango we'e sopo asomo wento kako sikuno iyoho humayo somo Anituye tajo ango we'e somo syuwo'nimojo somne'no humentisofoho. Oso ango homo somo a'amu humentohofo somne'no Anituye hungkuno atofu ujo'ne Jisas likofa loho'mentisofoho. ¹⁷ Nolahofahoningki hofiko oso hungkuno Ani-

tu Aisaiyamo uyahoningki iyoswomo mti'mokumentisoso Jisasimo uyimentohofofoho. Jisas kako iyoswo hiso nomanto fisaku'mentisoso kako hungkuno ole mti'mokinyoso tipema'mento,

¹⁸ Anituye Towahuno sohwo kako ngkimo nihumanto ngkimo Anituye hungkuno wopingo a'amu yo'mayo somne'no umofonyo iwo'ningkohofo somo ujo'ne nihwosopo'mentisofoho.

Olo kakoe hungkuno hiloso ujo'ne nihwatimentiso hwo'nyoho.

Sekwo a'amu impo'angomo into'nawotofo soku sekumo impo'ango somta'ni ngko isihutofosemahm'me'no sekwo fohumpopmno.

Sekwo a'amu timpinyo soku apa'no timo fohonimno. A'amu yo'mayo tango u'mantesomo ngko sekwoe syoho nohayo semokiyo'ne lonihwatimentiso hwo'nyoho.

¹⁹ Anitu kako kakoe a'amu ne somo asomo utimayone'ne sikuno somne'no ujo'ne lonihwatimentiso hwo'nyoho.

²⁰ Jisas ose ulonto kako iyoswo homo somo popojonto hwe iyoswo hiso mokosyohumawo'ningkiso sohomo uyonto kako ampo humamentisofoho. Tajo ango we'e somjo a'amuso hofiko Jisasimo timo yokumpohn'nyo humuhwontohumantohofofoho.

²¹ Oseso Jisas kako kakoe hungkuno lutihwayoso loma'mentisofoho. Ole ulimento, Oso Anituye hungkuno mti'mokinyo somjo seloheso sekwo nupa'ningkohofoso ne imo'nalofoho. ²² Jisasiye hungkuno homo somo upa'nontifi yomo yontifi hofiko kakoe hungkuno wonyoangkafo somne'no huno pi'ningo syafisyontifi kakoe yofe ho'nomantifi hnnimentohofi, Olo huno wopingo loso pipi tipema'masoto. Kako Jousepiye hwomu hwolaho.

²³ Ose hnninkahoningkofi Jisas hofikimo ulimento, Ngko huno niyohoho. Sekwo olo hungkuno hohonta limotofo loso ngkimo wontantifeho. A'amu somo wopingo imokuhwajiwu'ningkino sohwo si kiko kakwo'yohwo sohwo si wopingo hnmokinyo. Hungkuno yolohoso ole wontantifeho. Yo'mayo yahino wonyoangkafo kiko ango Koponeyam humanji imotnno so'no nakwo nto upa'nimalohwone hopaso kiko olo jije hwapingo loponjo a'amu hn'nimo fonalohofoho. ²⁴ Ose ulonto ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwoe a'amu hwapingoponjoso hofiko kakoe hungkuno somo ito'no miningkawo'ningkiyohofoho. ²⁵ U, nehopi. Hohonta Ilaija kako hwaho Isilael humamojo sohonta ifoyo masiyo'njo ne'no nohumentaningkofi soswo hufa'u sihune hamno aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni anga'no uyakolo'mentisofoho. Oso hohosohonta mijoho mikunimposo i'mofopahoningki apiwojo sofa pi'ningo oso hwaho Isilael sopo humamentohofofoho. ²⁶ I oso'no Anitu kako Ilaija sohomo kako kakoe hwapingo Isilael sopo apiwojo fisimo ufo'mayo'ne uhwatimentiso'maho. O'o, Anitu kako hwaho Saitoun ango Salefat oso ponjo apiwojo anga'nohino simne'no

yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningki yohofoso ulohofone'ento uhwatimentisofoho.

²⁷ U, nom'ne hungkuno mne'no fisyafisyo. Hohonta Ilaisa Anitu mta'ni hungkuno lutihwa'mojo sohwo humamojo sohonta oso hwaho Isilael sopo a'amu uyo nihu'no wonyoso pi'ningo engo'njo humamotofoho. I oso'no Ilaisa kako kakoe hwapingoponjo a'amu somo wopingo umokumentiso'maho. O'o, kako hwe anga'no hwaho Siliyanta'ango Naman sohumnohini wopingo umokumentisofoho.

²⁸ Jisas ose ulahoningki a'amu oso tajo ango homo somo humohumantohoho a'amuso hungkuno hiso upo'nantifi simeho tohino umnimentisofoho. ²⁹ Hofiko nolikafontifi Jisasimo aho kompemotawentifi ango pone engo somo Jisasimo momonyomo uyohotofano lontifi kompemotawomentohofoho. Oso ango antime hiso hwofiki'nyo yokintahopo molinyofoho. Oso hwofiki'nyo sopo nohumantifi Jisasimo ho'nomehwasi woho'naofano lontifi ko imentohofoso ³⁰ Jisas kako hofiko'njo ajwo'mo womentisofoho.

**Jisas kako hwe sohomo towahuno wonyo ehuhn-
namo'nnyo sohomo wae yao'mentisofoho.**

(Mak 1:21-28)

³¹ Jisas kako hwaho Ngkalili ango Koponeyam ne'no umentisofoho. Osopo nohumanto kako sikuno iyoho humayo somo a'amu pi'ningo somo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho. ³² A'amuso hofiko kakoe hungkunomo upa'nontifi yomo imentohofoho. Hwapingoso a'amu sikuno iyoho humayo homo somo hungkuno limotofoso hofikoe huno mta'ni majofoho. O'o, nom'ne a'amu ulimotofoso ulimotofoho. I, Jisas Anituye huno ne somta'ni hungkuno wopingo tipemanto yokumpohn'nyo so'nohini lutihwamentisofoho.

³³ Oso tajo ango we'e homo somo hwe towahuno wonyo'njo fihwo nohumanto kako mango mohm'no ole ulimento, ³⁴ Hoe, Jisas Nasaletnnta'ango sohwo, kiko nakumo peho wonaloho'mne'no sopalokuno. Kiko nakumo wonyo wonamokumonne'no losopalokuno. Ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko Anituye Hwomu Wopingo Ne hwoho. ³⁵ Ose ulahoningki Jisas kako towahuno wonyo sohomo yoka ulimento, Mampi'nyo foyohumaho. Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. Ose ulahoningki towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwe sohomo a'amu pi'ningo'njo sopo hwahopo yohotofasyonto uliko'manto hwe sohomo nom'ne tohino muyo'njo imentisofoho. ³⁶ A'amu ose uhwonontifi yomo engo yontifi hofiko mjahnnimentohofi, Olo hungkuno yokumpohn'nyo hiloso peho hungkuno ulahoningki humpehofo towahuno wonyo sohwafo. Ose hnnimentohofoho. ³⁷ Oseso Jisasimne'no hungkunoso ango'meemne'no ho'ni-mentisofoho.

Jisas kako Pitafe konemimo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:14-15; Mak 1:29-31)

³⁸ Jisas kako oso tajo ango somta'ni swaponto Saimouniye angomo humentisofoho. Saimouniye konemi siye a'apahoso tohohmtnno mikunimposo'njoho. Oso hiso'no hofiko Jisas oso a'mu simo ufo'mayo'no joho lutima'mentohofoho. ³⁹ Jisas kako a'musi foyowentanjo sopo lohofawento kako a'apaho tohohmtnno hwapingo sohomo yoka ulimento, Kiko mpano. Ose ulahoningki kakoe a'apaho tohohmtnnoso moi'wo imo'nimentisofoho. Moi'wo imo'ningkahoningki a'musi kako komo'no nolikafonto a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

**Jisas kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo wopingo
umokumentisofoho.**

(Matiyu 8:16-17; Mak 1:32-34)

⁴⁰ Mofehi'nyo ikwo'mokahoningki hwe moya'mi hofikoe a'amu mnokino'njo somo Jisasi'njo sopone'no motihu'mokumentohofoho. Kako a'amu anga'no anga'nohino homo somo aho kisasyonto kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo wopingo umokumentisofoho. ⁴¹ Jisas kako hwe moya'mi pi'ningo engo somta'ni towahuno wonyo wae yao'mentisofoho. Oso towahuno wonyo hiso hofiko joho mohm'no ole ulimentohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwoho. Ose ulimentohofoho. Hofiko Jisas Kilais sohwo ahwomo mta'ni Anitu uhwatimentiso hweho huno umentiso so'no Jisas hofikimo yoka ulimento, Sekwo nom'ne hungkuno ulikutoho. Ose ulahoningki hofiko mampi'nyo humamentohofoho.

Jisas kako ango'meemo syoho iku'mo'mentisofoho.

(Mak 1:35-39)

⁴² Imingo ne so'nji Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto hwaho a'amu mohumunyo sopone'no ngko'nohini we'enehwo wohumamo lonto umentisofoho. I oso'no hwe moya'mi hofiko hafihafe tipm'mantifi u'ma'mentohofoho. U'mantifi yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakumo nonahwoti'mofohotoho. Kiko nakwo Koponeyam lopo wohumentihwano. ⁴³ Ose ulahoningkofi kako ulimento, A'amu ango'meemjo somo Anitu kako wopingo wosemokosyohumamte'no yalokunjo so'no ngko hofikimo hungkuno wopingo hiso wolijumo'monne'no yohono. Anitu kako oso syoho hiso'no nihwatimentiso hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

⁴⁴ Oseso Jisas kako Anituye hungkuno wopingoso hwaho Jutiya sopenjo tajo ango anga'no anga'nohino somo humolutihuku'mofisofoho.

**Jisas kako Saimoun Pitamo hungkuno ulimentiso so'no
inaniku pi'ningo engo ifammentisofoho.**

(Matiyu 4:18-24; Mak 1:16-20)

5 Sikuno nom'nemo Jisas kako mijo ayo Ngkene-salet † momingo sopo nohumentaningki hwe

moya'mi pi'ningo engoso Anituye hungkuno upo'nano lontifi hofiko Jisasi'njo mofonepo wohumano lontifi yohoto yohotofo mjaloho'nimopmmmentohofofoho.

²Jisas kako a'amu homo somo uhwononto uhwonimentisoso yofayokino we'e hufa'u sohwa'u ifohohosasyonji nowentaningki hofekwosa sohwa hofiko inaniku ifamiyo ho'yoso mijo yojijwontaningkofi uhwonimentisofoho. ³Jisas kako Saimouniye yofayokino somo kotasonto Saimounimo ulimento, Yofayokinoso nonje we'enehwo usitofu. Ose ulonto Jisas kako a'amu somo yofayokino mijo sopo wentanjo sopo ampo humanto Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

⁴A'amu somo lutihwa lohofonto Jisas kako Saimounimo ulimento, Yofayokino mijo ajwo nompone'no moyayo. Osopo kiko jije a'amu sohwanji inaniku ifamiyo ho'yoso mijo ajwo nampo foho'naopmno. ⁵Ose ulahoningki Saimoun ulimento, Hwe Engofo, olo sikwo'miyo lomo nakwo inaniku ufomeeno lontani syoho yokumpohn'nyo ko yihwoneso wonyopi ihwonefoho. Siki iyoho lonkononasiso hwona'nyoho. I oso'no kiko ntohino so'no ngko inaniku ifamiyo ho'yoso woho'nao'mne yohono. ⁶Ose ulahoningki hofiko ho'nao'mentohofu hiso inaniku pi'ningo engo ifammentohofoso inaniku ifamiyo ho'yoso we'enepi wamtihupomonto imentiso so'no ⁷hofiko nom'ne yofayokino sponjo a'amu sohwanne'no hofikimo ufo'mayo'ne johoho lutima'mentohofofoho. Hofiko mofone lopo nopontifi inaniku ifamiyo ho'yoso ho'noma'mentohofoso oso yofayokino hufa'u sohwa'umo inaniku nojaofonto yofayokino sohwa'u mijomo wemotoswamonto imentisofoho.

⁸Saimoun Pita kako yo'mayo i'mofapmmentiso somo uhwononto kako Jisasiye sifiki'nyo so'mo hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko ngkimo nihwoti'mofohoji mpano. Ngko hwe wopingohwoni'maho. Wonyo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. ⁹Hwapingoso kako oso inaniku ifammentohofu somo uhwononto iyoho uningkahoningki ulimentisofoho. Kako'nohini'maho. O'o, a'amu yofayokinopo humohumantohofu huhwanji iyoho imentohofofoho.

¹⁰Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko Saimoun'nji syoho afa'no imotofo sohwa'u siko huhwa'u uhwononji iyoho imentisiyefoho. Oseso Jisas kako Saimounimo ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Olo inaniku ifamehino hopaso kiko hwangku hwe moya'mi ngko'nji songo ne'no humayo'ne somo utimatne hwosoho. ¹¹Ose ulahoningki hofiko yofayokino mitimomingo no'mo ifohohosasyontifi hofikoe ho'yango yo'mayoso uliko'mantifi Jisasi'mo iningkamentohofoho.

Hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohomo Jisas wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹²Jisas kako angu fipo nohumanto uhwonimentisoso hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohwo nohumentaningki uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo

kako Jisasi'mo uhwononto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo ipitofawento hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Hwe Engofo, Kiko ngkimo wopingo wanimokumo liso'manji jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ¹³Ose ulahoningki Jisas kako aho kisusyonto hwe sohomo ulimento, Ou wopingo wakumokumonne'no yohono. Kiko wopingo hmmo'nyo. Ose ulimentiso so'no oso uyo wonyo huhwo sohwo moi'wo komo'no imo'nimentisofoho. ¹⁴Oso moi'wo imo'ningkahoningki Jisas hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko jije a'apahowopingo kumokohe so'no kiko nom'ne a'amu somo nulohotoho. O'o, kiko komo'no nowehoji oso a'amu tajo angomjo syoho'njo sohomo jije a'apahoso utihwaho. Utihwaho'no kiko oso yahino Mouses netihwamentisoso ose hopa fiyo. Kiko wosopayo yo'mayoso nomahoji hwe huhwo sohomo uyoho'no kako Anitumne'no woho'nasyono. A'amu oso homo somo uhwonongkuji jije a'apaho uyo wonyoso wopingo imo'ningkiso so'no huno wosyofisyantifeho. Jisas ose ulimentisofoho. ¹⁵I Jisas kako ose imentiso hiso'no angomeemo ho'nimentisofoho. A'amu pi'ningo engo oso hungkuno hiso'no upa'nontifi ole syafihu'mentohofi, Nakwo kakoe hungkuno upo'ningkuhwaso'no kako nakumo wopingo wonamokumontonoho. Ose syafisyontifi hofiko Jisasi'mo u'ma'mentohofofoho. ¹⁶I oso'no Jisas kako sikuno pi'ningo engo somo hwaho a'amu mohumunyo sopo nowento kankingwohwo Anitumo jomo ulimojofoho.

Hwe fihwo kakoe sife aho pe'nnyo sohomo Jisas kako wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷Sikuno fihumo Jisas kako hwe moya'mi somo Anituye hungkuno lutihwentaningki a'amu Falisi sohwanji a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofu sohwanji hofiko huhwa humunyoponoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hwaho Ngkalili angu hopo spona'angu sohwanji hwaho Jutiya angu hopo spona'angu sohwanji angu Jelusalem sponjo sohwanji hofiko Jisasi'njopo u'mantifi humamentohofofoho. Anituye yokumpohn'nyo engoso a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyo'ne Jisasi'mo wo'mentisofoho. ¹⁸A'amu fehohnjoso hofiko hwe fihwo sife aho pe'nnyo sohomo ijempohopo Jisasiyepono itokwapmentohofofoho. Itokwapontifi angu ne mo'mo Jisas humentanjo sopo utofosyano lontifi ko imentohofoso ¹⁹hwe moya'mi pi'ningo engo angu huhwo sohwi nto uhulo'ofahoningkofi hofiko mitofomoji'mofayo'njo imentohofofoho. Oseso hofiko angu antifepo kotosantifi iku'yo fehohnjo nofentifi hwe mnokino'njo huhwo sohomo kakoe ijempoho hi'nji antifepo nta'ni angu mo'mne'no impe monje intofuyoho'mokumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohomo Jisasiye simanopo meho'nahumentohofofoho. ²⁰Jisas kako uhwonimentisoso oso a'amu itokwapmentohofu sohwa hofiko Jisasi'mo simaho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyahoningkofi Jisas uhwononto hwe mnokino'njo sohomo

† Yofe Ngkenesaletiyeso Mijo Ayo Ngkaliline nom'ne yofefoho.

ulimento, Nje a'amu sohwo si ngko jije honingkano wonyoso wae nto yakumofohono.

²¹ Ose ulahoningki a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasiye hungkunomo upa'nontifi hungkuno pi'ningo hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitumne'no sitofo ulalokunjo lohwo sohwo tihwolo. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi a'amufe honingkano wonyo wae yimfofo'neso hopo'maho. O'o, Anitu kako'nohino hoponoho. ²² Ose hnnontaningkofi Jisas kako hofikoe huno somjo hungkuno so'no huno uyahoningki ulimento, Ngko Anitumne'no sitofo ulalokwe somne'no sekwo huno peho'no syofisikomo'nalokwofo. ²³ Anitu kako ngkimo a'amumo ufo'mayo'ne nihwatimentiso sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe honingkano wonyo wae yafofo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I oso'no a'amu fihwo jije honingkano wonyo wae weekumo'mo loso sohwo hungkuno somo ne imo'nyo so'no sekwo simeho mo'mo muhwonifitne kuyoho. Oso yokumpohn'nyo ngko seloheso hi'njo sohwo'ni utihwa'nyopo setihwahn'me'no hungkuno nom'ne kengoso hwe lohomo ulimonne'no yohono. Hofikimo ose ulonto kako hwe mnokino'njo sohomo ulimento, Kiko nolikafohoji jije ijempohoso nomahoji jije angopo ne'no mpano. ²⁵ Jisas ose ulahoningki a'amu timo uhwontohumentaningkofi oso hwe huhwo sohwo kako komo'no nolikafonto kakoe ijempohoso nomanto kakoe angopo'ne nowento kako Anituye yofe engoso ho'noma'mentisofoho. ²⁶ Oso angopo hopo soponjo a'amuso hofiko uhwonontifi hi umo'ningkahoningki hofikoe simeho mo'mo yomo yomo u'mahoningki hofiko Anituye yofe engoso ho'noma'mentisofoho. Ole limentohofi, Olo wonyoangkafo uhwoningkuhwone loso yahino nihu'no wonyoangkafofoho. Ose mjalimentohofofoho.

Jisas kako Lifaimo kakimo iningkayo'ne joho ulimentisofoho.

(Matiyu 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Tifi sohonta Jisas kako hano emoyonto uhwonimentisoso hwe fihwo a'amu mta'ni hamnyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe yofe Lifaiyo sohwo nohumentaningki uhwononto ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. ²⁸ Ose ulahoningki Lifaiyo nolikafonto kakoe yo'mayoso uliko'manto Jisasimo tifi iningka-mentisoso kakoe inomokomoyo imo'nimentisofoho.

²⁹ Lifai kako Jisasimne'no kakoe angomo wopayo iloho engo imentisofoho. Oso wosopayo engo hiso'no a'amu mta'ni hamnyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amu nom'ne sohwanji Jisas kakoe inomokomoyo huhwanji oso hopo sopo nohumantifi wopayo nimentohofofoho. ³⁰ A'amu Falisi sohwanji nom'ne a'amu Falisi huhwa honingkano hungkuno lutihwayo syoho imotofo sohwanji hofiko nohumantifi a'amu wopayo nontaningkofo sohwo uhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwo ulimentohofi, Sekwo a'amu mta'ni hamnyoho fehohnjo siki mayo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'nji wopayoso

peho'no nalokwofo. ³¹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, A'amu mnokino ane'njo wopingo humalofoso hofiko a'amu uyohofahosiyo'njo sohomo mu'mapitnehofoho. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohino u'mantifeho. ³² Oso pa'nyoso ngko a'amu honingkano wopingo'njo hwona'nyoho liwo'ningkohofoho somne'no joho ujo'ne lutimayo'ne pmentohe hwo'nyoho. O'o, ngko a'amu honingkano wonyo'njoso hofikoe wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji ngkimo nningkape-e'ne joho ujo'ne pmentohe hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

Hohontajo yahino wopayo manyo humayo so'no Jisas kakoe yahino songo somne'no lutihwamentisofoho.

(Matiyu 9:14-15; Mak 2:21-22)

³³ Ose ulimentisoso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Jouniye inomokomoyo sohwa hofiko sikuno fehohnjo somo hofiko Mpohomo jomo'nohino uliwo'nontifi wosopayo hopi'nonohinoso maniwo'ningkiyohofihwafoho. I a'amu Falisi sohwafe honingkanomo iningkawowo'ningkohofoho huhwanji oso yahinoso iwo'ningkohofihwafoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wosopayo so'nji mijo so'nji nonje nonje'nohino niwo'ningkohofofoho. ³⁴ Ose ulahoningkofi Jisas kakine'no olo pahnnimo hungkuno loso ulimento, Hwe fihwo kako ape maso sohonta kako kakoe a'amu'nji nohumantifi hofiko kakine'no simonyo iyo so'no wosopayo manyo'njo iwo'ningkohofotaho. O'o, awonoho. Hofiko kakine'no simonyo engo yontifi wopayo engo niwo'ningkohofofoho. ³⁵ I oseso hwangku sohonta oso hwe ape maso huhwo sohomo a'amu nom'ne sohwa hofiko kakoe a'amu mta'ni kompemafikuji fonjasyikujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafikujo'no simeho tango'njo humafikuji wosopayo manyo'njo uyantifeho.

³⁶ Ose ulonto Jisas kako kakoe yahino songo somne'no pahnnimo hungkuno hufa'u ole ulimento, Hwe fihwo kako manji'mofo tontamo imo'nnyo somo wopingo wamti'mokumo lihwo si kako hwapife yokumpohn'nyo songo somta'ni tifonehwo sisimpewosi lojwoma lohofihwosi manji'mofo tontamo somo lojwohofojasyososo wopingo umo'nimontolaho. O'o, oso hwapife songoso manji'mofo yofoho somo wohofojahumo lihwo si sisimpemaso somta'ni wonyo umo'nimontonoho. Manji'mofo tontamo huhwo sohomo lojwohofojasyoso hi'nji apa'no wonyo wasisimpo'nimontonoho.

³⁷ Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno tfinjoso ole ulimento, A'amu fihwo kako mijo iloho uyimo lihwo si te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. Kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso nihu'nahone wonyo umo'nimontonoho. ³⁸ U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawo'montonoho. Oso pa'nyoso hohontajo yahino so'nji yahino songo so'nji nem'no hu'mokomokosyohumayoso hopo'maho. ³⁹ A'amu fehohnjo hofiko hohontajo yahino so'no hi umo'ningka-

honingki hofiko yahino songoso nakwolaho lontifi hohontajo somo yokumpohn'nyo mokosyohuma-wo'ningkohofoho. Oso pa'nyoso a'amu hohontajo yahino wopayo manyo humayo iwo'ningkohofoso hofiko nje yahino songo losetihwalokwe somne'no nakwolaho wolantifeho. Jisas ose ulimentisofoho.

Sikuno iyoho humayo somo syoho miyo'ne hungkuno-foho.

(Matiyu 12:1-8; Mak 2:23-28)

6 Sikuno iyoho humayo fihumo Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko syohopo hano humemoyohofoho. Inomokomoyo huhwo sohwa mijoho uyahoningki wopayo we'e songoso nomantifi aho hwoso'mokontifi pahoso fuyo laofontifi neso nimentohofoho. ² Ose yahoningkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa uhwonontifi ulimentohofi, Nakwoe honingkano hungkunoso yo'mayo syoho sikuno iyoho humayo somo iyo'neso hano pitofahinyofoho. Oso hiso'no sekwo olo sikuno iyoho humayo losomo wopayo peho'ne mantifi ningkohofoto. ³ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mti'mokumentohofoso atofa majo hwasilaho. Oso sikuno Ntefit kakoe a'amu so'nji mijoho engo humamentohofa sohonta'ne'no selohoningkono. ⁴ Ntefit kako Anitumne'no hwapife anga molinyo somo swonto wosopayo Anituye simanopo ho'nahinyoso swoma'mentisofoho. Oso wosopayo hiso a'amu sikinjo somne'maho. O'o, a'amu Anituye tajo anga syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nononto kakoe a'amu sohwanne'nohinofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofa majo'njo imentohofa so'no sekwo nje inomokomoyo sohwanne'no hinofoho. ⁵ Jisas ose ulohononto ole ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko sikuno iyoho humayo'neso hwapingo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

Sikuno iyoho humayo nom'ne somo Jisas kako hwe aho wonyo'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Sikuno iyoho humayo nom'ne somo Jisas kako Anituye tajo anga we'e sohomo noswonto hwe moya'mi somo Anituye hungkuno ulimentisofoho. Osopo nohumentaningki hwe fihwo aho angahohnjoso songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyo-ponoho. ⁷ A'amu fehohnjo a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko nohumantifi Jisasimo hungkuno ito'no muhwajijo anga somo ipemotowane'entifi ole syafihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo lomo hwe aho wonyo'njo sohomo wopingo umokumontolikeno. Ose syafisyontifi Jisasimo uhwontohumamentohofoho. ⁸ Jisas hofikoe huno so'mjo yahino so'no huno uyahoningki hwe aho wonyo'njo sohomo ulimento, Kiko nolikafohoji olo ajwo lopo filohofa. Ose ulahoningki kako nolikafonto ajwopo loho'mentisofoho. ⁹ Oseso Jisas kako a'amu huhwo sohwanne'nohinofoho.

to, Ngko sekumo waselohoni'nonne'no yohono. Oso honingkano hungkuno Mouses neyakwosamo uyimentisoso sikuno iyoho humayo lomne'no pehofo nalohoho. Nakwo olo sikuno lomo yahino wopingo uyantantaho. Wonyo uyantantaho. I nom'ne a'amu somo wopingo umokantantaho. Wonyo umokantantaho. ¹⁰ Ose ulonto a'amu'njo so'mo timo fe'nihwononto hwe aho wonyo'njo sohomo ulimento, Jije ahaso sihwahwo fisipofa. Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo kako kakoe aho sihwahwo sipeehoningki wopingo umo'nimentisofoho. ¹¹ A'amu huhwo sohwa ose uhwonontifi simano hntotohino umningkahoningki hofiko ole hnnimentohofi, Nakwo Jisasimo pipi ulohofanehwono. Ose hnnimentohofoho.

Jisas kako kakoe hungkuno liku'mofa syoho so'no hwe aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwanne'nohinofoho.

(Matiyu 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Oso hohosohonta Jisas kako Mpohumo jomo ulimonto kako hwofiki'nyo we'e sopone'no simentisofoho. Osopo nohumanto Anitumne'no jomo ne'no ulonaningki iyoho longkonimentisofoho. ¹³ Mofehi'nyo si'mofopahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no joho ulonto oso hwa mta'ni kako hwe aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo uhwasopom'mentisofoho. Oso yofe *apousel* iyoho mulimentisofoho. Oso yofe *apousel* iso hungkuno hwapingo olenoho. Anituye hungkuno liku'mofa syoho'njo hwafaho.

¹⁴ Hwe fihwo uhwasopom'mentisoso Saimouniyoho. Oso hwe huhwo sohomo Jisas kako nom'ne yofe Pitafoho mulimentisofoho. Nom'nihwo Entilu Saimoun Pitafe koningkwa'we hweho. Nom'nihwa'u Jemisi'nji Joun'njoho. Nom'nihwa'u Filipi'nji Mpatoulomiyu'njoho. ¹⁵ Nom'nihwa'u Matiyu'nji Toumasi'njoho. Nom'nihwo Jemis Alifiyosiye hwomu hweho. Nom'nihwo Saimouniyoho. Kakoe yofe nom'neso Seloutiyoho. ¹⁶ Nom'nihwo Jutas Jemisiye hwomu hweho. Nom'nihwo Jutas Isikaliyoutiyoho. Kako Jisasimne'no kakoe mango sohwanne'nohinofoho.

Jisas kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo ufo'ma'mentisofoho.

(Matiyu 4:23-25)

¹⁷ Oseso Jisas kako hwofiki'nyopo nta'ni kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi hintafo somo u'mofawentifi osopo inomokomoyo pi'ningo engo sohwanji loho'mentohofoho. Oso hopo sopo nom'ne hwe moya'mi pi'ningo engo hwahwo Jutiyanta'ango so'nji anga Jelusalem so'nji oso anga hufa'u mitimomingo sopo'njo molinyo sohwa'u Taiya'nji Saitoun'njonta'ango uhu'mokontifi humamentohofoho. ¹⁸ A'amu hiso nakwo Jisasiye hungkuno upo'ningkuhwasi a'amu mnokino'njo hn'nimo wopingo wonamokono lontifi uhu'mokumentohofoho. A'amu towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo'njo so'nji Jisasimo u'mahoningkofi kako wopingo umokumentisofoho. ¹⁹ Oseso hwe moy-

a'mi hopi'nono hofiko Jisasimo aho wokisyusyano lontifi imentohofofoho. Hwapingoso hofiko Jisasimo aho kisusyahaningkofi yokumpohn'nyo Jisas mta'ni hofikimo umentisoso hofikoe a'apahoso wopingo imo'nimentohofofoho.

Jisas kako a'amu simonyo iyo'njo humotaho jo'njo somne'no hungkuno uyimentisofoho.

(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo uhwononto ole ulimento, Sekwo Anitune'no huno engo maseyo'njo soku sekwo Anitumne'no huno wopingo wotipe-manu lifijo'manji sekwo simeho wopingo wase-mo'nono. Anitu sekumo semokosyohumayo hweho.

²¹ Sekwo wopayo mijoho pe'nyo soku wopayo'no hi semo'nyo hopaso sekwo Anituye honingkano wopingo mne'no hi semo'noso'manji Anitu kakoe hungkuno sekwoe simehomo wopayo simeho hopaso wosehnnimontonoho. Oseso sekwoe simeho wopingo wase-mo'nono.

Sekwo a'amu olohonta humotaho lalokwofo soku sekwo simonyo fiyimno. Hwangku sekwo tikafo wojantifeho.

²² Hwangku sekwo ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimne'no nningkopalokwofo so'no a'amu nom'neso sehoningkuji hofiko sekune'no simeho nihu'no wonyo umo'nimontonoho. Oso'no hofiko sekumne'no hohujo ikinjasemofikuji sitofo woselantifeho. Hofiko sekune'no hungkuno nihu'no wonyo selikujono sekwoe yofeso wopiwahu'montonoho. Yo'mayoso ose selohofikuji'no sekwo simonyo fiyimno. Hwapingoso sekwo upa'nimno. Sekwo nje yofe somne'no yo'mayo tango olo se'mante so'no sekwoe ho'yango engo yo'mayoso ahwomomo weho. Oso a'amu sekumo wonyo selohofalokwofo hofikoe ajuyohwosa huhwa hohonta a'amumu Anitu kakoe hungkuno uyahoningki limotofo sohwa huhwamo wonyo uloho'motofihwafoho.

²⁴ I oso'no sekwo a'amu hamniyoho ho'yango yo'mayoso engo yokumpohn'nyo mokosyohumunyo soku Anitu tohino nejaponoho likuji sekwo iyoho wasenono. Sekwoe simeho wopingo semokiyo'ne yo'mayoso olo hwaho lopo nto mo'malofu kuyoho.

²⁵ Sekwo a'amu olohonta wosopayo engo nonontifi simeho nohnnalokwofo soku sekwo Anitumne'no iningo nayonoho likuji iyoho wasenono. Hwangku sekwo mijoho engo nope'nifitne kuyoho.

Sekwo a'amu olohonta tikafo jalokwofo soku hwangku nakwo humotaho engo lihwasu timijo engo neswaponoho likuji sekwo iyoho wasenono. ²⁶ Sekwo a'amu soku a'amu nom'ne pi'ningoso hofiko sekwoe yofe ho'nosemawo'ningkohoho so'manji Anitu nakwoe yofe moho'nonemanoho likuji sekwo iyoho wasenono. Hohonta oso a'amu huhwo sohwafe ajuyohwosa huhwa a'amu Anituye hungkuno hwasyo limotofo sohwafe yofe hi ho'noma'motofohoho.

Jisas kako ole ulimentisofoho. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono.

(Matiyu 5:38-48)

²⁷ Sekwo nje hungkunomo haloho pewo'ningkohoho soku sekwo upa'nimno. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono. A'amu sekumo simeho wonyo sejapiwo'ningkohoho somo sekwo hofikimo wopingo'nohini ulohopmno. ²⁸ A'amu fehohnjoso hofiko sekumo wonyo wosemokano lontifi sifajo selikujono sekwo oso a'amu homo somo Anitu kako wopingo ulohoho'ne jomo ulimno. A'amu sitofo selikujono sekwo a'amu homo somne'no Anitu ufo'mayo'ne jomo ulimno. ²⁹ A'amu fihwo jije manjijohopo kuposihwoso'no jije manjijoho fehohnta'ni utihwaho osopo wakuposono. Hwe fihwo kako jije manji'mofo so'no hi umo'ningkuhwoso'no kumahwoso'no kiko yoka ulohotoho. O'o, jije hwapife hi'nji uyo. ³⁰ U, hwe fihwo kako yo'mayo so'no jomo kilihwoso'no kiko yano'nohino uyo. U, hwe fihwo kako jije yo'mayoso wae yakumofihwoso'no kiko apa'no aku kijape-e'ne hungkuno ulohotoho. ³¹ Sekwo yo'mayo yahino a'amu sekumo woselohofantife'no yalokwofo hopaso sekwo simo'mo oso yahino hiso hofikimo ulohopmno.

³² A'amu sekumne'no umo'niwo'ningkohoho osomnohini sekwo hofikine'no semo'ningkuwo so'no Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo hi oso hopa yiwo'ningkohohofoho. ³³ A'amu sekumo wopingo selohofiwo'ningkohoho osomnohini sekwo wopingo ulohofikuji'manji oso hiso'no Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo'njo hi oso hopa yiwo'ningkohohofoho. ³⁴ Sekwo sekwoe yo'mayo so'no hwangku aku nejapifitne'entifi uyiwo'ningkohoho'manji Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo'njo hi oso hopa yiwo'ningkohohofoho.

³⁵ O'o, sekwo olo yahino loso fiyimno. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono. Hofikimo wopingo ulohopmno. A'amu sekumo yo'mayo so'no jomo selikujono nakumo aku wonejapife sekwo huno nosyafisyikutoho. Sekwo oso yahino somo iningka'fijomanji Anitu kako yo'mayo wonyoangkafoso sejapihwosi sekwo Anitu Yokintahopo Humaso sohwoe Meho-mi Ne umo'nantifeho. Hwapingoso Anitu kako a'amu kakine'no isamoyoka mujo'njo so'nji a'amu honingkano nihu'no wonyo'njo so'njimo wopingo ulohofiwo'ningkiso hweho. ³⁶ Seningkwohwo Anitu sohwo kako a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho ulofiwoningkiso hopaso sekwo a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho waselofono.

Nom'ne a'amu somne'no yano ilofone hungkunofoho.

(Matiyu 7:1-5)

³⁷ Sekwo nom'ne a'amufe hunomo yano ilofikuji wonyofoho nulikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe huno somne'no wonyofoho maselonehoho. Sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no tohino uyikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe yahino somne'no tohino mosejaponehoho. A'amu sekumo wonyo selohopijosofo wonyoso sekwo wae feeopmno. Oso wonyo hiso'no apa'no huno nosyafisyikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe wonyoso wae yasemofihwosi oso hiso'no kako apa'no huno mosyafisyonehoho. ³⁸ Sekwo yo'mayoso a'amumo uyikujono Anitu huhwo kako sekumo yo'mayoso wosejapmmontonoho. Sekwo a'amu nom'nemo yo'mayoso uyikujono Anitu kako sekumo yo'mayoso se-japososo mangonepo ihwosi nohu'mepiwesya-honingkuhwosi kipo kipo lohofihwosi wosejapmmontonoho. Sekwo yo'mayo a'amumne'no yano uyiwo'ningkohoho hopaso Anitu kakoe yo'mayoso aku wosejapmmontonoho.

³⁹ Jisas kako pahnnimo hungkuno'nji ulimentisoso ole ulimento, A'amu timpi'nyo sohwo kako nom'ne a'amu timpi'nyo sohwo honingkano utihwamtolaho. Awonoho. Siko huhwa'u pi'nimomo woho'ni'mofanjiyoho. ⁴⁰ Hwomu sikule syoho iwo'ningkiso sohwo kako a'amu kakimo lutihwawo'ningkiso sohwo uyakolo'montolaho. Awonoho. I oso'no kako syoho yokumpohn'nyo engo ihwosi hwangku kako syoho lutihwayo pa'nyo umonimontonoho.

⁴¹ Kiko jije hningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo wojo somo peho'no uhwonolokuno. I, jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nawojo so'no kiko huno makiyotaho. Kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojo so'no manohonyo'njo sohwo ⁴² kiko jije hningkwa'wehwoe ole peho'ne ulalokuno. Ningkwahwo jije timomjo hintalinyo wojo we'eso wae weekumo'mo. Ose peho'no ulalokuno. Kiko mango'nohino hwosoho. Simo'mo kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso wae kaki'no feemo'nyo. Ose yohoji kiko timo ito'no uhwoningkohoji hwangku jije hningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo we'eso wae fiyo.

Iyo wonyo sohwo kako ipisayo wonyoso unto'nimontonoho.

(Matiyu 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ Iyo wopingoso ipisayo wonyoso minto'nonehoho. Oso pa'nyoso iyo wonyoso ipisayo wopingo minto'nonehoho. ⁴⁴ Nakwo iyomjo ipisayo somo uhwoningkuhwasi nakwo huno wonayono. Iyo wopingotaho, iyo wonyotaho. Huno ose wonayono. Nakwo hiyaso somta'ni ikwonjajo momjonanehwono. I nakwo wampeso iyo hiyae somta'ni momjonanehwono. ⁴⁵ Hwe wopingo sohwo kakoe simeho mo'mo huno wopingo'njo hweho. Oseso kako yahino wopingo'nohini wotipema'monte hweho. Hwe wonyo sohwo

kakoe simeho mo'mo huno wonyo'njo hweho. Oseso kako yahino wonyo'nohini wotipema'monte hweho. Yo'mayo huno simeho mo'mo engo yamo'nyoso mango mta'ni liwo'ningkohoho.

Ango mojo'ne yahino hufa'uyoho.

(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶ I, sekwo ngkimo Hwe Engofo, Hwe Engofo, peho'ne ntiwo'ningkohoho. Sekwo Hwe Engofo ko nton-tifeso sekwo nje hungkunomo tifi monningkayo'njo kuyoho. ⁴⁷ A'amu ngkimo ni'manto nje hungkunomo haloho pento tifi nningkawo'ningkiso sohwo kako olo pahnnimo hungkuno loso pa'nyoso wolosetihwamne'no yohono. ⁴⁸ Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu fihwo ango wopingo wamolimo loso sohwo pa'nyo hweho. Kako hwosa'imo mno kengomo'mo ijihwosi hwosaho nihu'no yokumpohn'nyo wawontimontonoho. Osopo ango yokumpohn'nyo molososo ango huhwo sohwo wonyo mmo'nonehoho. O'o, ifofo engo ihwosi oso ango huhwo sohwo mojhohafonehoho. Hwapingoso kakwo'yohwo sohwo hwosaho yokumpohn'nyo molinyofoho.

⁴⁹ I oso'no a'amu fihwo kako nje hungkunomo ko nupa'ningkuhwosi ngkimo monningkape'njo sohwo kako a'amu ango siki molahinyo pa'nyo hweho. Kako ango hwosaho ne mo'mo mawonjiyo'njo yososo iyo po'ni-fo'nohini hwaho tojwaponohini wawontimontonoho. Oso hopo sopo ango molihwoso'no ifofo engo ihwosi oso ango moloso hiso wojoha'montonoho.

A'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyo sohwo Jisas wopingo u'mokumentisofoho.

(Matiyu 8:5-13)

7 Jisas kako oso hungkuno hiso hwe moya'mi somo moi'wo ulonto kako ango Koponeyamne'no umentisofoho. ² Hwe fihwo kako a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumayo sohwo kakoe syoho ulohofiyo fihwo kako mnokino engo tipemanto poyo mofonepo wope'nimonto imentisofoho. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyo sohume'no simeho uyimojo hweho. ³ Kako Jisas mofonepo humaho upa'nonto kako Jutafe hwe engo fehohnjo sohwo Jisas a'amu mnokino'njo sohwo wopingo umokiyo'no utimayo'ne lihwatimentisofoho. ⁴ Lihwojahoningki hofiko Jisasimo u'mantifi hungkuno yokumpohn'nyo akwe'no ulimentohofi, Olo hwe wopingo'nohini lohwo kako honingkano ito'nohino iwo'ningkiso hweho. Oseso kiko kakimo ufo'maho. ⁵ Kako a'amu Loum ko huhwo kako nakwo a'amu Juta sohwo'ni'ne'no hitoho ulofiwo'ningkiso hweho. Oso nakune'no Anituye tajo ango we'eso molimentisofoho. ⁶ Ose ulahoningkofi Jisas hofiko'nji umentisofoho. Kako ango'njo tifonepo i'mofowahoningki hwe yofe engo'njo sohwo kako kakoe a'amu nom'ne sohwo Jisasiyepo'no lihwatimentisofoho. Hofiko Jisasi-mo u'mantifi hwe huhwo sohwoe hungkuno motapon-tifi ulimentohofi, Nje ango ne sopo ni'mayo so'no syoho engo ihnoho. Hwe Engofo, kiko nje angomo ko

swapihneso ngko hwe wopingo hwo'nnye ango'm'maho. ⁷ Oso'no ngko kikiyepono ko pmneso ngko hwe wopingo hwo'n'maho. I oso'no kiko osopo nohumahoji hungkuno'nohini lisoso nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'nimontonoho. ⁸ Ihwoni. Ngko huhwo'ni hwe engo sohwo enjwa'mo humale so'no ngko hofikoe hungkunomo tifi ito'no iningka-wo'ningkohe hwo'nyoho. U, hofiko ngko huhwo'nimo nom'nihwa enjwa'mo humalofo. Oseso ngko hwe fihumo Mpano uli'me'no kako wamtonoho. U, nom'ne sohomo Oyomo uli'me'no kako wapmmontonoho. U ngko nje syoho ntohofiyo fihumo, Olo syoho fiyo uli'me'no kako syoho uyimontonoho. Oseso kiko hungkuno'nohini ulohoji'no ngko huno niyohoho. Nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'nimontonoho. Ose ulimentohofoho.

⁹ Jisas kako oso hungkuno hofiko motapmmentohofoho homo somo upa'nonto kako yomo yonto kako oso hwe engo huhwo sohumne'no huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho. Oso hwe moya'mi pi'ningo engo kakimo iningkamentohofoho somne'no Jisas kako ikinjamo lohofonto pisopisaho lonto ulimento, Ngko oso hwe engo huhwo sohumne'no hungkuno waselimonne'no yohono. Ngko a'amu Isilael sofe simeho hi'ntnnono ntapinyo yahinoso oso hwe huhwo sohwoe pa'nyoso muhwonyo'njo hwo'nyoho. ¹⁰ Ose ulahoningki oso a'amu hwe yofe engo'njo sohwo luhwatimentiso sohwa hofiko hofikoe angone'no asomo nowentifi uhwonimentohofoso syoho ulohofiyo sohwo kako wopingo nohumentaningki uhwonimentohofoho.

Apiwojo angone'no Nainnta'ango siye hwomu poyo pe'nimentiso sohomo Jisas kako apa'no songo ulika'mentisofoho.

¹¹ Sikuno fehohnjo memjaofahoningki Jisas kako angone'no Nain sopone'no umentisofoho. Kakoe inomokomoyo sohwanji nom'ne hwe moya'mi pi'ningo engo hi'nji umentohofoho. ¹² Oso angone'no hopo sponjo kuso engo somo i'mofawentifi uhwonimentohofoso a'amu sohwa hofiko a'amu poyo pe'nnyo sohwo itokwapmmentohofoho. Poyo pe'nnyo sohwoe kona'wohisi kako oso hwomu huhwo sohumnohini ma'mentisofoho. Kakoe hwehwo sohwo hohonta poyo pe'nimentisoyoho. Oso angone'no hopo sponjo hwe moya'mi pi'ningo engoso a'musi'nji nopontaningkofi Jisas uhwonimentisofoho. ¹³ Jisas uhwononto a'mu simne'no hitoho engo ulofahoningki a'mu simo ulimento, Kiko humotaho lohotoho. ¹⁴ Ose ulonto mofonepo lohofawento a'amu poyo pe'nnyo sohwoe ijempoho sopo aho kisesyahoningki a'amu itokwapmmentohofoho sohwa lohomentohofoho. Jisas ulimento, Olo hwomo lohosi, ngko wakilimonne'no yohono. Filikaho. ¹⁵ Ose ulahoningki oso hwomu huhwo sohwo songo likafonto hungkuno limentisofoho. Oseso Jisas kako kona'wohimo uyimentisofoho.

¹⁶ Ose uhwonontifi hwe moya'mi hopi'nono iyoho yontifi hofiko Anituye yofe ho'noma'mentohofoho.

Ole ulimentohofi, Hwe Engo lohomo Anitu hungkuno uyahoningki najo'ne sohwo nto ifawotoho. Anitu kakoe a'amu ne somo ufo'mayo'ne nto ifawotoho. ¹⁷ Oso Jisas imentiso so'no hwaho Jutiya oso'mo ho'nomiwento hwaho angomeemo ho'nimentisofoho.

Joun Jisasimne'no hungkuno luhwatimentisofoho.
(Matiyu 11:2-19)

¹⁸ Yo'mayo hungkuno Jisasimne'no ho'ningkiso so'no Jouniye inomokomoyo sohwa upa'nontifi Jounimo ulimentohofoho. ¹⁹ Joun kako upa'nonto kakoe inomokomoyo hufa'u hwa'umo Jisasiyepono hungkuno lihwatimentisofoho. Hungkunoso olenoho. Hwe tifi wapmmontonoho ho'nimentiso sohwsilaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho. ²⁰ Ose lihwojahoningki siko Jisasi mo u'manji ulimentisiyo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kikimo ole kilahoningkohoho. Kiko hwe tifi wapmmontonoho limentohesohwsilaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho. Jouniye hungkuno ose ulohonimentisoyefoho.

²¹ Oso hohosohonta Jisas kako hwe moya'mi mnokino kengo kengo'njo somo wopingo umokumentisofoho. A'amu towahuno wonyo ehunnamo'nnyo somo wae yao'mentisofoho. A'amu timpinyoso apa'no timo honimentohofoho. ²² Jisas kako Jouniye inomokomoyo sohwa'umo ole ulimento, Siko nuhusisi yo'mayo nuhwalokusiyo so'nji yo'mayo upo'nalokusiyo so'ntnne'no Jounimo ulohonyo. A'amu timpinyoso timo apa'no honalokwofo. A'amu sife wonyo'njoso apa'no hano ito'no walokwofo. A'amu a'apaho uyo nihu'no wonyo'njoso (*lepi*) hofikoe a'apahoso wopingo imo'ningkohoho. A'amu haloho pikunnyoso apa'no ito'no upo'nalokwofo. A'amu poyo pe'nnyoso apa'no songo likofalokwofo. A'amu yo'mayo so'no umofonyo iyoso Anituye hungkuno wopingoso upo'nalokwofo. ²³ A'amu ngkine'no hwahoponta'ango hwolikeno, Anituye hwolikeno, huno ose mosyafisiyo'njo yontifi hofiko simeho hi'ntnnono kenga'no ntopantokwofoso hofiko simonyo uyife. Siko nuhusisi oso hungkuno hiso Jounimo ulinyo.

²⁴ Ose ulahoningki oso hwe Joun lihwatimentiso sohwa'u nto wahoningki Jisas kako hwe moya'mi somo Jounimne'no hungkuno ulimentisofoho. Ole ulimento, Hohonta sekwo oso hwaho a'amu mohumonyo sopo umentohofoho sohonta pehomo uhwonano lontifi umentohofoto. Sekwo hwe mohufiyo pa'ningo sohwo ifofo ilojao'mentiso sohomo uhwonano lontifi umentohofotaho. O'o, ose'maho. ²⁵ Pehohumo uhwonano lontifi umentohofoto. Hwe fihwo hwapife yo'mayo wonyoangkafo hu'meesisyoso uhwonano lontifi umentohofotaho. O'o, a'amu hwapife yo'mayo wokoso'njo wonyoangkafo sohwa hofiko hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo angomo humawo'ningkohofoho. ²⁶ I, oso'no sekwo pehohumo uhwonano lontifi, umentohofoto. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki hungkuno najo sohomo uhwo-

nano lontifi imentohofotaho. Ou, osohifoho. Upa'nimno. Oso hwe sekwo uhwonimentohofotaho sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo Anitu hungkuno uyahoningki naliwo'ningkohofotaho somo yakolo'nnyo hweho. ²⁷ Oso hwe huhwo sohumne'no Anituye hungkuno kakoe hwomumo ole nalohi,

Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne woliawatimonnoho.

Oso huhwo sohwo kako kikimo simo'mo kupe-e'ne hweho.

Kako jije honingkano ito'no esyohumayo'ne hweho.

Ose nalohoho. ²⁸ Ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi hopi'nono olo hwaho lopo humalofoso hofiko Jounimo muyakolopitnehofotaho. I, oso'no a'amu yofe engo ane sohwo Anitumo enjwa'mo humaso sohumo Joun kako osohumo muyakolofonefoho. Jisas ose ulimentisofoho.

²⁹ Hwe moya'mi pi'ningo so'nji a'amu hamniyohomayo syoho'njo sohwanji hofiko Jouniye hungkunomoupa'nontifi hnnimentohofotaho, Anituye yahino nto'nohino somo uningkowano lahoningkofi Joun hofikimo mijo kiyoma'mentisofoho. ³⁰ I oso'no a'amu Falisi sohwanji a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jouniye mijo kiyomayo so'no nakwolaholimentohofotaho so'no hofiko oso honingkano wopingo Anitu utihwamentiso somne'no hohujo ikinjao'mentohofotaho.

³¹ Oso a'amu huhwo sohwanne'no Jisas ole ulimento, Oso a'amu olohonta humalofotahohwa peho pa'nyohwasimo waselimonnto. A'amu peho hwalo. ³² Hofiko olo pa'nyo hwafotaho. Mehomiso hofiko angopo humantifi nom'ne mehomisomne'no joho ole limofitwo'ningkohofotaho pa'nyo hwafotaho.

Nakwo hmpehpehpe yoka simonyo'ne kulimokahoningkuhwoni sekwo simonyo miyo kuyoho.

Nakwo wosofe lahoningkuhwoni sekwo humotahomajofotaho.

³³ Ihwoni. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojosohwo kako i'mofaponto wosopayo'nji ipisayo mijo pompenjiyo so'nji manyo humohumantiso hweho. Osohumosekwo uhwonontifi limentohofotaho, Towahunowonyo ehuhnamo'nnyo hweho. ³⁴ I, ngko A'amufe Hwomusohwo'ni i'mofaponji ngko ahu'mo wosopayo'nji ipisae mijo pompenjiyo so'nji niwo'ningkohe so'no sekwo ngkine'no ole lalokwofo. Uhwonimno. Hwe wopayopi'ningo engo nyo'njo hweho. Ipiisae mijo pompenjiyo pi'ningo engo nyo'njo hweho. Kako a'amu hamniyohomayo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'njiye a'amu hweho. Oso ngkine'no liwo'ningkohofihwasoho. ³⁵ I oso'no hwe moya'mi hofiko Anituye huno engo mawo'ningkohofotahohofikoe honingkano wopingo somo hofikoe ito'no humayo somo a'amu uhwoningkuji ne'njofohowolantifeho.

A'mu honingkano wonyo'njosi kako Jisasiye sifemohwone mijo ehulohomentisofoho.

³⁶ Falisi fihwo kako ngko'nji wosopayowonaholonto Jisasimo joho ulimentisofoho. Jisas kako oso Falisi sohwoe angomo noswonto wosopayo nyo'ne humohumantisofoho. ³⁷ Oso hopo sopo a'mu honingkano wonyo'njosi humunyoponoho. Kako Jisas Falisiye angomo wosopayo nalofotahoupa'nonto kako ahwontehofiyo hwone mijo akino wonyoangkafo'njosonomantofalisi huhwo sohwoe angomo humentisofoho.

³⁸ Kako noswonto Jisasiye hohujo hnta'ni sifepohwomtame ehumantohumotahosulimentisofoho. Kakoe timijoso Jisasiye sifepo lo'ningkahoningki kako kakoe mijiyonji Jisasiye sifemjonyoko'nyososayousipomentisofoho. Ose yonto a'musi kako Jisasiye sifemohinjohohu'nonto hwone mijo akino wopingo'njosoehulohomentisofoho.

³⁹ Oseso oso Falisi Jisasimne'no waponolimentisohwo oso hisimo uhwononto Jisasimne'no huno ole syafihumento, Olo hwe lohomo Anitu hungkuno uyahoningki nalimojone hwo'manji kako oso a'mu siyeyahinoso huno uyihwonesohilo. Oso a'musi nihu'no woniyohoho. Oseso ngko huno niyohoho. Kakimo Anituhungkuno uyahoningki nalimojone hwo'maho. ⁴⁰ Oso hwe huhwo sohwoe hunomjo Jisas kako huno uyahoningki ulimento, Saimoun, ngko kikine'no hungkuno wakilimonne'no yohono. Ose ulahoningki Saimoun ulimento, Nakwoe Lonetihwayosohwosi, Nononjo. Ose ulahoningki ⁴¹ Jisas ulimento, Hwe fihwo hamniyohomokosyohumayosohwo kako hwe hufa'uhwa'umo hamniyohoku mayo'ne nokiso uyimentisofoho. Hwe fihumo kako *faif hantilet* (500) kina uyontonom'nehumo *fifiti* (50) kina uyimentisofoho. ⁴² Oso hwe hufa'uhuhwo sohwa'u siko aku uyosohopo'mahoho. Oseso hwe hamniyohomokosyohumayosohwo kako hamniyohohiso aku mayoso'no sikoesyohofotaholonto siko'ne nihu'nahonefoho, ulimentisofoho. Ose ulimentiso so'no oso hwe hufa'uyohuhwo sohwa'usiko oso hwe hamniyohomokosyohumayosohumne'no simeho umonyo engoso tihwolo. ⁴³ Ose ulahoningkahoningki Saimoun ulimento, Ngkohuno ole syofisyalokweno. Oso hwe *faif hantilet* (500) kina ma'mentiso sohwo kako hwe sohumne'no simeho umonyoso engo umonimentisofoho. I oso hwe *fifiti* (50) kina'nohini ma'mentiso sohwo kako simehowe'e'nohoni uyimentisofoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Jije hunonehopi kiyohoho.

⁴⁴ Ose ulonto kako a'mu simne'no ikinjamilohofontoh Saimounimoulimento, Kikio olo a'mu losimohuwonyo. Ngko jije angomowapohe sohonta kiko njesifemomijoyatiku'nyo'nesomontapefoho. I oso'no olo a'mu losi kako kakoe timijonji njesifemoniyo'otijwantofoho. Kakoe mijiyonji sosayonisipteentofoho. ⁴⁵ Ngkohnoswopahoningkoko kiko ngkimo hinjohomanihu'nyofotaho. I ngkohopi wapohe sohonta olo a'mu losi kako njesifemohinjohone'nohini nihu'ningkohoho. ⁴⁶ Ngkohnoswopahoningkoko kiko nje

mnokinopo hwone mijo mehantohofefoho. I oso'no olo a'mu losi kako nje sifemo hwone mijo akino wopin-gon'joso ehontohokwoho. ⁴⁷ Oso'no Saimounikimo, ngko ole wakilimonne'no yohono. Olo a'mu losi kako ose ntohofantokuso so'no kiko huno ole wakiyono. Kakoe honingkano wonyo pi'ningo engo'njo ko hisi olohonta ngko wae nto yaofohono. Oseso kako ngkine'no simeho mikunimposo engo umo'nalofoho. U hwe fihwo kako kakoe yokumpohn'nyo so'nji honingkano wopingo iwo'ningkiso sohumo Anitu kakoe wonyo we'eso wae yaofososo oso hwe huhwo sohwo kako Anitumo simeho we'ene uyimontonoho. ⁴⁸ Ose ulonto Jisas kako a'mu simo ulimento, Ngko jije wonyoso wae nto yakumofohono.

⁴⁹ Ose ulahoningki oso a'mu kako'nji humohuman-tohofoso hofiko hofikoe hungkuno ole hnni'mento-hofi, Olo hwe lohwo a'amufe wonyo wae yaofiwo'ningkiso lohwo sohwo tihwolo. Ose hnnimentohofoho. ⁵⁰ Jisas kako a'mu simo ulimento, Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no kiko Anituye a'a-mu ne imo'ningkohino. Oseso kiko simeho wopingo'nji fosyohumantono.

Hwoya'mi fehohnjo sofa Jisasimo iningkamentohofoso'ne hungkunofoho.

8 Hwangku sohonta Jisas kako ango ho'mo ho'meemo uku'mo'mentisofoho. Oso a'mu ho-mo somo Anitu a'mu kakimo enjwa'mo huma-wo'ningkohofoso hofiyo umokosyohumawo'ningkiso so'no liku'mo'mentisofoho. Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwa kako'nji hano umentohofofoho. ² I, hwoya'mi fifa hofiko tifi iningkamentohofofoho. Oso hwoya'mi fehohnjo sofa Jisas kako towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo somo wae yao'mentisofoho. Fifa mnokino'njo sofamo wopingo umokumentisofoho. A'mu fisi kakoe yofe Maliya. Oso hihne'no Maliya Makitola nta'angiyoho limentohofofoho. Hohonta oso a'mu simo towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso ehuhnamo'nnyo simo Jisas kako wae yao'mentisofoho. ³ Nom'nesi Jouanafoho. Oso a'mu siye hwehwo sohwo kakoe yofe Husafoho. Kako hwe engo Heloutiye angomo mokosyohumayo syoho'njo hweho. Nom'nesi Susanafoho. Oso fanji nom'ne moya'mi pi'ningo sofanji hofiko Jisasimo tifi iningkamentohofofoho. Oso moya'mi hofoso sofa hofiko Jisasi'nji kakoe inomokomoyo so-hwanjimo ufo'mano lontifi hofikoe hamniyoho yo'mayoso uyimentohofofoho.

Hwe sohwo ufongoyo fisosomokafo so'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Hwe moya'mi pi'ningo engo Jisasi'nji nohumantifi nom'ne hwe moya'mi ango ho'mo so'mta'ni hofiko'nji uhu'mokahoningkofi Jisas olo pahnnimo hungkuno ulimento, ⁵ Hwe fihwo kako kakoe syohopo ufongoyo fisosomokafo'mentisofoho. Fisosomokofahoningki ufongoyo neso fehohnjoso honingkanopo piwahu-

mentisofoho. Oso homo somo a'amu nopontifi hwoto-ho hmentohofofoho. Fehohnjoso yihufo sohwa ni-mentohofofoho. ⁶ Ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njopo piwahu'mentisofoho. Oso hiso nofokafonto hwa-ho mijo ane imo'nonto oso ufongoyo hiso yofoho imentisofoho. ⁷ Ufongoyo fehohnjoso nantipe yon-go'njopo piwahu'mentisofoho. Nantipe hiso ufongo hiso'nji sofoka'mentisoso nantipe sohwo kako ufongomo kingkulo'mentisofoho. ⁸ Ufongoyo fehohnjoso hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso nofokafonto ipisayo ne pi'ningo engo into'nimentisofoho. Ufongoyo anga'nohino somta'ni pi'ningo engo imo'nimentisofoho. Jisas ose ulonto kako mohm'no ole ulimento, A'a-mu fihwo nje hungkuno upa'nyo'ne haloho hi'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako pahnnimo hungkuno peho'ne ulimentisoto. Hwapingoso olenoho.

(Matiyu 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Jisasiye inomokomoyo sohwa oso pahnnimo hungkuno homo somne'no hwapingo so'no Jisasimo ulohonimentohofofoho. ¹⁰ Jisas ulimento, Anitu kako a'amumo mokosyohumayo yahino somne'no hiyaso wo'mojoso sekwo sohwasimo nto setihwamentisofoho. I oso'no hwe moya'mi nom'niso hofiko pahnnimo hungkuno'nohino upa'niwo'ningkohofoho. Oseso hofiko yo'mayo somo timo ko uhwonantifeso yofe mihwofe'njofoho. Hofiko yo'mayo somo haloho ko upa'nontifeso hofiko hwapingo neso huno muyofoho.

Ufongoyo fisosomokafo'ne pahnnimo hungkuno hwapingofoho.

(Matiyu 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ Ose ulonto Jisas ole ulimento, Oso pahnnimo hungkuno seloheso olenoho. Oso ufongoyo hiso Anituye hungkunofoho. ¹² Oso ufongoyo honingkanopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso Anituye hungkuno upo'ningkahoningkofi tifi Seten hwe wonyo sohwo hofikoe simehomjo hungkuno somo wae yaofiwo'ningkiso hweho. Seten kako huno ole syofisyalofoho. A'amu Anituye hungkuno simehomo mnawe'manji hofiko kakimo simeho hi'ntnnono uyiku-jo'no Anitu hofikimo asomo utimanoho. Ose syafisy-onto wae yaofiwo'ningkisofoho. ¹³ Oso ufongoyo hwa-ho sojo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'a-mu fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi simeho mo'mo meho'nasyontifi simonyo iwo'ningkohofoho. I oso'no oso hungkuno meho'nasiyoso pm-pongo muhwatnnyo pa'nyofoho. Oso a'amu hiso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono we'enehwo uyontifi yo'mayo tango u'mante so'no hofiko iyoho uningkahoningki hofikoe simeho hi'ntnnono uyo we'eso ho'-naofiwo'ningkohofoho. ¹⁴ Oso ufongoe nantipe yon-go'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi Anitumo ko iningkwahoningkofi yo'mayo hwahoponjo tangoso u'manteso hofiko hamniyoho so'no huno pi'ningo engo syafisyontifi hofiko hofikoe a'apahomnohini

syafisyahoningkofi oso yo'mayo hiso hofikoe simeho umo'nyo kingkulofwo'ningkisofoho. Oso'no hofikoe ipisayoso mojo miyonefoho. Hofiko nom'ne a'amu so-mo Anituye honingkano tipemayo'ne mufo'mapitnnefoho. ¹⁵ I oso'no oso ufongoe hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amuso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi simeho mo'mo meho'nasyontifi yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkohofofoho. Oso a'amu hiso hofikoe humayoso ito'nohinofoho. Hofiko nom'ne a'amumo Anituye hungkunomo iningkafitnne'entifi lutihwawo'ningkohofofoho.

Sikiloho nomongkujikui hiyae ifoho'ofasiyo'ne pah-nimo hungkunofoho.

(Mak 4:21-25)

¹⁶ A'amu sikiloho'njoso hofiko nomongkujikui ahwonte'mo wokipitofosyantihm'maho. Epohumayo enjwa'mo woho'nosyantihm'maho. Awonoho. Hofiko ijempoho tojwapo ifoho'ofahufijoso a'amu oso ango homo somo swapifijo somo oso pomponahoso hofikimo walohumontonoho. ¹⁷ Oso pahnnimo hungkunoso olene'no lonetihwalofoho. Yo'mayo hiyaso wjosohwangku utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no uhwonantanoho. Yo'mayo simeho mo'mjo hiyaso mokosyohumalohwoneso hwangku utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no a'amu hopi'nono uhwonantifeho. ¹⁸ Sekwo Anitumo iningkawentifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo sokumo, Anitu kako engo'no engo'no wosejapmmontonoho. I oso'no hwe fihwo kako Anitumo simeho we'e uyo sohwo, Ngko Anituye hungkuno nom'ne upa'nyoso peho'neto. Nta'noho, loso sohwo oso simeho we'e uyalokuso somo wawe'o'mtonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisasiye kona'wohi'nji koningwa'wehwosanjiye hungkunofoho.

(Matiyu 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Oso hohosohonta Jisasiye kona'wohi'nji koningwa'wehwosanji kakiye pono pmentohofofoho. I oso'no hwe moya'mi pi'ningo engo Jisasi'njopo uhu'mokumentohofoho so'no hofiko Jisas pone neso m'mofapifitnnehofo. ²⁰ Oseso hwe fihwo Jisasimo ulimento, Hnna'wohi'nji hningkwa'wehwosanji hofiko yolo'ho'mo lohofontifi kikimo woku'mano lontifi humohumantohofofoho. ²¹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu Anituye hungkunomo haloho pentifi iningkawo'ningkohofoso hofiko nje na'uja nje ningkwahwosafoho.

Jisas kako ifoho engo sohomo moi'wo hmno'nyo ulimentisofoho.

(Matiyu 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Sikuno fihumo Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko yofayokinomo kotasontifi Jisas ulimento, Nakwo mijo lomo nongkihnta'ni woekano. Ose ulahoningki ni'nahone yofayokino hano imentisofoho. ²³ Nowekontaningkofi Jisas kako saho fosyawo'menti-

sofoho. Nofosyowentaningki ifoho engo nto yahoningki oso yofayokino homo somo mijo ufehu'mokahumonto yahoningki yofayokino hiso mijo womuhulo'mto imentisofoho. ²⁴ Inomokomoyo sohwa hofiko Jisasimo komo'no ulikafontifi ulimentohofi, Hwe Engofo, Hwe Engofo, we'enepi nakwoe yofe moi'wo umo'non-tane'no yalokuhwono. Ose ulahoningkofi Jisas nolikafontito ifoho so'nji mijo so'njimo hungkuno ulahoningki ifoho'nji mijo'nji moi'wo imo'ningkahoningki mijo apa'no songo songo miyo'njo ni'nahone lofawo'mentisofoho. ²⁵ Oseso Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Sekwoe simeho hi'ntnnohinoso nti'mo weho. Ose ulahoningki hofiko yomo yontifi iyoho yontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo kako ifoho'nji mijo'njimo yoka ulisolo haloho'nohini isolo tihwoe huhwolo.

Hwe sisi'masoho'njo sohumta'ni Jisas kako towahuno wonyo wae yao'mentisofoho.

(Matiyu 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Hofiko hwaho Ngkalili sopo nta'ni mijo ayo somo nowakentifi hwaho Ngkekesa sopo ki'mofamentohofofoho. ²⁷ Oso hopo sopo Jisas kako yofayokino mta'ni ifohohosyosyahoningki oso ango saponjo hwe fihwo u'ma'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohomo towahuno wonyo sohwa kakimo ehunnamo'nyo hweho. Sikuno pi'ningo engo somo kako he ane hweho. Kako ango ne so'mo mohumayo hweho. O'o, kako a'amufe pijafo sokimomo ho'nasiyo sopo humemmojo hweho. Sikuno pi'ningo engo somo oso towahuno wonyoso oso hwe huhwo sohomo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkohofoho sohonta a'amu angoponjoso aho kesyohumantifi ahwomo nano so'nji kakoe sife ahomo ko kilofontife sohwo kako ahwomo nano hiso mtihupewo'ningkisofoho. Towahuno wonyo homo somo hwaho a'amu ane sopone'no ipemotawowo'ningkohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Jisasimo uhwononto johohomo'no lamofonto Jisasiye sife ki'nyo'mo piwasyonto mango engo ulimento, Jisas kiko Anitu Yokintahoponjo sohwoe Hwomu Ne hwosoho. Kiko ngkimo peho wontoho'monne'nelo. Hungkuno yokumpohn'nyo wakili'monne'no yohono. Kiko ngkimo tohino nontapohotoho. Oso hungkuno ulimentiso hwapingoso olenoho. Jisas kako oso towahuno wonyo sohomo ulimento, Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. ³⁰ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Jije yofe pihwo'nyo hwsilo. Ose ulahoningki ulimento, Nje yofeso *Ami* hwo'nyoho. (Nakwoe hungkuno ole, Sisihwayo pa'ningo, pi'ningo engofoho.) Hwapingoso towahuno wonyo pi'ningoso oso hwe huhwo sohomo ehunnamo'nyofoho.

³¹ Towahuno huhwo sohwo hofiko Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko tohino mayo so'no tikano somne'no nolonehwajohotoho.

³² Oso hwofiki'nyo mofone sopo yahu pi'ningo engo hofiko mno ijontaningkofo somne'no towahuno wonyo sohwa Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko timo'nohino fohononehwajo. Nakwo oso yahu

nongkwafe pone'no wohwontane'no yihwono. Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo timo honohwatimentisofoho. ³³ Oseso oso towahuno wonyo hiso hwe sohumo nuliko'mantifi yahu somo ehuhnao'mentohofofoho. Euhnaofahoningkofi yahu hiso hofiko hano kunto kunto'no wentifi iwo'mangomo mtiku'nontifi mijomo nihu'nahono mihulo'mentisofoho.

³⁴ Oso yahu mokosyohumayo sohwa yo'mayo somo uhwonontifi hano kunto kunto'no wentifi hwe moya'mi anggo engo sponjo so'nji oso'mo so'meemjo so'ntnne'no oso hungkuno hiso lijwaofahoningkofi ho'nimimentisofoho. ³⁵ Oso hungkuno hiso ho'ningkahoningki hwe moya'mi hopi'nonohinoso uhwonano lontifi imentohofofoho. Hofiko Jisasi'nji i'mofapontifi uhwonimentohofoso oso hwe towahuno wonyo ulikoma'mentohofoso hwe yofonto kako huno wopingo'njo imo'nonto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo nohumentaningki uhwonimentohofofoho. Ose uhwonontifi iyoho imentohofofoho. ³⁶ Oso a'amu tiffinjo i'mofapmentohofoso somo a'amu hofiko Jisas oso hwe towahuno wonyo ulikoma'mentohofoso sohumo wopingo umokumentiso somo uhwonimentohofoso so'no mpoyo lutihwamentohofofoho. Ose upa'nontifi oso hwe moya'mi hopi'nono oso hwaho Ngkekeso so'meem mta'angoso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Kiko nakumo noneliko'mahoji nom'ne angopono mpano. Ose ulimentohofoso hwapingoso ole'nefoho. Hofiko iyoho mikunimposo uningkahoningki ulimentohofofoho. Oseso Jisas kako yofayokinopo nokotosahoningki oso hwe towahuno wonyoso ulikoma'mentohofoso sohwo kako Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Ngko kiko'nji wowahontnne'no yohono. Ose ko ulahoningki Jisas ulimento, Kiko jije angopono asomo uhuji yo'mayo wonyoangkafo Anitu kiloho'maso so'no jije a'amu somo filutihwaho. Ose lihwasonto Jisas kako nihu'nahone asomo wako'mentisofoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo kako kakoe anggo pone'no asomo nowento hwe moya'mi hopi'nonohinomo yo'mayo Jisas ulohomentiso so'no lutihwamentisofoho.

Mu poyo pe'nnyosi'nji a'mu mnokino'njosi'njiye hungkunofoho.

(Matiyu 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Jisas kako mijo ayo nongkihnta'ni asomo wako'mentiso sohonta hwe moya'mi hopi'nono kakine'no humohontohumantohofoso Jisasimo uhwonontifi simonyo imentohofofoho. ⁴¹ Osohonta hwe fihwo kakoe yofe Jailos sohwo kako Jisasimo u'ma'mentisofoho. Oso hwe Jailos huhwo sohwo kako Anituye tajo anggo we'e somo mokosyohumayo'ne yofe engo'njo hweho. Kako mu anga'nohino'njo hweho. Kakoe mu siye soswoso aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'nnyosi kako poyo wope'nimonto mofone sopo kaningkwowho Jisasimo u'manto Jisasiye sifiki'nyo'mo hwomtame ehumanto Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko nje anggo pone'no wowaho. Ose ulimentisofoho.

⁴³ Oso a'amu'njo hopo sopo a'mu fisi kako humunyonohoho. Oso hisi kako engolopohamo imoihoso ne'no

yontaningki soswo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho. A'amu fihwo kako oso a'mu hisiye mnokino homo somo wopingo umokone sohwo mohumunyonohoho. Kakoe hamniyoho hopi'nono a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyo sohwaso nto umojiyoho. ⁴⁴ Oso a'mu hisi kako Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kako Jisasiye hwapife tokwajo somo aho upm'mokahoningki a'musi kakoe honiyoso sosayo komo'no sa'nimentisofoho. ⁴⁵ Oso hohosohonta Jisas ulimento, Ngkimo aho tihwo nipm'mokantofoho. Ose ulahoningki hofiko anga'no anga'no ulimentohofi, Ngko'maho. Ngko makupm'mokoho yohono. Ose lontaningkofi Pita Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, hwe moya'mi pi'ningo engo kikimo ifehu'mokokumantifi kakupm'mokohoho. ⁴⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu anga'no kako ngkimo aho kisanisyohoho. Nje a'apaho somta'ni yokumpohn'nyo fehohjoso uhwohoe huno niyohoho. ⁴⁷ Ose ulahoningki oso a'mu hisi kako Jisas ngkine'no huno nto uyohoho syafisyonto yomo yomo yonto Jisasiye sifiki'nyo'mo hwomtame ulohofonto a'amu hopi'nonohinofe timopo kako Jisasimo aho kisuhumentiso hwapingo so'no lutihwanto ole ulimento, Nje mnokinoso nihu'no komo'no moi'wo imo'ningkohoho. ⁴⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Nje mupe, kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no olohonta kiko wopingo imo'ningkino. Kiko simeho wopingo'njo siki uhuji fohumantono.

⁴⁹ Ose ulontaningki hwe fihwo Jailosiye angopo nta'ni noponto Jailosimo u'manto ulimento, Jije mu poyo nto pe'ningkohoho. Oseso kiko olo hwe engo lohomo jije anggo pone'no peho'no ipemotowalokuno. Kako wohumano. ⁵⁰ Ose ulahoningki Jisas kako upa'nonto Jailosimo ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohoho'no jije mu wopingo umo'nimontonoho. ⁵¹ Ose ulonto Jisas kako Jailosiye angopo i'mofawento oso hopo sopo Jisas kako Pita, Joun, Jemis oso hwanji kaningkwowho'ya'u'njimo utimanto hofiko'nohino angomo humentohofofoho. Nom'ne a'amu somo ole ulimento, Sekwo noswapikutoho. ⁵² Ose ulahoningki hwe moya'mi pi'ningo engoso hofiko mu hisine'no humotaho lopemo'nowentaningkofi Jisas ulimento, Sekwo humotaho likutoho. Kako poyo'maho. Saho fosyaweho. ⁵³ Ose ulahoningki a'amu hiso hofiko mu poyo nto pe'nimentiso so'no huno uyahoningki hofiko Jisasimne'no sitofo ulontifi tikafo ujimentohofofoho. ⁵⁴ I oso'no Jisas kako mu poyo pe'nimentiso siye aho manto mango mohm'no ole ulimento, Mupe, kiko filikaho. ⁵⁵ Ose ulahoningki oso mu hisiye huyo'mangoso nto umentisoso asomo ponto ka'wohimo uhulo'ofahoningki mu sopi likamentisofoho. Nolikofahoningki Jisas kaningkwowho'ya'umo ulimento, Wosopayo uyinyo. ⁵⁶ Ose ulahoningki kaningkwowho'ya'u siko yo'mayo somo uhwononji yomo engo imentisiyefoho. Jisas kako kaningkwowho'ya'umo hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Olo hilo so'no siko yolohoso nom'ne a'amumo nulohosiloho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwaro kakoe syoho somo iyo'ne uhwatimentisofoho.

(Matiyu 10:5-15; Mak 6:7-13)

9 Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwaro lutimanto yo'mayo mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo so'njimo wae yaofikuji wopingo umokiy-o'ne kakoe yokumpohn'nyo uyimentisofoho. ²Jisas hofikimo ulimento, Sekwo angomeemne humpekuji Anitu kako a'amu somo umokosyohumamonto yalokunjo so'no lutihwafikuji a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumno. ³Ose ulonto ulimento, Sekwo yo'mayo hano emoyo so'ne'no mno, ho'yo, wopayo, hamniyoho manji'mofo nom'neso nomotawekutoho. O'o, hano'nohino fiyikuno. ⁴Sekwo nom'ne angopo i'mofahokuji a'amu fihwo sekumo kakoe angomne'no setimaso sohwo angomnohoni foyawentifijo sohwasi oso angohopo sopo nuliko'mafikuji angonom'nepono nje hungkuno lutihwayo'ne fihwanimno. ⁵Ango fipo i'mofafijoso a'amu mosetimaso'njo mikujimanji oso angohopo sopo nuliko'mafikuji hopo sponjo hwahosemongi'nososo hofiko nosehontohumentaningkuji oso hintalinyo hiso wae feehumno. Oso homo somo uhwoningkuji hofiko hofikoe yahino somne'no huno ole wosyafihupife. U, nakwo wonyo yihwono. Ose syafisyikuji iyoho unono.

⁶Ose ulonto hofikimo uhwojahoningki hofiko angomeemne'no humpo'mentohofofoho. Ango ho'mo ho'mmeemo Anituye hungkuno wopingoso liku'mofontifi a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo hwahomokosyohumayo Helout sohwo kako Jisasimne'no hungkuno upa'nimentisofoho.

(Matiyu 14:1-2; Mak 6:14-16)

⁷Hwe yofe engo'njo hwahomokosyohumayo sohwo kakoe yofe Heloutiyoho. Oso huhwo sohwo yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no upa'nonto kako huno pi'ningo syafihu'mentisofoho. Hwapingoso a'amu fehohnjoso Jisasimne'no ole ulimentohofi, Joun poyo pe'nimentiso sohwo kako pi'nimo mta'ni apa'no songo nto likakwoho. ⁸Nom'ne a'amusole ulimentohofi, Ilaija sohomo Anitu hungkuno uyahoningki kako neyakwosamo hohonta lutihwamojoho sohwo kako poyo pe'nimentiso sohwo apa'no nto likakwoho. Nom'ne a'amusole ulimentohofi, U, nom'ne a'amu hohonta humamojoho sohomo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamojoho sohwo nto likakwoho.

⁹Helout oso hungkuno upa'nonto kako syafihu'mentito, Nje a'amu lihwatimentoheso hofiko Jouniye ti'wangomomingo ntolilijwamokwofihweho. Oseso olo hwe lohwo Jouni'manji pipilo. I oso'no ngko pipine'no upa'ningkohono oso huhweho eso, hungkuno upa'nimalessotihwolo. Ose syafisyonto kako Jisasimo uhwonimonto imentisofoho.

Jisas kako a'amu 'faif tausen' (5000) sohwaro wopayo uyimentisofoho.

(Matiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Joun 6:1-13)

¹⁰Jisas kakoe inomokomoyo (*apousel*) uhwatimentiso sohwa asomo nopontifi hofiko yo'mayo imentohofoso'no Jisasimo ulimentohofofoho. Nto ulahoningkofi Jisas kako hofiko'nji a'amu nom'ne hopi'nonohino somo uhwatimofontifi hofiko'nohino angompetisaita ne'no umentohofofoho. ¹¹Hwe moya'mi hopi'nonohinonso oso hiso'no huno uyahoningki hofiko umentohofoso'no iningkamentohofofoho. Jisas kako oso hwe moya'mi hiso kakimo nto iningkawahoningkofi uhwononto ulimento, Sekwo oyonimno. Jisas kako Anitu hwe moya'mi somo wopingo umokosyohumamonto iwo'ningkiso so'no hungkuno ulonto a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.

¹²Oso'no sikuno'nji kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Kiko oso hwe moya'mi somo angosomne'no lihwojoho'no hofiko osopo foyawekujiwosopayo wotipemapife. Olo humalohwone lopo a'amu angoyo'mayoso aneponoho. ¹³Ose ko ulahoningkofi Jisas ulimento, O'o, sekwo huhwasiwosopayo uyimno. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Nakwo wosopayo pi'ningo'njo hwonani'mahoho. Wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino'nji inaniku hufa'uyoso'ntnnohini mokosyohumalohwono. I kiko ole losyofisyalokuno. Sekwo nowekujihoyango angomta'ni a'amu hopi'nonohino somne'no wosopayompe uyamno. Ose losyofisyalokuno. Ose ulimentohofofoho.

¹⁴Oso a'amu hiso *faif tausen* (5000) hwafoho. Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwaro ulimento, Sekwo hofikimo ulimno. A'amu *fifiti* (50), *fifiti* (50) mihu'mokingkuji wohumafe. ¹⁵Ose ulahoningki inomokomoyoho hofiko Jisas ulimentiso hohu'mohu'mingoyihu'matimentohofofoho. ¹⁶Jisas kako oso wosopayoho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inaniku hufa'uyoso'nji nomanto kako ahwomomotimo uhwonohomanto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Isamoyokanto ulonto kako wopayo hiso kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyoho sohwaro a'amu somo yano ulofiyo'ne hu'muyimentisofoho. ¹⁷A'amu hopi'nonohinonso wopayohiso moi'wo nontifi simeho uhningkahoningki hofiko wosopayonilifonao'mentohofosohu'mokon-tifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoho somo mohu'memehumentohofofoho.

Pita Jisasimne'no Kilaisiyoho ose lijwao'mentisofoho.

(Matiyu 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸Sikuno fihumo Jisas kako'nohino kaningkwohumojomolontaningki kakoe inomokomoyoho sohwa mofonepo humohumantohofofoho. Jisas kakoe inomokomoyoho sohwaro ulohonimonto, A'amu ngkine'no pehofomjolimiwalokwofo. ¹⁹Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, A'amu fehohnjokikine'no ole lalokwofo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojoho sohwo likeno. A'amu nom'ne fehohnjo ole lalokwofo, Ilaijatikeno. I nom'nih-

wa a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwanto pe'nimentiso sohwo apa'no songo lika'maso hwohikeno. Kikine'no ose mjolimiwalokwofo. ²⁰ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo sohwaso, ngkine'no pehofo ntiwo'ningkohofihwasilo. Ose ulahoningki Pita ulimento, Kiko sohwaso Anituye Kilaisikiyoho. Anitu nakwoe hwaho lopone'no kuhwotimentiso hwosoho.

Jisas kako poyo pe'ningkuhwosi apa'no songo likafone so'no hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1)

²¹ Pita ose ulahoningki Jisas kako inomokomoyo sohwo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, Sekwo oso hiso'no nom'nemo lujimofikutoho. ²² Ose ulonto ole ulimento, A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko tohino engo noma'mne hwo'nyoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohofo sohwanji hofiko ngkine'no nakwolaho ntikui hohujo ikinjanimofikuji nofonjanihufitnefoho. I oso'no sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho.

²³ Ose ulonto hwe moya'mi hopi'nono Jisasimo iningkamentohofoho somo ole ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonningkopano lifijo'manji sekwo sekwoe yo'mayo hi semo'niwo'ningkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahiningkuji sekwo sikuno huhwo huhwi nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijoso ngkimo mofo ne sopo tifi nningkapmno. ²⁴ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo kakoe songo ne'no humayoso wopiwahu'montonoho. Oso'no a'amu fihwo ngkine'no huno uyahoningkuhwosi kakoe humayoso piwasoyoso hwangku kakoe humayoso wotipemamontonoho. ²⁵ A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaho loponjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako tikanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. ²⁶ A'amu fihwo kako nje hungkuno so'nji ngko'ntnne'no hohujo ikinjanimofoso sohwo ngko oso huhwo sohumne'no tifi no'mo hohujo ikinjimo'mnefoho. Ou, osohonta ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo wopingo'nohino sohwafe yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji olo hwaho lopo asomo pmme sohonta a'amu ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohune'no ngko hohujo ukinjimo'monnoho. ²⁷ Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olohonta humalofo fehohnjoso mape'non-taningkuji Anitu a'amumo wopingo wonyoangkafo mokosyohumayo somo uhwonantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe a'apaho simano nom'ne kengo imo'nimentisofoho.

(Matiyu 17:1-3; Mak 9:2-13)

²⁸ Sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki Jisas kako Pitaja Jounja Jemisijamo utimanto kako Mpohumo jomo ulimo lonto hwofiki'nyo we'e sopone'no kotasimentohofohofoho.

²⁹ Kako Mpohumo jomo ulontaningki kakoe simo'mangoso mofehi'nyo pa'nyo imo'nonto kakoe manji'mofosawemoso nihu'no halojo pomponaho pa'nyo imo'nimentisofoho. ³⁰ Oso hohosohonta hwe hufa'u hohonta pe'nimentisiye sohwa'u kako'njopo i'mofaponji hungkuno hnnimentohofoso Mousesi'nji Ilaija'njoho. ³¹ Siko ahwomomjo yokumpohn'nyo so'nji u'manji siko Jisas kako ango Jelusalem sopo yo'mayo Anitu kako Jisas yone'ento uyohotimentiso somo ne imo'nyo'ne poyo umo'nimontonoho, hnnimentohofohofoho.

³² Pitajanji nom'ne sohwanji saho humofosyawentohofoho sohwa nolikafontifi uhwonimentohofoso Jisasiye pomponaho so'nji hwe hufa'u sohwa'u'njimo uhwonimentohofohofoho. ³³ Oso hwe hufa'u sohwa'u Jisasimo uhwoti'mofaho lonji imentisiyoso Pita kako huno pi'ningo syofisikaofonto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, nakwo olopo humentani sehoningkuhwoneso wopingofoho. Olo hilo so'no syafisiyoneso ango hufa'u sihune womolantane'no yihwono. Anga'no kiko'nefoho. Anga'no Mousesimnefoho. Nom'neso Ilaijamnefoho. Pita kako oso hiso'no huno ito'no muyahoningki ulimentisofoho. ³⁴ Pita ose ulontaningki himo hwahonepo kepjiyofasyonto hofikimo ifeehu'mokosyahoningki inomokomoyo sohwa hofiko iyoho imentohofohofoho. ³⁵ Oso himo ho'mo so'mta'ni mampaho ole ho'nimento, Olo hwe lohwo sekumne'no uhwasopomentohe sohwo nje Hwomufoho. Kakoe hungkunomo sekwo upa'nimno. ³⁶ Oso mampaho hiso moi'wo ho'nikwato lohofahoningki inomokomoyo sohwa uhwonimentohofoso Jisas kako'nohino lohofontaningki uhwonimentohofohofoho. Inomokomoyo huhwo sohwa yo'mayo uhwonimentohofoho sohonta hofiko nom'ne sohwo hungkuno mulimentohofohofoho. O'o, mampi'nyo humohumantohofohofoho.

Hwomu towahuno wonyo ehuhnamo'nyo fihumo

Jisas wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷ Mo'ningkanta hofiko hwofiki'nyo we'e sopo uliko'mantifi nowentifi hwe moya'mi pi'ningo engo honingkanopo Jisasimo uswo'nimentohofohofoho.

³⁸ Hwe fihwo kako oso hwe moya'mi pi'ningo engo somta'ni Jisasimo joho ulimento, Hwe Engofo, ngko kikimo jomo wakilimonne'no yohono. Kiko nje hwomu lohumo timo uhwonyo. Ngko olo hwomu anga'nohino'njo hwo'nyoho. ³⁹ Towahuno wonyo sohwo kako hwomu sohomo u'manto aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahoningki hwomu sohwo kako joho mohm'no liwo'ningkisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwomu sohomo wonyo kimokonto

mohm'no mohm'no ulohofahoningki hwomu sohwoe mango mta'ni makwoangoso sapiwo'ningkisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwomu sohwoe a'apaho wonyo ne'no umokonto komo'no musya'ofe'njo yonteso hwomu sohwo kakoe a'apahoso kangotnnyo imo'nimojofoho. ⁴⁰ Oseso ngko jije inomokomoyo sohwa hofiko towahuno wonyo hiso wae weenimofife lonji humotaho ko loheso hofiko hopo'maho. ⁴¹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku, sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono muyo kuyoho. Sekwo honingkano ito'nohino'maho. Oso yahino hiso ne'no weso'manji ngko sekwo'nji humayoso sikuno alale womemjanimo'montolikeno. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'mayoso sikuno alale womemjanimo'montolikeno. Jije hwomuso ngko'njo lopone'no motape.

⁴² Nomotowentaningki towahuno wonyo sohwo kako hwomu huhwo sohwo hwahopo kelopmmokwajonto mohm'no hnnojwao'mentisofoho. Jisas kako towahuno wonyo huhwo sohwo yoka ulonto wae yimofonto hwomu sohwo wopingo umokumentisofoho. Wopingo umokonto kanningkwohumo uyimentisofoho. ⁴³ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Anituye yokumpohn'nyoso utihwa'nyopo uhwonontifi hi ulikofahoningki hofiko yomo imentohofofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwo kako poyo imo'none so'no apa'no ulimentisofoho.

(Matiyu 17:22-23; Mak 9:30-32)

Hofiko Jisas kako imentiso so'no huno pi'ningo engo syofisyontaningkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, ⁴⁴ Sekwo olo hungkuno loso seli'me'no haloho ito'no upa'nimno. Sekwo iningo mofikutoho. Hwangku we'enepi ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo nje mango sohwoe aho somo hofiko ngkimo woho'nonisyantifeho. ⁴⁵ Ose ulahoningki hofiko oso hungkuno ulimentiso so'no huno mummentisofoho. Hwapingoso oso hungkuno hiso hofikine'no hiyaso wo'nnyo so'no hofiko huno mosyafisiyo'njo yontifi hofiko hwapingo ne so'no Jisasimo ujoso'no iyoho unimentisofoho.

Inomokomoyo nom'ni hwamo yakolo'nnyoso tihwolo.

(Matiyu 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Inomokomoyo sohwa hofiko nakwoe hwe yofe engo'njo simo'mo yakoloso, tihwolikeno sohnnohojikkamo'nontifi ikujoho wofongki'nantifi imentohofofoho. ⁴⁷ Jisas kako hofikoe huno somjo huno wo'nnyo so'no huno uyahoningki kako mehomi we'eso utimantito, momemokosyohumamentisofoho. ⁴⁸ Oseso inomokomoyo sohwo ulimento, A'amu fihwo kako olo mehomi lohomo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'makwoho. A'amu ngkimo nifo'maso sohwo kako hwe engo ngkimo nihwatimentiso sohwo huhomo ufo'makwoho. Hwe fihwo kako kakoe yofe engo somne'no huno mosyafisiyo'njo a'amu nom'nimo ufo'mayo'nohino sohwo kako Anituye timopo hwe engo ne simo'mjo hweho.

A'amu sekwoe yo'mayo syoho somo mohwempeesemofe hwo'manji sekwoe a'amu hweho.

(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Jisasiye inomokomoyo Joun sohwo kako Jisasiimo ulimento, Hwe Engofo, Nakwo uhwonimalohwoneso hwe fihwo kako jije yofe ulonto towahuno wonyo wae yaofontaningki uhwonimalohwonefoho. I oso'no kako nakwo'nji kikimo mokiningkwaloku yihwono i oso'no nakwo kakimo ulimalohwono, Kiko Jisasiye yofe'nji towahuno wonyoso wae yaofohotoho. ⁵⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo ose uloho'malofoso wonyofoho. Sekwo kakoe honingkanomo nopijumofikutoho. A'amu sekwoe syoho somo mohwempeesemofe hwo'manji sekwoe a'amu hweho. Ose ulimentisofoho.

A'amu Someliyaso Jisas hofikoe angopo wahoningki hofiko Jisasiimo mutima'mmentohofofoho.

⁵¹ Jisasiimo Anitu ahwomomne asomo utimayo sikuno mofonepo imo'ningkahoningki Jisas kako Jelusalemne'no we-e'neso huno yokumpohn'nyo syofisyomanto Jelusalemne'no wawomo lonto hano simentisofoho. ⁵² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Jelusalemne'no nowentaningkofi kako kakoe inomokomoyo fihwamo a'amu Someliyafe angopo fipone'no Jisas kakine'no angopo ito'no esyohumayo'ne ulohasiyo'ne lihwatimentisofoho. ⁵³ I oso'no oso angopo hopo sponjo a'amuso hofiko Jisasiimo hofikoe angomo ipemotasyuyo so'no nakwolaho lontifi mutimmaso'njo imentohofofoho. Hwapingoso kako Jelusalemne hweho lontifi mutima'mmentohofofoho. Hofiko Anitumne'no hwomtame ulohofo yahinoso Jelusalemnohini † uhwonyoso nakwolaho linyofoho. ⁵⁴ Jisasiye inomokomoyo hufa'u sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko yo'mayo yo'mayo yahino somo uhwononji ulimentisiyo, Hwe Engofo, nakwo ahwomomjo toho so'no johu lutimehwasi olo a'amu lomo nasiyoso wopingotaho. ⁵⁵ Ose ulahoningki Jisas kako sikimo yoka ulimento, Siko sikoe simeho mo'mjo huno wonyoso huno maseyohi yohoho. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko a'amu wonyo imokiyo'ne pmentohe hwo'nimaho. O'o, a'amumo ufo'mayo'ne pmentohe hwo'nyoho. Ose ulahoningki hofiko nom'ne angopo pone'no womentohofofoho.

A'amu Jisasiimo tifi iningkayo yahino so'ne hungkunofoho.

(Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ Hofiko honingkanopo noloho'nowentaningkofi hwe fihwo Jisasiimo ulimento, Kiko angopo nti'mno usoso ngko tifi wokiningkamonnho. ⁵⁸ Ose ulahoningki Jisas

† A'amu Someliyaso Hwofiki'nyo Ngkelisim sopo uhu'mokontifi Anituye yofe ho'nomawo'ningkohofofoho. Oso'no a'amu Jutaso hofiko Jelusalem uhu'mokontifi Anituye yofe ho'nomawo'ningkohofofoho. (Jn. 4:20 somo uhwonyo.) A'amu Someliyaso hofiko huno ole, A'amu Jutaso hofikoe yahino wopingo miningkawo'ningkiyohofoho. Oso'no hofiko Jisasiimo mufo'maso'njo imentohofofoho.

ulimento, Sikisiwojo sohwa hofiko hofikoe sokimoso hi'njo hwafoho. Yihufu sohwa hofiko hofikoe aifoso hi'njo hwafoho. I oso'no ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko ango saho fesyawe'neso ane hwo'nyoho.

⁵⁹ Ose ulonto kako nom'ne hwe sohomo ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Ose ko ulahoningki hwe sohwo kako ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape ntohino so'no ngko kikimo wokiningkapmmonnoho. I oso'no simo'mo ngko nje mpohumo kaki'no pi'nimo'mo ijopijisyasi'mo peso. Wopingotaho. ⁶⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu ngkimo tifi monningkapifijoso hofiko ujopijisyahufe. Hofikoe syohofoho. I kiko sohwo'ni ngkimo nningkapohoji Anitu a'amumo wopingo umokosyohumamonto yalokunjo so'no kiko a'amu somo Anitu kakoe hungkunoso filijimofo. Ose ulimentisofoho.

⁶¹ Hwe nom'nihwo Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko kikimo tifi wokiningkamonnnoho. I oso'no ngko simo'mo nje a'amumo aho nihu'no upeemeso wopingotaho. ⁶² Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu ngkimo tifi ko nningkapihwo'ni kako tifi no'mo yo'mayo uliko'maso so'no ikintimantimo mjimiwe'njo sohwo kako Anitu a'amumo mokosyohumayo spono syoho iyo so'no hopo'maho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako hwe nom'ne 'sefenti-tu' (72) sohwo ango'meemo kakoe hungkuno luhwayo'ne lihwatimentisofoho.

10 Oso hohosohonta Jisas kako nom'ne a'amu sefenti-tu (72) sohwo kakoe syoho somne'no uhwasopo'mentisofoho. Kako a'amufe ango ho'mo ho'meemo tifi ngko nu'ma'mne'ento ango ho'mo ho'mne'no hwe hufa'u hufa'u lihwatimentisofoho. ² Simo'mo hungkuno ole ulimento, Pahnnimo hungkuno waselimonne'no yohono. Wopayo syoho sponjo pi'ningo engoso toyo nto imaho. I oso'no a'amu wopayo toyo mjiyo'ne syoho'njo sohwa hopoenohino hwa'maho. Oseso sekwo olo syoho loso mokosyohumawo'ningkiso kakwo'yohumo jomo ulikujo'no kako oso wopayo toyo homo somo mjiyo'ne a'amumo lihwajiyo'ne jomo ulimno. ³ Sekwo upa'nimno. Ngko sekumo yahu mu hupa sikisiwojo sohwafe ango'mne'no wokasemo'mji yalokweno. Hofiko sekumo wonyo woselohofantife'no yalokwofo. Sekwo yahu mu hupa yokumpohn'nyo ane'njo sohwanne'no huno ose ko nyahoningki losehwojalokweno. Oso'no mpanimno. ⁴ Sekwo hamnyoho so'nji yo'mayo ho'yanggo memokomayo'ne so'nji sifikwongofosyo nom'ne so'nji nohu'memokaho'ningkutoho. Sekwo honingkanomo wekuji uhwonifijoso hwe fihwo honingkanopo nohumentaningkuhwo'ni uhwoningkuji nijwokohumafikutoho. O'o, sekwo kakimo yakolo'nohino ulohofefoho. ⁵ Sekwo a'amufe ango sopo i'mofahokuji ole ulimno. Anitu kako sekumo wopingo waselohomonto iwo'ningkiso so'no sekwo simeho wopingo'nji fesyohumamno. Ose ulimno.

⁶ Hwe fihwo kako yahino wopingo iwo'ningkiso sohwoe angopo i'mofafijoso kako sekumo wopingo selo-

hofihwoso'no Anitu oso a'amu huhwo sohomo wopingo uloho'montonoho. I oso'no a'amu fihwo yahino wonyo iwo'ningkiso sohwoe angopo i'mofafijoso sekwo Anitu wopingo uloho'monto iwo'ningkiso so'no simeho wopingo'njo fesyohumamno, ulifijoso hwe huhwo sohwo ngkilaho selihwosi mosefo'maso'njo ihwoso'no sekwo nom'ne angopo ne'no simeho wopingo'njo hwaso fohumpopmno. Anitu kako sekumo wopingo sefo'mahwosi oso a'amu huhwo sohomo mufo'manehoho. ⁷ A'amu fihwo kakoe angommne'no setimahwoso'no sekwo oso ango homo somnolini humafikuji yo'mayo wosopayo'nji mijo'nji seapikujo'no sekwo hmnimno. Hwapingoso a'amu kakoe syoho somne'no kako yo'mayo mayoso yahino ito'nohinofoho. Sekwo ango anga'nohino somo fesyawekuji nom'ne angomno nonje nonje uyo'eno. O'o, oso ango anga'nohino somta'ni nje hungkuno filiku'mopmno.

⁸ Sekwo ango fipo i'mofahokujo'no a'amu hofiko sekumo setimafikuji yo'mayo mijo wosopayo so'nji sekune'no likuji yano selofifijoso sekwo umapmno.

⁹ Sekwo oso ango hopo sponjo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokukuji hofikimo ole ulimno, Anitu sekumo wopingo semokosyohumayo'ne mofonepo nto i'mofapohoho. ¹⁰ I oso'no sekwo ango fipo i'mofahokujo'no a'amuso sekumo mosetimaso'njo miyikuji sekwo oso ango hopo sponjo honingkano sopo lohofikuji ole ulimno, ¹¹ Sekwoe ango laponjo hwahointalinyo namongki'ningkiso sekwo sekwoe yahino somne'no huno syafisiyo'no nakwo hintalinyo hiso wae yasyihwoneso sekwo'nefoho. Sekwo olo so'no huno ito'no fisyafihupmno. Anitu kako sekumo wopingo wosemokosyohumamonto ko yahoningki oso'no sekwo hohujo ikinjaofiwo'ningkohoho kuyoho. Oseso nakwo tohino manoho likuji Anitu semokosyohumayo so'no huno ito'no fisyafihupmno. Nto i'mofapohoho.

¹² Ose ulonto ole ulimento, Nje a'amu sohwaso ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amufe yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofo'ne sohonta oso ango Soutommjo a'amuso hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho. I oso'no a'amu sekumne'no hohujo ikinjasemofoso hofikoe tohinoso Soutomjo a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho.

A'amu Anituye hungkunomo simeho miwolo'mokiyo somne'no sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno, Jisas kako ose ulimentisofoho.

(Matiyu 11:20-24)

¹³ U, a'amu Koulasin sokunonji a'amu Mpetisaitajo sokunonji sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Ngko sekwoe angopo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningki yohofoso esetihwamentohe somo a'amu ango Taiya'nji ango Saitoun'nji hohonta humamotofoso hofiko uhwonontifijontentesi hofiko hofikoe yahino wonyo somne'no hulinkwajingo a'apahopo loho'ningkuji hofikoe honingkano wonyo somo hohujo nto ikinjaofikutnesohilo. I sekwo yo'mayo wopingo ngko

imalesomo ko uhwonontifi sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mikingjao'mmalofu kuyoho. ¹⁴ Anitu kako a'amufe honingkano wonyo somne'no yano ilofoso sohonta Taiyajo a'amu so'nji Saitounjo a'amu so'nji hofiko Anituye tohino engo tipemapitnnefoho. I oso'no sekwoe tohinoso yakolo'nnyo kuyoho.

¹⁵ I oso sikuno homo somo ango Koponeyamjo a'amu humawo'ningkohofu soku ngko sekumne'no pepohofu selimnehono. Sekwo sekwoe yofe yokintahopo ko ho'noma'niwo'ningkohofu soku sekwo tikanomo ufitnne kuyoho.

¹⁶ Jisas ose ulonto kako kakoe inomokomoyo sohwo ulimonto, A'amu sekwoe hungkuno haloho'no sepewo'ningkiso sohwo nje hungkuno homo haloho'no nipewo'ningkisofoho. A'amu sekumo hohujo ikinjasemofiwon'ningkiso sohwo ngko huhwonimo hohujo ikinjanimofiwon'ningkiso hweho. A'amu ngkimo hohujo ikinjanimofiwon'ningkiso sohwo kako Anitu nihwatimentiso sohwo huhumo hohujo ikinjimofalofoho. Jisas ose moi'wo ulonto kako a'amu huhwo sohwo uwatimentisofoho.

Jisas kako a'amu kakoe syoho somne'no uhwatimentiso sohwa asomo i'mofapmmentohofofoho.

¹⁷ Hwangku no'mo a'amu *sefenti-tu* (72) Jisas kakoe syoho somne'no uhwatimentiso sohwa hofiko asomo i'miwentifi simonyo imentohofofoho. Simonyo yontifi Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo, nakwo towahuno wonyo somo jije yofe ulimalohwone so'no hofiko jije yofe somne'no enjwa'mo paswontifi hiyaso humpo'malofofoho. ¹⁸ Ose ulahoningkofi Jisas ulimonto, Ngko Seten ahwomo mta'ni emta'mingo hopa yonto piwesyahoningki uhwonimentohefoho. ¹⁹ Sekwo upa'nimno. Ngko nje yokumpohn'nyo sejapmmentohe so'no sekwo homa wonyo so'nji a'nantihwoyo so'njimo sekwo hwotoho fifijosu hopoenohino hwasoho. Sekwo Seteniye yokumpohn'nyo somo uyakolofo'ne yokumpohn'nyo hi'njo hwasoho. Yo'mayoso sekumo wonyo semokoneso awonoho. ²⁰ I oseso sekwo olo so'no simonyo ikuji huno ole syafisyikutoho. Towahuno wonyo sohwa nakwoe hungkunomo enjwa'mo humalofu. Oso'no sekwo simonyo ikutoho. O'o, Anitu sekwoe yofe ahwomomo mti'mokasehumentiso so'no simonyo fiyimno. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no simonyo yonto Mphumo isamoyoka ulimentisofoho.

(Matiyu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasiye simeho wopingo umokahoningki Jisas kako simonyo yonto Mphumo ulimonto, U, Mphwoe, kiko ahwomomjo yo'mayo so'nji hwahoponjo yo'mayo so'nji hwapingo hwasoho. Ngko ole so'no isamoyoka kilalokweno. Yo'mayo iwo'ningkinoso kiko a'amu hwahoponjo huno engo tipema'mentohofu somta'ni hiyaso ho'nahumentohinofoho. I a'amu hofiko mehomimne'no simeho kaningkwowho'ya'umo uyiwo'ningkohofu hopa kijopontaningkofi kiko ujo

ehontojwahumahnnofoho. Ou, Mphwo, kiko ose imo'none'enji imentohinoso olohopeho. ²² Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwo ulimonto, Nje Mphwo kako yo'mayo hopi'nonohinoso nje ahomo ho'nanihumentisofoho. Olo hwaho lophonjo a'amu fihwo kako nje hwapingo sopone'no huno inyoso tihwolo. Awonoho. Nje Mphwo kako'nohino huno uyohoho. U, Mphwoe hwapingo sopone'no huno inyoso tihwolo. O'o, ngko kakoe Hwomu hwo'nnohino huno niyohoho. U, ngko Mphumo wosetihwamo uliwo'ningkohe a'amu so hofiko hi'nji ngko'ntnohino huno nayohoho. Ose ulimentisofoho.

²³ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwanntnohino humantifi Jisas hofikimnohino ulimonto, A'amu yo'mayo yo'mayo sekwo uhwonimo'ningkohofu somo uhwoningkuji simonyo uyife. ²⁴ Ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Hohontajo a'amu somo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanji a'amu yofe engo'njo hwahomokosyohumayo pi'ningo sohwanji hofiko yo'mayo sekwo uhwonelokwofo somo uhwonano lontifi ko imentohofoso muhwonimmentohofofoho. Yo'mayo sekwo upo'nalokwofo loso hofiko upo'nano lontifi ko imentohofoso hofiko mupa'nimmentohofofoho. Ose ulimentisofoho.

A'amu Someliyanta'ango sohwo kako kakoe mango sohune'no hitoho ulofahoningki ufo'ma'mentisofoho.

²⁵ A'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamojo sohwo kako Jisasimo yamofu uloho'mo lonto nu'manto ulimonto, Nje Lontihwayo sohwo, ngko songo ne'no humayo'ne yo'mayoso pipi i'mo woma'monnto.

²⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimonto, Mousesiye honingkano hungkuno nejapmmentisoso hungkuno pefofo wo'nnyoto. Atofo lonji huno pipi kiyohoho.

²⁷ Ose ulahoningki kako ulimonto, Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simeho uyohoji jije yokumpohn'nyo hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo uyo. Ose yohoji a'amu kiko'njopo mofonepo humawo'ningkohofu somo kiko kikine'no kumo'niwo'ningkiso hopaso nom'ne a'amu somne'no oseno wakumo'nono. ²⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimonto, Hopi lohino. Kiko oso hungkuno nto'nohino losomo iningafijomanji kiko songo ne'no humayo'neso watipihwonimonnoho. Noho fitipemaho. ²⁹ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo kako kakoe yofe wopingo umokinimonto yonto ole ulimonto, Nom'ne a'amu ngko'njo mofonepo humawo'ningkohofu somo ngko hofikine'no nimo'nyoso pipilo. ³⁰ Ose ulahoningki Jisas pahnnimo hungkuno ole ulimonto,

Hwe fihwo kako ango Jelusalem uliko'manto ango Jelikou sopone'no womaso hweho. A'amu wonyo huhwo'nohino sohwa honingkanopo uhwonima'nontifi

hofiko kakoe ho'yango yo'mayoso moi'wo lonte'me-mantifi kakimo ikujoho fongku'mentohofofoho. Ose ulohofontifi humpo'mentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako honingkanopo nohumanto kako we'eneppi poyo wape'nimonto imentisofoho. ³¹ Oso hohosohonta hwe fihwo kako tajo ango syoho'njo sohwo kako honingkano homo somo womentisofoho. Kako nowonto hwe huhwo sohwo uhwononto kako ikitofonto uyakolo'mentisofoho. ³² Nto uyokolofahoningki hwe nom'ne Lifaiye temtifo mta'ango sohwo kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwo enjwa'mo syoho iwo'ningkiso sohwo kako hwe huhwo sohwo uhwononto kako huhwo ikitofonto uyakolo'mentisofoho. ³³ I oso'no oso hohosohonta hwe nom'ne hwaho Someliyanta'ango sohwo kako oso Jelikou honingkanomo homo somo nowonto uhwonimentisoso hwe huhwo sohwo nohumentaningki uhwononto hitoho ulo'mentisofoho. ³⁴ Kako hwe huhwo sohwo'njo mofone sopo nowonto hwe ikujoho fongku'mentohofoho sohwo ulikafonto mijo iloho emanto yopo'nyo fesyoma'mentisofoho. Fesyomanto kakoe uyo somo fosyo ufohumentisofoho. Nto ufosyonto kako hwe sohwo noho'nomanto kakoe yahupo mihumajonto ango fosyawe'ne somo motawento wopingo umokosyohumentisofoho. ³⁵ Mo'ningkanta kako oso ango engoso mokosyohumawo'ningkiso kakwo'yohwo sohwo sife aho hopi'nonohino kina uyonto ulimento, Kiko olo hwe huhwo lohomo hamniyoho kijapoheso kakine'no yo'mayo mpe yohoji ito'no mokosyohumaho. Hamniyoho hiso moi'wo imo'ningkuhwoso'no jije hamniyoho ihn'namo'njo'manji ngko hwangku asomo pmme sohonta ngko kikimo aku wokijapmmonoho. Ose ulonto umentisofoho.

³⁶ Jisas kako oso hungkuno hiso ulonto kako ulimento, Kiko huno pipi kiyohoho. A'amu hufa'u sihune sohwa oso hwe fonjahumentohofoho sohwo uhwontopahoningkofi oso a'amumo simeho nehopi a'amu mofonepo humawo'ningkohoho hopaso tihwo u'masohwolo. ³⁷ Ose ulahoningki oso a'amu honingkanohungkuno lutihwamojo sohwo ulimento, Olo a'amu lohwo kako kakoe mangohwo ko huhumne'no hitohoulafahoningki ufo'ma'maso hweho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko nuhuji a'amu somo ose'nohino ulohofoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Mota'nji Maliya'nji siko'nopee'iyangomno umentisofoho.

³⁸ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko Jelusalemne'no hano ne'no nosontifi ango fipo i'mofamentohofoso osopo a'mu fisi kakoe yofe Mota kako uhwonimentisoso kako Jisasi'nji kakoe inomokomoyosohwanjimo uhwononto kakoe angomno ipemotawomentisofoho. ³⁹ Motafe konampiye yofeso Maliyafoho. Jisas kako angomo noswopahoningki Maliya kako Jisasiye sifiki'nyo'mo humanto kakoe hungkunomohaloho humupo'ntohumantisofoho. ⁴⁰ Maliya osoponohumentaningki Mota kako wosopayo nto'no esyohumayo syoho engo yonto kako yo'mayo so'no huno

pi'ningo pi'ningo syofisikaofonto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, nje nampohwo kako ngkimo monifo'maso'njo ngko'nohini wopayo iloho yo'mayoso yalokweno. Oso yahinoso wopingotaho. Kiko nje nampohumo filihwajo. Ngkimo wonifo'mano. ⁴¹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Motafo, Motafo, kiko huno pi'ningo engo syafisyonji jije simeho yo'mayo pi'ningo engo somne'no peho'no kilikakwoho. ⁴² Anga'nohino wonyoangkafoso yo'mayo hwahoponjo somo yakolo'nnyoso wo'nnyofoho. Kiko oso hisomne'no umofonyo yalokuno. Maliya kako oso wopingo hiso woma'monto nje hungkunomo upo'nalofoho. Oso wopingoso kakinta'ni wae meeofanehwono. Ose ulimentisofoho.

Mpohumo jomo ujo'ne yahinofoho.

(Matiyu 6:9-15; 7:7-11)

11 Sikuno fihumo Jisas kako Mpohumo jomo moi'wo ulahoningki kakoe inomokomoyo fihwo kaimo ulimento, Hwe Engofo, hohonta Joun kako kakoe inomokomoyo sohwo Mpohumo jomo ujo'ne itihwamentisofoho. Oso hopa kiko olhonta fonetihwaho. ² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo Mpohumo jomulano likujoso sekwo olo pa'nyoso ulimno.

Mpohwo jije yofe wopingo'nohinoso ne'nohini woho'niwo'ningkuhwono.

Neso sikuno kiko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo nemokosyohumayoso komo'no umonono

³ Sikuno huhwo huhwi nakwoe wosopayo fonejape.

⁴ Nom'ne a'amu nakumo wonyo nalohofosofe wonyo somo nakwo wae yao'malohwone hopaso kiko nakwoe wonyoso wae fenamofo.

Kiko nakumo yamofo nalohofoho somo nonehumajohotoho.

⁵ Ose lutihwanto kako Mpohumo jomo ujo'ne nom'ne hungkuno lutihwamento, Sekwo anga'nohini fihwosi kiko sikwo'miyo kuntoliyopo a'amu kiko'njomofone sopo humawo'ningkiso sohwo angomo u'mahoji ulimnoho. Kiko wosopayo hufa'u sihuntepe. ⁶ Nje a'amu kako honingkanomono nontohongkimo ni'maso sohwo ngko wopayo nuyimneso anehwo'nyoho. ⁷ Ose ulohoho'no kako oso hwe ango homosomjo sohwo kako ole wakilimntonoho. Kiko ngkimo syoho engo peho'no ntopantokuno. Hoku'yo nto pijwasyonji nje mehomi'nji nakwo saho fosyawotohwono. Ngko yo'mayoso nolikahm'mo wokijapmnehono. ⁸ Ose kilihwoso'no kiko pipi uyimonnto. Ngko sekumo waselimonne'no yohono. Oso hwe ango somjo sohwo kako ole wosyafihu'montonoho. Oso hwe huhwo sohwo kako nje a'amu ko huhune'no ngkomolikafe'njo i'mo ngko muyo'njo uyimonnoho. Ose ko syafisyihwosi kiko johone'no liwo'nontaningkohoji oso a'amu ango somjo sohwo kako nolikafihwosi yo'mayo hopi'nonohino kiko umofonyo inyoso wokijapmntonoho. Hwapingoso kiko kakimo jomo ne'no uliwo'ningkohino so'no wonimango munyofoho. ⁹ Oso pa'nyoso Mpohumo jomo ujo'ne yahino wo'nnyofoho. Sekwo Mpohumo jomo ne'no ulifijoso kako yo'mayoso

wosejapmmontonoho. Sekwo yo'mayo so'no hafihafe tipentaningkuji sekwo oso hiso uhwonantifeho. Sekwo hoku'yopo hwaningo fonjikujo'no Anitu kako sekumo wosehwosampo'montonoho. ¹⁰ A'amu hopi'nonohino hofiko Mpohumo yo'mayo so'no jomo ulikujo'no Anitu uyimontonoho. A'amu yo'mayo so'no hofiko hafihafe tipifijoso wotipemantifeho. A'amu hoku'yopo hwaningo fongkupijoso Anitu kako wosehwosampo'montonoho.

¹¹ Sekwo mpohwosa sohwasu sekwoe hwomu sohwa inaniku'ne selifijoso sekwo homa wonyoso uyantifetaho. Awonoho. ¹² I yihu'mno so'no selifijoso sekwo a'nantihwoyo uyantifetaho. Awonoho. ¹³ Oseso sekwo honingkano wonyo'njo ko huhwasi sekwo sekwoe mehomimo yo'mayo wopingo'nohini uyiwo'ningkohoho so'no sekwo huno ole waseyono. Sekwo sekwoe seningkwohwo Anitu ahwomomo humaso sohumo jomo ulikujo'no kako kakoe Towahuno Wopingoso yo'mayo hwahoponjomo yakolo'nyoso wosejapmmontonoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Setennta'ango towahuno wonyo wae yaofone yokumpohn'nyo malokuso so'no hwasyo hungkuno limentohofoho.
(Matiyu 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Sikuno nom'nehwi Jisas kako hwe ilo'nyo sohunta'ni towahuno wonyo wae yaofahoningki towahuno wonyo sohwo nto li'mofahoningki hwe huhwo sohwo hungkuno ito'no limentisofoho. A'amu pi'ningo engoso oso homo somo uhwonontifi yomo yontifi pisopisaho mjalimimentohofoho. ¹⁵ I oso'no a'amu fehohnjo sohwa ole limentohofi, Towahuno wonyo hopi'nonohino sohwafe hwe engoso Seteniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe nom'neso Mpelisepuliyoho. Oso humta'ni Jisas kako yokumpohn'nyo nomanantowahuno wonyo homo somo wae yaofalofoho. Ose limentohofoho. ¹⁶ A'amu nom'ne sohwa hofiko Jisasimo yamofo uyano lontifi ulimentohofi, Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso fonetihwaho. Ose uhwoningkuhwasi Anitu kiko'nji humahowolano. ¹⁷ Ose ulahoningkofi Jisas kako hofikoe huno somo huno moi'wo uyahoningki ole ulimento, Hwaho fiponjo a'amu hopi'nonohino humawo'ningkohofoso hofiko hotitopijo sohonta ikujoho fongki'ningkuji hofikoe wopingo foyohumayo'neso wonyo umonimontonoho. I oso pa'nyoso a'amu hofiko'montohwahofiko yoka hningkuji hofikoe foyohumayoso wonyo umonimontonoho. ¹⁸ Oseso sekwo olo so'no peho'ne lalokwofo. Ngko Seten mta'ango yakumpohn'nyo towahuno wonyo wae yaofone mant'ntentesi Seteniye a'amu sohwa hotitofikuji ikujoho fongki'ningkutnesohilo. Ose'manji Seteniye yokumpohn'nyoso pipi umonimontolo. ¹⁹ I Seten kako towahuno wonyo wae yaofone ngkimo nifo'mantokusomanji sekwoe inomokomoyo towahuno wonyo wae yaofiwon'ningkohoho somo tihwo ufo'mahwoso'no weeofantifeto. O'o, sekwoe inomokomoyo huhwah towahuno wonyo somo wae yaofalokwofo so'no

nakwo huno ole nayohoho. Sekwo ngkine'no hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁰ I oso'no ngko Anitu mta'ango towahuno wonyo wae yaofone yokumpohn'nyo malokwe'manji oso sikuno Anitu wosemokosyohumamonto isoso nto se'mahoningki sekwo oso hiso'no hohujo ikinjaofalokwofo.

²¹ Seten kako kakoe yo'mayo yo'mayo somo kako kakoe mekino sampe yo'mayo so'nji yohofihwontohumawo'ningkisoso nom'nihwo kako yo'mayoso wae meeofonehoho. ²² I oso'no hwe nom'ne Seteniye yokumpohn'nyo yakolo'nyo sohwo nopihwosi kako Seteniye mekino sampe yo'mayoso kakimo yokumpohn'nyo imokinyo'ne mokosyohumantoso somo wae yaofihwosi kakoe yo'mayoso woma'montonoho.

²³ A'amu fihwo kako nje a'amu mmo'nyo'njo yoso sohwo kako nje mango hweho. A'amu nje syoho somne'no monifo'maso sohwo kako syoho homo somo fonifonyo imokalofoho.

Towahuno wonyo a'amumo nto uliko'maso sohwo asomo pe-e'ne hungkunofoho.
(Matiyu 12:43-45)

²⁴ Towahuno wonyo kako a'amufe simeho mo'mo humamojo sohwo oso ango somta'ni uliko'mahwosi nom'ne hwaho a'amu mohumunyopo usijo'no humayo'ne hafihafe wonyopi tipehwosi kakoe ango simo'mjo somne'no asomo wapmmontonoho. ²⁵ Asomo nopihwosi oso ango homo somo uhwonososo ango homo somo hintalinyo wae nto yososo wopingomo uhwonimontonoho. ²⁶ Ose uhwoningkuhwosi kako nuhwosi nom'ne towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso hofiko hofikoe wonyoso simo'mjo sohwo yakolo'nyo somo kako utimahwosi kakoe ango homo somo humayo'ne upemotawomontonoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo simo'mjo kako wonyo humamojo sohwo kako olhonta wonyo mikunimposo somo humaho. Ose ulimentisofoho.

Simeho wopingo tipemayo yahino neso olenoho.

²⁷ Oso hohosohonta hwe moya'mi pi'ningo engo nohumentaningkofi a'mu fisi nohumanto Jisasimne'no johu ulonto ulimento, Hnna'wohi kikimo kumanto amno kijapmmentisosi kako kikine'no simonyo uyono.

²⁸ Ose ko ulahoningki Jisas ulimento, O'o, simonyo iyo yahino neso olenoho. Hwe moya'mi hofiko Anituye hungkunomo upa'ninyoso iningkafijo'manji hofiko simonyo nehopi uyantifeho.

Yo'mayo kengo a'amu miyiwo'ningki yohofoso uhwonano lontifi Jisasimo johu utimentohofoho.
(Matiyu 12:38-42; Mak 8:11-13)

²⁹ Hwe moya'mi pi'ningo engoso Jisasi'njopo uhu'mokontaningkofi Jisas kako olo hungkuno loso ulimento, Hwe moya'mi olhonta humalofo soku wopingo ku'maho. Hwapingoso sekwo ole ntiwo'nalokwofo, Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyi-

wo'ningkiyohofoso yohojo'no'manji nakwo noko-honingkuhwasi nakwo huno wonayono. Kiko Anituye Hwomu Ne hwasoho. Ose ko ntiwo'ningkohofoso ngko oso hiso mutihwamonnehono. O'o, Jouna hohonta humamojo sohwo uloho'mentiso hopaso oso'nohini wosetihwamonnoho. ³⁰ Hohonta yo'mayo Jounamo u'ma'mentiso somo a'amu Ninifoso uhwonontifi hofiko huno ole umento, Anitu Jounamo lonehwatimentisofoho. Oso hopaso yo'mayo ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo ni'mante so'no olohonta a'amu humawo'ningkohofoso nohoningkujo'no hofiko huno ole uyono. Anitu ngkimo nihwatimentiso hwo'nyoho. ³¹ Hwangku a'amufe yahino wonyo somne'no Anitu kako yano ilofone sikuno somo i'mofapihwoso'no oso a'mu yofe engo hwaho mokosyohumayo'nesi kako hwaho mongkihnta'ni mokosyohumamojosi kako nolikafihwasi sekwo olohonta humalofo sokumo ole selonefoho. Sekwo Anitumo miningkayoso peho'nekulo. Ose selonefoho. Hwapingoso hohonta hwe yofe engo'njo Soulomoun humamojo sohonta oso a'musi kako hwaho ikanoponta'angosi kako Soulomoun Anituye hungkuno wolontihwano lonto kako sapmentisofoho. I oso'no olohonta hwe nom'ne Soulomounimo yakolo'nnyo sohwo sekwo'nji olopo ko humaso sohomo sekwo kakimo miningkawalokuyohoho. ³² Anitu kako a'amufe wonyo somjo tohinoso yano ilofiyo'ne sikuno somo a'amu ango Ninifonta'angoso nolikafikuji sekwo olohonta humalofo sokumo ole selifitnefoho. Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyonjo peho'no imentohofokulo. Ose selifitnefoho. Hwapingoso a'amu Ninifoso hofiko oso hungkuno Jouna lijwao'mentiso somo upa'nontifi hofikoe honingkano wonyo somne'no simeho iwolo'mokumentohofofoho. I olo so'no olohonta hwe fihwo Jounamo yakolo'nnyo sohwo sekwo'njo olopo ko humasoso sekwo sekwoe honingkano wonyomne'no simeho miwolo'mokiyofoho.

Pomponahopo humayo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 5:15; 6:22-23)

³³ A'amu fihwa sikiloho mongkujontifi hiyaso'mo u, ahwonte enjwa'mo moho'nasiyo'njo hwafoho. O'o, hofiko ijempoho tojwa sopo ho'nasyontifeso a'amu ango homo somo nosyukuji pomponaho hiso uhwonantifeho. ³⁴ Sekwoe timoso sekwoe huyo'mangofe pomponaho pa'nyofoho. Timo anga'nohino'manji sekwo pomponahopo humalofo. Timo pi'ningo'manji sikwo'mjoho'mo humalofo. ³⁵ Oseso sekwo huno ito'no fisafihupmno. Sekwo pomponahopo humalofo soku yahino pi'ningo pi'ningo mafikuji apa'no sikwo'mjoho'mo fosyohumafikutoho. ³⁶ Sekwoe simeho mo'mo sikwo'mjoho ane hwasi'manji pomponaho'nohinopo'manji sekwoe simo'mangoso nom'ne a'amu somo pomponaho hopaso uloho'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako a'amu Falisi sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwayo sohwanjimo yoka hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Jisas kako oso hungkuno ulikwato lohofahoningki a'amu Falisi fihwo kako kako'nji wopayo wonaho lonto Jisasimo joho lutima'mentisofoho. Oseso Jisas kako oso hwe huhwo sohwoe angomo noswonto wosopayo niwo'ningkohofoso sopo humamentisofoho. ³⁸ Oso a'amu Falisi huhwo sohwo kako Jisas aho mijo miyatiku'nyo'njo yonto wosopayo nyo'ne humahoningki uhwononto yomo yonto huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho. ³⁹ Jisas oso hwe huhwo sohwoe hunomo huno uyahoningki ole ulimento, Sekwo a'amu Falisi sohwaso sekwoe noswanyo yo'mayo somo ko yajijwontifeso sekwoe humayoso kiho'njo hwasoho. Yo'mayo uhwonontifeso hi semo'niwo'ningkohoho. Oso'nji simeho mo'mo yo'mayo honingkano wonyo nom'ne wo'nnyo hwasoho. ⁴⁰ Sekwo huno ane hwasoho. Sekwo mijo yatiku'nyo'ne'nohini syofisyalokwofo. Anitu kako sekwoe paho hohnta'nohini mti'mokumentiso'maho. O'o, kako sekwoe simeho mo'mo sekwoe huno so'nji mti'mokumentisofoho. ⁴¹ Sekwo sekwoe yo'mayo so'no aho yokumpohn'nyo kesyohumafikutoho. O'o, sekwo a'amu umofonyo iwo'ningkohofoso somo yo'mayoso uyikujo'no sekwoe simeho mo'mo kiho ane umo'nimontonoho. Ose ifijo'manji a'amu uhwonifijoso hofiko sekwoe simeho mo'mo kiho ane so'no huno uyimontonoho.

⁴² Sekwo a'amu Falisi sohwaso sekwo tohino tipemapitne so'no ngko hitoho ntokwoho. Sekwo hamniyoyo wosopayo yo'mayo mawo'ningkohofoso sekwo hotitofontifi aho hufa'u hopi'nono imo'ningkahoningki anga'no Anitumne'no ko ho'nosyantifeso sekwo honingkano ito'nohini somne'no huno mosyafisiyo'njo yontifeso Anitumne'no masemo'nyonjo hwasoho. U, sekwo sekwoe yo'mayo wopingo fehohnjoso Anitumne'no ho'nasyiwo'ningkohofoso wopingofoho. I oso'no oso hungkuno selohe somo miningkayo'manji yahinoso wopingo'maho.

⁴³ Sekwo a'amu Falisi sohwaso sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo huno ole seinyo hwasoho. A'amu tajo angomo humawo'ningkohofoso sofe simanopo hwe engo sohwoe epohumayo wopingo sopo wohumentanoho semo'nnyo hwasoho. Sekwo hwe moya'mi uhu'mokiyoso sopo nje hwe engofo selontife'no yiwo'ningkohofihwasoho.

⁴⁴ Sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo olo pa'nyo hwasoho. A'mopijohinomo'mo ho'nasyiwo'ningkohofoso sopo iyo mowontimofasiyo sopo'nyo hwasoho. Tojwa lopo wopingo sopo a'amu hano emoyontifi hwaho ajwomo'mo pisakino'njo wojo so'no huno muyofoho. Sekwo oso pa'nyo hwasoho.

⁴⁵ Jisas ose ulahoningki hwe fihwo kako honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwo Jisasimo ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwaso, oso hungkuno

tango'njo Falisi sohwaso ulohinoso nakwo huhwo na'nnonjimo nelalokuno. ⁴⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho huhwo sohwaso sekwo huhwaso Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. A'amu sekwoe honingkano hungkunomo ito'no iningkayo'ne syoho mikunimposo uyiwo'ningkohofihwasoho. Sekwo a'amufe hohujopo tango mikunimposo kisasyohoningkofi hofiko mokoho'nyo'ne syoho yokumpohn'nyo yiwo'ningkohofofoho. I oso'no sekwo hofikimo ufo'mayo'ne sekwoe ajo'miyopo tango mokin'nasewoso hwasoho.

⁴⁷ Sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Seyakwosa hohonta humamotofo sohwa hofiko a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwaso fonjahumentohofofoho. A'amumo fonjahumentohofoho huhwo sohwaso pijohino sopo sekwo wokosuyo yo'mayoso hulimotofihwasoho. ⁴⁸ Sekwo ose iwo'ningkohoho so'no ole itihwalokwofo. Neyakwosa hofiko a'amu huhwo sohwaso fonjahumentohofoho yahinoso wopingofoho. Ose lontifi sekwo wokosuyo hulimotofihwasoho. ⁴⁹ Anitu kako huno hwapingo'njo sohwo sekumne'no ole selalofi, Ngko a'amu fihwamo nje hungkuno uyahoningko lijwaofosyo'njo (*apousel*) sohwanji sekuyepono lihwatimeso sekwo a'amu fihwamo fonjasyikuji nom'ni hwamo wonyo ulohofantifeho. Ose selalofoho. ⁵⁰ Oseso a'amu fihwamo Anitu kakoe hungkuno uyahoningki hungkuno hiso lijwaofos'ne syoho'njo sohwaso fonjahumentohofoso Anitu nakwoe hwaho mti'mokumentiso simo'mta'ango so'ntnne'no olohonta fonjahumomopmmalofo so'ntnne tohinoso olohontajo hwe moya'mi humalofo soku womantifeho. ⁵¹ Kein kako Apelimo fonjahumentiso somta'ni a'amu hofiko Sekolaiya sohomo Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'ningkohoho sopo oso ango Anitu humaho limotofo ajwo sopo fonjahumentohofoso oso'ntnne tohinoso a'amu olohontajo humalofo soku womantifeho.

⁵² Sekwo honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho sohwaso sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo Anituye hungkuno ne'njo somo miningkayo'njo yontifi hiyaso'mo ho'nahumentohofoho so'no a'amu nom'neso hungkuno homo somo uningkowano ko lahoningkofi sekwo hofikoe honingkanomo pijumokosyohumawo'ningkohofihwasoho. ⁵³ Jisas ose ulonto oso homo somo uliko'mahoningki oso a'amu honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko simano likumpentifi oso sikuno homo somta'ni impo'angomo womuhwojano lontifi hungkuno mtitofahumentohofofoho. Oso hiso'no nakwo Jisasiye hunomo yamofosyo uyano lontifi hwasyo hungkuno wonalono lontifi hofiko yo'mayo so'no Jisasimo ulohoniwo'nimentohofofoho.

Yo'mayo hiyaso'mo mokosyohumawo'ningkuhwone hwasyo yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno.

(Matiyu 10:26-27)

12 Hwe moya'mi nihu'no pi'ningo engo uhu'mokumentohofoso hofiko ito'no humamentohofomaho. O'o, hofiko nom'ne a'amu sofe sifemo hwotoho wosolongkufinantifi imentohofofoho. Oso hohosohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso injamo lohofonto hofikimo simo'mo ole ulimento, Sekwo a'amu Falisi sohwaso yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Yahino hiso olenoho. Hofiko hofikoe yahino wonyo utihwa'nyopo m'mofape so'no hwasyo hungkuno seliwo'ningkohofihwafoho. Oso yahino so'no selalokweno. ² Yo'mayo hiyaso'mo wojoso hwangku utihwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Yo'mayo sekwo hiyaso mokosyohumawo'ningkohoho hungkuno hiyaso'mo lontifeso yahino wonyo hiyaso'mo yontifi tifi no'mo utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no a'amu timo uhwonantifeho. ³ Oseso yo'mayo hungkuno sekwo sikwo'mjoho'mo lontifeso hwangku mofehi'nyo'nji woho'nimontonoho. Yo'mayo hungkuno sekwo hiyaso'mo hofiyoka lontifeso hwangku utihwa'nyopo mango engo'nji wamjilimiwantifeho.

Yo'mayo so'no iyoho seningkuhwaloho. Anitumne'no hini iyoho wasenono.

(Matiyu 10:28-31)

⁴ Ose ulonto ole ulimento, U, nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Sekwo a'amu poyo semokiyo somne'no sekwo iyoho seningkuhwaloho. O'o, hofiko sekwoe a'apaho poyo semokukuji osopo pipi selohopitnnehofo. O'o, awonoho. ⁵ I olo humne'no sekwo iyoho senyo'ne'no waselimonne'no yohono. Anitu kako sekwoe a'apaho poyo semokuhwosi sekwoe huyo'mangoso nihu'nahone tikanomo uhwajiyo'ne yokumpohn'nyo hi'njo hweho. Osohumne'nohini iyoho wasenono. ⁶ Sekwo huno seyohoho. Yihufosyo nihu'no we'e popijamo pa'nyoso a'amu yihufosyo hiso aho fehohnjo hopi'nonohino somo touya hufu'u somne'no mpe yiwo'ningkohofofoho. I oso'no oso yihufosyo nihu'no we'e somne'no Anitu kako iningo mamofiwon'ningkiyohoho. ⁷ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso huno'njo hweho. Kako jije mnokinomjo mijiyosyo kenga'no kenga'nohinoso Anitu kako atofosyo nto limentisofoho. Oseso sekwo a'amu poyo semokiyo sohwaso'ne'no iyoho seningkuhwaloho. O'o, oso yihufosyo nihu'no we'e Anitu iningo mamofe'njosyo hofiyosyo mokosyohumawo'ningkisosyo somo sekwo yakolosyo'nyosyo kuyosyo.

Jisasimne'no yokumpohn'nyo lohofosyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Olo so'no waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako a'amufosyo timoposyo ngkine'no hungkuno lijwaofosyo sohwo oso humne'no ngko A'amufosyo Hwomusyo sohwo'ni a'amu ahwomomjosyo sofe timoposyo hungkuno wolijwao'-

monnoho. ⁹I oso'no a'amu fihwo kako a'amufe timo sopo ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohwo oso humne'no ngko huhwo'ni a'amu ahwomomjo sofe timopo hohujo ikinjimo'mnefoho. ¹⁰I a'amu fihwo ngkine'no sitofo ntososo kako oso wonyo hiso'no Anitumo wae yafo'ne jomo ulososo Anitu kako wae weeo'montonoho. I oso'no a'amu Anituye Towahuno Wopingo sohumne'no sitofo ulososo oso wonyo hiso Anitu kako wae meeofonehoho. O'o, wonyo hiso ne'no wawo'montonoho. ¹¹A'amu hofiko tajo ango we'e so'mo a'amu hwaho mokosyohumayo sohwani a'amu yofe engo'njo sofe timopo ipesemotasokujo'no sekwo iyoho seningkuhwaloho. Huno ole syafisyikutoho. Hofiko hungkuno nalohoningkujo'no nakwo peho hungkuno ulantanto. Ose syafisyikutoho. ¹²O'o, olo hoholohonta Anituye Towahuno Wopingo kako yo'mayo hungkuno sekwo ujo'ne so'no waselimontonoho.

A'amu hamniyoho engo'njo yo'mayo ho'yango yokumpohn'nyo aho kemokosyohumawo'ningkiso sohwo pahnnimo hungkunofoho.

¹³Hwe moya'mi pi'ningo engo nohumentaningkofi hwe anga'nohino sohwo Jisasimo ole ulimento, Nje Lontihwayo sohwosi, nje mpohwo poyo pe'ningkahoningki nje tatohwo kako ho'yango hopi'nonohinoso ma'mentisofoho. Oseso olo hilo so'no kiko nje tatohumo uso. Ho'yango hiso yano ilofihwosi fehohnjo ngkimo wontapono. Ose lonihwajohoho uso. ¹⁴Ose ulahoningki Jisas ulimento, I pipilo. Seningkwohwoe ho'yango yo'mayoso yano ilofone syohoso tihwo ntapmmentisoto. Awonoho. ¹⁵Ose ulonto a'amu hopi'nonohino somo ole ulimento, Sekwo huno ito'no fisyafihupmno. Nom'ne a'amufe yo'mayo somne'no hi semo'nyo so'no yahino so'no i'waho fiyimno. A'amu ho'yango pi'ningo engo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sohwo kako oso ho'yango somta'ni simeho wopingo neso motipuhwonyo hweho.

¹⁶Ose ulonto kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe hamniyoho engo'njo fihwo kakoe wopasyoho somta'ni yo'mayo pi'ningo engo ma'mentisofoho. ¹⁷Ose uhwononto oso hwe hamniyoho engo'njo sohwo hnnimento, Ngko pipi imnehono. Yo'mayo wosopayo ho'nasiyo'ne angoso hopo'maho. ¹⁸Ose syafisyonto ole limento, U, ole uyimonnoho. Nje wosopayo ho'nasiyo'ne ango we'eso wae yahm'mo nom'ne engo mikunimposo wamolimo. Ose moli'mo ngko wopayo yo'mayoso oso ango songomo woho'nahumonnoho. ¹⁹Ose i'me'no ngko nje huyo'mangomne'no ole wahnimo, Jije yo'mayo wopingoso pi'ningo weho. Soswo pi'ningo engoso kiyakolofihwoso'no ho'yango yo'mayoso ne'nohino wakuwenti'mtefoho. Oseso syoho engo yohotoho. O'o, iyoho humahoji yo'mayo mijo wosopayo ningkohoji simeho wopingo'njo fisyohumaho. ²⁰Ose ko hningkahoningki Anitu hwe huhwo sohomo ulimento, Kiko huno ane hwasoho. Olo sikwo'miyo lomo kiko poyo wape'nimonnoho. Jije ho'yango engo ito'no esyohumahnnoho tihwo wom-

a'mteto. ²¹Oso pahnnimo hungkunoso ulonto ole ulimento, Oso pa'nyoso a'amu ho'yango yo'mayoso pi'ningo engo elofisosyalofonjo sohwo kako Anituye timopo ne so'no umofonyo yone hweho. Oso'no sekwo huno ito'no fisyafihupmno.

Yo'mayo yo'mayo so'no huno pi'ningo pi'ningo syafisiyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 6:25-34)

²²Ose ulonto Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ole ulimento, Oso'no ole selalokweno. Sekwo sekwoe fisyohumayo so'no huno pi'ningo engo syafisyikui ole nolikutoho. Nakwo peho wosopayo wonantanto. Sekwo sekwoe a'apahomne'no huno pi'ningo engo syafisyikui ole nolikutoho. Ngko nje a'apahomo peho wekojisyahinimonnto. Ose syafisyikutoho. ²³Hwapingoso nakwo peho'ne humolawotowono. Wosopayo'netaho. Hwapife'netaho. O'o, oso'ne'maho. ²⁴Sekwo yihufone fisyafihupmno. Hofiko wopuyo hulivo'ningkohofomaho. Hofiko wopayo mehu'meesyiwo'ningkohofomaho. Hofiko wopayo angoso yo'mayo ho'nasiyo'ne ango hi'njomaho. I oso'no Anitu kako hofikimo wosopayo yo'mayoso uyiwo'ningkohoho. Sekwo hwe moya'mi soku Anitu kako sekumo sehononteso sekwo yihufo somo yakolo'nnyo kuyoho. ²⁵Hwe fihwo sekumta'ni kako huno pi'ningo pi'ningo syafisyihwosi nje soswo sawemo umokinimne'no yohono lososo ne umonimontolo. Awonoho. ²⁶I sekwo oso we'e hiso ifitneso hopoenohini mmo'nyohwasimanji sekwo nom'ne yo'mayo pi'ningo engo somne'no huno pi'ningo pi'ningo peho'ne syofisyalokwofo. ²⁷Sekwo wokoso fofo so'no huno fisyafihupmno. Hofiko yo'mayo syoho anefoho. Hofiko he yo'mayoso mojiyofiwoningkiyohoho. I oso'no ole waselimonne'no yohono. Hohonta hwe engo Soulomoun hamniyoho hwapingo'njo sohwo kako kakoe hwapife wonyoangkafo yo'mayo wokoso na'nohino so'nji inonteso kako olo wokoso fofo we'e somo muyakolofonehoho. ²⁸Ou oso wokoso fofo sikuno fihumo syohopo lohofososo mo'ningkanta a'amu nolofekui tohomo wolofefantifeho. I oso'no oso wokoso fofo Anitu wonyoangkafo mti'mokuwo'ningkiso somo uhwonontaneso wopingofoho liwo'ningkuhwono. Oseso sekwo soku wokoso fofomo yakolo'nnyo hokumo Anitu kako hofiyo wosemokosyohumamontonoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono we'e'nohinoso peho'no uyalokwofo. ²⁹Oseso sekwo wopayo yo'mayo mijo so'no peho wonantane'nunto Ose syafisyikutoho. Huno pi'ningo pi'ningo seyoen. ³⁰A'amu olo hwaho lopo Anitumo miningkayo'njo hofiko yo'mayo yo'mayo mayo'ne huno pi'ningo pi'ningo syafisiwo'ningkohoho. I oso'no seningkwohwo Anitu sohwo kako yo'mayo so'no sekwo umofonyo yahoningkohofoso kako huno nto uyohoho. Kako wopingo wosemokosyohumamontonoho. ³¹Oseso simo'mo sekwo Anitumo enjwamo humayo'ne hi semo'ningkuhwoso'no Anitu kako yo'mayo yo'mayo umofonyo ifijoso wosejapm-montonoho.

Ahwomomjo ho'yango wojo so'ne hungkunofoho.
(Matiyu 6:19-21)

³² Nje yahu mehomi soku sekwo yo'mayo so'no iyoho seningkuhwoloho. Anitu kako kakimo enjwa'mo humayo'ne mesehumajiyo'neso hungkuno nto mtito'mentisofoho. Anitu kako sekumo semokosyohumayo so'no simeho wopingo umo'nalofoho. ³³ Sekwoe ho'yango yo'mayoso a'amu mpe waselohopife. Sekwo oso hamniyoho hiso a'amu umofonyo iyo somo uyimno. Ose ifijo so'no sekwoe ho'yango neso ahwomomomweho. Ahwomomjo ho'yango wonyo mmo'nonehoho. Oso'no sekwo sekwoe ho'yango engo ahwomomomofu'meehumno. Oso hopo sponjo ho'yangoso mpo'naofe'nefoho. A'amu ho'yango hufo iyoso aneponoho. Namu, mote, yo'mayoso ho'yangomom wonyo mmokonehoho. ³⁴ Ango jije ho'yango yo'mayo wopingo wojo sopo jije simeho hi oso hopo weho.

Hwe engo sohumne'no ito'no esyohumayo'ne hungkunofoho.

³⁵ Sekwo sekwoe he ito'no yofikujji sikiloho mongkujjijiki ito'no fesyohumamno. ³⁶ Ose ifijom'nanji sekwo olo pa'nyo wohontohumantifeho. A'amufe hwe engo sohwo kako ape mayo'ne wopayo iloho engo somta'ni asomo poso sohonta kako hoku'yopo hwaningo fonjihwoso'no syoho ulohofiyo sohwa hano komo'no wohwosampitimantifeho. ³⁷ Oso syoho ulohofiyo huhwo sohwa hofiko saho mofosyawoso uyantifeho. O'o, hofiko hofikoe hwe engo sohumne'no yo'mayo ito'no esyohumentaningkuji hwe engo sohwo poso sohonta hofiko simonyo engo uyantifeho. Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako uhwonososo yo'mayo ito'no esyohumayo somo uhwoningkuhwosi kako huhwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo wopayo niwo'ningkohofepohumayo sopo uhumajihwosi kako wopayo uyimntonoho. ³⁸ I kako sikwo'miyo kuntoliyopo poso'manji u kako yihufo yoka simo'mjo ho'n'iwo'ningkiso so'nji poso'manji kako kakoe syoho ulohofiyo sohwo uhwonososo hofiko saho mofosyowentaningkuji uhwoningkuhwosi'no hofiko simonyo uyantifeho. ³⁹ Hwe engo sohwo kako asomo pe-e'ne mofehi'nyo simo'meso'no huno ito'no seyoso'manji sekwo hopi'nonohino soku ito'no wesyohumantifeho. U, oso hopaso hwe angomokosyohumayo sohwo kako nom'ne a'amu kakoe angomopo sopo nta'ni yo'mayo hufo woma'molonteso'no sikuno huno uyontentesi kakwo'yohwo oso sikuno somne'no hontohumentaningkuhwosi a'amu hufo imojo sohwo kako yo'mayoso momahwonesohilo. ⁴⁰ Oseso sekwo soku sikuno engolopohamo ito'no fesyohumantokuno. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sikuno sekwo huno mosyofisyomokosyohumentaningkuji asomo wapmmnonoho. Ose ulimentisofoho.

Syoho ulohofiyo wopingo sohwo'nji wonyo sohwo'njiye pahnnimo hungkunofoho.
(Matiyu 24:45-51)

⁴¹ Pita ose upa'nonto Jisasimo ulimento, Hwe engofo, oso pahnnimo hungkuno nalohinoso nakumnohino lonalohino. Hwe moya'mi hopi'nonohino'nyumo lonalohino. ⁴² Ose ulohoningkahoningki Jisas kako nom'ne pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hungkuno selalokwe loso olo humnefoho. A'amu fihwo huno wopingo'njo sohwo kakoe hwe engo sohwo osohumo nom'ne syoho ulohofiyo sohwo umokosyohumayo syohoso uyahoningkuhwosi syoho hiso ito'no inyo sohumne'no selalokweno. Oso hwe engo huhwo sohwo kako asomo pihwosi uhwonososo kakoe syoho ulohofiyo sohwo mokosyohumayo syoho'njo sohwo wosopayo uyontaningkuhwosi uhwoningkuhwosi'no oso syoho ulohofiyo sohwo simonyo uyimntonoho. ⁴⁴ Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe yo'mayo hopi'nonohinoso oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo enjwa'mo woho'nahumntonoho. ⁴⁵ I oso'no oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo kako huno ole wosyafihu'mntonoho. Nje hwe engo sohwo kako asomo komo'no maponehoho. Ose syafisyihwosi'manji kako nom'ne syoho ulohofiyo hwe moya'mi sofanjimo ikujoho fonjomasoso kako yo'mayo wosopayo tohono'ningkuhwosi kako mijo yokumpohn'nyo ningkuhwosi wonilohofao'mntonoho. ⁴⁶ Syoho ulohofiyo sohwo ose yoso'manji kakoe hwe engo sohwo sikuno fihumo syoho ulohofiyo sohwo kako huno mosyofisiyo'njo yo'mayo ito'no mesyohontohumentaningkuhwosi asomo wapmmntonoho. Oso hwe engo sohwo kako syoho ulohofiyo huhwo sohwo tohino engo uyihwosi a'amu kakoe hungkunomohalo maposo'njo sopo uhumatimntonoho. ⁴⁷ Syoho ulohofiyo sohwo kakoe hwe engo yo'mayo syoho yone'ento ulisoso kako huno ko uyahoningkuhwosi hungkuno homo somo miningkayo'njo yo'mayoso ito'no mesyohumayo'njo oso hwe huhwo sohwo tohino engo woma'mntonoho. ⁴⁸ Syoho ulohofiyo nom'nehwo kakwo'yohwo sohwoe huno somo huno muyo'njo so'no kako yahino wonyo ko ihwosi kakune'no huno mosyafisiyo'njo yososo kakwo'yohwo sohwo tohino we'e'nohino uyonefoho. Anituye syoho ulohofiyo fisomo yo'mayo wopingo pi'ningo engo uimante so'no kako Anitumne'no syoho pi'ningo engo uyono. A'amu yo'mayo yo'mayo pi'ningo engo mokosyohumunyo sohwo Anitu kako osohumo nom'ne a'amumo ufo'mayo'ne yo'mayo so'no jomoulimntonoho.

Jisas kako nakwoe hwahopo pmentiso so'no a'amu wohotitofantifeho.
(Matiyu 10:34-36)

⁴⁹ Ngko olo hwaholopo ahwomomta'ango tohwo motapmmo lonji pm'mentohe hwo'nyoho. Oso tohoho hiso olohonta sijontentesi wopingo'nesohilo. ⁵⁰ Oso

toho hiso mosijontaningkuhwoso sohonta ngko tohino engo woma'monnoho. Oso tohino engo mayo hiso'no nje hi tango mjonimopihwosi oso tohino moi'wo umo'nosojwao'montonoho. ⁵¹ Ole losyonifisyantikwofo. Olo hwaho lophonjo ikujoho yo'mayo yahinoso moi'wo esojwaofo'ne pmentiso hweho. Ngkine'no ose losyonifisyantikwofo. O'o, sekwo upa'nimno. Ngko a'amu hotitofo'ne pmentohe hwo'nyoho. ⁵² Olohontajo'nji hwanguku nom'ne'ntnne'no hofiko'montohwa a'amu aho fehohnjo hopi'nonohinoso nohotitofahoningkuji a'amu hufa'uso siko a'amu hufa'u sihune sohwafe mangohwa umo'nanjijoho. I a'amu hufa'u siko ngkimo nningkapohosiso'no oso a'amu hufa'u sihune sohwa sikoe mangohwa umo'nantifeho. ⁵³ I kaningkwohwo kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe hwomu ngkine'no ngkilaho walimontonoho. I mu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kona'wohi ngkilaho wantimontonoho. U, a'mu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe hwomufe ape mangohwo umo'nimontonoho. Oso hopaso a'amu pi'ningoso hofiko wohotitofantifeho. Ose ulimentisofoho.

Yo'mayo imo'nalokuso so'no huno tipemayo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 16:2-3; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Olo hungkuno hilo so'nji a'amu homo somo ulimento, Sekwo mofehi'nyo ikwo'mokuwo'ningkiso sohohnta'ni himo uhwoningkuji ole wolantifeho. Ifoyo wahu'montonoho. Ose likuji ou, nehopi wahu'montonoho. ⁵⁵ U, sekwo ifofo yokumpohn'nyo mongkihnta'ni sopahoningkuhwosi uhwoningkuji ole wolantifeho. Mofehi'nyo yokumpohn'nyo walimontonoho. Ose likuji ou, nehopi walimontonoho. ⁵⁶ Sekwo yo'mayo hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji uhwonantifi sekwo huno ito'no syafisiwo'ningkohofoho kuyoho. I oso'no yo'mayo olohonta imo'nalokuso somo ko uhwonontifi sekwo sekwoe yahino wonyo somne'no tohino mayoso'no huno maseyo'njo i'waho ito'no miyalokuyohofoho. Hwapingoso peho'neto. Sekwo mango'nohino kuyoho.

A'amu fihwo kako kikumne'no simeho tohino umnoso so'no kiko komo'no simeho wopingo hmmokinyo.

(Matiyu 5:25-26)

⁵⁷ Sekwo huno wopingo syafisyikujahi yahino ito'nohino somne'no yano milofahinyoso peho'neto. ⁵⁸ Hwe fihwo kako kikimo impo'angomo wolintofakohumo lihwosi ipekumotowahoningkuhwosi honingkanopo humahosisi osopo siko'nohino hungkuno ito'no filinyo. Majo'manji hwe engo hungkuno ito'no mihwajiyosyoho'njo sohwo kako impo'angomo womekuhumati'montonoho. ⁵⁹ Ose yoso'manji kiko impo'angoso kunto'no uliko'ma'mne hwosi'maho. O'o, simo'mo kiko jije yahino somne'no yo'mayo hamniyohoso woho'nahumonnoho. Ose ulimentisofoho.

A'amu soku sekwoe honingkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'manji sekwo tikanomo ufitnne kuyoho.

13 Oso hohosohonta a'amu fehohnjo hofiko nohumantifi Jisasimo ulimentohofi, A'amu Ngkalilinta'ango fehohnjoso hofiko Anituye tajo ango engo Jelusalem sopo nohumantifi hofiko Anitumne'no yahu fonjokisyosyontaningkofi hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako kakoe a'amu itokuso'njo sohwo lihwojahoningki hofiko a'amu Ngkalilinta'ango somo fonjahumentohofofoho. ² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ose ntohoho so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Oso a'amu Ngkalilinjohiso hofikoe honingkano wonyoso nom'ne a'amu Ngkalilinta'ango somo yakolo'nnyo so'no oso tango mikunimposo tipema'mentohofofoho. Ose losyofisyalokwofo. ³ O'o, sekwo ose syafisyikutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Sekwo hopi'nono sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjaopijo'manji sekwo hopi'nono oso tango hopaso notipemapitnne kuyoho. ⁴ I oso ango Silouam sopo a'amu aho hufa'u sife fehohnjoho hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune nohumentaningkofi ango yokintahoponjo sawemo engo sohwo piwasyonto a'amu homo somo kilopo'mentisofoho. Oso hwe moya'mi hofe yahino wonyoso Jelusalemmjo a'amu somo yakolo'nnyo so'no huno losyofisyalokwofo. ⁵ O'o, oso'ne'maho. Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Sekwo hopi'nono sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji Anitumne simeho miwolo'mo kiyomanji sekwo hopi'nono oso tango hiso pa'nyoso notipemapitnne kuyoho.

Iyo ipisayo ito'no minto'niwo'ningkiso so'no pahnnimo hungkunofoho.

⁶ Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kakoe impojohopo iyo ikwongo hulimentiso so'no kako ikwonjajo ne into'nyo so'no wonyopi uhwonomahoso imojofoho. ⁷ Oseso kako syoho mokosyohumayo sohomo ulimento, Kiko upa'nyo. Soswo hufa'u sihune ngko oso ikwonjajo hiso womjimoni potneso huno uhwonapiwo'ningkohefoho. Oseso oso iyo huhwo sohwo olhonta kiko mingo filofeefo. Kako hwahomjo afofo siki mayoso wopingo'maho. ⁸ Ose ulahoningki syoho mokosyohumayo sohwo ulimento, Hwe engofo, olo iyo huhwo lohwo sohwo olo soswo lohomo walohofono. Hwangku ngko kakoe pmpongomo mno iji'mo yahwoyoho ko'meehm'me'no ne ito'no unto'nimontolikeno. ⁹ Nom'ne soswomo ne minto'ningkuhwosi wopingofoho. Awo'manji ngko wolofee'monnoho. Jisas kako oso pahnnimo hungkunoso ulimentisofoho.

Sikuno iyoho humayo fisomo Jisas kako a'mu fisimo wopingo umokumentisofoho.

¹⁰ Sikuno iyoho humayo fisomo Jisas kako tajo angu we'e somo hwe moya'mimo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho. ¹¹ Oso tajo angu homo somo a'mu fisi towahunu wonyo ehuhnamo'nnyosi kako mnokino'nji ne'no nohumentaningki soswo aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune uyakolo'mentiso so'no kakoe hohujoso fahulo'mojiyoho. Oseso kako ito'no likofohumayoso miyommojyofoho. ¹² Jisas kako a'mu hisimo uhwononto johu lutimanto ulimento, A'mu losiyo ngko jije mnokino engo kiwo'ningkiso somta'ni nto isihutofokumahono. ¹³ Ose ulonto Jisas kako a'mu hisimo aho kisuhumentisoso a'mu hisiye hohujo fahulo'nnyoso nihu'no komo'no ito'no mulohokumentisofoho. Jisas kako a'mu simo wopingo ose umokahoningki a'mu hisi kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho.

¹⁴ Oso sikuno iyoho humayo homo somo Jisas kako a'mu simo wopingo imokumentiso so'no hwe engo oso tajo angu we'e somo mokosyohumayo sohwo kako simeho tohino umningkahoningki a'amu pi'ningo engo somo ulimento, Sikuno aho fehohnjo hopi'nono aho nom'ne mta'ni anga'nohino somo yomayo syoho iyo'ne sikunofoho. Sekwo soku a'amu sohwo wopingo wonamokife likuji'manji sekwo soku sikuno syoho iyo somo hm'mofapmno. Sekwoe a'apaho wopingo semokiyo'ne sikuno iyoho humayo losomo nopikutoho. ¹⁵ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo mango'nohino liwo'ningkohoho kuyoho. Sikuno iyoho humayo homo somo sekwo sekwoe yahu somo hofikoe angu somta'ni mawentifi mijomne'no ipemotapiwo'ningkohoho kuyoho. ¹⁶ Oseso ngko olo Apilohamiye imu simo Seteniye towahunoso kakimo ne'no ehuhnaofontaningki soswo aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune uyakolo'nnyo simo olo sikuno iyoho humayo lomo wopingo umokoheso wonyotaho. ¹⁷ Jisas ose ulahoningki Jisasiye mango sohwa upa'nontifi wonimango engo unimentisofoho. I hwe moya'mi pi'ningoso hofiko yo'mayo yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no simonyo imentohofofoho.

Anitumo enjwa'mo humayo'ne pahnnimo hungkunoso hufa'uyoho.

(Matiyu 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Jisas kako pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento, Anitumo enjwa'mo humayo yahinoso peho pa'nyoto. Ngko yamofoso pehomne'no esetihwamnehono. ¹⁹ Olenoho. Iyo fihwo kakoe yofe *masitet*. Kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, nihu'no we'efoho. Hwe fihwo oso we'e hiso kakoe syohopo ulahoningki engo imo'nonto nom'ne iyo syoho saponjo somo yakolonoho. Engo imo'ningkahoningki yihufoso nopontifi kakoe pamo sopo hofikoe aifo syontifi osopo kehumawo'ningkohofofoho.

²⁰ Ose ulonto ole ulimento, Pahnnimo hungkuno nom'ne Anitumo enjwa'mo humayo yahino so'no ngko yamofoso pehomo esetihwamnehono. ²¹ Oso hiso olo pa'nyofoho. A'mu fisi kako wosopayo *polowa* 'nji oso wosopayo *polowa* homo somo engo imokiyoho'ne hwanmo pa'nyo kakoe yofe *yis*, oso'nji iwolo'mokososo oso *polowa* hiso engo umo'ni-montonoho.

Anitumo u'mayo'ne hoku'yo we'e so'no pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 7:13-14, 21-23)

²² Jisas kako Jelusalemne wasimonto imentisoso honingkano momingo somo angu pone mjamolimohnnnyo saponjo a'amu somo kakoe hungkuno lutihwamosimentisofoho. ²³ Oso hohosohonta hwe fihwo ulimento, Hwe Engofo, A'amu Anitumo u'mayo'neso a'amu anga'no anga'no sifitnnetaho. Hopi'nono sifitnnetaho. ²⁴ Ose ulahoningkahoningki Jisas ulimento, Anitumo u'mayo'ne hoku'yoso we'efoho. I sekwo oso hoku'yo we'e homo somo syuyo'ne syoho yokino fiyoho'nimno. Hwapingo so'no yolohoso waselimonne'no yohono. A'amu pi'ningo engoso hofiko oso hoku'yo homo somo woswano lifijoso hofiko yamofoko ifijoso hofiko hopo'maho. ²⁵ Hwangku oso angu homo somjo kakwo'yohwo sohwo nolikafihwosi hoku'yo we'e homo somo wopijwahumontonoho. Nihu'nahone nto pijwasyihwoso'no sekwo mempo hohnta'ni lohofikujji hoku'yopo hwaningo fonjikujji johu ole ulifitnefoho. Hwe Engofo, hoku'yo fonehwosampofoho. Ose ulifijoso kako ole waselimonthonoho. Sekwo nti'mta'ango kulo. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. ²⁶ Ose selihwoso'no sekwo ole ulifitnefoho. Nakwo kiko'nji wopayo'nji mijo'nji nimentihwone lokono. Kiko nakwoe honingkanopo lohofonji nakumo hungkuno lonetihwamentohino lokono. ²⁷ Ose ulahoningkujji kako apa'no ole waselimonthonoho. Sekwo nti'mta'ango kulo. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. Sekwo honingkano wonyo yiwo'ningkohoho kuyoho. Sekwo ngkimo i'waho ntohopmno. Sekwo mpanimno. ²⁸ Ose selihwosi kako sekumo wae yase-mofihwoso'no sekwo mempo hohnta'ni humafikujji uhwonifijoso a'amu Anitumo enjwa'mo humalofoso Apiloham, Aisak, Jekoup sohwanji a'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwanjimo wosyihwonihwojowantifeho. Sekwo ose uhwonjngkujji sekwo hulngkwajingo ifaloho'ningkujji humotaho engo lifitne kuyoho. ²⁹ Hwe moya'mi hofiko mofehi'nyo si'mofapiso mta'ni sahopikujji mofehi'nyo ningku'niwo'ningkiso mta'ni u'mofapikujji a'amu yaposiyo yohosi yohohnta'ni i'mofapikujji hofiko Anitumo enjwa'mo nohumafikujji Anituye angomo wosopayo nifitnefoho. ³⁰ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo somne'no sitofo uliwo'ningkohofoso hofiko yofe engo womantifeho. I a'amu fehohnjo hofikoe yofe olopo ho'nomawo'ningkohofoso hofiko yofe engo ane pa'nyo wohumantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako ango Jelusalemne'no humotaho limentiso-foho.

(Matiyu 23:37-39)

³¹ Oso hohosohonta a'amu Falisi fehohnjo sohwa hofiko Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Kiko olo ango lopo uliko'mahoji nom'ne angopono fiwano. Hwe yofe engo'njo Helout sohwo kako kikimo wofonjakohumon-to yalofoho. ³² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo nukuji oso hwe wonyo sohwo, Helout, osohumo ngkine'no ole ulimno. Olohontajo'nji mo'ningkajo'nji ngko a'amu towahuno wonyo ehuhnname'nnyo somo wae yaohm'mo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumonnoho. No'no mo'ningka sikuno hufa'u sihune sohonta ngko nje syohoso moi'wo wesojwao'monnoho. ³³ Oso'no olohontajo'nji mo'ningkajo'nji ne'no mo'ningkajo'nji nje syoho moi'wo i'mo ngko hano Jelusalemne'no wosyi'mo'monnoho. Hwapin-goso a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki lutih-wayo sohwo ango nom'nepo fonjasyiwo'ningkohofopo'maho. O'o, ango Jelusalemnohini fonjasyiwo'ningkohofoponoho.

³⁴ U, nje a'amu Jelusalem humamopmmotofo sokunonji olohonta humalofo sokunonji sekwo a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki selimotofo sohwo fonjasyontifi a'amu sekumo sefo'mayo'ne Anitu uhwojiwo'ningkiso sohwo sojo'nji fonjiwo'ningkohofokuyoho. Sikuno pi'ningo engo somo ngko sekumo ole hopa womasemoku'monji imalefoho. Yihufoso hofikoe polonyo somo mihu'mokontifi efemokosyawowo'ningkohofo hopaso ngko sekumo wosemokosyohumamonji ko imaleso sekwo nakwolaho limalofoho. ³⁵ Sekwo upa'nimno. Sekwo ango Jelusalem sopo Anitu kako nto uliko'ma'maho. Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo ngkimo manohonyo'njo ne'no yontaningkuji sikuno pi'ningo woseyakolo'montonoho. Tifi no'mo sekwo nakwo oso a'amu Anitu uhwatimentiso sohumne'no yofe woho'nomano lifijo sohonta sekwo ngkimo apa'no wonehonantifeho.

Jisas kako a'amu a'apaho engo kamkamnnyo sohumo wopingo umokumentisofoho.

14 Sikuno iyoho humayo fihwi Jisas kako hwe fihwoe angomo wopayo nimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu Falisi sohwafe hwe engo hweho. Oso hopo sopo hwe fihwo kako a'apaho engo kamkamnnyo sohwo Jisasimo mofonepo humunyo hweho. A'amu Falisi sohwa hofiko Jisas sohwo kako hwe a'apaho wonyo'njo sohumo pipi ulohofone kiyohoho lontifi humuhwontohumantohofofoho. ³ Jisas kako oso hwe mnokino'njo sohumo uhwononto kako a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohofosohwanji a'amu Falisi sohwanjimo ulimento, Nakwoe honingkano hungkuno sikuno iyoho humayo somne'no nakwo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyoso wopingotaho. ⁴ Ose ulahoningki hofiko mampi'nyo humamentohofofoho. Oseso Jisas kako

oso hwe sohwoe ahomo nomanto wopingo umokon-to, kakoe ango pone'no uhwatimentisofoho. ⁵ Ose ulohofonto kako a'amu nom'ne sohwo ulimento, Sekwo sikuno iyoho humayo somo syoho miwo'ningkiyohofihwasilaho. I sekwoe hwomutaho yahu mutaho sikuno iyoho humayo somo mijo kilofawoso somo usi'mofawesoso sekwo komo'no ukuji utimantifitaho. Ou, utimantifeho. ⁶ Ose ulahoningki hofiko kakimo akuhungkuno mulimmentohofofoho.

A'amu hofikoe yofe monje yahino'ne hungkunofoho.

⁷ Jisas kako oso ango hopo sopo nohumanto uhwonimentiso a'amu fehohnjoso oso ango homo somo swontifi hofiko epohumayo wopingo'nohini so'no hafihafe tipeehoningkofi uhwononto kako a'amu huhwo sohwanne'no pahnnimo hungkuno ole ulimento, ⁸ A'amu fihwo kako ape ma'nyo saponjo wopayo engo so'ne'ne kikine'no joho kilososo kiko nuhuji epohumayo wopingo sopo nohumayo'eno. Kiko epohumayo wopingopo humuso'manji ango kakwo'yohwo sohwo kako nom'ne a'amu jije yofe engo somo kiyakolo'nnyo sohumo joho uloso'manji jije yofe engoso monje weekohumontonoho. ⁹ Kiko jije yofe we'e'njo sohwo kiko epohumayo wopingopo kaki'no humentaningkiji kohoningkuhwosi oso ango kakwo'yohwo sohwo kako ole wakilimontonoho. Kiko olo epohumayo wopingo loso olo a'amu lohomo uyo. Ose kilihwoso'no kiko wonimango engo kiningkuhwoso'no momingo so'mjo epohumayo sopo wohumamontnnoho. ¹⁰ I hwe fihwo kako kikimo kakoe angomo wosopayo nyo'ne joho kiloso'manji kiko noswohoji epohumayo nihu'no momingo saponjo sopo fosyohumaho. Kiko ose humuso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako kikimo nokohoningkuhwosi ole wakilimontonoho, Nje a'amuhwe, kiko olopo fisohumape. Ose kilihwoso'no oso ango homo somjo a'amu wosopayo nontifijo a'amuso nokohoningkujo'no jije yofe engo umo'nimontonoho. ¹¹ A'amu kakoe yofe'nohini ho'noma'niwo'nontoso sohumo Anitu kako monje weehumontonoho. I a'amu kakoe yofe somo monje yahiningkuhwoso sohumo Anitu kako wopingo wonyoangkafo ulohofihwosi kakoe yofeso woho'nima'montonoho.

A'amu jije angomo wopayo nyo'ne joho lutimayo yahino neso olenoho.

¹² Oseso Jisas kakimo wopayo nyo'ne joho lutima'mentiso sohumo ulimento, Kiko a'amumne wosopayo iloho iyo sohonta jije a'amu so'ntnne, jije temtitofo so'ntnne, jije angoponjo a'amu hamniyoho engo'njo so'ntnne'no joho lutimahotoho. Kiko ose isoso nom'ne sikunomo jije wosopayo somne'no hofikoe angomne'no joho kilikuji hofiko aku wokijopantifeho. ¹³ O'o, kiko a'amumne'no wosopayo iloho yohojoso kiko a'amuyomayo umofonyo inyo so'nji a'amu a'apaho wonyo'njo so'nji sife kokato'nnyo so'nji a'amu timpi'nyo so'njimo joho lutimahoji uyo. ¹⁴ Oso a'amu homo somo hofiko jije wosopayo somne'no aku ki-

japeso hopoenohini'maho. Oseso kiko simonyo uyi-monnoho. Hwapingoso a'amu Anituye hungkunomo iningkawentife pe'nimentohofoso likapijo sohonta Anitu kako kikimo jije yahino wopingo somne'no yo'mayo wopingoso nokijaponefoho.

Wopayo engo so'no pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 22:1-10)

¹⁵ Oso a'amu Jisasi'njopo wopayo nontaningkofi hwe fihwo nohumanto Jisasiye hungkunomo upa'nonto ulimento, A'amu Anitumo enjwa'mo humasoso kako Anitu'nji humayo so'no simonyo uyono. ¹⁶ Ose ulahoningki Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kako wopayo engo iloho umonto imentisofoho. Oseso oso sikuno wopayo iloho iyo'ne somo pe'e'ne kako a'amu pi'ningo engo somo joho lutima'mentisofoho. ¹⁷ Oso sikuno neso i'mofopahoningki kako kakoe syoho ulohofiyi sohumo lihwojahoningki kako a'amu simo'mo nto lutima'mentiso somo ole ulimento, Sekwo oyonimno. Wosopayoso ito'no nto esyohumantono. ¹⁸ Ose ko ulahoningki a'amu anga'no anga'nohinoso mape-e'ne hungkuno ulimentohoho. A'amu anga'no kako ole ulimento, Ngko hwaho songo mpe nto imale hwo'nyoho. Ngko oso homo somo uhwonamne'no yohono. Kiko nje a'amu sohumo ole uso, Ngko mapmnehono. Ose ntohoho uso. ¹⁹ U, nom'nihwo ole ulimento, Ngko *mpulimokau* yahu aho hufa'u hopi'nonohino nje hwaho ijwolo'mokiyo'no mpo'maeso yamofo uloho'monne'no yohono. Oseso kiko nje a'amuhumo ole uso, Ngko mapmnehono. Ose ntohoho uso. ²⁰ Nom'nihwo ole ulimento, ngko olhonta ape songo mahe sohwo'ni mapmnehono.

²¹ Ose ulahoningkofi a'amu syoho ulohofiyi sohwo kakoe hwe engo sohumo hungkuno mopanehwono ulimentohoho so'no ulahoningki hwe engo sohwo simeho tohino umnimentisofoho. Simeho tohino umningkahoningki kako kakoe syoho ulohofiyi sohumo ulimento, Kiko komo'no uhuji oso anggo sponjo honingkano engo sponjo so'nji honingkano we'e we'e sponjo so'njimo nje wopayo nyo'ne joho filutimaho. A'amu yo'mayo umofonyo inyo so'nji a'apaho wonyo'njo so'nji timpin'nyo so'nji sife wonyo'njo so'njimo lutimahoji nje anggo lomo fipemotoswape. ²² Ose ulahoningki syoho ulohofiyi sohwo a'amu homo somo ipemotaponto ulimento, Hwe engofo, jije hungkunomo iningkawenji epohumayo fehohnjoso siki weho.

²³ Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Kiko honingkano engo somo uhuji syohoponjo toku'mango somo ku'mokwakuji oso ponjo hwe moya'mi pi'ningo engo somo utimahoji fipemotoswape. Ngko nje anggo somo a'amu uhula'mopife nningkohoho. ²⁴ Ngko kiki-mo wakilimo, Oso a'amu ngko simo'mo joho lutima'maleso hofiko nje wosopayoso nihu'no momapitnnehoho. Oso pahnnimo hungkunoso Jisas ulimentisofoho.

A'amu fihwo kako Jisasimo uningkamo loso sohwo kako kaki'no huno ito'no ikwesyafihu lohofihwosi yo'mayo nihu'nahone ho'nasyihwosi Jisasimo uningkaweno.
(Mak 10:37-38)

²⁵ Hwe moya'mi pi'ningo engo hofiko Jisasi'nji hano wentaningkofi Jisas kako ikinjamo lohofonto ulimento, ²⁶ A'amu fihwo kako ngkimo wonningkapmmo loso sohwo simo'mo kako huno ito'no uyono. Yo'mayo a'amumo kako simeho uyiwo'ningkisoso kaningkwowho kona'wohi kakoe ape kakoe mehomi koningkwa'wehwo kaisi i, kakoe wopingo humayo hi oso homo somo kako simeho uyiwo'ningkisoso simeho ntapiwo'ningkiso somo yakolo'nnyo'manji kako nje inomokomoyo imo'nyoso hopo'maho. ²⁷ A'amu nje syoho somne'no yo'mayo tango ngkimo ni'mante hopaso u'mayo so'no wopingofoho loso sohwo kako nje inomokomoyo ne umo'nimontonoho. I tango hiso ngkilaho loso'manji kako ngkimo monningkape'njo hweho. Oseso kaki'no kako huno ito'no ukwesyafisyono.

²⁸ Sekwo olo pahnnimo hungkuno so'no fisyaifihupmno. A'amu fihwo kako anggo sawemo engo wamolimo loso sohwo kako kaki'no nofosyohumahwosi oso anggo huhwo sohune yo'mayo mpe iyo'ne hamniyoho so'no huno ito'no ukwesyafihu'montonoho. Olo so'no wosyafisyono, Nje hamniyoho olo anggo lomne'no moi'wo esojwafo'neso hopolikeno. Awo'manji mamolomnehono. ²⁹ Kako oso hopa huno mosyafisiyo'manji kako hwasaho nto wonjososo anggo neso moi'wo momolosojwafo'e'njo'manji a'amu anggo homo somo uhwoningkuji tikafo jikuji sitofo ulantifeho. ³⁰ Ole wolantifeho. Oso hwe sohwo kako anggo molomo'maso sohwo kako momolosojwamofe hweho.

³¹ I nom'ne pahnnimo hungkuno fisyaifihupmno. Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako nom'ne hwe engo sohumo wofongki'naho lonto inyo sohwo kako kaki'no huno ito'no ukwesyafihu'montonoho. I nje a'amu itokuso'njo sohwa *ten tausen* (10,000) hwafoho. I nom'nihwo kakoeso *tiwenti tausen* (20,000) hwafoho. I oso'no nakwo hofiko'nji ikujoho fongki'ningkuhwasi nakwo hofikimo wae weeofantantikeno. Hofiko nakumo wenaofantifetikeno. ³² Kako mango sohwo moyakolofone so'no syafisyihwosi kakoe mango sohwa ikanopo nohumentaningkuji a'amu simeho pompenge isyimofone wolihwati-montonoho.

³³ Oso hopaso a'amu fihwo kako ngkimo wakiningkamo ntoso sohwo kako kaki'no huno ito'no ukwesyafisyono. Kako yo'mayo yo'mayo mokosyohumayoso Anituyefoho lihwosi kako Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo uyimontonoho. Kako nje inomokomoyo ne hweho.

A'amu fihwo kako Jisasimo uningkamo loso sohwo kako ajwopo ikinjaofososo kako olo sa pa'nyo umo'ni-montonoho.

(Matiyu 5:13; Mak 9:50)

³⁴ Nakwo wosopayo sa'nji niwo'ningkuhwoneso wopingofoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'ningkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wopingo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. ³⁵ Oso sa hiso nakwo syohopo ho'nosyasyoso hwaho afofo'njo umo'nimontolaho. O'o, sa hiso nihu'nahone siki ho'naofiwon'ningkuhwonefoho. A'amu fihwo nje hungkunomo haloho upa'nimo lihwosi'manji haloho'njo hwo'manji haloho upa'nono.

Yahu imo'naofo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 18:12-14)

15 A'amu mta'ni hamniyoho hu'memayo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'nji hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nano lontifi kakimo u'ma'mentohofofoho. ² A'amu Falisi sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji ose uhwonontifi Jisasimo sitofo ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu honingkano wonyo imofiwon'ningkohofo so'nji majopohi'nonto wopayo niwo'ningkiso hweho.

³ Jisas oso hiso'no huno uyahoningki olo pahnnimo hungkuno ulimento, ⁴ Kiko yahu *sipsip wan hantilet* (100) mokosyohumunyo sohwo yahu kenga'no isipeefihwoso'no kiko oso yahu *nainti-nain* (99) hiso hoja nontaninkuji uliko'mahoji isipeeofoso sohune'no hafihafe wotipmmnonoho. Hafihafe ne'nohini tipehoji wotipema'monnoho. ⁵ Notipemahoji yahu hiso jije sangopo sa'ni kitofohoji simonyo'nji hofiyo womotawomonnoho. ⁶ Kiko jije angopo i'mofahoji jije a'amu so'nji jije a'amu afaponjo so'ntnne'no joho lutimahojono hofiko nuhu'mokukujo'no kiko ole ulimontnoho. Nakwo simonyo uyano. Nje yahu *sipsip* isopeo'maso sohwo nto tipemahono. Ose ulimontnoho.

⁷ Jisas ose ulonto ole ulimento, Oso hopaso a'amu *nainti-nain* (99) honingkano wopingo iningkuwo'ningkohofoso hofiko simeho miwolo'mokiyo'njo humentankingofi a'amu ahwomomjoso uhwonontifi simonyo miyofoho. I oso'no a'amu anga'no honingkano nihu'no wonyo'njoso kako honingkano wonyo homo somo hohujo ikinjaofihwosi Anitumne'no simonyo mikunimposo uyantifeho.

Hamniyoho impo'naofo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁸ A'mu fisi kako hamniyoho aho hufa'u hopi'nono mokosyohumunyo yosi kako anga'nohino impo'naofososo kako sikiloho mongkujihwosi angomjo hintalinyo hulijusyihwosi timo ito'no fe'nihwoningkuhwosi ne'no tipemihwosi wotipema'montonoho. ⁹ Notipemahwosi kako kakoe a'amu so'nji angopo hopo saponjo humawo'ningkohofo so'njimo joho lutimahwoso'no hofiko

kakoe angopo i'mofapikujo'no ole ulimontnoho. Nakwo simonyo uyano. Nje hamniyoho impo'naofo-mayoso olohonta ngko tipemanji nje simeho wopingo nimo'ningkohoho.

¹⁰ Oso pa'nyoso ngko hungkuno waselimonne'no yohono. A'amu fihwo honingkano wonyo'njo sohwo kako kakoe wonyo somne'no hohujo ikinjaofihwosi Anitumne'no simeho uyahoningkuhwosi a'amu ahwomomjoso hofiko simonyo engo uyantifeho.

Hwomu fihwo kako kaningkwohumo uliko'mayo so'no pahnnimo hungkunofoho.

¹¹ Jisas ose ulonto nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo kako hwomu hufa'u'njo hweho. ¹² Aku'mu sohwo kaningkwohumo ulimento, Mpohwo, yo'mayo ho'yangoso hamniyohoso tifi no'mo ejapmmne'enji elofisasyiwo'ningkinoso njeso olohonta ntape. Ose ulahoningki kaningkwohwo eno ulonto kakoe hwomu hufa'u hwa'une ho'yangoso yano ulofiyonto aku'mu sohomo uyimentisofoho.

¹³ Sikuno we'enehwo memjaofahoningki aku'mu sohwo kako hamniyoho yo'mayo ho'yango nomihu'mokonto kako angopo ikano engo sopone'no umentisofoho. Oso hopo sopo nohumanto nom'ne a'amu'nji syohi'nyo yonto mijo yokumpohn'nyo nonilohofonto kako kakoe a'apahomne'no hamniyoho hopi'nonohinoso hu'meeo'mentisofoho. ¹⁴ Kakoe hamniyoho yo'mayoso nto hu'meeofahoningki oso angopo hopo sopo mijoho engo i'mofapmmmentisofoho. I'mofopahoningki kako honingkanimentisoso kakoe yo'mayoso huno honingkanimentisofoho. ¹⁵ Ose yonto kako hamniyoho syoho umo lonto tipmmmentisoso syoho tipema'mentisofoho. Oso hwaho hopo saponjo hwe fihwoe yahu somo wosopayo uyo syohoso tipe-ma'mentisofoho. ¹⁶ Kakoe yahu sohwa oso jopahoso menontankingofi uhwononto kako huno ole syafihu'mento, Ngko huhwo'ni womanimo. Ose syofisyahoningki a'amu kakimo mufo'ma'mentohofofoho.

¹⁷ Oso hohosohonta kako huno ito'no ikwesyafisyonto kakoe hunoso ehohosisyahoningki ole hnnimento, Nje mpohwoe syoho ulohofiyo sohwa wosopayo engo nalokwofo. Ngko kakoe hwomu sohwo'ni olopo nohumanji mijoho we'e mope'nalikuyohono. ¹⁸ Ngkilaho. Ngko nolikahm'mo nje mpohwoepono asomo u'mo ole ulimo, Mpohwo, ngko honingkano wonyo imote so'no ngko Anitu'nji kiko'njimo wonyo seloho'malefoho. ¹⁹ Oseso olohonta ngko hwe wopingo hwoni'mahoho. Kiko ngkimo apa'no nje hwomufo nontohotoho. O'o, kikimo syoho kilohofiyo hwo'ni manimokufo. ²⁰ Ose hnnonto kako kaningkwohwoepono asomo umentisofoho.

Kaningkwohwo kakoe hwomu nopontaningki ikanopo nta'ni uhwonihwojawento kaningkwohwo kakine'no hitoho ulo'mentisofoho. Oseso kako hano kunto kunto'no nowento kakoe hwomumo kapopotohumo lohofonto hinjoho hu'nimentisofoho. ²¹ Ose ulohofahoningki hwomu sohwo ulimento, Mpohwo, ngko honingkano wonyo imentohe so'no ngko Anitu'nji

kiko'njimo wonyo seloho'malefoho. Oseso ngko hwomu wopingo hwoni'maho. Kiko ngkimo apa'no nje hwomufo nontohotoho. ²² Ose ko ulahoningki kaningkwohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo ulimento, Sekwo nowekuji manji'mofo sawemo wonyoangkafoso komo'no motapikuji nje hwomumo ulohofano. Ajo'miyomjo wokoso wonyoangkafoso'nji ulohofano. Sifikwongofosyo'nji ulohofano. ²³ Sekwo *mpulimokau* yahu isiku'nnyo engoso fonjasyikuji iloho eningkuhwasi simonyo uyano. ²⁴ Hwapingoso olo nje hwomu lohwo kako poyo nto pe'nimentononji yiwo'ningkohe sohwo olhonta kako apa'no songo i'mofapohoho. Kako nto isipeeo'maso sohwo ngko apa'no tipemahono. Ose ulahoningki nihu'nahone simonyo emamentohofofoho.

²⁵ Ose yontanngkofi hwomu tisimaso sohwo kako syoho'no humamentisofoho. Osopo nta'ni kako asomo noponto ango ne so'mo i'mofaponto upa'nimentisoso ta'nji simonyo'nji ho'nowntaningki upa'nimentisofoho. ²⁶ Oseso tisimaso sohwo kako syoho ulohofiyo fihumo joho lutimanto ulimento, Hofiko peho yalokwofo. ²⁷ Ose ulahoningki ulimento, hningkwa'wehwo sohwo nto i'mofapohoho. Oseso jije mpohwoe *mpulimokau* yahu isiku'nnyo engoso fonjiyontifi simonyo yalokwofo. Hwapingoso hningkwohwo kakoe hwomu huhwo sohomo apa'no mayoso wonyo mmo'nyo'njo ito'no fosyohumayo'nefoho. ²⁸ Tisimaso sohwo ose upa'nonto simeho tohino umningkahoningki kako angomo masyuyofoho. Oseso kaningkwohwo mempo noswaponto tisimaso sohomo angomo woswapononto hungkuno hofiyo ulimentisofoho. ²⁹ Ose ko ulahoningki tisimaso sohwo ulimento, Soswo huhwo huhwi ngko kiko'nji nohumanji kikimo syoho kilohofiyo siki'njo pa'nyo imo'niwo'ningkohe hwo'nyoho. Ngko jije hungkunomo yokumpohn'nyo mmo'nyo kitihwayo hwo'nyoho. I oso'no nje a'amu so'nji simonyo niyo'ne kiko yahu *meme* we'eso me aneso ntopahoningkini nje a'amu'nji simonyo nimentihwonetaha. O'o, awonoho. ³⁰ I oso'no jije hwomu aku'mu lohwo kako jije hamniyoho ho'yango yo'mayoso hwoya'mi hwa'nte sofamo ihn'nakumo'maho. I olhonta kako apa'no ku'mahoningki kiko simonyo iyo'ne yahu isiku'nnyo me'wampe'njolo fonjiyalokuno.

³¹ Ose ulahoningki kaningkwohwo ulimento, Nje hwomu sohwo, sikuno huhwo huhwi nekwo majopohi'niwo'ningkuhwoyo montosa'yoho. Nje yo'mayo hopi'nonohinoso kiko'nefoho. ³² I oso'no hningkwa'wehwo sohwo kako poyo nto pe'nimentononji iwo'ningkohehwo ifiwalofoho. Oseso nakwo simonyo engo ihwasi simeho wopingo'njo wohumano. Kako moi'wo nto imo'nimentiso ko huhwo sohwo nakwo olhonta apa'no tipemahono. Ose ulimentisofoho.

Hwe fihwo nom'nihwoe syoho mokosyohumayo so'no huno'njo sohune'no pahnnimo hungkunofoho.

16 Jisas kakoe inomokomoyo sohwo pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe hamniyoho engo'njo sohwo kakoe yo'mayo syoho umokosyohumayo

o'ne sohwo humunyo hweho. Oso hwe syoho umokosyohumayo huhwo sohune'no a'amu fehohnjo sohwa hwe engo sohomo ole ulimentohofi, Jije syoho kilohofiyo sohwo kako jije hamniyoho yo'mayoso fonifonyo kilohofiwo'ningkiso hweho. ² Ose ulahoningki hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohomo joho lutimanto ulimento, Oso hungkuno kikine'no upa'ningkoheso pipi imahne'elo. Kiko nje syoho ntohofiyoso hopoenohini'maho. Jije syoho moi'wonoho. Kiko nje yo'mayo syoho mokosyohumawo'ningkino so'no ngkine'no hungkuno yolohoso iyoswomo mti'mojo.

³ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo kako ole hnnimento, Nje hwe engo sohwo kako ngkimo yo'mayo syoho mokosyohumayoso wae weenimo'mte'no yohoho. Ngko pipi imnehono. Nom'ni hwoe syoho tohohmtnno'njo somne'no ulohofiyo so'no yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Ngko nom'ni hwamo wopayo yo'mayo so'ne jomo ujo so'no wonimango'njo hwo'nyoho. ⁴ Nje hwe engo ngkimo wae yanimofososo a'amu hofikoe angomo ntimapijo so'no ngko pipi imnehono. Huno pi'ningo syofisikaofonto huno wopingo tipemanto ⁵ kako kakoe hwe engo sohwo yo'mayo yo'mayo siki ma'mentohofoho sohwo joho lutimamentisofoho. Simo'mjo sohwo u'mahoningki ulimento kiko nje hwe engo sohoma'ni yo'mayo yo'mayo siki ma'mentohino so'no aku uyihneso alalelo. ⁶ Ose ulahoningki kako ulimento, Ngko sikili'mijo ipofoso *wan hantilet* (100) siki ma'mentohofoho. Ose ulahoningki syoho mokosyohumayo sohwo ulimento, Kiko olopo komo'no fosyohumahoji olo iyoswo *wan hantilet* (100) mti'mokinyo lomo *fifiti* 'nohini (50) mti'mojo. ⁷ Ose ulontaningki nom'nihwo tifi i'mofopahoningki osohomo ulimento, Kiko nje hwe engo sohoma'ni yo'mayo siki ma'mentohino so'no aku uyihneso alalelo. Ose ulahoningki ulimento wopaki'yo *wan hantilet* (100) ma'mentohofoho. Ose ulahoningki hwe mokosyohumayo sohwo ulimento, Kiko jije aku uhnne so'no iyoswo nomahoji *eti* 'nohino (80) mti'mojo. Ose ulimentisofoho.

⁸ Oso hwe huhwo sohwo ose imentiso so'no kakoe hwe engo sohwo ole hnnimento, Nje syoho ntohofiyo hwe wonyo sohwo kako huno'njo hweho. Jisas oso pahnnimo hungkuno ulonto, kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, A'amu hwahoponjo yahinomo iningkawowo'ningkohofoso hofiko hofikoe hofiyo humayo so'no yo'mayo ho'yango engo mayo'ne huno'njofoho. Oso huno engo tipemawo'ningkohofoso a'amu Anitumne'no syafisiwo'ningkohofoso somo uyakolo'nnyofoho.

⁹ Oseso sekwo sekwoe hamniyoho ho'yango yo'mayo so'nji nom'ni hwamo wopingo'nohini ulohopijoso hwangu sekwoe sikuno moi'wo imo'noso sohonta hamniyoho yo'mayoso uliko'majo sohonta Anitu kako kikimo wokitima'montonoho. Osopo wopingo ne'nohino nohumantohotnnefoho.

¹⁰ Kiko yo'mayo we'e somo ito'no mokosyohumayo'manji yo'mayo engo somo ito'no womokosyohumayo

monnoho. I hwe fihwo kako yo'mayo we'e somo syoho ito'no miyo'manji kako yo'mayo engo homo syoho ito'no miyonehoho. ¹¹ Kiko hwahoponjo hamniyoho ho'yango yo'mayo somo ito'no momokosyohumayo'njo isoso ahwomomjo ho'yango neso mokosyohumayo syoho ne tihwo wokijapmmontolo. ¹² Kiko nom'nihwoe yo'mayo somo ito'no momokosyohumayo'njo isoso kiko'ne ho'yango yo'mayoso tihwo wokijapmmontolo.

¹³ Jisas ose ulonto ulimento, Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso hopo'maho. O'o, hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso manji syoho ulohofiyoso sohwo kako hwe engo fihumo simeho uyihwosi nom'nihune'no simeho wonyo uyimontonoho. U, anga'nohino sohwoe syoho somne'no hi umo'ningkuhwoso'no nom'nihumne'no ngkilaho unimontonoho. Kiko Anituye syoho so'nji yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji oso hufa'uyo sohwa'umo mokosyohumayoso syoho ito'no mihnehino.

A'amu Anitumo enjwa'mo humayo so'nji a'amu Mousesiye honingkano hungkunomo enjwa'mo humayo so'ntnne hungkunofoho.

(Matiyu 11:12-13)

¹⁴ A'amu Falisi hofiko hamniyoho'no hi umo'nyo sohwa Jisasiye hungkuno homo somo upa'nontifi hofiko Jisasimne'no simano wonyo ikinontifi sitofo ulimontohofoho. ¹⁵ Jisas hofikimo ulimento, Sekwo a'amufe timopo yahino wopingo'njo hwafoho nalifitne'entifi yahino ito'nohino iwo'ningkohofihwasoho. I oso'no Anitu kako sekwoe simeho mo'mjo so'no huno uyoho. Sekwo yo'mayo iwo'ningkohofosomo a'amu uhwonontifi sekwoe yofe ko ho'nosemahoninkofi Anitu kako sekwoe simeho mo'mjo so'no huno unyo so'no kako wonyofoho selalofoho.

¹⁶ Mousesiye honingkano hungkuno so'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahoninko limotofo so'nji ne'no nowontaninko Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo i'mofapmmentisofoho. M'mofape sohonta Anitu kako oso hungkuno simo'mjo somo nningkapifitne'ento limentisofoho. I oso'no Joun i'mofapmmentiso sohonta kako Anitumo enjwa'mo ito'no humayo so'no hungkuno wopingo loma'mentisofoho. Oseso olohonta a'amu pi'ningo engo Anitumo u'mano lontifi mjiyohoto yohotofo ko mjoloho'nimopahoninkofi sekwo a'amu Falisi sohwaso timo'nohino uhwontohumawo'ningkohofohwasoho. ¹⁷ Hungkuno songo ko loma'mentisoso nakwoe hwaho'nji ahwom'o'nji moi'wo ko imo'ningkuhwosi Anituye honingkano hungkunoso moi'wo mmo'nyo ne'no nowentihwonefoho.

Ape ho'nasiyo yahino so'no Jisas hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 5:31-32; 19:9; Mak 10:11-12)

¹⁸ Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasyihwosi nom'ne ape maso sohwo kako ape ito'no mayo honingkano somo mtihupeso sohwo kako ose yososo kako

honingkano wonyo'njo hweho. I nomn'ihwo kako ape nom'nihwo ho'nasyoso somo maso sohwo kako huhwo ape ito'no mayo honingkano somo mtihupeso so'no kako huhwo honingkano wonyo'njo hweho. Jisas ose ulimentisofoho.

Hwe ho'yango engo'njo sohwo'nji Lasalos ho'yango ane sohwo'njiye hungkunofoho.

¹⁹ Jisas kako ole ulimento, Hwe fihwo kako hamniyoho yo'mayo ho'yango engo'njo sohwo nohumanto he wopingo wopingo'nohinoso yonto wosopayo wonyoangkafo'nohino nimojo hweho. ²⁰ Oso hwe huhwo sohwoe hoku'yo sopo a'amu fehohnjo sohwa hwe ho'yango ane fihumo motasontifi uhumati'motofohoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Lasalosiyoho. Kakoe a'apaho uyo engo'njo hweho. ²¹ Oso hwe hamniyoho engo'njo sohwoe ijempoho sopo nta'ni yo'mayo wosopayo mikufo piwasyonteso womanimo lonto humamajofoho. Osopo nohumentaningki siwojoso kakoe uyomo melanyo koto'motofohoho.

²² Hwangku sohonta oso hwe ho'yango ane sohwo poyo pe'ningkahoninko a'amu ahwomomjoso utimotasontifi Apiloham'njopo uhumati'mentohofohoho. Hwe ho'yango engo'njo huhwo poyo pe'ningkahoninko a'amu sohwa hwahomo ijopijisyahumentohofohoho. ²³ Oso hwe ho'yango engo'njo sohwo kako tikanomo nohumanto a'apaho tohino mikunimposo'nji humanto timo yokintahopo uhwonimentisoso Apiloham kengo nohopo nohumentaningki uhwononto Lasaloso'nji nohumentaningki uhwonimentisofoho.

²⁴ Oso hwe ho'yango engo'njo sohwo ose uhwononto johohom'no ulimento, Mpohwo Apiloham sohwaso, kiko ngkine'no hitoho wakilofono. Kiko Lasalos ngkiyepono filihwajo. Kako nopihwosi kakoe ajo'miyo mijo yomahwosi nje melanyopo ingo wantipeno. Ngko olohonta tohomo humanji tohino engo nimnantofoho. ²⁵ Ose ulahoninko Apiloham ulimento, Hwomuhwo, kiko huno wakiyono. Hohonta kiko songo humanji kiko yo'mayo yo'mayo wopingo'nohino tipema'motnno hwosoho. I, Lasalos sohwo kako yo'mayo wonyo'nohino tipema'mojo hweho. I olohonta Lasalos kako wopingo humentaningki kiko tohino'nji fosyohumahnno. ²⁶ Oso'nji nom'ne huno ole wakiyono. Nakwo'nji sekwo'nji ajwo lopo Anitu kako momonyo mikunimposo ho'nahumentiso weho. A'amu olo hohnta'ni humalofoso sekuyepono wose'mano likuji oso momonyo somo nomtihupekuji mose'mapitnehoho. A'amu sekwo'nji humalofoso oso momonyo homo somo nomtihupekuji hofiko nakuyepono mowekapifitnehoho.

²⁷ Ose ulahoninko hwe ho'yango engo'njo sohwo ulimento, Mpohwo hungkuno yokumpohn'nyo wakilimonne'no yohono. Kiko Lasalos sohomo nje mpo-hwoepono filihwajo. ²⁸ Oso hopo sopo nje ningkwahwosa aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa humalofo. Lasalos kako nje a'amu huhwo sohwaso olo ango tohino'njo lopono i'waho ito'no iyo'no hungkuno yokumpohn'nyo ulono. Hofiko olopo nopifitnoho.

²⁹ Ose ulahoningki Apiloham ulimento, Hofiko Mousesiye hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno hi'njo hwafoho. Oso hungkuno homo somo haloho upa'nife. ³⁰ Ose ulahoningki a'amu ho'yango'njo sohwo ulimento, O'o, Mpohwo Apiloham sohwo, hungkuno homo somo mupa'nifitnnehofo. I oso'no a'amu poyo sohwo songo nolikafihwosi hofikimo u'mahwoso'no hofiko simeho yiwolo'mo kukuji honingkano wonyomo hohujo ukinjaofantifeho. ³¹ Ose ulahoningki Apiloham ulimento, Hofiko Mousesiye hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno so'nji mupa'nifijo'manji a'amu poyo fihwo songo likafihwosi u'mahwosi hungkuno ulihwoso'no hofiko kakoe hungkuno homo simeho hi'ntnnono muyifitnnehofo. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyo somo wonyo imokiyo'ne hungkunofoho.
(Matiyu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

17 Jisas kakoe inomokomoyo sohwafo ulimento, A'amu Anituye hungkunomo simeho uyiwo'ningkohoho somo yo'mayo yahino wonyo yamofo ulohoho'neso nehopi i'mofaponefoho. I'mofapihwoso'no a'amu pi'ningoso wopiwesyantifeho. I oso'no oso a'amu nom'nihwo piwasio'ne yamofo ulohofoso sohwo tohino engo manefoho. Oso'no kako huno ito'no wasyofisyono. ² Oso hwe huhwo sohwo kako nje mehomi we'e sohomo yamofo mulohofe'njo sohonta a'amu kakoe ti'wangomo sojo mikunimposo ifakojujikujiji mijo ayomo ho'naofontifijontesi wopingo'nesohilo. Hwapingoso a'amu nje mehomi lohwafo piwasio'ne imokoso sohwo tohino mikunimposo manefoho. ³ Oso yahino hiso'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. Jije ningkwahwo wonyo kilohoho so'manji kiko oso yahino wonyo somne'no yoka uso. Ulohojo'no kako kakoe yahino wonyo somne'no simeho tango tipemahwosi oso wonyo somo wae yafo so'no kilihwoso'no kiko oso wonyo hiso wae hmmofo. ⁴ Sikuno anga'nohino fihumo kako kikimo wonyo ne'no kilohofontaningkuhwosi aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u ko imo'ningkuhwoso'no kako wonyo anga'no anga'no yoso somne'no, Tathwo kiko nje wonyo wae feenimofo, oeso ne'no kilontaningkuhwosi kiko kakoe wonyoso wae ne'no hmmofo.

Simeho hi'ntnnono uyo yahino hungkunofoho.

⁵ A'amu Anituye hungkuno lutihumiku'mofo syoho'njo (*apousel*) sohwa Jisasimo ulimentohofi, Nakwo simeho hi'ntnnono kijopalokuhwone somo kiko engo fonamojo. ⁶ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono montopantokuyohoho. Sekwo ngkimo nningkape-eso nihu'no we'e patnnyo uyo pa'ningo'manji sekwo oso iyo ipisayo'njo sohomo ole ulifijoso, Pmpongo hi'nji sokato lohohohoji mijo ayo nompilohofayo. Ose ulifijo'manji iyo huhwo sohwo kako sekwo mangomo haloho wasepo'

montonoho. I oso'no sekwo ngkimo mo'nningkapohiyohoho. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu syoho ulohofiyofe yahino ito'nohini so'ne hungkunofoho.

⁷ Hwe fihwo sekwo'njopo humaso sohwo kako syoho ulohofiyo hi'njo hwo'manji oso syoho ulohofiyo sohwo kako syohopo hwaho mno ijyotaho, yahu mokosyohumayotaho, u kako moi'wo ihwosi kako kakoe hwe engo sohwo'njopo i'mofaponto kako wopayo mijoho ko uyahoningki kako komo'no humahopihwosi wopayo manonehoho. ⁸ O'o, simo'mo kako kakoe hwe engo sohwo wosopayo ito'no esyohumahwosi kakoe he wopingo ihwosi wosopayo hiso iku'yopo ifosyalokumpehwosi hwe engo sohomo wosopayo uyimtonoho. Kakoe hwe engo sohomo wopayo moi'wo kaki'no uyihwosi kako tifi wanimontonoho. ⁹ Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyo huhwo sohomo kakoe syoho ito'no imentiso so'no isamoyoka ulimontolaho. O'o, awonoho. Hwapingoso kakoe syoho'nohinofoho lihwo isamoyoka mujo'njo uyimontonoho. ¹⁰ Oseso sekwo hoku yo'mayo hungkuno Anitu seloso somo sekwo ito'no ko iningfajoso sekwo huno ole fisyafihupmno. Nakwo Anituye syoho ulohofiyo hn'nwi nakwo ito'nohino'mahoho. Kakoe syoho iwo'ningkuhwone so'no nakwo yofe ho'nonemayoso peho'neto. O'o, nakwo syohofoho.

Hwe aho hufa'u hopi'nono uyo wonyo engo'njo sohwafo Jisas kako wopingo umokumentisofoho.

¹¹ Jisas kako Jelusalemne honingkano hwaho Someliya'nji Ngkalili'nji ne'no ajwopo simentisofoho. ¹² Kako anga fipo i'mofopahoningki hwe aho hufa'u hopi'nono uyo wonyo engo'njo sohwa Jisasimo honingkanopo uswo'nimentohofofoho. ¹³ Hofiko ikanopo lohofontifi Jisasimo joho mohm'no ulimentohofi, Jisas Hwe Engo sohwo, kiko nakumne'no hitoho wakilofono. ¹⁴ Ose ulahoningki Jisas hofikimo uhwononto ulimento, Sekwo nukuji a'amu tajo anga syoho'njo sohwafo sekwo a'apaho motakuji utihwamno. Ose ulahoningki haloho'no yontifi hofiko nowentifi hofikoe a'apahoso honingkano ajwopo wopingo umo'nimentisofoho.

¹⁵ Hwe fihwo hofiko'njo ajwo sopo humaso sohwo kakoe a'apaho wopingo honingkononto kako Jisasiyepono asomo umentisofoho. Kako mango engo lonto Anituye yofe ho'noma'mentisofoho. ¹⁶ Kako Jisasiyo u'manto hwahopo piwasio'nto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo simano mongkutofosyohumanto Jisasiyo isamoyoka engo ulimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwaho Someliyanta'ango hweho. ¹⁷ Jisas osohomo uhwononto ulimento, A'amu aho hufa'u hopi'nono sohwafo wopingo umokohono. Kiko'nohini ni'mahinoso nom'nihwa nti'mo humalofo. ¹⁸ Olo hwe lohwo kako a'amu Juta hwo'maho. O'o, temtifo kengo mta'ango hweho. Kako'nohino Anitumo isamoyoka ujo'ne asomo pisoso peho'neto. ¹⁹ Ose lon-

to ulimento, kiko nolikafohoji mpano. Kiko simeho hi'ntnnono ntapohino so'no jije a'apaho wopingo kumo'ningkohoho. Ose ulimentisofoho.

Anitu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayoso u'mofapmmontonoho.

(Matiyu 24:23-28, 37-41)

²⁰ A'amu Falisi fehohnjo sohwa Jisasimo ulimento-hofi, Anitu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo emokosyohumayo'ne sikunoso ntohonta u'mofapmmontolo. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayoso a'amu timo'nji muhwonifitnnehofo. ²¹ Sekwo ole malifitnnehofo. Ihwoni, Anitu kako kakoe a'amumo emokosyohumayoso olopo weho. U, nompwo weho. Ose malifitnnehofo. O'o, Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayoso simeho mo'mo wo'nnyoponoho. Sekwoe timo'nji muhwonifitnnehofo.

²² Jisas ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwa ulimento, Hwangku nom'ne sikuno i'mofapihwoso'no sekwo ole wohnnantifeho. Nakwo oso Hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohomo uhwonontane'no yihwono. Ose ko hningkuji sekwo muhwonifitnnehofo.

²³ Oso hohosohonta a'amu fehohnjoso ole woselantifeho, Ihwoni, oso hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohwo oso nompwo humaho. U, olopo humaho. Ose selikujono sekwo haloho upekutoho. A'amu huhwo sohomo nuhwoningkakutoho. ²⁴ Sekwo emta'mingo so'no huno seyohoho. Emta'mingo kako oso nompwo nta'ni yonto kako ahwomomo ifehu'mokosyahoningki a'amu hopi'nono timo uhwoniwon'ningkohohofoho.

Oso pa'nyoso oso Hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohwo kakoe pe-eso emta'mingo uhwoniwon'ningkuhwone pa'nyoso i'mofapihwoso'no sekwo uhwonifitnnehofo. ²⁵ I oso'no simo'mo oso Hwomu huhwo sohwo kako tohino engo umnososo a'amu olohonta humalofoso kakine'no hohujo ukinjimofantifeho.

²⁶ Oso a'amu hohonta Niwa'nji humamotofoso kako yofayokinomo humentiso sohonta yo'mayo yahino imotofo pa'ningoso oso Hwomu Anitu uhwasopo'mentiso sohwo poso sohonta a'amu humalofoso uyantifeho. ²⁷ Hofiko humamotofoso sohonta hofiko wosopayo'nji mijo'nji nonontifi ape ma'nimotofofoho. Oso yahino hiso ne'no mjimiwentaningkofi Niwa kako yofayokinomo noswahoningki mijo ifofayo engo yonto hwe hwoya'mi hopi'nonohinoso mijo mihulo'mentisofoho.

²⁸ Apilohamiye kami Lout sohwo humamojo sohonta a'amu humamentohofoso oso hiso pa'nyo imotofofoho. Hofiko nohumantifi yo'mayo wopayo mijo nontifi yo'mayo ho'yango mpe yontifi nom'ni hwamo hamniyoho mayo'ne ho'yango uyontifi hofiko wopayo syoho yontifi angoo molimotofofoho. ²⁹ Ose yontaningkofo sohonta Lout kako angoo Soutom uliko'manto angoo kengopo nowahoningki toho'nji sojo hwoyango hnnyo so'nji ahwomo mta'ni ifoyo hopa syonto hwe hwoya'mi hopi'nonohino somo wonyo imokumentisofoho.

³⁰ A'amu oso pa'ningo yontaningkuji oso hwomu Anitu

uhwasopo'mentiso sohwo utihwa'nyopo i'mofape so'no Anitu ujo wehontojwahumontonoho.

³¹ Oso sikuno homo somo utihwa'nyopo i'mofaposo sohonta a'amu fihwo kako angkuhwafopo humaso hwo'manji kako hwomu huhwo sohomo uhwoninkuhwosi kakoe angomjo ho'yango yo'mayoso mayoso'no huno mosyafisyonehoho. Oso pa'nyoso hwe fihwo syoho'mo humaso hwo'manji kako hwomu huhwo sohomo uhwoninkuhwosi kakoe angoponjo yo'mayoso mayoso'no huno mosyafisyonehoho.

³² O'o, sekwo Loutiye ape simne'no fisyafihupmno. Kako kakoe angoponjo yo'mayo so'no syafisyonto ikinjao'mentisoso sojo imo'nimentiso somne'no fisyafihupmno.

³³ A'amu olo hwaho loponjo humayo somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo kakoe fisyohumayoso moi'wo umo'nimontonoho. A'amu olo hwaho loponjo humayo somo aho mokemokosyohumunyo sohwo kakoe fisyohumayo neso wotipema'monte hweho. ³⁴ Ngko waselimonne'no yohono. Sekwo ito'no upa'nimno. Oso sikuno Hwomu sohwo poso sohonta hwe hufa'u hwa'u saho afapo fisyowentaningkohosisi Anitu nom'nihumo utimahwosi nom'nihwo wohumamontonoho. ³⁵ I a'amu hufa'u fa'u wopayo sihu kolofontaningkohosisi Anitu nom'nimo utimahwosi nom'nisi wohumamontonoho. [³⁶ I hwe hufa'u hwa'u syohopo lohofontaningkohosisi Anitu nom'nihumo utimahwosi nom'nihwo wohumamontonoho.]

³⁷ Jisas ose ulahoningki inomokomoyo sohwa nupa'nontifi Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo ose nalohinoso imo'nyoso ntipoo umo'nimontolo. Ose ulahoningkofi Jisas pahnnimo hungkuno ole ulimento, A'amu poyo pe'nyo sohwoe pijafoo wo'nnyo sopo yihuffo aji'mango oso hopoo sopo uhu'mokufitnnefoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwa hofiko Mpohumo jomo ne'no ujo'ne pahnnimo hungkuno ulimentisofoho.

18 Jisas kako a'amuso Mpohumo jomo ne'no ulikujiji piso'mo'nyo mmunyo'njoo iyo'ne pahnnimoo hungkuno ole ulimento, ² Angoo fipoo a'amuffo hungkuno mihwajiyoo'ne hwe engoo sohwo humunyofoho. Kako Anitu sohumne'no iyohoo munyoo'njoo yontoo a'amu somne'no hwotohoo fewo'ningkiso hweho. ³ Oso hopoo soppoo apiwojoo fisi kako humunyoponoho. Sikunoo engoo sopamoo kako oso hwe hungkuno ito'no mihwajiyoo iyo sohwoeponoo piwo'ningkisiyohoo. Ole ulimoojoo, Njoo mango sohwa hofikoo ngkimoo wonyoo wonimokantife'no yalokwofo. Oso'no kikoo ngkine'no hungkuno ito'no menihwajoo. ⁴ Ose ko ulahoningki simo'mo hwe engoo huhwo sohwo oso apiwojoo simoo ufo'mayoso ngkilahoo ko lonto tifi no'mo ole syafihu'mento, Ngkoo Anitumne'no iyohoo ko miyonjoo a'amumne'no hunoo mosyafisiyoo'njoo ko yonjoo ⁵ i oseso olo apiwojoo losi kako ngkimoo ne'no ni'mawo'nyosoo syohoo engoo ntopantokuso so'no ngkoo kakimoo ufo'ma'mo. Kakoo hungkunomoo ito'no womihwatimonnohoo. Kako ngkimoo sikunoo huhwo huhwi ni'mawo'nyoo ihwosoo nje a'apahoo wonyoo nimokonoho.

⁶Jisas ose ulonto ulimento, Oso hwe engo hungkuno mihwajjiyo syoho'njo wonyo sohwoe hungkuno haloho nto upa'ningkohoho so'no sekwo huno fisyafihupmno. ⁷Oso hwe wonyo sohwo ose imentiso so'no sekwo huno pipi seyohoho. Anitu kako kakoe a'amu uh-wosopo'mentisoso hofiko kakine'no jomo sikuno huhwo huhwi imingo'nji sikuno'nji uliwo'ningkohoho so'no kako hofikimo momuhwajjiyo uyimontolaho. I komo'no womuhwatimontolaho. ⁸Ngko sekumo waselimonne'no yohono. Anitu kakoe a'amumo komo'no womuhwatimontonoho. I oso'no oso Hwomu Anitu nihwosopo'mentiso sohwo'ni nopm'mo a'amu ngkine'no simeho hi'ntnnono ntopontaningkujo wasehonimonntaho.

Hwe Falisi sohwo'nji hwe nom'ne hamniyoho mayo syoho'njo sohwo'njiye pahnnimo hungkunofoho.

⁹A'amu fehohnjo hofiko hofikoe yahino wopingo somne'no hofikoe yofe ho'noma'nontifi a'amu nom'ne sohwanne'no wonyofoho liwo'ningkohoho somne'no Jisas kako olo pahnnimo hungkunolo ulimento, ¹⁰Hwe hufa'u hwa'u siko Anitumo jomo ulaho lonji Anituye tajo ango engo somo humentisiyefoho. Hwe fihwo kako a'amu Falisi hweho. Nom'nihwo kako hamniyoho mayo syoho'njo hweho. ¹¹A'amu Falisi huhwo sohwo kako nolohofonto kakoe simeho mo'mo ole hnnimonto, Mpohwo Anitu, ngko nom'ne a'amu pa'nyo hwoni'maho. Oso'no ngko isamoyoka kilalokweno. Hofiko yo'mayo hufo yontifi yo'mayo yahino ito'nohino somo miyontifi hofiko ape ito'no ma'nyo honingkano somo mtihupewo'ningkohofihwafoho. Ngko oso pa'nyo hwoni'maho. I ngko olo hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo pa'nyo hwoni'maho. ¹²O'o, ngko Sante huhwo huhwi sikuno hufa'u somo ngko wopayo manyo'njo humawo'ningkohe hwo'nyoho. Yo'mayo hopi'nonohino nomantneso ngko aho hofohu'nono hopi'nonohinoso mtihupo mtihupe lohofonji kenga'no kikine'no ho'nakisiyiwo'ningkohe hwo'nyoho.

¹³Ose ulontaningki oso hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kako kengopo lohofonto kako ahwomomo timo uhwoyoso wonimango'no ingku'no humanto kakoe swokinopo hwaningo pohn'nonto ulimento, Anitu ngko hwe wonyo sohwo'nne'no kiko hitoho wakilofono.

¹⁴Jisas oso pahnnimo hungkuno ulonto a'amu homo somo ole ulimento, Ngko waselimonne'no yohono. Oso hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kako Anitumo ose ulimentiso so'no Anitu kako uhwononto hwe wopingo hweho ulahoningki hwe huhwo sohwo kako kakoe ango pone'no asomo umentisofoho. I oso a'amu nom'ne Falisi sohwo ose'njo hwo'maho. O'o, a'amu kakoe yofe ho'noma'niwo'ningkiso sohomo Anitu kako monje uloho'montonoho. I oso'no a'amu kako kakoe yofe monje yahinuwo'ningkiso sohwoe yofeso Anitu kako woho'nima'montonoho.

Jisas kako mehomi we'e somo Anitu kako wopingo ulohoho'ne jomo ulonto mnokinopo aho ulonjimokumentisofoho.

(Matiyu 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵A'amu pi'ningo engoso hofiko hofikoe mehomi we'e somo Jisas mnokinopo aho ulonjimokonontifi motapmmtohofofoho. I oso'no Jisasiye inomokomoyo sohwa hofikimo ose uhwonontifi yoka ulimento-hofofoho. ¹⁶Yoka ulahoningkofi Jisas kako mehomi somo joho lutimanto inomokomoyo sohwo ole ulimento, Sekwo mehomi somo nopijumofikutoho. O'o, hofiko ngkiye pono wapife. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo imo'nifijo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo ito'no wohumantifeho. ¹⁷I hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo mmo'nyo'njo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo humayoso hopa'maho. Nihu'no awonoho.

Hwe yofe engo'njo yo'mayo ho'yango somo aho yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkiso sohwoe hungkunofoho.

(Matiyu 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸Hwe fihwo yofe engo'njo sohwo kako Jisasimo ole ulimento, Kiko Anituye yahino netihwawo'ningkohino wopingo hwoyoho. Ngko engolopohamo songo ne'no humayo yahinoso pipi tipema'mnehono. ¹⁹Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko wopingo hwoyoho eso peho'ne ntohino. Anitu kako'nohino wopingo hweho. ²⁰Kiko honingkano hungkuno so'no huno moi'wonoho. Ole nalohi, Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtihuposo'eno. Kiko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kiko yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. Kiko jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi finingkayo. ²¹Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohwo ole ulimento, Ngko hungkuno homo somo upa'nimopmmote sohwo'ni olohonta ne'no ose nohino iningkowalokweno. ²²Jisas oso hungkuno upa'nonto ole ulimento, Yahino anga'nohino somne'no kiko umofonyo yalokuno. Ole fiyo. Kiko jije ho'yango yo'mayoso a'amu mpe kilohofikujo'no kiko oso hamniyohoso nomahoji a'amu ho'yango ane somo yano ulofiyi. Kiko ose isoso kiko ahwomomjo ho'yango neso woma'monnoho. Ose yohoji kiko ngkimo tifi nningkape. ²³Ose ulahoningki hwe engo huhwo sohwo kako nupa'nonto simeho tango umentisofoho. Hwapingoso kako hamniyoho ho'yango yo'mayoso mikunimposo'njo hweho.

²⁴Jisas kako oso hwe huhwo sohwoe simeho tango uhwononto nom'ne a'amu somo ulimento, A'amu hamniyoho yo'mayo ho'yango aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'ningkohofoso hofiko Anitumo enjwa'mo humayo'neso syoho engo ifitnefeso. ²⁵Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyoso hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantoso sohwo Anitumo enjwa'mo wohumamo lihwosi yososo hopo'maho. O'o, kako

yahu sohwo yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yanggo engo'njo sohwo oseno yonefoho. ²⁶ Ose ulahoningki oso a'amu oso hungkuno hiso upa'nimentohofu so'no hofiko yomo yontifi ole ulohonimentohofi, Ose'manji a'amu Anitu'nji ango wopingo sopo songo ne'no humayo'neso tihwo woma'montolo. ²⁷ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Yo'mayo hopi'nono a'amu miyiwo'ningkiyohofoso Anitu yososo hoponoho.

²⁸ Ose ulahoningki Pita ulimento, Nakwo nakwoe angopo yo'mayo yo'mayoso uliko'mentani kikimo kiningkopalokuhwono. ²⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu hofiko Anitumo enjwa'mo wohu-manu hnnontife so'no hofiko hofikoe ango'nji ape'nji hamningkwa'wehwosanji, kaningkwowho'ya'u'nji kakoe mehomi'nji uliko'mapijo so'no ³⁰ Anitu kako hofiko ose uliko'mapijoso hofikimo yo'mayoso pi'ningo engo aku uyihwosi tifi no'mo kako hofikimo songo ne'no humayoso uyonefoho.

Jisas kako poyo imo'ningkuhwosi apa'no songo likafone so'no hungkuno ulimentisoso hufa'u sihune imo'nimentisofoho.

(Matiyu 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwo lutimanto ulimento, Upa'nimno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosontane'no yihwono. Oso hopo sopo yo'mayo hungkuno Anitu a'amumo uyahoningki limotofo sohwa ngko oso Hwomu Anitu nihwosopomentiso sohwo'nne'no mti'mokumentohofoso olohonta ne umo'nimontonoho. ³² Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofiko ngkimo a'amu temtitofo kengo sofe ahomo ho'nanihufitnnefoho. Hofiko ngkimo sitofo ntikuji ngkimo wonyo ntohofikuji memijo niyati'mopitnnefoho. ³³ Hofiko ngkimo impojonyo nifonjikuji wofonjonisyantifeho. Nofonjonisyikujo'no sikuno hufa'u sihune memjanimofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho. ³⁴ Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa oso hungkuno somne'no huno mummentisofoho. Hungkuno hwapingo ne so'no huno muyahoningki hnnimentohofi, Olo hungkuno loso fahosihwoyo hungkuno konelalofoho. Ose hnnontifi hofikoe hunoso mehohosusihumentisofoho.

Jisas a'amu timpin'nyo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Jisas kako ango Jelikou mofonepo i'mofiwahoningki hwe timpin'nyo sohwo oso honingkano momingopo humanto a'amu mta'ni hamniyoho yo'mayoso wolo-ma'mo lonto johu humalisofoho. ³⁶ Osopo humanto upa'nimentisoso a'amu pi'ningo engo ntohumpotopahoningkofi upa'nonto a'amu kako'njopo solohofamentohofu somo ulimento, Hofiko peho yalokwofo. ³⁷ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo kako posalofoho. ³⁸ Ose ula-

honingkofi kako johu mohm'no ulimento, Jisas, Ntefitiye Imu sohwo, kiko ngkine'no hitoho wakilofono. ³⁹ Ose ulahoningki a'amu simo'mo sapmentohofoso hofiko kakimo yoka ulontifi ulimentohofi, Mampi'nyo foyohumaho. Ose ko ulahoningkofi oso huhwo sohwo johu engo lonto apa'no ulimento, Ntefitiye Imu sohwo, ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁰ Ose ulahoningki Jisas kako nolohofaponto hofikimo ulimento, Oso hwe sohwo ngkiyepono fipemotapmno. Ose ulahoningki oso hwe timpin'nyo huhwo sohomo mofonepo uhwojawahoningkofi Jisas ulimento, ⁴¹ Ngko kikimo pipi ntohofu kiningkohoho. Ose ulahoningki kako ulimento, Hwe Engofo, ngko apa'no timo wahonimo. ⁴² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko timo fohonyo. Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no jije simeho hi'ntnnonohinoso wopingo kumokohoho. ⁴³ Jisas ose ulahoningki hwe huhwo sohwo timo komo'no hononto Jisasimo iningkawento Anitumo isamayoka engo ulimentisofoho. Hwe hwoya'mi ose uhwonontifi hofiko hopi'nonohinoso Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho.

Sakiyosiye hungkunofoho.

19 Jisas kako ango Jelikou sopo noswonto nom'ne ango pone'ento angkuhwafo ajwo sopo pasimentisofoho. ² Hwe fihwo kakoe yofe Sakiyos sohwo humunyoponoho. Kako hwe mnokino engo'njo hamniyoho mayo syoho'njo sohwo hamniyoho engo'njo hweho. ³ Kako Jisasimo uhwonimo lonto ko imentisoso hwe moya'mi pi'ningo engo hwe tifo huhwo sohomo hoholo hoholofo ulohofahoningkofi kako Jisasimo muhwonyo'njo yonto ⁴ kako a'amu pi'ningo homo somo nuyakolofonto hano kunto kunto'no fekwasi lohofonto iyo milontontanyomo kotasonto Jisas olopo pihwoso'no uhwonimo lonto humokehumantisofoho. ⁵ Jisas oso hopo sopo i'mofawento timo yokintahopo uhwoningsoso Sakiyos nohumentaningki uhwononto ulimento, Sakiyos, kiko komo'no fikitape. Ngko olohonta jije angomo wohumamonne'no yohono. ⁶ Ose ulahoningki Sakiyos kako komo'no welikofapi lohofonto simonyo yonto Jisasimo utimanto kakoe angomne'no ipemotawomentisofoho. ⁷ Hwe moya'mi ose ipemotawahoningki uhwonontifi sitofo ole mjalimimentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu honingkano wonyo'njo lohwo angomo wofosyawomonte'no yohoho.

⁸ Sakiyos kako Jisasi'njopo lohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko upa'nyo. Nje hamniyoho yo'mayo ho'yanggo so'nji ajwopo hotitohm'mo fehohnjo ngko mokosyohumam'mo fehohnjo ngko a'amu umofonyo yalokwofo somo uyimonnoho. U, ngko a'amu fihumo hwasyo hungkuno lutima'mentohe'manji olohumo ngko hwasyo hungkuno lutima'mentohe so'no yo'mayoso kakimo osofosofahu'no uyimonnoho. ⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ose lohino so'no nakwo huno ole nayohoho. Olo sikuno lomo olo ango lophonjo hwe moya'milofe honingkano wonyo somta'ni Anitu kako hofikimo nto isihutofomakwoho. Sakiyos huhwo

Apilohamiye imu hweho. ¹⁰ A'amufe Hwomu sohwo'ni olo a'amu olo pa'nyo wonyo honingkanomo humentaningkujo somne'no notipemahm'mo utimayo'ne pmmmentohe hwo'nyoho. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu syoho ulohofiyiwo'ningkohofoho sohwa hamniyoho ito'no mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 25:14-30)

¹¹ Oso hungkuno hiso nto upo'ningkahoningkofi Jisas kako ango Jelusalem mofonepo u'mofapmmonto yahoningki a'amu hopo sponjoso ole syafihu'mentohofi, Oso sikuno Anitu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo somo utihwa'nyopo ujo wehontojwahumonte'no yohoho. Ose syafihu'mentohofi so'no Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, ¹² Hwe engo fihwo kako ango ikano fipo uhwosi osopo a'amumo mokosyohumayo'ne yofe engo mahwosi kakoe angopo asomo wapmmntonoho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwo kako ango ikanopo wamonto imentiso sohonta kako kakoe syoho ulohofiyi aho hufa'u hopi'nonohino sohwo joho lutimanto hamniyoho aho sife hopi'nono kina aho sife hopi'nono kina hu'muyonto ulimento, Sekwo olo hamniyoho sejapohe loso'nji ngko nom'ne angopo nohumentani'mo sekwo nom'ne hamniyoho engo emafikujoso ngko hwangku wopihwonimo. Ose ulimentisofoho.

¹⁴ Oso hwe huhwo sohwo angoponjo a'amu fehohnjoso hofiko kakine'no nakwolaho lontifi kako nto womentisopo hwe fihwamo tifi iningkayo'ne olo hungkuno motayo'ne lihwatimentohofoso olenoho. Olo hwe lohwo nakwoe hwe engo humayoso nakwolaho. ¹⁵ Ose ko lihwojahoningkofi hwe huhwo sohwo yofe engo manto hofikimo mokosyohumayo'ne asomo pmmmentisofoho. Asomo noponto kako hamniyoho uyohojahamentiso syoho ulohofiyi sohwo hamniyoho alale kema'malofo uhwonimo lonto joho lutimamentisofoho.

¹⁶ Hwe nom'nehwo simo'mo u'manto ulimento, Hwe engofo, oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohino somta'ni ngko *tu hantilet* (200) kina ema'malefoho.

¹⁷ Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Kiko syoho nimokosyohumayo wopingo hwosoho. Kiko oso syoho kijapmmmentohe somo ito'no mokosyohumamahnno so'no ngko syoho engo wokijapmmo. Kiko ango aho hufa'u hopi'nonohino somo mokosyohumaho.

¹⁸ Ose ulahoningki nom'ne syoho ulohofiyi osofeponjo sohwo u'manto ulimento, Hwe engofo, kiko oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohino somta'ni ngko *wan hantilet* (100) kina ema'malefoho. ¹⁹ Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Ngko kikimo ango aho fehohnjo hopi'nonohinoso mokosyohumahnne'no syoho wokijapmmo.

²⁰ Ose ulahoningki syoho ulohofiyi nom'nehwo u'manto ulimento, Hwe engofo, oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohinoso olo'mo weho. Ngko hwapife we'e somo fosyofosyonji hiyaso'mo ho'nahumentohwe

wojolo'noho. ²¹ Hwapingoso ngko jije yahino so'no ngko huno niyohoho. Kiko hwe yokumpohn'nyo hwosoho. Yo'mayo nom'ne a'amu ho'nasyontifeso kiko mawo'ningkino hwosoho. Wosopayo nom'ne a'amu mofontifeso kiko ijiwo'ningkino. Oso'no ngko kikine'no iyoho nningkohoho. ²² Ose ulahoningki hwe engo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyi sohwo ulimento, Kiko syoho nimokosyohumayoso wonyo hwosoho. Kiko nje yahino so'no huno ko kiyahoningki kiko ngkimo ito'no mantoho'mmahnnno so'no ngko wonyo hwosoho kilalokweno. Ou, nehopi. Ngko hwe yokumpohn'nyo hwo'nyoho. Yo'mayo a'amu ho'nasyontifeso ngko mawo'ningkohono. Wosopayo nom'niywa hulontife somta'ni ngko ijiwo'ningkohono. ²³ Kiko nje yahino so'no huno ito'no ko kiyahoningki kiko a'amu hamniyoho mokosyohumayo sohwafe angomo mohohanisoyoso peho'no imahnnoto. Kiko osopo nje hamniyoho ho'nasyontentesi ngko asomo pm'mo nje hamniyoho somta'ni nom'ne hamniyoho honje i'mofaposo so'nji nto mahm'mnesohilo. ²⁴ Ose ulonto kako nom'ne a'amu kako'njopo humalohofontohofi sohwo ulimento, Sekwo oso aho sife hopi'nono kina olo hwe lohwo uyimentoheso nomafikuji oso hwe *tu hantilet* (200) kina mokosyohumasohumo umasimno. [²⁵ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Hwe engofo, kako *tu hantilet* (200) kina hi'njo hweho.] ²⁶ Ose ulahoningkofi hwe engo sohwo ulimento, Nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo ito'no upa'nimno. A'amu yo'mayoso ito'no mokosyohumawo'ningkohofoho somo ngko yo'mayo nom'neso uyimonnoho. A'amu yo'mayoso ito'no momokosyohumayo'njo yontoso sohuma'ni oso yo'mayo we'e kako mokosyohumasoso ngko woma'monnoho. ²⁷ Ose ulonto ulimento, Nje a'amu fehohnjo olo ango loponjoso ngko hofikimo umokosyohumayo'neso nakwolaho ntontifi nje mangohwa imo'nalokwofo so'no sekwo oso a'amu somo nutimotapikuji nje timo lopo fonjahumno. Jisas oso pahnnimo hungkunoso ulimentisofoho.

Jisas kako ango Jelusalem sponje'no hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'nonto humentisofoho.

(Matiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Joun 12:12-19)

²⁸ Jisas oso hungkunoso moi'wo ulonto Jisas Jelusalemne honingkanosiyo somo kako simo'mo nto simentisomo hofiko tifi iningkasimentohofohoho.

²⁹ Jisas kako oso hwofiki'nyo Oulifino liwo'ningkohofoho sopo ango hufa'u Mpetifase'nji Mpetani'nji mofone sopo nosi'mofonto kakoe inomokomoyo hufa'u sohwa'umo ole lihwatimento, ³⁰ Siko oso ango ne sopo u'mofahusisi siko oso kuso somo noswohosisi timo uhwonisoso ahwomo yahu *toungki* yoka'no ho'nawo'nyoso impe into'nowentaningkuhwosi uhwonanjyoho. Oso yahu songo imo'nimasoso a'amu mokehmunyofohoho. Oso yahu hiso fihutofomotapinyo.

³¹ Siko oso yahu hiso isihutofomahosiso'no a'amuso ole selikujo'no siko peho'no isihutofomasiyeto. Ose

selikujo'no siko ole ulinyo. Nekwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu lohumneno syoho weho, ose ulinyo.

³² Jisas ose lihwojahoningki siko nowenji yo'mayo Jisas luhwatimentisoso tipema'mentisiyefoho. ³³ Siko oso yahu huhwo sohunjo impe itolofontaningki oso yahu hofekwosa sohwa uhwonontifi ulimentohofi, Siko peho uyanjiyo'no itolofalokusiyoy. ³⁴ Ose ulahoningkofi siko ulimentisiyo, Nakwoe Hwe Engo kako olo yahu lohuno syoho weho. ³⁵ Ose ulonji siko oso yahu huhwo sohwo'nji Jisasiyepono motasimentisiyefoho. Siko sikoe manji'mofoso yahufe hohujopo pojisyahoningki Jisas oso hopo sopo kehumamentisofoho. ³⁶ Noposokehumaawento nowentaningki hwe moya'mi hofikoe hwapife Jisas kako hano wene honingkano sopo Jisasiye yofe ho'nomayo'ne hu'meehumentohofoho. Osopo Jisas kehumentanjo yahu sohwo hwotoho mjahmmiwomentisofoho. ³⁷ Jisas kako hwofiki'nyo Oulif Jelusalem mofone sopo i'mofaponto oso honingkano monje we sopo hwe moya'mi hofiko Jisasimo inomokoho'nawo'mentohofoso yo'mayo syoho wonyoangkafo Jisas imojo so'no syafisyontifi hofiko simonyo yontifi mango engo lontifi Anituye yofe ho'noma'mentohofoho. ³⁸ Mango mohm'no ole limentohofi,

Olo Hwe lohwo nakumo nemokosyohumayo'ne Anituye yokumpohn'nyo'nji palokuso lohwoe yofe woho'nomano.

Anitu kako nakwo hwahoponjo hwe moya'mi hn'nene'no simeho wopingo nejahopohoho.

Anitu yokintahopo humaso sohune'no yofe engo woho'nomano.

³⁹ Ose lontaningkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa hwe moya'mi pi'ningo'njo sopo lohofontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso hwe moya'mi kikimo inomokoho'nakuwotofo somo kiko yoka uso. ⁴⁰ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo upa'nimno. Hungkuno waselimonne'no yohono. Olo a'amulo hofiko mampi'nyo humantifijontentesi olo honingkano lophonjo sojolo mango engo likuji nje yofe ho'nonimafikutnnesohilo. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako pone engo Jelusalem sopo yo'mayo imo'none so'no humotaho limentisofoho.

⁴¹ Jisas kako Jelusalem u'mofawento pone hopo sopo kako uhwononto humotaho limentisoso ⁴² ole limento, A'amu Jelusalemjo soku, sekumo ito'no esehumajiyone yahinoso ko se'mahoningki sekwo hohujo ikinjafalokwofo. Oso'no yahino wopingo hiso hiyaso'mo wentaningkuhwosi sekwo motipihwonifitnnehofo. ⁴³ Sekwo upa'nimno. Hwangku sikuno nom'ne i'mofaposo somo sekwoe mango sohwa sekumo wosefonjano likuji sekikitofikujiki meku'mofasi lohofikujiki hofiko tojopo ko'mokwasokujiki nolikofaofikujiki ⁴⁴ sekwoe angofonjowonampekuji sekwo sekwoe mehomi hi'nji hokunonji nihu'nahone poyo moi'wo imo'nifitnnefoho. Sekwoe sokango so'nji sokilojo so'nji we'e huhwo kihn'naweso mokihn'nawenefoho. Hwapingoso oso

sikuno Anitu sefo'mayo'ne se'ma'maso sohonta sekwo yofe mihwofe'njo imalofo kuyoho.

Jisas kako Anituye tajo angog engo somo a'amu yo'mayo ho'yango somta'ni hamniyoho mayo yontaningkofo somo wae yao'mentisofoho.

(Matiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Joun 2:13-22)

⁴⁵ Jisas kako Anituye tajo angog engo somo noswonto a'amu ho'yango yo'mayoso hu'meesyontifi hamniyoho mentaningkofo somo wae yaofe syohoso ema'mentisofoho. ⁴⁶ Kako hofikimo ole ulimento, A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi, Olo nje angog loso Mpohumo jomo ujo'ne angogohoho. I oso'no nje angog loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawo'ningkohoho sohwa angog hopa imokalokwofo. Ose mti'mokumentohofoho ulimentisofoho.

⁴⁷ Ose imo'nimentiso so'no sikuno huhwo huhwi Jisas kako hwe moya'mimo Anituye tajo angog engo somo kakoe hungkuno lutihwamojofoho. A'amu tajo angog syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hofiko Jisasimo fonjasiyo'ne honingkano wotipemantife'no imentohofoho. ⁴⁸ Ose ko yahoningkofi hwe moya'mi hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nano mjalimumentohofi so'no hwe engo sohwa hofiko Jisasimo fonjasiyo'ne honingkanoso motipema'mmentohofoho.

Hofiko Jisasimo kakoe yokumpohn'nyo hwapingo so'no ulohonimentohofoho.

(Matiyu 21:23-27; Mak 11:27-33)

20 Sikuno fihumo Jisas kako Anituye tajo angog engo somo nohumanto hwe moya'mi somo kako Anitumo u'mayo yahino so'no hungkuno lutihwamentisofoho. A'amu tajo angog syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamentohofi huno'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hofiko Jisasimo u'ma'mentohofoho. ² U'mantifi ulimentohofi, Olo so'no fonaso. Kiko olo syoho iwo'ningkino loso tihwo kilimaso'no iwo'ningkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmmasoj'ni iwo'ningkinoto. ³ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko huhwo'ni hungkuno anga'no waselohonimonne'no yohono. Sekwo olo so'no ngkimo ntohoningkofo so'no ngko sekumo waselimonne'no yohono. ⁴ Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ma'mentisotaho. Hwahoponjo a'amu mta'ango ma'mentisotaho. ⁵ Hofiko ose upa'nontifi ole hnnimentohofi, Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho ulasoj'ni manji ole wonalimontonoho. Ose'manji sekwo Jouniye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyoj'nyo peho'neto. ⁶ I Joun kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo a'amu mta'ni ma'mentisofoho ulasoj'ni manji hwe moya'mi upa'ningkuji hofiko sojo wonefonjantifeho. Hwapingoso a'amu loso hofiko huno ole syofisyalokwofo, Anitu kako Jounimo hungkuno uyahoningki nalimentisofoho. ⁷ Ose hnnontifi Jisasimo ole

honingki a'amu huhwo sohwa hungkuno wopingo somne'no hofikoe simeho mo'mo pisopisaho lontifi mampi'nyo humamentohofofoho. Oseso oso a'amu hofikimo lihwatimentohofoho sohwa hofiko Jisasiye hungkuno somne'no hungkuno ito'no mihwajiyo'ne hwe moya'mife timopo makekutnesohilo.

A'amu Satiyusi sohwa Jisasimo a'amu poyo nope'non-tifi apa'no songo likafu so'no ulimentohofofoho.

(Matiyu 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ A'amu Satiyusi fehohnjo sohwa Jisasimo u'ma'-mentohofofoho. A'amu Satiyusi huhwo sohwa hofiko huno ole uyiwo'ningkoho, A'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko nihu'nahone pe'niwo'ningkohoho. Apa'no songo molikafe'nefoho. Ose syafisiyo'ningkohoho. ²⁸ Hofiko Jisasimo u'mantifi ole ulohonimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo hwo, Mouses nakumne'no hungkuno ole moti'mokumentono. Hwe fihwo kako ape nomahwosi kako mehomi motipemayo'njo sohwo poyo pe'ningkuhwoso'no oso ape hisimo koningkwa'wehwo nomahwosi kola'wehumne'no mehomi wotipemano. Mouses ose mti'mokumentisofoho. ²⁹ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa humamotofofoho. Tisimaso sohwo kako ape manto mehomi motipemaso sohwo poyo pe'nimentisofoho. ³⁰ Oseso koningkwa'wehwo aku'mu sohwo oso ape hisimo ma'mentisoso kako huhwo mehomi ane'njo pe'nimentisofoho. ³¹ Oseso oso ape hisimo hinjo huhwa ose'nohini ma'mentohofoso mehomi ane pe'nimentohofofoho. ³² Hwangku oso ape hisi poyo pe'nimentono. ³³ Oseso a'amu poyo pe'nyo sohwa likapijo sohonta tihwoe ape umo'nimontolo. Hofiko'nikwehwa aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa ape hisimo nto ma'mentohofofoho.

³⁴ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofoso hofiko ape ma'niwo'ningkohoho. ³⁵ I oso'no oso hwe moya'mi poyo pe'nifijoso apa'no songo likapijo hopaso apa'no likafikuji songo ne'nohino humafijo sohonta hofiko apa'no ape moma'nifitnefoho. ³⁶ Hofiko a'amu ahwomomjo pa'nyo nohumafikuji apa'no poyo mape'nifitnefoho. Anitu hofikimo poyo pe'nyo somta'ni ulikafoso so'no hofiko kakoe mehomi umo'nantifeho. ³⁷ Mouses huhwo kako a'amu poyo pe'nyo sohwa apa'no songo likafoso so'ne huno nafohoto'mentisofoho. Mouses kako oso iyo we'e toho ko nimentisoso yofoho miyo loho'nnyo somo uhwononto ulimento, Hwe Engo hwofilo'nnyo ne sohwo kako Apilohamiye Anituyoho. Kako Aisakiye Anituyoho. Kako Jekoupiye Anituyoho. ³⁸ Ihwoni. Mouses kako ole syafihu'mento, Apilohamja Aisakija Jekoupiya hofiko hohonta poyo ko pe'nimentohofoho sohwa songo humalofo so'no syafisonto oso hungkuno hiso limentisofoho. Anitu kako poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, songo humalofo sofe Anituyoho. Anitu kakoe timopo a'amu hopi'nonohinoso songo humalofo.

³⁹ Jisas ose ulahoningki a'amu fehohnjo honingkano hungkuno liwo'ningkohoho huno'njo sohwa Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, hungkuno wopingo nalohino. ⁴⁰ Ose ulontifi hofiko nom'ne hungkuno Jisasimo ulohonyo so'no iyoho imentohofofoho.

Jisas kako a'amu Falisi sohwo Kilais hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwati'mentiso sohumne'no ulohonimentisofoho.

(Matiyu 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Jisas a'amu Falisi sohwo ulimento, A'amu ole liwo'ningkohoho Kilais kako oso a'amu Anitu nakwoe hwahopo uhwati'mentiso sohwo Ntefit hwe yofe engo'njo hohonta hwaho mokosyohumamojo sohwo imu hweho. Oseso pipi liwo'ningkohoho. ⁴² Oso Ta'njo Iyoswo somo Ntefit ole limento,

Anitu kako nje Hwe Engo Kilais, Anitu nakwoe hwahopo uhwati'mentiso sohwo ole ulimento, Kiko nje aho anga sohohnta'ni foyohumaho.

⁴³ Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwo jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Ntefit ose limentisofoho. ⁴⁴ Oseso Ntefit kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwati'mentiso Kilais sohune'no nje Hwe Engo hweho limentiso so'no Kilais sohwo kako Ntefitiye imuhwo imo'nyoso pipilo.

A'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho huno'njo sohwafe yahino so'ne hungkunofoho.

(Matiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Jisasiye hungkuno upa'nontifi nohumentaningkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ole ulimento, ⁴⁶ Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho huno'njo sohwafe yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Hofiko hofikoe yofe engo somne'no hwapife sawemo yontifi honingkanopo emoyiwo'ningkohofofoho. Osopo emoyontaningkofi hwe moya'mi hofikimo uhwonontifi nakwoe hwe engo hwasoho uliwo'ningkohoho so'no umo'niwo'ningkisofoho. Oso'nji hofiko tajo anga somo a'amufe simanopo humayo'no umo'niwo'ningkisofoho. Oso'nji hofiko a'amu wopayo engo iloho yano sohonta epohumayo simo'mjo so'no umo'niwo'ningkiso hwafoho. ⁴⁷ Hofiko Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ko ulontifi hofiko apiwojo sofafe anga yo'mayo so'no wosemokosyohu-mano poji ulontifi anga hiso hofiko'ne nihu'nahone emawo'ningkohofihwafoho. Hwangku oso hwe huhwo sohwo tohino engo notipemapitnefoho.

Apiwojosi yo'mayo so'no umofonyo inyosi kako Anitumne'no hamniyoho ho'nahumentisofoho.

(Matiyu 12:41-44)

21 Jisas kako Anituye tajo anga engo somo ne'no nohumanto timo uhwonimentisoso hwe moya'mi hamniyoho engo'njoso hofiko Anitumne'no hamniyoho ho'nasiyo ipofu so'mo ho'nosyantaningkofi uhwonimentisofoho. ² Osopo uhwonimentisoso apiwo-

josi ho'yango anesi kako Anitune'no touya hufa'u'no-hino ho'nosyahoningki uhwononto ³Jisas kako a'amu kako'njopo lohofo somo ole ulimento, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Olo apiwojo losi kako hamniyoho ho'nasiyoso nom'ne a'amu ho'nasyohofo somo kakoe we'eso uyakolokwoho. ⁴Nom'ne a'amu hamniyoho ho'nosyalokwofoso hofiko hamniyoho engo mokosyohumunyofoho. Oso'no hofiko oso hamniyoho engo somta'ni Anitumne'no we'e'nohini ho'nosyalokwofo. Olo apiwojo losi kako hamniyohomo yo'mayo so'no nihu'no umofonyo inyosi kako hamniyoho mokosyohumunyosi hopi'nonohino Anitumne'no ho'nasyoho. Kako nom'ne hamniyoho wosopayo mpe-e'ne aniyoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Anituye tajo ango engo so'no tifi no'mo wonyo imo'none so'no hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵A'amu fehohnjoso hofiko tajo ango engo somne'no ole limentohofi, Olo tajo ango engo somjo sojo wonyoangkafoso hofiyofoho. Hwe moya'mi hofiko wokoso wonyoangkafo loso Anituye yofe ho'nomayo'ne yahumentohofoso somo uhwonontifi pisopisaho limentohofofoho. Ose lahoningkofi Jisas ulimento, ⁶Hwangku olo yo'mayo wopingo uhwonalokwofo loso wonyo umo'nimontonoho. Sojo anga'nohinoso nom'nepo kih'nawesoso awonoho. O'o, hofiko olo ango wopingo losomo mtihupekuji womehu'mmokwojantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako yo'mayo tango i'mofapone so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷Hofiko Jisasimo ole ulohonimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso yo'mayo hungkuno nalohinono ntohonta umo'nimontolo. Simo'mo peho i'mofapihwoso'no huno wonayimontolo. Oso yo'mayoso i'mofape-e'ne sikunoso we'eneponoho eso. Fonaso. ⁸Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, A'amu sekumo hwasyo hungkuno sejo so'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. A'amu pi'ningo engo i'mofapikuji, hofiko nje yofe ntikuji ole selfitnnefoho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Anituye sikuno mofonepo nto i'mofapohoho. Ose selikuji'no sekwo hofikoe hungkunomo iningkakutoho. ⁹Hwangku a'amu hwaho kengoponjo sohwa hofiko nom'ne hwahoponjo sohwanji ikujoho fongki'nyo'ne so'nji a'amu hwaho afaponjo sohwa ikujoho fongki'nyo'ne so'ntnne'no upa'ningkuji sekwo yomo ikutoho. Oso yo'mayoso simo'mo i'mofapihwoso'no sikuno ae'uyo imo'nyoso komo'no mmo'nonehoho.

¹⁰Ose ulonto ulimento, Hwangku a'amu temtitofo kengo sohwanji temtitofo nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'nifitnnefoho. I a'amu hwaho kengopon-ta'ango sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'nifitnnefoho. ¹¹Hwangku hwaho lopo hwomihwo mikunimposo pi'ningo engo i'mofaponefoho. Hwaho kengo kengo sopo mijoho engo i'mofapih-

wosi mnokino engo wotipemantifeho. Ahwomo sopo yo'mayo wonyo imo'ningkuhwosi nom'ne yo'mayoso ahwomo sopo i'mofapihwoso'no uhwoningkuji sekwo iyoho senonefoho.

¹²Oso yo'mayo noselohe sikuno somo m'mofopontaningkuhwoso sohonta sekwo nje yofe ulikuji'no hofiko sekumo aho sekekuji wonyo selohopitnnefoho. Hofiko tajo ango somo mesehumajikuji hungkuno mjaselikuji impo'angomo mintofasehufitnnefoho. Hofiko nje yofe monje yasiyo'ne a'amu hwaho mokosyohumayo yofe engo'njo sohwafe simanopono ipesemotawofitnnefoho. ¹³Oso nje yofe monje yasiyo'ne ko selohofahoningkuji sekwo hwe engo sohwafe simanopo lohofikuji ngko a'amu wonyo honingkano somta'ni isihutofomayo'ne pmmentohe sohwo'niye hungkuno sekwo ulifitnnefoho. ¹⁴Oso hohosohonta oso hungkuno hofiko mjaselikuji'no sekwo aku hungkuno ulifitnne so'no huno pi'ningo seyihwoloho. ¹⁵O'o, ngko'nohini sekwoe mangomo sekwoe hunomo hungkuno wopingo wosejapmmonefoho. Oso hungkuno sejapmme homo somo sekwoe mango sohwa hofiko nohnajikuji sekwoe hungkunomo monje maselohopitnnefoho. ¹⁶Sekwoe a'amu so'nji seloseningkwejamo nje yofe ulikuji'no hofiko sekwoe mango sohwafe ahopo mosehumojipitnnefoho. A'amu fehohnjo sekwo'njo hohnta'ni humalofo somo poyo semokufitnnefoho. ¹⁷Oseso hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikunimposo umnonefoho. Hwapingoso nje yofeso sekumo weho. ¹⁸Oso hohosohonta ngko hofiyo semokosyohumame-so sekwoe mnokino mta'ni mijiyo anga'nohino fihwo yofomahwosi moi'wo mmo'nonefoho. ¹⁹Yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo ngkine'no yokumpohn'nyo ne'no lohopyoso sekwo songo ne'no humayo'ne neso notipemapitnnefoho.

Ango Jelusalem wonyo imo'none so'no Jisas hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰A'amu ikujoho'njo sohwa hofiko ango Jelusalem sopo hofoyo syukujo'no sekwo uhwoningkuji huno ole seyonefoho. Ango Jelusalem wonyo imo'nyo'ne sikunoso mofone nto imo'ningkohoho. ²¹Oso hohosohonta a'amu hwaho Jutiya sopo humunyoso hofiko hwofiki'nyopono hiyaso komo'no sifitnnefoho. A'amu ango Jelusalem ne sopo humalofo soku sekwo nuliko'mafikuji kengopono kunto'no ufitnnefoho. A'amu ango Jelusalem mempo hohnta'ni humafijoso hofiko apa'no ango ne montimo mahufitnnefoho. ²²Oso sikuno somo a'amufe honingkano wonyo somne'no Anitu kako tohino uyone sikunofoho. Anituye hungkuno a'amu oso hiso'no mti'mokumentohofoso oso sikuno somo ne imo'nonefoho. ²³Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo sofantnne'no ngko hitoho ntokwoho. Hwapingoso oso sikuno homo somo olo hwaho lopo tango mikunimposo i'mofapihwosi Anituye simeho tohinoso oso hwe moya'mi somo u'manefoho. ²⁴A'amu fehohn-

jo hwakuhwajo'nji poyo imokuhwosi a'amu fehohnjo somo hofikoe mangohwa impe intofomotakuji angokengo kengopo uhumajonefoho. A'amu Anitumne'no nakwolaho lalokwofoso hofiko angokelo Jerusalem somo hwotoho fifitnnefoho. Hofiko hwotoho ne'no fentanngkuji hofikoe sikuno moi'wo imo'nonefoho.

Hwangku sohonta A'amufe Hwomu sohwo noponefoho.

(Matiyu 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ Jisas ose ulonto ole ulimento, Sekwo ahwomomo uhwonifijoso mofehi'nyo hamno hntokwaliyo sohwamo yo'mayo kengo kengo i'mofapihwaso'no uhwonifitnnefoho. Olo hwaholopo mijo ayo engoso yokengohoningkuhwosi a'amu hwaholopo mihupo mihupe lohofahoningkuhwosi a'amu hwaholopo ho'mo ho'mto'ango oso hiso uhwoningkuji hofiko iyoho mikunimposo unonefoho. ²⁶ Hwe moya'mi pi'ningo engoso hofiko olo hwaholopo yo'mayo imo'none so'no huno syafisyikujihofikoe simeho mo'mo iyoho mikunimposo ehumaningkuji timo hwafihwafe mokomayonefoho. Yo'mayo ahwomomjohntokwaliyo yomo yomo yahoningkuhwosi uhwonifitnnefoho. ²⁷ Oso hiso i'mofopahoningkuhwosi A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo'nji kako pomponahoenjo'ngi noponefoho. ²⁸ Hwangku oso yo'mayoso i'mofape-e'ne mofone imo'ningkuhwoso'no osohonta sekwo likafikujisekwo sekwoe mnokino likojwamohofikujiahwomomo uhwonimno. Sekwo honingkanowonyo somta'ni isihutofosemayo sohwo asomo setimayo'ne sohwo mofoneponoho.

Iyoswo songo inyo sohonta uhwoningkuji huno waseyono, Ifoyo wahu'montonoho.

(Matiyu 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Ose ulonto Jisas kako olo pahnnimo hungkuno ulimento Sekwo iyo mijisiyo somo uhwonimno. ³⁰ Iyoswo songo iningkisolosohwoningkuji ifoyo wahu'montonoho.

³¹ Oseso oso pa'nyoso yo'mayo somne'no selohe somohwoningkuji sekwo huno ole waseyono. Oso sikuno Anitu kako yo'mayo somo yokumpohn'nyo mokosyohumayo'ne sikunosomofonepo nto i'mofapohoho. ³² Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olo hwaholopo ne'no nohumentaningkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³³ Ahwom'o'nji hwaholopo moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nonefoho. Ne'no nowentihwonefoho.

Jisasiye a'amuso kakine'no ito'no hontohumayo'ne hungkunofoho.

³⁴ I oso'no sekwo ito'no fohontohumamno. Sekwo yo'mayo hwahoponjo so'no huno pi'ningo syafisyikutoho. Sekwo wosopayo engo ningkuji mijo yokumpohn'nyo ningkuji nonilohofikutoho. O'o, ngkine'no huno fisafisyikuno. Sekwo siki humayoso

wopingo'maho. O'o, sekwo oso pa'nyo humafijo'manji nje sikuno engo asomo pe-e'nesome tongo somne'no hmniwo'ningkiso hopaso wosema'montonoho. ³⁵ Oso sikuno i'mofapeso hwe moya'mi hopi'nono angomeemjohumalowotofo somo i'mofaponefoho. ³⁶ Sikuno engolopohamo sekwo ne'no fohontohumantokuno. Sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo sejapone'no jomo engolopohamo ulikuno. Sekwo ose ifijo'manji yo'mayo tango i'mofaposo somo uyakolofikujia'amufe Hwomu sohwo simanopo lohopitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

³⁷ Sikuno huhwo huhwi Jisas kako Anituye tajo angengosomo hwe moya'mimo Anituye hungkuno lutihwamojofoho. Oseso sikwo'miyomo kako oso hwofiki'nyo Oulif liwo'ningkohofosoposahofosyawo'mojofoho. ³⁸ Hwe moya'mi hopi'nonohinohofikokakoe hungkuno upo'nano lontifeso imingo ne'nji likafontifi Anituye tajo angengosomo humotofofoho.

Jutas kako Jisasiye mango sohwafe ahomo uyimo limentisofoho.

(Matiyu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Joun 11:45-53)

22 Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno iyoho humayo engosotimo'nimonte'no yohoho. Oso sikuno homosomo a'amu Jutasohofikowopayo ilohoyosengokafone so'nji miyo'njonyontifeso wopayofeejo'nohinimotofofoho. ² Oso hwe tajo angosyohojofeyofengojohosohwanji a'amu honingkanohungkuno lutihwamotofo sohwanjihofiko Jisasimofonjasiyo'nehoningkanosoko tipeentifi hofiko hwe hwoya'mi ikujohonafongkupitnno syafisyontifi iyohouningkahoningki ole hnnimentohofi, Nakwo Jisasimopipifonjasyanehwono. ³ Oso sikunosomo Seten kako Jutas Isikalijoutiye simeho mo'mo paswonto huno uyimentisofoho. Jutas huhwo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nonosife mta'ni hufa'uyo sohwa mta'ango hweho. ⁴ Jutas kako nowento oso a'amu yofengojohotajo angosyohojofesohwanji a'amu hwapife tifo'njo Anituye tajo angengosomohwontohumamotofo yofengojohosohwanjimomantohoningkanone'no tokoyo'ofomentisofoho. ⁵ Oso a'amu huhwo sohwa Jisasiye hungkuno upa'nontifi simonyoyontifi hofiko hamniyohoyone'ne'entifi hungkuno mti'tomentohofofoho. ⁶ Jutas kako enoulontokakohoningkanohofikoe ahomokumangkiyo'ne a'amu pi'ningomohumunyo sohontahoningkanotipeehumentisofoho.

Jisasiye inomokomoyo hufa'u sohwa'u oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo somne'no siko wosopayo ito'no esyohumamentisoyefoho.

(Matiyu 26:17-25; Mak 14:12-21; Joun 13:21-30)

⁷ Oso hohosohonta oso sikuno engo iyoho humayone a'amu Jutasohofikowosopayo ilohoinyosengomokamonnjofeejo'nohinimotofosikunosoi'mo-

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

fapmentisofoho. Oso sikuno homo somo hofiko yahu *sipsip* honiyo hoku'yopo ulohofone fonjohumotofo sikunofoho. ⁸ Oseso Jisas kako Pita'nji Joun'nji-mo lihwajonto ulimento, Siko nowehosisi sikuno engo iyoho humayo'ne somjo wosopayoso ito'no yasyohosi so'no nakwo wonano. ⁹ Ose ulahoningki siko ulimentisiyo, Nekwo nti'mo wesoyohumantayo'no kumo'ningkohoho. ¹⁰ Ose ulahoningki ulimento, Upa'ninyo. Ango engo spono nowehosisi hwe fihwo kako mitihwontoho'njo sohomo uswo'ningkohosisi siko kakimo iningkasohosisi anga kako swoso somo finingkasyinnyo. ¹¹ Siko noswohosisi anga kakwo'yohwo sohomo ole ulinyo. Nekwoe Lonetihwayo sohwo kako kikine'no hungkuno ole lehwojohoho. Ngko'ne anga nje inomokomoyo sohwanji sikuno engo somjo wosopayo ntipi wonantaneto. Ose lehwojohoho. ¹² Ose ulohosiso'no kako anga tokilonjwa'mo molinyo yokintahoponjo somo wosetihwamontonoho. Oso homo somo nakwoe wosopayo ito'no feesinyo. Ango homo somo epohumayo ijempoho yo'mayoso hi'njomnoho. ¹³ Jisas ose ulahoningki siko nowenji yo'mayo Jisas ulimentiso hopaso tipema'mentisiyefoho. Notipemanji siko wosopayo ito'no yahumentisiyefoho.

Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwo kakoe a'apaho'nji kakoe honiyo'nji nyo'ne uyimentisofoho.

(Matiyu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Koulin 11:23-25)

¹⁴ Oso wosopayo nyo'ne sikunoso nto i'mofopahoningki Jisas kako wosopayo nyo'ne ijempoho sponjo epohumayo sopo kakoe inomokomoyo *apousel* sohwanji humamentohofofoho. ¹⁵ Jisas nohumanto ulimento, Ngko ole'no nimo'nimojofoho. Ngko sekwo'nji olo Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo wosopayo wonantane'no yohono. Wosopayo noningkuhwasi tifi tohino engo woma'monnoho. ¹⁶ Sekwo nje hungkuno upa'nimno. Olo sikuno engo lomjo wosopayo niwo'ningkuhwone loso ningkuhwasi ngko olo hwaho lopo apa'no manimnehono. O'o, ngko poyo imo'ni'me'no olo sikuno engo lomjo wosopayo ningkuhwoneso ne u'mofapmmontonoho. Tifi no'mo Anituye a'amu kakimo enjwa'mo humafijo sohonta ngko olo sikuno lomjo wosopayo ningkuhwone hopa apa'no nononti'mnefoho.

¹⁷ Ose ulonto kako mijo nyo'ne noswanyo ipisayo mijo'njoso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto ulimento, Sekwo olo mijolo nomafikuji yano filofanimno. Ose ulonto ulimento, ¹⁸ Sekwo nje hungkuno upa'nimno. Olo mijo loso ngko manimnehono. Ngko ne'no manyo'njo humanti'me sohwo'ni hwangku Anituye a'amu kakimo enjwa'mo humafijo sohonta ngko apa'no nononti'mne hwo'nyoho. ¹⁹ Jisas ose ulonto kako wosopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwo hu'muyonto ulimento, Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. [Sekumo sefo'mayo'ne mtihupenji sejapohono. Tifi no'mo sekwo ole mjanimikuji ngkine'no fisyani'fisyikuno.

²⁰ Wosopayo moi'wo ningkahoningkofi kako wosopayo

uyimentiso hopaso kako mijo homo ose'nohini uyimentisofoho. Kako mijo uyonto ulimento, Olo ipisayo mijo noswanyo lo'mjo loso nje honiyofoho. Sekwo Anitu'nji mokotiku'nyo'ne yahino songo lomne'no sekwoe wonyomne'no mpe iyo'ne usihumahefoho.] ²¹ I uhwonimni. Olo a'amu nje mango sohwo ngkine'no tokoyo'ofyo yone lohwo'nji olo ijempoho lopo humalohwono. ²² I Anitu kako hohonta hungkuno mtito'mentiso hopaso ngko poyo umo'nimonne'no yohono. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwo tokoyo'ofyo ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. ²³ Ose ulahoningki hofiko anga'no anga'nohino sohwa humahningkofi, Oso yahino wonyo hiso tihwo ulohomonteto. Ose humahningkohofofoho.

Jisasiye inomokomoyo sohwa hungkuno toho pa'nyo ole hnnimentohofi, Nakwo yofe engo'njo nom'ni hwamo yakolo'nnyoso tihwolo.

²⁴ Jisasiye inomokomoyo sohwa hofiko oso hungkunoso hnnontifi hofikoe hungkunoso toho pa'nyo imo'ningkahoningki ole so'no yoka hungkuno hnnimentohofi, Nakwo yofe engo'njo nomihwamo yakolo'nnyoso tihwolo. ²⁵ Ose hningkahoningkofi Jisas ulimento, Hwe yofe engo'njo olo hwaho lopo a'amumo mokosyohumayo sohwa hofiko hofikoe a'amu somo syoho engo ko uyahoningkofi a'amu huhwo sohwa hofiko nakumo nefe'mayo'nefoho liwo'ningkohofofoho. ²⁶ I oso'no sekwo oso hopa ikutoho. O'o, a'amu ngko yofe engo woma'mo loso sohwo kako nom'ne a'amumo enjwa'mnohini wohumano. I kako nom'ne hwamo womokosyohumamo loso sohwo kako oso huhwo sohwafe syoho ulohofiyi hopaso umo'nono. ²⁷ Hwe engo simo'mjoso tihwolo. A'amu ijempohopo wosopayo niwo'ningkiso sohwo'laho. A'amu wosopayo iloho yonto uyiwon'ningkiso sohwo'laho. I a'amu ijempohopo humanto wosopayo niwo'ningkiso oso hweho. I oso'no ngko yofe engo'njo huhwo'ni oso hopa miyalokuyohono. O'o, ngko sekwoe syoho selohofiyi pa'nyo hwo'ni humaleno.

²⁸ Sekwo ngko'nji nohumentaningkofi yo'mayo tangoso ngkimo yamofotohofone'neso nu'mahoningki sekwo ngkimo manihwati'mofefoho. ²⁹ I oso'no nje Mpohwo kako ngkimo yo'mayo hopi'nonohino enjwa'mo ho'nanihumentiso so'no ngko huhwo'ni yo'mayoso sekumo enjwa'mo ho'nosesyalokweno. ³⁰ Oseso ngko yo'mayo somo mokosyohumentahoni'me sohonta sekwo nje epohumayo sopo nohumafikuji nje wosopayo'nji mijo'nji nifitnefoho. Sekwo ngko'nji nohumafikuji oso a'amu Isilael hofikoe temtitofa'ho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sofe hwe engo umo'nantifeho. Ose imo'ningkuhwoso'no sekwo hofikimo mokosyohumantokutnefoho.

Jisas kako Pitamo ole ulimento, Kiko ngkine'no hohujo ukinjanimo'monnoho.

(Matiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Joun 13:36-38)

³¹ Jisas Pitamo ulimento, Saimoun, Saimoun, kiko upa'nyo. Seten kako sekumo wonyo wasemokumonto

yalofoho. Kako sekwoe huno wopingo somo kehilo ehilofu waseloho'monte-e'no joho losetimalofoho. ³² Seten ose ko yontaningki ngko jije simeho hi'ntnnono ntopotokunoso poyo mape'nyo'njo yone'enji Mpohumo kikine'no jomo nto ulimaleno. Oseso kiko apa'no ngkimo nningkapohoji kiko jije ningkwahwasamo nifo'mahoji yokumpohn'nyo usofitofu. ³³ Ose ulahoningki Pita ulimento, Hwe Engofo, hofiko kikimo impo'angomo intofakohufijo'manji ngko huhwo'nonji untofaehufe. I hofiko kikimo poyo kumokufijo'manji ngko huhwo'nonji wemokufe. ³⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Pita, ngko olo hungkuno wakilimonne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo tosika yoka moho'nyo kuntoliyopo kiko ngkine'no mango hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho.

Yo'mayo hamniyoho ho'yo ifiki'yo hwakuhwajo so'ntnne'no hungkuno ulimentisofoho.

³⁵ Hohonta sekwo nje hungkuno lutihwayo'ne losehwatimentohe sohonta sekwo hamniyoho ki'yo'nji ifiki'yo'nji sifikwongofosyohwanji momotayo'njo imentohofofoho. Oso hohosohonta sekwo yo'mayo so'no umofonyo imentohofotaho. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Awonoho. Umofonyo mimmentihwonefoho. ³⁶ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, I olohonta kiko hamniyoho ho'yo hi'njo hwo'si'manji maho. I a'amu ifiki'yo hi'njo hwo'manji osenohini womano. I a'amu hwakuhwajo ane hwo'manji kako kakoe manji'mofo yajihwosi nom'ne a'amu mpe ikujo'no kako hwakuhwajo mpe uyono. ³⁷ Hwapingoso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa hofiko ngkine'no hungkuno ole mti'mokumentohofi, Hofiko kakimo utimafikuji a'amu wonyo hwanji mihumatipitne hweho. Oso hungkuno ngkine'no mti'mokumentohofoso ne umo'nimontonoho. Yo'mayo ngkine'no Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso olohonta ne umo'nimontonoho. ³⁸ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Hwe Engofo, kiko uhwo'nyo. Nakwo hwakuhwajo hufa'u mokosyohumalohwono. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hoponoho, ose ulimentisofoho.

Jisas kako iyo uyo syoho Ngketisemani sopo Anitumo jomo ulimentisofoho.

(Matiyu 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Jisas noswaponto kako oso hwo'fiki'nyo Oulif simojo sopo sahoningki kakoe inomokomoyo sohwa iningkamentohofofoho. ⁴⁰ Jisas kako oso hopo sopo imofawento kakoe inomokomoyo sohwo ole ulimento, Yamofu se'maso sohonta wonyo piwesyanoho likuji Anitumo jomo yokumpohn'nyo ulimno. ⁴¹ Ose ulonto Jisas hofikimo we'enepi nonje uliko'motamentisofoho. Sawemopo'maho. O'lo, a'amu sojo fonjontifi piwasyiwo'ningkiso hopa sopole humawento Anitumne'no hwomtame ulohofonto ole ulimento, ⁴² Mpohwo, kiko huno ole kiyoso'manji olo tango u'masoso ngko wae umo'mo. Huno ose kiyoso'manji olo tango

ni'masoso wae feenimofu. I, huno ose makiyo'manji wae yanimofohotoho. Jije hunomnohini finingkayo. Nje hunomo iningkahutoho. ⁴³ Ose ulahoningki a'amu ahwomo mta'ango sohwo u'manto Jisasimo yokumpohn'nyo usofitofu'mentisofoho. ⁴⁴ Jisas kako tango mikunimposo engo uyahoningki kako Mpohumo jomo yokumpohn'nyo ne'nohini ulontaningki kakoe a'apaho mta'ni wokino honiyo pa'ningo hwahopo lo'nimentisofoho.

⁴⁵ Jisas kako Mpohumne'no jomo moi'wo ulosojwamofonto nolikafonto kakoe inomokomoyo sohwafepono umentisofoho. Kako nu'manto uhwonimentisoso kakoe inomokomoyo sohwa saho foyowentaningkofi uhwonimentisofoho. Hofikoe simeho tango ifisyimofahoningki po'nifo imo'nontifi saho foyawo'mentohofofoho. ⁴⁶ Ose uhwononto ulimento, Sekwo saho peho'no foyawotofo. Filikapmno. Sekwo yamofu ne'masoso yahino wonyoso nopiwesyanoho likuji Mpohumo jomo ulimno.

Jisasiye mango sohwa kakimo aho ko'mentohofofoho.
(Matiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Joun 18:3-11)

⁴⁷ Jisas ose ulontaningki hwe pi'ningo engo sohwa Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Oso hwe Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somta'ango sohwo kako a'amu pi'ningo engo huhwo sohwo ipemotaponto Jisasiye huyo'mo nu'manto hinjoho uhu'nimentisofoho. ⁴⁸ Ose uhu'ningkahoningki Jisas ulimento, Jutas, kiko A'amufe Hwomu sohwo'nimo hinjoho nihu'ningkinoso nje mango hwamo ujo wehontojwanihumne'no lantohofohino.

⁴⁹ Ose ulahoningki Jisasiye inomokomoyo kako'nji humunyo sohwa yo'mayo imo'none so'no nuhwonontifi hofiko ulimentohofi, Hwe Engofo, kiko huno ole lakiyohoho. Nakwo olo a'amu lohwo'nyo hwakuhwajonji wofonjosyano. Huno ose lakiyohoho. ⁵⁰ Ose ulontaningkofi inomokomoyo fihwo kako oso hwe tajo ango syoho'njo sohwafe hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwoe aho anga sohohnjo haloho somo hwakuhwajonji loku'mentisofoho. Lojwahoningki halohoso piwahu'mentisofoho. ⁵¹ Jisas ose uhwononto ulimento, Oso yahino wonyoso olohonta foho'namopmno. Ose ulonto oso hwe huhwo sohwoe halohopo aho upm'mokahoningki halohoso wopingo umo'nimentisofoho.

⁵² Jisas wopingo ose umokonto kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Anituye tajo ango engo somo uhwontohumayo fefu tokuso'njo sohwafe hwe engo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hofiko kakimo aho ke-e'ne pmentohofu sohwo ole ulimento, Sekwo a'amu hufo iwo'ningkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajonji itokuso'nji lomotopalokwofo. ⁵³ Sikuno pi'ningo engo somo Anituye tajo ango engo somo ngko sekwo'nji nohumentaningko sekwo ngkimo aho maniko'mmentohofofoho. I oso'no olohonta Seteniye yokumpohn'nyo engo imo'ningkohoho. Oso'no sekwoe sikunofoho. Ose ulimentisofoho.

Pita ole limento, Ngko Jisasine'no huno maniyohoy-ohoho.

(Matiyu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Joun 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jisas ose ulahoningki hofiko Jisasimo aho kentifi ipemotawomentohofofoho. Ipemotawentifi hofiko oso a'amu tajo angosyoho'njosohwafewe engosohwoe angomo motahumentohofofoho. Pita hofikimo ko in-inkawomentisoso hofikimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisyohumuloho'miwesyofoho. ⁵⁵ Oso angohoposoponjo a'amuso tojo ajwosomotoho intofontifi humohumentohofofoho. Osopo Pita hofiko'njihumamentisofoho. ⁵⁶ Pita kako tipomponahosoponohumentaningki a'musyohoulohofiyo fisi kako Pitamo uhwononto ulimento, Olo hwe lohwo huhwo Jisasi'njihumawo'ningkiso hweho. ⁵⁷ Ose ulahoningki Pita ulimento, Olo a'mu losijawonoho. Ngkokakine'no huno maniyofoho. Ose ulimentisofoho. ⁵⁸ Hwangku we'enehi nohumantifi hwe fihwo kako Pitamo uhwononto ulimento, Kiko huhwosi kakoe a'amuhwosoho. Ose ulahoningki Pita ulimento, Olo hwe lohwo ngkokakoe a'amuhwoni'maho. ⁵⁹ Pita ose ulonto oso hoposopone'no nohumantaningki mofehi'nyosimo'me anganohino uyakolofosomohwe fihwo Pitamne'no hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, Hungkuno nehopi'nohin walimonne'no yohono. Olo hwe lohwo huhwo kako Jisasi'njihumawo'ningkiso lohwoikenoh. Kako Ngkalilinta'ango hweho. ⁶⁰ Ose ulahoningki Pita ulimento, Olo hwe lohwo kiko hungkuno lohinoso ngkohuno manyo'njyohoho. Ose ulontaningki tosikayokakunto'no honimentisofoho. ⁶¹ Ose honingkahoningki Jisasikako Pitamne'no ikinjamo lohofonto Pitamo uhwonimentisofoho. Pita kako Jisasiyehumanomohwononto oso hungkuno Jisas Pitamo ulimentisoso'no huno ikwesiyafihumentisoso olenoh. Olo sikwo'miyolomoyihufotosika yokamalontaningkuhwosohonta kiko Pita ngkine'no mangohufau'nehune ole walimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyofoho. ⁶² Pita kako huno ose syafisyonto kakomempowontokakoe yahinowonyo so'no simeho tango mikunimposoyahoningki humotahoengolimentisofoho.

Hofiko Jisasimne'no tikafo ujontifi kakimo ikujoho fongku'mentohofofoho.

(Matiyu 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ A'amu Jisasimo aho ko'mentohofosohwahofiko Jisasimne'no sitofo ulontifi ikujohofongku'mentohofofoho. ⁶⁴ Hofiko Jisasiyehimomohwapife kotijiswontifi ikujohofonjontifi ulimentohofi, Kiko huno hwapingo'njosohwositi hwo kufonjohoho. Kiko huno kisyo'manji oso hweho fonaso. ⁶⁵ Ose ulontifi hofiko sitofo mjalomumentohofofoho.

Hofiko 'kaunisol' sohwafe timopo Jisasimo nom'ne hungkuno ulohonimentohofofoho.

(Matiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Joun 18:19-24)

⁶⁶ Imingo ne mofehi'nyosi'mofape so'nji a'amu *kaunisol* sohwa uhu'mokumentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa fehohnjoso hofiko tajo angosyoho'njosohwafewe engohwafoho. Fehohnjoso honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohofihwafoho. A'amu sohwa hofiko hofikoe *kaunisol* sohwafe pono Jisasimo ipemotasontifi ole ulimentohofi, ⁶⁷ Kiko yolohofonaso. Kiko Kilais Anitu lokuhwatimentisohwosilaho. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngkoselimeso sekwo ngkimosimeho hi'ntnnono montapifitnehoho. ⁶⁸ U, ngkosekumo nom'ne hungkuno selohonimeso sekwo nje hungkunomo akumantifitnehoho. ⁶⁹ I oso'no olohnta'njisikuno engolopohamo memjaofihwosohonta A'amufehwomu sohwo'ni Anitu yomayo hopi'nonohinosomneyokumpohn'nyohwapingo'njosohwoe aho angasohohnta'ni wohumamonnoho. ⁷⁰ Ose ulahoningki ulimentohofi, Kikosohwosi, kiko Anituye Hwomu Nehwosilaho. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ose lohofoso ngkolo huhwo'nyoho. ⁷¹ Ose ulahoningki hofiko hnnimentohofi, Kakoe mangomta'ni nto upa'ningkuhwono. Nom'ne hungkuno pehofo upo'nanehwono. Awonoho. Nta'noho. Ose hnnimentohofofoho.

A'amu Jutaso hofiko hwe engo Pailotiye timo sopo Jisasimo hungkuno ulohonimentohofofoho.

(Matiyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Joun 18:28-38)

23 Oseso a'amu hopi'nonohinosonolikafontifi Pailotiyepono Jisasimo ipemotawomentohofofoho. ² Ipemotawentifi hofiko Jisasimne'no olo hwasyo hungkuno lomantifi mjalomumentohofi, Nakwo olo hwe lohumo uhwoniwon'ningkuhwoneso kakonakwoe a'amu somohwasyo honingkanomohpemetawowo'ningkiso hweho. Nakwoe hwe engo Sisa sohune'no hamniyohoho'nasiyiwon'ningkuhwone honingkano somowopijwonaomto iwon'ningkiso hweho. Kako ole hnniwon'ningkiso hweho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Ngko a'amu Jutafe Hwe Engo hwo'nyoho. ³ Ose ulahoningkofi Pailot Jisasimo ulohonimento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo hwsilaho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hungkuno hiso kiko nehopi lohino. ⁴ Ose ulahoningki Pailot kako a'amu tajo angosyoho'njosohwafewe engosohwanji hwe hwoya'mi hopi'nonohinoson'njimo ole ulimento, Ngkolo hwe lohunta'ni honingkano wonyomotipemahoyohono. ⁵ Ose ulahoningki hofiko mohm'no olo hwasyo hungkuno ulimentohofi, Olo hwe lohwo kakohwaho Jutiya so'meemjohwe moyamimohungkuno ulahoningki hofiko a'amu nakwoehwaho mokosyohumayohwamohwae weeofantife'no yalokwofo. Kako oso hungkunoso Ngkalilinta'angosone'no hwasyo mjalimopmmojoso ae oloponoho. Hwasyo ose ulimentohofofoho.

Heloutiye timopo a'amu hofiko Jisasimne'no hungkuno ulimentohofofoho.

⁶ Pailot kako oso hungkuno upa'nonto hofikimo ulohonimento, Olo hwe lohwo Ngkalilinta'ango hwolaho. ⁷ Ose ulahoningki hofiko hungkuno ulimentohofoso Pailot kako huno ole uyimento, Jisas kako oso hwaho Helout mokosyohumamojo soponta'ango hweho. Huno ose uyahoningki kako Heloutiyepono Jisasimo lihwatimentisofoho. Oso hohosohonta Helout huhwo'nji ango Jelusalem humamentisofoho. ⁸ Helout kako Jisasimo uhwononto simonyo imentisofoho. Hwapingoso kako Jisasimne'no yo'mayo hungkuno upa'nonto kako Jisas yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso ihwoso'no uhwonimo limojo hweho. ⁹ Oseso Helout kako yo'mayo hungkuno pi'ningo Jisasimo ko ulohoningkahoningki Jisas kako hungkuno mujofoho. ¹⁰ A'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jisasimne'no hungkuno yokumpohn'nyo mjalimimentohofofoho. ¹¹ Helout kakoe a'amu itokuso'njo sohwanji hofiko Jisasimo wonyo umti'mokontifi sitofo ulimentohofofoho. Oso'no hofiko hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwafe manji'mofo wonyoangkafoso a'amu oso homo somo uhwoningkuji tikafo ujiyo'ne ulohofihwajontifi Pailotiyepono asomo lihwatimentohofofoho. ¹² Hohonta Helouti'nji Pailoti'nji siko mangohwo pa'nyo humamojiyoso oso sikuno homo somo siko simeho afa inonji nje a'amuhwe hnnimentisiefoho.

Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo ko lonto Jisasimo fonjinto'ofasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Joun 18:39-19:16)

¹³ Oso'no Pailot kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hwe moya'mi hopi'nonohino somne'no luti-manto ¹⁴ ulimento, Sekwo olo hwe lohomo ngkiyepono ipemotapohofolo lohune'no sekwo ntohofi, Kako hwe moya'mife hunomo wonyo umokalofoho. Ose ntohofo so'no ngko oso hungkuno so'ne'no sekwoe timopo ulohoningkeso ngko kakoe honingkano wonyoso motipemahoyohono. O'o, sekwo upa'nimno. Sekwoe hungkunoso ne anefoho. ¹⁵ Helout kako ngkiyepono olo hwe lohomo asomo lihwatimaso so'no ngko huno niyohoho. Kako huhwo olo hwe lohwoe honingkano wonyoso motipemuyonto lihwatimaso hweho. Upa'nimno. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hune'no wofonjasyantanto. Awonoho. Wonyo ane hweho. ¹⁶ Oso'no ngko kakimo sohwe'nji ikujoho fonji'mo usihutofihwatimonne'no yohono. Ose ulimentisofoho. ¹⁷ [Oso humamotofo sohonta yahino oleso wo'nnyoponoho. Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno iyoho humayo engo uhwonimotofolo homo somo Pailot kako a'amu impo'angomjo fihumo isihutofihwatimojofoho.]

¹⁸ Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo limentiso so'no hwe moya'mi hopi'nonohino mango mohm'no ole ulimentohofi, Oso hwe sohomo fonjasyikuji Mpolapas nakuyepono fihutofihwatimno. Ose ulimentohofofoho. ¹⁹ Oso hwe Mpolapas huhwo sohwo kako a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji ikujoho fongki'nontifi hwe fihumo fonjahumentiso so'no hofiko impo'angomo uhumati'mentohofoho hweho. ²⁰ Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo lonto hungkuno apa'no ulimentisofoho. ²¹ I oso'no hofiko mango mohm'no uliwo'nimentohofi, Iyopo fonjinto'ofahumno. Iyopo fonjinto'ofahumno. ²² Ose ulahoningkofi Pailot kako hungkuno hufa'u sihune umono lonto ulimento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ngko olo hwe lohwoe wonyoso motipemahoyohono. Kako poyoso peho'no umonimontolo. O'o, ngko kakimo sohwe'nji ikujoho fonji'mo usihutofihwatimonne'no yohono. ²³ Ose ko ulahoningki hofiko nihu'no yokumpohn'nyo imo'nontifi fonjinto'ofasiyo'ne apa'no mango mohm'no ulimentohofofoho. Oso'no hofikoe mangoso Pailotiye mangomo hwotoho hmentohofofoho. ²⁴ Oseso Pailot hofikoe hungkunomo halo'no yonto Jisasimo fonjasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho. ²⁵ Oso hwe kako a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji ikujoho fongki'nontifi hwe fihumo fonjahumentiso so'no hofiko impo'angomo uhumati'mentohofoho sohomo Pailot kako isihutofihwatimentisofoho. I Jisas sohune'no hofikoe hungkunomo iningkawento Pailot kako kakoe a'amu itokuso'njo sohwafe ahomo hofinahumentisofoho.

Hofiko Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyomo fonjinto'ofahumentohofofoho.

(Matiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Joun 19:17-27)

²⁶ Hofiko Jisasimo ipemotawentifi hwe fihwo Saimoun ango Sailininta'ango sohomo aho ka'mentohofofoho. Saimoun huhwo sohwo kako syoho mta'ango sohwo angopono pontaningki hofiko Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyoso Saimouniye sangopo nitofiyahoningkofi kako intofonto Jisasimo tifi intofimjimentisofoho.

²⁷ Nto wahoningkofi hwe moya'mi pi'ningo engo hofiko Jisasimo iningkawentifi moya'mi fifa hofiko Jisasimne'no hitoho ulofahoningki humotaho limentohofofoho. ²⁸ Ose lontaningkofi Jisas kako ikinjamo lohofonto ulimento, Sekwo Jelusalemmjo moya'mi sofasi sekwo ngkine'no humotaho peho'no ntantikwofo. O'o, sekwo sekwo'ntnne'no sekwoe mehomi'ntnne'no humotaho engo filimno. ²⁹ Upa'nimno. Hwangku sikuno wonyo i'mofapihwoso'no ole lifitnnefoho.

Moya'mi hwonjo sofانji,
moya'mi yawoso mmo'nyo'njo sofانji,
moya'mi mehomi amno manyo sofانji,
hofiko simonyo uyife.

³⁰ Oso sikuno homo somo hwe moya'mi hwofiki'nyo engo somo ole ulifitnnefoho. Sekwo nakumo fikilopenahumno. I hwofiki'nyo we'e somo ole ulifitnnefoho. Sekwo nakumo fifehu'mokonesyohumamno. Ose uli-

fitnnefoho. ³¹ Hungkuno ole liwo'ningkohoho, A'amu olo wonyo loso iyo mijo'njo tipemapijo sohonta ifijo'-manji iyo yofoho imo'ningkuhwo'so'no pipi uyantifeto. Jisas kakine'no ose ulimentisofoho.

³² Hwe hufa'u honingkano wonyo imo'mojiyo sohwa'u Jisasi'nji fonjinto'ofasiyo'ne ipemotawomentohofoho. ³³ Oso hwofiki'nyo we'e yofe ole, A'momnokino Yokino Huyo'mango Pa'nyo'ponoho liwo'ningkohoho sopo i'mofawentifi osopo Jisasimo fonjinto'ofahumentohofoho. Oso hwe wonyo imojiyo sohwa'u'nji anga'nohino sohwo Jisasiye aho angahohnta'ni fonjinto'ofasyontifi nom'ne humo Jisasiye aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofoho. ³⁴ Hofiko Jisasimo fonjinto'ofosyahoningkofi Jisas kako Anitumo ulimento, Mpohwo sohwo'si olo wonyo ntohofantikwofo loso'no hofiko huno ito'no muyo hwafoho. Oso'no kiko hofikoe wonyoso wae yimofohoji hofikimo ufo'maho. Ose ulimentisofoho. Hwe itokuso'njo sohwa hofiko Jisasiye manji'mofo yo'mayoso tihwo tihwo manekiyohoho lontifi syohi'nyo yontifi oso syohi'nyo homo somo uyakolo'mentiso a'amu sohwo ma'mentisofoho. ³⁵ Hwe moya'mi hopi'nono hofiko nolohofontifi humuhwontohumantohofoho. Hwe yofe engo'njo sohwa hofiko Jisasimne'no sitofo ole ulimentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'ningkiso hweho. Oso'no kako Kilais Anitu uhwsopo'mentiso ne hwo'manji kako ufo'ma'nono. ³⁶ Ose lahoningkofi a'amu itokuso'njo huhwa sitofo ulontifi hofiko Jisasi'njo mofone sopo wentifi mijo yokumpohn'nyo mangkinyo'njo ifomokosyohumantifi, Mono. Mijo hmnyo, ulontifi ³⁷ ulimentohofi, Kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'ningkino nehwo'si manji kiko fo'ma'nyo. Sitofo ose ulimentohofoho. ³⁸ Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo kakoe mnokino'njo tojwa sopo iyoso hofojahumentohofoho. Oso iyoso homo somjo ifalifaliyoso olenoho. OLO HWE LOHWO A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO.

³⁹ Oso a'amu wonyo sohwa'u Jisasi'nji fonjinto'ofahumentohofoho sohwa'u nom'nehwo Jisasimo sitofo ole ulimento, Kiko Kilais nehwo'si manji kiko fo'ma'ningkohoji nekumo fefo'maho. ⁴⁰ Ose ulahoningki nom'nehwo upa'nonto yoka ulimento, Kiko pe'ningkino loso'no Anitumne'no iyoho makiningkoho liyohoho. Nekwoe yahino wonyo imotohwayo lomne'no tohino mahwoyo loso ito'nohinofoho. Olo hwe lohwo kako honingkano wonyo ane hweho. I oso'no nekwo tohino mahwoyoso kako'nji afa'no mahwono. ⁴² Ose ulonto kako Jisasimo ulimento, Hwangku kiko a'amumo mokosyohumayo'ne yofe engo majo sohonta kiko ngkine'no huno asyanifohujo. ⁴³ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini wakilimone'no yohono. Olo sikuno lomo kiko ngko'nji ahwomomjo anga wopingo *Palatais* sopo wohumantayoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako poyo imo'nimentisofoho.

(Matiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Joun 19:28-30)

⁴⁴ Hinjo ajwo kuntoliyopo sikuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji (3 *kilouk*) oso'nji apa'no longkoningkahoningki mofehi'nyo limentisofoho. ⁴⁵ Sikuno mjao'mentiso hohosohonta Anituye tajo anga engo somjo hwapife engo oso ajwo'ponjo anga we'e Anitu humayo'nefoho limotofo sopo hoku'yopo pmpilipeehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisimpo lohofonto hufa'u imo'nimentisofoho. ⁴⁶ Sisimpeehoningki Jisas kako mango mohm'no ole ulimento, Mpohwo, nje huyo'mangoso jije ahomo woho'nakohumne'no yohono. Ose ulonto kako poyo imo'nimentisofoho. ⁴⁷ Poyo imo'ningkahoningki a'amu itokuso'njo sohwafe hwe engo sohwo oso homo somo uhwononto Anituye yofe ho'nomanto ulimento, Ou, nehopi. Olo hwe lohwo kako honingkano wonyo ane hweho. Kako ito'nohino hweho. Ose limentisofoho. ⁴⁸ Hwe moya'mi hopi'nono oso hopo sopo lohofontifi yo'mayo imo'nimentiso somo timo humuhwontohumantohofoso simeho tango mikunimposo uyahoningki hofikoe anga pone'no humpo'mentohofoho. ⁴⁹ Jisasiye a'amu so'nji moya'mi Ngkalili nta'ni Jisasimo iningkamotofo sofanji kengo nompo lohofontifi yo'mayo imo'nimentiso somo humuhwontohumantohofoho.

Hofiko Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofoho.

(Matiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Joun 19:38-42)

⁵⁰ Hwe fihwo kakoe yofe Jousepiyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu Jutafe anga Alimateyanta'anga hweho. Kako hwe wopingo'nohini hweho. Kako *kaunisol* syoho'njo ko huhwo ⁵¹ kako oso wonyo hofiko Jisasimo uloho'mentohofoho so'no eno mujo'njo imentisofoho. O'o, kako oso hwe Anitu uhwatimo limentiso sohwoe pe-e'ne sikuno so'no hontohumamojo hweho. ⁵² Oso hwe huhwo sohwo kako Pailotimo u'manto Jisasiye pijafoso mayo'ne ulohonimentisofoho. ⁵³ Oseso kako Jisasiye pijafoso iyopo nta'ni nomanto hwapife halojo somo ifohumpo lohofonto sokimo a'amuhwa hofiko mti'mokumentohofoho somo ho'nahumentisofoho. Oso sokimo homo somo nom'ne a'amu poyo pe'nyoso moho'nasiyomnoho. O'o, songofoho. ⁵⁴ Oso sikuno Filaito somo hofiko sikuno iyoho humayo'ne yo'mayoso ito'no yasiyo'ne sikunofoho. Sikuno iyoho humayoso umonimonte'no yohoho. ⁵⁵ Oso moya'mi Ngkalili nta'ni Jisasimo iningkapmentohofoho sofa hofiko Jousepi'nji nowentifi Jousepi Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nosyahoningki humuhwontohumantohofoho. ⁵⁶ Osofa hofikoe anga pone'no humpo'mentohofoho. Nowentifi yo'mayo yo'mayo akino'njosu Jisasiye pijafoso ehulohofane'entifi ito'no esyohumentohofoho. Oso sikuno iyoho humayo somjo honingkano hungkuno limotofo hopaso hofiko iyoho humamentohofoho.

Jisas kako apa'no songo lika'mentisofoho.

(Matiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Joun 20:1-10)

24 Santemo ni'hu'no imingo ne'nji oso moya'mi hofu sofa hofiko Jisasiye pijafomo hwone mijo yo'mayo akino'njoso ehulohofu'ne ito'no nto esyohu-mamentohofoso hu'memantifi sokimo Jisas wentanjo sopone'no umentohofofoho. ² Oso sojo ewafoso sokimo mango sopo pijwahumentohofoso nohwosompo'nowentaningki uhwonontifi ³ sokimomo swontifi uhwonimentohofoso Jisasiye pijafoso motipihwonimentohofofoho. ⁴ Oso hiso'no hofiko huno pi'ningo engo syafisyontifi humentaningkofi hwe hufa'u hwa'u manji'mofo mofehi'nyo lawo'nnyo sohwa'u hofiko'njopo lohofahoningki ⁵ moya'mi sofa iyoho uningkahoningki hofiko ingku'ni ingku'ni lohofontifi humamentohofofoho. Hwe huhwo sohwa'u ulimentisiyo, Sekwo a'amu songo humaso sohune'no a'amu poyo pe'nimentohofu lohwafepono peho'ne tipmmopalokwofo. [Kako olopo mohumuyoho. Anitu nto uliko'maho.] ⁶ Kako hwaho Ngkalili humanto selimentiso hungkuno so'no huno apa'no fikwesafihupmno. ⁷ Ole so'no selimento, A'amufe Hwomu sohomo a'amu honingkano wonyo'njo sohwafe ahomo ho'nasyikujo'no hofiko iyo hwojiyafiku'nnyo somo fonjinto'ofasyikujo'no sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no apa'no songo likafone hweho.

⁸ Ose ulahoningki hofiko Jisas hofikimo hohonta ulimentiso so'no syafisyontifi ⁹ oso sokimo homo somo uliko'ma'mentohofofoho. Nuliko'mantifi hofiko Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nom'ne a'amu so'njimo yo'mayo so'no ulimentohofofoho. ¹⁰ Oso moya'mi hofu sofa ole fafoho. Maliya angu Makitolanta'angu si'nji Jouana'nji Maliya Jemisiye kona'wohisi'nji nom'ne moya'mi sofanji oso hungkuno hiso a'amu *apousel* sohwa ulimentohofofoho. ¹¹ Oso a'amu *apousel* sohwa hofiko moya'mi sofafe hungkuno somo upa'non-tifi ifofo hungkuno lohapohofu ose syafisyontifi hofiko simeho hi'ntnnono mummentohofofoho. ¹² I oso'no Pita kako nolikafonto sokimomo uhwonimo lonto hano kuntu kuntu'no ufeelo'm'mentisofoho. I'mofawento mempo hohnta'ni hwomtame ehumu lohofonto timo sokimomo'mo monje syuhwonihwojahusyoso hwapife halojo so'nohino wentaningki syuhwonihwojawento kakoe angu pone'no asomo ponto yo'mayo imo'nimentiso so'no huno pi'ningo engo humosyafisisofoho.

Hwe hufa'u hwa'u Emeyos honingkano sopo Jisasimo uhwonimentisiyefoho.

(Mak 16:12-13)

¹³ Oso sikuno homo somo hwe hufa'u hwa'u siko angu Emeyosine'no hano umentisiyefoho. Oso honingkano Jelusalem mta'ni angu ne sopo i'mofae so'no hano uyoso aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'no *kiloumita* foho. ¹⁴ Siko hano nowenji yo'mayo imo'nimentiso so'no humomjahnimihusiye foho.

¹⁵ Siko hungkuno mjohnnimiwentaningki Jisas kako huhwo siko'njo mofonepo nta'ni imo'noma lohofonto siko'nji humahwofofoho. ¹⁶ Jisas siko'nji ko wentifi siko Jisasimo yofe mihwofe'njo imentisiyefoho. ¹⁷ Jisas siki-mo ulimento, Siko peho hungkuno mjolimiwalokusiyo. Ose ulahoningki siko lohofu lohofonji simeho tango'njo sohwa'u simano upo'mentisiyefoho. ¹⁸ Hwe nom'ni-hwo kakoe yofe Kiliyoupas sohwo kako Jisasimo ulimento, A'amu angu kengu kengoponta'angoso Jelusalem uhu'mokumalofo sohonta humamahno sohwo si yo'mayo imo'nimaso so'no kiko huno makiyoho liyohoho. ¹⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Peho imo'nimasoto. Ose ulahoningki siko ulimentisi, Oso yo'mayo hopi'nonohino imo'nimaso so'no lalokuhwayoso Jisas angu Nasaletnnta'angu sohomo imo'nimasofoho. Anitu kakimo hungkuno uyahoningki nalimojo hweho. Yo'mayo imojo so'nji hungkuno limojo so'nji wonyoangkafofoho. Nakwo a'amu huhwo sohwi uhwonimentihwone hn'nonniji Anitu huhwo'nji wopin-gu hweho lalokuhwono. ²⁰ Nakwoe a'amu tajo angu syoho'njo sohwafe hwe engu sohwanji nakwoe hwe engu sohwanji hofiko hwe engu nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwafe ahomo ho'nohumalofihweho. Noho'nosyahoningkofi hofiko poyo umo'nono lontifi kakimo iyopo fonjinto'ofahumalofo hweho. ²¹ I oso'no nakwo huno ole: Oso hwe sohwo kako a'amu Juta hn'nimo a'amu aho yokumpohn'nyo nemokosyohu-mentaningkujo sohwa mta'ni isihutofonemayo'ne hweho. I osohonta oso yo'mayo imo'nimasoso sikuno hufa'u sihune memjao'masofoho. ²² Oso'no olo imingo lo'nji moya'mi fehohnjo nakwo'nji Jisasimo in-inkamotofu sofa hungkuno nelahoningkofi nakwo yomo engu ihwonefoho. Hofiko olo imingo lo'nji Jisasiye pijafu ho'nohumalofo sopo ²³ huno uhwonawentifi asomo nopontifi ole nalohofi, Nakwo a'amu ahwomo mta'angu sohwa'umo uhwoninkahoningkuhwo ni siko ole nalisiyo, Kako songu humaho. Ose nalohofu. ²⁴ A'amu fehohnjo nakwo'nji humantihwone sohwa hofiko Jisasiye pijafu ho'nohumalofo sopo uhwonowano lontifi umentohofoso moya'mi sofa uhwoninkahwofo hopa hofiko uhwoninkohofofoho. I oso'no hofiko Jisas sohomo muhwoninkiyohofu.

²⁵ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Siko huno ane hwahusoho. Siko a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofu sohwafe hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'no imasiyoto. ²⁶ Hofiko ole nalimotofi, Kilais kako simo'mo yo'mayo so'no tohino mahwosi tifi no'mo kako yofe engo'nji yokumpohn'nyo engo'nji mane hweho. Ose nalimotofofoho. ²⁷ Ose ulonto Jisas kako Mousesiye hungkuno mta'ni lomanto a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofu sohwafe hungkuno so'nji ulimentisofoho. Yo'mayo hungkuno kakine'no mti'mokumentohofoso Jisas sikimo lijumo'mentisofoho. Oso'no kako yoloho neso lutihwamentisofoho.

²⁸ Jisas kako ne'no lutihumuhwahoningki oso angu Emeyos siko wowanji imentisiyo sopo mofonepo i'mofawentifi Jisas kako hano ne'no wamonto ko yahoning-

ki ²⁹ siko hungkuno yokumpohn'nyo ulimentisi kiko nekwo'nji fesyohumaho. Mofehi'nyo waningku'nimon-to isoso we'enepe sikuno wonammontonoho. Ose ulahoningki Jisas siko'nji ango fihumo noswontifi humamentohofofoho. ³⁰ Oseso hofiko wosopayo nyo'ne epohumayo sopo humantifi Jisas kako wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto wosopayo hiso nokujonto sikimo uyimentisofoho. ³¹ Ose uyahoningki sikoe timo ehohosisyahoningki Jisasimo yofe uhwo'mentisiyefoho. Yofe uhwofahoningki Jisas kako imo'nao'mentisofoho. Nto imo'naofahoningki siko kakimo apa'no muhwonimentisiyefoho. ³² Ose yonji ole hnnimentisi, Nekwo kako'nji honingkanopo nopontani kako Anituye hungkuno yoloho neso le-etihwamopiso so'no nekwoe simeho wonyoangkafo emo'ningkisofoho.

³³ Ose hnnimentisiyo sohonta siko nolikafonji Jelusalemne'no asomo umentisiyefoho. Nowenji siko Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nom'ne a'amu hofiko'nji humamotofo so'njimo u'mahoningki ³⁴ hofiko sikimo ulimentohofi, Ou, nehopi. Nakwoe Hwe Engo nto liko'maho. Kako Saimounimo u'mahoningki Saimoun uhwo'ningkohoho. ³⁵ Ose ulahoningkofi oso hwe hufa'u sohwa'u sikimo yo'mayo honingkanopo u'ma'mentiso so'no ulonji ole ulimentisi, Jisas kako wopayo kujonto ejopahoningki nekwo kakine'no huno eisofoho.

Kakoe inomokomoyo sohwa hofiko Jisasimo uhwo'mentohofofoho.

(Matiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Joun 20:19-23; Apousel sohwafe Syoho 1:6-8)

³⁶ Hofiko oso hungkunoso hnnontaningkofi Jisas kako ajwo lopo nta'ni imo'noma lohofonto hofiko'njo ajwo sopo lohofonto ulimento, Simeho wopingo'njo fesyohumamno. ³⁷ Ose ulahoningki hofiko yomo yontifi iyoho uningkaningki hnnimentohofi, Pehotikeno. Mewosotikeno. ³⁸ Ose hnningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo yomo peho'no epemo'nawehofo. Sekwoe simeho mo'mo huno pi'ningo peho'no seyohoho. ³⁹ Nje sife aho nohoningkuji sekwo aho nipmmokumono. Ngkonoho. Ngko songo humaleno. Ihwoni. Mewoso sohwa hofiko a'apaho'nji yokino so'nji ngkimo nohoningkohoho pa'nyo'maho. O'o, mewoso yokino so'nji mikufu so'nji anefoho. ⁴⁰ Ose ulonto kako kakoe sife'nji aho'nji hofikimo utihwamentisofoho. ⁴¹ Ose uhwonontifi hofiko kakimo simeho hi'ntnnono muyilohwono ko syofisyontifi hofiko simonyo yontifi pisopisaha mjalimihwaningkofi Jisas ulimento, Sekwo wosopayo fiso olopo wo'nnyo hwasilaho. ⁴² Ose ula-

honingki hofiko inaniku iloho yahumentohofoso umosiyahoningkofi ⁴³ nomanto noningkahoningki hofiko kakimo timo uhwo'mentohofofoho.

⁴⁴ Ose uhwo'ningkahoningkofi kako hofikimo ulimento, Hohonta ngko sekwo'nji humanji ole selimentoho, Yo'mayo hungkuno Mouses ngkine'no mti'mokumentiso so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki ngkine'no limotofo sohwafe hungkuno so'nji a'amu ngkine'no Ta'njo Iyoswomo mti'mokumentohofoho so'nji oso hungkuno hopi'nonohino ngkine'no mti'mokumentohofoso ne imo'none so'no nto selimentohefoho. ⁴⁵ Ose ulonto hofikoe hunomo ehohosisyahoningki hofiko Anituye hungkuno ne so'no huno ito'no umentisofoho. ⁴⁶ Ole ulimento, Anituye hungkunoso ole nalohi, Kilais oso hwe Anitu uhwatimentiso sohwo tohino engo nomahwosi sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no kako poyo imo'nyoso sohwo songo wolika'montonoho. ⁴⁷ Oso hungkuno wopingoso a'amufe honingkanono wonyo somta'ni isihutofomayo'ne hungkuno loso ango Jelusalem sopo nta'ni ango'meemo motahumpekuji wolutihwafikufe. Hungkuno hiso olenoho. Anitu kako a'amumo wopingo ulohomentiso so'no a'amu hofikoe honingkanono wonyo somne'no nihu'nahone hohujo ikinjaofikujo'no Anitu hofikoe wonyoso wae umo'montonoho. ⁴⁸ Sekwo yo'mayo homo somo uhwo'ni motofo sohwaso oso hiso'no sekwo a'amu nom'nemo filutihwafikuno. ⁴⁹ Upa'nimno. Ngko sohwo'ni oso nje Mpohwo wosejapmonnoho selimentisoso sekuyepono wolihwatimonnoho. Sekwo olo ango Jelusalem lopo nohumentaningkuji ahwomomjo yokumpohn'nyoso sekumo wose'ma'montonoho. Nose'mahwoso'no oso hiso'nji nakwo nom'ne angopono wohumpehwano lifijo'manji noho fohumpekuno. Ose ulimentisofoho.

Anitu kako Jisasimo ahwomomne'no motasimentisofoho.

(Mak 16:19-20; Apousel sohwafe Syoho 1:9-12)

⁵⁰ Oseso Jisas kako hofikimo ipemotawento ango Mpetani sopo uhwojamentisofoho. Oso hopo sopo kakoe a'amu somo aho ulonjimokumentisofoho. ⁵¹ Ulonjimokukwato lohofonto hofikimo uhwo'ti'mofahoningki Anitu Jisasimo ahwomomne'no motasimentisofoho. ⁵² Hofiko Jisasimne'no hwomtame nto ulohofontifi hofikoe simeho wonyoangkafo'njohwa Jelusalemne'no asomo pontifi simonyo imentohofofoho. ⁵³ Hofiko sikuno huhwo huhwi Anituye tajo ango engo somo humantifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho.

Lukiye hungkunoso osohohonoho.

Joun

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo mofonepo (64) nto uyakolo'mentisopo Joun Jisasiye inomokomoyo sohwo olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Simo'mo olo Joun lohwo sohwo Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo hweho. Tifi Jisasiye inomokomoyo imo'nimentisofoho. Olo iyoswo loso Matiyu, Mak, Lukija mti'mokumentohofopa'nyo'maho. O'o, nom'ne kengofoho. Hwapingoso ole: Matiyu'nji Luki'nji siko iyoswo mti'mokiyoso Jisasiye hofiyakwosa mta'ni imentisiyefoho. Joun sohwo mti'mokumentisoso olenoho. Simo'mo ne'mo nakwoe hwaho'nji yo'mayo so'nji ane sohonta Kilais, Anituye Hungkuno sohwo, kako Anitu'nji humamentisofoho. Kako songo ne'no humawo'ningkiso hweho. (Oso hiso Joun sohe engo 1 honingkano we'e 1-2. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Joun peho'ne mti'mokumentisoto. Joun sohe engo 20 honingkano we'e 31 osopo Joun kako olo iyoswo hilo mti'mokonto ole limento: Ngko olo iyoswo mti'mokohe loso'no sekwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyimno. Kako Anituye Hwomu Ne hweho. Sekwo simeho hi'ntnnono uyifijo'manji songo ne'no humayo'neso wotipemantifeho. Joun mti'mokumentiso hungkuno hwapingo neso osohopeho. Oso'no iyoswo hiloso nakumo huno nafohotofo'neso olenoho. Joun mti'mokumentiso iyoswo hiloso Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho syafisyiku'ntnne'ento mti'mokumentisofoho. I oso'no nakwo iyoswo homo lomo atofolihwasi Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho lihwasinakwo kakimo tifi uningkohwano.

Songo ne'no humayo hwapingo sohwo a'amu imo'nimentisofoho.

1 Simo'mo ne'mo nakwoe hwaho'nji yo'mayo so'nji ane sohonta Kilais, Anituye hungkuno sohwo kako Anitu'nji humamentisofoho. Kako songo ne'no humawo'ningkiso hweho. Kako huhwo Anituyoho. ³ Anitu kakoe hungkuno sohwo'nji kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso mti'mokumentisofoho. Yo'mayo yo'mayoso nom'ne hwapingo mta'ango'maho. O'o, kako'nohini yo'mayoso hwapingo hweho. ⁴ Kilais kako songo ne'no humayo hwapingo sohwo kako songo humayo honingkano nejapmmentiso so'no kako nakwoe pomponaho hweho. ⁵ Oso pomponaho huhwo sohwo kako nakwo a'amu hopi'nonohino sikwo'mjoho'mo humentaningkuhwaso hn'nimo lonasiyo'ne hweho. Oso sikwo'mjoho hiso pomponaho huhwo sohwo mifehu'mokonasyonehoho. O'o, oso pomponaho huhwo sohwo ne'no noliwo'ningkuhwonefoho. ⁶ Anitu kako hwe fihumo uhwatimentiso sohwo kakoe yofeso Jouniyoho. ⁷ Joun kako oso pomponaho hiso'ne a'amu hopi'nonohino somo ujo'ne pmmentiso hweho. A'amu hopi'nonohinoso oso hungkuno homo somo upa'ningkuji simeho hi'ntnnono uyifitne'ento pmmentisofoho. ⁸ Joun huhwo sohwo kako pomponaho hwo'maho. O'o, Anitu kako oso pomponaho

hiso'no a'amu somo utihwayo'ne Jounimo uhwatimentisofoho.

⁹ Pomponaho ne hiso kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo honingkano netihwayo'ne lonasiyo'nefoho. Oseso Joun kako nohumentaningki oso pomponaho ne sohwo imo'nonto kako a'amumo honingkano wopingo utihwayo hweho. ¹⁰ Anitu kakoe hungkuno sohwo'nji olo hwaho loso mti'mokumentiso sohwo olopo nopahoningki a'amu olo hwaho loponjoso kakimo yofe muhwo'mmentohofofoho. O'o, muhwoso'njo yontifi monje yahumentohofofoho. ¹¹ Kako kakoe hwapingopo i'mofiwahoningki kakoe temtitofo a'amu Jutaso hofiko kakimo simeho muyo'njo yontifi hwotoho hmentohofofoho. ¹² I oso'no a'amu fehohnjo sohwa hofiko Kilaisimo yofe uhwofontifi kakoe hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. I a'amu hopi'nonohinoso hofiko Kilaisimo simeho unyo somo Kilais kako kakoe yokumpohn'nyo uyimentiso so'no Anituye a'amu ne umokumentisofoho. ¹³ Moya'mi sofa hofiko mehomi aswo mawo'ningkohofohopaso a'amu Anituye mehomi mmo'nifitnnehofo. O'o, a'amufe yokumpohn'nyo mta'ni u, a'amufe huno mta'ni a'amu Anituye mehomi ne imo'nyoso mmo'nifitnnefoho. O'o, Anitu kako huno ole syafihu'mento, A'amuso nje hwomumo simeho uyikujo'manji hofiko nje mehomi ne imo'nifitnnefoho. Ose syafihu'mentisofoho.

¹⁴ Anituye hungkuno hweho liwo'ningkuhwone sohwo kako a'amu imo'nonto Kilais huhwo sohwo nakwo'njo ajwo lopo humamentisofoho. Nohumanto

kako a'amu hn'nimo wopingo'nohini nalohofonto kako hungkuno ne'njo'nohini lonetihwamentiso hweho. Nakwo a'amu fehohnjo hn'nwi nakwo Kilaisiye yokumpohn'nyo engo somo uhwonontani kakoe yofe engo uhwo'mentihwonefoho. Oso yofe engoso yokumpohn'nyo engoso Anitu kakoe Hwomumo uya-honingki uhwonontani Anituye Hwomu anga'nohino hweho uhwo'mentihwonefoho. ¹⁵ Joun kako i'mo-faponto Kilais huhwo sohumne'no lijwao'mentisofoho. Ole lijwao'mento, Olo hwe lohumne'no ole nto selimentohefoho. Ngko simo'mo sekumo nto se'ma'mentohefoho. Tifi hwe nom'ne sohwo nose'mahwosi kako nje yofe engomo woniyakolo'montonoho. Hwapingoso ngko nje na'u aswo monimaso sohonta kako songo humamojo hweho. Kakoe yofe engoso ngkimo noniyakolofonefoho.

¹⁶ Kako nakumo wopingo nalohofoso hwapingo hweho. Oso'no nakwo wonyo'nohino ko hn'nimo kakoe wopingo'nohinoso nakumo wopingo ne'no ne'no nalohofiwo'ningkiso hweho. ¹⁷ Hohonta Anitu kako neyakwo Mousesimo kakoe honingkano hungkuno uyimentisofoho. Oso honingkano hungkuno homo somo a'amu nto'no miningkamentohofoso hofiko tohino engo tipema'mentohofofoho. I oso'no olohonta Jisas Kilais kako none'mahoningki kako honingkano neso nonetihwanto kako nakwoe wonyo somjo tohino nomanto kako wopingo'nohini nalohofiwo'ningkiso hweho. ¹⁸ Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi nakwo Anitumo muhwonyo'ne'nwoho. I oso'no Anituye Hwomu Anga'nohino sohwo kaningkwowho'nji nohmanji kako Anituye yahino ne so'no nakumo netihwawo'ningkiso hweho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo, kako hungkuno limentisofoho.

(Matiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-17)

¹⁹ A'amu Jutafe hwe engo Jelusalem humamotofo sohwa hofiko a'amu fihwamo Jounimne'no uhwatimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko tajo angosyoho'njo sohwanji a'amu tajo angosyoho'njo sohwo enjwa'mo syoho yiwo'ningkohofoho oso huhwo sohwa Lifaiyoho liwo'ningkohofoho, oso hwanji hofiko Jounimo nu'mantifi ulohonimentohofi, Kiko tihwosilo. Anitu kako kuhwosopo'mentiso sohwsilaho. ²⁰ Ose ulohoningkahoningkofi Joun kako hungkunoso hiyaso ho'nahumentiso'maho. O'o, kako yolohoso ole ulimmento. Oso hwe Anitu a'amu Juta sohwna'nimo nefo'mayo'ne nihwosopo'mentiso sohwni'maho. Ngko Kilaisini'maho. ²¹ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, I ose'manji kiko tihwosilo. Kiko neyakwo Ilaija kulaho.

O'o, Ilajani'maho.

Ose ulahoningki apa'no ulimentohofi, I kiko oso hwe engo sohomo Anitu hungkuno uya-honingkuhwosi wonalimonte'no hontohumalohwone sohwsilaho.

Ose ulahoningkahoningkofi ulimmento, O'o, ngko osoho hwo'ni'maho.

²² Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, I kiko tihwosilo. Noho fonaso. Oso a'amu nonehwatimalofo so-

hwamo kikine'no pehofo ulanehwono. Kiko kikine'no pehofo hnnalokuno.

²³ Ose ulahoningkofi ulimmento, Hohonta Aisaiya sohomo Anitu hungkuno uya-honingki limojo sohwo ole limento,

Hwaho a'amu mohumunyo sopo mampaho engo oleso noho'nonefoho.

Nakwoe Hwe Engo sohwo wone'ma'montonoho.

Kakine'no honingkano nto'no hmmopmno.

Oso hungkuno honingkano imofo'ne sohune'no Aisaiya hohonta limentiso ngkine'no limentisofoho. Joun ose limentisofoho.

²⁴ Oso a'amu Jounimo hungkuno ulohonimentohofohuhwo sohwo a'amu Falisi sohwa lihwatimentohofofoho. ²⁵ Hofiko Jounimo nom'ne hungkuno ulimentohofi, Anitu a'amu fihumo nefo'mayo'ne uhwosopo'mentiso Kilais sohwo kiko oso hwo'si'maho. Kiko Ilaija ki'maho. Kiko oso hwe engo sohomo Anitu hungkuno uya-honingkuhwosi wonalimonte'ne hontohumalohwone sohwo'si'maho. Ose'manji kiko hwe moya'mi somo mijo peho'ne kiyomalokuno. ²⁶ Ose ulohoningkahoningkofi Joun ulimmento, Ngko a'amu somo mijo'nohini kiyomawo'ningkohono. I oso'no hwe fihwo kako sekwo'njo ajwo lopo humaso sohune'no sekwo huno maseyo hweho. ²⁷ Ngko simo'mo se'ma'mentohefoho. Oso hwe tiffinjo yofe engo'njo sohwo kako nje yofe somo yakolo'nnyo hweho. Ngko hwe wonyo sohwo'ni oso hwe yofe engo'njo yokintahoponjo sohwoe yo'mayo momayo ulohofiyo'nohino hwo'nyoho. Joun ose ulonto kakoe yofe somo monje yahinimentisofoho. ²⁸ Joun kako oso Mijo Joutan hopo sopo a'amu mijo kiyoma'mojo sopo oso hungkuno hiso ulimentisofoho.

Jisas kako Anituye Yahu 'Sipsip' Pa'nyo hweho.

²⁹ Mo'ningkanta Joun kako uhwoningkisoso Jisas kako nto pahoningki uhwononto a'amu kako'njoponjo somo ulimmento, Sekwo uhwonimno. Olo hwe lohwo Anituye Yahu *Sipsip* Pa'nyo hweho. Hwapingoso kako nakwo hwe moya'mi hwahoponjo hn'nwiye yahino wonyo somjo tohino mayo'ne poyo imo'nyo'ne hweho. ³⁰ Olo hwe lohumne'no ngko ole nto selimalefoho. Ngko simo'mo sekumo nto se'ma'mentohefoho. Tifi hwe nom'ne sohwo nose'mahwosi kako ngkimo woniyakolo'montonoho. Hwapingoso ngko nje na'u aswo monimaso sohonta kako songo humamojo hweho. Kakoe yofe engoso ngkimo noniyakolofonefoho. Ose nto selimalefoho. ³¹ Hohonta olo hwe Anitu nakwoe hwahopo nefo'mayo'ne uhwatimentiso lohumo ngko huhwo'ni yofe mihwo'mmalefoho. I oso'no kakoe honingkano ito'no esyohumayo so'no ngko a'amu Juta somo mijo kiyomawo'ningkohe hwo'nyoho. Oso'no olo hwe lohwo i'mofapihwoso'no hofiko kaki-mo yofe uhwofantifeho. Hofikimo itihwayo'ne hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

³² Joun kako uhwonimentiso so'no oso a'amu huhwo sohwo ole ulimmento, Ngko nuhwononji ole uhwonimalefoho. Anituye anga ahwomo mta'ni kakoe

Towahuno Wopingo yihufo ntolofiyo pa'nyoso noponto olo hwe lohomo nto kehumahoho. ³³ Oso hohosohonta ngko oso hwe huhwo sohumne'no huno manimmasofoho. I oso'no Anitu kako a'amumo mijo kiyomayo'ne lonihwatimentiso sohwo ole ntimento, Hwangku kiko Anituye Towahuno Wopingo ahwomo mta'ango nopihwosi hwe fihumo kehumaso sohumo uhwoningkohoji kiko huno ole wakiyono. Kiko a'amumo mijo kiyomam'ntnno hopaso oso hwe huhwo sohwo kako nje Towahuno a'amumo uhula'mo'montonoho. ³⁴ Ose ntimentiso so'no olhonta ngko nuhwononji ole selalokweno. Olo hwe lohwo kako Anituye Hwomu hweho. Joun ose ulimentisofoho.

Jisas kako'ne inomokomoyo simo'mjo osofosofahu'nohino sohwamo ma'mentisofoho.

³⁵ Mo'ningkanta Jounjanji kakoe inomokomoyo hufu'no sohwa'u'nji nohumantifi Jisasimo uhwonimentohofofoho. Jisas kako hano emoyontaningki Joun kakoe inomokomoyo sohwa'umo ole ulimento, Siko uhwoninyo. Oso hwe sohwo kako Anituye Yahu *Sipsip* Pa'nyo sohwo a'amufe wonyo somjo tohino mayo'ne poyo imo'nyo'ne hweho. ³⁷ Joun ose ulahoningki siko oso hungkunoso upa'nonji Jisasimo tifi iningkamentisiyefoho. ³⁸ Jisas kako ikinjaofonto uhwoningkisoso siko nto iningkopahoningki uhwononto ulimento, Siko peho'no wotipeenji hwahusilo. Ose ulahoningkahoningki siko ulimentisiyo, Hwe Engofo, kiko Anituye hungkuno naliwo'ningkino sohwo, kiko ango ntipo humawo'ningkino hwasilo. ³⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Siko uhwonanji'manji e'wano. Noho fipinyo. Ose ulonto Jisas kako sikimo ipemotowahoningki siko Jisas humawo'ningkiso ango somo uhwonimentisiyososo opo kako'nji humamentisiyefoho. Hwapingoso mofehi'nyo akupo'nyo (4 *kilouk*) sikuno so'njoho. ⁴⁰ Oso hwe hufa'u sohwa'u Jouniye hungkunomo upa'nonji Jisasimo iningkawomentisiyo sohwa'u anga'nohino sohwo kakoe yofeso Entiluyoho. Saimoun Pitafe koningkwa'wehweho. Nom'nihwo ngko Joun'ni olo hungkuno loso mti'mokalokweno. ⁴¹ Entilu kako komo'no nowento kola'wehwo Saimounimo tipihwononto ulimento, Nakwo oso hwe Anitu nefe'mayo'ne uhwasopo'mentiso sohumo nto tipihwoningkuhwono. Kako Kilaisiyoho. ⁴² Entilu ose ulonto kako Saimounimo Jisasiyepono ipemotowahoningki Jisas kako nuhwononto Saimounimo ulimento, Kiko Saimoun sohwo Jouniye hwomu hwasoho. Yofe songo womeekilimo. Sifas kiyoho. Ose ulimentisofoho. Oso Juta sohwafe hungkuno Sifasiyoho Ngkilik hungkunoso ole Pitafoho. Hungkuno hwapingo neso sojo hweho.

Jisas kako Filipi'nji Notaniyel'njimo nningkapinyo ulimentisofoho.

⁴³ Mo'ningkanta Jisas kako hwaho Ngkaliline'no wamonto kako Filipimo uswo'nonto ulimento, Kiko ngkimo nningkape. ⁴⁴ Filip kakoe pone Mpetisaitanta'ango hweho. Oso ango hopo sopo siko'nikwa'i Entilu'nji

Saimoun'nji humamojiyoponoho. ⁴⁵ Filip kako Notaniyelimo tipihwononto ulimento, Oyomo. Hohonta Mouses kako Anituye honingkano hungkuno mti'mokonto kako hwe fihwo Anitu nefe'mayo'ne uhwasopo'mentiso so'no mti'mokumentisofoho. A'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwantne'no olo hwe huhwo sohumne'no ifalifaliyo mti'mokumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohumo ngko nto tipihwoningkohono. Kako Jisas sohwo pone Nasaletnnta'ango hweho. Jousepiye hwomu hweho. Oyomo. Uhwonayo. ⁴⁶ Ose ulahoningki Notaniyel ulimento, O'o, a'amu Nasalet sohwa wopingo hwa'maho. Hwe wopingo oso ango sopo nta'ni pipi imo'none. Ose ulahoningki Filip ulimento, Oyomo. Hungkuno nehopi kilalokweno. Kiko uhwona.

⁴⁷ Notaniyel kako Jisasiyepono pontahoningki Jisas kakimo uhwononto nom'ne a'amu somo kakine'no ulimento, Sekwo oso hwe sopalokunjo sohumo uhwonimno. Oso a'amu Isilael sohwo wopingo'nohino hweho. Kako hwasyo honingkanoso ane hweho.

⁴⁸ Jisas ose ulahoningki Notaniyel kako nupa'nonto Jisasimo ulohonimento, Kiko ngkine'no huno pipi kiyahoningki nohonima'ningkohino. Ose ulohoningkahoningki Jisas ulimento, Jije angomo'mo kiko iyo fisayo pmpongo somo nohumentaningki Filip kako mokohontaningki ngko kaki'no kohonima'ningkohefoho.

⁴⁹ Ose ulahoningki Notaniyel ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, hungkuno lonetihwayo sohwo, kiko Anituye Hwomu hwasoho. Kiko nakwo Isilael sohwo'niye Hwe Engo Ne hwasoho. ⁵⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko fisayo pmpongo somo nohumentaningki kohononji kilohe so'no kiko simeho hi'ntnnono ntapohino so'no hwangku yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ningkiyohofoso ngko i'me'no kiko uhwonimonnoho. ⁵¹ Ose ulonto a'amu hopi'nonohino somo ulimento, Hungkuno nehopi selalokweno. Ahwomo nohwosompo'nawehwosi Anituye a'amu ahwomomjo sohwa Ngko A'amufe Hwomu nihwasopo'mentiso sohwo'niyepono nopikui nosikui yontaningkuji sekwo uhwonifitnefoho. Ose ulimentisofoho.

Ango Kana sopo hwe fihwo kako ape ma'mentisofoho.

2 Sikuno hufa'u sihune memjaofahoningki oso hwaho Ngkalili ango Kana sopo hwe fihwo kako ape mayo'ne sikuno somo kakoe a'amu uhu'mokufitne'ento joho ulimentisofoho. Oso ape mayo'ne ango homo somo Jisasiye kona'wohi humamentisofoho. Jisas kako'nji kakoe inomokomoyo sohwonji hofiko'nji uhu'mokumentohofofoho. ³ Oso hopo sopo a'amu pi'ningo engo uhu'mokumentohofoso hofiko oso ape mayo somjo ipisayo mijo pompenjiyo *wain* iso moi'wo nto naofahoningkofi Jisasiye kona'wohi Jisasimo ulimento, Hofikoe mijoso moi'wonoho. ⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Na'u, kiko ngkimo peho'no nthino. Nje yokumpohn'nyo a'amu somo ujo ehontojwasiyo'ne sikunoso mmo'nyofoho. ⁵ Ose ulahoningki kona'wohi oso a'amu ango homo somjo syoho ulohofiyoso

hwamo ulimento, Jisas kako sekumo yo'mayo peho peho'ne selihwoso'no u, sekwo haloho'no fiyimno. Ose ulimentisofoho.

⁶ Oso angoo hopo sopo hwakwontoho engo aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino wo'nnyoponoho. Oso hwakwontoho engo hiso a'amu Jutaso hofikoe yahinoso ole aho mijo yatijuyo'ne hungkuno wo'nnyofoho. Oso hiso olenoho. Nakwo oso honingkano hungkuno homo somo ito'no iningkowalokuhwone so'no nakwo hn'nwi honingkano wonyo ane'nwoho. Ose syafihu'mentohofoho. Oso'no hwakwontoho mijo ihm'mofahinyoso oso angoo homo somo wo'nnyoponoho. Oso hwakwontoho mikunimposofoho. ⁷ Jisas kako syoho ulohofiyoo sohwa ulimento, Sekwo hwakwontoho somo mijo mangonepo fihm'mopmno. Ose ulahoningki a'amu huhwo sohwa hofiko mijo mangonepo ihm'mo'mentohofoho. ⁸ Moi'wo ihm'mofahoningkofi Jisas ulimento nosisyasyikujoo nomotakujoo oso wosopayoo mokosyohumayoo nongkumoo uyimno. Ose ulahoningki hofikoo sohumemotamentohofoho. ⁹ Oso hwe engo wosopayoo mokosyohumayoo sohwo oso mijo hiso muningkonimentisoo mijo me'wampe'njoo *wain* muningkonimentisofoho. Oso hiso hwapingoo so'no kako huno mumentisofoho. Osesoo oso syoho ulohofiyoo sohwa hofikoo ahu'mo mijo ihm'mo'mentohoo so'no huno umentisofoho. Osesoo oso hwe engo wosopayoo mokosyohumayoo sohwo kako oso hwe ape mayo'ne sohune'no johoo ulimentisofoho. ¹⁰ Osesoo olo hwe engo sohwo ape mayoo sohoo ulimento, A'amu hofikoo wopayoo engo ilohoo yaniwo'ningkohoo sohwa hofikoo a'amu hopi'nonohino somo mijo me'wampe'njoo *wain* iso kakino uyikujoo hwangku hofikoo oso mijosoo simeho uhnningkuhwosoo'no oso mijo *wain* wonyoo we'eso tifi wanife. I oso'no kikoo oso yahinosoo momahoyohino. O'o, kikoo mijo me'wampe'njoo wonyoangkafosoo nowentaningki simo'mo mijo wonyoo we'e motapohinosoo nto ningkuhwonefoho. I moi'wo nontani humentaningkuhwoni kikoo mijo wonyoangkafo me'wampe'njoo motaponjoo nejapohino. Ose ulimentisofoho.

¹¹ Oso syohoo simo'mjoo Jisas imentisoo pa'nyosoo a'amu hwahoponjoo sohwa mifitnnefoho. Oso syohoo simo'mjoo hisoo Jisas kako hwahoo Ngkaliloo anga Kana hopo sopo imentisofoho. Osesoo Jisas kakoo yokumpohn'nyoo so'njoo kakoo yofee engo'njoo a'amu somoo ujo ehontojwuhumentisofoho. Jisas kakoo inomokomoyoo sohwa oso homo somoo uhwonontifi hofikoo Jisasimoo simeho hi'ntnnonoo umentohofoho. ¹² Oso hisoo moi'wo imo'ningkahoningki Jisas angoo Koponeyam sopone'no homningkwa'wehwosanji kona'wohijanji kakoo inomokomoyoo sohwanji womentohofoho. Osopoo sikunoo fehohnjoo somoo humamentohofoho.

Jisas Anituyee tajo angoo engoo somoo a'amu mpee yontaningkofo sohwafee yo'mayoo yo'mayoo wae yao'mentisofoho.

(Matiyu 21:12-13; Mak 11:15-19; Luk 19:45-48)

¹³ Oso Anitoo A'amu Isilael somoo Uyakoloo'mentisoo somne'ne Syafisiyoo sikunoo engoo † liwo'ningkohofosoo mofonepo umo'nimontoo yahoningki Jisas kako angoo Jelusalem sopone'no simentisofoho. ¹⁴ Osopoo i'mofawentoo kako tajo angoo angiyohoo'moo uhwonimentisoo yahu *mpulimokau sipsip* i'njoo yihufoo oso hu'mesyontaningkofi uhwonimentisofoho. Oso'njoo a'amu ahu'mo hamniyohoo uyontifi nom'ne hamniyohoo kengosoo asomoo ikuwolo'mokomayoo yontifi hofikoo ijempohoo sopo nohumentaningkofi uhwonimentisofoho. ¹⁵ Jisas oso homo somoo nuhwonontoo yahino wonyofohoo lonto impe nomantoo nopopojontoo *sipsip* i'njoo *mpulimokau* oso'njoo mofonjiyohoto'mihwati'mentisofoho. Nom'ne a'amu hamniyohoo ikuwolo'mokomayoo syohoo'njoo sohwafee hamniyohosoo iwontoo'meeofontoo ijempohoo so'njoo fonjojohookoo'meeo'mentisofoho. ¹⁶ Ose yontoo Jisas oso a'amu yihufomne'no hamniyohoo a'amu mta'ni mawo'ningkohoo sohwafee ulimento, Sekwoe yihufoo nomafikujoo mpanimno. Sekwo olo nje Mpoehoo angoo losoo sekwoe ho'yango angoo imofone'mahoo. Mpanimno. Ose ulimentisofoho. ¹⁷ Hwangku sohontoo Jisas osee imentisoo so'no kakoo inomokomoyoo sohwa hofikoo hunoo ikwesyafihu'mentohoo sohontoo hungkunoo anga'no Ntefit Jisasimne'no mti'mokumentisoo Anituyee hungkunomoo wo'nnyoo so'ne'no syafihu'mentohofoho. Hungkunoo hisoo olenoho.

Ngkoo olene'no nimoo'ningkohoo.

Jijee angoo kiho ane wopingoo'nohino wentihwone so'no nimoo'ningkohoo.

Oso hisoo'no ngkoo yokumpohn'nyoo kemokosyohumamesoo'no wonyoo nimokufitnnefoho.

Inomokomoyoo sohwa oso hungkunoo homo somne'no hunoo syafihu'mentohofoho.

¹⁸ Jisas kako yo'mayoo yo'mayoo Anituyee angoo mta'ni wae yao'mentisoo somoo a'amu Jutaa sohwafee hwe engoo sohwa uhwonontifi simeho tohino umningkahoningki Jisasimoo ulimentohofi, Olo hilosoo tihwo kilisomoo yohinoto. Kikoo yo'mayoo wonyoangkafo nakwo miyiwoningkuhwonesoo uyimne'no'manji u, nakwo hunoo wonayono. Olo yokumpohn'nyoo losoo Anitoo mta'ni ma'masofohoo hunoo wonaimontono. ¹⁹ Osee ulahoningkofi Jisas ulimento, Olo'nohino wosetihwamone'no yohono. Sekwo olo Anituyee angoo lomo wae yaopijoo'manji sikunoo hufaa'oo sihune memjaofihwosoo'no ngkoo apa'no angoo hisoo nulikoo'mnefoho.

²⁰ Osee ulahoningki a'amu Jutaa sohwa ulimentohofi, Olo angoo syohoo ne'no yontaningkuhwoni soswo *fouti-sikis* (46) neyakoloo'mentisofoho. I oso'no kikoo sikunoo hufaa'oo sihune memjaofihwosoo'no kikoo apa'no mojosoo hopolaho. Awonohoo. Kikoo hopoo'mahoo. Osee ulimentohofoho.

† Mt. 26:2 enjwa'mo fehonolo'mongkomahoo.

²¹ I oso'no oso ango hiso'no Jisas ulimentisoso kakoe a'apahomne'no pahnnimo hungkuno hnnimentisofoho. ²² Hwangku sohonta Jisas kako poyo imo'ningkahoningki Anitu apa'no songo ulika'mentiso sohonta Jisasiye inomokomoyo sohwna'ni olo hungkuno Jisas nalimentiso somne'no huno ikwesiyafisyontani yo'mayo hungkuno Anituye iyoswo somo a'amu mti'mokumentohofoho so'nji yo'mayo hungkuno Jisas nalimentiso somne'no simeho hi'ntnnonohino umentihwonefoho.

Jisas kako a'amu hopi'nonohinofe yahino so'nji huno so'ntnne'no huno uyimentisofoho.

²³ Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo † somo hofiko elijwonontaningkofi Jisas kako ango Jelusalem sopo nohumentaningki a'amu pi'ningo sohwa uhwonimento-hofoso Jisas yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ningkiyohofoso yontaningki uhwonontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitu mta'ango ne hweho. ²⁴ Ose ko hningkahoningkofi Jisas kako huno ole syafihu'mento, A'amu fehohnjoso hofiko simeho hi'ntnnono nehopi montape'njo yalokwofo. Ose syafihu'mentisofoho. ²⁵ Hwapingoso Jisas kako a'amu hopi'nonohino sofe simeho ne mo'mo huno unyo hweho. A'amufe yahino somne'no nom'nihwa Jisasimo mulifitnnefoho. O'o, kako a'amufe huno ikwesiyafiyiwon'ningkohoho so'no kako huno unyo hweho. Oseso hofiko olo hwe lohwo Anitu mta'ango ne hweho, ko hningkahoningkofi Jisas kako simonyo miyofoho. Hwapingoso hofiko huno ukwesiyafisyontifeho uningkaningki kako timo'nohino uhwonimentisofoho.

Jisas kako Nikoutemosi'nji hungkuno hnnimentisoyefoho.

3 Hwe fihwo kakoe yofe Nikoutemos kako a'amu Falisi sohwafe honingkanomo iningkamajo hweho. Kako a'amu Jutafe hwe engo hweho. ² Sikuno fihumo sikwo'miyomo Nikoutemos kako Jisasimo nu'manto ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, Anitu kako kiki-mo kakoe hungkuno lonetihwayo'ne lokuhwatimentisohwosoho. Oso hiso'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako kiko'nji mohumayontentesi kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ningkiyohofoso miyohotnesohilo. O'o, Anitu kiko'nji humaho.

³ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hungkuno nihu'no nehopi wakilimonne'no yohono. Kiko upa'nyo. A'amu fihwo kona'wohi aswo ma'mentiso hopaso kako songo apa'no mmo'no so'manji kako Mpohwo Anitumo enjwa'mo humayo somo motipihwononefoho.

⁴ Ose ulahoningki Nikoutemos ulimento, I, a'amu fihwo kako a'mane nto imo'nnyo sohwo kako apa'no songo imo'nyoso pipilo. Kako kona'wohiye aswo mo'mo swomnawesoso apa'no aswo mayoso pipilo. Oso'no kiko filontihwaho.

⁵ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hwe fihwo kona'wohi aswo mayo sohonta kako a'apaho'njo imo'nnyo hweho. I oso hwe huhwo sohomo Anituye Towahuno Wopingo ehuhnnamo'nnyo sohwo kako towahuno songo'njo hweho. Kako a'amu songo pa'nyo imo'nnyo hweho. Hungkuno nehopi wakilimne'no yohono. A'amu mijo'nji towahuno'nji songo mumokoso sohwo kako Anitumo enjwa'mo humayoso motipihwononefoho. ⁷ Kiko songo apa'no hmno'nyo kilohe so'no yomo yohotoho. ⁸ Ihwoni. Ifofoso kakoe yahinomnohino iningkawowo'ningkisofoho. Oso ifofu huhwo sohwo kengo kengo no'meemo mjimiwowo'ningkohoho. Kiko ifofu neso muhwonhnehino. O'o, mo'mayo'nohino uhwonihwajiwon'ningkino. Ifofu hiso nti'mta'ni i'mofapinyoto. Ntonte ehussyiwon'ningkohoho. O'o, kiko huno makiyonehoho. Oso hopaso Anituye Towahuno sohwo kako a'amu fihumo songo apa'no umokiyoso pipi imo'noneto. O'o, kiko huno makiyofoho.

⁹ Ose ulahoningki Nikoutemos Jisasimo ulimento, Olo ntohino loso pipi i'mofaponeto.

¹⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko a'amu Juta somo Anituye hungkuno lutihwayo yofe engo'njo sohwo si olo hungkuno losomne'no kiko huno nto'no mehohosakisiyotaho. ¹¹ Hungkuno nehopi kilalokweno. A'amumo hungkuno lutihwawon'ningkuhwone hn'nwi nakwo yo'mayo huno nayo so'nji yo'mayo timo uhwonyo so'ntnne'no uliwo'ningkuhwone hwona'nyoho. I oso'no a'amu Jutaso yo'mayo hungkuno ulontane somo simeho muyo'njo yontifi hohujo ikinjafalokwofo. ¹² I ngko yo'mayo olo hwaho loponjo i'mofopalokunjo so'no selahoningko sekwo oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyo'njo yalokwofo'manji ngko yo'mayo yo'mayo ahwomomjo i'mofopalokunjo so'no seli'me'no sekwo huno pipi waseimontolo. ¹³ A'amu hwahoponjo fihwo kako ahwomomo masiyofoho. Oso'no a'amu tihwo waselimontolo. Ngko yo'mayo yo'mayo ahwomo somjo wojoso uhwoningkohono eso tihwo waselimontolo. Osenoho esofu. O'o, awonoho. Ngko'nohino A'amufe Hwomu sohwo'ni ahwomomo humanji pmentohe hwo'nyoho. ¹⁴ Hohonta neyakwosa sohwa hwaho wonyo a'amu mohumunyopo nohumentaningkofi Mouses kako homa huyo'mango mti'mokonto tokemo montitofosyahoningki a'amuso oso homa somo uhwonontifi Anituye yofe ho'noma'mentohofoso songo humamento-hofofoho. Oso pa'nyoso hwangku ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo iyo hwojiyahofiku'nnyo sopo fonjinto'ofanihufitnnefoho. ¹⁵ A'amu hopi'nonohinoso ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijoso hofiko songo wopingo ne'no nohumantokutnnefoho.

¹⁶ Ose ulikwato lohofonto ulimento, Anitu kakoe Hwomu nihu'no anga'nohino sohwo'ni humaleno. I oso'no Anitu kako sekwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino sokune'no simeho mikunimposo seapmentiso so'no kako ngkimo sekuyepono lonuhwatimentisofoho. Oseso a'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijoso hofiko hofikoe wonyomne'no tohino mayo'ne'maho. O'o, hofiko songo ne'no engolopohamo

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

humayo'nefoho. ¹⁷ Anitu kako ngkine'no ole mosyanifisiyo'njo yonto olo hwaho lopone'no lonih-watimentono. Nje Hwomu sohwo kako a'amufe honingkano wonyo'ne tohino engo uhumnimontono-ho. Oso hunoso mosyanifisiyo'njo imentisofoho. O'o, a'amu hofikoe honingkano wonyo somo humen-taningkuji hofikoe wonyomjo tohino mafikutnnehonto kako hofikimo isihutofomayo'ne ngkimo lonihwati-mentiso hwo'nyoho. ¹⁸ A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapinyoso hofiko tohino hofikoe wony-omne'no mayo'ne'maho. I oso'no a'amu ngkimo tifi monningkape'njo yontoso sohwo kakoe tohinoso mayo'ne hweho. Hwapingoso kako Anituye Hwomu Anga'nohino sohwo'ne'no simeho hi'ntnnono mon-tapmmojo hweho. ¹⁹ Oso tohino mayo hwapingoso olenoho. Pomponaho honingkano wopingo wonyoangkafo somo utihwayo'ne nto pmmentisofo-ho. I oso'no a'amu fehohnjo hofikoe honingkano wonyo so'nji hwahoponjo yahino wonyo so'ntnne'no umo'ningkahonjoso ole liwo'ningkohofofoho. Nakwo pomponaho somo iningwayoso nakwolaho. O'o, sik-wo'mjoho'mo wohumentihwano lontifi iwo'ningkohofofoho. ²⁰ A'amu honingkano wonyomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofoso hofiko pomponaho hiso'no mangohwa imo'niwo'ningkohofofoho. Hofikoe yahino wonyoso pomponaho'njo sopo a'amu uhwonifitnohontifi pomponaho so'no i'waho yontifi sikwo'mjoho'mo humawo'ningkohofofoho. ²¹ I oso'no a'amu Anituye honingkanomo tifi nehopi'nohini in-inguwalokwofoso hofiko pomponaho hopo sopo nto i'mofapontifi osopo humolawotofo. Hofiko oso pomponaho sopo nohumentaningkofi a'amu hofikoe yahino so'nji yo'mayo syoho iwo'ningkohofo so'ntnne'no uhwonontifi Anituye yokumpohn'nyo'nji yalokwofo hnnimentohofofoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo kako Jisasiye hwapingo ne so'no lijawo'mentisofoho.

²² Oso hohosohonta Jisas kakoe inomokomoyo soh-wona'nnonji nakwo oso hwaho Jutiya sopone'no umentihwonefoho. Oso hopo sopo Jisas nakwo'nji no-humentani nakwo hwe moya'mi somo mijo kiyoma'-mentihwonefoho. ²³ Joun kako pone Ainoun Salimmjo mofone sopo humanto kako huhwo a'amu somo mijo kiyoma'mentisofoho. Oso ango hopo sopo mijo engo hi'njoponoho. A'amu sohwa kakimo u'ma-honingkofi kako mijo kiyoma'mentisofoho. ²⁴ Oso hohosohonta hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo Helout kako Jounimo impo'ango somo impe minto-fasiyofoho.

²⁵ Sikuno fihwi Joun kakoe inomokomoyo sohwanji pone Ainoun nohumentaningkofi a'amu Juta anga'nohino sohwo hofikimo u'manto a'amu Jutafe honingkano wopingo imokinyo'ne yo'mayoso mijo yatiku'nyo yahino so'no yoka hungkuno hosi Jouniye inomokomoyo sohwanji hnnimentohofofoho. ²⁶ Oseso Jouniye inomokomoyo sohwa hofiko Jounimo u'mantifi ulimentohofi, Nakwoe lonetihwayo sohwo, kiko up-

a'nyo. Oso hwe Mijo Joutan nongkihnta'ni kiko'nji humamentiso sohune'no kiko kakine'no hungkuno lijawo'mentohino sohwo kako huhwo a'amumo mijo kiyomalofoho. Oso'no a'amu hopi'nonohinoso kakiye-pono walokwofo. ²⁷ Ose ulahoningkofi Joun ulimento, Anitu ahwomomo humaso sohwo kako a'amu anga'no anga'nohino somo hofikoe syohoso muyo'njo yontentesi hofiko syoho ane'njo'nesohilo. A'amu Jisasiye-pono walokwofo so'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako Jisasimo oso syoho hiso uyimentisofoho. ²⁸ Olo hungkuno hohonta selimentohe loso nto upa'nimentohofoho, Ngko Kilais oso hwe Anitu nakwoe hwahopo a'amumo ufo'mayo'ne lihjawone sohwo'ni'maho. O'o, a'amu oso hwe huhwo sohwoepo ufitne honingkanoso ito'no esyohumayo'neso Anitu lonih-watimentiso hwo'nyoho. ²⁹ Ose ulonto pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo kako ape songo maso sohonta apesi kakoe hwehwoepo uhwoso'no oso hwe huhwo sohwoe a'amuso hofiko kakine'no simeho wopingo wonyoangkafo umo'nimontono. Oso pa'nyoso ngko Jisasiye a'amu sohwo'ni uhwoningkoho a'amu pi'ningo Jisasiyepono walokwofo so'no uh-wononji nje simeho wopingo wonyoangkafo nto ni-mo'ni'maho. ³⁰ Jisasiye yofeso engo imo'nefoho. Ngko kakimo enjwa'mo humahoni'mo nje yofeso monje wantohomontonoho.

³¹ Use ulikwato lohofonto ole ulimento, Hwe ah-womo mta'ango sohwo kako nakwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino hn'nimo yakolo'nnyo hweho. A'amu olo hwaho loponta'angoso olo hwaho loponefoho. Hofiko yo'mayo olo hwaho lophonjo so'no li-wo'ningkohofofoho. Hwe ahwomo mta'ango sohwo kakoe yofe engoso yo'mayo hwahoponjo somo hwofilo'nnyo hweho. ³² Oso hwe huhwo sohwo kako yo'mayo yahino wopingo kaningkwohwoe ango wopingo sopo uhwonimentiso so'nji yo'mayo upa'nimentiso so'ntnne'no lonetihwawo'ningkiso hweho. I oso'no a'amu fehohnjo sohwa oso hungkuno lonetih-wawo'ningkiso homo somo nupa'nontifi aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo iwo'ningkohofofoho. ³³ A'amu oso hungkuno homo somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo kako hungkuno homo somo simeho uyonto Anitu kako nehopeho linyo hweho. ³⁴ Oso a'amu nakwoe hwaho lopone'no Anitu lihwatimentiso sohwo kako Anituye hungkuno naliwo'ningkiso hweho. Hwapingoso Anituye Towahuno Wopingo sohwo oso hwe huhwo sohomo ifehu'mokahumentisofoho. ³⁵ Mpo-hwo Anitu kako kakoe Hwomu huhwo sohomo simeho uyonto yo'mayo hopi'nonohinoso kakimo enjwa'mo ho'nahumentisofoho. ³⁶ A'amu fihwo kako Anituye Hwomu sohomo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako songo ne'no wonyoangkafo humayo'ne hweho. I a'amu Anituye Hwomu sohwoe hungkunomo tifi miningwayo'njoso hofiko Anitumo enjwa'mo humayo somo motipihwonifitnefoho. O'o, hofikoe wony-omne'no tohino mayo'nefoho. Hofikine'no Anituye

simeho tohino uhmnonefoho. Joun ose ulimentisofoho.

Jisasi'nji a'mu Someliyanta'ango si'nji hungkuno hnnimentisiyefoho.

4 Oso hohosohonta a'amu Falisi sohwa hofiko olo hungkuno upa'nimentohofi, A'amu pi'ningo engo Jisasiye inomokomoyo imo'ningkahoningkofi Jisas hofikimo mijo kiyoma'mentisofoho. Oso inomokomoyo huhwo sohwa Jouniye inomokomoyo sohwapo yakolo'nnyo hwafoho. Ose upa'nimentohofofoho. ² Ose ko upa'nimentohofoso Jisas huhwo kako a'amu somo mijo makiyomaso'njo hweho. O'o, kakoe inomokomoyo sohwa'ni a'amu somo mijo kiyoma'mentihwonefoho. ³ Oso hungkuno homo somo a'amu Falisi sohwa upa'nimentohofi so'no Jisas kako huno uyahoningki kako oso hwaho Jutiya hopo sopo uliko'manto kako hwaho Ngkaliline'no wawomne'no yohono limentisofoho. ⁴ Ose lonto kako honingkano somo nowento kako hwaho Someliya sopoe umentisofoho.

⁵ Oso hopo sopo nowento kako ango Saika sopo i'mofamentisofoho. Oso ango hiso hohonta Jekoup kako kakoe hwomu Jousepimo hwaho umentisoso mofoneponoho. ⁶ Oso hopo sopo mijimo Jekoup ni'no hohonta ijimentisoso wo'nnyoponoho. Jisas kako osopo hano nowento oso mijimo'njo hopo sopo mofehi'nyo mijiyi kwa'ofiyi ne lopo lohofontaningki (12 *kilouk* somo) Jisas kakoe a'apaho usijo'no oso hopo sopo humamentisofoho.

⁷ A'mu Someliyanta'angosi mijo u'monto pmentisofoho. Oso a'mu hisi nopahoningki Jisas ulimento, Mijo ntape. Ngko wanimo. Ose ulimentisofoho. ⁸ Jisas kakoe inomokomoyo sohwa'ni nakwo wosopayo mpe uyontane'no ango ne sopo nto umentihwoneponoho. ⁹ Jisas kako'nohini nohumentaningki oso a'mu Someliyanta'angosi Jisasi'mo ulimento, Kiko a'amu Juta hwosoho. Ngko Someliya a'mu'nyoho. Oso'no kiko mijo ntape. Ngko wanimo eso peho'no tohino. Ose ulimentisofoho. Hwapingoso a'amu Juta so'nji a'amu Someliya so'nji hofiko hungkuno molanimotofofoho. Jomo mu'ma'nyo'njo imotofofoho. ¹⁰ Jisas kako oso a'mu simo ulimento, Anitu kako a'amumo yo'mayo wopingoso uyone so'ntnne'no, Ngko mijo ntape. Wanimo kiloheso sohwo'nnontne'no kiko huno nto'no kiyontentesi kiko ngkimo mijo'no jomo ntohojo'no ngko mijo songo ne'no humayo'ne kijapm'mnesohilo. ¹¹ Ose ulahoningki a'musi ulimento, Hwe Engofo, kiko mijo ifanyoso ane hwosoho. Olo mijimo loso kengo mo'mta'angofoho. Oseso oso mijo songo ne'no humayoso nti'mta'ni woma'monnto. ¹² Neyakwo Jekoup sohwo kako nakumo kakoe mehomi sohwanjimo olo mijimo loso nejapmentisofoho. Jekoup kako'nji kakoe mehomi sohwanji hofikoe yahu'nji olo mijimo lomta'ni hohonta nimotofofoho. Oseso nakwo jije mijoso peho'no womantantoho. Jije yofe engoso neyakwo Jekoup sohwo yofe engo somo yakolo'nnyo hwosilaho. ¹³ Ose ulahoningkahoningki

Jisas ulimento, A'amu olo mijo loso niwo'ningkohofoso hofiko nom'ne sikunomo mijo'ne apa'no umo'ni-montonoho. ¹⁴ I oso'no a'amu fihwo kako olo mijo uyime loso noso'manji kako apa'no mijo'no umo'nonehoho. O'o, olo mijo uyime loso noningkuhwosi kakoe simeho mo'mo mijolimo hopa imo'ningkuhwoso'no oso mijo hiso ne'no swapiwo'ningkuhwosi kakoe songo ne'no humayoso ne'no hino hweho. ¹⁵ Ose ulahoningki a'musi ulimento, Hwe Engofo, oso mijo hiso ngkimo ntape. Oseso hwangku ngko mijo'no mijoho mape'nimnehono. Oseso ngko olo mijo hiloso apa'no mifapmnehono.

¹⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko jije angopo nowehoji jije hwehumo utimahoji olopo asomo fipe. ¹⁷ Ose ulahoningki a'musi ulimento, Ngko hweho ani'nyoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ou, kiko hweho ani'nyoho ntohinoso ni'no nehopi lohino. ¹⁸ Kiko hohonta hwehwa aho hopi'nonohino sohwapo uma'nimentohino kiyoho. I, olo hwe lohwo olohonta kiko'njo humasiyoso jije hwehwo'maho. Oso jije hungkuno nehopi lohino. ¹⁹ Ose ulahoningki a'musi yomo yonto ulimento, Hwe Engofo, ngko kikine'no huno niyohoho. Kikimo Anitu hungkuno kijopahoningki limotnno hwosoho. ²⁰ Nakwo a'amu Someliya hn'nyo neyakwosa hofiko olo hwofiki'nyo lopo † Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokumotofofoho. I oso'no sekwo a'amu Juta soku ole liwo'ningkohofi, A'amu hopi'nono ango Jerusalem sophonini Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokukuno.

²¹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'mu losi, nje hungkuno ne somo kiko simeho hi'ntnnono uyo. Sikuno fihwi umo'nimonto yalokunjo somo sekwo olo hwofiki'nyo lopo Mpohwoe yofe ho'nomayo'ne muhu'mokufitnehofo. I a'amu ango Jerusalem hopo oso hiso'ne muhu'mokufitnehofo. O'o, a'amu ango'meemjoso hofikoe hwapingopo Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokantifeho. ²² I oso'no sekwo a'amu Someliya soku sekwo Mpohwoe yofe ho'nomayo'ne hwapingo neso huno maseyofoho. Nakwo a'amu Juta hn'nyo nakwo Anituye yofe ho'nomawo'ningkuhwone ne sohomo nakwo huno nayohoho. Hwapingoso nakwo a'amu Juta hn'ni'mta'ni Anitu kako hwe fihumo uhwasopeehoningki oso hwe huhwo sohwo kako a'amufe wonyomjo tohino somo isihutofomayo'ne hweho. Oso'no hwapingo neso huno nayohoho. ²³ Oso sikuno hiso umo'nimonte'no kilohe hiso olohonta nto i'mofapohoho. A'amu fihwo kako ngko Anituye yofe woho'noma'mo nehopi loso sohwo kako ole uyi-montonoho. Kako Anituye Towahuno'nji nohumawosi Towahuno huhwo sohwo Anituye yofe ho'nomayo'ne honingkano neso utihwahoningkuhwosi oso hwo iningkuhwoso'no kako Anituye yofe nehopi woho'noma'montonoho. Nje Mpohwo kako a'amu oso yahino so'njo somne'no umo'ningkohoho. ²⁴ Anitu kako Towahuno hweho. Oso'no a'amu Anituye yofe

† Oso hwofiki'nyo sopo a'musi limentisoso Hwofiki'nyo Ngkelisim hwaho Someliya sophonoho. (Lk. 9:53 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.)

woho'noma'mo loso sohwo kako Anituye Towahuno'n-ji nohumahwosi kako honingkano nto'nohinomo uningkamontonoho. Oso yahinoso Anituye yofe ho'nomayo'ne nefoho. ²⁵ Ose ulahoningki a'musi ulimento, Ngko huno ole niyohoho. Anitu kako ole nalimento, Ngko sekumo sefo'mayo'ne uhwasopo'mentohe sohomo sekuyepono uhwatimonnoho. Oso a'amu huhwo sohumne'no Kilaisiyoho liwo'ningkuhwonefoho. Kako nopihwoso'no kako yo'mayo yo'mayo so'no wolonetihwamontonoho. ²⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Olo ngko olo huhwo'nyoho. Ngko kiko'nji hungkuno lalokuhwoyosofo. Ose ulimentisofoho.

²⁷ Ose ulikwato lohofahoningki Jisasiye inomokomoyo sohwonani u'mentani uhwonimentihwoneso Jisas oso a'musi'nji hungkuno hnnontaningki uhwonontani yomo yontani nakwo huno pi'ningo syafihu'mentihwonefoho. I oso'no nakwo a'mu simo ole mujofoho. Kiko peho'no kumo'ningkohoho. I Jisasi mo ole mujofoho. A'mu simo peho'no ulalokuno. O'o, ose mujofoho. ²⁸ Oseso a'musi kako kakoe mijipo'nyoso nuliko'manto kakoe angopono asomo umentisofoho. I'mofawento a'amu hopi'nonohino somo ulimento, ²⁹ Sekwo nopikujilo hwe lohwo uhwonimno. Kako yo'mayo yo'mayo ngko hohonta imote so'no ntohoho. Oso hwe Anitu uhwatimnoho nalimentiso Kilaisi sohwohikeno. ³⁰ Ose ulahoningki hofiko hofikoe angopo uliko'mantifi Jisasi mo uhwonano lontifi pmentohofofoho.

³¹ Oso hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwonani Jisasi mo ulimentihwoni, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, kiko wopayo'ne mijoho kiyonoho. Wopayo hmyo. ³² Ose ulahoningkuhwoni Jisas nalimento, Ngko wosopayo sekwo huno maseyoso ngko hi'njo hwo'nyoho. ³³ Ose nelahoningki inomokomoyo sohwonani hnnimentihwoni, A'amu fihwo kako Jisasi mo wopayo nto uyisohwohikeno. ³⁴ Ose syofisyahoningkuhwoni Jisas nalimento, Nje wosopayoso olenoho. Nje Mpohwo nihwatimentiso sohwoe hunomo tifi iningkayo'ne syohoso nje wosopayofoho. Oso syoho hiso wesojwao'monnoho. Oso syohoso wosopayo pa'nyo yokumpohn'nyo ntipiwo'ningkisofoho.

³⁵ Ose nalonto ole nalimento, Sekwo ole liwo'ningkohofi, Hamno osofosofahu'no neyakolofihwoso'no wosopayo toyo ihwoso'no womantanoho. Ose liwo'ningkohofokuyoho. I oso'no ngko ole selalokweno. Sekwo wosopayo somo fe'nihwonimno. Toyo nto imaho. ³⁶ I oso wosopayo selalokwesoa'amumne'no selalokweno. Wopayo toyo a'amu hofiko nje hungkunomo upa'ningkuji simeho komo'no wontapifentne'no selalokweno. Hwe fihwo kako wosopayo hujoho sohwo tifi no'mo kako wopayo toyo emahwoso'no oso wosopayo hiso kakoe ho'yango pa'nyofoho. Oso hopaso a'amu Anituye hungkuno nom'ne a'amumo uliwo'ningkohofoso hofikoe ho'yangoso olenoho. Hofikoe hungkunomo nom'ne a'amu upa'ningkuji Anitumo simeho uyifijo'manji oso a'amu hiso hofikoe ho'yangofoho. Hofiko oso ho'yango hiso'nji engolopohamo nohumantokutnefoho. Oseso oso wosopayo

huliwo'ningkiso so'nji kakoe a'amu wopayo toyo emawo'ningkohofokuyoho. ³⁷ Oseso oso hungkuno liwo'ningkohofokuyoho. Hwe fihwo kako wopayo hulahoningki nom'nihwosopayo toyo emawo'ningkisofoho. Ose liwo'ningkohofokuyoho. ³⁸ Sekwo wopayo ko mahulimmalofoso sekwo wopayo toyo femapmno selohe so'no sekwo a'amu nom'ne sofe syoho yokumpohn'nyo imalofo somtani wopayo toyo emalokwofo. Simo'mo a'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno nom'ne a'amumo lutihwawo'ningkohofokuyoho so'no sekwo oso a'amu hiso nje hungkuno ulikujo'no hofiko nje a'amu ne umo'nantifeho. Oso hiso'no sekwo wopayo toyo pa'nyo emalokwofo. Jisas ose ulimentisofoho.

³⁹ Oso a'musi Jisasi'nji hungkuno hnnimentisoyosi kako a'amu Someliya somo kako yo'mayo yo'mayo ngko hohonta imote so'no ntohoho ulimentiso so'no a'amu pi'ningo engoso Jisasi mo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ⁴⁰ Oso a'amu hiso Jisasi'njopo i'mofapontifi Jisasi mo hungkuno yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakwo'njo lopo foyohumaho. Ose ulahoningkofi Jisas hofiko'nji sikuno hufau humamentisofoho. ⁴¹ Osopo nohumentaningki a'amu pi'ningo engoso kakoe hungkunomo haloho upa'nontifi simeho hi'ntnnono umentohofofoho. ⁴² Hofiko simeho hi'ntnnono uyontifi hofiko oso a'mu simo ulimentohofi, Simo'mo jije hungkunomo upo'nontani nakwo huno ole syafihu'malohwoni, Olo hwe lohwo hungkuno ne'njo hweho. I oso'no lohonta kakintani kakoe hungkuno neso nakwo huno ole nayohoho. Olo hwe lohwo kako a'amu hwahoponjo hn'nwiye wonyo somjo tohino somtani isihutofonemayo'ne hweho. Huno ose nayohoho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas kako hwe yofe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyoho sohwoe hwomumo wopingo umokumentisofoho.

⁴³ Oso sikuno hufau sohwa'u moi'wo imo'ningkahoningki Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto Ngkalilino umentisofoho. ⁴⁴ Nom'ne sohonta Jisas olo hungkuno loso limentisofoho. A'amu fihumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo kako kakoe hwapingo sopo yofe engo ane hweho. Ose limentisofoho. ⁴⁵ I oso'no Jisas kako kakoe hwapingopo Ngkalili i'mofopahoningki a'amu hopo sponjoso hofiko Jisas pmentiso so'no simonyo imentohofofoho. Hwapingoso hofiko hi'ango Jerusalem Sikuno Engo iyoho humayo uhwonyo somo simentohofofoho. Osopo nohumantifi yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofokuyoho Jisas yahoningki uhwonimentohofofoho.

⁴⁶ Oso hwaho Ngkalili ango we'e Kana osopo Jisas asomo umentisofoho. Nom'ne sikuno somo oso ango hopo sopo Jisas humamentiso sohonta kako hungkuno lahoningki ahu'mo mijoso ipisayo mijo pompenjiyo *wain* imo'nimentisofoho. Jisas kako oso ango Kana sopo nohumentaningki hwe nom'ne ango Koponeyam humamojo sohwo kako Jisas hwaho Jutiya

sopo nta'ni hwaho Ngkaliline'no sopalofoho upa'nimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe syoho fehohnjo somo mokosyohumamojo hweho. Kakoe hwomu mnokino engo tipema'mentisofoho. Oso'no hwe huhwo sohwo anga Kana sopo nowento Jisasimo tipihwononto hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Nje hwomu kako poyo wape'nimonte'no mofoneponoho. Oso'no kiko ngko'nji anga Koponeyam nowehwasi nje hwomumo wopingo nimokiyo. ⁴⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso miyome'manji sekwo ngkine'no masemo'nyo'njo kuyoho, simeho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. ⁴⁹ Ose ulahoningki oso hwe engo sohwoe syoho ulohofiyi sohwo ulimento, Hwe Engofo, kiko komo'no fipe. Nje hwomu poyo pe'noloho. ⁵⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko jije angopono asomo fiwe. Jije hwomu sohwo wopingo wohumamontonoho. Ose ulahoningki oso hwe huhwo sohwo kako Jisasiye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyonto kakoe anga pone'no asomo umentisofoho. ⁵¹ Nowentaningki kakoe syoho ulohofiyi sohwa honingkanopo uswo'nontifi ulimentohofi, Jije hwomu sohwo wopingo humaho. ⁵² Ose ulahoningkofi kako ulohonimento, Nje hwomu sohwo wopingo mofehi'nyo ntisohumo imo'nimaho. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Fosi mofehi'nyo soumjiyo sohonta kakoe a'apaho tohohmtnnoso moi'wo imo'ningkahoningki wopingo humaho. ⁵³ Ose ulahoningkofi kaningkwowho huno ole uyimento, Fosi mofehi'nyo soumjiyo sohonta Jisas kakimo ulimento, Jije hwomu wopingo wahumamontonoho. Ose ikwesyafisyonto kako kakoe a'amu hopi'nonohino sonji Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. ⁵⁴ Oso wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso Jisas hwaho Ngkalili sopo imentisoso simo'mo ahu'mo mijomo *wain* imo'nimentisofoho. Osofepo hwomu mnokino'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

Jisas kako mijo ayo we'e Mpetesita sopo hwe mnokino'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

⁵ Oso moi'wo imo'ningkahoningki a'amu Jutafe Sikuno Engo iyoho humayo'ne i'mofopahoningki Jisas Jelusalemne'no simentisofoho. ² Oso anga Jelusalem sokilojo kuso anga'no yahu *sipsip* mnefoho limotofofoho. Oso hopo sopo mijo ayo we'e wo'nnyoponoho. A'amu Jutafe hungkuno ole Mpetesita. Oso hopo sopo anga aho anga'no hopi'nono swoho ane iku'yo'nohinomo'nnyoso loho'nnyoponoho. ³ Oso anga hopo sopo a'amu pi'ningo engo mnokino'njosohumamotofofoho. Fehohnjosohimpi'nyo fehohnjo sife wonyo'njo fehohnjo a'apaho poyo pe'nnyo'njo oso a'amuso humamotofofoho. [Hofiko oso mijo ayo we'e huhwo sohwo songo songo iyo'ne hontohumamotofofoho. ⁴ Hwapingoso sikuno fehohnjo Anituye a'amu ahwomomjo fihwo noponto mijo ajwomo'mo songo songo imokahoningki uhwonontifi a'amu mnokino'njo sohwo kako oso mijo somo simo'mo ho'nima'mentiso

osohwo kakoe mnokinoso moi'wo imo'nimentisofoho.]

⁵ Oso hopo sopo hwe mnokino'njo fihwo nohumentaningki soswo *teti-et* (38) uyakolo'mojo hweho. ⁶ Jisas noponto oso hwe huhwo sohwo foyowentaningki uhwononto huno ole umento, olo hwe lohwo mnokino hohonta umojo hweho. Ose syafisyonto ulimento, Kiko nje a'apaho wopingo wanimonono lakiningkohoho.

⁷ Ose ulohoningkahoningki a'amu mnokino'njo sohwo ulimento, Ou, hwe engofo, oso mijo songo songo yahonjo sohonta ngko a'amu nontomafikujijijomomenihumajone a'amuso ane hwo'nyoho. Ngko wahonu'mo'mo ko lontnneso nom'ne a'amuso niyakolofiwoningkohoho. ⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, kiko nolikafohoji jije ife ho'yango yo'mayoso hu'memahoji hano mpano. ⁹ Ose ulahoningki nihu'no komo'no oso hwe sohwoe a'apaho wopingo imo'ningkahoningki kako nolikafonto kakoe ife yo'mayoso nohu'memanto kako hano umentisofoho. Oso sikuno hiso sikuno iyoho humayomnoho.

¹⁰ Oseso a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko oso hwe wopingo umokumentiso sohomo ulimentohofi, Olo sikuno loso iyoho humayo'nefoho. Jije ife yo'mayoso mokoho'nawe'ne sikuno m'maho. Kiko nakwoe honingkanohungkunomomtihupeelokuno.

¹¹ Ose ulahoningkofi kako ole ulimento, Oso hwe kako wopingo nimokonto tohoho, Kiko nolikafohoji jije ife yo'mayoso hu'memahoji hano mpano. Ose ntiso'nefoho. ¹² Ose ulahoningki hofiko ulohonimentohofi, Tihwoe a'amuhwo kilisoto. Jije ife yo'mayoso mahoji mpano eso. ¹³ Ose ulahoningkofi oso hwe wopingo imo'nimentiso sohwo kako Jisas kakoe yofeso huno muyo hweho. Hwapingoso oso hopo sopo Jisas kako oso hwe huhwo sohomo wopingo umokonto a'amu pi'ningo engo somo uhwononto kako komo'no uliko'ma'mentisofoho.

¹⁴ Hwangku sohonta Jisas kako oso hwe huhwo sohomo Anituye tajo anga engo somo tipihwononto ulimento, Kiko upa'nyo. Wopingo nto imo'ningkino hwasoho. I kiko honingkanohumayoso apa'no yohotoho. Nom'ne tango engo mikunimposo ku'manoho.

¹⁵ Ose ulahoningki oso hwe huhwo sohwo kako nowento a'amu Jutafe hwe engo sohwo ulimento, Oso hwe ngkimo wopingo nimokumaso sohwo Jisasiyoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁶ Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofiko Jisasimne'no wonyo ulohofano lontifi oso hiso'no hungkuno loma'mentohofofoho. Hwapingoso Jisas kako oso hwe wopingo umokumentisoso sikuno iyoho humayo somo imentisofoho.

¹⁷ Hofiko Jisasimo yoka hungkuno ulahoningkofi Jisas ulimento, I nje Mpohwo kako sikuno huhwo huhwi a'amumo wopingo'nohini ne'no ulohofiwoningkiso hweho. Kako usijo'no mofosyohumayo hweho. Oso pa'nyo sikuno huhwo huhwi ngko huhwo'ni a'amumo wopingo ulohofiwoningkohe hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Jisas ose ulimentiso so'no a'amu Jutaso hofiko Jisasimo wofonjosyano lontifi imentohofofoho. Hwapingoso hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Jisas

kako sikuno iyoho humayo somo syoho iwo'ningkiso hweho. Oso'nohini'maho. O'o, kako Anitu nje Mpo-hweho naliso'manji kako huno ole syofisyalofoho. Ngko Anitu'nji afa hwo'nyoho. Ose syafisyontifi hofiko Jisasimo wofonjasyano lontifi imentohofofoho.

Anituye Hwomu sohwo kakoe syoho iyo so'ne kako yokumpohn'nyo hi'njo hweho.

¹⁹ Jisas a'amu Juta huhwa sohwamo ulimento, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Ngko Anituye Hwomu sohwo'ni nje huno mta'ni ngko yo'mayoso siki mimnehono. O'o, yo'mayo nje Mpohwo yalokunjo somo uhwononji ngko yalokweno. Yo'mayo Mpohwo yonteso Hwomu sohwo kako iwo'ningkohoho. ²⁰ Nje Mpohwo kako simeho engo mikunimposo Ngkimo ntapiwo'ningkiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino yalokusoso ntihwawo'ningkisofoho. Oseso yo'mayo ntiwo'ningkisoso ngko yalokweno. Olo syoho we'e imale somo sekwo timo uhwonimalofo sohwasi hwangku Anitu kako syoho engo olo syoho we'e homo lomo hwofilo'nnyoso ntapihwoso'no sekwo uhwoninkuji sekwo yomo uyantifeho. ²¹ Mpohwo kako a'amu poyo pe'nyo somo ulikafonte sohwo songo apa'no umokuwo'ningkiso hweho. Oseso Ngko huhwo'ni a'amu fehohnjo poyo pe'nyo somo ulika'mo limeso i ulika'monnoho. ²² Olohonta Mpohwo Anitu kako a'amufe honingkano somne'no wopingofoho wonyofoho mujo hweho. O'o, kako oso syoho hiso kakoe Hwomu sohwo'nimo ntapmmmentisofoho. ²³ Oseso hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Mpohwoe yofe ho'nomawo'ningkohoho hopaso hofiko kakoe Hwomu sohwo'niye yofe hi ho'nonimapitne'ento syoho hiso ntapmmmentisofoho. I oso'no a'amu nje yofe moho'nonimayo'njo hwo'manji hofiko nje Mpohwo nihwatimentiso sohwoe yofe hi moho'nomayo'njofoho.

²⁴ Ose ulikwato lohofonto ole ulimento, Ngko nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amu hofiko nje hungkunomo upa'ningkuji Anitu nihwatimentiso sohomo simeho hi'ntnnono uyikujji hofiko songo ne'no wopingo humayo'ne hi'njofoho. Hwangku hofikoe yahino somne'no hungkuno ikwolofo angkuhwafo sopo m'mofapitnnefoho. Hofiko poyo pe'nyo yahino somo hwotoho fentifi songo ne'no humayo yahinoso nto tipema'mentohofofoho. ²⁵ Hungkuno nehopi'nohini selalokweno. Oso sikuno u'mofapmmonto imentiso sohwi nto i'mofapohoho. Oso'no olohonta a'amu poyo pe'nimentohofoso hofiko Anituye Hwomu sohwo'niye mango mta'ni nje hungkuno upo'nantifeho. Oso a'amu hiso oso hungkuno homo somo simeho uyikujji-manji hofiko songo ne'no nohumantokutnnefoho. ²⁶ Nje Mpohwo kako songo humayo hwapingo sohwo kako kakoe Hwomu sohwo'nnonji songo fosyohumayo'ne hwapingo nimokumentisofoho. ²⁷ Oseso Anitu kakoe Hwomu sohwo'nimo oso syoho a'amufe yahino somne'no wopingofoho wonyofoho ujoso ntapmmmentisofoho. Hwapingoso Ngko A'amufe Hwomu nihwosop'mentiso hwo'nyoho. ²⁸ Sekwo olo hungkuno

lomne'no yomo ikutoho. Hwangku nom'ne sikuno imo'nyo sohwi i'mofapihwoso'no a'amu poyo nto pe'nontifi pi'nimomo wotofoso hofiko nje mampaho wonupo'nantifeho. ²⁹ Hofiko nupa'ningkuji apa'no songo wolikofantifeho. A'amu yahino wopingo imotofoso songo ne'no nohumantokutnnefoho. A'amu yahino wonyo imotofoso tohino engo tipemapitnnefoho.

Anitu kako kakoe hwomufe hwapingo so'no ujo ehontojwahumentisofoho.

³⁰ Ngko a'amufe yahino somne'no yano milofihwajiyi syoho imeso nje huno mta'ni mimnehono. O'o, ngko nje Mpohwoe hungkunomo upa'ni'mo osomnohini ngko tifi iningka'mo ngko a'amumo yano milofihwajiyoso nto'nohino uyimonnoho. Hwapingoso ngko nje huno mta'ni uyimonji'maho. O'o, nihwatimentiso sohwo yo'mayo umo'nososo uyimonnoho.

³¹ Ngko sekumo ngkine'no hungkuno seli'me'no sekwo huno ole wosyofisyantifeho. Kakoe hungkuno nehopitkeno. Hwasyo kolalofoho. Ose wosyofisyantifeho. ³² I oso'no nom'nihwo nje Mpohwo oso hungkuno ngkine'no selokweso kako huhwo nje hwapingo so'no setihwalofoho. Oso ngkine'no setihwalokusoso ngko huno niyohoho, nehopeho. ³³ I nom'ne hungkuno upa'nyo. Oso hwe Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe hungkunomo sekwo upo'nane'entifi kakiyepono sekwoe a'amumo uhwatimentohofofoho. Oso hwe huhwo'nji nje hwapingo so'no hungkuno nehopi nto selimojofoho. ³⁴ Ngko hwaho loponjo hwe sohwoe hungkuno ngkine'no nje hwapingo so'no selimentiso so'no ngko huno pi'ningo maniyantofiyoho. I oso'no sekwo ngkimo simeho ntapifitne'no sekwoe wonyomjo tohino somta'ni isihutofosemayo'ne Jouniye hungkunoso huno sefohotofo'ne selalokweno. ³⁵ Joun sohwo kako sikiloho hopo imo'nonto sekumne'no pomponaho losesiyo'ne hweho. Sekwo kakoe pomponahopo we'enepe wohumano lontifi simonyo imentohofofoho. ³⁶ I oso'no olohonta nom'ne wopingo Jounimo hwofilo'nnyoso nje hwapingo so'no losetihwalofoho. Oso hiso nje syoho wopingo Mpohwo ntapmmmentiso a'amu miyiwo'ningkiyohofoso yalokweno. Oso syoho hiso sekwo uhwoninkuji nje hwapingo so'no huno waseyono. Mpohwo Anitu lihwatimentiso hweho waseyono. ³⁷ Nje Mpohwo nihwatimentiso sohwo sekwo kakimo muhwonyo'njo ko yontifi kakoe mampaho somo mupa'nyo'njo ko yahoningkofi kako huhwo nje hwapingo so'no nto setihwamentisofoho. ³⁸ Kakoe hungkunoso sekwoe simeho mo'mo maseuyoho. Hwapingoso sekwo Anitu nihwatimentiso sohwo'nimo simeho hi'ntnnono montape kuyoho. ³⁹ Sekwo huno ole syofisyalokwofo. Nakwo Anituye hungkunomo sikuno huhwo huhwi atofa liwo'nasoso nakwo songo ne'no humayo'ne wotipemantanoho. Ose syafisyontifi sekwo oso hungkuno homo somo hafihafe tipewo'ningkohofofoho. I oso'no oso hungkuno hiso nje hwapingo so'no ko lijwaofiwo'ningkisoso ⁴⁰ sekwo ngko songo ne'no wonyoangkafo humayo hwapingo sohwo'nimo ni'

mayo so'no nakwolaho liwo'ningkohofofoho. Oso'no sekwo songo ne'no humayoso matipmmopiyo hwasoho.

⁴¹ Olo hungkuno loso sekwo nje yofe woho'nonimantife'no maselalokuyohono. ⁴² O'o, ngko sekwoe yahino somne'no huno niyohoho. Sekwo Anitumne'no Nakwolaho lalokwofo. ⁴³ Ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo'nji noponji se'ma'mentoheso, Ngko Anitu mta'ango hwo'nyoho selimentohefoho. I oso'no sekwo nje hungkunomo moho'nonimaso hwasoho. I hwe nom'nehwo kakoe huno mta'ni se'mahwosi kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayoso ihwoso'no sekwo kakoe hungkunomo woho'nomantifeho. ⁴⁴ Sekwo sekwoe yofe ho'noma'niwo'ningkohofofoho. I oso'no sekwo sekwoe yahino somne'no Anitu kako huno pipi kuyalofoho eso huno mosyafisiyo'njo liyalokwofo. O'o, kakoe syohofoho lalokwofo. Oso hiso'no sekwo Anitu ne anga'nohino sohumo simeho hi'ntnnono muyifitnehofo. ⁴⁵ Tifi no'mo sekwoe honingkano somne'no hungkuno ikwolofo'ne sopo ngko nje Mpohumo sekumne'no mulimnehono. O'o, Mouses sekwoe hungkuno ikwolofo'ne sopo sekwoe wonyo somne'no Mpohumo ulonefoho. Hwapingoso sekwo huno ole syofisyalokwofo. Nakwo Mousesiye honingkano hungkunomo ito'no iningkowalokuhwono. Oso'no nakwo songo ne'no wonyoangkafo humayo so'no wotipemantanoho. Ose syofisyalokwofo. ⁴⁶ I oso'no sekwo Mousesiye hungkunomo simeho hi'ntnnono nehopi uyontifijontentesi sekwo nje hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono nontapikutnnesohilo. Hwapingoso Mouses kako ngkine'no hungkuno mti'mokumentisofoho. ⁴⁷ Oso hungkuno Mouses ifalifaliyo mtitmokumentiso somo sekwo nto'no miningkayo hwas'i'manji sekwo nje hungkunomo simeho hi'ntnnono pipi wotipeentifito. Awonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisas kako a'amu 'faif tausen' (5000) somo wosopayo uyimentisofoho.

(Matiyu 4:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

6 Oso hohosohonta Jisas kako mijo ayo Ngkalili nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Oso mijo ayo yofe nom'neso Taipeliyasyoho. ² Osopo Jisas nowahoningki hwe moya'mi pi'ningo engoso Jisasimo tifi iningkapmentohofofoho. Hwapingoso yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso Jisas yahoningki uhwonimentohofofoho. A'amu mnokino'njo pi'ningo somo Jisas kako wopingo umokahoningki uhwonontifi iningkapmentohofofoho. ³ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji nakwo oso hopo sopo hwofiki'nyo we'e sopo kotosontani osopo humamentihwonefoho. ⁴ Oso a'amu Jutafe Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo † sohwi we'enepi umo'nimonte'no imentisofoho. ⁵ Jisas oso hwofiki'nyo hopo sopo nohumanto timo fe'nihwonimentisoso hwe moya'mi pi'ningo engoso Jisasiyepo sapontaningkofi uhwononto kako Filipi-

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

mo ulimento, Olo hwe moya'mi lomne'no nakwo wosopayo mpe mti'mta'ni yanehwono. ⁶ Oso hungkuno hiso Jisas Filipimo ko ulimentisoso Jisas kako yo'mayo yone so'no huno nto syafihu'mentisofoho. I oso'no kako Filipiye hunomo yamofu uloho'mo lonto oso hungkunoso ulohonimentisofoho. ⁷ Jisas ose ulahoningki Filip kako ulimento, I, nakwo hamniyoho syoho iyo sikuno *tu hantilet* (200) memjaofoso hi'njo'ntontentesi nakwo wosopayo mpe yihwasi a'amu fehohnjo sohwa wopayo we'e'nohini ningkuji a'amu fehohnjoso manyo'njo ikutnnesohilo. ⁸ Ose ulahoningki Jisasiye inomokomoyo nom'ne sohwo kakoe yofe Entilu, Saimoun Pitafe koningkwa'wehwo sohwo Jisasi-mo ulimento, ⁹ Olo hwomu lohwo kakoe wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inaniku kempinjo hufa'uyo so'nji mokosyohumunyo hweho. I oso'no olo a'amu pi'ningo engo lomne'no wopayo loso pipi uyanehwono. O'o, hopo'maho. ¹⁰ Ose ulahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nimo nalimento, Sekwo hwe moya'mi somo ampo fosyohumamno ulimno. Ose nalimentisofoho. Oso hopo sopo hoja pi'ningo'njoponoho. A'amu hiso hojapo nohumantifi hwe'nohino sohwa *faif tausen* (5,000) humamentohofofoho. Moya'mi sofamo atofu majofoho.

¹¹ Ose humentaningkofi Jisas kako oso wosopayo hiso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto oso a'amu hwe moya'mi hopi'nonohino somo yano ulofimentisofoho. Ose uyonto kako inaniku kempinjo hufa'uyo so'nji yano ulofimentisofoho. Oso wosopayo so'nji inaniku so'nji uyahoningki a'amu hofiko nonontifi simeho uhnnimentisofoho. ¹² Hofiko wosopayoso nto ningkahoningkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nimo nalimento, Sekwo oso wosopayo nonontifi nilifeefohofoso apa'no mihi'mokumno. Fehohnjo siki wehwoloho. ¹³ Ose nelahoningki oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino somta'ningo nilifee'mentohofoso sohwo ho'yo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'uyo somo mehu'mee'mmentihwonefoho.

¹⁴ Oso wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso Jisas imentiso so'no hwe moya'mi hofiko nuhwonontifi ole hnnimentohofi, Oso hwe sohumo Anitu hungkuno uyahoningki nalone'no hontohumalohwoneso olo huhweho. Ose hnnimentohofofoho. ¹⁵ Ose hnnontaningkofi Jisas kako huno uyimento, Hofiko ngkimo aho yokumpohn'nyo nikekuji hofikoe hwe engomo menihumatipitnnoho lonto kako'nohino hwofiki'nyopono kotasimentisofoho.

Jisas kako mijo ayo sopo hano emoimentisofoho.

(Matiyu 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'ni nakwo mijo ayo momingo so'mne'no womentihwonefoho. ¹⁷ Osopo nohumentani Jisasimne'no wonyopi hontohumentani nakwo yofayokinomo kotasontani nakwo oso mijo ayo sopo Koponeyamne'no woka'mentihwonefoho. Nowekontaningkuhwoni ajwopo sikuno nto meehoningki Jisas nakumo komo'no mon'e'ma'mmentisofoho. ¹⁸ Oso hohosohonta ifofo engo

yahoningki mijo songo songo engo yonto mijo engo imentisofoho. ¹⁹ Inomokomoyo sohwo'ni nakwo mijopo ne'no jonjempo jonjempe mijimiwako'mentihwoneso nakwo mijo ajwopo ne'no humentani uhwonimentihwoneso Jisas kako mijo ayo yofayokino'njo sopo hano nowentaningki uhwonimentihwonefoho. Ose uhwonontani iyoho engo nanimentisofoho. ²⁰ I oso'no Jisas nakumo nalimento, Ngkonoho. Sekwo iyoho seningkuhwoloho. ²¹ Ose nelahoningki nakwo utimano lontani imentihwoneso kako nakwo'njo ajwomo'mo humahoningki yofayokino hiso nakwo wowantani humiyihwone sopone'no komo'no umentisofoho.

Hwe moya'mi hofiko Jisasimne'no hafihafe tipmmen-tohofofoho.

²² Mo'ningkanta hwe moya'mi mijo ayo momingo nongkihnta'ni humamentohofoso Jisasimo uhwonano lontifi hnnimentohofi, Fosi yofayokino anga'no wentono. I, oso homo somo kakoe inomokomoyo sohwanohini kotasimalofofoho. Jisasi'nji'maho hofiko'nohino kotasontifi humpo'malofofoho. Ose hnnimentohofofoho. ²³ Oso hopo sopo Jisas kako wosopayo'no Anitumo isamoyoka ulonto a'amu homo somo yano ulofimentiso hopo sopo a'amuso nohumantifi uhwonimentohofoso yofayokino fiso Taipeliyasnta'ango i'mofopahoningki uhwonontifi ²⁴ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwo'nanonji mohumunyo uhwonontifi hofiko Jisasimo wotipemano lontifi yofayokinomo kotasontifi Koponeyamne'no wako'mentohofofoho.

Jisas ole limento, Ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo hwo'nyoho.

²⁵ Nowakentifi mijo ayo nongkihnta'ni Jisasimo nto tipihwonimentohofoso sohonta Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo'si, kiko olopo ne'no ntohonta pmmahno hwasilo. ²⁶ Ose ulahoningkofi kako ulimento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Fosi ngko syoho wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoho imale so'no sekwo nje hwapingo neso huno ehohosasesiyo'neso montipeentikuyohofoho. O'o, ngko wosopayo sejapmmale so'no apa'no wonejapono lontifi ntopeentikwofo. ²⁷ Ose ulonto ulimento, Sekwo wosopayo piso imo'nyo'ne syoho tohohmtno'njo iku-toho. O'o, oso wosopayo songo ne'no humayo'ne so'no syoho tohohmtno'njo fiyikuno. Oso wosopayo hiso piso miyonehoho. Oso wosopayo hiso Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni wosejapmmnonoho. Ngko Anituye yokumpohn'nyo'nji yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoho yalokwe so'no Anitu kako ngkine'no ole setihwalofoho, Ngko songo ne'no humayo'ne hwapingo hwo'nyoho.

²⁸ Ose ulahoningki hofiko Jisasimo ulimentohofi, Nakwo pipi ihwasi yanehwono Anituye syohosofo. ²⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Anituye simeho wopingo umokano lifijo'manji sekwo olo syoho sejapmmmentisoso fiyikuno. Sekwo oso hwe Ani-

tu sekuyepono nihwatimentiso sohwo'nimo simeho hi'ntnnono ntapmno.

³⁰ Ose ulahoningki ulimentohofi, I kiko nom'ne wopingo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso yohojo'no'manji ou, nakwo ole wosyokufisyantanoho. Anitu kuhwatimentiso nehwo'soho. Ose wosyokufisyantanoho. Oso'no pipi ihnehino.

³¹ Neyakwosa sohwa a'amu mohumunyo sopo hofiko nohumantifi hofiko wosopayo ahwomo mta'ningoso (*mona*) nimotofofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Kako wosopayo ahwomo mta'angoso a'amumo uyi-mojofoho. Ose mti'mokumentohofofoho. ³² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Mouses kako oso wosopayo ahwomo mta'angoso muyimmojofoho. O'o, nje Mpo-hwo uyimojo hweho. I olohonta kako ahwomo mta'angoso wosopayo neso wosejapmmonte'no yalofoho.

³³ Oso wosopayo neso a'amufoho. Anitu kako ahwomo mta'ni hwaho lopo uhwatimentiso sohwo kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo songo ne'no humayo'ne unyo hweho.

³⁴ Ose ulahoningki ulimentohofi, Hwe engofo, oso wosopayo neso sikuno huhwo huhwi engolopohamo kiko fonejapohoho. ³⁵ Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo ulimento, Ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo ne hwo'nyoho. A'amu hwahoponjo wosopayo niwo'ningkohofoso hofiko mijoho apa'no uyimontohoho. I oso'no a'amu ngkimo ni'masoso mijoho apa'no muyonefoho. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapososo kako mijo'ne apa'no mumo'nonehoho. ³⁶ I oso'no nje hwapingo ne so'no nto setihwamalefoho. Sekwo ngkimo ko nohonontifi simeho hi'ntnnono mantape'njo imalofofoho. ³⁷ A'amu fehohnjoso Anitu ngkimo ntapmmmentisoso hofiko ngkine'no won-ningkopantifeho. Oso a'amu homo somne'no wae meeo'mnehono. Ngkilaho mulimnehono. ³⁸ Hwapingoso ngko ahwomo mta'ni pmmen-toheso nje huno mta'ni pmmen-tohe hwo'nyoho. O'o, Anitu nihwatimentiso sohwoe hunomnohino iningkayo'ne pmmen-tohe hwo'nyoho. ³⁹ Anitu kako nihwatimentiso sohwo ole'ne'no umo'ningkohoho. Hwe moya'mi hopi'nonohinoso Anitu ngkimo nto ntapmmmentiso kalohi ngko anga'no musikwajimnehono. O'o, ngko hofikimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantim'neso hwangu no'mo sikuno ae'uyo somo ngko hofikimo nulikahm'me'no hofiko songo ne'no nohumantokutnnefoho.

⁴⁰ Ou, olo so'no Mpohwo kako umo'ningkohoho. Hwe moya'mi hopi'nonohino Kakoe Hwomu sohwo'nimo nohoningkuji nje hwapingo ne so'no simeho hi'ntnnono ntapifijo'manji hofiko songo ne'no humayo'neso nomafikujo'no sikuno ae'uyo somo ngko hofikimo songo nulika'mnefoho. Ose ulimentisofoho.

⁴¹ Jisas kako ngko wosopayo ne ahwomo mta'ango hwo'nyoho ulimentiso so'no hofiko hofikoe simeho wonyo umo'ningkahoningki Jisasimne'no sitofo hungkuno hnnimentohofofoho. ⁴² Ole hnnimentohofi, Pipineto. Olo hwe lohwo kako Jousepiye hwomu Jisas-

iyoho. Kaningkwohwo'ya'une'no nakwo huno nayoho-ho. Ngko ahwomo mta'ni pmmmentohe hwo'nyoho eso hwasyoso peho'no nelalofoho. ⁴³ Ose hningka-honingkofi Jisas ulimento, Sekwo ngkine'no sitofo hungkuno hofiyoka peho'no hnalokwofo. ⁴⁴ A'amu fihwo kako ngkimo tifi nningkaposo sohwo kakoe huno mta'ni moni'manehoho. O'o, nje Mpohwo ngkimo nih-watimentiso sohwo kako a'amu sohomo ngkiyepono mikinjihwajiyoso kako ngkimo woni'ma'montonoho. Oseso oso hwe ngkiyepono Anitu lihwajoso sohomo ngko sikuno ae'uyo somo ulika'mnefoho. ⁴⁵ A'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwa ole mti'mokumentohofi, Hwe moya'mi hopi'nonohino somo Anitu kako hofikimo huno uyo'ne itihwanefoho. Ose mti'mokumentohofoho. A'amu hopi'nono Anituye hungkuno upa'ningkuji kakine'no huno nto'no syafisyikujo'no hofiko ngkimo woni'mantifeho. ⁴⁶ I a'amu hopi'nonohinoso hofiko nje Mpohwo Anitu sohomo muhwonyo'njofoho. O'o, ngko'nohino Mpohwo'nji humunyo sohwo'nnohino kakimo uhwononji kakoe pone somta'ni pmmmentohe hwo'nyoho.

⁴⁷ Hungkuno nehopi'nohino selalokweno. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntaposo sohwo kako songo ne'no humayo'neso hi'njo hweho. ⁴⁸ Ou, ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo hwo'nyoho. ⁴⁹ I seyakwosa sohwa hofiko oso hwaho a'amu mohumunyo sopo nohumantifi wosopayo ahwomo mta'ni (*mona*) nimotofo sohwa hofiko hohonta nto pe'nimentohofoho. ⁵⁰ I oso'no oso wosopayo ne ahwomo mta'ni a'amu nosohwo'manji kako songo ne'no nohumantihwone hweho. ⁵¹ Ngko oso wosopayo ne songo ne'no humayo'ne sohwo'ni ngko ahwomomo uliko'manji pmmmentohe hwo'nyoho. Oseso a'amu fihwo kako oso wosopayo neso noso'manji kako songo ne'no humantihwonefoho. Oso wosopayo so'ne'no ngko sekumo selalokweso nje a'apahomne'no selalokweno. Hwapingoso ngko a'amu hwahoponjo somne'no poyo imo'ni'me'no a'amu ngkine'no simeho ntapifijo'manji hofiko songo ne'no nohuman-tokutnnefoho.

⁵² Ose ulahoningki a'amu Juta hofiko yoka hungkuno engo loma'mentohofoho. Ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo kakoe a'apaho nejapososo pipi nanehwono. ⁵³ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi selalokweno. Sekwo nje a'apaho so'nji nje honiyo so'nji manifijo'manji sekwo songo ne'no humayoso motipihwonifitnnefoho. ⁵⁴ A'amu nje a'apaho so'nji nje honiyo so'nji nnososo kako songo ne'no humayo'neso hi'njofoho. Oso sikuno ae'uyo somo oso a'amu homo somo ulika'mnefoho. ⁵⁵ Hwapingoso nje a'apahoso wopayo ne pa'nyofoho. Nje honiyoso mijo ne pa'nyofoho. ⁵⁶ A'amu kako nje a'apaho so'nji nje honiyo so'nji nnososo ngko kakimo humahm'me'no kako ngkimo wonihumamontonoho. Oso a'amu hiso kako nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyofoho. ⁵⁷ Nje Mpohwo songo ne'no humaso sohwo kako nihwatimentiso so'no ngko nje Mpohwo yokumpohn'nyo

so'nji songo humaleno. Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako sikuno huhwo huhwi wosopayo'nji mijo'nji niwo'ningkiso hopaso kako ngkine'no sikuno huhwo huhwi huno syanifisyiwo'ningkuhwoso'manji kako nje yokumpohn'nyo nomahwosi songo wohumamontonoho. ⁵⁸ Olo wosopayo ahwomo mta'ango lohwo'ni oso wosopayo seyakwosa sohwa hofiko a'amu mohumunyo sopo nimotofo pa'nyo hwo'ni'maho. O'o, oso wosopayo hiso mantifi nontifeso hofiko poyo nape'nimotofoho. I oso'no olo wosopayo lohwo'nimo a'amu fihwo nnososo kako songo ne'no nohumantihwonefoho. ⁵⁹ Jisas kako oso angko Koponeyammjo tajo angko somo humanto oso hungkuno hiso lutihwamentisofoho.

Jisas kako songo ne'no humayo'ne hungkuno hwapingo hweho.

⁶⁰ Oso hungkuno homo somo Jisasiye inomokomoyo pi'ningo sohwo'ni nupo'nontani fehohnjoso hnnimentohofi, Olo hungkuno loso tango we'e'njo hwo'maho. Hungkuno hwapingo neso nakwo huno monayohiyohoho. Haloho tihwo upo'monteto. ⁶¹ Jisas kakoe inomokomoyo fehohnjoso oso hungkuno mjahnnimentohofoso Jisas kakimo ko mulahoningkofi kako oso hiso'no huno uyahoningki hofikimo ulimento, Olo hungkuno ngko seloheso sekwoe hunomo wonyo lasemokohoho. Sekwo ngkimo wonihwoti'mofantifetaho. ⁶² I ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko nje angko ne sopone'no asomo sime sohonta sekwo ngkimo nonohonifitnne'manji sekwo huno pipi seyoneteto. ⁶³ Anituye Towahuno sohwo kako'nohino songo ne'no humayo'neso hwapingo hweho. Sekwo oso hwe huhwo sohoma'ni womantifeho. Sekwoe a'apahomjo yokumpohn'nyo mosefo'manehoho. O'o, a'amu Anituye Towahuno momaso'njo sohwo kako songo ne'no humayoso motipemanehoho. I oso'no sekwo Anituye Towahuno mayo so'no nto selohefoho. Nje hungkunomo iningafijoso sekwo songo ne'no humafitnnefoho. ⁶⁴ A'amu fehohnjo sekwo'njo ajwo so'mo humalofoso hofiko ngkine'no simeho hi'ntnnono montape'njo yalokwofo. Ose nalimentisofoho. Hwapingoso simo'mta'ango Jisas kako oso a'amu kaimo simeho hi'ntnnono muyifitnne somne'no kako huno nto syafihu'mentisofoho. Oso'nji kako oso a'amu kakine'no tokoyo'ofu ulohofone sohune'no huno umentisofoho. ⁶⁵ Jisas a'amu huhwo sohwo'no nom'ne hungkuno ulimento, Sekwo fehohnjo soku ngkimo simeho montape'njo yalokwofo so'no ngko olo hungkuno hiloso nto seloheso olenoho. Nje Mpohwo kako a'amu somo momikinjosehwajiyonjo yoso'manji sekwo ngkiyepono mapofitnnefoho.

⁶⁶ Oso hungkuno hiso Jisas kako ulahoningki kakoe inomokomoyo pi'ningoso kakimo uhwati'mofontifi humpo'mentohofoho. Hofiko kako'nji hano apa'no memayofoho. Nihu'nahone uhwati'mo'mentohofoho. ⁶⁷ Oseso Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwo'nimo nalimento, Sekwo huhwasi wonihwoti'mofantifetaho.

⁶⁸ Ose nelahoningkahoningki, Saimoun Pita ulimento,

Hwe Engofo, Nakwo tihwoepono humpeenehwono. O'o, kiko'nohini songo ne'no humayo'ne hungkunoso hi'njo hwasoho. ⁶⁹ Jije hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono kijopalokuhwono. Nakwo huno ole nayohoho. Kiko Anituye hwomu ne sohosi wopingo'nohini hwasoho. ⁷⁰ Ose ulahoningki Jisas nalimento, Nje inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwasi ngko sehwasopo'mentohe hwasoho. I oso'no ngko sehononji anga'nohino sohosi towahuno wonyo Seten mta'angoso hi'njo hwasoho. Ose nalimentisofoho. ⁷¹ Oso hungkuno Jisas nalimentisoso kako Jutas, Saimoun Isikalilyoutiye hwomumne'no nalimentisofoho. Hwapingoso Jutas huhwo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo ko inomokomojo sohwo kako aku ikinji ehumanto Jisasimne'no tokoyo'ofu uloho'mentisofoho.

Jisas kakoe homningkwa'wehwosa Jisasimo simeho hi'ntnnono muyimentohofofoho.

7 Oso hohosohonta Jisas kako hwaho Ngkalili sopo nowento hano emoimentisofoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwa Jisasimo wofonjosyano lontifi yahoningkofi kako hwaho Jutiya sopo hano memoyo'njo imentisofoho. ² Oso a'amu Jutaso hofikoe sikuno iyoho humayo nom'ne engoso mofonepo umo'nimonto imentisofoho. Oso sikuno hiso a'amu Jutafe hofiyakwosa hofiko hwapife angu molontifi humamotofo sohonta Anitu hofikimo hofiyo mokosyohumamojo so'no huno syafisiyo'ne sikunofoho. ³ Oseso Jisas kakoe homningkwa'wehwosa kakimo sitofo hungkuno ulimentohofi, Kiko olo hwaho Ngkalili lopo sopo nohumahotoho. O'o, kiko hwaho Jutiya'ne'no sohoji osopo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso kiko yohojo'no a'amu pi'ningoso kikimo kohoningkuji jije yofe engo umo'nimontonoho. ⁴ Kiko yofe engo woma'mo lohoji'manji olo hiyaso lo'mo peho'no humahnno. Kiko yofe engo ne hi'njo hwaso'manji kiko yo'mayo wonyoangkafoso a'amu hopi'nonohino somo fitihwaho. Ose ulimentohofofoho. ⁵ Hwapingoso homningkwa'wehwosa huhwanji Jisasimo simeho hi'ntnnono mummentohofofoho. ⁶ Jisas hofikimo ulimento, Ngko angu Jerusalemne'no utihwa'nyopo simne sikunoso m'mofapefoho. I sekwo yo'mayoso uyano likuji'manji sekwo a'amu hwahoponjo soku sikuno engolopohamo sekwoe sikunofoho. ⁷ Olo hwaho lophonjo hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko sekumne'no simeho tohino mosejopalokuyohofo. O'o, simeho tohino ngkimnohini ntopantokwofo. Hwapingoso yo'mayo yahino wonyo hofiko iwo'ningkohofu so'no ngko lijwaofiwo'ningkohe so'no simeho tohino ntapiwo'ningkohofofoho. ⁸ Nje ningkwahwoso sohwaso sekwo nosikuji sekwo oso sikuno iyoho humayo engo somo fisihwonamno. I, ngko oso sikuno iyoho humayo engo somo mosihwonamnehono. Nje sikuno ngko siyo'neso nto'no mmo'nyofoho. ⁹ Jisas kako ose ulonto oso hwaho Ngkalili sopo humamentisofoho.

Jisas kako oso Sikuno Engo hofiyakwosa hwapife angu molimentohofu somo sihwojamentisofoho.

¹⁰ Jisas homningkwa'wehwosa sohwa hofiko oso Sikuno Engo somne'no sikwato lohofahoningkofi Jisas kako huhwo simentisofoho. I oso'no kako utihwa'nyopo simentisomaho. O'o, hiyaso'mo simentisofoho. ¹¹ A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko oso Sikuno Engo somo humawo'ningkohofu sopo humantifi Jisasimne'no hafihafe tipentifi a'amu somo ulohonimentohofi, Jisas kako nti'mo humaho. ¹² Hwe moya'mi pi'ninngo engoso hofiko mtitofu mtitofu syohumolawentifi a'amu fehohnjoso ole limentohofi, Jisas kako wopingo hweho. A'amu fehohnjoso ole limentohofi, Jisas kako a'amumo hwasyo hungkuno liku'mofiwo'ningkiso hweho. Ose limentohofofoho. ¹³ I oso'no a'amu hopi'nonohino hofiko hwe engo sohwanne'no iyoho uningkahoningki hofiko hungkuno utihwa'nyopo mahnnimentohofofoho.

¹⁴ Oso Sikuno Engo iyoho humayo ajwo sopo Jisas kako Anituye tajo angu engo somo noswonto a'amu somo utihwa'nyopo hungkuno loma'mentisofoho. ¹⁵ A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nantifi yomo yontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo kako huno engo loso nti'mta'ni tipema'masoto. Kako nakwoe sikule angu hungkuno atofu lutihwawo'ningkuhwone somo masyuyo hweho. ¹⁶ Ose hningkahoningkofi Jisas kako hofikimo ulimento, Olo hungkuno selalokwe loso nje huno mta'angu moselalokuyohono. O'o, Anitu kako ngkimo nihwatimentiso sohwo ntahoningki selalokweno. ¹⁷ A'amu fihwo kako Anituye hungkunomo uningkamo loso sohwo kako olo nje hungkuno lomne'no kako huno ole uyono. Hungkuno loso kakoe huno mta'ningomaho. O'o, Anituye huno mta'ningofoho. Kako huno ose uyono. ¹⁸ Hwe fihwo kako kakoe huno mta'ni yo'mayo loso yoso sohwo kako yofe engo woma'mo lihwaso walimontonoho. I a'amu fihwo kako oso a'amu lihwatimentiso sohwoe yofe engoso sekwo noho'nomapitne'ento selalokuso'manji kako hwasyo hungkuno moselalofiyoho. Honingkano wonyo ane hweho. ¹⁹ Jisas ose ulonto ole ulimento, Hohonta Mouses kako seyakwosamo Anituye honingkano hungkuno uyimentisofoho. I oso'no sekwo hopi'nonohino soku oso honingkano hungkuno somo hwotoho fentifi nto'no miningkayo'njo imotofokuyoho. Sekwo ose imentohofu so'no sekwo ngkimo peho'no wofonjonisyantife'no yalokwofo. ²⁰ Ose ulahoningki hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Kikimo tihwo wofonjakohumontolo. Awonoho. Kiko towahuno wonyo Seten mta'angoso hi'njo hwasoho. ²¹ Hofiko ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sikuno iyoho humayo fihumo ngko hwe mnokino'njo sohomo wopingo umokumentohe so'no sekwo simeho tohino ntapiwo'ningkohofofoho. I oso'no sekwo soku sikuno iyoho humayo somo syoho iwo'ningkohofokuyoho. Seyakwo Mouses sohwo honingkano hungkuno ole sejjapmento, Sekwo sikuno aho fe-

hohnjo hopi'nonohino aho nom'ne mta'ni hufa'u memjaofihwoso'no mo'ningkanta hwomu milongo sohwamo a'apaho somo sihu fikolopmno. I Mouses oso hungkuno somne'no hwapingo hwo'maho. O'o, seyakwosa mta'angofoho. I oso'no oso sikunoso memjaofihwoso'no sikuno iyoho humayo so'manji sekwo oso sikuno somo syoho iwo'ningkohofihwasoho. Sekwo oso ko iwo'ningkohoho so'no ngko hwe sohumo wopingo umokumentohe oso sikuno somo sekwo ngkine'no simeho tohino peho'ne ntopantokwofo. ²⁴ Sekwo yo'mayo yahino somo uhwoninguji wonyofoho eso komo'no likutoho. O'o, sekwo simo'mo hwapingo ne so'no huno nto'no ikwesiyafisyikujji sekwoe hunoso yano nto'no mpopmno. Ose ikujo'no sekwo yahino wonyo so'nji wopingo so'nji huno nto'no wotipemantifeho. Ose ulimentisofoho.

A'amu fehohnjoso hofiko ole limentohofi, Olo hwe lohwo Anitu lihwatimentiso lohwohikeno.

²⁵ Hwe moya'mi fehohnjo Jelusalem sopo humamotofoso ole hnnimentohofi, Olo hwe lohomo a'amu hwe engo sohwa wofonjosyano lontifi iwo'ningkohoho lohwohaho. ²⁶ I uhwonimno. Kako utihwa'nyopo lohofonto kakoe hungkuno lontaningki hofiko yoka hungkuno mulalokuyohoho. I nakwoe hwe engo sohwa hofiko olo hwe lohumneno Anitu uhwatimentiso hweho ose kosyofisyalokwofo. ²⁷ Ose hnnontifi nom'niso ole hnnimentohofi, I oso'no olo hwe lohwoe hwaho laponjo angone so'no nakwo huno nayohoho. Oso hwe Anitu uhwatimonnoho nalimentiso so'no kako i'mofape sohonta kakoe hwapingo so'no nakwo huno nto'no monayonefoho. Ose hnnimentohofofoho.

²⁸ Jisas kako Anituye angone engo somo ajwo'mo nohumanto a'amu somo mango engo ulimento, Sekwo ngkine'no huno seyohoho. I sekwo nje angone sopeno'no huno moi'wonoho. I oso'no nje hwapingo neso nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso sohune'no sekwo huno nto'no maseyohiyohoho. Ngko nje huno mta'ni pmentohe hwoni'maho. O'o, nje Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo kako yo'mayo yahino ne so'no hwapingo hweho. I sekwo kakimo huno ito'no maseyokuyoho. ²⁹ Ngko'nohini kakine'no huno moi'wonoho. Hwapingoso ngko kako'nji nohumentai kako huhwo ngkimo lonihwatimentiso so'no pmentohe hwo'nyoho.

³⁰ Ose ulahoningki hofiko kakimo impe untofantifi ko imentohofoso a'amu fihwo kakimo aho mokisahumentisofoho. Hwapingoso Jisas kakoe sikunoso mmo'nyofoho. ³¹ Hwe moya'mi pi'ningoso hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi ole hnnimentohofi, Oso hwe sohumo Anitu uhwatimentiso sohwo nopihwoso'no kako olo hwe lohwoe yokumpohn'nyo somo uyakolo'montolaho. O'o, awonoho. Olo hwe oloho hweho. Ose hnnontifi tifi iningkamentohofofoho.

A'amu itokuso'njo sohwo Jisasimo impe intofo'ne lihwatimentohofofoho.

³² A'amu Falisi sohwa oso hungkuno a'amu Jisasimne'no hnnimentohofi homo somo upa'nontifi hofiko'nji a'amu tajo angone syoho'njo yofe engo'njo sohwantne'no hofiko Anituye angone engo somjo a'amu hwapife tifo'njo sohwo Jisasimo impe intofo'ne lihwatimentohofofoho. ³³ Lihwatimentohofi so'no Jisas kako huno uyahoningki kako a'amu kako'njoponjo somo ulimento, Sikuno we'enehwo ngko sekwo'nji wosimonnoho. Nohumahm'mo ngko nihwatimentiso sohwoepono asomo wawomonnoho. ³⁴ Oso hohosohonta sekwo ngkine'no hafihafe ko tipifijoso manohonifitnehofi. Hwapingoso angone ngko nu'mo humame sopo sekwo moni'mapitnefoho. ³⁵ Ose ulahoningki a'amu Juta sohwafe hwe engo sohwa ole hnnimentohofi, Oseso olo hwe lohwo kako ntente we sopo uhwonantanto nakwo huno uhwoyosofo. Kako a'amu Ngkilik sohwafe hwaho sopo nowehwosi a'amu Juta oso hopo sopo humawo'ningkohoho so'nji a'amu temtifo kengo Ngkilik so'njimo kakoe hungkunoso wolutihwamtolikeno. ³⁶ Ole nalohi, Sekwo ngkine'no hafihafe ko tipifijoso manohonifitnehofi. Ose nalonto ole nalohi, Sekwo angone ngko humame sopo sekwo moni'mapitnefoho. Oso hungkuno nalisoso hwapingo neso pehomto. Ose hnnimentohofofoho.

Mijo songo ne'no humayo'ne hungkunofoho.

³⁷ Oso sikuno nihu'no engone iyoho humayo ae'uyo sohonta Jisas nolikafonto mango engone ole ulimento, A'amu mijo'no umonosohwo kako ngkiyepono nopihwosi ngkinta'ni wannono. ³⁸ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu ngkine'no simeho hi'ntnnono ntaposo sohwo kakoe simeho so'mo mijolimo hopa imo'ningkuhwosi oso mijo songo ne'no humayo'neso hano loho'nanwo'nnyofoho. Ose mti'mokumentohofofoho. ³⁹ Mijo'no Jisas ulimentisoso Anituye Towahuno Wopingo somne'no ulimentisofoho. A'amu simeho hi'ntnnono unyo sohwa hofiko Anituye Towahuno mapitne'no ulimentisofoho. I oso'no Jisas kakoe yofe engone so'nji kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo so'nji momaso'njo oso'no Anitu kakoe Towahuno a'amu homo somo muyo'njo imentisofoho.

Hwe moya'mi sofanji ajwopo hotito'mentohofofoho.

⁴⁰ Hwe moya'mi fehohnjo sofanji Jisasiye hungkuno upa'nontifi ole hnnimentohofi, Ou, nehopeho. Oso hwe sohumo Anitu hungkuno uyahoningki nalone sohune'no hontohumawo'ningkuhwoneso olo huhweho. ⁴¹ Ose hnninkingahoningkofi nom'ne a'amuso ole hnnimentohofi, Olo Kilaisiyoho. Anitu kako ahwomo mta'ni uhwatimentiso hweho. Ose lahoningkofi nom'neso ole hnnimentohofi, O'o, Kilais kako hwaho Ngkalili sopo m'mofaponehoho. ⁴² I a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa olo hiso'no yoloho

mti'mokumentohofofoho. Kilais kako hwe engo Ntefitiye temtitofo i'mofapihwosi oso angoo Mpetilehem Ntefit humamojo hopo sopo u'mofapmmontonoho. Olo hwe lohwo kako Ngkalili sopo i'mofapmmontisofoho. Oso huno hwasyo syafihu'mentohofofoho. ⁴³ Oseso a'amu Jisasimne'no huno kengo kengo syafisyontifi hwe moya'mi hofiko Jisasimne'no hotito'mentohofofoho. ⁴⁴ A'amu fehohnjo sohwa hofiko Jisasimo impe utofosyano lontifi ko imentohofoso a'amu fihwo Jisasimo aho mokisahumentisofoho.

A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo'njo imentohofofoho.

⁴⁵ Oseso a'amu hwapife tifo'njo sohwa hofiko a'amu Falisi sohwanji a'amu tajo angoo syoho'njo yofe engo'njo sohwafe pone'no asomo nopahoningkofi hwe engo sohwa yoka ulimentohofi, Sekwo Jisasimo impe mintokwape pipi yohoho. ⁴⁶ Ose ulahoningkofi hwapife tifo'njo sohwa ulimentohofi, Jisas kako hungkuno wonyoangkafo lisoso nakwo hungkuno oso pa'nyoso nakwo mupa'ningkohoyihwono. ⁴⁷ Ose ulahoningkofi a'amu Falisi sohwa ulimentohofi, I sekwo huhwahnji Jisasimo simeho uyahoningkofi hwasyo honingkanomo ipesemotasesotaho. ⁴⁸ I nakwo hwe engo sohwa'nnonji a'amu Falisi sohwa'nnonntne hwe fihwo kako Jisasimo simeho hi'ntnnono unyo sohomo lihwalokwofo. Nihu'no awonoho. ⁴⁹ Olo a'amulo Jisasimo simeho uyalokwofo sohwa hofiko Mousesiye honingkanoo hungkuno somo huno muyofoho. Oso'no Anitu a'amu homo somo tohino uyimontonooho. Oso hwasyo hungkuno ulimentohofofoho.

⁵⁰ Nikoutimos kako hohonta Jisasimo u'ma'mentiso sohwo kako huhwo a'amu Falisi hweho. Kako hofiko'nji nohumanto ulimento, ⁵¹ Nakwoe honingkanoo hungkunoso ole nalivo'ningkisotaho. A'amufe hungkuno mupa'nyo'mta'ni tohino siki uyo. Ose nalivo'ningkisotaho. O'o, simo'mo kakoe hungkuno yolo hoeso upa'ningkuhwasi yo'mayo iwo'ningkiso so'no huno nto'no nayihwaso'no u, osohonta kako'ne hungkuno nano womtitofantanoho.

⁵² Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, I kiko huhwo hnonnji Ngkalili nta'ango hwsilaho. Anituye hungkunomo atofa fiso. Atofo lohoji olo so'no huno wotipema'monnoho. A'amu Anitu hungkuno uyihwoso'no nalone sohwo hwaho Ngkalili sopo m'mofaponehoho. Oseso kiko huno wotipema'monnoho. ⁵³ Ose ulahoningkofi hofiko hofikoe angopono humpo'mentohofofoho.

A'mu hwa'nte siye hungkunofoho.

8 [Oso sikwo'miyo somo Jisas kako hwofiki'nyo Oulif sopo simentisofoho. ² Mo'ningka sohonta imingo'nji Jisas apa'no Anituye tajo angoo engo somo asomo noponto simentisofoho. Hwe moya'mi hopi'nonohino Jisasimo u'mahoningkofi Jisas kako ampo nohumanto kakoe hungkunoso lutihwamentisofoho. ³ Ose lutihwontaningki a'amu honingkanoo

hungkuno lutihwamotofa sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko ape hwa'ntesimo ipemotasantifi Jisasi'njo ajwopo uhumatimentohofofoho. Oso apesi kako nom'ne hwe'nji saho fosyowentaningki hwe engo sohwa uhwonimentohofofoho. ⁴ Oseso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, olo ape losi hufo yontaningki uhwonimalohwonyoho. ⁵ Mousesiye honingkanoo hungkunoso ole nalimento, Hwoya'mi yahino wonyo'njo ose somo sojo mehwasi wofonjonyano. Ose nalimentisofoho. I oso'no kiko huno pipi kiyohoho. Pipi yanehwono. ⁶ Hofiko Jisasiye hunomo yamofa ulohofa'ne oso ulohonimentohofofoho. Huno ole syafihu'mentohofi, Jisas kako Mousesiye honingkanoo hungkunomo mti'hupe so'manji nom'ne hungkuno kengo naloso'manji nakwo kakimo impe utofantanoho. Ose syofisyahoningki Jisas kako ingku'nohumanto kako kakoe ajo'miyo'nji hwahomo ifalifaliyo mti'mokumentisofoho. ⁷ Hofiko Jisasimo ne'no ne'no ulohoningkahoningkofi Jisas kako nolikafonto ulimento, A'amu fihwo honingkanoo wonyo nihu'no aneso sekwo'njo ajwo lopo sojo simo'mjoso a'mu simo woho'namofono. ⁸ Ose ulonto kako apa'no ingku'nohumo lohofonto hwahomo apa'no ajo'miyonji ifalifaliyo mti'mokumentisofoho. ⁹ Hofiko Jisasiye hungkunomo upa'nontifi a'amu anga'no anga'no hotahumentohofofoho. Hwe yofe engo'njo sohwa simo'mo hotoswopahoningkofi hwe nom'ne sohwa hofiko tifi hotahumentohofofoho. A'amu hopi'nonohinoso Jisasimo uliko'mahoningkofi Jisas kako'nohino nohumantaningki oso a'musi kako Jisasiye simanopo ne'no loho'mentisofoho.

¹⁰ Jisas nolikafonto a'mu simo ulimento, Olo a'mu losi, a'amuso nti'mo humalofo. A'amu anga'nohinoso kikimo poyo wokumokano makiloho liyohoho. ¹¹ Jisas ose ulahoningki a'musi ulimento, Hwe Engofo, a'amu ose manjofoho. Hopi'nono nto humpehofo. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko huhwo'ni poyo makumokohoyohono. Kiko nowehoji oso wonyo hiso apa'no iyo'eno. O'o, honingkanoo wopingo'nohino fiyohoho. Ose ulimentisofoho.]

Jisas olo hwaho lopone pomponaho hweho.

¹² Jisas a'amu somo hungkuno apa'no ulimento, Ngko olo hwaho lopone pomponaho hwo'nyoho. A'amu ngkimo tifi nningkaposoo sohwo kako sikwo'mjoho'mo memoyonehoho. O'o, kako songo ne'no humayo'ne pomponaho hi'njo hweho. ¹³ Ose ulahoningki a'amu Falisi sohwa ulimentohofi, Kiko kikine'no hniwo'ningkino hwsosho. Oseso nakwo huno monayohoyohoho. Jije hungkuno nehopitikenoo, hwasotikenoo. Nakwo huno monayohoyohoho. ¹⁴ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko ngkine'no hnnalokweno. I oso'no nje hungkuno ne'njofoho. Hwapingoso ngko nje hwapingo ne pmentohe sopono huno niyohoho. Oso'no ngko angoo nosimne sopone'no huno niyohoho. I oso'no sekwo nje hwapingo ne sopono huno maseyohoyohoho. Ngko hano umne sopone'no sekwo huno maseyohoyohoho. ¹⁵ Sekwo a'amu hwa-

hoponjofe yahinomo yano ilofiwo'ningkohofihwasoho. I ngko a'amufe yahino somo oso hopa yano milofiwo'ningkiyohe hwo'nyoho. ¹⁶ I oso'no ngko nom'ne a'amumne'no yano ilo'me'manji ngko nto'nohino ulo'mnoho. Hwapingoso ngko'nohini'maho. O'o, nje Mpohwo nihwatimentiso sohwo'nji nohumentai yalokuhwoyo. ¹⁷ Sekwoe honingkano hungkuno somo ole wo'nnyofoho. A'amu hufa'u hwa'u hungkuno afa'nohini lisoso nakwo huno ole wonayono, Sikoe hungkunoso ne'njofoho. Ose wo'nnyofoho. ¹⁸ Ngko ngkine'no hungkuno hnniwo'ningkohefoho. I nje Mpohwo nihwatimentiso sohwo kako huhwo nje hwapingo so'no liwo'ningkiso hweho. ¹⁹ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Jije Mpohwo nti'mo humaho. Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ngkine'no huno nto'no mosyafisiyo'njohwasi kalohi sekwo nje Mpohwo huhune'no huno mosyafisiyo hwasoho. Sekwo ngkine'no huno nto'no seinyohwasi'manji ou sekwo nje Mpohwo huhune'no huno nto'no waseyimontonoho.

²⁰ Oso hungkuno hiso Jisas kako Anituye tajo ango engo hamniyoho'njo ango ajwo sopo lohofonto hwe moya'mi somo hungkuno lutihwamentisofoho. Kako utihwa'nyopo ko humentaningki a'amu kakimo impe mintafe'njo imentohofoho. Hwapingoso kakoe sikuno poyo imo'nyo'ne sikunoso mmo'nyofoho.

Ngko ume sopo sekwo mafitne hwasoho. Jisas ose ulimentisofoho.

²¹ Jisas kako nom'ne hungkuno apa'no ulimento, Ngko ume sohonta sekwo ngkine'no hafihafe wonyopi wonyopi wotipeentifeho. Sekwo sekwoe honingkano wonyo somo poyo nope'ningkuji sekwoe wonyo somjo tohino somo ne'no humantokutnefoho. Oso'no sekwo ngkimo moni'mapitnehofo. ²² Ose ulahoningki a'amu Juta sohwa hnnimentohofi, Oso hungkuno nelalokunjoso hwapingo neso pehoto. Ole nelalofoho. Oso ango ngko u'mo humame sopo sekwo mafitnehofo. Pipineto. Kako kakimo wofonjahinimtolikeno. ²³ Ose hningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo enjwa'mta'ango kuyoho. Ngko yokintahoponta'ango hwo'nyoho. Sekwo olo hwaho loponta'ango kuyoho. Ngko ahwomo mta'ango hwo'nyoho. ²⁴ Oso'no ngko ole nto selohefoho. Sekwo poyo pe'ningkuji sekwoe wonyoso wawo'montonoho. Mpohwo kako ngkimo nihwatimentiso so'no sekwo simeho hi'ntnnono montape'njo ifijo'manji sekwoe wonyoso wawo'montonoho.

²⁵ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Kiko tihwosilo. Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Ngko oso hwe so hwo'nyoho. Simo'mo nto selimentohe so hwo'nyoho. ²⁶ I sekwoe yahino wonyo somne'no hungkuno pi'ningo hi'njo hwo'nyoho. I oso'no hwanguk oso yahino somne'no hungkuno yano selofimnefoho. I olohonta yo'mayo nihwatimentiso sohwo ntimentiso so'nohini waselimonne'no yohono. Kakoe yahinoso ne'njo hweho.

²⁷ Jisas ose ulahoningki hofiko Jisas Anitumne'no hofikimo ulimentiso so'no huno muyo'njo imentisofoho. ²⁸ Oseso Jisas hofikimo ulimento, Hwanguk sekwo ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni fonjanisyikuji oso hohosohonta sekwo ngkine'no huno ole seyonefoho. U, oso hwe Anitu uhwatimentiso sohweho. Sekwo huno ose wotipemantifeho. Ngko nje huno mta'ni yo'mayo syohoso imentohe'maho. O'o, yo'mayo hungkuno nje Mpohwo ntimentiso so'nohini selimentohefoho. ²⁹ Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo kako ngko'nji humaho. Yo'mayo iwo'ningkoheso Mpohwo kakoe simeho wopingo umokiyo'ne iwo'ningkohe hwo'nyoho. Kako monisikwajoneho. ³⁰ Ose ulahoningki hwe moya'mi pi'ningo engoso oso hungkunoso upa'nontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofoho.

Hungkuno neso sekumo wopingo wasemokumontonoho.

³¹ A'amu Juta fehohnjoso Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofoho somo Jisas ole ulimento, Sekwo simeho nehopi ntapikujono sekwo nje hungkunomo tifi nehopi iningkafoji ku'manji sekwo nje inomokomoyo ne kuyoho. ³² Nje hungkuno nehopi somo huno seyosomanji oso hungkuno hiso sekwoe yahino wonyoso kilo'mokomokosyehumamojo somta'ni usihutofosema'montonoho. ³³ Ose ulahoningki hofiko Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe neyakwo Apiloham sohwoe imu hwona'nyoho. Nom'nihwo nakumo ntohonta kilo'mokomokonesyohumamojoto. Awonoho. Oso'no kiko peho'no nalohino, Nje hungkunoso sekumo usihutofasema'montonoho. Pipineto. ³⁴ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu hopi'nonohino honingkano wonyo'njo somo oso honingkano wonyo hiso hofikimo kilo'mokomokosyohumamojofoho. Oso'no oso a'amu hiso hofiko oso honingkano wonyo sohwoe syoho ulohofiyo pa'nyofoho. ³⁵ A'amu syoho ulohofiyo sohwo kako kakwo'yohwoe syohoso ulohofisoso kakoe hwe engo'njo nihu'nahone humayo'ne hwo'maho. O'o, kako syoho ulohofiyo'nohino hweho. I oso'no hwe engo sohwoe hwomu sohwo'nohino engolopohamo humawo'ningkohoho. ³⁶ Oso'no Anituye Hwomu sohwo'ni ngko sekumo honingkano wonyo somta'ni isihutofasema'meso nom'nihwo sekumo mokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, nihu'no awonoho. Nje a'amu ne nto imo'ningkohoho. ³⁷ Sekwo Apilohamiye imu sohwo'nyoho liwo'ningkohoho so'no ngko huno niyohoho. Apiloham sohwo kako Anituye a'amu ne hweho. I oso'no nje hungkuno so'no nakwolaho lontifeso sekwo ngkimo wofonjonisyan-tife'no yalokwofo so'no sekwo Apilohamiye imu ne hwasi'maho. ³⁸ Ngko nje Mpohwo'nji nohumanji yo'mayo ntahoningki losetihwawo'ningkohe hwo'nyoho. I oso'no sekwo sekwoe seningkwowho ne sohwoe yahino somo nomantifi yalokwofo.

Seningkwohwo sohwo Seteniyoho. Jisas a'amu Juta somo ose ulimentisofoho.

³⁹ Jisas ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Nakwoe mpohwo sohwo Apilohamiyoho. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, I sekwo Apilohamiye imu ne hwasi'-manji sekwo Apiloham imojo yahinoso sekwo ikutnnesohilo. ⁴⁰ Yo'mayo hungkuno nehopi Anitu ntahoningki ngko seliwo'ningkohe hwo'nyoho. Oso hungkuno homo somo sekwo nakwolaho lontifi wofonjonisyatife'no yalokwofo. Apiloham kako a'amumo wofonjahumonto miyommentisofoho. ⁴¹ O'o, sekwo sekwoe seningkwohwo ne sohwoe yahinomo iningkowalokwofo.

Ose ulahoningki ulimentohofi, Nena'wohisi hwa'nyo yonto nakumo tipenema'mentiso hwonani'maho. Naningkwohwo anga'nohino sohwo Anituyoho. ⁴² Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Anitu seningkwohwo nntentesi sekwo ngkimo simeho ntapikutnnesohilo. Hwapingoso ngko Anitu'nji nofosyohumanji pmentohe hwo'nyoho. Nje huno mta'ni pmentohe hwo'nyoho. O'o, Anitu kako nihwojahoningki pmentohe hwo'nyoho. ⁴³ Sekwo nje hungkunomo huno nto'no mosyafisiyo'njo peho'neto. Hwapingoso sekwo nje hungkunomo upa'nontifeso nakwolaho lontifeso haloho maposo'njo hwasoho.

⁴⁴ Sekwoe seningkwohwo sohwo Seteniyoho. Sekwo yokumpohn'nyo yoho'nontifi sekwoe seningkwohwoe yahinomo tifi iningkowalokwofo. Kako simo'mta'ango a'amumo wofonjahumo limojo hweho. Kako hungkuno ne'njo somno ngkilaho limojo hweho. Hwapingoso yahino neso kakoe simeho mo'mo momnauyoho. Kako hwasyo hungkuno'nohino limojo hweho. Kako yo'mayo hwasyo hungkunoso hwapingo hweho. ⁴⁵ I ngko sekumo hungkuno nehopi ko selahoningko sekwo nje hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono montopalokuyohoho. ⁴⁶ Ngko honingkano wonyo yoheso'no tihwo wantimontolo. Awonoho. I oso'no ngko hungkuno nehopi'nohino seliwo'ningkohe'-manji sekwo nje hungkunomo simeho hi'ntnnono montape'njo peho'ne yalokwofo. ⁴⁷ Anituye mehomi ne sohwa hofiko Anituye hungkunomo haloho pe'wo'ningkohofoho. I sekwo Anituye mehomi hwasi'maho. Oso'no sekwo kakoe hungkunomo haloho maposo'njo hwasoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisas ulimento, Apiloham mmo'nyo sohonta ngko ne'no humamote hwo'nyoho.

⁴⁸ Ose ulahoningki a'amu Jutafe hwe engo sohwa Jisasimo sitofo ulimentohofi, Ihwoni, nakwo kikine'no hungkuno nehopi liwo'ningkuhwono. Kiko a'amu Someliya pa'nyo hwasoho. Kiko mewoso hwasoho. Seteniye towahuno wonyoso kikimo ehuhnnakumo'nyo hwasoho. Nehopi liwo'ningkuhwono. ⁴⁹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko towahuno wonyo ane hwo'nyoho. O'o, ngko nje Mpohwoe yofe engo ho'nomalokweno. I sekwo nje yofemo hwotoho

nifeentokwofo. ⁵⁰ Nje yofe ho'noma'nyo'ne ngko syoho miyalokuyohono. O'o, Anitu kako nje yofe engo umokumontonoho. I a'amu yo'mayo wonyo ngkine'no huno syafisiyo'ningkohoho so'no Anitu kako tohino yano ulofiyonefoho. ⁵¹ Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amu fihwo nje hungkunomo nto'no iningkaweso'manji kako poyo mape'nyo'njo songo ne'no nohumantihwone hweho.

⁵² Ose ulahoningki a'amu Jutaso Jisasimo ulimentohofi, Ihwoni, kiko towahuno wonyoso nehopi hi'njo hwasoho. Apiloham kako poyo pe'nimentiso hweho. I a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo huhwanji pe'nimentohofoho. I oso'no oleso peho'no lalokuno. A'amu fihwo nje hungkunomo nto'no iningkaweso'manji kako poyo mape'nyo'njo songo ne'no nohumantihwone hweho. Oso hiso peho'no lohino. ⁵³ Kiko neyakwo Apiloham poyo pe'nimentiso sohumo yakolo'nnyo hwasilaho. I kiko oso a'amu Anitu hungkuno uyahoningki lontifi pe'nimentohoho sohwamo uyakolo'nnyo hwasilaho. Kiko tihwo pa'nyo umo'nimonji lalokuno.

⁵⁴ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, I ngko nje yofe engo imokinanti'mntentesi nje yofeso engo'maho we'e'nohinesohilo. I oso'no sekwo naningkwohwo Anituyoho liwo'ningkohoho sohwo kako nje yofe engo nimokalofoho. ⁵⁵ I oso'no sekwo Anitu ne sohumo huno maseyo hwasoho. Ngko kakine'no huno niyohoho. Ngko ole lonti'mntentesi, Ngko Anitu sohumo huno maniyohoyohoho. Ngko ose lonti'mntentesi ngko sekwo hopa hwasyo hungkuno'njo hwo'nnesohilo. I oso'no ngko Anitu ne sohumo huno niyahoningki kakoe hungkunomo tifi iningkowalokweno.

⁵⁶ Seningkwohwo Apiloham sohwo kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no kako ngko olo hwaho lopo pmne'no huno uyahoningki so'no kako ngkimo timo nehopi nohonimentisofoho. Oso'no kako ngkine'no simonyo imentisofoho. ⁵⁷ Ose ulahoningki a'amu Jutaso ulimentohofi, Soswo *fifiti* (50) mokiyakolofe hwasoho. Kiko Apiloham timo uhwonimentohino hwasilaho. Hungkuno hwasyo lalokuno. ⁵⁸ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Apiloham kako mmo'nyo sohonta ngko humamote hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. ⁵⁹ Oseso hofiko sojo nomantifi Jisasimo wofonjosyano lontifi ko imentohofoso Jisas kako a'amu pi'ningo engo'njo so'mo hiyaso ifohuni ifohuni lohofonto mempono swapmmentisofoho.

Jisas kako hwe timpi'nyo sohumo wopingo umokumentisofoho.

9 Jisas kako hano emoyonto hwe timpi'nyo fihumo uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kona'wohi aswo mayoso timpi'nyo humoma'mentisofoho. ² Jisas oso hwe huhwo sohumo uhwoninkahoningki Jisasiye inomokomoyo sohwo'ni kakimo ulohonimentihwoni, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso hwe sohwo timpi'nyoso peho'ne imo'nnyoto. Kako honingkano wonyo imofonto imo'nimentisotaho.

Kaningkwowho'ya'u honingkano wonyo imo'mentisiy-omo imo'nnyotaho.

³ Inomokomoyo sohwna'ni ose ulahoningkuhwoni Jisas nalimento, O'o, olo hwe lohwoe timpi'nyo imo'nyo hwapingoso kakoe honingkano wonyo mta'ango'maho. Kaningkwowho'ya'uye honingkano wonyo mta'ango'maho. O'o, olo timpi'nyo imo'nyo hwapingoso Anitu kako olo hwe lohwoe kakoe yokumpohn'nyo utihwa'nyopo uyimo limentisofoho. ⁴ Ose ulonto kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Mofehi'nyo ne'no lohofontaningkuhwosi nakwo yo'mayo syoho Anitu ngkimo nihwatimentiso sohwo ne-japmmentisoso komo'no uyano. Sikuno mehwo'so no nakwo syoho miyanehwono. ⁵ Ngko olo hwaho lopo nohumantani'mo olo hwaho lophonjo pomponaho pa'nyo hwo'nyoho.

⁶ Ose nalonto kako hwaho we'eso nomanto memijo hwahomo uyati'mofonto yoko'nyo imokonto timpi'nyo sohwoe timopo uloho'mentisofoho. ⁷ Ose ulohofonto ulimento, Kiko nowehoji oso mijo ayo Silouam sponjo somo mijo fiyoma'nyo. Ose ulimentisofoho. Oso mijo yofe Silouamiyoso hwapingoso olenoho, Lihwajiy-ofe'nefoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo kako mijopo nowento mijomo yoma'nonto asomo nosaponto kako timo wopingo honimentisofoho.

⁸ Hohonta oso hwe huhwo sohwo kako timpi'nyo nohumanto honingkano momingo sopo nohumantaningki a'amu nopasantifi nopawentifi yontaningkofi kako hofikinta'ni hamniyoho yo'mayo so'no jomo ulimojo hweho. Oso a'amu huhwo sohwanji oso a'amu hwe timpi'nyo sohwo kakoe ango afaponta'ango sohwanji hofiko hnnimentohofi, Pipilo. Olo hwe lohwo kako honingkano lopo nofosyohumanto nakumo hamniyoho yo'mayo so'no jomo naliwo'ningkiso lohwo-laho. ⁹ Ose hnningkahoningkofi a'amu fehohnjoso ole limentohofi, Ou, olo hwe lohwo sohwo olo huhweho. I nom'nihwo ole limentohofi, O'o, awonoho. Oso hwe huhwo sohwo pa'nyo hwolikeno. Ose lahoningkofi oso hwe timpi'nyo wopingo umokumentiso huhwo sohwo ole ulimento, Ngko olo huhwo'nyoho. ¹⁰ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Jije timo wopingo kumo'ningkisosopi yohinoto. ¹¹ Ose ulohoningkahoningkofi kako ulimento, Oso hwe Jisasiyoho liwo'ningkohoho sohwo kako hwaho'nji memijo'nji iwolo'mokonto kako nje timopo ntohofisofoho. Kako nantohofonto ntohi. Kiko nowehoji mijo ayo Silouam mta'ni mijo fiyoma'nyo. Ose ntahoningki ngko nowenji mijo yoma'ningkoheso nje timo wopingo nimo'ningkohoho. Timo yo'mayo somo uhwoningkohono. ¹² Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Oso hwe huhwo sohwo nti'mo humaho. Ose ulahoningkofi kako ulimento, Kakoe humayo sopeno'no ngko huno maniyohoyohoho.

¹³ Ose ulahoningki hofiko oso hwe timpi'nyo emmojo sohomo a'amu Falisi sohwafepono ipemotamentohofoho. ¹⁴ Hwapingoso oso sikuno somo Jisas kako oso hwaho memijo'nji iwolo'mokonto hwe sohwoe timo wopingo umokumentisoso sikuno iyoho humayo som-

noho. ¹⁵ Hofikoe ango sopo i'mofapontifi hofiko kakimo apa'no ulohonimentohofi, Jije timo wopingo imo'nyoso pipi yonji honimahnnoto. Ose ulahoningkofi kako ulimento, Kako hwaho yoko'nyoso nomanto nje timopo ntohofahoningki ngko mijo yoma'nimaleso ngko timo honimalefoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁶ A'amu Falisi fehohnjo sohwa ole limentohofi, Oso Jisas huhwo sohwo kako sikuno iyoho humayo somo syoho iwo'ningkiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Kako Anitu mta'ango hwo'maho. Ose lahoningkofi nom'nihwa ulimentohofi, I kako nakwo honingkano wonyo'mta'ango hwo'manji kako olo wonyoangkafo nakwo miyiwo'ningkuhwone loso pipi imasoto. Ose lontifi hofiko hwasoyopo hotitofontifi yoka hungkuno hnnimentohofoho.

¹⁷ Oseso a'amu Falisi sohwa hofiko oso hwe huhwo sohomo apa'no ulohonimentohofi, Oso hwe jije timo wopingo kumokumaso sohume'no kiko huno pipi kiyohoho. Ose ulohoningkahoningkofi kako ulimento, Oso hwe huhwo sohomo Anitu hungkuno uyahoningki naliwo'ningkiso hweho. Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oso a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko oso hwe timpi'nyo emmojo sohwoe hungkunomo simeho hi'ntnnono mumentohofoho so'no hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwo kako timpi'nyo memmojo hweho. O'o, nom'ni hweho. Ose syafisyontifi kaningkwowho'ya'umne'no joho ulimentohofoho.

¹⁹ Joho ulontifi ulimentohofi, Oloso sikoe hwomutaho. Kona'wohi aswo ma'mentiso sohonta timpi'nyo ma'mentiso hwo'manji i olhonta kakoe timo wopingo pipi imo'ningkohoho. ²⁰ Ose ulohoningkahoningkofi kaningkwowho'ya'u siko ulimentisiyo, Nekwo huno ole eyohoho. Oloso nekwoe hwomu hweho. Kona'wohi aswo ma'mentiso sohonta kako timpi'nyo ma'mentiso hweho. Oso'ntnne nekwo huno eyohoho. ²¹ I oso'no olhonta kako timo pipi yonto honingkohoho. Oso'no nekwo huno meyohoyohoho. I oso a'amu kakoe timo wopingo umokumaso sohune'no oso'ntnne nekwo huno meyohoyohoho. I sekwo nekwoe hwomu sohomo ulohonimno. Kako engo nto imo'nimentono. Kako kakine'no sekumo hungkuno waselono.

²² Oso hungkuno kaningkwowho'ya'u ulimentisiyo hwapingoso hofiko Jutafe hwe engo sohwanne'no iyoho unimentisofoho. Hwapingoso oso hwe engo sohwa olo hungkuno nto kotiku'mentohofoho, A'amu fihwo kako Jisasimne'no kako Kilaisiyoho. Anitu uhwatimentiso hweho lijwaofoso'manji hofiko oso a'amu huhwo sohomo tajo ango mta'ni wae yaopitnnefoho. ²³ Oso hungkuno nto kotiku'mentohofoho so'no kaningkwowho'ya'u ulimentisiyo, Nekwoe hwomu engo nto imo'nimentiso hweho. Kakimo ulohonimno.

²⁴ Ose ulimentisiyo so'no hwe engo sohwa hofiko oso hwe timpi'nyo emmojo sohune'no apa'no joho ulontifi ulimentohofi, Olo wonyoangkafo imo'nimaso so'no kiko Anituye yofe'nohini foho'nomaho. Jisasiye yofe noho'nomahotoho. Kako hwe honingkano wonyo'njo hweho. ²⁵ Ose ulahoningkofi kako ulimento, Jisas kako honingkano wonyo'njo hwolikeno. Ngko huno

maniyohoyohoho. I oso'no ngko olo'nohini huno niyohoho. Hohonta ngko timpini'nyo humamote hwo'nyoho. Olohonta ngko timo nto'no honalokweno. ²⁶ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Kako kikimo pipi kilohomasoto. Kako jije timo wopingo pipi kumokumasoto. ²⁷ Ose ulahoningkofi ulimento, Oso hungkuno hiso ngko nto selimalefoho. Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'njo imalofihwasoho. Sekwo apa'no upo'nantifi'no lolalokwofo. Sekwo kakoe inomokomoyo umo'nantifi'no lolalokwofo. ²⁸ Ose ulahoningki hofiko hungkuno wonyo ulimentohofi, Kiko kiko'nohini kakoe inomokomoyo hwasoho. I oso'no nakwo Mousesiye inomokomoyo hwona'nyoho. ²⁹ Anitu kako Mousesimo hungkuno ulimentiso so'no nakwo huno nayohoho. I oso'no olo Jisas lohwo kako nti'mo i'mofapmmentiso hwolo. Nakwo huno monayohoyohoho. ³⁰ Ose ulahoningkofi kako pisopisaho lonto ulimento, Oso hwe sohwo kako nje timo wopingo nimokumaso lohune'no sekwo kakoe hwapingo i'mofapmmentiso so'no sekwo huno maseyoho hwasoho. ³¹ I olo so'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako a'amu honingkano wonyo'njo sohwafe hungkunoso mupo'nalofiyoho. I oso'no a'amu fihwo kako Anitumo hwomtame ulofiwon'ningkiso sohwo kako Anituye hungkunomo tifi iningkayo so'no kako Anituye simeho wopingo imokuwo'ningkiso osuhumo Anitu kakoe hungkunomo haloho upo'nalofoho. ³² Simo'mta'ango sikuno memjao'moponto mpoyo olo pa'nyoso mawo'nnyoponoho. Hwe fihwo kona'wohi ma'mentiso sohonta timpini'nyo meesyoso sohwoe timoso hwangu hwe nom'nihwo wopingo umokonefoho eso mupa'nyofoho. ³³ I Anitu oso hwe huhwo sohumo mihwatimentiso'manji kako oso wonyoangkafo ntoho'masoso miyihwonesohilo. ³⁴ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Kiko tohwo'nanjwo mehomi hwasoho. Nihu'no wonyo hwasoho. Kiko Anituye hungkuno wolonetihwamonntaho. Mpano. Ose yokumpohn'nyo ulontifi kakimo wae yao'mentohofoho.

A'amu simeho hi'ntnnono ane sohwo timpini'nyo hwafoho.

³⁵ Oso hwe timpini'nyo emmojo sohumo hwe engo sohwa tajo ango somta'ni wae yao'mentohofoho so'no Jisas upa'nonto oso hwe sohumne'no tipihwononto ulimento, Kiko A'amufe Hwomu sohomo simeho hi'ntnnono luyalokuno. ³⁶ Ose ulahoningki ulimento, U, Hwe Engofo, oso A'amufe Hwomu sohwo tihwolo. Kiko yoloho ntohojo'no ngko kakimo simeho hi'ntnnono uyimonnoho. ³⁷ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko nto nohoningkohino. Ngko olo huhwo'ni kilalokweno. ³⁸ Ose ulahoningki kako Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko simeho hi'ntnnono kijopalokweno. Ose ulonto kako hwomtame ehumanto Jisasiye yofe ho'noma'mentisofoho.

³⁹ Oseso Jisas nohumanto a'amu hopi'nonohino somo ulimento, Ngko olo hwaho lopo pmmentoheso a'amu olo hwaho lophonjofe yahino somo yano ilofone pmmentohe hwo'nyoho. Oseso a'amu Anituye yahino

yo'mayo so'no nto tipema'mentihwone so'no nakwo huno hwapingo'nji'nwoho. Nom'ne huno songo tipe-mayo'ne syoho engo peho'ne yanehwono. Nakwo timpini'nyo'ni'maho. Ose liwo'ningkohofoso hofiko timpini'nyo hwafoho. Hofikoe timpini'nyo hisomo ujo wehontojwahumonji pmmentohono. I a'amu Anituye yahino yo'mayo so'no nakwo huno'nji'maho lontife oso a'amu hofiko timpini'nyo pa'nyo ko huhwo hofiko huno wopingo tipemayo'ne syoho engo yalokwofo. I ngko honingkano ito'nohino somo hofikimo utihwamonji pmmentoho so'no hofiko huno wopingo tipe-mayo'ne syoho engo yalokwofo so'no hofiko timo honyofoho. ⁴⁰ Ose ulahoningkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa Jisasi'njo mofonepo humamentohofoho sohwa oso hungkuno hisomo upa'nontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwo sohwo'ni timpini'nyo hwona'ntaho. Ose lolalokuno. ⁴¹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ole lontifijontentesi, Nakwo Anitumne'no huno nto'nohino nainyo hwona'ni'maho. O'o, nakwo a'amu timpini'nyo pa'nyo hwona'nyoho. Ose lontifijontentesi sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no tohino momapitnesohilo. I oso'no sekwo ole lolalokwofo. Nakwo Anituye yahino somne'no huno hwapingo'njo hwona'nyoho. Nakwo timo honyo hwona'nyoho. Oseso sekwoe honingkano wonyo somne'no tohino nomapitne hwasoho. Ose ulimentisofoho.

Yahu 'sipsip' ilajo'ne pahnnimo hungkunofoho.

10 Jisas nohumanto ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako yahwolojo kuso sopo masyuyo'njo sohwo kako nom'nepo kotasyihwosi swoso sohwo kako hufone hweho. ² Oso yahu kakwo'yohwo ne sohwo kako kuso ne sopo syuwo'ningkiso hweho. ³ A'amu kuso sopo mokosyohumawo'ningkiso sohwo kakwo'yohwo ne sohomo uhwoningkuhwosi wohwosampo'montonoho. Kakwo'yohwo nosyuhwosi yahu mehomi hopi'nonohinoso hofikoe yofe anga'no anga'no ulihwoso'no kakwo'yohwo sohwoe mampaho upa'ningkuji kakwo'yohwo sohomo tifi uningkoswantifeho. ⁴ Kakwo'yohwo sohwo yahu somo mempono ipemotawonto kako simo'mo upeehoningkuhwosi yahuso kakoe mampahomo upa'ningkuji tifi uningkowantifeho. ⁵ Yahu hiso hofiko a'amu nom'nehumo miningkafitnnehoho. Hwapingoso hofiko mampaho nom'ne kengo upa'ningkuji hiyaso'mo wowantifeho. ⁶ Jisas oso pahnnimo hungkuno ko ulahoningki a'amu-so hofiko hwapingo ne so'no huno mosyafisiyo'njo imentohofohofoho.

Jisas kako yahu mehomimo mokosyohumayo wopingo hweho.

⁷ Oseso Jisas kako hungkuno homo somjo yolohoso ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Ngko yahu mehomife hoku'yo hwo'nyoho. ⁸ A'amu ngko m'mofape sohontajo i'mofapmmentohofoso hofiko hufone i'mofapmmentohofohofoho.

ho. I oso'no nje yahu mehomi neso osohwafe mampaho somo haloho maposo'njofoho. ⁹ Ngko Jisas sohwo'ni hoku'yo hwo'nyoho. A'amu ngkimo nu'manto kako hoku'yo sohwo'nimo noswahoningki ngko oso a'amu somo wopingo nomokosyohumahm'me'no kako wopingo ne'no nohumantihwonefoho. Oso a'amu somo kakoe wonyo somjo tohino somta'ni usihutofoma'monnoho. Oseso oso a'amuso kako nosyuhwosi noswapihwosi ihwosi wosopayo wanimononoho.

¹⁰ A'amu hufo'nohinoso hofiko siki mapifitnehofo. O'o, hofiko yahu hufo ikuji wofonjosityantife'nofoho. Nihu'no wonyo umokantife. I oso'no ngko nje yahu mehomi somo songo ne'no humayoso uyimonji pmentohe hwo'nyoho. Yo'mayo tango nje mehomi somo ko u'masoso hofiko nje ahomo humawo'ningkohofoho so'no hofiko simeho wopingo engo yamo'nnyofoho. ¹¹ Ngko yahu mehomi mokosyohumayo wopingo hwo'nyoho. A'amu yahu mehomi mokosyohumayo wopingo sohwo huno ole syafisyiwo'ningkiso, Nje mehomi poyo nope'nifitnoho lonji ngko hofikimo ufo'mayo'ne wape'nimonnoho. ¹² A'amu hamniyoho syoho'nohini iwo'ningkiso sohwo kako yahu somo nomokosyohumentaningki sikijo nopahoningki a'amu huhwo sohwo kako hiyaso li'mofiwo'ningkiso hweho. Hwapingoso kako yahu mokosyohumayo hwapingo hwo'maho. Kakwo'yohwo hwo'maho. Oso'no sikisiwojo sohwo kako yahu somo toho lofototo'meefahoningki yahuso hiyaso humpewo'ningkohofoho.

¹³ Hwapingoso oso a'amu huhwo sohwo kako hamniyoho'nohini syoho iwo'ningkiso hweho. Kako yahu somne'no huno mosyafisyiwo'nji iwo'ningkiso hweho.

¹⁴ Ngko yahu mehomi mokosyohumayo wopingo hwo'nyoho. Nje Mpohwo kako ngkine'no huno uyalokunjoso ngko kakine'no huno niyohoho. Oso pa'nyoso ngko nje mehomi ne somne'no huno nto'no niyohoho. Hofiko ngkimo huno nto'no uyohoho. Nje mehomi somo ufo'mayo'ne ngko poyo wape'nimonnoho. ¹⁶ Nje mehomi fehohnjoso olo tojo somo mohumunyoponoho. Oso hiso'nji ngko utima'mo hofiko nje mampaho somo haloho wopeentifeho. Oseso oso yahu nom'ne so'nji nem'no afa'no umo'nantifeho. Hofikoe mokosyohumayo sohwo kenga'nohino hwo'nyoho. ¹⁷ Ngko nje yahu mehomi somne'no poyo pe'ni'mo ngko apa'no songo wolika'monnoho. Ose yalokwe so'no nje Mpohwo kako simeho engo ntopalofoho. ¹⁸ A'amu fihwo kakoe huno mta'ni mofonjonisyanehoho. O'o, ngko nje mehomi lomo ufo'mayo'ne poyo wape'nimonne'no yohono limentohe so'no hofiko ngkimo wofonjonisyantifeho. Nje Mpohwo kako olo hilo so'no ntonto kakoe yokumpohn'nyo ntapmmentiso so'no ngko poyo pe'nyo'neso yokumpohn'nyo hi'njo hwo'nyoho. Ngko apa'no songo likafo'neso yokumpohn'nyo hi'njo hwo'nyoho.

¹⁹ Ose ulahoningki a'amu Jutaso oso hungkuno homo somo upa'nontifi apa'no hotito'mentohofohofo.

²⁰ A'amu fehohnjo pi'ningoso ole hnnimentohofi, Towahuno wonyoso kakimo ehuhnamofiso'no kako ilohofalofoho. Kakoe hungkunomo peho'no upo'

nalokwofo. ²¹ I oso'no a'amu fehohnjoso ole hnnimentohofi, Olo hungkuno Jisas liso loso a'amu towahuno wonyo'njo oso hwa mta'ango'maho. U, towahuno wonyoso hofiko a'amu timpin'nyo somo wopingo umokumontolaho. Awonoho. Ose hnnimentohofohofo.

A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko Jisasimne'no mangohwa imo'nimentohofohofo.

²² Oso ango Jelusalem sopo nom'ne Sikuno Engo iyoho humayo'ne i'mofapmmentisofoho. Oso Sikuno Engoso hofiko hohonta Anituye tajo ango engo somo hano hwasayo'ne huno syafisyiwo'nefoho. Oso hohosohonta kwongkwongonjohontanoho. ²³ Jisas kako osopo nohumanto kako tajo ango engo somjo mempo ango hiso Soulomouniyefoho liwo'ningkohofoho. ²⁴ Jisas osopo hano emoyontaningki a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko Jisasimo ehofo'mokomantifi ulimentohofi, Nakwo jije hwapingo so'no huno akwe'no syafisyihwoneso yolohoso ntohonta wonalimonnto. Anitu ngko hwe uhwatimonnoho nalimentiso sohwasilahoho. Yoloho fonaso.

²⁵ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Yolohoso nto selimentohefoho. I oso'no sekwo nje hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. Yo'mayo syoho wopingo nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji iwo'ningkohe somo sekwo nuhwoningkuji Anitu uhwatimentiso lohweho likutnnesohilo. ²⁶ I oso'no sekwo nje yahu mehomi hwasim'no. Oso'no sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. ²⁷ Nje yahu mehomiso hofiko nje mampaho nupa'nontifeso ngko hofikine'no huno niyahoningki hofiko ngkimo tifi nningkapiwo'ningkohofohofo. ²⁸ Nje mehomi homo somo ngko songo ne'no humayoso uyimentohefoho. Oso'no hofiko tikanomo mafitnefoho. O'o, a'amu fihwo nje aho somta'ni nje mehomi hisomo wae meenimofonefoho. ²⁹ Hwapingoso mehomi hiso nje Mpohwo Anitu sohwo kako ngkimo ntapmmentisofoho. Mpohwo kakoe yokumpohn'nyoso yo'mayo somo hwofilo'nnyo hweho. Oso'no a'amu fihwo kako oso mehomi homo somo Mpohwoe aho somta'ni wae meeofonefoho. ³⁰ Ngko huhwo'ni nje Mpohwo'nji afa hwo'nyoho.

³¹ Ose ulahoningki a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko Jisasimo wofonjosityano lontifi sojo ma'mentohofohofo. ³² Sojo nomahoningkofi Jisas ulimento, Nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji ngko syoho wopingo pi'ningo iwo'ningkohe somo sekwo uhwoniwo'ningkohofoho so'no syoho ntisomne'no wofonjonisyantife'no yohoho.

³³ Ose ulahoningkahoningki hofiko ulimentohofi, Nakwo jije syoho wopingo so'ne wofonjokisyantane'no mialokuyihwono. O'o, kiko Anitune'no sitofu ulalokuno so'no nakwo wofonjokisyantanoho. Kiko a'amu olo hwaho lopo nta'ningo hwasoho. I oso'no kiko ole nalohino, Ngko Anitu hwo'nyoho nalohino hwasoho.

³⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwoe honingkano hungkuno somo anitu kako nom'ne hwe engo sohwanne'no ole ulimento, Sekwo anitu hwasoho. ³⁵ I nakwo huno ole nayohoho. Anituye hungkunoso ne'njofoho. Oseso Anitu kako oso a'amu kakoe hungkuno uyimentiso huhwo sohwo sekwo anitu hwasoho ulimentisoso hungkuno nehopeho. ³⁶ I oso'no ngko Anitu nihwatimentiso sohwo'ni ngko Anituye hwomu hwo'nyoho selimentohe so'no sekwo Anitumo sitofo ulalokuno eso peho'ne ntantikwofo. ³⁷ Sekwo soku, ngko nje Mpohwoe syoho miyo nohoningkuji'manji sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono montape'njo uyantifeho. ³⁸ I oso'no ngko nje Mpohwo Anituye syoho yalokweno. Oseso nje hungkuno selalokwe losomo sekwo ngkine'no simeho hi'ntnnono montape'njo ifijo'manji yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso ngko i'me'no oso syoho homo somo nohoningkuji oso syoho imesomo simeho hi'ntnnono uyifitnefoho. Ose ifijo'manji sekwo huno wopingo ole wosyofisyantifeho. Ngko'nji nje Mpo-hwo'nji siko afafoho. Ngko huhwo'nne'no Anituyoho wosyonifisyantifeho. Mpohwo ngkimo nihumaho. Ngko Mpohumo humaleno. ³⁹ Ose ulahoningki hofiko Jisasimo impe untofano lontifi ko imentohofoso Jisas kako hofikimo uliko'manto umentisofoho.

⁴⁰ Jisas kako asomo wento Mijo Joutan nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Joun kako hohonta syoho yonto a'amumo mijo kiyoma'mojo sopo ki'mofamentisofoho. Kako noki'mofawento osopo humamentisofoho. ⁴¹ Osopo Jisas kako nohumentaningki hwe moya'mi pi'ningo engo hofiko kakimo u'mantifi hnnimentohofi, Joun kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso miyo'njo hweho. I oso'no yo'mayo hungkuno olo hwe lohune'no nalimentisoso ne imo'ningkohoho. ⁴² Ose hnnontifi hwe moya'mi pi'nin-go engoso hofiko oso hiso'no Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho.

Lasalos kako poyo pe'nimentisofoho.

11 Hwe fihwo kakoe yofe Lasalos. Kako angoo Mpetani sopo nohumanto mnokino engo tipe-ma'mentisofoho. Oso angoo hopo sopo Maliya'nji Mota'nji siko'nopee'i sikoe angoponoho. ² Oso a'mu Maliya hisi kako tifi no'mo nakwoe hwe engo Jisasiye sifemo hwonemijo usisyonto kakoe mijiyoo sawemo so'nji sosayo usipo'mentisofoho. Oso hwe Lasalos kako mnokino'njo sohwo kako Maliyafe koningk-wa'wehweho. ³ Oseso Lasalos kako mnokino tipemahoningki kaisifa'u siko Jisasimne'no hungkuno ole lih-watimentisi, Hwe Engofo, jije ningkwahwo Lasalos sohwo mnokino'njo hweho. Ose lihwatimentisiyefoho. ⁴ Lihwojahoningki Jisas kako hungkuno homo somo nupa'nonto a'amu somo ulimento, Olo mnokino loso nihu'nahone poyo pe'nyo'ne'maho. O'o, Anituye yokumpohn'nyoso utihwa'nyopo uhwo'nyo'nefoho. Anituye Hwomu sohwo'ni yofe engo mayo'nefoho. Ose ulimentisofoho.

⁵ Jisas kako Mota'nji konampi Maliya'nji Lasalosi-jontne'no simeho engo uyimentisofoho. ⁶ Jisas kako Lasalos mnokino'njo hweho ko upa'nonto kako oso angoo humamentiso sopo nom'ne sikuno hufa'u humamentisofoho. ⁷ Sikuno hufa'u memjaofahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwo'na'nimo nalimento, Nakwo hwaho Jutiya Lasalosiye angoo sopo asomo wosihwano.

⁸ Ose nelahoningki kakoe inomokomoyo sohwo'na'ni ulimentihwoni, Nakwoe Lonetihwayo sohwo'ni, a'amu Jutiya sopo'njo hwe engo sohwo hofiko kikimo sojoo wokufonjantifi imalofo sopo'ne'no kiko asomo wosih-wantane'no lonalohino.

⁹ Ose ulahoningkuhwoni Jisas kako pahnnimoo hungkuno kakoe sikuno syoho iyo'ne ole nalimento, Mofehi'nyoo lonto pomponahoo yontoo sopo a'amu hofiko hano emoyikujoo mopiwahupitnehefoho. Hwapingosoo hofiko olo hwahoo loponjoo pomponahoo somoo yo'mayo yo'mayo uhwo'nalokwofo. ¹⁰ I oso'no a'amu hofiko sikwo'mjohoo'mo hano emoyontifi hofiko piwasyiwo'ningkohofofoho. Hwapingosoo pomponahoo anefoho. Oseso nje syohomne'no Anitu pomponahoo ntopalokusoo somoo simesoo mopiwahoo'mnehono.

¹¹ Ose nalontoo tifi ole nalimento, Sekwo upa'nimoo. Nakwoe a'amu Lasalos sohwo saho nto fosyawentoo. I oso'no ngko nu'mo kakimoo ulikofamne hwo'nyoho.

¹² Ose nelahoningki kakoe inomokomoyo sohwo'na'ni ulimentihwoni, Hwe Engofo, kako saho nehooi fos-yaweso'manji kako wopingoo umoo'nimontoo'no. Ose ulimentihwonefoho. ¹³ Jisas kako Lasalos poyoo nto pe'nimahoo hunoo ose ko uyahoningki saho fosyawehoo nalimentisoo so'no inomokomoyo sohwo'na'ni nakwoe hunosoo ole syafihu'mentihwoni, Lasalos sohwo kako saho nehooi fosyowentaningki nalohohoo syafihu'mentihwonefoho.

¹⁴ Oso'no Jisas kako yolohoo ole nalimento, Lasalos sohwo poyoo nto pe'nimahoo. ¹⁵ I sekwo ngkimo simeho hi'ntnnonoo ntipifitne'njoo Lasalos kako poyoo pe'nimasoo sopo ngko mohumayosoo wopingofohoo nningkohohoo. I oso'no olohontoo kako poyoo pe'nimasoo sopo'ne'no wosihwano.

¹⁶ Ose nelahoningki Toumas hufa'u mehooi imoo'ni-mentisoo sohwo kako nom'ne inomokomoyo sohwo'na'nimoo nalimento, Nakwo hwahoo Jutiya sopo a'amu Jisasimoo sojoo'njoo wofonjosyano lontifi yalokwofo sopo'no noho wosihwano. Nakwo Jisasi'njoo poyoo umoo'nano. Ose nelahoningki nakwo Jisasi'njoo simentihwonefoho.

A'amu poyo pe'nyoo somoo apa'no ulikafihwosoo songoo ne'no humayoo'ne hwapingoo sohwo Jisasiyohoo.

¹⁷ Oseso Jisas kako angoo Mpetani sopo si'mofontoo kako honingkanopoo lohofahoningki a'amusoo hofikoo ulimentohofi, Lasalosiye pijafosoo sokimomoo ne'no nowentaningki sikuno osofosofahu'no memjao'masofohoo. Ose ulimentohofofohoo. ¹⁸ Oso angoo Mpetani sopo angoo Jelusalem mofoneponohoo. Honingkanosoo sawemopoo'mahoo, hufa'u sihune *kiloumita* ponohoo.

¹⁹ A'amu Juta pi'ningoso ango Jelusalem mta'angoso hofiko Mota'nji Maliya'njiyepono koningwa'wehwo pe'nimentiso so'no hofiko sikoe simeho wopingo umo'nyo'ne humotaho'ne womentohofoho.

²⁰ Mota kako hungkuno ole upa'nimento, Jisas ntopohoho. Ose upa'nonto komo'no nowento Jisasimo honingkanopo uswo'ningkahoningki Maliya kako angomo humohumantisofoho. ²¹ Mota Jisasimo uswo'nonto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, kiko olopo humantontentesi nje ningkwahwo poyo mape'ningkuhwonesohilo. ²² I oso'no ngko huno niyohoho. Kiko yo'mayo so'no Anitumo jomo ulisoso kako yo'mayo kiko ihneso wokijapmmontonoho huno niyohoho.

²³ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso'no jije ningkwahwo apa'no songo wolika'montonoho. ²⁴ Ose ulahoningki Mota ulimento, Ngko huno ole niyohoho, Sikuno ae'uyo somo a'amu likapijo sohonta Lasalos huhwo nolikafone hweho. ²⁵ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko a'amumo apa'no songo ulikafo so'nji songo ne'no humayo so'nji ngko hwapingo hwo'nyoho. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapinyoso kako poyo ko pe'noso sohwo kako songo ne'no wohumamontonoho. ²⁶ A'amu hofiko olo hwaho lopo songo humalofoso hofiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijo'manji hofiko poyo mape'nifitnehofo. Olo hungkuno kilalokwe losomo simeho hi'ntnnono luyalokuno.

²⁷ Ose ulahoningki Mota kako Jisasimo ulimento, Ou Hwe Engofo, kiko Kilais sohosi, Anitu kako olo hwaho lopone'no hwe fihwo sefo'mayo'ne uhwsopo'monnoho nalimentiso sohohnne'no ngko kikine'no simeho hi'ntnnono kijahopohono. Kiko Anituye Hwomu Kilais hwosoho.

Jisas kako humotaho limentisofoho

²⁸ Mota ose ulonto kakoe angopo asomo nowento konampi Maliyamo joho ulahoningki Maliya kakimo u'mahoningki Mota hofiyoka ulimento, Nekwoe Letihwayo sohwo kako noponto kikine'no joho kilalofoho.

²⁹ Maliya ose upa'nonto komo'no mokolikapo lohofonto Jisasiyepono umentisofoho. ³⁰ Jisas kako ango ne sopo m'mofapmmmentisofoho. O'o, Mota uswo'nimentiso sopo humohumantisofoho. ³¹ A'amu Jutaso hofiko Maliya'nji ango'mo nohumantifi Maliyamo simeho tango uyoso'no kako'nji humohumantohofoso hofiko kakimo uhwo'ningkohofoso kako komo'no likafonto mempono nto poswahoningki uhwonontifi hofiko kakimo uhwonontifi hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Kako koningwa'wehwoe pijafo ho'nahumalofo sopo humotaho walimonjitikeno ose syafihu'mentohofoho.

³² Maliya kako Jisas humentahonjo so'mne'no wento Jisasimo uhwononto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo hwomtame ehumanto ulimento, Hwe Engofo, kiko olopo humantontentesi nje ningkwahwo sohwo poyo mape'ningkuhwonesohilo.

³³ Jisas kako Maliya humotaho lontaningki uhwononto uhwo'ningkisoso a'amu Juta kako'nji humahwofoso humotaho nto mjolimiwahoningkofi uhwononto kako kakoe simeho tango uyahoningki ³⁴ ulimento, Sekwonti'mo ho'nahumalofo. Ose ulahoningkahoningki ulimentohofi, Hwe Engofo, kiko nopohoji uhwo'nae.

³⁵ Ose ulahoningkofi Jisas kako humotaho limentisofoho. ³⁶ A'amu Juta fehohnjoso Jisas kako huhwo humotaho lontaningki uhwonontifi hnnimentohofi, Ihwoni, kako Lasalos sohomo simeho mikunimposo uyimojo hweho. ³⁷ I a'amu nom'nihwa ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu timp'i'nyo somo wopingo umokumentiso hopaso kako Lasalosimo ufo'mantonentesi Lasalos kako poyo mape'ningkuhwonesohilo. Sifofo hungkuno ose hnnimentohofoho.

Jisas kako Lasalosimo apa'no songo ulika'mentisofoho.

³⁸ Oseso Jisas kako simeho tango engo apa'no uyahoningki Lasalosiye pijafo ho'nahumentohofoso sopo umentisofoho. Oso hopo sopo Lasalosiye pijafo ho'nahumentohofoso sokimo hoku'yo sopo sojo ewafo engoso nomantifi pijwahu'mentohofoho. ³⁹ Jisas oso hopo sopo nohumanto ulimento, Olo sojo pijwohumalofo loso wae feeopmno. Ose ulahoningki hwe poyo pe'nimentiso sohwoe konanisi Mota ulimento, Hwe Engofo, kakoe pijafo ho'nahumalohwoneso oso sikuno osofosofahu'no nto memjao'masoso kakoe pijafoso pisakino'njofoho. ⁴⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Olohonta nto kilohefoho. Kiko ngkine'no simeho hi'ntnnono ntapiso'manji kiko Anituye yokumpohn'nyoso uhwonimonnoho. Ose nto kilohefoho. ⁴¹ Motamo ose ulahoningki hofiko sojo ewafo engo mehwsompeehumentohofoho. Nomezwsompeyahoningkofi Jisas kako ahwomomo uhwononto a'amu kakoe mampaho upa'nyo'ne ole ulimento, Nje Mpohwo sohosi kiko nje hungkunomo haloho nipewo'ningkino sohohnne'no ngko isamoyoka kilalokweno. ⁴² Ngko huno niyohoho. Kiko engolopohamo nje hungkuno jomo kilivo'ningkohe somo nupa'niwo'ningkino hwosoho. I oso'no olo a'amu oloponjo lohokwofo lohwa kiko ngkimo olo hwaho lopone'no nihwatimentohino so'no simeho hi'ntnnono uyifitne'engi kilalokweno.

⁴³ Ose ulikwato lohofonto joho mohm'no ulimento, Lasalos kiko noho fusyape. ⁴⁴ Ose ulahoningki a'amu poyo pe'nyo sohwo nolikafonto swapmmmentisofoho. Kakoe sife aho hwapife nano popojontifi kakoe simo'mango hi hwapife ifohumpeehumentohofoso sohwo hi'nji swopahoningki Jisas ulimento, Yo'mayoso misihuto'meefikujo'no wopaweno. Ose ulahoningki hofiko kakoe hungkunomo iningkamentohofoho.

Hwe yofe engo'njo sohwa hofiko Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofoho.

(Matiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ A'amu Juta hwe moya'mi pi'ningo fehohnjoso Maliya'nji humamentohofoso Jisas kako oso hiso

imentiso somo uhwonontifi hofiko kakimo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ⁴⁶ I oso'no a'amu fehohnjo sohwa hofiko a'amu Falisi sohwafe angopono asomo nowentifi yo'mayo Jisas imentiso so'no a'amu Falisi sohwafo tokoyo'ofa imentohofofoho. ⁴⁷ Ose yahoningkofi a'amu Falisi sohwanji a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji hofiko a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwafo uswo'nontifi hnnimentohofi, Nakwo pipi yanehwono. Olo hwe lohwo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso yalofoho. Pipi pijwaofanehwono. ⁴⁸ Nakwo kakoe yahino losomo mopijwaofe'manji a'amu hopi'nonohinoso hofiko kakimo simeho hi'ntnnono uyikujji kakimo tifi iningkafitnnoho. Ose ikujo'no'manji a'amu Loum nakwoe hwahohwone mokosyohumawo'ningkohofohwa nonahoningkuji huno ole wosyofisyantifeho. A'amu Juta hofiko nakwoe hungkunomo enjwa'mo mohumunyofoho. Ose syafisyikujji hofiko nakwoe tajo ango engo somo wonyo umokantifeho. Nakwo a'amu Juta hopi'nonohino hn'nimo wonyo wonemokantifeho.

⁴⁹ Ose hnnontifi hwe fihwo hofiko'nji humamentiso sohwo kakoe yofeso Kaiyofasiyoho. Oso soswo somo a'amu tajo ango syoho'njo sohwafo umokosyohumayo'ne hweho. Kaiyofas huhwo sohwo kako nolikafonto ulimento, Sekwo huno mosyafisiyo'njo liyalokwofo. ⁵⁰ Sekwo olo a'amu losoku huno'maso kuyoho. Nakwo a'amu Juta hopi'nonohino hn'nimo a'amu Loum sohwa wonyo peho'no wonemokantifito. O'o, yahino ito'nohinoso olenoho. Olo hwe anga'nohino lohwo kako hwe moya'mi hopi'nonohino somne'no ufo'mayo'ne poyo wape'nono.

⁵¹ Oso hungkuno ulimentisoso kakoe huno mta'ango'maho. O'o, Kaiyofas kako oso soswo somo a'amu tajo ango syoho so'no yofe engo ma'mentiso so'no Anitu oso huno hiso uyimentisofoho. Oso'no kako Jisas a'amu Juta somne'no ufo'mayo'ne poyo umoni'montonoho eso ulimentisofoho. Ose ko ulimentisoso oso hungkuno Kaiyofas ulimentisoso a'amu ango'meemjo somne'no ufo'mayo'ne Jisas poyo imo'none so'no huno muyo hweho. ⁵² O'o, Anitu kakoe mehomi ango'meemjo hn'nwi temtitofo anga'nohino hoba imo'nifitne'no pe'none'ento Anitu oso hunoso Kaiyofasimo uyahoningki ulimentisofoho.

⁵³ Oso a'amu huhwo sohwa Kaiyofas ulimentiso sikuno somta'ni oso hungkuno Jisasimo fonjasiyo'ne hungkuno loma'mentohofofoho. ⁵⁴ Oseso Jisas kako oso hwahohwone Jutiya sopo a'amu Jutafe timo sopo hano memmentisofoho. O'o, kako oso hwahohwone hopo sopo uliko'manto kako nom'ne ango Efilaim sopone'no kakoe inomokomoyo sohwa'nononji umentihwonefoho. Oso ango Efilaim a'amu mohumunyo mofone sopo molinyoponoho. Oso ango hopo sopo kakoe inomokomoyo sohwa'nononji humamentihwonefoho.

⁵⁵ Oso hohosohonta a'amu Jutafe Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engof † mofonepo umoni'monto imentisofoho. Oso'no oso Sikuno Engo mmo'nyo sohonta a'amu an-

go'meemjoso ango Jelusalemne'no wopayo engo nyone hofiko hofikoe honingkano hungkuno ito'no iningkayo so'no hofikoe he yo'mayo mijo yojujosiyhwasi nto'no wehumano lontifi ole syafihu'mentohofi, Nakwo ose ihwasim'nanji nakwoe honingkano kiho'maso umonantanoho. Ose syafisyontifi simentohofofoho. ⁵⁶ Hofiko nosi'mofontifi Jisasimne'no tipeentifi tajo ango engo somo uhu'mokontifi hofiko ole hnnimentohofi, Olo Sikuno Engo lomne'no Jisas kako wosapm-montolikenho. Ose hnnimentohofofoho. ⁵⁷ Hwapingoso a'amu Falisi sohwanji hwe engo sohwanji hofiko a'amu hisomo hungkuno yokumpohn'nyo ole lontifi, Sekwo Jisas humentahoningkuhwosi uhwonongkuji nowenetimapikujo'no nakwo huhwo sohomo impe untofano. Ose ulimentohofofoho.

Maliya kako Jisasiye sifemo hwone mijo sohumentisofoho.

(Matiyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

12 Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo †† mmo'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni anga'no nowentaningki Jisas kako ango Mpetani sopo umentisofoho. Oso ango hopo sopo Lasalos kako poyo pe'ningkahoningki Jisas kako ulika'mentiso sopo umentisofoho. ² Oso ango Mpetani hopo sopo i'mofiwahoningki Jisasimne'no wosopayo engo iloho yontifi Mota kako wosopayo iku'yopo polofosyalokumpento hummentisofoho. Jisasi'nji a'amu nom'ne so'nji Lasalos kako huhwo'nji hofiko nohumantifi wopayo nimentohofofoho. ³ Oso hohosohonta Maliya kako hwone mijo hamniyoho engo mpe imentisoso nomanto Jisasiye sifemo sisyonto kakoe mijiyi sawemo so'nji sifemo sosayo usipo'mentisofoho. Oso hwone mijo sohwoe akino wopingoso ango homo somo ehunnaloho'mentisofoho. ⁴ Jisasiye inomokomoyo fihwo kakoe yofe Jutas Isikaluyout kako Jisasimo fonjasiyo'ne tokoyo'ofa iyone sohwo oso homo somo uhwononto ulimento, ⁵ Oso mijo wonyoangkafo kako peho'no sisyohoho. Olo mijo hiloso nom'ne a'amuso mpe yontifijontentesi hamniyoho mikunimposo a'amu hamniyoho syoho'njo sohwo soswo anga'nohino somjo hamniyoho hopi'nono nejakujji nakwo a'amu umofonyo iwo'ningkohofohwone somo uyihwaneshilo. ⁶ Ose ulimentisoso kako a'amu umofonyo iwo'ningkohofohwone somne'no huno nehopi syafisyonto ulimentisofohwone. O'o, kako hamniyoho hufo imojo so'no ulimentisofoho. Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwa'nononji nakwo hano emoyontaningkuhwone Jutas Isikaluyout sohwo kako nakwoe hamniyoho ipofohwone mokosyohumante somta'ni hufo imojo hweho.

⁷ Oseso Jisas ulimento, Olo a'musi kako olo ntohofiso loso'no kakoe syohofoho. Sekwo timo'nohino uhwon-tohumamno. Kako hwone mijo hiloso nomokosyohumentaningkuhwosi. Ngko poyo imo'nime sohonta nje pijafomo nto'no enisyohumaniyoho. ⁸ I a'amu umofonyo iwo'ningkohofohwone sekwo'nji engolopohamo

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

†† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

ne'no humawo'ningkohofofoho. I oso'no ngko sekwo'nji humaleso sikuno moi'wo we'enepe umo'ni-montonoho. Oso'no a'amu ngkimo wopingo ntohoho'ne sikuno pi'ningo mauyoho.

A'amu tajo angu syoho'njo sohwa hofiko Lasalosimo fonjosyane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

⁹ A'amu Juta hwe moya'mi pi'ningoso Jisas angu Mpetani sopo humaho upa'nontifi oso pone'no womentohofofoho. Hofiko Jisasimnenohini uhwonantifi womentohofomaho. O'o, Jisas kako Lasalos poyo pe'nimentiso sohomo ulika'mentiso sohwo huhwo'njimo uhwonano lontifi womentohofofoho. ¹⁰ Oso a'amu tajo angu syoho'njo sohwa hofiko oso hiso uhwonontifi hofiko Jisasimne'nohimi mtito'mentohofomaho. O'o, Lasalos huhwo'njimo fonjosiyone mtito'mentohofofoho. ¹¹ Hwapingoso a'amu Juta hwe moya'mi pi'ningoso hofiko Lasalosimne'no huno pi'ningo syafisyontifi a'amu tajo angu syoho'njo sohwo uliko'mantifi Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho.

Jisas kako angu Jerusalem sopone'no hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'nonto humentisofoho.

(Matiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Oso angu Jerusalem hwe moya'mi pi'ningo engoso oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo † somo uhwonano lontifi simentohofofoho. Oso hopo sopo nohumantifi upa'nimentohofoso Jisas kako mo'ningkanta Jerusalemne'no wapmmontonoho upa'nimentohofofoho. ¹³ Oseso hofiko yo'mayo wokoso wopingo wopingoso nomotawentifi Jisasimne'no honingkanopo hontohumamentohofofoho. Nohontohumantifi Jisasimne'no joho ole limentohofi,

Anitumo isamoyoka ulano.

Kako wopingo'nohino hweho.

Olo hwe lohomo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwatimentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

Nakwo a'amu Isilael hn'nwiye hwe yofe engo'njo nakumo nemokosyohumayo'ne hweho.

Ose limentohofofoho.

¹⁴ Jisas kako yahu osyuyo *toungki* anga'no notipemanto yahu sohwoe hohujopo kehumanto simentisofoho. Oso hiso'no ifalifaliyo ole wo'nnyofoho.

¹⁵ Sekwo a'amu angu Saiyon sopo humalofo soku sekwo iyoho seningkuhwoloho.

Uhwonimno. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako ntosapohoho.

Kako yahu *toungki* po nokehumanto sopalofoho.

Oso ifalifaliyo hohonta mti'mokumentohofofoho.

¹⁶ Oso hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwoa'ni nakwo oso hungkuno ifalifaliyo mti'mokumentohofoho so'no huno monayo hwona'nyoho. I oso'no tifi no'mo Jisas kako ahwomomo simentiso sohonta

nakwo oso ifalifaliyo hiso'no huno syafihu'mentihwoni yo'mayo wopingoso Jisasimne'no oso sikuno homo somo a'amu uloho'mentohofoho so'no huno ikwesiyafihu'mentihwonefoho.

¹⁷ Hohonta Lasalos poyo pe'nonto kakoe pijafoso pi'nimomo wo'mentiso sohonta a'amu Juta pi'ningo engoso Jisasi'nji humamentohofofoho. Jisas kako Lasalosimo joho ulonto nulikofahonjoso hofiko uhwonimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko nom'ne a'amu pi'ningo'njo sopo Jisas kako yo'mayo imentiso so'no lutihwamentohofofoho. ¹⁸ Oseso hwe moya'mi pi'ningo engoso yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no upa'nontifi oso a'amu hiso Jisasi-mo honingkanopo uswo'nimentohofofoho. ¹⁹ Uswow'ningkahoningkofi a'amu Falisi sohwa hofiko nuhwonontifi simeho tango uyahoningki ole hnnimentohofi, Ihwoni, a'amuso hofiko nakumne'no huno mosyonefisyalokuyohoho. O'o, a'amu angu meemjo hopi'nonohinoso hofiko nakumo nosikwojonaofontifi Jisasimnohimi inomokoho'nawotofo. Ose hnnimentohofofoho.

A'amu Ngkilik fehohnjo sohwa hofiko Jisasimo uhwonano lontifi imentohofofoho.

²⁰ A'amu pi'ningo engoso sikuno iyoho humayo engoso uhwonano lontifi angu Jerusalemne'no Anituye yofe ho'nomayo'ne simentohofofoho. A'amu Juta'nohimi'maho. O'o, a'amu Ngkilik fehohnjo hi'nji simentohofofoho. ²¹ Oso a'amu Ngkilik huhwo sohwa hofiko Filipimo u'mantifi ulimentohofi, Hwe engofo, nakwo Jisasimo uhwonano lontani sahopi hwone hwona'nyoho. Ose ulimentohofofoho. Filip huhwo sohwo kako hwaho Ngkalili angu Mpetisaita mta'ango hweho.

²² Filip kako hofikoe hungkuno hiso upa'nonto nowento Entilumo ulahoningki siko Jisasimo u'manji oso hungkuno hiso ulimentisoyefoho. ²³ Jisas kako sikimo ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni poyo imo'ni'mo apa'no songo likahm'mo nje yofe engo mayo'ne sikunososo mofonepo nto i'mofapohoho.

²⁴ Ose ulikwato lohofonto kako poyo imo'nyo'ne pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kako hamoyo mofososo hami hiso siki wehwosi piso nihu'nahone uyimontonoho. I oso'no hwe fihwo kako hami mofososo hami hiso piso ihwoso'no nom'ne timo sahopi hwosi ne pi'ningo umo'montonoho. ²⁵ Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako kakine'nohimi huno syafihu'nonto kakoe yofe'nohimi ho'noma'niwo'ningkiso sohwo kakoe humayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanto poyo pe'ningkuhwosi tohino engo nomane hweho. I oso'no hwe nom'nihwo kako kakine'no huno mosyafihu'nyo'njo yonto nom'ne a'amu somne'no ufo'mawo'nyo'ne'nohimi syafisiwo'ningkiso sohwo kako poyo pe'ningkuhwosi songo ne'no wonyoangkafo humayo'neso notipemane hweho. ²⁶ Oso a'amu Ngkilik huhwo sohwa hofiko nje inomokomoyo umo'nano lifijo'manji siko nuhusisi hofikimo ole ulinyo. Hofiko ngkimo wonningkopantifi'manji oyonimno lalofoho ulinyo. A'amu nje syoho nto

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

hofiyoso hofiko ngkimo tifi nningkapiwo'ningkohofofoho. Oseso ngko nje syoho ntohofiyoso ngko humame sopo hofiko wohumapife. Nje syoho ntohofiyo ne somo Mpohwo Anitu sohwo kako hofikimo uhwoningkuhwosi kako hofikoe yofeso woho'noma'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Hofiko A'amufe Hwomu sohomo woho'nomapife.

²⁷ Jisas kako nohumanto ulimento, Nje simeho tango mikunimposo niyohoho. Ngko Mpohumo jomo pehofo ulimnehono. Nje Mpohwo sohwoi olo tango engo ngkimo woni'ma'monto iso losomo kiko wae yanimotnnehino. Ose ulimnehono. O'o, olo tango hiloso ngko mayo'ne pmmontohono. ²⁸ Oso hiso'no ngko nje Mpohumo hungkuno ole ulimo, Mpohwo sohwoi olo a'amu hopi'nonohino loso hofiko jije yofe engo wojo so'no huno uyone'no yo'mayo wonyoso hofiko ngkimo ntapifijo'manji noho wontapife.

Jisas ose ulahoningki mampaho ahwomo mta'ango ole ho'nimento, Ngko oso hwaho sopone'no kuhwotimentohe sohonta a'amuso nje yokumpohn'nyo engo somo uhwonontifi nje yofe ho'nonima'mentohofofoho. I kiko poyo imo'ningkohoho'no ngko apa'no songo kilika'me sohonta hofiko nje yokumpohn'nyomo apa'no uhwoningkuji nje yofe apa'no noho'nonimapitnnefoho.

²⁹ Ose ho'ningkahoningki hwe moya'mi kako'njo mofonepo humohumantohofoso oso mampaho hiso upa'nontifi a'amu fehohnjoso ole hnnimentohofi, Ahwomo yoka ho'ningkohoho. A'amu fehohnjoso ole hnnimentohofi, A'amu ahwomomjo sohwo kakimo hungkuno ulohoho.

³⁰ Ose hningkahoningkofi Jisas hofikimo ulimento, Olo mampaho ho'ningkiso loso ngko upa'nyo'ne ho'ningkiso'maho. O'o, sekwo upa'nyo'ne ho'ningkisofoho. ³¹ Oso'no olohonta Anitu kako yo'mayo yahino wonyo a'amu hwahoponjo yiwo'ningkohoho so'no yano ulofihwoso'no hofiko hofikoe wonyo somjo tohino mayo'nefoho. Olohonta Anitu kako hwe wonyo Seten olo hwaho mokosyohumaso sohwoe yokumpohn'nyoso wae weeo'montonoho. ³² Ngko olo hwaho lopo nohumentani'mo a'amu hofiko ngkimo iyo hwojiyahofiku'nnyo yokintaho sopo monihumatipijo sohonta ngko a'amumo wohu'mema'monnoho.

³³ Oso hungkuno ulimentisoso a'amu somo ngko poyo imo'nimne'no honingkano umofitihwamo lonto kako oso hungkunoso ulimentisofoho.

³⁴ A'amu huhwo sohwa upa'nontifi Jisasimo ulimentohofi, Kiko poyo umo'nimonnoho lalohino. Nakumo Anituye hungkuno ole nalimento, Oso hwe Anitu a'amu ufo'mayo'ne uhwsopo'mentiso sohwo kako songo ne'no nohumantihwone hweho. I oso'no kiko A'amufe Hwomu sohwoi'manji iyo hwojiyahofiku'nnyo sopo womonihumojantifeho eso peho'no lohino. Oso A'amufe Hwomuso tihwolo. ³⁵ Ose ulahoningkofi Jisas kako pomponaho pa'nyohwo kakine'no pahnnimo hungkuno ole ulimento, Sekwo olopo nohumentaningkuji pomponaho we'enehwo sekwo'njo lopo

wolasehumontonoho. Nolasesyihwoso'no sikuno wammontonoho. Oseso pomponaho lasesyohwoso'no pomponahopo fesyohumamno. Sikuno semenoho. A'amu sikwo'mjoho'mjo hano wentoso sohwo kakoe humayoso ntontelo. Awonoho. Huno muyo hweho. ³⁶ I ngko pomponaho sohwo'ni sekwo'njopo nohumentani'mo sekwo simeho hi'ntnnono ntapmno. Sekwo nje hungkunomo tifi nningkapifijo'manji ngko sekwoe pomponaho sohwo'niye mehomi umo'nantifeho. Ose ulikwato lohofonto Jisas kako hofikimo uliko'manto hiyaso humamentisofoho.

A'amu Juta hwe moya'mi pi'ningoso Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo'njo imentohofofoho.

³⁷ Jisas kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso ko yahoningki a'amu Juta pi'nin-goso simeho hi'ntnnono muyimmentohofofoho. ³⁸ Oseso oso hungkuno hohonta Aisaiya sohomo Anitu uyahoningki limojo sohwo mti'mokumentisoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiso olenoho.

Hwe Engofo, nakwoe hungkuno somo simeho hi'ntnnono tihwo wonejapmmontolo.

Yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso Hwe Engo ihwoso'no ne'njofoho eso tihwo wonalimontolo.

Aisaiya hohonta ose mti'mokumentisofoho.

³⁹ Oseso a'amuso hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyoso hopo'maho. Olo hiloso hwapingo so'no Aisaiya kako hungkuno nom'ne mti'mokumentisoso olenoho.

⁴⁰ Anitu kako a'amuso nohonifitnnoho syafisyonto hofikoe timo upijiyo'mentisofoho.

Anitu ngkine'no huno nto'no ikwesyafihupitnnoho syafisyonto hofikoe hunoso hwayohosile umasimentisofoho.

Anitu ose uloho'mentiso so'no hofiko hofikoe honingkano wonyo somta'ni ikinjaofikuji ngkiyepono pontifijontentesi ngko hofikimo wopingo umoku'mnesohilo.

⁴¹ Aisaiya hohonta kako wojo hopa uhwonimentisoso Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji kakoe yofe engo so'nji uhwononto kako oso hungkunoso Kilaisimne'no limentono.

⁴² A'amu Jutafe hwe engo pi'ningo sohwa hofiko Jisasimne'no simeho hi'ntnnono ko uyahoningkofi hofiko a'amu Falisi sohwanne'no iyoho uningkahoningki hofiko Jisasimne'no hungkuno yolohoso molijwaofe'njo imentohofofoho. Hwapingoso ole syafihu'mentohofi, A'amu Falisi sohwa hofiko nakumo Anituye tajo ango somta'ni wae enamopitnnoho lontifi molijwaofe'njo imentohofofoho. ⁴³ Anitu hofikine'no yo'mayo so'no huno syafisyonte so'no hofiko huno mosyafihummentohofofoho. O'o, a'amu hwahoponjoso hofikine'no yo'mayo so'no huno syafisyontife so osomnohini syafisyontifi iningkamentohofofoho.

Jisas kako a'amu hopi'nonohinofe yahino somo yano ilofone hungkunofoho.

⁴⁴ Jisas kako hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, A'amu fihwo simeho hi'ntnnono ntopantokunjo sohwo kako ngkine'nohino montopantofiyoho. O'o, kako nje Mpohwo olo hwaho lopone'no lonihwatimentiso osohwo huhwo'ntnne'no ntopantofoho. ⁴⁵ A'amu ngkimo timo nohonantokunjo sohwo kako ngkimnohino monehonantofiyoho. O'o, kako nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso oso hwo huhwo'njimo ehonalofoho. ⁴⁶ Ngko olo hwaho laponjo pomponaho sohwo'ni a'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijo'manji hofiko sikwo'mjoho'mo mohumafitne so'no pmmentohe hwo'nyoho. ⁴⁷ A'amu fihwo kako nje hungkunomo haloho ko upa'ningkuhwosi hungkuno homo somo tifi miningkayo'njo sohomo ngko kakoe yahino somne'no tohino muyimnehono. O'o, ngko a'amufe yahino somne'no tohino yano uyo'ne pmmentohe hwo'ni'maho. Ngko a'amufe wonyomjo tohino mta'ni isihutofomayo'no pmmentohe hwo'nyoho. ⁴⁸ I a'amu ngkimo hwotoho nifekuji nje hungkunomo tifi miningkayo'njoso hofiko hofikimo hofikoe yahino wonyo somne'no tohino yano ulofiyoho. Oso sikuno ae'uyo somo yo'mayo hungkuno nto lijwasemo'mentohe hiso hofikoe yahino wonyo somne'no tohino yano ulofiyonefoho. ⁴⁹ Hwapingoso yo'mayo hungkuno seliwo'ningkoheso nje huno mta'ango'maho. O'o, nje Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo kako yo'mayo hungkuno hopi'nonohinoso lijwasemofone ntahoningki selalokweno. ⁵⁰ Ngko huno ole niyohi, A'amu nje Mpohwoe hungkunomo tifi iningkaweso sohwo kako songo ne'no humantihwone hweho. Oseso yo'mayo hungkuno hopi'nonohinoso Mpohwo ntiwo'ningkisoso ngko sekumo nto'nohini selalokweno.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwafe sifemo mijo yomamentisofoho.

13 Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo † iyoho humayo'ne no'no mo'ningka imo'none sohonta Jisas kako huno ole uyimento, Mo'ningka ngko olo hwaho lopo uliko'mahm'mo nje Mpohwoe angopono wasimne hwo'nyoho. Ose huno umentisofoho. Olo hwaho laponjo hwe moya'mi kakine'no hitoho ulofiwon'ningkohofoso somo Jisas kako hitoho mikunimposo ulomentisofoho. Kako kakoe a'amu ne somne'no hitoho ne'no ulofontaningki kakoe poyo imo'nyo sikunososo i'mofapmentisofoho.

² Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwo'nononji nohumentani sikuno'nji wopayo nontaningkuhwoni Seten kako Jutas Isikaliyout Saimouniye hwomu sohomo olo hunolo nto uyimento, Kiko Jisasimne'no tokoyo'ofu uyimonji yalokunososo olohonta olo sikwo'miyo lomo noho fiyo. Oso hunoso Seten umentisofoho. ³ Oso hohosohonta Jisas kako huno ole uyimento, Anitu

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

kako yo'mayo hopi'nonohinoso ngkimo enjwa'mo nto ho'nanihumasofoho. Huno nom'ne olo so'nji huno uyimento, Nje Mpohwo kako olo hwaho lopo nihwatimentiso sohwo'ni ngko apa'no kakiyepono asomo nosimnefoho. Huno ose uyimentisofoho. ⁴ Oseso Jisas kako wopayo fehohnjo moi'wo manyohwo kako nolikafonto kakoe nem'no manji'mofo wae yaofonto kako sosayo sipo'nyo nomanto kakoe simehopo nano mtitofahinimentisofoho. ⁵ Ose mtitofahinonto kako mijo nomanto noswanopo sisasyonto kako kakoe inomokomoyo sohwo'niye sifemo mijo yonema'mentisofoho. Ose yonemanto kakoe sosayo sipo'nyo kakoe simehopo mtitofahinimentiso so'nji sosayo nasipo'mentisofoho.

⁶ Oseso Jisas kako Saimoun Pitamo u'mahoningki Pita ulimento, Hwe Engofo, kiko nje sifemo mijo uyoni'ma'monntaha. ⁷ Ose ulohoningkahoningki Jisas ulimento, Olohonta olo kilohofalokwe loso kiko huno makiyohoyohoho. I oso'no hwangku kiko huno wakiyomontonoho. ⁸ Ose ulahoningki Pita ulimento, Nje sifeso mijo niyanimahotoho. Nihu'no ngkilaho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko jije sifemo mijo miyokumaso'manji kiko ngko'nji mohumayo'ne hwasoho. Kiko nje syoho mantohofiyo'ne hwasoho. ⁹ Ose ulahoningki Saimoun Pita komo'no ulimento, Hwe Engofo, ose'manji nje sifemnohini yonimahotoho. O'o, nje aho mnokino hopi'nonohino lomo fiyonimaho. ¹⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu fihwo kakoe a'apaho hi'nji mijo nto yomo'ningkiso sohwo kako kiho ane imo'nyo so'no syoho engo'njo hwo'maho. O'o, kakoe sifemnohini mijo yomo'ningkuhwosi kiho ane'njo wohumamontonoho. Olo ango lomo humalohwone sohwaso anga'nohinohwo kiho'njohwo humaho. Nom'ne sohwaso kiho ane hwasoho. Ose ulimentisofoho. ¹¹ Hwapingoso Jisas kako Jutas kakine'no tokoyo'ofu yone sohune'no huno uyahoningki, Anga'nohinohwo kiho'njohwo humaho eso ulimentisofoho.

¹² Oseso Jisas hofikoe sifemo mijo moi'wo esojwamofonto kakoe nem'nomanji'mofo apa'no yonto nakwo'nji apa'no ampo humamentisofoho. Nohumantonalimento, Ngko sekwoe sifemo mijo yosemahe so'no huno ito'no nto laseyohoho. ¹³ Ose ulonto ulimento, Sekwo ngkine'no Hungkuno Mesyolonetihwayo hwasoho. Nakwoe Hwe Engo hwasoho ntiwo'ningkohofihwasoho. Oso hungkuno ntiwo'ningkohofoso nto'nohinoho. Ngko huhwo'ne osenohinoho.

¹⁴ Ngko sekwoe hwe engo sohwo'ni sekumo hungkuno meselutihwayo sohwo'ni ngko sekwoe sifemo mijo yosemahono. Sekwo nakwo hwe engo hwona'nyoho likuji nom'ne a'amu sofe sifemo mijo miyomapitnnoho lonji selohofohono. Oseso sekwo sohwaso sekwo nom'ni hwafe sifemo mijo yimaofikujo'no hofiko sekwoe sifemo uyosemapife. ¹⁵ Olo selohofohoyahino loso nto setihwaheso sekwo nom'ni hwamo ose ulohopmno. ¹⁶ Ose ulonto ole ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Upa'nimno. A'amu fihwa hofiko nom'nihwoe syoho ulohofiyiwon'ningkohofoso sohwa hofiko hofikoe hwe engo-

mo muyakolopitne hwafoho. A'amu fihwa hungkuno motawowo'ningkohoho sohwa hofiko a'amu lihwatimentiso sohomo muyakolopitne hwafoho. ¹⁷ Ngko sekwoe hwe engo sohwo'ni ngko olo hiloso selohofoho so'no sekwo olo hungkuno selalokwe hwapingoso huno waseyono. Sekwo nom'ne hwamo ulohofoso ngko selohofoho hopaso ifijo'manji sekwo simeho wopingo wasemo'nimontonoho.

¹⁸ Ose ulonto ole ulimento, Olo hungkuno selalokwe loso sekwo hopi'nonohino sohahnne'maho. Ngko sehwasopo'mentohe sohahnne'no sekwoe yahino humayo so'no ngko huno niyohoho. I oso'no Anituye hungkuno a'amu mti'mokumentohofoso ne umo'ni-montonoho. Hungkuno anga'nohinoso olenoho.

Hwe fihwo ngko'nji wosopayo nososohwo kako ngkine'no hohujo ikinjanimofihwosi nje mangohwo umo'nimontonoho.

Ifalifaliyo ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁹ Oso hungkuno hiso ne imo'noso sohonta'ne'no selalokweno. Ne imo'ningkuhwoso'no sekwo huno ole wosyonifisyantifeho. Jisas kako ne'njo hweho. Ose wosyonifisyantifeho. ²⁰ Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Ngko a'amu fihumo uhwojahoni'mo a'amuso osohomo utimafikuji wopingo ulohopifijomanji hofiko ngko huhwo'nimo ntimafikuji wopingo wontohofantifeho. A'amu ngkimo ntimalokwofo sohwa hofiko nje Mpohwo Anitu huhumo utimalokwofo. Ose nalimentisofoho.

Jutas kako Jisasimo mango hwafe ahomo ho'nahumentiso so'ne hungkunofoho.

(Matiyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-33)

²¹ Oso hohosohonta Jisas kako hi tango mikunimoposo uyahoningki kako hungkuno yolohoso ole lijwao'mento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kako olo ango lomo sekwo'nji humaso sohwo kako mango sohwafe ahomo woho'nanihuhomonte hweho. ²² Ose nelahoningki kakoe inomokomoyo anga'no anga'nohinohino sohwo'ni honingkonontani tihune'no kalohoho huno syafihumentihwonefoho. ²³ Ngko Joun olo hungkuno ifalifaliyo mti'mokalokwe sohwo'ni Jisas kako ngkimo simeho engo ntapiwon'ningkiso so'no ngko Jisasi'nji afapo humohumantohe hwo'nyoho. ²⁴ Oseso Saimoun Pita kako ngko Joun'ni uhwo'nyo'ne aho songo songo yahoningki ngko kakimo uhwo'ningkahoningko Pita ole ntimento, Kiko Jisasimo ulohonyo. Tihune'no kolalofoho. ²⁵ Ose ntahoningki ngko Jisasimo ikinjamo lohofonji ulimentoho, Hwe Engofo, kiko tihune'no lalokuno. ²⁶ Ose ulahoningko Jisas nalimento, Ngko wosopayo kutnyoso mijomo yomahm'mo a'amu fihumo uyimonnoho. Oso huhweho. Jisas ose nalonto kako wosopayo kutnyoso mijo yomanto Jutas, Saimoun Isikaliyoutiye hwomumo uyimentisofoho. ²⁷ Ose uyahoningki Jutas nimentisofoho.

Oso hohosohonta Seten kako Jutasimo ehuhnao'mentisofoho. Jisas Jutasimo ulimento, Kiko yo'mayo umonji yohinoso olohonta komo'no fiyo. ²⁸ Oso

hungkuno Jisas Jutasimo ulimentisoso kakoe inomokomoyo sohwo'ni osopo humohumantihwone sohwo'ni hwapingo neso huno monayo hwo'nyoho. ²⁹ O'o, fehohnjo sohwo'ni nakwo Jutas nakwoe hamniyoho ipofu mokosyohumawo'ningkiso so'no huno ole syafihu'mentihwoni, Jisas kako oso Sikuno Engo iyoho humayo so'ne yo'mayo mpe-e'ne lihwatimentiso so'no syafihu'mentihwonefoho. Fehohnjo sohwo'ni huno ole syafihu'mentihwoni, Jisas kako a'amu umofonyo iyo somo hamniyoho uyo'no lihwasimentiso so'no syafihu'mentihwonefoho. ³⁰ Jutas kako oso wosopayo nomanonto mempono komo'no humentisofoho. Noswonto uhwonimentisoso sikuno nto mjaom'mentisoso uhwonimentisofoho.

Jisas kako honingkano hungkuno songo so'no kakoe inomokomoyo sohwo'ni lutihwamentisofoho.

³¹ Jutas kako syukwato lohofahoningki Jisas kakoe inomokomoyo nom'ne sohwo'ni nimalimento, Olohonta A'amufe Hwomu sohwo'niye yofe engo utihwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Oso hiso'no Anituye yokumpohn'nyo engo somo a'amu timo uhwo'ningkuji hofiko kakoe yofe engo woho'nomantifeho. ³² Ngko nje Mpohwoe yofe engo imoku'me'no Mpohumo kakoe yofe engoso kakoe Hwomu sohwo'ni komo'no wontapmmontonoho. ³³ Ose nelikwato lohofonto ole nalimento, Nje mehomi sohwaso ngko sekwo'nji we'ene'ni nohumahm'mo woseliko'ma'monnoho. Oso hohosohonta sekwo ngkine'no hafihafe wonyopi wotipeentifeho. Ngko a'amu Juta sohwo'ni honingkano nto ulimaleso olohonta sekwo huhwahnononji selalokweno. Ngko ume sopo sekwo olohonta ngkimo moni'mapitnohofo. ³⁴ Oseso ngko honingkano hungkuno songo sejopalokweno. Sekwo sekwoe a'amu somne'no simeho wosema'nono. Ngko sekumo simeho sejopalokwe pa'nyoso sekwo sekwoe a'amu somo simeho uyimno. ³⁵ Sekwo oso hopa a'amu somo simeho uyikujo'no nom'ne a'amuso sehoningkuji ole waselife, Jisasiye inomokomoyo hwasohoho. Ose woselantifeho.

Jisas kako Pita kakine'no hohujo ikinjimofone so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Saimoun Pita kako Jisasimo ulimento, Hwe Engofo kiko nti'mne hwosilo. Ose ulohoningkahoningki Jisas ulimento, Ngko ume sopone'no kiko olohonta manningkapihnnohino. I oso'no hwangku sohonta kiko ngkimo ni'matne hwasohoho. ³⁷ Ose ulahoningki Pita ulimento, Hwe Engofo, olohonta ngko kikimo mokiningkapeso pipine'elo. A'amu sohwa hofiko kikimo fonjakohufijomanji hofiko ngkimo fonjanisiyoso wopingofoho. Ngko kikimo kufu'mayo'ne pe'nimeso wopingofoho. Wape'nimo. ³⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko ngkimo nifo'mayo'ne wape'nimo lalohino. Hungkuno nehopi'nohinohini wakili'monne'no yohono. Olohonta tosika yoka maho'nyo sohonta kiko mango hufa'u sihune ole walimonnoho, Ngko Jisas sohune'no

huno maniyo hwo'nyoho. A'amu somo ose ulimonnoho. Jisas Pitamo ose ulimentisofoho.

Jisas sohwo kako Mpohwo Anitumo u'mayo'ne honingkano hweho.

14 Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji nohumentani nakumo nalimento, Sekwo sekwoe simeho wonyo semo'ningkuwoloho. O'o, sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyimno. Oso'no sekwo ngko huhwo'nimo simeho hi'ntnnono ntapmno. ² Nje Mpohwo angoso sohe pi'ningo'njoponoho. Oso hungkuno hiso ne ane'njontentesi ngko sekumo hohonta seli'mnesohilo. Ngko sekwoe ango ito'no wesyo humamne hwo'nyoho. ³ Ngko sekwoe ango ito'no yasesi'mo ngko sekumo setimayo'ne asomo wapmne hwo'nyoho. Oso'no sekwo ngko'njo afa nohopo humentihwanefoho. ⁴ Ngko simne honingkano somne'no sekwo huno seyohoho.

⁵ Ose nelahoningki Toumas ulimento, Hwe Engofo, kiko nti'mne hwasilo. Nakwo huno monayahoyohoho. Nakwo oso honingkano somne'no hunoso pipi ihwasi syofisyanehwono.

⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko sohwo'ni Mpohumo u'mayo'ne honingkano hwo'nyoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino hwapingo hwo'nyoho. Ngko songo ne'no humayo'ne hwapingo hwo'nyoho. A'amu fihwo kako Anitumo u'mayo'ne honingkano nom'neso mauyoho. O'o, ngko'nohini Mpohumo u'mayo'ne honingkano hwapingo hwo'nyoho. ⁷ Sekwo nje hwapingo ne so'no huno nto'no seyontentesi sekwo nje Mpohwo huhune'no huno seyihwonesohilo. Olohonta sekwo Anitune'no huno nto seyohoho. Sekwo kakimo nto uhwoningkohoho. Sekwo ngkimo nohoningkohoho so'no sekwo Anitu huhumo uhwonontifi kakine'no huno nto'no seyohoho.

⁸ Ose ulahoningki Filip ulimento, Hwe Engofo, kiko Mpohumo fonetihwaho. Nonetihwahojo'no nakwo simeho wopingo wonamo'nimontonoho.

⁹ Ose ulahoningki Jisas kako ulimento, Filip ngko sekwo'nji sikuno pi'ningo engo nto humantohe hwo'nyoho. I osomo kiko ngkine'no huno ito'no makiyo'njo hwasilaho. A'amu ngkimo nohoniwu'ningkiso sohwo kako nje Mpohwo Anitumo uhwonalofoho. Oso'no pipine'no lohino. Kiko Mpohumo fonetihwaho lohinosofo. ¹⁰ Kiko ole losyofisyalokuno. Jisasi'nji kainingkwowho'nji siko afa'maho. O'o, Jisas kako kengo hweho.

Kainingkwowho kengo hweho. Ose losyofisyalokuno. Hungkuno ngko sekumo selinyoso nje huno mta'ango'maho. O'o, Mpohwo Anitu kako ngkimo humaso sohwo kako yo'mayo syoho iwo'ningkohoho. ¹¹ Sekwo olo hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyimno. Ngko nje Mpohumo humaleno. Mpohwo kako ngkimo humaho. Oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyo'manji i yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohoho iwo'ningkohe so'no sekwo huno ikwesiyafisyikuiji sekwo simeho hi'ntnnono ntapmno.

¹² Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntaposo sohwo yo'mayo syoho ngko iwo'ningkoheso kako uyi-montonoho. Ou, ngko nje Mpohwoepono sime sohonta oso a'amu huhwo sohwo kako olopo nohumahwosi yo'mayo syoho ngko imentohe somo kako niyakolofososo ngko ufo'ma'monnoho. ¹³ Hwapingoso ole, sekwo nje Mpohumo yo'mayo so'no jomo ulikuji nje yofe lifijoso ngko yo'mayoso wosejapmmonnoho. Ngko yo'mayo sekumo sejapm'me'no nje Mpohwoe yofe sekwo noho'nomafikujo'no kakoe yofe engoso umo'nimontonoho. ¹⁴ Sekwo nje Mpohumo nje yofe ulifijoso ngko yo'mayo imneso'no jomo ntikujo'no ngko uyimonnoho.

Jisas kakoe Towahuno Wopingo somo uhwajone'no hungkuno ulimentisofoho.

¹⁵ Sekwo ngkimo simeho nehopi ntapifijo'manji ou, sekwo nje hungkuno hopi'nonohino somo haloho pekuji ito'no wonningkopantifeho. ¹⁶ Ngko Mpohumo jomo uli'me'no kako nom'nihwo sekumo Yokumpohn'nyo Sesofitofosyohumayo'nehwo wosejapmmontonoho. Oso huhwo sohwo kako sekwo'nji engolopohamo ne'nohini wofosyohumentihwantife hweho. ¹⁷ Anitu kakoe Towahuno sohomo sekuyepono uhwajihwoso'no Towahuno huhwo sohwo kako hungkuno nehopi'nohino wasetihwamontonoho. I oso'no a'amu hwahoponjo yahino somo iningkuwalokwofoso hofiko oso Towahuno huhwo sohomo momaso'njofoho. Hwapingoso hofiko kakimo timo muhwonyo'njo ikuji hofiko kakine'no huno muyofoho. I oso'no sekwo kakine'no huno seyohoho. Hwapingoso olohonta kako sekwo'nji humaho. Hwangku kako sekwoe simeho mo'mo wohumamontonoho.

¹⁸ Ngko sehwti'mo'me sohonta Anituye Towahuno sohwo sekwo'nji humaso so'no sekwo sikumehomi pa'nyo mohumafitnnehofo. O'o, ngko sekuyepono asomo wapmmonnoho. ¹⁹ We'enepe olo hwaho lophonjo a'amuso hofiko ngkimo apa'no manohonifitnnehofo. I oso'no sekwo wonohonantifeho. Ngko songo ne'no humayo'ne hwapingo sohwo'ni kalohi sekwo hoku songo ne'no wohumantifeho. ²⁰ Ngko nje Mpohwoepono sehwti'mo'me sohonta sekwo huno ole waseyono. Ngko nje Mpohumo humaleno. Sekwo ngkimo wofosyonohumantifeho. Ngko sekumo wosefisyohumamonnoho. ²¹ A'amu fihwo kako nje hungkunomo haloho pehwosi hungkuno homo somo ito'no tifi iningkaweso sohwo kako ngkimo simeho nehopi ntopalofoho. A'amu ngkimo simeho ntapiwu'ningkiso osohomo nje Mpohwo kako simeho uyalofoho. Ngko huhwo'ni oso huhwo sohomo simeho uyi'mo ngko kakimo utihwa'nyopo ikini'me'no kako ngkimo wonohonimontonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

²² Jisasiye inomokomoyo nom'ne sohwo kakoe yofe Jutasiyoho. Osohwo kako Jutas Isikaliyouti'maho. O'o, nom'ne hweho. Oso Jutas huhwo sohwo kako nohumanto Jisasi'mo ulimento, Hwe Engofo, kiko nakwo so-

hwona'nimo ne'mahoji hwe moya'mi hwahoponjoso makohonyo'njo iyoso pipilo. ²³ Ose ulohoningka-honingki Jisas ulimento, A'amu ngkimo simeho nehopi ntaposo'manji kako nje hungkunomo ito'no won-ningkamontonoho. Oso hwe huhwo sohomo nje Mpohwo Anitu kakine'no umo'nimontonoho. Nekwo'montosa'i oso hwe huhwo sohomo u'mehwasi kako'nji engolopohamo ne'no wohumantanoho. ²⁴ A'amu nje hungkunomo tifi ito'no miningkayo'njo sohwo kako ngkimo simeho hi'ntnnono mantapiwo'ningkiso hweho. Olo hungkuno selalokwe loso nje huno mta'ango'maho. O'o, nje Mpohwo nihwatimentiso sohwoe hungkuno ntapmmentisoso selalokweno.

²⁵ Ngko sekwo'nji nohumanji hungkuno loso selalokweno. ²⁶ I oso'no ngko sekumo sehwo'ti'mo'me'no nje Mpohwo kako kakoe Towahuno Wopingo sohwo ngkimo niyohope'ne sekumo Yokumpohn'nyo Sosofitofos-yohumayo'ne sekuyepono uhwatimontonoho. Anituye Towahuno Wopingo huhwo sohwo kako sekwo'nji nohumawosi sekumo yo'mayo so'no hofiyo wolosetih-wamontonoho. Kako sekwoe hunomo huno sefo-hotofihwoso'no yo'mayo hungkuno selimentoheso huno ikwesiyafisyikujiji huno waseyimontonoho.

²⁷ Ngko sekumo sehwo'ti'mofalokwe so'no ngko nje simeho wopingo'nji simeho pompenjiyo'nji sejopalokweno. Hwe moya'mi hwahoponjo sofe simeho pompenjiyoso simeho wopingoso iyoswo ilo'molajo iwo'ningkisoso pa'nyo'njofoho. I nje simeho wopingo nje simeho pompenjiyoso oso pa'nyo'maho. O'o, hwahoponjo somo yakolo'nnyofoho. Oseso yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo yomo ikuji iyoho seningkuhwoloho. ²⁸ Oso hungkuno selohe loso sekwo apa'no huno fikwesiyafihupmno. Ngko Mpohwoepono nosi'mo sekuyepono asomo wapmmonnoho. Sekwo ngkimo simeho nehopi ntape'manji ngko nje Mpohwoepono wonyoangkafo sopo nosi'me'no sekwo simeho wopingo wasemo'nimontonoho. Hwapingoso Mpohwo Anitu kako ngkimo hwofilo'nnyo hweho. ²⁹ Yo'mayo hiso mmo'nontaningki selalokweno. Oso'no hwangku sohonta yo'mayo selohe so'no i'mofapihwoso'no sekwo osomo uhwoningkuji sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifitne'no selalokweno.

³⁰ Nje sikuno sekwo'nji hungkuno jo'neso mofo nto imo'nimaho. Hwapingoso Seten hwe wonyo olo hwa-ho loPONJO yahinomo mokosyohumawo'ningkiso sohwo kako wonyo ntohofo'neso nto i'mofapohoho. I oso'no kakoe yokumpohn'nyoso ngkimo moniyakolofonehoho. Seten ngkimo moniyokolofontaningkuhwosi ngko poyo wape'nimonnoho. ³¹ Hwapingoso hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko ngko nje Mpohumo simeho engo uyalokwe so'no huno tipemayo'ne ngko oso hungkuno Mpohwo ntapmmentiso somo ito'no tifi uningkamonnoho. Yo'mayo tango ko ni'mahoningkuhwosi ngko ne'no uningkamonnoho. Ose nalonto nalimento, Filikapmno. Wohwano. Ose nali-mentisofoho.

Jisas kako 'wain' iyo hwapingo ne hweho.

15 Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwo'nimo pahnnimo hungkuno ole nalimento, Ngko iyo hwapingo ne hwo'nyoho. Nje Mpohwo iyo uyo syoho sohwo'nimo mokosyonihumunyo hweho. ² Nje iyopamo ne minto'nyoso Mpohwo kako nolofehwosi wae weeo'mtonoho. Iyopamo ne into'nnyo hopi'nonohinoso kako nofasyihwosi pamo ne'njososo wawo'montonoho. Hwapingoso ipisayo engo into'ningkuhwosi ne engo imo'nyo'nefoho. ³ Oso pa'nyoso sekwo nje apamo sohwaso sekwo nje hungkunomo ito'no iningkowalokwofo so'no oso hungkuno hiso yo'mayo yahino wonyo imotofo somo wae esemofalofoho. Sekwo kiho'maso'njo humalofa. ⁴ Sekwo ngkimo fosyonihumamno. Ngko sekumo wofosyosehumamonnoho. Iyopamo fihwo kako iyo ne hwapingo somta'ni nosanjihwosi piwasyososo kako ipisayo neso minto'nonehoho. Oso pa'nyoso sekwo ngkimo monifohi'nyo'manji sekwo huhwasi ipisayo neso minto'nyo'ne hwasoho.

⁵ Ngko iyo hwapingo ne hwo'nyoho. Sekwo nje apamo hwasoho. A'amu fihwo ngkimo fosyonihumaso sohwo ngko kakimo wofosyohumamonnoho. Oso'no kako ipisayo ne engo'njo hweho. Sekwo ngkimo nisikwatifijo'manji sekwo yo'mayo neso mifitne hwasoho. ⁶ A'amu fihwo kako ngkimo nisikwatnnyo sohwo a'amu iyopamo yofoho inyoso wae yaofontifi tohomo ho'naefiwo'ningkohoho hopaso nje Mpohwo kako hwe huhwo sohomo wae yaofonefoho.

⁷ Sekwo ngkimo nonihumafikujiji sekwo nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikujiji'manji yo'mayo so'no semo'ningkuhwoso'no ngkimo jomo ntifijoso yo'mayoso sekumo wose'mamontonoho. ⁸ Sekwo ose ifijio'manji sekwo nje inomokomoyo ne imo'ningkuji sekwo ipisayo ne engo'njo imo'nifitne hwasoho. Oseso a'amu hofiko Anitu kako sekumo hofiyo semokosyohumentaningkuhwosi sehoningkuji hofiko nje Mpohwoepono yofe engo'no'no'nomapitnefoho. ⁹ Nje Mpohwo kako ngkimo simeho engo ntapio'ningkiso hopaso ngko sekumo simeho sejopalokweno. Oseso sekwo nohumafikujiji ngko hitoho engo sejopalokwe so'no huno syafisyikujiji yo'mayoso ifitne so'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. ¹⁰ Ngko nje Mpohwoepono hungkunomo tifi ito'no iningkawowo'ningkohe so'no ngko huno niyohi, nje Mpohwo hitoho engo ntopalofoho. Oso pa'nyoso sekwo nje hungkunomo tifi ito'no iningkaifijo'manji sekwo huno ole waseyono. Jisas kako hitoho engo nejopalofoho. ¹¹ Olo hungkuno selalokwe loso nje simonyo iyoso sekwoe simeho mo'mo wasewenonji selalokweno. Oso simonyo iyoso simeho mo'mo engo mikunimposo wasemo'ningkuhwono.

¹² Jisas ose nalonto nalimento, Sekwo olo hungkuno losomo tifi ito'no finingkamno. Ngko sekumo simeho sejopalokwe hopaso sekwo nom'ne a'amu somo ose uyimno. ¹³ A'amu fihwo kako kakoe a'amu somo simeho uyihwoso so'no kako a'amu hisofe mango so-

hwamo ole ulimontonoho. Olo a'amu lomo sekwo nusihutofikujji ngkimnohini fonjanihumno. Ose loso sohwo kako kakoe a'amu hisomo simeho uyoso yakolo'nnyo hweho. ¹⁴ Sekwo sohwasi nje hungkunomo tifi ito'no nningkapijijo'manji sekwo nje a'amu ne hwasoho. ¹⁵ Syoho ulohofiyo sohomo kakoe hwe engo sohwo kako yo'mayo so'no yoloho mujo'njo hweho. O'o, syoho ulohofiyo sohwo kako syoho'nohini inyo hweho. I ngko olohonta nje syoho ntohofiyo hwasoho eso apa'no maselimnehono. O'o, yo'mayo hungkuno nje Mpohwo ntimentiso so'no ngko yolo-hoso nto selimalefoho. Oso'no olohonta nje a'amu hwasoho selalokweno.

¹⁶ Sekwo ngkimo simo'mo nakwoe Hwe Engo'ne hwehontifi nihwosopo'mentohofihwoni'maho. O'o, ngko simo'mo sekumo nje a'amu ne imo'nyo'ne sehwasopo'mentohe hwasoho. Sekwo ipisayo ne into'nyo'ne sehwasopo'mentohe hwasoho. Oseso olo syoho sejopalokwe loso sekwo yahoningkuji a'amu pi'ningoso nje hungkuno nupa'ningkuji tifi nningkapijijoso nakwo'nji ne'no nohumantokutnefoho. Oseso sekwoe syohoso ne imo'ningkuhwoso'no ne'no nowentihwonefoho. Sekwo ose ifijo'manji sekwo nje Mpohumo nje yofe ulikujji yo'mayo so'no jomo ulifijoso kako wosejapmmontonoho. ¹⁷ Oseso ngko olo hungkuno loso apa'no yokumpohn'nyo selalokweno. Sekwo a'amu somo simeho nehopi uyimno.

A'amu hwahoponjo sohwa hofiko Jisasiye inomokomoyo sohwasne'no mangohwa imo'nifitne so'ne hungkunofoho.

¹⁸ Hwe moya'mi hwahoponjo yahinomo tifi iningkowalokwofoso hofiko sekwoe mangohwa imo'nifijojom'nanji sekwo huno ole waseyono, Simo'mo ngkine'no mangohwa imo'nimalofofoho. ¹⁹ Sekwo olo hwaho loponjo yahinomo tifi iningkafijontentesi u, a'amu hwaho loponjoso sekumo nakwoe a'amu hwasoho selifijoso simeho sejapikutnnesohilo. I oso'no sekwo olo hwaho loponjo a'amu hwasim'no. O'o, ngko olo hwaho loponjo yahino somne'no i'waho ito'no ehumayo'ne so'no sehwasopo'mentohefoho. Oseso hwe moya'mi hwahoponjoso hofiko sekwoe mango hwafoho. ²⁰ Olo hungkuno nto selohe loso huno ito'no fisyafihupmno. A'amu syoho ulohofiyo sohwoe yofe engoso kakoe hwe engo sohwoe yofe engomo muyakolofonehoho. Oso hiso'no sekwo iningo seyihwoloho. Ngko sekwoe hwe engo sohwo'nimo a'amu hwahoponjoso wonyo ntohofiwo'ningkohoho hopaso hofiko sekumo wselohofantifeho. I hofiko nje hungkunomo haloho nipopijojom'nanji hofiko sekwoe hungkunomo haloho wosepeentifeho. ²¹ A'amu hwahoponjoso hofiko Anitu nihwatimentiso so'no huno muyofoho. Oso'no sekwo ngkimo tifi nningkapiwo'ningkohoho so'no hofiko yo'mayo wonyoso wselohofantifeho.

²² Ose nalonto nalimento, Ngko olo hwaho lopo mape'njo ntentesi nje hungkuno hofikimo mulonti'mntentesi hofikoe honingkano wonyo somne'no hofiko

tohino engo momafikutnnesohilo. I oso'no nje hungkunomo nto ko upa'nimotofoso hungkuno homo somo simeho muyofoho. Oso'no sikuno ae'uyo somo ngko wonyo hwasoho uli'me'no hofiko mampi'nyo ifitnefoho. ²³ A'amu nje mangohwo imo'noso sohwo kako nje Mpohwo huhune'no mangohwo osenohini umo'nimonte hweho. ²⁴ Yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amuso hofiko miyiwon'ningkiyohofoso ngko hofiko'njopo itihwamentohefoho. Oso syoho hiso ngko miyo'njo yonti'mntentesi hofikoe wonyo honingkano somne'no tohino engo momafikutnnesohilo. I oso'no olohonta oso syoho wopingo imentohe somo hofiko timo uhwonontifi hofiko ngkine'no nakwolaho ntimentohofoso hofiko ngko'nji nje Mpohwo huhwo'njiye mangohwa imo'nimentohofofoho. ²⁵ Oseso hofikoe yahino homo somne'no oso Anituye hungkuno anga'no mti'mokinyoso ne imo'nalofoho. Oso hungkuno olenoho. Ngko hofikimo wonyo ko mulohofahoningko hofiko ngkine'no siki mangohwa imo'nnyofoho.

²⁶ Ose nalonto nalimento, Ngko nje Mpohwoe pone'no nosi'mo Anituye Towahuno yokumpohn'nyo sosofitofosyosehumayo'ne sohomo ngko sekuyepono woliawatimonnoho. Oso Towahuno huhwo sohwo kako hungkuno ne'njo hweho. Kako Mpohwo'nji fosyohumawo'ningkiso sohwo kako sekuyepono wapmmontonoho. Kako nopihwosi ngkine'no hungkuno woliwasemo'montonoho. ²⁷ I sekwo ngko'nji nje syoho emamentohe sohonta humamotohwone so'no sekwo huhwahnonji a'amu hopi'nonohino somo yo'mayo upa'nontifi uhwonontifeso filutihwafikuno.

16 Ngko sehwti'mo'me sohonta sekwo ngkine'no hohujo ikinjanimopitnnohonji yo'mayo yolohoso lijwosemofalokweno. ² Hwangku sekumo a'amu Jutafe tajo ango somta'ni wae wesemofantifeho. I tifi no'mo a'amu fehohnjoso hofiko sekumo fonjasesyikujo'no hofiko huno hwasyo ole wosyofisyantifeho, Nakwo Anituye syoho wopingo ulohofiyo'ningkuhwone so'no olo hwe lohomo wofonjasyano. Hwasyo ose wosyofisyantifeho. ³ Hwapingoso hofiko nje Mpohwo'nji ngko huhwo'nnontne'no huno nto'no muyofoho. ⁴ Tifi no'mo olo yo'mayo loso i'mofaposo sohonta hungkuno ngko sekumo lijwosemofalokwe loso'no sekwo apa'no huno ikwesiyafihupitne'enji selalokweno.

Anituye Towahuno Wopingo sohwo kakoe syoho iyone hungkunofoho.

Hohonta ngko sekwo'nji humamote sohonta ngko yo'mayo hilo so'no maselimmotefoho. ⁵ I oso'no olohonta Anitu kako ngkimo sekwoe ango lopone'no nihwatimentiso sohwoepono asomo wasi'mne hwo'nyoho. Ngko wasi'mne hwo'nyoho ko selahoningko sekwo ngkimo peho'ne nehwti'mofalokuno eso mantohonyofoho. ⁶ I olohonta ngko wsehwti'mo'mne'no yohono selohe so'no sekwo sekwoe simeho tango seyohoho. ⁷ I oso'no ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Ngko sekumo sefo'mayo'ne wasimonne'no yohono. Ngko sekumo masehwti'-

mofe'njo'manji Towahuno sekumo yokumpohn'nyo sosofitofosesyohumayo'ne sohwo mose'manehoho. I oso'no ngko sime'manji ngko Anituye Towahuno huhwo sohomo sekuyepono walihwatimonnoho. ⁸ Kako nopihwosi syoho hufa'u sihune yone hweho. Simo'mo kako a'amufe yahino wonyo ujo ehontojwasyihwoso'no hofiko yofe uhwo pitnnefoho. Nom'ne syohoso kako honingkano ito'nohinoso utihwamontonoho. Nom'neso a'amu yahino wonyo somne'no tohino mayo'ne Anitu kako yano ulofiyone so'ntnne'no ulimontonoho. ⁹ Hofikoe yahino wonyo hwapingo so'no Anituye Towahuno sohwo ole utihwamontonoho. Hofiko ngkine'no simeho hi'ntnnono montapmmotofo so'no honingkano wonyoso hi'njofoho. ¹⁰ Anituye Towahuno sohwo kako honingkano wopingo ito'nohino so'no ole utihwamontonoho. Ngko honingkano homo somo into'nohino imote so'no nje Mpohwo kako ngkimo asomo ntimanefoho. Oseso sekwo olopo apa'no manohonifitnnefoho. ¹¹ Anituye Towahuno sohwo kako a'amufe yahino wonyo somne'no yano ulofiyone so'no ole utihwamontonoho. Anitu kako hwe wonyo Seten olo hwaholoponjo a'amu mokosyohumawo'ningkiso sohomo yano nto ulofimentiso so'no a'amu Setenimo iningkowalokwofo so'ntnne'no yano ulofiyihwoso'no hofiko tohino engo nomapitnnefoho. Ose utihwamontonoho.

¹² Ose nalonto nalimento, Ngko sekumo hungkuno pi'ningo engo waselimonji ko yoheso sekwo oso hungkuno selime somo huno seyone so'no hopoenohino hwasi'maho. O'o, hopi'nono seli'me'no sekwoe simeho tango engo seyono. ¹³ I oso'no hwangku Anituye Towahuno hungkuno nehopi'nohino sejo'ne sohwo kako nopihwoso'no kako sekwo'nji humahwosi kako yo'mayo hungkuno hopi'nonohino ne somne'no nto'no womikinjosehwatimontonoho. Kako kakoe huno mta'ni syofisyihwasi waselimonto'maho. O'o, yo'mayo hungkuno kako nupa'niwo'ningkiso so'no waselimontonoho. Oso'nji yo'mayo tifi no'mo imo'none so'ntnne'no waselimontonoho. ¹⁴ Kako nje hungkuno selimentoheso nomahwosi sekumo selihwoso'no yoloho neso lijwasemofihwoso'no sekwo huno nto'no waseimontonoho. Oso'no kako nje yofe engo so'no wosetihwamontonoho. ¹⁵ Yo'mayo nje Mpohwo mokosyohumasoso njefoho. Oso'no hungkuno nto seloheso ngko apa'no waselimonnoho. Anituye Towahuno sohwo kako nje yo'mayo hungkunoso nomahwosi oso hiso'no wolosetihwamontonoho.

Simeho tango seyontososo iwolo'mo lohofikuji apa'no simonyo uyantifeho.

¹⁶ Sekwo we'enepi ngkimo manohonyo'njo uyantifeho. I oso'no sekwo we'enehwo humafikuji hwangku sohonta ngkimo nonohonifitnnefoho. ¹⁷ Ose nelahoningki kakoe inomokomoyo fehohnjo sohwna'ni ole hnnimentihwoni, Oso hungkuno nalisoso hwapingo neso peho'neto. Ole nalohi, We'enepi sekwo ngki-

mo monohonifitnnefoho. I oso'no we'enehwo nohumafikuji ngkimo apa'no nohonifitnnefoho. I nom'ne nalisoso ole, Ngko nje Mpohwoe pone hwo'nyoho. Ose nalisofoho. ¹⁸ Oso we'enehwo nalisoso peho'ne nalohoho. Yoloho neso nakwo huno monayohoyoho.

¹⁹ Ose hnnontani nakwo Jisasimo ko mujo'njo yahoningkuhwoni Jisas nakwoe huno so'no huno uyahoningki nakumo nalimento, Sekwo olo hungkuno ngko selohe loso'no peho'ne hnalokwofo. Ngko ole selohono. We'enepi sekwo ngkimo manohonifitnnefoho. We'enehwo humafikuji apa'no ngkimo wonohonantifeho. Ose selohono. ²⁰ Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. We'enepi yo'mayo tango ni'mane so'no a'amu hwahoponjo pi'ningo engoso hofiko simonyo yontaningkuji sekwo sohwasihumotaho engo likuji simeho tango waseyimontonoho. I oso'no sekwoe simeho tango seyontososo iwolo'mo lohofikuji sekwo simonyo engo uyantifeho. ²¹ Ose nalonto kako pahnnimo hungkuno ole nalimento, Olo selalokwe loso a'mu fisi kako mehomi aswo mayo pa'nyofoho. A'mu fisi kako aswo toho'ne yonto simeho tohino umnonte so'no kakoe simeho wopingo mmo'nyofoho. I oso'no kakoe mehomi aswo mahwosi kako oso tohino engo so'no iningo mofihwosi simonyo uyimontonoho. ²² Oso mehomi aswo mawo'ningkohoho pa'nyoso sekwoe simeho tango'nji humalofo. Oso'no hwangku sohonta ngko apa'no sehoni'me'no sekwo simonyo engo apa'no uyantifeho. Oso simonyo iyo homo somo wae yafo'ne a'amu fihwo mohumuyohoho. O'o, awonoho. Simonyo iyoso ne'no nowentihwonefoho. ²³ Oso sikuno homo somo sekwo ngkimo yo'mayo yo'mayo so'no mantifitnnefoho. O'o, ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Sekwo nje Mpohumo yo'mayo yo'mayo so'no jomo ulikuji nje yofe'nji ulifijo so'no kako ngkine'no syanifisyihwosi yo'mayo yo'mayoso wosejapmmontonoho. ²⁴ Hohonta oso hopaso sekwo mimmotofihwasoho. O'o, nje yofeso Mpohumo mulimmotofo soku olohonta sekwo Mpohumo nje yofe'nji jomo ulifijoso yo'mayoso wosejapmmontonoho. Oseso sekwo simonyo nehopi'nohino uyantifeho.

Jisas kako olo hwaholoponjo yahino somo yakolo'nyo hweho.

²⁵ Ngko yo'mayo yo'mayo so'no pahnnimo hungkuno seliwo'ningkohefoho. I tifi no'mo ngko pahnnimo hungkunoso maselimnehono. O'o, ngko nje Mpohumne'no hungkuno yoloho'nohino wolijwase-mo'monnoho. ²⁶ Oso hohosohonta sekwo yo'mayo so'no Anitumne'no jomo ulifijo sohonta ngko ajwo sopo sekumo sefo'mayo'ne mohumamnehono. O'o, sekwo Mpohumo nje yofe ulifijoso kako yo'mayo so'no wosejapmmontonoho. ²⁷ Hwapingsoso sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ntapontife sohahnne'no Anitu nihwatimentiso so'no huno seinyo sohahnne'no Anitu kako simeho sejopalofoho. Kako sekwoe hungkunomo wosepa'nimontonoho. ²⁸ Ou nehopi. Ho-

honta Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo'ni olo hwaho lopono pmmentohe hwo'nyoho. I olohonta ngko olo hwaho lopo sehwo'ti'mohm'mo nje Mpo-hwoepono asomo wasimne hwo'nyoho.

²⁹ Ose nelahoningki kakoe inomokomoyo sohwon-a'ni ulimentihwoni, Ihwoni. Olohonta kiko pahnnimo hungkuno monalohoyohino. O'o, hungkuno yolo-ho'nohini nalohino. ³⁰ Oso'no nakwo yo'mayo so'no huno nayohoho. Kiko huno hwapingo'njo hwasoho. Nom'ne a'amu hofiko huno'nohini syofisyantifeso hofikoe huno hiso kiko huno kinyo hwasoho. Oso'no nakwo olo hilo so'no simeho hi'ntnnono uyalokuhwono. Kiko Anitu mta'ango nehopi'nohino hwasoho.

³¹ Ose ulahoningkuhwoni Jisas nalimento Olohonta sekwo ngkine'no simeho hi'ntnnono nehopi lontopan-tikwofo. ³² Upa'nimno. Sekwo tango se'mayo'ne sikunoso we'enehi umo'nimonte'no yohoho. I nto i'-mofapohoho. Oso'no hofiko ngkimo nikekujo'no sekwo ngkimo nihwoti'mofikuji sekwo anga'no anga'no sekwoe angomne'no esesamo wohumpeentifeho. Oso'no sekwo ngkimo nihwoti'mofikujo'no ngko'nohini nje mango sohwanji wohumamonnoho. I oso'no ngko'nohini'maho. O'o, Mpohwo kako huhwo ngko'nji wohumamontonoho. ³³ Yo'mayo tango se'mayo so'no ngko olo hungkuno hiloso selalokweno. Tango hiso se'mahoningkuhwosi sekwo ngkine'no ole wosyonifisyantifeho. Ngko Jisasimo ufohi'nonji kako'nji humalohwono. Ose syanifisyikuji sekwo simeho wopingo'nji wohumantifeho. Sekwo olo hwaho lopo nohumentanngkuji yo'mayo tango wonyoso woselohofantifeho. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji simonyo fiyimno. Hwapingoso ngko olo hwaho loponjo yahino somo hwotoho fenji nto uyakolo'maleno. Ose nalimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no Anitu ufo'mane'ento jomo ulimentisofoho.

17 Jisas kako oso hungkuno inomokomoyo sohwananimo nalonto kako ahwomomo timo uhwonoto kaningkwohumo jomo ulimento, Mpohwo, nje sikuno nto i'mofapohoho. Olo a'amu lohwo nje yofe engoso utihwaho. Oseso kiko utihwahojo'no ngko jije hwomu sohwo'nne'no yofe engo nihwofikujo'no hofiko jije yofe woho'nomantifeho. ² Kiko a'amu hopi'nonohino somo ngkimo enjwa'mo uhumati'mentohinofoho. Kiko a'amu fehohnjo ntapmmentohinoso kako songo ne'no humayoso yano uyine'enji ntapmmentohinofoho. ³ Songo ne'no humayo'neso olenoho. A'amu hiso hofiko nekwo'montosa'ine'no yofe ole wehwofantifeho. Kiko'nohini Anitu nehwasoho wokuhwofantifeho. Ngko Jisas Kilais sohwo'nne'no ole wonihwofantifeho. Nakwoe hwaho lopone'no Anitu uhwatimentiso hweho. Ose wonihwofantifeho. Yofe ose nihwofikuji hofiko wopingo'nohini humafikuji songo ne'no humantokutnnefoho.

⁴ Ngko olo hwaho lopo nohumanji jije yofe engoso jije yokumpohn'nyo engoso nto utihwamalefoho. Yo'mayo syoho ntapmmentohinoso ngko moi'wo nto es-

ojwao'malefoho. ⁵ U, Mpohwo hohonta olo hwaho loso nekwo mamti'mokiyo sohonta ngko kiko'nji nohumanji ngko yo'mayo yokumpohn'nyo mokosyohumunyo hwo'nyoho. Ngko kiko'nji humanji mokosyohumamote pa'nyoso oso yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji kiko ngkimo asomo ntape.

⁶ Olo hwe lohwa hwaho loponjo ntapmmentohino lohwa ngko hofikimo kikine'no lutihwamale so'no hofiko kikine'no yofe kihwofalokwofo. Jije a'amu huhwo sohwa kiko ngkimo ntopahoningkini hofiko jije hungkunomo haloho pentifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantifi tifi iningkopalokwofo. ⁷ Oso a'amu kiko ntapmmentohinoso yo'mayo hungkuno ulahoningko hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwoe hungkunoso Anitu mta'angofoho. Huno ose unyofoho. ⁸ Yo'mayo hungkuno kiko ngkimo ntapmmentohinoso ngko lutihwahoningko hofiko simeho hi'ntnnono uyontifi huno ole uyalofoho. Hohonta ngko kiko'nji humanji kiko olo hwaho lopone'no nihwatimentohinofoho. Oso hungkuno somo hofiko simeho hi'ntnnono uyalokwofo.

⁹ Olo a'amu huhwo lohwanne'no jomo wakilimonne'no yohono. A'amu nom'ne olo hwaho loponjo some'no mokilalokuyohono. O'o, olo a'amu kiko ngkimo ntapmmentohino lohwanne'no jomo kilalokweno. Jije a'amu hwafoho. ¹⁰ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso nje hungkunomo tifi iningkawowo'ningkohofoso kiko'ne mehomifoho. Jije mehomi huhwo sohwa ngko huhwo'nnonji nekwoe mehomifoho. Hofiko nje yofe engo ho'nomalokwofo. Nje yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso jijefoho. Jije yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso njefoho.

¹¹ Ngko kikiyepono wasapmmo li'mo hofikimo uhwati'mo'monnoho. Olo hwaho lopo hofiko'nohini wohumantifeho. Oso'no nje Mpohwo wopingo'nohino sohwo'ni olo a'amu lohwa hofiko ngkimo simeho ntapmfitne'enji uhwasopo'mentohino loso yo'mayo yahino wonyo somo uyakolopitne so'no kiko jije yokumpohn'nyo engo so'nji ufo'mahoji umokosyohumaho. Kiko ngko'nji simeho afa inimotohwoyo hopaso hofiko simeho afa unife. ¹² Ngko hofiko'nji nohumanji oso yokumpohn'nyo kiko ngkimo ntapmmentohino so'nji ngko hofikimo wopingo umokosyohumamote so'no anga'no ngkine'no hohujo nihu'nahone mikinjanimofefoho. O'o, ntapmmentohino hopi'nonohino sohwa wopingo nningkopalokwofo. A'amu anga'nohino sohumne'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ne imo'none hopaso kako anga'nohino sohwo tikanomo wene sohwo piwahu'mentisofoho. ¹³ Olohonta olo a'amu lohwo uhwo'ti'mahm'mo kikiyepono wasapmmonnoho. Ngko hofiko'nji olopo nohumanji yo'mayo hungkuno hofikoe simeho wopingo umo'none'enji kilalokwe so'no nje simeho wopingo nimo'niwo'ningkiso hopaso engo womantifeho.

¹⁴ Jije hungkunoso olo a'amu lohwo'ni nto umotefoho. A'amu hwe moya'mi olo hwaho loponjoso hofikoe

mangohwa imo'nimentohofofoho. Hwapingoso ngko hopa hofiko olo hwaho lophonjo yo'mayo somo miningkayo'njo hwafoho. ¹⁵ Ngko hofiko'nji yanimofo'ne makilohoyohono. O'o, ole kilalokweno. Hofiko olo hwaho lopo nohumentaningkuji oso hwe wonyo Seten kako a'amu lohwaso wonyo umokonohonji kiko hofikimo hofiyo mokosyohumane'enji kilalokweno. ¹⁶ Ngko olo hwaho lophonjo yahinomo iningkunyo hwonimaho. Oso pa'nyoso hofiko huhwanji olo hwaho lophonjo yahinomo iningkunyohwa'maho. ¹⁷ Mpohwo jije hungkunoso hungkuno ne'njofoho. Oso hungkuno hiso olo a'amu lohwaso kiko itihwahoningkiji hofiko hofikoe huno ehohosasyihwoso'no hofiko yo'mayo yahino wonyomo uliko'mafikuji jije yahino wopingo'nohoni ikuji jije a'amu ne wopingo umo'nantifeho. ¹⁸ Hohonta kiko ngkimo nihwojahoningkini ngko a'amu olo hwaho lophonjo lohwanjo ajwo'mo humamotefoho. Oso pa'nyoso ngko olo a'amu lohwaso hwe moya'mi hwahoponjo lohwanjo ajwo'mo wohumafenji hofikimo uhwojalokweno. ¹⁹ Ngko kiko'nji nohumahm'mo olo syoho simo'mjolo uyimonne'no yohono a'amu lohwa hofiko jije hungkuno so'ne huno ufohotofohojo'no hofiko jije yahino wopingo mayo'ne ufo'ma'mne'no yohono. Oseso hofiko jije a'amu ne wopingo umo'nantifeho. ²⁰ Ose ulonto ole ulimento, Olo a'amu lohwasnohoni mokosyohumaho eso makilimnehono. O'o, hwe moya'mi nom'neso hofiko olohwafe hungkunomo haloho upa'ningkuji ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijo somo kiko hofiyo mokosyohumaho kilalokweno. ²¹ Ngko ole'no nimo'ningkohoho. Hwe moya'mi hopi'nono nekumo simeho ejapikuji hofiko nekwo hopa simeho hunoso afa'njo umo'nantifeho. Mpohwo, kiko ngkimo nihumahnno. Ngko kikimo kuhumaleno. Oso hopaso hofiko nekumo ehumayo so'no nimo'ningkohoho. Hofiko ose ehumafikujo'no a'amu hwahoponjoso hofikoe yahino wopingo somo uhwo'ningkuji ole wosyofisyantifeho. Ou, Anitu kako Jisas Kilais sohumo nakwoe hwaho lopo uhwatimentiso sohweho likuji ngkine'no simeho wontipantifeho. ²² Jije yokumpohn'nyo kiko ntapmmentohinoso ngko hofikimo uyimaleno. Oseso ole'no nimo'ningkohoho. Nekwo simeho afa inontai humalohwoyo hopaso hofiko simeho afa'njo umo'nantifeho. ²³ Jije hungkuno lontneso nje simehomo mnawojo hopaso nje hungkuno hofikoe simehomo ose mnaweho. Oseso hofiko simeho afa iningkuji wopingo humafitne so'no nimo'ningkohoho. Oseso a'amu hwahoponjoso hofikoe humayo somo uhwo'ningkuji ole wohnnantifeho. Anitu kako Jisasimo nakwoe hwaho lopone'no nehopi uhwatimentiso hweho. Anitu Jisasimo simeho uyiwoningkiso hopaso kako olo a'amu lomo simeho uyalofoho.

²⁴ Ose ulonto ulimento, Mpohwo, ole'no nimo'ningkohoho. Hwe moya'mi kiko ntapmmentohino hopi'nonohinoso hofiko ngko'njopo wohumantifeho. Olo hwaho loso nekwo mamti'mokiyo sohonta kiko simeho ntaponji jije yofe engoso jije yokumpohn'nyo

engo ntapmmentohinofoho. Olo a'amu lohwa hofiko oso yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji ntapmmentohino somo uhwonifitne so'no nimo'ningkohoho. ²⁵ Ou Mpohwo, kiko yo'mayo yahino ito'nohino iwo'ningkino sohwasimo olo hwaho lophonjo a'amulo kikimo huno muyofoho. I oso'no ngko kikine'no huno niyohoho. Olo a'amu ngko'njo lopo humalofoso hofiko kiko ngkimo nihwatimentohino sohwo'nne'no huno unyofoho. ²⁶ Jije yahino yo'mayo so'no hofikimo nto utihwamaleso ngko ne'no utihwahm'mnefoho. Oseso kiko simeho engo ntopantokuno hopaso hofiko simeho engo unantifeho. Ngko hofikimo humahm'me'no kikimta'angoso hofiko simeho ose unantifeho. Jisas kako Anitumo ose ulimentisofoho.

Jutas kako Jisasimne'no mango sohwaso tokoyo'ofo imentisofoho.

(Matiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

18 Jisas kako Anitumo ose ulahoningki kako kakoe inomokomoyo sohwo'ni nakwo oso hopo sopo uliko'mentani mijo we'e Kitilon wekentani nongkihnta'ni iyo uyo syoho sopo umentihwonefoho. ² Jutas kako Jisasimne'no tokoyo'ofo yone sohwo kako oso iyo uyo syoho sopone'no huno unyo hweho. Hwapingoso sikuno pi'ningo engo somo Jisas kakoe inomokomoyo sohwo'nnonji oso hopo sopo ne'no umotohwonefoho. ³ Hwe yofe engo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko a'amu hwapife tifo'njo sohwanji a'amu itokuso'njo sohwanji Jutas'nji uhwojahoningkofi Jutas kako oso iyo uyo syoho hopo sopone'no ipemotawomentisofoho. Hofiko kwefoho'nji sikiloho'nji yo'mayo ikujoho so'nji motapmmentohofofoho. ⁴ Jisas kako kakine'no yo'mayo u'mane so'no simo'mo huno nto unyo sohwo humentanjopo a'amu sohwaso nuhwonitimanto ulimento, Sekwo tihune'no tipeelokwofo. ⁵ Ose ulohoningkahoningki hofiko ulimentohofi, Nakwo Jisas Nasalet mta'ango sohune'no tipeelokuhwono. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko olo huhwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. Jutas oso a'amu Jisasimne'no tokoyo'ofo yone sohwo oso a'amu huhwo sohwanji humohumantisofoho. ⁶ Jisas kako olo huhwo'nyoho ulimentiso so'no hofiko iyoho yontifi hohokuhano asohosile we'ene'pi wentifi hwahopo piwahu'mentohofofoho. ⁷ Oseso Jisas kako apa'no ulimento, Sekwo tihune'no tipeelokwofo. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Jisas Nasaletnnta'ango sohune'nefoho. ⁸ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Nto selohofoho. Ngko olo huhwo'nyoho. Sekwo ngkimo wantimantifi pohofihwasi'manji nje inomokomoyo lohwaso timo'nohoni fohonihwatimno. Hofiko wahumpopife. Jisas ose ulimentisofoho. ⁹ Simo'mjo Jisas kaningkwohumo ole nto ulimento, Oso a'amu ntapmmentohino sohwaso ngko mokosyohumamote so'no anga'no ngkine'no hohujo nihu'nahone mikinjanimofefoho. Oso hungkuno ulimentiso so'no huno ikwesyafisyonto wahumpopife ulimentisofoho. Oso

hohosohonta oso hungkuno kakoe inomokomoyo sohwamne'no ulimentisoso ne imo'nimentisofoho.

¹⁰ Saimoun Pita kako nohumanto hwakuhwajo iwosipema'nonto a'amu fihwoe haloho angahohnjo somo loku'mentisofoho. Lojwahoningki halohoso piwahu'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwoe syoho ulohofiyo hweho. Kakoe yofeso Malikos. ¹¹ Pita ose yahoningki Jisas ulimento, Jije hwakuhwajoso asoso'mo fotofahinyo. Kiko huno pipi kiyalofoho. Yo'mayo tango nje Mpohwo, Nje hwomu womano, limentisoso ngko woma'mo. Oso'no hwakuhwajoso fotofahinyo.

Hofiko Jisasimo Anasiyepono ipemotamentohofofoho.

¹² Oseso oso a'amu itokuso'njo sohwanji a'amu Jutafe hwapife tifo'njo sohwanji hofikoe hwe engo sohwanji hofiko Jisasimo aho kentifi kakimo impe intokwomentohofofoho. ¹³ Simo'mo hofiko Anasiyepono motawomentohofofoho. Anas huhwo sohwo kako Kaiyofasiye kanengkwohweho. Kaiyofas sohwo kako oso soswo somo a'amu tajo ango syoho'njo so'no yofe engo ma'mentisofoho. ¹⁴ Oso Kaiyofas huhwo sohwo kako a'amu Juta somo ole ulimento, Yahino ito'nohinoso olenoho. Olo hwe anga'nohino lohwo kako hwe moya'mi hopi'nonohino somne'no ufo'mayo'ne poyo wape'nono. Ose nto ulimentisofoho.

Pita ulimento, Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho limentisofoho.

(Matiyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ A'amu sohwa hofiko Jisasimo ipemotosontaningkofo somo Saimoun Pita'nji ngko Joun'nnonji nekwo Jisasimo iningkasimentihwoyofoho. Oso hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kako ngkine'no huno uyo so'no ngko Jisasi'nji oso hwe yofe engo'njo sohwoe tojo somo humentohefoho. ¹⁶ I oso'no Pita kako mempo hohnta'ni hoku'yo sopo fosyohumamentisofoho. Oseso ngko hwe yofe engo'njo huno ninyo sohwo'ni ngko a'mu hoku'yo mokosyohumayo simo Pitamo ipemotasyuyo'ne ulimentohefoho. Oso a'mu hisi Pitamo ipemotawonto ¹⁷ Pitamo ulimento, U, kiko huhwosi olo hwe lohwoe inomokomoyo hwasilikeno. Ose ulahoningki Pita ulimento, Awonoho. Ngko'maho. Ose ulimentisofoho.

¹⁸ Oso ango saponjo syoho ulohofiyo so'nji a'amu hwapife tifo'njo sohwanji kwongkwongo usahoningki toho intofontifi a'apaho toho imokinimentohofofoho. Pita huhwo'nji hofiko'nji nolohofontifi a'apaho toho imokinimentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo Jisasimo hungkuno ulohonimentisofoho.

(Matiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo sohwantne'no yo'mayo hungkuno Jisas hofikimo lutihwawo'ningkiso so'ntnne'no Jisasimo ulohonimentisofoho. ²⁰ Oseso

Jisas ulimento, Ngko hwe moya'mi hopi'nonohino somo utihwa'nyoponohini lutihwawo'ningkohe hwo'nyoho. Engolopohamo ngko Anituye tajo ango engo'njo saponjo tajo ango we'eso a'amu Juta uhu'mokuwo'ningkohofoho sopo nje yo'mayo hungkunoso lutihwamentohefoho. Ngko hungkuno hiyaso'mo majofoho. ²¹ Oso'no kiko ngkimo peho'no ntohonantokuno. Kiko oso a'amu nje hungkuno upa'niwo'ningkohofoho somo ulohonyo. Oso hungkuno ngko liwo'ningkoheso hofiko huno moi'wo'nnyofoho.

²² Ose ulahoningki hwe hwapife tifo'njo fihwo kako Jisasi'njopo lohofonto Jisasiye manjijohopo hwaningo fonjonto ulimento, Kiko olo hwe yofe engo'njo lohomo hungkuno oso pa'nyoso nulohotoho. Ito'nohino uso.

²³ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno wonyo ulohoe so'no lanifonjohino. I ngko hungkuno wonyo ulohoe manji kiko olo a'amu lohwo uso. I ngko hungkuno nehapi ulohoe manji peho'ne nifonjohino. Ose ulimentisofoho. ²⁴ Oseso oso impe Jisasimo into'mentohofoso Jisas into'nowentaningki Anas kako oso hungkuno Jisasimo ulohonimentiso sohwo kako Kaiyofas hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwoepono lihwatimentisofoho.

Pita apa'no Jisasimne'no ngko huno maniyohoyohoho ulimentisofoho.

(Matiyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saimoun Pita a'amu'nji lohofonto a'apaho toho imokinontaningki a'amu huhwo sohwo ulimentohofi, Kiko huhwosi kakoe inomokomoyo hwasilikeno. Ose ulahoningkofi Pita hwasyo hungkuno ulimento, Awonoho. Ngko kakoe inomokomoyo hwoni'maho.

²⁶ Ose ulahoningki oso hwe yofe engo'njo sohwoe syoho ulohofiyo nom'ne sohwo kako oso a'amu Pita kako haloho lojwao'mentiso sohwoe a'amu sohwo kako Pitamo ulimento, Ou, nehapi. Kiko Jisasi'nji oso iyo uyo syoho sopo nohumentaningkini ngko kohoningkohe hwasoho. ²⁷ Ose ulahoningki Pita apa'no ulimento, Awonoho. Ngko osoho hwoni'maho. Ose ulahoningki yihufo tosika yokaso oso hohosohonta ho'nimentisofoho.

Hofiko Jisasimo Pailotiyepono ipemotamentohofofoho.

(Matiyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ A'amu sohwa hofiko Kaiyofas nta'ni Jisasimo utimantifi oso hwe engo a'amu Loum mta'ango sofe hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe ango engo sopeno'no imingo ne hosiwo hosiwe iyo so'nji Jisasimo ipemotamentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hofikoe Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo † iyoho humayo somne'no nto'no esyohumayo'ne hofikoe he a'apaho yo'mayoso mijo nto yatiku'mentohofofoho. Oso'no hofiko huno ole syafihu'mentohofi, A'amu Loum nakwoe yahinomo miningkayo'njo sohwafe angomo nakwo syukwato lohofihwosi kiho'njo

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

imo'ningkuhwasi nakwo elijwanyo engo sopo wopayo monanehwono. Ose syafisyontifi mempo hohnta'ni humamentohofofoho. ²⁹ Oseso oso hopo sopo nohumentaningkofi Pailot mempono noswaponto ulimento, Sekwo olo hwe lohomo olo hungkuno nto'no mihwajiyo ango lopone'no peho'no ipemotapohofihwolo. Peho wonyo imaso'neto. ³⁰ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako yahino wonyo miyo'njo yontentesi nakwo olo ango lopo kikiyepono mipemotapihwonesohilo. ³¹ Ose ulahoningkofi Pailot ulimento, Sekwo a'amu Juta soku sekwoe honingkano hungkuno somne'no huno syafisyikuji kakoe hungkunoso nto'no mihwatimno. Ose ulahoningki a'amu sohwa ulimentohofi, Sekwo a'amu Loum sohwaso nakwo a'amumo fonjasiyo'no honingkano somo pijwonaofiwoningkohofofoho. † Ose ulimentohofofoho. ³² Hohonta Jisas kako kakoe a'amu somne'no kako poyo imo'none so'no lutihwamentiso sohonta kako a'amu Loum sohwa a'amumo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo fonjinto'ofahumotofo hopaso wape'nimontono-ho nalimentisofoho. Oso hohosohonta oso hungkunoso ne umo'nimonte'no yohoho.

³³ Oseso Pailot kako ango engo somo apa'no swonto Jisasimne'no joho litimanto ulimento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo hofikoe hwaho mokosyohumayo'ne hwasilaho. ³⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso hungkuno ntohinoso jije huno mta'ni lantohino. I a'amu Jutaso hofiko kilimalofoyoho kantohino. ³⁵ Ose ulahoningki Pailot ulimento, Ngko a'amu Juta hwo'ntaho. Jije temtitofo Juta sohwanji hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji hofiko ngkiyepono kumotapohofoho. Kiko peho imahnno'neto. ³⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko a'amumo mokosyohumayoso olo hwaho lopo'maho. O'o, ngko olo hwaho lophonjo a'amumo mokosyohumayo'ne hwo'ntontosi nje inomokomoyo sohwa hofiko a'amu Juta sohwanji fongki'nifijoso a'amu Juta sohwa monimafikutnesohilo. I oso'no ngko a'amumo mokosyohumayo kiko pa'nyo hwo'ntamaho. ³⁷ Ose ulahoningki Pailot ulimento, Ose'manji kiko hwe engo a'amumo mokosyohumayo hwasoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko hwe engo a'amumo mokosyohumayo hwasoho ntohinoso hungkuno nto'nohinoho. Ngko olo hwaho lopo imo'nimentoheso syoho anga'nohinoho hungkuno nehopi'nohinoho lijiwaofoneso imo'nimentohe hwo'nyoho. A'amu hofiko hungkuno nehopi'nohinoho umo'nivo'ningkisoso nje hungkunomo haloho pewo'ningkohofofoho. ³⁸ Ose ulahoningki Pailot ulimento, A'amu hungkuno ne so'no huno unyoso tihwolo. Ose ulimentisofoho.

† A'amu Loumjo sohwa Jutafe hwaho mokosyohumayo hwasilaho. Oso'no hofiko hungkuno mihwajiyo'neso yono limentihofofoho. Oso'no hofiko honingkano yokumpohn'nyo honahumentohofofoho. A'amu anga'no mape'nyoso wopingofoho.

Pailot kako Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyo somo fonjinto'ofasiyo'ne limentisofoho.

(Matiyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailot ose ulonto kako mempono a'amu Jutafepono apa'no noswonto ulimento, Ngko olo hwe lohwo kakoe yahino wonyoso motipihwoningkiyohono. ³⁹ I oso'no sekwoe yahinoso ole wo'nnyofoho. Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'no Syafisiyo Sikuno Engo † iyoho humayo somo sekwoe a'amu anga'no impo'ango mta'ni isihutofomayo'ne jomo ntiwo'ningkohofihwasoho. Oseso ngko sekwo a'amu Juta sokuye olo hwe engo lohomo usihutofonehwajono lasemo'ningkohoho. ⁴⁰ Ose ulahoningki hofiko mango engo mohm'no ulimentohofi, Olo hwe lohomo nusihutofohotoho. O'o, kiko Mpolapas sohomo usihutofo. Mohm'no ose ulimentohofofoho. Mpolapas huhwo sohwo kako a'amumo fonjasyonto a'amufe yo'mayoso hufo ma'mojo hweho. Hwe wonyo hweho.

19 Oseso Pailot kako Jisasimo utimanto kakoe a'amu itokuso'njo sohwaso impe'nji fongkupmno, ulimentisofoho. ² Hofiko Jisasimo nofonjontifi impe yongo'njoso nokikisontifi hnnimentohofi olo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo mnokino'manji'mofo pa'nyofoho. Ose lontifi Jisasiye mnokinopo monji'mofahumentohofofoho. Ose yontifi hofiko manji'mofo sawemo miyo'nohinoso a'amu hwaho mokosyohumayo yofe engo'njo sohwa iwo'ningkohoho hopaso Jisasimo ulohomentohofofoho. ³ Ose ulohofontifi kakimo u'mantifi sitofo ulontifi ulimentohofi, Ou, Hwe Engo sohwaso, kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'ningkino sohwasilaho. Ose ulontifi kakoe manji'hopo fongku'mentohofofoho.

⁴ Osohonta Pailot apa'no mempono noswaponto a'amu Juta somo ulimento, Ihwoni. Ngko mempone'no ipemotoswapmme sohwo sekwo huno waseyono. Kako wonyo honingkano ane hweho. ⁵ Ose ulahoningki Jisas kako mempono swapmmentisofoho. Oso mnokino manji'mofo yongo'njo mti'mokumentohofoso Jisasiye mnokinopo monjimofahumentohofofoho. Oso manji'mofo miyo'nohinoso hi'njo hweho. Jisas osopo nohumentaningki Pailot a'amu somo ulimento, Ihwoni, olo hwe lohomo uhwonimno. ⁶ Ose ulahoningki a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hwapife tifo'njo sohwanji hofiko Jisasimo uhwonontifi joho mohm'no ulimentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. Iyomo fonjinto'ofahumno. Ose ulahoningkofi Pailot ulimento, Olo hwe lohwoe honingkano wonyoso ngko motipihwonyo'njo yohono. Sekwo soku utimafikuji iyomo fonjinto'ofahumno. ⁷ Ose ulahoningki a'amuso ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako Anitumne'no sitofo nalimentisofoho. Ngko Anituye Hwomu hwo'nyoho nalimentisofoho. Oso'no nakwoe honingkano hungkuno olo yahino loso'no wape'nono naliwo'ningkohoho.

⁸ Pailot oso hungkuno homo somo upa'nonto iyoho engo mikunimposo unimentisofoho. ⁹ Pailot oso ango

†† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

engo somo apa'no noswonto Jisasimo ulimento, Kiko nti'mta'ni pmentohino hwasilo. Ose ulahoningki Jisas oso hungkuno ulimentiso somo asomo mujo'njo yahoningki ¹⁰ Pailot ulimento, Pipilo. Kiko ngkimo hungkuno manjoso mampi'nyo peho'no humahnno. Ngko kikimo kishutofo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I ngko kikimo iyomo fonjinto'ofakisiyo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. Oso'no kiko huno makiyoho liyohoho. ¹¹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso yokumpohn'nyo engo mokosyohumahnno Anitu ahwomomo humaso sohwo kako kikimo mokijape'njo yontentesi kiko ngkimo wonyo mantohofotnnesohilo. Oso a'amu ngkimo jije ahomo ho'nanihumalofo sohwa hofikoe wonyoso jije wonyo somo yakolo'nnyofoho. Hofikoe wonyoso mikunimposofoho.

¹² Pailot kako Jisasiye hungkunomo upa'nonto Jisasi mo usihuto'mo lonto huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho. A'amu Juta sohwa oso hiso'no upa'non-tifi hofiko Pailotimo mango engo ulimentohofi, Kiko olo hwe lohomo isihutofihwaji so'manji kiko Sisa hwe yofe engo hwofilo'nnyo sohwoe a'amu hwo'si'maho. A'amu fihwo ngko a'amumo mokosyohumayo hwo'nyoho liwo'ningkiso sohwo kako Sisafe mango hweho.

¹³ Pailot kako oso hungkuno homo somo upa'nonto kako Jisasimo mempono ipemotoswapmentisofoho. Noswaponto Pailot kako hungkuno nto'no mihwajiy-o'ne epohumayo sopo ampo humamentisofoho. Oso hopo sopo yofe ole limotofofoho, Sokumnangoponoho. A'amu Hipiluso oso hiso'no hofikoe hungkunoso ole limotofofoho, Ngkapatofoho limotofofoho. ¹⁴ Oso hohosohonta a'amu Jutafe Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo † iyoho mo'ningkanta humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo'ne sikunomnoho. Oso homo somo mofehi'nyo ajwo kuntoliyopo posahoningki Pailot a'amu Juta somo ulimento, Olo hwe lohwo sekumo semokosyohumayo'ne hwe engo hweho. Sekwo uhwonimno. ¹⁵ Ose ulahoningki hofiko joho mohm'no ulimentohofi, Wayo yafikuji fonjahumno. Iyomo fonjinto'ofahumno. Ose ulahoningkofi Pailot ulimento, Ngko sekwoe hwe engo sohomo iyomo wofonjinto'ofahumonntaho. Ose imne'no lasemo'ningkohoho. Ose ulahoningki a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa ulimentohofi, Olo hwe lohwo nakwoe hwe engo hwo'maho. Nakwoe hwe engo anga'nohino sohwo Sisafoho.

¹⁶ Ose ulahoningkofi Pailot kako Jisasimo iyomo fonjinto'ofasiyo'ne a'amu huhwo sohwafe ahomo ho'nahumentisofoho.

Hofiko Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyopo fonjinto'ofahumentohofofoho.

(Matiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Oseso Jisasimo utimantifi iyo hwojiyafiku'nnyoso nomantifi kakwo'yohumo utofimentohofofoho. Jisas kako itokwawento ango Jelusalem uliko'mantifi A'-momnokinoponoho liwo'ningkohoho sopono kotasi-

mentohofofoho. Hipilu hungkunoso oso hopo sopo'no ole liwo'ningkohoho Ngkoulikotanoho liwo'ningkohofofoho. ¹⁸ Oso hopo sopo hofiko Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo fonjinto'ofahumentohofofoho. Oso Jisasi'njo sopo hwe hufa'u sohwa'u yohosi yohosinta'ni fonjinto'ofasyontifi Jisas ajwo'mo fonjinto'ofahumentohofofoho.

¹⁹ Pailot kako iyoswo nomanto Jisasiye mijo kwa'ofiyotokwajo nohonje sopo mti'mokohofojahumentisofoho. Oso hungkuno hiso olenoho. JISAS NASALET NTA'ANGO SOHWO A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Ose mti'mokumentisofoho. ²⁰ Jisasimo fonjinto'ofahumentohofoho hopo sopo ango Jelusalem mofoneponoho. Oseso a'amu Juta pi'ningoso nosapontifi oso iyoswo mti'mokohofojahumentiso homo somo atofolimento-hofofoho. Oso hungkuno hiso Pailot kako hungkuno hufa'u sihune'njo mti'mokumentisofoho. A'amu Jutafe hungkuno'nji a'amu Ngkilikife hungkuno'nji a'amu Loumife hungkuno'nji mti'mokohofojahumentisofoho.

²¹ Oseso a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa hofiko oso iyoswomo uhwonontifi Pailotimo ulimentohofi, A'amu Jutafe Hwe Engo hweho mti'mokinyoso hwasoyofoho. Ole mti'mojo. Olo hwe lohwo ngko a'amu Jutafe hwe engo hwo'nyoho limojo hweho. Ose mti'mojo. ²² Ose ulahoningkofi Pailot ulimento, Hungkuno mti'mokohe loso olo hungkuno lo'nohino waweno. Ose ulimentisofoho.

²³ A'amu itokuso'njo osofosofahu'nohino sohwa hofiko Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo nto fonjinto'ofasyontifi hofiko kakoe manji'mofo yo'mayo so'nji nomantifi yano ilofoso osofosofahu'no ilo'mentohofofoho. A'amu anga'no anga'nohino sohwannefoho. I kakoe nem'no manji'mofoso ufohotofoso ane'njo uhwonontifi ²⁴ ole hnnimentohofi, Oloso nosisimpehwaloho. O'o nakwo syohi'nyo ihwasi a'amu neyakolofoso sohwo kako olo hiloso hi'nji woma'monte hweho. Ose imentohofoso Anituye hungkuno a'amu mti'mokumentohofoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiso olenoho.

A'amu nje hwapife yo'mayoso yano ilofontifi hu'mema'mentohofofoho.

Nje manji'mofo so'no hofiko syohi'nyo yontifi uyakolo'mentiso sohwo ma'mentisofoho.

Oso a'amu itokuso'njo sohwa oso hiso imentohofofoho.

²⁵ Oso Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo'njo mofone sopo Jisasiye kona'wohi'nji konosima'nji Kiloupasiye ape Maliya'nji nom'ne Maliya ango Makitola nta'angosi'nji humamentohofofoho. Oso moya'mi hofosofa Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo'njo tifo ne sopo loho'mentohofofoho. ²⁶ Ngko Joun Jisasiye a'amu sohwo'nnonji Jisasiye kona'wohi'nji afapo lohfontaningkuhwoi Jisas ehononto elimento, Na'uyo oso hwe sohwo jije hwomu hweho. ²⁷ Ose ulonto ntimento, Olosi jije na'uyoho. Ose ntahoningki oso sikuno somo ngko Jisasiye kona'wohi'nji nje angomo mokosyohumamotefoho.

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

Jisas kako poyo imo'nimentisofoho.
(Matiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Ose imo'nimentiso sohonta Jisas kako huno ole umento, Nje yo'mayo syohoso moi'wonoho. Ose syafisyonto ole ulimento, Ngko mijo'no nimo'ningkohoho. Ose ulimentisofoho. Ahwonte anga'no ipisayo mijo yokumpoyn'nyo mangkinyo'njo oso hopo sopo nowentaningki hofiko hwapife pa'nyo we'eso mijo homo somo yomantifi tokemo popojontifi noho'nomantifi Jisasiye mangomo uyimentohofofoho. Ose imentohofoho sohonta oso hungkuno Ntefit Jisasimne'no hohonta mti'mokumentisoso ne imo'nimentisofoho. Mti'mokinyoso olenoho. Ngko mijo'no nimo'ningkohoho.
³⁰ Ose ulahoningki Jisas mijo hiso nononto limento, Nje syoho imoteso moi'wonoho. Ose ulonto kakoe mnokino iwa'wo'mentisofoho. Osohonta kakoe huyo'mango Anituye pone'no uhwatimentisofoho.

A'amu itokuso'njo fihwo kako Jisasimo hosimno hupepo honje hmmentisofoho.

³¹ Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofikoe Sikuno Engo iyoho humayo so'ne yo'mayo nto'no esyohumayo'ne sikunomnoho. Oseso a'amu Jutaso sohwa ole syafihu'mentohofi, Nakwoe Sikuno Engo iyoho humayo somo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo a'amufe pijafo ne'no weso nakwolaho lontifi hofiko Pailotimo a'amu huhwo sohwa poyo komo'no pe'nyo'ne hungkuno ole ulimentohofi, Kiko jije a'amu itokuso'njo sohwa ulahoningkohoji hofiko a'amu iyoponjo sohwa sife kutikujohofikujohwahopo womeho'nahufe.
³² Ose ulahoningkofi Pailot hungkuno ose ulahoningki a'amu itokuso'njo sohwa hofiko oso hwe hufa'u Jisasi'njo sopo yohosi yohohnta'ni fonjinto'ofahumentohofoho sohwa'uye sifemo kutikujohohomentohofofoho.
³³ Nokujontifi Jisasimo u'mantifi kako poyo nto imo'nimentiso uhwonimentohofofoho. Ose uhwonontifi Jisasiye sifemo makujiyonjo imentohofofoho.
³⁴ I oso'no a'amu itokuso'njo fihwo kako Jisasimo hosimno hupepo honje hmmentisoso honiyo'nji mijo'nji usihuma'mentisofoho.
³⁵ Ngko Joun sohwo'ni yo'mayo imo'nimentiso somo uhwonimentohefoho. Hwasyo hungkuno moselalokuyohono. Yo'mayo uhwonimentoheso yo'mayo upa'nimentoheso olo iyoswo lomo ifalifaliyo mti'mokalokweno. Sekwo hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyifitne'engi mti'mokalokweno.
³⁶ Yo'mayo uhwonimentoheso imo'ningkahoningki Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno anga'no mti'mokumentohofoso olenoho.
Hofiko kakoe yokinoso makujiyofoho.
³⁷ Nom'ne hungkuno mti'mokumentohofoso olenoho.
Oso hwe sohumo hofiko hosimno hmmentohofohohumohu uhwonantifeho.
Hungkuno mti'mokumentohofohohiso oso sikuno homo somo ne imo'nimentisofoho.

Hofiko Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofofoho.

(Matiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Oso hiso moi'wo imo'ningkahoningki Jousep ango Alimateyanta'ango sohwo kako Pailotimo u'ma'mentisofoho. Jousep huhwo sohwo kako Jisasimne'no simeho ko uyonto kako a'amu Jutafe hwe engo somne'no iyoho uningkahoningki kako simeho hi'ntnnono unyohungkuno so'no molijwafe'njo imentiso hweho. Jousep huhwo sohwo kako Pailotimo u'manto ulimento, Ngko Jisasiye pijafoso woma'monne'no yohono. Ose ulahoningki Pailot eno ulahoningki Jousep Jisasiye pijafoso iyopo nta'ni ma'mentisofoho.
³⁹ Jousep kako'nohini'maho. O'o, Nikoutemos kako hohonta Jisasimo sikwo'miyomo u'ma'mentiso sohwo'nji siko Jisasiye pijafo ma'mentisyefoho. Nikoutemos huhwo sohwo kako iyo mijo akino wopingo'njo so'nji iyoswo akino wopingo'njo so'nji pijafo somo ho'nasiyo'ne pi'ningo engo motapmmentisofoho. Kakoe tangoso *teti-foua* (34) *kilou* foho.
⁴⁰ A'amu Jutaso hofiko a'amu poyo pe'nyofe pijafoso ijopijisasiyo'ne esyohumamotofo hopaso siko Jisasiye pijafo so'nji yo'mayo akino wopingo'njo so'nji hwapifemo popoku'mentisyefoho.
⁴¹ Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohofohomofone sopo iyo uyo syoho wo'nyoponoho. Oso hopo sopo a'amu hofiko sokimo songo a'amufe pijafo ho'nasiyo'ne'entifi mti'mokumentohofofoho. Hofiko oso sokimo homo somo nom'ne a'mopijafoso moho'nasiyoponoho.
⁴² Oso sikuno yo'mayo nto'no esyohumayo'ne sikuno moi'wo imo'nyo'ne mofone sopeno'no hofiko Jisasiye pijafoso ikanopo momotawe'njonyontifi oso sokimo mofone sopeno'no somo ho'nahumentisyefoho.

Jisas kako pi'nimo nta'ni songo lika'mentisofoho.

(Matiyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

20 Sante imingo ne'nji sikwo'mjoho so'mo Maliyango Makitolanta'angosi kako nolikafonto Jisasi ho'nahumentohofohosopone'no uhwonimentisoso pi'nimomjoso sojoso hwasampo'nnyo uhwonimentisofoho.
² Ose uhwononto kako hano kunto kunto'no nowento Saimoun Pita'nji ngko Joun'nonnjimo tipehonima'nonto elimento, Nakwoe Hwe Engo sohumo sokimo mta'ni wae yao'malofofoho. Hofiko nti'mo koho'nahumaloho. Ngko huno maniyohoyohoho.
³ Ose elahoningki Pita'nji nekwo sokimo somne'no hano kunto kunto'no nowentai
⁴ ngko Pitamo uyakolofonji ngko simo'mo sokimo somo i'mofapmmentohefoho.
⁵ Ngko i'mofaponji iku'nihwoningkoheso hwapife yo'mayoso ko uhwononji ngko masuyonjo imentohefoho.
⁶ Saimoun Pita kako tifi nimjimentiso sohwo kako sokimo ne mo'mo humentisofoho. Nowonto uhwonimentisoso hwapife'nohini nowentaningki uhwonimentisofoho.
⁷ Oso hwapife nom'neso Jisasiye mnokinomo popoku'mentisyososo nom'nepoku'mokahinyo nowentaningki uhwonimentisofoho.
⁸ Ngko simo'mo sokimomo i'mofapmmentohe huh-

wo'ni noswonji yo'mayo somo uhwononji Jisas kako likafone so'no ngko simeho hi'ntnnono uyimentohefoho. ⁹ Hohonta sohonta nakwo Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho so'no yofe muhwofe'njo imentihwonefoho. Hungkuno mti'mokumentohofoso Jisas kako poyo imo'ningkuhwosi apa'no songo likafone'no mti'mokumentohofohofoho. ¹⁰ Oso hohosohonta yo'mayoso nuhwonontai oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyontai nekwoe a'amu'njopo asomo umentihwayofoho.

Maliya ango Makitolanta'angosi Jisasimo uhwonimentisofoho.

(Matiyu 28:9-10; Mak 16:9-11)

¹¹ Osohonta Maliya kako sokimo'njo mofone sopo lohofonto humotaho limentisofoho. Humotaho lonto iku'nihwonimentisoso sokimo ajwomo'mo ¹² a'amu ahwomo mta'ango nehm'no manji'mofo sawemo halojo'njo sohwa'u uhwonimentisofoho. Siko Jisasiye pijafho ho'nahumentohofoho sopo nohumanji anga'no kako mnokino hohnta'ni humentaningki nom'nihwo sife hohnta'ni humentaningki uhwonimentisofoho. ¹³ Siko Maliyamo ulimentisiyo, A'mu losiyo, kiko humotaho peho'no lalokuno. Ose ulahoningki Maliya ulimento, Hofiko nje Hwe Engo sohwoe pijafoso wae yanimo'malofho'no nti'mo koho'nahumalofho lonji lotipeelokweno.

¹⁴ Ose ulonto Maliya ikinjaofonto uhwonimentisoso Jisasimo ko uhwononto kako Jisas sohumo yofe mihwofe'njo imentisofoho. ¹⁵ Jisas Maliyamo ulimento, A'mu losiyo, kiko humotaho peho'no lalokuno. Hafihafe tihune'no tipeelokuno. Ose ulahoningki Maliya ole syafihu'mento, Olo hwe lohwo kako iyo uyo syoho losomo mokosyohumawo'ningkiso hweho. Ose syafisoyonto ulimento, Hwe engofo, kiko kakoe pijafoso nomanji kengopo ho'nahumahnno'manji ngkimo njo. Ngko nomahm'mo womotawomo. ¹⁶ Ose ulahoningki Jisas kakoe yofe ulimento, Maliya. Ose ulahoningki Maliya ikinji lohofonto Jisasimo yofe uhwo'mentisofoho. Uhwofonto Jutafe hungkuno ulimento, *Lapounai*. Nakwoe hungkunoso ole: Lontihwayo hwofoho. ¹⁷ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko ngkimo aho nonipmakohotoho. O'o, ngko nje Mpohwoepono masileno. Kiko nuhuji nje a'amu sohwoe ole uso, Ngko nje Mpohwoepono wasimne hwo'nyoho. Nje Mpohwo sohwo sekwo huhwa hnonnjiye Mpohweho. Nje Anitu sohwo sekwo huhwa hnonnjiye Anituyoho. Ose uso. ¹⁸ Ose ulahoningki Maliya ango Makitolanta'angosi nowento Jisasiye inomokomoyo sohwo'na'ni tipenahononto nalimento, Ngko nakwoe Hwe Engo sohumo nto uhwoninkohono. Ose ulonto kako yo'mayo hungkuno Jisas ulimentiso so'nji nalimentisofoho.

Inomokomoyo sohwa Jisasimo uhwonimentohofohofoho.

(Matiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Oso sikuno Sante somo mofehi'nyo nto ikwo'mokumentiso so'nji Jisasiye inomokomoyo so-

hwona'ni nakwo a'amu Juta somne'no iyoho neningkahoningki nakwo oso ango humamentihwone homo somo hoku'yo yokumpohn'nyo pijwasyontani humohumantihwonefoho. Nohumentaningkuhwoni Jisas kako nakwo'njo ajwo lopo nta'ni imo'nomanto nalimento, Ningkwahwosafho, sekwo iyoho seningkuhwoloho. Simeho wopingo'nji foyohumamno. ²⁰ Ose nalonto kako kakoe ahomjo ime so'nji hupeponjo ime so'nji netihwamentisofoho. Nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas sohumo uhwonontani simonyo engo imentihwonefoho.

²¹ Jisas nom'ne hungkuno nalimento, Sekwo simeho wopingo'nji foyohumamno. Nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso hopaso ngko sekumo wosehwatimonnoho. ²² Ose nalonto kako kakoe mamtnno nafohusonto nalimento, Sekwo Anituye Towahuno Wopingo'nohinoso sekwoe simeho mo'mo wehuhnnosemafono. ²³ Sekwo nom'ne a'amufe wonyoso wae yamopijoso oso wonyo hiso moi'wo umo'nimontonoho. Simeho mo'mo momniwenehoho. I sekwo nom'ne a'amufe wonyoso wae mumopijo'manji oso wonyo hiso simeho mo'mo ne'no wamniwo'montonoho.

Toumas kako Jisasimo uhwonimentisofoho.

²⁴ Jisas kakoe inomokomoyo sohwo'na'ni ne'ma'mentiso sohonta Toumas sohwo kako mohumunyononoho. Oso hwe huhwo sohune nom'ne yofeso olenoho. Ntimitosiyoho. Hufa'u mehomi hweho. ²⁵ Oseso inomokomoyo nom'ne sohwo'na'ni Toumasimo ulimentihwoni, Nakwo nakwoe Hwe Engo songo lika'maso sohumo nto uhwonimalohwone hwona'nyoho. Kako songo humaho. Ose ulahoningkuhwoni Toumas nalimento, Ngko Jisasiye ahomjo ime so'nji kakoe hupeponjo ime so'nji uhwo'ni'no ngko ime homo somo nupm'moku'mo ngko kakimo simeho hi'ntnnono uyimonnoho. Ngko kakimo muhwonyo'manji sekwo hwasyo ntohoho waselimonnoho. Ose nalimentisofoho.

²⁶ Tifi sohonta sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki Jisasiye inomokomoyo sohwo'na'ni nakwo angomo nohumentaningkuhwoni Toumas huhwo nakwo'nji humamentisofoho. Nakwo hoku'yo yokumpohn'nyo pijwasyontani nohumentaningkuhwoni Jisas nakwo'njo ajwo lo'mta'ni imo'noma lohofonto nakumo nalimento, Sekwo simeho wopingo'nohino hwasi fohumamno. ²⁷ Ose nalonto kako Toumasimo ulimento, Toumas, kiko olopo fipe. Nje ahomjo ime somo nohoningkohoji nipm'mojo. Nje hupeponjo imesomo jije aho motapohoji nipm'mojo. Ngkonoho. Kiko simeho hi'ntnnono ntapmmotnnoso noho'nafohotoho. O'o, simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo'nohini ntape.

²⁸ Ose ulahoningki Toumas ulimento, Ou, ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko nje Hwe Engo hwofoho. Kiko nje Anitu kiyoho. ²⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko ngkimo nohoningkino so'no simeho hi'ntnnono ntopahino. A'amu hofiko ngkimo manohonyo'njo ko yontifi simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso

hofiko simonyo engo uyantifeho. Ose ulimentisofoho.

Olo hungkuno Joun mti'mokumentiso loso hwapingoso peho'neto. Hungkuno hwapingoso olenoho.

³⁰ Jisas kako nakwo inomokomoyo sohwna'nnonji nohumanto yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwoningkiyohofoso pi'ningo engo imentiso so'no hungkuno we'e'maho. Ngko hungkuno fehohnjoso olo iyoswo lomo mamti'mokiyo'njo imentohefoho. ³¹ I oso'no ngko olo iyoswo mti'mokohe loso'no sekwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyimno. Kako Anituye Hwomu Ne hweho. Sekwo simeho hi'ntnnono uyifijo'manji songo ne'no humayo'neso wotipemantifeho.

Inomokomoyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwa Jisasimo uhwonimentohofofoho.

21 Hwangku sohonta Jisas kako apa'no kakoe inomokomoyo sohwna'nimo mijo ayo Taipeliyas sopo nohumentaningkuhwoni ne'ma'mentisofoho. Kako ne'ma'mentisoso olenoho. ² Nakwo a'amu aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni anga'no sohwna'ni oso hopo sopo humamentihwoneso olenoho. Saimoun Pita'nji Toumas a'amu hufa'u mehomi sohwo'nji Notaniyel hwaho Ngkalili ango Kananta'ango sohwo'nji nekwo Sepetiye hwomu sohwoya'inonji inomokomoyo nom'ne sohwa'u'nji nakwo hwona'ni osopo humamentihwonefoho. ³ Nohumentaningkuhwoni Pita kako nalimento, Ngko inaniku ufomeemonne hwo'nyoho. Ose nelahoningki nakwo ulimentihwoni, Nakwo huhwna'nnonji wohwano. Ose ulontani nowentani yofayokinomo nokotosontani oso sikwo'miyo sohomo inaniku ufomeeno lontani wonyopi imentihwoneso inaniku mifamentihwonefoho. ⁴ Mofehi'nyo wosi'mofapmmonto yahonjo so'nji Jisas kako mitimomingo sopo lohofontaningki inomokomoyo sohwna'ni kakimo yofe muhwo'mmentihwonefoho. ⁵ Oseso Jisas nalimento, Oso a'amu sohwaso, sekwo inaniku hi'njo hwasilaho. Ose nelahoningki nakwo ulimentihwoni, Ane hwona'nyoho. ⁶ Ose ulahoningkuhwoni kako nalimento, Sekwo inaniku ifamiyo ho'yo yofayokino anga sohohnta'ni ho'naopijoso inaniku ufomeentifeho. Ose nelahoningki nakwo inaniku ho'yo ho'nao'mentihwoneso inaniku we'e pi'ningo ifamentihwone'maho. Inaniku pi'ningo engo inaniku ifamiyo ho'yo somo pohumpotahumentiso so'no nakwo yokino wemano lontani ko imentihwoneso wonyopi imentihwonefoho.

⁷ Ngko Joun'ni ose uhwononji Pitamo ulimentoho, Nakwoe Hwe Engo hweho. Ose ulahoningko Pita kakoe syoho somne'no kakoe manji'mofo yojasyonto humohumantiso sohwo nje hungkunomo upa'nonto kako kakoe manji'mofo komo'no miyonto Jisasimo komo'no u'ma'mo lonto mijomo hwofitohm'mo'mentisofoho. ⁸ Nakwo inomokomoyo nom'ne sohwna'ni yofayokino somo ne'no nohumentani inaniku ifamiyo ho'yoso husimpemotowentani ifohohosahumentih-

wonefoho. Nakwo ikanopo nta'ni husimpemotamentihwone'maho. O'o, mofone sopo nta'ni (*nainti*, 90, *mita*) husimpemotapmmmentihwonefoho. ⁹ Nakwo ifohohosoyontani uhwonimentihwoneso tikwolojo'nohinini imnontaningki uhwonontani oso hopo sopo wopayo'nji inaniku'nji wentaningki uhwonimentihwonefoho. ¹⁰ Ose uhwoningkahoningkuhwoni Jisas nalimento, Sekwo inaniku olohonta ifomahofoso fehohnjoso nimotapmno. ¹¹ Ose nelahoningki Saimoun Pita kako yofayokinopo nokotasonto inaniku ifamiyo ho'yoso momingo sopone'no husimpemotapmmmentisofoho. Inaniku engo'nohinoso *wan hantilet fifiti-tili* (153) ko mnawo'nyo so'no inaniku ifamiyo ho'yoso mamtihupo'mmentisofoho.

¹² Jisas kako nalimento, Sekwo nopikuiji wosopayo hmnimno. Ose nelahoningki a'amu anga'no anga'no Jisasimo tihwosilo mulimmentihwonefoho. O'o, nakwo hopi'nonohino sohwna'ni Jisas nakwoe Hwe Engo sohune'no yofe uhwo'mentihwonefoho. ¹³ Jisas kako wosopayo'nji inaniku'nji nomanto nakumo nejapmmmentisofoho. ¹⁴ Jisas poyo imo'nonto apa'no songo lika'mentiso somta'angoso kakoe inomokomoyo sohwna'nimo osohonta nakumo ne'mayoso hufa'u sihune imo'nimentisofoho.

Jisas kako Pitamo syoho uyimentisofoho.

¹⁵ Nakwo wosopayo moi'wo nontani humentaningkuhwoni Jisas kako Saimoun Pitamo ulimento, Saimoun Jouniye hwomu sohwaso, kiko olo nom'ne lohwafe simeho ntopantokwofo somo uyakolofonji simeho yokumpohn'nyo engo lontopantokuno. Ose ulahoningki Pita ulimento, Ou, Hwe engofo kiko huno kiyohoho. Ngko jije a'amu ne hwo'nyoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko nje yahu mehomi somo wopayo nuyo.

¹⁶ Jisas kako Pitamo ulohonyoso hufa'u umo'nononto ulimento, Saimoun, Jouniye hwomu sohwaso, kiko ngkine'no simeho kumo'nalofoho. Ose ulahoningki Pita ulimento, Ou, Hwe Engofo, kiko huno kiyohoho. Ngko jije a'amu nehopi'nohinohwo'nyoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Nje yahu mehomi somo wopayo nuyo.

¹⁷ Jisas kako Pitamo ulohonyoso hufa'u sihune umo'nononto ulimento, Saimoun, Jouniye hwomu sohwaso, Kiko nje a'amu nehopi'nohinohwosi limo'nalokuno. Ose ulahoningki Pita kako simeho tango uyahoningki kako huno syafihu'mentono. Kako hungkuno hufa'u sihune hiloso peho'no ntohoniwo'nantofoho. Ose syafisyonto kako Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, kiko yo'mayo hopi'nonohino nje simehomo mnawojo so'no huno kiyohoho. Ngko jije a'amu nehopi'nohini hwo'nyoho. Kiko huno kiyohoho. Ose ulahoningki Jisas Pitamo ulimento, Kiko nje yahu mehomi somo wosopayo uyohoji hofiyo mokosyohumaho. ¹⁸ Ngko hungkuno nehopi'nohinohwo'nyoho. Kiko hwe songo nohumanji kiko jije huno mta'ni wemoimo lontne somne'no ahuloho hwapife yo'mayoso ito'no yonji umotnno hwosoho. I

oso'no hwangku kiko a'mane imo'njo sohonta kiko jije aho yihusosyohumentaningkiji a'amuso kikimo ahuloho kumtitifikuji kiko ango ngkilaho kinoso sopone'no wokumotowantifeho. ¹⁹ Jisas ulimentisoso yoloho neso olenoho. Pita kako tifi poyo pe'none so'no ulimentisofoho. Hwangku sohonta a'amu hofiko Pitamo fonjahufijo sohonta Pita kako Anituye hungkunomo yokumpohn'nyo kemokosyohumamojo so'no a'amu nom'nihwa Pitamne'no syafisyikujiji hofiko Anituye yofe ho'nomapitnnefoho. Jisas Pitamo oso hiso'no utihwanto ulimento, Kiko ngkimo nningkape.

Jisas kako Joun sohwo'nne'no hungkuno limentisofoho.

²⁰ Jisas ose ulahoningki Pita kako ikinjamo lohofonto ngko Joun'ni kakoe hohujo hohnta'ni lohofontaningko nohonimentisofoho. Ngko sohwo'ni hohonta nakwo wopayo nontani ngko Jisasiye huyo ne'mo nohumanji ulimentoho, Kikine'no tokoyo'ofu tihwo kilohofalofoho. ²¹ Ngko oso huhwo sohwo'nimo Pita nonohononto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo oso hwe huhwo sohumo pipi uloho'noneto. ²² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Oso huhwo sohwo ngko asomo pmme sohonta kako songo ne'no humaso'manji oso jije syoho'maho.

O'o, nje syohofoho. Kiko ngkimo tiffinohini nningkape.

²³ Jisas ose ulimentiso so'no inomokomoyo nom'ne sohwa huno ole syafihu'mentohofi, Oso inomokomoyo sohwo kako mape'nonehoho syafisyahoningkofi hungkuno hiso nonje nonje mjaho'nimimentisofoho. I oso'no Jisas kako ose malimentisofoho. O'o, ole'nohini limento, Oso hwe sohwo ngko asomo pmme sohonta kako songo ne'no humaso'manji oso jije syoho'maho. O'o, nje syohofoho. Ose ulimentisofoho.

²⁴ Oso inomokomoyo huhwo sohwo ngkonoho. Ngko yo'mayo yo'mayo homo somne'no uhwononji hungkuno lijwasemofonji ifalifaliyo mti'mokalokweno. Oseso sekwo nuhwoningkuji huno waseyono. Joun yo'mayo somo uhwonimentiso so'no mti'mokumentisoso nakwo huno nayohoho. Hungkuno ne'njofoho nayohoho. Sekwo huno ose waseyono.

²⁵ Yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso Jisas imentisoso nowentaningki ngko fehohnjo'nohini semti'mokiyalokweno. I a'amu fihwo kako yo'mayo hopi'nonohino Jisas imentiso so'no wamti'mokumo lihwosi ko yososo olo hwaho lopo nakwo humalohwone ayo'mo yo'mayo iyoswo hu'meesyiyo'neso hopa'maho. Nihu'no awonoho. Ngko Joun'ni nje hungkunoso osohopeho.

Apousel

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo (33) nto uyakolo'mentisopolikeno Luk olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Luk sohwo iyoswo Tiyofilosimne'no mti'mokonto tifi olo iyoswo loso mti'mokementisofoho. Olo iyoswo hiloso Jisasimo a'amu songo iningkamentohofu so'nji Pouli'nji Mponopasi'njiye syoho'nji Pita'nji Pouli'nji nom'ne a'amu so'njimo Anituye Towahuno nihu'no yokumpohn'nyo uhula'mo'mentiso sontnne'no Luk mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo homo lomne yofeso pi'ningo womulantifi inyofoho. Yofe hiso ole: A'amu syoho'njo hwafe iyoswofoho. U, a'amu syoho'njo sohwo Anituye Towahuno uhula'ofu iyoswofoho. U, Pita'nji Pouli'njiye syoho iyo somjo hungkuno iyoswofoho. Oso'no olo iyoswo homo lomjo yofe neso ole: A'amu syoho'njo hwafe iyoswofoho. Oso'no yofe tifo mulinyoso ole: iyoho. Luk iyoswo simo'mjo mti'mokumentisoso Jisas yo'mayo hopi'nonohino imentiso so'no mti'mokumentisofoho. I oso'no olo iyoswo loso a'amu Jisasimo iningkunyoso Anituye hungkuno liku'meefo yahoningkofi a'amu Jisasimo miningkunyoso tango uyontifi fonjasiyo uloho'motofo so'ne mti'mokinyofoho. Oso'no olo iyoswo Apousel lomjo hungkuno hwapingo Anituye hungkuno liku'meefo syohoso Jelusalem mta'ni foka'mentisoso nihu'nahone Jutiya piwekih'n'nawo lohofonto osoponta'angoso Someliya piwekih'n'nawo'mentisofoho. Osopo nta'ni mjimo'nimoponto nakwoe angu lopo ifawo'nyofoho. (Olo hungkuno lomjo hungkuno hwapingoso sohe engu 1 honingkano we'e 8. Osopo weho.) Olo iyoswo loso Luk angu Loum humanto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso hofiko nakwo ito'no ehumayo'ne hungkuno iwolo'mokumentohofu kalohi nakwo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

Jisas ulimento, Nje Towahuno Wopingoso sekuyepono wolihwatimonnoho.

¹ Nje Tiyofilos sohwasu, ngko Luki'ni mti'mokalokweno. Iyoswo simo'mjo kikimne'no mti'mokumentoheso ole, Jisas kakoe hungkuno lutihwanto kakoe syohoso nomjimiwento ahwomomo simentisofoho. Oso'no ifalifaliyo nto mti'mokumentohofu. Hungkuno songoso olenoho. ²Jisas Kako ahwomomo masiyo sohonta kako Anituye Towahuno'nji nohuman-to kakoe a'amu *apousel* uhwasopo'mentiso sohwo oso hungkunoso yo'mayo syoho ifitne'ento ulimentisofoho. ³Jisas poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso sohonta kako yo'mayo wonyoangkafo yontaningkofi sikuno *fouti* (40) memjao'mentisofoho. A'amu huhwo sohwa ose nuhwonontifi ole syafihu'mentohofi, Ou, Jisas songo humayoso nehopeho. Huno ose uyimentisofoho. Jisas nohumanto Anitu nakumo yokumpohn'nyo enemokosyohumane so'no lutihwamentisofoho.

⁴ Sikuno fihwi Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasi'nji nuhu'mokontifi Jisas ole ulimento, Nonje nonje humpekutoho. Jelusalemnohini fosyohumantokuno. Oso hiso Anitu kako sejapone so'no nto selimentohe so'no fohontohumantokuno. ⁵Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo mijo'nohino kiyoma'mojofoho.

Sikuno mofonepo Anituye Towahuno wosehula'o'montonoho. Ose ulimentisofoho.

⁶ *Apousel* sohwa Jisasi'nji uhu'mokumentohofu so'no Jisasimo ulohonimentohofi, Hwe Engo sohwasu, olohonta nakwo a'amu Jutajo hn'nwi nakwo mokosyohumunane'no wonamokumonntaho. Nakwoe yofe Isilael engu umonimontolaho.

⁷ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Oso sikuno hiso sekwo huno maseyohoyohoho. O'o, Mpohwo Anitu oso sikuno hiso ho'nahumentisofoho. Kako'nohini mokosyohumaho. ⁸I oso'no Anitu kakoe Towahuno Wopingo sekumo sehula'ofoso sohonta kakoe yokumpohn'nyo nomafikuji nje hungkuno sekwo nomotakuji a'amu hopi'nonohino somo filutihwafikuno. Pone Jelusalemne'no, hwaho Jutiya hopi'nonohino ne'no, hwaho Someliya ne'no angu ya-wojo'meemo filutihwafikuno.

Jisas ahwomomo simentisofoho.

(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁹ Oso hungkuno hiso Jisas ulahoningki a'amu sohwa uhwontohumentaningkofi kako ahwomomo simentisofoho. Nosontaningki himo a'amufe timomo uholo'mentisofoho. ¹⁰Hofiko ahwomomo timo huno honamofontifi hwe manji'mofo halojo'njo hufa'u sohwa'u hofiko'nji lohofonji ulimentisi. ¹¹Sekwo a'amu Ngkalilinta'angu soku, nolohofontifi ahwomomo peho'no uhwontohumalofu. Anitu nto utimakwoho. Oso

hwe huhwo sohwo sekwo olohonta uhwoningkohoho pa'nyoso hwangku asomo noponefoho. Ose ulimentisiyefoho.

Hofiko Jutasiye syohomne'no hwe fihumo uhwosopomentohofofoho.

¹² Oso hwofiki'nyo Oulif sopo nta'ni nokotapontifi Jelusalemno umentohofofoho. Ikanopo'maho. O'o, ti-foneponoho. A'amu Jutaso sikuno iyoho humayo osomno hofiko hano tifonepo emmotofoso pa'nyoponoho. ¹³ Jelusalem i'mofapontifi ango tokilonjwa'mo molinyo somo humamentohoho sopo kotasimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwafe yofe ole, Pitaja, Jounja, Jemisija, Entiluja, Filipija, Toumasija, Mpa-toulomiyuja, Matiyuja, Alifiyosiye hwomu Jemisija, Saimoun Seloutija, Jemisije hwomu Jutas sohwanjoho. ¹⁴ Hofiko simeho afa'nohino inontifi Anitune'no jomo uliwo'nimentohofofoho. Moya'mi sofa Maliya Jisasiye kona'wohi'nji koningwa'wehwosanji hofiko'nji Anitune'no jomo uliwo'nimentohofofoho.

¹⁵ Hofiko Anitumo jomo ulontaningkofi sikuno fiso memjao'mentisofoho. Sikuno fihumo a'amu *wan han-tilet tiwenti* (120) Jisasimo iningkamotofoso nohumentaningkofi Pita nolikafonto ulimento, ¹⁶ Nje a'amu soku, hohonta Anituye Towahuno sohwo kakoe mampaho Ntefitiye simehomo'mo ho'nosyahoningki Ntefiti oso hungkunoso mti'mokumentisofoho. Oso hungkuno hiso ne imo'nyo'nefoho. Jutas kako Jisasi-ne'no tokoyo'ofo imentisofoho. Oso'no Ntefiti mti'mokumentisofoho. Olohonta oso hungkunoso ne imo'nimasofoho. ¹⁷ Jutas nakwo'nji humamojo hweho. Nakwoe syohoso afa'nohinoso Jisas nahwosopomentisofoho.

¹⁸ Jutas huhwo sohwo kakoe wonyo so'ne hamniyoho nomanto hwaho mpe yonto osopo mnokino ki'mo lohofonto piwahu'mentisofoho. Nopiwasoyonto kakoe simeho fongkulo lohofonto yo'mayoso hu'mewahumentisofoho. ¹⁹ Oso hungkuno hiso ho'ningkahoningki a'amu Jelusalem mta'angoso nupa'nontifi oso hwa-ho hopo spono mulimentohofi, Akelitamanoho. Hopo sopone yofe yiwolo'mo ole, Hwaho jahino'njoponoho.

²⁰ Hohonta Ntefiti olo hungkuno loso Ta'njo Iyoswomo mti'mokumentisofoho. Hungkuno ole, Kakoe angoso siki wawentihwono. A'amu fihwo nohumayo'eno.

Nom'ne hungkuno ta'njoso ole mti'mokumentisofoho, Hwe nom'nehwo kakoe syoho womano.

²¹ Oseso Jutasiye syoho mayoso'no nom'ne hwe fihumo uhwosopehwasi kako nakwo'nji Jisas songo lika'mentiso so'no wolutihwantanoho. Olo hwe huhwo lohwo kako nakwo'nji Jisasi'nji nohumentaningki Joun a'amumo mijo kiyoma'mentiso sohonta Jisas kakoe syoho ema'mentisoso oso syoho mjimiwento osohonta Anitu Jisasimo utima'masofoho. Oso hopi'nono uhwon'iwo'ningkiso sohumo nakwo uhwosopeeno.

²³ Pita ose ulahoningki a'amuso hwe hufa'u hwa'u uhwosopomentohofofoho. Hwe anga'no kakoe yofe Jousep Mpasopas, nom'ne yofe mulimotofoso Josi-

tosiyoho. Hwe nom'ne sohwo kakoe yofe Matiyas.

²⁴ Oso hwa'umo uhwosopentifi Anitumo jomo ulimentohofi, Hwe Engo, a'amu hopi'nonohinofe simehomo huno kiyohoho. Olo hwe uhwalokune lohwa'u ntisohumo uhwosopenehwono. ²⁵ Oso hwe huhwo sohwo Jutasiye *apousel* syoho womano. Syoho hiso Jutasimo kiko uyahoningkini Jutas syoho wopingoso uliko'manto nihu'nahone tikanomo umentisofoho. ²⁶ Anitumo ose ulontifi hofiko sojo we'e so'nji syohi'nyo yontifi Matiyasimo uhwosopomentohofofoho. Hwe huhwo sohwo kako Jisasiye *apousel* aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji humamotofofoho.

Anituye Towahuno pmentisofoho.

2 Oso Sikuno Engo iyoho humayo'ne *Pentikous* † osomo a'amu Jisasimo iningkawo'ningkohofoso ango fipo uhu'mokumentohofofoho. ² Osopo nuhu'mokahoningkofi ti'mayo yoka pa'ningo ahwomo mta'ango ho'nonto ango uhu'mokumentohofoso somo uhula'o'mentisofoho. ³ Oso a'amuso oso ti'mayo yoka upa'nontifi uhwonimentohofoso ti'melanyo hopa yonto oso hiso mtihipo mtihupe lohofonto a'amu nohumentaningkofo somo a'apahopo humolawopmentisofoho. ⁴ Oseso Anituye Towahuno Wopingo a'amu somo ifeehu'mokasi lohofonto hungkuno kengo kengo nom'ne a'amufe mampaho pa'nyo hofikoe mangomo umasiyahoningki hofiko hungkuno kengo kengo limentohofofoho. Oso hungkunoso Towahuno Wopingoso umentisofoho.

⁵ Juta a'amu hwaho kengo kengoponta'ango Mousesiye honingkano hungkunomo iningkamotofoso Jelusalem humamentohofofoho. ⁶ Oso ti'mayo yoka hiso ho'ningkahoningki a'amu Jelusalem humamotofoso nupa'nontifi a'amu pi'ningo engo oso angopo komo'no uhu'mokumentohofofoho. *Apousel* sohwa hungkuno kengo kengo lontaningkofi a'amu hopi'nonohinoso hofikoe mango hungkuno limotofoso upa'nimentohofofoho. ⁷ Nupa'nontifi yomo yontifi huno pi'ningo engo syafihu'mentohofi, Olo pipilikeno. Oso a'amu hungkuno kengo kengo lalokwofo lohwa Ngkalilinta'ango hwafoho. ⁸ Nakwoe hungkuno kengo kengo loso na'uja aswo nema'mentohofoso honta upa'nimentihwone pa'nyofoho. Oso hiso pipilo. ⁹ Nakwo kengo kengopo nta'ningo'nwoho. Patiya, Mitiya, Elam, nom'ne a'amu Mesopoutemiyanta'ango, nom'ne Jutiya, Kapotousiya, Pountos, Esiya, ¹⁰ Filijiya, Pamifiliya, Ijip, Lipiya, Sailini mafone sopo nom'ne Loum mta'ango hn'nwi humalohwono. ¹¹ Nakwo a'amu Juta hn'nnonji nom'ne a'amu kengoso nakwoe yahinomo iningkowalokwofo so'nji, Kilinnta'angoso Alepiya'njoso nakwo hopi'nonohino hn'nwi yo'mayo wonyoangkafo Anitu iwo'ningkiso so'no nakwoe hungkuno kengo kengoso upo'nalokuhwono. ¹² Ose syafisyontifi yomo yomo yontifi huno engo syafisyontifi ulimentohofi, Oloso pipilo. ¹³ A'amu fehohnjo sitofo

† Oso iyoho homayo sikunoso sikuno *FIFITISO* (50) Anitu Kako A'amu Isilael somo *Uyakolo'mentiso somne'no Syafisiyo Sikuno Engo* somo *humantife sohonta PENTIKOUS imofapiwo'ningkisofoho.*

ole ulimentohofi, olo hwe lohwa Anituye hungkuno nelalokwofo lohwa hofiko mijo iyoho'njo niloho'nontifi kolalokwofo. Ose ulimentohofofoho.

Pita kako Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

¹⁴ Pita *apousel* aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nolikafonto mango engo ulimento, Sekwo Jutiya'ango soku a'amu Jelusalem humalofo sikunonji nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. ¹⁵ Ole lolalokwofo, Hwe lohwa mijo iyoho'njo niloho'nontifi kolalokwofo. Ose lolalokwofo. Awonoho. Ose'maho. Olo mofehi'nyo'njoho. A'amu mofehi'nyo'nji mijo iyoho'njo manyo hwafoho. ¹⁶ O'o hohonta Jouel hwe Anituye hungkuno limojo sohwo olo hilo so'no limentisofoho. Kakoe hungkunoso olohonta ne imo'nalofoho. Jouel ole mti'mokumentisofoho.

¹⁷ Anitu hohonta ole ulimento, Sikuno moi'wo imo'nyoso mofone sohonta nje Towahuno sofe yokumpohn'nyoso a'amu hopi'nonohinomo uyonefoho.

Sekwoe hwomu sohwanji mu sopeenji hofiko Anituye hungkuno ulifitnnefoho.

Hwe songo sohwo ngko wojo uhwonyo pa'ningo yo'mayo so'no utihwamnefoho.

Hwe a'mane sohwa wojo uhwonifitnnefoho.

¹⁸ U, nje Towahunoso nje hwe moya'mi syoho ntohofiyo somo uyimnefoho.

Ose uyohoni'mo hofiko nje hungkuno nalifitnnefoho.

¹⁹ Sekwo ahwomo ajwo lopo timo uhwoninkujo'no nom'ne kengoso setihwamnefoho.

Olo hwaho lopo yo'mayo kengo wonyoangkafoso nomti'mokumnefoho.

Oso kengoso honiyo'nji toho'nji tikayo hujenjemo'nji nomti'mokumnefoho.

²⁰ Olo mofehi'nyolo sikwo'mno imo'ningkuhwosi sikuno meefonefoho.

Hamnosu honiyo'nohino imo'nonefoho.

Olo hiloso nuhwoninkuji u nje Sikuno Engoso imo'nonefoho.

²¹ Oso hohosohonta hwe fihwa hwoya'mi fifa ngkine'no joho ntikujo somo utima'mnefoho.

Nje a'amu imo'nifitnnefoho.

Oso hungkunoso Jouel mti'mokumentisofoho.

²² Sekwo a'amu Isilael soku, olo hungkuno haloho upa'nimno. Jisas Nasalet nta'ango oso huno sekwo huno moi'wonoho. Anitu Jisasimo kakoe yokumpohn'nyo uyahoningki olo hwaho lopo Jisas yo'mayo kengo wonyoangkafoso netihwamentisofoho. Oso hiso nuhwonontani nakwo huno namentisoso Jisas Anituye Hwomu Ne hweho. ²³ Anitu kako hohonta huno ole, Nje hwomu a'amufe wonyo'ne poyo pe'nyo'ne hwahopo uhwatimonne'no yohono. Ose syafihu'mentisofoho. Oso'no olo hwe lohwa Anitu sekwoe aho'mo nahumentisofoho. Ho'nosyahoningki sekwo a'amu Loum somne'no ipemotasontifi hofiko iyo hwojiyafiku'nnyo somo fonjinto'ofahumentohofofoho. ²⁴ Anitu kakoe hwomumo poyo pe'nyo yahino tohino

somta'ni isihutofomanto apa'no songo ulika'mentisofoho. Jisas sohomo sokimo somo mokilopm'mokumentisofoho. ²⁵ Hohonta Ntefit ole mti'mokumentisofoho.

Nje Hwe Engo sohwo kako ngko'nji mofonepo humaso sohomo ngko uhwoniwon'ningkohefoho.

Kako nje aho angahohnta'ni humaso sohune'no ngko mopiwahu'mnehono.

Yo'mayo nom'neso ngkimo milojanimofonehoho.

²⁶ Hiso'no nje simeho wopingo nimo'ningkohoho.

Nje mampaho Anituye yofe ho'nomayo'nefoho.

Ngko poyo pe'nime sohonta iyoho mannonefoho.

O'o, ngko Anitumo uhwonimnefoho.

²⁷ Nje huyo'mangoso tikanomo humayo'ne nisikwajiy'eno.

Jije hwomufe a'apaho piso imo'nyo'eno.

²⁸ Songo humayo'ne honingkano ntihwahino.

Kiko ngko'nji humayo so'no nje simeho wopingo nimo'ningkohoho.

Ntefit hohonta ose mti'mokumentisofoho.

²⁹ Nje a'amu soku, olo hungkuno Ntefit mti'mokumentisoso'no yolohoso waselimo. Ntefit kakine'no mti'mokumentisoso'maho. O'o, kako poyo pe'ningkahoningki hofiko ijopijisyahumentohofofoho. Kakoe pi'nimomo olo hwaho lopo weho. Nakwo timo uhwoniwon'ningkuhwono. ³⁰ Ntefit kako Anituye hungkuno limojo hweho. Anitu Ntefitimo ulimento, Jije imu hwe yofe engo'njo jije yofe pa'nyo imo'ningkih-wosi a'amumo umokosyohumane hweho. Ose ulahoningki Ntefit kako huno umentisoso oso hungkuno hiso ne imo'nonefoho. ³¹ Hohonta Ntefit yo'mayo Anitu yone'ento uhwonimentisoso oso'no hwe Anitu uh-wosopo'mentisoso sohwo poyo nope'ningkuhwosi apa'no songo nolikafone so'no limentisofoho. Ole mti'mokumento,

Kakoe huyo'mango tikanomo humayo'ne nusikwajiy'o'eno.

Kakoe a'apaho piso imo'nyo'eno.

³² Oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. Anitu nto ulika'mentisoso lohomo nakwo uhwonimentihwone. Oso-hune'no lalokuhwono. ³³ Kako ahwomomo nokotason-to osopo Anituye aho angahohnta'ni nto humantono. Hohonta kako ole nto nalimentisofoho. Ngko Anituye Towahuno Wopingo wosejapmmo. Jisas ahwomomo nosahoningki Mpohwo kakoe Towahuno uyahoningki Jisas Towahuno hiso nehwojahoningki olohonta hungkuno mampaho kengo kengo so'nji selihwoneso yo'mayo yihwoneso hwapingo Anituye Towahuno nehulo'ofalofoho. ³⁴ Upa'nimno. Ntefit oso hungkunoso kakine'no mamti'mokumentisofoho. O'o, kako ahwomomo masimmentisofoho. Ole mti'mokumentono,

Anitu nje Hwe Engo Kilais Anitu nakwoe hwahopo uh-watimentisoso sohomo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohnta'ni fesyohumaho.

³⁵ Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwo jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

³⁶ Oso'no sekwo a'amu Isilael soku, huno ito'no fisyafihupmmo. Olo Jisas huhwo sohwo sekwo iyo hwo-

jiyafiku'nnyopo fonjinto'ofahumentohoho lohune'no Anitu Hwe Engo nemokosyohumayo'ne sohomo umokumentisofoho. Olo hwe lohwo Kilaisiyoho. Pita ose ulimentisofoho.

Hwe moya'mi pi'ningo engoso simeho yiwalo'makahon'ingkofo mijo kiyoma'mentohofofoho.

³⁷ A'amuso olo hungkunolo nupa'nontifi simeho tango mikunimposo umentisofoho. Pita'nji *apousel* nom'ne sohwanjimo ulimentohofi, Ou, hwe sifahwe, nakwo pipi yanehwono.

³⁸ Ose ulahon'ingkofo Pita ulimento, Sekwo a'amu anga'no anga'no hon'ingkofo wonyo foho'naopmno. Anituye hungkunomo tifi fin'ingkamno. Jisas kako jije wonyo wae yakumofihwosi kakoe a'amu ne imo'ningkohoho'no a'amumo utihwayo'ne mijo wokiyosemapife. Ose ikujo'no kakoe Towahuno Wop'ingo wosejapmmontonoho. ³⁹ Anitu selimento, Nje Towahuno Wop'ingo wosejapmmo. Oso hungkunoso sekwo'ne'nji sekwoe mehomi mne'nji a'amu hwaho kengoponta'ango oso'ntnne'nohinofoho. A'amu hopi'nonohino nakwoe Hwe Engo Anitu kakine'no johu ulalokwofo soku kakoe Towahuno Wop'ingo wosejapmmo.

⁴⁰ Pita ose ulonto, hungkuno nom'ne pi'ningo engo ulonto, ulimento A'amufe hon'ingkofo wonyomne'no i'waho fiyimno. Tohino engo nomapitoho. Sekwo Anitumo fin'ingkamno.

⁴¹ Ose ulahon'ingki a'amuso nupa'nontifi oso hungkuno somo in'ingkwahon'ingkofo mijo kiyoma'mentohofofoho. Oso sikuno somo a'amu *tili tausen* (3,000) Anitumo simeho uyimentohofoso Anituye a'amu ne imo'nimentohofoho.

A'amu Jisasimo in'ingkwawon'ingkohoho sofe yahino songo wonyoangkafo ma'mentohofofoho.

⁴² Anituye a'amu ne imo'nimentohofoso *apousel* sohwa Anituye hungkuno lutihwentan'ingkofo hofiko upa'nimotofofoho. Hofiko nuhu'mokontifi ufo'ma'nimotofofoho. Hofiko wosopayo afapo nta'ni nonontifi † Anitumo jomo ulimotofofoho. ⁴³ Anitu kakoe yokumpohn'nyo *apousel* sohwa mo uyahon'ingki hofiko yo'mayo kengo wonyoangkafo imentohofofoho. A'amuso oso hiso nuhwonontifi pisopisaho mjalimiwentifi iyoho'nji yomo yomo'nji imentohofofoho. ⁴⁴ A'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono umotofoso afapo nohumantifi hofikoe ho'yango yo'mayoso nem'nohino afafoho. ⁴⁵ A'amu ho'yango'njo hwaho'njoso oso hiso a'amu nom'ne somo uyontifi hamniyoho nomantifi umofonyo inyo somo yano ulohmmentohofofoho. ⁴⁶ Hofiko simeho yano inontifi sikuno huhwo huhwi Anituye anga engo somo nuhu'mokontifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho. Hofiko wopayo nom'ne anga kengo kengomo nonontifi hofikine'no

† A'amu pi'ningo engo huno'njo Jisas Kilaisimo in'ingkwawon'nyo nihu'mokontifi wopae nimentohofofoho. Osohonta wopayo moi'wo nontifi hofiko hunso Jisasiye mikufo'nji honiyo'nji ne'no syafihu'motofofoho.

huno mosyafisiyo'njo yontifi nom'ne a'amumne'no syafihu'motofofoho. Oso'no hofiko simeho wop'ingo'nji humamotofofoho. ⁴⁷ Wop'ingo nohumantifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho. A'amu hisomne'no hwe moya'mi nom'neso ulimotofi, Anituye a'amu neso wop'ingo'nohinofoho. Sikuno huhwo huhwi a'amu nom'neso Anituye hungkuno nupa'nontifi simeho uyontifi in'ingkwamotofofoho. Anituye a'amu neso pi'ningo engo imo'nimentohofofoho.

Hwe sife wonyo'njo sohwo wop'ingo imo'nimentisofoho.

³ Sikuno fihwi Pita'nji Joun'nji siko Anituye anga engo somno simentisiyofoho. Osopo akupo'nyo so'nji (3 *kilouk*) a'amu pi'ningoso Anitumo jomo ujo'ne uhu'mokumotofofoho. ² Kuso somne'no ole liwo'ningkohofi wonyoangkafoponoho. Hopo sopo hwe fihwo sife kokato'nnyo'njo kona'wohi aswo mta'ni osenohini ma'mentiso sohwo humunyoponoho. Sikuno huhwo huhwi huhwo sohwoe a'amuso intokwasontifi osopo itofasiyo'nohini imotofihweho. A'amu anga engo somo nohotoswahon'ingkofo sohonta hwe huhwo sohwo hamniyoho jomo ulimojo hweho.

³ Osopo sife wonyo'njo sohwo nohumanto uhwonimentisoso, Pita'nji Joun'nji woswanji yontan'ingki uhwononto ulimento hamniyoho we'e ntapinyo. ⁴ Ose ulahon'ingki Pita'nji Joun'nji siko timo yokumpohn'nyo uhwononji ulimentisi, Kiko timo fehonyo. ⁵ Ose ulahon'ingki hwe huhwo sohwo hamniyoho wontopanjiyo'ne fohonto uhwonimentisofoho. ⁶ Pita ulimento, Ngko hamniyoho ane hwo'nyoho. Nom'neso wokijapmmo. Jisas Kilais Nasaletnnta'ango sohwoe yokumpohn'nyo'nji wakilimonne'no yohono. Hano fiyo. ⁷ Ose ulonto kako kakoe aho nomanto ulika'mentisofoho. Ose ulikofahon'ingki hwe huhwo sohwoe sife yokumpohn'nyo imo'nonto noswolikofawento hano umentisofoho. ⁸ Siko'nji anga engo somo noswontifi hwe huhwo sohwo likofahm'nyo yonto Anitumo isamayoka ulimentisofoho. ⁹ A'amu anga engo somo nohumantifi uhwonimentohofoso, hwe huhwo sohwo likofahm'nyo yonto Anitumo isamayoka ulahon'ingki uhwonontifi ¹⁰ ole syafihu'mentohofi, U olo hwe sife kokato'nnyo'njo lohwo hoku'yopo humanto hamniyoho'no jomo limojo hweho. Oso hunoso uyahon'ingki yomo yomo yontifi pisopisaho limentohofofoho.

Anituye anga engo somo Pita hungkuno lutihwamentisofoho.

¹¹ Hwe huhwo sohwo Pita'nji Joun'njimo aho kehon'ingkofo hwe moya'mi hopi'nono hano kunto kunto'no wentifi kontrolompo'ango somo uhu'mokumentohofofoho. Oso kontrolompo'ango somo Soulo-mouniyefoho limotofofoho. ¹² Osopo uhu'makahon'ingkofo Pita nuhwononto ulimento, Sekwo a'amu Isilael soku, yomo yomo peho'no yohoho. Nekumo timo yokumpohn'nyo peho'no ehonalokwofo. Sekwo huno ole laseyohoho, Hikoe yokumpohn'nyo mta'ni

hwe lohwo wopingo imo'ningkohoho. Huno ose laseyohoho. ¹³ O'o, Apilohamja Aisakija Jekoupija nakwoe ajuyohwosafe Anituyoho. Osohwo kako kakoe syoho ulohofiyoso Jisasiye yofe ho'nomayo'nohinofoho. Oso huhwo sohomo sekwo nokentifi a'amu Loum sohwafepono ipemotosahoningkofi osopo Pailot usihuto'mto yahoningki sekwo nakwolaho ulimenterhofoho. ¹⁴ Oso Jisas huhwo sohwo honingkano wonyo ane hweho. Wopingo'nohino hweho. Osohomo nakwolaho ulontifi hwe wonyo a'amumo fonjahumentiso sohune'no Pailotimo jomo ulimenterhofo kuyoho. ¹⁵ Ose ulontifi sekwo yo'mayo songo humayo hwapingo sohomo sekwo a'amu Loum somo uyahoningkofi hofiko fonjahumentohofoho. Nofonjonyahoningkofi Anitu apa'no uliko'mentisofoho. Oso hiso'no nekwo nuhwontayo olohonta hungkuno hiso'no selalokuhwoyo. ¹⁶ Nekwo Jisasiimo simeho hi'ntnnono uyahoningkuhwoi Jisasiye yokumpohn'nyo olo hwe lohomo wopingo imokohoho. Sekwo olo hwe sife kokato'nyo lohomo huno moi'wonoho. Olo simeho hi'ntnnono Jisasiimo uyalokuhwayo loso Jisas mta'angofoho. Olo hiloso hwe sohomo wopingo umokahoningki uhwalokwofo.

¹⁷ Nje a'amufu, sekwo sekwoe hwe engo sohwanji Jisasiimo fonjahumentohofoho sohonta huno ito'no mosyafisiyo'njo imentohofoho kuyoho. Oso'no ngko huno niyohoho. ¹⁸ Hohonta a'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa Anitu ulimenter, Hwe uhwasopomenterohofoho sohwa tohino engo manefoho. Ose ulahoningki a'amu somo ulimenterhofoho. Sekwo Jisasiimo fonjahumentohofoho sohonta oso hungkuno hiso ne imo'nimentisofoho. ¹⁹ I oso'no olohonta sekwo huno fikwesya'fihupmno. Sekwoe simeho yiwolo'mo filohopmno. Sekwo simeho yiwolo'mokukujo'no Anitu sekwoe wonyo wae weesemo'mtonoho. ²⁰ Wayo yasefihwosi kakoe yokumpohn'nyo'nji simeho wopingo'nji wosejapmtonoho. Hohonta Anitu nakune'no fohu'nimentisoso nefe'mayo'ne kakoe hwomu Jisasiimo uhwasopomenterohofoho. Anituye hungkuno limotofo sohwa yo'mayo limentohofoho so'no ito'no imo'nyo'ne Jisas ahwomomo hontohumaho. Moi'wo imo'ningkihwoi nopone hweho. ²² Hohonta Mouses seyakwosamo ulimenter, Hwe Engo Anitu sekwo'njo mta'ango fihumo wamihwasopomtonoho. Anituye hungkuno selohe sohwo ngko pa'ningo hweho. Oso hwe huhwo sohwo mangomo sekwo haloho ito'no upa'ningkuno. ²³ Hohosohonta a'amu oso hwe huhwo sohwoe hungkunomo haloho maposo'njo ifijoso Anitu oso a'amu somo kengopo uhmajososo nihu'nahone wae umontono. Mouses ose ulimenterhofoho. ²⁴ Anituye hungkuno limotofo sohwa Samuelijanji nom'ne tiffinjo sohwanji hofiko olo sikuno lomne'no limentohofoho. ²⁵ Oso a'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa sekwo hofikoe imu kuyoho. Oso'no oso hungkuno Anitu seyakwosamo ulimenterososo sekumne'nefoho. Anitu Apilohammo ulimenter, jije imu sohwa mta'ni hwe fihwo a'amu hopi'nonohinomo wopingo ulohofonefoho. Ose ulimenterhofoho.

²⁶ Oseso Anitu kakoe hwomu Jisasiimo uhwasopomenterohofoho sekumne'no wopingo selohofone kaki'no uhwatimenterohofoho. Kako ole umo'nalohofoho, Sekwo a'amu anga'no anga'no honingkano wonyomo hohujo ikinjafikujo'no ngko wopingo uloho'mo. Ose lalohofoho.

Pita'nji Joun'njimo impe intofahumentohofoho.

4 Pita'nji Joun'nji a'amu somo oso hungkunoso ulontaningki a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu tajo angomjo uhwothumayo sohwafe hwe engo so'nji a'amu Satiyusi sohwanji i'mofapmentohofoho. ² I'mofapontifi simano hintotohino umnimentisofoho. Hwapingoso Pita'nji Joun'nji siko a'amu somo Jisas poyo pe'nimentiso sohwa apa'no songo lika'mentisofoho lutihwamentisoyefoho. Oseso a'amu hopi'nono poyo pe'nifijoso hwangu nolikapitnefoho. ³ Simano hintotohino umningkahoningki mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahoningki oso a'amu sohwa Pita'nji Joun'njimo mo'ningkanta hungkuno ulane'entifi impo'angomo intofahumentohofoho. ⁴ Oso'no a'amu Pita'nji Joun'njiye hungkuno upa'nimentohofoso fehohnjo sikoe hungkunomo haloho yontifi Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofoho. Oso a'amu we'e pi'ningo'maho. Oso hwe huhwo sohwa *faif tausen* (5000) hwafoho.

Hwe yofe engo'njo sohwafe timo sopo Pita'nji Joun'nji loho'mentisoyefoho.

⁵ Mo'ningka imingo'nji a'amu yofe engo'njo sohwanji, Jutafe hwe engo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jelusalem uhu'mokumentohofoho. ⁶ Hofiko nuhu'mokontifi a'amu nom'ne sohwanji hungkuno limentohofoho. A'amu nom'ne sohwa ole, Anas, hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo'nji, Kaiyofasijanji, Jounjanji, Aleksanta'njoho. Nom'ne a'amu Anasiye temtitofomjo sohwa hofiko'nji uhu'mokumentohofoho. ⁷ Hofiko Pita'nji Joun'njimo hofiko'njo ajwo lopo uhmajontifi ulimenterhofi, Oloso pipi imasiyoto. Tihwoe yokumpohn'nyo'nji tihwoe yofe'nji umokumahnnoto, hwe wopingosofu. ⁸ Ose ulahoningkofi Anituye Towahuno Wopingo Pitafe simehomo uhulo'ofahoningki Pita ulimenter, Sekwo hwe engo Isilaelnta'ango sohwaso, ⁹ olohonta sekwo a'amu sife wonyo'njo sohomo wopingo umokumalohwoyo so'no ehoningkohofotaho. ¹⁰ Oseso sekwo hopi'nono huno waseyono. A'amu Isilael hopi'nonohinoso huno wosyafihupife. Jisas Kilais Nasaletnnta'ango sohwoe yokumpohn'nyoso olo hwe lohomo wopingo umokahoningki kako nakwo'njopo lohofoho. Oso Jisas huhwo sohomo sekwo iyomo fonjinto'ofosyahoningkofi Anitu poyo pe'nyo sohomo apa'no uliko'mentisofoho.

¹¹ Olo sojo engkwosaho pa'nyo ango injuwo'ningkohofoho sohwa hofiko wonyofoho lontifi ho'nao'mentohofoho.

Oseso olohontajo olo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwapingohwo imo'ningkohoho.

A'amu hohonta hungkuno mti'mokumentohofoso olo hungkuno Jisasimne'no mti'mokumentohofofoho. ¹² Nom'ne hwe nefo'mayo'ne olo hwaho lopo mohumunyonoho. Anitu nom'nehumo a'amu nakwoe wonyo wayo'ne muhwosopo'mmentisofoho. O'o, Jisas kako'nohino hweho. Pita ose ulimentisofoho.

¹³ Ose ulahoningki hofiko Pita'nji Joun'njiye yokumpohn'nyo losomo uhwonontifi huno syafihu'mentohofi, Olo hwa'u siko ifalifaliyo mamti'mokiyo hwa'uyoho. We'mjo pa'nyo hwa'uyoho. I oso'no siko iyoho muningkohoyohoho. Jisasiye yokumpohn'nyo ma'masiyo hwa'uyoho. ¹⁴ Ose syafisyontifi uhwonimentohofoso hwe wopingo umokumasiyo sohwo siko'nji lohofontaningki uhwonontifi hofiko hungkuno ane hwafoho.

¹⁵ Ose Pita'nji Joun'njimo ulimentohofi, Siko mempono swohosi osopo fesyohumunyo. ¹⁶ Ose ulontifi hnnimentohofi, Olo hwe lohwa'umne'no pipi yanehwono. Olo hwa'u olo wonyoangkafo loso yahoningki a'amu hopi'nonohino Jelusalem humalofoso oloso huno uyohoho. Nakwo oloso hiyaso pipi yane'elo. Awonoho. ¹⁷ I oso'no olo hungkuno nonje nonje ho'ni-muyo'eno. Nakwo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulano. Nom'ne hungkuno Jisasimne'no nom'ne a'amu somo nulohosiloho. ¹⁸ Ose hnnontifi sikimne'no johu ulontifi ulimentohofi, Siko nom'ne a'amu somo Jisasiye hungkuno nulohosiloho. Yo'mayo Jisasimne'no lutihwahosiloho.

¹⁹ Ose ulahoningkofi Pita'nji Joun'nji siko ulimentisiyo, Nekwo Anituye hungkuno ho'naofososo sekwoe hungkunomo tifi seningkawasoso Anitu kako huno pipi uyimtololo. Sekwo huno pipi seyohoho. ²⁰ Yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso uhwonimentihwoyoso hungkuno wopingo'nohino upa'nimentihwoyoso oso hiso'no nom'ne a'amumo mujoso pipilo. Awonoho.

²¹ Ose ulahoningki hofiko hungkuno nom'ne tango'njo ulontifi Mpanino ulimentohofofoho. Hofiko a'amumne'no iyoho unimentisofoho. Hwapingoso a'amu hopi'nono olo hilo so'no Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. Oso'no Pita'nji Joun'njimo tohino uyihwaloho. ²² Olo hwe lohwo wopingo umokumasiyo lohwo kako hwe engo hweho. Kakoe soswo *fouti* (40) yakolo'noho.

A'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofoso Anituye hungkuno yokumpohn'nyo lohofihwasi lutihwane'entifi Anitumne'no jomo ulimentohofofoho.

²³ Pita'nji Joun'nji nowenji sikoe a'amu'njopo i'mofawenji oso hungkuno hiloso ulimentisiyefoho. ²⁴ A'amuso nupa'nontifi hofiko simeho yano inontifi Anitumo isamoyoka ole ulimentohofi, Ou Mpohwo, kiko emokosyohumayo hwasoho. Kiko ahwomo'nji hwa'ho'nji mti'mokumentohino hwasoho. Kiko ayo'nji yo'mayo songo humayoso mti'mokumentohino hwasoho. ²⁵ Hohonta jije Towahuno Wopingo sohwo jije hungkuno nakwoe ajuyohwo Ntefit jije syoho kilohofiyo sohwoe mangomo mufohotofahoningkini Ntefit ole ulimento,

A'amu kengo kengoso simeho tohino peho'no umalofoho.

Nakwoe a'amu huno ito'no mosyafisiyo'njo peho'neto.

²⁶ Hwe yofe engo'njo sohwa hontohumamentohofofoho.

Hofiko'nji a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji nuhu'mokontifi hungkuno nano mtitofontifi limentohofi,

Anitu'nji oso hwe uhwasopo'mentiso sohwo'njiye syohomo nakwo wae uyano.

Ose limentohofofoho.

²⁷ Oso hungkuno ne imo'nimasofoho. Olo ango lopo Helouti'nji Pountiyos Pailoti'nji a'amu kengo so'nji a'am Isilael so'nji nuhu'mokontifi Jisas uhwasopo'mentohino sohomo fonjane'entifi imentohofofoho. ²⁸ Oso hiso'no hohonta kiko nohumanji yo'mayo ne imo'none so'no limentohinoso olhonta oso a'amuso jije hungkunoso ne imokumalofofoho. ²⁹ I olhonta Mpohwo oso hungkuno yokumpohn'nyo nalimalofoso upa'nimahnno. Jije hungkuno liwo'nyo sohwo'namo yokumpohn'nyo fisosofitofonesyohumaho. Oso'no nakwo jije hungkuno lontaningkuhwasi iyoho manonehoho. ³⁰ I oso'no nakwo jije hungkuno lontaningkuwaso'no kiko a'amu mnokino'njo somo wopingo umojo. Yo'mayo wonyoangkafo jije hwomu Jisasiye yokumpohn'nyo'nji noho fiyo.

³¹ Anitumo ose ulahoningkofi oso ango humamentohofoso sopo mo'mayo yonto Anituye Towahuno Wopingo hofikimo ifehu'mokahumentisofoho. Ifehu'mokahumentisoso hofiko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ulontifi iyoho munimentisofoho.

Jisasiye a'amu neso hofiko yo'mayoso inimentohofofoho.

³² A'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'nimentohofoso simeho inontifi a'amu fihwo ole huno mosyafisiyo'njo imentisofo, Oloso nje'nohinofoho. A'amufe'maho. O'o, oloso huno mosyafisiyo'njo imentisofoho. Yo'mayo hopi'nononino hi'njososo a'amu somo inimentohofofoho. ³³ *Apousel* sohwa a'amu somo Hwe Engo Jisas lika'mentiso so'ne hungkuno ne'nohino ulontifi Anituye yokumpohn'nyo utihwayo'ne yo'mayo kengo wonyoangkafo imentohofofoho. Anitu a'amumo wopingo'nohino uloho'mentisofoho. ³⁴ Hohosohonta a'amu hiso umofonyo miyofoho. A'amu hwaho'njososo ango'njososo yo'mayo ho'yango'njososo nom'ne a'amu somo yano uyontifi hamniyohoso *apousel* sohwo umentohofofoho. ³⁵ *Apousel* sohwa oso hamniyoho nomantifi a'amu umofonyo iyo somo yano ulohmmentohofofoho.

³⁶ Hwe fihwo kakoe yofe Jousepiyoho. *Apousel* sohwa nom'ne yofe ole mulimentohofi, Mponopasiyoho. Yofe hiso yiwolo'mo ole, Sosofitofihwe hweho. ³⁷ Olo hwe huhwo sohwo Lifaiye temtifo mta'ango hweho. Hwaho Saipilos nta'ango hweho. Hwe nom'nehwo oso hwe huhwo lohwo sohwoe hwaho mpe nulohofa-

honingki hamniyohoso Mponopas nomanto *apousel* sohwafe sifiki'nyo'mo ho'nahumentisofoho.

Anonaiyasi'nji Sofaila'nji siko Anitumo hwasyo ulimentisiyefoho.

5 Hwe fihwo kakoe yofe Anonaiyas kakoe apefe yofe Sofaila, siko hwaho hi'njo ya'uyoho. A'amu nom'neso sikinta'ni oso hwahoso mpe ulohomentohofoho. ² Siko hamniyoho nomanji fehohnjo siko'ne hiyaso mokosyohumanji fehohnjo Anonaiyas kako *apousel* sohwafe sifiki'nyo'mo ho'nahumentisofoho. ³ Oso hiso Pita nuhwononto ulimento, Anonaiyas, Seteniye hungkunomo iningkawenji hamniyoho fehohnjo hiyaso mokosyohumanji Anituye Towahuno Wopingomo hwasyo ole ulohino. Hamniyoho hopi'nono ma'maleso olenoho. Oso hwasyo ulohino. ⁴ Jije hwaho mpe makiloho'mmalofo sohonta hwaho hopi'nono jijefoho. Mpe ntakiloho'malofo sohonta hamniyoho hopi'nono jijefoho. I oso'no oso hungkuno simehomo'mo peho'no syafisyohino. Kiko hwe sohona'nnohinomo hwasyo monalohoyohino. O'o, Anitumo hwasyo ulohino. ⁵ Ose ulahoningki Anonaiyas nupa'nonto nopwasyonto, poyo pe'nimentisofoho, Oso hungkunoso ho'ningkahoningki a'amu nupa'nontifi iyoho unimentisofoho. ⁶ Hwe songo sohwa nolikafohumantifi Anonaiyasiye pijafomo hwapife ekojisasi lohofontifi mempo hohnta'ni motawentifi pi'nimomo ijopijisyahumentohofoho. ⁷ We'enepi a'amu poyo pe'nimentiso sohwoe ape noswonto yo'mayoso mupa'nimmentisosi, ⁸ noswopahoningki Pita ulimento, Jije hwahomne'no olo hamniyoho ma'masiyotaho. Ose ulahoningki ulimento, Eno, osenoho. ⁹ Ose ulahoningki Pita ulimento, Kiko jije hwehwo'nji hiyahuji Anituye Towahuno sohomo yamofe peho'no ulohomasiyoto. Upa'nyo. Hwe songo sohwa jije hwehwo sohomo pi'nimomo ijopijisyasyontifi nto pohoho. Hoku'yopo lohokwofo. Kikimo womotokuwantifeho. ¹⁰ Ose ulahoningki a'musi Pitafe sifiki'nyo'mo piwasyonto poyo pe'nimentisofoho. Hwe songo sohwa noswapontifi poyo pe'nimentisosiye pijafomo uhwonontifi nomotoswapontifi kakoe hwehwo'njopo ijopijisyahumentohofoho. ¹¹ Oso hungkuno hiso noho'ningkahoningki Anituye a'amu ne so'nji a'amu kengo so'nji nupa'nontifi iyoho unimentisofoho.

Yo'mayo kengo wonyoangkafoso imotofohofo.

¹² Yo'mayo kengo wonyoangkafoso a'amu *apousel* sohwa utihwamentohofoho somo a'amuso uhwonimentohofoho. Anituye a'amu neso Soulomouniye kontolompo'ango sopo uhu'mokumotofohofo. ¹³ A'amu kengo fehohnjoso Anituye a'amu ne somo uhwonontifi limentohofi, A'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofoso wonyoangkafohofo. Ose lontifi i hofiko'nji muhu'mokummentohofohofo. O'o hofiko iyoho unimentisofoho. ¹⁴ Hwe hwoya'mi pi'ningo engoso Jisasiye hungkuno upa'nontifi hungkuno nehopi lontifi

simeho hi'ntnnono uyimentohofohofo. Oso a'amu hiso Anituye a'amu ne simo'mjo so'nji uhu'mokumotofohofo. A'amu pi'ningo engo imo'nimentohofohofo. ¹⁵ A'amu pi'ningoso a'amu mnokino'njo somo intokwapontifi honingkanopo itofasi lohofontifi ole syafihu'mentohofi, Pita nopihwosi kako kote uhumiyo'fihwoso'no a'amu mnokino'njoso wopingo umo'nife. Ose syafihu'mentohofohofo. ¹⁶ A'amu ango kengo mta'ango Jelusalem mofone sopenjoso Jelusalem uhu'mokumentohofohofo. A'amu mnokino'njo, a'amu sisi'masoho'njo towahuno wonyo'njo somo itokwapmentohofohofo. Hopi'nonohinoso wopingo imo'nimentohofohofo.

A'amu ahwomomjo sohwo 'apousel' sohwo imo'ango mta'ni isihuto'mentisofoho.

¹⁷ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kakoe a'amu'nji a'amu Satiyusi sohwanji yo'mayo so'no nupa'nontifi simeho tohino umnimentisofoho. Hwapingoso a'amu *apousel* sohwafe yokumpohn'nyo yo'mayo wonyoangkafo so'no iwo'ningkohofohofo. Hofiko oso yokumpohn'nyo ane hwafoho. Oso'no simeho tohino umnimentisofoho. ¹⁸ Simeho tohino umningkahoningki *apousel* sohwo aho kentifi imo'angomo intofahumentohofohofo. ¹⁹ Oso sikwo'miyo somo a'amu ahwomomjo sohwo noponto imo'ango hoku'yo somo hwasampento a'amu *apousel* sohwo mempo hohnta'ni ipemotoswaponto ulimento, ²⁰ Sekwo Anituye ango engo somo nowekuji osopo lohofikui olo honingkanosongomne'no a'amu filutihwamno. Ose ulimentisofohofo. ²¹ A'amu *apousel* sohwa oso hungkunoso haloho imentohofoso imingo ne'nji Anituye ango engo somo noswontifi Anituye honingkanosongomne'no lutihwamentohofohofo.

Oso imingo so'nji hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kakoe a'amu'nji a'amu Jutafe *kaunisol* sohwanji hwe engo hopi'nono nuhu'mokontifi imo'angomne'no hungkuno lihwatimentohofohofo. A'amu impe'njo sohwo fipemotapmno. Ose lihwatimentohofohofo. ²² Hungkunoso lihwojahoningkofi a'amu imo'angomo noswontifi uhwonimentohofoso huno uhwonontifi asomo nopontifi *kaunisol* a'amu sohwo ulimentohofohofo. ²³ Ole ulimentohofi, Nakwo imo'ango sopo nowentani hano yokumpohn'nyo pito'malofoso uhwonontani, a'amu pijwohumayo sohwa lohofontaningkofi uhwoingkuhwonefoho. I ango ne somo a'amu aneponoho. Huno uhwoingkuhwonefoho.

²⁴ Ose ulahoningkofi hwe engo a'amu uhwo'ntohumayo sohwo'nji hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji oso hungkuno nupa'nontifi huno pi'ningo engo syafisyontifi pipi imo'ningkohoho syafihu'mentohofohofo. ²⁵ Ose syafisyontifi nohumentaningkofi hwe fihwo noswonto ulimento Upa'nimno. Oso a'amu sekwo imo'angomo intofohumalofo sohwa Anituye ango engo somo nolohofontifi a'amu somo lutihwalokwofo. ²⁶ Ose ulahoningki hwe engo a'amu itokuso'nji

mokosyohumayo sohwo kakoe a'amu sohwanji nowentifi Anituye anggo engo somo i'mofapontifi *apousel* sohwaso nomantifi ipemotaumentohofoho. Hofiko ikujoho mafongku'mmentohofoho. O'o hofiko iyoho uningkahoningki a'amu nom'neso sojo nofongkupitnehontifi *apousel* sohwaso mafongku'mmentohofoho.

'Apousel' sohwa hofiko 'kaunisol' sohwaso'no hungkuno ujo'neso iyoho munyo'njo imentisofoho.

²⁷ Ose ipemotawentifi a'amu *kaunisol* i'njopo uhumati'mentohofoho. Osopo nohumentaningkofi hwe yofe engo'njo sohwo ulimento, ²⁸ Simo'mo ole selimalohwono, A'amu somo yo'mayo Jisasimne'no lutihwafikutoho. A'amu hopi'nonohino Jelusalem humalofoso sekwoe hungkunomo upa'nimalofoho. Ole ulalokwofo. *Kaunisol* a'amu sohwa Jisasimo fonjamentohofoho. ²⁹ Ose ulahoningki Pita'nji nom'ne *apousel* sohwanji ulimentohofi, Nakwo Anituye mam-paho haloho yihwasi tifi iningkayo'nefoho. A'amu hwahoponjo sohwaso hungkunomo miningkowanehwono. ³⁰ Sekwo Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohofoho. I oso'no neyakwasanjiye Anitu sohwo Jisasi'mo uliko'mentisofoho. Songo apa'no umokumentiso hweho, ³¹ Nulikafonto kakoe aho angahohnta'ni uhumojahoningki nakwoe Hwe Engo imo'nimentisofoho. A'amu Isilael hn'nwiye wonyo wayo'ne pe'nimentiso hweho. Oso'no a'amu Isilael soku, honingkano wonyomne'no hohujo ikinjaofikuji wonyo hiso wae yase-mofihwosi honingkano nom'ne songo wosejapm-montonoho. ³² Oloso nuhwonontani nakwo Anituye Towahunu Wopingo'nji sohwa'ni olo hilo so'no uliwo'ningkuhwono. A'amu Anituye hungkunomo tifi iningkayo somo Anitu kakoe Towahunu Wopingo uyimasofoho. Ose ulimentohofoho.

Hwe Ngkomeliyel sohwo 'Apousel' sohwaso'no hungkuno limentisofoho.

³³ Oso hungkuno *kaunisol* a'amu sohwa nupa'nontifi simano hintotohino umnimentisofoho. *Apousel* a'amu sohwaso wofonjano lontifi imentohofoho. ³⁴ Hiso'no hwe fihwo *kaunisol* syoho'njo sohwo kakoe yofe Ngkomeliyel † kako a'amu Falisyoho. Kako hohontajo honingkano hungkuno lutihwamojo hweho. Oso hwe huhwo sohmo a'amu hopi'nonohinoso kakoe yofe ho'nomawo'nimentohofoho. Oso hwe sohwo nolikafonto ulimento, A'amu *apousel* sohwaso mempo hohnta'ni filihwajimno. ³⁵ Ose ulahoningki hofiko lihwojahoningkofi Ngkomeliyel ulimento, A'amu Isilael sohwaso olo hwe lohwaso ulohopitne so'no huno ito'no fisyafihupmno. ³⁶ Hohonta hwe fihwo kakoe yofe Teutas kako ulimento, Ngko yo'mayoso huno'njo hwo'nyoho. Hwe yokumpohn'nyo hwo'nyoho. Ose ulahoningki a'amu fehohnjo *foua hantilet* (400) sohwa iningkamentohofoho. Osohonta hwe

† Osohonta Poul Jisas Kilaisimo miningkayo sohonta Ngkomeliyel sohwo Pouliye syo ithwayo imo'nimojo hweho. (Sohe engo 22, honingkano we'e 3 somo uhwonyo.)

nemokosyohumayo sohwo kakoe a'amu itokuso'njo sohwa hwe huhwo sohmo nofonjosyahoningkofi inomokomotofo sohwa hiyaso humpo'mentohofoho. Teutas kakoe hungkuno ne mmo'nyo hweho. ³⁷ Tifi sohonta hwe nemokosyohumayo sohwa a'amufe yofe mti'mokomayo sohonta hwe nom'ne Ngkalilinta'ango sohwo kakoe yofe Jutas. Osohwo nolikofahoningki a'amu fehohnjo kakoe hunomo nomantifi iningkamotofoho. Osohwo poyo imo'ningkahoningki inomokomotofo sohwa humpo'mentohofoho. Hofiko apa'no muhu'mokiyofoho. ³⁸ Oseso ole waselimonne'no yohono. Olo a'amu *apousel* sohwaso'no iyoho maseningkoho liyohoho. Wohumantokufe. Hofikoe syoho hwahoponta'ango'manji moi'wo imo'nonefoho. ³⁹ Olo syoho hiloso Anitu mta'ango'manji milojao-pitnehoho. Ne'nohino wentihwonefoho. Sekwo Anitumo fongkupitnnoho.

A'amu 'apousel' sohwa Jisasimne'no tohino ma'mentohofoho so'no simeho wopingo umo'nimentisofoho.

⁴⁰ Ose ulahoningki hungkuno nehopeho ulontifi a'amu *apousel* sohwaso'no joho lontifi oso hwamo fonjontifi yokumpohn'nyo ulimentohofi, Jisasiye yofe apa'no nolikutoho. Ose ulontifi uhwatimentohofoho. ⁴¹ *Apousel* sohwa *kaunisol* sohwaso nuliko'mantifi hnnimentohofi, Nakwo Jisasiye syoho yontane tohino namningkahoningki simeho wopingo namo'ningkohoho. Anitu wopingo nahoningkohoho. Nakwo Jisasiye yofe'no tohino mayoso hoponoho. ⁴² Sikuno huhwo huhwi hofiko Anituye anggo engo somo a'amufe anggo'njopo Jisasimne'no hungkuno wopingo uliwo'nimotofoho. Anitu a'amu ahwomo mta'ni uhwati'mentisofoho Jisasiyoho lutihwamentohofoho.

A'amu aho fehohnta'ni hopi'nono fehohnta'ni hufu'uyo sohwaso 'apousel' sohwaso'no ufo'mayo'ne uhwaso'mentohofoho.

6 Osohonta a'amu Jisasimo iningkamotofoso we'e pi'ningo imo'nimentohofomaho. A'amu fehohnjo Ngkilik hungkuno'njofoho. A'amu fehohnjo Hipilu hungkuno'njofoho. A'amu Ngkilik hungkuno'njososo a'amu Hipilu somo yoka ulimentohofi, Sekwo wosopayo, hamniyoho, yo'mayoso a'amu umofonyo iyo somo uyahoningkofi nakwoe apiwojo sofa we'e'nohino mawo'ningkohofoho. Hipilu apiwojo sofa engo mawo'ningkohofoho. Ose ulimentohofoho. ² Oso hungkunoso ho'ningkahoningki a'amu *apousel* sife mta'ni hufu'uyo sohwa a'amu hopi'nono Jisasimo inomokomotofo somne'no joho ulahoningkofi nuhu'mokontifi ulimentohofi, Nakwo syoho hufu'u'njo sohwa'ni wopingo'maho. Nakwo wosopayo'nji hamniyoho'nji yano mpo'nososo Anituye hungkuno pipi losetihwanehwono. ³ O'o, nakwoe a'amu soku, sekwo a'amu aho fehohnjo hopi'nono nom'ne aho mta'ango hufu'u sohwaso uhwasopopmno. Syoho yano mpo'none so'nefoho. A'amu huhwo sohwa Anituye Towahunu Wopingo engo yamo'nnyo hwafoho. A'amu

huno'njo sohwa a'amu hopi'nonohino sohwa hwe wopingo'nohino hwafoho liwo'ningkohofofoho. Uh-wosopopijoso hofiko wopayo yo'mayoso yano mpe syohoso womokosyohumantifeho. ⁴ Ose yontaningku-joso nakwo Anitumo isamoyoka uliwo'ningkuhwasi a'amu somo Anituye hungkuno wolutihwantanoho.

⁵ Ose ulahoningkofi, E, wopingofoho lontifi Sitifenimo uhwasopo'mentohofofoho. Sitifen huhwo sohwo Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyiwo'ni-mojo hweho. Anituye Towahuno Wopingo engo yamo'nnyo hweho. Nom'ne a'amu sohwa uh-wosopo'mentohofoso ole, Filipija, Piloukoulasija, Nikanouja, Timounja, Pamenasija, Nikoulasijanjo. Nikoulas huhwo sohwo ango kengo Antiyouknta'ango a'amu Jutafe yahino ma'mentiso hweho. ⁶ Oso a'amu sohwa uhwasopentifi *apousel* sohwa utihwa-mentohofofoho. *apousel* sohwa a'amu huhwo sohwa mnokinopo aho kisasyontifi hofikine'no Anitumo jomo ulimentohofofoho.

⁷ Oseso Anituye hungkuno Jerusalem ango ayo'mo ho'nimentisofoho. A'amu Jerusalem humamentohofoho Jisasimo inomokommotofoso pi'ningo engo imo'nimentohofofoho. A'amu tajo ango syoho'njo fehohnjo sohwa Anituye honingkano songo tipemantifi Jisasimo iningamentohofofoho.

A'amu Juta fehohnjoso Sitifenimne'no hwasyo ulimentohofofoho.

⁸ Anitu Sitifenimo yo'mayo wopingoso ulohofahoningki Sitifen kakoe yokumpohn'nyo engo imo'non-to yo'mayo wonyoangkafoso imentiso a'amu uh-wonimentohofoso ole limentohofi, Anitu oloso yalofoho. Ose limentohofofoho. ⁹ I oso'no a'amu nom'nehwa nolikafontifi Sitifen'nji Anituye hungkuno so'no yoka hnnimentohofofoho. Oso a'amu sohwa hohonta siki syoho hamniyoho momaso'njo imotofo sohwa ol-honta siki humalofo. Hofiko afapo humawo'ningkohofo sopo ole limentohofi, Ango sikinjohwa humayo'nefoho. Oso ango homo somo a'amu Juta Anitumne'no isamoyoka angofoho. Oso a'amu sohwa ango Sailini'nji Alekisantiliya'nji oso ango soponta'ango hwafoho. Hofiko'nji nom'ne a'amu Juta Silisiya hwaho Esiyanta'ango sohwa Sitifenimo yoka ulimentohofofoho.

¹⁰ Anituye Towahuno wopingoso Sitifenimo huno wopingo uyahoningki a'amu nom'ne sohwa hungkuno somo Sitifen kakoe hungkuno uyakolo'mentisofoho. ¹¹ Oso'no a'amu sohwa simano hintotohino umningkahoningki a'amu sohwa hwasyo jo'ne hamniyoho uyahoningkofi ole ulimentohofi, Olo hwe Sitifen sohwa kako Mousesimne'no sitofo limaso hweho. Ou, kako Anitu ntnne'no sitofo limasofoho.

Hwasyo ose ulimentohofofoho. ¹² Oso hwasyo ho'ningkahoningki nehopeho lontifi a'amu so'nji hwe engo sohwanji hwe honingkano hungkuno lutih-wamotofo sohwanji simeho wonyo umo'ningkahoningki Sitifenimo u'mantifi aho kentifi *kaunisol* uhu'mokumotofo sopo ipemotamentohofofoho.

¹³ Osopo a'amu hwasyo ulifitne sohwa mihumati'

mentohofofoho. Ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo Anituye ango engo so'no wonyo hungkuno ulimasofoho. Mousesiye honingkano hungkunomne'no hwotoho hmmaso hweho. ¹⁴ Olo hungkuno Sitifen nalimasofoho. Jisas Nasaletnnta'ango sohwa Anituye ango engo somo wae yonefoho. Oso yahino Mouses mta'ango in-inkawo'ningkuhwoneso Jisas wae yafihwosi nom'ne yahino songo nejaponefoho. Oso hungkunoso Sitifen nelahoningki upa'nimalohwonefoho. Hwasyo ose ulimentohofofoho. ¹⁵ A'amu *kaunisol* sohwa nohumantifi Sitifenimo uhwonimentohofoso kakoe simo'mango a'amu ahwomomjo pa'nyo imo'nimentisofoho.

Sitifen kakoe hungkuno 'kaunisol' sohwa ulimentisofoho.

7 Hwe yofe engo'njo sohwa Sitifenimo ulimento, Oso hungkuno kikimne'no nalohofoso nehopitaho.

² Ose ulahoningki Sitifen ulimento, Nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Hohonta nakwoe ajuyohwo Apiloham kako ango Helanimne'no mawe'njo imentiso sohonta oso hwaho Mesopoutemiya nohumentaningki Anitu wonyoangkafo sohwa u'mahoningki Apiloham nuhwoingkahoningki Anitu ulimento, ³ Olo hwaho lo'nji jije a'amu so'njimo uhwat'imofo. Nom'ne hwaho nokitihwam'me'no osopo fohumantohoho. ⁴ Ose ulahoningki Apiloham oso hwaho Kalitiya uliko'manto hwaho nom'ne Helan osopo humamentisofoho. Kaningkwohwo poyo pe'nimentiso sohonta Anitu ulimento, Hwaho nom'ne kitihwam'me'no mpano. Ose ulahoningki olo hwaho humalohwone lopo pmmentisofoho. ⁵ Anitu Apilohammo olo hwaholo nutihwanto osohonta kako yano muyimmentisofoho. O'o nihu'no awonoho. I oso'no Anitu ulimento, Oso hwaho hiloso kiko'nji jije imuhwanjimo sejapmnefoho. Ose ulimentisofoho. Osohonta Apiloham kako hwomu ane hweho. ⁶ Nom'ne hungkuno Anitu ulimento, Jije imuso a'amu kengo sofe hwahopo ufijososo osopo siki syoho ulohofikutnefoho. A'amu kengoso jije imu somo tohino engo uyifitnefoho. Soswo *foua hantilet* (400) uyokolofontaningkuhwosi jije imuso osopo humafitnefoho. ⁷ Oso a'amu kengo jije imu somo yokumpohn'nyo umokosyohumayo somo hungkuno tango'njo ikwolofo'ne uyimnefoho. Osohonta jije imu oso hwaho kengo sopo uliko'mafikujoso olo hwaho lopo nje yofe ho'nonimafitnefoho. Ose ulimentisofoho. ⁸ Anitu nom'ne hungkuno Apilohammo uyimentisofoho. A'apaho sihu kolo'nyo'ne ulimentisofoho. Anituye hungkuno iningo mamofe'ne honingkano hiso uyimentisofoho. Oseso Apilohamiye hwomu Aisak imo'ningkahoningki sikuno aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne hohnta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki Apiloham kakoe hwomufe a'apahomo sihu ukolo'mentisofoho. Hwangku Aisakiye hwomu Jekoup imo'ningkahoningki sihu ukolo'mentisofoho. Tifi sohonta Jekoupiye hwomu aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u imo'ningkahoningkofi sihu ukolo'menti-

sofoho. Osohwa neyakwosafoho. Oso yahino hiso ne'nohini sihu kolo'nimotofofoho.

⁹Jekoupiye hwomu sohwa hamningkwa'wehwo Jousepine'no hintotohino umningkahoningki a'amu kengo sohwa Jousepimo mpe uyahoningkofi hafila'wehwsa hamniyoho ma'mentohofofoho. ¹⁰Yo'mayo tango so'nji Jousepimo u'mahoningki Anitu ufo'ma'mentisofoho. Oseso oso hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo osohwo Jousepmne'no joho ulahoningki Anitu Jousepimo huno engo wopingo'njo uyahoningki hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo ulimento. Kiko hwe wopingo hwsosho. Oso'no kiko olo hwaho Ijipi'nji, nje a'amu lo'nji nje ango lo'nji hopi'nono kiko ngkine'no mokosyohumayo'ne hwsosho. Ose ulonto Jousepmmo ang'o'nji hwaho'nji mokosyohumayo'ne yofe engo mulimentisofoho.

¹¹Oseso Jousep hwaho Ijip nomokosyohumentaningki wopayo nosyofahoningki mijoho engo i'mofapmmentisofoho. Neyakwosa hwaho Kenan sopo humamentohofoso mijoho uyimentisofoho. ¹²I oso'no Jekoup kako wopayo engo Ijip weho upa'nonto neyakwosamo Ijipmne'no lihwatimentisofoho. ¹³Hwangku sohonta hofiko Ijipmne'no apa'no umentohofoso sohonta Jousep ulimento, Ngko Jousepi'nyoho. Ose ulahoningki hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo Jousepiye a'amu sohwanne'no huno umentisofoho. ¹⁴Oseso Jousep kaningkwohumne'no hungkuno lihwatimentisofoho. Jekoupi'montohwa hofiko *sefenti-faif* ifoho (75). Osomne'no Jousep lihwatimentisofoho. ¹⁵Oso'no Jekoup Ijipine'no nowento osopo poyo pe'nimentisofoho. Neyakwosa osopo poyo pe'nimentohofofoho. ¹⁶Hwangku sohonta hofikoe imuso hofikoe yokinoso Syekemne'no motawentifi oso sokimo somo yokinoso ho'nahumentohofofoho. Oso sokimo hwa'ho'njoso Apiloham hohonta Hemiye hwomu sohwo hamniyoho uyonto mpe imentisofoho.

¹⁷Oso hungkuno Anitu Apilohammo ulimentisoso ne umo'nimonte'no yahoningki a'amu Isilaeliso pi'ningo engo imo'nimentohofofoho. ¹⁸Osohonta Ijipmjo hwe yofe engo'njo sohwo Jousepmne'no huno muyofoho. ¹⁹Oso hwe huhwo sohwo neyakwosamo wonyo ulohofahoningki tohino engo ma'mentohofofoho. Hwe engo sohwo ulimento, Sekwoe mehomi milongo imo'nifijoso melojwasiyo'ne'maho. Nuhwoningkuji foho'naofikuno. Osopo wape'ningkuhwono. Ose ulimentisofoho. ²⁰Hohosohonta Mouses hwomu wonyoangkafo sohwo imo'ningkahoningki kaningkwohwo'ya'u hamno hufa'u sihune uyakolo'mentisofoho. Hwomu sohomo angomo hiyaso mokosyohumentaningki ²¹Mousesimo mempo hohnta'ni ho'nahumentisiyo sohonta hwe engo hwaho Ijip mokosyohumahoso kakoe mu Mousesimo uhwontohumayo ma'mentisofoho. Kakoe hwomu ne pa'nyo imo'nimentisofoho. ²²Ijipmjo hwe huno'njo sohwa Mousesimo yo'mayo so'no mesyomti'mokutihwamentohofofoho. Mouses huno engo manto hwe engo imo'nimentisofoho. Kakoe syohoso hungkunoso wopingo'nohino hweho. ²³Mouses kakoe soswo *fouti* (40) uyokolofahoning-

ki limento, Ngko nje a'amu ne Isilael somo uhwonamo. ²⁴Ose syafisyonto nowento uhwonimentisoso Hwe Ijip syoho ulohofiyo mokosyohumayo sohwo a'amu Isilael sohomo wonyo ulohofontaningki Mouses nuhwononto syafihu'mento, Nje a'amu Isilael sohomo ufo'ma'mo lonto hwe Ijipi'njo sohomo fonjahumentisofoho. ²⁵Hwe sohomo fonjasyonto Mouses huno ole syafisyonto, Nje a'amu Isilaeliso ole huno syofisyalokwofo, Anitu Mousesimo nefo'mayo'ne uhwatimaso hweho. Ose syafihu'mentisofoho. I oso'no a'amu Isilaeliso oso hunoso huno masyafisiyo'njo imentohofofoho. ²⁶Mo'ningkanta hwe Isilael sohwa'u ikujoho fongki'nontaningki Mouses nuhwononto, mtampo lohofonto ulimento, Nje a'amu sohwasusi, Siko'nikwahisoho. Siko ikujoho peho'no fongki'nalokusiyu. ²⁷Ose ulahoningki hwe fihwo koningkwa'wehmo wonyo ulohofu sohwo Mousesimo ilojaofonto ulimento, Nakumo nemokosyohumayo'neso. Tihwo kilimasoto. Kiko nakwoe hungkunomo ito'no menehwajiyo'ne hwsilaho. ²⁸Ou, kiko fosi hwe Ijip mta'ango sohomo fonjahumahnno hopa wofonjanihumonne'elaho. ²⁹Ose ulahoningki Mouses nupa'nonto hiyae wento oso hwaho Ijip uliko'manto hwaho nom'ne Mitiyan humamentisofoho. Osopo nohumanto hwomu hufa'u tipema'mentisofoho.

³⁰Soswo *fouti* (40) uyokolofahoningki hwe ahwomo mta'ango sohwo Mousesimo u'ma'mentisofoho. Mouses osohonta hwofiki'nyo Sainai mafone sopo a'amu anepo humamentisofoho. Mouses nohumanto uhwonihwojamentisoso iyoswo we'e so'mta'ni toho nto sijahoningki ose uhwononto, yomo yonto kako tifonepo nowento toho hwapingo ho'mo so'mo uhwonimentisoso hwe ahwomo mta'ango sohwo Mousesimo ulimento, ³²Ngko jije ajuyohwsa Apilohamja, Aisakija, Jekoupija, hofikoe Anitu hwo'nyoho. Ose ulahoningki Anituye mampaho upa'nonto Mouses yomo yomo yonto iyoho uningkahoningki simo'mango akofaho hi'nimentisofoho. ³³Ose yahoningki Anitu ulimento, Olo hwaho lopo ngko humaleno. Oso'no jije sifikwongofosyo fiyojasyo. ³⁴A'amu Ijipiso nje a'amu Isilael somo wonyo engo nolohofahoningkofi hofiko tohino engo malokwofo so'no uhwoninkohefoho. Nje a'amufe youwo youwo upa'ningkohefoho. Hofikimne'no ufo'mayo'ne pohono. Oso'ne'no Ijipmne'no wokuhwatio. Ose ulimentisofoho.

³⁵A'amu Isilaeliso hofiko Mousesiye hungkunomo hwotoho nto hmmentohofofoho. Ole ulimentohofi, Kiko nakwoe hwe engo hwsilaho. Nakwoe hungkunomo ito'no menehwajiyo hwsilaho. Mousesimo ose ulohonimentohofofoho. Huhwo sohomo Anitu nuhwajonto hwe engo mokosyohumayo'ne'nji ufo'mayo'ne sohomo uhwsopo'mentisofoho. Hwe ahwomo mta'ango toho we'e sohomo u'ma'mentisohwo Mousesimo sosofitofosyohumamentisofoho. ³⁶A'amu Isilael Ijip nohumentaningkofi Mouses yo'mayo kengo wonyoangkafo yonto Ijip mta'ango a'amu somo ipemotamentisofoho. Soswo *fouti* (40) uyokolofontaningki oso hwaho a'amu ane sopo oso

Mijo Ayo Sa'njo Honiyo'nohino † pisongkotn'nawojo sopo Mouses yo'mayo kengo wonyoangkafoso imentisofoho. ³⁷ Oso Mouses huhwo sohwo a'amu Isilael somo ulimento Anitu sekwo'njo mta'ango hwe fihumo muhwosopenefoho. Anituye hungkuno selohe sohwo ngko pa'ningo hweho. ³⁸ Oso Mouses huhwo sohwo a'amu Isilael so'nji hwaho a'amu anepo humamentohofoho. Hwe ahwomo mta'ango sohwo hwofiki'nyo Sainai sopo Mousesimo hungkuno uyimentisofoho. Mouses neyakwosanjopo humentaningki Anitu Mousesimo honingano hungkuno wopingo uyimentisofoho. Oso hungkuno hiso nakwo hopi'nonohino hn'n-wiyefoho.

³⁹ I oso'no neyakwosa kakoe hungkuno nakwolaho limentohofoho. Hungkuno homo somo hwotoho hmentohofoso Ijipmne'no asomo wowantifi imentohofoho. ⁴⁰ Oseso hofiko Elounimo ulimentohofi, Nakumo ipenemotawehwonehwo anitu nom'ne kengo mti'mojo. Mouses Ijip mta'ni nehwojoponto kako nti'mtikeno. Nakwo huno monaiyohoyohoho. Ose ulimentohofoho. ⁴¹ Hohosohonta yahu huyo'mango hwasyo anitu kengo pa'nyo mti'mokontifi yahu nom'ne nofonjasyontifi anitu huyo'mango hwasyo sohumo ulimentohofi, Olo yahu loso kikine'no fonjasyihwonefoho. Ose ulimentohofoho. Olo hiloso hofikoe aho'nji imentohofoho so'no simeho wopingo umo'nimentisofoho. Oso'no hofiko elijwanimentohofoho. ⁴² Oso'no Anitu hofikimo hohujo ikinjimofahoningki hofiko mofehi'nyo hwanji hamno hwanji hntokwaliyo hwanjimne'no hofiko hwomtame uloho'mentohofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu Isilael soku, sekwo oso hwaho a'amu anepo nohumentaningkuji soswo *fouti* (40) seyokolofontaningki ngkine'no yahu fonjahumentohofotaho. Awonoho.

⁴³ Sekwo anitu hwasyo Molouk kakoe hwapife angomolontifi motasimentohofoho.

Nom'ne anitu hwasyo Lefan kakoe hntokwaliyo huyo'mango mti'mokontifi motasimentohofoho.

Oso hwamne'no hwomtame uloho'motofoho.

Oso'ne'no Mpapiloun nongkihnta'ni wosehwatimo.

Ose mti'mokumentohofoho.

⁴⁴ Oso hwaho a'amu ane sopo neyakwosa hwapife angomolimentohofoho. Anitu ne sohune'no hwomtame ulohofone molimentohofoho. Oso hwapife angohiso'no Anitu Mousesimo huyo'mango utihwanto ulimento, Olo pa'nyo moso. Ose ulahoningki hwapife angomolimentohofoho. ⁴⁵ Neyakwosa hofiyakwosa mta'ango olo hwapife angonomantifi Jousyiwa'nji motasontifi nom'ne a'amufe hwaho ma'mentohofoho. A'amu nom'ne hwaho'njo somo Anitu wae yaofonto hwahohopo sopo neyakwosa humamentohofoho. Oso hwapife angohiso oso hwahohopo sopo ne'no wentaningki Ntefit kakoe sikuno imo'nimentisofoho.

⁴⁶ Ntefit imo'ningkahoningki Anitu nuhwononto limen-

to, Ntefit hwe wopingo hweho. Kakimne'no simeho wopingo nimo'ningkohoho. Ose lahoningki Ntefit Anitumo jomo ulimento, Jekoupiye Anitu hwasoho. Kiko'ne angowamolimonne'no yohono. ⁴⁷ Ose ko lahoningki Ntefitiye hwomu Soulomoun Anituye angomolimentisofoho.

⁴⁸ A'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa ole limentohofi, Anitu Yo'mayo Yo'mayo Yakolo'nnyo sohwo angoa'amu hwahoponjo sohwa molifijo somomohumanehoho. ⁴⁹ Anitu ole ulimento, Ahwomo loso nje epohumayoponoho. Hwaho hiloso nje sife ikwo'ofoho. Ngko'ne angopipi molifitnehofo.

⁵⁰ Yo'mayo hwapingoso tihwolo. Ngkonoho.

Anitu ose ulimentisofoho.

⁵¹ Sekwo a'amu hahn'nyo iyo'njo kuyoho. Sekwoe simeho'nji sekwoe huno so'nji a'amu nje hungkunomohalohomaposonjo pa'nyo hwasoho. Nje Towahunowopingo somo sekwo seyakwosa hopa hwotoho fewo'ningkohofihwasoho. ⁵² Seyakwosa Anituye hungkuno limotofo hopi'nonohino sohwaso wonyosoulohofiwo'nimentohofoho. Anituye hungkuno limotofo sohwa ole selimotofi, Hwe Wopingo sohwo noponefoho. Ose selahoningkofi sekwo hopi'nonohinosomo fonjahumentohofoho. Olohonta oso hwe wopingo sohwo nopahoningki sekwo osohumo tokoyo'ofoyontifi fonjahumentohofoho. ⁵³ A'amu huhwo sohwasi sekwo Anituye honingano hungkuno a'amu ahwomo mta'ni selimentisoso ne masewo'nyofoho. Haloho miyo hwasoho. Sitifen ose ulimentisofoho.

Sitifenimo sojo'nji fonjahumentohofoho.

⁵⁴ A'amu *kaunisol* sohwa Sitifeniye hungkuno nupa'nontifi huno nehopi ko uyahoningki simano hintotohino umningkahoningki mpuyo limentohofoho.

⁵⁵ Oseso Anituye Towahuno Sitifenimo u'mohulofahoningki, Sitifen ahwomomo uhwonimentisoso Anituye pomponaho mofehi'nyo pa'ningo uhwononto Jisas Anituye aho anga sohohta'ni nohumentaningki uhwononto, ulimento, ⁵⁶ Uhwonimno. Ahwomo mtampotoho. Anituye hwomu Anituye aho anga hohnta'ni likofohumaho, uhwalokweno. ⁵⁷ Ose ulahoningki hofiko haloho piku'nontifi mamuyo mjalimiwentifi Sitifenimo ifeehu'mo uloho'mentohofoho. ⁵⁸ Sitifenimo aho yokumpohn'nyo nokentifi nomotawentifi angkuhwafopo mempo hohnta'ni nosutofafontifi sojofongku'mentohofoho. Oso a'amu huhwo sohwa Sitifenimne'no hwasyo hungkuno ulimentohofohohwa hofikoe manji'mofo yojomantifi hwe songo Souliye huyo'mo ho'nahumentohofoho. ⁵⁹ Sojo ne'no ufonjontaningkofi Sitifen Anitumo joho ulimento, Hwe Engo Jisas kiko nje huyo'mangoso nimaho.

⁶⁰ Ose ulonto hwomtame yonto joho engo yokumpohn'nyo ulimento, Hwe Engofo olo wonyotohofohofoho loso'no kiko olo a'amu sohwaso wonyoyohotoho. Ose ulonto nihu'nahone poyo pe'nimentisofoho.

† Iyoswo yofoho mjoso hunguno fiso oso mijo ayo sa'njo somo Hesi'amo so'no malinyofoho.

Soul kako a'amu Jisasimo iningkamotofo somo wonyo umokumentisofoho.

8 Sitifenimo fonjosyahoningkofi Soul nohumanto ulimento, Sitifenimo fonjasiyoso wopingofoho. Ose ulimentisofoho. Oso mofehi'nyo somo Anituye a'amu ne Jelusalem humamentohofoho somo a'amu kengoso wonyo engo uyomahoningkofi tohino engo ma'mentohofofoho. Oso'no Anituye a'amu neso nole'mofontifi hwaho Jutiya, Someliya sopone'no humpo'mentohofofoho. A'amu *apousel* sohwa hofiko'nohina Jelusalem humamentohofofoho. ² Hwe Jisasimo iningkamotofoso Sitifeniye pijafoso motawentifi ijopi-jisyasyontifi humotaho engo sulimentohofofoho. ³ Soul huhwo sohwo a'amu Jisasimo iningka-wowon'ningkohofoho somo wae weeo'mo lonto a'amufe angomo noswonto a'amu homo somo nohusimpemotaponto impo'angomo intofahumentisofoho.

Anituye hungkuno a'amu Someliya somo lutihwamentohofofoho.

⁴ Oso a'amu Jelusalemno humpo'mentohofoso angokengo kengo sopo Anituye hungkuno lutihwamentohofofoho. ⁵ Filip angokengo Someliya spono nowento osopo Jisasimne'no hungkuno lutihwamentisofoho. Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Jisasiyoho. ⁶ Ose ulahoningki a'amu hopi'nono nupa'nontifi yo'mayo kengo wonyoangkafoso Filip imentisoso uhwonontifi huno engo syafihu'mentohofofoho. ⁷ A'amu sisi'masoho'njo towahunowonyo'njosonohumantifi mamuyo engo lontifi towahunowonyoso uliko'ma'mentohofofoho. A'amu a'apahopompenjiyosongosongomiyo'njosoa'amusifewonyo'njosowopingo umokumentisofoho. ⁸ Ose uhwonontifi simehowopingo umo'nimentisofoho.

⁹ Hwe fihwo Saimoun oso angohoposopohumamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako ki'nyohwapingo'njohweho. Yo'mayopeefosohuno'njohweho. Saimoun ulimojofoho, Ngkohunohwapingo'njohwo'nyoho. Ose ulimojohweho. A'amu Someliyaso Saimoun ne'no pisopisaholimotofofoho. ¹⁰ A'amu hopi'nonoyofengo'njoson'njioyofengo ane so'njia'amu hamniyoho'njoson'njiamniyohoumofonyo iyo so'njinihu'no hopi'nonoSaimouniye hungkunomonupa'nontifi ulimotofi, Saimoun hwe huno'njohweho. Anituye yokumpohn'nyohi'njohweho. Ose limotofofoho. ¹¹ Saimoun yo'mayokengowonyoangkafosimojoso'no a'amakakoe hungkunomoiningkamotofofofo. ¹² Oseso Filip noponto Anitu enemokosyohumayoso'njiojisas kilais ntnne'no lutihwahoningki a'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono uyahoningkofi hwe moya'mi'njio mijo kiyoma'mentisofoho. ¹³ Saimoun huhwo sohwo Filipiye hungkuno nupa'nontosimeho hi'ntnnono uyahoningki Filip kakimo mijo kiyoma'mentisofoho. Saimoun Filipi'njionohumantoyo'mayokengowonyoangkafosomonuhwonontopisopisaholimmentisofoho.

¹⁴ A'amu *apousel* Jelusalem humamentohofosohwa ole upa'nimentohofi, A'amu Someliyaso Anituye hungkunomotifi iningkamentohofofoho. Ose upa'nontifi Joun'njio Pita'njio lihwatimentohofofoho.

¹⁵ Sikonowenji a'amu Anitumo iningkayoso'no jomole ulimentisi, Mpohwo jije Towahunowopingoso a'amusomouyo. Ose ulimentisiyefoho. ¹⁶ Hwapingoso Filip Jisasiyeyofelonto a'amusomomijokiyoma'mentisoso Anituye Towahunowopingoa'amusomomuhula'mo'mmentisofoho. ¹⁷ Pita'njio Joun'njio a'amufemnokinopo aho kisosyahoningki Anituye Towahunowopingoa'amusomouhula'mo'mmentisofoho.

¹⁸ Saimoun kako *apousel* sohwa'umouhwonimentisoso siko a'amusomoa ho kisosyahoningki Anituye Towahunouhula'mo'mmentiso so'no uhwonontokakoe hamniyohonomanto Pita'njio Joun'njio ulimento, ¹⁹ Njehamniyohonomahosisi Anituye Towahunontapinyo. Ngkohamufemnokinopo aho kisasehumeso Anituye Towahunouhula'mofono.

²⁰ Ose ulahoningki Pita ulimento, Olosoa Anitu a'amusomouyalokusosompe uyimonntaho. Kikojijehamniyoho'njio tikanomouhnefoho. ²¹ Olo syohosojije'mahoa. Anitu jije simehomokohonalofoho. Wopingo'mahoa. Wonyomnawehoa. ²² I oso'no jijehoningkanowonyosofohonamofoho. Oso'no hohujoi kinjamofohoji Anitumo, Jijehunowonyoso'no wayo'nejomouso. ²³ Jijehoningkanopisakino'njohwosohoa. Oso wonyohisokikimoyokumpohn'nyokekisoyohumaho.

²⁴ Ose ulahoningki Saimoun kako Pita'njio Joun'njio ulimento, Sikonngkine'no Anitumo jomoulinyohoa. Oso ntohino so'no ne mmo'nonehohoa. Ose ulimentisofoho.

²⁵ *Apousel* sohwa'u Anituye hungkuno hopi'nonohino a'amusomolutihwanji Jelusalemno umentisiyefoho. Oso honingkanohwaho Someliya sopo angokengokengohoposopo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho.

Filip Anituye hungkuno hwe Itiyoupiyanta'angosohumolutihwamentisofoho.

²⁶ Hwe ahwomomjio sohwo Filipimoulimento, Kikojelusalem honingkanosoponihuji angokngkasa honingkanosomofiwe. Ose ulimentisofoho. Oso honingkanohoposopoa'amusomamahumunyononohoa. ²⁷ Filip nolikafontoumentisofoho. Kako honingkanoponohumantouhwonimentisoso, Hwe fihwo Itiyoupiyanta'angosohwo hwe yofengo'njohweho. Oso hwahoi tiyoupiya sopo a'mumokosyohumayosikakoe yofekantasiyohoa. Oso a'musiye hamniyohohopi'nonohwe huhwo sohwo mokosyohumayohweho. Kako Anitumne'no hwomtame uloho'molonto Jelusalemne'no umentisofoho. Ose yontokakoe angopone'no asomopmentisofoho. ²⁸ Kako ijempohosohwe kokapitofonjio somonohumantoiyoswo hwe Aisaiya Anituye hungkuno limojio sohwo mti'mokumentisoso atofolimmentisofoho. ²⁹ Filip osohumouhwoningkahoningki Anituye Towahunowopingoulimento, Kikotifonepouhujio oso sohwe kakapitofonjiosohwoepono fiwano.

³⁰ Ose ulahoningki Filip fu limentisoso mafone sopo i-mofawento upa'nimentisoso, hwe huhwo sohwo Aisaiyafe hungkuno atofu lontaningki upa'nonto ulimento, Oso hungkuno atofu lalokunoso neso huno lakiyohoho.

³¹ Ose ulahoningki ulimento, A'amu malontihwayoso ngko huno pipilo. Kiko ngko'njo lopo fisape. Filontihwaho.

³² Anituye hungkuno Aisaiya mti'mokumentiso hwe huhwo sohwo atofu limentisoso ole,

A'amu yahu *sipsip* fonjasiyopo ne'no ipemotawomotofo hopa hwe sohomo ipemotawomentohofofoho.

Yahu *sipsip* a'amu kakoe tohwa hm'motofo sohonta yahu mampi'nyo imojo hopa hwe huhwo sohwo mampi'nyo imentisofoho.

³³ Oso hwe sohomo hwotoho fentifi hungkuno tangonjo ikwolofo'neso hwasyo limentohofofoho.

Ne'njo'maho. Kako wonyoso miyahoningki fonjahumentohofofoho.

Oso a'amu huhwo sohwoe wonyoso tihwo lone'entimentisoto.

Hofiko nofonjosyahoningkofi kako olo hwaho lopo mohumamentisofoho.

Oso Aisaiya mti'mokumentisofoho. ³⁴ Atofo ose lonto, Filipimo ulimento Aisaiya tihumne'no mti'mokumentisoto. Kako kakine'no hnnimentisotaho. Nom'ne hune'no limentisotaho.

³⁵ Ose ulahoningkahoningki Filip Anituye hungkuno Aisaiya mti'mokumentisoso yoloho'no nolonto Jisasiye hungkuno wopingoso ulimentisofoho. ³⁶ Siko honingkanomo nowenji mijo we'e uhwononji hwe Itiyoupiyanta'ango sohwo ulimento, Uhwonyo. Mijo wojo lo'noho. Honingkanomo njisohwo pijwanimokwoho ngko mijo mokiyanimasosofo.

³⁷ [Ose ulahoningki Filip ulimento, Kiko Anitumo simeho hi'ntnnono nehopi uyoso ngko mijo uyokuma'mnoho. Ose ulahoningki ulimento, Eno. Jisas Kilais Anituye Hwomu Ne sohune'no huno niyohoho.]

³⁸ Ose ulonto sohwe kokapitofo mta'ni siko nokotaponji mijomno umentisoyefoho. Osopo nohulahoningki Filip hwe sohomo mijo kiyoma'mentisofoho.

³⁹ Mijo mta'ni simentisoyoso Anituye Towahuno Wopingo komo'no Filipimo kengopo mihumati'mentisofoho. Hwe Itiyoupiyanta'ango sohwo Filipimo apa'no muhwonimentisoso simeho wopingo'nji kakoe angopo ne'no umentisofoho. ⁴⁰ Filip nom'ne angopo Asyitout i'mofawento angopo hopi'nonohino somo Jisasiye hungkuno wopingo lutihwawento hwangku angopo Sisaliya sopo i'mofamentisofoho.

Jisas kako Souliye hunomo yiwolo'mokahoningki Soul kakoe inomokomoyo imo'nimentisofoho.

(Apousel sohwafe Syoho 22:4-16; 26:9-18)

9 Soul kako a'amu Jisasimo inomokommotofo somo wae weeo'mo lonto imentisoso hwe yofe engonjo tajo angopo syoho'njo sohomo ulimento, ² Iyoswo mti'mokohoji ntape. Iyoswo hiloso nomotawe'mo, Ntomasikos a'amu tajo angopo syoho'njo sohwo utih-

wamo. Ose ulahoningki uyimentisofoho. Iyoswo ole limentisofoho, Soul a'amu Jisasiye honingkanomo iningkowalokwofo somo notipemahwosi hwe moyami sofamo impe intofihwosi Jelusalemne'no womotaweno. Ose mti'mokumentisofoho. ³ Soul Ntomasikosimne'no nowentaningki angopo mofone sopo pomponaho engo ahwomo mta'ni uloho'mentisofoho. ⁴ Ose ulohofahoningki Soul hwahopo wasyonto mampaho pomponaho homo somta'ni upa'nimento, Soul, Soul, kiko ngkimo wonyo peho'no nimokantokuno. ⁵ Ose upa'nonto ulimento, Hwe engo tihwosilo. Ose ulahoningki ulimento, Ngko Jisasi'nyoho. Kiko ngkimo wonyo nimokantokuno. ⁶ Kiko nolikafohojo angopo ne somo fusyo. Osopo hwe fihwo kiko ihne so'no wakilimontonoho. Ose ulimentisofoho.

⁷ A'amu Souli'nji umentohofoho sohwo mampi'nyo nohumantifi mampaho ko upa'nontifi ne sohomo muhwonimentohofofoho. ⁸ Soul nolikafonto timo hononto timpinyo imo'nimentisofoho. Ose yahoningki a'amu aho umpo'nimentohofofoho. Aho impo'nomotawentifi Ntomasikos i'mofamentohofofoho. ⁹ Soul timpinyo sohwo wopayo mijo manyo'njo nowentaningki sikuno hufa'u sihune memjao'mentisofoho.

¹⁰ Hwe fihwo Jisasimo inomokomoyo sohwo kakoe yofe Anonaiyas oso hwo humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo wojo uhwoningkahoningki Anitu ulimento, Anonaiyas. Ose ulahoningki ulimento, Hwe Engofo, ngko olopo humaleno. ¹¹ Ose ulahoningki Anitu ulimento, Kiko nolikafohojo oso honingkanomo Nto'nohinofu mulimentohofoho somo mpano. Osopo Jutasiye angopo somo hwe fihwo angopo Tasosnta'ango sohwo kakoe yofe Souliyoho. Osohomo uhwonae. ¹² Ngkine'no jomontonto wojo uhwoningkisoso ole uhwoningko hwe fihwo kakoe yofe Anonaiyas noponto kakoe mnokinopo aho kisusyahoningki timo wopingo umokohoho.

¹³ Ose ulahoningki Anonaiyas ulimento, U, Hwe Engofo. Oso hwe sohume'no hungkuno pi'ningo upa'nimalefoho. Kako jije a'amu neso Jelusalem humalofoho somo wonyo uloho'maso hweho. ¹⁴ Hwe yofe engonjo tojo angopo syoho'njo sohwo iyoswo uyimasofoho. Iyoswo hiloso jije a'amu ne impe intofo'nefoho.

¹⁵ Ose ulahoningki Anitu ulimento, Mpano. Olo hwe lohwo nje syoho ntohofiyo uhwosopomentohofoho. A'amu kengo so'nji hwe yofe engonjo so'nji a'amu Isilael so'njimo olo hwe lohwo nje yofe wolutihwamte hweho. ¹⁶ Olo hilo so'no kako tohino engo nomane so'no utihwomonnoho.

¹⁷ Ose ulahoningki Anonaiyas nowento angopo so'mo noswonto Soulimo aho kisusyonto ulimento, Nje ningkwahwo Soul, Hwe engo Jisas honingkanopo uhwonimahno sohwo jije timo wopingo kumokiyo so'no lonihwaji so'no pohe hwo'nyoho. Anituye Towahuno Wopingo simehomo wokuhulo'ma'mtonoho. ¹⁸ Ose ulahoningki Souliye timo mta'ango fefo pa'ningo hu'mewasi lohofahoningki timo wopingo imo'nimentisofoho. Wopingo imo'nonto nolikofahoningki Anonaiyas kakimo mijo kiyoma'mentisofoho. ¹⁹ Kiyoma'-

mentisoso Soul wopayo nononto a'apaho yokumpohn'nyo imo'nimentisofoho. Sikuno memjao-fontaningki Soul a'amu Ntomasikos Jisasimo inomokommotofoto so'nji humamentohofofoho.

Ntomasikos ango sopo Soul Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

²⁰ Soul komo'no Anituye syoho emanto a'amu Juta uhu'mokiyo ho'mo so'mo nowento Jisasimne'no ole lutihwamento, Jisas Anituye Hwomu hweho. ²¹ Ose ulahoningki a'amuso nupa'nontifi yomo yomo yontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Jelusalemno a'amu Jisasimo jomo uliwo'ningkohofoto somo wonyo umokumasohweho. Oso'no olopo pmmasofoho. A'amu somo impe intofihwosi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohumne'no womotawomtonoho. Oso hwe oso huhweho. Ose hnnimentohofofoho.

²² Soul hwe engo pa'nyo imo'nonto kako Jisasimne'no hungkuno lutihwamentisofoho. Ole lutihwamento, Hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Jisasiyoho. Oso hungkuno nehopi ko lutihwahoningki a'amu Juta ango Ntomasikos sopo humamentohofoso nupa'nontifi honohono'no imentohofofoho.

Soul hiyaso lima'mentisofoho.

²³ Sikuno pi'ningo memjaofahoningki a'amu Jutaso nuhu'mokontifi Soulimo fonjane'entifi hungkuno kotiku'mentohofofoho. ²⁴ Soul oso hungkuno hiso upa'nimentisofoho. A'amu Jutaso kuso homohomo Soulimne'no ne'no uhwontohumamotofofoho. ²⁵ Oseso sikuno fihumo Soul kakoe inomokommotofoto sohwanji sokilojopo kotasontifi Soulimo sohwo ho'yo engomo kamentifi mempo hohnta'ni intofuyoho'mokumentohofofoho.

Soul Jelusalem humamentisofoho.

²⁶ Hohosohonta Soul Jelusalemne'no nowento a'amu Jisasimo inomokommotofoto sohwanji ufohi'nimo lonto ko yahoningki hofiko Soulimne'no iyoho unimentisofoho. Soul Jisasiye inomokomoyo ne sohune'no simeho hi'ntnnono muyofoho. ²⁷ I oso'no Mponopas Soulimo utimanto *apousel* sohwafepono motawomentisofoho. Mponopas ole ulimento, Soul honingkanopo nakwoe Hwe Engo Jisasimo uhwoninkahoningki hungkuno ulimasofoho. Soul Ntomasikos a'amu somo Jisasimne'no hungkuno lutihwanto iyoho munimmaso hweho. ²⁸ Ose ulahoningki Soul hofiko'nji nohumanto Jelusalem emoyonto Jisasine'no hungkuno lutihwanto iyoho munimentisofoho. ²⁹ A'amu Juta Ngkilik hungkuno'njo so'nji Souli'nji hungkuno hnnontifi Jisasimne'no yoka hnnimentohofofoho. Hofiko Soulimo wofonjaofano lontifi imentohofofoho. ³⁰ A'amu Jisasimne'no inomokommotofoso oso hunoso uyahoningki Soulimo hwaho Sisaliyamne'no motawentifi ango Tasosimne'no uhwojamentohofofoho.

³¹ Hohosohonta a'amu Jisasimne'no inomokommotofoso Jutiyanta'ango so'nji Ngkalilinta'ango so'nji Someliyanta'ango so'nji hofiko wopingo humamentohofofoho. A'amu kengoso wonyo mulohofe'njo imentohofofoho. O'o simeho pompenjiyo'nji nohumantifi Jisasimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumamotofofoho. Anituye hungkuno haloho upeehoningkofi Anituye Towahunu Wopingo ufo'ma'mentisofoho. Hwe moya'mi pi'ningo engo nohotoswontifi a'amu ne imo'nimentohofofoho.

Pita kako ango Lita sopo a'amumo wopingo umokumentisofoho.

³² Pita ango ho'mo ho'mo emoyonto ango fipo Lita osopo nowento Anituye a'amu ne sonji humamentohofofoho. ³³ Oso ango hopo sopo hwe fihwo kakoe yofe Ainiyas humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apaho songo songo inyohwo'maho. Kako ijempohopo wentaningki soswo aho hopi'nono nom'ne nta'ni hufa'u sihune uyakolo'mojofoho. ³⁴ Pita osohumo nuhwononto ulimento, Ainiyas olohonta Jisas Kilais wopingo wakumokono. Filikaho. Jije ijempoho ito'no fesijwasyo. Ose ulahoningki Ainiyas komo'no lika'mentisofoho. ³⁵ A'amu ango Lita'nji Seloun'nji humamentohofoso hwe sohumo uhwonontifi Jisasimne'no simeho yiwolo'mokumentohofofoho.

Ango Joupa sopo Pita a'amu poyo pe'nimentiso somo songo ulika'mentisofoho.

³⁶ Ango nom'nepo Joupa Jisas a'mu fisi inomokammojosi kakoe yofe Tapita. A'amu Ngkilikiso ole limotofoto Ntoukas. Sikuno huhwo huhwi yahino wonyoangkafo imojosi a'amu umofonyo iyo somo ufo'ma'mojiyoho. ³⁷ Oso hohosohonta mnokino tipe-manto pe'nimentisofoho. Kakoe pijafu mijo yajijwontifi ango tokilonjwa'mjo yokintahopo ho'nahumentohofofoho. ³⁸ Oso ango Joupa Lita'njopo mafoneponoho. Jisasiye inomokomoyo imotofoto Joupa ango humamotofoso Pita ango Lita sopo humaho upa'nontifi hwe hufa'u sohwa'umo lihwojahoningkofi Pitamo ulimentisiyo. Kiko nakwo'nji fipe. Kiko nohontohumahotoho. ³⁹ Ose ulahoningki Pita nupa'nonto nolikafonto umentisofoho. I'mofawentifi oso ango yokintaho sopo kotasimentohofofoho. Apiwojo sofa Pita'njopo nolohofontifi humotaho lontifi manji'mofo, he, yo'mayo Ntoukas mti'mokumentisoso Pitamo utihwamentohofofoho. ⁴⁰ Pita ulimento, Sekwo mempo fohotohumno. Ose ulonto hwomtame yonto Anitumo jomo ulimentisofoho. Pita kakoe simo'mango ikinji ehumanto a'musiye pijafu wentanjo sohohnta'ni ole ulimento, Tapita, filikaho. Ose ulahoningki a'musi timo hononto, Pitamo uhwononto likofohumamentisofoho. ⁴¹ Pita kakoe aho nomanto ulika'mentisofoho. Nulikafonto Anituye a'amu ne'nji apiwojo ntnne'no johu ulonto a'mu songo hisimo utihwamentisofoho. ⁴² Olo hiloso Joupa sopo ho'ningkahoningki hwe moya'mi upa'nimentohofofoho. Oseso a'amu pi'ningo engo Jisasimo

simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ⁴³ Oso ango hopo sopo hwe fihwo kakoe yofe Saimoun, yahwopahoho mti'mokiyo syoho'njo hweho. Oso hwe huhwo sohwo'nji Pita nohumentaningki sikuno pi'ningo memjao'mentisofoho.

A'amu ahwomo mta'ango sohwo hwe Kouniliyos osohumo u'manto hungkuno ulimentisofoho.

10 Hwe fihwo Sisaliya sopo humamentiso sohwo kakoe yofe Kouniliyos. Oso hwe huhwo sohwo hwe yofe engo'njo hweho. A'amu Loum mta'ango itokuso'njo fehohnjo *wan hantilet* (100) oso hwamo mokosyohumamojo hweho. ² Hwe huhwo sohwo hofiko'montohwa Anitumne'no hwomtame ulohomotofofoho. A'amu Juta umofonyo iyo somo ufo'mamojo hweho. Kako Anitumo jomo ulimojo hweho. ³ Sikuno fihwi akupo'nyo so'nji (3 *kilouk*) wojo hopa uhwonimentisoso hwe ahwomo mta'ango sohwo noswonto ulimento, Kouniliyos.

⁴ Ose ulahoningki Kouniliyos nuhwononto iyohoningkahoningki ulimento. Hwe engofo, peho'no pohino. Ose ulahoningki ulimento, Jije hungkuno Anitumo uliwo'ningkohinoso upa'niwo'ningkiso hweho. A'amu umofonyo iyo somo ufo'mamahnnoso Anitu nuhwononto kikine'no huno wopingo syokufisyalofoho. ⁵ Olohonta hwe fihwo ango Joupasopone'no filihwajo. Saimoun Pitamne'no. ⁶ Oso hwe huhwo sohwo hwe nom'ne Saimoun'njomo humaho. Saimoun nom'ne sohwo yahwopahoho syoho'njo sohwo kakoe ango mitimomingopo molinyofoho.

⁷ Ose ulonto umentisoso Kouniliyos kakoe syohohofiyosohwa'u'nji hwe itokuso'njo sohwatne'no johoulimentisofoho. Oso hwe itokuso'njo Kouniliyosi'njohumamojo sohwo Anitumne'no huno syafihu'mojohweho. ⁸ Kouniliyos oso a'amu sohwo yo'mayo imo'nimentiso so'no ulonto Joupamne'no uhwatimentisofoho.

Pita wojo hopa honingkonimentisofoho.

⁹ A'amu huhwo sohwa nowentifi honingkanopo sahosyayawo'mentohofofoho. Imingo ne'nji nolikafontifi Joupamofonepo i'mofiwentaningkofi Pita ango tokilonjwa'mjomo nohumanto hinjopo Anitumne'no jomoulimo lonto antifepo kotasimentisofoho. ¹⁰ Pita mijohouyahoningki wopayo wanimonto ko yahoningki hofiko wopayo sokafo esyohumentaningkofi Pita wojo hopa uhwonimentisoso, ¹¹ ahwomo mtompeehoningki hwapife mikunimposo ahwomo mta'ni pmentisofoho. A'amu ahwomomjoso hwapife tokwajo osofosofahu'nohino somo nokemokoho'nowentifi antifepo pmentohofofoho. ¹² Hwapife ajwo ho'mo so'mo yo'mayotongoso homa'nji yihufu'nji nohu'mehinowentaningki uhwononto, ¹³ mampahole upa'nimento, Pita, nolikafohoji tongo yihufu yo'mayo somo nofonjasyohoji hmnyo. ¹⁴ Ose ho'ningkahoningki Pita ulimento. Hwe Engo sohwo, mimnehono. Tongo manilongoso manimnehono. O'o, manilongoso nakwoehoningkano

hungkunosononingkutoho nalimojofoho. ¹⁵ Ose ulahoningki mampahohiso apa'no ho'nimento, Yo'mayo Anitu wopingofoho limentiso so'no wonyofoho esonolohotoho. Ose ho'nimentisofoho. ¹⁶ Olo hiloso osopa'nyo imo'nonto tiffinjo apa'no imo'nonto ahwomomoniuhu'nahone simentisofoho.

¹⁷ Pita ose uhwononto huno pi'ningo engo syafisyontohuno uyimento, Ose uhwoningkoheso hwapingosopipilo. Ose syofisyahoningki a'amu Kouniliyos uhwatimentiso sohwa ifawo'mentohofofoho. Ifawentifi Saimouniye ango somne'no ulohonontifi nowentifi, ¹⁸ Saimouniye hoku'yopo loho'mentohofofoho. Osopohohofontifi johoulimentohofi, Saimoun Pita olo angolomolohumaho. Ose ulimentohofofoho. ¹⁹ Pita ahwomomjohuwonimentiso so'no huno syofisyahoningki Anituye Towahuno Wopingo sohwo ulimento, Upa'nyo. A'amu hufa'u sihnehwa kikine'no tipeelokwofo. ²⁰ Oso'no nolikafohoji hofiko'nji fiwanimno. Hunopi'ningo engo syafisiyo'eno. Ngkohwatimalefoho.

²¹ Ose ulahoningki Pita nowento a'amu sohwo ulimento, Oso a'amu sekwo hafihafe tipeelokwofo sohwasingko Pita oloho hwo'nyoho. Sekwo peho'no pohoho. ²² Ose ulahoningki ulimentohofi Kouniliyos hwe yofe engo'njo a'amu itokuso'njo mokosyohumayohwonalimaso'no pihwono. Oso hwe wopingo sohwo Anitumne'no huno syafihu'mojohweho. A'amu Jutasole liwo'ningkohoho, Hwe wopingo hweho. A'amu ahwomomjoso hwe huhwo sohwo ole ulima, Saimoun Pitamne'no filihwajo. Kakoe hungkuno upa'nimnoho. Ose ulahoningkofi, ²³ Pita nolutimantomokosyawo'mentisofoho. Imingo ne'nji nolikafontifi Pita hofiko'nji a'amu nom'ne Jisasimo inomokomoyomototo Joupanta'ango sohwanji umentohofofoho.

Pita Kouniliyosiye ango sopono umentisofoho.

²⁴ Nowentifi mo'ningkanta ango Sisaliya i'mofamentohofofoho. Kouniliyos kakoe pone kakoe temtitofo so'nji a'amu nom'ne joholihwatimentiso so'ntnne'no hontohumamentohofofoho. ²⁵ Pita wahumolontoyahoningki Kouniliyos Pitamo nu'manto Pita kakoe huyoo'mo ipitofawo'mentisofoho. Pita kakoe yofe ho'nomayonefoho. ²⁶ I oso'no Pita nulikafonto ulimento, O'o, ngkohoko pa'nyohwo'nyoho. ²⁷ Pita'nji Kouniliyosi'njihungkunohnonji angomonoswonjihwemoya'mi nuhu'mokontifi humentaningkofi u'mamentisiyefoho.

²⁸ Pita hofikimo ulimento, Ngkohu'amu Juta hwo'nyohoho. Sekwo a'amu kengo kuyoho. Sekwo huno moiwonohoho. A'amu Juta hn'nwi nakwoehahinosole, A'amu kengo so'nji mohumayo'nji'nwoho. Wopayo afaponta'ni maniwo'ningkiyihwone'nwoho. O'o, wonyofoholimotohwone'nwoho. I oso hiso'no Anitu ole ntihwamasofoho. A'amu nom'nesohofiko a'amu Jutafehoningkano hungkuno so'no huno muyosomne'no wonyofoholohotoho. O'o, a'amu hopi'nonohino Anitua'nohino uhwo'niwo'ningkisofoho. ²⁹ Ntiwhahoningki

sekwoe hungkunomo hwotoho mahmmalefoho. O'o nupa'nonji pohono. Peho'no lontima'malofo.

³⁰ Ose ulohoningkahoningki Kouniliyos ulimento, Sikuno osofosofahu'no memjanimo'maso sohwo'ni ngko nje angomo akupo'nyo so'nji (3 *kilouk*) Anitumo ulontaningko hwe fihwo nem'no he nihu'no tingka-ho'nyo'njo sohwo nje huyo'mo lohofonto ³¹ ntima, Kouniliyos, jije hungkuno Anitumo uliwo'ningkinoso upa'niwo'ningkohoho. A'amu umofonyo iyo somo ufo'mawo'ningkinoso Anitu nuhwononto huno wopingo syokufisyalofoho. ³² Oso'no Joupa anga sopone'no hwe fihwa Saimoun Pitamne'no filihwajo. Oso hwe huhwo sohwo hwe nom'ne Saimoun'njomo humaho. Saimoun nom'ne sohwo yahwopaho syoho'njo sohwo kakoe anga mitimomingopo molinyofoho. ³³ Ose nta-honingki ngko komo'no hwe sohwa kohonyo'ne lih-watimalefoho. Ose'no kiko pohinoso wopingofoho. Anitu nakwo'nji humalohwono. Anitu yo'mayo hungkuno kijapmmasoso fonaso.

Pita Kouniliyosiye angomo hungkuno ulimentisofoho.

³⁴ Ose ulahoningki Pita uloma'mento, Olohonta ngko huno niyohoho. Anitu a'amu hopi'nonohino somo afa'nohino ulohofiwo'ningkiso hweho. ³⁵ Anitu a'amufe a'apaho so'no temtitofo so'no huno mosyafisiyo'njofoho. O'o, a'amu Anitumo simeho uyososo kakoe honingkanomo iningkaweso sohumne'no Anitu simeho wopingo umo'nimontonoho. ³⁶ Oso hungkuno Anitu a'amu Isilael somo uyimentisoso sekwo huno moi'wonoho. Hungkuno hiso ole, Jisas Kilais a'amu hopi'nonohinofe. Hwe Engo hweho. Kakoe syoho ole, Anitu'nji a'amu'nji simeho afa inyo'ne imokuhwone hweho. ³⁷ Sekwo soku huno moi'wonoho. Simo'mo Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo hungkuno wopingo lutihwamentiso sohonta Ngkalili sopo hungkuno hiloso emanto Jutiya anga ho'mo ho'meemo ho'nimentisofoho. ³⁸ Ole upa'nimentohofoso Jisas Nasaletnta'anga sohumo Anitu kakoe Towahuno'nji yokumpohn'nyo'nji nuyahoningki Jisas kako anga meemo emoyonto a'amumo ufo'ma'mentisofoho. Hwe wonyo Seten osohwo a'amumo wonyo umokontaningki Jisas wopingo umokumentisofoho. Jisas kako'nohino umokumentiso'maho. O'o Anitu huhwo'njoho. ³⁹ Nakwo a'amu *apousel* sohwo'ni yo'mayo Jisas a'amu Jutafe hwaho'nji Jelusalem sopo imentisoso uhwonimentihwone so'no selalokweno. Hofiko Jisasimo fonjinto'ofahumentohofoho. ⁴⁰ Nope'ningkahoningki sikuno hufa'u sihune memjao-fahoningki Anitu ulikofahoningki Jisas kakoe a'amu'njopo i'mofapmmentisofoho. ⁴¹ Nulikofahoningki a'amu hopi'nono Jisasimo uhwonimentohofomaho. O'o Anitu Jisasiye hungkuno jo'ne nahwosopo'mentiso sohwo'ni uhwonimentihwonefoho. Jisas nope'ningkahoningki Anitu apa'no ulika'mentiso sohonta kako'nji wopayo hwa mijo hwa nimentihwonefoho. ⁴² Ole nalimento sekwo nje hungkuno a'amumo yoloho filutihwamno. Ole ulimno. Anitu Jisasimo uhwosopo'mentiso sohwo a'amu poyo pe'nimentohofomaho so'nji songo hu-

malofomaho so'njimo hungkuno ito'no mihwajiyo'ne honingkanomaho yano ilofihwajiyo'ne uhwosopo'mentisofoho. ⁴³ A'amu hohonta Anituye hungkuno limotofo sohwa kakine'no ulimentohofomaho. Ole ulimentohofi, A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyifijo'manji Anitu hofikoe wonyo wae yaofonefoho.

A'amu temtitofo kengo somo Anituye Towahuno Wopingo uhula'mo'mentisofoho.

⁴⁴ Oso hungkuno Pita lontaningki a'amu upa'nimentohofomaho somo Anituye Towahuno uhula'mo'mentiso so'no ⁴⁵ Jisasimo inomokomotofo Joupanta'anga sohwa Pita'nji pmentohofomaho sohwa nuhwonontifi pisopisaho mjalimiwentifi yomo imentohofomaho. ⁴⁶ Ole upa'nimentohofi a'amu kengoso hungkuno kengo kengo lontifi Anitumo hungkuno wopingo isamoyoka'nji ulimentohofomaho. ⁴⁷ Pita nuhwononto ulimento, Olo a'amu loso nakwo hopa Anituye Towahuno ma'nnyofoho. Olo a'amu loso mijo nokiyomase'eno eso tihwo lonehoho. Awonoho. ⁴⁸ Ose ulonto ulimento, A'amu somo Jisasimne'no fikiyomapmno. Ose imentohofoso Pitamo ulimentohofi, Sikuno nom'ne memjao-fihwoso'no nakwo'nji wohumano. Ose ulimentohofomaho.

A'amu Jelusalemmjo somne'no Pita kakoe hungkuno ho'nahumentisofoho.

11 Nom'ne *apousel* sohwanji a'amu Jutiya humamotofomaho so'nji ole upa'nimentohofi, A'amu kengoso hofiko Anituye hungkuno nupa'nontifi tifi iningkamentohofomaho. ² Pita Jelusalemne'no sahoningki a'amu Juta fehohnjo a'apaho sihu kolo'nyo yahino so'njo sohwa Pitamo yoka ulimentohofomaho. ³ Oso a'amu sohwa Pitamo ole ulimentohofi, Kiko a'amu a'apaho sihu makolo'nnyo sohwanji humanji wopayo nimahnno hwosoho. Oso wonyofoho.

⁴ Ose ulahoningkofi Pita yo'mayo imo'nimentiso so'no yoloho ulimentisofoho. ⁵ Ole ulimento, Ngko anga Joupa sopo nohumanji Anitumo jomo ulonji wojo hopa uhwonimentoheso, hwapife engo ahwomo mta'anga pmentisofoho. Oso hwapife tokwajo osofosofahu'nohino somo a'amu ahwomomjo sohwa nokemokoho'nowentifi ngko'njopo pmentohofomaho. ⁶ Nopahoningkofi hwapife ajwomo'mo uhwonimaleso yo'mayo tongo, homa, yihufo somo uhwonimentohofomaho. ⁷ Ose uhwonimentoheso ahwomo mta'ni mampaho ole ho'nimento, Pita filikaho. Oso tongo yo'mayoso nofonjasyohoji hmnyo. ⁸ Ose ho'ningkahoningki ulimento, Hwe Engofo, ngkilaho. Tongo manilongoso maniwo'ningkiyohe hwo'nyoho. ⁹ Ose ulahoningko mampaho apa'no ho'nimento, Yo'mayo Anitu wopingofoho limentiso so'no wonyofoho eso nolohotoho.

¹⁰ Ose ho'ningkahoningki oso hopa hufa'u sihune imo'ningkahoningki nihu'nahone ahwomomno simentisofoho. ¹¹ Nosontaningki hwe hufa'u sihune nje anga humayo sopo i'mofapmmentohofomaho. Hwe fihwo

Sisaliyanta'ango sohwo ngkiyepono hwe hufa'u sihune sohwo uhwatimentisofoho. ¹² Anituye Towahuno Wopingo ntimento, Oso hwanji fiwano. Huno pi'ningo engo syafisiyo'eno. Ose ntahoningki olo hwe aho hopi'nono fehohnjo anga'nohino sohwanji hofiko'nji Sisaliya'no umentihwonefoho. Nowentani Kouniliyosiye angomo humamentihwonefoho. ¹³ Kouniliyos nalimento, Hwe ahwomo mta'ango sohwo nje angomo nolohofonto ole ntimento, Kiko anggo, Joupa'no a'amu filihwajo. Hwe yofe hufa'u'njo Saimoun Pitamne'no filihwajo. ¹⁴ Oso hwe huhwo sohwo hungkuno waselono. Hungkuno hiso nupa'ningkohoji kiko jije a'amu so'nji Anituye honingkano ne wotipemantifeho. Ose nalimentisofoho. ¹⁵ Ngko Anituye hungkuno ulimentaningko Anituye Towahuno noponto uhula'mo'mentisofoho. Oso hiso nakune'no simo'mo pmmmentiso hopafoho. ¹⁶ Ose uhwononji Jisasiye hungkunomne'no ole syafihu'mentoho, Joun a'amumo mijo'nohino kiyoma'mentiso so'no hwangu Anituye Towahuno Wopingo wosehulo'a-fono. ¹⁷ Simo'mo nakwo Hwe Engo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono umentihwone sohonta kakoe Towahuno nejapmmmentiso hopaso oso a'amu kengo somo umentisofoho. Oso'no ngko Anitumo pijwuhumayoso pipilo. Awonoho, Ngko a'amu hwo'nyoho. Pita ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oso hungkuno hiso oso a'amu yoka'njo sohwanji nupa'nontifi oso yokaso noho'naofontifi Anitumo isamoyoka ulontifi ulimentohofi, Anitu a'amu kengo somo simeho uwolomokuwo'ningkiso hweho. Hofiko honingkano wonyo ho'naofikujo'manji oso a'amu somo Anitu songo ne'no humayo'ne uyimtonoho. Ose ulimentohofofoho.

A'amu Antiyouk humamotofoso Anituye syohoso kahopi imentohofofoho.

¹⁹ Sitifenimo fonjahumentohofoho sohonta a'amu Jisasimo iningkamotofoso somo a'amu Jisasimne'no nakwolaho limotofo sohwa wonyo umokumotofofoho. Wonyo umokuwo'ningkahoningkofi hiyaso humpo'mentohofofoho. Nohumpentifi a'amu fehohnjo Founisiya sopo i'mofopahoningkofi nom'neso hwaho we'e Saipilos sopo i'mofopahoningkofi nom'neso anggo Antiyouk sopo u'mofapontifi oso hopo sopo a'amu Juta'nohino somo Anituye hungkuno lutihwamentohofofoho. ²⁰ I oso'no a'amu fehohnjo Jisasimo iningkamotofoso hwaho we'e Saipilosnta'ango so'nji a'amu nom'ne anggo Sailininta'ango so'nji hofiko anggo Antiyouk sopo uhu'mokontifi a'amu kengo somo Jisasiye hungkuno lutihwamentohofofoho. A'amu Juta'maho. O'o, a'amu Ngkilik somo lutihwamentohofofoho. ²¹ Lutihwamentohofoho somo Anituye yokumpohn'nyo yano uyahoningki hwe moya'mi kengoso Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ²² Anituye a'amu ne Jerusalem humamotofoso oso hungkuno hiso'no nupa'nontifi Mponopasimo anggo Antiyoukine'no lihwatimentohofofoho. ²³ Mponopas i'mofawento uhwonimentisoso Anitu a'amu kengo somo wopingo umokumentisoso uhwononto kako simeho

wopingo umo'nimentisofoho. Oseso kako a'amu somo hungkuno yano ole uyimento, Sekwo Anituye hungkuno ininggo seyo'eno Kakoe hungkunomo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Kakoe huyo'mo fosyohumamno. Ose ulimentisofoho. ²⁴ Mponopas huhwo sohwo hwe wopingo hweho. Kakoe simeho'mo Anituye Towahuno toyo yamo'nnyo hweho. Kakoe simeho hi'ntnnono Anitune'no yokumpohn'nyo unyo hweho. Oso'no a'amu pi'ningo engo Anitumo iningkamotohofofoho. ²⁵ Osohonta Mponopas nolikafonto Tasosimne'no nowento Soulimne'no hafihafetipmmentisofoho. ²⁶ Notipemanto anggo Antiyoukimne'no womentisiyefoho. Osopo Antiyouk a'amu Jisas Kilaisimo iningkamotofoso so'nji nohumantifi hwe moyami pi'ningo engo somo Anituye hungkuno lutihwenta'ningki soswo anga'no uyakolo'mentisofoho. Antiyouk anggo hopo sopo a'amu Jisasimo iningkamotofoso somo yofe Kilais we'e'nwoho hnnoma'mentohofofoho.

²⁷ Hohosohonta a'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa Jerusalemnta'ango nuliko'mantifi Antiyoukimne'no umentohofofoho. ²⁸ Hwe fihwo Anituye hungkuno limojo sohwo kakoe yofe Akaposiyoho. Osohumo Anituye Towahuno hungkuno uyahoningki Akapos nolikafonto, ole ulimento, Hwangu hwaho hopi'nonohino lopo mijoho engo u'mofapmmon-teponoho. Hwangu sohonta hwe Kiloutiyos a'amu Loum somo mokosyohumamentiso sohonta oso mijoho engoso i'mofapmmentisofoho. ²⁹ Antiyouki'njo a'amuso oso hungkuno mijoho so'no nupa'nontifi a'amu Jutiya Jisasimo iningkamotofoso somo ufo'mane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho. Ose mtito'mentohofoso hnnimentohofi, Hwe hamniyoho engo'njoso engo uyife. Hwe hamniyoho we'e'njo sohwa we'e uyife. Ose hnnimentohofofoho. ³⁰ Oso hiso yontifi hofiko Mponopasi'nji Souli'nji hamniyohoso oso hwa'u uyohojiku'mo'mojiyofoho. Jerusalem a'amu Jisasimo iningkamotofoso sofe hwe engo sohwo uyimentisiyefoho.

Helout kako Jemisimo nofonjasyonto Pitamo impo'angomo intofahumentisofoho.

12 Hohosohonta hwe yofe engo'njo Helout sohwo a'amu Jisas Kilaisimo iningkawo'ningkohofoso somo wonyo umokumentisofoho. ² Hwe huhwo sohwo kakoe a'amu itokuso'njo sohwo uhwojahoningki hofiko Jouniye kola'wehwo Jemis oso hwi hosimno'nji fahumentohofofoho. ³ Fahumentohofoso'no a'amu Juta nuhwonontifi simeho wopingo umo'ningkahoningki Helout nuhwononto a'amu Jutafe simeho wopingo umo'nyo'ne Pitamo impo'angomo intofahumentisofoho. Hohosohonta a'amuso Sikuno Engo uhwonimotofofoho. Oso sikuno so'no ole limotofo. Sikuno hiso wopayo engo kamo'nnyoso ane nyo'nefoho limotofofoho. ⁴ Osohonta Pitamo aho kento impo'angomo intofasyonto hwe itokuso'njo mtitofosofofahu'nohino sohwo umentisofoho. Hofiko Pitamo uhwontohumayo'ne hwafoho. Oso mtitofoso an-

ga'nohino sohwa a'amu osofosofahu'nohino hwafoho. Helout huno ole unimento, Olo Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo † moi'wo imo'ningkuhwo'so'no ngko Pita sohomo hwe moya'mife timopo uhwatimo. Ose syafihu'mentisofoho. ⁵ Pita impo'angomo nohumentaningki a'amu Jisas Kilaisimo iningkawo'ningkohofoso Pitamne'no Anitumo jomo yokumpohn'nyo ufo'mayo'ne ulimentohofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo Pitamo impo'ango mta'ni isihutofoma'mentisofoho.

⁶ Oso Sikuno Engoso moi'wo umo'nimonte'no yahoningki Helout huno ole syafihu'mento, Mo'ningka ngko Pitamo hungkuno ulimo. Ose limentiso sohonta sikwo'miyo somo Pita a'amu itokuso'njo sohwa'u'njo ajwo'mo saho fosityowentaningki ahwomo nano hufa'u'nji into'mentohofoho. Hwe nom'ne itokuso'njo sohwa hoku'yopo a'amu impo'angomjo sohwo uhwontohumayo'ne'entifi loho'mentohofoho. ⁷ A'amu ahwomomjo sohwo noponto impo'angomo humentisofoho. Noswahoningki iyohohopa longkonimentisofoho. A'amu huhwo sohwo Pitafe hupepo hwaningo ufonjonto ulimento, Komo'no filikaho. Ose ulahoningki ahwomo nano hufa'uyoso Pitafe aho mta'ni isihutohmmokwajimentisofoho. ⁸ Oso a'amu huhwo sohwo ulimento, Jije ahuloho yohoji sifikwongofosyo fiyo. Ose ulahoningki Pita yahoningki ulimento, Jije manji'mofoyohoji tifi nningkape. ⁹ Ose ulahoningki Pita hwe sohomo tifi iningkowahoningki impo'angomo uliko'ma'mentisiyefoho. Oso hiso hwe ahwomomjo sohwo imentiso so'no Pita huno ito'no muyimmentisofoho. Wojo hopa honingkonimentisofoho. ¹⁰ Siko nowenji a'amu itokuso'njo simo'mjo sohwa impo'angomjo somo uhwontohumayo sohwa nohumentaningkofi uyakolofonji nom'ne a'amu itokuso'njo ayo sponjo sohwo uyakolofonji hoku'yo ahwomo yokino'nohinoso siki hwasampo'ningkahoningki mempo hohnta'ni swolikofawenji honingkanomo umentisiyefoho. Osohonta hwe ahwomomjo sohwo Pitamo komo'no uhwoti'ma'mentisofoho.

¹¹ Nuhwoti'mofahoningki Pita kako huno ito'no uyahoningki ole limento, Ngko huno niyohoho. Anitu kakoe a'amu ahwomo mta'ango uhwajiso sohwo Heloutiye aho mta'ni isihutofonimakwoho. A'amu Juta sohwanji Heloutijonji yo'mayo wonyoso wontohofantifi imalofoso ne mmo'ningkohoyohoho. ¹² Huno ose uyahoningki Joun Makiye kona'wohi Maliyafe angomno umentisofoho. Oso ango somo a'mu pi'ningo nuhu'mokontifi Anitumo jomo ulontaningkofi, ¹³ Pita hoku'yo mempo mongkihnta'ni hwaningo fonjahoningki a'mu syoho ulohofiyosi kakoe yofe Louta, hoku'yo uhwasampo'mo lonto pmentisofoho. ¹⁴ Pitafe mampaho upa'nonto ole limento, U, olo Pitafoho. Ose lonto kakoe simeho wopingo umo'nimentisofoho. Oso'no mihwasampo'mmentisofoho. O'o haloho'no mupa'nonto hano kunto'no swonto uli-

mento, Pita hoku'yopo lohofoho. Ntopohoho. ¹⁵ Ose ulahoningki ulimentohofi, Kiko ilo'nnyo kiyoho. Ose ulahoningkofi kako yokumpohn'nyo imo'nonto ulimento, Awonoho. Kako nehopi pohoho. Nihu'no nehopi selohono. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Kakoe huyo'mangofoho.

¹⁶ Ose lontaningkofi Pita hoku'yopo hwaningo ne'no fongku'mentisofoho. Hofiko hano hwasampo lohofontifi uhwonimentohofoso Pita nohumentaningki uhwonontifi yomo yomo imentohofoho. ¹⁷ Mampi'nyo wohumafento Pita kakoe aho ho'noma'mentisofoho. Mampi'nyo humahoningkofi Pita ulimento, Anitu impo'ango mta'ni isihutofonihwatiso hwo'nyoho. Oso'no ulonto ulimento, Sekwo Jemisi'nji nom'ne sohwanjimo olo hilo so'no ulimno. Ose ulonto mempo swaponto nom'ne ango kengopono umentisofoho.

¹⁸ Hwangku imingo'nji mofehi'nyo si'mofape so'nji a'amu itokuso'njo sohwa yomo yontifi ole hnnimento-hofi, Pita nti'mto. ¹⁹ Ose hningkahoningkofi Helout ulimento, Sekwo Pitamne'no hafihafe fitipmno. Ose ulahoningki wonyopi tipmentohofoho. Oso'no Helout nom'ne a'amu itokuso'njo sohwo ulimento, A'amu Pitamo ito'no momokosyohumayo'njo imalofosohwamo fonjahumno. Osohonta Helout hwaho Jutiya uliko'manto Sisaliya'no wento osopo humamentisofoho.

Helout poyo pe'nimentisofoho.

²⁰ Osopo nohumanto Helout a'amu Taiya'nji Saitoun ntnne'no yoka ulimentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwa huno ole syafihu'mentohofi, Helout nakumne'no simano hintotohino umnalokusoso nakwo kakoe hwa-ho mta'ango wopayo mpe pipi yanehwono. Ose syafisyontifi nuhu'mokontifi Helout kakoe hungkunoso pompengo wonamofono lontifi limentohofoho. Simo'mo hofiko Mpilasitosi'nji hungkuno ito'no melihwatimentohofoho. Mpilasitos huhwo sohwo kako Heloutiye ango engo somo mokosyohumayo hweho. Hofiko oso yokaso wope'nono lontifi jomo ulimentohofoho.

²¹ Oseso Helout a'amu so'nji nuhu'mokuhwasi hungkuno lane'ento sikuno ho'nahumentisofoho. Oso sikuno somo Helout a'amu mnokino engo'njo sohwafe hwapife wonyoangkafoso pa'nonto epohumayo wopingo engo sopo nohumanto hungkuno sawemo ulimentisofoho. ²² Ose lontaningki a'amu sohwa johu ulimentohofi, Olo hwe lohwo a'amu'maho. O'o Anitu pa'ningo hweho. ²³ Helout ose upa'nonto huno syafihu'mento, Ou Anitu pa'nyo hwo'nyoho. Oso kakoe huno hiso Anitu nuhwononto a'amu ahwomomjo sohwo Heloutiyepono uhwojahoningki Helout sohomo hwaningo fongku'mentisofoho. Nofonjahonjo sohonta pihnyo Heloutiye a'apaho nolongkwopmmokosyahoningki poyo pe'nimentono.

²⁴ Anituye hungkuno ango'meemo ho'ningkahoningki a'amu pi'ningo engoso Jisasimo iningkamentohofoho.

† Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

²⁵ Mponopasi'nji Souli'nji Jelusalemne'no hamniyoho motawenji osopo syoho moi'wo esojwaofonji Joun Mak'nji Antiyoukimne'no umentisiyefoho.

Hofiko Mponopasi'nji Souli'njimo Anituye syoho iku'mofone uhwatimentohofofoho.

13 A'amu Jisasimo iningkamotofo ango Antiyouk humamotofoso a'amu fehohnjo somo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamotofofoho. A'amu fehohnjoso a'amu nom'ne somo mesyolutihwamotofofoho. Hofikoe yofeso olenoho. Mponopas, Simeyoun hwe wonisa'nyo sohwo, Lusiyos ango Sailininta'ango sohwo, Manain osohwo hwe yofe engo'njo Helout Tetilak, sohwo'nji humamojo sohwo, Souli'njoho. ² A'amu Jisasimo iningkamotofofoho nuhu'mokontifi wopayo manyo'njo yontifi Anitumo jomo ulontankingofi Anituye Towahuno Wopingo ulimento, Sekwo Mponopasi'nji Souli'nji nom'ne syoho uyimale so'no uhwasopopmno. ³ Ose ulahoningki hofiko wopayo humaho ne'no humantifi Anitumo jomo ulontifi hwe sohwa'umo aho kisusyontifi sikimo uhwatimentohofofoho.

Hwaho Saipilos sopo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho.

⁴ Anituye Towahuno Wopingo hwe sohwa'umo uhwojahoningki siko Selusiya'no umentisiyefoho. Osopo siko yofayokinomo nokotosahoningki hwaho we'e Saipilosine'no motowako'mentisofoho. ⁵ Nomotowekahoningki oso hwe huhwo sohwa'u Salomis ango sopo i'mofawenji a'amu Jutafe tajo ango hopi'nonohinomo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho. Joun Mak siko'nji nohumantifi ufo'ma'mentisofoho.

⁶ Siko Salomis ango sopo uliko'manji emoyonji, hwaho we'e nongkihnta'ni ango nom'ne Pafous sopo ifawo'mentisiyefoho. Oso ango hopo sopo a'amu Jutafe hwo kakoe yofe Mpajisasyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako ki'nyo'nji peefo'nji hwaso'nji imojo hweho. Kako Anituye hungkuno hwasyo limojo hweho. ⁷ Mpajisas huhwo sohwo hwe yofe engo'njo Sesiya Poulos sohwo a'amufoho. Sesiya Poulos sohwo hwe huno wopingo'njo hweho. Kako Anituye hungkuno upa'nimo lonto Mponopasi'nji Souli'njine'no joho ulimentisofoho. ⁸ Mpajisas oso hiso'no nupa'nonto Mponopasi'nji Souli'njine'no ngkilaho lonto sotofo ulimentisofoho. Kako hwe yofe engo'njo sohomo ulimento, Anitumo simeho hi'ntnnono uyohotoho ulimentisofoho. Oso Mpajisas sohwo a'amu Ngkiliki'njoso yofe nom'ne ole mulimotofi Elimasiyoho. ⁹ Soul osohwo nom'ne yofe ole Pouliyoho, † ulimotofofoho. Mpajisasiye Hungkunomo Poul nupo'ningkahoningki Anituye Towahuno Wopingo kako Pouliye hunomo ufhotofa-

† Oso yofe Souliyeso Hipilu hungkuno mta'ango imo'nyofoho. Oso yofe Pouliyeso Ngkilik hungkuno mta'angofoho. A'amu fiso hofikoe huno ole, Soul sohwo Pouliyeso kakoe huno mta'angofoho syafihu'mentohofofoho. Hwapingosso kako Anituye hungkuno syoho a'amu Ngkilik ajwo so'mo yonto meehntimentisofoho.

honingki hwe hwaso sohomo simano upento hungkuno yokumpohn'nyo ulimento. ¹⁰ Kiko Seteniye hwomu hwasoho. Kiko yo'mayo honingkano wopingo sofe mango hwasoho. Hwasyo hungkuno so'nji honingkano wonyo so'nji yo'mayo hwahoponjo so'nji kiko hwapingo hwasoho. Kiko Anituye hungkuno wopingo yiwolo'mokonji hwasyo lutihwamotofofoho. Olo yahino loso moho'naofeso peho'neto. ¹¹ Kiko upa'nyo. Olohonta Anitu wonyo wakumokumontonoho. Kiko timpi'nyo imo'ningkohoji mofehi'nyoso muhwonhnehino. Hwangku apa'no nuhwonhnefoho. Ose ulahoningki Elimasiye timo komo'no timpi'nyo imo'nimentisofoho. Timpi'nyo imo'nonto kako a'amu honingkano utihwayo'ne hafihafe tipmentisofoho. ¹² Oso hiso'no hwe yofe engo'njo sohwo nuhwononto Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto Anituye hungkuno Poul lutihwamentiso so'no yomo imentisofoho.

Ango Antiyouk Pisitiya osopo syoho imentisiyefoho.

¹³ Poul hwe nom'ne kako'nji emmotofo sohwanji Pafous ango sopo nuliko'mahoningkofi yofayokino nutimanto hwaho nom'ne Pamifiliya sopo ango Peka sopo kuhwojamentisofoho. I oso'no Joun Mak a'amu somo uhwoti'mofonto Jelusalemne'no umentisofoho. ¹⁴ Hofiko ango Peka uliko'mantifi nosontifi ango Antiyouk hwaho Pisitiya sopo si'mo'mentohofofoho. Sikuno iyoho humayo somo hofiko a'amu Jutafe tajo ango somo noswontifi osopo humamentohofofoho. ¹⁵ Mousesiye honingkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwanjiye hungkuno so'nji atofo lontifi hwe engo tajo ango syoho'njo sohwa Poul kakoe a'amu ntnne'no lihwatimentohofofoho. Ole ulimentohofi, Nakwoe a'amu sohwaso, hungkuno yokumpohn'nyo nakwoe simehomo sosofitofonesyohumayo'ne hi'njo hwaso'manji noho filimno. ¹⁶ Ose ulahoningkofi Poul nolikafonto aho ho'noma lohofonto ulimento, Sekwo a'amu Isilael soku sekwo'nji a'amu kengo Anitumo jomo uliwo'ningkohofu soku sekwo upa'nimno.

¹⁷ Anitu a'amu Isilael hn'nwiye Anituyoho. Kako nakwoe ajuyohwasamo uhwasopo'mentisofoho. Hofiko hwaho Ijip osopo kihn'nawo'nnyo hwafoho. I oso'no osopo nohumentaningkofi Anitu wopingo ulohofahoningki a'amu pi'ningo engo imo'nimentohofofoho. Hwangku Anitu kakoe yokumpohn'nyo engo'nji a'amu homo somo hwaho Ijip mta'ni ipemotawento hwaho nom'nepo uhwojamentisofoho. ¹⁸ Hwaho a'amu anepo emoyontifi yo'mayo wonyoso yahoningkofi Anitu nuhwononto simeho tango umentisofoho. Osopo emoyontaningkofi soswo *fouti* (40) uyokolofahoningki, ¹⁹ a'amu temtifo kengo kengo aho fehohn-ta'ni hopi'nono nom'ne aho mta'ni hufa'u oso a'amu somo Anitu wae yaofonto hofikoe hwaho a'amu Isilael somo uyimentisofoho. Oso hwaho yofe Kenaniyoho. ²⁰ Hwaho hiso uyonto osopo a'amu hungkuno ito'no mihwajiyo'ne uhwasopo'mentisofoho. A'amu hungkuno ito'no mihwajiyo sohwa a'amu Isilael somo

umokosyohumentaningkofi soswo *foua hantilet fifiti* (450) uyakolo'mentisofoho. Uyokolofahoningki a'amu Anituye hungkuno lutihwamojo sohwo Samuel imo'ni-mentisofoho.

²¹ Samuel nohumentaningki a'amu Isilaeliso Anitu-mo hwe yofe engo'njo sohune'no jomo ulimentohofoho. Ose ulahoningkofi Anitu kako Kisiye hwomu Soul sohomo uhwasopo'mentisofoho. Kakoe temtifo Mpenyaminyoho. Soul yofe engo'njo a'amumo mokosyohumentaningki soswo *fouti* (40) uyakolo'mentisofoho. ²² Uyokolofahoningki hwe huhwo sohomo Anitu wae yaofonto, nom'ne hwe songo Ntefitimo uhwasopo'mentisofoho. Osohune'no Anitu ole ulimento, Olo hwe lohwo Ntefit Jesiye hwomu sohume'no nje simeho nimo'ningkohoho. Yo'mayo ngko imesomo Ntefit wonningka'mte hweho. ²³ Ntefitiye imu sohwo Jisasiyoho. Jisas huhwo sohwo a'amu Isilaelife wonyo engo tango Jisasimo kotasimentisofoho. Oso hiso'no hohonta Anitu Ntefitimo ulimentisoso olohonta ne imo'nalofoho.

²⁴ Jisas mape sohonta Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo a'amu Isilaeli somo lutihwamento, Sekwoe honingkano wonyo pi'ningo engoso foho'naopmno. Anitumo simeho yiwolo'mokukuji tifi finingkamno. ²⁵ Joun nje syoho moi'wo umono'nono lonto a'amu somo ulimento, Sekwo ngkine'no huno pipi seyalofoho. Sekwo hwe fihune'no hontohumalofoso ngko'maho. I oso'no we'eneponone hweho. Ngko hwe wopingo hwo'ni kalohi oso hwe huhwo sohwe sifikwongo fosyo isihuto'mne'maho. Hwapingoso kakoe yofe yokintahoponoho. Ngko a'amu hwahoponjo hwo'nyoho.

²⁶ Nje a'amufu. Apilohamiye temtifo so'nunonji a'amu temtifo kengoso Anitumo jomo uliwo'ningkohofoku, oso hungkuno hwe fihwo nakwoe wonyo so'no tango kotasone so'no nakune'no Anitu lihwati-mentisofoho. ²⁷ Oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. A'amu Jerusalem humamotofo so'nji hofikoe hwe engo sohwanji olo hwe sohume'no huno ito'no muyofoho. Sikuno iyoho humayo homo homo Anituye hungkuno limotofo sohwafe hungkuno atofo lontifi haloho maposo'njo imentohofofoho. Anituye hungkuno limotofo sohwa ole mti'mokumentohofi, Oso hwe huhwo sohomo yo'mayo wonyo ulohopitnnefoho. Ose mti'mokumentohofofoho. Oso wonyo hiso hofiko ulohomentohofofoho. ²⁸ Hofiko Jisasiye honingkanono wonyo so'no huno ko tipentifi a'amuso Pailotimo ulimentohofi, Fonjinto'ofahumno. ²⁹ Anituye hungkuno limotofo sohwa yo'mayo Jisasimo wonyo ulohopitnne so'no mti'mokumentohofoso olo a'amu huhwo sohwa wonyo hiso yontifi iyo hwojiyafiku'nyo mta'ni motapontifi sokimo'mo ho'nahumentohofofoho. ³⁰ I oso'no Anitu apa'no songo ulika'mentisofoho. ³¹ A'amu Ngkalilinta'angoso Jisasi'nji Jerusalemno umentohofoso hohohonta sikuno pi'ningo engo Jisasimo uhwonimentohofofoho. Olohonta oso hwe huhwo sohwa hofiko a'amu Isilaeli somo Jisasiye hungkunoso lutihwalokwofo.

³² Oso'no olohonta Mponopasi'nji ngko'nji Anituye hungkuno woselontayo'no pihwayo. Anitu neyak-wosamo hungkuno nto ulimentisofoho. ³³ Olo hungkunoso olohonta ne imo'nimasofoho. Hungkuno hiso ole, Anitu Jisasimo songo ulika'mentisofoho. Oso hiso'no Ta'njo Iyoswo 2 somo ole mti'mokumento, Kiko nje hwomu hwasoho.

Olo sikuno lomo nje yokumpohn'nyo kijapm'mo a'amu hopi'nono yofe wakuhwopife, ngko hningkwo hwo'nyoho.

Ose mti'mokumentisofoho. ³⁴ Nom'nepo Anitu kako Jisasimo songo likafo'ne apa'no poyo mape'nyo'ne so'no Jisasimne'no ose ulimento,

Yo'mayo wopingoso ulohomne'no Ntefitimo uyimentoheso wokijapmmonne'no yohono. ³⁵ Anitu nom'ne Ta'njo Iyoswo somo ulimento,

Kiko jije Hwe Wopingo Syoho Kilohofiyo sohomo ito'no esyohumusoso kako nope'ningkuhwosi pisakinomowaneho.

Ose ulimentisofoho. ³⁶ Nakwo Ntefitimne'no huno moi'wonoho. Kako nohumanto Anituye hungkunomotifi iningkamojo hweho. Kako poyo pe'ningkahoningki kakoe pijafoso ajuyohwasanjopo ijopijisyosyahoningkofi osopo pisakino wa'mentisofoho. ³⁷ I oso'no hwe nom'ne sohomo Anitu ulika'mentisohwo pisakino mawasofoho. ³⁸ Nje a'amu soku oso'no sekwo huno ito'no waseyono. Nakwo olo so'no hungkuno woselantane'no yihwono. Olo hwe huhwo lohwo kako sekwoe wonyo wae weesemo'mto pmentiso hweho.

³⁹ Mousesiye honingkanono hungkuno sekwoe wonyo wae yaofoso hopa'maho. O'o, oso hungkuno hiso a'amumo wopingo mmokiyofoho. I oso'no oso hwe huhwo sohwa Jisas kakoe hungkunomotifi iningafijoso sekwoe wonyo wae yasemofihwosi a'amu wopingo wasemokumontono. ⁴⁰ I oso'no sekwo huno ito'no fisafihupmno. Hohonta Anituye hungkuno limotofo sohwafe hungkuno mti'mokumentohofoso sekumne'no ne imo'nonoho. ⁴¹ Hungkuno ole, Sekwo yo'mayo uhwonwo'nontifi yo'mayo ne'njo so'no nakwolaho lalokwofo.

Sekwo oso'no huno syafihupifijoso poyo wope'nantifeho.

Sekwo nohumentaningkuji ngko yo'mayo wopingo yalokwe so'no a'amu losetihwafijoso sekwo haloho mupa'nifitnnehofo.

Hungkunomono simeho hi'ntnnono muyifitnnehofo.

Oso hungkunoso Poul ulimentisofoho.

⁴² Ose ulonto Pouli'nji Mponopasi'nji ango uhu'mokiyo somo woswopaho lonji yontaningki ulimentohofi, Nom'ne sikuno iyoho humayo somo olo hungkuno hiloso apa'no fonalinyo. ⁴³ A'amu ango uhu'mokiyo somta'ni nohotoswopahoningkofi a'amu Juta fehohnjo so'nji a'amu kengoso Jutafe honingkanomono iningkamotofoto so'nji Pouli'nji Mponopasi'nji womentohofofoho. Siko a'amu homo somo ulimentisiyo, Sekwo Anituye hungkunomotifi finingkamno. Kako wopingo semokosyohumane so'no simeho ne'njo uyimno.

⁴⁴ Oso nom'ne sikuno iyoho humayo somo a'amu pi'ningo engo angu uhu'mokiyo somo Anituye hungkuno upo'nano lontifi uhu'mokumentohofofoho. ⁴⁵ Ose uhu'mokahoningkofi a'amu Jutaso a'amu pi'ningo somo uhwonontifi hintotohino umningkahoningki Pouli'nji Mponopasi'ntnne'no nakwolaho lontifi sitofo ulontifi sikoe hungkunomo hwotoho hmentohofofoho. ⁴⁶ Ose ko yahoningkofi siko iyoho munnimentisofoho. Siko ulimentisiyo, Sekwo a'amu Juta soku Anituye hungkuno simo'mo selimalohwoyo. Oso hiso sekwo nupa'nontifi hohujo ikinjao'malofofoho. Hohujo ikinjao'malofo kalohi songo ne'no mohumafitnnehoho. Sekwoe syohofoho. Upa'nimno. Olo hilo so'no nekwo a'amu kengo somo Anituye hungkuno wolutihwantayo.

⁴⁷ Anitu ole nalimento, Ngko a'amu kengo sofe pomponaho pa'nyo sehwasopehono. Sekwo hwaho yawojo'meemo nje honingkano utihwamno.

Ngkimo ni'mayo'nefoho.

⁴⁸ Ose ulahoningki a'amu kengoso nupa'nontifi Anituye hungkuno so'no simeho wopingo umonimentisofoho. Anitu hohonta oso a'amu songo ne'no humayo'ne uhwasopo'mentisoso oso sikuno somo Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho.

⁴⁹ Oseso Anituye hungkuno angom'eemo ho'nimentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso Pouli'nji Mponopasi'njimo sitofo ulontifi hwe yofe engo'njo sohwanji moya'mi hamniyoho'njo Jutajafe tajo angu somo syuwoningkohoho so'njimo ulikofahoningkofi hofiko sitofo nupa'nontifi Pouli'nji Mponopasi'njimo wonyo uloho'mentohofofoho. ⁵¹ Pouli'nji Mponopasi'nji siko sifemjo hwaho wae yao'mentisiyoso a'amufe honingkano wonyo utihwayo'nefoho. Wayo yaofonji ulimentisiyo, Olo wonyo elohofohofoso Anitu uhwoningkohoho. Ose ulonji oso angu sopo nuliko'manji Aikouniyamne'no womentisiyefoho. ⁵² Anituye a'amu ne Antiyok humamotofoso simeho wopingo umoningkahoningkofi Anituye Towahuno'nji humamentohofofoho.

Angu Aikouniyam sopo syoho imentisiyefoho.

14 Oseso siko Antiyok imentisiyo hopa Aikouniyam angu sopo imentisiyefoho. Pouli'nji Mponopasi'nji siko Jutafe tajo angu uhu'mokiyo sopo Anituye hungkuno lutihwahoningki a'amu Juta fehohnjo a'amu kengo so'nji Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. ² I oso'no a'amu Juta fehohnjo simeho hi'ntnnono muyo'njoso hofiko Pouli'nji Mponopasi'njimo sitofo ulontifi a'amu kengo somo ulikofahoningkofi hofiko sikimo wonyo uloho'mentohofofoho. ³ Pouli'nji Mponopasi'nji siko Aikouniyam angu sopo ne'no nohumanji Anituye hungkuno yokumpohn'nyo lutihwamentisiyefoho. Siko iyoho munnimentisofoho. Anitu sikimo sosofitofosyohumentaningki siko yo'mayo kengo wonyoangkafo itihwamentisiyefoho. ⁴ Oso angu hopo sopo a'amu fehohnjo

Apousel Pouli'nji Mponopas sohwa'u'njimo simeho afa iningkahoningkofi nom'ne a'amuso nakwolaho limentohofofoho. Oso'no hofiko husilo'mentohofofoho. ⁵ A'amu Juta fehohnjo hofikoe hwe engu sohwa'ntnne'no a'amu kengo fehohnjo so'nji uhu'mokontifi hnnimentohofi, Nakwo Pouli'nji Mponopasi'njimo sojo wofonjasyano lontifi imentohofofoho. ⁶ Siko oso hiso'no nupa'nonji hwaho Likouniyamno hiyaso umentisiyefoho. Osopo angu hufa'u ole, Lisitila'nji Ntepe'njoho. ⁷ Osopo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho.

Pouli'nji Mponopasi'nji siko angu Lisitila sopo syoho imentisiyefoho.

⁸ Oso Lisitila angu hopo sopo hwe fihwo sife wonyo'njo sohwo humunyoponoho. Kona'wohi aswo mta'ni ose'nohini ma'mentisofoho. Kako hano memayo'njo hweho. ⁹ Oso hwe huhwo sohwo Pouliye hungkuno nupa'nonto simeho hi'ntnnono uyimentisofoho. Oso'no Poul uhwonimentisoso kako sife wopingo umokiyo'ne syofisyahoningki uhwonimentisofoho. ¹⁰ Poul hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Kiko nolikafohoji jje sife'nji filikofohumaho. Ose ulahoningki kako komo'no solikofapi lohofonto hano emmentisofoho.

¹¹ Oso Poul imentisoso hwe moya'mi nuhwonontifi hofikoe hungkuno mohm'no limentohofi, Anitu pi'ningo humalofo. Hufa'u hwa'u a'amu imo'nonji nakuyepono pisiyo hwaswoho. ¹² Ose lontifi hofikoe anitu sohwa'uye yofe Mponopasi'nji Pouli'njimo mulimentohofi, Mponopas Susiyoho. Poul hungkuno liwo'ningkiso sohwo Hemesiyoho. Ose mulimentohofofoho. ¹³ Oso anitu Sus kakoe angu kakoe yofe ho'nomayo'ne yolohopo molinyofoho. Susiye angu mokosyohumayo sohwo ahwomo yahu'nji wokoso'nji kusomno motasimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo'nji a'amu hopi'nonohino so'nji yahu'nji wokoso'nji Pouli'nji Mponopasi'njimo uyantifi imentohofofoho.

¹⁴ Oso hiso'no Pouli'nji Mponopasi'nji nupa'nonji yahino hiso nekwalaho lonji sikoe nem'no manji'mofosisimpom'mentisiyefoho. Siko hano hwe moya'mi'njopono nowenji ajwopo nta'ni joho ulimentisiyefoho. ¹⁵ Ole ulimentisi, Oso sekwo a'amu soku peho'no yalokwofo. Nekwo a'amu hwoya'yoho. Sekwo hopa hwoya'yoho. Nekwo Anitu ne sohwoe hungkuno selalokuhwoyo. Sekwoe yo'mayo hwasyoso ho'naofone'no selalokuhwoyo. Noho'naofikuji Anitu songo ne'no humayo'ne sohomo finingkamno. Kako ahwomoni'ni hwaho'nji ayo'nji yo'mayo songo humayoso mti'mokumentiso sohune'no selalokuhwoyo. ¹⁶ Anitu hohonta a'amu hofikoe yahino wonyo imotofo so'no uhwontohumamentisofoho. ¹⁷ I oso'no Anitu kako yo'mayo wopingo utihwa'nyopo nejapiwo'ningkiso hweho. Anitu kako ahwomomo humanto ifoyo nejaponteso nakwoe yo'mayo nonyo wosopayo wopingo i'mofopalofoho. Wopayo nejaponteso nakwoe simeho wopingo nemo'nalofoho.

¹⁸ Ose ko ulahoningki hofiko Pouli'nji Mponopasi'nji yahu uyantifi yahoningkofi nekwolaho uliwo'nimen-tisiyefoho.

Poulimo sojo fongku'mentohofofoho.

¹⁹ A'amu Juta fehohnjo hwaho Pisitiya anga Antiyouknta'ango so'nji nom'ne a'amu Aikouniyam mta'ango so'nji Poul sohumne'no nakwolaho lontifi nopontifi a'amu nom'ne so'nji nuhu'mokinontifi Poulimo sojo'nji fongku'mentohofofoho. Nofonjontifi poyofoho lontifi mempo hohnta'ni mehusimpee'mentohofofoho. ²⁰ I oso'no a'amu Jisasimo iningkamotofo sohwa Poulimo ho'nahumentohofoho sopo uhu'mokahoningkofi Poul apa'no songo lika'mentisofoho. Nolikafonto angkuh-wafo engo spono asomo umentisofoho. Mo'ningka Pouli'nji Mponopasi'nji anga Ntepe spono umen-tisiyefoho.

²¹ Pouli'nji Mponopasi'nji anga Ntepe i'mofawenji Anituye hungkuno lutihwahoningki a'amu pi'ningo engo nupa'nontifi tifi iningkomotofofoho. Oso syoho hiso yonji siko nowenji Lisitila'nji Aikouniyam'nji hwa-ho Pisitiya anga Antiyouk osopono asomo umentisiyefoho. ²² A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono umotofo somo siko yokumpohn'nyo sosofito lohofonji ulimentisi, Sekwo Anituye hungkuno yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Olo hwaho lopo nohumehwasi yo'mayo tango'njo wohumantonoho. Oso'no hwangku sohonta Anituye anga wopingo kakoe yokumpohn'nyo mokosyhumaso sopo wohumentihwantanoho. Ose lutihwamentisiyefoho. ²³ Ango ho'mo so'mo a'amu Jisasimo simeho umotofo spono Pouli'nji Mponopasi'nji a'amu anga'no anga'no uhwasopo'-mentisiyefoho. A'amu Jisas Kilaisimo umotofo somo umokosyohumayo'ne hwafoho. Siko wosopayo huma-ho humantifi Anitumo a'amu somne'no jomo ulimentisiyo, Mpohwo a'amu kikine'no simeho hi'ntnnono kijopalokwofoso olo a'amu lomo kiko umokosyohuma-ho. Ose ulimentisiyefoho.

Pouli'nji Mponopasi'nji siko hwaho Siliya anga Antiyouk asomo umentisiyefoho.

²⁴ Osoponta'ango siko hwaho Pisitiya emoyonji anga Pamifiliya i'mofapmmentisiyefoho. ²⁵ Siko nowenji anga Peka sopo Anituye hungkuno lutihwanji anga Ataliya'no umentisiyefoho. ²⁶ Osoponta'ango yofayokinomo nokotosahoningki Antiyoukimne'no wekapmmentisiyefoho. Hohonta oso anga Antiyouk ho'mo so'mo a'amu Jisasimne'no hitoho ulo'mojoso Pouli'nji Mponopasi'nji Anituye syohomne'no uhwojahoningkofi siko oso syoho hiso moi'wo yonji asomo pmmentisiyefoho. ²⁷ Siko Antiyouk asomo i'mofopahoningki a'amu hopi'nono uhu'mokahoningkofi siko yo'mayo yo'mayo Anitu imentiso so'no lutihwamentisiyefoho. Siko ole ulimentisiyo, Anitu a'amu kengo somne'no honingkano hwsompeehoningki hofiko simeho hi'ntnnono umalofofoho. ²⁸ Ose ulonji osopo humamojijefoho.

Ango Jelusalem uhu'mokumentohofofoho.

15 Hwe fihwa hwaho Jutiyanta'ango sohwa Antiyoukimne'no pmmentohofofoho. Osopo a'amu Jisasimo iningkamotofo somo hungkuno ole lutihwamentohofi, Sekwo Mousesiye honingkano hungkuno a'apaho sihu kolo'nyo so'no tifi miningkayo'manji Anitu kako mosetimanefoho. Ose lutihwamentohofoho. ² Oso hungkuno hiso Pouli'nji Mponopasi'nji nupa'nonji a'amu Jutiya nta'ango so'nji yoka ikujoho hopa hnnimentohofofoho. Oso'no a'amuso ole ulimentohofi, Pouli'nji Mponopasi'nji nom'ne a'amu Antiyouknta'ango so'nji Jelusalemmne'no fisimno. Osopo *apousel* nom'ne sohwanji hwe engo sohwanji olo hungkuno hilo so'no ito'no womihwojantifeho. ³ Ose lontifi uhwatimentohofofoho. Nowentifi hwaho Founisiya'nji Someliya'nji osopono nohumantifi oso anga sponjo a'amu somo ulimentohofi, A'amu kengo sohwa Anitumo hofikoe simeho uyalokwofo. Ose ulahoningkofi hofikoe simeho wopingo umo'nimentisofoho. ⁴ Jelusalem i'mofopahoningkofi osopo a'amu *apousel* sohwanji hwe engo sohwanji isamoyoka ulahoningkofi Antiyouknta'angoso yo'mayo Anitu imentiso so'no ulimentohofofoho. ⁵ A'amu Falisi fehohnjo Jisasimo iningkamotofo sohwa nolikafontifi ulimentohofi, A'amu kengoso Jisasimo iningkowalokwofoso hofikoe a'apaho sihu wakolo'nife. Ole ulimno, Sekwo Mousesiye honingkano hungkunomo tifi finingkamno. Ose ulimentohofofoho. ⁶ A'amu *apousel* sohwanji hwe engo sohwanji oso hungkuno hilo so'no ito'no meliwejiyo'ne uhu'mokumentohofofoho. ⁷ Oso hungkuno so'no ne'no lontifi lontifi Pita nolikafonto ulimento, Nje a'amufo, sekwo huno moi'wonoho. Hohonta Jisas kakoe syohoso nakumo nejapmmentisofoho. Osohonta a'amu kengo somo Anituye hungkuno lutihwayo'ne nihwasopo'-mentiso hwo'nyoho. Oso'no hofiko nupa'ningkuji simeho hi'ntnnono uyantifeho. ⁸ Anitu kako a'amufe simehomo huno uyiwo'ningkiso hweho. A'amu kengo somo Anitu kako hofikine'no simeho wopingo umo'ningkahoningki kakoe Towahuno Wopingo nakumo nejapmmentiso hopa uyiwo'ningkiso hweho. ⁹ Anitu nakumo a'amu kengo so'njimo yahino afa nelohofalofoho. Hofiko simeho hi'ntnnono Anitumo uyahoningkofi oseso Anitu kako hofikoe wonyo wae yafalofoho. ¹⁰ Sekwo Anituye simehomo tango peho'no umokalokwofo. Mousesiye honingkano hungkuno tango engo'njofoho. Oso tango hiso ajuyohwasanji nakwo'nji ito'no miyo'njo imotohwonefoho. Oso'no olo a'amu kengo somo oso tango hiso peho'no uyan-tife'no yalokwofo. ¹¹ O'o, Jisas kako nakumne'no hitoho ulofahoningki nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentisofoho. Oso hiso'no nakwo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no kako wonetima'mtonoho. Oso'nohinofoho. A'amu kengoso hungkuno homo somo iningkafijo so'no Anitu utima'mtonoho.

¹² Ose ulahoningki a'amuso nupa'nontifi mampi'nyo humentaningkofi Pouli'nji Mponopasi'nji ulimentisi, Siko a'amu kengo so'nji nohumanji yo'mayo kengo wonyoangkafoso Anitu itihwamentiso so'no lutihwamentisiyefoho.

¹³ Moi'wo lahoningki Jemis ulimento, U, nje a'amuyo, nje hungkuno upa'nimno. ¹⁴ Saimoun Pita ole nalohi, simo'mo a'amu kengoso Anituye a'amu ne mmo'nyo'njo imotofofoho. Olohonta Anitu hofikine'no honingkano imo'mentiso so'no hofiko kakimo iningkowalokwofo. Oso'no hofiko kakoe a'amu ne imo'nimalofofoho. ¹⁵ A'amu hohonta Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwa olo hilo so'no mti'mokumentohofoso ole, Anitu limento,

¹⁶ Hwangku ngko nopmne hwo'nyoho. Ntefitiye temtitofoso ango hopa piwahu'mentohofofoho.

Ngko wopingo imoku'mo ango songo hopa apa'no molimnefoho.

¹⁷ Osohonta a'amu kengoso ngkine'no tipifitnefoho. Oso a'amu kengo uhwsopomentoheso nje a'amu nefoho.

¹⁸ Oso hungkuno hohonta Anitu limentisoso ne'no lalofoho.

¹⁹ Oso hungkunoso Jemis nulonto nom'ne hungkuno ulimento, Nje huno ole syofisyalokweno. A'amu kengoso Jisasimne'no huno uyahoningki simeho uyalokwofo somo syoho tango'njo uhwaloho. ²⁰ O'o, nakwo hofikine'no iyoswo ifalifaliyo ole womti'mokano. A'amu hofiko hwasyo anitu somo yihufo uyifijoso sekwo noningkutoho. Sekwo a'mohufo ikutoho. Sekwo tongo honiyo hi'njoso noningkutoho. Ti'wangomo jilipopijoso noningkutoho. ²¹ Hohonta Mousesiye, honingkano hungkuno a'amu Jutafe ango uhu'mokiyo sopo sikuno iyoho humayo homo somo lutihwamotofo somta'angoso olohonta ose'nohini ne'no weho. Jemis ose ulimentisofoho.

A'amu temtitofo kengo Jisasimo iningkowawo'ningkohofosomme'no iyoswo mti'mokumentohofofoho.

²² A'amu *apousel* sohwanji hwe engo sohwanji a'amu Jisasimo iningkowawo'ningkohofosomme'no hungkuno ole mtito'mentohofi, Nakwo Pouli'nji Mponopasi'ntnne'no hwe nom'ne sohwanji Antiyoukimne'no uhwojano. Ose mtitofontifi hofiko hwe nom'ne hufa'u Jutasi'nji Sailasi'njimo uhwsopomentohofofoho. Oso hwe Jutas sohwo kakoe yofe nom'ne Mpasopasiyoho. Oso hwe sohwa'umne'no a'amu hopi'nono ole limotofofoho. Hwe wopingo hwa'uyoho.

²³ Iyoswo mti'mokontifi hofiko'nji uyohotimentohofofoho. Iyoswo hiloso ole, Nakwo *apousel* sohwanji nononji hwe engo sohwanji a'amu Jisasimo iningkowawo'ningkohofosomme'ntnne sekwo'ne iyoswo mti'mokalokuhwono:

Sekwo a'amu kengo soku Antiyouk, Siliya, Silisiya sokune'no nakwo nakwoe a'amuyo selalokuhwono. ²⁴ Ole upa'nimalohwono, a'amu fehohnjo oloponta'ango sohwa hungkuno tango'njo selimalofofoho.

Hungkuno hiso'no sekwo nupa'nontifi huno pi'ningo engo syofisyalokwofo. Upa'nimno. Oso hungkuno hiso'no nakwo masejofoho. O'o hofikoe huno mta'ningo'nohinofoho. ²⁵ Oso'no nakwo nuhu'mokontani hungkuno ole mtito'malohwono. Hwe engo hufa'u hwa'umo uhwsopentani, siko Pouli'nji Mponopasi'nji sekuye pone'no uhwojalokuhwono. Nakwo Pouli'nji Mponopasi'ntnne'no simeho afa wopingo uyiwo'ningkuhwonefoho. ²⁶ Siko Jisasiye hungkuno ango'meemo lutihwanji iyoho munyofoho. Anitumne'no poyo pe'nyo so'no iyoho munyofoho. ²⁷ Nakwo Jutasi'nji Sailasi'ntnne'no uhwojalokuhwono. Siko olo hungkuno iyoswo lomjoso woselanjiyoho. ²⁸ Anituye Towahuno nakwo'nji olo hilo so'no simeho afa inalokuhwono. Honingkano tango'njo mosejopalokuyihwono. O'o, olomnohini tifi finingkamno. ²⁹ A'amu hwasyo Anitumne'no yahu yihufo peefo'ne uyifijoso sekwo noningkutoho. Sekwo tongo honiyo noningkutoho. Ti'wangomo jilipopijoso noningkutoho. Sekwo a'mohufo ikutoho. Olo wonyo hiloso sekwo miyo'njo ifijo'manji wopingo wohumantifeho. Osohopeho.

³⁰ Oso iyoswo mti'mokontifi a'amu sohwo uhwatimentohofofoho. Antiyouk ango sopo i'mofapontifi a'amu Jisasimo simeho umotofoso uhu'mokahoningkofi oso iyoswo umentohofofoho. ³¹ A'amu hiso iyoswo hiloso atofolontifi, olo hungkuno hilo so'no simeho wopingo umo'nimentisofoho. ³² Jutasi'nji Sailasi'nji Anituye hungkuno limojiyo sohwa'u hungkuno ne'no ulonji yokumpohn'nyo usofito'mentisiyefoho. ³³ Osopo ne'no humamentisiyefoho. Tifi sohonta uhwatimentohofosomme'no asomo uhwatimentohofofoho. ³⁴ [I oso'no Sailasi'ntnne'no wohumamomolonto humamentisofoho.] ³⁵ Oseso Pouli'nji Mponopasi'nji ango Antiyouk sopo ne'no humanji a'amu nom'ne so'nji Anituye hungkuno lutihwamentohofofoho.

Pouli'nji Mponopasi'nji siko mtampo'mentisiyefoho.

³⁶ Hwangku sohonta Poul Mponopasimo ulimento, Oso ango ho'mo so'mo Anituye hungkuno lutihwamentihwoyo sopo osomno wehwaho. Hofiko wopingo ko humalofoho. ³⁷ Uhwonowaho. Ose ulahoningki Mpanopasi'ntnne'no hwe nom'ne sohwanji Antiyoukimne'no uhwojano. Ose mtitofontifi hofiko hwe nom'ne hufa'u Jutasi'nji Sailasi'njimo uhwsopomentohofofoho. Oso hwe Jutas sohwo kakoe yofe nom'ne Mpasopasiyoho. Oso hwe sohwa'umne'no a'amu hopi'nono ole limotofofoho. Hwe wopingo hwa'uyoho. ³⁸ Ose ulahoningki Poul ulimento, Hohonta Joun Mak nekwo'nji nowentani ango Pamifiliya osopo nta'ni eliko'manto asomo umentisofoho. Nekwo'nji syoho moi'wo miyo'njo imentiso hweho. Oseso nekwo'nji mowanehwono. ³⁹ Oso'no Pouli'nji Mponopasi'nji siko yoka hnononji mtampo'mentisiyefoho. Siko nomtampenji Mponopasi'nji Mak'nji siko yofayokino nomanji hwaho we'e Saipilos sopo ne'no womentisiyefoho. ⁴⁰ Poul Sailasimo utimanto siko kengopo nowahoningki a'amu Jisasimo iningkowawo'ningkohofosomme'ntnne'no ulimentohofi, Anitu siko'nji wesoso wosefo'ma'mtonoho. ⁴¹ Ose ulahoningkofi siko nowenji hwaho Siliya'nji Silisiya sopo nowenji a'amu Jisasimo iningkowawo'ningkohofosomme'ntnne'no sosofofosoyohumamentisiyefoho.

Timouti kako Pouli'nji Sailasi'nji umentohofofoho.

16 Poul ango Ntepe'nji Lisitila'nji sopone'no umentisofoho. Ango Lisitila sopo hwe fihwo Jisasimo iningkawowo'ningkiso sohwo humunyoponoho. Kakoe yofe Timoutiyoho. Timoutiye kona'wohisi Juta apefoho. A'musi Jisasimo iningkawowo'ningkisiyoho. Timoutiye kaningkwohwo a'amu Ngkilik nta'ango hweho. ² A'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofho Lisitilanta'ango so'nji Aikouniyam mta'ango so'nji hofiko Timoutimne'no ole ulimentohofi, Hwe wopingo hweho. ³ Poul ole syafihu'mento, Ngko Timouti'nji wehwantae hwo'nyoho. Ose syafisyonto kako a'amu Jutafe yahino a'apaho sihu kolo'nyoso Timoutimo uloho'mentisofoho. Hwapingoso ole, A'amu Jutaso ango hopo sopo humamotofoso hofiko huno moi'wonoho. Timoutiye kaningkwohwo a'amu Juta hwo'maho. O'o Ngkiliknta'ango hweho. Oso'no kakoe hwomufe a'apaho sihu makolofe'njo imentohofofoho. ⁴ Ango ho'mo so'meemo Pouliyo Timoutiyo Sailasiyo hofiko nowentifi oso hungkuno a'amu *apousel* sohwanji hwe engo Jelusalem mta'ango sohwanji mtito'mentohofi so'no lutihwamentohofofoho. Ole ulimentohofi, Olo hungkuno hiloso tifi finingkamno. ⁵ Oseso a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofofe simeho hi'ntnnonoso yokumpohn'nyo engo imo'nimentisofoho. A'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofoso pi'nningo engo imo'nimentohofofoho.

Poul ango Tilouas sopo wojo hopa uhwonimentisofoho.

⁶ Nowentifi hwaho Filijiya'nji Ngkolesiya sopo emoyontaningkofi Anituye Towahuno ulimento, Sekwo hwaho Esiya sopo Anituye hungkuno nolutihwafikutoho. ⁷ Hofiko Misiya hwaho momingo sopo nowentifi Mpitiniya hwaho sopo wohwano lontifi ko imentohofoso, Jisasiye Towahuno hano pitofahumentisofoho. ⁸ Oso'no hofiko Misiya uhwontawentifi Tilouas ango sopo i'mofamentohofofoho. ⁹ Oso hopo sopo sikwo'miyo somo Poul wojo hopa uhwonimentisoso hwe Masetouniyanta'ango sohwo nolohofonto Poulimo jomo ulimento, Mijo lopo nowekohopohoji fonefo'maho. ¹⁰ Ose uhwoningkahoningki, nakwo, ngko Luk ntnne'no Masetouniyamne'no yo'mayo ito'no esyohumamentihwonefoho. Nakwo huno moi'wonoho. Anitu ole nalimento, Sekwo nje hungkuno Masetouniya motakuji a'amu somo filutihwamno. Ose nalimentisofoho.

A'mu Litiya kako Anituye a'amu ne imo'nimentisofoho.

¹¹ Oseso nakwo ango Tilouasnta'ango yofayokino no mentani nowekentani Samoutilas i'mofiwentani mo'ningkanta Neyapolis i'mofamentihwonefoho. ¹² Oso ango sopo uliko'mentani honingkanomo nowentani Filipai i'mofamentihwonefoho. Oso ango hopo sopo hwaho Masetouniya sofe ango engo pono ho. A'amu Loum mta'ango hwaho mokosyohumayo

sohwa osopo humamentohofofoho. Sikuno fehohnjo oso ango sopo humamentihwonefoho. ¹³ Sikuno iyoho humayo somo nakwo kusomo noswopontani mitimomingo sopo nakwo huno ole syafihu'mentihwone, A'amu Juta olopo Anitumne'no jomo ujo'no uhu'mokumotofofoho. Osopo uhwonimentihwoneso moya'mi sofa nofosyohumentaningkofi uhwonontani nakwo nujuwokohumentani hofiko'nji hungkuno limentihwonefoho. ¹⁴ A'mu fisi kakoe yofe Litiya ango Taiyotaila nta'angiyoho. Kako ho'yo fae miyo'nohino syoho'njiyoho. Oso a'musi kako Anitumo jomo ulimojiyoho. Kako nohumanto Pouliye hungkuno upa'nimentisofoho. Anitu a'musiye huno yiwolo'mokahoningki kako Pouliye hungkuno yokumpohn'nyo upa'nimentisofoho. ¹⁵ Nupa'ningkahoningki oso a'musi kakoe angomo humamotofo so'njimo nakwo mijo kiyoma'mentihwonefoho. Nokiyomahoningkuhwoni a'mu hisi nalimento, Ngko Anitu ne'no simeho hi'ntnnono nehopi syanifisyikuji'manji sekwo nje angoro nopikuji fesyohumamno. Oso hungkunoso yokumpohn'nyo nelahoningki kakoe angomo humentihwonefoho.

A'amu Filipai sohwa hofiko Pouli'nji Sailasi'njimo imo'angomo uhumati'mentohofofoho.

¹⁶ Sikuno fihwi nakwo Anitumo jomo ujo'ne spono nowentaningkuhwoni, a'mu siki syoho ulohofiyosi nakumo honingkanopo ne'ma'mentisofoho. Oso a'mu hisi towahuno wonyo'njosi nohumanto hungkuno yo'mayo hwangu imo'nyo'neso limojiyoho. Oso hungkuno limojo so'no hofiyakwosa hamniyoho engo ma'mentohofofoho. ¹⁷ Oso a'mu hisi Pouli'nji nakwo'nji noneningkawento a'amu somo uliwo'nimento, Olo hwe lohwa Anituye syoho ulohofiyo hwafoho. Anitu nakumo asomo nemayo so'no wolosetihwantifeho. ¹⁸ Sikuno huhwo huhwi a'musi kako oso yahino ose yiwo'ningkiso so'no Poul simeho wonyo umo'ningkahoningki ikinjamo lohofonto towahuno wonyo sohomo ulimento, Jisas Kilaisiye yofe wakilmne'no yohono. Oso a'mu simo nuliko'mahoji mpano. Ose ulahoningki towahuno wonyo sohwo kunto'no uliko'ma'mentisofoho.

¹⁹ Uliko'ma'mentisoso a'musiye hofiyakwosa olo hiloso uhwonimentohofoso hofikoe hamniyoho hwapingoso uliko'ma'mentisoso uhwonontifi Pouli'nji Sailasi'nji aho yokumpohn'nyo kentifi a'amu uhu'mokiyo sopo hwe engo sohwanne'no husimpe-motawomentohofofoho. ²⁰ Hwe engo Loum mta'ango hungkuno ito'no melihwajiyo'njo sohomo u'mantifi ulimentohofi, Olo hwe lohwa'u Juta hwa'uyoho. Nakwoe ango wonyo imokiyo'ne pisiyo hwa'uyoho. ²¹ Hiko honingkano nom'ne songo netihwalokusiyoso nakwo Loum honingkano'njo sohwana'niye hungkuno hohontajo somo mtihupeeelofoho. Honingkano songoso miningkowanehwono. ²² Ose ulahoningkofi a'amu hopi'nono nupa'nontifi hwe sohwa'umo mango engo ulimentohofofoho. Hwe hungkuno melihwajiyo'njo sohwa Pouli'nji Sailasi'nji hikoe hwapife mtihu-

peemofontifi a'amumo ulimentohofi, Sohwe'nji fongkupmno. ²³ Nofonjantifi impo'angomo uhumati'mentohofofoho. Uhumati'mentohofoso hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohomo ulimentohofi, Kiko hikimo yokumpohn'nyo mokosyohumaho. ²⁴ Hwe huhwo sohwo hungkuno yokumpohn'nyo upa'nonto eso ango ne ajwomo'mo nomotasonto sikoe sife iyomo intofahumentisofoho.

²⁵ Kuntaliyopo Pouli'nji Sailasi'nji impo'angomo nohumanji Anitumo isamayoka ulonji ta lontaningki a'amu impo'angomjo sohwa upa'nimentohofofoho. ²⁶ Hohosohonta hwomihwo mikunimposo yahoningki impo'angomjo hwasoha yomo yonto hoku'yo hopi'nono hwsompeefahoningki ahwomo nano hofikoe sife ahomjo itolo'meehumentisofoho. ²⁷ Hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo nolikafonto uhwonimentisoso hoku'yo hopi'nono nohwosomponowomiwentaningki uhwononto huno ole syafihumento, Impe'njo sohwa hofikoe hiyae nto humpehoho lonto kakoe sihu nomanto kakimo wojwotofahinimonto imentisofoho. ²⁸ I oso'no Poul joho mohm'no ulimento Kiko wonyo imokintoho. Nakwo hopi'nonohino sohwna'ni humalohwono. ²⁹ Ose ulahoningki hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo sikiloho'no johu olonto, hano kunto kunto'no wento humentisofoho. Noswonto yomo engo yonto Pouli'nji Sailasi'njiye sife ki'nyo'mo piwahu'mentisofoho.

³⁰ Pouli'nji Sailasi'njimo mempo hohnta'ni ipemotowaponto ulimento, Hiko hwe engo sohwasusi, Anitu nifo'mayo'ne pipi imnehono. ³¹ Ose ulahoningki ulimentisi, Kiko Jisasimne'no simeho hi'ntnnono uyo'manji Mpohwo Anitu asomo nokumanefoho. Kakoe a'amu ne imo'ntnne hwasoho. Jije mehomi'nji ape'nji osenohinoho. ³² Ose ulonji hwe huhwo sohomo kakoe ango humamotofoto so'njimo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho. ³³ Hohosohonta hwe huhwo sohwo Pouli'nji Sailasi'njiye uyomo mijo yatiku'mentisofoho. Yatijwahoningki oso hwe sohwo kakoe a'amu'njimo Jisasimne'no mijo kiyoma'mentisiyefoho. ³⁴ Hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo Pouli'nji Sailasi'njimo kakoe angomo ipemotasonto wopayo umentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe mehomi intohwantne'no Anitumne'no simeho hi'ntnnono uyoso'ne simeho wopingo umo'nimentisofoho. ³⁵ Iyoho longkoningkahoningki hwe engo Loummta'ango sohwa hofiko hwe itokuso'njo sohwaso lihwojahoningkofi hofiko hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohomo ulimento, Oso hwe hufa'u sohwa'umo sikwatipo filohoho.

³⁶ Ose ulahoningkofi hwe huhwo sohwo Poulimo hungkuno ulimento Hwe engo Loum mta'ango sohwa wosesikwojantife'no hungkuno lihwojahoho. Oso'no siko impo'ango mta'ni uliko'mahosisi simeho pompenjiyo'nji fiwaninyo. ³⁷ Ose ulahoningki Poul kako hwe itokuso'njo sohwaso ulimento, O'o oso yahino wopingo'maho. Nekwo Loum a'amu hwoya'yoho. Fosi nekwo wonyo miyo'njo yahoningkuhwoi sekwo wonyo elohofontifi utihwa'nyopo ikujoho efongku'malofofoho.

ho. Hungkuno ito'no melihwajiyo'njo miyontifi impo'angomo siki intofo ehumalofihwasoho. I olohonta elohoho, Siko hiyae hano uhusisi fiwaninyo. Oso yahino nihu'no wonyofoho. Hwe engo Loum mta'ango sohwa nekumne'no nopikuiji mempo hohnta'ni ipemotewahoningkuji nekwo wohwantayoho. ³⁸ Ose ulahoningki a'amu itokuso'njo sohwa oso hungkuno hiso motowahoningkofi hwe engo Loum mta'ango sohwa nupa'nontifi Pouli'nji Sailasi'nji Loum a'amu sohwa'une'no iyoho unimentisofoho. ³⁹ Oso'no hwe engo sohwa impo'angomne'no nowentifi Pouli'nji Sailasi'njimo simeho wopingo umo'nyo'ne'entifi ulontifi mempo hnta'ni ipemotaswontifi ulimentofofi, Siko olo ango lopo uliko'mahosisi mpanyyo. ⁴⁰ Ose ulahoningkofi Pouli'nji Sailasi'nji impo'angomo uliko'manji Litiyafe angomo humentisiyefoho. Osopo a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho so'nji nuhu'mokon-tifi hungkuno simehomo'mo nusosofitofonji uliko'mamentisiyefoho.

A'amu Tesolounikaso Pouli'nji Sailasi'njimo ikujoho wofonjantifi imentohofofoho.

17 Pouli'nji Sailasi'nji ango Amifipoulisti'nji Apolouniya'nji uhwontawenji ango Tesolounika sopo i'mofapmmentisiyefoho. Osopo a'amu Jutafe tajo ango loho'nnyoponoho. ² Poul sikuno iyoho humayoso engolopohamo kako tajo angomo umojjo sohwo hofikoe tajo angomo hofiko'nji humentisofoho. Sikuno iyoho humayo hufa'u sihune somo Poul Anituye iyoswo mta'ango hungkuno hwapingo lutihwamentisofoho. ³ Ole lutihwamento, Anituye hungkuno ole nalimento, Hwe fihwo nopihwosi tohino engo nomahwosi nope'ningkuhwoi apa'no nolikafonefoho. Ose nalimentisofoho. Oso hiso'no Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso huhwo sohwo Jisasiyoho. Osohune'no selalokweno. ⁴ Pouliye hungkuno upa'nontifi a'amu fehohnjo oso hungkuno hiso simeho hi'ntnnono uyontifi Pouli'nji Sailasi'njimo iningkamentohofofoho. Oso a'amu hiso fehohnjo Ngkilik a'amu Anitune'no tajo ango somo uhu'mokumotofofoho. Hwe engo sohwaso moyami sofanji iningkamentohofofoho.

⁵ I oso'no a'amu Juta fehohnjo honimo yontifi hofiko hwe wonyo a'amu uhu'mokiyo sopo siki humawo'ningkohoho sohwaso nomantifi nom'ne hwe moyami'nji uhu'mokontifi mango engo liwo'nimentohofofoho. Ose yahoningkofi a'amu hopi'nonohino simano hintotohino umningkahoningki Jesouniye angomo kikitomentohofofoho. Hofiko Pouli'nji Sailasi'njine'no notipeentifi utihwa'nyopo womuhumojano limentohofofoho. ⁶ Ose ko limentohofoso wonyopi tipeentifi Jesoun oso hwo'nji a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho nom'ne so'njimo hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwaso'no husimpentifi mango engo mohm'no ulimentohofi, Olo hwe hufa'u lohwa'u siko hwaho hopi'nonohinopo yahino wonyo yonji olohonto olopo humasiyo. ⁷ Olo Jesoun lohwo hikimo kakoe angomo motawomasofoho. Hiko nakwoe hwe engo Sisafe hungkunomo hwotoho fewo'ningkisiyo hwa'uy-

oho. Ole limentisiyo, Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo ne sohwo Jisasiyoho. ⁸ Ose ulahoningkofi a'amu hopi'nono nupa'nontifi hwe engo huhwanji simano hintotohino umnimentisofoho. ⁹ Hwe engo sohwa Jesoun'nji a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofoso nupa'nontifi Poulimo mijo ayo momingopo komo'no uhwatimentohofofoho. I oso'no Sailasi'nji Timouti'nji siko Mpeliya anggo sopo humamentisiyefoho. ¹⁵ A'amu Poulimo ipemotawomentohofoso sohwa anggo Atenis i'mofawentifi osopo Poul ole lihwatimento, Sailasi'nji Timouti'nji siko komo'no wapiyo. Ose ulahoningki a'amu sohwa Poulimo uliko'mantifi kakoe hungkuno motasimentohofofoho.

Ango Mpeliya sopo Pouli'nji Sailasi'nji syoho imentisiyefoho.

¹⁰ Oso sikwo'miyo somo sikuno meefahoningki a'amu huhwo sohwa Pouli'nji Sailasi'nji Mpeliya anggo sopo komo'no uhwatimentohofofoho. Osopo i'mofawentifi a'amu Jutafe tajo anggo somo humentisiyefoho. ¹¹ A'amu Mpeliyaso huno wopingo'njofoho. Hofiko a'amu nom'nefe hungkunomo upa'nivo'nontifi huno ito'no syafihu'motofofoho. A'amu Tesolounika pa'nyo'maho. O'o, Pouliye hungkunomo sikuno huhwo huhwi upa'nivo'nontifi Anituye iyoswo somo hungkuno atofu limotofofoho. Ole syafihu'mentohofi, Pouliye hungkuno nehopitikenho. Anituye hungkunomo uhwonano. Ose syafisyontifi Anituye hungkunomo atofu liwo'nimentohofofoho. ¹² Anituye hungkuno atofu lontifi Pouliye hungkuno ne'njo uhwonontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. A'amu hiso fehohnjo Ngkilik a'amu hwe moya'mi yofe engo'njofoho. ¹³ A'amu Juta Tesolounika humamotofoso Poul Mpeliya anggo sopo Anituye hungkuno lijwaofahoningki nupa'nontifi nolikafontifi Mpeliya anggo sopo pmmentohofofoho. Osopo a'amufe huno yiwolo'mokontifi fonifonyo yahoningkofi a'amuso simano hintotohino umnimentisofoho. ¹⁴ Oso hiso'no a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofoso nupa'nontifi Poulimo mijo ayo momingopo komo'no uhwatimentohofofoho. I oso'no Sailasi'nji Timouti'nji siko Mpeliya anggo sopo humamentisiyefoho. ¹⁵ A'amu Poulimo ipemotawomentohofoso sohwa anggo Atenis i'mofawentifi osopo Poul ole lihwatimento, Sailasi'nji Timouti'nji siko komo'no wapiyo. Ose ulahoningki a'amu sohwa Poulimo uliko'mantifi kakoe hungkuno motasimentohofofoho.

Ango Atenis sopo Poul hungkuno ulimentisofoho.

¹⁶ Poul anggo Atenis hwe hufa'u sohwa'umne'no uhwontohumanto sojo huyo'mango kengo kengo uhwonimentisofoho. Oso huyo'mangoso a'amu hwomtame ulohofone mti'mokumentohofofoho. Poul nuhwononto simeho tango umentisofoho. ¹⁷ Oso'no Poul a'amu Jutafe tajo anggo somo noswonto osopo a'amu Juta so'nji a'amu kengo Anitumne'no jomo ulimotofoso'nji Anitune'no hungkuno hniwo'nimentohofofoho. ¹⁸ A'amu huno hwapingo'njosu fehohnjo Epikuliyan honingkanomo iningkamotofu so'nji fehohnjo Sitouik honingkanomo iningkamotofu so'nji Pouli'nji yoka ikujoho pa'nyo hnnimentohofofoho. Yo'mayo Jisas imentiso so'no kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no Poul kako hofikimo ulimentisofoho. Oso

hungkunoso nupa'nontifi fehohnjo ole hnnimentohofi, Olo hwe huno ane hweho. Kako ne'no liwo'ningkiso lohwo pehofo hungkuno lalofoho. Nom'ne fehohnjo ole hnnimentohofi, A'amu kengofe anitu huyo'mango so'no lalofoho. Ose hnnimentohofofoho. ¹⁹ Oseso hofiko Poulimo nomantifi a'amu *kaunisol* Aleyoupakosi'njo sopo uhmajontifi, Olo hungkuno songo lalokunoloso nakwo huno wonaimonte'no yalofoho. ²⁰ Jije hungkuno fehohnjo songoso nakwo huno ito'no hino'maho. Olo hungkuno hwapingoso nakwo huno wonayono. Ose ulimentohofofoho. ²¹ A'amu Atenis so'nji a'amu nom'ne osopo humamentohofu so'nji hofiko hungkuno songo upa'nontifi oso hiso'no ne'no limotofofoho. Syoho ne'nji miyo'njofoho. O'o, hungkuno'nohino limotofofoho.

²² Oseso Poul kako nolikafonto a'amu *kaunisol* Aliyoupakas sohwanjo sopo lohofonto ulimento, Sekwo a'amu Atenis soku, Ngko sehoningkoheso sekwoe sojo huyo'mango pi'ningo engo somne'no sekwoe Anitu pa'nyomo hwomtame ulohofiwu'ningkohofu kuyoho. ²³ Ngko sekwoe angkuhwafo lopo emoyonji oso sekwoe anggo sojo huyo'mango yofe ho'nomayo'ne pi'ningo uhwonimalefoho. Ole uhwonimaleso, ijempoho anga'nohino sopo sekwo ole mti'mokumentohofi, Oloso nakwo Anitu nom'nehwo huno momaso'njo sohumne'nefoho. Ose mti'mokumentohofofoho. Oso Anitu huhwo sohwo sekwo huno maseyo'njo siki hwomtame ulohofiwu'ningkohofu sohune'no selalokweno.

²⁴ Kako hwaho'nji yo'mayo hwahoponjo wojoso mti'mokumentiso sohwa kako yo'mayo hwahoponjo ahwomomjosu mokosyohumayo'ne Hwe Engo hweho. Ango a'amu molinyo sopo mohumayoponoho. ²⁵ Kako yo'mayo umofonyo iyoso nihu'no awonoho. Oso'no a'amu pipi ufo'mapitnnehofo. O'o, Anitu kako songo humayo so'nji ifofu simano esyafo'ne so'nji a'amu hopi'nonohino somo yano uyiwu'ningkiso hweho. Yo'mayo hopi'nonohino hwapingo hweho. ²⁶ Simo'mo ne'mo kako hwe anga'nohino mti'mokumentiso sohonta a'amu hopi'nonohinofe sikuno so'nji hofikoe hwaho ayo momingopo sopo ho'nahumentisofoho. Oso hwe simo'mjo sohumta'ango temtitofu hopi'nonohinoso imo'nimentohofofoho. Anitu a'amu somo hwaho ho'mo ho'mo uhwojiwo'nalofoho. ²⁷ Anitu ose yonto kako a'amuso kakine'no watipenimopifento yalofoho. A'amu hofiko Anitumo notipemafikuji nuhwonifitnnefoho. Nakwo a'amu anga'no anga'nohino so'nnonjo sopo Anitu mofonepo humaho. ²⁸ Hwe nom'ne sohwa ole ulimento,

Anitu nakwoe hwapingo hweho.

Nakwoe simano esyaofoso, nakwoe hano emoyoso, nakwoe songo humayoso kako anga'nohino hwapingo hweho.

Nom'ne hwe sekumta'ango huno'njo sohwo ole limento, Nakwo'ntnne kakoe mehomi'nwoho. ²⁹ Nakwo Anituye mehomini'manji ole mosyafisiyo'njo uyano. A'amu hwaho kengo kengo nomantifi a'mohuyo'mango mti'mokuwo'ningkohofofoho. Nakwoe Anitu kako hwahoponjo huyo'mango a'amu mti'mokuwo'ningko-

hoho pa'nyo hweho. Ose mosyafisiyo'njo uyano. ³⁰ Hohonta a'amu Anitumne'no huno mosyafisiyo'njoso yo'mayo huyo'mango mti'mokahoningkofi Anitu nuh-wononto hungkuno mujo'njo imentisofoho. I olohonta Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo ole nelalofoho, Sekwoe honingkano wonyomo hohujo ikinjaofikujingko Anitu ne sohwo'nimo tifi nningkapmno. Ose nelalofoho. ³¹ Anitu a'amu hopi'nonohino somne'no sikuno yano ilofihwajiyone ho'nahumentisofoho. Hwe fihumo yano ilofihwajiyosyoho so'no uhwasopomentisofoho. A'amu hopi'nonohinoso oso hwe huhwo sohume'no huno uyoso'no Anitu utihwa'nyopo hwe pe'nyo sohomo songo ulika'mentisofoho. Oso hungkunoso Poul ulimentisofoho.

³² Oso hungkuno hwe pe'nyo sohomo apa'no songo ulika'mentiso so'no nupa'nontifi a'amu fehohnjo sitofo ulimentohofofoho. A'amu nom'ne fehohnjoso ole ulimentohofi, Olo hungkuno hiloso apa'no upo'nano. ³³ Oseso Poul a'amu somo nuliko'manto umentisofoho. ³⁴ A'amu fehohnjo Poulimo ufohi'nontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. Hwe anga'no kakoe yofe Ntiyounisiyos kako *kaunisol* Aleyoupakos syoho'njo hweho. A'mu fisi kakoe yofe Ntomalisiyoho. Oso'nji nom'nesi'njoho.

Ango Koulin sopo Poul syoho imentisofoho.

18 Osohonta Poul Atenis uliko'manto anga Kouline'no umentisofoho. ² Osopo nohumanto hwe Juta fihwo nohumentaningki uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Akwila. Kakoe anga hwapingo neso Pountos. Hohonta kako kakoe ape Pilisila'nji hwaho Itali uliko'manji pmentisiyefoho. Hwapingoso hwe yofe engo'njo Kiloutiyos kako a'amu Juta Loum humamotofo somo wae yaofahoningki hofiko anga kengo kengopono humpo'mentohofofoho. Oso a'mu siya'umo Poul jomo u'ma'mentisofoho. ³ Pouli'nji oso a'mu siya'u'nji hofikoe syohoso afafoho. Hwapife anga molimotofofoho. Osopo Poul siko'nji nohumantifi syoho imentohofofoho. ⁴ Engolopohamo sikuno iyoho humayo somo Poul a'amu Jutafe tajo anga somo swonto hofiko'nji hungkuno limotofofoho. Poul kako a'amu Juta'nji Ngkiliki'nji Jisasimo simeho hi'ntnnono uyifitne'ento lutihwamentisofoho. ⁵ Hwangku sohonta Sailasi'nji Timouti'nji hwaho Masetouniya uliko'manji Poul anga Koulin humentaningki pmentisiyefoho. Siko nopahoningki Poul hwapife anga syoho uliko'manto Anituye hungkuno a'amumo lutihwamentisofoho. Ole ulimento, Hwe Anitu nakwoe hwhopo uhwatimentiso sohwo Jisas Kilaisiyoho. Ose ulimentisofoho. ⁶ Olo hungkuno hilo so'no a'amu Juta fehohnjoso nakwolaho lontifi hofiko Poulimo sitofo ulimentohofofoho. Oso'no Poul kakoe hwapifemjo hintalinyo wae loho'nimentisoso kakoe hungkunomo haloho maposo'nefoho. Ose yonto ulimento, Sekwo tikanomo ufijo'manji sekwoe syohofoho. Nje syoho moi'wonoho. Sekwo a'amu Juta sokumo seliko'mahm'mo a'amu temtitofokengo somo Anituye hungkuno wolutihwamne'no yohono. ⁷ Ose ulonto

tajo anga somo nuliko'manto hwe nom'ne temtitofokengo sohwo anga somno nowento osopo nohumanto lutihwamojofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Anitune'no jomo uliwo'ningkiso hweho. Kakoe yofe Taitas Jositos. Kakoe anga tajo anga'njo sopo afapomolinyofoho. ⁸ Oso tajo anga mokosyohumayo sohwoe yofe Kilisiposiyoho. Kako kakoe ape'nji sikoe mehomi'nji hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. A'amu Koulin pi'ningoso Pouliye hungkuno nupa'nontifi simeho hi'ntnnono uyahoningkofi mijo kiyoma'mentohofofoho.

⁹ Sikuno nom'nemo wojo hopa uhwonimentisoso Anitu ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Kiko nje hungkuno yoloho fiso. Kiko mampi'nyo humahotoho. ¹⁰ Ngko kiko'nji humaleno. A'amu nom'neso wonyo makumokufitnehofo. Oso anga lopo nje a'amu ne pi'ningo imo'nifitnehofo. Ose ulimentisofoho. ¹¹ Oso'no Poul oso anga sopo soswo anga'no uyokolofahoningki osopo nohumanto Anituye hungkuno lutihwamojofoho.

¹² Hwe fihwo kakoe yofe Ngkaliyou, Loum mta'anga sohwo yofe engo nomanto hwaho Ngkilik mokosyohumayo sohonta a'amu Jutaso simeho afa inontifi Poulimo nakwolaho lontifi, hungkuno ujo'ne anga Ngkaliyou hungkuno ito'no mihwajiyone sopono ipemotamentohofofoho. ¹³ Ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako Anitune'no tifi iningkayo so'no honingkano songo lonetihwalofoho. Olo honingkano songo losomo tifi iningkawasomanji hungkuno hohontajo somo womtihupeentanoho. ¹⁴ Ose ulahoningkofi Poul hungkuno ulimonto yahoningki Ngkaliyou kako a'amu Juta somo ulimento, Olo hwe lohwo hungkuno Loum mta'angomo hwotoho hmaso'manji ngko sekwoe hungkuno upa'ni'mnesohilo. ¹⁵ I oso'no olo hiloso sekwoe honingkano hungkuno hohontajo mta'anga so'no sekwo'nohini mtitopmno. Nje syoho'maho. Sekwoe syohofoho. ¹⁶ Ose ulonto anga mta'ni lihwatimentisofoho. ¹⁷ Oso'no a'amu Juta hiso hwe fihwo kakoe yofe Sousitenis tajo anga mokosyohumayo sohomo aho nokentifi anga hungkuno ito'no mihwajiyosopo ikujoho fongku'mentohofofoho. Ose ko yahoningkofi Ngkaliyou kako hungkuno nom'ne mujofoho.

Hwaho Siliya anga Antiyok sopono Poul aso umentisofoho.

¹⁸ Poul anga Koulin sopo a'amu Jisasimo iningkamotofo so'nji nohumentaningki sikuno nom'ne nuyokolofahoningki Poul oso a'amu somo uliko'ma'mentisofoho. Kako Pilisila'nji Akwila'nji siko'ya'u'nji nowentifi anga Sengkiliya sopo Poul kako Anitumo hungkuno nto ulimentiso so'no kakoe mijiyo hohwafo imokinimentisofoho. Hohwafo imokiningkahoningki yofayokinomo nokotasontifi hwaho Siliyamne'no wako'mentohofofoho. ¹⁹ Hofiko anga Efesos i'mofawentifi Poul a'mu siya'umo nuliko'manto a'amu Jutafe anga uhu'mokiyo somo noswonto hofiko'nji hungkuno limentohofofoho. ²⁰ Hofiko Poulimo ulimentohofi, Kiko nakwo'nji sikuno pi'ningo fohumaho. Ose

ulahoningkofi oso hungkuno somo tifi miningkammentisofoho. ²¹ O'o kako wamonto yonto ulimento Anitu ngkimo ole ntoso'manji, Kiko ango Efesos asomo fiwe ntososo, e'wa ngko wapmmonnoho. Ose ulonto Efesos uliko'manto yofayokinomo umentisofoho. ²² Yofayokino Sisaliya ifohohosyosyahoningki Poul a'amu Jisasimo iningkamotofo osopo humamotofo somo u'manto hungkuno we'e ulonto Antiyoukime'no umentisofoho.

Apoulous ango Efesos sopo Anituye hungkuno ulimentisofoho.

²³ Osopo nohumanto sikuno nom'ne somo umentisofoho. Kako hwaho Ngkolesiya'nji Filijiya'nji uh-wontawento a'amu Jisasimo iningkamotofo somo yokumpohn'nyo sosofito fosyohumamentisofoho.

²⁴ A'amu Juta fihwo kakoe yofe Apoulousiyoho. Oso hwe huhwo sohwo ango hwapingoso Alekisan-tiliyanoho. Kako ango Efesos sopo noponto humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo Anituye iyoswo somo huno'njo hweho. Kako Anitune'no hungkuno wonyoangkafo liwo'n'ngkiso hweho. ²⁵ A'amu nom'ne-so kakimo Anituye honingkanomne'no lutihwahoningkofi kako haloho'no yonto simeho wopingo umo'ningkahoningki nom'ne a'amu somo Jisasimne'no yoloho lutihwamentisofoho. I oso'no Jisasiye hungkuno fehohnjo kako huno muyofoho. O'o, Joun a'amumo mijo kiyomayo yahino so'no huno unyo hweho. ²⁶ Kako a'amu Juta sofe ango uhu'mokiyo sopo olo hungkuno hiloso a'amu somo yokumpohn'nyo lutihwoma'mentisofoho. Pilisila'nji Akwila'nji siko olo hungkuno hiloso nupa'nonji hwe sohomo nutimanji sikoe angomno ipemotawenji osopo Jisasimne'no hungkuno hopi'nonohino lutihwamentisiyefoho. ²⁷ Hwangku sohonta Apoulous hwaho Ngkilik soppone'no wamo lonto, a'amu Jisasimo iningkamotofo Efesos humamotofoso Apoulousimo ufo'mano lontifi hofikoe a'amu hwaho Ngkilik osopo humamotofo somne'no iyoswo mti'mokumentohofofoho. Ole mti'mokumentohofi, Olo hwe lohomo nakwoe a'amu hwasoho ulimno. Ose mti'mokumentohofofoho. A'amu Ngkilik somne'no Anitu hitoho ulofahoningki honingkano imo'mentisoso a'amu anga'no anga'no Jisasimo simeho hi'ntnnono umotofofoho. Oso a'amu homo somo Apoulous nu'manto ufo'ma'mentisofoho. ²⁸ Osopo Apoulousi'nji a'amu Juta Jisasimo miningkayo'njo so'nji utihwa'nyopo Jisasimne'no hungkuno hnimentohofofoho. Apoulous kakoe huno hofikimo yakolo uloho'mentisofoho. Kako Anituye iyoswo mta'ango utihwanto ole lutihwamento, Oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Jisas Kilaisiyoho. Ose lutihwahoningki hofikoe simehomo'mo nehopeho syafihu'mentohofofoho.

Ango Efesos sopo Poul syoho imentisofoho.

19 Apoulous ango Koulin osopo nohumentaningki Poul ango Antiyouk uliko'manto hwaho hwofik-

i'nyo'njo spono nowakento ango Efesos i'mofapmentisofoho. Osopo kako a'amu Jisasimo iningkamotofo fehohnjo somo tipema'mentisofoho. ² Poul a'amu homo somo ulimento, Sekwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofoho sohonta Anituye Towahuno Wopingo ma'mentohofotaho. Ose ulahoningki ulimentohofi, O'o, nakwo Anituye Towahunomne'no mupa'nyo'nwoho. ³ Ose ulahoningkofi Poul ulimento, Mijo sekwo tihwoe hungkuno upo'ningkahoningkofi kiyosema'mentohofoto. Ose ulahoningki ulimentohofi, Jouniye hungkuno nalontifi mijo kiyonema'mentohofofoho.

⁴ Ose ulahoningkofi Poul ulimento, Hohonta Joun ole ulimojo hweho, A'amu hofikoe wonyomo hohujo ikin-jaofikujo'no mijo wokiyosema'mnoho. Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, hwe tifi pososohomo simeho hi'ntnnono uyimno. Ose ulimojo hweho. Oso hwe tiffinjo sohwo Jisasiyoho. Ose ulimentisofoho.

⁵ Oso hungkuno hiso nupo'ningkahoningkofi Jisasiye yofemo mijo kiyoma'mentohofofoho. ⁶ Ose yahoningkofi Poul a'amu homo somo aho kisosyahoningki Anituye Towahuno Wopingo a'amu somo uhula'ofonto hungkuno kengo kengo uyimentisofoho. Hofiko hungkuno kengo kengo lontifi Anituye hungkuno limentohofofoho. ⁷ Oso hwe sohwa aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoho.

⁸ Poul a'amu Jutafe tajo angomo noswonto Jisasimne'no yokumpohn'nyo lutihwamentisofoho. Hamno hufa'u sihune memjaofahoningki kako ne'no liwo'ni-mojo hweho. Poul kako a'amu Jutaso Anitu nemokosyohumayo soppone'no simeho yiwolo'mokufitne'ento lutihwamentisofoho. ⁹ I oso'no a'amu fehohnjo yokumpohn'nyo imo'nontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono muyofoho. Hofiko utihwa'nyopo Anituye Honingkanomne'no wonyo hungkuno sitofo limentohofofoho. Oso'no Poul oso a'amu homo somo uliko'manto a'amu Jisas Kilaisimo iningkunyo nom'ne so'nji umentohofofoho. Sikuno huhwo huhwi Poul mesyilutihwayo sohwoe hungkuno angomo Jisasiye hungkuno lutihwamojofoho. Oso hwe mesyilutihwayo sohwoe yofe Tilanosiyoho. ¹⁰ Poul ose yontaningki soswo hufa'u uyakolo'mentisofoho. A'amu hopi'nono hwaho Esiya sopo humamotofoso Jisasiye hungkuno upa'nimentohofofoho. A'amu Juta so'nji a'amu temtitofo kengo so'nji upa'nimentohofofoho.

Hwe Sefa sohwo kakoe hwomu sohwafe hungkunofoho.

¹¹ Anitu Poulimo aho yokumpohn'nyo umokahoningki yo'mayo kengo wonyoangkafos mti'mokumentisofoho. ¹² A'amu fihwafe hwapife we'e somo Poul aho pm'mokahoningki nomotawentifi a'amu mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo so'njimo uyahoningkofi a'amuso hwapife we'eso aho nopm'mokahoningkofi mnokino moi'wo imo'nimentisofoho. Towahuno wonyoso nuliko'mantifi umentohofofoho.

¹³ A'amu Juta hwaso sohwa emoyontifi towahuno wonyo somo wae yao'motofihwafoho. Oso a'amu huhwo sohwa Jisasiye yofe lontifi towahuno wonyo somo wae yaofone'entifi limentohofofoho. Towahuno wonyo somo ulimentohofi, Poul hungkuno lutihwawo'ningkiso sohune'no Jisasiyoho. Oso hwe huhwo sohwo yokumpohn'nyo'njo kengopo wokuhwatimo. Ose ulimentohofofoho. ¹⁴ A'amu Juta yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwo kakoe yofe Sefa, oso hwoe hwomu aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwa oso hungkunoso towahuno wonyo sohomo ulimentohofofoho. ¹⁵ Oso hungkuno towahuno wonyo sohomo ulahoningkofi towahuno wonyo sohwo ulimento, Jisas sohune'no ngko huno niyohoho. Poul ntnne'no huno niyohoho. I sekwo tihwasilo, Ngko huno maniyohoyohoho. ¹⁶ Ose ulonto hwe towahuno wonyo'njo somo a'amu sohwo hweka'mo yaofontohofikoe hwapifemo sisimpento ikujoho yokumpohn'nyo fongku'mentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hwe sohwo angomo komo'no uliko'mantifi a'apaho tohino'nji hwapife ane hiyae humpo'mentohofofoho. ¹⁷ A'amu Juta'nji a'amu kengo so'nji Efesos humamotofo sohwa olo hilo so'no nupa'nontifi iyohounimentisofoho. Oso'no hofiko Jisasiye yofe ho'noma'mentohofofoho. ¹⁸ Hwe moya'mi pi'ningo engo Jisasiyosimeho umentohofoso hofiko hofikoe hohontajoyahino hofikoe yo'mayo wonyo so'no utihwa'nyopoyoloho ulimentohofofoho. ¹⁹ A'amu pi'ningo engo peefo'nohwoso'no ki'nyo'no huno'njosohofiko hofikoe iyoswo huno hwapingo'njo mti'mokumentohofoso nuhu'mokontifi a'amufe timopo tohu uyo'mentohofofoho. Oso iyoswo somne hamniyohoso atofolimentohofoso *fifiti tausen* (50,000) kina imo'nimentisofoho. ²⁰ Hohosohonta Jisasiye hungkuno yokumpohn'nyo imo'ningkahoningki angomeemo ho'ningkahoningki a'amu pi'ningo Jisasiyehungkunomo iningkamentohofofoho.

A'amu Efesos sopo humamotofoso Poulimne'no yokahungkuno ulimentohofofoho.

²¹ Osohonta Anituye Towahuno Wopingo Pouliyehunomo uyahoningki Poul ole syafihu'mento, ngkohwaho Masetouniya'nji Ngkiliki'nji uhwonta'mo tifi Jelusalemno wamo, lonto limento, Ngko osopono ulimohwangku angos Loum sopo uhwonimonnoho.

²² Ose syafisyonto kako hwe hufa'u kakimo ufo'mawo'ningkisiyo sohwa'u Timouti'nji Elastosi'nji osohwa'umo Masetouniya'no uhwatimentisofoho. Poul sikimo nolihwajonto kako hwaho Esiya sopo we'enehwo humamentisofoho.

²³ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo Efesohumamotofoso a'amu Jisasiye Honingkanomo tifi iningkawowo'ningkohofosomowonyo ulohomentohofofoho. ²⁴ Oso angosopo hwe fihwo kakoe yofe Ntemitiliyosiyoho. Kako sojowafopa'nyosohuyomangosyoho'njohweho. Oso a'amu sofe anituhwasyosi Atemisiyoho. Ntemitiliyoskakoe a'amu'njihofikoe anituhwasyosiye angohuyomango

mti'mokahoningkofi a'amu hamniyohoenjo'njimpe imotofofoho. ²⁵ Ntemitiliyoskakokakoe a'amusyohofa'njosohwamne'nojoholahoningki uhu'mokumentohofofoho. Nuhu'mokahoningkofi ulimento, Olosyohohilosonakwoehamniyohohwapingofoho.

²⁶ Oso hwe Poul sohwo kakoe yomayosyohoyiwo'ningkisososekwohunomoi'wonoho. Kakole lutihwalofi, sekwo anituhahnji mti'mokuwo'ningkohofosohwasyanituyoho. Ne anefoho. Ose lutihwalofoho. A'amu pi'ningoenjosohungkunosenupa'nontifi tifi iningkowalokwofo. Olo hilosonakwoengoesyohosinohinomahoh. O'o, nakwoehwaho Esiyayawojomeemnoho. ²⁷ Oso hungkuno Poul lisosonakwoesyohomowonyowonamokumontonoho. Ososinohini'mahoh. Nakwoeanituengosi Atemisikakoeangowonyoangkafososikinjopainyoomonimontefoho. Simo'moa'amu Esiyasoinji hwahoyawojomeemjoso'nji olo a'mu lohne'no hwomtame ulohomotofoho. I oso'no Pouliye hungkuno Atemisiyeyofe engosowonyo umokumonto yalofoho.

²⁸ Ose ulahoningki a'amusonupa'nontifi simehotohino umningkahoningki mohm'no uliwo'nimentohofi, Nakwo Efesos so'nyuye Atemisiyokumpohn'nyiyoho.

²⁹ Ose ne'no uliwo'nontifi simehofefoyoumokahoningki hofiko afa'no afa'no nolikafontifi angkuhwafo uhu'mokiyo sponokomono wentifi hwe hufa'uhwa'u Ngkaiyosi'nji Alisitakosi'nji osohwa'umokompemotawomentohofofoho. Oso hwe huhwosohwa'umasetouniyanta'ango hwa'u Pouli'nji emmojiyohwa'uyoho. ³⁰ Poul kako a'amufesimanopowalohomtoyahoningki a'amu Jisasiyoiningkamotofosohoholommtohofofoho. ³¹ A'amu fehohnjoyofe engo'njohwaho Esiyamokosyohumayosohwa Poulimne'no hwe wopingohwehohnimentohofosohwa Pouliyepohungkuno ole lihwatimentohofi, Poul kiko osouhu'mokiyo sopo nopohotoho.

³² Ose lihwamentohofoso a'amu uhu'mokiyo somjosofohunoso ehilom'eementisofoho. A'amu fehohnjohungkuno kengoliwonontaningkofi a'amu nom'nesohwanom'nekengohungkuno liwonimentohofofoho. Oso a'amu pi'ningosohwa uhu'mokiyo so'no hwapingosohunomuyofoho. ³³ A'amu Jutafihwa Alekisanta sohomo a'amusomoulo'entifi usitofomotamentohofofoho. Oso'no Alekisanta ajwomomo nolohofonto hofikoe hungkunomo asomoulimolonto aho ho'noma'mentisofoho. ³⁴ Ose koyahoningki a'amusohwa'umo Alekisanta yofehwofontifi Jutahwehohontifi hungkuno afa'no afa'no mohm'no uliwo'nimentohofi, Atemisinakwo a'amu Efesos so'nyuye a'mu engiyoho. Hofikojohone'no liwonontaningkofi mofehi'nyosimo'mehano uyosohufa'uumo'nimentisofoho.

³⁵ Tifi sohonta hwe fihwo yofe engo'njoa'amufefalifaliyosyoho'njohwomampi'nyofosyohumamnoulonto ulimento, Sekwo a'amu Efesos soku upa'nimno. A'amu hopi'nonohunole uyalofoho, Nakwo Atemisiyeango engosoinjiososojohwomomta'ango piwahu'mentiso so'njimokosyohumamwoningkuhwone'nowoho. ³⁶ A'amu osohungkuno so-

mo ilojaofoneso tihwolo. Awonoho. Sekwoe simeho nto'no wasemo'nono. Fonifonyoso iyo'eno. ³⁷ Olo hwe sekwo ipemotapohoho sohwa'u nakwoe Atemisiye ango engomjo hufo miyo hwa'uyoho. Siko Atemisiyne'no sitofo mujofoho. ³⁸ Ntemitiliyosi'nji kakoe syoho ulohofiyo so'nji hofiko nom'ne hwe sohumne'no hungkuno'njo'manji oso hungkunoso nakwoe hwe engo sohumne'no fipemotapmno. Osopo hungkuno jo'ne sikuno somo ito'no womihwajife. ³⁹ Sekwo nom'ne hungkuno'njo hwas'i'manji sikuno uhu'mokiyo ne somo walife. ⁴⁰ Olo hungkuno ne'no lontaningkuji nakwoe hwe engo sohwa huno pipi syon-afihupitnnehofo. O'o, yolohoso ne anefoho. Hwe engo sohwa olo uhu'mokiyo so'no nalohonifijoso nakwo pehofo ulantanto. Awonoho. Nakwo hungkuno asomo mulanehwono. ⁴¹ Ose ulonto a'amu hofiko uhu'mokiyo sopo nohumentaningkofi ulimento, Fohumpopmno. Ose ulahoningki humpo'mentohofofoho.

Hwaho Masetouniya'nji Ngkiliki'nji osopo Poul kako hano emoyamentisofoho.

20 Nohumpeehoningkofi Poul a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho somne'no ngkiyepono wapifento joho ulimentisofoho. Nuhu'mokahoningkofi Poul Anitumne'no hungkuno ulonto hofikimo usofito'mentisofoho. Ose yonto ulimento nje a'amufo woseliko'ma'mne'no yohono. Sekwo mpanimno. Ose ulonto Masetouniya'no umentisofoho. ² Oso hwaho sopo uhwontawento a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho somo Anitune'no hungkuno ulonto a'amu homo somo usofito'mentisofoho. Osohonta kako Ngkilik hwaho spono umentisofoho. ³ Osopo nohumentaningki hamno hufa'u sihune uyakolo'mentisofoho. Nohumanto kako yofayokinomo Siliya'no wamto yahoningki a'amu Juta sohwa Pouli'mo wofonjonyano lontifi yahoningkofi Poul kako nupa'nonto huno yiwolo'mo lohofonto Masetouniya'no wamo limentisofoho. ⁴ Nom'ne a'amu Pouli'nji umentohoho sohwa hofikoe yofe ole, Soupata Pilosiye hwomu Mpeliyanta'ango hweho. Tesolounikanta'ango hwa'u Alisitakosi'nji Sekuntosi'njoho. Ngkaiyos Ntepe mta'ango sohwo'nji Timouti'njoho. Hwaho Esiya mta'ango hwa'u Tikikosi'nji Tiloufimosi'njoho. ⁵ Oso a'amu sohwa simo'mo nowentifi nakune'no ango Tilouas hontohumamentohofofoho. ⁶ Nakwo ango Filipai nohumentaningkuhwoni oso Sikuno Engo a'amu hofiko oso wopayo engo ka mo'nnyoso ane nyo'ne sikunosoi'moi'wo imo'ningkahoningki nakwo yofayokinomo nowentaningkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nono neyakolofahoningki ango Tilouas i'mofapmentihwonefoho. Osopo nohumentaningkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'u neyakolo'mentisofoho.

Ango Tilouas sopo Poul kako hwe Jutikos sohumo ulika'mentisofoho.

⁷ Salole sikuno'nji a'amu so'nji nakwo nuhu'mokontani wosopayo nimentihwonefoho. [†] Noningkahoningkuhwoni Poul a'amu somo lutihwamentisofoho. Kako mo'ningkanta wamo lonto imentisoso hungkuno nom'ne nom'ne lutihwamentisoso kuntoliyopo imo'nimentisofoho. ⁸ Nakwo ango yokintahopo tokilonjwa'mjo somo nohumentaningkuhwoni sikiloho pi'ningo sijimentisofoho. ⁹ Hwe songo fihwo kakoe yofe Jutikos osohwo kako ifofo hanopo nokehumentaningki Poul hungkuno ne'no lontaningki timosaho uningkahoningki nihu'nahone saho poyo pa'nyo fosyawo'mentisofoho. Fosyawo'mentisoso ango tokilonjwa'mjo hufa'u sihune somta'ni piwahu'mentisofoho. Nopiwesyahoningki a'amu hofiko utimano lontifi kotawentifi uhwonimentohofoso kako poyo nto pe'nimentisofoho. ¹⁰ Poul nokotawento hwomu poyo sohwoe a'apahopo pisongki'namofonto kehutnoma lohofonto a'amu somo ulimento, Sekwo yomo ikutoho. Kako songo humaho. ¹¹ Oseso Poul angomo apa'no nokotasonto a'amu'nji wopayo kutikujo lohofontifi nimentihwonefoho. Nimentihwoneso Poul apa'no hungkuno ne'no lahoningki iyoho longkoningkahoningki Poul nuliko'manto umentisofoho. ¹² Oseso a'amuso hwomu pe'nimentiso sohumo songo humahoningki kakoe angomo ipemotawentifi hofiko simeho wopingo umo'nimentisofoho.

Poul kako ango Tilouas uliko'manto ango Miletos spono womentisofoho.

¹³ Poul nalimento, sekwo yofayokinomo ukuji ango Asous sopo woswo'nano. Ngko honingkanomo wamo. Ose nelahoningki nakwo yofayokinomo umentihwonefoho. ¹⁴ Ango Asous sopo noswo'nontani Pouli'nji nakwo yofayokinomo nokotosontani ango Mitilininime'no umentihwonefoho. ¹⁵ Mitilini nta'ni nowekentani mo'ningkanta hwaho we'e Kiyous mofonepo umentihwonefoho. Osopo nta'ni nowentani mo'ningkanta hwaho we'e Samousimne'no umentihwonefoho. Osopo nta'ni mo'ningkanta Miletos i'mofapmentihwonefoho. ¹⁶ Poul nto nalimentisofoho. Sikuno Engo *Pentikous* imo ^{††} ngko Jelusalem wohumamonnoho. Oso'no ango Efesos mamnehono. Hwaho Esiya sopo sikuno pi'ningo engo moneyakolofoneho.

A'amu ango Efesos sopo humamotofo sofe hwe engo sohwo Poul kakoe hungkuno ae'uyo uyimentisofoho.

¹⁷ Ose nalimentiso so'no ango Miletos i'mofapmentihwoneso Poul kako hwe engo a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho somo mokosyohumayo Efesosnta'ango sohwoamne'no hungkuno ole lihwatimen-

[†] A'amu pi'ningo engo huno'njoso hofiko Jisasiye mikufo'nji honiyo'nji nyo'neso hofiko huno syafihu'motofofoho. ^{††} Ap. 2:1 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

to, Sekwo nopikuji nohonimno. ¹⁸ Ose lihwojahoningki a'amu Efesosnta'ango i'mofopahoningkofi Poul ulimento, Ngko hwaho Esiya humamentohe sohonta nje yahinoso sekwo huno moi'wonoho. ¹⁹ A'amu Jutaso ngkimo wonyo tohofane'entifi hungkuno ko hningkahoningkofi oso'no yo'mayo tango'nji nu'mahoningki ngko nje yofe hwotoho fenji simeho tango'nji Anituye syoho imentohefoho. ²⁰ Sekwo huno seyoho. Ngko iyoho manningkahoningki yo'mayo sefo'mayo'no losetihwamentohefoho. Ango uhu'mokiyo utihwa'nyo spono sekwoe anggo so'mno Anituye hungkuno hopi'nono losetihwamentohefoho. ²¹ Ngko a'amu Juta so'nji a'amu kengo so'njimo ole ulimento, Honingkano wonyo hopi'nonohinoso foho'naopmno. Anitumne'no sekwo huno fiwolo'mokumno. Jisasimo simeho hi'ntnno uyimno. ²² Anituye Towahuno Wopingo kiko Jelusalemno fiso ntimaho. Ngko haloho yonji Jelusalemne'no wasimonne'no yohono. Ango Jelusalem sopo peho woni'ma'mtolo. Ngko huno maniyohoyoho. ²³ Olo'nohino Towahuno Wopingo hungkuno yokumpohn'nyo ole ntahoningki, Impo'angomo ho'nakohufijoso kiko tango engo wotipema'monno.

²⁴ I oso'no ngko iyoho manningkohoyohoho. O'o, nje a'apahomne'no huno masyofisyalokuyohono. Olo syoho nakwoe Hwe Engo Jisas tapmentisoso moi'wo esojwamofo so'no syofisyalokweno. Syoho hiloso Anitu a'amumo wopingo'nohino uyiwo'ningkiso so'no wolutihwamne'no yohono.

²⁵ Sekwo upa'nimno. Hohonta ngko nose'manji Anitu yokumpohn'nyo enemokosyohumayo so'no losetihwamentohefoho. I nom'ne sikunomo sekwo ngkimo manohonifitnehofo. ²⁶ Oseso olo sikuno lomo hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo tikanomo ufijo'manji sekwoe syohofoho. ²⁷ Yo'mayo Anitu yoneso'no nto losetihwamentohefoho. Hungkuno fehohnjo hiyaso moho'nasiyofoho. O'o hopi'nonohino losetihwamentohefoho. ²⁸ Sekwo ito'no fehumamno. Anituye Towahuno Wopingo syoho nto sejapmentisofoho. Sekwo a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofoso somo mokosyohumamno. Jisas kakoe honiyo'nji hofikimo mpe imentisofoho. ²⁹ Ngko huno ole niyohoho. Ngko sehwti'mo'me sohonta a'amu sikisiwojo pa'nyo sekwo'njo ajwo lopo nopikuji wonyo wosemokantifeho. ³⁰ A'amu fehohnjo sekumta'ni nolikafikuji a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohofoso somo hwasyomo ipesemotakuji hwasyo hungkuno woselantifeho. ³¹ Oso'no ito'no mokosyohumamno. Oleso iningo seyo'eno. Soswo hufa'u sihune neyakolofontaningki ngko imingo'nji sikuno'nji humotaholo lonji a'amu anga'no anga'nohino sokumo Anituye hungkuno losetihwamentohefoho.

³² Ngko Anituye ahopo ho'nosesyalokweno. Kako a'amumo wopingo'nohino selohofiwo'ningkiso hweho. Kakoe hungkuno yokumpohn'nyo esesyohumawosi, kakoe a'amu somo honingkano wopingo ining kayo'ne yo'mayo wosejapmentonoho. ³³ Sekwoe hamniyoho hwapife yo'mayo so'no hi manimo'nimmentisofoho.

³⁴ O'o, sekwo huno moi'wonoho. Ngko sekwo'nji nohumanji ngko umofonyo iyo so'ne nje a'amumne'no mpe imentohefoho. ³⁵ Nto setihwamentohefoho. Oso pa'nyo sekwo fiyimno. Sekwo syoho yokumpohn'nyo ifijoso a'amu po'nifo somo ufo'mafikuno. Olo hungkuno Jisas nalimentisoso sekwo iningo seyo'eno. A'amu nom'nemo yano'nohino uyiwo'ningkohofoso hofikoe simonyo iyoso nom'ne a'amu yo'mayo ma'wo'ningkohofoso somo yakolonoho.

³⁶ Poul oso hungkunoso moi'wo ulonto hofiko'nji hwomtame ehumentifi Anitumo jomo ulimentohofofoho. ³⁷ Ose yontifi hofiko humotaholo lontifi Poulimo kehutnoma'mentohofofoho. ³⁸ Sekwo apa'no manohonifitnehofo ulimentiso so'no hofiko simeho tango umentisofoho. Hofiko yofayokinomne'no ipemotawomentohofofoho.

Poul kako Jelusalemne'no asomo umentisofoho.

21 Nakwo a'amu somo uliko'mentani yofayokinomono nokotosontani, nowekentani hwaho we'e Kous osopo i'mofapmentihwonefoho. Mo'ningkanta nakwo hwaho Loutes i'mofapontani osoponta'ango anggo Patola i'mofapmentihwonefoho. ² I'mofapontani yofayokino nom'neso hwaho Founisiyamne'no wamonto yahoningki uhwonontani osohumo nokotasontani wekapmentihwonefoho. ³ Nowekapontani hwaho Saipilos uhwonontani oso hwaho sopo yofayokino hwonamonyo hohnta'ni uyokolofontani umentihwonefoho. Nowentani hwaho Siliya i'mofapontani anggo Taiya sopo ifohohosahumentihwonefoho. Oso anggo hopo sopo yofayokino ho'yango wujo'mesyamto umentisofoho. ⁴ Osopo nohumentani a'amu Jisasimo iningkamotofoso somo tipema'mentihwonefoho. Hofiko'nji nohumentaningkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u neyakolo'mentisofoho. Anituye Towahuno sohwo a'amu somo kakoe huno uyahoningki hofiko Poulimo ulimentohofofoho. ⁵ Nakwoe sikuno hano iyoso'no imo'ningkahoningki nakwo angopono nuliko'mentani umentihwonefoho. A'amu Jisasimo iningkamotofoso hwa hofikoe ape sofanji mehomi'nji nakumo mitimomingo sopo nehwojamentohofofoho. Osopo nakwo hwomtame ehumentani Anitumo isamoyoka ulimentihwonefoho. ⁶ Ose ulontani nakwo hnnimentihwoni, Nakwoe a'amu soku mpanimno, hnnimentihwonefoho. Nakwo yofayokinomono nokotosahoningkuhwoni hofiko angopono umentohofofoho.

Ango Sisaliya sopo hwe Akapos sohwo Poulimo hungkuno ulimentisofoho.

⁷ Nakwo anggo Taiya uliko'mentani nowekontani anggo Toulemes sopo i'mofapmentihwonefoho. Osopo a'amu Jisasimo iningkamotofoso so'nji noswo'nontani sikuno anga'no fosyowo'mentihwonefoho.

⁸ Mo'ningkanta anggo Toulemes uliko'mentani nowekentani anggo Sisaliya sopo i'mofapmentih-

wonefoho. Osopo nakwo Filipiye angomo humamentihwonefoho. Filip huhwo sohwo Anituye hungkuno lutihwamojo hweho. A'amu Jisasimo iningkamotofo angoo Jelusalemmo humamotofoso Filipi'nji nom'ne hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'no hino sohwanji *apouse/* sohwanne'no ufo'mayo'ne uh-wosopo'mentohofofoho. ⁹ Filip kakoe mehomi musijo osofosofahu'nohino fafoho. Hofiko Anituye hungkuno lutihwamotofofoho. ¹⁰ Osopo nohumentaningkuhwoni sikuno fiso neyokolofahoningki hwe fihwo Anitu hungkuno uyahoningki limojo Jutiyanta'ango sohwo kakoe yofe Akaposiyoho. Kako i'mofapmmentisofoho. ¹¹ Nonetimanto Pouliye ahuloho nomanto kakoe sife aho'nji kilo'nonto ulimento, Anituye Towahuno Wopingo ole ntohoho. Olo ahuloho lo'nji kakwo'yohwo sohu-mo a'amu Jutasa Jelusalem angoo sopo olo pa'nyolo nokilohofikujji a'amu temtifo kengo sohwafe ahomo woho'nokisyantifeho. ¹² Ose nelahoningki upo'nontani nakwo a'amu Jisasimo iningkamotofo nom'ne so'nji Poulimo yokumpohn'nyo ole ulimentihwone, Kiko Jelusalemne'no nosohotoho. ¹³ Ose ulahoningkuhwoni Poul nalimento, Sekwo humotaha peho'no sontantikwofo. Nje simeho tango niyohoho. Jelusalem angoo sopo ngkimo impe intofanihufijoso Jisasiye yofe ho'no-mayo'ne pe'nimeso wopingofoho. ¹⁴ Ose nelahoningki nakwo Poulimo nom'ne huno uyoso hopo'maho. Oso'no nakwo apa'no majofoho. O'o, ole ulimentihwoni, Yo'mayo Anitu yoneso umo'nimontonoho. Ose ulimentihwonefoho.

Jelusalemjo hwe engo sohwanjo Poul kakoe hungkuno ulimentisofoho.

¹⁵ Hwangku sohonta nakwoe ho'yango ito'no nuhu'mokontani Jelusalemne'no uliko'ma'mentihwonefoho. ¹⁶ A'amu Jisasimo iningkamotofo fehohnjo nakwo'nji umentihwonefoho. Hofiko Nasouniye angomo ipenemotawomentohofofoho. Oso hwe Saipilonta'ango huhwo sohwo hohonta Jisasimo iningkamotofo hweho. Nakwo kakoe angomo humamentihwonefoho. ¹⁷ Humamentihwoneso Jelusalem angoo sopo i'mofopahoningkuhwoni a'amu Jisasimo iningkamotofoso nonahonontifi simeho wopingo umo'nimentisofoho. ¹⁸ Mo'ningka nakwo Pouli'nji Jemis sohomo uhwonyo'ne umentihwonefoho. A'amu Jisasimo iningkamotofoso hofikoe hwe engo sohwanji pmentohofofoho. ¹⁹ Poul a'amu sohwanjo, Nje a'amuhwafo ulonto, yo'mayo wopingo Anitu a'amu temtifo kengo somne'no uloho'mentiso so'no yoloho ulimentisofoho.

Poul kako hwe engo sohwanjo hungkunomo tifi iningkawento Anituye angoo engoo somoo humentisofoho.

²⁰ Oso hiso'no nupa'nontifi Anitumo isamoyoka ulimentohofofoho. Ose ulontifi Poulimo ulimentohofi, Ningkwahwo. Kiko huno moi'wonoho. A'amu Jutapi'ningoo engoo Jisasimo iningkamotofofoho. Oso a'amu hiso Mousesiye honingkanoo hungkuno hohontajo somoo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkohofih-

wafoho. ²¹ A'amu fehohnjo oso a'amu homo somoo kikine'no hungkuno hwasoo ulimentohofofoho. Ole ulimentohofi, Poul a'amu Jutaa angoo kengoo humamotofoo somoo Mousesiye hungkuno hohontajo somoo tifi iningkakutoho uliwo'ningkiso hweho. Ole ulalofi, Sekwo sekwoe mehomi sohwanjo a'apahoo sihu kolofikutoho. Sekwo oso honingkanoo hungkuno hohontajo somoo apa'no tifi iningkakutoho. Ose ulalofoho ulimentohofofoho. ²² Oso'no pipi yanehwono. Poul ntopohoo upo'nantifeho. ²³ Osesoo nakwo kilalokuhwonesoo kiko tifi finingkayoo. Hwe osofosofahu'nohino sohwanjo a'amu Jutafe yahinoo iningkayoo so'no Anitumo ole ulimalofi, Anitu kiko nehonontaningkijji oloso uyantane'yihwono. Ose ulimalofihwafoho. ²⁴ Kiko oso hwe sohwanjo ufohi'ningkohoo hofiko'nji oso yahino kiho'masoo semokiyo so'no fiyimno. Kiko hofikine'no hamniyohoo ho'nasyohoo hofiko oso yahino nihu'nahone ifijoso a'amu hunoo ole uyono. Kikine'no upa'nimalofoso hungkuno hwasoofoho. Kiko Mousesiye hungkunoo iningkawalokuno so'no hofiko uhwonantifeho. ²⁵ A'amu temtifo kengoo Jisasimo iningkawowoo'ningkohoo somne'no hungkuno nto koto'kumalohwone so'no iyosoo mti'mokuyahojimalohwonefoho. Ole mti'mokumalohwoni. Yahu yihufo a'amu nom'nehoo hwasoo sohomo uyifijoso sekwo noningkutoho. Honiyosoo nonyoo'eno. Tongoo yahu ti'wangomoo nano jilipopijoso nonyoo'eno. Yo'mayo honingkanoo akngkilike iyo'eno. Ose ulimentohofofoho. ²⁶ Oso'no mo'ningkanta Poul oso hwe osofosofahu'nohino sohwanjo utimantoo oso yahino kiho'masoo imokiyo so'no imentohofofoho. Ose yontifi hofiko Anituye angoo engoo somoo nohotoswontifi hwe engoo sohwanjo oso yahino kiho'masoo imokiyo so'no moi'wo imo'none so'no ulimentohofofoho. Oso sikuno somoo Anitumne'no a'amu anga'no anga'nohino tongoo hu'meesiyo'ne uyantifeho.

Anituye angoo engoo somoo a'amu Jutaa sohwanjo Poulimo aho kemokosyohumamentohofofoho.

²⁷ Sikuno aho fehohnjo'ni hopi'nonoo nom'ne mta'ni hufaa'uu moi'wo umo'nimontoo yahoningki a'amu Jutaa hwahoo Esiyanta'ango sohwanjo Poulimo Anituye angoo engoo somoo uhwonimentohofofoho. Nuhwonontifi hwe moyaa'mi hopi'nonoo ulikafontifi Poulimo aho ko'mentohofofoho. ²⁸ Nokentifi hofiko mango mohm'no lontifi ulimentohofi, Sekwo a'amu Isilael soku, fonefo'mapmno. Olo hwe lohwo kako angoo meemo emoyontoo nakwoe yahinomne'no Mousesiye honingkanoo hungkunomne'no olo angoo engoo lomne'no hungkuno wonyoo liwo'ningkiso hweho. Oso'nohino'mahoo. O'o, olohontoo kako a'amu temtifo kengo sohwanjo olo angoo wopingoo lomo ipemotapiso so'no angoo wonyoo kiho pa'nyoo imo'ningkohoo. Ose ulimentohofofoho. ²⁹ Oso hungkuno hisoo hwapingoo ole. Hofiko Poulimo uhwonimentohofoso kako a'amu temtifo kengo angoo Efesosntaa'ango Tiloufimos oso hwo'nji angoo Jelusalem nohumentaningki uhwonontifi hwasoo ole syafihu'mentohofi, Poul oso a'amu sohwanjo Anituye

ango engo somo ipemotaswohoho. Ose limentohofoho.

³⁰ Oso'no Jelusalem mta'ango a'amu hopi'nonohino yomo yontifi mango engo liwo'nontifi yohoto yohotofo mjaloho'nimiwentifi uhu'mokumentohofoho. Hofiko Poulimo aho kemotaswopahoningkofi Anituye ango engomjo hoku'yo hopi'nono pijwahumentohofoho.

Hwe itokuso'njo sohwo mokosyohumayo yofe engo'njo sohwo Poulimo utima'mentisofoho.

³¹ Hofiko Poulimo wofonjosyantifi ikujoho posontaningkofi hwe yofe engo'njo itokuso'njo mokosyohomayo sohumne'no hungkuno ho'nimentisofoho. Hofiko ole ulimentohofi, A'amu Jelusalem hofiko ikujoho fongki'nalokwofo. ³² Ose upa'nontifi hwe yofe engo'njo sohwo kakoe a'amu itokuso'njo sohwo no manto a'amu uhu'mokiyo sopo komo'no pmentohofoho. A'amu Jutaso hwe yofe engo'njo sohwo'nji a'amu itokuso'njo sohwanjimo uhwonontifi hofiko Poulimo apa'no ikujoho mafongku'mentohofoho. Hofiko uyohohu'mentohofoho. ³³ Hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohwo Poulimo aho nokento kakoe a'amu sohwo ulimento, Sekwo ahwomo nano hufa'u nomafikui hwe lohomo hmtofahumno. Ose ulonto ulohonimento. Olo hwe lohwo tihwolo. Peho imasoto.

³⁴ Ose ulohoningkahoningki a'amu fehohnjo hungkuno anga'no lontaningkofi a'amu nom'ne sohwa hungkuno kengo joho lahoningkofi hungkuno engo ho'nimentisofoho. Hungkuno pi'ningo engo ho'ningkahoningki hwe yofe engo'njo sohwo yoloho hwapingoso mupa'nimentisofoho. Oseso kako itokuso'njo sohwo ulimento, Poulimo itokuso'njo sohwafe angomo motasimno. ³⁵ Ose ulahoningki oso ango homo somo kotasiyo sopo nomotosahoningkofi a'amu pi'ningo engo kakimo wofonjosyano lahoningkofi a'amu itokuso'njo sohwa utimotasimentohofoho. ³⁶ A'amu pi'ningo engoso tifi iningkasontifi ulimentohofi, Fonjahumno.

Poul a'amu Juta somo kakoe hungkuno ulimentisofoho.

³⁷ Hwe itokuso'njo sohwa hofikoe angomo womotowantifi yahoningkofi Poul hwe yofe engo'njo sohumo ulimento, Hungkuno wakilimonne'no yohono. Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo ulimento, U, Kiko Ngkilik hungkuno huno'njo hwsilaho. ³⁸ Ngko huno ole syafisyohono. Kiko hwe engo Ijip mta'ango sohwo a'amu hwaho mokosyohumayo sohwo wafongku'monji yonji kakoe a'amu hosimno *foua tausen* (4000) sohwanji hwaho a'amu anepono ipemotawomentohino hwsoho. ³⁹ Ose ulahoningki Poul ulimento, Ngko a'amu Juta hwo'nyoho. Nje hwapingoso hwaho Silisiya ango mikunimposo Tasosnta'ango hwo'nyoho. Nje a'amuhwe, olo a'amu lohwo ulimonne'no yohono. Wopingotaho. ⁴⁰ Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohwo eno ulahoningki Poul kotasiyo sopo lohofonto

a'amumne'no mampi'nyo humayo'ne aho ho'noma'mentisofoho. Mampi'nyo yahoningkofi Poul Hipilu hungkuno'nji ulimentisofoho.

22 Poul ole ulimento, Ningkwahwosafo, Mpo-hwosafo, sekwo upa'nimno. Sekwo hungkuno ntohoho so'no ngko nje hungkuno asomo waselimonne'no yohono. ² Ose ulahoningki a'amu Jutaso hofikoe hungkuno Hipiluso upa'nontifi songo songo mimentohofoho. Poul apa'no ulimento,

³ Ngko a'amu Juta hwo'nyoho. Nje na'u kako hwaho Silisiya ango Tasos sopo aswo nima'mentisofoho. Ngko engoso olo ango Jelusalem lopo wo'mentohe hwo'nyoho. Ngkimo hungkuno mesyolontihwayo sohwo Ngkomeliyeliyoho. Kako nakwoe ajuyohwosafe honingkano ne'njo lontihwamojofoho. Oseso ngko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo iningkasoyoso sekwo lohonta iningkowalokwofo hapa iningkamote hwo'nyoho. ⁴ Ngko a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono umotofo somo wonyo uloho'motefoho. Fehohnjo poyo pe'nimentohofoho. Fehohnjo somo ahwomo nano intofonji impo'angomo intofahumentohofoho. ⁵ Hungkuno nehopi selalokweno. Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo'nji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hofiko olo hilo so'no huno moi'wonoho. Hofiko nje yahino so'no waselife. Hofiko a'amu Juta ango Ntomasikos humamotofo sohwanne'no ifalifaliyo mti'mokontifi ntapmentohofoho. Nomanji ole limentoho, a'amu Jisasimo iningkamotofo somo ahwomo nano intohm'mo ango Jelusalem tohino engo mayo'ne'no womotasimne'no yohono lonji umentohofoho.

Poul Anituye a'amu ne imo'nimentisofoho so'no ulimentisofoho.

(Apousel sohwafe Syoho 9:3-19; 26:12-18)

⁶ Ngko nowenji hinjo sopo Ntomasikos mofone sopo i'mofowahoningko nihu'no komo'no pomponaho engo ahwomo mta'angoso ntoho'mentisofoho. ⁷ Osohonta hwahopo piwasyonji hungkuno ole upa'nimentoho. Soul, Soul, Kiko ngkimo wonyo peho'no ntohofantokuno. ⁸ Ose ho'ningkahoningki ngko ulimentoho, Hwe engofo, kiko tihwosilo. Ose ulahoningko ntimento, Ngko Jisas Nasaletnnta'ango hwo'nyoho. Kiko wonyo ntohofantokuno. Ose ntimentisofoho. ⁹ Hwe ngko'nji umentohofoho sohwa hofiko pomponaho'nohoni uhwonimentohofoho. Hofiko mampaho oso hwe ntimentiso sohwo mupa'nyofoho.

¹⁰ Ngko ulimentoho, Hwe Engofo, ngko pipi imnehono. Ose ulahoningko ntimento, Kiko nolikafohoji Ntomasikosimne'no fiwano. Osopo nuhuji hwe fihwo noku'mahwosi yo'mayo syoho kiko ihne'enji imentoheso'no walokitihwono. ¹¹ Ose ntahoningki oso pomponaho mikunimposo engoso ntimentiso so'no timpi'nyo nimo'ningkahoningki a'amu ngko'nji umentohofoho sohwa ngkimo aho nimp'o'nontifi Ntomasikosimne'no ipemotaniwomentohofoho.

¹² Oso hopo sopo hwe fihwo humunyoponoho. Kakoe yofe Anonaiyasiyoho. Kako neyakwosafo

honingkanomo tifi iningkawowo'ningkiso hweho. A'amu Juta Ntomasikos humamotofoso ole hnnimento-hofi, Kako hwe wopingo hweho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwo noni'manto ntimento, Ningkwahwo Souliyo, Jije timo apa'no uhwonimonnoho. Ose ntahoningki oso hohosohonta nje timo wopingo nimo'ningkahoningki kakimo uhwonimentohefoho. ¹⁴ Nuhwoningkahoningko ntimento, Neyakwosafe Anitu sohwo kako yo'mayo yone so'no kiko huno kiyone so'no kuhwosopo'mentisofoho. Kiko oso hwe ahwomo mta'ango nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohomo uhwonyo so'no kakoe mampaho upa'nyo so'no kuhwosopo'mentisofoho. ¹⁵ Hwangku kiko kakoe hungkuno ulihnnefoho. Kiko a'amu somo ya'moyo uhwonjo so'no upa'nyo so'no ulihnnefoho. ¹⁶ Oso'no peho'no hontohumahnno. Kiko nolikafohojo'no ngko miho wokiyokuma'mo. Kiko Jisasimo jomo ulohojo'no kako jije wonyoso wae weekumofono.

Anitu a'amu temtitofu kengo somo Poul uyimentisofoho.

¹⁷ Hwangku ngko Jelusalem apa'no noponji Anituye angu engo somo Mpohumo jomo ulonji wojo hopa uhwonimentohefoho. ¹⁸ Hwe engo sohomo nuhwoningkahoningko ntimento, Kiko komo'no Jelusalem uliko'maho. Kiko olopo humahojono'no manji nje hungkuno lutihsosohofi kupa'nifitnnehofo. ¹⁹ Ose ntahoningki ulimentoho, Hwe Engofo, hofiko huno moi'wonoho. Ngko a'amu kikimo simeho hi'ntnnono kijapiwo'ningkohoho somo angu uhu'mokiyoso mta'ango nomanji ikujoho fonjonji impo'angomo intofohumalefoho. ²⁰ Oso hwe Sitifen, jije hungkuno limojo sohomo fonjahumentohofo sohonta osopo ngko hofiko'nji nohumanji osohi so'no nje simeho wopingo nimo'ningkahoningki a'amu fonjahumentohofo sohwafe manji'mofo yo'mayoso mokosyohumantohofo. ²¹ Ose ulahoningko ntimento Kiko mpano, Ngko kikimo honingkanano sawemo sopo a'amu kengo somne'no wokuhwatimo. Ose ntimentisofoho.

Hwe itokuso'njo mokosyohumayo yofe engo'njo Loum mta'ango sohwo Poulimo mokosyohumamentisofoho.

²² Poul oso hungkuno a'amu kengo somne'no ulahoningki a'amu Juta nupa'nontifi johu mohm'no ulimentohofi, Fonjahumno. A'amu oleso olo hwaholo pohumanehoho. ²³ Oso hungkunoso ne'no lontifi hofikoe hwapife yo'mayoso yojasyontifi hwahohusontifi husa'mentohofohofo. ²⁴ Ose yontaningkofi hwe yofe engo'njo kakoe a'amu itokuso'njo sohwa ulimento, Poulimo angomo ipemotasyikui ole ulimno, A'amu sohwa mango engu kilohofoso peho'neto. Oso'no fonaso. Monajo'manji ikujoho wokufonjano. Ose ulimno.

²⁵ Ose ulahoningki hwe sohwa Poulimo hofiko impe intofontaningkofi Poul hwe mnokino manji'mofo'njo kako'njopo humentanjo sohomo ulimento, Olo sekwoe yahinotaho. A'amu Loumnta'ango sohomo kakoe

hungkuno mikwalofe'njo yontifi siki ikujoho fongku'motofoso sekwoe yahinotaho.

²⁶ Ose ulahoningki hwe sohwo nupa'nonto nowento hwe yofe engo'njo sohomo ulohonimento, Kiko peho yalokuno. Olo hwe lohwo Loummjo sohwafe hwomufoho. ²⁷ Ose ulahoningki hwe sohomo nupa'nonto Poulimo nu'manto ulohonimento, Ole njo. Kiko Loumnta'ango hwasilaho. Ose ulahoningki Poul ulimento, Ou, ngko Loum mta'ango hwo'nyoho. ²⁸ Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohwo ulimento, Ngko hamnyoho engu ho'naofonji a'amu Loum imo'nimentoho hwo'nyoho. Ose ulahoningki Poul ulimento. Nje mpohwo Loum mta'ango hweho. Oso'no ngko a'amu Loum hwo'nyoho. ²⁹ Ose ulahoningki a'amu Poulimo impe intofontifi ikujoho wofonjantifi imentohoho sohwa uyohohu'mentohofohofo. Hwe yofe engo'njo sohwo olo a'amu Loum mta'ango lohomo impe intofoho so'no tohino engu woma'monntikeno. Ose lonto iyoho unimentisofoho. †

³⁰ Hwe yofe engo'njo sohwo kako a'amu Juta Poulimo hungkuno ulohofo so'no yoloho hwapingo upa'nimo lonto mo'ningkanta Poulimo ahwomo nano usihutofonto kako a'amu tajo angu syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanjimo hungkuno ole lihwatimento, Sekwo uhu'mokumno. Ose lihwajonto Poulimo ipemotasonto a'amufe simanopo uhumati'mentisofoho.

A'amu Jutafe 'kaunisol' sohwa Poul kakoe hungkuno lutihwamentisofoho.

23 Poul a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwa timo yokumpohn'nyo uhwononto ulimento, Nje hwe sifahwe, Anitu nohonontaningki yo'mayo imoteso mjimiwenji olohntajo'nji ole nnantofoho, Ngko honingkanano wonyo'njo hwo'ni'maho. Ose nnantofoho. ² Ose ulahoningki Anonaiyas tajo angu syoho'njo yofe engo'njo sohwo kako'njo sopo humalowentaningkofo sohwa ulimento, Pouliye mangomo fongkupmno. ³ Ose ulahoningki Poul ulimento, Kiko a'apaho wopingo'njo hwasoho. Simeho mo'mo pisakino'njo hwasoho. Anitu wakufonjono. Kiko nje hungkunomne'no ito'no menihwajyo'ne hwaso nohumanji honingkanano ito'nohino somo hwotoho fenji nifonjohino.

⁴ Ose ulahoningki a'amu Pouli'njopo lohofontifi limentohofi, Kiko Anituye hwe yofe engo'njo sohomo sitofu lulalokuno.

⁵ Ose ulahoningkofi Poul ulimento, Nje a'amufu. Ngko Anituye hwe yofe engo'njo sohune'no huno maniyohoyohoho. Huno ole niyohoho Anituye hungkuno ole nalimento, Sekwo a'amu semokosyohumayo somo hungkuno wonyo ujo'eno. Oso'no ngko huno niyohoho.

⁶ Ose ulonto Poul uhwonimentisoso, A'amu *kaunisol* syoho'njo sohwa fehohnjo a'amu Satiyusiyoho. Fehohnjo a'amu Falisyoho. Ose uhwononto *kaunisol* a'a-

† *Loumjo sohwafe honingkanano hungkunoso olenoho. A'amu Loum mta'ango sohomo ikujoho fongkiyo so'no yokumpohn'nyo wo'nyofoho.*

mu sohwaro mango engo ulimento, Nje a'amu hwafo, ngko a'amu Falisi hwo'nyoho. Nje mpohwo a'amu Falisi hweho. A'amu poyo pe'nyoso apa'no likapitnnefoho. Olo hilo so'no ngko hontohumaleno. Oso'no ngko a'amu somo oso hungkunoso lutihwa-wo'ningkohe hwo'nyoho. Olo hilo so'no sekwo ngkine'no hungkuno ho'nosyalokwofo.

⁷ Ose ulahoningki a'amu Falisi sohwanji a'amu Satiyusi sohwanji yoka hnnontifi husilo'mentohofoho. ⁸ Hwapingoso a'amu Satiyusi sohwa ole liwo'ningkohofi, A'amu poyo pe'nyoso apa'no molikapitnohofo. A'amu ahwomo mta'ango so'nji towahuno ntnne so'nji mohumuyoho. Ose liwo'ningkohofihwafoho. I oso'no a'amu Falisi sohwa oso hungkuno hufa'u so'no hwasyofoho liwo'ningkohofoho. Hofiko olo hilo somo simeho uyiwo'ningkohofi, A'amu poyo pe'nyoso apa'no songo likapitnnefoho. A'amu ahwomo mta'angoso towahuno ntnne'no humalofo. Ose liwo'ningkohofohofo. ⁹ Oso'no hofikoe yokaso engo imo'ningkahoningki a'amu Falisi fehohnjo honingkano hungkuno mesyilutihwayo sohwa nolikafontifi yokumpohn'nyo ulimentohofi, Poul kako wonyo miyiwo'ningkiso hweho. Hwe ahwomo mta'ango hwo'likeno towahuno hwo'likeno Poulimo ulimaso'manji kakoe syohofoho.

¹⁰ Ose ulahoningkofi yokaso mikunimposo imo'ningkahoningki hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohwo ole syafihu'mento, a'amu sohwa Poulimo yokino yohosiyo hohnta'ni ifijo so'no wope'nimtonoho. Ose syafihu'mentiso so'no iyoho uningkahoningki kakoe a'amu itokuso'njo sohwaro ulimento, Sekwo oso a'amu sohwaro ajwomo'mo nowekuji Poulimo utimafikuji sekwoe angomno fipemotasmno. Ose ulimentisofoho. ¹¹ Mo'ningkanta sikwo'miyo somo Jisas Pouli'njopo nolohofonto ulimento, Yokumpohn'nyo hmmo'nyo. Ango Jelusalem lopo ngkine'no hungkuno yokumpohn'nyo ulimahnnofoho. Oso pa'nyo angoo Loum sopo ngkine'no apa'no ulimonnoho. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu Juta Poulimo wofonjasyano nolontifi hungkuno nano mtito'mentohofoho.

¹² Mo'ningka imingo ne'nji a'amu Juta nuhu'mokontifi hungkuno yokintahopono lontifi ole mtito'mentohofi, Nakwo Poulimo wofonjasyano. Kako songo nohumantankinguhwosi nakwo wopayo'nji mijo'nji monanehwono. Ose mtito'mentohofohofo. ¹³ Oso a'amu huhwo sohwa oso hungkuno mtito'mentohofoho sohwa a'amu we'e pi'ningo'maho. A'amu *fouti* mo (40) yakolonoho. ¹⁴ Ose mtitofontifi hofiko nowentifi a'amu tajo angoo syoho'njo sohwanji hwe engo sohwanji oso hwamo ulimentohofi, Nakwo hungkuno yokintohopono lontani ole mtitofihwono, Nakwo Poulimo wofonjasyantane'no yihwono. Kako songo nohumantankinguhwosi nakwo wopayohwa mijohwa monanehwono. ¹⁵ Oso'no sekwo a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji sekwo hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohune'no mo'ningka hungkuno filihwatimno. Ole ulim-

no, Nakwo Poulimo nom'ne hungkuno ulohonantane'no yihwono. Oso'no olopo fipemotape. Ose ulimno. Oseso nakwo honingkanopo Poulime'no nohontohumehwasi fonjasyoso olopo maponehoho. Ose ulimentohofohofo.

¹⁶ Olo hilo so'no Pouliye koifahwo nupa'nonto nowento a'amu itokuso'njo sohwafo angomo noswonto a'amu Juta Poulimo nofonjasyane'entifi limentohofoho so'no Poulimo ulimentisofoho. ¹⁷ Ose ulahoningki Poul a'amu mnokino manji'mofo'njo sohune'no johoolonto ulimento, Olo hwomu lohwo hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohune'no hungkuno ulimte'no yohoho. Osopo fipemotaso. ¹⁸ Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo ipemotasantoo hwe yofe engo'njo sohomo ulimmento, Poul impo'angomjoo sohwo ngkine'no johoolonto ntohoho, Olo hwomu lohwo hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohune'no hungkuno ulimte'no yohoho. Osopo fipemotaso. Ose ntohoho.

¹⁹ Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohwo hwomu sohomo aho nokento siko'nohinoo ipemotawento ulohonimonto, Pehoo wantimonntoo. ²⁰ Ose ulahoningki hwomu sohwo ulimento, A'amu Juta hungkuno ole mtitofohofo, Mo'ningkanta hungkuno ole wokilantifeho, Kiko *kaunisol* i'njoo Poulimo fipemotape. Hofiko Poulimo kakoe hungkuno hwapingo so'no ulane'entifi hwasyo pojoo yalokwofo. ²¹ Oso'no hofikoe hungkunomo kiko iningkahutoho. Hwapingoso a'amu *fouti* mo (40) hwo'filoo'nnyoo sohwo hofikoo honingkanoo hiyaso humafikuji Poulime'no wohontohumantifeho. Oso a'amu huhwo sohwo hofikoo ole mtitofohofi, Nakwo Poulimo wofonjasyano. Poul songo nohumantankinguhwosi nakwo wopayohwa mijohwa monanehwono. Ose mtitofohofo. Kiko enoolohooji Poulimo uhwojiso'manji honingkanoo wofonjasyantifeho. ²² Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohwo hwomu lohomo yokumpohn'nyo ulimento, Olo hiloso ntohino so'no nom'ne a'amu somo nulohotoho. Ose ulonto hwomu sohomo uhwatimentisofoho.

Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayoo Felikis sohwoeponoo Poulimo ipemotawomentohofohofo.

²³ Nuhwajontoo kako hwe hufa'u mnokino manji'mofo'njo sohwa'umne'no johoolonto ulimento, Siko a'amu itokuso'njo *tu hantilet* (200) sohwanji nom'ne a'amu ahwomo yahuponjoo kehumawo'ningkohoofo *sefenti* (70) sohwanji nom'ne a'amu hosimno'njo *tu hantilet* (200) sohwanji hano iyo'ne ito'no fesyo humunyo. Olo sikwo'miyo lomo, (9 *kilouk*), osomo sekwo angoo Sisaliyoo sponoo fiwanimno. ²⁴ Nom'ne ahwomo yahuso Poul kehumayoo'ne fesyo humunyo. Sekwo Poulime ito'no ipemotasokuji hwe yofe engo'njo hwahoo mokosyohumayoo Felikis sohune'no utimotapmno.

²⁵ Ose ulonto kako iyoswo ifalifaliyoo ole mti'mokumentoo,

²⁶ Ngkoo Kiloutiyos Lisiyasi'ni olo iyoswo losoo hwe wopingoo yofe engo'njo hwahoo mokosyohumayoo Felikis sohwo simne'no mti'mokalokweno. Nje Felikis.

²⁷ A'amu Juta olo hwe Poul lohomo nokentifi wofon-

josyano lontifi imalofofoho. Kako a'amu Loum hweho upa'nimale so'no ngko nje a'amu sohwanji nowentani utima'malohwonefoho. ²⁸ A'amu Juta Poulimo wonyo hwasoho ulimalofo so'no oso hwapingoso huno waniyono lonji Poulimo *kaunisol* sohwafepono ipemotawomalefoho. ²⁹ Osopo huno ole tipema'male, Hofiko hofikoe honingkano hungkuno somne'no Poulimo ulimalofofoho. I oso hiso'no poyo mape'nonehoho. Impo'angomo mintofahufitnehofo. ³⁰ Hungkuno ole ni'ma'masofoho. Hofiko Poulimo wofonjosyantifi imalofofoho. Ose upa'nonji ngko kikiyepono komo'no uyahotimalefoho. A'amu Poulimo hungkuno ulimalofo sohwanne'no ulimalefoho. Hofiko Poulimne'no hungkuno hi'njo hwa'manji hofiko jije simanopo walife. Osohopeho.

Iyoswo ose mti'mokumentisofoho.

³¹ A'amu itokuso'njo sohwa hwe yofe engo'njo sohwoe hungkunomo tifi iningkawentifi oso sikwo'miyo somo hofiko Poulimo ango Antipatilis sopo ipemotawomentohofofoho. ³² Iyoho longkongkahoningki a'amu itokuso'njo sohwa hofikoe angomno asomo umentohofofoho. A'amu ahwomo yahupo kehumayo'njo sohwa Poulimo ango Sisaliya'no ipemotawomentohofofoho. ³³ Hofiko Sisaliya i'mofawentifi hofiko iyoswo motawomentohofoso hwe yofe engo'njo Felikis osomo uyontifi Poulimo hwe engo sohwo'njopo uhwojamentohofofoho. ³⁴ Felikis iyoswo atofolonto Poulimo ulimento, Kiko nti'mta'ango hwasilo. Ose ulahoningki Poul ulimento, Hwaho Silisiyanta'ango hwo'nyoho. ³⁵ Ose ulahoningki Felikis ulimento, A'amu kikine'no hungkuno hi'njo sohwa i'mofapikujono jije hungkuno upa'nimonnoho. Ose ulonto, kakoe a'amu sohwalu ulimento, Heloutiye ango engo sopo wohumano. Osopo sekwo uhwontohumamno. Ose ulimentisofoho.

A'amu Jutajo hwe yofe engo'njo sohwa Poulimne'no hungkuno limentohofofoho.

24 Sikuno aho fehohnjo hopi'nonohino memjaofahoningki hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo Anonaiyas oso hwo'nji nom'ne hwe engo sohwanji hwe nom'ne hofikoe hungkuno jo'ne yofe Tetulos oso hwo'nji Sisaliya i'mofapmmentohofofoho. Hofiko hwe yofe engo'njo Felikisi'njo sopo lohofontifi Poulimne'no hungkuno ulimentohofofoho. ² Felikis Poulimne'no lihwojahoningki nopahoningki Tetulos sohwo a'amu Juta sohwafe hungkuno Poulimne'no ulimento, Hwe engo Felikis sohwo, Kiko nakumo wonyoangkafo nemokosyohumawo'ningkino hwasoho. Nakwo ikujoho mafongki'nyoso simeho pompenjiyo ito'no humalohwono. Nakwo hwaho lopo yo'mayo wonyo imo'nyoso kiko huno wopingo syafisyonji ito'no mti'mokuwo'ningkino hwasoho. ³ Oseso nakwo simeho wopingo nemo'ningkahoningki isamoyoka wokilantane'no yalokuhwono.

⁴ Ngko huno ole niyohi, Kiko syoho engo'njo hwasoho. Oso'no hungkuno tifo'nohino wakilmne'no yohono. Kiko a'amufe hungkuno upa'niwo'ningkino

sohwosi nje hungkuno upa'nyo. ⁵ Olo hwe Poul lohwo kako a'amu Jutamne'no wonyo uyiwo'ningkiso hweho. Ango'meemo nowento a'amu'njopo yoka'nji ikujoho'nji ulikafiwo'ningkiso hweho. Nakwoe a'amu Juta fehohnjo hotiku lohofontifi honingkano nom'nemo iningkowalokwofo sofe yofe Nasaletiyoho. Olo hwe lohwo hofikoe hwe engo hweho. ⁶ Kako a'amu temtitofokengo sohwa nakwoe Anituye ango engo somo wonyo imokiyo'ne ipemotapmmasofoho. Ose uhwonontani Poulimo aho ka'malohwonefoho. [Nakwo nakwoe yahinomne'no Poulimo ito'no womihwojantani ko yahoningkuhwoni ⁷ hwe itokuso'njo yofe engo'njo Lisiyas osohwo noponto nakwoe aho mta'ni usihuto'mto yokumpohn'nyo imo'nonto utima'masofoho. ⁸ Nutimanto nalima, Sekwo olo hwe lohumne'no hungkuno hi'njo hwasi'manji sekwo Felikisiyepono motawomno. Lisiyas ose nalimasofoho.] I oso'no kiko Lisiyas sohwo ulohonyo. Kakoe hungkuno nupa'ningkohoji huno wakiyono. Yo'mayo ulimalohwone so'no wakilonono. Tetulos ose ulimentisofoho.

⁹ A'amu Juta hopi'nonohinoso simeho inontifi ulimentohofi, Hungkuno nehopi kilohoho. Ose ulimentohofofoho.

Poul kakoe hungkuno Felikisimo ulimentisofoho.

¹⁰ Hwe engo sohwo Poulimne'no hungkuno jo'ne uhwojantahoningki Poul ulimento, Kiko nakwo a'amu Juta sohwo'nimo hungkuno ito'no mihwojantahoningkino soswo pi'ningo neyakolo'mojofoho. Oso'no ngko nje hungkuno kilimne so'no simeho wopingo nimo'ningkohoho. ¹¹ Sikuno aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u mmo'nyo sohonta ngko Anitumo jomo ulimo lonji Jelusalem i'mofapmmalefoho. Kiko hofikimo olo hiso'no ulohojono nehopeho wakilife. ¹² A'amu Juta Anituye ango engo somo nom'ne a'amu sohwanji hungkuno ikujoho hopa fongki'nontahoningkuhwoni monahonyo'njo imalofofoho. Hofiko ango uhu'mokiyo sopo angkuhwafo engo sopo hwe moya'mi ikujoho so'no ulikofontahingko manohonyo'njo imalofofoho. Awonoho. Ngko miyo hwo'nyoho. ¹³ Oso hungkuno yo'mayo imale so'no kilohofoso hungkuno hwapingoso ne anefoho. Oso'no hofiko kikimo olo hungkuno loso nehopi pipi kitihwafitnehofo. O'o, yo'mayo ngkine'no kilohofoso muhwonimmalofihwafoho.

¹⁴ I oso'no hungkuno anga'no kilohofoso nehopeho. Ole. A'amu Juta fehohnjo hotiku lohofontifi Honingkano songomo iningkowalokwofo. Oso Honingkano somo ngko tifi iningkawenji neyakwasafe Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokweno. Mousesiye honingkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno somo iningkowalokweno. ¹⁵ Anitu a'amu wopingo'nji wonyo'nji poyo pe'nyo somo ulikafone so'no simeho hi'ntnnono uyonji oso hiso'no a'amu lo'nji hontohumalohwono. ¹⁶ Ngko nje honingkano wopingomne'no syoho engo iwo'ningkohe hwo'nyoho. Oso'no Anitu'nji a'amu sohwanji ngkimo wonyo hwasoho mantifitnehofo. O'o, hwe wopingo hwasoho ntifitnefoho. Ngko ole hn-

nimnefoho. Honingkano wopingo'njo hwo'nyoho hnnimnefoho.

¹⁷ Hohonta ngko Jerusalem uliko'manji soswo fihwo niyokolofahoningki ngko hwaho kengo kengopo emoyonji Jerusalemno asomo pmmale hwo'nyoho. A'amu hamniyoho umofonyo iyo somne'no hamniyoho motaponji Anitune'no yahu umalefoho. ¹⁸ Ose yonji ngko Anituye anggo engo somo nohumanji oso hiso kiho'maso imokiyo so'no yontaningko nohonimalofofoho. Ngko a'amu osofosofahu'nohino'nji nohumentani yo'mayo ito'nohino imalohwonefoho. A'amu pi'ningo nakwo'nji mohumulofu. ¹⁹ I oso'no a'amu Juta fehohnjo hwaho Esiyanta'ango sohwa nohumantifi ngkimo aho niko'malofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa ngkine'no hungkuno hi'njo hwa'manji jije si-manopo lohofikuji ngkine'no hungkuno ntifitne'no mape'njo peho'neto. ²⁰ Mape'njo so'no ngko *kaunisol* i'njopo nohumentaningko sohonta *kaunisol* sohwa peho wonyo imale'no mtito'malofo. Olo hwe lohwa wamtife. ²¹ Olo hungkuno lo'nohinotikeno. Ngko hofiko'nji nohumanji ngko joho ole ulimale, A'amu poyo pe'nyo somo Anitu apa'no songo ulikafo so'no simeho hi'ntnnono uyalokweno. Oso hiso'no hofiko ngkine'no hungkuno kontalokwofo. Poul ose ulimentisofoho.

²² Felikis kako a'amu Jisasimo iningkamotofo sofe honingkano so'no huno umentiso hweho. Oso'no kako a'amu Juta somo ulimento, Nta'noho. Sekwo fohontohumamno. Hwe itokuso'njo yofe engo'njo Lisiyas sohwo nopihwoso'no sekwoe hungkuno ito'no womesehwatimonnoho. ²³ Ose ulonto a'amu impe'njo sohwo mokosyohumayo sohomo ulimento, Kiko Poulimno fohontohumaho. Kako pawesoso wopingofoho. Kakoe a'amu jomo u'mafikuji yo'mayo uyifijoso wopingofoho. Ose ulimentisofoho.

Felikis kako Poulimo impe intofonto soswo hufa'u uyimentisofoho.

²⁴ Sikuno nom'ne fihwa memjaofahoningki Felikis kakoe ape Ntilusila'nji pmentisiyefoho. Oso a'mu hisi Juta apefoho. Felikis Poulimne'no kakoe hungkuno upa'nyo so'ne luhwajimentisofoho. Poul a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyoso'no lutihwamentisofoho. ²⁵ Kako honingkano wopingo tipemayo so'no yo'mayo wonyo ho'nafo so'no hwangu Anitu a'amufe hungkuno ikwolofo so'no lutihwamentisofoho. Ose ulahoningki Felikis iyoho uningkahoningki ulimento, Nta'noho. Olohonta kiko mpano. Sikuno nom'nemo ngko iyoho humame sohonta nekwo apa'no wolaho. ²⁶ Ose ulonto ole syafihu'mento, Poulimo usihuto'meso'no hamniyoho wontapmmontolikeno. Ose syafisoyonto sikuno pi'ningo somo Poulimne'no lihwajiwononto Pouli'nji hungkuno hnnimentisiyefoho. ²⁷ Soswo hufa'u uyokolofahoningki hwe nom'ne Pousiyos Fesitos oso hwo Felikisiye hwaho mokosyohumayo syohoso ma'mentisofoho. Felikis huhwo sohwo a'amu Juta afofo umokumonto yonto Poulimo impo'angomo humentaningki musihutofe'njo yonto uliko'ma'mentisofoho.

Poul kako yokumpohn'nyo lohofonto, Nje hungkuno Sisa yofe hwofilo'nnyo sohwo wonipa'nono ulimentisofoho.

25 Fesitos hwaho kengo mta'ni anggo Sisaliya i'mofaponto hwaho mokosyohumayo syohoso no-manto sikuno hufa'u sihune memjaofahoningki kako Jerusalemno simentisofoho. ² A'amu tajo anggo syoho'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji Fesitosi'njopo u'mantifi hofikoe hwasyo hungkuno Poulimne'no ulimentohofofoho. Hofiko jomo yokumpohn'nyo ulimentohofi, ³ Kiko nonefo'mahoji Poulimo Jerusalemno uhwajo. Ose ulontifi Poulimo honingkanopo fonjosyane'entifi nto mtito'mentohofofoho. ⁴ Ose ulahoningkofi Fesitos ulimento, Poul anggo Sisaliya sopo impo'angomo humaho. Oso hopo sopone'no we'enepe wamne'no yohono. ⁵ Poul kako wonyo imentiso'manji sekwoe hwe engo sohwa ngko'nji nowehwasi osopo wolantanoho. Ose ulimentisofoho.

⁶ Fesitos Jerusalem nohumanto nom'ne sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihonetikeno sikuno aho hufa'u hopi'nonohinotikeno memjaofahoningki hofiko Sisaliya'no umentohofofoho. I'mofapontifi mo'ningkanta Fesitos kako anggo hungkuno ito'no melihwajiyone somo nohumanto kako Poul waponi lonto lihwatimentisofoho. ⁷ Lihwajahoningki Poul noswahoningki a'amu Jerusalem mta'ni pmentohofoho sohwa Pouli'njopo nolohofontifi hungkuno tango'njo Poulimne'no limentohofofoho. Hofiko Poulimo wonyo imentohino hwasoho ko ulimentohofoso Fesitos kako hofikoe hungkuno somo ne motipe'mamentisofoho. ⁸ Poul hofikimo aku ulimento, Ngko honingkano wonyo mmofe'njo hwo'nyoho. Ngko a'amu Jutafe honingkano hungkunoso mtihupe-so awonoho. Ngko Anituye anggo engo somo wonyo imokiyoso awonoho. Hwe yofe engo'njo Sisa oso hwoe hungkunomo ngko hwotoho fiyoso awonoho.

⁹ Ose ulahoningki Fesitos kako a'amu Juta sohwo afofo umokumonto yonto Poulimo ulimento, Kiko huno pipi kiyohoho. Nakwo anggo Jerusalem sopo nosihwasi osopo jije hungkuno ito'no melokuhwajimeso wopingtaho.

¹⁰ Ose ulahoningkahoningki Poul ulimento, Olo anggo humale loso a'amu Loum sohwafe hungkuno ito'no melihwajiyone angofoho. Oso'no olo anggo olo huhwo lohwo nje hungkuno ito'no mefoholofihwajiyone angofoho. Kiko huno moi'wonoho. A'amu Juta somne'no wonyo mimmentohefoho. ¹¹ Ngko wonyo honingkano imofonti'mtentesi oso wonyo hiso'no kiko poyo pe'nyo ntifijoso hungkuno ane'njo nope'ni'mnesohilo. I oso'no oso hungkuno ntohofoso hwasyo'manji kiko hofikoe ahomo noho'nanisoyohotoho. Hwe yofe engo hwofilo'nnyo Sisa osohwo kako nje hungkuno upa'nono. Oso hiso'no ngko Loummne'no wawomne'no yohono. ¹² Ose ulahoningki Fesitos kakoe a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hnnontifi Poulimo ulimento, Kiko Sisamne'no jije hungkunomo upa'nono ntohino

so'no e'wano. Sisafepono fiwano. Ose ulimentisofoho.

Fesitos kako Poulimne'no Akilipa sohomo ulimentisofoho.

¹³ Hwangku sohonta hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Akilipa sohwo kako kakoe ape Mpenaisi oso'nji siko ango Sisaliya i'mofawenji Fesitosimo isamo uloho'mentisiyefoho. ¹⁴ Siko ango Sisaliya humentaningki sikuno pi'ningo memjaofahoningki Fesitos Poulimne'no hungkuno ole lutihwamento, Poul impo'angomo humentaningki Felikis musihutofe'njo uliko'ma'mentisofoho. ¹⁵ Ngko Jelusalem nosonji osopo nohumentaningko hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji ni'mantifi Poulimne'no ntontifi ntimentohofi, Kiko Poulimo ole uso, Jije wonyo imentohino so'no poyo pe'nyo. Ose uso. ¹⁶ Ose ntahoningkofi ulimento, Nakwo a'amu Loum si'nwi oso yahino hiso ane'nwoho. Hwe fihwo a'amu nom'ne kakine'no hungkuno hi'njo sohwo kakoe simanopo malohofe'njo yihwosi oso hungkunoso majo'manji oso hwe sohomo tohino siki muyanehwono. O'o, a'amu sohwo nom'nehumne'no hungkuno hi'njo osohwo kakoe hungkuno ulahoningkuhwoso'no hwe huhwo sohwo hungkuno aku ulososo oso honingkano wopingofoho. Ose ulimentohefoho.

¹⁷ Hofiko ngko'nji pmmentihwone sohonta ngko mointohumamentohefoho. O'o, mo'ningkanta ngko hungkunojo ango somo nohumanji Poulimne'no lihwatimentohefoho. ¹⁸ Ngko ole syafihu'mentoho, Hofiko Poulimne'no honingkano wonyo so'no ulantife'no yohoho. Ose syofisyahoningko hofiko nolikofohumantifi wonyo ne so'no mujo'njo imentohofofoho. ¹⁹ O'o, hofiko yoka ole wo'nnyo hwafoho. Poul hofikoe Anitumne'no honingkano songo iningkayo'ne tipementiso so'nji hwe fihwo kakoe yofe Jisas osohwo poyo pe'nimentiso so'nji oso'no yoka ulimentohofofoho. Poul ulimento, Jisas songo humaho. ²⁰ Oso'no ole syafihu'mentoho, Hungkuno hwapingo neso pipi syafihu'mnehono. Ose syafisyonji Poulimo ulohonimentoho, Nakwo ango Jelusalem sopo nosihwasi osopo jije hungkuno ito'no melokuhwajimeso wopingotaho. ²¹ Ose ulahoningko Poul ntimento. O'o, ngko impo'angomo nohumahm'mo tifi hwe yofe engo hwofilo'nnyo Sisa osohwo nje hungkuno ito'no melonihwajonoho. Ose ntahoningki ngko nje a'amu impo'angomjo mokosyohumayo sohwo ulimento, Poul impo'angomo wohontohumano. Hwangku Sisamo uhwo'nyo'ne uhwatimonnoho. ²² Oso hungkunoso Akilipamo ulahoningki Akilipa ulimento, Olo hwe lohwoe hungkunoso upa'nimne'no yohono. Ose ulahoningki ulimento, Mo'ningkanta kiko upa'nyo.

²³ Mo'ningkanta Akilipa'nji kakoe ape Mpenaisi'nji siko hwapife wokoso'njo wonyoangkafoso yahoningki hwe itokuso'njo a'amu yofe engo'njo sohwanji oso ango Sisaliya hwe engo sohwanji nopontifi Akilipa hiya'u-mo ipemotapontifi ango uhu'mokiyo sopo humento-

hofofoho. Nuhu'mokahoningkofi Fesitos Poulimo utimotapife lihwatimentisofoho. ²⁴ Nutimotopahoningkofi Fesitos ulimento, Hwe yofe engo'njo Akilipa sohwanji sekwo a'amu hopi'nono nakwo'njopo humalofo soku olo hwe lohomo uhwonimno. A'amu Juta Jelusalem mta'ango so'nji oloponta'ango so'nji olo hwe lohume'no nje simanopo lohofontifi nto ntimentohofofoho. Hofiko joho mohm'no ntimentohofi, Olo hwe lohwo kako songo mohumanehoho. ²⁵ I oso'no kakoe honingkanomne'no hungkuno upa'nonji wonyo iyoso'no poyo pe'nyo'ne so'no motipema'mmentohefoho. I kako ntimento, Sisa nje hungkuno upa'nono. Oseso ngko hungkuno nano mtitofonji kako Sisafepono waweno ulimentohefoho. ²⁶ Ngko Pouliye honingkano wonyo motipemaso'njo so'no ngko Sisamne'no iyoswo pipi mti'mokumnehono. Oso'no hwe yofe engo'njo Akilipa kiko'nji a'amu nom'ne humalofo soku ngko Poul sekwoe simanopo utimotapohono. Sekwo kakoe hungkuno upa'nifijo so'no ngko Sisamne'no iyoswo ifalifaliyo mti'mokumne so'no ntimno. ²⁷ Ngko a'amu impo'ango mta'ningo sohwo Sisafepono uhwatimeso kakoe honingkano wonyomne'no iyoswo ifalifaliyo mamti'mokiyo'manji oso ngko yahino hopo'maho lohono. Ose ulimentisofoho.

Poul kakoe hungkuno Akilipa sohomo ulimentisofoho.

26 Akilipa Poulimo ulimento, Kiko jije hungkuno fiso. Ose ulahoningki Poul kakoe aho ho'noman-to kakoe hungkuno ulimentisofoho.

² Ole ulimento, Hwe engo Akilipa, nje hungkuno wak-
ilimne so'no nje simeho wopingo nimo'ningkohoho. Oso hungkuno a'amu Jutaso ntimentohofoso asomo wakilimonne'no yohono. ³ Kiko nakwo a'amu Juta so'nyuye yahino so'nji yo'mayo nakwo huno kengo kengo so'nji huno kiyohoho. Oso'no nje hungkuno sawemoso kiko hopi'nonohinomo ito'no upa'nyo.

⁴ Ngko we'e sohwo'nnonjo sopo † olohontajo so'nji yo'mayo yahino yiwo'ningkohe so'no a'amu Jutaso huno uyahoho. Ngko nje ango sopono Jelusalem osoponohini humawo'ningkohefoho. Oso'no hofiko huno uyohoho. ⁵ Hohonta ngko nohumanji ngko a'amu Falisi sohwafe honingkanomo ito'no iningkawo'nimote hwo'nyoho. Oso honingkano hiso tango we'e'njo'maho. Tango mikunimposofoho. Oso hiso'no hofiko huno uyohoho. Hofiko wokilano lifijo'manji olo hilo so'no wakilife. ⁶ Yo'mayo Anitu neyakwosamo ulimentiso so'no ne japone so'no hontohumaleno. Olo hilo so'no hofiko ngkine'no hungkuno ho'nosyahoningkofi olopo lohokweno. ⁷ Nakwo a'amu Juta temtitofo sife mta'ni hufa'u so'nwi Anitune'no imingo'nji sikuno'nji isamayoka uliwo'ningkuhwonefoho. Hwapingoso yo'mayo Anitu neyakwosamo ulimentiso so'no ne imo'nyo so'no hontohumaleno. Oso'no hofiko ngkine'no hungkuno ho'nahumalofofoho. ⁸ Sekwo a'a-

† Hohohonta Poul kako we'e humamentiso sohonta kako ango pone engo Tasas, hwaho Silisiya, humamentisofoho. (Sohe engo 22, honingkano we'e 3, somo uhwo'nyo.)

mu Juta soku, Anitu a'amu poyo pe'nyo somo songo ulikafo so'no simeho hi'ntnnono muyoso peho'neto. ⁹ Hohonta ngko huno ole syafihu'mentoho, Oso hwe Jisas Nasaletnnta'ango sohune'no hwotoho wahm-monji imentohono. ¹⁰ Ose syafisyonji ango Jelusalem sopo nohumanji ose imentohefoho. A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa syoho ntapontifi nihwojahoningkofi ngko a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho somo nokenji impo'angomo intofahumentohofoho. Oso a'amu hisomne'no a'amu nom'neso wope'nantifeho lahoningkofi ngko eno ulimentohofoho. ¹¹ Sikuno huhwo huhwi hofikoe tajo ango somo nohumentaningkofi ngko tohino umotefoho. Ole ulimentoho, Sekwo Jisasimo simeho uyoso foho'naopmno. Ose ulonji hofikine'no simano hintotohino nimningkahoningki ango hwaho kengopono a'amu Jisasimo iningkawowo'ningkohoho somo tohino uyimo lonji umentohofoho.

Poul Anituye a'amu ne imo'nimentiso so'no ulimentisofoho.

(Apousel sohwafe Syoho 9:3-19; 22:6-16)

¹² A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa iyoswo ntapontifi a'amu Jisasimo simeho uyiwo'ningkohoho somo tohino uyo'ne ango Ntomasikos osopono nihwatimentohofoho. ¹³ U, hwe engo sohwo, ngko honingkanomo nowentaningko hinjopo pomponaho engo ahwomo mta'ango lanihumentisofoho. Pomponaho hiloso mofehi'nyomo yakolo'nnyofoho. A'amu ngko'nji umentihwone sohwanji olo pomponaho hiloso uhwonimentihwonefoho. ¹⁴ Ose uhwonontani hwahopo piwahu'mentihwonefoho. Ngko Hipilu mampaho upa'nimentoho, Soul, Soul, wonyo peho'no ntohofantokuno. Kiko sihu mampo'nyo somo entofomahoji'manji kiko sihu wosakolo'nimonno. ¹⁵ Ose ho'ningkahoningki ulohonimentoho, Hwe engo tihwosilo. Ose ulahoningko ntimento, Ngko Jisasi'nyoho. Kiko ngkimo wonyo nimokantokuno. ¹⁶ Nolikafohoji filohoho. Nje syoho ntohofiyi'ne kuhwosopo'mne so'no ku'mahono. Olo sikuno lomo yo'mayo uhwoningkino so'no a'amu nom'ne somo ulohoho. Oso'nji yo'mayo hwangu kitihwamne so'nji a'amumo ulohoho. ¹⁷ Ngko a'amu Juta so'nji a'amu kengo so'njimo wokuhwatimo. Hofiko kikine'no wokufonjano lifijoso wokufo'ma'monno. ¹⁸ Ngko nokuhwaji'mo kiko hofikoe hunomo fiwolo'mokahoho. Hofiko Seteniye sikwo'mjohoso'mo humaloho somo nje pomponahopo fipemotapohoho. Hofiko Seteniye yokumpohn'nyo usikwajikuji ngkiyepono wapife. Ngkimo simeho ntapifijoso hofikoe wonyo wae weeo'mo. Oso a'amu hiso'nji nom'ne a'amu'nji ngkimo simeho ntapefojo so'no hofiko Anitu mta'ni yo'mayo wopingo mapitnnefoho. Ose ntimentisofoho. Anitu kako'ne moi'wo nto uhwosopo'mentisofoho.

Poul kako Akilipa sohomo kakoe syoho'ne ulimentisofoho.

¹⁹ U, hwe engo Akilipa sohwo, Olo hiloso ahwomo mta'ango ho'nimentiso so'no hwotoho mafe'njo imentohofoho. O'o, haloho'nohino imentohofoho. ²⁰ Oso hungkuno hiso'no a'amu ango Ntomasikos humamotofo somo ulimentohofoho. Osoponta'ango a'amu Jelusalem so'nji a'amu hwaho Jutiya hopi'nono humamotofo so'nji a'amu temtitofo kengo so'njimo Anituye hungkuno lutihwamentohofoho. Ole ulimentoho, Sekwo honingkano wonyomo hohujo ikenjaofikuji Anitumne'no simeho fiwolo'mokumno. Honingkano wonyoangkafo'nohino utihwa'nyopo fiyimno. A'amu nom'neso sehonifijoso Anituye a'amu ne kuyoho woselantifeho. Ose ulimentohofoho. ²¹ Oso hwapingo wo'nnyo so'no a'amu Jutaso Anituye ango engo somo aho nikentifi wofonjonisyantifi imentohofoho. ²² I Anitu nifo'mawo'ningkahoningki olopo nolohofonji a'amu yofe engo ane so'nji sekwo yofe engo'njo sikunonjimo Anituye hungkuno selalokweno. Olo hungkuno hiloso songo'maho. O'o Mousesi'nji a'amu nom'ne Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamotofo sohwanji hofiko nto limotofoho. ²³ Ole limotofo, Hwe ahwomo mta'ni nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo tohino engo nomahwosi poyo pe'ningkuhwosi apa'no songo likafone simo'mjo hweho. Oso hwe huhwo sohwo a'amu Juta so'nji a'amu temtitofo kengo so'njine'no Anituye honingkano hwasampene hweho. Ose nto limotofoho.

Poul kako Akilipa sohomo Anituye honingkano tipe-mayo'ne'ento lutihwamentisofoho.

²⁴ Poul ose ulontaningki Fesitos joho mohm'no ulimento, Poul kiko hwayo hohnjo hwasoho. Kiko huno pi'ningo engo tipemanji jije huno hwayo hohnjo imo'nimahno hwasoho. ²⁵ Ose ulahoningki Poul ulimento, Hwe engo Fesitos sohwo, ngko hwayo hohnjo hwon'i'maho. Nje hungkuno nehopeho. Ngko huno'njo hwo'ni lohono. ²⁶ Hwe yofe engo'nji Akilipa sohwo kako olo hilo so'no huno uyohoho. Oso'no iyoho manningkahoningki ulalokweno. Olo yo'mayo kilohe so'no Akilipa kakoe timo'nji haloho'njimo muyakolofefoho. Olo hiloso hiyaso'mo imo'nimentisofoho. O'o, utihwa'nyopo imo'nimentisofoho. ²⁷ Hwe engo Akilipa sohwo, kiko a'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwafe hungkunomo simeho hi'ntnnono luyiwo'ningkino. Ngko huno niyohoho. Kiko uyiwo'ningkino. ²⁸ Akilipa Pouliye hungkunomo hotiku lohofonto ulimento, Kiko huno pipi kiyohoho. Jije hungkuno'nohino somo upa'nonji ngko Anituye a'amu ne imo'nyo so'no huno lakiyohoho. ²⁹ Ose ulahoningki Poul ulimento, Ngko Anitumo olo'no jomo ulalokweno. Kiko'nji a'amu nom'ne oloponjo nje hungkunomo upa'ningkohoho so'nji Anituye a'amu ne ngko pa'nyo umo'nife nningkohoho. I os-

o'no ngko impo'angomo humale hopaso oso ngkilaho nningkohoho. O'o, sekwo Anituye a'amu ne hm-mo'nimno.

³⁰ Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo Akilipa sohwo'nji Fesitos hwe hwaho mokosyohumayo sohwo'nji Akilipafe ape Mpenaisi'nji a'amu nom'ne humalofo sohwanji likofohumamentohofofoho. ³¹ Hofiko noswapontifi hnnimentohofi, Yo'mayo poyo pe'nyo so'no impo'angomo intofasiyo so'no olo hwe lohwo kako imentiso'maho. ³² Hwe engo Akilipa Fesitosimo ulimento, Poul kako Sisamne'no nje hungkuno upa'nono majo'njo yontentesi kiko nusikwajohottnesohilo. Ose hnnimentohofofoho.

Poul kako yofayokinomo angu Loum ne'no womentisofoho.

27 Hofiko hwaho Itali'no yofayokinomo wekane'entifi hungkuno mtito'mentohofoho so'no hofiko Pouli'nji a'amu nom'ne impo'ango mta'ango sohwanji hwe nom'ne yofe Juliyos oso hwoe ahomo ho'nahumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe engo Sisafe a'amu itokuso'njo *wan hantilet* (100) sohwo umokosyohumayo hweho. ² Nakwo yofayokino Atilamitiyom mta'ango somo kotasimentihwonefoho. Yofayokino homo somo hwaho Esiya wowano lahoningkofi nakwo'nji umentihwonefoho. Hwe fihwo yofe Alisitakos nakwo'nji umentihwonefoho. Kako hwaho Masetouniya angu Tesolounikanta'angu hweho. ³ Mo'ningkanta nakwo angu Saitoun ifohohosahumentihwonefoho. Juliyos kako Poulimne'no hitoho ulofahoningki Poulimo ulimento, Kiko jije a'amu olo angu lopo humamotofo so'nji foyohumaho. Ose ulahoningki Pouliye a'amuso wopayo yo'mayoso Poulimo uyimentohofofoho. ⁴ Oso angu somta'ni nowekentaningkuhwoni ifofo engu ilojafahoningki oso ifofo ilojao'mentiso sohosile ifofo engo'njo sohohnta'ni i'waho yontani ifofo we'e'njo sohohnta'ni hwaho we'e Saipilos sopo womentihwonefoho. ⁵ Nowentani nakwo Sisaliya'nji mofone sopo mijomo nowekentani hwaho Lisiya angu Maila sopo i'mofapmmentihwonefoho.

⁶ Osopo a'amu itokuso'njomo mokosyohumayo sohwo yofayokino nom'ne Alekisantiliyanta'angoso Loum ne'no umne'ento tipema'mentisofoho. Notipemanto nakumo netimanto nehwojamentisofoho. ⁷ Oso yofayokino homo somo nakwo nokotosontani nowentani sikuno pi'ningo hofohofahn'no umentihwonefoho. Hofiko syoho tohohmtnno'njo engu yontifi nakwo angu Nitos mofone sopo i'mofapmmentihwonefoho. Oso hopo sopo ifofo nomtihupmmofahoningki nakwo mayofoho. Oso'no nakwo oso hwaho we'e Kilit osohosili nowentani angu Salimoune uyakolo'mentihwonefoho. ⁸ Oso hopo sopo hofiko syoho tohohmtnno'njo engu yontifi nakwo hwaho Kilit momingo sopo womentihwonefoho. Nowentani nakwo mijo wopingo'njo sopo i'mofiwentani oso hopo sopo ole limotofofoho. Mijo Wopingoponoho. Angu Laseya mofoneponoho.

⁹ Osopo nohumentaningkuhwoni sikuno pi'ningo memjaofahoningki sikuno nom'ne † a'amu Juta wopayo humaho humayo somo moi'wo imo'nimentisofoho. Osohonta mijo ayo nihu'no wonyo imo'nimentisofoho. Oso'no Poul kako a'amu yofayokino syoho'njo sohwo ulimento, ¹⁰ Sekwo upa'nimno. Nakwo olohonta hano'manji, syoho tohohmtnno'njo engu yihwasi yo'mayo hopi'nono wonyo umo'nimontonoho. Ho'yango'nji yofayokino'nnohino'maho. O'o, a'amu'nnonji wonyo umo'nimontonoho. Olo hilo so'no ngko huno niyohoho. ¹¹ Ose ko lahoningki hwe a'amu itokuso'njomo mokosyohumayo sohwo kako Pouliye hungkunomo haloho miyofoho. O'o, kako hwe yofayokino kilonjipe sohwo'nji hwe yofayokino kakwo'yohwo sohwo'nji sikoe hungkunomo tifi iningka'mentisofoho. ¹² Oso mijo wopingo hopo sopo ifoyo'nji ifofo engo'nji iyo sohonta yofayokino ito'no mofosyohumayo'njo yiwo'ningkisofoho. Oso hiso'no a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ole mtito'mentohofi, nakwo olopo uliko'mano. Nakwo angu Finikis nowehwasi ifoyo'nji ifofo engo'nji iyo sohonta yamofowofosyohumano. Ose mtito'mentohofofoho. Angu Finikis oso mijo wopingo hwaho Kiliti'njoponoho. Ifofommne'no hiyaso'mnoho.

Ifofo engu yonto mijo engu yonto yofayokinomo ho'noma'mentisofoho.

¹³ We'enepo ifofo posipo'nnyo imo'ningkahoningki hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Jefe wopingofoho. Hano wohwano. Ose lontifi hofiko sojo tango'njo mijo mta'ni ifiwosipemantifi nakwo hwaho Kilit momingomnohini umentihwonefoho. ¹⁴ We'enepo nowentaningkuhwoni ifofo mikunimposo hwaho Kilitnnta'angu pmmentisofoho. ¹⁵ Ifofo engu sohwo nakwoe yofayokinomo fonjahoningki kilonjipe monto hopo mmo'nyo'njo yahoningki ifofo yofayokinomo motali'mo'mentisofoho. ¹⁶ Nomotali'mofontaningki hwaho we'e kakoe yofe Kauta hohujo hohnta'ni umentihwonefoho. Hohujo hohnta'ni yofayokino nowentaningki nakwo oso yofayokino nom'ne we'e husimpemotawowo'ningkohofoso syoho tohohmtnno'njo engu yontifi mokohusimpemantifi yofayokino engomo ho'nahumentohofofoho. ¹⁷ Osohonta hofiko yofayokinono engu sohomo mnangomo'mnohini impe swofapomentohofofoho. Yokumpohn'nyo intofomokosyohumayo'nefoho. Hofiko hwaho engu Apilika sojo'njo sopeno'no iyoho uningkahoningki yofayokinomjo hwapife ifofo'ne'entifi pmpilipeehumentohofoso asomo peehoningki yofayokino mijopo mtapmmentisofoho. ¹⁸ Ifofo'nji mijo yokino'nji nakumo ne'no ilojonemofahoningki mo'ningkanta nakwo ho'yango yofayokino mta'angoso mijomo ho'nomo'mosapmmentihwonefoho. ¹⁹ Mo'ningkanta nom'ne sikuno sohomo hofiko yo'mayo yofayokinomjoso aho'nji mijomo mehu'meeo'mentohofofoho. ²⁰ Sikuno pi'ningo en-

† Oso sikunosos Anitu A'amu Wonyo Wae Yafo'ne Imo'nimentisofoho. Oso soswo somo ifofo engu Miyo Engu Sa'njo Metiteleniyansohohnta'ni lika'mentisofoho. Yofayokino hano miyo'njo imojofoho.

go somo mofehi'nyo'nji hntokwaliyo'nji muhwonyo'njo yontaningkuhwoni ifofo ne'no naloho'mentisofoho. Oso hiso'no nakwo ole syafihu'mentihwoni, Nakwo angonepo m'mofayo'njo uyantanoho. O'o, nakwo mijomo poyo umo'nantanoho. Ose syafihu'mentihwonefoho.

²¹ Sikuno pi'ningo engo a'amu sohwa wopayo manyo'njo yahoningkofi Poul hofiko'nji ajwo'mta'ni nolika-fonto ulimento, Upa'nimno. Sekwo nje hungkunomo haloho yontifijontentesi nakwo Kilitnnta'ango muliko'maso'njo nesohilo. Nakwo olo syoho tohohmtno'njo engo miyo'njo esohilo. Ho'yango yo'mayo moi'wo mmo'nyo'njo nesohilo. ²² I oso'no ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo iyoho seningkuhwoloho. A'amu sohwa'ni mape'nyofoho. I, yofayokino'nohino moi'wo imo'nyofoho.

²³ Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Kakine'no ngko hwomtame ulohofiwo'ningkohe hwo'nyoho. Olo sikwo'miyo lomo hwe ahwomo mta'ango sohwo ngko'njopo nolohofonto, ²⁴ ntimaho, Poul kiko iyoho kinyo'eno. Hwangku kiko Loumjo hwe engo Sisafe simanopo lohotnne hwsosho. Anitu kako kikine'no hitoho ulofiwo'ningkiso so'no a'amu hopi'nono kiko'nji humalofo sohwa songo wohumantifeho. Ose ntimasofoho. ²⁵ Oso'no sekwo iyoho senyo'eno. Olo hungkuno hiloso Anitu ntimasoso ne imo'nyo so'no ngko simeho uyohono. ²⁶ I simo'mo ifofo nakwoe yofayokinomo motole'mofihwosi sojopo wonyo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho.

²⁷ Sikuno aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no memjofahoningki nakwo Mijo Ayo Engo Sa'njo Metiteleniyan sopo mtawomentihwonefoho. Oso sikwo'miyo somo kuntoliyopo a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ole syafihu'mentohofi, Hwaho we'e mofoneponoho. ²⁸ Ose syafisyontifi hofiko mijomo impe yamofo yamofo humomjimihwofofoho. Humomjimihwofoso uhwonimentohofoso mitipongo kengomo'mo, *fouti* (40) *mita*, uhwonontifi we'enehwo nowentifi apa'no humomjimihwofofoho. Osopo nuhwonontifi mitipongo we'e hopaponoho, *teti* (30) *mita*. ²⁹ Ose uhwonimentohofoso hofiko iyoho uningkahoningki syafihu'mentohofi, Nakwo sojo'njopo i'mofiwanehontifi sojo osofosofahu'nohini tango'njo engoso yofayokino hano miyo'njo'ne mijomo intofuyoho'mokumentohofofoho. Ose yontifi hofiko mofehi'nyo komo'no wosi'mofapono lontifi aho ku'mokumentohofofoho.

³⁰ A'amu fehohnjo yofayokino syoho'njo sohwa hofiko ole syafihu'mentohofi, Nakwo yofayokino we'e so'njo a'amu sohwa'no uhwojano lontifi hofiko yofayokino we'e somo impe hiyamno syofiyoho'mokumentohofofoho. Ose yontifi hwasyo hungkuno ulimentohofi, Nakwo sojo tango'njo yofayokino simano hohnta'ni intofuyoho'mokano. ³¹ Ose ulahoningkofi Poul a'amu itokuso'njo sohwanji hwe mokosyohumayo sohwo'njimo ulimento, Oso a'amu sohwa yofayokinomo mohumayo'njo ifijo'manji nakwo hopi'nono poyo wope'nantanoho. ³² Ose ulahoningki

a'amu itokuso'njo sohwa hofiko yofayokino we'e somo impe hotito lohofontifi mijomo uyoho'mokumentohofofoho.

³³ Mofehi'nyo we'enepi wosapmmonto yahoningki Poul a'amu hopi'nonohino sohwa'no wosopayo nyo'ne yokumpohn'nyo ulimentisofoho. Ole ulimento, Sikuno aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no nakwo wopayo manyo'njo humentaningkuhwoni memjona'maso hwona'nyoho. ³⁴ Oso'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo wopayo'manji fohu'memapmno. Oso yokumpohn'nyo wosemokosyohumano. Upa'nimno. Nakwo hopi'nono ito'no wofosyohumantanoho. ³⁵ Ose ulonto kako wopayo nomanto, hofikoe simanopo Anitumo isamoyoka ulonto wosopayo hiso kutikujo lohofonto kako simo'mo nimentisofoho. ³⁶ Oseso hwe hopi'nono nuhwonontifi simeho wopingo umo'ningkahoningki hofiko wopayo hu'mema'mentohofofoho. ³⁷ Nakwo yofayokinomo humalohwone sohwa'ni *tu hantilet sefenti-sikis* (276) hwona'nyoho. ³⁸ Hofiko wopayo moi'wo nonontifi yofayokino nohayo imo'nyo so'no ho'yango nom'ne singkume pa'nyoso mijomo meho'nao'mentohofofoho.

Yofayokino wonyo imo'nimentisofoho.

³⁹ Mofehi'nyo si'mofopahoningki hwahopo uhwonontifi limentohofi, Olo hwaho hopo sopo nakwo huno monayoponoho. Ose lontifi uhwonimentohofoso mijo wopingopo sojo ane wosoho'nohino sopo uhwonontifi osopo ufohohososyano limentohofofoho. ⁴⁰ Hofiko sojo yofayokino hano miyo'njo'ne intofahinyoso sihu hotitofontifi nihu'nahone mijomo uyoho'mokumentohofofoho. Ose yontifi hofiko impe hohonta kilonjipe somo intofahumentohofoso italo'mentohofofoho. Hwapife ifofo'ne fisojwaofontifi yofayokinohwahopone'no umentohofofoho. ⁴¹ Yofayokino nowento wosoho'nji sojo'njopo hntoleho hnta'ni fokotofomanto ifofo engo'nji mijo engo'nji hohujo hohnta'ni fonjahoningki yofayokino ajwopo mtihupo'mentisofoho. ⁴² A'amu itokuso'njo sohwa huno syafihu'mentohofi, A'amu impo'angomjo sohwa mijopo pifijoso hiyaso le'mopitnnoho, nakwo wofonjano. ⁴³ Ose syofisyahoningkofi hwe a'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwa Poulimo ufo'ma'mo lonto ulimento, A'amu sohwa'no nfonjikutoho. Sekwo a'amu mijomno huno'njo sohwa'no sekwo simo'mo nolikofaofikujji femoyamno. ⁴⁴ A'amu nom'ne sohwa'no sekwo tifi iyofeejo yofayokino mta'ango nomafikujji nomtawekujji fifohohosahumno. Ose ulahoningki nakwo kakoe hungkunomo haloho'no yontani hwahonepo ito'no i'mofamentihwonefoho.

Ango Malita sopo Poul humamentisofoho.

28 Nakwo hwaho hopo sopo ito'no i'mofiwentani hwaho hiso yofe Malitayoho upa'nimentihwonefoho. ² A'amu oso hwaho sopo humamotofoso nakumo wopingo nefo'ma'mentohofofoho. Ifoyo sya-

honingki kwongkwongo nesahoningki hofikoe a'apaho toho umokinife lontifi toho nakumne'no enantohmentohofofoho. ³ Poul kako toho nomanto mefontaningki homa toho uhu'ningkahoningki toho mta'ni noswaponto Pouliye ahomo toho lo'mentisofoho. ⁴ A'amu hopo sopo humamotofoso homa Pouliye ahomo lojjwosyowahoningki uhwonontifi limentohofi, Olo hwe lohwo a'amumo fonjahumasohwolikeno. Kako mijomo poyo mape'nyoso'ne homa toho ulokwoho. A'amumo fonjasiyo so'no poyo pe'nyoso wopingofoho. Wape'nimtonoho. ⁵ Ose lahoningkofi Poul homa tohomo ilojaefonto kakoe a'apaho wonyo mmo'nimmentisofoho. ⁶ A'amuso Poul poyo pe'nyoso'no hontohumantifi syafihu'mentohofi kakoe aho engo kahwoso'no nopihwasi wape'nimtonoho. Oseso hofiko wonyopi hontohumantifi Poul wopingo humentaningki uhwonontifi limentohofi, Olo hwe lohwo kako Anitu pa'nyo hweho. Ose limentohofofoho. ⁷ Oso hwa-ho nakwo i'mofapmentihwone sopo hwe hwahohopi'nonohino mokosyohumayo sohwo kakoe hwa-hoponoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Papiliyasiyoho. Kako kakoe angomo nomenehumajonto osopo wopingo nelohofahoningki sikuno hufa'u sihune humamentihwonefoho. ⁸ Papiliyasiye kaningkwowho mnokino'njohwo humamentisofoho. Kakoe a'apaho tohohmtanno'njo iyoho aswo'njoho. Oseso Poul kako'njopo nowento mnokinopo aho kisusyonto Anitumo jomo ulonto wopingo umokumentisofoho. ⁹ Ose yahoningki a'amu hwahohopo sopo humamotofoso nuhwonontifi a'amu hopi'nono mnokino'njoso nopahoningkofi Poul a'amu hisomo wopingo umokumentisofoho.

Poul Molitanta'ango sohwo Loum i'mofamentisofoho.

¹⁰ Oso hiso'no hofiko wopingo'nohini naloho'mentohofofoho. Oso hwahohopo sopo nohumentaningkuhwone hamno hufa'u sihune neyakolo'mentisofoho. Uliko'ma'mentihwone sohonta nakwo yo'mayo umofonyo iyoso a'amu hiso hofiko yofayokinomo hu'meehumentohofofoho. Oso yofayokino hiso ifofo engo so'no oso hwahohopo sopo hontohumamentohofofoho. Oso yofayokino somo nokotosontani umentihwonefoho. Yofayokinoso anga Aleksantilyanta'angofoho. Hntole hohnta'ni anitu pa'nyo huyo'mango hufa'u'njoponoho. Susiye hwomu hwa'uye huyo'mangofoho. ¹² Nowekentani anga Silakiyus i'mofopontani osopo sikuno hufa'u sihune humamentihwonefoho. ¹³ Osopo nta'ni nuliko'mentani nowentani anga Lejiyom i'mofapmentihwonefoho. Mo'ningkanta ifofo hohujo hohnta'ni sopahoningki sikuno hufa'u memjaofahoningki nakwo anga Puteyouli i'mofapmentihwonefoho. ¹⁴ I'mofopontani osopo a'amu Jisasimo iningkamotofo somo tipemahoningkuhwoni nalimentohofi sekwo nakwo'nji fosyohumamno. Ose nelahoningkofi Sante anga'no neyokolofahoningki nakwo anga Loummne'no honingkanomo umentihwonefoho. ¹⁵ A'amu Jisasimo iningkamotofo Loum mta'angoso nakwo sopontaningkuhwoni nupa'nontifi hofiko pik-

wato lohofontifi anga Apiyos wopayo mpe yiwo'ningkohofa Ango Fosyowe Hufa'u Sihune'njo sopo swo'nimentihwonefoho. Poul a'amu somo nuhwononto Anitumo isamoyoka ulonto simeho wopingo amo'nimentisofoho.

¹⁶ Nakwo anga Loum i'mofopahoningkuhwoni a'amu Loum mokosyohumayo sohwa nalimentohofi, Poul kako'ne anga tipemahwosi wohumano. Hwe itokuso'njo fihwo uhwontohumayo'ne kako'nji wahumuyo. Ose nalimentohofofoho.

Ango Loum sopo Poul Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

¹⁷ Sikuno hufa'u sihune memjaofahoningki Poul a'amu Jutafe hwe engo sohwanne'no johu ulahoningki hofiko nuhu'mokahoningkofi Poul ulimento, U, Nje tatohwosafo. Ngko nakwoe a'amu Juta somo wonyo mmokiyo hwo'nyoho. Neyakwosafo honingkanohungkunomo hwotoho mafiyo hwo'nyoho. I a'amu Jutango Jelusalem sopo ngkimo impe siki ntofontifi a'amu Loum sohwafo ahopo ho'nanihumentohofofoho. ¹⁸ A'amu Loumiso nje hungkunomo nupa'nontifi hnnimentohofi, oso honingkanoso poyo pe'nyo'ne'maho. Oso'no hofiko nonisikwojane'entifi, ¹⁹ a'amu Jutaso nakwolaha limentohofofoho. Oso'no nom'ne honingkanoso ane so'no hwe engo Sisa nje hungkunomo wonipa'nono limentohefoho. Ngko nje a'amu Juta somo hungkuno nom'ne mujo hwo'nyoho. ²⁰ Oso hwapingo hiso'no sekune'no johu selohono. Ngko sekumo sehoni'mo hungkuno wosejapmne'no yohono. Nakwo a'amu Isilael so'nyuye neyakwosa hwe ahwomo mta'ango sohumne'no hontohumamotofofoho. Oso hwe huhwo sohwo nto pmentiso so'no simeho uyalokweno. Oso hiso'no olo impe hiloso ngkimo kenisyohumaho.

²¹ Ose ulahoningki ulimentohofi, A'amu Jutiyanta'angoso jije hungkuno so'no nakune'no iyoswo mamti'mokumentohofofoho. A'amu Jutaso mapiyontifi kikimne'no hungkuno malonetihwamentohofofoho. ²² I oso'no a'amu Jisasimo iningkamotofo somne'no a'amu fihwa anga hopo hopo wonyoponoho liwo'ningkohofa so'no nakwo jije hungkuno jije mango mta'ni wokupo'nano.

²³ Ose lontifi oso hiso'no sikuno ho'nahumentohofofoho. Oso sikuno homo somo a'amu pi'ningo engo anga Poul humawo'ningkiso sopono pmentohofofoho. Poul Anitu nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'ne lutihwamentisofoho. Hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyifitne'ento Mousesiye honingkanohungkuno'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafo hungkuno ntne mta'ango Jisasimne'no lutihwamentisofoho. Oso hungkunoso imingo mta'angoso ne'no lontaningki mofehi'nyo ningku'nimentisofoho. ²⁴ Oso hungkunoso a'amu fehohnjo sohwa nupa'nontifi simeho hi'ntnnono umentohofofoho. A'amu fehohnjo simeho hi'ntnnono muyofoho. ²⁵ Oso'no hofiko hungkuno kengo kengo hningkahoningkofi Poul ulimento Anituye Towahuno Wopingo

hohontajo hwe Aisaiya sohumo hungkuno uyahoningki neyakwosamo hungkuno nehopi ole ulimento,
²⁶ Kiko oso a'amu nontifepono uhuji ole uso, Sekwo hungkuno upa'ningkuji hwapingo neso mupa'nifitnehoho.

Sekwo yo'mayo nuhwoningkuji neso muhwonifitnehoho. Ose uso.

²⁷ Anitu Aisaiyamo ulimento,

Oso a'amu hiso hofiko huno anefoho.

Hofikoe haloho pujomokosyohumunimentohofoho.

Hofiko timo pijiyonnyofoho.

Ose miyo'njo yontifijontentesi ito'no nuhwoningkutnesohilo.

Hofiko haloho mapujomokosyohumunyo'njo yontifijontentesi nupa'ningkutnesohilo.

Oseso hofikoe huno ito'no uyihwonesohilo.

Hofiko ikenjaofikuji ngkiyepono pontifijontentesi ngko wopingo umokumnesohilo.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

²⁸ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Sekwo upa'nimno. Olo hungkunoso Anitu a'amufe wonyo wae yaofihwosi kakoe a'amu ne umokiyo so'no olohonta a'amu temtifofo kengo somne'no nto lihwajimaho. Hofiko nupa'ningkuji tifi uningkafe.

²⁹ Ose ulahoningki a'amu Jutaso nohumpentifi hungkuno ikujoho hopa hnnimentohofoho.

³⁰ Soswo hufa'u uyokolofontaningki Poul oso ango sopo humamentisofoho. Ango kakwo'yohwo sohumo hamniyoho uyiwo'nimentisofoho. Nohumanto a'amu kakimo jomo u'mahoningkofi wopingo uloho'mojofoho. ³¹ Poul a'amu somo Anitu yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'njo hwe engo Jisas Kilais ntnne'no hungkuno lutihwamojofoho. Kako hungkuno yokumpohn'nyo ulahoningki hwe nom'nehwo mopijumo'mmentisofoho.

Hungkuno osohopeho. Ngko Luki'ni mti'mokohono.

Loum

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Olo iyoswo loso Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul a'amu Loumjo somne'no mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso hwapingo neso peho'ne mti'momumentisoto. Hwapingo neso olenoho. Poul Loum i'mofawento angoo Loum sopenjo tajo angoo somo uhwonimentisofoho. Oso hohosohonta Poul kakoe hunoso olenoho. A'amu Jisasimo iningkunyo Loumjosoo kakimoo ufu'mafikujoo'no kako hwahoo Sipen sopone'no wasimoo lonto imentiso sone'no mti'mokumentisofoho. Antiyoukinjoo tajo angoo somta'ni nifoo'mahoningkoo'ni kako Anituyee hungkuno likoo'meefoo syohosoo Ngkolesiyaa yone'entifoo uhwajimentohofofoho. Hisoo Ngkolesiyane'nohinoo uhwajimentohofofoo'mahoo. O'oo, angoo'meemne huhumoo uhwajimentohofofoho. Esiyaa'ne hungkuno motasone'entifoo tajo angoo Efesosinjoo a'amusoo kakimoo ufo'ma'mentohofofoho. Osopontaa'angosoo hwahoo Ngkilikine'no hungkuno motasone'entifoo Koulinjoo tafo angoo somjoo a'amusoo ufo'ma'mentohofofoho. Oso'no Poul kakoe hunoso olenoho. Tajo angoo Loumjo a'amusoo nonifoo'mafikujoo'no ngkoo Anituyee hungkuno likoo'meefoo syohoo uyimoo. Osee syafihoo'mentisofoho. Poul angoo Koulin humantoo mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo Loum lomjoo hungkuno simo'mjosoo olenoho. Anituyee yahinoo wopingosoo simehoo hi'ntnnonohinoo mta'ni i'mofapinyofoho. (Olo hungkuno lomjoo hungkuno hwapingosoo Loum sohe engoo 1 honingkanoo we'e 17. Osopoo wehoo.) Olo iyoswo Loumne losoo a'mu Jisasimoo iningkunyo kakoo yofee Fipoo osimoo angoo Loum motayoo'ne uyahotimentisofoho.

Hungkuno hwapingoo homo lomjosoo nakwoo hunoo wonayonoo. Anitoo mta'angoo yahinoo wopingosoo womano lihwasi'manjoo nakwoo Anitumoo simehoo hi'ntnnonoo uyihwasoo womantonohoo. Oso'no nakwoo olo iyoswo hilohoo atofoo lihwasoo tiffi uningkohwano.

Poul kako Anituyee hungkuno likoo'mofo syohoo hwapingoo imentisofoho.

¹ Njeee a'amu angoo Loummjoo humalofo soku, ngkoo Poulini Jisas Kilaisiyee syohoo ulohofiyoo sohwo'ni sekunee'no olo iyoswo losoo semti'mokiyalokweno. Anitoo kako kakoo hungkuno a'amumoo likoo'mofo (*apousel*) syohoo'ne nihwosopoo'mentisoo sohwo'ni ngkoo Anituyee hungkuno wopingoo likoo'mofalokweno.

² Nihoo'no hohontoo Anitoo kakoo a'amu sohwasoo kako kakoo hungkuno wopingoo uyahoningkoo hofikoo a'amumoo nolutihwantifoo hofikoo iyoswomoo ifalifaliyoo mti'mokumentohofofoho. ³ Hungkuno wopingoo hisoo Anituyee hwomoo Jisas Kilaisimne'no yolohoo nalinyofohoo. Anituyee hwomoo Jisas Kilais sohwo kako Ntefitiyee temtitoofo somta'ni kako a'amu imo'nimentisofoho.

⁴ Oso imo'nimentisoo huhwoo sohwo kako poyoo imo'ningkahoningkoo Anitoo kakoo yokumpohn'nyoo'njoo Jisas Kilaisimoo apa'no songoo ulikaa'mentisoo so'no nakwoo hunoo ole nayohoo, Jisas Kilais kako honingkanoo wonyoo nihoo'no anee hwehoo. Kako Anituyee Hwomoo Ne hwehoo. ⁵ Nakwoee Hwe Engoo Jisas Kilais kako yoo'mayoo wopingosoo nakumoo nalohoo'mentisoo so'no Anitoo kako a'amu honingkanoo wonyoo'njoo somne'no hitohoo ulofahoningkoo kakoo hungkuno likoo'mofo (*apousel*)

syohosoo ntapmmentisofoho. Nontopahoningkoo nje simehoo wopingoo'njoo syohoo hisoo yontaningkoo a'amu angoo'meemjosoo hofikoo Anituyee hungkunomoo upo'nalokwofo. Oso hungkuno homo somoo simehoo hi'ntnnonoo uyikujoo tiffi iningkafitnne'entoo syohoo hisoo ntapmmentisofoho. Osesoo a'amu pi'ningoo engoo hofikoo Kilaisiyee yofee engoo wohoo'nomantifehoo. ⁶ I sekwo a'amu temtitoofo kengoo mta'angoo angoo Loum humalofo soku Jisas Kilais kako'njoo makotikoo'nyoo'ne johoo selahoningkoo osomoo sekwo tiffi iningkowalokwofo.

⁷ Oso'no sekwo a'amu Loum soku, Anitoo sekumoo simehoo wopingoo sejopalokunjoo kakoo mehoomoo ne imo'nyoo'ne sehwsopoo'mentisoo sekumne'no olo iyoswo losoo semti'mokiyalokweno. Naningkwohwoo Anitoo sohwo'njoo nakwoee Hwe Engoo Jisas Kilaisi'njoo siko'montaa'ni siko sekumoo yoo'mayoo wopingoo selohofohosisoo simehoo pompenjiyoo wosejopanjiyohoo.

Poul kako a'amu angoo Loum humalofo somoo uhwonyoo so'no umoo'ningkohoho.

⁸ Simoo'moo ngkoo olo so'no waselimonne'no yohonoo. A'amu angoo'meemjosoo hofikoo sekwo Anitumoo simehoo hi'ntnnonoo uyakolokwofo so'no hnnalokwofo. Ngkoo osee upa'nonjoo Jisas Kilais kako wopingoo selohoo'mentisoo so'no ngkoo Anitumoo isamayokoo ulalokweno. ⁹ Ngkoo

Anituye hwomu sohwoe syoho so'no hi ni-mo'ningkaningki kakoe syoho ulohofiyo sohwo'ni kakoe hungkuno wopingo lutihwalokweno. Oso'no Anitu kako ngkimo nohoniwo'ningkiso sohwo olo hungkuno selalokwe loso nehopeho huno uyohoho. Sikuno huhwo huhwi ngko kakimo jomo uliwo'ningko-he sohonta ngko sekumne'no jomo uliwo'ningkohe hwo'nyoho. ¹⁰ Ngko Mpohumo ulontneso ole, Ngko angu Loummne'no wawomne'no yohono. Kiko eno ntohoji ngkimo honingkano hmmofonihwajo. Ose uliwo'ningkohefoho. ¹¹ Ou, nehopi. Ngko sekumo wasehoni monne'no yohono. Anituye Towahunu Wopingo sohwo ngkimo yo'mayoso ntapmmentisoso wosejapmmonne'no yohono. Oso hiso sekwoe huyo'mangomo yokumpohn'nyo sesosofitofonefoho. ¹² Ngko sekumo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo somo seho'ni mo oso hiso ngkimo yokumpohn'nyo wani-sosofito'montonoho. Oso'no sekwo nje simeho hi'ntnnono uyo somo nohoningkuji oso hiso sekumo yokumpohn'nyo wasesofito'montonoho. Oso'no nakwo ufo'mo'nantanoho. ¹³ Nje a'amu soku, sekwo olo so'no huno fisafihupmno. Sikuno engolopohamo ngko sekumo wose'ma'monji imote hwo'nyoho. Ngko Anituye hungkuno selahoni'mo a'amu temtitofokengo kengo nom'ne somo ulahoningko hofiko Anituye hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono umentohofohopa sekwo simeho uyife nningkohoho. Sekwo ose ifijo'manji nje syohoso ne umo'nimontonoho. Ose ko nimo'ningkisoso honingkanoso piku'nawehe. ¹⁴ Anitu ngkimo a'amu hopi'nonohino somo kakoe hungkuno liku'mofone syoho ntapmmentiso so'no a'amu Ngkilik so'nji a'amu temtitofokengo nom'ne so'nji a'amu atofojone huno'njo so'nji a'amu huno ane'njo so'nji osomo kakoe hungkuno wolutihwamne'no yohono. ¹⁵ Sekwo a'amu Loum humalofo hokune'no Anituye hungkuno sejo'ne nimo'ningkahonjo'no humaleno.

Anituye hungkuno yokumpohn'nyo neso olenoho.

¹⁶ Ngko Anituye hungkuno sejo'ne wonimango monningkiyohoho. Hwapingoso olo hungkuno wopingo hiso Anituye yokumpohn'nyo hi'njosu a'amufe yahino wonyo somta'ni isihutofomayo'ne hwapingofoho. Hungkuno loso simo'mo a'amu Juta somnefoho. Osopo a'amu temtitofokengo mta'ango somnefoho. A'amu oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyikujo'no Anitu oso a'amu homo somo asomo utimanefoho. Kako hofikoe honingkano wonyo somta'ni isihutofomanefoho. ¹⁷ Anituye hungkunoso a'amu ne imo'nyo'ne yahino utihwa'nyopo lonetihwalofoho. Nakwo Jisas Kilaisiye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no Anitu kako nakumo ole wonalimontonoho. Sekwo nje mehomi ne kuyoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohosohwa ole nalimento-hofi, A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohomo ole ulalofi, Kiko nje mehomi ne hwasoho. Kiko honingkano wopingo'njo hwasoho. Ose ulalofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako songo ne'no nohumentihwone hweho.

A'amu Anitu kakine'no hohujo ikinjamo'nnyo somne'no simeho tohino umnalofoho.

¹⁸ Nakwo huno ole nayohoho. A'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofoso hofikoe honingkano wonyo iyoso'no Anitu ahwomomo humaso sohwo simeho tohino umnalofoho. Hwapingoso hofikoe honingkano wonyoso Anituye hungkuno ne'njo somo hano pijwasiwo'ningkohofofoho. ¹⁹ A'amu hiso hofiko nakwo Anitumne'no huno wopingo wonayono likuji'manji hofiko huno wopingo wotipemantifeho. Hwapingoso Anitu kakoe yahinoso kako ujo nto ehontojwohumaho. Yo'mayoso hiyaso'mo mauyoho. Oseso a'amu Anituye hungkunomo hwotoho feso sohomo Anitu kako tohino engo uyimontonoho. ²⁰ Yo'mayo Anitu mti'mokumentiso somo a'amu hohonta uhwonimotofo so'nji olhontajo so'nji uhwonimopiwo'ningkuhwonefoho. Osomo nuhwoningkuhwasi nakwo Anitu ne sohomo muhwonyo'njo ko ihwasi nakwo kakoe yahino so'no huno ole nayonefoho. Anitu kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyoso ne'no nowentihwonefoho. Kako honingkano wonyo nihu'no ane hweho. Oso hiso'no kako Anitu ne hweho. A'amu hofiko Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo ikujo'no Anitu kako tohino engo uyoso sohonta hofiko hungkuno anefoho. O'o, hofikoe syohofoho.

²¹ Hwapingoso hofiko Anitumne'no huno ko uyonteso hofiko kakine'no huno nto'no mosyafisiyo'njo yontifi Anitu yo'mayo wopingo ulohofiwo'ningkiso so'no kakoe yofe moho'nomayo'njo yontifi isamoyoka mujo'njo iwo'ningkohofofoho. Oso'no hofikoe huno ilo'nnyo'njo humantifi hofiko omomonnyofoho. Sikwo'mjoho'mo humawo'ningkohofofoho. ²² Hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi nakwo huno'nji'nwoho. Hwasyo hnnontifeso hwapingoso hofikoe hunoso sojopa'nyo'njofoho. ²³ Hofiko Anitu mape'nyo'njo songo ne'no humayo sohwoe yofe engo somo hohujo ikinjaofontifi hofiko hwahoponjo a'amufe huyo'mango'nji tongo yihufu homa osohwafe huyo'mango mti'mokuhumajontifi osomo hwomtame uloho'motofofoho.

Yahino wonyo kengo kengoso olenoho.

²⁴ A'amu Anitumo hohujo ikinjaofiwo'ningkohofoso so'no Anitu kako hofikimo nuliko'mahoningki hofiko yo'mayo yahino wonyoso hofikoe simeho umo lonteso yahoningki osomo iningkawowo'ningkohofofoho. Oso'no hofiko kifosyoho yahino loho'nontifi hofikoe a'apahomo wonyo imokiniwo'ningkohofofoho. ²⁵ Oso a'amu ose sohwa hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no nakwolaho lontifi hohujo ikinjaofontifi hofiko hungkuno hwasyo somo iningkawowo'ningkohofihwafoho. Anitu kako yo'mayo hwapingo ne'njo sohume'no huno mosyafisiyo'njo yontifi Anitu kako yo'mayo mti'mokumentiso somne'no hwomtame ulohofontifi osomo iningkawowo'ningkohofofoho. I nakwo a'amu

hn'nwi Anituye yofe engo somo engolopohamo woho'nomehwano. Olo hungkuno loso nehopeho.

²⁶ A'amu Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi yahino wonyo ne'no iwo'ningkohoho so'no Anitu nuliko'ma-honingki hofiko yahino wonyo nihu'nahone iwo'ningkohohofoho. Moya'mi sofa hofiko hwehwanji nto'no mohumayo'njo yontifi hofikoe simehoso nom'ne famne'no fefoyo umosiyahoningki hofiko nom'ne moya'mi sofaji yahino wonyo loho'niwo'ningkohohofafoho. ²⁷ Hwe huhwanji hofiko hofikoe ape'nji nto'no mohumayo'njo yontifi hofikoe simehoso nom'ne hwe sohwanne'no fefoyo umosiyahoningki hofiko kifosyoho loho'niwo'ningkohohofihwafoho. A'amu hofiko oso yahino wonyo hiso yontifi hofiko wonimango munyofoho. Oso yahino wonyo hiso hofikoe a'apaho hofikoe huno osomo wonyo umokini-montonoho.

²⁸ A'amu hiso hofiko Anitumo hohujo ikinjaofontifi hnnimentohofi, Anitumne'no huno syafisiyoso peho'neto. Yo'mingo'maho. Ose yahoningkofi Anitu ulimento, E'wano. Sekwo sekwoe huno wonyo somnohinni hmningkamno. Ose ulahoningki hofiko yo'mayo yahino wonyo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso iwo'ningkohohofoho. ²⁹ Ose yontifi yo'mayo yahino wonyo pisakino'njoso yontifi nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'ningkahoningki nom'nemo wonyo ulohofiwo'ningkohohofoho. Nom'ne yahinoso olenoho. A'amu wopingo humalofo somne'no simeho tohino umniwo'ningkisofoho. Hofiko nom'ne a'amu somo fonjasyiwo'ningkohohofoho. Yoka hnnontifi ikujoho fongkiniwo'ningkohohofoho. Hwasyo hungkuno lontifi nom'ne a'amumne'no huno wonyo syafisiyiwo'ningkohohofoho. Oso'nji nom'ne a'amu somo wonyo umokuwo'ningkohohofoho. Oso hofikoe yo'mayo wonyo hiso hofikimo nihu'no toyo yamo'nnyofoho. Hofiko nom'ne a'amu somne'no sitofo uliwo'ningkohohofoho.

³⁰ Hofiko a'amufe yofe wonyo umokuwo'ningkohohofoho. Hofiko Anitumo simeho wonyo uyontifi mangohwa imo'niwo'ningkohohofoho. Hofiko mango engo lontifi yokumpohn'nyo imo'niwo'ningkohohofoho. Ose yontifi hofikoe yofemnohini ho'noma'niwo'ningkohohofoho. Hofiko nom'ne yahino wonyo songo tipemantifi osomo iwo'ningkohohofoho. Ose yontifi hofiko kaningkwowho ya'uye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohohofoho. ³¹ Hofiko huno anefoho. Yo'mayo hungkuno lontifeso oso hungkuno hiso ne mmo'nyofoho. Oso hofiko hofikoe a'amu afa ne somne'no simeho muyiwo'ningkiyohoho. Nom'ne somne'no hito mulofefoho. ³² Anituye honingkano hungkunoso olenoho. A'amu oso yahino ose iwo'ningkisoso kako nope'ningkuhwosi kako tohino engo manefoho. Anituye hungkuno ose naliwo'ningkisofoho. A'amu hiso hofiko hungkuno homo somo huno ko uyahoningki hofiko yahino wonyoso ne'no iwo'ningkohohofoho. Oso'nohinimaho. O'o, a'amu hiso hofiko a'amu yahino wonyo'njo so'nji yajopohi'nontifi iwo'ningkohoho safe yofe hi ho'nomawo'ningkohohofoho.

A'amufe honingkano wonyo somo ikwolofu yahinoso Anitu ito'no mihwajiwo'ningkiso hweho.

² I, nje a'amu soku, oso yahino wonyo hiso'no seloheso sekwo huno ole so'no fisafihupmno. Sekwo nom'ne a'amu somne'no wonyo kuyoho eso uliwo'ningkohoho. Oso hungkunoso sekwo anga'no anga'nohinu sokune'no selalokweno. Sekwo hokunonji honingkano wonyo'njo kuyoho. Oso'no sekwo wonyo kuyoho ulalokwofoso hofiko'nohinimaho. O'o, sekwo hokunonjoho. Yo'mayo hofiko yiwo'ningkohofoso sekwo hokunonji yalokwofo. Oso'no sekwo nom'ne a'amu somne'no hungkuno ane kuyoho. ² Nakwo huno ole nayohi, Anitu kako a'amu honingkano wonyo'njo safe wonyo somne'no tohino uyo yahinoso nto'nohinoho. ³ Nje a'amu soku, nom'ne a'amu somne'no wonyo kuyoho ulalokwofoso oso wonyo iwo'ningkohoho hiso sekwo hokunonji ifijo so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo, Anitu kako nom'ne a'amu somo tohino uyoso sohonta kako ngkimo tohino montaponehoho. Ose losyofisyalokwofo. ⁴ I, Anitu kako ngkimo simeho wopingo ntapwo'ningkiso so'no kako nje honingkano wonyo somne'no tohino komo'no montaponehoho. Oso'no olo honingkano wonyo homo somo ne'no umonnoho. Kiko huno ose losyofisyalokuno. I kiko olo so'no huno makiyotaho. Anitu kako tohino komo'no mokijape hwapingoso kiko jije honingkano wonyoso hohujo ikinjaofohoji kakoe yahino wopingo somo iningkayo so'no umo'ningkahoningki kohontohumaho. Kiko huno ose makiyotaho. ⁵ Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no yokumpohn'nyo imo'nontifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'ningkohoho kuyoho. Jije wonyo hiso engo mihu'mokalokuno. A'amufe honingkano wonyo somne'no Anitu kakoe simeho tohino umnalokunjo so'no oso sikuno sekwoe honingkano wonyo somne'no hungkuno ikwolopijo sohonta tohino engo mapitnnefoho. Oso yahino hiso ito'nohinoho. ⁶ Oso Sikuno Engo homo somo Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo yahino nakwo ihwaso so'no yano nalofiyonefoho. ⁷ A'amu fehohnjoso hofiko Anitu'nji anga wopingo sopone'no humane'entifi hofiko Anitu wopingo kuyoho nalone'entifi honingkano wopingo somo iningkowalokwofo. Oso a'amu somo Anitu kako anga songo ne'no humayo'neso uyonefoho. ⁸ A'amu fehohnjoso hofiko huno hofikine'no syafihu'nontifi hofiko Anituye hungkuno ne'njo somo hwotoho fentifi honingkano wonyo somo iningkawowo'ningkohoho somne'no Anitu kako simeho tohino umningkuhwoso'no tohino engo uyimontonoho. ⁹ A'amu hopi'nono honingkano wonyo'njo somo yo'mayo yo'mayo tango u'ma'montonoho. A'amu Juta Anituye hungkuno simo'mo upa'nimentohoho so'nji temtifo kengo kengo so'nji tango mapitnnefoho. ¹⁰ I, a'amu honingkano wopingo iwo'ningkohoho somne'no Anitu kako wopingo kuyoho ulihwosi yofe engo uyihwosi hofikoe simeho somo pompengo ufisyimomontonoho. A'amu Juta so'nji temtifo kengo kengo

somne'no. ¹¹ Ou, Anitu kako a'amufe yofe engo so'no temtitofo so'no huno mosyafisiyo'njo iwo'ningkisofoho. O'o, a'amufe yahino somnohini uhwononteso wopingo'nji wonyo'nji yano ulofiwo'ningkiso hweho.

¹² A'amu Mousesiye honingkano hungkuno somo huno muyoso hofiko honingkano wonyo imentohofosoho so'no Anitu kako tohino uyonefoho. A'amu Juta Mousesiye honingkano hungkuno somo ko upa'nimentohofosoho honingkano wonyo imentohofosoho so'no Anitu kako oso a'amu homo somo tohino uyonefoho. Oso'no Anitu ole ulonefoho. Sekwo honingkano hungkuno sejape somo tifi miningkayo'njo kuyoho. Anitu kako ose ulihwosi tohino engo uyonefoho. Ihwoni. Anituye yano ilofohino ito'nohinoho. ¹³ A'amu honingkano hungkuno ko upa'nontifi miningkayo'njo somo Anitu ole ulonefoho. Nje mehomi hwasimaho. O'o, a'amu honingkano hungkuno somo nto'no iningkafijoso hofiko Anituye mehomi ne imo'nifitnefoho. ¹⁴ A'amu temtitofo kengo fehohnjoso hofiko Anituye honingkano somne'no huno muyo kofi hofikoe huno mta'ni honingkano wopingo tipemantifi hofiko Anituye honingkano hungkunomo iningkowalokwofo. Hofikoe huno wopingo tipema'mentohofosoho honingkano hungkuno pa'nyo imo'nimentisofosoho.

¹⁵ A'amu fehohnjoso hofiko Anituye honingkano hungkuno somne'no huno muyo kofi hofikoe yahino wopingo somo iningkowentankingofi uhwonontani oso'no nakwo huno ole nayohi, Anitu kako oso a'amu sofe simeho so'mo kakoe honingkano hungkuno hohanamentisofosoho. I oso'no oso a'amuso hofiko hofikoe huno mta'ni huno ole syafisiwo'ningkohofi, Oso honingkano wonyoso mimnehono. Olo yahino wopingo somo uningkamo. Hofikoe huno mta'ni ose syafisiwo'ningkohofi. Oso'no hofiko honingkano hungkuno somne'no yano ulofiniwo'ningkohofi.

¹⁶ Sikuno nom'ne somo Anitu kako Jisas Kilaisimo a'amufe huno hiyaso'mo wojoso ikwolofone uhwajonefoho. Oso hohosohonta a'amu yo'mayo yahino wonyo hiyaso'mo imentohofosoho utihwa'nyopo imofapihwoso'no hofikoe huno mta'ni yano ilofitnefoho. Oso hiso'no Anituye hungkuno wopingo seliwo'ningkoheso osohifohoho.

A'amu Jutaso Anituye honingkano hungkunomo nto'no iningkafijo'manji honingkano hungkuno hiso ufo'ma'montonoho.

¹⁷ A'amu Juta soku, sekwo huno ole kosyofisyalokwofo, Nakwo a'amu Juta hn'nwi Anituye a'amu ne'no. Anituye honingkano hungkuno huno neyalokunjo so'no Anitu a'amu wopingo kuyoho nalonefoho. Sekwo huno ose kosyofisyalokwofo. ¹⁸ I, a'amu Anituye honingkano hungkuno sekumo nto losetihwamentohofosoho so'no sekwo yo'mayo yahino wopingo Anitu umonalokunjo so'no sekwo huno nto'no seyohoho. Oso'no yo'mayo honingkano wopingo somne'no yano ito'no ilofihwatniiwo'ningkofo. ¹⁹ Oseso sekwo a'amu Juta soku huno ole syofisyalokwofo, Nakwo Anituye honingkano hungkuno'nji kakoe

hungkuno ne'njo huno nayoso'no nakwo a'amu Anituye honingkano hungkuno huno muyo timpi'nyo pa'nyo somo honingkano utihwayoso hoponoho. Nakwo oso a'amu homo somo sikwo'mjoho so'mo humalofo somne'no pomponaho'nwoho. Nakwo a'amu huno ane somo lutihwayoso hoponoho. Nakwo a'amu mehomi we'e pa'nyo sofe hungkuno lutihwayo'nwoho. Ose syofisyalokwofo. ²¹ Kiko nom'ne a'amu somo lutihwawo'ningkino sohwo kiko huhwosi molutihunyoso peho'neto. Kiko nom'ne somo hufo iyohoho uliwo'ningkino sohwo yo'mayoso hufo peho'no yalokuno. ²² Kiko ole liwo'ningkino, A'amu ape mayo yahino somo wonyo imokohotoho. Ose lonji kiko huhwosi oso yahino wopingo homo somo wonyo imokalokuno. Kiko ole liwo'ningkino, hwe hwoso hwasyo anitu hwahoponjo sohwo ngkilaho. Ose lonji kiko hofikoe hwasyo anituye ango mta'ni yo'mayoso malokuno. ²³ Kiko jije yofe ho'noma'nonji ole liwo'ningkino, ngko Anituye honingkano hungkuno so'no huno niyohoho. Ose lonji Anituye hungkuno homo somo miningkayo'njo hwotoho fenji Anituye yofe wopingo somo wonyo imokalokuno. ²⁴ U, Anituye hungkunoso ole nalohi, A'amu Juta soku, sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nontankingofi a'amu temtitofo kengoso hofiko nosehonontifi Anitumne'no sitofo lalokwofo.

A'apaho sihu kolo'nyo yahinoso a'apahomne'maho. O'o, simehomnefoho.

²⁵ Anituye honingkano hungkunomo nto'no iningkahuji'manji jije a'apaho sihu kolo'nyoso wopingohoho. U, kiko jije a'apahomo sihu kolo'nyo'manji Anituye honingkanomo miningkusoso u, a'apaho sihu kolo'nyo yahinoso ne anefohoho. ²⁶ I, a'amu temtitofo kengo a'apaho sihu makolo'nyo'njo somta'ango sohwo kako Anituye honingkano hungkunomo hofiyo'no iningkaweso'manji oso huhwo sohomo Anitu kakimo ole ulimontonoho. Kiko nje a'amu ne hwosoho. ²⁷ I, sekwo a'amu Juta soku, a'apaho sihu kolo'nyo'ne yahino hi'njo soku, sekwo Anituye honingkano hungkuno sekwoe ahomo weho. I sekwo oso hungkuno homo somo hwotoho fewo'ningkohofi so'no a'amu temtitofo kengo mta'angoso hofiko Anituye hungkuno momokosyohumunyoso hofiko oso hungkuno homo somo ito'no iningkowalokwofo so'no oso homo somo a'amu Juta soku sekwo uhwoningkuji sekwo huno ole waseyoho. U, nakwoe yahinoso ito'nohinomaho. Huno ose waseyimontonoho. ²⁸ A'amu Juta somo Anitu kakoe hungkuno mokosyohumayo'ne uhwosopomentisofosoho. A'amu Juta fihwo kako kakoe a'apaho sihu kolo'noso so'no kako Anituye a'amu ne imo'nimentisotahoho. O'o, oso a'apaho sihu kolo'nyoso a'apahomne'nohinoho. ²⁹ Anituye a'amu ne imo'nyo'ne yahinoso a'amu fihwo kako kakoe a'apahomnohini yo'mayo loho'nyoso hopo'maho. O'o, Anituye a'amu ne sohwo kako Anitumne'no huno ne'no syafisiwo'ningkiso sohwo kako Anitumo simeho uyiwo'ningkiso hweho. Oso a'amu huhwo sohomo Anitu

kakoe a'amu ne umokiyoso honingkano hungkunoso umokumentiso'maho. O'o, Anituye Towahuno umokumentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako olo hwa-ho lopo yofe engo ane hweho. I oso'no Anitu kako oso a'amu sohomo yofe engo umasofoho.

Yahino wonyo sohwo kako yahino wopingo somo hwotoho mafenohoho.

3 A'amu Jutaso a'amu temtitofo kengo mta'ango somo yakolofoso pipilo. A'amu a'apaho sihu makolo'nyo sohwo a'amu a'apaho sihu kolo'nyoso yakolofo pipilo. Osenoho. ² A'amu Juta somo Anitu kakoe hungkuno mokosyohumayo'ne uyimentisofoho. Oso'no a'amu Jutaso nom'ni hwamo uyakolo'mentohofoho. ³ I oso'no a'amu Juta fehohnjoso oso hungkuno homo somo tifi miningkayo'njo yontifi nto'no miningkamentohofoho. I hofiko Anituye hungkunomo simeho muyo'njo imentohofoho so'no Anitu kako kakoe hungkuno hiso a'amu Juta somo uyimentiso so'no Anitu iningo umontolaho. ⁴ Nihu'no awonoho. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi hwasyo hungkuno liwo'ningkuhwono. I Anitu kako'nohini kako hungkuno nehopi'nohino hweho. Yo'mayo so'no liwo'ningkisoso ne imo'niwo'ningkiso hweho. A'amu Anituye hungkunoso mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

Anitu sohwo kiko jije hungkunoso ne'njo'nohino hwasoho.

A'amu hofiko jije hungkuno somne'no hungkuno kilifijoso u, kiko uyakolo'monnoho.

I oso'no a'amu hopi'nono hofiko jije hungkuno nehopi'nohino so'no huno uyimontonoho.

Ose mti'mokumentohofoho.

⁵ Sekwo huno pipi seyohoho. Nakwo yahino wonyo iwo'ningkuhwone so'no Anitu kako tohino nejaposo somo a'amu nahoningkuji ole wolantifeho. Anituye yahino ito'no iningkayo'ne mihwajiyo'ne yahinoso wopingofoho. Ose likuji Anituye yofe woho'nomantifeho. Oseso nakwoe yahino wonyo iwo'ningkuhwone Anituye yofe engo imokalokuhwono. A'amu fehohnjo huno ose syofisyalokwofo. Oso'no hofiko ole wolantifeho. Nakwo yahino wonyo iwo'ningkuhwoneso Anituye yofe engo imokalokuhwone'manji kako tohino nejaposo wopingotaho. Oso a'amu hwahoponjofe hunofoho. ⁶ Oso a'amu sohwa huno ane hwafoho. I Anitu kako nakwoe wonyomne'no yano monalofiyo'manji kako hwe moya'mi hopi'nonohinofe honingkano wonyomne'no yano pipi ulohmmontolo. ⁷ A'amu fehohnjoso hofiko Anitumo olo so'no yoka ulalokwofo, A'amu hofiko nje fosyohumayo wonyo somo nohoningkujo'no Anituye hungkuno ne'njoso utihwa'nyopo i'mofapihwosi hofiko Anituye yofe engo woho'nomantifeho. Oso'no Anitu kako ngkimo wonyo hwasoho eso peho'no ntantofoho. Nje yahino wonyo somne'no tohino peho'no ntopantofoho. ⁸ Oso yoka hungkunoso ne'njo'manji a'amu fihwa ole wolantifeho. Nakwo honingkano wonyo ne'no uyano. Olo honingkano wonyo hiso ne'no yaso'manji a'amu

hofiko Anituye yofe engo woho'nomantifeho. Oso hwasyo hungkuno hiso huno nosyofisyihwaloho. A'amu fiso hofiko olo hungkuno loso'no ngko Pouli'ni li-male so'no hofiko hwasyo lalokwofo. Hofiko nje yofe monje enisyalokwofo. A'amu hiso hofiko oso hwasyo hungkuno somne'no tohino mayoso hoponoho.

A'amu hopi'nono honingkano nto'nohino somo nto'no mohumulofa.

⁹ Oseso nakwo a'amu Juta hn'nwi nakwo nom'ne a'amu somo nuyokolofanetaho. Nihu'no awonoho. Temtitofo kengo so'nji nakwo a'amu Juta hn'nonji honingkano wonyomo humalohwono. ¹⁰ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu anga'nohino hwo honingkano wopingo'njohwo mohumuyoho. O'o, a'amu hopi'nonohinoso honingkano wonyomo humalofa.

¹¹ A'amu anga'nohino fihwo kako honingkano wopingo somne'no huno'njohwo imo'nonto Anitu'nji humanne'ento honingkano wopingo tipemanto mohumuyoho.

¹² O'o, a'amu hopi'nono honingkano hwasyo somo nto hwasopee'mentohofoho.

Nohwasopeemofontifi Anitumne'no hohujo nto ikinjao'mentohofoho.

A'amu anga'nohino fihwo kako honingkano wopingo iningkuwo sohwo mohumuyoho. Nihu'no awonoho.

¹³ A'amu a'mopijohino mta'ni pisakino wawo'ningkiso hopaso a'amufe mango mta'ni pisakino hungkuno swapiwo'ningkisofoho.

Hwasyo hungkunoso mijo ifofayo pa'nyo liwo'ningkohofoho.

Homa memijo wonyo'njo sohwo kako a'amumo wonyo umokuwo'ningkiso hopaso a'amufe mango mta'ni hungkuno wonyo swapihwosi a'amumo wonyo umukumontonoho.

¹⁴ A'amufe mango mta'ni nom'ne a'amu somne'no si-fajo'nji yoka'nji swapiwo'ningkisofoho.

¹⁵ Hofiko nom'ne a'amumo komo'nohino siki fonjasyiwo'ningkohofoho.

¹⁶ Hofiko ango'meemo nowentifi a'amumo tohino engo uyahoningkofi hofiko tango engo mawo'ningkohofoho.

¹⁷ Hofiko a'amu simeho afa inontifi humawo'ningkohofoho sofe yahino somo miningkayo'njo iwo'ningkohofoho.

Oso'no simeho pompengo mifisyimofiwon'ningkiyohofoho.

¹⁸ Hofiko Anitumne'no iyoho munyofoho.

Hofikoe yahino wonyo somne'no hofiko Anitu nehonalofoho eso mosyafisyifoho.

A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ose mti'mokumentohofoho.

¹⁹ Nakwo huno nayohoho. Anitu kako kakoe honingkano hungkuno nejapmentisoso oso hungkuno homo somo enjwa'mo humafitne'ento ne-

japmmentisofoho. Nakwo honingkano homo somo ito'no miningkayo'njo so'no nakwo nakwoe honingkanoso wopingo'njo hwona'nyoho eso mohn-nanehwono. Oso'no Anitu kako nakwoe hungkuno ik-wolofoso sohonta nakwo hungkuno ane'nwoho. ²⁰ A'amu fihwo kako Anituye honingkano hungkuno somo hofiyo ko iningkawesoso Anitu kako wopingo hwo-so-ho eso mulonehoho. Hwapingoso honingkano hungkuno hiso nakwoe honingkano wonyo so'no netihwayo'nefoho. Oso'no Anitu hungkuno hiso nejapmmentisofoho.

A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohwo osohumo Anitu kako wopingo hwo-soho ulimontono-ho.

²¹ Anituye yahino a'amumo fo'mayo'neso olohonta utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. I oso Anituye yahino wopingo i'mofapisoso honingkano hungkuno mta'ni m'mofapohoyohoho. O'o, honingkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo so-hwafe hungkuno so'nji olo yahino nom'ne songo somne'no nalimentisofoho. I oso hiso nom'ne honingkano mta'ni i'mofapohoho. ²² Honingkano nto'nohino songo hiso olenoho. A'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohomo Anitu ole ulalofoho. Wopingo hwo-soho ose ulalofoho. I a'amu hopi'nono Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho somo Anitu sekwo wopingo kuyoho ulalofoho. Oso'no nom'ne honingkanoso mawo'nnyoponoho. ²³ Nakwo hwe moya'mi hopi'nonohino hn'nwi honingkano wonyo'nji'nwoho. Oso'no nakwo Anitu'nji ahwomomo humaneso hopoenohini'maho. ²⁴ I oso'no Anitu kakoe huno mta'ni wopingo wonaloho'monto kakoe hwomu nakumo siki nejapmmentisofoho. Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no nakwo oso homo somo simeho uyihwaso'no Anitu kako nakumo ole wonalimontonoho. Sekwo nje meho-mi soku wopingo kuyoho. ²⁵ Anitu kakoe hwomu Jisas Kilais nakumo nejapmmentiso sohwo nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentiso so'no Anitu kako oso wonyo homo somne'no simeho tohino umnimentiso so'no Jisas kako pompengo ifisya'mentisofoho. Oso'no Anitu kako a'amu wonyo hohonta imentohoho so'no kako aku tohino komo'no muyofoho. Hwapingoso oso sikuno Jisas a'amufe wonyo somjo tohino wae yafo'ne oso'no hontohumamentisofoho. Olohonta a'amu honingkano wonyo'njoso hofiko hofikoe wonyo somne'no Jisas poyo pe'nimentiso so'no simeho hi'ntnnono uyikujo'no Anitu a'amu homo somo ulimontono, Sekwo honingkano nto'nohino'njo kuyoho. Nakwoe wonyo somne'no Anitu kako Jisasimo tohino uyimentiso so'no kakoe yahino ito'nohino somo ujo ehontojwahumentisofoho. Nakwo Anituye yahino ito'nohino somo uhwonolokuhwono.

²⁷ Nakwoe yofe ho'noma'nyo'ne honingkano nti'mo weho. O'o, nihi'no awonoho. Oso honingkano hiso nihi'nahone nto pijwao'maho. Oso honingkano hiso peho pijwao'maho. Nakwo Anituye honingkano

hungkunomo hofiyo'no iningkowntaningkuhwaneso-hilo. O'o, nihi'no awonoho. Yo'mayo wopingo Jisas naloho'mentiso somo nakwo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no oso hiso nakwoe yofe ho'no-ma'nyo honingkano somo nto pijwao'maho. ²⁸ Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu fihwo kako Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkiso oso humnohini Anitu kako wopingo hwo-soho ulimontonoho. I honingkano hungkunomo ito'no iningkayo yahinoso hopoenohini'maho. ²⁹ U, oso Anitu sohwo kako a'amu Juta sokune'nohino hwolaho. Nom'ne temtifofo oso hwa ane hwolaho. O'o, awonoho. Anitu sohwo kako a'amu hopi'nonohinofe Anituyoho. ³⁰ Ou, Anitu ne sohwo kako anga'nohinohwo humaho. A'amu fihwo kako kakoe a'apaho sihu kolo'nnyo sohwo kako Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyoso sohomo Anitu ulimontono, Kiko wopingo hwo-soho. I a'amu nom'ne kako kakoe a'apaho sihu makolo'nyo huhwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyo huhumo ulimontono, Kiko huhwosi wopingo hwo-soho ulimontonoho. ³¹ Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyaso'manji i nakwo honingkano hungkuno somo hwotoho wofeentantaho. O'o, nihi'no awonoho. Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no nakwo honingkano hungkunomo ho'nomalokuhwono.

Anitu Apiloham sohomo hwe wopingo hwo-soho ulimentisofoho.

⁴ A'amu fihwo kako ole wantimontolikeno. Apiloham sohwo nakwo pa'nyo hweho. Kako nakwoe neyakweho. Oso'no kiko kakine'no pehofo ulihnnohino. Ose wantimontolikeno. Ou, ngko ole ulimonnoho. ² Anitu Apiloham ole mujofoho. Apiloham jije honingkano wopingo yiwo'ningkino so'no wopingo hwo-soho kilalokweno. Anitu ose ulontentesi u, Apiloham kakoe yofe ho'noma'ningkuhwonesohilo. I oso'ne'maho. O'o, a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako wopingo hwo-soho Apiloham o se ulimentisofoho. Oso'no Apiloham kakoe honingkano wopingo so'no kakoe yofe moho'noma'nimmentiso hweho.

⁴ U, pahnnimo hungkuno upa'nimno. Hwe fihwo kako nom'ne humo syoho ulohofiyoso sohwo kako hamniyoho mayo sohonta siki ntapohoho eso majofoho. O'o, kakoe syohomne'nefoho. I oso'no nakwo Anitumo u'mayo yahinoso ose'njo'maho. Anitu kako a'amu honingkano wopingo iwo'ningkiso so'no wopingo hwo-soho mulonehoho. O'o, a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono unyo sohomo kiko wopingo hwo-soho ulimontonoho. ⁵ Oso hwe honingkano wonyo'njo sohomo Anitu kako wopingo imokiyoso hoponoho. A'amu oso homo somo simeho hi'ntnnono unyoso sohomo Anitu kako nuhwononto yahino wopingo'njo pa'nyo uhwononto wopingo hwo-soho uliwo'ningkisofoho. ⁶ Hwe yofe engo'njo Ntefit a'amumo mokosyohu-mamojo sohwo olo hungkuno homo lomne'no

mti'mokumentisofoho. Hwe fihwo kako Anitumo u'mayo so'no syoho engo ko miyoso sohwo kako Anitumo uningkamoloso sohwo osohomo Anitu kako kiko wopingo hwasoho uloso sohwo kako simonyo uyono.⁷ Ole mti'mokumento,

Anitu a'amu honingkano wonyo'njo sofe wonyoso wae imofihwosi hiyaso'mo nihu'nahone ho'nasyihwoso'no hofiko simonyo uyantifeho.

⁸ Anitu hwe fihwo wonyo so'no huno mosyafisiyo'njo yoso sohwo kako simonyo uyono.

⁹ Oso simonyo iyoso a'amu Juta a'apaho sihu kolo'niwo'ningkohoho sofe'nohinotaho. O'o, awonoho. A'amu a'apaho sihu makolo'niwo'ningkiyohoho so'ntnnefoho. Hwapingoso ole nto lihwoone, Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako Apilohamiye simeho hi'ntnnono uyoso yahino wopingo pa'nyofoho ulimentisofoho.¹⁰ Oso hungkuno homo somo Apilohamo Anitu ntahonta ulimentisotato. A'apaho sihu nto kolo'nnyohonta ulimentisotato. Makolo'nyohonta ulimentisotato. O'o, a'apaho sihu makolo'nyohonta ole ulimento, Kiko wopingo hwasoho, ose ulimentisofoho.¹¹ Ou, Apiloham a'apaho sihu makolo'nyo sohonta Anitumo simeho hi'ntnnono yahoningki Anitu ulimento, Kiko wopingo hwasoho ose ulimentisofoho. Tifi no'mo Anitu Apilohamo ole ulimento, Kiko simeho hi'ntnnono ntape so'no wopingo hwasoho kilimentohe so'no kiko yofe kuhwoe'neso jije a'apaho sihu fikolo'nyo. Oso'no Apiloham kako a'amu hopi'nono hofiko hofikoe a'apahomo sihu makolo'nyo ko huhwa Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho sofe hofiyakweho. Oso a'amumo Anitu kako wopingo kuyoho ulimentisofoho.¹² Apiloham kakoe a'apaho sihu makolo'nyo sohonta Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no a'amu hopi'nono a'apaho sihu makolo'nyo so'nji a'apaho sihu kolo'nyo so'nji hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono unyoso'no hofiko Apilohamiye imu nefoho. Hwapingoso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso Apiloham pa'nyo umentohofofoho.

Anituye hungkunoso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho somnefoho.

¹³ Anitu Apiloham kakoe imu so'ntnne'no hwaho hopi'nono wosejapmmo ulimentisofoho. Apiloham kako Anituye honingkanomo iningkamentiso so'no oso hungkuno hiso ulimentiso'maho. O'o, Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono yahoningki Anitu wopingo hwasoho ulimentiso so'no oso hungkuno hiso Apiloham kakoe imu somo ulimentisofoho.¹⁴ Anitu Apiloham'nji kakoe imu so'ntnne'no olo hwaho hopi'nono wosejapmmo ulimentiso sohonta kako a'amu Anituye honingkano hungkunomnohoni iningkawowo'ningkohoho somnohoni ulimentiso'maho. I oso homo somnohoni uyontentesi a'amu kakimo simeho hi'ntnnono uyifijontentesi hofiko simeho hi'ntnnono siki uyikutnesohilo. I Anituye hungkunoso yokumpohn'nyo mmo'ningkuhwonesohilo.¹⁵ Ihwoni. Honingkano hungkuno we-e'manji a'amu oso

honingkano hungkuno homo somo mti'hupeso sohwo kako tohino woma'montonoho. I honingkano hungkuno ane'manji a'amu fihwo mamti'hupenohoho.

¹⁶ Oseso Anitumo u'mayo honingkano anga'nohinoseno olenoho, simeho hi'ntnnohino uyofoho. Oso'no a'amu hopi'nono huno ole uyono. Nakwo yo'mayo iwo'ningkuhwone so'no nakwo Anitumo mu'manehwono. O'o, Anitu kako nakumne'no wopingo naloho'mentiso so'no kakimo u'manefoho. Oseso oso hungkuno Anitu Apilohamo uyimentisoso Apilohamiye imu hopi'nonohino somnefoho. A'amu Anituye honingkano hungkuno hi'njo so'nji ane so'ntnnefoho. A'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono Apilohamo hopa uyiwo'ningkohofoso Apilohamiye imu nefoho.¹⁷ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwo ole mti'mokumentohofi, Anitu Apilohamo ole ulimento, Ngko kikimo a'amu kengo kengo'mta'ango pi'ningo engo sofe hofiyakwosi wakumokumonne'no yohono. Ose ulimentisofoho. Anitu huhwo sohwo kako a'amu poyo pe'nontife somo ulikafiwo'ningkiso hweho. Yo'mayo m'mofapeso utihwa'nyopo nto i'mofapinyo pa'nyo uhwo'ningkisofoho. Oso Anitu huhwo sohwo kako Apilohamo hungkuno ulahoningki Apiloham kako oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono umentisofoho.

¹⁸ Anitu Apilohamo ulimento, Jije ape kako hwomu aswo woma'montonoho. Oso homo somta'ni jije imu so pi'ningo engo imo'nifitnefoho. Ose ulahoningki Apiloham kako hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyonto hontohumamentisofoho. Apiloham kako Anitu hwomu wontapononto ne'no hontohumanto mehomi'maso nihu'nahone a'mane imo'nimentisofoho. I oso'no Apiloham kako Anitu mta'ni kakoe hwomu'ne'no hontohumanto a'mane ko imo'nonto kako Anitumne'no hohujo ikinjimo'mentiso'maho. O'o, kako Anitumne'no simeho hi'ntnnono ne'no umentiso sohwo nakwo a'amu temtitofo kengo kengo mta'ango hn'nwi neyakweho.¹⁹ Apiloham kakoe soswo *wan hantilet* (100) uyokolofahoningki kakoe ape Sola ape hwonjosi sikoe a'apaho honingkonimentisoyoso poyo wape'nonji mofonepo honingkononji Apiloham kako kakoe hwomumne'no Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso musikwajimmentisofoho.²⁰ Anitu Apiloham yo'mayo tifi i'mofapone so'no ulahoningki Apiloham kako huno hufa'u syafihu'mentiso'maho. O'o, kako Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyoso'no kakoe a'apaho yokumpohn'nyo imokinonto kako Anituye yofe ho'no-ma'mentisofoho.²¹ Hwapingoso olenoho. Apiloham kako huno ole syafihu'mento, yo'mayo hungkuno Anitu ntimentisoso Anitu kako ne imokiyoso hoponoho. Apiloham kako huno ose syafihu'mentisofoho.²² Oseso Anitu Apilohamiye simeho hi'ntnnonohino uyoso'no huno syafisyonto limento, Apiloham kako simeho hi'ntnnono ne'no ntapiwo'ningkiso so'no kako hwe wopingo hweho. Ose limentisofoho.²³ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ole mti'moku-

mentohofi, Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono umentiso so'no Anitu ulimento, Kiko hwe wopingo hwasoho. Oso hungkuno mt'i'mokumentohofoso Apilohamne'nohini'maho. ²⁴ O'o, nakwo hi'n-nontnne'no mt'i'mokumentohofofoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas poyo imo'nimentiso sohomo Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso oso Anitu huhwo sohomo nakwo simeho hi'ntnnono uyimentihwone so'no wopingo kuyoho nelalofoho. ²⁵ Anitu kakoe hwomu Jisas Kilais kako nakwoe wonyo wayo'ne uhwatimentisofoho. I oso'no Anitu kako Jisasimo apa'no songo ulika'mentiso so'no nakwo Anitumo simeho uyi-wo'ningkuhwone hn'nyumo wopingo kuyoho nelalofoho.

Anitu nakumo ole nelalofoho, Sekwo wopingo kuyoho nelalofoho.

⁵ Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyi-wo'ningkuhwone so'no Anitu kako nakumo ole nelalofoho, Wopingo kuyoho nelalofoho. Oso'no kako nakwoe wonyomne'no simeho tohinoso mumnyofoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no nakwo Anitu'nji simeho afa inalokuhwono. ² Nakwo Anitumo ufohi'nifitne'ento honingkano namommentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo nelohofalofoho. Oso'no nakwo simonyo yontani nakwo Anitu'nji wopingopo humayo'ne hontohumalohwono. ³ Simonyoso oso'nohini miyalokuyihwono. O'o, yo'mayo tango ne'maso oso'ntnne'no simonyo yalokuhwono. Hwapingoso yo'mayo tango ne'masoso nakwoe simeho yokumpohn'nyo sosofito'nyo'nefoho. ⁴ Yo'mayo tango ko ne'masoso nakwo yokumpohn'nyo lohofontaningkuhwasi Anitu kako wopingo kuyoho wonalimontonoho. Huno ose naihwoso'no nakwo Anitu asomo netimayo'ne hontohumalohwono. ⁵ I yo'mayo wopingo so'no hontohumehwasi nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyihwasi nakwo wonimango monanonehoho. Hwapingoso Anitu kakoe hitohoso nakwoe simehomo ho'nonahumentisofoho.

⁶ Nakwo wopingo imo'nyo'ne yokumpohn'nyo ane humentaningkuhwoni Jisas kako oso sikuno Anitu ho'nahumentiso somo nakwo a'amu Anitumo hohujo ikinjimo'nnyo hn'nimo asomo netimayo'ne pe'nimentisofoho. ⁷ Jisas kako nakumo simeho nejapiwo'ningkiso hopaso nakwo nom'ne a'amumo uyantontaho. Hwe fi-hwo kako nom'nihwo honingkano wopingo'njo sohomo ufo'mayo'ne wape'nimontolaho. O'o, awonoho. I a'amu anga'nohino sohwo kako a'amu nihu'no wonyoangkafo sohune'no ufo'mayo'ne wope'nimon-tolikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. ⁸ I oso'no nakwo nihu'no wonyo nohumentaningkuhwoni Jisas Kilais kako nakumo nefo'mayo'ne pe'nimentisofoho. Ose imentiso so'no Anitu kako nakumo simeho nejapalokunjo so'no utihwa'nyopo ujo ehontojwahumentisofoho.

⁹ Jisas nakumne'no pe'nimentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho nelalofoho. Oseso nakwo

Jisas Kilaisi'nji nohumentani nakwo huno ole nayohi, Anitu kako tohino monejaponehoho. ¹⁰ Simo'mo nakwo Anituye mango hwona'ni humamotohwone sohonta Anituye Hwomu sohwo nakwoe wonyo'ne pe'nimentiso so'no kako Anituye a'amu ne namokumentisofoho. Olohonta Kilais kako songo humaso sohwo kako nakumo ne'no wonfo'ma'montonoho eso huno nayohoho. ¹¹ Oseso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakumo Anitu'nji motonefohi'ningkahoningki nakwo Anituye a'amu ne imo'nontani simonyo engo yalokuhwono.

Atam'nji Kilaisi'njiye hungkunofoho.

¹² Nakwo olo so'no huno nayohoho. Hwe simo'mjo sohwo kako wonyo imentiso sohonta olo hwaho lopo yahino wonyoso i'mofapmmentisofoho. Poyo pe'nyoso oso yahino wonyo homo somta'ni imo'nimentisofoho. Oso'no nakwo hopi'nono poyo pe'ni-wo'ningkuhwono hwapingoso nakwo hopi'nono wonyo'nji'nwoho. ¹³ Anituye honingkano hungkuno m'mofape sohonta nakwoe hwaho lopo yahino wonyoso wo'mojoponoho. I oso'no Anitu kako kakoe honingkano hungkuno muyo'njo imentiso so'no kako a'amufe yahino wonyo somne'no tohino mummentisofoho. ¹⁴ Oseso Atam nohumanto honingkano wonyo yonto pe'nimentisofoho. Oso mta'angoso ne'no mji-mo'nimoponto Mousesiye sikuno i'mofapmmentisofoho. Simo'mo Atam Anituye hungkuno ko upa'nonto hwotoho fento wonyo imentisofoho. A'amu tiffinjoso hofiko Anituye hungkuno momaso'njoso Atam hungkuno homo somo hwotoho hmmentiso pa'nyoso ko mahmmentohofoso hofiko huhwa wonyo yontifi poyo pe'nimentohofofoho. Atam kako simo'mta'ango sohwo imentiso sohwoe yahino somo a'amu hopi'nono kakimo tifi iningkamentohofofoho. I oso'no tifi no'mo Jisas kakoe yahino songo a'amu tifi in-inkayo'ne moji'mofapmmentisofoho.

¹⁵ Oseso Atam'nji Jisasi'nji siko afa simo'mjo hwaswoho. I oso'no siko yahino nihu'no kengo kengo imo'nimentisiyefoho. Atam kako wonyo engo imentiso oso mta'angoso a'amu hopi'nono hofiko nope'ni-wo'ningkohofofoho. I oso'no Anitu simeho wopingo mikunimposo nejapmmentisoso kakoe hwomu Jisas Kilais nejapmmentisofoho. Jisasiye yahino wopingoso Atamiye yahino wonyo somo nuyakolofonto nakwoe wonyoso wae enao'mentisofoho. ¹⁶ Anitu kakoe hwomu nakwoe hwaho lopo uhwatimentiso sohonta kako Atam olo hwaho lopo yahino wonyo imentiso hoha imentiso'maho. Atam kako simo'mo wonyo yahoningki Anitu kako nahonimentisoso nakwo hopi'nono wonyo ihwasi poyo pe'nyo'ne nahonimentisofoho. Anitu ose nahononto kakoe huno mta'ni kakoe hwomu nakumo wopingo nalohofo'ne nejapmmentisofoho. Oso wopingo naloho'mentiso so'no wopingo kuyoho nelalofoho. ¹⁷ Hwe simo'mjo Atam sohwo kako Anituye hungkuno haloho maposo'njo imentiso so'no nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi poyo pe'noma'mentihwonefoho. I oso'no Anitu kako naku-

mo wopingo naloho'mne'ento kakoe hwomu nejapmmentisofoho. A'amu fihwo kako yo'mayo Jisas imentiso somo simeho wopingo uyoso osohumo Anitu kako wopingo kuyoho ulihwosi songo ne'no humayo'neso uyimontonoho. Oso a'amuso kako Jisas Kilaisi'nji ne'no nohumahwosi yo'mayo somo Jisasi'nji mokosyohumantokutnnefoho.

¹⁸ Ihwoni, hwe anga'no kako wonyo imentiso so'no nakwo hinjoho'nwi honingkano wonyo'njo imo'nimentihwonefoho. Oso'no poyo wape'nife nalimentisofoho. I, tifi no'mo hwe anga'no Jisas sohwo kako wopingo imentiso so'no kako nakwoe wonyo honingkano somne'no poyo pe'nyo hungkuno somta'ni nakumo isihutofonemanto songo humayo'neso nejapmmentisofoho. Oso'no Anitu kako wopingo kuyoho nelalofoho.

¹⁹ Ihwoni. Olenoho. Hwe anga'no kako Anituye hungkunomo haloho maposo'njo imentiso so'no a'amu hopi'nonohino hn'nwi yahino wonyo imo'mentihwonefoho. I hwe anga'nohino nom'ne sohwo kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no Anitu kako a'amu pi'ningo engo hn'nyumo wopingo kuyoho nalimentisofoho.

²⁰ Anitu a'amu hn'nyumo kakoe honingkano hungkuno nejapmmentiso so'no nakwo nakwoe honingkano wonyoso ni'hu'no wonyo honingkonimentihwonefoho. Nakwo wonyo engo ko yahoningkuhwoni Anitu kako nakumne'no wopingo mikunimposo wonyoangkafo nelohofalokunjoso nakwoe wonyo engo somo yakolo'nnyofoho. ²¹ Hohonta yahino wonyo engoso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumanto poyo namokumojofoho. Olohonta Anitu kako nakumo wopingo nalohofonto kako wopingo kuyoho nalonto songo humayo'neso nejopalofoho. Hwapingoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho.

Nakwo Jisas Kilaisi'nji sape'nimentihwono.

⁶ Oseso nakwo pehofo lanehwono. Anitu nakumo wopingo nalohofo'neso engo imokiyo'ne so'no nakwo honingkano wonyoso ne'no uyano. Ose lane'elaho. ² O'o, ose molanehwono. A'amu poyo pe'noso sohwo kako apa'no wonyo miyonehoho. Oso pa'nyo nakwo Jisasi'nji sope'ningkahoningkuhwoni wonyoso apa'no nakumo monemokosyohumuyoho. Oso'no nakwo wonyoso ne'nohino peho'no uyantanto.

³ Nakwo Kilais Jisasimo ufohi'nontani mijo kiyomayo yahino somo iningkamentihwonefoho. Nakwo Jisasi'mo ufohi'nimentihwone so'no kako'nji poyo sape'nimentihwonefoho. Olo hilo so'no sekwo huno kaseyohoho. ⁴ Mijo kiyomayo yahino imayoso olenoho. Nakwo Kilaisimo poyo sope'nifohi'ningkahoningkuhwoni Anitu nakumo Kilaisi'nji pi'nimomo soho'nonahumentisofoho. Oseso Anitu kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji Kilaisimo songo ulika'mentiso sohonta nakwo'njimo songo sonelika'mentisofoho. Oseso Jisas kako songo humayo'ne neso ma'mentiso hopaso nakwo hn'nwi songo humayo'ne neso ma'mentihwonefoho.

Oseso nakwo Kilaisi'nji songo ne'no humentihwanefoho.

⁵ Oseso nakwo kako'nji poyo sape'nifohi'nimentihwonehn'nyimo u, Anitu Jisasimo ulika'mentiso hopaso nakwo'nji sonelika'mentisofoho. ⁶ Nakwo huno ole nayohi, Jisas nakwoe wonyo'ne'no poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe yahino wonyoso yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo sohomo Jisas kako poyo imokumentisofoho. Oseso olohonta nakwo yahino wonyo sohwoe syoho ulohofiyo mohumulohwono. O'o, kakoe yokumpohn'nyoso moi'wonoho. ⁷ A'amu simo'mo pe'noso sohomo yahino wonyoso kakimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho.

⁸ Ou, nakwo Jisasi'nji poyo sape'nimentihwone so'no nakwo simeho hi'ntnnono ole uyalokuhwono. Nakwo Kilaisi'nji songo ne'no nohumentihwanefoho. ⁹ Nakwo huno nayohoho. Jisas kako pi'nimo nta'ni apa'no songo lika'mentiso sohwo kako apa'no poyo mape'nonehoho. Oseso Jisas kako poyo pe'nyo yahino yokumpohn'nyoso hwotoho nto hmmentisofoho. ¹⁰ Jisasiye poyo pe'nyoso olenoho. Kako sikuno anga'nohino somo pe'nimentiso sohonta kako yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somo ni'hu'nahone wae yao'mentisofoho. Wayo yaofonto Anitumo ufohi'nimentiso sohwo olohonta kako Anitu'nji songo ne'no humaho.

¹¹ Oso hopaso sekwo huno fisya'fihu'nimno. Sekwo hokunonji Jisasi'nji poyo sape'nimentohoho so'no oso yahino wonyoso sekwo hokumo yokumpohn'nyo mosemokosyohumanehoho. O'o, sekwo Kilaisimo ufohi'nimentohoho soku Anitu'nji humalofo. Oso'no sekwo huno fisya'fihu'nimno. ¹² Oseso oso yahino wonyoso nakumo nonemokosyohumawoloho. Yahino wonyo kikimo wokumokosyohumamo lihwosi yahoningkuhwosi jije hunomo huno wonyo ku'maso somo kiko osomo iningkahutoho. O'o, oso huno wonyo hiso foho'naofo. ¹³ Oseso sekwoe sife aho timo a'apaho oso'nji yahino wonyo somo ikutoho. Sekwo poyo pe'nontifi apa'no songo lika'mentohoho so'no sekwoe sife aho a'apaho timo oso Anitumo uyikuji sekwo kakoe yahino wopingo somo nto'nohini fiyimno.

¹⁴ Sekwo huno seyohoho. Yahino wonyoso sekwoe hwe engo imo'ningkuhwosi mosemokosyohumanehoho. I nom'neso ole. Oso honingkano hungkuno Mouses sejapmmentiso homo somo enjwa'mo mohumulofoho. Oso hungkuno hiso ole nalimojo. Honingkano hungkunomo mtihupe'manji poyo wape'nimnoho. Oso hi enjwa'mo mohumulofoho. O'o, Anitu kako wopingo seloho'mentiso so'no sekwo kako'nji ufohi'nontifi sekwo Anituye pompenjiyomo humalofo.

Nakwo yahino wopingo sohwoe syoho ulohofiyo umo'nano.

¹⁵ Oso'no nakwo pipi yanehwono. Anitu kako nakumo wopingo naloho'mentiso so'no nakwo honingkano hungkunomo enjwa'mo mohumulohwono. Oso'no

nakwo yahino wonyoso anga'no anga'no apa'no uyan-tantaho. O'o, ni'hu'no awonoho. ¹⁶ U, sekwo huno maseyoho liyohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo syoho ulohofiyonto kakoe hungkunomo haloho pe-wo'ningkiso so'no oso hwe nom'ne huhwo sohwo kakoe hwe engo imo'ningkuhwosi kakimo yokumpohn'nyo womokosyohumamontonoho. Ih-woni. Yahino wonyoso oso pa'nyofoho. I kiko oso yahino wonyoso ne'no yohojo'no oso yahino wonyo hiso kikimo yokumpohn'nyo wokumokosyohumamontonoho. Oso yahino wonyo huhwo sohwo kako kikimo yokumpohn'nyo kumokosyohumahwosi poyo wakumokumontonoho. U, yo'mayo Anitu umo kilososo u, kiko oso hiso yohojo'no Anitu kako jije hwe engo imo'ningkuhwosi kikimo wokumokosyohumamontonoho. Ose yohojo'no Anitu kako kikimo wopingo hwasoho wakilimontonoho. ¹⁷ Simo'mo sekwo yahino wonyo sohwo syoho ulohofiyontifi wonyo'nohino imotofofoho. I osohonta sekwo Anituye hungkuno ne somo upa'nontifi hungkuno homo somo simeho uyontifi hungkuno hiso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo. Oso'no nakwo Anitumne'no simonyo uyano. ¹⁸ Yahino wonyo sohwo sekumo impo'angomo nomokokilo'mokosyehumentaningki Anitu kako hano hwasampento isihutofosema'mentisofoho. Oseso Anitu kako sekumo yahino wopingo sohwo syoho ulohofiyi semokumentisofoho.

¹⁹ Oseso sekwo huno tifo'njo sokune'no ngko oso syoho ulohofiyi'ne pahnnimo hungkuno apa'no waselimo. Hohonta sekwo sekwoe sife aho hopi'nono yahino wonyo somo uyontifi kakoe syoho ulohofiyontifi yo'mayo yo'mayo honingkano ni'hu'no wonyo imotofofoho. I oso'no olohonta oso pa'nyoso sekwoe sife aho yo'mayoso Anitumo uyikui yahino wopingo sohwo syoho ulohofiyi hmmo'nimno. Ose ikuji sekwo honingkano wonyo ane umo'nantifeho. ²⁰ Simo'mo sekumo yahino wonyo sohwo yokumpohn'nyo semokosyohumentaningki yahino wopingoso mim-motofofoho. ²¹ Oso hohosohonta sekwo nohumantifi sekwo wopingo humamotofotaha. O'o, oso yahino wonyo hiso sekumo poyo wasemokumonto imojofoho. Oso'no hohonta sekwo yo'mayo wonyo imotofo so'no sekwo olohonta wonimango senalofoho. ²² Oseso Anitu olohonta kako impo'ango somjo yahino wonyo somta'ni nto isihutofosema'maho. Oso'no olohonta Anitu kakoe syoho ulohofiyi nto semokumaho. Oseso sekwo kakoe yahino wopingo somo iningkayo so'no simeho semo'ningkahoningki honingkano wonyo'maso imo'nalokwofo sokumo engolopohamo songo ne'no humayo'ne sejapmentisofoho. ²³ A'amu wonyo iwo'ningkohoho sofe mpe mayo pa'nyoso poyo pe'nifitnefoho. I oso'no nakwo Anitumo simeho uyiw'ningkuhwone hn'nimo Anitu kako songo ne'no humayo'neso siki nejaponefoho. Oso songo ne'no humayoso nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji ufohi'nimentihwone somnoho.

Nakwo yahino songo Jisas Kilais mta'angoso uyano.

⁷ Nje a'amu soku, sekwo Mousesiye honingkano hungkuno somne'no huno'njo sokune'no olo hungkuno loso waselimonne'no yohono. A'amu songo humalofo sohonta hofiko honingkano hungkunomo enjwa'mo humalofo. Hofiko tifi iningkayo'nefoho. I a'amu poyo pe'nyoso pipi iningkapifitne'elo. Awonoho. Songo ne'nohinofoho. ² A'mu fisi hwehumo uma'ningkuhwosi oso hwe sohwo songo nohumentaningkuhwosi honingkano hungkuno Anitu Mousesimo uyimentisoso ni'hu'nahone sekumo mokotiku'nyofoho. Osohonta oso a'musiye hwehwo poyo pe'ningkuhwosi'no oso honingkano hungkunoso oso a'mu simo apa'no momokilo'mokosyohumanehoho. O'o, oso a'musi kako apiwojo wohumamontonoho. ³ I a'mu fisi kako kakoe hwehwo simo'mjo sohwo kako songo nohumentaningkuhwosi oso a'musi kako ape ma'nyo honingkanoso nomtihupehwosi nom'nehumo uma'noso'manji oso a'musiye honingkanoso wonyo umo'nimontonoho. U, hwe sohwo poyo pe'ningkuhwosi'ne'manji i oso a'musi kako nom'ne hwehumo uma'nyo'manji oso hiso wopingofoho. Oso yahino hiso honingkano hungkuno somo mtihupe-e'ne'maho. O'o, oso wopingofoho.

⁴ Nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Hungkuno hiso ne hwapingoso ole'nefoho. Simo'mo Mousesiye honingkano hungkunoso sekwoe hwehwo pa'nyo humamentisofoho. I oso hohosohonta sekwo Jisas Kilaisi'nji sekwo poyo sape'nimentohoho sohonta sekwo honingkano hungkuno homta'ni pe'nimentohofoho. Oseso honingkano hungkunoso sekumo apa'no momokilo'mokomokosyohumanehoho. O'o, awonoho. Kilais songo lika'mentiso sohomo sekwo makotiku'nimentohoho so'no sekwo hokunonji songo lika'mentohofoho. Oseso sekwo Anituye yahino wopingoso iyo'ne humalofo. ⁵ Hohonta nakwoe a'apaho huno simeho timo oso yo'mayo wonyoso umo limojo oso hiso ne'no yontaningkuhwoni oso yahino wonyoso yokumpohn'nyo nemokosyohumamojofoho. Oso hohosohonta Anituye honingkano hungkunoso nakumo ole nelahonjoso sekwo yo'mayo wonyoso iku-toho. Ose nelahonjo sohonta nakwo wonyo engo so'no ne'mo'ningkahoningki ne'no imotohwonefoho. Oso yahino wonyo hiso nakumo poyo wonamokumonte'no yohoho. ⁶ I olohonta nakwo Jisas Kilaisi'nji poyo sape'nimentihwone so'no oso yahino wonyo hiso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo sohwo momokilo'mokomokonesyohumanehoho. O'o, Kilais nakumo isihutofonema'mentisofoho. Oseso olohonta nakwo oso honingkano hungkuno mti'mokumentohoho somo enjwa'mo mohumuyontani nakwo a'amu songo pa'nyo imo'nontani Anituye Towahunofe mampaho somo iningkowalokuhwono.

Yahino wonyoso nakumo wonyo namokumentisofoho.

⁷ Oso'no nakwo pehofo lanehwono. Honingkano hungkunoso wonyofoho wolantantaho. O'o, nihu'no awonoho. U, honingkano hungkunoso yahino wonyo yohotoho ose monajo'njo yontentesi nakwo ole hn-nontaningkuhwanesohilo. Nakwo wonyoso ane'n-woho. Ose hnnontaningkuhwanesohilo. I olo so'no fisya'fihupmno. Sekwo nom'ne a'amufe yo'mayo some'no hi semo'ningkuhwaloho. Ose monajo'njo yontentesi a'amu nom'nefe yo'mayo so'no hi ko ni-mo'ningkahoningkuhwosi ngko ole li'mnesohilo. Ngko wonyoso ane hwo'nyoho. Ose lontani'mnesohilo. ⁸ Simo'mo ngko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi mani-mo'nyo'njo yontaningki Anituye honingkano hungkuno ntimento, Kiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi kumo'ningkuhwoloho. Ose upa'nimentohe sohonta nje hunoso nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi engo nimo'nimentisofoho. Olo so'no selalokweno honingkano hungkuno sohwo kako honingkano wonyoso yohotoho monajo'njo yontentesi oso honingkano wonyoso kakoe yokumpohn'nyoso ane'nesohilo. ⁹ Hohonta ngko honingkano hungkuno mupa'nyo sohonta ngko hwe wopingo hwo'nyoho syafihu'motefoho. I oso hohosohonta ngko honingkano hungkuno upa'nonji yo'mayo imote so'no huno syafisyonji limentoho, Ngko wonyo'njo hwo'nyoho. Oso hiso nuhwononji yahino wonyo hiso ne'no yonji yahino wonyoso yokumpohn'nyo nimokosyohumentaningki uhwonimentoheho honingkano wonyo huhwo sohwo ngkimo poyo nimokone so'no uhwonimentohefoho. ¹⁰ Oso honingkano hungkuno Mouses nalimentisoso ole so'no nejapmmentisofoho. A'amu hofiko honingkano hungkunomo hofiyo'no iningka'fijoso songo pa'nyo humafitne'ento nalimentisofoho. I ngko oso hungkuno homo somo nupa'nonji ole limentoho, olo hungkuno homo losomo ngko ito'no miningkayo'njo imeso poyo pe'nimnoho limentohefoho. ¹¹ Ngko huno ole syafihu'mentoho, Honingkano hungkunomo iningka'me'manji honingkano wonyo somo ngko uyakolo'monnoho. Ngko huno ose ko syofisyahoningko honingkano wonyoso yokumpohn'nyo nimokosyohumentaningki kako honingkano hungkuno somo hwasyo hwasyo imote so'no oso honingkano hungkuno huhwo sohwo ole ntimento, Kiko poyo pe'nyo. Ose ntimentisofoho. ¹² Oseso nakwo huno nayohoho. Anitu kakoe honingkano hungkunoso nihu'no wopingo'nohinofoho. Oso hungkuno anga'no anga'nohinoso hopi'nono nto'nohinoho. Wonyo hungkunoso anefoho. ¹³ Oseso pipilo. Oso wopingo hiso ngkimo poyo wanimokumontolaho. O'o, ose'maho. Yahino wonyo sohwo kako poyo wanimokumonte'no yohoho. I honingkano hungkuno somo upa'nonji yahino wonyo somo utihwa'nyopo uhwononji nje honingkano wonyo engo somo uhwonimentohefoho. Ngko Anituye honingkano hungkunomo upo'ningkahoningko yo'mayo wonyoso yohotoho ko ntahoningki nje simeho

timo sife aho yo'mayo wonyoso umo limoteso ngko wonyo hiso ne'no iwo'ningkohefoho. Oso'no honingkano wonyo yahino nihu'no wonyofoho nningkohoho.

Honingkano wonyoso nakwoe hunomo impe into-fonesyohumaho.

¹⁴ Anituye Towahuno sohwo kako Anituye honingkano hungkuno Mousesimo uyimentisoso Mouses kako mti'mokumentisofoho. I oso'no oso honingkano hungkuno homo somo ngko miningkayo'njo yahoningko yahino wonyoso yokumpohn'nyo nimokosyohumentaningki ngko oso yahino wonyo huhwo sohwo syoho ulohofiyi imo'nimentohefoho. ¹⁵ Ngko nje yahino wonyo iwo'ningkoheso neso ngko huno maniyohoyohoho. Ngko yahino wopingo'nohini uyimo ko lonji oso yahino wopingo hiso mimmnehono. I oso yahino wonyoso miyo'njo uyimo ko lonji oso wonyo engoso iwo'ningkohefoho. ¹⁶ Ngko honingkano wonyoso imote so'no ngkilaho lohono. Oso'no honingkano hungkuno Mouses nalimentisoso ngko wopingo uhwoningkohono. ¹⁷ Yo'mayo wonyo iwo'ningkoheso ngkilaho lalokwe so'no ngko huno ole niyohoho. Oso wonyo iwo'ningkohe hiso nje huno mta'ni'maho. O'o, yahino wonyo nje simeho mo'mo mnawojoso yokumpohn'nyo imo'ningkahoningki oso wonyo hiso yalokweno. ¹⁸ Ngko huno ole niyohoho. Nje simeho mo'mo wopingoso momnauyoho. O'o, nje simeho wonyo'nohini umo limojofoho. Nje hunoso yo'mayo wopingo'nohini uyimo ko lontneso nje simeho sohwo wopingo hiso miyonehoho. Oso'no wopingo yahino iyoso'no ngko yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. ¹⁹ Yo'mayo yahino wopingoso umo ko lonji yontneso ngko miyiwon'ningkiyonoho. Yo'mayo wonyoso mimmnehono lontneso oso wonyo hiso ngko iwo'ningkohono. ²⁰ Yo'mayo yahino wonyoso ngko miyo'njo umo lontneso oso hiso ngko iwo'ningkohono. Oso hiso nje huno mta'ni'maho. O'o, nje simeho sohwo fiyo ntahoningki ngko iwo'ningkohono. Hwapingoso nakwoe simeho mo'mo yahino wonyoso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumaho.

²¹ Oso'no olo yahino wonyo loso nje simeho mo'mo mnaweho. Ngko yo'mayo yahino wopingoso umo ko lontneso yahino wonyo somo hwasopefiwo'ningkohe hwo'nyoho. ²² Nehopi. Nje huno somo ngko ole syafisiwo'ningkohoho, Anituye honingkano hungkunoso wopingo'nohinofoho. Ose syafisiwo'ningkohono. ²³ I oso'no ngko ole honingkonalokweno. Yahino wonyoso nje simeho mo'mo mnanoweho. Oso yahino wonyo huhwo sohwo'nji nje hunomo Anituye honingkano hungkuno wopingo sohwo mnawojo sohwo'nji ikujoho fongki'nalokusiyo. Nje huno somo ngko Anituye honingkano hungkuno sohwo syoho ulohofiyi hwo'nyoho. I oso'no nje simeho sohwo kako yahino wonyo sohwo syoho ulohofiyi hweho. I oseso oso yahino wonyo sohwo kako ngkimo impo'angomo wonihumaji'monto yahoningki ngko

youwo youwo lalokweno. Nje simeho honingkano poyo pe'nyo somo ipenimotowalokunjo somta'ni tihwo wontima'montolo. Ngko nihu'no wonyo hwo'ny-oho.

I oso hiso'no Jisas Kilais nakwoe Hwe Engo sohwo kako honingkano wonyo yokumpohn'nyo somta'ni ngkimo isihutofonimayo'ne hweho. Kako ngkimo aso-mo ntima'maso so'no ngko Anitumo isamayoka ulalokweno.

Kilais nakwoe wonyo somo wae enaofonto kakoe Towahuno Wopingoso nejapmmentisofoho.

8 Oseso nakwo Kilais Jisasi'nji ufohi'nnyo so'no Anitu nakwoe honingkano wonyo somne'no simeho tohino muhmyofoho. Oso'no kako hungkuno ikwolo-foso sohonta nakwoe wonyo somne'no nakumo tohinoso monejaponefoho. ² Hwapingoso Anituye Towahuno sohwo nakwo Kilais Jisasi'nji monahumokumentiso sohwo kako songo ne'no humayo'ne nejaposo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso yahino wonyo somta'ni isihutofonema'mentisofoho. Oso'no oso yahino wonyo huhwo sohwo kako ngkimo poyo nimokumne'ento yalokunjo sohwo ngkimo apa'no mipenimotawenohoho. ³ Mouses kako Anituye honingkano hungkuno neyakwosamo uyimentiso sohonta kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi honingkano nto'no iningkapifitne'ento nejapmmentisofoho. I oso'no yahino wonyoso nakwoe simeho mo'mo mnawojo so'no nakwo yokumpohn'nyo ane'nwi nohumentani honingkano homo somo nto'no miningkamentihwonefoho. Oseso nakwo honingkano hungkuno ito'no iningkayo yokumpohn'nyoso ane'nwi humentaningkuhwoni honingkano hungkuno hiso nakumo wopingo monamokumentisofoho. I oso'no Anitu kako wopingo namokumentisofoho. Hwapingoso kako kakoe Hwomu nakwoe hwaho lopo uhwojahoningki kako a'amu nakwo pa'nyo imo'nimentisofoho. Oso kako a'amu nakwo pa'nyo imo'ningkahoningki Anitu nakwoe wonyomne'no tohino engo uyahoningki Kilais oso hiso'no poyo imo'nimentiso so'no Anitu kako oso yahino wonyo huhwo sohwoe yokumpohn'nyo homo somo wae yao'mentisofoho. ⁴ Honingkano hungkunoso ole lonetihwalofoho. Sekwo honingkano wopingomnohini finingkamno. I Anitu kako yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo wae yao'mentiso so'no olhonta nakwoe simeho yo'mayo wonyo umo lihwosi ko yososo nakwo miningkohwanehwono. Oso wonyoso nakumo monemokosyohumanehoho. O'o, nakwo Anituye Towahuno Wopingo so'nji nohumentani kakoe mampaho osomo nupo'nontani honingkano wopingo'nohini somo tifi iningkowalokuhwono. Oseso Anitu nonahononto wopingo kuyoho nelalofoho.

⁵ Oseso a'amu hofikoe simeho yo'mayo wonyo umo lonte osomo yahoningki oso homo somo hofiko tifi iningkawowo'ningkohoho so'no oso yahino wonyo hiso hofikimo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkiso-

foho. I, a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo sohwo hofiko kakoe mampahomo iningkawowo'ningkohoho so'no Anituye Towahuno Wopingo sohwo hofikimo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkisofoho. ⁶ Oseso oso yahino wonyo sohwo kako a'amumo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'ningkiso so'no hofiko poyo pe'ningkuji tikanomo ufitnefoho. I, Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako kakoe a'amumo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'ningkiso so'no hofiko wopingo nohumafikuji simeho pompenjiyo'nji wohumantifeho. ⁷ Oso yahino wonyo sohwo kako a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumentaningki hofiko Anituye mangohwa imo'nimentohofoho. Hwapingoso hofiko Anituye hungkuno somo enjwa'mo mohumunyofoho. Hofiko Anituye hungkuno homo somo iningkawoso hopo'maho. ⁸ A'amu hofiko yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo lonteso iwo'ningkohoho. Oso a'amu hiso hofiko Anituye simeho wopingo umo'nyo'neso mmokufitnohofo.

⁹ I oseso Anitu kakoe Towahunoso sekwoe simeho mo'mo humunyo'manji sekwo sekwoe simehoso yo'mayo wonyoso umo lihwosi yososo miyonehoho. O'o, sekwo Anituye Towahunofe yahinomo iningkowalokwofo. I, a'amu fihwo kako Anituye Towahuno ane hwo'manji kako Anituye a'amu hwo'maho. ¹⁰ Yahino wonyo sohwo kako jije a'apahomo poyo kumokososo u, Kilais kako jije simeho mo'mo humunyo hwosi'manji jije huyo'mangoso songo wohumamontonoho. Hwapingoso Anitu wopingo hwosoho nto kilimentisofoho. ¹¹ Jisas kako poyo pe'ningkahoningki Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso sohwo kakoe Towahuno kikimo kuhumunyo hwosi'manji kako Kilaisimo ulika'mentiso hopaso kako jije a'apaho apa'no songo kilokafonefoho. Hwapingoso kakoe Towahuno kikimo kuhumunyofoho.

Anitu kakoe Towahunoso nakumo kakoe mehomi namokuwo'ningkohoho.

¹² U, nje a'amu soku, yo'mayo wonyo nakwoe simeho umo lonte osomo peho'no iningkowalokwofo. Oso yahino wonyo huhwo sohwo sekumo mosemokosyohumanehoho. O'o, awonoho. Olohonta nom'ne songo nemokosyohumaho. Osohumnohini uningkowano. ¹³ Nakwo nakwoe simeho yo'mayo wonyo uyano lifijo'manji u oso hiso ifijoso sekwo poyo pe'ningkuji tikanomo ufitnefoho. I oso'no sekwo sekwoe simeho mo'mo Anitu kakoe Towahunoso sekumo sehumunyo hwasi'manji kakoe yokumpohn'nyoso nomafikuji yahino wonyo simeho umo liwo'ningkiso somo monje yasyikuji poyo umokantifeho. Poyo imokukuji sekwo songo wohumantifeho.

¹⁴ A'amu Anituye Towahunofe mampahomo haloho pewo'ningkohofoso hofiko Anituye mehomi nefoho. ¹⁵ Anitu kakoe Towahunoso nakumo apa'no iyoho enamofone nejapmmentiso'maho. Nakumo apa'no impe hopa nantofone nejapmmentiso'maho. O'o, Anitu kakoe mehomi ne imo'nyo'ne kako kakoe Towahuno Wopingo nejapmmentisofoho. Oseso

nakwo kakoe mehomi'nwi nohumentani nakwo Anitu kakine'no iyoho miyontani Nje Mpohwosoho uliwo'ningkuhwonefoho. ¹⁶ Anitu kakoe Towahuno Wopingo sohwo kako nakwoe simeho mo'mo humunyo sohwo ole naliwo'ningkohoho, Kiko Anituye mehomi hwasoho. Ose naliwo'ningkiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Ou, nehopi. Nakwo Anituye mehomi'nwoho. ¹⁷ Oseso nakwo Anituye mehomi hn'nimo Anitu kako kakoe mehomi hn'nne'no yo'mayo elofisosyohumasoso neJapanefoho. Anitu kako yo'mayo Kilaisimo uyososo nakumo neJapanefoho. Olohonta nakwo Jisasi'nji mojoku'ningkuhwasi yo'mayo tango Jisas ma'mentiso hopaso womano lihwaso maso'manji u hwangku no'mo nakwo Kilaisiye yofe engo so'nji kakoe angu wonyoangkafo so'nji kako'nji nomanefoho.

Hwangku nakwo Kilaisi'nji nohume hwasi kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo'nji nohumanefoho.

¹⁸ Nakwo Anitumne'no syoho yontaningkuhwasi yo'mayo tango ne'masoso olo tango hiloso we'efoho. I hwangku nakwo Anitu'nji nohumehwaso yo'mayo wonyoangkafo mikunimpososo ujo ehontojwasoyoso somo uhwoningkuhwasi nakwo olo tango we'eloso'no huno mosyofisyanehwono. ¹⁹ Yo'mayo hopi'nono ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji Anitu mti'mokumentisoso hontohumaho. Yo'mayo so'no hontohumantifi Anituye mehomi ne hn'nimo utihwa'nyopo ujo ehontojwonasyoso sohonta nahonyo'ne umo'ningkaningki hontohumaho. ²⁰ Hohonta Atam kako Anituye hungkunomo hwotoho hmmentiso sohonta olo nakwoe hwaho lopo yahino wonyoso i'mofapmmentisofoho. Hohosohonta yo'mayo Anitu kako mti'mokumentisoso Anitu kako hungkuno lahoningki yo'mayoso wonyo imo'nimentisofoho. Oso yo'mayo yofoho, piso hohwayo oso iwo'ningkiso uhwoniwo'ningkuhwoneso apa'no wopingo imo'nyo'ne hontohumaho. ²¹ Nakwo Anituye mehomi ne hn'nimo ujo ehontojwonasyoso sohonta yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso apa'no wopingo imo'nonefoho. Oso hohosohonta yahino wonyoso nihu'nahone moi'wo imo'ningkuhwasi nakwo a'amu hn'nnonji yo'mayo so'nji Anitu kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji nohumentihwanefoho.

²² Nakwo huno moi'wonoho. Yo'mayo hopi'nono Anitu mti'mokumentisoso oso wopingo i'mofapone so'no hontohumafikuji hofiko tohino tipemayoso moya'mi sofa hofiko mehomi aswo mantifi tohino tipemawo'ningkohoho oso hopa tipema'mopikujo somta'angoso olohonta u'mofapmmononoho. ²³ I, yo'mayo tohino Anitu mti'mokumentisoso osomnohoni mumnalofiyoho. O'o, nakwo a'amu hi'nnonjimo nemnalofoho. Anitu kako yo'mayo hwangku nakumo neJapanese so'no hofiko huno syafihupitne'ento kakoe Towahuno simo'mo neJapanementisofoho. I olohonta nakwoe a'apahoso yahino wonyo sohwo yokumpohn'nyo somo enjwa'mo humentani tohino engo nemningkahoningki youwo youwo lontani nakwo olo so'no hontohumalo-

hwono. Anitu kako nakumo yahino wonyo sohwo yokumpohn'nyo somta'ni nihu'nahone asomo nemahwosi kako nakumo a'apaho songo neJapanihwosi nihu'nahone nakwo kakoe mehomi ne imo'nyo'ne namokonefoho. ²⁴ Nakwo oso hiso ne imo'nyo'ne hontohumalohwono. U, oso yo'mayo hiso ne imo'nonntentesi nakwo mohontohumehwaneshilo. U, hwe fihwo kako oso yo'mayo hiso'no nohontohumawosi oso ne homo somo nuhwoningkuhwosi oso'no kako apa'no mohontohumanehoho. ²⁵ U, nakwo yo'mayo muhwonyo so'no nakwo huno syofisyihwaso simeho hi'ntnono uyasoso u, neso womantanoho. Oso'no nohontohumehwaso iningo momofanehwono.

²⁶ Oso hiso'no hontohumalohwone hiso nakwo yokumpohn'nyo ane'nwi humentaningkuhwoni Anitu kako Towahuno Wopingo huhwo'nji nakwo Mpohumo jomo ujo so'ne nefo'mawo'ningkisofoho. Nakwo Mpohumo pehofo ulane'entani huno moneyahoningki nakwoe simeho mo'mnohini humotaho lalokuhwono. Oso'no nakwo yoloho ne hiso'no Mpohumo mujofoho. I oso'no Anitu kakoe Towahuno Wopingoso nakwoe simeho mo'mo nakune'no hitoho ulofahoningki kako Anitumo nakune'no yoloho uliwo'ningkisofoho. Oso Towahunofe mampahoso Anitu kako'nohini upa'niwo'ningkohoho. ²⁷ Mpohwo kako'nohini nakwoe simeho mo'mo nahonyo sohwo kako Towahunofe huno somne'no huno uyohoho. Towahuno sohwo kako yo'mayo Anitu kako umo'nalokunjo so'no huno uyahoningki kako nakumne'no Mpohumo jomo ujoso'no nto'no uliwo'ningkisofoho.

²⁸ I nakwo olo so'no huno nayohoho. Anitu kako a'amusoso nje yahinoso ifitne'ento imentiso osomo uhwasopomentisofoho. A'amu hiso hofiko Anitumo simeho ufijo'manji yo'mayo tango u'maso somo Anitu kako oso homo somo wopingo umokiyo'ne hweho. ²⁹ Hwapingosohonta Anitu kako nakumne'no huno uyahoningki Anitu nje hwomu hopa imo'nifitne'ento nahwasopomentisofoho. Oseso Kilais nela'wehwo kako simo'mta'ango sohwo imo'ningkahoningki nakwo a'amu pi'ningo engo hn'nwi homningkwa'wehwo homnampisyona'ni imo'nalokuhwono. ³⁰ Hohonta Anitu nakumo nahwasopomentisofoho. Nahwasopomentisoso hn'nimo ngkimo ni'mapitne'ento joho nali-mentisofoho. Joho nalonto wopingo naloho'mentiso so'no ole nelalofoho. Sekwo wopingo kuyoho. Wopingo namokumentisoso so'no nakwo kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo'nji nohumentihwanefoho.

Anitu nakune'no hitoho ulofalokunjo sohwo kako monesikwajoneho.

³¹ I oseso Anitu kako nakumo yo'mayo wopingo nalohomentisoso so'no nakwo huno pehofo syofisyanehwono. Anitu nakwo'nji humanto nefo'mawo'ningkiso so'no nakumo a'amu wonyo nalohofiwo'ningkohoho somne'no huno pi'ningo mosyofisyanehwono. O'o, hofiko nakumo moneyakolopitnehoho. ³² Anitu nakune'no hitoho ulofahoningki kakoe Hwomu kakine'no simeho uyiwo'ningkiso sohune'no nakumo

wonejapmmonteso huno pi'ningo mosyafihu'mmenti-sofoho. O'o, awonoho. Nakwoe wonyomne'no poyo pe'none'ento uhwatimentisofoho. Oseso oso kakoe hwomu nejapmmonteso so'no nakwo huno ole nayohi, Yo'mayo nefo'mayo'ne hi wonejapmmontonoho.

³³ Anitu nakumo kako'ne nahwosopo'mentiso hn'ni-mo sekwo wonyo kuyoho eso tihwo wonalimontolo. O'o, Anitu huhwo kako nakwoe wonyo wae enamofonto wopingo kuyoho naliwo'ningkisofoho. ³⁴ Nakwoe yahino wonyo somne'no tohino womapife eso tihwo walimontolo. O'o, Kilais Jisas oso wonyo homo somne'no poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso sohwo kakoe kainingkwohwo Anituye aho anga sohohnta'ni nohumentaningki Seten kako nakumne'no wonyo kuyoho nelahoningki Kilais nakumne'no Mpo-humo jomo ulalofoho.

³⁵ Jisas Kilais nakumo hitoho mikunimposo engo nejapiwo'ningkisososo wae pehohwo wenamo'mtolo. U, yo'mayo tango nakumo ne'maso'manji u tohino tipe-maso'manji u a'amu wonyo nalohopijo'manji u mijoho nayoso'manji yo'mayo so'nji manji'mofo oso'no umofonyo iyo'manji yo'mayo wonyoso nakumo wonyo wonamokumo lihwosi yoso'manji u poyo wonamokumo lihwosi yoso'manji i oso yo'mayo hopi'nonohino hiso Jisas Kilais kako nakumo hitoho ulofalokunjo somta'ni nakumo wae menamofonehoho. ³⁶ Oso yo'mayo hiso ne'maso so'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

Nakwo jije a'amu hn'nwi jije syoho mjimopontaningkuhwoni a'amu hofiko nonahonontifi nonafotofontifi fonjonesyalokwofo.

A'amu tongomo uhwonontifi fonjasyiwo'ningkohofohopaso nakumo nahonontifi wofonjonesyantife'no yalokwofo.

Ose mti'mokumentohofofoho.

³⁷ Oso hiso'no nakwo huno mosyofisyalokuyihwono. O'o, Jisas Kilais nakumo simeho mikunimposo engo nejapiwo'ningkiso so'no yo'mayo tango hopi'nonohino ne'mante somo nakwo ni'nahone monje esyahoningkuhwoni Anitu yo'mayo homo somo uyakolofone namokuwo'ningkisofoho. ³⁸ Ou, ngko olo so'no simeho hi'ntnnono uyalokwe so'no ngko huno ole niyohoho. Anitu ngkimo hitoho mikunimposo engo ntapiwo'ningkiso oso'no wae yanimofo'ne sohwo mohumuyoho. O'o, ni'no awonoho. Oseso Kilais nakumo hitoho nejopalokunjo somta'ni nakumo wae menafonehoho. Ou, nehopi. Songo humayo so'nji poyo pe'nyo so'nji a'amu ahwomo mta'ango so'nji hwahoponjo towahuno wonyo so'nji yo'mayo hohonta i'mofapmmonteso oso'nji tifi imo'none so'nji yo'mayo yokumpohn'nyo kengo kengo so'nji ³⁹ i yo'mayo yokintahoponjo so'nji hwahoponjo so'nji oso nom'ne yo'mayo hu'mehinawojo so'nji oso yo'mayo hopi'nonohino hiso Anitu hitoho nejopalokuso somta'ni nakumo wae menafonehoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumo wopingo naloho'mentiso oso'no Anitu kako hitoho ne'no nejapmmihwonefoho.

Poul kako a'amu Isilael somne'no simeho tango uyimentisofoho.

9 Ngko Pouli'ni Kilaisiye a'amu sohwo'ni hwasyo hungkuno moselalokuyohono. O'o, ngko sekumo hungkuno nehopi'nohini selalokweno. Ngko huno nyalokunjo so'nji Anituye Towahuno Wopingo nje simeho mo'mo humaso sohwo'nji ngkimo olo so'no nehopeho ntantofoho. ² Nje a'amu Jutaso hofiko Jisas Kilaisimo miningkayo somne'no ngko hitoho ntokwoho. Nje simeho tango ni'nonohinoso hofikine'no niyohoho. ³ A'amu Jutaso hofiko nje ningkwahwo nam-pohwosafoho. Hofiko nje temtifofo mta'angofoho. Oso'no hofiko Anituye a'amu ne imo'nyo so'no ni-mo'ningkohoho. U honingkano wo'nnyopontentesi u ngko Anitumo olo so'no jomo ulahoni'mo Anitu kiko nje a'amu Jutaso hofiko jije a'amu ne imo'nifitne'no kiko ngkimo tikanomo ni'humajo ose uli'mnesohilo. ⁴ Nakwo a'amu Juta hn'nwi nakwo a'amu Isilael sofe imu'nwoho. Anitu kako nakumo nahwosopo'mentiso osohwo kako nje a'amu kuyoho nalonto kakoe yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji netihwamentisofoho. Nakumo Anitu ole nalimento, Sekwo ngkimo ni'fohi'nyo'ne olo honingkano lomo ifijo so'no ngko wopingo waselohomonoho. Ose nalonto kakoe honingkano hungkuno nejapmmontisofoho. Nom'neso olenoho. Kakoe yofe somne'no kakoe tajo angomo hwomtame ulohofone yahino wopingo nejapmmontisofoho. Yo'mayo hungkunoso ne imo'none so'no nalimentisofoho. ⁵ Neyakwosa sohwa hofiko hwe engo hwafoho. Nakwoe temtifofo somta'ni Anitu kakoe hwomu Kilais osohumo nefo'mayo'ne uhwosopo'mentiso sohwo kako a'amu imo'nimentisofoho. Anitu ne sohwo kako yo'mayo hopi'nonohino somo aho huli'memokosyohumawo'ningkiso hweho. Oso'no nakwo kakoe yofe ho'nomayoso engolopohamo ne'no ne'nohini uyihwano. Nehopeho.

Hwe moya'mi hopi'nono Anitu kakine'no uhwosopo'mentisofoho.

⁶ A'amu Juta fehohnjoso Anitumo simeho muyo'njo so'no ole wolantantaho. Anituye hungkunoso ne mmo'nonehoho ose wolantantaho. O'o, awonoho. Anitu a'amu Juta somo kakoe mehomi imo'nyo'ne ko uhwosopo'mentisoso fehohnjoso Jutafe temtifofo ko hi hofiko kakoe a'amu ne'maho. ⁷ Apilohamiye imu fehohnjo somo Anitu uhwononteso hofiko Apilohamiye a'amu yofe uhwoe'ne'maho. O'o, Anitu Apilohammo ulimento, Jije hwomu Aisak kakoe imu oso'nohini hofiko jije temtifofo nefoho. ⁸ Anitu Apilohamiye hwomu anga'nohino sohune'no hungkuno ulahoningki kako hwomu anga'no tipema'mentiso sohwo osohwo kako Anituye mehomi hweho. I nom'ne tipema'mentiso oso hwa hofikoe imuso hofiko Anituye mehomi'maho. ⁹ Oso hungkuno Apilohammo ulimentiso hiso olenoho. Soswo anga'no niyakolofihwoso'no ngko asomo wapmmnonoho. Osohonta Sola kako

hwomu aswo woma'montonoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁰ Ihwoni. Aisak kako imo'nonto kakoe ape Lepeka kako hufa'u mehomi imo'nimentisofoho. Oso hufa'u mehomi sohwa'uye kaningkwowho afa hweho. Aisak huhwo sohwo kako nakwo a'amu Juta hn'nwiye neyakweho. ¹¹ Oso hwomu hufa'u Lepekafe simehomjo mnawojo oso hwa'umo Anitu kako kakoe huno mta'ni hwomu anga'nohino humo kakoe mehomi imo'nyo'ne uhwasopo'mentisofoho. Anitu kako oso hwomu sohwa'u sikoe yahino wopingo somne'no yano ulohmentisomahohi. O'o, siko mmo'nyo sohonta Anitu kako hwomu anga'nohino sohomo kakoe mehomi imo'nyo'ne uhwasopo'mentisofoho. Oso'no nakwo huno ole nayohi, Anitu kako a'amufe yahino somne'no huno mosyafisiyo'njo yonto a'amu somo kakoe huno mta'ni mtitofonto uhwasopewo'ningkiso hweho. ¹² Oso hwomu sohwa'u siko mmo'nyo simeho mo'mo mnowmentanjohi sohonta Anitu Lepekamo ulimento, Oso hwomu simo'mjo sohomo nom'ne jije hwomu tiffinjo sohwoe syoho ulohofiyonehwo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho. ¹³ Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa hofiko ole mti'mokumentohofi, Anitu ole limento, Ngko Aisakiye hwomu tiffinjo Jekoup oso hune'no simeho uyalokweno. I ngko kola'wehwo Isou sohune'no ngkilaho, ose limentisofoho.

¹⁴ Oseso nakwo ole wolantantaho. Olo Anituye yahino oleso nto'nohini'maho. Ose wolantantaho. O'o, awonoho. ¹⁵ Anitu Mousesimo ole ulimento, U ngko hwe fihune'no wopingo wakilo'ho mo uli'mo u ngko kakimo wopingo ulohomnoho. U ngko kakine'no hitoho wanto'mtonoho. ¹⁶ Oseso hwe fihwo kako ole malonehoho. Ngko syoho wopingo i'me'no Anitu kako ngkimo wopingo wantoho'montonoho. Ose malimnehono. O'o, Anitu kakoe huno mta'ni mtitofihwosi a'amumo wopingo ulohomntonoho. ¹⁷ Oso'no Anitu kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumamentiso osohumo ole ulimento, Ngko kikimo olo hwaho Ijip osopo mokosyohumayo'ne kuhumaji'mentohofoho. Hwapingoso ngko kikimta'ni nje a'amu Isilael somo utimahm'me'no kiko yokumpohn'nyo imo'ningkoho'ni hahn'nyo yohojo'no ngko kikimo hwotoho kufe'mo wokiyakolo'monnoho. Oseso a'amu ango'meemjoso hofiko nje yokumpohn'nyoso nohoningkuji nje yofeso woho'nonimantifeho. Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oseso nakwo huno ole nayohoho. U Anitu kako hwe fihune'no ngko kakine'no hitoho wantofono lihwosi u kakine'no hitoho ulomntonoho. U Anitu kako nom'ne a'amu hune'no huno ole syafisyososo, Hwe fihwo kako yokumpohn'nyo umo'nono ose syafisyososo oso hwe huhwo sohwo kako yokumpohn'nyo umo'nimontonoho.

Olo hungkuno loso Anituye simeho tohino'nji hitoho ulofoso'ne

¹⁹ Oseso Anitu yo'mayoso umo'nono lonte so'no oso hiso ne imo'niwo'ningkisofoho. Oso'no a'amu fehohnjoso ole wontantifeho. Nakwoe yahino wonyo iwo'ningkuhwone so'no Anitu kako yoka peho'no nali-

wo'ningkohoho. Yo'mayo imo'niwo'ningkiso so'no simo'mo Anitu kakoe huno yo'mayoso umo'nono lonte huno syafisyiwo'ningkiso osomo tihwo ulojao'montolo. ²⁰ Ose ntikujo'no ngko ole ulimno, U, kiko a'amu hwahoponjo fihwosi Anitumne'no yoka ujoso kiko hopoenohintaho. Oseso hwakwontoho osohwo kako oso hwe mti'mokoso osohumo ole ulimontolaho, Kiko olo pa'nyo peho'no nimiti'mokumentohino hwo'nto. Ose ulimontolaho. ²¹ A'amu hwakwontoho syoho'njo sohwo kako hwaho nomahwosi hwontoho nom'ne wosopayo ho'nasiyo'ne mti'mokuhwosi nom'ne sikinjo jopaho iwontofasiyo'ne mti'mokososo wonyotaho. O'o, kako yo'mayo kakoe huno mta'ni mti'mokiyoso u oso kako hwapingo hweho. Kakoe syohofoho.

²² Oso yahino oseso Anitu huhwo'njoho. Anitu a'amu honingkano wonyo imotofo so'no tohino womapife limentisofoho. Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe simeho tohino oso'nji utihwa'nyopo ulikemokontentesi a'amu somo tohino komo'no uyihwonesohilo. O'o, Anitu kako oso a'amu somne'no hitoho ulofahoningki hontohumaho. I oso'no hofiko hahn'nyo ne'no yahoningkofi Anitu kako tohino engo uyimentisofoho.

²³ I Anitu kakoe yahino wopingo ujo ehontojwasiyo'ne so'no Anitu kako a'amu fehohnjo wopingo ulohom'ne'ento uhwasopo'mentiso somo nje yofe engo so'nji nje yahino wopingo so'nji mapitne'ento imentisofoho. Hwapingoso oso hiso'no nakune'no nto'no to enesyohumaho. ²⁴ Oso a'amu wopingo ulohom'ne'ento uhwasopo'mentisoso nakwonoho. Oso hiso a'amu Juta'nohini'maho. O'o, a'amu temtitofo kengo kengonwoho. ²⁵ Houseya sohomo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo kako olo hungkuno loso a'amu Juta'maso, a'amu temtitofo kengo somne'no ole mti'mokumentisofoho.

Anitu ole limento, Hwe moya'mi hofiko nje a'amu Juta mmo'nyo'njo somo ngko ole ulimonnoho, Sekwo nje a'amu kuyoho.

A'amu ngko hofikimo simeho muyo'njo simo'mo imentohe somo ole ulimonnoho, Ngko sekumo simeho sejopalokweno.

²⁶ Ango'meemjo a'amu somo nje a'amu ku'maho simo'mo ulimentohe oso ango'meemjo a'amu somo ole ulimonnoho.

Ngko Anitu songo ne'no humayo sohwo'niye a'amu kuyoho.

Houseya ose mti'mokumentisofoho.

²⁷ I Aisaiya hwe nom'nehumo Anitu hungkuno uyahoningki limentiso sohwo kako a'amu juta somne'no ole mti'mokumento,

A'amu Isilaeliso hofiko tafeponjo wosoho pa'nyo pi'ningo engo ko imo'nifijo somta'ni Anitu kako anga'no anga'nohino manefoho.

²⁸ Hwapingoso a'amu honingkano wonyo'njo somo Anitu hofikoe yahino wonyo so'no hungkuno ulihwosi tohino komo'no uyonefoho.

²⁹ Oso hungkuno Aisaiya simo'mjo mti'mokumentisoso olenoho.

Nakwoe Hwe Engo Anitu kako a'amu ahwomomjo so'nji hntokwaliyo yo'mayo so'njimo mokosyohuma-wo'ningkiso osohwo kako nakwoe temtitofo fehohnjo anga'no anga'nohino somne'no wohumafe majo'njo yontentesi nakwo a'amu hopi'nono Isilael hn'nimo Soutom'nji Ngkumoula oso pa'nyo wae enaofihwone-sohilo.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

A'amu Isilaeliso hofiko hofikoe yahino wopingo somne'no Anituye a'amu ne imo'nane'entifi hofiko syoho engo imentohofofoho.

³⁰ Oseso nakwo pehofo lanehwono. Olenoho. A'amu temtitofo kengoso hofiko nakwo Anituye a'amu ne imo'nane'entifi syoho yokumpohn'nyo imentohofomaho. O'o, hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uya-honingkofi Anitu sekwo wopingo kuyoho ulimentisofoho. ³¹ I a'amu Jutaso hofiko ole syafihu'mentohofi nakwo Anituye honingkanano hungkunomo nto'no iningkohwaso'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho wonalimontonoho. Ose syafisyontifi syoho engo ko imentohofoho so'no Anitu kako wopingo kuyoho ose mulonehoho. ³² Hwapingoso hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyoso nakwolaho lontifi honingkanano hungkuno osomo nto'no iningkuhwasi Anituye a'amu ne umo'nano. Ose limentohofofoho. Hofiko oso sojo engkwosaho pa'nyoso Anitu honingkanopo ho'nahumentiso osomo entofomantifi piwahu'mentohofofoho. ³³ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho oso hwa hofiko Jisasimne'no oso sojo homo somo ole mti'mokumentohofi,

Upa'nimno. Oso hwaho anga Saiyon sopo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu entofomayo'ne ho'nahumentohofoho.

Oso hopo sopo a'amu hofiko entofomafikuji wopiwesyantifeho.

I a'amu oso engkwosaho homo somo simeho hi'ntnnono uyifijoso hofiko wonimango munonehoho.

Jisasimne'no ose mti'mokumentohofofoho.

A'amu Isilaeliso hofiko Anitu kakoe yahino wopingoso nto'no ma'mentohofomaho.

10 U nje a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoho soku, olo so'no nje simeho wopingo ni-mo'ningkohoho. Ngko a'amu Isilaeliso hofiko Anituye a'amu ne imo'nifitne'engi Mpohumo jomo ne'no uliwo'nalokweno. ² Ngko oso a'amu somne'no huno ole niyohoho. Hofiko Anituye yahino somo uningkwano ko lontifi oso'no hofiko Anituye yahino ne so'no huno muyofoho. ³ Anitu kako nakune'no a'amu wopingo imo'nifitne'ento Jisas Kilais nakwoe hwaho lopo uh-watimentisofoho. A'amu Jutaso hofiko oso homo somo simeho muyo'njo yontifi huno ole syofisyalokwofo, Nakwo hi'nwi nakwo honingkanano hungkuno somo ito'no iningkwososo wopingo umo'nantanoho. Hwasyo ose syofisyalokwofo. ⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Kilais kako honingkanano hungkuno somo moi'

wo esojwao'mentisofoho. Oseso a'amu kako Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyoso osohomo Anitu kako oso a'amu osohomo ulimontonono, Kiko wopingo hwosoho. Ose ulimontonoho.

Anitu kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo utima'mo lalofoho.

⁵ Mouses hungkuno osohi so'no mti'mokumentisofoho. A'amu fihwo kako Anitu kiko wopingo hwosoho ntono'ento kako Anituye honingkanano osomo nto'no iningkwalofoho. Oso hungkuno homo somo hopi'nono nto'nohino iningkawo sohwo'manji kako songo ne'no nohumantihwone hweho. ⁶ I oso'no a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso osohomo Anitu kako wopingo hwosoho ose ulimontonoho. Oso hwe huhwo sohwo kako huno ole mosyafisyonehoho. Kilais nakumo nefo'mayo'ne ahwomo mta'ni tihwo wositimamontolo. ⁷ A'amu poyo pe'nnyo hwahomo'mo humalofoso Kilais pe'nimentiso osohomo tihwo utima'montolo. Ose mosyafisyonehoho. ⁸ O'o, Anituye hungkunoso sekumo mose'maso'maho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Anituye hungkunoso sekwo'nji weho. Sekwoe hunomo simehomo weho. Oso hungkuno mnawojo loso olenoho. Sekwo Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyimno. Oso hiso'no nakwo ne'no losetihwawo'ningkuhwono. ⁹ Olenoho. Kiko nom'ne a'amu somo ole uso, Jisas sohwo nje Hwe Engo hweho, ose ulohoji Jisas nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso osohomo Anitu kakimo pi'nimo nta'ni apa'no songo ulika'mentiso oso homo somne'no simeho hi'ntnnono uyohoji'manji Anitu kako kikimo asomo wokitima'montonoho. ¹⁰ Nakwo Anitu kakimo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no Anitu kako ole wonalimontonoho, Sekwo nje mehomi wopingo ne kuyoho. Nakwo nakwoe mango'nji Anitu kakoe hungkunoso nom'ne a'amu somo lutihwehwaso'no Anitu kako nakumo asomo netimanefoho.

¹¹ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi, U, a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako Anituye simanopo lohofihwosi kako wonimango munonefoho. Ose mti'mokumentohofofoho. ¹² Anitu kako nakwo a'amu Juta'nji Ngkilik oso'nnonji nakwo temtitofo kengo kengo hn'nimo nahoniwo'ningkisoso Anitu kakimo u'mayo'ne yahinoso afa'nohino nahoniwo'ningkisofoho. Oseso nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwiye hwe engo anga'nohinoso Anituyoho. A'amu anga'no anga'nohinoso Anitumo fonefo'maho ulikujo'no kako yahino wopingo wonyoangkafo uloho'montonoho. ¹³ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo nakwoe Hwe Engo Kilaisimo fonefo'maholiuhwaso'no kako wonefo'ma'montonoho. Nonefo'mahwosi kako asomo netimanefoho.

¹⁴ A'amu hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo'njoso hofiko kakimo jomo mulifitnehofo. A'amu hofiko Jisasiye hungkuno mupa'nyo'njoso hofiko oso

hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyi-fitnehofu. A'amu nom'neso hofiko nom'ne a'amu somo Jisasiye hungkuno molutihwayo'manji u oso a'amu hiso hofiko hungkuno homo somo mupa'nifitnehofu. ¹⁵ Anitu kako Jisas Kilaisimne'no hungkuno wopingo nom'ne a'amumo lutihwayo'ne somo molihwajiyo'manji oso a'amu hiso hofiko moliku'mopitnehofu. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu Anituye hungkuno liku'mofo'njo sohwafe hungkunosoma upa'nifitne'no hofiko oso a'amu huhwo sohwafo utimafikui nakwo'nji fosyohumamno, ulantifeho. Ose ulikuji hofikoe yofe woho'nomantifeho.

A'amu Isilael fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno wopingo somo tifi nto'no miningkayo'njofuho.

¹⁶ I oso'no a'amu pi'ningo engoso hofiko Anituye hungkuno wopingo upa'nontifi hofiko simeho umentohofu'maho. Aisaiya ole mti'mokumento,

U Hwe Engofu, a'amu nakwo hungkuno ulahoningkuhwoni oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono tihwo uyimaho. O'o, awonoho.

Aisaiya ose mti'mokumentisofuho. ¹⁷ Oso'no nakwo huno ole nayohi, Simo'mo nakwo Anituye hungkuno upo'ningkuhwasi tifi oso hungkuno hiso simeho hi'ntnnono wonelikafono. Nakwo Kilaisimne'no hungkuno wopingo upo'nontani nakwo Anitumo simeho uyalokuhwono.

¹⁸ Oseso ngko ole waselohonimonne'no yohono. Hofiko Anituye hungkuno wopingoso mupa'nimmentohofuho. O'o, hofiko nto upa'nimentohofuho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa hofiko ole so'no mti'mokumentohofi,

A'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwafe mampahoso angomeemo hohonimentisofuho.

Oseso olo hungkuno loso angohopi'nonohino soponjoso nto mjipa'nimmentohofuho.

Ose mti'mokumentohofuho. ¹⁹ Oso'no ngko nom'ne hungkuno waselohonimonne'no yohono. A'amu Isilaeliso oso hungkuno homo somo nupa'nontifi neso huno nto'no mosyafihu'mmentohofotaho. O'o, oso'ne'maho. Hofiko huno nto'no syafihu'mmentohofuho. Oso hiso'no Anitu kako Mousesimo hungkuno uyahoningki Mouses kako ole mti'mokumento,

Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'njo imentohofu so'no ngko a'amu kengo kengo somo nje hungkuno uyi'mo.

Wopingo ulohohm'me'no nohoningkuji sekwoe simeho tohino wasemnimontonoho.

Ngko a'amu huno'maso osomo utimahm'me'no nohoningkuji sekwo yoka wolantifeho.

Mouses olo hungkuno loso ose mti'mokumentisofuho. ²⁰ I Aisaiya kako olo hungkuno loso yoloho joso'no iyoho imentiso'maho. O'o, olo hungkuno loso yokumpohn'nyo limento,

A'amu ngkine'no huno mosyafisiyo'njoso hofiko ngkine'no hafihafe matipewo'ningkiyohofoso olohonta hofiko ngkimo nto tipenohonima'ningkohofu.

A'amu nom'neso hofiko ngkine'no nom'ne a'amu somo mulohoniwo'ningkiyohofu oso'njo utihwa'nyopo i' mofapmentohefuo.

Ose limentisofuho. ²¹ I oso'no Anitu a'amu Isilael somne'no ole limento, Engolopohamo ngko a'amu somne'no womotohulijisyosyohumamonji ajape ulohofahoningko hofiko nje hungkunomo hwotoho nifentifi hohujo ikinjanimofiwo'ningkohofuho. Aisaiya ose mti'mokumentisofuho.

Anitu kako a'amu Isilael fehohnjo somo wopingo ulohomentisofuho.

11 Oseso ngko ole waselohonimonne'no yohono.

A'amu Isilael somo Anitu uhwasopo'mentiso oso hofiko Anitune'no hohujo ikinjimofahoningkofi Anitu kako oso a'amu homo somo wae nihu'nahone yao'mentisotaho. O'o, awonoho. Nihu'nahone'maho. O'o, ngko huhwo'ni a'amu Isilael hwo'nyoho. Ngko Apilohamiye imu hwo'nyoho. Ngko kakoe kakwo'yohwo Jekoupiye hwomu Mpenyamiye temtifo mta'ango hwo'nyoho. ² A'amu Isilael hohonta Anitu nahwasopo'mentiso hn'nimo Anitu kako moho'nonafefuho. Hwe fihwo Ilaija sohomo Anitu hungkuno uyahoningki kako a'amu Isilael somne'no hungkuno yokumpohn'nyo ulimentiso so'no sekwo huno seyohoho. Kako Anitumo ole ulimento, ³ Hwe Engo sohwo, a'amu sohwafo jije hungkuno uyahoningki limotofu oso hwamo nom'ne a'amuso fonjosyalokwofo. A'amu kikine'no yahu fonjokisasiyo ijempohoso wonyo nto imokumalofu. Oso'no ngko anga'nohino sohwo'ni humanji kikine'no simeho kijopalokweno. I oso'no hofiko ngkimo wofonjonisyantife'no hofiko ngkine'no hafihafe ntipeentikwofo. Ose ulahoningki ⁴ Anitu kako kakine'no aku hungkuno pehofo ulimentono. Anitu ole ulimento, Kiko'nohini'maho. O'o, ngko a'amu *seven tausien* (7,000) osomo mokosyohumaleno. Hofiko oso hwasyo anitu Mpal sohune'no hwomtame mulohofitwo'ningkiyohofu. O'o, hofiko ngkimo simeho ntopalokwofo. Ose ulimentisofuho.

⁵ Olohonta oso pa'nyoso Anitu kako yalofuho. A'amu Juta anga'no anga'nohino somo Anitu kako hitoho ulohofahoningki kako nakumo kako'ntne nonahwosopentopopingo nelohofahoningki nakwo kakoe a'amu nehn'nwi humalohwono. ⁶ I nakwo nakwoehoningkano wopingo imotohwone so'no nahwasopo'mentiso'maho. O'o, nakwoehoningkano wopingomne'no nahwosopententesi u kako nakumne'no wopingo monalohofe'nesohilo. O'o, nakwoehoningkano yokumpohn'nyo so'no nahwasopehwonesohilo. Ose'manji Anitu nalohofososo ne ane'nesohilo.

⁷ Oso'no nakwo pehofo lanehwono. Olenoho. A'amu Isilael fehohnjo hofiko ole hwasyo syafisiyo'ningkohofi, Nakwo honingkano hungkunomo ito'no iningkwaso'manji Anitu kako nakumo ole wonalimontonoho, Sekwo wopingo kuyoho. Ose wonalimontonoho. Oso'no oso hwasyo huno hiso syafisiyontifi hofiko syoho engo yalokwofo. I oso'no Anitu kako'ntne uhwasopo'mentiso osomnohini Anitu kako

wopingo kuyoho ulimontonoho. I a'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno somo haloho maposo oso a'amufe simehoso yokumpohn'nyo nto imo'nimaho.⁸ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa a'amu juta somne'no olo so'no mti'mokumentohofi,

Hofikoe huno simeho osomo Anitu kako saho hopa kuwojahoningki nakwo hungkuno hofikimo ulahoningkuhwoni hofiko haloho mupa'nyo'njo yontifi muhwonyo'njo imentohofofoho.

Oseso oso mta'angoso oso yahinoso ne'no mjimo'ni-moponto olohonta ne'no weho.

Ose mti'mokumentohofofoho.⁹ Ihwoni. Mote sohwo hofoyomo wosopayo uhwononto wanimo lonto no-manteso oso hofoyo huhwo sohwo poyo umokumontonoho. Oso pa'nyoso hwe yofe engo'njo Ntefit kako huhwo a'amu juta somne'no olo so'no nto mti'mokumentisofoho.

A'amu Jutaso hofikoe wosopayo engo nonontifi hofikoe yo'mayo ho'yango wopingo somo uhwonontifi ole syafisyiwo'ningkohofi, Ihwoni, Anitu kako nakumo wopingo nelohofalofoho.

Ose nalohofonto wopingo kuyoho nelalofoho.

Oso hunoso hwasyo syafisyiwo'ningkohofi hiso hofoyo hopa wonyo umokumontonoho.

¹⁰ Hofikoe timoso sikwo'mjoho imo'ningkuhwosi hofiko yo'mayo somo timo nto'no muhwonifitnehofo.

Yo'mayo tango u'masoso hofikoe hano uyoso engkulo engkulokano wowantifeho.

Ntefit oso hungkuno hiso a'amumo yo'mayo wopingo Anitu uyonte somne'no simonyo ko yontifi kakoe hungkuno ne so'no haloho maposo'njo somne mti'mokumentisofoho.

Anitu a'amu temtitofo nom'ne somo kako'ntne uti-ma'montonoho.

¹¹ I oso'no ngko hungkuno nom'ne waselohonimon-ne'no yohono. A'amu Jutaso hofiko Anituye hungkunomo haloho mapososo'no hofiko piwahu'-mentohofoso nihu'nahone piwahu'mentohofotaho. O'o, nihu'nahone'maho. Oso a'amu Jutaso hofiko Anituye honingkano wopingo somo ito'no miningkayo'njo yontifi sompeeo'mentohoho so'no Anitu a'amu temtitofo kengo somne'no kakoe mehomi ne imo'ningkujo'no kako asomo utimayo'ne johu ulalofoho. Anitu a'amu kengo somo wopingo ulohofontaningkuhwosi a'amu Jutaso hofiko nuhwoningkuji hofiko simeho tohino umningkuhwoso'no hofiko Anitumne'no huno apa'no syafisyikujo'no Anitumo apa'no u'mayo so'no hi umo'nimontonoho.¹² A'amu Jutaso hofiko honingkano wonyo imentohoho so'no Anitu kako a'amu kengo somo wopingo ulohofalofoho. A'amu Jutaso hofiko Anitumne'no hohuju ikinjaofahoningkofi a'amu kengoso hofiko Anitune'no huno wopingo tipema'mentohofofoho. Oseso a'amu Jutaso hofiko Anitune'no huno apa'no syafisyikuji asomo i'mofapikujo'no Anitu kako nakwo a'amu hopi'nonohi-

no hn'nimo kako wopingo mikunimposo engo wonalohomontonoho.

¹³ Sekwo a'amu temtitofo kengo mta'ango soku sekwo upa'nimno. Anitu kako ngkimo a'amu temtitofo kengo kengo sokumo kakoe hungkuno liku'mofono syoho ntapmmentiso so'no olo syoho hilo so'no ngko hi numo'ningkahoningki yalokweno.¹⁴ Ngko olo syoho hiloso yonji ole syofisyalokweno, Sekwo temtitofo kengo kengo soku Anituye hungkunomo upa'ningkuji simeho uyikujo'no Anitu kako wopingo waselohomontonoho. I a'amu Jutaso oso homo somo sehoningkuji hofiko huno ole wosyofisyantifeho. A'amu kengoso hofiko nakwoe Anitu'njopo humafitnnohontifi hofiko apa'no Anitumo simeho uyifitne'no Anituye hungkuno losetihwahn'me'no a'amu juta anga'no anga'no Kilaisimo simeho uyantifeho.¹⁵ Anitu kako a'amu juta somne'no hohuju we'enehwo ikinjaofonto a'amu temtitofo kengo kengo mta'ango somo nomanto kako'nji simeho afa inalokweno. Oso'no tifi no'mo a'amu Jutaso hofiko Anitumo apa'no simeho uyikujo'no Anitu kako hofikimo asomo utimayoso a'amu poyo pe'nontifeso songo ulikafo oso pa'nyofoho.¹⁶ Nakwo a'amu juta hn'nwiye yahinoso olenoho. Nakwo wosopayo ilohu yontani oso wosopayo simo'mjosu Anitumo uyiwo'ningkuhwonefoho. Oso'no nakwo oso wosopayo tiffinjo niwo'ningkuhwoneso oso hi'nji Anituyefoho. Oso iyo pmpongo hi oso hi Anituye'manji u oso pamo hopi'nonohinoso kakoefoho.

¹⁷ Pahnnimo hungkuno upa'nimno. Anitu kako kakoe syohopo iyo anga'nohino wopingosohulimentisofoho. Oso iyo homo somjo pamo fehohnjosu Anitu kako wae yaofonto we'mta'ango iyo pamo nomanto oso kakoe syoho sponjo iyo somo mufohu'mentisofoho. Oso ipamo we'mta'ango mufohu'mentiso huhwo sohwo kako oso iyo syoho sponjo sohunta'ni afofo manto ne engo into'nimentisofoho. Oso iyo syohoponjosu hwapingoso Apilohamiyoho. Iyo pamo we'mta'angoso sekwo a'amu temtitofo kengo kengo'mta'ango sokune'no lalokweno.¹⁸ Sekwo a'amu temtitofo kengo kengo'mta'ango soku Anitu kako oso iyo ne somo sekumo masefohu'mentisofoho. Oso'no sekwo a'amu juta somne'no sitofo ulikutoho. Sekwo sokumo a'amu juta sofe hofiyakumta'ni afofo malokwofo. Sekwo soku hwapingo ku'maho. O'o, sekwo soku pamo kuyoho.

¹⁹ Oso'no sekwo ole wolantifitaho. Anitu kako a'amu juta fehohnjo somo iyo pamo pa'nyo somo wae yaofonto oso homo somo Anitu kako nakumo asomo monafohoto'mentisofoho. Ou monafohoto'neso hofikimo wae yao'mentisofoho. Ose wolantifitaho.

²⁰ O'o, ose'maho. Hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono muyimentohoho so'no wae yao'mentisofoho. I oso'no sekwo a'amu temtitofo kengo soku, Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'no kako sekumo hofikoe pijohino osopo mesehumati'mentisofoho. Oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'ningkutoho. Olo so'no sekwo iyoho wasenono.²¹ Anitu kako a'amu juta ipamo ne pa'nyo somo wae yao'mentiso oso hopaso sekumo wae yasemofonoho. Sekwo yokumpohn'nyo

imo'ningkutoho. ²² Oseso nakwo Anitu a'amumne'no hitoho ulofo so'nji simeho tohino umnyo so'nji uh-woningkuhwono. Yo'mayo Anitu iwo'ningkiso ito'nohinofoho. A'amu Anituye yahino wopingo somne'no uliko'ma'mentohofoho somne'no Anitu kako hofikine'no simeho tohino engo umnalofoho. I oso'no sekwo sokune'no Anitu sekune'no hitoho ulofalofoho. I sekwo kakine'no hitoho selofihwaso'no Anitu kako sekune'no hitoho ne'no ulo'montonoho. U, sekwo kakine'no simeho muyikujono u sekwo hokumo wae weesemo'montonoho. ²³ Oseso a'amu Juta somo Anitu wae yao'mentisoso hofiko Anitu kakine'no simeho hi'ntnnono apa'no uyikujono Anitu kakoe iyo syohoponjo somo apa'no womifohu'montonoho. Ou, Anitu kako hofikimo asomo mufisyososo kako hoponoho. ²⁴ Sekwo a'amu temtifo kengo soku sekwo we'mjo iyo pamo pa'nyo kuyoho. Osokumo Anitu kako nose-manto sekumo kakoe syoho ne sponjo iyo somo masefohoto'mentiso kuyoho. Oso iyo hiso sekwoe hwapingoponta'ango'maho. Oso'no A'amu Jutaso hofiko oso iyo ne somta'angoso hofikimo apa'no hofikoe hwapingo sopo apa'no ufohotofoso syoho engo'maho.

Anitu kako a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho ulofalofoho.

²⁵ Nje a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoho soku, olo hungkuno hiyaso'mo wo'nnyo so'no sekwo huno nto'no mosyafisiyo'njo ifitnnoho. I sekwo sekwoe yofe moho'noma'nifitnnehonji hungkuno hiso utihwa'nyopo ujwo ehontojwasyi'mo waselimonne'no yohono. Hungkuno hiso olenoho. A'amu Juta fehohnjoso hofiko Anitune'no nakwolaho lontifi hohujo ikinjihumamentohofohoho. Hofiko ose ikinjihumahoningkofi Anitu kako a'amu temtifo kengo kengo somta'ni anga'no anga'nohino uhwasopo'mentisoso hofiko Anitumo simeho uyimopalokwofo. ²⁶ Oso'no Anitu uhwonososo a'amu temtifo kengo mta'ango uhwasopo'mentisoso kakine'no simeho nto uyikujono hopoenohini uhwingkuhwosi kako oso a'amu Juta hopi'nonohino somo asomo utima'montonoho. Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu Juta mta'ango anga'nohino fihwo kako nakwoe wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne i'mofaponefoho.

Kako i'mofapihwosi a'amu Isilael Jekoupiye imu hofikoe yokumpohn'nyo yahino wonyoso wae yafonefoho.

²⁷ Hohonta a'amu homo somo Anitu sekwoe wonyoso wae weesemo'monnoho selimentoheso olohonta nto i'mofapohoho.

Sekwoe wonyoso wae nto yasemofohono.

Ose mti'mokumentohofoho. ²⁸ A'amu Jutaso hofiko Anituye hungkuno wopingo somne'no nakwolaho lontifi Anituye mangohwa imo'nimentohofohoho. Ose imo'ningkahoningkofi sekwo a'amu temtifo kengo mta'ango soku Anituye a'amu ne imo'nalokwofo. I os-

o'no Anitu a'amu Juta somo hohonta kako'ntnne uh-wosopo'mentiso oso'no kako hofikoe hofiyakwosamne'no syafisyonto kako apa'no asomo utima'monte'no yalofoho. ²⁹ U Anitu kako a'amu somo wopingo uloho'no loso'manji u kako oso a'amu homo somo wopingo uloho'montonoho. Hwapingoso Anitu kakoe hunoso mikwesyafisyonehoho.

³⁰ Hohonta a'amu Jutaso hofiko Anituye hungkunomo iningkowentaningkofi sekwo a'amu temtifo kengo soku Anituye hungkunomo haloho maposo'njo imotofohoho. I olohonta a'amu Jutaso hofiko Anituye hungkuno haloho maposo'njo yahoningkofi Anitu kako sekune'no hitoho ulofahoningki kako sekumo wopingo selohofalokuso so'no sekwo kakoe hungkuno somo simeho wopingo uyalokwofo. ³¹ Oso pa'nyoso a'amu Juta haloho maposo'njo somne'no Anitu hitoho ulofihwoso'no hofikoe honingkanowonyoso noho'naofikujono Anitu kako sekwo'nji hofikimo wopingo waseloho'montonoho. ³² Sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo oso haloho maposo'yahino sohwo kako sekumo yokumpohn'nyo semokosyohumaho. Hwapingoso Anitu kako a'amu hopi'nonohino sokune'no haloho maposo'njo kuyoho ko selonte so'no kako kakoe hitoho ulofososo a'amu hopi'nonohino so'no ujo ehontojwasiyo'nefoho.

Nakwo Anituye yofe woho'nomano.

³³ Ihwoni. Nakwoe Anitu kako yano'nohino hweho. Kakoe hunoso nihu'no mikunimposo'njo hweho. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi kakoe huno hwapingo somo pipi wotipemantanto. O'o, nihu'no awonoho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohino so'no hungkuno mtitofiwo'ningkiso so'no nakwo huno nayoso pipilo. Awonoho. ³⁴ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe huno oso pa'nyoso huno tihwo uyohoho. Anitumo huno tihwo umasoto. ³⁵ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso hwapingo hweho.

I oso'no a'amu fihwo kako ole loso ngko Anitumo peho u'me'no wontapmmontolo.

Aku ngkimo ntapeso, o'o, awonoho.

³⁶ Anitu kako yo'mayoso hwapingo hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohinoso mokosyohumaho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohino somo kanningkwohweho. Oso'no nakwo Anitu kakoe yofeso engolopohamo ne'no woho'nomehwano. Oso hungkunoso nehopeho.

Nakwo nakwoe a'apahoso Anitumo uyano.

12 Nje a'amu soku, Anitu kako nakune'no hitoho ulofiwo'ningkiso so'no kako nakumo wopingo nalohofiwo'ningkiso so'no ngko sekumo hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu hofiko Anitumne'no yahu fonjokisahumotofoho hopaso sekwo sekwoe fisyohumayo a'apaho simeho huno oso yo'mayo hopi'nonohinoso Anitumo uyimno. Uyikujono sekwo kakine'no yahino ito'nohino fiyimno.

Yo'mayo wonyo jije simeho umo lonteso monje yasyikujji sekwo Anituye simeho wopingo umokiyo'ne oso'nohini fiyimno. Yo'mayo iwo'ningkohofoso kakine'no kaki'no syafisyikujji fiyimno. Anitumne'no hwomtame ulohoho yahino neso osohifofo. ² Sekwo soku, a'amu Anitumo simeho muyo sofe yahino pa'nyoso sekwo ikutoho. O'o, awonoho. Sekwoe huno wonyo hohontajoso iwolo'mokukujji sekwo nom'ne kengo hopa umo'nantifeho. Oso hiso Anitu kako sekumo huno wopingo sejapihwoso'no a'amu kengo pa'nyo umo'nantifeho. Ose ikujji Anituye yahino wopingo so'no huno seyihwosi iningkakujji yahino hiso'no Anitu kakoe simeho wopingo umo'nyo'ne so'no huno waseyono.

Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe huno wopingo so'nji yo'mayo yo'mayo so'nji nejapiwo'ningkiso so'no nakwo kakine'no syoho yokumpohn'nyo uyano.

³ Ngko sekwo anga'no anga'nohino sokumo Anitu kako ngkimo nifo'mawo'ningkiso so'no waselimonne'no yohono. Sekwo huno sekune'nohino ole syafihu'ningkutoho. Ngko yo'mayo somo yakolo'nnyo hwo'nyoho. Oso'no sekwo huno ose syafihu'ningkutoho. O'o, sekwo huno ole fisyafihupmno. Nje yo'mayo yahino wopingoso ngkinta'ango'maho. O'o, Anitu mta'angofoho. Oseso sekwo sekwoe yofe moho'no-ma'nyo'njo ikujji sekune'no huno ito'no fisyafihu'nimno. ⁴ Nakwo huno wosyofisyano. Nakwoe a'apahoso yo'mayo kengo iyo'neso kengo kengo wo'nnyofoho. Sife a'apaho timo simeho huno oso yo'mayo hiso syoho kengo kengo iwo'ningkisofoho. ⁵ Oso hopaso nakwo a'amu Jisas Kilaisimo simeho wopingo uyiwo'ningkuhwone hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho fehohnji'nyoho. Nakwo a'amu kengo kengo hn'nwiye a'apahoso anga'nohino pa'nyofoho. I oso'no nakwo nakwoe syohoso kengo kengo wo'nnyoso fo'ma'nyo'nefoho.

⁶ Anitu kako nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nimne'no huno syafisyonto syoho kengo kengo somne'no yokumpohn'nyo nejapmmentisofoho. Anitu kako a'amu fihumo kakoe hungkuno uyahoningkuhwosi hungkuno hiso ujo'ne syoho ujososo sohwo kako oso syoho hiso'no kakoe simeho hi'ntnnono ae uyokisosaweso oso hopa ulono. ⁷ U a'amu fihwo kako homningkwa'wehwosamo yo'mayo so'no ufo'mayo'ne syoho hi'njohwo'manji u, oso syoho hiso'no umo'ningkuhwoso'no kako ufo'mano. U a'amu fihwo kako nom'ni hwamo lutihwayo syoho hi'njo hwo'manji kako oso syoho so'no umo'ningkuhwoso'no hofiyo'no wolutihwano. ⁸ U a'amu fihwo kako nom'nimo usofifotofo'ne syoho hi'njo hwo'manji kako oso syoho hiso'no umo'ningkuhwoso'no hofiyo'no usofifotofono. U a'amu fihwo kako nom'ni a'amu somo umofonyo iyo'njo somo yo'mayo uyo syoho'njo hwo'manji oso syoho hiso'no umo'ningkuhwoso'no kako simeho wopingo'nji uyono. U a'amu fihwo kako a'amumo mokosyohumayo'ne syoho hi'njo hwo'manji oso syoho hiso'no kako umo'ningkuhwoso'no kako a'amu

somo hofiyo'no womokosyohumano. A'amu fihwo kako koningkwa'wehune'no hitoho ulofihwoso'no ufo'mano. Oso hiso'no kako simonyo ihwosi kakimo ufo'mano.

A'amu somo simeho uyo yahino neso olenoho.

⁹ Sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyano likujoso mango'nohino likutoho. O'o, simeho nehopi uyikujji ufo'mapmno. Sekwo yahino wonyo somne'no hohuju ikinjaofikujji yahino ne'njo wopingo somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. ¹⁰ Sekwo nom'ne a'amu somne'no nela'wehwo Jisas simeho nejapiwo'ningkiso hopaso simeho afa nto'no finimno. Sekwo nom'ne a'amufe yofe ho'nomafikujji sekwo hofikine'no hwahopo pawomno.

¹¹ Sekwo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe syoho so'no semo'ningkuhwoso'no oso syoho hiso yokumpohn'nyo fiyimno. Po'nifo imo'ningkutoho.

¹² Yo'mayo so'no Anitu wosejapmmo nalimentiso so'no mane'eno lihwasi simeho wopingo'nji humehwasihwasi wohontohumentihwano. Yo'mayo tango se'mahwoso so'no sekwo yokumpohn'nyo filohopmno. Engo lopahomo sekwo Mpohwo Anitumo jomo ulikuno. Oso yahino homo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹³ Anituye a'amu neso hofiko yo'mayo so'no umofonyo ikujo'no sekwo hofikimo komo'no ufo'mapmno. A'amu anga kengoponta'angoso hofiko sekumo se'mafikujjo'no sekwo hofikimo wopingo ulohofikujji sekwoe angomo hofiyo'no utimapmno.

¹⁴ A'amu sekumo wonyo selohofiwon'ningkohofosomne'no sekwo hofikine'no Anitu kako hofikimo wopingo ulohoho'ne jomo ulimno. Sekwo Anitumo hofikimo wonyo ulohoho'ne jomo nulikutoho. O'o, wopingo ulohoho'ne jomo ulimno.

¹⁵ A'amu somo yo'mayo wopingo u'mante so'no Anitumne'no simonyo yalokwofo so'no sekwo hofikimo simonyo fijo'nihohopmno. U a'amu somo yo'mayo tango u'mante so'no humotaho likujo'no sekwo hofikimo humotaho fijo'nimno. Sekwo nom'ne a'amu somne'no huno syafisyikujji hupe hwaningo fongki'ningkujji hwahopo pawomno. ¹⁶ Sekwo nom'ne a'amu so'nji majopohi'ningkujji nom'ne a'amu fehohnjo somne'no wonyo kuyoho. Sekwo nakwo pa'nyo ku'maho. Huno ose seyihwoloho. O'o, sekwo a'amu hopi'nonohino somo simeho afa'nohini uyimno. Sekwo sekwoe yofe somo noho'noma'ningkutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amufe yo'mayo momayo ulohofiyimno. Sekwo huno ole eso nosyafisyikutoho. Nakwo hn'nwi huno'nji'nwoho. Ose syafisyikutoho.

¹⁷ A'amuso hofiko sekumo wonyo selohofikujjo'no sekwo yahino wonyo hofikimo aku nulohofikutoho. O'o, sekwo yo'mayo yahino nom'ne a'amuso oso yahino somne'no wopingofoho liwo'ningkohofoso'nohini fiyimno. ¹⁸ Oso'no sekwo yoka so'nji ikujoho fongki'nyo oso'no nosyafisyikutoho. O'o, u sekwo simeho inyo'ne honingkano mawentihwosi ou sekwo nom'ne a'amu somne'no simeho afa iningkujji sekwo hofiko'nji

simeho pompenjiyo'nji nto'no fosyohumamno. ¹⁹ U sekwo nje a'amu soku, nom'ne a'amuso hofiko sekumo wonyo selohofikujo'no oso'no sekwo oso yahino wonyo homo somo aku kengko kengko'no nuyikutoho. O'o, Anitu kako oso wonyo homo somo uh-woningkuhwosi simeho tohino umningkuhwoso'no kako oso wonyo homo somo aku kengko kengko'no ulohofono. Oso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi,

Oso yahino wonyo somo aku kengko kengko'no ulohofososo nje syoho'nohinofoho.

Oso hofikoe yahino wonyo homo somne'no ngko aku umonnoho.

Anitu kako nakumo ose nalimentisofoho. ²⁰ Nom'ne hungkuno nalimentisoso olenoho. Jije mango sohwa hofiko mijoho'no ikujo'no kiko oso jije wosopayo hiso kakimo uyo. Kako mijo'no umo'ningkuhwoso'no kiko mijo uyo. Ose iso'manji kako kikimo wonyo kilohofoso so'no wonimango engo unimontonoho. ²¹ Oseso a'amu wonyo kilohofoso oso'no kiko simano hintotohino kumnyo'eno. O'o, kiko kakimo wopingo ulohofoho-jo'no kakoe simeho pompenjo ifisyimofohojo'no oso kakoe yahino wonyo somo nihu'nahone moi'wo wesojwao'momtonoho.

A'amu nakumo nemokosyohumayo sohwamo enjwa'mo wohumano.

13 Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwoe a'amu nemokosyohumayo sohwamo enjwa'mo wohumano. U nakwo huno ole wonayono. Olo nakwoe hwaho lophonjo hwe engo sohwa hofiko siki i'mo-fapinyo hwa'maho. O'o, Anitu kako hofikimo uhumajiwo'ningkiso hwafoho. Oso hofikoe syoho iwo'ningkohofoso Anitu mta'angofoho. ² A'amu fihwo kako nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwoe hungkunomo haloho maposo'njo hwotoho fewo'ningkiso sohwo kako oso yahino wopingo olo hwa-ho lopo nemokosyohumayo'ne Anitu ho'nahumentiso somo hwotoho fewo'ningkiso hweho. A'amu ose yoso sohwo kako oso kakoe wonyo hiso'no olo hwa-ho lopo tohino woma'montonoho. ³ A'amu nto'no humawo'ningkohofoso hofiko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwamne'no iyoho miyonehoho. O'o, a'amu yahino wonyo iwo'ningkohofoso hofiko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohune'no iyoho unalofoho. Ngko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohune'no iyoho miyo'njo wohumamo lohoji kiko honingkano nto'nohinono somo tifi finingkayo. Ose isoso'no hwe engo sohwo kako jije yofe woho'nokuma'mtonoho. ⁴ Oso hwe engo hwaho mokosyohumayo huhwo sohwo Anituye syoho'njo hweho. Oso hwe engo sohwo kako kiki-mo nokufo'mahwoso'no kiko wopingo wohumamonnoho. U kiko yahino wonyoso yoho'no kakine'no iyoho wakinono. Hwapingoso kakoe aho'mo itokuso mokosyohumasoso siki momokosyohumuyoho. O'o, Anitu a'amu honingkano wonyo'njo somo tohino uyo'ne syoho uyimentisofoho. ⁵ Oso'no nakwo nakwoe hwe engo sohomo enjwa'mo wohumano. Hwapingoso peho'ne-

to. Hwapingoso hufa'uyoho. Simo'mo nakwo tohino momaso'nefoho. I oso'nohinoma'ho. O'o, nom'ne ole, Anitu kako nakumo huno wopingo simeho mo'mo ho'nonahumentiso so'nefoho. Oso huno wopingoso, Wonyo kuyoho monalonehoho. Ose lihwaswi a'amu nakwoe hwahopo mokosyohumawo'ningkohofoso hwafe honingkano hungkunomo hofiyo'no uningkowano.

⁶ Oseso oso hwapingo hufa'uyo so'no hwe engo sohwa hofiko hamniyoho ho'nasiyo'ne joho nalikujo'no uyantanoho. Hwapingoso oso a'amu hwaho mokosyohumayo sohwa hofiko Anituye syoho'njo hwafoho. Oso'no hofikoe syoho so'no umo'ningkahoningki syoho yokumpohn'nyo yiwo'ningkohofofoho. ⁷ Oso'no hwe engo sohwa hofiko yo'mayo so'no sekumo hamniyoho joho selikujo'no sekwo uyimno. U sekwo hofikoe hungkunomo haloho pekuji hofikimo enjwa'mo humafikuji hofikoe yofe foho'nomapmno. Hwapingoso hofiko sekwoe hwe engo hwafoho.

Pipi ihwaswi iningkowanehwono honingkano neso mno.

⁸ Sekwo nom'ne a'amufe yo'mayoso mpe hwangu uloho'mne'eno lohoji umajo so'no aku komo'no uyo. Aku muyoso wopingo'maho. Olo yahino lomo finingkamno. Anitu kako sekumo simeho mikunimposo sejapiwo'ningkiso so'no sekwo a'amu hopi'nonohino somo simeho ne'no ne'no uyano likuji ne'no uyimno. A'amu fihwo kako a'amu hopi'nonohino somo simeho uyiwo'ningkiso sohwo kako Anituye honingkano hungkunomo nto'no iningkowalofoho. ⁹ Anituye honingkano hungkuno Mouses nejapmentisoso olenoho. Kiko ape mayo yahino osomo wonyo imokohotoho. Kiko a'amu fonjasiyo'eno. Kiko hufo iy-ono'eno. Kiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi kumo'nyo'eno. Oso honingkano hungkuno hiso'nji nom'ne honingkano hungkuno Anitu nejapmentisoso so'nji hwapingoso anga'nohinoho. Oso hwapingo ne anga'nohinono hiso olenoho. Simeho kiko iniwo'ningki-nyo pa'nyoso kiko nom'ne a'amu hopi'nonohino somo simeho uyo. ¹⁰ U a'amu kako simeho nom'ne a'amu somo uyoso sohwo kako hofikimo wonyo mulohofonehoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako honingkano hungkuno hopi'nonohino somo tifi nto'no iningkunyo hweho.

Nakwo Anituye honingkano somo tifi nto'no uningkowano.

¹¹ Oso'no sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyimno. Olo sikuno nakwo humalohwono somne'no sekwo huno fisyafihupmno. A'amu Anituye yahino wopingo somo miningayo'njo yalokwofo soku sekwo saho fosyawotofo. Filikapmno. Jisas kako nakumo asomo netimayo'ne sikunoso sawemo wo'mentiso so'maho. O'o, olohonta mofoneponoho. Simo'mo nakwo Anituye hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyomahoningkuhwoni sikuno pi'ningo neyakolo'mentisofoho. I olohonta sikuno moi'wo umonimonto mo-

foneponoho. Oseso nom'ne a'amumo simeho yokumpohn'nyo uyimno. ¹² Sikwo'mjohoso moi'wo umo'nimontonoho. Iyoho longkonyoso we'enepi walongkonimontonoho. Oso'no nakwo oso yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwasi nakwo Anituye yahino wopingo somo uningkowano. ¹³ Oso'no nakwoe hano emoyoso a'amu hofiko hano hinjopo emiwo'ningkohoho hopaso nakwo honingkano nto'nohino uyano. A'amu hofiko sikwo'mjoho'mo humalofoso hofiko yokumpohn'nyo yoho'nontifi mijo yokumpohn'nyo nontifi nonilohofontifi a'mohufo yontifi hofiko yo'mayo yahino wonyo so'nji syohi'nyo huto'nikwo'mantifi yoka hnnontifi hofiko a'amu nom'nefe yo'mayo ho'yango so'no hi umo'niwo'ningkohoho. Oso'no nakwo oso yahino hiso niuhinahone noho'naofihwosi apa'no miyanehwono. ¹⁴ O'o, nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yokumpohn'nyo nomehwasi kakoe yahino wopingo'nohino somo uningkohwano. Nakwo nakwoe simeho yo'mayo wonyoso umo lososo miyanehwono.

Sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no sitofo ulikutoho.

14 A'amu fihwo kako Anitumne'no huno we'e'nohino tipemaso sohomo sekwo kakimo ole ulikutoho, Kiko huno kengo kengo'njo sohwo si'waho fiyo. Ose ulikutoho. O'o, sekwo kakimo nutimafikui ole ulimno, Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkuhwone hn'nnonji Anitu kakoe yofe woho'nomano. Ose ulimno. I oso'no sekwo kakoe huno kengo kengo so'no yoka ulikutoho. ² A'amu fihwo kako Anituye huno engo tipemaso sohwo kako yo'mayo nonyo wosopayo tongo fehohnjo so'no kako humaho humawo'ningkiso hwo'maho. O'o, kako yo'mayoso toho'nohino niwo'ningkiso hweho. I hwe fihwo kako Anituye huno we'e'nohino tipemaso sohwo kako yo'mayo tongo humaho humawo'ningkiso hweho. ³ I hwe kako tongo oso yo'mayoso niwo'ningkiso osohwo kako nom'ne a'amu tongo oso yo'mayoso maniwo'ningkiyohoho somo sitofo mulonehoho. I oso'no oso a'amu tongo oso yo'mayoso maniwo'ningkiso sohwo kako oso a'amu tongo oso yo'mayo niwo'ningkiso oso hune'no, Kiko wonyo hwo'soho, ose ulohotoho. O'o, a'amu huhwo sohwa'u siko Anituye a'amu hwa'uyoho. ⁴ U kiko a'amu tihwosilo nom'ne a'amu sohwoe syoho ulohofiyo sohwoe syoho iyoso'no kiko syoho wonyo yalokuno, ose ulimontaho. O'o, awonoho. Oso hwe huhwo sohomo mokosyohumayo sohwo kako ulimontono, Kiko syoho wonyo yalokuno, wopingo yalokuno, eso kakoe hwe engo sohwo ulimontonoho. Oso pa'nyoso Anituye a'amu huno kengo kengo'njo sofe hwapingoso Anituyoho. Oso huhwo sohwoe hwe engo Anitu huhwo sohwo kako kakine'no tifi iningkayo'ne syoho iyoso'no hofikimo yokumpohn'nyo umokumontono. Oso'no kako hofikimo yokumpohn'nyo sosofitohmmokosyohumentaningkuhwosi hofiko yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Mopiwahupitnnehoho.

⁵ A'amu fihwo kako huno ole wosyafihu'montonoho. Olo sikuno loso sikuno engomno. Oso'no ngko olo sikuno losomo Anitumne'no syafisyi'mo iyoho wohumamo. Ose syafisyihwoso'no nom'ne a'amu sohwo kako ole walimontonoho. Sikuno hopi'nonohinoso afa'nohinofoho. Oso'no ngko sikuno hopi'nonohinonomo Anitumne'no wosyafihu'monnoho. I oso'no sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku olo hungkuno hilo so'no huno nto'no syafisyikujono Anitu kakoe hunomo nosetihwahwoso'no sekwo osomnohini hmingkamno. ⁶ A'amu anga'nohino fihwo kako olo sikuno nje hwe engo sohwoe yofe ho'nomayo'ne Sikuno Engofoho lonto iwo'ningkiso hweho. A'amu nom'nihwo kako yo'mayo tongo oso yo'mayoso niwo'ningkiso sohwo kako kakoe hwe engo sohune'no syafisyonto niwo'ningkiso hweho. Ou, kako kakoe Hwe Engo Anitune'no jomo ulonto niwo'ningkiso hweho. U a'amu kako yo'mayoso manyo'njo iwo'ningkiso osohwo kako kakoe Hwe Engo sohune'no huno syafisyonto kako yo'mayoso humaho humawo'ningkiso hweho. Oso'no kako huhwo Anitumo isamoyoka uliwo'ningkiso hweho.

⁷ Nakwoe humayo so'nji nakwoe poyo pe'nyo so'nji oso hiso'no nakwo nakwoe hunoso momokosyohumunilohwono. ⁸ O'o, awonoho. Anitu kako'nohino nakwoe sikunos mokosyohumawo'ningkisofoho. Anitu kako nakumo songo foyohumamno ose nelahoningki nakwo songo nohumehwasi kakoe hungkunomo uningkohwono. U Anitu kako ole naloso, Sekwo poyo pe'nimno nalososo u nakwo poyo wope'nantanoho. U nakwo poyo pe'nasoso u nakwo songo humasoso nakwo Anituye a'amu'nwoho. ⁹ Kilais kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso oso'no kako a'amu poyo pe'nimentohoho so'nji nakwo a'amu songo humalohwone hn'nnonjiye Hwe Engo hweho.

¹⁰ I oso'no sekwo soku nom'ne a'amu sofe yahino kengo somo uhwonontifi oso sekwoe yahinoso wonyofoho eso peho'no lalokwofo. I oso'no sekwo soku, nom'ne a'amu somne'no sitofo peho'no ulalokwofo. Sekwo huno seyohoho. Hwangku nakwo Anituye simanopo lohofihwasi nakwoe hungkuno so'no Anitu kako ikwolofonefoho. ¹¹ Oso hungkuno selalokwe so'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi huhwanji olo so'no mti'mokumentohofi,

Hwe Engo Anitu sohwo kako ole limento, Ngko songo humale sohwo'ni hungkuno nehopi'nohino selalokweno.

Oso sekwo huno waseyono. Hungkuno hiso ne umo'nimontonoho.

Hwangku sohonta a'amu hopi'nonohinoso hofiko nje yofe ho'nonimafikui hofiko ngkine'no hwomtame wontohofantifeho.

Oseso a'amu hopi'nonohinoso hofiko ngkimo wontantifeho. Kiko Anitu ne hwo'soho. Ose wontantifeho.

Ose mti'mokumentohofofoho.

¹² Oso'no nakwo huno ole nayohoho. Hwangku sohonta nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi nakwoe yahino iwo'ningkuhwone so'no nakwoe Anitumo

nakwoe yahino hwapingo so'no yoloho wolijwaofan-tano.

Nakwo a'amu Anitumo simeho uyiwon'ningkuhwone hn'nwiye yahinoso a'amu Anitu mne'no huno we'e unyo somo wonyo umokuhwaloho.

¹³ Nakwo a'amu Anitumo simeho uwo'ningkuhwone hn'nwi nom'ne a'amu hofikoe yahino kengo kengo'njo somne'no huno wonyo nosyofisyihwaloho. O'o, nakwo huno ole wosyofisyano. Ngko olo yahino loso i'me'no nom'ne a'amuso hofiko nonehoningkuji hofiko nje yahino homo somo wonyofoho ko likuji hofiko nningkapikui hofikoe huno wonyo imokini'fitnnoho li'mo oso hiso ngko mimnehono. U ngko yo'mayo iwo'ningkohe so'no a'amu nom'neso hofiko Anituye honingkano mta'ni piwahupitnnoho li'mo oso hiso apa'no mimnehono. ¹⁴ Nje Hwe Engo Jisas kako ngkimo entihwamaso so'no ngko huno nto'no ole niyoho. Yo'mayo Anitu nakune'no nonyo wosopayo ho'nahumentisoso fehohnjo wonyo'njo ho'nahumentisom'no. O'o, wopingo'nohinifoho. I oso'no hwe fihwo kako huno ole syofisyalofoho. Ngko olo hiloso nimeso nje honingkanoso wonyo umonimontonoho. Kako huno ose syafisyososo u kako nosom'nanji kakoe honingkano hiso nihu'no wonyo umonimntonoho. ¹⁵ U kiko yo'mayo wosopayo niwo'ningkino somo nom'ne a'amu hofiko nokohoningkuji hofikoe simeho tango uyoso'no u kiko oso wosopayo hiso ne'no nonji oso a'amu homo somo kiko simeho muyalokuyohino. Kilais kako oso a'amu homo somne'no asomo utimayo'ne poyo pe'nimentiso oso'no kiko oso wosopayo hiso ne'no noningki kiko nom'ne a'amumo wonyo umokohotoho. ¹⁶ Kiko yo'mayo yahino iwo'ningkino so'no wopingofoho huno ose kihwoso'no a'amu nom'neso hofiko kikimo nokohoningkuji wonyofoho kilikujono kiko oso yahino hiso apa'no yohotoho. ¹⁷ Nakwo Anitumo enjwa'mo humalohwone hn'nwi nakwo peho'no humalohwono. Yo'mayo nonyo wosopayo nyo'netaho. Yo'mayo mijo nyo'netaho. O'o, ose'ne'maho. Nakwo Anitumo enjwa'mo humalohwone hwapingoso olenoho. Anitu kakoe Towahuno Wopingo nakwoe simeho mo'mo humaso so'no kako honingkano nto'no iningkayo so'no nefomawo'ningkisofoho. Kako nakwoe simeho pompenjiyo ifisyonamofiwon'ningkisofoho. Kako nakwoe simeho wopingo namokuwo'ningkisofoho. Oso'no nakwo nom'ne a'amumo wopingo'nohini ulohofano. ¹⁸ A'amu ose iwo'ningkiso sohwo kako Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo ne hweho. Oso a'amu huhwo sohune'no Anitu kako kakoe simeho wopingo umonalofoho. A'amu nom'neso oso hwe huhwo sohomo uhwonontifi hwe wopingo hweho lalokwofo.

¹⁹ Nakwo anga'no anga'nohinono hn'nwi nakwo huno olo so'no wosyofisyano. Nakwo simeho afa unano. Yo'mayo yahino nakwoe simeho afa namokuwo'ningkiso yahinoso yokumpohn'nyo uyano. Oso'nji yo'mayo yahino nakwo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkuhwone hn'nwiye simeho hi'ntnnono uyoso

yokumpohn'nyo namokiyo'neso uyano. ²⁰ A'amu huno kengo kengo'njo sofe simeho mo'mo Anitu kakoe yahino wopingoso utihwayo'ne syoho engo yalofoho. I oso'no a'amu fehohnjoso hofiko huno ole syofisyalokwofo, Nakwo nonyo wosopayo fehohnjoso nasoso nakwoe yahinoso wonyo umonimontonoho. A'amu fehohnjoso ose syofisyalokwofo. Oseso nakwo huno nayohoho. Yo'mayo nonyo wosopayo yo'mayo tongoso Anitu nakwo nyo'ne'no ho'nahumentisofoho. I oso'no oso wosopayo so'no a'amu fehohnjo manyo'njo humaho humawo'ningkohoho somo nakwo nikwato lohofasoso a'amu hiso hofikoe hunoso wonyo imon'ningkuhwoso'no u hofikoe simeho mo'mo Anitu syoho yalokunjo somo nakwo wonyo umokantanoho. Ose ihwaso'no nakwo hi'nnonji honingkano wonyomo uningkwantanoho. ²¹ Huno wopingoso olenoho. U yo'mayo yahu tongo niwo'ningkoheso yo'mayo mijo niwo'ningkoheso yo'mayo yahino iwo'ningkoheso oso'no nom'ne a'amu sohwo kako ngkimo nohonososo yahino hiso wonyofoho ko lihwoosi ngkimo nningkape'manji kakoe yahino wonyo imononoho li'mo ngko kako'nji nohumahm'mo oso yahino hiso apa'no mimnehono. Oso huno hiso wopingofoho. ²² Oso yo'mayo yahino hiso'no Anitu kakoe hunoso kijapososo oso hunoso sikoe'nohinofoho. Nom'ne a'amu somne'no yoloho lijwaofohotoho. Kiko yo'mayo yahino iwo'ningkinoso yo'mayo nonyo wosopayo niwo'ningkino so'no jije simehoso wonyofoho mahnnyo'manji kiko simonyo fiyo. ²³ A'amu fihwo kako wosopayo nyo'ne so'no u yo'mayo yahino iyoso'no wonyofoho ko lihwoosi yoso sohwo kako yahino wonyo'njo hweho. Hwapingoso yo'mayo iwo'ningkuhwone so'no nakwo simeho anga'nohinonji ole syafisyiwon'ningkuhwono. Olo yahino loso nto'nohinoho. Ose syofisyontani iwo'ningkuhwoneso oso yahinoso wonyo anefoho. I nakwoe simehomo huno hufa'uyo'njo'manji u oso yahino hiso yasoso wonyofoho.

Nakwo Kilaisiye yahinomo uningkwano.

¹⁵ Nakwo Anituye huno engo tipema'nyo hn'nwi nakwo nom'ne a'amu Anituye huno we'e'njo somo yokumpohn'nyo utofano. Oso a'amu homo somo yo'mayo tango hofikimo u'masoso hofiko'nohini intofoso hopom'no. Nakwo hofikimo ufo'mano. Nakwo nakwoe yo'mayo yahino osomnohini huno syafihu'ningkuhwaloho. ² Nakwo a'amu anga'no anga'nohinono hn'nwi nakwoe humayo'nohinono somne'no huno syofihu'ningkuhwaloho. O'o, nakwo a'amu hopi'nono Anitumo simeho unyo somo ufo'mano. Oseso nakwo hofikimo ufo'mehwaso'no hofiko Anituye yahino wopingo ne somo iningkakuji hofiko yokumpohn'nyo wolohofantifeho. ³ Oso'no nakwo huno nayohoho. Kilais kako kakoe humayo so'no syafihu'nimentisom'no. O'o, kako nakune'no syonafisyonto hwahopo pmentisofoho. Kilaisiye yahino hiso'no hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu kikine'no hungkuno wonyo kilifijoso oso hofikoe wonyo hungkuno huhwo sohwo ngkimo ife-hu'hokanisyohoho.

Oso hungkuno hiso Kilaisimne'no mti'mokumentohofoho. ⁴ Oso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa hofiko oso hungkuno hopi'nono hiso nakwo Anitumne'no huno tipemayo'ne mti'mokumentohofoho. Oso hungkuno hiso nakumo yokumpohn'nyo nasosofitofonefoho. Oso'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontani nakumo Anitu asomo netimayo'ne hontohumalohwono. ⁵ Anitu kako nakumo yokumpohn'nyo nasosofitofonefoho sohwo kako nakwo yokumpohn'nyo lohoho'ne nefo'mawo'ningkiso hweho. Oso'no kako nakumo Kilais Jisasiye hunomnohini nehopi iningkohwasi oso huno homo somnohini aho yokumpohn'nyo kemokosyohumayo'ne wonfo'ma'montonoho. ⁶ Oseso sekwo simeho afa iningkuji sekwoe huno anga'nohino so'nji sekwo Anituye yofe foho'nomapmno. Oso Anitu huhwo sohwo kako nakwo Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwohweho.

Kilais kako Jutafe temtitofo osomnohini ufo'mawo'ningkiso'maho. O'o, temtitofo hopi'nonohino somo ufo'mawo'ningkisofoho.

⁷ Jisas Kilais nakumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne netima'mentiso hopaso nakwo nom'ne a'amu huno engo'nji huno we'e'njo somo simeho afa inyo'ne utimano. Oso'no nom'ne a'amuso hofiko nakumo nahoningkuji Anituye yofe woho'nomantifeho. ⁸ Hohonta Anitu a'amu Jutafe sofe ajuyohwosamo hungkuno uyimentiso so'no Kilais kako oso hungkuno hiso ne imo'nyo'ne a'amu Jutafe syoho ulohofiyo imo'nimentisofoho. ⁹ Oso'nohini'maho. O'o, Anituye hitoho engoso a'amu temtitofo kengo kengo hi'njimo ife-hu'mokasyihwosi hofiko hi Anitumo simeho wopingo uyifitne'ento Jisas pmentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

Oseso ngko jije hungkunoso a'amu temtitofo kengo somo ulimonnoho.

Ngko jije yofe ho'nomayo'ne ta walimonnoho.

¹⁰ Nom'nepo ole mti'mokumentohofi,

Sekwo a'amu temtitofo kengo sikunonji sekwo a'amu Juta Anitu sehwasopo'mentiso osikunonji sekwo Anitumne'no simonyo fiyimno.

¹¹ Nom'nepo ole mti'mokumentohofi,

Sekwo a'amu temtitofo kengo soku sekwo Anituye yofe foho'nomapmno.

I a'amu hopi'nonohino soku sekwo Anituye yofe engoso foho'nomapmno.

¹² Nom'nepo Aisaiya kako Kilaisimne'no ole mti'mokumento,

A'amu fihwo Juta mta'ango sohwoe yofe Jesi oso hwoe imu sohwa mta'ni Hwe Engo imo'nonefoho. Oso hwe engo huhwo sohwo kako oso temtitofo kengo sofe Hwe Engo hweho.

Hofiko kakimo simeho uyikujo'no hofikimo asomo utimayo'ne wohontohumantifeho.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho. ¹³ Oso'no Anitu kako nakwoe simeho hi'ntnnono uyo'neso hwapingo hweho. Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwone sohomo kako nakumo asomo netimayo'ne hontohumalohwono. Oso'no sekwoe simeho wopingo so'nji sekwoe simeho pompenjiyo so'nji Anitu kako engo wosejapono. Oso'no sekwo Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo nomafikuji yo'mayo Anitu sekumo wopingo waseloho'mo selimentiso so'no sekwo simonyo fiyimno.

Poul kako Anituye syoho iwo'ningkiso so'no kako simonyo imentisofoho.

¹⁴ U nje a'amu soku, ngko olo so'no huno niyohoho. Sekwo Anituye yahino wopingo so'nji kakoe huno engo notipemantifi sekwo Anituye hungkuno wopingoso lutihunalokwofo. Oso'no sekwo fo'mo fo'ma'nyo hofiyo loho'nalokwofo. ¹⁵ I oso'no ngko olo iyoswo fehohnjo semti'mokiyalokwe loso sekwoe huno somo huno sefohotofonefo ngko hungkuno yokumpohn'nyo selalokweso ngko olo hungkuno hiloso mti'mokalokwe so'no ngko iyoho manyyofoho. Hwapingoso Anitu kako ngkimo olo syoho wonyoangkafo hiloso ntapmentisofoho. ¹⁶ Oseso ngko Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo'ni ngko sekwo a'amu temtitofo kengo sokune'no Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho hopa yonji ngko kakoe hungkuno wopingoso selalokweno. Ngko olo so'no nimo'ningkohoho. A'amu temtitofo kengo kengoso hofiko Anitumo u'mayo'ne nimo'ningkohoho. Anitu kakoe Towahuno wopingo sohwo a'amu homo somo wopingo umokahoningkuhwosi Anitu kakoe simehososo wopingo umo'nimontonoho.

¹⁷ Ngko olo syoho Kilais Jisasi'nji Anitumne'no yalokuhwoyo so'no ngko simonyo yalokweno. ¹⁸ I oso'no ngko yo'mayo syoho nje yokumpohn'nyo'nji iwo'ningkohe so'no maselimnehono. O'o, yo'mayo syoho Kilais kako'nohini iwo'ningkiso so'no a'amu temtitofo kengo kengoso hofiko Anituye hungkunomo haloho pentifi tifi iningkawowo'ningkohoho so'no waselimonne'no yohono. ¹⁹ Kilais kakoe yokumpohn'nyo nom'ne a'amu somo itihwayo'ne ntopahoningki yo'mayo kengo kengo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkohofoso ngko imentohefoho. Oso hiso Anituye Towahuno sohwo ngkimo nifo'mahoningki ngko Kilaisiye hungkuno wopingoso anga Jerusalem mta'ni ema'mentoheso anga homo homo ne'no ulimiwenji hwaho Ililikom osopo esojwao'mentohefoho. Hungkuno fehohnjo hiyaso moho'nahumentohofoho. O'o, Kilaisiye hungkuno hopi'nonohinoso umentohefoho. ²⁰ Ngko olo so'no nimo'nimentisofoho. A'amu anga kengo kengo'mjo somo Kilais kakoe yofe mupa'nyo'njo somo kakoe hungkuno wopingoso liku'mofo'ne nimo'nimentisofoho. Nom'ne a'amuso hofiko Anituye hungkunoso nto lutihwafijo somo oso a'amu homo somo ngko apa'no molutihwamnehono. ²¹ O'o,

a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentiso Aisaiya os-
ohwo kako hungkuno ole mti'mokumento,

A'amu hofiko kakine'no mupa'nyo'njosso hofiko upo'-
nantifeho.

Oso'no hofiko kakoe hungkunoso nupa'ningkuji
hofikoe hunoso ito'no uyimontonoho.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

**Poul kako a'amu Loum somo uhwoni'mo osopo nta'ni
hwaho Sipen osopono wamo limentisofoho.**

²² Oseso ngko sekwoe angso sopono wose'ma'monji
ko yontneso olo syoho yalokwe hilo kako ngkimo nik-
ilopi'eehoningki ngko sekumo mose'maso'njo imento-
hefoho. ²³ Soswo pi'ningo engo somo ngko sekumo
wose'ma'monji imote sohwo'ni i olohonta ngko olo
hwaho lopo nje syohoso moi'wo esojwao'maleno. Os-
o'no olohonta ngko sekumo wose'ma'monnoho. ²⁴ Os-
eso ngko sekumo simo'mo sehoni'mo tifi sohonta
ngko hwaho nom'ne Sipen sopono wamonnoho. I os-
o'no ngko sekwo'nji we'enehwo nohumahm'mo nje
simeho wopingo kaki'no wanimo'nono. I osohonta
sekwo ngkimo hwaho Sipen honingkanoso ntihwafiku-
jo'no ngko wamonnoho.

²⁵ I oso'no simo'mo ngko Anituye a'amu Jelusalem
humayo yo'mayo umofonyo inyo somo hamniyoho
yo'mayoso wosiyohojamonnoho. ²⁶ A'amu Mase-
touniya so'nji Ngkilik so'nji hofiko Anitumo simeho
uyiwo'ningkohofoso hofiko hofikoe yo'mayo yo'-
mayoso nuhu'mokontifi Anituye a'amu Jelusalemmjo
somo hofiko yo'mayo so'no umofonyo iwo'ningkohofo
somne'no ufo'mayo'ne hungkuno nano mtito'malofof-
foho. ²⁷ Oso a'amu somo fo'mayo'ne mtito'malofoso
wopingofoho. Oseso simo'mo a'amu Jelusalemmjoso
hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi hofiko a'amu
temtitofo kengo somo hofikoe huyo'mangomo ufo'-
mayo'ne hofiko a'amu Anituye hungkuno ujo'ne uh-
watimentohofofoho. Oso'no a'amu temtitofo kengoso
hofiko olohonta a'amu Jelusalemmjo somo aku ufo'-
mayo'ne yahinoso nto'nohinofoho.

²⁸ Yo'mayo ho'yango oso a'amu hiso hofiko
hu'mokahinnyoso ntopahoningkofi ngko Jelusalem-
mjo a'amu sofe ahomo woho'nahumonne'no yohono.
Oso syoho hiso moi'wo esojwaohm'mo ngko sekwoe
ango sopo nose'mahm'mo osohonta ngko hwaho
Sipen osopono wamonnoho. ²⁹ Olo so'no ngko huno
niyohoho. U ngko sekumo se'ma'meso u Kilais kako
nakumo wopingo nalohofihwoso'no nakwo
wonyoangkafo wohumantanoho.

³⁰ U nje a'amu soku, ngko olo so'no nimo'ningkoho-
ho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais osohwo kako naku-
mo wopingo naloho'mentiso so'no kakoe Towahuno
Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mjo somo ujo en-
tohojwo nasiwo'ningki sohweho. Sekwo ngkine'no
Mpohwo Anitu kako ngkimo nifo'mayo'ne jomo
yokumpohn'nyo ulimno. ³¹ A'amu hwaho Jutiya hu-
malofoso hofiko Anituye hungkunomo hwotoho fe-
wo'ningkohofo somne'no sekwo huno syafisyikujji, u
oso a'amuso hofiko Poulimo tohino uyifitnoho likujji

oso'no sekwo ngkimo nifo'mayo'ne Anitumo jomo
yokumpohn'nyo ulimno. Oso hamniyoho yo'mayo a'a-
mu uhu'mokumalofoso ngko Jelusalemne'no nomo-
tasi'me'no hofiko nuhwoningkuji hofikoe simeho
wopingo umo'ningkuhwoso'no womantifeho. Os-
o'ntnne'no sekwo Mpohumo jomo ulimno. ³² Oseso
Anitu kako olo so'no umo'noso'manji ngko simeho
wopingo'nji nose'mahm'mo sekwo'nji ngko usijo'no
we'enehwo nohumahm'mo ngko nje huyo'mango
yokumpohn'nyo woma'monnoho.

³³ Anitu kako nakwoe simeho pompeno ifisyonafi-
wo'ningkiso hwapingo sohwo kako sekwo a'amu
hopi'nonohino sokunonji wohumano. Nehopeho.

**Poul kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo nje a'amu
kuyoho ulimentisofoho.**

16 Nakwoe nampohwo Fipisi kako a'amu Senikiliya
oso ponjosso hofiko Anitu ne'no uhu'moku-
wo'ningkohofo somo ufo'mawo'ningkisosi kako seku-
mo se'mahwoso'no sekwo kakimo wopingo ulohopm-
no. ² Oso a'mu Fipi kako Anituye syoho ulohofiyosi
kako sekwo'nji humahwoso'no kako Kilaisimo simeho
hi'ntnnono uyalokuso so'no sekwo sekwoe senampi
ne pa'nyo umo'nono. Sekwo kakimo wopingo ulo-
hofikujji umokosyohumamno. U kako yo'mayo oso'no
umofonyo ihwoso'no sekwo kakimo ufo'mapmno.
Hwapingoso kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo
ufo'manto ngko huhwo'nimo nifo'mawo'ningkisiyoho.

³ Oso a'mu Pilisila'nji kakoe hwehwo Akwila'nji
osiya'u'nji siko ngko'nji Kilais Jisasiye syoho afa'nono
iwo'ningkuhwone ya'uyoho. Oso hisiya'umne'no nje
a'amu ya'uyoho ulalokweno. Oso'no sekwo sikimo
njimno. ⁴ Siko ngkimo nifo'ma'mentisiyo so'no a'amu
nom'neso hofiko sikimo wofonjosyano lahoningkofi
siko poyo imo'nyo'neso siko iyoho miyo'njo imen-
tisiyefoho. Oso'no ngko'nohini isamoyoka mulalokuy-
ohono. O'o, a'amu temtitofo kengo kengo hopi'nono-
hinoso hofiko Anitumo simeho uyalokwofoso hofiko
osiya'umo isamoyoka mikunimposo ulalokwofo. ⁵ Oso
a'mu siya'uye angso somo a'amu hofiko Anitumne'no
uhu'mokuwo'ningkohofo osomne'no nje a'amufo
ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

Oso hwe Epinitas sohwo kako nje a'amu ne hweho.
Osohwo kako hwaho Esiya sopo humanto kako a'amu
Anitumo simeho muyo'njo sohonta kako kaki'no uyi-
mentisofoho. Oso a'amu sohune'no nje a'amu hwoso-
ho ulalokweno. Oso'no sekwo kakimo njimno.

⁶ Oso nom'ne a'mu Maliya hne'no ngko nje a'amuy-
oho ose ulalokweno. Oso'no sekwo kakimo njimno.
Kako syoho yokumpohn'nyo engo yonto sekumo se-
fo'ma'mentisofoho.

⁷ I nom'ne hwe hufa'u temtitofo Juta oso mta'ango
Antilounikasi'nji Juniyas ntnne'no ngko nje a'amu
hwa'uyo ulalokweno. Oso'no sekwo sikimo njimno.
Siko ngko'nji impo'angomo humamotohwonefoho.
Oso huhwo sohwa'uye yofeso a'amu *apousel* so'njo aj-
wo sopo weho. Osohonta ngko Jisas Kilaisimo simeho

hi'ntnnono muyo sohonta siko Kilaisimne'no simeho kaki'no uyimentisiyefoho.

⁸ Hwe nom'ne Ampiliyetas oso hune'no nje a'amuhwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Kako nje a'amu ne hweho. Kako ngko hopa nakwoe Hwe Engo so-hune'no simonyo yalofoho.

⁹ Ngko Upanos ne'no nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Kako ngko'nji Kilaisimne'no syoho afa'njo hwoya'yoho. Osohumo ulikuji Sitekis oso huhumo ulimno. Ngko kakine'no nje a'amu hwe ulalokweno.

¹⁰ Ngko hwe nom'ne Apelisine'no nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo nje a'amu hwe kilalofoho njimno. Kako Kilaisiye hungkunomo nto'no in- ingkwalofoho.

Hwe nom'ne Alisitoupiyulas montohwamne'no nje montohwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹¹ Hwe nom'ne nje temtitofo mta'ango Heloutiyan oso hune'no ngko nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno.

Hwe nom'ne Nasisas montohwamne'no ngko nje montohwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno. Hofiko nakwoe Hwe Engo sohomo simeho uyalokwofo.

¹² Oso a'mu hufa'u Tilafina'nji Tilafousa'nji siko Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokusiyoy. Oso fa'une'no nje a'amu faswo ulalokweno. Sekwo sikimo njimno.

I nom'ne a'mu Pesis osi kako nje nampohweho. Osi kako Hwe Engo sohwoe syohoso yokumpohn'nyo iwo'ningkisiyoho. Oso hisi ne'no ngko nje nampohwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno.

¹³ Oso hwe Lufos oso hune'no ngko nje a'amuhwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Oso huhwo sohwo kako Hwe Engo Kilaisimo tifi iningkawowo'ningkiso hweho. Kona'wohi hi osenohinoho. Oso hisi kako nekwoe na'uyoho.

¹⁴ Ngko oso hwe Asinikilitos, Filekounyo, Hemesiyo, Patiloupasiyo, Hemasiyo, oso hwanji nom'ne a'amu huhwo sohwanji humalofo sohwanne'no nje a'amuhwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹⁵ Ngko oso a'amu Filoulokos, Juliya, Neleyos, kakoe konampi, Oulimpas, nom'ne a'amu Anitumo simeho uyiwo'ningkohofoso hofiko'nji humalofo oso hwamne'no ngko nje a'amu hwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹⁶ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku, sekwo nom'ne a'amu hofiko Anitumo simeho uyiwo'ningkohofoso so'nji noswo'ningkuji osopo nuhu'mokohu-mafikuji aho po'nimno. A'amu hopi'nono hofiko Jisas Kilaisimo simeho uyalokwofoso hofiko sekumo nakwoe a'amu kuyoho selalokwofo.

Sekwo a'amumo wonyo imokiyo'nyo somne'no i'waho nto'no fiyimno.

¹⁷ Nje a'amu soku, ngko sekwoe huno somo wasefo-hoto'monne'no yohono. Anituye hungkuno sekwo upa'niwo'ningkohofoso somo a'amu fehohnjoso hofiko

hwotoho fentifi a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoso somo husilo husilofolo wolohofantifi lohofalokwofo. Oso'ne'no sekwo i'waho nto'no fiyimno. Hofiko Anituye a'amu ne somo honingkano hwasyo osomo ipemotowalokwofo. ¹⁸ Hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye syohoso miyalokuyohofoho. Yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo lonte somo in- ingkwalokwofo. A'amu honingkano wonyo osomne'no mosyafisiyo'njo osomo hofiko hungkuno wopingoso afofo'nji ulontifeso hofiko hwasyo honingkanomo ipemotawowo'ningkohofofoho. ¹⁹ Sekwo Anituye hungkunomo iningkawentifi yokumpohn'nyo lohokwofo. Oso'no a'amu ango'meemjoso nto upa'nimentohofofoho. Oso'no ngko sekune'no simonyo yalokweno. Ngko olo somne'no ni- mo'ningkohoho. Sekwo yahino wopingo somo tipe- mafikuji osomnohino finingkamno. Sekwo oso yahino wonyo somne'no huno apa'no nosyafisyikutoho. ²⁰ Anitu kako nakwoe simeho somo pompengo imokiyo hwapingo sohwo kako we'nenepi Setenimo nihu'nahone hwotoho fehwoe kakimo sekwoe sifilaku'nyo'mo uhumati'montonoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako sekumo wopingo waselohofono.

A'amu Pouli'nji humamentohofoso hofiko a'amu Loummjo somo nakwoe a'amufoho ulimentohofofoho.

²¹ Timouti kako ngko'nji syoho afa'nono iwo'ningkuhwoyo sohwo kako sekumo nje a'amufo selalofoho. A'amu nom'ne hofiko nje temtitofo mta'ango sohwa Lusiyosiyo Jesouniyo Sousipata oso hwanji hofiko nakwoe a'amu hwafo selalokwofo.

²² Ngko Tetiyos huhwo'nnonji Poul kakoe mango mta'ni olo hungkunolo ntahoningki ngko sekune'no semti'mokiyalokwe sohwo'ni ngko Anitumo simeho uyonji olo hungkuno loso selalokweno, Sekwo nje a'amumu kuyoho.

²³ Ngkaiyos kako sekumo nje a'amufo selalofoho. Ngko kakoe angomo humentaningko wopingo nimokosyohumaho. A'amu kakoe angomo Anitune'no uhu'mokuwo'ningkohofoso somo kako hofikimo wopingo ulohofiwo'ningkisofoho.

Elasitos sohwo kako olo ango lophonjo hwe engo hwaho mokosyohumawo'ningkohofoso sohwa hofikoe iyoswo hamniyoho'njo yo'mayoso nto'no emokosyohumawo'ningkiso hweho. Oso hwo'nji neningkawa'wehwo Kwatosi'nji siko sekumo nekwoe a'amufo selalokusiyoy.

²⁴ [Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako kakoe yahino wopingoso sekwo hopi'nonohino sokumo ufehu'mokasesyonyo. Nehopeho.]

Nakwo Anituye yofe woho'nomano.

²⁵ Ngko Jisas Kilaisiye hungkuno wopingo losetihwawo'ningkoheso Anitu kako oso hungkuno hiso'nji sekumo yokumpohn'nyo sesofitofoso hoponoho. Oso hungkuno hiloso hohonta hiyaso'mo wo'mojoso olo

honta Anitu kako utihwa'nyopo ujo mehontojwahuma-
sofoho. ²⁶ Anitu kako songo ne'no humaso osohwo
kako a'amumo hungkuno uyahoningki limotofo so-
hwa hofiko olo hungkuno homo losomo ifalifaliyo
mti'mokumentohofofoho. Oso'no olo hungkuno hilo
so'no Anitu kako syoho hiso nejopahoningki nakwo
sekumo selalokuhwono. Oso'no temtitofo hopi'nono-
hinoso hofiko oso hungkuno hiyaso'mo wo'mojo
so'no huno uyahoningki hofikoe hunoso ehohosihu-

mentisofoho. Oso'no a'amumu hopi'nono hofiko oso
hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyikuji
kakoe yahino wopingo somo nuhwoningkuji tifi
uningkapife. ²⁷ Oso Anitu huhwo sohwo kako'nohini
huno hwapingo'njo hweho. Yo'mayo kakoe hwomu
Jisas Kilais nakune'no naloho'mentiso oso'no nakwo
Anituye yofe engolopohamo woho'nomehwano.
Oso hungkunoso nehopeho.

1 Koulin

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo simo'mjo loso a'amu Koulin somne'no Poul mti'mokumentisofoho. Tajo ango Koulin i'mofapeso kako apa'no Anituye hungkuno liku'meefo syoho'ne wento mti'mokumentisofoho. Oso hohosohonta Poul kako Akwila'nji Pilisila'nji nohumantifi hwapife ango syoho yontifi Anituye hungkunoso liku'meefo'motofoho. Oso hohosohonta a'amu Juta fehohonjo'nji a'amu Ngkilik pi'ningo engo so'nji simeho hi'ntnnono uyimentohofoho. Poul Koulin hopo sopo humanto Anituye hungkuno ne'no lontaningki soswo anga'no hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'no uyakolomentisofoho. Ango Koulin sopo antime we'epo'maho. O'o, antime engo mikunimposoponoho. Oso ango hopo sopone'no Poul kako simeho tango'nji mti'mokumentisofoho. Oso simeho tango iyo hwapingoso olenoho. Iyoswo anga'no simo'mo mti'mokuyahotimentisoso imo'nao'mentiso so'ne olo iyoswo tifi'njo lofosofa'u 1 Koulin'nji 2 Koulin'nji imo'nimentisiyefoho. Poul iyoswo Koulinne'no mti'mokuyahojiyoso hufa'u sihunefoho. I oso'no olohonta iyoswo anga'nohinoso mauyoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako Efesos humanto mti'mokumentisofoho. Paul olo iyoswo mti'mokiyo hwapingoso olenoho. A'amu Jisasimo ininggunyo Koulinjoso Poulimo yo'mayo yo'mayo so'no ulohonimentohofoho so'no Poul kako aku hofikine'no mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olohonta iyoswo homo lomo atofu lihwasu nakwo tifi uningkohwano.

¹ Anitu kako ngko Pouli'nimo nihwosopo'mentisoso Jisas Kilaisiye hungkuno a'amu somo liku'mofo (*apousel*) syoho ntapmmentiso sohwo'nnonji neningkwa'wehwo Soutsitenisi'nji ² nekwo nohumentai sekwo a'amu ango Koulinjo sokune'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokuhwoyo. Sekwo Kilaisimo ufohi'nontifi kakoe a'amu ne imo'nimentohofoho. Oso hiso'no Anitu kakine'no sekumo sehwsopo'mentisofoho. Sekwo'nohini'maho. O'o, hwe moya'mi ango'meemjo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo jomo uliwo'ningkuhwone hn'nimo nahwsopo'mentisofoho. Jisas huhwo sohwo kako nakwo hwe moya'mi hopi'nonohino hn'nwiye Hwe Engo nihu'no anga'nohino hweho.

³ Naningkwowho Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo wopingo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejopanjiyo.

Poul kako Anitumo oso a'amu homo somne'no isamoyoka ulimentisofoho.

⁴ Kilais Jisas kako sekumo wopingo seloho'mentiso so'no ngko engolopohamo sekune'no huno syasyefisyonji Anitumne'no isamoyoka uliwo'ningkohefoho.

⁵ Nakwo Kilaisiye hungkuno selimentihwone so'no oso hungkuno hiso sekwo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantifi sekwo Kilaisimo ufohi'ningkahoningkofi kako sekumo yo'mayo so'no umofonyo miyo'njo iyone semokumentisofoho. U, sekwo kakoe hungkuno wopingo so'no huno tipemantifi sekwo nom'ne a'amu somo luthwayo'neso huno'njo kuyoho. Oso'no ngko

Anitumo isamoyoka ulalokweno. ⁷ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako utihwa'nyopo asomo peso'no sekwo nohontohumentaningkofi Anitu sohwo kako kakoe yo'mayo wopingoso sejopalofoho. Kakoe wopingo somne'no sekwo umofonyo mifitnehoho. ⁸ O'o, Anitu kakoe yokumpohn'nyo so'nji sekumo sesosofitofontaningkuhwosi sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontaningkuji sekwoe sikunosoi'moi'wo umo'nimontonoho. Oseso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye Sikuno Engo kako asomo poso sohonta sekwo wonyo ane lohofikuji wonimango masenoneho. ⁹ Anitu kako kakoe Hwomu Jisas Kilais nakwoe Hwe Engo sohwo'nji nakwo'nji simeho afa inyo'ne nakumo nahwsopo'mentisofoho. Nakwo Kilaisi'nji majopohi'nyo'ne nahwsopo'mentisofoho. Oso hiso'no ne imokiyo'neso Anitu kako hoponoho. Kako kakoe hunoso mikwesiyafisyoneho. O'o, awonoho.

A'amu Koulin hofiko Anitune'no uhu'mokumotofoso hofiko husilo husilofo loho'mentohofoho.

¹⁰ U, nje a'amu soku nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako olo hungkuno ntapmmentiso so'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Sekwo yoka hnnontifi husilo husilofo loho'malofoso moi'wonoho. Sekwo apa'no oso yahinoso ikutoho. O'o, sekwo apa'no nuhu'mokukuji hungkuno afa'nohino filikuno huno anga'no'nohini fisyafihupmno. ¹¹ U nje a'amu soku oso ape Kilouwe siye ango'mta'ango a'amu nopontifi ngkimo ole nti-

malofi, A'amu Kouliniso hofiko yoka hnnalokwofo. Ose ntimalofofoho. ¹² Ngko sekwo a'amu anga'no anga'no-hino sokumo selalokweno. Sekwo huno kengo kengo syafisyontifi a'amu fehohnjo soku ole lalokwofo, Nakwo Pouliye yahinomo iningkowalokuhwono. Nom'ne soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Apoulousiye a'amu'nwoho. Nom'ne a'amu soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Pitaye hungkunomo iningkowalokuhwono. I, a'amu nom'ne soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Kilaisiye a'amu'nwoho. Ose lalokwofo. ¹³ Pipineto. A'amu pi'ningo engo hofiko sekwo wonyomne'no pe'nimentohofotaho. Ngko Pouli'ni iyo hwojiyafiku'nnyopo sekwo wonyomne'no lape'ni-maleno. O'o, sekwo huno seyohoho. Kilais kako'nohini sekwo wonyomne'no poyo pe'nimentisofoho. I hofiko ngkine'no mijo kiyosema'malofotaho. O'o, Kilaisimne'nohini sekumo mijo kiyosema'malofofoho. ¹⁴ Ngko sekwo'njo sopo mijo kiyomayoso a'amu pi'ningo'maho. O'o, Kilaisiposi'nji Ngkaiyasi'njimnoini mijo kiyoma'maleno. Oso'no ngko a'amu hufa'u hwa'um-nohini mijo kiyoma'mentohe so'no Anitumo isamoyoka ulalokweno. ¹⁵ Oso'no a'amu pi'ningo engoso hofiko ole malifitnnehofo, Poul kako nakumo mijo kiyonema'mentiso so'no nakwo Pouliye a'amu'nwoho. Ose malifitnnehofo. ¹⁶ U, ngko nom'ne a'amu sohune'no syafisyohono. Sitefanosiye a'amu oso hwanjimo ngko mijo kiyoma'maleno. U, ngko nom'ne a'amu somo mijo kokiyoma'mentohono. Awolikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. I, ngko mijo kiyomayo hungkuno so'no peho'no selalokweno. ¹⁷ Kilais kako ngkimo oso mijo kiyomayo syohoso montapmmentisofoho. O'o, ngkimo kako a'amu somo kakoe hungkuno lutihwayo'ne syoho ntapmmentisofoho. A'amu huno'njo sohwa hofiko hungkuno sawemo lutihwawo'ningkohofoho hopaso ngko hungkuno molutihwamnehono. O'o, Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyomo nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso so'no a'amu huno nto'no mosyafihupitnoho lonji ngko a'amufe huno nto'no ehohosasiyo'ne hungkuno tifo tifo lutihwawo'ningkohe hwo'nyoho.

Nakwo Kilaisimo uhwonontani uhwonimentihwoneso nakwo Anituye yokumpohn'nyo'nji kakoe huno wopingo so'nji nto uhwonimentihwonefoho.

¹⁸ A'amu Anitumo miningkayo'njo iwo'ningkohofoso hofiko Kilais nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo pe'nimentiso so'no upa'nontifi hofiko huno ole syofisyalokwofo, oso hungkuno liwo'ningkohofoso hwayohosi hungkunofoho. Ose syofisyalokwofo. I, oso nakwo a'amu Anitu kako nakumo asomo netimayo'ne'no hontohumentani nakwo huno ole nayiwo'ningki, Kilais kako nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo imo'nimentiso sohune'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo netihwamentisofoho. ¹⁹ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho hwa hofiko a'amu Kilaisimne'no nakwolaho liwo'ningkohofoho somne'no ole mti'mokumentohofi,

Anitu ole limento, A'amu hwahoponjoso hofiko hofikoe yokumpohn'nyo so'nji Anitumo u'mayo'ne'entifi huno uyalokunjo oso a'amuso hofikoe huno somo ngko wonyo umokumonnoho.

Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi huno'nji liwo'ningkohofoso hofiko Anitumo u'mane'entifi honingkano pi'ningo pi'ningo hofikoe huno mta'ni imofiwon'ningkohofoho somo ngko wae weeo'monnoho.

Anitu ose limentisofoho. ²⁰ A'amu Anitumo miningkayoso hwahoponjo somne'nohini huno syafisiwo'ningkohofoso hofiko ole liwo'ningkohofi, Nakwo huno'njo hn'nwi nakwoe huno nto'nohinosa a'amu nom'ne somo lutihwane'entifi syafisiwo'ningkohofofoho. Oso a'amumne'no Anitu kako kakoe a'amu ne hn'nyumo ole netihwamento, Olo hwaho lophonjo hunoso wonyo hwayo hohnjofoho. Oso'no a'amu kako olo hwaho lophonjo huno somnoini syafisiwo'ningkiso sohwo kakoe huno neso mauyoho.

²¹ I oso'no Anitu kako huno hwapingo'njo sohwo kako olo honingkanolo imo'mentisofoho. A'amu hofiko Anitumo u'mano likujoso hofiko hofikoe huno mta'ni Anitumo mu'mapitnohofo. O'o, awonoho. I oso'no Kilaisiye hungkuno wopingoso a'amu somo lutihwawo'ningkuhwone somo simeho hi'ntnnono uyikui hofiko Anitumo u'mantifeho. Nu'mafikui hofiko kakoe a'amu ne umo'nantifeho. Oso hiso'no Anitu kako simeho wopingo umo'niwo'ningkisofoho. I oso hungkuno hiloso nakwo lutihwawo'ningkuhwone somne'no hofiko naliwo'ningkohofi hwayo hohnjo hungkuno liwo'ningkohofoho kuyoho. Ose naliwo'ningkohofofoho. ²² I a'amu Jutaso ole liwo'ningkohofi, Anitu kako nakumo kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayo kengo wonyoangkafo a'amu mifijoso netihwaso'manji u oso hungkunoso Anitu mta'ango'manji uhwoningkuhwasi oso hungkuno homo somo nakwo huno naihwoso'no tifi uningkowano. A'amu Ngkilik oso hwa ole liwo'ningkohofi, u, nakwo yo'mayo hungkuno upo'nasoso huno wopingofoho syofisyaso'manji oso hungkuno homo somo huno naihwoso'no tifi uningkowano. ²³ I oso'no nakwo hungkuno lutihwawo'ningkuhwoneso olenoho. Kilais kako nakwoe wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo imo'nimentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso hofiko oso hungkuno hiso'no nakwolaho lontifi wonipaho ikiniwo'ningkohofofoho. A'amu Ngkilik sohwa hofiko oso hungkuno homo somo nupa'nontifi ole liwo'ningkohofi, Olo hungkuno loso kokato'nnyofoho. Ose liwo'ningkohofoho kuyoho. ²⁴ I nakwo a'amu Juta hn'nononji temtitofoho kengo kengo hn'nimo Anitu nahwosopo'mentiso hn'nwi nakwo Anituye mampahomo upo'nontani nakwo huno ole nayohi, Kilais kako nakumo asomo netimayo'ne poyo pe'nimentiso sohomo nuhwonontani uhwonimentihwoneso nakwo Anituye yokumpohn'nyo so'nji Anituye huno wopingo so'nji uhwonalokuhwono. ²⁵ Oso honingkano Anitu kakimo u'mayo'ne imo'mentiso so'no a'amu hwahoponjoso hofiko huno syafisyontifi hofiko ole liwo'ningkohofi, Olo honingkano loso ne anefoho. Hwayo hohnjofoho.

Ose lontifeso hofikoe huno so'nji yokumpohn'nyo so'nji Anitu kakoe huno hwapingo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji hofikimo yakolo'nyofoho.

²⁶ Ou, nje a'amu soku, Anitu kako sekumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne johu selimentiso sohonta sekwo huno ane, yokumpohn'nyo ane, yofe engo ane imo'ni-mentohofu kuyoho. ²⁷ A'amu hwahoponjo yahino somne'no huno'njoso Anitu kako oso a'amu homo somo wonimango ufisyimo'mo lonto a'amu huno'masoso hofiko nje honingkanomo tifi nningkapikujij nje a'amu ne imo'nifitne'ento uhwasopo'mentisofoho. A'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo'njo somo Anitu kako oso a'amu homo somo wonimango ufisyimo'mo lonto a'amu yokumpohn'nyo aneso nje a'amu ne imo'nifitne'ento hofikimo uhwasopo'mentisofoho. ²⁸ A'amu hwahoponjoso hofiko yo'mayo so'no ole liwo'ningkohofu, Wonyofoho. Nakwolaho. Oso hiso ne anefoho. Ose liwo'ningkohofu. Oso homo somne'no Anitu kako oloso ngko'nefoho. Woma'mo limentisofoho. Anitu kako a'amu hwahoponjofe hunoso ne anefoho. Moi'wo umono'no limentisofoho. Oso'no yo'mayo so'ne hofikoe yofe ho'nomawo'ningkohofu somo Anitu kako wae yao'mentisofoho. ²⁹ Anitu kako oso yo'mayo hiso imentiso so'no nakwo Anituye timopo nakwoe yofeso moho'nomo'nanehwono. ³⁰ Anitu kako nakumo Jisas Kilaisi'njopo menehumaji'mentisofoho. Oso'no Anitu kako Kilaisiye hungkunoso nakwoe hunomo moho'nonahumentiso so'no nakwo kakine'no huno nto'no syofisyalokuhwono. Kilaisiye kako nakumo wopingo naloho'mentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho nelalofoho. Jisas kako honingkanomo wonyo somta'ni nakumo mpe enema'mentiso so'no kako nakumo Anituye a'amu ne namokumentisofoho. ³¹ Oso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa hofiko ole mti'mokumentohofi, Hwe fihwo kako kakoe yofeso woho'noma'nimo lososo kakoe yofe moho'nomane'nohoho. O'o, kako Kilaisiye nakwoe Hwe Engo sohwe yofe'nohini woho'nomano.

Poul kako Kilaisiye iyo hwojiyafijiyo so'no hungkuno ulimentisofoho.

² Oseso nje a'amu soku, hohonta ngko sekumo nose'manji ngko Anitu kakoe hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso selimote sohonta sekwo huno ole syafihupitne'engi maselimentohono, Kiko yofe engo'njo hwasoho. Huno hwapingo'njo hwasoho. Ose nifitne'engi maselimentohono. ² O'o, ngko nje simeho somne'no ole nto hnimentohu, Ngko sekwo'nji nohumahm'mo yo'mayo kengo kengo so'no ngko hungkuno maselimehono. O'o, awonoho. Ngko Jisas Kilaisiye kako iyo hwojiyafiku'nnyo sopo nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso sohune'no ngko huno nihwoso'no oso'nohini wolosetihwamne'no yohono. ³ Hohonta ngko sekwo'nji humamentohu sohonta ngko yokumpohn'nyo ane nohumanji iyoho nimentisofoho. ⁴ Sekwo nje huno somo tifi nningkapitne'engi hungkuno selimote'maho. O'o, sekwo Ani-

tuye yokumpohn'nyo somo tifi iningkapitne'engi hungkuno selimentohofu. Oso'no ngko Anituye hungkuno losetihwamentohu sohonta a'amu huno'njoso hofiko nom'ne a'amufe hunomo uwolo'mokantifi hungkuno nto'no esyohumawo'ningkohofu pa'nyoso selimentohu'maho. O'o, ngko Anituye hungkuno selihwamentohu Anitu kakoe Towahuno Wopingofe yokumpohn'nyoso sekwo utihwa'nyopo nuhwonontifi sekwo huno ole syafihu'mentohofi, Olo hungkuno loso ne'njofoho. Huno ose syafihu'mentohofu.

Anituye Towahuno sohwo kako nakumo huno wopingo nejopalofoho.

⁶ Anitu kako huno engo nejapmentisoso nakwo a'amu Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo somo lutihwawo'ningkuhwonefoho. Oso huno engo hiso olo hwaholo'ponta'ango'maho. U, a'amu olo hwaholo'po nakumo yokumpohn'nyo ne mokosyohumawo'ningkohofu sohwa mta'ango'maho. O'o, hofikoe yokumpohn'nyoso moi'wo umonimontohu. ⁷ Nakwoe Anitu mta'ango huno engoso lutihwawo'ningkuhwonefoho. Oso huno engo hiso hiyaso'mo wo'mojofu. Anitu kako nakwoe hwaholo'ponta'mokiyo sohonta Anitu kako nakumo kakoe a'amu ne namokuhwosi nakwo kako'nji kakoe angu wonyoangkafo sopo humane'ento hungkuno mtito'mentisofu. ⁸ A'amu olo hwaholo'po mokosyohumawo'ningkohofu sohwa hofiko oso huno hwapingo somo huno nto'no mosyafisiyo'njo hwafoho. I oso'no hofiko nakwoe Hwe Engo Anitu pomponaho hwapingo sohwe hwomu sohune'no huno nto'no syafisyontifijontentesi hofiko kakimo iyo hwojiyafiku'nnyo somo mofonjinto'ofasyikutnesohilo. ⁹ Ngko olo hungkuno selalokwe loso'no a'amu Anituye hungkuno nihu'no hohonta mti'mokumentohofu sohwa ole mti'mokumentohofi,

Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi yo'mayo wonyoangkafo somo muhwonyoso yo'mayo wonyoangkafo so'no haloho mupa'nyo so'nji yo'mayo wonyoangkafo a'amufe hunomo mufohotofo'njo

oso yo'mayo hiso Anitu kako kakoe a'amu simeho uyiwo'ningkohofu somne'no nto'no esyohumaho. Ose mti'mokumentohofufoho. ¹⁰ Oso yo'mayo so'no hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso Anitu kakoe Towahuno wopingo sohwo netihwamentisofu. Anituye Towahuno Wopingo huwwo sohwo kako yo'mayoso nakwo hiyaso'mo yalokuhwone somo utihwa'nyopo nahonontu yo'mayo wopingo Anituye hunomjo oso'nji kakoe yahino so'no kako huno uyohoho.

¹¹ A'amu tihwolo, nom'ne a'amu sohwe huno somo uhwonyosofo. O'o, awonoho. Oso hwe sohwo kako'nohini kakoe hunoso huno uyohoho. Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako Anituye huno somo kako huno muyo hweho. Anitu kakoe Towahuno sohwo'nohini kako Anituye huno so'nji yahino so'nji huno uyohoho. ¹² I oso'no nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi

nakwo olo hwaho loponjo yahino wonyoso momaso'n-woho. O'o, Anitu kako nakumo kakoe Towahuno ne-japmmentiso oso hiso yo'mayo wopingo Anitu kako siki nejapiwo'ningkiso so'no nakwoe hunoso nto'no nto ehohosonasyohoho. ¹³ Yo'mayo wopingo Anitu kako nakumo siki nejapiwo'ningkiso so'no selalokuhwoneso nakwo nom'ne a'amufe huno mta'ni mentani mose-lalokuyihwono. O'o, olo hungkuno loso Anitu kakoe Towahuno Wopingo nakumo lonetihwahoningki selalokuhwono. Oso hungkuno hiso nakwo a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo somne'no lutihwalokuhwono.

¹⁴ U, a'amu Anituye Towahuno Wopingo ane sohwo oso a'amu huhwo sohwo kako Anituye Towahunofe hungkunoso huno nto'no muyo hweho. U, oso hiso peho'neto. Oso a'amu huhwo sohwo kako oso hungkuno hiso nupa'nonto huno ole syofisyalofoho. Olo hungkuno loso hwayo hohnjo hungkunofoho. Ose syofisyalofoho. Nakwo a'amu Anituye Towahuno hi'njo hn'nwi nakwo Towahuno Wopingofe hungkuno hilo so'no huno nto'no nayohoho. I a'amu Anituye Towahuno Wopingo aneso kako olo hungkuno hwapingo ne hilo so'no huno muyonehoho. Oso'no Anituye Towahuno Wopingo sohwo kakoe wopingoso oso a'amu hisomo muyonehoho. ¹⁵ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofi sohwa ole mti'mokumentohofi,

Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe huno somne'no huno tihwo uyohoho.

Anitu sohomo tihwo wolutihwamontolo. O'o, nihu'no awonoho.

Ose mti'mokumentohofofoho. I oso'no nakwo Anituye Towahuno Wopingo hi'njo hn'nimo Kilais kakoe huno fehohnjoso nejapmmentisofoho. Oseso a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo sohwo kako yo'mayo yo'mayo somo uhwoningkuhwosi kako yamofu uloho'montonoho. Oloso wopingofoho. Oso wonyofoho. Huno ose uyohoho. U, a'amu kako Anituye Towahuno Wopingo aneso kako Anituye a'amu ne somo yamofu mulohofonehoho. O'o, Anituye Towahuno Wopingonjo sohomo yahino wopingo utihwamontonoho.

Anituye a'amu ne somo mokosyohumawo'ningkohofu sohwa hofiko Anituye syoho ulohofiyu hwafoho.

3 Nje a'amu soku, hohonta ngko sekwo'nji nohumanji Anituye hungkuno selimentoheho ngko a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo somo uliwo'ningkohe pa'nyoso sekumo hungkuno maselimentohefoho. O'o, ngko a'amu hofiko simeho sohwo yo'mayo wonyoso umo lonte somo iningkawowo'ningkohofu pa'nyo sokumo Anituye hungkuno selimentohefoho. Oso hohosohonta sekwo Kilaisiye yahino somne'no mehomi milongo pa'nyo humamentohofofoho. ² Anituye hungkuno neso tongo u wopayo yokumpohn'nyo pa'nyofoho. I sekwo mehomi milongo pa'nyo soku nohumentaningkofi ngko amno mijo'nohino sejapmmentohefoho. Anituye hungkuno fe-

hohnjoso tongo pa'nyoso sekwo manimmentofofoho. I olohonta hohonta sekwo manifitnehofo.

³ Hwapingoso sekwo Anituye Towahuno ane pa'nyo soku ne'no humalofo. I nom'ne a'amu sekwo'nji humalofo somne'no simeho tohino'nji uyontifi yoka hn'niwo'ningkohofu kuyoho. Oso yahino sekwo iwo'ningkohofoso sekwoe simeho sohwo kako yo'mayo wonyo umo lonte somnohini iningkawowo'ningkohofu kuyoho. Oso yahino hiso hwahoponta'angofoho. ⁴ Yahino anga'no yalokwofoso olenoho. A'amu anga'nohino sohwo kako ole lalofoho, Ngko Pouliye a'amu hwo'nyoho. I nom'nihwo kako ole lalofoho, Ngko Apoulousiye a'amu hwo'nyoho. Oso yahino hiso Anitu kakoe Towahunofe yahinotaho. O'o, awonoho. Hwahoponta'ango'nohinofoho.

⁵ Oso'no sekwo huno nto'no fisyafihupmno. Apoulous sohwo kako peho hwolo. I ngko Poul sohwo'ni peho hwo'nto. Nekwo sohwoya'i Anituye syoho ulohofiyu hwoya'yoho. I oso'no nekwo Anituye hungkuno wopingoso selahoningkuhwoi sekwo nupa'nontifi Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentofofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo kako nekumo syoho anga'no anga'no ejopalofoho. ⁶ Ihwoni. Ngko sekwoe simeho mo'mo Anituye hungkuno ipisayo uyo hulohofu hopa hulasehumentohofoho. Apoulous kako oso ipisayo uyo homo somjo hoja wonyo yo'mayo sofokafonte somo wae yaofahoningki Anitu kako oso ipisayo homo somo hwapingo sohwo kako engo imokalofoho. ⁷ I a'amu kako ipisayo uyo hiso hul'wo'ningkiso sohwo kako kakoe yofeso engo'maho. Yofe we'e'njo hweho. U a'amu kako hoja wonyo yo'mayo sofokafonte somo wae yaofiwo'ningkiso sohwo kako kakoe yofe hi we'e'njo hweho. Anitu kako oso ipisayo uyo homo somo ne imokalokunjo sohwo kako oso hwo'nohino kako yofe engo hi'njo hweho. ⁸ Oso a'amu kako ipisayo uyo hulalokuso sohwo'nji hoja wonyo wae yaofalokuso sohwo'nji sikoe syoho neso afafoho. I oso'no siko sikoe syoho sikoepi sikoepi yalokusiyo so'no sikoe syoho homo somne'no ho'yango womanjiyoho. ⁹ Ou, Apoulousi'nji nekwo Anituye syoho ulohofiyu hwoya'yoho. Sekwo soku Anituye syoho kuyoho. Oso'no sekwo husilo husilofo peho'no loho'mentohofoto.

A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako angu molihwo'ningkiso pa'nyo hweho.

Sekwo Anituye angu pa'nyo soku Anitu kako angu hiso molalofoho. ¹⁰ Anitu kako ngkimo wopingo ntohonto kako kakoe syoho wopingo ntapmmentisoso yonji ngko angu ingkuso simo'mjo hwo'nyoho. Oso'no ngko Anituye hungkuno selimentohe sohonta oso hwosaho yokumpohn'nyoso nto iju'mo'mentohefoho. U a'amu nom'ne sohwa hofiko Anituye hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko oso hwosaho hopo sopo angu neso molalokwofo. A'amu huhwo sohwa hofiko oso angu hiso wonyo imo'nonoho likuji hofiko huno nto'no wasyofihupife. ¹¹ I oso'no sekwo huno seyohoho. Oso hwosaho ngko simo'mjo iju'mo'mentoheho Jisas Kilaisiyoho. Oso hwosaho homo somo a'amu

nom'nehwo kako yofafihwosi kako nom'ne hwosahoso momawonjonehoho. O'o, awonoho. ¹² A'amu fihwo kako oso hwosaho hopo sopo angu wamolimo lih-wosi'manji kako oso hwosaho hopo sopo nano yokumpohn'nyoso nomahwosi syasyososo oso nano huhwo sohwo kako angu yokino homo somo yokumpohn'nyo wokemokosyohumamontonoho. I yo'mayo holayo yokino, singkume yokino oso nano po'nifoso kako nomahwosi mti'ofasyososo yokumpohn'nyo wokemokosyohumanehoho. ¹³ I nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi olo syoho yalokuhwone hiloso hwanguk sohonta utihwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Oso sikuno Jisas Kilais kako nakwoe hungkuno ikwolofo'ne somo asomo pososohonta yo'mayo syoho iwo'ningkuhwone somo toho hopa nonefoho. Oso toho hiso ningkahoningkuhwosi nakwo yo'mayo syoho iwo'ningkuhwone somo yamofonahofihwoso'no nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwiye syoho ne so'no huno wonayono. ¹⁴ U hwe fihwo kako angu oso hwosaho hopo sopo hofiyo'no moloso'manji oso kakoe angu homo somo toho manonehoho. O'o, awonoho. Oso angu hiso toho manyo'njo nto'no molohinowentaningkuhwosi oso syoho iyo huhwo sohwo kako ho'yangowoma'mtonoho. ¹⁵ U hwe fihwo kako oso hwosaho hopo sopo kako angu nto'no mamajo'njo yoso sohwoe angoso toho ningkuhwosi kakoe syoho hopi'nonohinoso wonyo umo'nimontonoho. Syoho hiso ne ane umo'nimontonoho. U oso syoho iyo huhwo sohwo kako ho'yangoso momanehoho. Oso hwe huhwo sohwo kako songo ko humaso sohwo kako toho mta'ni ifiwo'ningkohofopa'nyo hweho.

Anitu a'amu neso hofiko Anituye angofoho.

¹⁶ Olo so'no sekwo iningu seyihwoloho. Sekwo Anituye a'amu ne soku Anitu kakoe angu kuyoho. Anitu kakoe Towahunoso sekwoe simheho ajwomo'mo humaho. ¹⁷ U hwe fihwo kako sekwo Anituye angu sokumo kako wonyo semokoso sohomo u, osohomo Anitu kako kakimo oso wonyo hiso aku uyimontonoho. Wayo weeo'mtonoho. I hwapingoso sekwoe simehoso Anituye angu wopingo'nohiniponoho.

Sekwoe yo'mayo hwahoponjofe yofeso noho'nomafikutoho. O'o, Anituye yofe'nohini foho'nomapmno.

¹⁸ A'amu yo'mayo hwahoponjo so'no huno'njo somo Anitu kako uhwononteso hofikoe huno neso nihu'no ane kuyoho uliwo'ningkisofoho. Hohonta hwe fihwo Joup kako Anituye hungkuno mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumento,

A'amu olo hwaho loponjo huno somnohini iningkawowo'ningkohofosomo oso huno ne ane huhwo sohwo hofikimo nano mokojilipemawo'ningkohoho.

Joup ose mti'mokumentisofoho. Hwe nom'ne Anituye hungkuno mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumento,

Anitu kako a'amu olo hwaho loponjo yo'mayo yo'mayo so'no huno'njo sohwafe hunomo uhwononteso hofikoe hunoso ne anefoho. Ose liwo'ningkisofoho.

Hungkuno ose mti'mokumentisofoho. U, hwe fihwo kako hwasyo hungkuno hnnonoho. A'amu fihwo kako sekwo'njo sopo humaso sohwo kako olo hwaho loponjo yo'mayo somo iningkawowo'ningkiso sohwo ngko yo'mayo so'no huno'njo hwo'nyoho. Ose liwo'ningkiso sohwo kako yo'mayo hwahoponjo wonyo so'no hohujo ikinjaofihwosi kako Anituye hungkuno ne'njosowomano. Oso huno wopingo hiso nomahoningkuhwosi a'amu fehohnjoso hofiko nuhwoningkuji ole ulantifeho. Kako ilo'nnyohwo imo'ningkohoho. Ose ko ulifijoso oso hwe huhwo sohomo Anitu kako nuhwoningkuhwosi hwe sohwo walimontono oso huno'njonto imo'ningkohoho walimontonoho. ²¹ Sekwo nakwo a'amu hwahoponjo hn'nyumo neningkapikui sekwo husilofo ihwatimo'ningkutoho. U sekwo a'amufe yofe noho'nomafikutoho. Yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso sekwo'nefoho. ²² I hwapingoso sekwo Kilaisiye kuyoho. I Kilais kako Anituye hweho. Nakwo a'amu hufa'u sihune ngko Pouli'nyo Apoulousiyo Pitayo oso hwona'ni nakwo sekumo sefo'mayo'ne hwona'ni humalohwono. Olo hwaho loपो yo'mayo Anitu ho'nahumentisoso sekwo'nefoho. Anitu kako songo humayo'ne sejapmmentisoso sekwo wopingo humayo'ne sejapmmentisofoho. Poyo pe'nyo sejapmmentisoso sekwo angu songo ne'no humayo sopo tipihwonyo'ne sejapmmentisofoho. Yo'mayo hopi'nono olohonta wojo so'nji tifi no'mo imo'none so'nji Anitu kako sekumo sefo'mayo'ne sejopalofoho.

Anitu kako Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwafe syoho somne'no yamofu ulohofonefoho.

4 Sekwo ngko Poul nontnne'no Apoulousi'nji nom'ne sohwa'ne'no olo so'no huno fisyafihupmno. Nakwo Anituye hungkuno selimentihwone sohwa'ni nakwo Kilaisiye syoho ulohofiyo hwona'nyoho. Kilais kako nakwo Anituye hungkuno hiyaso wo'mojoso nejopahoningki nakwo sekumo sejopalokuhwono. ² A'amu nom'nimo Anituye hungkuno lutihwawo'ningkiso sohwo kako kakoe Hwe Engo oso syoho uyimentiso sohume'no syoho yokumpohn'nyo uyono. ³ Ngko Anituye syoho yalokwe loso'no sekwo yamofu ntahopijoso ngko sekwoe huno somne'no ngko huno pi'ningo mosyafihu'mnehono. I ngko huhwo'ni olo syoho Anitume'no yalokwe loso'no ngko yamofu maloho'nimnehono. ⁴ Hwapingsoso ngko olo syoho yalokwe loso'no wopingofoho huno ko syafihu'meso oso huno hwasyo'manji olo syoho homo losome'no ngko yamofu nto'no pipi loho'nimnehono. I oso'no ngko hwe wopingo hwo'nyoho eso mahnnimnehono. O'o, nje Hwe Engo sohwo kako nje syoho so'no olo wonyofoho, olo wopingofoho, oseso nje Hwe Engo sohwo kako'nohini wantimontonoho. ⁵ Oseso sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no wonyofoho nulikutoho. O'o, fohontohumamno. Nakwoe Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta kako nakwo

a'amu hopi'nonohino hn'nimo yamofu wonaloho'-montonoho. Yo'mayo yahino wonyo huno wonyo hiya-so'mo wojoso kako utihwa'nyopo ujo wehontojwahu-montonoho. Oso hohosohonta a'amu syoho wopingo yontifijo somo Anitu kako'nohino a'amu anga'no anga'nohino somo, Kiko syoho wopingo'njo hwasoho. Kiko wopingo'njo kiyoho, ose ulonefoho.

A'amu Koulin humamotofoso hofiko hofikoe yofe ho'noma'nimotofofoho.

⁶ U, nje a'amu soku, ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso ngko'nji Apoulousi'ntnne'no selalokweno. Hungkuno hiso sekumo yahino wopingo somo setihwayo'nefoho. Sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fekutoho. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'ningkuji nom'ne a'amufe yofeso monje yasyikuji nom'ne a'amufe yofe'nohino noho'nomafikutoho. U, nje a'amu soku, sekwo oleso nolikutoho. Pouli'nji Apoulousi'nji siko nakwoe hwe engo hwa'uyoho. Ose likuji sekwo nom'ne a'amu sohwafe yofeso monje yasyikutoho. ⁷ I sekwo yo'mayo huno wopingo syafisyiwo'ningkohofoso nti'mta'angoto. Oso huno wopingo hiso sekumta'ango'maho. O'o, Anitu kako sekumo sejapmmntisofoho.

⁸ Sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Nakwo Anituye hungkuno hopi'nonohinoso huno nto'no nayohoho. Yo'mayo nakwo nto'no humayo so'no Anitu nto nejapmmasofoho. Nakwo nom'ne a'amu Anituye hungkuno lonetihwamentohofu sohwafo uyokolofontani nakwo hwe engo nto imo'nimalohwono. Sekwo oso hwasyo hunoso losyofisyalokwofo. I sekwo hwe engo ne imo'nifijontentesi nje simehoso wopingo nto nimo'ningkuhwonesohilo. Oso'no sekwo nakwo'nji hwe engo nto humehwanesohilo. ⁹ Ngko huno ole syofisyalokweno. Anitu kakoe hungkuno liku'mofiwo'ningkuhwone (*apousel*) sohwafo'nimo nom'ne a'amu sohwafe sifiki'nyo'mo nehumaji'nyo pa'nyo hwona'nyoho. I a'amu nakumo ole nalinyo pa'nyo hwona'nyoho. Hofiko poyo wape'nife ose nalontifi hofiko oso'no nakumo a'amufe timopo wofonjonesyantife'no yalokwofo. Oso'no a'amu hopi'nono hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji hofiko yo'mayo ne'mawo'ningkiso somo nehonalokwofo. ¹⁰ Nakwo Kilaisiye yofe ho'nomayo'ne kakoe hungkuno liku'mofiwo'ningkuhwone so'no a'amu hofiko nakumo nonahonontifi hofiko ole naliwo'ningkohofihwona'nyoho. Sekwo omomo huno'njo hwasoho. Ose naliwo'ningkohofofoho. I oso'no sekwo sokune'no huno ole syofihu'nalokwofo nakwo Kilaisiye a'amu'nwoho. Nakwo huno'nji'nwoho. Ose syofihu'nalokwofo. I nakwo Anituye hungkuno liku'mofiwo'ningkuhwone sohwafo'nimo a'amu hofiko nakumne'no sitofo naliwo'ningkohofi, Sekwo yokumpohn'nyo ane hwasoho. Ose naliwo'ningkohofofoho. I sekwo soku sekwo huno ole syofihu'nalokwofo. Nakwo yokumpohn'nyo wopingo'nji'nwoho. Ose syofihu'nalokwofo. Hofiko nakune'no ole nelalokwofo. Sekwo yo'mingohwasi'maho. I sekwo soku sekwo huno ole syofihu'

nalokwofo. A'amu hofiko nakwoe yofe ho'nonemalokwofo. Ose syofihu'nalokwofo. ¹¹ Nakwo a'amu Anituye hungkuno liku'mofu syoho'njo sohwafo'ni mijoho'no hohonta humamentihwone somta'angoso olohonta hohonta mijo wosopayo oso'no mijoho'no humalohwono. Olohonta nakwo hwapife wonyo'nji nohumentaningkuhwoni nakwoe mango sohwa hofiko nakumo aho ku'mokontifi nefonjalokwofo. Nakwo ango'meemo uku'mofahoningkuhwoni nakwoe ango sopo nakwo fosyawe'ne nakwoe angoso ane hwona'nyoho. ¹² Nakwo nakwoe yokumpohn'nyo'nji nakwo syoho tohohmtno'njo yontani yo'mayo wosopayo oso mayo'ne hamniyoho tipemalokuhwono. A'amu pi'ningo engoso nakune'no lalokwofo. Oso hwamne'no nakwo hofikimo wopingo ulohofu'ne Mpohumo jomo uliwo'ningkuhwonefoho. Hofiko nakumo wonyo nelohofahoningkofi nakwo hofikimo oso wonyo hiso hofikimo aku muyofoho. O'o, nakwo timo'nohino uhwontohumalohwono. ¹³ Hofiko nakune'no sitofo wonyo nelahoningkofi nakwo hofikimo simeho pompengo ifisyumofu'ne hungkuno wopingo'nohino uliwo'ningkuhwono. Nakwo olo hwa-ho lophonjo hintalinyo pa'nyo hwona'nyoho. Nakwo a'amu jopaho ho'naofiwo'ningkohofu pa'nyo hwona'nyoho. Oso pa'nyoso nakwo ne'no humomopontani olohonta ose'no humalohwono.

A'amu Kouliniso hofiko Pouliye yahinomo tifi uningkafe.

¹⁴ Ngko olo hungkuno mti'mokohe loso sekumo wonimango ifisyasemofu'ne'maho. O'o, awonoho. U, nje mehomi soku, ngko sekumo hitoho ntofantokunjo soku, sekwo olo nje hungkuno lomo nupa'ningkuji huno nto'no fisyafihupmno. Yahino wopingoso wolosetihwamne'no yohono. ¹⁵ A'amu pi'ningo engo hwalikeno anga'nohino hwalikeno, oso hwa hofiko sekumo nose'mantifi hofiko Kilaisiye yahino so'no losetihwawo'ningkohofoso oso wopingofoho. Oso'no ngko hungkuno ane hwo'nyoho. I oso'no seningkwowho sohwo pi'ningohwo'maho. O'o ngko seningkwowho ne sohwo'ni ngko Pouli'nyoho. Ngko nihu'no simo'mo Jisas Kilaisiye yahino so'no losetihwahoningko sekwo kakoe hungkuno wopingo somo nupa'nontifi Kilaisiye kakimo iningkawentifi sekwo nje mehomi ne imo'nimentohofofoho. ¹⁶ Olo hungkuno loso yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo ngko seningkwowho ne sohwo'niye hunoso mafikuji sekwo nje yahino somo tifi finingkamno. ¹⁷ Oso hiso'no ngko sekuye pone'no Timoutimo uhwojalokweno. Kako nje hwomu ne pa'nyo hweho. Ngko kakine'no nimo'niwo'ningkiso hweho. Kako nakwoe Hwe Engo Kilaisiye syoho somo hofiyo'no mokosyohumawo'ningkiso hweho. Ngko Kilaisiye yahino wopingo osomo iningkowalokwe so'no Timouti kako sekwoe hunomo wasefohoto'monte'nefoho. Oso Kilaisiye yahino hiso nakwo a'amu hwahoponjo hn'niwiye pa'nyo'maho. O'o, kakoe yahinoso songo wonyoangkafofoho. Timouti kako sekumo a'amu an-

go'meemjo somo Anituye hungkuno lutihwa-
wo'ningkoheso sekumo wolosetihwamontonoho.

¹⁸ A'amu sekwo'nji humalofoso ole lalokwofo Poul kako nakumo mone'manehoho. Ose lontifi hofiko hofikoe hunomnohini iningkawentifi yokumpohn'nyo imo'nalokwofo. ¹⁹ Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo kako nje honingkano mopijasiyo'njo ihwoso'no ngko sekwoe angopo komo'no wose'ma'monnoho. Ou, osopo nose'mahm'mo ngko oso angopo sopo a'amu yokumpohn'nyo imo'nimentohofoso osohwafe hungkunoso mupa'nimnehono. O'o, hofikoe syoho hofiko Anitumne'no yalokwofo osomo ngko yamofu uloho'monnoho. Oso syoho hiso ne'njotikeno. Ne anetikeno, li'mo uhwonimonnoho. ²⁰ Anitu kakoe a'amu ne somo mokosyohumawo'ningkiso oso hwa hofiko mango'nohino hwa'maho. O'o, hofiko Anituye Towahunofe yokumpohn'nyoso hi'njo hwafoho. Oso'no hofikoe syoho iwo'ningkohofoso ne'njofoho. ²¹ Oseso sekwo peho'no semo'nosoto. Ngko sekumo nose'mahm'mo peho hungkuno selimnehono. Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'manji ngko sekumo nto'no mesehwajiyone simeho tohino'nji yoka yokumpohn'nyo walimonnoho. I sekwo nje hungkuno homo somo hofiyono iningkafijo'manji ngko hungkuno wonyoangkafo waselimonnoho. Oso'no ngko sekumo pipi seloho'mnehono. O'o, sekwoe syohofoho.

Ango Koulin sopo yahino pisakino'njo wo'nnyopono- ho.

⁵ A'amu fehohnjoso hofiko sekumne'no ole nti-malofi, Sekwoe angopo sopo yahino pisakino'njoso i'mofapohoho. Oso yahino nihu'no wonyoso a'amu Anitumo iningkunyoso hofiko oso yahino hiso mifitnehoho. Oso yahino hiso olenoho. Hwe fihwo kako kaningkwohwoe ape ma'masofoho. ² I oseso sekwo sekwoe yofeso peho'no ho'nomo'nalokwofo. Oso'no sekwo yokumpohn'nyo yahinoso noho'naofikujiki sekwo humotaho fisahnimno. Oso yahino hiso'no sekwo wonimango wasenono. Sekwo oso hwe yahino wonyo yalokunjo huhwo sohomo sekwo wae yaofikujino kako sekwo'nji apa'no Anituye yofe ho'nomayo'ne nomihu'mikukutoho.

³ Ngko sekwo'nji mohumuleno. I oso'no ngko sekune'no huno ne'no syosefisyalokwe so'no ngko sekwo'nji hopa humaleno. Oso'no oso hwe yahino wonyo'njo sohumne'no sekwo ngko'nji ulohofane'ntne'no hungkuno nto mtito'maleno. ⁴ Sekwo Kilaisiye yofe so'no uhu'mokuwo'ningkohofoso sopo uhu'mokahoningkofi nje huno sohwo kako sekwo'nji humasoso ngko sekwo'nji hopa humaleno. Oseso nakwo Jisasiye yofe so'no uhu'mokuhwasi nakwo kakoe yokumpohn'nyo'nji nakwo oso hwe huhwo sohwo kako oso yahino wonyo somne'no simeho uwolo'mokono lihwaso nakwo kakimo wae yaofihwaso Seteniye ahomo hwe huhwo sohomo uhumojano. Seten kako oso hwe huhwo sohomo nomahwasi kako yo'mayo tango kakimo uyihwasi kakoe a'apaho wonyo

umokumontonoho. Sekwo ose ulohofikujino oso hwe huhwo sohwo kakoe simeho uwolo'mokoso sohwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye asomo poso sohonta oso hwe huhwo sohomo asomo utima'montonoho.

Poul kako a'amu Koulin somo hwe wonyo imaso sohomo wae feeopmno ulimentisofoho.

⁶ Sekwo yokumpohn'nyo yahino iwo'ningkohofoso oso yahinoso wopingo'maho. Nakwo huno wonayono. Tongo sihu kolofihwaso oso huyo we'e nonto sihu kolofisingkitofomasoso oso huyo mijo nonto tongo mikufu hopi'nonohino somo nihu'nahone mijo uwolofososo oso tongo mikufoso nihu'nahone wonyo umo'nimontonoho. ⁷ Oso hwe kako wonyo yalokunjo sohwo kako oso huyo wonyo oso pa'nyo hweho. Kako sekwo'nji ne'no humasoso oso tongo wonyo imo'niwo'ningkiso hopaso sekwo hopi'nono wonyo wasemokumontonoho. Oseso sekwo kakimo wae yaopijoso sekwo wonyo ane wopingo'nohino wuhumantifeho. Tongo huyo ane'njo pa'nyo nohumafikujiki sekwo oso yahu *sipsip* wonyo nihu'no aneso hofikoe wonyo somne'no fonjokisahumentohofoso hopa umo'nantifeho. Oso yahu hiso ne nakwoe wonyo somne'no fonjokisahumentohofoso nakwoe Hwe Engo Kilaisiye. ⁸ Oso'no nakwo nohumehwaso Kilaisiye kako wonyo nihu'no ane sohwo nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso so'no huno wosyofisyantanoho. Nakwo huno ose syofisyihwaso nakwo yahino wonyo nihu'no ane nohumehwaso honingkano wopingo'nohino uyano. Hungkuno nehopi'nohino wolano.

⁹ Nom'ne iyoswo sekune'no nto mti'mokumentoheso ole mti'mokumentohono. A'amu hofiko ape mayo yahino somo wonyo imokuwo'ningkohofoso sohwanji sekwo nomajopohi'ningkutoho. Ose semti'mokimentohofoho. ¹⁰ Ngko oso hungkuno a'amu Anituye hungkuno mupa'nyo'njo oso hwa'mne'no mti'mokumentohemaho. I a'amu hofiko Anituye hungkunomo mupa'nyo'njo sohwa hofiko ape mayo yahino osomo wonyo umokuwo'ningkohofofoho. Hofiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'niwo'ningkisofoho. Hofiko nom'ne a'amu sohwafe yo'mayoso hufo iwo'ningkohofofoho. Hofiko Anitu songo ne'no humayo sohomo hwotoho fentifi hwasyo anitu oso hwamo u'mawo'ningkohofofoho. I sekwo oso a'amu hopi'nonohino huhwo sohwaso uliko'mano likujiki manji sekwo nti'mne hwasilo. Olo hwaho lopo oso a'amu huhwo sohwaso sekwo uliko'mapitnneso honingkano aneponoho. ¹¹ I oso'no nje hungkuno semti'mokimentohewapingo neso olenoho. Hwe fihwo kako ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho, ose seloso sohwo kako yo'mayo wonyo ne'no yihwoso'no'manji sekwo kako'nji nomajopohi'ningkutoho. U, kako ape mayo yahino somo wonyo imokososo i, kako nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'nososo, kako hwasyo anitu sohwoe honingkano hwasyo somo iningkawesoso, kako nom'ne a'amu somo hungkuno wonyo ulososo, kako mijo yokumpohn'nyo ningkuhwasi nilohofososo nom'nefe yo'mayoso hufo masoso oso a'amu huhwo

sohwo'nji sekwo nomajopohi'ningkutoho. O'o, nihu'no awonoho. A'amu ose sohwo'nji sekwo kako'nji wosopayo manifitnnehofo. ¹² A'amu Anituye a'amu ne mmo'nyoso hofikoe yahino somne'no nakwo yamofo mulohofanehwono. O'o, nakwoe syoho'maho. Anitu kako'nohini yano ulohmmontonoho. U, nakwoe syoho neso Anituye a'amu neso hofiko nakwo'nji humalohwono, hofikoe yahino somo yamofo ulohofasoso nto'no womihwojantanoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofo sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu fihwo sekwo'njo mta'ango sohwo kako yahino wonyo ne'no iwo'ningkiso'manji sekwo kakimo ulimno.

Kiko nakwo'nji nejokohumahotoho.

Ose ulimno kako sekwo'nji nosejokohumahwoloho.

Wayo feeopmno.

Ose mti'mokumentohofohofoho. Oso'no sekwo oso hungkuno homo somo finingkamno.

Nakwo a'amu Kilaisimo iningkawo'ningkuhwone hn'nwi nom'ne a'amu somo hungkuno ikwolofone ango sopono ipemotohwaloho.

⁶ A'amu hufa'u sohwa'u Anitumne'no simeho unyo sohwa'u siko yoka hnningkohosisi siko oso yoka hiso ikwolofone sopo motusoso wopingotaho. O'o, a'amu Anitumo simeho muyo'njoso hofiko oso hungkuno somo mihwajiyoso wopingo'maho. Oso'no sekwo wonimango masotaho. Anituye a'amu ne sohwa hofiko nto'no womihwajife. ² Sekwo olo so'no huno maseyotaho. Hwangku nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi hwe moya'mi olo hwaho lopo humalofo sofe hungkunomo ukwolofantanoho. Oso'no huno maseyotaho. I, hwangku sekwo a'amu hopi'nonohinofe hungkuno ikwolopijo'manji u oso hungkuno we'e yoka hnnalokusiyoso so'no sekwo ole lolalokwofo. Oso yoka hungkuno homo somo nto'no mihwajiyoso nakwo hopo'maho. Ose lolalokwofo. ³ I oso pa'nyoso nakwo a'amu ahwomomjofe yahino homo homo yano ilofanefoho. Oso'no sekwo huno maseyotaho. Ou, hwangku nakwo ose yaso'manji olohonta olo hwaho lophonjo hungkunoso nakwo ikwolofoso hoponoho. ⁴ I oseso sekwo yoka hi'njo hwasi'manji u sekwoe'nohinofoho. Oso hungkuno hiso sekwo nto'no mihwajimno. Sekwoe hungkuno somo a'amu mempo hohnjo sohwa hofiko Anitumo miningkayo'njo sohwaomo sekwoe yoka hungkunoso nomotu'mafikutoho. ⁵ Ngko olo hungkuno sekumo selalokwe loso'no woinmango wasenono. Sekwo Anituye a'amu ne sohwanji'mta'ango hwe fihwo sekwoe yoka hungkuno nto'no muhwajiyoneso mohumuliyoho. Awolaho. O'o, a'amu pi'ningo humalofo. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'nontifi mempo hohnjo a'amu sohwafepono motawowo'ningkohoho kuyoho. ⁶ Anituye a'amu ne hufa'u sohwa'u siko yoka hungkuno hi'njo sohwa'u siko oso yoka hungkunoso mempo hohnta'ango sohumo motausoso oso wonyofoho. I oso'nji siko a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwaomo sikoe hungkunoso motu'mayoso nihu'no wonyofoho.

⁷ I sekwo Anituye a'amu ne soku sekwo yoka hnnalokwofo so'no sekwo Anituye honingkano somta'ni nto piwahu'malofo. A'amu sekumo wonyo seloho'malofo so'no sekwo oso wonyo seloho'malofo homo somo simeho tohino ne'no peho'neto. Hofikoe syohofoho. U, hofiko sekwoe yo'mayoso hufo mapijo'manji sekwo timo'nohini uhwontohumamno. Seningkwa'wehwasafoho. ⁸ I sekwo ose miyalokuyohoho. O'o, sekwo soku sekwo seningkwa'wehwosa senampijamo wonyo ulohofalokwofo, ose yontifi sekwo hofikimo hwayo itihwantifi sekwo hofikoe yo'mayoso siki malokwofo. U, sekwo ose yontifi sekwoe a'amu somo wonyo ulohofalokwofo.

⁹ A'amu yahino wonyo'njoso hofiko Anitu mokosyohumasango sopo mu'napitnnefoho. Oso'no sekwo huno maseyoho liyohoho. Sekwo sekwoe simehomnohini hwasyo hungkuno hningkutoho. A'amu a'mohufo yoso sohwo, a'amu hwasyo anitu oso hwamo tifi iningkaweso sohwo, a'amu ape mayo yahino somo wonyo imokoso sohwo, u a'amu fihwo kako ape pa'nyo imo'nonto nom'ne hwe'nji kifosyoho loho'niwo'ningkisiyo oso hwanji ¹⁰ hufo iwo'ningkohoho sohwanji nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'niwo'ningkiso sohwanji, a'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohofiwo'ningkohoho sohwanji nom'ne a'amumno sitofoliwo'ningkohoho sohwanji, a'amu nom'ne a'amufe yo'mayoso siki mawo'ningkohoho sohwanji oso a'amu hopi'nonohino huhwo sohwa hofiko Anituye ango kako mokosyohumasango sopo mu'napitnne hwafoho. ¹¹ I sekwo a'amu fehohnjo soku sekwo oso a'amuso pa'nyo humamotofo kuyoho. Oso'no Anitu kako sekwoe wonyoso wae yasemofonto kako sekumo kako'ne nto sema'maso kuyoho. Oso'no Anitu kako sekumo wopingo kuyoho selalofoho. Hwapingoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wopingo selohofahonngki Anituye Towahuno sohwo kako sekwoe simeho mo'mo syoho yalofoho.

Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo Anituye ango'nwoho. Oso'no nakwo nakwoe a'apahomo nto'no womokosyohumunano.

¹² A'amu fehohnjoso ole lalokwofo. Yo'mayo yahino Anitu kako ngkine'no hano mopitofasiyoso ngko ime-so oso hiso'no honingkano wonyo anefoho. Oso hungkuno lalokwofoso nehopeho. I oso'no yahino fehohnjoso ngkimo monifo'manehoho. Oso yahino homo somo ngko ne'no i'me'no oso yahino huhwo sohwo ngkimo monisikwajonehoho. O'o, ngkimo yokumpohn'nyo wokenimokosyohumamontonoho. Oseso ngko oso yahino hiso mimnehono. ¹³ A'amu fehohnjoso ole lalokwofo. Wosopayo hopi'nonohinoso nakwoe simehomnefoho. Nakwoe simehoso wosopayonefoho. Oso hungkuno lalokwofoso nehopeho. I oso'no hwangku Anitu kako a'apahongo nejapihwoso'no a'amufe simeho yo'mayo wopayo oso kako moi'wo umokumontonoho. I oso'no nom'ne yahino so'no huno fisiyafihupmno. Anitu kako hwe'nji ape'nji mti'mokumentisoso a'apahoso akngkilike'ne

mti'mokumentiso'maho. O'o, nihu'no awonoho. Nakwoe a'apahoso Anitumo iningkayo'nefoho. Nakwoe Mpohwo Anitu kako nakumo nefe'mayo'nefoho. ¹⁴ Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kako Jisas nakwoe Hwe Engo sohomo ulika'mentisofoho. Hwangku nakwo poyo pe'nasoso kako Jisasimo pi'ni-mo mta'ni ulika'mentiso hopaso nakumo hwangku nelikafonefoho.

¹⁵ Sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Sekwo Anituye a'amu ne soku sekwoe a'apahoso Kilaisiyefoho. Oseso ngko Kilaisiye a'apaho fehohnjo sohwo'ni ngko oso Kilaisiye a'apaho hiso oso a'mu hwa'ntesimo ufohi'nimontaho. O'o, nihu'no awonoho. Nehopeho.

¹⁶ Hwe fihwo kako oso ape mayo yahino osomo mti'hu-pehwosi oso ape hwa'nte nonjimo ufohi'noso sohwo siko a'apahoso nihu'no anga'no umo'nimontonoho. Oso'no huno maseyotaho. Anitu kako ole nalohoho. Hwe fihwo'nji ape hihn'nji ufohi'nisososiko a'apahoso nihu'no anga'nohinoho. Ose nalohoho. ¹⁷ Hwe fihwo kako nakwoe Hwe Engo Kilaisimo ufohi'noso sohwo siko afa umo'nanjiyoho. Siko neso anga'nohinoho. ¹⁸ Akngkilike yahino so'no i'waho nto'no fiyimno. Anituye hwe moya'mi ne sokumo a'amu fefoyo yahino wonyo somo iningkawowo'ningkohofoso hofiko oso honingano wonyo homo somo upesemotowano likuji ikujo'no sekwo oso a'amu somta'ni nolahn'ningkuji hiyaso fohumpopmno. Olo fefoyo yahino wonyo so'nji akngkilike yahino so'nji a'amufe a'apaho wonyo imokuwo'ningkisofoho. I nom'ne yahino wonyoso a'amufe a'apahomo oso pa'nyoso wonyo mmokoneho.

¹⁹ Sekwo olo so'no huno waseyono. Anitu kakoe Towahuno Wopingoso sekumo sejpahoningki sekwo kako'nji humalofo. I kako sekumo humaho. Oso'no sekwoe a'apahoso kakoe angu kuyoho. I oso'no kiko jije a'apahoso kiko kakwo'yohwosi momokosyohumuhno. Oso'no jije hunomnohini iningkahutoho. ²⁰ O'o, awonoho. Anituye Towahuno kumokosyohumaho. Hwapingoso Anitu kakoe hwomu anga'nohinoho sohwo honiyo'nji mpe esema'mentisofoho. Oseso yo'mayo yahino wopingoso Anituye simeho wopingo umokiyo'neso oso'nohinohi fiyimno.

Hwe kakoe ape'nji nto'no humayo'ne hungkunofoho.

7 Oso hungkuno sekwo ngkine'no mti'mokumentohofoho so'no ngko sekumo aku wasemti'mokimne'no yohono. U, hwe fihwo kako ape momaso'njo hwsosijo humayoso oso wonyo'maho. ² I oso'no a'amu pi'ningo engo honingano wonyo yalokwofo so'no hwe fihwo kako apemne'no simeho fefoyo umo'nososo kako yahino wonyo nu'manoho lihwosi-manji e, kako ape womano. U sekwo moya'mi anga'no anga'nohinoho sofasi sekwo hwehwamne'no syafisyikujimanji e, hwehwamo uma'nimno. ³ Apesi kako kakoe a'apahoso kako momokosyohumuniyoho. O'o, awonoho. Kakoe hwehwo mokosyohumaho. I oso hopaso hwe sohwo kakoe a'apahoso kako momokosyohumuniyofoho. O'o, awonoho. Kakoe ape kako mokosyohumaho. I oso'no hwe sohwo siji ape saho wofosyo-

owaho kilihwoso'no kiko ngkilaho ulohotoho. I oso pa'nyoso ape siki jije hwehwo afa saho wofosyowaho kilihwoso'no kiko ngkilaho ulohotoho. ⁵ Siko ape nomo'ningkohosisi siko saho wofosyowaho lohosisi i'waho loho'ningkohosiloho. I oso'no siko osohi so'no simeho afa iningkohosisi sikuno Mpohumo jomo ujo'ne somo i'waho we'enepe fehumunyo. Ehuma-hosisi Mpohumo jomo ulinyo. Oso wopingofoho. Oseso hwangku siko sikoe a'apahoso apa'no nem'no mihumokininyo. U, siko sikoe a'apahoso nem'no komo'no momihu'mokinyo'njo yohosisi humentaningkohosisi Seten kako sikoe simehomo wonyo wasemokumontonoho. ⁶ Oso hungkuno ngko selalokwe so'no sekwo ngkimo aku ntohonimentohofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwo olo so'no hofiko mamti'mokumentohofoho. Oso'no sekwo ape womano likuji'manji noho mapmno. I oso'no ngko huno ole niyohoho. Hwe moya'mi hopi'nono hofiko ape moma'nyo'njo hwsosijo ngko hopa humafijoso oso wopingofoho. I, Anitu kako nom'ne a'amu sohomo ulimontono, Kiko ape maho. A'mu simo ulimontono, Kiko hwehwamo uma'nyo. Ose ulimontono. I nom'nehomo ulimontono, Kiko ape nomahotoho. Kiko hwsosijo fesyohumantono. I nom'ne simo ulimontono. U, kiko hwehwamo muma'nyo'njo yawoso fiwentono. Ose ulihwosi kako oso a'amu homo somo kakoe yokumpohn'nyo uyahoningkuhwosi oso a'amu hiso Anituye hungkuno homo somo hofiyo uningkohwantifeho.

⁸ Hwe moya'mi ape moma'nyo'njo sikunonji moya'mi hofikoe hwehwa poyo nto pe'nimentohofoho osofahnnonjimo ngko ole selalokweno. U sekwo ngko pa'nyo humayoso oso wopingofoho. ⁹ U, hwe fihwo kako apemne'no simeho fefoyo uyoso'manji oso simeho fefoyo huno somo monje meesiyo'manji u, kako ape womano. U, a'mu fisi kako kakoe huno simeho oso'nji huno ole syafisyoso u, ngko hwehwamo uma'nimo lososi oso wopingofoho. Kako uma'nono. U hwe fihwo kako ape woma'mo loso sohwo kako ape momaso'manji u kakoe simeho mo'mo fefoyoso weho. U, a'musi kako hwehwamo uma'nimo lososi kako hwehwamo muma'nyo'njo'manji a'musi kakoe simeho mo'mo fefoyoso weho. Oso'no oso hwe sohwo kako ape womano. A'musi kako hwehwamo uma'nono.

¹⁰ U, sekwo hwe moya'mi ape nto ma'nyosiyoswahnne'no olo honingano hungkunolo selalokweno. Olo hiloso ngko nje huno mta'ango maselohoyohono. O'o, Anitu ntapmmasofoho. Oso hiso olenoho. A'mu siki kiko jije hwehumo nuliko'mahotoho. ¹¹ U a'mu hisi kako kakoe hwehumo uliko'mamasosi kako kengo nompo siki humasosi kako nom'ne hwehwamo muma'noneho. O'o, kako siki wohumamo loso'manji wopingofoho. Sijo wohumano. I ngko olopo siki humayoso ngkilaho, ose loso'manji kakoe hwehwo simo'mjo nongkumo apa'no uma'nono. Siko simeho afa umo'nanjiyoho. Oso pa'nyoso hwe sohwo siji ape saho wofosyo-

wopíngoso ntopantokunjo so'no nje huno mta'ni waselímne'no yohono. Oseso nje hungkuno hiloso hwasyo honíngkano somo mipesemotawenohoho. ²⁶ Nje hunoso olenoho. Olohonta nakwo Anítuye a'amú ne hn'nímo yo'mayo tango ne'malofoho. Oso'no hwe moya'mi ape moma'nyo'njo soku sekwo huma'wo'ningkohoho hopaso ne'no fosyohumantíkuno. Oso yahinoso wopíngofoho. ²⁷ Ihwoni. Kiko ape hi'njo hwo'símanji oso ape homo somo kiko nusikwajohotoho. I, kiko ape ane sohwo'si ape mayoso'no huno nosyafisyohotoho. ²⁸ I oso'no hwe fihwo kako ape woma'mo loso hwo'manji u, kako womano. Oso yahino hiso wonyo'maho. I a'mu fisi kako hwehwamo uma'nimo lososi ou, kako uma'nono. Oso honíngkano hiso wonyo'maho. O'o, wopíngofoho. I oso'no hwe moya'misiyoswa hofíko olo hwaho loponjo tango engo malokwofo. Oso'no sekwo hwe moya'mi ape moma'nyo'njo soku oso tangoso sekumo se'mayoso wopíngomaho. O'o, oso humalofo hopa humayoso wopíngofoho.

²⁹ U nje a'amú soku ngko ole selalokweno. Anítuye syoho iyo so'ne sikunosó pi'ningo'maho. Oseso hwe ape ane sohwo kako Anítuye syohoso yokumpohn'nyo iwo'ningkiso oso pa'nyoso hwe ape'njo sohwo kako uyono. ³⁰ A'amú símeho tango'njo humantifi humotahó lalokwofoso hofíko oso tango hiso'no huno apa'no nosyafisyíkutoho. O'o, Anítuye syohó'nohini uyife. A'amú hofíko símeho wopíngonji hofíko simonyo yalokwofoso hofíkimo yo'mayo símeho wopíngó umokoso oso'no huno apa'no syafisyíkutoho. O'o, Anítuye syohó'nohini uyife. A'amú kakoe ho'yango angomne'no ho'yango mpe iwo'ningkiso sohwo kako oso ho'yango hiso'no huno pi'ningo engo syafisyihwoloho. O'o, kako Anítuye syohó'nohini uyono. ³¹ A'amú olo hwaho loponjo hamniyoho so'no syoho yokumpohn'nyo yalokwofoso hofíko yo'mayo mpe iyoso'no hofíko huno pi'ningo engo syafisyíkutoho. O'o, oso yahinoso sekwo ikutoho. Hwapíngoso olenoho. Nakwo huno ole nayohoho. Nakwoe hwaho so'nji yo'mayo so'nji moi'wo umó'nimontonoho.

³² Ngko ole'no nímó'ningkohoho. Sekwo yo'mayo tango so'no huno pi'ningo engo syafisyíkutoho. Hwe ape ane sohwo kako Anítuye syohó somne'nohini huno syafisyíwo'ningkisofoho. Kako Anítu kakoe símeho wopíngó umokiyo oso'ne'no huno syafisyíwo'ningkiso hweho. ³³ Hwe ape'njo sohwo kako yo'mayo hofíko'montohwafe a'apaho ufo'mayo'ne so'no huno pi'ningo engo syafisyíwo'ningkiso hweho. Yo'mayo kakoe apefe símeho wopíngó umokiyo'ne oso'ne'nohini syafisyíwo'ningkiso hweho. ³⁴ Oseso oso hwe huhwo sohwo kakoe hunoso hufa'u'njo hweho. Anga'nohinoso Anítunefoho. Nom'neso kakoe ape mehomi oso mokosyohumayo'nefoho. U, moya'mi a'moyawoso osofanji mu sijo sofanji hofíko huno ole wosyofisyantifeho. Ngko Anítuye símeho wopíngó umokumo lí'mo nje huno so'nji nje a'apaho so'nji honíngkano wopíngó'nohini uyímo. Ose wolantifeho. Oseso ape hwehwanjo sofa hofíko nakwoe hwehwafe

símeho wopíngó umokano líkuji hofíko yo'mayo ango mehomi oso nto'no wemokosyohumantifeho. ³⁵ Ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso sefo'mayo'ne selalokweno. Olo hungkuno ape mayo'ne hiloso sekumo yokumpohn'nyo mokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, sekwo Anítuye syohó hofiyo iyoso'no selalokweno. Sekwo Anítuye syohoso yokumpohn'nyo yontaníngkiji yo'mayo jije syohó homo somo wopíjwakumo'mo lihwo'si ihwoso'no kiko oso homo somo wae yaofohoji kiko Anítuye syohó somne'no jije símano motekulofo.

³⁶ Hwe fihwo kako kako'ne ape nto ufóhoto'nnyo sohwo kako Anítumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokunjo so'no ape mayo'ne síkuno kengo no'mo ho'nahinyo so'no kako kakoe apemne'no símeho fefoyo uyihwoso'no kako oso ape masoso oso honíngkanoso wonyo'maho. ³⁷ I oso'no hwe fihwo kako kakoe yokumpohn'nyo'nji yokumpohn'nyo ito'nonto yo'mayo kako ape mayo'ne mosokosoke ulohófo'ne sohwo awonoho. I oso'no kako kakoe símehosó fefoyo u'maso osomo monje yasyihwosi i oso ape kakine'no ufóhoto'malofosine'no kako ole loso kako ne'nohini yawoso wohumano loso sohwo Anítu kako kakimo uhwononteso hwe wopíngó hweho ulimontonoho. ³⁸ Oseso hwe fihwo kako kakoe ape ufóhoto'nnyo símo masoso oso wopíngofoho. I oso'no oso hungkuno selohe so'no hwe fihwo kako Anítuye syohó somne'no huno syafisyihwosi kako kako'ne ape ufóhoto'nnyo símo momaso'njo yososo oso wopíngoso yakolo'nnyofoho.

³⁹ U, a'mú fisi kako kakoe hwehwo songo humunyo síya'u siko níhu'nahone nto makotíku'nnyo ya'uyoho. I oso a'musi kakoe hwehwo poyo pe'nnyosi kako nohumahwosi huno ole syafisyoso, U, ngko hwehwamne'no nímó'ningkohoho. Oso syafisyoso wopíngofoho. I oso'no huno ose syafisyihwosi kako hwe Anítumne'no huno syafisyonto íngkawo'ningkiso oso humnohini uma'nono. ⁴⁰ I, nje hunoso olenoho. Oso ape a'moyawososi kako nom'ne huhwamo muma'nyo'njo yososi kakoe símeho wopíngoso yakolo'nnyo umó'nimontonoho. Oso hungkunoso nje huno mta'ango selalokweno. A'amú kengoso hofíko huno nom'ne kengo kosyofisyalokwofo. I oso'no ngko huno moi'wonoho. Anítu kakoe Towahuno huhwo olo hilo so'no ngko'nji símeho afa inalokuhwayo. Ose syofisyalokweno.

Hwasyo anítune'no tongo fonjokisasyíwo'ningkohófo oso'ne hungkunófoho.

8 A'amú fehohnjoso hofíko hwasyo anítune'no yahu fonjokisasyíwo'ningkohófo so'no sekwo ngkimo oso yahu hiso'no hungkuno ntohonimalofo kuyoho. Oso'no sekwo ngkimo ole ntímalofo. Olo yahu loso nakwo Anítuye a'amú ne hn'nwi wonantantaho. Manyo'njo uyantantaho. Ose ntímalofófoho. Olo hilo so'no a'amú huno kengo kengo mokosyohumalofo. A'amú fihwo kako huno ole syafisyihwoloho. Nje hunoso nto'nohinofoho. A'amú huno kengo'njoso hofíkoe hunoso nto'nohini'maho. A'amú kako huno

ose syafisyoso sohwo kako yokumpohn'nyo imo'nonto nom'ne a'amuso monje esyalofoho. O'o, kiko huno olo'no fisafisyoso. A'amu olo hilo so'no huno kengo kengo'njo so'nji nakwo simeho uyano. Oso yahino wopingo huhwo sohwo nakumo yokumpohn'nyo wonasosofito'mtonoho. ² A'amu fihwa hofiko huno ole syafihu'malofi, oloso nakwo yo'mayo hopi'nonohino so'no huno nayohoho. Oso a'amu huhwo sohwafe hunoso nto'no mosyafisiyofoho. Fehohnjoso huno motipemaso'njo humalofo. ³ U, a'amu fihwa kako Anitumo simeho uyiwo'ningkiso oso hune'no Anitu kako huno nto'no uyohoho. Nje a'amu ne hwasoho ulalofoho.

⁴ Oseso oso yahu anitu hwasyo sohune'no fonjokisasyiwo'ningkohoho so'no ole selalokweno. A'amu nakwoe Anitu ne sohumo miningkayo'njo sohwa hofiko ole liwo'ningkohoho, Yo'mayo ahwomomiji so'nji hwahoponjo so'nji nakwoe hwe engo anituyoho. Ose lontifi oso hwanne'no hofiko iningkawentifi hwomtame ulohofiwon'ningkohofoho. I nakwo hn'n-wiye Mpohwo Anitu kako anga'nohinohwo humaho. Kako yo'mayoso hwapingo hweho. Oseso nakwo kakoe'nwoho. Anitu kako'nji humane so'no nakumo namti'mokumentisofoho. Jisas Kilais kako'nohini nakwoe Hwe Engo hweho. Kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso mti'mokumentiso hweho. Nakwoe songo humayoso kakinta'angofoho. Oseso nakwo oso hwasyo anitu sohune'no nakwo huno ole nayohoho, neso anefoho. Anitu pi'ningo mohumuyoho. O'o, nakwoe Anitu songo ne'no humayo'ne sohwo kako'nohini humaho.

⁷ Oseso a'amu fehohnjo hofiko hohonta hwasyo anitumo iningkamotofoso hofiko olhonta nakwoe Anitu ne sohumo kahopi iningkawalokwofo. Oso'no hofiko hwasyo anitu ne anefoho eso'no huno nto'no muyofoho. Oseso hofiko ole syofisyalokwofo, a'amu hofiko oso yahu hwasyo anitumne'no fonjokisasyiwo'ningkohofoso hofiko nifijosu u hofiko oso hwasyo anitu sohwoe yofeso ho'nomalokwofo. Ose syofisyalokwofo. Oso'no hofiko ole lalokwofo. A'amu hofiko hwasyo anitu sohune'no yahu fonjokisasyiwo'ningkohofoso oso yahu hiso nakwo naso'manji u nakwo yahino wonyo yalokuhwono. ⁸ Oso'no huno waseyono. Nakwo oso yahuso naso'manji Anitu kako nakumo ole monalalonefoho. Oso yahinoso wonyofoho. U, nakwo oso yahuso manyo'njo yaso'manji Anitu kako nakumo ole monalalonefoho. Oso yahinoso wopingofoho. Ose monalalonefoho. ⁹ I oso'no sekwo nom'ne a'amu somne'no huno fisafihupmno. Anituye a'amu ne fehohnjoso hofiko Anitumo simeho we'e'nohini uyalokwofoso hofiko huno ole syofisyalokwofo. Hwasyo anitumne'no yahu fonjokisasyohofoso nakwo naso'manji oso wonyofoho. Ose syofisyalokwofo. I sekwo soku sekwo huno ole syofisyalokwofo. Oso yahu hiso nakwo naso'manji oso wopingofoho. Honingkanosonyo anefoho. Ose syafisyikuji oso yahu hiso sekwo nonontaningkuji oso a'amu simeho we'e unyoso hofiko nosehoningkuji ole wolantifeho, U, hofiko yahu nalokwofo. Oso'no ngko

huhwo'nnonji wonano. Ose ko likuji yahu nifijo'manji u hofiko hofikoe simeho mo'mo hungkuno hnnyoso hwotoho wofeentifeho. Ose ikujo'no Anitu kako wonyofoho ulimontonoho.

¹⁰ Sekwo a'amu yo'mayo so'no huno nto'nohinon'ni'ni'woho liwo'ningkohoho soku sekwo oso hwasyo anituye angosomo nosyukuji yahu ningkahoningkuji a'amu nom'nehwo kako simeho mo'mo huno anga'nohinon'ni'ni'woho muto'nyoso huno kengo kengo syafihu'nyo sohwo kako nosehoningkuhwosi kako oso yahu hwasyo anitu oso hune'no fonjokisasyohofoso kako huhwo'nji yahu hiso wonantifeho. ¹¹ Ihwoni, seningkwawehwo huhwo sohwo oso hwe sohumne'no Kilais kako asomo utimayo'ne poyo pe'nimentiso oso hwe huhwo sohumo sekwoe huno wopingo so'nji sekwo kakimo wonyo umokantifeho. ¹² Oso a'amu simeho mo'mo huno anga'nohinon'ni'ni'woho muto'nyo sohumo sekwo wonyo umokufijo so'no sekwo Kilais huhumo wonyo ulohofantifeho. ¹³ Oseso ngko yahu fehohnjoso noni'moho. Hwapingosonyo ngko oso yahu hiso nimeso nje ningkwahwoe honingkanosonyo umokumeso'no ngko oso yahuso apa'no manimnehono.

Poul kako Anituye hungkuno liku'mofo syoho so'ne hamniyoho momaso so'no simonyo imentisofoho.

9 Ngko Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Olo hwahoponjo syoho hiloso a'amu hwahoponjosonyo montapmmentohofoho. O'o, Anitu kako ntapmmentisofoho. Oso'no yo'mayoso ngkimo mokilo'mokomokonisyohumanehoho. *Apousel* nom'ne sohwa hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo uhwonimentohofoso ngko huhwo'ni uhwonimentohefoho. Ngko kakine'no kakoe hungkuno loseku'mofahoningko sekwo oso hungkuno homo somo simeho umentohoho so'no olo nje syoho homo losomo ne imo'nimentisofoho. ² I oso'no a'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Olo hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho loso Anitu kako Poulimo muyimmentisofoho. Ose ko lontifi sekwo soku sekwo Anituye hungkuno nje mango mta'ni upa'nontifi iningkamentohoho so'no sekwo huno wopingo neso ole tipema'mentohofi, Poul kako Anituye syoho nehopi yalofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho, Poul kako Anituye *apousel* ne hweho. Sekwo oso hiso'no huno seyohoho.

³ A'amu fehohnjoso hofiko nje syoho somne'no yoka ntiwo'ningkohoho so'no ngko olo hungkuno homo losomo aku uliwo'ningkohono. ⁴ Nekwo Mponopasi'nji Anituye hungkuno a'amu somo ulihwaso'no hofiko nekumo wosopayo ejapifijo'manji e'wa, oso yahinoso wonyotaho. ⁵ Pita'nji nom'ne hwe Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwanji Jisasiye koningkwawehwo sohwanji hofiko moya'mi Anitumo iningkawowo'ningkohoho osofamo ape ma'mentohofoho. Hofiko Anituye hungkuno a'amumo liku'mofoso a'musyanji emoyontifi liku'mofalokwofo somo sekwo wosopayo yo'mayoso uyalokwofo. I oseso nek-

wo Mponopasi'nji nekwo ose yasoso oso wonyotaho.

⁶ I nekwo Mponopasi'nji hamniyoho syoho yontai hamniyoho hiso notipementai nekwo wopayo yo'mayo oso mpe iwo'ningkuhwoyo. I nom'ne sohwa hofiko Anituye hungkuno selahoningkofi sekwo wopayo uyiwo'ningkohoho kuyoho. Nekwo wosopayo'ne yo'mayo so'no jomo selonontentasi Anitu kako yahinto'nohini'maho elihwonesohilo. ⁷ Olo so'no huno waseyono. Hwe engo sohwafe a'amu itokuso'njo sohwa hofiko siki syoho liwo'ningkohoho. O'o, awonoho. Hofiko hamniyoho nomantifi wosopayo mpe iwo'ningkohoho. A'amu wopasyoho iwo'ningkiso osohwo kako siki syoho liwo'ningkohoho. O'o, kako wopayo nomahwosi wanimontonoho. A'amu yahu mokosyohumayo sohwo siki syoho liwo'ningkohoho. O'o, awonoho. Yahu fehohnjoso wanimontonoho.

⁸ Ngko olo hungkuno selalokwe loso'no nakwo a'amu olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi nakwo huno nayohoho. Oso hungkuno nehopeho lalokuhwono. I nakwo'nohino'maho. O'o, Anituye hungkuno hi hi'njofoho. ⁹ Mouses kako hohonta olo hilo so'no ole mti'mokumento, Sekwo yahu *mpulimokau* sohwo hofiko wosopayo *hwit* paho wae yafo'ne hwotoho feehoningkuji sekwo hofikoe mango somo nopijumofikutoho. Ose mti'mokumentisofoho. Oso yahu *mpulimokau* huhwo sohwo kako kakoe syoho somne'no mijoho uyahoningkuhwosi wosopayo *hwit* fehohnjoso wanimontonoho. Anitu kako oso yahu *mpulimokau* osomnohini syafisyonto nalimentisotaho.

¹⁰ O'o, nakwo a'amu hi'nnontne'no syafisyonto nalimentisofoho. Anitu kako olo yahino loso'no umo'ningkohoho. A'amu kako wopasyoho osomne'no hwaho ikutofiwo'ningkiso sohwo'nji a'amu wosopayo toyo yahoningki hu'memawo'ningkiso sohwo'nji siko wosopayo fehohnjoso nomahnne'enji syafisyonji syoho iwo'ningkisiyofoho. ¹¹ Oso pa'nyoso nekwo Anituye Towahunoso sekwoe simeho mo'mo uyo huli-mentihwoyofoho. Oso syoho imentihwoyo homo somne'no sekwo yo'mayo a'apahomne'no ejapifijo'manji oso wonyotaho. O'o, oso yahino hiso nto'nohinofoho.

¹² Nekwo sekumo noseliko'mahoningkuhwoi nom'ne a'amu sohwa hofiko sekumo Anituye hungkuno losetihwahoningkofi sekwo hofikimo wosopayo yo'mayoso uyimentohofofoho. Ose uyimentohofoho so'no sekwo hofikimo yahino nto'nohinoso uloho'mentohofofoho. Simo'mo Anituye hungkunoso sekwoe angosopo m'mofape sohonta nekwo Anituye hungkuno losetihwamentihwayofoho. Oso'no nekwo sekumta'ni yo'mayoso mayoso oso wonyotaho. Oso yo'mayoso womantayo ko imentihwayoso oso hiso nekwo momasofoho. Hwapingoso nekwo ole syafihu'mentihwoi, a'amu nekumne'no huno ole syafihupitnnehofo, Siko wosopayo'nji mijo'nji engo womaho nolonji Anituye hungkuno lonetihwalokusiyo. Ose syafihupitnnehofo. Nekwo Kilais kakoe hungkunoso mopijwosyahnnohontai nekwo nakwoe hamniyoho'nji hofikoe yo'mayo wosopayo mayo so'no yo'mayo tango kengo kengo nekumo e'ma'mentisofoho.

¹³ Sekwo olo hilo so'no huno maseyotaho. A'amu hofiko Anituye engo somne'no wopayo Anitumne'no ho'nasyiwo'ningkohofoso a'amu oso angohomo somjo syoho'njo sohwa hofiko nomantifi niwo'ningkohofofoho. Oso ijempoho Anitumne'no yahu fonjokiasyiwo'ningkohoho sopenjo a'amu syoho'njo sohwa hofiko yahu fehohnjoso nomantifi noniwo'ningkohofofoho. ¹⁴ Oso yahino hiso'no Anitu kako nakumo olo honingkano hungkuno losonejapmentono. A'amu Anituye hungkuno lonetihwawo'ningkohoho sohwa hofiko oso hungkuno hiso lonetihwahoningkuji nakwo a'amu hn'nwi nupa'ningkuhwasi nakwo oso a'amu huhwo sohwafe a'apahomne'no ufo'mayoso wosopayo uyantanoho. Anitu oso honingkano hungkunoso nejapmentisofoho.

¹⁵ Ngko sekwo'nji humamentohe sohonta ngko sekumta'ni wosopayo'no jomo selonti'mtentesi oso yahinoso wopingo'nesohilo. I oso'no ngko sekwo'nji nohumanji yo'mayoso momaso'njo hwo'nyoho. I olohonta ngko yo'mayoso ma'mne'enji momti'mokalokuyohono. O'o, ngko moma'mnehono. Olo nje yahino loso'no nje simeho wopingo numo'nimaho. Oso nje simeho wopingoso a'amu fihwo kako wae ntohofonoho. Ngko olo syoho loso'no i'mo mijoho'no pe'nime'manji e'wano. Nje simeho wopingo wanimo'nimontonoho. ¹⁶ Ngko Anituye hungkuno losetihwalokwe so'no ngko nje yokumpohn'nyo so'no ngko nje yofe woho'namo'nimontaho. O'o, oso nihu'no awonoho. Anitu kako ngkimo olo syoho loso'no ntapmentiso loso'no ngko molosetihwayo'njo'manji u ngko tango engo woma'monnoho. ¹⁷ Hungkuno selalokwe hwapingoso olenoho. Ngko olo syoho loso'no ngko nje huno mta'ni uyimo lonetimtentesi u ngko sekumo ole seli'mnesohilo. Sekwo nje syoho somne'no yo'mayo ho'yangoso ntapmno. Ose seli'mnesohilo. O'o, olo syoho loso'no Anitu kako ngkimo nonihwosopento ntapmentiso so'no ngko nom'ne honingkano ngko umneso ane hwo'nyoho. O'o, ngko Anitu kakoe syoho'nohino ulohofiwo'ningkohe hwo'nyoho. ¹⁸ I oso'no ngko olo nje syoho losomne'no ngko peho hamniyoho ma'mnehono. Nje hamniyoho mayoso olenoho. Ngko Anituye hungkuno a'amumo lutihwawo'ningkohe so'no ngko hamniyoho mantimtentesi oso yahinoso nto'nohini'maho. I oso'no ngko yo'mayo hamniyoho oso momaso hwo'nyoho. O'o, ngko siki syoho yalokweno. Oso yahino ngko esetihwalokwe so'no nje simeho wopingo nimom'ningkohoho. Oso simeho wopingoso nje hamniyoho pa'nyofoho.

Poul kako hwe moya'mi hopi'nonohinofe syoho ulohofiyo hweho.

¹⁹ Ngko hwe hwahoponjo sohwoe syoho ulohofiyo umonimonji'maho. Oseso ngko hamniyoho mayo'ne a'amufe hungkunomo enjwa'mo mohumuleno. I oso'no ngko a'amu hopi'nonohino sofe syoho ulohofiyo imonimentoheso hwe moya'mi hopi'nonohini hofiko Anitumo simeho uyifitne'enji imentohefoho. ²⁰ Ngko

a'amu Juta somo Kilaisimo iningkafitne'engi hofikoe yahino somo enjwa'mo humanji Kilaisiye hungkuno lutihwamentohefoho. I ngko Kilaisimo simeho uyalokwe so'no Kilais kako Jutafe honingkano hungkuno somta'ni ngkimo isihutofonima'mentisofoho. Oso'no ngko honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumuleno. I oso'no a'amu honingkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso hofiko Kilaisiye hungkunomo iningkafitne'engi ngko honingkano hungkunomo enjwa'mo humaleno. Osopo humanji ngko Anituye hungkuno lutihwawo'ningkohefoho. ²¹ Oso pa'nyoso a'amu temtifofo kengoso hofiko a'amu Jutafe honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumunyo so'nji ngko hofiko'nji nohumanji ngko huhwo'ni oso honingkano hungkuno homo somo enjwa'mo mohumawo'ningkiyohono. Ose yontaningko nohonontifi hofiko Kilaisimo iningkafitne'engi iwo'ningkohefoho. I oso'no ngko oso pa'nyo nohumanji ngko Anituye honingkano hungkuno so'no iningo maniyofoho. O'o, ngko Kilaisiye honingkano hungkuno somo enjwa'mo ne'no humawo'ningkohefoho. ²² A'amu fehohnjoso hofikoe simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nnyoso hofiko huno ole syafisyiwo'ningkohofi, U, nakwo yo'mayo yahu oso nasoso nakwoe honingkano wonyo umo'nimontonoho. Hofiko oso yahino so'no ntahoningkofi ngko oso yahino hiso'no wonyo'maho kosyafisyonji ngko hofiko'nji nohumahm'mo oso yahino hiso ngko huhwo'ni mimnehono. Ngko oso hiso i'me'no nohoningkuji hofiko Kilaisiye hungkuno wopingo somo nupa'ningkuji hofiko simeho yokumpohn'nyo uyantifeho. Ngko a'amu angomeemjo so'nji ngko hofiko'nji nohumanji hofikoe yahino somo iningkamentohefoho. A'amu fehohnjoso hofiko ngkimo nonehoningkuji hofiko Anitumo iningkafitne'engi oso yahinoso iwo'ningkohe hwo'nyoho. ²³ A'amu fehohnjoso hofiko Kilais Jisasiye hungkuno somo tifi iningkakuji oso homo somo Anitu kako hofikimo wopingo ulohofone'engi olo syoho loso yalokweno. Oso pa'nyoso ngko huhwo'nononjimo wopingo ntohofone'nji yalokweno.

Nakwo Anituye syoho yokumpohn'nyo yaso'manji nakwo wopingoso womantanoho.

²⁴ A'amu hopi'nono hofiko mjake'we wohnnano likuji mjake'we ko hnnifijoso a'amu fehohnjoso hofiko ho'yango wopingoso womantife'maho. Oso'no sekwo huno maseyoho liyohoho. Oso pa'nyoso sekwo hokunonji Anitu mta'ni yo'mayo wopingo mayo'ne sekwo Anituye syoho yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. ²⁵ A'amu hofiko yo'mayo mjake'we hnyo somjo ho'yangoso womano likuji hofiko piso'mo'nyo ikutoho. O'o hofiko hofikoe a'apaho yokumpohn'nyo ito'nyo'ne syoho ne'no mjimiwekuji mjake'we hnyo somjo ho'yango mayo'ne syoho engo uyantifeho. I oso syoho engoso hwahoponjo ho'yango'nefoho. Oso hiso moi'wo umo'nimonte'no yohoho. I oso'no nakwo Anituye syoho yalokuhwone hn'nwi nakwo ho'yango engolopohamo ne'no wentihwone so'no syoho yalokuh-

wono. Oso'no syoho yokumpohn'nyo uyano. ²⁶ A'amu mjake'we hnyo sohwa hofiko hano ito'nohino yontifi hohwafo sopo komo'no i'mofapiwo'ningkohofofoho. Hano ikitokitofa so'njo'maho. O'o, awonoho. Oso pa'nyoso ngko Anituye syoho iwo'ningkohono. A'amu yihufu wopolofano likuji hofikoe meso siki wofantihm'maho. O'o, hofiko yihufu ne somo nuhwoningkuji wofantifeho. Oso pa'nyoso ngko Anituye syoho yalokweso siki miyalokuyohono. ²⁷ O'o, awonoho. Ngko nje hunomnohino miningkowalokuyohono. O'o, yo'mayo wonyo nje simeho sohwo umo lonte somo ngko monje yasyonji Anitu kakoe syohoso yihufu nemo uhwonontifi polofohofa oso hopa nto'no yalokweno. U ngko ose mimme'manji Anitu kako ngkimo olo hungkuno loso wantimontonoho. Kiko a'amu somo nje hungkunoso ko ulonji kiko yo'mayo yahino wonyo jije simeho sohwo umo lonte somo monje meesiyo'njo iso'manji kiko ho'yango momatnnohino. Anitu kako ngkimo ose ntonohonji ngko syoho yokumpohn'nyo yalokweno.

Hwahoponjo yahinoso nakumo yamofa nalohofihwoso'no nakwo osomo iningkuhwaloho.

10 Nje a'amu soku, a'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkunomo hwotoho hmentohofa somne'no sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Hohonta Mouses kako a'amu Isilaelife ajuyohwosamo hwaho Ijip mta'ni nomanto hofiko Ijip nuliko'mantifi hwaho a'amu anepono motawento osopo humamentohofofoho. Oso hopo sopo Mousesi'nji a'amu Isilael so'nji hofiko osopo nohumentaningkofi himo a'amu hopi'nonohino somo ifehu'mokahumentisofoho. Siki ifehu'mokahumentiso'maho. O'o, honingkano utihwayo'ne ifehu'mokahumentisofoho. Osohonta hofiko mijo ayo engo momingo sopo i'mofiwahoningkofi Anitu kako hofikimo mijo ayo engo huhwo sohomo mtihupihwojahoningki a'amu hopi'nonohino hofiko osopo wako'mentohofofoho. ² A'amu hiso hofiko Mouses nakwoe hwe engo umo'nono lontifi hofiko kako'nji ufohi'nontifi kakimo iningkawentifi hofiko himo homo somo enjwa so'mo humantifi mijo engo somo wako'mentohofofoho. ³ Oseso hofiko mijoho uyahoningki Anitu kako ahwomo mta'ni wosopayo'nji mijo'nji hopi'nonohino somo umentisofoho. Nuyahoningki hofiko nimentohofofoho. Oso hopo sopo mijo sojo mta'ni nimentohofoso oso mijo hwapingoso Kilaisiyoho. A'amu hofiko hano loho'nowentaningkofi Kilais kako hofikimo hofiyo emokosyohumamojo hweho. ⁵ I oseso Anitu kako a'amu hopi'nonohino homo somo wopingo ko ulohofahoningki hwe moya'mi pi'ningo engoso hofiko yahino wonyoso yahoningkofi Anitu kako nuhwononto oso hwaho a'amu ane sopo Anitu kako hofikimo poyo umokumentisofoho. Umokahoningki hofikoe pijafoso oso hwaho hopo sopo hitalinyo pa'nyo osopo nonje hu'mehinawo'mentisofoho.

⁶ Oso yo'mayo hopi'nonohino imo'nimentisoso nakumo honingkano wopingo netihwayo'ne imo'ni-

mentisofoho. Hofiko yo'mayo so'no hi umo'ningka-honingki wonyo imentohofofoho. Oso hopaso nakwo miyanehwono. ⁷ Oso'no neyakwosa fehohnjo sohwa hofiko hwasyo anitumo iningkawentifi hofiko hwomtame uloho'mentohofofoho. Oso hwamne'no Anituye hungkunoso ole nalimento, Hofiko hwasyo anitu some'no hwomtame ulohofontifi hofiko nohumantifi wosopayo'nji mijo'nji nontifi nolikafontifi hofiko syohi'nyo wonyo imentohofofoho. Nakwo oso hopaso miyanehwono. ⁸ I oso'no nakwo nom'ne a'amufe apohufo ihwaloho. Oso a'amu Isilael pi'ningo engoso hofiko oso yahino wonyo hiso yahoningkofi Anitu kako oso sikuno anga'nohino somo hofikimo poyo imokumentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko *tiwenti-tili tausen* ifoho (23,000). ⁹ I oso'no nakwo Anitumo yamofa nuluhofihwaloho. A'amu Isilaeliso hofiko Anitumo yamofa ulohofontifi hofiko kiko nto'no monemokosyohumawo'ningkiyohino hwasoho ulahoningkofi Anitu kako oso a'amu homo somo homaso toho wolo'meehufe lonto homamo uhwojahoningki a'amu pi'ningo engo somo homaso toho lofopijisyu'mo'mentohofofoho. ¹⁰ I yo'mayo Anitu iwo'ningkiso so'no yoka hningkuhwaloho. A'amu Isilaeliso hofiko Anitumne'no yoka hungkuno ulahoningkofi a'amu ahwomo mta'angoso kako a'amu pi'ningo engo somo fonjahumentisofoho.

¹¹ Oso yo'mayo yahino wonyo imentohofoso a'amu fihwa hofiko oso yahino wonyo imentohofoso so'no Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso sohwa hofiko nakumo honingkanano wopingo netihwayo'ne iyoswomo mti'mokumentohofofoho. Nakwo olohonta nohumentaningkuhwoni sikuno moi'wo umo'nimonto yahoningki nakwo oso hungkuno homo somo nuhwonontani nakwo oso honingkanano homo some'no huno wopingo tipemalokuhwono. ¹² Oseso a'amu fihwo kako ole loso, Ngko yokumpohn'nyo lohokwe so'no ngko honingkanano wonyo mimnehono. Ose loso sohwo kako i'waho nto'no wehumano. Kako nopiwasyonoho. ¹³ A'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo honingkanano wonyo nontimne'no ipenemotawesoso kengo kengo'maho. O'o, afa'nohinofoho. Oso'no Anitu wosefo'ma'mo nalimentiso so'no nakwo huno nayohoho. Kako olohonta nefo'malofoho. Oseso honingkanano wonyo nontimo nemotaweso sohwo kako nakwoe yokumpohn'nyo somo moneyakolofonehoho. Yo'mayo wonyo ne'maso sohwo woneyakolo'mo lih-wosi ko yososo, Anitu nefo'mayo'ne honingkanoso umo'montonoho. Kakoe yokumpohn'nyo nejapihwoso'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofantanoho.

Nakwo Anitumo iningkohwasi towahuno wonyo so'nji iningkohwaloho.

¹⁴ Anitu kako a'amu Isilael homo somo wopingo ko ulohofahoningki hofiko wonyo imentohofofoho. Oso'no nje a'amu soku sekwo anitu hwasyo somo hohuju ikinjaofikuji i'waho fiyimno. ¹⁵ Sekwo huno'njo kuyoho. Ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso'no sekwo huno fisafihupmno. ¹⁶ Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso oso'no wosyofisyano lon-

tani nuhu'mokontani nakwo olo mijo Jisasiye honiyofoho lontani Mpohwo Anitumo isamoyoka ulontani nonontani ole syafisyiwo'ningkuhwono, Jisas nakumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso sohomo ufohi'nalokuhwono. Nakwo wosopayo nomentani kutikujolohofontani nontani Kilaisiye a'apahofoho liwo'ningkuhwono. Kilais kakoe a'apaho nakwoe wonyo engo so'no tohino umnimentiso sohomo ufohi'nalokuhwono. ¹⁷ Oso wosopayo anga'nohinoso nakwo hwe moya'mi pi'ningo hn'nwi nakwo kutikujolohofontani nimalohwone hn'nwi nakwo afa aswomjopa'nyi'nwoho.

¹⁸ Sekwo a'amu Isilaelife yahino so'no sekwo huno fisafihupmno. Hofiko Anitumne'no yahu fonjokisasyontifi hofiko oso yahu fehohnjoso nonontifi ole syafisyiwo'ningkohofi nakwo Anitu'nji mafohoto'ningkuhwono. ¹⁹ Ngko hungkuno hwapingoso pehofo selalokweno. A'amu hofiko hwasyo anitu sohune'no yo'mayo ho'nasyiwo'ningkohofoso ne hi'njotahoho. Oso hwasyo anitu sohwo kako nehopi lohumaoho. Ose loselalokweno. ²⁰ O'o, oso awonoho. Hofiko yo'mayo hwasyo anitu sohune'no ho'nasyiwo'ningkohofoso sohwo oso towahuno wonyo some'no ho'nasyiwo'ningkohofoso Anitumne'maho. Oso'no oso a'amu hofiko towahuno wonyo sohwafe yofe ho'nomayo'ne uhu'mokukuji sekwo hofiko'nji nomihu'mokiningkutoho. Sekwo hofiko'nji mihu'mokinifijo'manji towahuno wonyo sohwanji ufohi'nantifeho. ²¹ Sekwo nuhu'mokontifi Kilaisiye honiyo'nji a'apaho'nji nontifi towahuno wonyofe wosopayo so'nji nomohu'mokukuji noningkutoho. O'o, sekwo oso honingkanano hufa'uyo homo somo siningkakutoho. Sekwo Anitu'nji wohumano likuji sekwo towahuno wonyo so'nji nohumafikutoho. ²² Sekwo oso honingkanano hufa'uyo somo ifijo'manji Anitu kako ngkilaho selihwosi nakumo simeho wonyo wonejapmmontonoho. Hwapingoso Ngko'nohini Hwe Engo hwo'nyoho ose nalimentisofoho. Nakwoe yokumpohn'nyoso kakimo uyakolofontanotahoho. Nihu'no awonoho. Ose selalokweno.

Sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye yofeso engolopohamo woho'nomehwano.

²³ A'amu fehohnjoso ole liwo'ningkohofofoho. Yo'mayo hopi'nono Anitu kako nakumne'no hano mopitofasiyoso nakwo yasoso oso hiso'no honingkanano wonyo anefoho. Oso hungkuno liwo'ningkohofoso nehopeho. I oso'no yahino fehohnjoso nakumo monefo'manehoho. Nakwo Anituye honingkanomo iningkwentaningkuhwasi oso yo'mayo yaso sohumjokumpohn'nyo sohwo kako nakumo yokumpohn'nyomonasosofitofonehoho. ²⁴ Yo'mayo nakwo uyano lihwasoso huno nakune'no syofihu'ningkuhwasi ihwaloho. O'o, nakwo huno nom'ne a'amu some'no huno wosyofisyano. U, ngko ose i'mo nom'ne somo ufo'ma'montahoho. Sekwo huno oso'no syafisyikuji yo'mayoso fiyimno.

²⁵ Nakwo huno ole nayohoho. Olo yo'mayo hopi'nonohino olo hwaho lopo wososo Anituyefoho.

Anituye hungkunoso ose nalimentisofoho. Oseso nakwo yo'mayoso nasoso oso wopingofoho. Sekwo tongo wonano likujoso uhu'mokiyo sopo nta'ni mpekuji sekwo oso tongo kakwo'yohwo sohomo olo tongo loso kiko hwasyo anitu hwaso sohune'no fonjokisasyohino mta'angotaho. Ose ulohoningkiji mpehotoho. O'o, kiko mpe'nohini yohoji hmnyo.

²⁷ U hwe fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwo kako wosopayo iloho ihwosi wonano lihwosi johu selihwoso'no u sekwo wosihwano likuji'-manji u sekwoe hunofoho. Noho fiwanimno. Kako sekumo yo'mayo tongo sejapososo sekwo hmnimno. Oso tongo hiso'no sekwo huno pi'ningo syafisyikutoho. O'o, sekwo toho'nohini hmnimno. ²⁸ I oso'no hwe fihwo kako sekumo ole seloso, Olo tongo loso hwasyo anitumne'no fonjokisahumalofo mta'angofoho. Ose selihwosi, Ngko manimnehono selihwoso'no sekwo oso hwe huhwo sohwoe huno somne'no huno syafisyikuji noningkutoho. ²⁹ Hwapingoso sekwo huno ole seyohoho, Ngko olo yahu loso nime'manji nje honingkano wonyo mmo'nonehoho. Huno ose ko seisoso oso hwe sohwo kako sekumo hungkuno seliso so'no kako ole syofisyalofoho. Olo yahu hiloso nimeso ngko hwasyo anitumo hopa iningkowalokweno. Oso a'amu huhwo sohwo kako huno ose syofisyalofoho. Oso'no sekwo oso yahuso noningkutoho. I oso'no nom'ne a'amufe huno somta'ango somne'no nakwo honingkano somo hano pitofonesyalokwofoso wopingo'maho. Oso'no nakwo yo'mayo yahu nasoso'no a'amu ole nalifitnnoho, Oso yahinoso wonyofoho. Ose nalifitnnohontani yo'mayo yahu so'no nom'ne a'amu somo mulohonanehwono. ³⁰ Ngko Anitumo wosopayo'ne isamoyoka uli'mo noni'me'no nom'ne a'amu sohwo kako ngkimo oso honingkanoso wonyofoho eso peho'no wantimontolo.

³¹ Oseso sekwo nonyo wosopayo wonano yo'mayo yahino uyano likuji'manji sekwo simo'mo huno ole fisya'fihupmno. Yo'mayo imeso ngko Anituye simeho wopingo umokumontaho. Sekwo oso hiso'no huno kaki'no syafisyikuji sekwo yo'mayo Anituye yofe ho'no-mayo'ne fiyikuno. ³² Sekwo soku sekwo a'amu Juta so'nji a'amu temtitofo kengo so'nji a'amu Anitumo iningkawowo'ningkohoho so'ntnne'no huno fisya'fihupmno. Sekwo yo'mayo iwo'ningkohoho somo seningka'fiji'nanji hofikoe honingkano wonyo ifijo so'no sekwo oso homo somo ikutoho. ³³ Ngko huhwo'niye yahinoso oso pa'nyofoho. A'amu hofikoe simeho wopingo umo'none'enji ngko yo'mayo wopingoso iwo'ningkohefoho. Yo'mayo ngkimo nifo'mayo syoho osomnohini miyalokuyohono. O'o, a'amu pi'ningo engo somo wopingo ulohoho'neso syoho yalokweno. Hwapingoso a'amu hofiko Anitumo iningka'fitne'enji ngko yo'mayoso yalokweno.

11 Sekwo ngkimo nohonimno. Kilaisiye yahinomo iningkowalokwe hopaso sekwo ngkimo tifi nningkapmno.

Moya'mi sofa hofiko Anitumne'no uhu'mokukuji hofiko hofikoe mnokinoso ufehu'mokohinantifeho.

² Sekwo ngkine'no huno syanifisiyo'no nontifi oso hungkuno nto seajpamentohe somo sekwo hofiyo iningkowalokwofo. Oso'no ngko sekwoe yofe ho'nomalokweno. ³ I oso'no sekwo olo nje hungkuno loso'no huno waseyono. Kilaisiye mnokino engoso Anituyoho. U nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi hwe hopi'nonohino sohwo'niye mnokino engoso Kilaisiyoho. Oso pa'nyoso hwoya'mi sofafe mnokino engoso huhwafoho. ⁴ Oso'no a'amu fihwo kako Anituye hungkuno a'amumo ulihwosi kako Mpohumo jomo uloso sohwo kako kakoe mnokino manji'mofo so'nji lohofoso'manji kako wonimango unimontonoho. Sekwo a'amu Koulin sopo humalofo soku sekwo ole liwo'ningkohofi, A'amu mnokino manji'mofo'njo sohwo kako nom'nehumo enjwa'mo humunyo hweho. ⁵ A'mu fisi kako mnokino manji'mofo ane lohofoso'manji kako a'amumo Anituye hungkuno ulihwosi Mpohumo jomo uloso'manji kako wonimango unono. Hofiko kakimo mnokino manji'mofo ane simo uhwo'ningkiji a'amu hofiko ole wolantifeho, Olo a'mu losi kako wonimango unono. Kako yokumpohn'nyiyoho. Hwe sohwa hofiko mnokino manji'mofo momanji'mo'nyo iwo'ningkohoho pa'nyiyoho. Oso'no kako hwoya'mi hwa'nte sofafe mijiyoho hm'niwo'ningkohoho pa'nyo hm'niyoho. ⁶ U a'mu fisi kako kakoe mnokinomo hwapife mopa'nyosimo a'amu nuhwoningkiji ole wolantifeho. Oso a'amu kako hwehomo enjwa'mo mohumuyoho. Kakoe yokumpohn'nyoso yakolo'niyoho. Oso a'musi kako kakoe mijiyoso hwe sohwafe mijiyoho hopa tifo wahm'nono. U kako oso a'musi kako mijiyoho tifo so'no ngkilaho loso'manji e'wano kako nom'ne a'amu'nji Anitumne'no uhu'mokufijo so'no kakoe mijiyoho somo hwapife wopa'nono. ⁷ Anitu sohwo kako Hwe Engo ne hweho. Kako nom'nehumo enjwa'mo mohumunyo hweho. Osohwo kako hwe hwahoponjo sohwo'niye mnokino kako pa'nyo mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo hwe sohwo'ni nakwoe mnokino somo nopo'ningkuhwaloho. I oso'no moya'mi sofa hofiko hwehwamo enjwa'mo humalofo. Oso'no hwoya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwafe yofe ho'nomayo'ne hofikoe mnokino somo wopa'nife.

⁸ Hwapingoso hohonta Anitu kako hwe mti'mokumentisoso ape mta'ni yafo manto mti'mokumentisomaho. O'o, kako hwehumta'ni yafo anga'no manto ape mti'mokumentisofoho. ⁹ Anitu kako apeso hwehwamo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. ¹⁰ Oseso moya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwamo enjwa'mo humalofo sofa hofiko oso hiso'no a'amu ahwomomjo somo utihwayo'neso hofikoe mnokino somo wopa'nife. ¹¹ I oso'no nakwo Anitumo simeho uyiwo'ningkuhwone hn'nwi nakwo hwe sohwo'nnohini yo'mayo iyoso'no hopo'maho. I hwoya'mi sofamnohini yo'mayo iyoso'no hopo'maho. O'o, ose'maho. Hwe moya'mi nakwo nem'no majoku'nontani yokumpohn'nyo sosofito'nontani Anituye yahino

afa'no afa'no iwo'ningkuhwono. ¹² Simo'mo Anitu kako hwe sohwoe yafo nopemanto ape mti'mokumentisofoho. I olohonta ape sofa hofiko hwomu aswo ma-wo'ningkohoho so'no Anitu kako hwomu apefe sime-homo mti'mokuwo'ningkohoho. I oso hiso'no hwe hwoya'mi yo'mayo hopi'nonohinoso Anitu kako hwapingo hweho.

¹³ Nakwoe yahinoso olenoho. Hwe fihwo kako kakoe mijiyi sawemo engoso mahm'nyoso oso wopingo'ma-ho. I hwoya'mi sofa hofikoe mijiyi sawemo engoso oso wopingofoho. Hofikoe wokosofoho. Oso mijiyi sawemoso Anitu kako hofikoe mnokinomo ife-hu'mokosyohumayo'ne uyimentisofoho. ¹⁶ Oso'no sekwo huno olo so'no fisya'fihupmno. A'mu fisi kako Mpo-hwo Anitumo jomo ujo'ne tajo ango somo syuhwosi kakoe mnokinomo hwapife mopa'nyo'njo iyoso oso wopingotaho. O'o, wonyofoho liwo'ningkuhwonefoho.

A'amu Kouliniso hofiko Kilaisimne'no syafisiyo'ne honiyo'nji wosopayo'nji nimentohoho sohonta hofiko yahino wopingo somo nto'no miningkamentohofoho.

¹⁷ Jisas nakwoe wonyomne'no pe'nimentiso so'no syafisiyo'ne uhu'mingo so'no honingkano hungkuno waselimonne'no yohono. Ngko ole maselimnehono, Sekwo Anitumne'no nuhu'mokontifi sekwo Anitu kakine'no hwomtame ulohoho yahinoso wopingo yalokwofo. Ose maselimnehono. O'o, sekwo yahino wonyo yalokwofo. Sekwo yahino wonyo yalokwofo so'no sekwo mihu'mokiyo'njo yontifijontentesi oso wopingo'nesohilo. ¹⁸ Ole upa'nimalefoho. Sekwo nuhu'mokontifi sekwoe huno kengo kengo so'nji husilo husiloho lohofalokwofo. Simeho afa minyofoho. Ngko oso hungkunoso upa'nimale so'no ngko huno ole syofisyalokweno. Olo hungkuno loso ne'njofoho syofisyalokweno. ¹⁹ Sekwo husilo husiloho lohofalokwofo so'no a'amu Anituye hungkuno ne somo tifi iningkwalokwofo so'no utihwa'nyopo uhwonantanoho. Oso wopingofoho. I oso'no sekwo simeho afa minyo'njo ikuji Anitumne'no uhu'mokufijoso oso wonyofoho. ²⁰ Jisas kako sekwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso so'no huno syafisiyo'ne nuhu'mokontifi wopayo nonontifi sekwo nto'no mohumuloho. O'o, sekwo Kilaisimne'no mosyofisyalokuyohoho. Sekwo wopayo siki nalokwofo. ²¹ Ou, sekwo nuhu'mokontifi sekwo anga'no anga'nohino soku sekwo sekwoe wosopayo nomotoswapontifi sekwo nom'ne a'amu somne'no huno monosyafihu'nyo'njo yalokwofo. Fehohnjoso mijo nilohofalokwofo. I oso'no a'amu fehohnjoso hofiko wosopayo'no umofonyo iyoso'no mijoho engo uyalofoho. ²² Sekwo oso a'amu hisomo wopayo muyo'njo peho'no yalokwofo. Sekwo Anituye a'amu homo somo simeho muyaloku liyohoho. Sekwo hofikimo wonimango ifisyimofalokwofo. U, sekwo wosopayo engo wonano likuji sekwo sekwoe angomo humafikuji hmnimno. Sekwo Anituye tajo ango somo peho'no motoswapohoho. I oso'no ngko peho hungkuno selimnehono. U, ngko sekwoe yofe woho'nosema'monntaho.

O'o, nihu'no awonoho. Oso hiso'no ngko sekwoe yofeso moho'nosema'monnohono.

Nakwoe hwe engo Jisas kakoe inomokomoyo oso hwamo kakoe honiyo'nji a'apaho'nji uyimentisofoho.
(Matiyu 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

²³ Ngko olo hungkuno Jisas ntapmmentiso loso nto selimentohefoho. Oso sikuno homo somo Jutas kako mango sohwofe ahomo Jisasimo ho'nahumentiso sikuno homo somo Jisas kako wopayo nomanto ²⁴ Anitumo isamoyoka ulonto oso wosopayo hiso kutikujohofonto kakoe inomokomoyo sohwoe nuyonto ulimento, Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. Ngko sekumo sefo'mayo'ne sejopalokweno. Olo ngko sekwo'nji humanji yo'mayo selohofalokwe loso sekwo hwangku huno syanifohupitne'enji selohofalokweno. Hwangku sekwo olo hopa ne'no ikujo. Ose ulahoningki nimentohofoho. ²⁵ Oso wopayoso moi'wo nosojwaofahoningkofi Jisas kako oso noswanyo ipisayo mijojnjoso nomanto nuyonto ulimento, Olo ipisayo mijolo nje honiyofoho. Ngko sekwo Anitu'nji makotiku'nyo'ne yahino songo so'no nje honiyo usihuma'monnoho. Hwangku sekwo nje poyo pe'nyo so'no syanifisyikujisekwo olo pa'nyoso ne'no ikujo. Ose ulimentisofoho. ²⁶ Ihwoni. Oso wopayo'nji mijojnjo nyone yahino Kilais nejapmmentisoso sekwo ole lutihwalokwofo. Jisas nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no nakumo huno nafohotofo'nefoho. Nakwo ose yontaningkuhwasi a'amu nom'neso nonahoningkuji hofiko Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no huno wotipemantifeho. Sekwo oso yahinoso ne'no mjimiwentaningkuji Jisas kako asomo noponefoho.

A'amu fiso hofiko Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nifijoso hofikoe honingkano wonyofoho.

²⁷ Kilais oso yahino nejapmmentiso so'no olo so'no huno wonayono. A'amu fihwo kako Kilaisiye simeho wopingo mumokiyo'njo yoso sohwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nososohwo kako Kilaisiye yahino losomo wonyo imokalohoho. Ose yososo'no kakimotango engo u'malohoho. ²⁸ Oseso a'amu fihwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji wanimo lihwoji simo'mo kako kakoe simeho huno osomo nto'no syafihu'ningkuhwosi into'nohino imo'ningkuhwoso'no wanono. ²⁹ Hwapingoso a'amu fihwo kako hwe engo Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no huno nto'no muyo'njo sohwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nososohumo Anitu kako oso a'amu hwo sohwoe yahino wonyo somne'no tohino uyimontonoho. ³⁰ Sekwo oso yahino iwo'ningkohoho so'no hwe moya'mi pi'ningo hofiko sekwo'nji humalohofehohnjoso yokumpohn'nyo anefoho. Fehohnjomo mnokino'njofoho. Fehohnjoso hofiko poyo nto pe'nimentohofoho. ³¹ U sekwo sekwoe honingkano somne'no huno nto'no syafihu'ningkuji nontifijontentesi u oso tohino hiso sekwo momafikutnesohilo. ³² I oso'no Anitu kako nakwoe wonyo so'no huno syafisyihwosi kako nakumo tohino nejape'manji kako nakwo

kakoe mehomi hn'nwiye honingkano somo nto'no imofonehwojalofoho. Anitu ose yoso'manji hwangku sohonta a'amu pi'ningo engoso hofikimo tikanomo mihwajoso sohonta nakwo tohino momanefoho.

³³ U sekwo nje a'amu soku, sekwo wopayo ningkuji Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji wonano likuji sekwo nom'ne a'amu anga'no anga'nohino osomne'no hon-tohumafikuji hofiko hopi'nono nto uhu'mokukujo'no osohonta sekwo wopayo'nji mijo'nji hmnomafikuno.

³⁴ U a'amu fihwo kako mijoho uyihwoso'no kako kakoe ang'o'mo simo'mo wanimontonoho. Tifi kako sekwo'nji humahwosi wanimontonoho. Sekwo Kilaisiye honiyo'nji a'apaho'nji nifijo so'no uhu'mokiyo yahino so'no tango mapitnnoho.

Hungkuno fehohnjoso mokosyohumaleno. Hwangku ngko sekwoe angopo se'mahm'mo wolosetihwamontono.

Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako yo'mayo syoho nakumo nejapiwo'ningkiso so'ne hungkunofoho.

12 Nje a'amu soku, sekwo yo'mayo syoho Anituye Towahuno Wopingo nejapiwo'ningkiso so'no sekwo huno nto'no mosyafisiyoso wopingo'maho.

² Sekwo huno seyohoho. Hohonta sekwo Anitu ne sohumo simeho mumentohoho sohonta oso hohosohonta Seten kako hwasyo anitu, ne ane, songo ne'no mohumanyo'njo sohwoepono ipesemotasimentiso sohumo sekwo tifi iningkamentohofofoho. Kako sekumo aho yokumpohn'nyo kesemokosyohumamojofoho.

³ Oso hohosohonta yo'mayo Anituye Towahuno sohwo kakoe mehomi hn'nimo nejapiwo'ningkiso so'no sekwo huno maseimojofoho. I oso'no olohonta sekwo huno nto'no waseyono. A'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo sohwo kako Anitu kakoe Towahuno somta'ni hungkuno mawo'ningkiso sohwo kako Jisasimne'no sifajo malonehoho. I a'amu kako Jisasiye Towahuno ane sohwo kako Jisasimo ole mulonehoho. Kiko nje Hwe Engo ne hwosoho. Ose mulonehoho.

⁴ Anituye Towahuno Wopingo syoho kengo kengo nejapiwo'ningkiso sohwo kako Towahuno kenga'nohino hweho. ⁵ Oso syoho kengo kengo iwo'ningkuhwoneso Anitu kako anga'nohino humaso sohune'no iwo'ningkuhwonefoho. ⁶ Anituye syoho iyo so'ne yahinoso kengo kengo weho. I oso'no Anitu kako anga'nohino sohwo kako oso syoho homo somne'no yokumpohn'nyo nejapiwo'ningkiso hweho. ⁷ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo kengo kengoso a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo nejapiwo'ningkisofoho. Oso yokumpohn'nyo hiso'nji fo'mo fo'mo loho'non-taningkuhwasi a'amu hofiko nonahoningkuji hofiko Anituye yokumpohn'nyo somo wonehonantifeho.

⁸ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako a'amu anga'no anga'nohinomo nto'no uyimontonoho. A'amu fihumo kakoe yokumpohn'nyo uyahoningkuhwosi oso a'amu huhwo sohwo kako nom'ne a'amu somo kako huno wopingo Anitu mta'angoso utihwamontono.

Anituye Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako nom'ne a'amu sohumo kakoe yokumpohn'nyo uyahoningkuhwosi oso hwe huhwo sohwo kako hungkuno hiyaso wo'mojo Anitu mta'angoso a'amu somo ulimontonoho. ⁹ Oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako nom'nehumo kakoe yokumpohn'nyo uyahoningkuhwosi oso hwe huhwo sohumo Anitu kako yo'mayo yoneso'no huno uyososo hwe huhwo sohwo kako simeho hi'ntnnono uyihwosi walimontonoho. Ne u'mofapmmontonoho. Nom'nehumo oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyahoningkuhwosi oso hwe huhwo sohwo kako nom'ne a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumontonoho. ¹⁰ Nom'nihwo kako oso Towahuno sohwo yokumpohn'nyo nomahwosi yo'mayo wopingo kengo a'amu hofiko miwo'ningkiyohofoso Anituye yokumpohn'nyo itihwayo'ne uyi-montonoho. Nom'nehwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako hungkuno wopingo Anituye huno mta'ni nomahwosi kako a'amu somo wolutihwamontono. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako yo'mayo hungkuno upa'niwo'ningkiso so'no yo'mayo imo'niwo'ningkiso so'no kako ole walimontonoho. Oloso Anituye Towahuno mta'angofoho. Oloso towahuno wonyo somta'angofoho. Ose walimontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako a'amu kengo kengo sofe hungkuno kako huno muyososo walimontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako hungkuno kengo kengoso nupa'ningkuhwosi oso hungkuno hiso kako huno ko muyahoningkuhwosi kako neso walimontonoho. ¹¹ Oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako oso yokumpohn'nyo kengo kengoso nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo nejapiwo'ningkisofoho. Kako kakoe huno mta'nnohini nejapiwo'ningkisofoho.

Nakwo Anituye a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho.

¹² Oso yokumpohn'nyo kengo kengo Anituye Towahuno nejapiwo'ningkiso so'no nakwo nakwoe a'apahomne'no pahnnimo hungkunoso huno waseyono. A'amufe a'apahoso ne anga'nohino wo'nyofoho. A'apaho kenga'nohino ko hiso simano sife simeho yo'mayo hiso Anitu kako ho'nahinyofoho. Oso pa'nyoso nakwo Kilaisimo iningkawowo'ningkuhwone hn'nwi nakwo humalohwono. ¹³ Ihwoni. A'amu Juta hn'nnonji a'amu temtitofu kengo hn'nnonji a'amu syoho ulohofiyu so'nji a'amu sikiujo sikunonji nakwo hopi'nonohino hn'nwi Anitu kakoe Towahuno Wopingo sohwo nonemanto kako nakumo a'apaho anga'nohino nemokalofoho. Oso Anituye Towahuno Wopingo huhwo sohwo kako nakwo anga'no anga'nohino hn'nimo nehumanto kako mijolimo hopa imo'ningkahoningki nakwo mijo homo somo nontani nakwo a'apaho anga'nohino'nji'nwoho.

¹⁴ Nakwoe a'apaho somne'no nakwo huno nayohoho. Nakwo sife'nohini'maho. O'o, nakwo timo simano sife aho yo'mayo hn'nji'nwoho. ¹⁵ Nakwoe sife sohwo ole walimontolaho. Yo'mayo syoho aho sohwo iwo'ningkisoso ngko mimnehono. Oso'no ngko olo a'apaho loso uliko'ma'mo. Ose ulihwosi a'apaho hiso uliko'ma'montolaho. O'o oso siki hungkunofoho. Sife sohwo a'apaho loso fehohnjo hweho. ¹⁶ Nakwoe halo ho sohwo ole walimontolaho. Ngko timo hwoni'maho. Oso'no ngko olo a'apaho loso fehohnjo'maho. Oso siki hungkunofoho. Oso halo ho huhwo sohwo kako a'apaho loso fehohnjo hweho. ¹⁷ I nakwoe a'apaho timo'nohini'manji nakwo yo'mayo hungkuno somo pipi upo'nanehwono. I nakwoe a'apaho haholo'nohino'manji nakwo yo'mayo akinoso pipi wonewa'mtolo. ¹⁸ Nakwoe a'apahoso ose'maho. O'o, Anitu kako nakwoe a'apaho so'no sife aho timo mnokino oso yo'mayo hopi'nonohino so'no huno anga'nohino nano mtitofonto kako ne anga'nohino mti'mokumentisofoho. ¹⁹ Nakwoe a'apahoso timo'nohini'manji i a'apaho'maho. O'o, timofoho. Ose'manji a'apaho neso mti'mto. ²⁰ O'o, ose'maho. A'apaho fehohnjoso pi'nin-gofoho. I oso'no a'apaho neso anga'nohinofoho. Oso pa'nyoso nakwo Kilaisimo iningkawowo'ningkuhwone hn'nwi nakwo Anitumne'no syoho kengo kengo iwo'ningkuhwoneso nakwoe neso anga'nohino'nji'nwoho.

²¹ U timo sohwo kako aho sohomo ole mulonehoho. U, kiko mohumayo'manji ngko anga'nohino sohwo'ni ngko nto'nohini wohumamonnoho. U, mnokino huhwo kako sife sohomo ole mulonehoho, U, kiko mohumayo'manji i ngko anga'nohino sohwo'ni nto'nohini wohumamonnoho. ²² O'o, awonoho. A'apaho fehohnjo so'no nakwo huno ole syafisyiwo'ningkuhwono, Yokumpohn'nyo anefoho. I nakwo huno ose ko syofisyihwasi nakwo oso yo'mayoso ane'njontentesi nakwoe humayoso nto'nohinosohi'maho. ²³ I nakwoe a'apaho fehohnjo so'no huno ole syafisyiwo'ningkuhwono, Wonyo we'efoho. Lontani nakwo noimo kame nikuyoho wokoso oso yo'mayoso ufotofiwon'ningkuhwono. I nakwoe a'apaho fehohnjo a'amu hofiko timo nahonifijoso wonimango nanonehontani nakwo hiyaso ekojisosyohumalohwono. ²⁴ I nakwoe a'apaho fehohnjoso oso wopingofoho. Utihwa'nyopo weho. Anitu kako nakwoe a'apaho mti'mokumentiso sohonta a'apaho fehohnjoso ole lososo, Ngko yo'mingohwoni'maho ose loso sohomo Anitu kako syoho engo uyimontonoho. ²⁵ Hwapingoso nakwoe a'apahoso mti'hupo mti'hupe loho'ningkuhwoloho. O'o, a'apaho fehohnjo somo fo'mo fo'ma'nyo afa'no afa'no wolo'ho'ningkuhwano. ²⁶ I oseso a'apaho fehohnjo somo tohino umnososo so'no a'apaho hopi'nonohino homo somo tohino huhwo sohwo ufehu'mokahumontono. A'amu fihwo kako jije a'apaho fehohnjo so'no wopingo hwasoho kilihwoso'no jije a'apaho hopi'nono simonyo uyimontonoho.

²⁷ Ngko oso hungkuno hopi'nonohino selalokwe hiso'no sekwo huno fisya'fihupmno. Sekwo Kilaisiye

a'apaho kuyoho. Sekwo anga'no anga'nohino soku Kilaisiye a'apaho fehohnjo kuyoho. ²⁸ Oso a'apahomjo hungkuno yolohoso olenoho. Anitu kako a'amu kakine'no simeho uyiwo'ningkohoho somo syoho kengo kengo kengo uyiwo'ningkisofoho. Simo'mjo syohoso a'amu Anituye hungkuno liku'mofo (*apouse*) syoho'njofoho. Osopo a'amu Anitu hungkuno uyahoningki nom'ne a'amu somo uliwo'ningkisofoho. Osopo a'amu Anituye hungkuno lutihwawo'ningkohofoho. Osofeponjoso a'amu hofiko yo'mayo wopingo a'amu hofiko miwo'ningkiyohofoso itihwawo'ingkohofoho. Osofeponjoso hofiko a'amu mnokino'njo somo wopingo umokuwo'ningkohofofoho. Nom'neso a'amu simeho tango'njo somo ufo'mawo'ningkohofofoho. Nom'neso a'amu syoho kengo kengo kengo'njofe hungkuno hofiko huno muyo'njoso liwo'ningkohofofoho. ²⁹ Sekwo huno pipi seyohoho. Anitu kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo kakoe hungkunoso liku'mofo syoho nejapmmentisotaho. A'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu kakoe hungkuno kakoe huno mta'ni uyahoningki ujo'ne syoho nejapmmentisotaho. A'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu kakoe hungkuno a'amu somo lutihwayo syohoso nejapmmentisotaho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo wopingo a'amu miwo'ningkiyohofoso itihwayo'ne syoho nejapmmentisotaho. ³⁰ U Anitu a'amu hopi'nonohino hn'nimo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyo'ne syohoso nejapmmentisotaho. U, Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo hungkuno nakwo huno monayo'njoso jo'ne syoho nejapmmentisotaho. I Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo hungkuno kengo kengoso iwolo'mokajo'ne syohoso nejapmmentisotaho. O'o, oso'ne'maho. Anitu kako a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo kakoe syohoso anga'no anga'no nejapiwo'ningkisofoho. ³¹ I oso'no sekwo oso syoho Anituye Towahuno nejapiwo'ningkiso syoho hwofilo'nnyo so'no sekwo hohayo jafikuji fitipemapmno. Yo'mayo syoho hwofilo'nnyoso tipemafikujo'no ngko oso syoho iyo so'ne honingkano wonyoangkafoso wosetihwamne'no yohono.

A'amu nom'ne so'nji simeho unyo yahino neso olenoho.

13 Ngko a'amufe hungkuno kengo kengo so'nji a'amu ahwomomjo sohwafe hungkuno'njo ko huhwo'ni ngko oso a'amu homo somo simeho muyiwo'ningkiyohe'manji oso ngko hofikimo yo'mayo hungkuno uliwo'ningkoheso siki'njofoho. Ahwomo yokino fonjahoningkofi yoka ho'niwo'ningkiso pa'nyo hwo'nyoho. ² Anituye Towahuno sohwo kako hungkuno Anituye huno mta'ni ujo'ne syoho ko ntopahoningki Anituye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso huno ko niyahoningki yo'mayo hwahoponjo huno hopi'nonohino hiyaso wo'mojo so'no huno ko niyahoningki ngko nom'ne a'amu somo simeho muyiwo'ningkiyohe'manji u ngko yo'mingohwoni'maho. Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohe sohwo'ni ngko oso hwofiki'nyo nongkumo ole ulime,

Kiko kengo nampo filohofayo ulimeso oso hwofiki'nyo huhwo sohwo kako ko uhwoso'no ngko nom'ne a'amu somo simeho muyiwo'ningkiyohe hwo'ni'manji Anitu nonohoningkuhwosi jije syohoso ne ane hwosoho wantimontonoho. ³I ngko nje ho'yango hopi'nonohinosa a'amu umofonyo iwo'ningkohofa somo ko uyonji ngko nom'ne a'amu somo Anituye hungkuno lutihwayo so'ne a'amu kengo sohwa ngkimo poyo wokumokantane'no ihwono ntahoningkuji ngko wopingofoho ko ulimeso u ngko nom'ne a'amu somo simeho muyiwo'ningkiyohe'ne'manji Anitu kako ngkine'no huno wopingo syanifisyonehoho.

⁴A'amu kako nom'ne a'amu somo simeho nehopi uyiwo'ningkiso sohwo kako olo yahino lomo uningkamontonoho. A'amu fihwo kakimo wonyo ulohofoso so'no kakoe simehoso tohino komo'no mumnonehoho. O'o, kako oso a'amu huhwo sohwo wopingo ulohomontonoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako nom'ne a'amufe yo'mayo ho'yango so'nji yofe wopingo so'nji hi ko umo'ningkahoningki kako oso a'amu huhwo sohwo'ne'no simeho tohino mumnonehoho. Kako yo'mayo wopingo iwo'ningkiso so'no kako kakoe yofe ho'noma'nyo'ne nom'ne a'amu somo mulonehoho. ⁵A'amu kako nom'ne a'amu somo simeho nehopi uyiwo'ningkiso sohwo kako nom'ne a'amu somne'no yokumpohn'nyo yahino ane'njo hweho. Huno kakine'nohino mosyafihu'niyonto kakoe simeho wopingo imokinyo'ne huno mosyafisyiwo'ningkiyohoho. Kakoe yo'mayo somo aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. O'o nom'ni hwamo umontonoho. Kako nom'ne somo simeho wonyo mmo'nonehoho. A'amu nom'neso hofiko kakimo wonyo ulohofoso so'no kako oso wonyo homo somo aku ulohofa so'no kako huno mosyafisyonehoho.

⁶Kako yahino wonyo somo uhwononte so'no kakoe simehoso wopingo mumo'niwo'ningkiyohoho. O'o, awonoho. Kako Anituye yahino wopingo osomnohini uhwononto kakoe simehoso wopingo umo'niwo'ningkisofoho. ⁷Kiko nom'ne a'amu sohwo simeho nehopi uyiwo'ningkino'manji u hofiko kikimo wonyo kilohofikujo'no kiko oso tango hiso nomahoji simeho pompengo'nji wohumamonnoho. Nom'ne a'amu somne'no yo'mayo yahino wonyo so'ne ko upa'ningkohoji kiko oso a'amu somo simeho hi'ntnnono ne'no uyohoji oso a'amu somne'no huno wopingo wosyafihu'monnoho. A'amu huhwo sohwa hofiko piwahupijo'manji kiko nusikwajiy'eno. O'o, kiko hofikimo nulikafohoji honingkanu wopingo tipemayo'ne kiko ufo'ma'monnoho. Hofiko kikimo wonyo kilohofikujo'no kiko hiyaso mohumuhnnohino. O'o, kiko yokumpohn'nyo ito'ningkohoji yokumpohn'nyo walohomnono.

⁸Anitu kako a'amu somo hungkuno uyahoningki ujo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Hungkuno mampaho kengo kengo'nji nakwo mupa'nyo'njo oso hungkuno ujo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Yo'mayo huno hiyaso'mo tipemayo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Oso hohosohonta Anituye Towahuno

sohwo kakoe yokumpohn'nyo oso syoho homo somne'no apa'no monejaponehoho. I oso'no anga'nohino ne'no nowentihwoneso olenoho, simeho uyo yahinofoho. ⁹I lohonta Anituye Towahuno kako kakoe yokumpohn'nyo nejopahoningki nakwo hungkuno Anituye huno mta'ni ko lasoso nakwo yo'mayo hopi'nonohinosa huno monayo'nji'nwoho. O'o huno fehohnjoso weho. ¹⁰Hwangku sohonta Jisas Kilais yo'mayo huno hwapingo'njo sohwo kako asomo poso sohonta nakwoe huno tifoso nohumpenefoho. Oso hohosohonta yo'mayo hopi'nonohinosa ujo ehontojwasyososo osohonta nakwo yo'mayo so'no huno ito'no ehohosonasyonefoho. ¹¹Hohonta ngko mehomi we'e sohwo'ni humamote sohonta mehomife hungkuno so'nji mehomife huno so'nji mehomife yahinoso imotefoho. Oseso hwangku ngko engo imo'nonji oso mehomi we'efe yahino oso imoteso nihu'nahono ho'nasyonji a'manefe yahino ma'mentohofoho. ¹²Oso pa'nyoso lohonta nakwo Anituye yahino somne'no huno wonaimto yonteso nakwo nehoholofalofoho. I hwangku sohonta ehohosonasyihwoso'no Anitu ne sohomo uhwoningkuhwosi kakoe yahino ne so'no huno nto'no wonayimtonoho. Lohonta ngko Anitu kakine'no huno we'enehwo niyohoho. Lohonta Anitu kako ngkine'no huno uyalokunjo hopaso oso hohosohonta ngko kakine'no huno niyonefoho. ¹³Yahino hufa'u sihune ne'no nowentihwoneso olenoho. Nakwo Anitu kako nehopi humahoeso huno nayoso'ne kakimo tifi iningkayo. Oso'nji yo'mayo Anitu kako yoneso'no hontohumayo. Oso'nji a'amu nom'ne somo simeho uyo. Oso hufa'u sihuneso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho. I oso homo somjo yakolo'nnyo anga'nohinoso olenoho. A'amu somo simeho uyo yahinoso yokintahopo weho.

A'amu somo Anituye Towahuno Wopingo hungkuno uyahoningki a'amumo ujo'ne syoho'ne hungkunofoho.

14 Oseso sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyo yahino somo womano likuji yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. Sekwo nom'ne a'amu somo simeho muyikuji sekwo yo'mayo syoho hopi'nono Anituye Towahuno Wopingo mta'ni mayo'ne sekwo huno ne'no syafisyikuji oso hiso'ne Mpohumo jomo ulimno. I oso syoho hiso nom'ne somo yakolo'nnyoso olenoho. Anitu kakoe huno wopingo kijapososo kiko nom'nihumo filutihwaho. Oso syoho hiso'no sekwo womano likuji syoho yokumpohn'nyo fiyimno. ²Hwapingoso a'amu fihwo kako hungkuno Anituye huno mta'ango a'amumo ulahoningki a'amu huhwo sohwa hofikoe hungkuno neso upa'nontifi oso hungkunoso a'amu hofikoe simeho hi'ntnnonohino Anitumo uyalokwofo somo yokumpohn'nyo usofitofalofoho. Kako oso a'amu somo yahino wopingo somo iningkayo'ne hofikimo huno ufhotofalofoho. I oso'nji a'amu simeho tango'njo somo wopingo umokalofoho. I oso'no a'amu fihwo kako Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo kengo liwo'ningkiso sohwo kako oso

hungkuno hiso a'amu somo mulalofiyoho. O'o, kako Anitumnohini ulalofoho. Hwapingoso a'amu sohwa hofiko olo hungkuno Anituye Towahuno mta'ango so'no huno muyofoho. Hungkuno hiso hiyaso'mjoso Anituye Towahuno sohwo oso a'amu huhwo sohomo uyalofoho. ⁴ A'amu kako mampaho kengo kengo kako huno muyo'njo lalokunjo sohwo kako kakoe simehomnohini yokumpohn'nyo ito'nalofoho. I oso'no a'amu kako hungkuno Anitu mta'ango a'amufe hungkuno ne'njoso ulalokunjo sohwo kako Anituye a'amu ne somo yokumpohn'nyo usofitofalofoho. Oso'no sekwo Anituye Towahuno mta'ni oso hungkuno kengo kengo a'amu huno muyoso'no hi semo'ningkwoloho. O'o sekwo oso hungkuno Anituye huno mta'ango nom'ne a'amumo ujo'ne syoho so'no sekwo hi wasemo'nono. ⁵ Sekwo hopi'nonohino soku sekwo mampaho kengo kengo Anituye Towahuno somta'ni mayoso oso wopingofoho. I oso'no ngko oso yahino homo somo nom'ne yakolo'nnyoso sekwo mayo so'no nimo'ningkohoho. Olenoho. Sekwo hopi'nono Anituye Towahuno mta'ni Anituye hungkuno sejapeso sekwo a'amu nom'ne somo ujo so'no nimo'ningkohoho. A'amu kako Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo kengo lihwosi nom'ne a'amu oso hungkuno hiso a'amu Anituye hungkuno uyiwo'ningkohoho somne'no miwolo'moku loso'manji kako oso a'amu homo somo yokumpohn'nyo musosofitofonehoho. Oso'no oso a'amu sohwo kakoe yahinoso monjenoho. I a'amu kako Anituye hungkuno a'amu hopi'nonohino somo ulososo a'amu hopi'nonohinoso hofiko upa'nifijo'manji oso a'amu huhwo sohwo yahinoso honjenoho. ⁶ Oseso, nje a'amu soku, ngko sekumo se'mahm'mo nom'ne a'amufe hungkuno kengo kengo Anituye Towahuno mta'angoso seli'me'no sekwo oso hungkuno homo somo mupa'nyo'njo'manji ngko sekumo pipi sefo'ma'mnehono. O'o, awonoho. I ngko sekwo hungkuno so'nji yo'mayo hungkuno Anitu ntihwassoso u hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso u hungkuno Anituye huno mta'angoso u Anituye hungkuno losetihwayoso ose seli'me'no sekwo hofiyo upo'nantifeho. Oso hungkuno hiso wosefo'ma'montono.

Nakwo Anituye hungkuno a'amumo ujoso nakwoe hungkuno neso wolano.

⁷ Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako tompuyo ne ane lontaningkuhwosi a'amu hofiko nupa'ningkuji ole wolantifeho. U oso tompuyoso yoloho neso pehofo lalofoho wolantifeho. ⁸ Hohonta a'amu fihwa hofiko ikujoho fongki'nyo'ne yihufo towotowonnyo sofe mampaho pa'nyoso nto'no maho'nyo'manji ikujoho fongki'nyo'ne nto'no esyohumayo so'no huno pipi uyi-montolo. Awonoho. ⁹ Oso pa'nyoso sekwo nom'ne a'amufe hungkuno a'amu mupa'nyo'njo iwo'ningkohofoso ulifijoso oso sekwoe hungkunoso sokinjofoho. Oso hungkuno homo somjo ne hwapingoso hofiko pipi wotipemantifito. O'o, awonoho. Hungkuno hiso ne anefoho. Siki yoka'nohinofoho. ¹⁰ U nehopi. Olo

hwaho lopo hungkuno kengo kengo wo'nnyoponoho. Oso hungkuno hiso ne ane'njo'maho. O'o ne hi'njofoho. ¹¹ I oso'no nakwo Anitumne'no uhu'mokuhwasi hwe fihwo kako ngkimo hungkuno ntoso somne'no hwapingo so'no huno manyo'njo ihwoso'no kako wantimontono, Oso a'amuso kengofoho. Ose ntihwoso'no ngko huhwo'ni ulimonno, Oso a'amu sohwo kako kengo mta'ango hweho. Oso'no nekwo mofo'mo'nahnnehwoyo. ¹² Oseso, sekwo hoku sekwo Anituye Towahuno somta'ni yo'mayo yahinoso womano likuji sekwo syoho yokumpohn'nyo ikuji mapmno. I oso'no sekwo Anituye Towahuno somta'ni yo'mayo yahinoso Anituye a'amu ne somo yokumpohn'nyo usofitofone'ne mayoso'no sekwo syoho yokumpohn'nyo yoho'ningkuji Anituye hungkuno a'amu nto'no uyo'ne oso yahino hiso mampaho kengo kengo ujo'ne somo yakolo'nnyofoho.

¹³ Oseso a'amu fihwo kako mampaho kengo kengo Anituye Towahuno mta'ni liwo'ningkiso'manji oso hwe huhwo sohwo kako nom'ne a'amu somne'no iwolo'mokujo yahino so'no Mpohumo jomo ulono. ¹⁴ Ihwoni. Ngko nom'ne hungkuno kengo Anituye Towahuno mta'ango so'nji Anitumo jomo uli'me'no nje huyo'mango sohwo kako hungkuno ulalofoho. I oso'no ngko nje hunoso monnyantonfiyoho. Nje hunoso siki weho. ¹⁵ Oseso nakwo pipi yanehwono. Olenoho. Anituye Towahuno kako nom'ne mampaho kengo nejapososo nakwoe huyo'mango oso mampaho so'nji Anitumo jomo ulasoso nakwo nom'ne sikunomo hungkuno nakwoe huno mta'ango Mpohumo jomo ulano. Anituye Towahuno kako ta mampaho kengo'nji nejapososo oso ta hiso Anitumne'no ulasoso ta nom'ne nakwoe huno mta'angoso Mpohumo jomo ulantanoho. ¹⁶ U nakwo Anitumne'no uhu'mokuhwasi oso hungkuno iwolo'mokujo yahino hiso nakwo miyo'njo yaso'manji nakwo mampaho kengo Anituye Towahuno mta'ni Anitumo isamoyoka ulasoso u hwe fihwo oso yahino huno muyo sohwo kako nohumahwosi nakwoe mampaho kengo upa'ningkuhwosi ole malonehoho. Hungkuno nehopeho. O'o, ose malonehoho. Kako nakwoe mampaho kengo upa'ningkuhwosi ole wosyafihu'montonoho. U oso mampahoso kengofoho. Ngko huno maniyohoyohoho. Ose wosyafihu'montonoho. ¹⁷ Ihwoni. Kiko mampaho kengo'nji Anitumo isamoyoka ulalokunoso nto'nohinofoho. I anga'nohinoso olenoho. Jije hungkuno kengoso oso hwe huhwo sohomo mufo'manehoho. ¹⁸ Ihwoni. Ngko Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo manji sikuno pi'ningo engo somo lonji oso mampaho joso noseyakolofontne'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno. ¹⁹ I oso'no nakwo Anituye tajo ango somo uhu'mokuhwasi ngko Anituye hungkuno tifo nakwoe hungkuno'nji a'amumo lutihwameso hofiko hungkuno homo somo ito'no upa'nifijoso oso wopingofoho. I ngko nom'ne mampaho kengo'nji hungkuno sawemo engo a'amu homo somo ulimeso hofiko mupa'nifitnehoho. Oso'no ngko a'amu'nji nohumahm'mo

hungkuno upa'nifitne'entne'no walimonne'no yohono.

²⁰ Nje a'amu soku, olo hungkuno mampaho kengo kengo jo'ne selalokwe loso'no sekwo mehomi we'eso ilofiwo'ningkohoho pa'nyoso sekwo ilofikutoho. I mehomi milongoso hofiko honingkano wonyo so'nji huno wonyo so'nji miyiwo'ningkiyohoho. Sekwo oso mehomi honingkano wonyo miyiwo'ningkiyohoho hopa hmno'nimno. I oso'no olo hungkuno selalokwe so'no sekwo huno sokafo seyihwoso'no aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. ²¹ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu Jutaso hofiko nje hungkunomo haloho mapewo'ningkiyohoho so'no ngko nom'ne a'amu kengo mta'ango mampaho kengo'njo sohwa a'amu Jutafepono yokumpohn'nyo mokosyohumayo'ne wolihwajimonoho.

Hofiko oso a'amu huhwo sohwafe hungkunomo enjwa'mo ko humafikuji hofiko ngkimo moningkapifitnehofo.

Anitu ose ulimentisofoho. ²² Ose mti'mokumentohoho so'no nakwo huno ole nayohoho. Sikuno fehohnjoso Anitu kako mampaho kengo kengo uyiwo'ningkiso a'amu kakine'nohini iningkawowo'ningkiso oso'nohini'maho. O'o, a'amu Anitu kakine'no miningkayo'njo iwo'ningkohoho oso huhwamo uyiwo'ningkisofoho. Oso'no kako kakoe yokumpohn'nyo hofikimo itihwawo'ningkisofoho. A'amu Anitumo iningkawowo'ningkohofoso hofiko Anituye hungkuno hofikoe hungkuno'nji lutihwentaningkofi uhwonontifi ole liwo'ningkohofi, Olo hungkuno loso wopingofoho. Anitu kako nelalofoho. Ou, Anitu kako hungkuno uyalokusoso hofikimo ufo'mayo'nefoho. I a'amu Anitu kakimo simeho muyo'njo somo oso hungkuno hiso hofikimo mufo'manehoho.

²³ Oseso a'amu kako Anituye hungkunomo nto'no miningkayo'njo sohwo kako sekwoe yahino Anitumo hungkuno kengo kengo'njo jomo ulontaningkuji nose'mahwosi nosehoningkuhwosi kako ole waselimononoho, Sekwo huno ane hwayo hohnjo kuyoho.

²⁴ I oso'no sekwo a'amumo sekwo hungkuno ne'njo Anitu mta'ango hungkuno lutihwahoningkuji oso hwe sohwo kako nosehoningkuhwosi u nosepa'ningkuhwosi oso hungkuno hiso oso hwe nongkwoe simeho montimo me hopa wonahmmontonoho. ²⁵ Yo'mayo hungkuno wonyo oso hwe sohwo kakoe simeho mo'mo mnawo'nyo so'no huno syafisyihwosi kako ole walimontonoho, Anitu kako nje simeho mo'mo nonalalofoho. Ose lihwosi kako Anitumne'no hwomtame ulohofihwosi kako ole walimontonoho, Anitu kako sekwo'nji nehopi humaho. Kako ose selihwosi kako Anituye yofe woho'noma'montonoho.

Sekwo Anitune'no hwomtame ulohoho yahinoso nto'no fiyimno.

²⁶ Oso'no nje a'amu soku ngko sekumo oso hungkuno selohe so'no neso pipilo. Sekwo Anituye

yofe ho'nomayo'ne uhu'mingo sopo sekwo hopi'nonohino soku nto'no fesyohumafikuno. A'amu fihwo kako ta walimontonoho. Nom'ne a'amu fihwo kako Anituye iyoswo mta'ango hungkuno yoloho wolosetihwamontonoho. Nom'nihwo kako sekwoe hungkuno ne so'nji hungkuno Anitu uyisoso waselimononoho. Nom'nehwo kako mampaho kengo Anituye Towahuno mta'angoso waselimononoho. Oso hungkuno homo somjo a'amu hofiko huno muyo'njo so'no Anituye Towahuno hwe nom'nehumo uyahoningki hungkuno homo somo hungkuno neso yoloho lijwafo'ne hweho. Osohwo kako oso hungkuno hiso neso waselimononoho. Oso yo'mayo hopi'nonohinoso ikuji sekwo Anituye a'amu ne sokune'no sefo'mayo'ne yokumpohn'nyo sesosofitofonefoho. ²⁷ U a'amu fihwa mampaho kengo kengo'nji Anituye Towahuno mta'ango wolano likuji'manji u anga'nohinotaho, hufa'utaho, hufa'u sihunetaho, oso hwa lohofoso nta'noho. Oso hungkuno homo somo hwe simo'mjo sohwo nto losojwaofihwoso'no osopo nom'ne a'amuhwo kako kakoe hungkuno homo somo nto losojwaofihwoso'no osopo nom'nehwo walimontonoho. Oso hungkuno a'amu mupa'nyo'njo somo nom'nihwo kako ne so'no uwolo'mokalimonte hweho. ²⁸ Oso hungkuno homo somo a'amu fihwo iwolo'mokujo'ne sohwo mohumentaningkuhwosi'manji ou, oso hopo sopo a'amu hungkuno kengo kengo'njo sohwa hofiko hungkuno malifitnehofo. O'o, hofiko mampi'nyo wohumantifeho. Hofiko mampi'nyo humafikuji Anitu'nji huno'nohini wosyofisyantifeho. ²⁹ I a'amu nom'ne somo Anitu kakoe huno mta'ni kako kakoe hungkuno a'amu ujo'ne uyiwo'ningkiso a'amu hufa'utaho, hufa'u sihunetaho, oso hwa hofiko woselantifeho. A'amu nom'neso hofiko nohumafikuji Anituye Towahuno sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyahoningkuhwosi hungkuno homo somo yano ulofantifeho. Huno ole wosyofisyantife, Olo hungkuno loso Anitu mta'angotaho. Kengo mta'angotaho. Ose syafisyikuji yano ulofantifeho. ³⁰ Hwe fihwo kako hungkuno Anitu mta'ango lontaningkuhwosi nom'ne a'amu osohwo kako oso hungkuno homo somo upo'nohumentaningkuhwosi Anitu kako oso hwe sohwo kakoe hungkuno uyososo walimo lihwosi yahoningkuhwosi oso a'amu kiko hungkuno simo'mo lontijo oso hwosi kiko mampi'nyo fesyohumaho. Oso a'amu tiffinjo huhwo sohwo kako Anituye hungkuno waselono. ³¹ Oso yahino anga'no anga'no hiso'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo sejapihwoso'no sekwo anga'no anga'nohino soku oso syoho hofiyo ikuji a'amu hopi'nonohinoso Anituye huno nto'no nupa'ningkuji sekwo yokumpohn'nyo wososofitofantifeho. ³² A'amu Anitu kako hungkuno uyiwo'ningkiso oso hwa hofiko oso hungkuno a'amu somo ujo'ne yokumpohn'nyo somo monje uyohohu'mo loso'manji hofiko oso hiso'no hoponoho. Oso yokumpohn'nyo homo somo monje yasyihwosi hungkuno hiso komo'no moi'wo wesejwao'montonoho. Hofiko oso syoho homo somo mokosyohumunyo hwafoho. ³³ Anitu kako simeho afa

inyo yahinoso hwapingo hweho. A'amu hungkuno lomtnnawe iwo'ningkohoho oso yahinoso Anitu mta'ango'maho. O'o awonoho.

³⁴ Nakwo Anituye hwe moya'mi ango'meemjo nakwo Anitune'no uhu'mokuwo'ningkuhwone hn'nwiye uhu'mingo sopo moya'mi sofa mampi'nyo huma-wo'ningkohoho pa'nyoso sekwo moya'mi sofasi mampi'nyo fosyohumamno. Sekwo hungkuno mali-fitnnehoho. Hwapingoso Anituye hungkuno ole nalo-hoho. Moya'mi sofa hofikoe hwehwamo enjwa'mo wohumafe. Oso'no hofiko oso uhu'mingo homo somo momokosyohumafitnnehoho. ³⁵ Hungkuno fehohnjo somo moya'mi sofa nupa'nontifi hungkuno neso huno muyo'manji hofiko oso uhu'mingo sopo oso hungkuno hiso'no nolohonngkutoho. O'o, hwangu hofikoe angomo nohumafikuji hofikoe hwehwamo oso hungkuno hiso'no ulohonantifeho. Oso uhu'mingo sopo moya'mi sofa hofiko hungkuno lifijoso woniman-go unimontonoho. ³⁶ Sekwo oso yahino homo somo miningkayo'njo peho'no yalokwofo. Sekwo huno pipi seyohoho. Sekwo Anituye hungkuno hwapingo'njo kulaho. Sekwo'nohini Anituye hungkuno ma'mentohoho kulaho. Nom'ne a'amuso momaso'netaho. I sekwo hwahopo pawomno.

³⁷ A'amu fihwo kako ole loso, Ngko Anituye hungkuno kakoe huno mta'ni a'amumo uliwo'ningk-he hwo'nyoho. Ou, nje hunoso Anituye Towahuno mta'angofoho. Ose loso sohwo kako huno ole wosyafisyono. Ngko Pouli'ni olo hungkuno semti'mokiyalokwe loso Anituye honingkanohungkunofoho. Ose wosyafisyono. Oso hunoso mosyafisiyo'manji kako mango'nohino hweho. ³⁸ A'amu fihwo kako olo nje hungkuno lomo hwotoho feso sohomo sekwo kakoe hungkunomo hwotoho hmhmno. ³⁹ Oseso, nje a'amu soku, Anitu kako sekumo kakoe hungkuno sejopalokunjo so'no, sekwo kakoe yahwomehomi hopa emponawotofo soku, hungkuno Anituye huno mta'ni ujo'neso hi wasemo'nono. Sekwo a'amu Anituye Towahuno mta'ango mampaho kengo kengo liwo'ningkohoho somo nopijumofikutoho. ⁴⁰ I oso'no ngko olo hungkuno selalokwe loso'no sekwo Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho saponjo yahino nto'nohini fiyimno. Sekwo sihufisahufi hungkuno likaofikutoho.

Kilais kako poyo nto pe'nimentiso sohwo apa'no lika'-mentisofoho.

15 Nje a'amu soku, ngko Kilais Jisasiye hungkuno wopingo selimentohe so'no sekwoe huno somo apa'no huno wasefohoto'monne'no yohono. Oso hungkuno hiso sekwo nupa'nontifi iningkawentifi olonhonta sekwo yokumpohn'nyo lohokwofo. ² Oso hungkuno upa'nimentohoho somo sekwo tifi ne'no iningkakuji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikujo'no Anitu kako sekumo asomo setimahwoso'no sekwo ahwomomo wohumantifeho. I oso'no sekwo oso hungkuno homo somo sekwo simeho hi'ntnnono

uyalokwofoso ne ane'manji Anitu kako asomo moseti-manehoho.

³ Ngko oso hungkuno hiso nom'ne hungkuno hopi'nonohino somo hwofilo'nnyoso nupa'nonji sejapmmentohefoho. Oso hungkuno hiso olenoho. Hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa hofiko Kilais kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'none so'no mti'mokontifi nalimentohofofoho. Oso mti'mokumentohofoso ne imo'nimentisofoho. ⁴ Jisas kako poyo pe'ningkahoningki hofiko sokimomo ho'-nahumentohofofoho. Hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi, Kilais kako poyo pe'ningkuhwosi sikuno hufa'u sihune imo'ningkuhwoso'no apa'no songo lika-fonefoho limentohofofoho. Oso limentohofoso ne imo'ningkahoningki Kilais kako nolikafonto ⁵ hwangu kako Pitamo u'ma'mentisofoho. Tifi sohonta kako kakoe inomokomoyo hopi'nonohino sohwo mta'ma'mentisofoho. ⁶ Nom'ne sohonta a'amu Kilais kakine'no iningkamontofoso hofiko nuhu'mokontifi humentaningkofi Kilais kako hofikimo u'ma'mentisofoho. Oso a'amu pi'ningo engo hiso hofikoe *faif hantilet* (500) somo yakolonoho. Ngko olo iyoswo semti'mokiyalokwe loso olonhonta oso a'amu homo somjo pi'ningoso songo humalofo. Fehohnjoso hofiko poyo nto pe'nimentohofofoho. ⁷ Sikuno nom'nemo Kilais kako Jemisimo † u'ma'mentisofoho. Nom'nehonta kako kakoe inomokomoyo (*apousel*) hopi'nonohino sohwo apa'no u'ma'mentisofoho.

⁸ I tifi sohonta ngko Pouli'nimo ni'ma'mentisofoho. Kako ngkimo nihu'no hwotohonepo ni'mahoningki ngko kakoe inomokomoyo ae'uyo hwo'ni imo'nimentohofoho. ⁹ Simo'mo ngko Kilaisimo miningkayo'njo yonji kakoe a'amu ne somo ngko wonyo umokumentohofoho. I oso'no Anitu kako ngkimo kakoe hungkuno liku'mofo (*apousel*) syohoso yo'mingohwo'nimo hopa peho'no ntapmmentisoto. O'o, ngko nom'ne inomokomoyo (*apousel*) sohwo enjwa'mo humaleno. ¹⁰ I oso'no olo yahino ngko wopingo yalokwe loso hwapingoso Anitu kako ngkine'no hitoho ulofahoningki ntapmmentisofoho. Anitu kako ngko yo'mingohwo'nimo hopa wopingo ntoho'mentisoso oso hiso ne'maso imo'nimentisomaho. O'o, kako ngkimo wopingo ntohofahoningki ngko kakoe syoho so'no yokumpohn'nyo yoho'nonji oso syoho hiso inomokomoyo nom'ne sohwo uyakolo'mentohefoho. I oso hiso ngko nje yokumpohn'nyo'nji miyalokuyohono. O'o, Anitu kako ngkimo wopingo ntohofonto kakoe yokumpohn'nyo ntopahoningki ngko kakoe syoho yokumpohn'nyo yalokweno. ¹¹ I sekwo huno ole syafisyikutoho. Poul kako syoho ntiso imaso hwolo. I inomokomoyo nom'nehwa hofiko syoho ntiso imalofihwalo. Ose likutoho. O'o, oso'ne'maho. Nakwo Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwo'ni oso hungkuno Kilais kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no a'amu pi'ningo engo somo ulahoningkuhwoni

† *Jemis huhwo sohwo kako Anituye a'amu ne Jerusalem humamentohoho somo mokosyohumamentiso hweho.*

sekwo oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyontifi sekwo kakoe a'amu ne imo'nimentohofofoho.

A'amu hopi'nono hofiko poyo pe'nimentohofoso hwanguku hofiko nolikapitnnefoho. A'amu oso hungkuno homo somo miningkayo'njoso hofiko Anituye a'amu ne'maho.

¹² Ou, nakwo ole liwo'ningkuhwono, Kilais kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohomo Anitu kako pi'nimo mta'ni apa'no songo ulika'mentono. I oso'no nom'ne a'amu fehohnjoso hofiko sekwo'nji humalofoso hofiko ole peho'no lalokwofo. A'amu poyo pe'ningkujoso apa'no songo molikapitnnefoho. Ose peho'no lalokwofo. ¹³ I oso'no a'amu poyo pe'nyoso hofiko molikafontifijontentesi Anitu kako kakoe hwomu Kilaisimo mulikafihwonesohilo. ¹⁴ Ou, nehopi. Anitu kako Kilaisimo mulikafe'njo yontentesi u hungkuno nakwo selimentihwoneso ne ane imo'ningkuhwonesohilo. I oso hungkuno nakwo selimentihwone somo sekwo simeho hi'ntnnono siki uyikutnnesohilo. ¹⁵ Oso hofikoe hungkunoso nehopi lontifijontentesi nakwo Anitune'no hungkuno losetihwawo'ningkuhwone hn'nwi nakwo Anitumne'no hwasyo hungkuno losetihwehwanesohilo. Hwapingoso Anitu kako Kilaisimo ulika'mentiso oso'no yoloho seliwo'ningkuhwonefoho. I oso'no Anitu kako a'amu poyo somo songo mulikafonefohoeso hungkuno nehopi lontifijontentesi i kako Kilais huhumo mulikafihwonesohilo. Nakwo hwasyo hungkuno selihwanesohilo. ¹⁶ U, Anitu kako oso a'amu poyo somo mulikafeso ne'njontontentesi Kilais huhumo ulikafoso ne ane'nesohilo. ¹⁷ U Anitu kako Kilaisimo mulikafe'njo yontentesi sekwo kakine'no simeho hi'ntnnono uyalokwofoso kako sekumo mosefo'mahwonesohilo. O'o, sekwoe honingkano wonyo somne'no tohino mentaninkutnnesohilo. ¹⁸ Oso hungkuno hiso ne'njontentesi a'amu Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentohofoso hofiko hofikoe honingkano wonyo somne'no tohino mafikuji tikanomo wentaninkutnnesohilo. ¹⁹ Nakwo olo hwaho lopo nohumentani Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nwi nakwo Kilais asomo netimayo'ne hontohumalohwono. Nakwo poyo pe'ningkuhwaso'no kako asomo monetimaso'manji a'amu hofiko nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwone hn'nimne'no hitoho mikunimposo ulofihwonesohilo. ²⁰ I oso'ne'maho. O'o, Kilais kako poyo pe'ningkahoningki Anitu kako ulika'mentisoso hungkuno nehopeho. Oso'no nakwo huno ole nayohi, Kako a'amu poyo pe'nimentohofoso likapitne'ento simo'mo Kilaisimo ulika'mentisofoho. ²¹ Anitu kako hwe simo'mjo mti'mokumentiso sohwo Atam, kako poyo pe'nyo'neso pe'nihwonima'nimentisofoho. I hwe nom'nehwo Kilais kako songo likafo'neso likofihwoni ma'nimentisofoho. ²² Ihwoni. Oso pa'nyoso neyakwo Atam pe'nimentiso hopaso nakwo imuso'ni pe'nalokuhwono. I a'amu hofiko Kilaisiye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyontifi Anitu kakoe mehomi

imo'ningkahoningkofi Anitu kako oso mehomi homo somo Kilaisimo ulika'mentiso oso hopa ulikafonefoho. ²³ Nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwiye sikuno somo Anitu kako nelikafonefoho. Sime'mjo sohwo Kilaisiyoho. Tifi no'mo Kilais kako kakoe a'amune'no asomo poso sohonta nakwo hopi'nonohino hn'nwi nelikafonefoho.

²⁴ Kilais kako yo'mayoso moi'wo esojwaofonefoho. Oso hohosohonta kako yo'mayo hwahoponjo mokosyohumayo so'nji hwe engo sohwanji yo'mayo towahunu wonyo so'nji hofikoe yokumpohn'nyoso moi'wo umokumontonoho. Oso hohosohonta Kilais kako yo'mayo hopi'nonohinoso kaningkwowhoe ahopo ho'nisyihwosi ulimontono, Kiko yo'mayo hopi'nonohinoso mokosyohumaho. Ose ulonefoho. ²⁵ Oso'no Kilais kako yo'mayoso nomokosyohumawosi kakoe mango sohwo hwotho wahmontonoho. ²⁶ Kakoe mango sohwo wae yaofonefoho. Oso'no oso hohosohonta a'amu hn'nwi apa'no mape'nanehwono. Nihu'nahone songo nohumanefoho. ²⁷ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi, Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakoe sifilaku'nyo'mo ho'nahumentisofoho. Ose mti'mokumentisofoho. I oso'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakoe hwomufe sifilaku'nyo'mo ho'nahumentisoso kako oso yo'mayo homo somo enjwamo mujokohumanehoho. O'o, awonoho. ²⁸ Tifi sohonta yo'mayo hopi'nonohinoso Anitu kako kakoe hwomufe sifilaku'nyo'mo ho'nasyihwoso'no Kilais kako kaningkwowumo ulimontono. Ngko huhwo'ni kikimo enjwamo wohumamo. Ose ulahoningkuhwosi Anitu kako oso yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumane hweho.

A'amu hofiko Anitu a'amu poyo pe'nyo somo ulikafonefoho esomo miningkayofoho.

²⁹ Oso hungkuno a'amu poyo pe'ningkujoso apa'no songo molikapitnnehofo eso nehopi'manji a'amu fehohnjoso olo yahino hiloso peho'no yiwo'ningkohoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anitumo iningkawentifi mijo momaso'njo yontifi poyo pe'nimentohofofoho. Nope'ningkahoningkofi a'amu nom'ne mijo mokiyomasoso hofiko a'amu poyo pe'nimentohofoho hiso songo likafo'ne so'no huno syafisyontifi ole limentohofi, Nakwo a'amu songo humalohwone so'nwi nakwo a'amu poyo pe'nimentohofoho somne'no nakumo mijo apa'no wokiyonemantifeho. Ose limentohofofoho. Ou, Anitu kako a'amu poyo pe'nyoso songo mulikafonefoho eso hungkuno nehopi lontifijontentesi hofikimo ufo'mayo so'no mijo peho'no kiyomafikutnnesohilo. ³⁰ Sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye hungkuno likumofontaninkuhwoni nakwoe mango sohwo hofiko nakumo poyo wosemokano naliwo'ningkohofofoho. I oso a'amu poyoso molikapitnnefoho eso nehopi lontifijontentesi nakwo olo syoho loso ihwasi tohino engo nomehwasi olo yahino loso hwayohohnesohilo. ³¹ U, nje a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo sek-

wo simeho uyalokwofo so'no kako nakumo asomo songo nelikafo'ne so'no huno neyahoningki nakwo simonyo yalokuhwono. Oso hungkuno yokintahopo ne'no nehopi selohono. I oso'no olo hungkuno hi ne'njofoho. Sikuno huhwo huhwi nje mango sohwa hofiko ngkimo poyo wonimokantifetikenon ntnne'no hontohumaleno.³² Ngko angko Efesos sopo nohumentaningko nje mango sohwa hofiko ngkimo siki siwojo hopa wolofonisyantifi inomokomanyimalofofoho. Oso'no a'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko molikapitnnefoho eso nehopi lontifijontentesi i ngko olo syoho loso imeso oso tango ni'mantontentesi olo yahino loso hwayohohnneso. A'amu fehohnjoso hofiko Jisas kako nakumo asomo songo nelikafo'ne sohomo miningkayo'njoso ole liwo'ningkohofi, Nakwo poyo pe'ningkuhwasi songo likafoso miyanehwono. O'o, nakwo nihu'nahone wope'nantanoho. Oso'no nakwoe honingkano wonyo somne'no huno pi'ningo engo peho'no wosyofisyantanto. O'o, nakwo mijo nonyo wosopayo engo mehwaso syohi'nyo niyontasih'nwi mo'ningkanta nakwo poyo wope'nano.

³³ A'amu oso hwaso hungkuno liwo'ningkohofoso hofikoe honingkano wonyo somo sekumo ipesemotawofitnnoho. Ose ifijosso hofiko sekwoe honingkano yahino wopingo somo wonyo wosemokantifeho. Oso'no sekwo i'waho nto'no fiyimno. Hofikimo ujokohumafikutoho.³⁴ Sekwo sekwoe yahino hwayo hohnjo osomo hohujo ikinjaofikuji yahino wopingo osomne'no huno nto'no fisyafihupmo. Honingkano wonyoso apa'no ikutoho. Sekwo upa'nimno. A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko Anitumne'no huno nto'no muyofoho. Oso hiso'no sekwo wonimango maseningkoho liyohoho.

Anitu kako a'amu poyo pe'noso sohomo nulikafihwosi kako a'apaho nom'ne songo uyimontonoho.

³⁵ A'amu fehohnjoso hofiko ole lohoniwo'ningkohofoho. Anitu kako a'amu poyo pe'nyo somo pipi ulikafone-to. U a'amu poyo pe'nyo sohwo peho a'apaho'nji hopa mufohi'ningkuji likapitnneto.³⁶ A'amu hofiko hungkuno ose liwo'ningkohofoso hofiko huno nihu'no anefoho. Sekwo a'amu yangkume topoyo oso yo'mayo uyo mofiwo'ningkohofoho soku huno seyohoho. Oso yangkume topoyo oso kwefoho ihwoso'no iwofasyikuji apa'no uyo mopijosso hwaho mo'm swo mafe'njo ihwosi timoso mafokafonehoho.³⁷ Oso yangkume uyo mofontifeso swo yokino pmpongo oso uhwonowo'ningkohofoso sekwo huno waseyono. Yokino swo pmpongo oso'nji mamofefoho. O'o, ne nihu'no we'e sohwo hwahomo'mo ho'nahinyo somta'angofoho.³⁸ Anitu kako hohonta pmpongo swo yokino ose ne kengo kengo imo'nyo'ne'ento huno syafihumentiso so'no oso yangkume swo pmpongo yokino oso yo'mayo hopi'nonohino wofoka'montonoho. Oso pa'nyoso nakwo poyo pe'ningkuhwasi a'apaho nom'ne songo'nji nakwo likofanefoho.³⁹ Ihwoni yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso paho kengo kengofoho. A'amufe a'apaho kengofoho. Tongofe kengofoho.

Yihufefe kengofoho. Inaniku mijomo emoyiwo'ningkiso oso pahoso kengofoho.⁴⁰ Yo'mayo ahwomomjoso hwahoponjo pa'nyo'maho. O'o, kengo kengo mti'mokumentisofoho. A'amu ahwomomjo sohwafe a'apaho wonyoangkafoso tipomponaho pa'nyofoho. Nakwo hwahoponjo hn'nwiye a'apahoso toho pijijo pa'nyofoho.⁴¹ Nakwo ahwomomjo yo'mayo somo uhwonontaneso mofehi'nyo joso kakoe kengofoho. Hamno joso kengofoho. Hntokwaliyo kengo kengo sohwa hofikoe joso kengo kengo wo'nyofoho.

⁴² Oso pa'nyoso a'amu poyoso likafoso hofiko hofikoe a'apahoso kengo umo'nantifeho. Oso pijajo nakwo pi'nimomo ho'nosyontaneso wonyo imo'niwo'ningkohoho. A'apaho songo likafososo wonyo mmo'nonehoho. O'o, songo ne'no humayo'nefoho.⁴³ Pijajo nakwo pi'nimomo ho'nosyiwo'ningkuhwoneso piso imo'niwo'ningkohoho. Kakoe yokumpohn'nyoso anefoho. Oso a'apaho songo likafososo oso wonyo angkafofoho. Yokumpohn'nyo hi'njofoho.⁴⁴ A'mopijajo nakwo pi'nimomo ho'nasyiwo'ningkuhwoneso oso hwahoponjofoho. A'apaho songo ne'no humayo'ne likafoso oso ahwomomjofoho.

Olo hwaho lopo humayo'ne a'apahoso hwahoponjofoho. Ahwomomo humayo'ne a'apahoso ahwomomjofoho.⁴⁵ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa hofiko ole limentohofi, Anitu kako hwe simo'mjo mti'mokumentiso Atam osohwo kako nakwoe hwaho loponjo a'apaho hwapingo hweho. Ose mti'mokumentohofofoho. I tifi no'mo Kilais nakwoe hwaho lopo imo'nimentiso osohwo kako songo ne'no humayo'ne ahwomomjo a'apahoso hwapingo hweho.⁴⁶ Ahwomomjo a'apahoso nakwo simo'mo ma'mentihwone'maho. O'o, simo'mo hwahoponjo a'apaho ma'mentihwonefoho. Hwangku tifi no'mo nakwo a'apaho ahwomomjoso nomanefoho.

⁴⁷ Hwe simo'mjo sohumne'no Anitu kako hwaho nomanto a'amu mti'mokumentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwahoponjo a'apaho hi'njo hweho. I tiffinjo imo'nimentiso Kilais osohwo kako ahwomo mta'ango hweho.⁴⁸ Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi nakwo Atamiye imu'nwoho. Oso'no Anitu kako hwe hwahoponnta'ni mti'mokumentiso oso mta'ango'nwoho. I a'amu hofiko Anitumo iningkawowo'ningkohofoso hofiko oso hwe ahwomo mta'ni pmmentiso Kilais osohwo hopa imo'nifitnnefoho.⁴⁹ Olohonta nakwo Atamiye a'apaho hi'nji'nwoho. Hwangku sohonta nakwo Kilais ahwomo mta'ango sohwoe a'apaho hopa mane'nwoho.

⁵⁰ Nje a'amu soku, ngko olo hungkuno loso yoloho waselimonne'no yohono. Nakwoe a'apaho olo hwaho loponjoso mokosyohumalohwone'njo hn'nwi nakwo yo'mayo wopingo Anitu nakumne'no enesyohumasoso momanefoho. O'o, nakwoe a'apaho piso imo'nyo'neso Anituye angko wopingo yo'mayo piso mmo'nyo sopo m'mofawenefoho.⁵¹ Sekwo upa'nimno. Anitu kako hiyaso hungkuno ngkine'no ujo lijwanimo'masoso ngko waselimonne'no yohono. Nakwo Anitumo iningkawowo'ningkuhwone hn'nwi nakwo fehohnjo

hn'nwi wope'nantanoho. Fehohnjo hn'nwi mope'-nanehwono. I oso'no nakwo hopi'nono nakwo nom'ne a'apaho songo womantanoho. ⁵² Ou, sikuno ae'uyo so-honta kounoho yoka ahwomo mta'ni ho'ningkuh-woso'no nakwo nakwoe a'apaho songo timo lo'ntnno komo'no imo'nanefoho. I oso kounoho yoka hiso ho'ningkuhwoso'no a'amu poyoso hofiko nolikafikujji a'apaho songo piso mmo'nyoso mapitnnefoho. Oso-honta nakwo a'amu songo humalohwone hn'nwi nakwo nakwoe a'apaho songo'nji imo'nanefoho. ⁵³ Ih-woni. Anitu kako ole nalimento, Sekwoe hwahoponjo a'apaho piso imo'niwo'ningkisoso sekwo a'apaho nom'ne songo piso mmo'nyo'njo ne'no wentihwone somne'no uyohopopitnnefoho. Sekwo poyo pe'nyo yahinoso nihu'nahone ho'naofikujji a'apaho nom'ne songo ne'no humayo'neso nomapitnnefoho. ⁵⁴ Oso sikuno homo somo nakwoe hwahoponjo a'apaho piso imo'nyoso poyo pe'niwo'ningkisoso ho'nasyihwasi nom'ne a'apaho songo piso mmo'nyo'njo songo ne'no humayoso nomehwaso'no oso hohosohonta oso hungkuno a'amu mti'mokumentohofoso ne umo'ni-montonoho. Hungkuno hiso olenoho.

Anitu kako poyo pe'nyo somo nihu'nahone hwotoho hmmentisofoho.

Kakoe mango hopinonohino sohwo nihu'nahone uyakolo'mentisofoho.

⁵⁵ Poyo pe'nyo yahino sohwo si jije yokumpohn'nyoso nti'mo weho. Awonoho. Nihu'nahone moi'wo'nnyo hwosoho.

⁵⁶ A'amu poyo pe'niwo'ningkohoho hwapingoso pe-hoto. Poyo namokiyoso olenoho. Nakwoe honingkanonyo sohwo namokuwo'ningkohoho. Nakwo Anituye honingkanonyo hungkuno somo hwotoho fentaneso nakwo huno nayohoho. Honingkanonyo yalokuhwono. ⁵⁷ I oso'no Anitu kako nakumo Hwe Engo Jisas Kilais nejapmmentiso sohwo kako nakwoe wonyo so'no pe'nonto kako oso wonyo huhwo sohwoe yokumpohn'nyoso wae yao'mentisofoho. Oso hiso'no Anitu kako poyo pe'nyo yahino somo nihu'nahone hwotoho hmmentisofoho. Oso'no nakwo Anitune'no isamoyoka uliwo'ningkuhwonefoho.

⁵⁸ Oso'no nje a'amu sokumo ngko Pouli'ni ngko simeho sejopalokweno. Sekwo Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikujji osohonta piso'mo'nyo seningkuhwoso'no nusikwajikutoho. O'o, sekwo yokumpohn'nyo lohofikujji Anitu kakoe hungkuno homo somo ne'no hmningkamno. Anitu kako pi'nimo mta'ni nelikafone so'no nakwo huno ole nayohoho. Nakwo Anitu kakoe syoho homo somo yokumpohn'nyo ihwoso'no syoho hiso ne ane mmo'nonehoho. Oso hiso'no sekwo iningo mofikutoho.

A'amu Kouliniso hofiko Anituye a'amu yo'mayo so'no umofonyo iwo'ningkohoho somo ufo'mayo'ne hamniyoho hu'meesiyo'ne hungkunofoho.

16 Sekwo Anituye a'amu nom'ne Jerusalem humalofo so'ntnne'no hamniyoho hu'meesiyo'ne

hungkuno ntohonimalofo so'no ngko olo hungkuno loso waselimne'no yohono. Ngko a'amu Ngkolesiya somo utihwamentohe hopaso sekumo wosetihwamne'no yohono. Sekwo ole fiyimno. ² Sikuno iyoho humayo (Sante) huhwo huhwi sekwo yo'mayo syoho homo somne'no hamniyoho tipemawo'ningkohoho so'no sekwo anga'no anga'nohino soku sekwo oso hamniyoho hiso nom'ne a'amu somne'no huno syafisyikujji fehohnjoso nomafikujji sekwoe anga'no kengopo foho'nahumno. Ose hu'mesyontaningkujji ngko nose'mahm'me'no oso hamniyoho hiso'no sekwo syoho engo mifitnnefoho. ³ Oseso hwangku ngko i'mofapm'me'no sekwo nom'ne a'amu somo oso hamniyoho uyohojae'ne uhwosopopmno. Oso a'amu huhwo sohwo ngko hofikimo iyoswo honingkanonyo imo'neso uyi'mo ngko hofikimo oso hamniyoho'njo iyoswoso pone Jelusalemno uyahotimonne'no yohono. ⁴ Hamniyoho hu'mesyalokwofo somo ngko ole syafisiyo'mo, Ngko huhwo'ni wamolime'manji u hofiko'nji wowantanoho.

Poul kako a'amu Koulin somo uhwonimo lonto kako hano uyoso'no sikuno ho'nahumentisofoho.

⁵ Nje hunoso ole syafihu'malefoho. Ngko hwaho Masetouniya oso ajwo sopoe u'mo u'ma'mo. Ose mti-to'malefoho. Oso'no simo'mo ngko hwaho Masetouniya osopoe wekapm'mo wose'ma'monnoho. ⁶ I oso'no ngko sekwo'nji we'enehwo wohumamontikeno. Oso'no ngko huno maniyohoyohoho. Ngko sekwo'nji humahm'mo oso ifoyo hamno so'no wohontohumamontikeno. Ose'manji moi'wo imo'ningkuhwoso'no ngko hano nom'ne angopono nti'mo wamo li'mo yahoni'mo sekwo ngkimo nonifo'mafikujji honingkanonyo wonihwojowantifeho. ⁷ Sekwo huno seyohoho. Ngko sekwo'nji we'enehwo humahm'mo komo'no seliko'mayoso ngkilaho. O'o, Anitu kako ngkimo sekwo'nji sikuno sawemo humayo so'no ntihwoso'no u ngko sekwo'nji ne'no wohumamonnoho. ⁸ Ngko olo anga Efesos lopo nohumentani'mo oso Sikuno Engo (*Pentikous*) † Anituye Towahuno nakwoe hwaho lopo pmentiso sikuno somne'no syafisiyo'ne sikuno osohwo nto i'mofapihwoso'no osohonta ngko olo a'amu lohwo nuli'ko'mahm'mo sekwoe angopono wapmmonnoho. ⁹ Hwapingo neso olenoho. Anitu kako olo syoho lomne'no kako ngkine'no hoku'yo nohwosampo'maso so'no ngko Anitu kakoe hungkunoso lutihwahoningko a'amu pi'ningo engoso hofiko iningkowalokwofo. I oso'nji a'amu pi'ningo engoso hofiko olo hungkuno lomne'no mangohwa imo'nalokwofo.

¹⁰ We'enepi Timouti kako sekumo se'maso'manji sekwo kakimo hofiyo'no umokosyohumafijo so'no kako sekwo'nji simeho wopingo'nji wohumamtonoho. Sekwo upa'nimno. Timouti sohwo kako ngko pa'nyo Anituye syoho engo yalofoho. ¹¹ I oso'no a'amu fihwo huno ole syafisiyo'eno, olo hwe songo lohwo sohwo kako yo'mingohwo'maho. Oso'no nakwo kakimo ho-

† Ap. 2:1 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

hujo ukinjimofano. Huno ose syofisyihwaloho. O'o, sekwo kakoe simeho wopingo umokumno. Oseso hwanguku sekwo kakimo kakoe honingano somo uhwojapikujo'no kako ngkimo woni'mano. Ngko Timouti'nji a'amu nom'ne so'nji ni'mayo'ne hontohumaleno.

¹² Neningkwa'wehwo Apoulousiye hungkunoso olenoho. Ngko nohumanji Apoulousimo ole uliwo'ningkoho, Kiko ango Koulin sopo uhwonamo lohohoso olo a'amu lo'nji uhujii uhwona. Ose uliwo'ningkohofoho. I kako olohonta sohonta uyoso ngkilaho lalofoho. I hwanguku sohonta Anitu kakine'no honingano umofihwoso'no wapmmontonoho.

Pouliye hungkuno fehohnjofoho.

¹³ Yo'mayo Anituye syoho somo wonyo umonimo lihwozi yososo sekwo i'waho nto'no fiyimno. Sekwo Anitune'no simeho hi'ntnnono uyalokwofo osomo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Sekwo hwe ne imo'ningkuji yokumpohn'nyo lohofikuji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. ¹⁴ Yo'mayo hopi'nonohino sekwo iwo'ningkohofoso oso'nohini ikuji nom'ne a'amu somo simeho uyikuji sekwo hofikimo nto'no femokosyohumamno.

¹⁵ Nje a'amu soku sekwo Sitefanosiye a'amu osomne'no huno seyohoho. Hofiko oso hwaho Ngkilik osopo humantifi Anitumo simo'mo iningkamentohofoho. Oso'no hofiko hofikoe huno mta'ni hofiko Anituye a'amu ne somo hofiyo'no ufo'mawo'ningkohofoho. ¹⁶ A'amu oso pa'nyo humawo'ningkohofoso somo sekwo hofikimo enjwa'mo fosyohumamno. Sekwo hofikoe hungkuno somo haloho popmno. I nom'ne a'amu hofikimo ufo'mawo'ningkohofoso somo sekwo hofikimo tifi finingkamno.

¹⁷ Sikuno pi'ningo engo somo ngko sekwo simano masehonyo'njo nohumanji huno ne'no syosefisyahoningko oso hwe hufa'u sihune sekwo angoponta'ango sohwa Sitefanosiyo Foutiyunetasiyo

Akaikosiyo hofiko sekwo simano mafohi'nontifi ngkimo ni'mahoningkofi ngko simonyo imalefoho.

Hwapingoso sekwo hopi'nono moni'mapitnnohofo. I oso'no hofiko noni'mahoningkofi ngko sekwo'nji humentani hopa simonyo yalokweno. ¹⁸ Hofiko ngkimo ni'mantifi simeho wopingo nimokumalofofoho. Sekwo simeho hi osenohino. Oso'no sekwo oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye syoho hofiyo yalokwofo sohwanji nom'ne a'amu oso pa'nyo sohwanji hofikoe yofeso foho'nomapmno.

¹⁹ Oso hwaho Esiya lophonjo Anituye a'amu neso hofiko Anitumne'no ango'meemjo uhu'mokuwo'ningkohofoho hofiko sekumo nje a'amuhwafo selalokwofo. Akwila'nji kakoe ape Pilisila'nji sikoe ango somo nom'ne a'amuso hofiko Anitune'no uhu'mokuwo'ningkohofoho a'amu so'nji hofiko sekwo Anitumo iningkawalokwofo so'no hofiko nakwoe a'amufo selalokwofo. ²⁰ Anituye a'amu ne ngko'nji humalofoso hofiko nakwoe a'amufo selalokwofo. Nakwo Anituye a'amu ne so'nji swo'nontani nakwo aho popotohumo'niwo'ningkuhwone hopaso sekwo aho popotohumo'nimno.

²¹ Ngko Pouli'ni ngko oso a'amu olo iyoswo ngkine'no mti'mokalokuso sohumta'ni iyoswo nomanji ngko aho'nji ifalifaliyo mti'mokonji † ole selalokweno, Nje a'amufo.

²² U a'amu fihwo kako Anitumo iningkayoso ngkilaholoso sohwo kako tikanomo wene hweho. U, nje Hwe Engo Jisas Kilais kako komo'no noho wapononi'mo'ningkohoho.

²³ Nakwoe Hwe Engo Jisas kako sekumo wopingone'no waselohofono. ²⁴ Sekwo nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo humalofo sokumo ngko simeho sejopalokweno. Olo hungkuno loso ngko Pouli'ni mti'mokohono. Hungkuno osohopeho.

† *Poul kakoe aho'nji mti'mokumajo'maho. O'o, kako nolahoningki nom'nehwo mti'mokumojofoho. Olo hungkuno honingkanomo wo'nyo loso Poul kako mti'mokumentisofoho.*

2 Koulin

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo i'nji (25) i'nji (26) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso simo'mjo nto mti'mokumentisohwo olo iyoswo loso tifi'njo mti'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso a'amu Koulin afahomne'no mti'mokumentisofoho. Hwaho Masetouniya sopo Poul Taitasimo niswo'nonto hungkuno wonyoangkafoso Poulimo ulimentisofoho. Olo hungkuno hiso Poul nupa'nonto simonyo yonto kako Masetouniya hopo sponjo ango we'e sopo humanto mti'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso nakwo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Pouli'nimo Anitu kako Jisas Kilaisiye hungkuno liku'mofo (*apouse!*) syoho so'no nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Nakwoe neningkwa'wehwo Timouti'nji nekwo olo iyoswo loso a'amu hwaho Ngkilik ango Koulin sopo Jisas Kilaisimo iningkawowo'ningkohoho a'amu so'nji oso hwaho Ngkilik a'amu hopi'nonohino Jisas Kilaisimo iningkawo'ningkohoho so'ntnne'no mti'mokalokuhwayo. ² Nekwo ole'no emo'ningkohoho. Naningkwohwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wopingo selohofohosisi pompenjiyo wosejopanjiyoho. Ose'no emo'ningkohoho.

Anitu Poulimo ufo'mawo'ningkiso so'no Poul kako isamayoka ulimentisofoho.

³ Nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwohwo Anitu sohwoe yofe engo noho'nomehwasi kakine'no isamayoka ulano. Nakwo hi'nwiye naningkwohwo sohwo kako nakumne'no hitoho ulofoso hwapingo hweho. Yo'mayo tango ne'mawo'ningkiso so'no kako nakumo nefo'mayo'ne hwapingo hweho. ⁴ Yo'mayo tango ne'mante so'no Anitu kako nakwoe simeho tangoso nohayo namokuwo'ningkiso hopaso nakwo nom'ne a'amu simeho tango'njo humentaningkuji Anitu kako nakumo nefo'mawo'ningkiso hopaso nakwo hofikimo ufo'mano. ⁵ Nakwo huno ole nayohoho, Nakwo yo'mayo tohino Jisas ma'mentiso hopaso mawo'ningkuhwone kalohi Jisas kako nakwoe simeho tangoso wopingo engo namokuwo'ningkisofoho. ⁶ Oseso nakwo sekumne'no Anituye hungkuno losetihwalokuhwone so'no yo'mayo tango ko ne'mante-so oso tango hiso sekumo wosefo'ma'montonoho. Hwapingoso yo'mayo tango ne'mawo'ningkiso so'no Anitu kako nakumo hofiyo nefo'manto nohayo namokuwo'ningkiso somo sekwo nahoningkuji sekwo huno ole waseyono. Yo'mayo tango ne'maso'manji u Anitu kako Poulimo ufo'mawo'ningkiso hopaso nakwo

hi'nyumo wonefo'ma'montonoho. Ose syafihupijoso yo'mayo tango ko se'masoso sekwo nakwo hopa Anitumne'no yokumpohn'nyo wolohofantifeho. ⁷ Sekwo yokumpohn'nyo lohopytne'entani emo'ningkisoso ne umo'nimonte'no huno eyohoho. Hwapingoso yo'mayo tango nakumo ne'mahoningki Anitu nakumo nefo'mawo'ningkiso hopaso sekumo yo'mayo tango se'mahwoso'no Anitu kako wosefo'ma'montonoho.

⁸ U, nje a'amu soku, nakwo hwaho Esiya nohumentaningkuhwone yo'mayo tango engo mikunimposo ne'ma'maso so'no sekwo huno seyone'enji selalokweno. Oso tango engo hiso ne'manto nakwoe yokumpohn'nyo somo noneyakolofahoningki nakwo huno ole syafihu'malohwonefoho. Nakwo poyo wape'nontane'no kiyihwono ose syafihu'malohwonefoho. ⁹ U Anitu kako poyo pe'nifitne'ento olo sikuno ho'nahumentiso lomo huno syafihu'malohwonefoho. I oso'no tango hiso peho'ne ne'ma'masoto. Hwapingoso olenoho. Nakwo nakwoe yokumpohn'nyo fo'mo'naneso huno honingkonontane so'no nakwo nakwoe yokumpohn'nyo so'no huno nayihwoloho. O'o, Anitu kako a'amu poyo pe'nnyo somo songo ulikafiwoningkiso sohwoe yokumpohn'nyo so'ne'nohini wonayono. ¹⁰ Oso tango engo nihu'no wonyoso nakumo poyo wonamokumonto ko yahoningki Anitu kako nefo'ma'masofoho. Oso'no nakwo oso tango hiso pa'ningo nom'ne sohonta ne'mane so'no Anitu kako apa'no wonefo'ma'montonoho, huno ose nayohoho. ¹¹ Sekwo hoku nakumne'no Anitumo jomo ulifijo'manji sekwo hoku nakumo wonefo'mantifeho. Oseso sekwo hwe moya'mi pi'ningo engo sokuye jomo ulifijo somo Anitu kako upa'ningkuhwosi nto nefo'mahwoso'no sekwo oso hiso'no simonyo ikuji Anitumo oso hiso'no isamayoka engo mikunimposo ulantifeho.

Poul kako a'amu Koulin somo hwasyo hungkuno ulimentiso'maho. O'o, ne'njo ulimentisofoho.

¹² Nakwoe yahino ole so'no nakwo simeho wopingo namo'ningkohoho. Anitu kako nefo'mawo'ningkiso so'no nakwoe humayo nto'nohino so'nji nakwoe hungkuno nehopi'nohino so'nji nakwo simeho hufa'u'nji miyalokuyihwono. O'o, huno anga'nohino so'nji simeho anga'nohino so'nji yalokuhwono. Oso wopingo yalokuhwoneso hwahoponjo huno somta'ango miyalokuyihwono. O'o, Anitu kako huno wopingo ne-jopahoningki nakwo oso wopingoso yalokuhwono. Nakwoe simeho so'mo ose hnniwo'ningkihwoe so'no nakwo simeho wopingo namo'ningkohoho. Nakwo sekumo oso hiso pa'nyoso selohofiwo'nalokuhwono.

¹³ Yo'mayo hungkuno sekumne'no mti'mokuwo'ningkuhwoneso fahosihwoyo hungkuno'njo'maho. O'o, hungkuno yoloho neso nto lijwaosema'male so'no sekwo atofu likuji huno wopingo nto'nohinoso wotipemantifeho. Simo'mo sekwo nakumne'no fahosihwoyo hungkuno'nohino upa'nontifi yoloho neso huno maseyo'njo imojofoho. I olohonta sekwo nakumne'no huno ito'nohino seyihwoso'no sekwo nakune'no simeho wopingo ne'no wasemo'nimontonoho. Ose ifi-jo'manji oso Sikuno Engo nakwoe Hwe Engo Jisas asomo poso sohonta nakwo sekumne'no simonyo engo yane hopaso sekwo nakumne'no simonyo engo ifitnnefoho.

¹⁵ Simo'mo ngko huno ole syafihu'malefoho. Sekwo nakumo nahoningkujo'no simeho wopingo semo'none'enji ngko oleso imne'entnne'no yohono. Ngko simo'mo sekumo se'mahm'mo osopo nta'ni ngko Masetouniya sophone'no wasehwoti'mo'mnoho. Oso Masetouniya hopo sopo nta'ni sekumo asomo wose'ma'monnoho. Oseso nje se'mayoso hufa'u imo'ningkuhwoso'no nakwo afapo nohumehwasi simeho wopingo engo wonamo'nimontonoho. I oseso sekwo'njo lopo nta'ni sekwo ngkimo nonifo'mafikuji hwaho Jutiya sophone'no wonihwojantifeho. ¹⁷ Ngko huno ose kosyafihu'maleso ne mmo'ningkahoningki sekwo huno ole kosyonifisyalokwofo, Poul kakoe hungkunoso ne anefoho. Kako nakumo iwolo'mo iwolo'mo hungkuno naliwo'ningkiso hweho. Kako a'amu hwahoponjoso ole naliwo'ningkohoho pa'nyo hweho. Hofiko eno ko nalontifi simeho mo'mo ngkilaho uniwo'ningkiso hopaso Poul kako nakumo nelalofoho. Huno ose losyonifisyalokwofo. ¹⁸ Oso'ne'maho. O'o, Anitu kako ne'njo sohwoe timo sopo yalokwe so'no hwasyo hwasyoso maselimnehono. O'o, hungkuno ne'jo'nohino seliwo'ningkohefoho. ¹⁹ Sailasiyo Timotiyo nakwo sekumo Jisas Kilais Anituye hwomu sohwoe hungkuno losetihwamentihwonefoho. Jisas Kilaisiye hungkunoso iwolo'mo iwolo'mingo hungkuno'njo hwo'maho. O'o, yo'mayo kako limentisoso ne imo'niwo'ningkiso hweho. ²⁰ Anitu kakoe hungkuno pi'ningo engo nalimentisoso Jisas kako hungkuno homo somo nehopi imokuwo'ningkisofoho. Oseso nakwo Anituye hungkuno somo upo'nontani

ne'jofoho lontani kakoe yofe engo imo'nyo'ne ho'no-malokuhwono. ²¹ Anitu huhwo sohwo kako nakwo'nji sekwo'njimo yokumpohn'nyo sosofitofonesyohumawo'ningkiso so'no nakwo hinjoho'nwi Jisas Kilaisimne'no yokumpohn'nyo lohokuhwono. Ose yalokuhwone so'no kakoe syohomo nehumojalofoho. ²² A'amu yahu haloho lojwaofiwo'ningkohoho so'no a'amu hopi'nono yahu kakwo'yohwo sohune'no huno uyimtonoho. Oso hopaso Anitu kako kakoe Towahuno Wopingo nakwoe simeho so'mo ho'nonasyihwoso'no nakwoe neyakweho eso'no huno wonaimontonoho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mo humaso so'no nakwo huno ole nayohoho. Yo'mayo Anitu kako wosejapmmo nalimentisoso wonejapmmontonoho.

Poul kako a'amu Koulin somo komo'no m'ma'mmentiso so'no hungkuno hwapingofoho.

²³ Ngko sekumo hwasyo hungkuno seli'mtentesi Anitu kako nje hwasyo hungkunoso utihwa'nyopo sekumo ujo ehontojwasesihwonesohilo. I oso'no awonoho. Hwasyo hungkuno maselalokuyohono. O'o ngko sekumo komo'no mose'ma'mmale hwapingoso a'amu fehohnjo sokuye yahino somne'no yoka'njo sohwo'ni pm'me'no sekwo tango engo mapitnnohonji human-tohe hwo'nyoho. ²⁴ Nom'ne hungkuno somo sekwo simeho hi'ntnnono uyo'neso hungkuno molijwosemofanehwono. O'o, nakwo sekwoe simeho hi'ntnnono somo masemokosyohumulohwono. Sekwo Anitumne'no simonyo imalofoso nto'no yokumpohn'nyoso imalofu. I oso'no sekwo simeho wopingo'njo humayo'ne nakwo sekwo'nji syoho engo ihwaso'no sekwo simonyo uyantifeho.

2 Nje simeho mo'mo hungkuno ole mtito'malefoho. Ngko sekuyepono pm'mo sekwoe yahino wonyo somne'no yoka seli'meso sekwoe simeho tango ifisyasemo'mnoho. Ose nto mtito'malefoho. ² Ngko sekwoe simeho tango ifisyasemo'meso'no nje simeho wopingo nimokiyoso tihwolo. O'o, sekwonoho. I oso'no sekwo simeho tango'nji humafijo'manji sekwo nje simeho wopingo nimokiyoso pipi uyantifito. Awonoho. ³ Oso iyoswo simo'mjoso ngko sekumne'no semti'mokimentohe somo uhwoningkuji yo'mayo yahino wonyoso nto'no mihwatnningkutnne'enji semti'mokimentohefoho. Ose mihwatnningkujo'manji ngko nopm'me'no sekwo nje simeho wopingo nimokinyo soku nje simeho so'mo tangoso mifisyani-mopitnnehofo. Ngko huno ole niyohoho. Ngko yo'mayo anga'nohino somne'no simonyo ime'manji sekwo hokunonji simonyo engo uyantanoho. I sekwo ngko'nji simonyo miyo'manji ngko huhwo'ni mimnehono. ⁴ Ou nehopi. Oso iyoswo simo'mjo semti'mokimentohe sohonta ngko nje simeho tango'nji humanji humotaho engo mjalimiwenji semti'mokimentohefoho. Oso iyoswo simo'mjo semti'mokimentoheho soku tango sejape-e'ne'maho. O'o, ngko sekumne'no nimo'ningkahoningki yo'mayo yahino wonyo se-

malokunjo somo upa'nonji sekumo sefo'mahwone'enji semti'mokimentohefoho.

Oso hwe honingkano wonyo iyo sohwoe wonyoso sekwo wae hmmopmno, ulimentisofoho.

⁵ Oso hwe honingkano wonyo imentiso sohwo kako ngkimo tango engo montapmmentono. O'o, ngko tango we'e ko ma'mentoheso sekwo hopi'nonohino soku tango engoso ma'mentohoho kuyoho. I oso hwe huhwo sohwo kako wonimango engo mikunimposo unonehonji ngko huno ikwesyafisyonji oso hungkuno homo somne'no apa'no waselimonne'no yohono. A'amu hopi'nonohini'maho. O'o, fehohnjo soku oso hwe wonyo sohwoe yahino somne'no tango engo ma'mentohoho kuyoho. ⁶ Sekwo oso hwe honingkano wonyo imentiso sohune'no simano upentifi hohujo ikinjimofohofoso olohonta nta'noho. Apa'no ikinjimofikutoho. ⁷ O'o, olohonta sekwo nom'ne honingkano wopingo utihwamno. Sekwo kakoe wonyoso wae imofikuji kakoe simeho wopingo umokumno. Oso hwe huhwo sohwo kako tango engo ne'no malokunjo so'no kako Anitumo nihu'nahone usikwajonoho likuji sekwo kaimo ufo'mapmno. ⁸ Oseso ole'no nimo'ningkohoho. Olohonta sekwo oso hwe huhwo sohune'no simeho nehopi semo'nalokunjoso kakimo utihwamno. ⁹ U oso iyoswo simo'mjo semti'mokimentoheho sokumo yamofa selohofonefoho. I oso'no sekwo nje hungkunomo woningkohwantifitikenononningkayo'njo uyantifitikenononji semti'mokimentohefoho. ¹⁰ Sekwo a'amu huhwo sohwoe yahino wonyoso wae imopijoso ngko huhwo'nnonji wae umofantanoho. Oso wonyo kako imentisoso ngkine'no wonyo mantoho'mentiso ko huhwo'ni ngko sekumo sefo'mayo'ne Kilaisiye timopo oso huhwo sohwoe wonyoso wae yimofalokweno. ¹¹ Seten kakoe yahinoso nakwo huno moi'wonoho. Kako nakumo neyakolofone oso hwe huhwo sohomo nihu'nahone honingkano wonyo somo ipemotawenoho ntnne'no selalokweno.

Poul kako ango Tilouas i'mofaponto simeho tango tipema'mentisofoho.

¹² Ngko ango Tilouas sopo Kilaisiye hungkuno wopingoso lutihwayo'ne i'mofopahoningko Anitu kako oso syoho hiso'no hano hwosompemokosyohumamentisofoho. ¹³ I oso'no ngko neningkwa'wehwo Taitas sohune'no wonyopi tipmmentohefoho. I Taitas kako hungkuno sekumta'ni momotonimaso so'no ngko kakine'no huno pi'ningo syofisikaofonji ngko oso a'amu homo somo nuliko'manji hwaho Masetouniya'ne simentohefoho.

A'amu Anituye hungkuno liku'mofa syoho'njo sohwa hofiko Kilaisiye yokumpohn'nyo'nji mango sohwo umofalokwono'ningkohofoho.

¹⁴ Anitu kakoe syoho somne'no ipenemotawowo'ningkiso sohume'no nakwo isamoyoka ulano. Kako Kilaisiye yokumpohn'nyo nejapiwo'ningkiso so'n-

ji nakwo kakoe mango sohwo umofalokwono'ningkohofoho. Oseso nakwo ango'meemo Kilaisiye hungkuno yokumpohn'nyo lijumofahoningkuhwoni a'amuso oso homo somo upa'nontifi Kilaisimne'no huno malokwofa. Oso huno wopingo hiso akino wopingoso wajaofiwo'ningkiso hopaso oso a'amu homo somo wujumofalokwono. ¹⁵ Kilaisiye kako nakumo nehumaso so'no Anitu kako nakumo nonahoningkuhwosi akino wopingo pa'nyoso uwa'montonoho. Oso akino hiso a'amu Anituye honingkano sopo humalofa somo uwahwosi a'amu tikanomo uyo'ne honingkano sopo humalofa so'njimo uwa'montonoho. Akino anga'nohino hiso'no hwapingoso Kilaisiye akinofoho. ¹⁶ A'amu tikanomo uyo'ne honingkano sopo humalofa Kilaisiye akino hiso uwahwoso'no a'amu poyo pe'nnyo sofe akinofoho lahoningkuji akino huhwo sohwo hofikimo poyo umokumontanoho. Hwapingoso hofiko Kilaisimne'no huno muyofoho. A'amu Anituye honingkanopo humalofa Kilaisiye akino hiso uwahwoso'no akino wonyoangkafoho likuji akino huhwo sohwo hofikimo songo usimokumontanoho. Hwapingoso hofiko Kilaisimne'no huno unyofoho. Olo syoho engo Anitu nejapmmentiso losomo ihne hopoenohinoso tihwosilo. ¹⁷ Sekwo huno seyohoho. A'amu fehohnjoso hofiko hamnyoho engo mane'entifi Anituye hungkuno liku'mofa'nyo'ningkohofoho. Nakwo oso pa'nyo hwanani'maho. O'o, Anitu kako olo syoho loso'no nehwa'mentiso so'no nakwo kakoe syoho ulohofiyi hn'nwi nakwo simeho anga'nohino'njo hn'nwi Anitu nehontohumentaningkuhwosi Kilaisiye hungkunoso woliku'meeofantanoho.

A'amu Anitu'nji mokotiku'nnyo yahino songo somne'no lijwaofiwo'ningkohofa sohwoe hungkunofoho.

3 Hungkuno hiso semti'mokiyoye so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofa. Poul kako nakwo kakoe yofeso apa'no ho'nonimayo'ne namti'mokimasofoho. Ose losyofisyalokwofa. U a'amu fehohnjo sohwa syoho wopingo mayo'ne hofiko iyoswo nom'ne a'amu sohwa hofikoe syohomo ho'nomayo'ne mti'mokuyahotimentohofa somo setihwawo'ningkohofoho. Nakwo oso a'amuso pa'nyofoho, losyofisyalokwofa. U sekwo nakwoe syoho somo nahonimentohofa so'no sekwo nakwoe syoho homo somo ho'nonemayo'ne'ento hungkuno hiloso nemti'mokiyalofoho. Ose losyofisyalokwofa. Niho'no awonoho. ² Ose'maho. O'o, nje yofe ho'nonimane iyoswo hopaso sekwo'nohinoho. Nakwo Anituye hungkuno losetihwamentihwone so'no sekwo yahino songo wonyoangkafo ma'mentohofa somo a'amuso nonahonontifi nakwoe syoho somne'no ho'none-malokwofa. ³ Ngko sekwo'nji nohumanji Anituye hungkunoso losetihwahoningko sekwo oso hungkuno homo somo tifi iningkamentohofa so'no sekwo Kilaisiye iyoswo mti'mokumentiso hopaso utihwa'nyopo lohokwofa kuyoho. Kako titiso hwaho mijo'njo so'nji ifalifaliyo mti'mokumentiso'maho. O'o, kako Anitu songo humaso sohwoe Towahuno'nji ifalifaliyo mti'moku-

mentisofoho. Kako iyoswomo sojomo mti'mokumentiso'maho. O'o, kako a'amufe simehomo oso hungkuno hiso mti'mokumentisofoho.

⁴ Oso hungkuno hwapingoso olenoho. Kilais kako nakwoe huno nefohotofahoningki nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwono. Oso'no ngko huno niyohi, Anitu kakoe yokumpohn'nyo so'ne'no oso hungkuno ne imo'nyo'neso hoponoho. ⁵ U nehopi. Nakwoe yokumpohn'nyoso olo syoho somne'no hoponoho eso nohningkuhwoloho. Nihu'no awonoho. Nakwo syoho yiwo'ningkuhwoneso hoponoho syofisyihwaloho. O'o, Anitu kako'nohini kakoe yokumpohn'nyo'nji yososomo nakwo oso syoho hiso uyantanoho. ⁶ Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo songo songo ntapiwo'ningkiso so'no ngko a'amu so-mo Anitu'nji makotoku'nyo'ne yahino songo so'no lutihwayoso ngko hopoenohino hwo'nyoho. Ole mulalokuyihwono. Sekwo hohontajo Mouses honingkano hungkuno mti'mokumentiso somo nto'no miningkayo'manji sekwo poyo wape'nantifeho. Ose mulalokuyihwono. O'o, oso hohontajo yahinofoho. Yahino songo Anitu'nji makotoku'nyo'neso Anituye Towahuno Wopingo mta'angofoho. Hohontajo yahino somo a'amu ito'no iningkayoso hopo'maho. Oso'no a'amu oso honingkano somo iningkafijo'manji poyo umo'nantifeho. Yahinyo songo somo iningkafijo'manji songo humayo'neso wotipemantifeho.

⁷ Hohonta oso honingkano hungkunoso Anitu sojopo mti'mokonto kako Mousesimo uyimentiso sohonta Anitu kakoe pomponaho Mousesimo ifehu'mokosyahoningki Mousesiye simo'mangoso mofehi'nyo pa'nyo losyahoningki a'amu Isilaeliso hofiko ose uhwonontifi hofiko Mousesiye simo'mango somo apa'no muhwonimentohofofoho. Tifi sohonta Mousesiye simo'mango ponjo pomponahoso pijijo imo'nonto nihu'nahone simpe'nimentisofoho. Oso hohontajo yahino somo a'amu hofiko iningkawentifi poyo imo'nimentohofoso simo'mo pomponaho engo'nji ko i'mofapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohoho. ⁸ Yahino songo Anituye Towahuno Wopingo mta'angoso songo ne'no humayoso mawo'ningkuhwoneso hohontajo yahino pomponaho somo yakolo'nnyofoho. Olohontajoso pomponaho mikunimposofoho. ⁹ Hohontajo honingkano hungkuno yahinoso pomponaho engo'njo ko i'mofapmmentisoso a'amu oso honingkano hungkuno homo somo upa'nontifi uningkohwano ko lontifi piwahu'mentohofofoho. Oso'no wonyo'nwoho syafisyontifi tikanomo umentohofofoho. Oseso olo yahino songo losomne'no a'amu fihwo iningkaweso'manji Anitu kako wopingo kuyoho uloneso oso yahino hisofe pomponaho engoso simo'mjo somo yakolo'nnyofoho. ¹⁰ Ou nehopi. Olo yahino songo lomjo pomponaho mikunimpososo hohontajo simo'mjo pomponaho engo somo pijijo imo'nonto sikwo'mjoho imokumentisofoho. I olohontajo yahino songo pomponahoso mofehi'nyo pa'nyo lalofoho. ¹¹ Oso yahino hohontajo huhwo sohwo pomponaho'njo ko i'mofapmmentisoso we'enepe nowento moi'wo imo'nimentisofoho.

Oseso nakwo huno nayohoho. Olohontajo yahino songo ne'no nowentihwone loso kakoe pomponahoso kakoe yokumpohn'nyoso simo'mjo somo nihu'no yakolo'nnyofoho.

¹² Oso yahino songomjo pomponahoso ne'no nowentihwone so'no nakwo huno neyahoningki nakwo iyoho monenalofiyohoho. O'o, nakwo Kilaisiye hungkunoso utihwa'nyopo yokumpohn'nyo lijwafalokuhwono. ¹³ Nakwo Mouses imentiso hopaso miyalokuyihwono. O'o, Mouses kako kakoe simo'mangopo hwapife pmpinyo'nnyoso oso simo'mango ponjo pomponahoso pijijo imo'nontaningki a'amu Isilaeliso muhwonifitne'ento ifehu'mokahinimentisofoho.

¹⁴ Mouses kakoe simo'mangopo hwapife'nji ifehu'mokahinimentiso hopaso a'amu Isilaeliso hofikoe hunomo pijwahinimentohofofoho. Oseso hofiko Anitu'nji mokotiku'nnyo'ne hungkuno somo atofe ne'no ko likuji hungkuno hwapingo ne hiso hofikoe hunoso mehohosasyonehoho. O'o, hohontajo hungkuno hwapingo neso olenoho. Kilais kako oso hohontajo yahino somo moi'wo esojwao'mentisofoho. Oso'no hofiko Kilaisimo iningkakujo'no hofikoe hunoso wehohosyantifeho. ¹⁵ I olohontajo hi'nji hofiko Mousesiye honingkano hungkuno homo somo atofe likuji oso hwapife Mouses kakoe simo'mangopo ifehu'mokahinimentiso oso hopaso hofikoe hunomo pijwahinyofoho. Oseso oso hungkuno hiso hofikoe simeho mo'mo momnawo'nnyofoho. ¹⁶ I oso'no oso a'amu huhwo sohwo hofiko nakwo Hwe Engo sohomo simeho uyifijo'manji Anitu kako oso hwapife hofikoe hunomo pijwahinyoso wae yaofihwosi kako hofikoe hunomo huno wopingo yano uyimontonoho. ¹⁷ Oso Hwe Engo Anitu huhwo sohwo kako Towahuno hweho. Anituye Towahuno sohwo kako a'amu fihumo humaso'manji yo'mayo wonyoso kako huhwo sohomo momotokilo'mokomokosyohumanehoho. O'o, yo'mayo wonyo somta'ni Anituye Towahuno sohwo oso hwe huhwo sohomo isihutofoma'mentisofoho. Oso'no olohonta ito'no humaho. ¹⁸ Nakwo Kilaisimo iningkawalokuhwone so'nwi nakwoe simo'mangopo hwapife mufehu'mokahinyo'nwoho. O'o, nakwo Anitu'nji humawo'ningkuhwone so'no kakoe pomponahoso nakumo ifehu'mokonesosyahoningki a'amu nonahonontifi nakwo timo honingkonyo hopa nahonontifi hofiko Anituye pomponaho somo uhwonolokwofo. Anituye Towahuno sohwo nakwoe simeho mo'mo syoho ne'no mjonaloho'mihwoso'no nakwo Kilaisiye yahinoso ne'no mewo'ningkuhwaso'no a'amu nahoninkukuji nakwo Kilaisiye hopa imo'nalokuhwone hn'nimo wonehonantifeho.

A'amu Anituye hungkuno liku'mofe syoho'njo sohwa hofiko hwakwontoho pa'nyo hwafoho.

4 Anitu kako nakumne'no hitoho ulofahoningki kako kakoe hungkuno wopingo nom'ne a'amu somo ujo'ne syoho wonyoangkafoso nejapmmentisofoho. Oso'no nakwo olo syoho hilo somne'no piso'mo'nyo miyalokuyihwono. O'o, yokumpohn'nyo yoho'-

nalokuhwono. ² Yo'mayo yahino wonyo a'amu hiyaso'mo yiwo'ningkohofoso wonimango nanyo so'no nakwo hohujo ikinjaofontane hn'nwi nihu'no nakwolaholimentihwonefoho. A'amu Anituye hungkunomo iningkafitne'entani Anituye hungkuno so'no yo'mayo yahinoso yo'mayo hwasyo hungkunoso iwolo'mokontani moselalokuyihwono. O'o, nakwo Anituye timo utihwa'nyo lopo lohofontani Anituye hungkuno nehopi'nohini lijwasemofiwo'ningkuhwonefoho. Oso'no a'amu hungkuno homo somo upa'ningkuji huno ole wosyofisyantifeho. Hungkuno hiso nehopi'nohinofoho. Syoho hiloso ne'njofoho. Ose wosyofisyantifeho. ³ Olo hungkuno wopingo lijwaofiwo'ningkuhwone hilo so'no a'amu fiso hofikoe huno mehohosasiyo'manji oso a'amu hiso hofiko tikanomo walokwofo. ⁴ Seten kako olo hwaho lopo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkisoso kako oso a'amu Kilaisiye hungkuno wopingo somo simeho hi'ntnnono munyo sofe timo-pijiyo'meehumentiso so'no hofiko huno mehohosahinyofoho. Kilaisiye hungkuno wopingo somjo pomponahoso oso a'amu homo somo ko lisyahoningki hofiko muhonyo'njo iwo'ningkohofoho. Kilais kako hofikimo hitoho ulofahoningki wopingo ulohomentiso so'no hofiko huno muyofoho. Oseso hofiko Kilais sohune'no Anituyoho eso huno muyofoho. ⁵ Oso hungkuno liwo'ningkuhwoneso nakwo nakwoe huno mta'ni'maho. O'o, ole liwo'ningkuhwono. Kilais Jisas kako nakwoe Hwe Engo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo tifi iningkawowo'ningkuhwone hn'nwi nakwo sekwoe syoho selohofiyo'nnwoho. ⁶ Hwapingoso hohonta Anitu ole limento, Sikwo'mjoho so'mo pomponaho wolasyono. Anitu ose limentiso sohwo kakoe pomponahoso nakwoe simeho mo'mo losyalofoho. Oso pomponaho lonesyalokuso so'no nakwo huno ole nayohoho. Anituye pomponaho engoso Kilaisiye simo'mango weho.

⁷ Hwakwontoho'ne pahnnimo hungkuno so'no fisyafihupmno. Hwakwontoho sohwo kako we'enehwo nowehwosi moi'wo umo'nimontonoho. Nakwo oso pa'nyo ko ho'nwi Anituye pomponahoso nakwoe simeho mo'mo lonesyalofoho. Oseso a'amu hofiko huno ole uyono. Oso yokumpohn'nyoso Anituye yokumpohn'nyofoho. A'amufe'maho. O'o, nakwo hwakwontoho pa'nyi'nnwoho. Yokumpohn'nyo ane'nnwoho. Ose wosyofisyantifeho. ⁸ U yo'mayo tango wonyoso ko ne'manteso nakwo mopiwasiyofoho. Nakwoe syoho somne'no nakwoe hunoso iwolo'mo iwolo'mingo ko nalohofonteso nakwo Anituye syoho somo musikwajiyofoho. ⁹ Nakwoe mango sohwa nakumo wonyo wonelohofantife'no ko nafotofontifeso Anitu kako monesikwajiyofoho. A'amu nakumo ikujoho ko nafonjontifeso hofiko nakumo wonyo nihu'nahone monamokiyofoho. O'o, awonoho. ¹⁰ Sikuno huhwo huhwi a'amu Jisasimo wofonjonyantifi imentohofohopaso sikuno huhwo huhwi a'amu sohwa wofonjonyantife'no yalokwofo. Oso'no nakwo songo humalohwone so'no a'amu hofiko huno ole uyono. Jisas kako nakumo songo nehumaho. Huno ose uyono.

¹¹ Ou, nehopi. Nakwo Jisasiye syoho yalokuhwone so'no nakwo songo nohumentaningkuhwoni a'amu nakumo poyo wonemokantife'no yalokwofo. Nakwoe a'apaho songo we'enehwo nohumahwosi moi'wo umo'nontani ko yontaneso Jisas kako nakumo songo nehumaho. A'amu nakumo poyo wonemokantife'no yontife so'no nakwo hano emoyontani Jisasiye yokumpohn'nyoso utihwalokuhwono. ¹² Nakwo Anituye hungkuno wopingoso a'amu somo lutihwawo'ningkuhwone so'no a'amu fehohnjoso nakumo poyo wonemokantife'no yalokwofo. I oso'no nakwo Anituye hungkuno losetihwamentihwone so'no sekwo songo ne'no humayo'ne nto tipema'mentohofoho.

¹³ Hwe fihwo kako Anituye hungkuno mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumentisofoho. Ngko Anituye simeho hi'ntnnono uyalokwe so'no hungkuno lijwaofalokweno. Ose mti'mokumentisofoho. Oso pa'nyoso nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no nakwo kakoe hungkunoso a'amu simeho hi'ntnnono muyo somo wolijumofano. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Anitu kako Jisasimo songo ulika'mentiso sohwo kako nakwo Jisasimo ufohi'ningkuhwaso'no songo nelikafihwoso'no kako nakwo hinjoho'nimo sekwo'nji mehu'mokonasyihwoso'no nakwo kakoe simanopo lohofihwasi kako'nji ne'no nohumentihwanefoho. ¹⁵ Yo'mayo tango wonyo ko ne'manteso Anitu sekumo sefo'malofoho. Oso'no a'amu pi'ningo engo Jisasiye hungkuno upo'nalokwofo. A'amu pi'ningo engo Jisasimo iningkafitjo'manji a'amu pi'ningo engo Anitumo isamoyoka ulikuji hofiko Anitu kakoe yofeso woho'nomantifeho.

Olohonta tango engo malokuhwone so'no tifi no'mo Anituye yokumpohn'nyo'nji wonyoangkafo humayo'nefoho.

¹⁶ Oseso nakwo Anituye syoho somne'no iyoho monaningkiyohoho. Nakwoe a'apahoso wonyo umo'nimonto ko yohonjoso nakwo iyoho monaningkiyohoho. Hwapingoso sikuno huhwo huhwi nakwoe huyo'mango Anitu mta'ango yokumpohn'nyo nomanto songo pa'nyo imo'niwo'ningkisofoho. ¹⁷ Ihwoni. Yo'mayo tango olohonta ne'maso somjoso tohino we'enehi wehwoso'no moi'wo umo'nimontonoho. I oso'no nakwo tohino malokuhwone so'no Anitu kako tifi no'mo kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji wonejapmmontonoho. Oso hiso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho. Oso wonyoangkafo tifi no'mo maneso'no nakwo huno ole syofisyalokuhwono, Olo tango malokuhwoneso engo'maho. We'efoho, syofisyalokuhwono. ¹⁸ Oseso tango ne'mante somo nakwo timo ko uhwonalokuhwoneso nakwo oso hiso'no huno mosyafisiyo'njo yalokuhwono. O'o, yo'mayo wonyoangkafo tifi no'mo maneso'no timo muhonyo'ne hontohumalohwono. Yo'mayo olopo timo uhwonalokuhwoneso we'enehi moi'wo umo'nimontonoho. I yo'mayo wonyoangkafo olopo timo muhonyo'njo yalokuhwoneso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

A'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwa hofiko Anituye hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyontifi hofikoe syoho iyoso'no yokumpohn'nyo ma'mentohofofoho.

5 Olo so'no nakwo huno ole nayohoho. Nakwoe hwahoponjo a'apahoso holayo anggo hopa we'enepe molohinawehwosi wonyo umo'nimontonoho. I wonyo imo'ningkuhwoso'no Anitu kako nom'ne anggo songo wonejapmmontonoho. Oso anggo songo hiso a'amu molinyo'maho. O'o, Anitu kako molinyofoho. Anggo hiso ahwomomo wojoso engolopohamo ne'nohini nowentihwonefoho. ² Nakwo olo hwaho lopo nohumentani ahwomomjo anggo songo somne'no humotaho lopemo'nawotohwono. Oso ahwomojo anggo songoso nakumo hwapife hopa ifehu'mokonesyohumayo so'no nemo'nalofoho. ³ Oso anggo songo hiso ifehu'mokonasyihwosi nakwoe huyo'mangoso hwapife ane siki mohumanehoho. ⁴ Nakwo olo hwaho lophonjo a'apaho mokosyohumalohwoneso tohino tipemawo'ningkuhwone so'no nakwo humotaho lopemo'nawotohwono. I nakwoe hwaho lophonjo a'apahoso wape'nono malohiyihwono. O'o, oso'ne'maho. Nakwo nakwoe ahwomomjo a'apaho hwapife songo pa'ningo so'no namo'ningkohoho. Oso hiso songo nomehwasi olo hwaho lophonjolo poyo pe'niwo'ningkiso somo uliko'mehwasi songo ne'no nihu'nahone nohumanefoho. ⁵ Nakwo oso songo ne'no humayo'ne yahino mayoso'no Anitu kako nakumo ito'no enesyohumaho. Simo'mo kako kakoe Towahuno Wopingo sohwo nejapmmenisofoho. Oso hiso'no nakwo huno ole nayohoho. Yo'mayo Anitu wosejapmmo nalimentisoso wonejapmmontonoho.

⁶ Nakwo huno ose neyahoningki nakwo olopo simeho wopingo'nji fesyohumentani Anitu ne'no syoho yokumpohn'nyo yalokuhwono. Nakwo olo hwaho lophonjo a'apaho'nji nohumehwasi nakwo ahwomomjo a'apahoso momahn'nwoho. Nakwo Jisasi'nji anggo wopingo sopo mohumane'nwoho. ⁷ Nakwo oso homo somo muhwonyo'njo ko yontaneso nakwo nehopeho hnalokuhwono. Hwapingoso nakwo oso homo somo simeho hi'ntnnono uyalokuhwono. ⁸ Oseso nakwo olopo simeho wopingo'nji fesyohumentani Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokuhwono eso nto selohono. I oso'no nakwo olo hwaho lophonjo a'apaho loso uliko'mehwasi nakwoe Hwe Engo Anitu'nji kakoe hwapingopo fesyohumayo'ne namo'ningkohoho. ⁹ I oso'no nakwo olo hwaho lopo humaso'manji u nakwo Anitu'nji kakoe angopo humaso'manji yo'mayo nakwo iwo'ningkuhwone so'no huno anga'no ole syofisyalokuhwono. Yo'mayo yaneso Anituye simeho wopingo umokiyo'ne namo'nyo so'no yalokuhwono. ¹⁰ Hwapingoso nakwo hopi'nonohino hn'nwi huno ole nayohoho. Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo Jisasi'nji nakwoe hungkunoso ikwolofo'ne sopo Jisasiye simano sopo wolohofantanoho. Nakwo oso hopo sopo nohumentaningkuhwasi yo'mayo yahino wopingo'nji wonyo'nji imotohwone so'no Kilais kako naku-

mo yano nalofonefoho. A'amu yahino wopingo'njoso wopingo nomapitnnefoho. A'amu yahino wonyo'njoso tohino nomapitnnefoho.

A'amu Anitu'nji simeho afa inyo'ne syoho yokumpohn'nyo iyo'ne hungkunofoho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo a'amufe yahino wonyo somne'no tohino engo uyone so'no nakwo huno syofisyontani iyoho nenalofoho. Oso hiso'no nakwo a'amu hopi'nonohinoso Anitumo simeho hi'ntnnono uyifitne'entani syoho yokumpohn'nyo yalokuhwono. Oso hiso'no Anitu kako nakwoe yahino so'no huno uyohoho. I sekwo hokunonji nakwoe yahino wopingo so'no huno seyohoho. ¹² I ngko ose selohe so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Poul kakoe yofeso apa'no ho'nomo'nalofoho. Ose losyofisyalokwofo. O'o, awonoho. Ole'nefoho. A'amu fehohnjo sohwa hofiko Anituye hungkuno ko losetihwantifeso hofiko simeho anga'nohino'njohwo molosetihwawo'ningkiyohoho. O'o, hofiko hofikoe yofe'nohini ho'noma'niwo'ningkohofofoho. Hofiko hofikoe he wopingo so'no hofikoe a'apaho wopingo so'no syafisyontifi hofikoe yofe'nohini ho'noma'niwo'ningkohofofoho. Hofikoe yahino simeho pi'ningo'nji Anituye hungkuno losetihwalokwofo so'no huno mosyafisyontifi yalokwofo. Oso a'amu homo somo sekwo nje yahino simeho anga'nohino'njo iwo'ningkoheso nohoniwo'ningkohoho so'no ulifitne'entne'no selalokwono ¹³ A'amu fehohnjoso ngkine'no huno'maso hweho. Iloho'nnyo hweho, syofisyalokwofo'manji hofikoe huno ole uyono. Poul kako yo'mayo yalokusoso Anituye simeho wopingo imo'nyo'ne yalofoho. I yo'mayo ngko yalokweso huno ito'nohino'njo yalokwe'manji u sekumo ito'no sefo'mayo'ne yalokwono. ¹⁴ Kilais kako nakumne'no hitoho mikunimposo ulo'mentiso so'no nakwo kakoe syoho yalokuhwono. Hwapingo so'no nakwo huno ole so'no nayohoho. Hwe fihwo nakumo nayohope-e'ne poyo imo'nimentisofoho. Kako nakwoe simo'mango mafohi'nonto poyo imo'nimentiso so'no nakwo hopi'nonohi'nnonji poyo imo'nimentihwone hopa imo'nimentisofoho. ¹⁵ Kako nakumne'no poyo imo'nimentiso so'no nakwo songo humalohwone hn'nwi nakwo nakwoe simeho wopingo imokinyo'ne huno syofihu'ningkuhwaloho. O'o, nakwo oso hwe nakumne'no nayohope-e'ne poyo imo'nonto apa'no songo lika'mentiso sohune'no syofisyihwasi kakoe simeho wopingo umokiyo'ne yo'mayo wonyoangkafoso uyano.

¹⁶ A'amu hwahoponjoso hofiko nom'ne a'amu somne'no yo'mayo iwo'ningkohoho somo uhwonontifi hwe wonyofoho, hwe wopingofoho syafisiwo'ningkohofofoho. Oso hopa nakwo miyanehwono. U ngko hohonta oso yahinoso imofonji Kilaisimne'no syafisyonji, Hwe wonyofoho, limentohefoho. Hohonta ngko huno ose ko syafihu'moteso olhonta ngko Kilaisimne'no huno ito'no syofisyalokwono. ¹⁷ Oseso a'amu fihwo kako Kilaisi'nji ufohi'nnyo sohwo kako songo imo'nimasohweho. Ihwoni. Kakoe yahino wonyo imojoso moi'-

wonoho. Olohonta yahino wopingoso nto ma'maso hweho.

¹⁸ Oso songo imo'nyo hwapingoso Anituyoho. Simo'mo nakwo Anituye mango hwona'ni imo'nontani Kilais kako nakumo nayohope-e'ne poyo imo'nimentiso so'no nakwo Anitu'nji simeho afa ininni'nwoho. Oseso Anitu kakoe mangohwa hopi'nonohinoso Anituye a'amu ne imo'nifitne'ento kakoe hungkuno lutihwayo syohoso nejapiwo'ningkisofoho. ¹⁹ Oso'no nakwo ole lutihwawo'ningkuhwono. Anitu Jisas Kilaisimo humaso sohwo kako kakoe mango sohwa kakoe a'amu ne imo'nifitne'no honingkano imo'mentisofoho. A'amu Anituye a'amu ne imo'nyo sofe honingkano wonyo somne'no Anitu kako apa'no huno mikwesyafisyiwo'ningki yohoho. Oseso Anitu kakoe mango sohwo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne honingkano neso lijwamofone syohoso nejapmentisofoho. ²⁰ Oseso nakwo Kilaisiye simo'mango mofohi'nontani kakoe hungkuno lijwosemofalokuhwono. Oseso nakwo Anituye hungkuno selontaneso Anitu kako a'amu hopi'nonohino somne'no joho ulalofoho. Oso'no olo hungkuno loso nakwo a'amu hopi'nonohino sokune'no yokumpohn'nyo selalokuhwono. Kilais kako nakumne'no hitoho mikunimposo ulofalokunjo so'no sekwo kakoe mango soku Anituye a'amu ne hm-mo'nimno. ²¹ Kilais kako wonyo honingkano ane sohwo Anitu kako nakwo hopi'nonohino hn'nwiye honingkano wonyoso Kilaisimo kisahmentisofoho. Nakwo Kilaisi'nji ufohi'noso'manji Anitu Kilaisiye honingkano wopingo'nohino nejapososo wopingo kuyoho wonalimontonoho.

A'amu Anituye hungkuno lutihuku'mofone syoho'njo sohwa yo'mayo tango mawo'ningkohofofoho.

6 Nakwo Anitu'nji syoho iwo'ningkuhwone hn'nwi nakwo olo so'no jomo yokumpohn'nyo selalokuhwono. Anitu kako sekumne'no wopingo seloho'mentiso somo sekwo nto ma'mentohofoso ne ane siki imo'ningkuhwaloho. ² O'o, Anituye hungkuno oleso upa'nimno.

Ngko sekumne'no hitoho ntofoso sohonta sekwo humotahoso upa'nimentohefoho.

Sekumo asomo setimayo'ne sikuno somo ngko sefo'ma'mentohefoho.

Upa'nimno. Olohonta Anitu kako nakumne'no hitoho ulofalofoho. Olohonta Anitu kako sekumo wosefo'ma'mne'no yalokweno nelalofoho.

³ Ngko Anituye syoho ulohofiyo sohwo'nimo a'amu nje yahino somo nohoningkujo'no honingkano wonyo nohoningkiji'manji Anituye syohomne'no hwasyo hungkuno mjantifitnohonji honingkano wopingo'nohino yalokweno. A'amu fihwo kako Anituye honingkanomo tifi uningkamo loso sohwo nohoningkuhwosi ngko honingkano wonyo imeso'no kako nohoningkuhwoso'no kako piwasyoso'manji oso nihu'no wonyofoho. ⁴ Oso'no sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye syoho ulohofiyo sohwo'ni nakwo a'amu somo yahino wopingo'nohino itihwalokuhwono.

Yo'mayo tango ne'mante so'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofiwo'ningkuhwono. Ou, hofiko nakumo wonyo nalohofoso hofiko nakumo wonyo namokiyoso nakwo ne'no lohofiwo'ningkuhwonefoho. Oso'no a'amu hofiko huno ole uyono. Yo'mayo tango ko u'manteso syoho moho'nasiyoso Anituye syoho ulohofiyo ne hwafoho. Huno ose uyono. ⁵ Hofiko nakumo hwaningo nafonjontifi impe nantofontifi nakwo mango sohwa nonafotofontifi joho wonyo'nji naliwo'ningkohofofoho. I oso'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofiwo'ningkuhwono. Nakwo syoho engo yontani saho ito'no mofosyawoso'njo mijoho'nji humawo'ningkuhwonefoho. ⁶ Nakwo yahino ito'nohino yontani huno wopingo'nohino mokosyohumalohwono. A'amu nakumo wonyo nalohofontifi somo yoka kunto'no muliwo'ningkiyihwonefoho. O'o, yahino wopingo'nohino ulohofiwo'ningkuhwonefoho. Nakwo Anituye Towahuno Wopingo'nji nohumentani a'amu hopi'nonohino somo simeho uyalokuhwono. Mango'nohino hwonani'maho. O'o, simeho nehopi uyalokuhwono. ⁷ Anituye yokumpohn'nyo mentane so'no nakwo Anituye hungkuno nehopi'nohino ulalokuhwono. Nakwo honingkano ito'nohinoso mekino hopa aho angahohn-ta'ni mokosyohumentani a'amufe yahino wonyo somo monje yasiyo'nefoho. A'amu nakumo wonyo wonelohofantifi yalokwofoso nakwo honingkano ito'nohinoso nakwo sampe pa'nyo nefe'malofoho. ⁸ A'amu fehohnjoso nakwo yofe ko ho'nomantifeso nom'nihwa nakwo yofe monje yasiwo'ningkohofoho. A'amu fehohnjoso sitofo ko nalontifeso a'amu fehohnjoso nakwo syoho somne'no hungkuno wopingo'nohino liwo'ningkohofofoho. Oso hiso'no nakwo huno mosyafusiyo'njo yalokuhwono. O'o nakwo syoho'nohino yalokuhwono. Nakwo hungkuno nehopi'nohino ko ulahoningkuhwoni a'amu fehohnjoso hwasyo hungkuno'njo kuyoho naliwo'ningkohofofoho. ⁹ A'amu fehohnjoso nahonontifi a'amu kengo hwasoho nalontifi hohujo ikinjonamofiwo'ningkohofofoho. A'amu fehohnjoso nahonontifi nakwo a'amu hwafoho naliwo'ningkohofofoho. Sikuno fisomo nakwo poyo umo'nantani ko yontaneso nakwo songo ne'no humalohwono. Anitu kako nakwo honingkano ito'no monehwajiyo'ne so'no tango ko nejaponteso kako nakumo poyo monamokiyofoho. ¹⁰ Nakwo simeho tango'njo hopa ko humentaneso nakwo engolopohamo simonyo yalokuhwono. Nakwo yo'mayo so'no umofonyo inyo hopa sohwo'ni ko humentaneso nakwo nom'ne a'amu somo yo'mayo pi'ningo engoso uyiwo'ningkuhwonefoho. Nakwo impo'namo'nnyo pa'nyo ko humentaneso nakwo Anituye yo'mayo wonyoangkafoso mokosyohumawo'ningkuhwone hwona'nyoho.

¹¹ Ou, nje a'amu Koulin soku, nakwo simehomjo hungkunoso yolohoso selalokuhwono. Nakwo sekumo simeho engo ne'njo sejopalokuhwono. ¹² Nakwo simehoso hano mopiku'nauyoho. O'o, nakwo sekumne'no nakwo simeho nemo'ningkahoningki se-

jopalokuhwono. I oso'no sekwo simeho mohwosompo'nawo'nnyo soku nakwo'nji simeho afa inyo ku'maho. ¹³I sekwo nje mehomi soku seningkwowosa hungkuno seliwo'n'ingkohoho hopaso waselimonne'no yohono. Nakwo simeho ne'njo sejopalokuhwone hopaso sekwo nakumo simeho ne'njo fonejapmno. Sekwo sekwoe simehoso nakumne'no fohwosampo'nimno.

Sekwo Anituye a'amu soku sekwo yahino wonyo so'nji nomajopohi'n'ingkutoho. O'o, sekwo Anituye angu wopingo kuyoho.

¹⁴A'amu Anitumo min'ing kayoso hofikoe yahinoso nakwo pa'nyo'njo'maho. Oseso sekwo Anitumo in'ing kunyo soku sekwo hofiko'nji nomajopohi'n'ingkutoho. Hofikoe yo'mayo yahinoso hofiko'nji ikutoho. O'o, honingkano wonyo'nji wopingo'nji nem'no kemokosyohumayoso pipilo. Sikwo'mjoho'nji pomponaho'nji afapo lawotoho. Nihu'no awonoho. ¹⁵Kilaisi'nji Seten'nji siko simeho afa linalokusiyo. Nihu'no awonoho. Oseso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono unyo sohwo'nji simeho hi'ntnnono muyo sohwo'nji siko huno afaso pipi wosyofisyantito. Nihu'no awonoho.

¹⁶Nakwo huno nayohoho. Anitu songo humaso sohwo kako nakumo nehumaso so'no nakwo kakoe angu wopingo hn'nwoho. Oso'no nakwo Anituye angu hn'nwi nakwo hwahoponjo hwoso peefo ki'nyo yo'mayo yahino so'nji peho'no elofisosyalokuhwono. Nihu'no wonyofoho. O'o, nakwo Anituye angu'nwoho. Anitu hungkuno ole nalimento,

Ngko nje a'amu'nji nohumahm'mo hofiko'nji nomohu'mokiningkuhwasi hofiko'nji wofosyohumamonnoho.

Ngko hofikoe Anitu hwo'nyoho.

Hofiko nje hwe moya'mifoho.

¹⁷Anitu ose nalonto nom'nepo kako ole nalimento, Sekwo oso a'amu ngkimo mon'ing kape'njo somne'no sekwo hohujo ikinjaofikuji uliko'mafikuji nje yahino songo'nji fosyohumantokuno.

Yahino nom'ne wonyoso nokemokosyohumafikutoho.

O'o sekwo ose ifijo'manji ngko nje mehomi semoku'mo wosetima'mo.

¹⁸Ngko seningkwahwo'ni umonimo.

Sekwo nje hwomu hwahninji nje mu sopeehnonji fosyohumamno.

Ngko sekwoe Hwe Engo yo'mayo yokumpohn'nyo hwapingo sohwo'ni selalokweno.

7 U nje a'amu soku, oso hungkuno wopingo hiso mti'mokoheso Anitu nejapmmentiso so'no nakwo huno syofisyihwasi yo'mayo wonyo nakwoe simeho wonyo umonte so'nji yo'mayo nakwoe huyo'mango hwasyo honingkanomo ipemotonawe so'nji nihu'nahone ho'naofihwasi Anituye yahino wopingo somo un'ing kohwano. Nakwo nakwoe yahino somne'no Anitumo wonimango uyoso'no iyoho wonanono. Honingkano wopingo ito'nohino somo un'ing kohwano.

A'amu Koulin somo Poul iyoswo simo'mjo mti'mokumentiso somo hofiko tifi in'ing kamentohoho so'no Poul kako simonyo imentisofoho.

²Nakwo sekumo wonyo maselohofe hwona'nyoho. Nakwo hwe fihumo wonyo mulohofefoho. Nakwo afofo hungkuno hwasyo ulontani a'amu fihwamo mokompemaso hwona'nyoho. I oso'no sekwo simeho monejape'njo peho'neto. ³Ngko yoka hungkunoso momjoselalokuyohono. O'o, hungkuno ole nto selohono. Nakwo sekune'no simeho engo sejopalokuhwono. Oseso sekwo songo humafijo'manji nakwo sekwo'nji songo wohumano. Sekwo poyo imo'nifijo'manji nakwo huhwona'ni poyo umonano. ⁴Hungkuno yoloho'nohino selalokweno. Ngko sekumne'no simonyo engo yalokweno. Yo'mayo tango ni'manteso ngko sekumne'no apa'no huno syafisyontneso nje simeho wopingo nimo'niwo'n'ingkisofoho. Simonyo yiwo'n'ingkohefoho.

⁵Nakwo angu Tilouas uliko'mentani hwaho Masetouniya i'mofapmmentihwone sohonta nakwoe a'apaho usijo we'e mofosyohumayofoho. O'o, yo'mayo yo'mayo tango engoso ne'ma'mojofoho. Yo'mayo yoka ne'mahonjoso nakwo iyoho nanimojofoho. ⁶I oso'no Anitu kako kakoe a'amu simeho tango'njo somo simeho wopingo umokiyoso hwapingo hweho. Anitu kako Taitas ni'hwatimentiso sohwo kako none'manto nakwoe simeho wopingo namokumentisofoho.

⁷Taitas nakumo ne'mayoso oso'ne'nohino'maho. O'o, kako hungkuno sekumta'angu oso nemotapmmentiso so'ne nakwo simonyo mikunimposo yontani simeho wopingo namokumentisofoho. Kako sekwo'nji nohumantaningki sekwo hofiyo umokosyohumamentohofoho. Kako sekwo'nji humamentiso so'no ole nalimento, Sekwo nohonyo'ne humotaho lalokwofo. Sekwo oso honingkano wonyo so'no simeho tango seyahoningki ito'no mihwajimalofo kuyoho. Sekwo ngko'nji simeho afa inyo'ne syafisyontifi nje hungkunomo in'ing kayo'ne semo'n'ingkohoho. Ose upa'nimentiso so'no ngko simonyo imentohefoho.

⁸Oso iyoswo simo'mjo ngko sekumne'no semti'mokimentohe so'no sekwoe simeho tango ko seimentisoso lohonta nje simeho tango maniyantofiyoho. I simo'mo ngko mti'mokumentohe sohonta sekumo simeho tango seyo'ne so'no huno syafisyonji ngko simeho tango engo nimentisofoho. I oso'no oso simeho tango se'mayoso sikuno pi'n'ingomaho. O'o, sikuno tifothono. ⁹Oseso lohonta oso hungkuno tango'njo semti'mokimentohe so'no ngko simonyo yalokweno. Hwapingoso sekwo sekwoe simeho tango somjo oso'ne'maho. O'o, olenoho. Oso simeho tangoso sekwoe yahino wonyo somo iwolo'mokumentohoho so'no yalokweno. Ngko huno ole niyohoho. Oso simeho tangoso Anitu huhwo sejapmmentisofoho. Oso'no nakwoe hungkunoso sekumo wonyo maselohofefoho. Awonoho. ¹⁰Anitu kako kakoe a'amumo simeho tango uyoso'manji oso tango hiso a'amu honingkano wonyo somne'no i'waho ikuji yahi-

no wonyo somo hohujo ikinjaofikuji Anitumo ufohi'nyo'ne wonefo'ma'montonoho. I oseso Anitu kako simeho tango nejaposo somo nakwo nakwolaho molanehwono. I oso'no a'amu Anitumo simeho munyoso simeho tango uyihwoso'no oso simeho tango hiso hofikoe yahino wonyo somo miwolo'mokufitnehofo. Oso'no hofiko tikanomo ufitnehofo. ¹¹ Ou, sekwo huno ito'no fikwesya'fihupmno. Oso simeho tango Anitu sejapmentisoso sekumo yahino wopingo wopingo setihwamentisofoho. Sekwo yahino wopingo ito'nohino somo hi semo'ningkahoningki sekwo olo honingkano wonyo so'no semti'mokimentohe so'no komo'no likafontifi hungkuno homo somo ito'no mihwatimentohofoho. Mihwajontifi oso hwe honingkano wonyo'njo sohomo yoka ulontifi honingkano wonyo somne'no iyoho senalofoho. Sekwo nakumo nahonyo'ne humotaho lontifi oso hwe huhwo sohwoe honingkano wonyo somta'ni hungkuno mikwolofihwatimentohofoho. Ose imentohofoho so'no olohonta sekwo wonyo ane kuyoho, huno nayohoho.

¹² Oso iyoswo simo'mjo semti'mokimentoheho ngko oso hwe honingkano wonyo'njo sohwo'nji oso hwe kako kakimo wonyo uloho'mentisoso hune'nohino semti'mokimentohe'maho. O'o, Olenoho. Sekwo olo hilo so'no huno seyone'nji semti'mokimentohehofo. Sekwo Anituye timopo nohumafikuji nje hungkuno so'no hi semo'ningkuhwoso'no nakwo'nji simeho afa inyo'ne'eno lonji semti'mokimentohehofo. ¹³ Oso hiso ne imo'nimentiso so'no nakwo nakwoe simeho wopingo namo'nimentisofoho.

Oso'nohino'maho. O'o, Taitas kako sekwoe angopo nta'ni ne'manto simonyo engo imentisofoho. Hwapingoso kako sekwo'nji nohumentaningki sekwo kakimo utimantifi yahino wopingo'nohino uloho'mentohofoho so'no kakoe simeho hofiyo umokumalofohofo. Oso'no nakwo sekumne'no simonyo selohofalokuhwono. ¹⁴ Simo'mo ngko sekwoe yofe Taitasiye simanopo ho'nosema'mentohe so'no ngko sekumne'no wonimango mannimentisofoho. O'o, yo'mayo hungkuno hopi'nonohino ngko sekumne'no Taitasimo ulimentoheso nehopi imo'nimentisofoho. Ngko sekumo hungkuno nehopi'nohino seliwo'ningkohe hopaso oso hungkuno Taitasimo ulimentoheso ne imo'nimentisofoho. ¹⁵ Taitas kako sekumo se'ma'mentiso sohonta sekwo kakine'no yomo'nji iyoho'nji ko yontifi kakimo utimantifi wopingo uloho'mentohofohofo. Sekwo kakoe hungkunomo hofiyo'no iningkamentohofoho so'no huno syafisyonto kako sekune'no umo'nalofoho. Oso hiso'no nimentisofoho. ¹⁶ Oseso sekwo yahino wonyoangkafo yontife so'no ngko huno niyohoho. Sekwo yahino wonyoangkafo'nohinoso ne'no uyihwantifeho. Oso'no ngko simonyo yalokweno.

A'amu Anitumo iningkawo'ningkohofoso hofiko nom'ne a'amu somo ufo'mawo'ningkohofoho.

8 Nje a'amu soku, sekwo olo hungkuno loso huno ito'no waseyonontne'no waselimonne'no

yohono. A'amu hwaho Masetouniya sopo humalofoso hofiko Anitumne'no simeho uyo so'ne uhu'mokuwo'ningkohofoso somo Anitu kako wonyoangkafo ulohofalofoho. ² Hofiko nohumentaningkofi tango mikunimposo u'manto oso tango hiso hofikimo yamofu uloho'mentisofoho. Hofiko umofonyo mikunimposo ko inyo hi hofiko Anitumne'no simeho wopingo'nji humamentohofohofo. Oseso hofiko nom'ne a'amu somne'no ufo'mayo'ne huno syafisyontifi hofikoe hamniyoho uhu'mokumentohofohofo. ³ Hungkuno yoloho selalokweno. Ngko oso hamniyoho hiso'no jomo ulimentoho'maho. O'o, hofiko hofikoe hunomnohino iningkamentohofohofo. Hamniyoho ilifee'mentohofoso uhu'mokontifi osopo nom'ne hamniyohoso umofonyo ko yontifi uhu'mokumentohofohofo. ⁴ Hofiko nakumo jomo yokumpohn'nyo ole nalimentohofi, Anituye a'amu ango Jelusalem humamotofoso yo'mayo so'no umofonyo engo yalokwofo somo nakwo ufo'masoso wopingotaho. ⁵ Ose nelahoningkofi nakwo huno ole syafihu'mentihwoni, Hofiko hamniyoho we'eso a'amu somne'no uhu'mokantifeho. Ose ko syofisyahoningkuhwoni hofiko simo'mo hofikoe simeho Anitumo uyontifi hofikoe yahino yo'mayo so'nji Anitumo nihu'nahone uyimentohofohofo. Nakwo Anituye simeho wopingo umokane'entifi nakwo hi'nimne'no hitoho ulofalofoho.

⁶ Oseso Taitas kako hamniyoho hu'meesiyo syohoso sekwo'nji ema'mentiso sohomo sekwoe ango sopo oso a'amu fo'mayo syoho homo somo esojwaofone hungkuno ulimentihwonehofo. ⁷ Yo'mayo syoho iwo'ningkohofoso wonyoangkafo'nohino iwo'ningkohofu kuyoho. Sekwo yo'mayo so'no Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo. Sekwo Anituye hungkunoso hofiyo lutihwalokwofo. Sekwo Anitu mta'ni yo'mayo huno wopingoso tipemalokwofo. Sekwo a'amu nom'nimo ufo'mayo'ne hi semo'ningkahoningki hofiyo yalokwofo. Oso'nji sekwo nakumo simeho nejopalokwofo. Sekwo oso yo'mayo hiso wonyoangkafo iwo'ningkohofu hopaso sekwo oso hamniyoho hu'meesiyo syohoso moi'wo wesejwaopifentne'no yalokweno.

⁸ Ngko hamniyoho engo uyimno maselimnehono. O'o oso'ne'maho. I oso'no nom'ne a'amuso hofiko olo syoho somne'no hi umo'ningkahoningki hofiyo uyalokwofo. Oseso sekwo oso pa'nyo ifijo'manji nakwo huno ole wonayono. Hofiko mango'nohino'maho. O'o, nom'ne a'amu somne'no hitoho nehopi'nohino selofalofoho. Huno ose wonayimontonoho. ⁹ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumne'no wonyoangkafo naloho'mentiso so'no sekwo huno seyohoho. Kako yo'mayo hopi'nonohino mokosyohumunyo hwapingo sohwo kako nakumo nefo'mayo'ne umofonyo hwapingo imentisofoho. Sekwo yo'mayo wopingo ahwomo mta'ni mayoso'no kako oso wopingo homo somo uliko'motaponto nakwoe hwaho lopo umofonyo engo imentisofoho. Kilais kako sekumne'no ose imentiso so'no sekwo a'amu nom'ne somne'no huno syafisyikuji ufo'mapmno.

¹⁰ Ngko nje hunoso olo syoho lomne'no wolijwase-mo'mne'no yohono. Sekwo nom'ne soswo somo oso syoho hiso ulika'mentohoho so'no sekwo syoho hiso olohonta moi'wo fesyojwaopmno. A'amu hopi'nonohinono oso hamniyoho hu'meesiyo syoho yalokwofoso sekwo ni'hu'no simo'mo oso hiso'no hungkuno mtitofantifi hamniyoho hu'meesiyo ema'mentohohofoho. ¹¹ Oseso olohonta oso syoho hiso moi'wo fesyojwamopmno. Hohonta sekwo oso syoho hiso hi semo'ningkahoningki ema'mentohohofoho. Oso hopaso sekwo syoho homo somo moi'wo esejwaofone hi wasemo'nono. Oso hamniyoho sekwo anga'no anga'nohino soku mokosyohumawo'ningkohoho somo yo'mayo so'no yano ulofiyikujiji fehohnjo a'amu nom'ne somo ufo'mayo'ne foho'naopmno. ¹² Sekwo hamniyoho engo momokosyohumunyo soku nohu-mafikujiji nom'ne a'amu somo ufo'ma'mo huno yokumpohn'nyo syafisyikujiji'no Anitu kako simeho wopingo wosejapmmontonoho. Kako hamniyoho engo so'no mosyofisyalofiyoho. O'o, jije we'e mokosyohumunyo somo'ne a'amu somo ufo'mano likujiji hamniyoho fehohnjoso uyifijioso sekwo Anituye simeho wopingo umokantifeho.

¹³ Ole moselalokuyohono. Sekwo nom'ne a'amu somo ufo'mayone syoho engo yokumpohn'nyo yontanikujiji oso a'amu hiso sekwoe hamniyoho nomafikujiji'no syoho ane'njohwo wopingo'nohino wohumafe. Ose moselalokuyohono. O'o, ngko Anituye a'amu neso yo'mayo ito'no humayo'ne umofonyo miyoso'no selalokweno. ¹⁴ I olohonta sekwo yo'mayoso pi'ningo engo mokosyohumunyo kuyoho. Oso'no sekwo a'amu olohonta umofonyo inyo somo ufo'mapijimanji tifi no'mo sekwo umofonyo ifijimanji hofiko osohonta oso hiso'no pi'ningo mokosyohumunyo'manji wosefo'mantifeho. Sekwo ose ifijimanji sekwo hopi'nonohino yo'mayo so'no ito'no fosyohumayo'ne umofonyo mifitne kuyoho. ¹⁵ Oso hopaso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa hofiko a'amu Isilael a'amu mohumunyo sopo nohumentaningkofi Anitu wosopayo ahwomo mta'ni uyimentiso somne'no ole mti'mokumentohofi,

A'amu kako wosopayo pi'ningo engo hu'mema'mentiso sohwo kako wosopayo nilifeesiyoso ane hweho.

A'amu kako wosopayo we'e'nohini hu'mema'mentiso sohwo kako wopayo'ne umofonyo miyo hweho.

Ose mti'mokumentohohofoho.

Poul kako Taitasi'nji nom'ne a'amu sohwanji hofiko anga Koulin sopone'no lihwatimentisofoho.

¹⁶ Anitu kako Taitasimo huno wopingo uyahoningki Taitas kako sefo'mayo'ne nakwo hopa imo'nalokunjo so'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno. ¹⁷ Ngko oso syoho hiso'no ko ulimentoheso ngko huno ole syofisyalokweno. Ngko kakimo hungkuno mujo'njo yonti'mtentesi kako kakoe huno mta'ni sekuye pono pihwonesohilo. ¹⁸ Oseso Taitasi'nji nom'ne a'amu sohwo'nji sekuyepono uhwojalokuhwono. Ango'meemjo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoso oso

hwe huhwo sohwo kako Anituye hungkuno hofiyo lutihwawo'ningkiso so'no hofiko kakoe yofe ho'nomawo'ningkohohofoho. ¹⁹ Oso'nohini'maho. O'o, oso a'amu hiso hofiko oso hwe sohomo ngko'nji a'amu Jutiya somne'no hamniyoho uyohojae'ne uhwosopo'mentohoho hweho. Olo syoho yalokuhwoneso nakwo Anituye yofe ho'nomentani nakwo nom'ne a'amu somo ufo'ma'nyo so'no hi nemo'ningkahoningki utihwalokuhwono.

²⁰ Nakwo olo hamniyoho engo a'amumo ufo'mayo'ne mokosyohumalohwone so'no a'amu fihwa hofiko nakwoe yahino somne'no hwasyo hungkuno mjonali-fitnnohontani oso hwe huhwo sohomo hofiko uhwosopo'mentohoho sohwo'nji uhwojalokuhwono.

²¹ Nakwo Anituye timoponohini yo'mayo yahino ito'nohino uyantane'no ihwone'maho. O'o, a'amu hopi'nonohino sofe timopo yahino wopingo ito'nohinono uyantane'no yihwono.

²² Oso hwe hufa'u sohwa'u'nji nom'ne hwe anga'nohino sohwo'nji uhwojalokuhwono. Sikuno pi'ningo engo somo olo hwe lohwoe syohoso kakimo nakwo syoho hiso'no yamofu ulohofontaneso kako oso syoho hiso'no hi umo'ningkahoningki hofiyo yalofoho. Sekwoe yahino wopingo so'no ngko oso hwe huhwo sohomo ulimentohe so'no kako huno ole uyohoho. Sekwo nom'ne a'amu somne'no hamniyoho hofiyo wohu'mesyantife so'no huno uyohoho. Oso'no kako sekwoe anga'no pone'no simeho wopingo'njo wose'ma'monte'no yalofoho. ²³ Taitas sohumne'no sekwo huno ole so'no waseyono. Ngko yo'mayo syoho sefo'mayo'ne iwo'ningkoheso Taitas kako ngko'nji majopohi'nontai syoho afa'no afa'no yalokuhwoyo. Oso hwe nom'ne sohwa'u siko oloponjo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho sofe simano mafohi'nonji siko Kilaisiye yofe ho'nomayo'ne olo syoho loso yalokusiyi. ²⁴ Oseso oso a'amu huhwo sohwoe hofiyo utimafikujiji sikine'no hitoho waselofono. Ose ifijimanji oso a'amu oso hwe hufa'u hwa'umo sekuye pone'no uhwojalokwofoso hofiko huno ole wosyofisyantifeho. Yo'mayo hungkuno wopingo Poul kako a'amu Koulin somne'no naliwo'ningkisoso ne'njofoho wosyofisyantifeho.

Anituye a'amu ne somo ufo'ma'nyo'ne hungkunofoho.

9 Sekwo oso hungkuno Anituye a'amu ne somo ufo'mayo'neso nto upa'nimentohohofoho. Oso'no oso hiso'no ngko nom'ne hungkuno sawemoso maselimnehono. ² Ngko huno niyohoho. Sekwo olo syoho losomne'no hi semo'nyo'ne yalokwofo. Oso'no ngko olo hwaho Masetouniya a'amufe simanopo sekwoe yofe ho'nomawo'ningkohefoho. Ole uliwo'ningkohono. Soswo anga'no mehonihwatimentihwone sohonta a'amu hwaho Ngkilik anga Koulin osopo humalofoso olo syoho hiloso nto ulika'mentohohofoho. Ose uliwo'ningkohe so'no olo hwaho Masetouniya a'amuso oso hungkuno homo somo upa'non-tifi hofiko hi'nji olo syoho hiloso ulikofalokwofo. ³ Ngko olo syoho hilo so'no sekwoe yofe ho'nomawo'ningko-

he so'no ne ane imo'nonoho. O'o, ngko nto selohe hopaso sekwo hamniyoho hu'meesiyoso sokafo femokosyohumamno. Ose syafisyonji oso a'amu hiso sekwoe ang'o pone'no uhwojalokuhwono. ⁴ Ngko sekwoe yahino wopingo so'no a'amu lomo uliwo'ningkoho he so'no ngko a'amu Masetouniya fehohnjo so'nji sekumo se'mehwaso'no sekwo hamniyoho hiso sokafo moho'nasiyo'manji ngko wonimango engo wannimontonoho. I sekwo hokunonji wonimango wonanimontonoho. ⁵ Ose mmo'nonehonji ngko ole syofihu'male, Ngko olo a'amu lomo ang'o Koulin sopo kakine'no uhwatime oso hamniyoho sekwo uyohojano lontife so'no hofiko sekwo'nji sokafo ito'no fesyohumamno. Oseso ngko tifi nose'mahm'me'no ngko hamniyoho hiso sekumta'ni momakulisyosema'mnehono. O'o, sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyalokwofo so'no sekwo simeho nohayo'nji sekwoe huno mta'ni foho'nahumno.

⁶ Sekwo olo so'no huno fisafihupmno. Hwe fihwo kako wopayo we'e hulinyo sohwo kako wopayo we'e woma'montonoho. I a'amu nom'ne sohwo kako wopayo engo hulinyo sohwo kako wopayo engo woma'montonoho. ⁷ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku sekwo huno hamniyoho alale woho'nosyano lifi'jo'manji sekwoe hunomnohini iningkakuji foho'naopmno. A'amu fehohnjo hofiko hamniyoho engo so'no jomo yokumpohn'nyo selikujo'no a'amu fihwa hofiko simeho tango'nji hamniyoho hiso ho'nasiyoso oso wopingo'maho. O'o a'amu kakoe huno mta'ni hamniyoho simeho wopingo'njo uyo sohumo Anitu kako oso humne'no simonyo yalofoho. ⁸ Anitu kako yo'mayo ito'no humayo'ne sejapihwosi oso'nji nom'ne yo'mayoso ilifeesiyo'neso sejaponeso hopoenohino hweho. Oseso sekwo ito'nohino nohumafikuji nom'ne a'amu somo ufo'mayo'neso ilifeesiyo'neso weho. Oseso sekwo nom'ne a'amu somo wopingo ulohofono'neso hopoenohino kuyoho. ⁹ Oso pa'nyoso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofono sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu fihwo Anituye yahinomo iningkawowo'ningkiso sohwo kako a'amu yo'mayo so'no umofonyo inyo somo yano'nohino hweho.

Oso yahino wopingoso ne'no mjimiwentaningkuhwosi Anitu kakimo ne'nohino hofiyo womokosyohumamontonoho.

Wopingo uloho'montonoho.

Ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁰ Anitu kako a'amu hn'nimo yo'mayo uyo hujo'ne nejaponteso tifi wopayo nyo'neso nejapiwo'ningkiso hweho. Oso hopaso sekwo a'amu nom'ne somo ufo'malokwofo so'no sekwo wopayo hulalokwofo. Oso hulalokwofoso engo imo'ningkuhwosi ne pi'ningo engo womantifeho. Oseso oso uyo hujoso Anitu kako pi'ningo wosejapm-montonoho. ¹¹ Sekwoe yo'mayo so'no Anitu engo imokahoningkuhwosi sekwo yo'mayoso nom'ne a'amu somo yano uyantifeho. Oseso oso hamniyoho uhu'mokinyoso nakwo nomotasihwaso'no a'amu pi'ningo engo sekwoe yahino wopingo so'no Anitumo

isamayoka mikunimposo ulantifeho. ¹² Sekwo oso yahino wopingo yalokwofo so'no yo'mayo wopingoso hufa'u umo'nimontonoho. Simo'mo Anituye a'amu umofonyo inyoso ito'nohino wohumantifeho. Nom'ne-so olenoho. A'amu pi'ningo engoso hofiko Anitumo isamayoka ulikuji kakoe yofe engo woho'nomantifeho. ¹³ Sekwo nom'ne a'amu somo ufo'malokwofo huhwo sohwa hofiko huno ole wosesyofisyantifeho. A'amu Kouliniso hofiko Kilaisiye hungkunomo upa'nontifi ito'no iningkowalokwofo. Mango'nohini'maho. O'o, ne'njofoho. Ose syasyefisyikuji hofiko sekumta'ni hamniyoho mapijo so'nji sekwoe yahino wopingo so'ntnne'no Anitumo isamayoka engo ulantifeho. ¹⁴ Oseso a'amu hiso hofiko huno ole uyono. Anitu kako sekumo wopingo engo selohofalofoho. Hofiko sekumne'no Anitu kako sekumo wopingo ne'no selohofone so'no jomo ulantifeho. ¹⁵ Anitu kako kakoe hwomu wonyoangkafo nejapmmentiso so'no nakwo isamayoka mikunimposo ulano. Hwomu huhwo sohwoe mpoyo wopingo hopi'nonohinoso nakwo hopoenohini molanehwono.

A'amu Anituye syoho'njo somne'no hwasyo hungkuno mjijo somo Poul kako monje yahumentisofoho.

10 Ngko Pouli'ni ngkine'no hungkuno we'e waselimonne'no yohono. A'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Poul kako nakwo'nji nohumanto hungkuno wopingo pompenjiyo'nohino ko nalitwo'ningkiso sohwo kako kengopo nohumanto nakumne'no iyoswo mti'mokonto kako yoka hungkuno'nohini namti'mokiwo'ningkiso hweho. Ose lalokwofo. I ngko Kilaisiye yahino hopa mahm'mo nje yokumpohn'nyo monje yahini'mo yoka hungkuno'maso hungkuno pompenjiyo'nohino waselimonne'no yohono. ² Ngko sekwo'nji nohumahm'mo yoka sejo so'no ngkilaho ko lalokweso a'amu fehohnjo ngkine'no ole lalokwofo, Poul kako hwahoponjo a'amu pa'nyoso kako kakoe yofe ho'noma'nyo'ne Anituye syoho yalofoho. Ose lalokwofo so'no sekwo huno ole fisafihupmno. Poul kako yoka nalonoho likuji nakwo huno ito'no wosyofisyano. Ose fisafihupmno. ³ Ou nehopi. Nakwo olo hwaho lopo humawo'ningkuhwone'nwoho. I oso'no nakwo olo hwaho lophonjo yo'mayo mayoso'no hwahoponjo ikujoho yahino somo miningkowalokuyihwono. ⁴ O'o, yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo uyakolofono'neso mokosyohumalohwono. Oso hiso olo hwaho lopo nta'ni'maho. O'o, Anituye yokumpohn'nyo mta'angofoho. Oso yokumpohn'nyoso Seteniye tojo somo kakoe yo'mayo somo mti'hupesoso hoponoho. ⁵ Oso yokumpohn'nyoso a'amu hofiko Anitumo nakwolaho lontifi kakine'no hwasyo linyo sofe hunomo monje yasiyo'neso hoponoho. A'amu fehohnjoso hofiko huno ole syofisyalokwofo. Nakwo hwe moya'mi nom'neso hofiko Anitumne'no huno wopingo tipemapitnnohontani nakwoe yokumpohn'nyo'nji oso honingkano Anitumo u'mayo somo wopijwosyano. Huno ose ko syofisyantifeso oso yokumpohn'nyo Anitu mta'ango

yo'mayo yahino wonyo somo uyakolofone mokosyohumalohwoneso oso honingkanopiwasio'ne homo somo nakwo mti'hipeso hoponoho. Oso yokumpohn'nyo mokosyohumalohwone so'no yo'mayo huno wonyo syofisyalokuhwone'manji nakwo olo huno Kilaisimo enjwa'mo ho'nasiyo'neso hoponoho. ⁶ Oseso sekwo nakwoe hungkunomo enjwa'mo nto'no wohumano nalifijo sohonta a'amu anga'no anga'nohinoso oso hungkuno homo somo hwotoho fentifi oso a'amu sofe asohoyomo mewo'ningkohoho hungkuno mikwolofihwajiyo'ne humalohwono.

⁷ A'amu fehohnjoso ngkine'no ole ntantikwofo, Poul kako yokumpohn'nyo neso ane hweho. Kako siki mango'nohino nelalofoho. Ose ntantikwofo a'amuso hofiko nje a'apaho hohnjo somnohini nohonalokwofo. Ne somo manohonyofoho. Sekwo Kilaisiye a'amu ne'nwoho likuji'manji sekwoe ne somne'no apa'no huno fikwasyafihupmno. Ole wosyafisyontifeho, Sekwo Kilaisiye a'amu ku'manji nakwo hi'nnonji Kilaisiye a'amu'nwoho. ⁸ Anitu kakoe syoho somne'no kakoe yokumpohn'nyo nejopahoningki kakoe simano mofohi'nontani yalokuhwono. Oso yokumpohn'nyo hiso sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo somo wonyo semokiyo'ne'maho. O'o, sekumo yokumpohn'nyo sesofitofonefoho. Ou, ngko oso yokumpohn'nyo so'ne nje yofe ho'noma'nyo'ne'manji ngko wonimango mannonehoho. O'o, Kilaisiye kako oso yokumpohn'nyo ngkimo ntapmmentiso so'no sekwo ngkimo enjwa'mo humalofoho. ⁹ Oso'no sekwo huno ole syafisyikutoho. Ngko sekumo yoka hungkuno semti'mokiwiwo'ningkohe so'no sekwo ngkine'no iyoho wasenono. Ose syafisyikutoho. ¹⁰ U nehopi. A'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Oso iyoswo Poul kako nakumne'no mti'mokuwo'ningkisoso hungkuno tango'njo'nji yoka'nji ko namti'mokiwo'ningkisoso kako none'mahoningki uhwonontani kakoe a'apaho yokumpohn'nyo'njo hwo'maho. Kakoe hungkunoso siki'nofoho. ¹¹ Ose lalokwofo soku sekwo olo so'no huno waseyono. Ngko ikanopo nohumanji yoka hungkuno semti'mokiwiwo'ningkohe hopa ngko sekwo'njopo nohumahm'mo oso iyoswo semti'mokiwiwo'ningkohe hopaso waselimonnoho. Huno ose waseyono.

¹² A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko nom'ne a'amufe yahinomo uhwonontifi hofikoe yahino so'nji oso a'amu sofe yahino so'nji yano inontifi hofiko ole selalokwofo. Nakwoe yahino wonyoangkafo'nji'nwoho. Ose selalokwofo. Oso a'amu hiso hofiko hofikoe huno somnohini syafisyontifi hofikoe yahinomnohini yano inontifeso huno anefoho. Nakwo a'amu hwahoponjo huno tifo'njo hn'nwi yano minanehwono. ¹³ I nakwo nakwoe yofeso siki moho'nomo'nanehwono. O'o, oso syoho Anitu nejapmmentiso somne'no nakwoe yahinoso ito'no inaso'manji yahino hiso hopo honingkoningkuhwasi'manji oso syoho Anitu nejapmmentiso so'no woho'noman-tanoho. Oso syoho hiso sekuyepono lonehwatimentisoso sekumo ifehu'mokasesyohumaho. ¹⁴ Oso syoho

somjo sohe Anitu nejapmmentiso somo muyokolofanehwono. O'o, sekwo oso sohe somo mempo hohn-ta'ni mohumulofoho. O'o, nakwo'njo lohohnta'ni humalofoho. Oso'no sekune'no simo'mjo sohwna'ni Kilaisiye hungkuno wopingo losetihwamentihwonefoho. Osopo nom'ne a'amuso nakwoe syoho somjo ne tipema'mentohoho so'no hofiko hofikoe yofe ho'nomo'nimentohofoho. ¹⁵ A'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno losetihwamentohoho somne'no nakwo nakwoe yofe moho'nomo'nanehwono. O'o, nakwo ole'no namo'ningkohoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo engo ne'no imo'ningkuhwosi oso syoho Anitu nejapmmentisoso sekwo'njo ajwo sopo engo umo'nimontonoho. ¹⁶ Ose imo'ningkuhwosi'no nakwo nom'ne hwoho sekwoe hohujo hohnta'ni wojo sopone'no Kilaisiye hungkuno wopingoso womotowantanoho. Oso hopo sopo a'amu nom'neso Anituye hungkunoso mulalokuyohoho. Osopo nakwo syoho ihwasi oso syoho somta'ni ne tipemaso'manji nakwo huno ole wonayono. Oso neso nom'ne a'amufe syoho somta'ni'maho. O'o, nakwoe syoho mta'angofoho.

¹⁷ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu fihwo kako simonyo uyimo loso sohwo kako kakoe yofe somne'no miyonehoho.

O'o, Anitu kako'nohini yo'mayo wonyoangkafo iwo'ningkiso sohune'nohini kako simonyo uyono.

Ose mti'mokumentohofoho. ¹⁸ Nakwo huno ole nayohoho. Hwe fihwo kako kakoe yofe ho'no-ma'ningkuhwosi sohwo Anituye timo sopo kakoe yofe engo ane hweho. I oso'no Anitu kako a'amu yofe engo ane pa'nyo sohomo yofe ho'nomaso'manji oso hwe huhwo sohwo yofe engo ne'njo hweho.

A'amu fehohnjoso ole limotofo, Anitu kakoe hungkuno liku'mofe syoho so'no nahwosopommentisohwna'nyoho. Oso hungkuno hwasyo limotofo sohwanne'no Poul kako hofikoe yahino somne'no ujo ehontojwahumentisofoho.

11 Sekwo ngkimo nupo'ntohumamno. I ngko hungkuno fehohnjo a'amu omomo hungkuno liwo'ningkohoho sohwafe hungkuno hopa ko seli'me'no sekwo nje hungkuno somo nupo'ntohumamno. ² Upa'nyo Anitu kako sekumo kakimnohini iningkayo'ne sehwasopommentisofoho. Oso'no nom'ne a'amuso sekumo hwasyo honingkanomo ipesemotafijo so'no Anituye simeho wonyo umo'nimontonoho. I oso'no ngko huhwo'ni simeho wonyo wanimo'nimontonoho. Ihwoni. Ngko pahnnimo hungkuno we'enehwo waselimonne'no yohono. Sekwo a'mu sijo sofa nom'ni hwamne'no huno mosyafiso hwehwamne'nohini huno syafisyiwo'ningkohoho hopaso ngko sekumo Kilaisiyepono sehwati'me'no sekwo kakimnohini huno fisyafihupmno. Sekwo nom'nihumo uningkowano lifijoso Anitu kako simeho wonyo wosejapmmonthono. I ngko huhwo'ni simeho wonyo wosejapmmonthono. ³ I oso'no ngko olo hilo so'no iyoho ningkohoho. Ho-

honta Seten kako homa imo'nonto Atam kakoe ape Efamo hwasyo ulimentiso so'no Efa kako hwasyo honingkanomo iningkamentisofoho. Seten ose uloho'-mentiso hopaso a'amu fehohnjo hofiko hwasyo hungkuno lohose'mafikujo'no sekwo Anituye honingkanomo hofiyo iningkawowo'ningkohoho somo nusikwojikuji hwasyo honingkanomo iningkayo so'no ngko iyoho nningkohoho. Sekwo Kilaisimnohini iningkayo yahinoso nusikwajifitnnohontne'no selalokweno. ⁴ Hwapingoso a'amu fehohnjo hofiko sekumo se'mantifi Jisasimne'no ngko hungkuno selimentohe-so molohose'ma'mmalofho. O'o, Jisasimne'no hofiko sekumo wase'mano ko lontifi hofikoe hwasyo hungkunoso Jisasimne'no lohose'ma'malofofoho. Oso hwasyo hungkuno homo somne'nohini syafisyi-wo'ningkohofoho. Hohonta nakwo Jisas Kilaisiye hungkuno wopingo selimentihwone sohonta sekwo Anituye Towahuno wopingo ma'mentohofoho. I olohonta sekwo hofikoe hwasyo hungkuno somne'no ne'njofoho lontifi sekwo towahuno nom'ne kengo ma'malofho kuyoho. A'amu sekumo hwasyo selontankingofi sekwo nakwolaho mujo kuyoho. O'o, sekwo oso syoho hiso ifijo hopaso nomapitnnefoho.

⁵ Sekwo upa'nimno. Oso a'amu (*apousel*) huhwo sohwamo sekwo wonyoangkafo hwasoho uliwo'ningkohofoso hofiko nje yofemo niyakolo'nnyo hwolaho. Nihu'no awonoho. ⁶ A'amu fehohnjo hungkuno lutihwayo yahino wonyoangkafo iwo'ningkohoho hopaso ngko ko miyo'njo imneso ngko Anituye hungkuno somne'no nje hunoso umofonyo miyohoyohono. O'o, Anituye hungkuno neso ngko huno niyohoho. Oso hiso'no sekwo huno seyohoho. Sikuno pi'ningo engo somo nakwo sekumo Anituye yahino ne so'no nto esetihwamentihwonefoho.

⁷ Sekwo huno seyohoho. Ngko sekwo'nji nohumanji Anituye hungkuno losetihwamentohe sohonta ngko oso syoho homo somne'no hamniyoho'no jomo selimentohetaho. O'o, ngko nje yofe monje yahinimontohe so'no ngko nje nonyo wosopayo yo'mayo so'no syoho imentohefoho. Oso'no ngko sekwoe yofe honje ho'nosemanji sekumo nje syoho ntohofiyo kuyoho'nji momasemoku'mmentohefoho. Oso yahino wopingo sekumo seloho'mentoheso wonyotaho. ⁸ Ngko sekwo'nji nohumentaningko Anituye a'amu anggo kengo mta'angoso ngkine'no nje wosopayo yo'mayo somne'no hamniyoho uyohotimentohofofoho. Oseso ngko sekumo sefo'mayo'ne a'amu kengo somta'ni hamniyoho hufo hopa ma'mentohefoho. ⁹ Hohonta ngko sekwo'nji humamote sohonta ngko yo'mayo so'no umofonyo yonji oso hiso'no sekumo jomo maseli yonji sekumo tango mosejapefoho. O'o, Anituye a'amu Masetouniya humamotofoso anggo Koulin sopo i'mofopahoningkofi ngko yo'mayo umofonyo imoteso hopoenohini ntapmmentohofofoho. Oseso ngko hohonta sekwo'nji humanji nje yo'mayo so'no tango mosejapmmotefoho. Oso'no olohntajo so'nji oso yahino hiso'nji ne'no wamjimi'momnefoho. ¹⁰ Kilaisiye hungkuno neso ngkimo niweho. Oseso nje yahino

hiso'ne'no ngko nje yofe ho'nomani'me'no a'amu Ngkilik sofe anggo'meemo ho'ningkaningkuhwosi hofiko oso homo somne'no nje yofe monje meeni-hu-fitnnehofo. ¹¹ Oso hungkuno hiso ngko peho'no selohono. Ngko sekumo simeho mosejapmmale'no laselohono. O'o, oso'ne'maho. Ngko sekumo simeho sejapiwo'ningkohe so'no Anitu kako huno moi'wonoho. ¹² O'o, oso hiso olenoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno hwasyo losetihwa-wo'ningkohoho sohwa hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne nakwo Anituye syohoso Poul hopa iwo'ningkuhwone hwona'nyoho. Ose ko lontifi hofiko sekumta'ni yo'mayoso semalokwofo. Oso'no hofikoe honingkanomo pijwohumayo'ne ngko sekumta'ni nje syoho somne'no yo'mayo so'no jomo molosema'mmote yahino hiso olohonta ho'nomo'nalokweno.

¹³ Oso a'amu (*apousel*) homo somo Anitu kakoe syoho somne'no muhwosopo'mmentisofoho. O'o, hofiko hwasyo hungkuno ole seliwo'ningkofi, Nakwo a'amu *apousel* sohwafe syoho'njo hwona'nyoho. Ose selahoningkofi sekwo oso homo somo iningkawo'ningkohofoho. ¹⁴ Sekwo oso hiso'no hi semo'ningkuhwoloho. Seten kako huhwo'nji honingkanomo hwasyo somo sekumo ipesemotayo'ne a'amu ahwomo mta'angohwa pa'ningo pomponaho engo'nji imokiniwo'ningkiso hweho. ¹⁵ Oseso a'amu Seteniye syoho ulohofiyoso hofiko Anituye syoho ulohofiyohopa imo'nyo so'no sekwo yomo ikutoho. Sekwo oso a'amu huhwo sohwamo nuhwonontifi a'amu wopingofoho seniwo'ningkiso kuyoho. I oso'no hwangu no'mo hofikoe yahino yontifijo somne'no tohino engo mapitnnefoho.

Poul kako Anituye hungkuno liku'mofo syoho somne'no tango engo ma'mentisofoho.

¹⁶ Simo'mo ngko ole selohono, Ngko a'amu omomo hungkuno liwo'ningkohoho sohwafe hungkuno hopa ko seli'me'no sekwo nje hungkuno somo nupo'ntohumamno. Olo hungkuno selalokwe loso omomo hungkuno nelalofoho syafisyikujimanji e'wano omomo hungkuno we'enehwo seli'me'no upo'ntohumamno. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno hwasyo losetihwantifi hofikoe yofe ho'noma'niwo'ningkohoho hopaso ngko nje yofe woho'nomani'monne'no yohono. ¹⁷ Hungkuno selalokwe loso Anituye'maho. O'o, a'amu omomo hungkuno seliwo'ningkohoho sohwa hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne omomo hungkuno seliwo'ningkohoho hopa selalokweno. ¹⁸ I a'amu pi'ningo hwahoponjo yahinomo iningkawentifi hofikoe yofe ho'noma'niwo'ningkohoho sohwafe yahinomo we'enehwo iningka'mo nje yofe woho'nomani'monne'no selalokweno. ¹⁹ Sekwo a'amu huno'njiniwoho lolalokwofo. I sekwo a'amu hwasyo hungkuno seliwo'ningkohoho sohwamo tifi iningkawo'ningkohoho so'no huno ane kuyoho. ²⁰ A'amu fihwo kako nje syoho wontohofiyano selihwosi mimpo'nosemotahwosi sekwo iningkayo'nohino kuyoho. U kako sekwoe yo'mayoso moi'wo wolase'mo

syafisyihwosi hwasyo hungkuno wolosetima'montono-ho. Kako poji esetimanto imayo selohofiwo'ningkiso hweho. Kako sekumo monje yasesyonto sekwoe si-mo'mangopo ajonyo sefonjahoningki sekwo kakimo timo'nohini uhwontohumawo'ningkohoho kuyoho. Yoka mujo'njo kuyoho. ²¹ Ngko oso yahino hiso imneso yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Oso'no ngko oso hopa sekumo moseloho'meso'no ngko wonimango wannimontonoho.

I nom'ne omomo hungkuno apa'no waselimonne'no yohono. A'amu nom'ne sohwa hofikoe yofe yo'mayo so'no ho'noma'niwo'ningkohoho hopaso ngko huhwo'ni nje yofe woho'noma'nimonne'no yohono. Nje omomo hungkuno upa'nimno. ²² Hofikoe yofe ho'no-ma'nyo'neso ole lahnniwo'ningkohoho. Nakwo a'amu Hipilu hwona'nyoho. Ose lahnniwo'ningkohoho. I ngko huhwo'ni Hipilu a'amu hwo'nyoho.

U ole lahnniwo'ningkohoho, Nakwo a'amu Isilael hwona'nyoho. I ngko huhwo'nyi a'amu Isilael hwo'nyoho. U, Apilohamiye imuhwolaho. Ngko huhwo'ni Apilohamiye imu hwo'nyoho.

²³ U hofiko Anituye syoho ulohofiyo hwolaho. I nje yofe ho'noma'nyo somne'no omomo hungkuno apa'no wahnimo. Hofiko Kilaisimne'no syoho iwo'ningkohoho somo ngko hofikimo uyakolofohono. Nje syoho engoso hofikimo uyakolokwoho. Ngko impo'angomo humayoso sikuno pi'ningo niyakolofoso ngko hofikimo uyakolofohono. Anituye syoho somne'no a'amu ngkimo ikujoho nifonjontifeso ngko hofikimo uyakolofohono. Sikuno pi'ningo ngko poyo wape'nimonji iyoso hofikimo uyakolofohono. ²⁴ A'amu Juta sohwa hofiko ngkimo impojonyo sikuno kengo kengo aho fehohnjo hopi'nonohino somo ne'no nifonjontaningkofi *teti-nain* (39) imo'nimentisofoho.

²⁵ Sikuno hufa'u sihune somo a'amu Loum sohwa hofiko sohwe sonyo ikujoho'nji nifongku'mentohofohoho. Sikuno fihwi hofiko ngkimo sojo'nji niposi'mentohofohoho. Sikuno fihwi ngko yofayokinopo nohumentaningko yofayokino hiso wonyo imo'nimentisofoho. Oso hiso sikuno anga'nohinomo emoimontohe'maho. O'o, sikuno hufa'u sihune emoyonji wonyo imo'nimentisofoho. I sikuno nom'nemo yofayokino mijo ajwopo wonyo imo'nimentiso sohonta ngko sikuno anga'no mofehi'nyo anga'no mijo ajwopo mtapmmentohefoho. ²⁶ Sikuno pi'ningo engo ngko Anituye syoho somne'no a'amumo liku'mo-fontaningko mijo ifofayo yonto ngkimo wonyo wanimokumonto imentisofoho. A'amu wonyo honingkano'njo sohwa hofiko a'amufe ho'yango hufu imotofo sohwa hofiko ngkimo honingkanopo wonyo wanimokantifi imentohofohoho. Nje a'amu Juta huhwanji a'amu temtitofo kengo huhwanji ngkimo wonyo wanimokantifi imentohofohoho. Ngko antime engo sopo we so'mo mijo ayo ajwopo nohumentaningko yo'mayo yahinoso ngkimo wonyo wanimokumonto imentisofoho. A'amu fehohnjo hofiko nakwo Jisasiye syoho'njo hwona'nyoho hwasyo lontifi hofiko huhwanji ngkimo wonyo wanimokantifi imentohofohoho.

²⁷ Ngko sikuno pi'ningo engo somo yo'mayo yo'mayo syoho yokumpohn'nyo tohohmtno'njo iwo'ningkohe hwo'nyoho. Ngko ose yontnne sohwo'ni sikuno pi'ningo somo ngko saho mofosyawosofoho. Oso syoho hiso ne'no yonji ngko wopayo'nji mijo'ntnne'no mijo-ho pe'nimotefoho. Sikuno pi'ningo ngko wosopayo manyo'njo yonji yo'mayo hwapife so'ntnne'no umofonyo yonji kwongkwongo nisimojofoho.

²⁸ Oso tango hiso'nohini'maho. O'o, sikuno huhwo huhwi tango nom'ne olo so'nji ni'mawo'ningkisofoho. A'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho sofe tango so'ntnne'no ngko huno syafisyonji ngko hofikimo wopingo'nohino ufo'mahm'mo hofiyo umokosyohumayo so'ne'nohini syafisyiwo'ningkohefoho.

²⁹ Oso a'amu hiso honingkano wonyo ifijo'manji ngko huhwonnontnne'no simeho tango niyantofoho. U nom'ne a'amuso oso a'amu homo somo honingkano wonyo somo ipemotawofijo'manji ngko oso a'amu ipemotafijo somne'no simeho tohino wannimontonoho.

³⁰ A'amu omomo hungkuno liwo'ningkohoho sohwa hofikoe yofe ho'noma'niwo'ningkohoho hopaso ngko uyimo hnnime'manji ole wahnimo. Ngko yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Ose hnnime somne'no ngko nje yofe woho'noma'nimonne'no yohono.

³¹ Anitu sohwo kako nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwohwo ko imo'nonto kakoe Hwe Engo hweho. Oso huhwo sohwo yofeso ne'no woho'nomehwan-tanoho. Oso huhwo sohwo kako nje hungkuno nehopi'nohino lalokwe somne'no huno uyohoho. ³² Ngko anga Ntomasiikos sopo nohumentaningko hwe engo hwaho mokosyohumayo Aletas sohwoe hwe mnokino manji'mofonjo a'amumo mokosyohumayo sohwo kako Poulimo aho wakeno lonto kako a'amu syuwo'ningkohoho kuso somo ngko Pouli'nimo aho nika'ne a'amu sohwo uhumati'mentisofoho. ³³ Ose ko uhumojahoningki Jisasiye a'amu fehohnjo sohwa ngkimo sohwo ho'yo engo somo meenisyontifi nom'ne sofo we'e so'mo sohwo ho'yo somo impe intofontifi intofaniyoho'mokahoningkofi ngko hwaho mompo sohwo ho'yo somta'ni nihu'nahone hiyaso joku'ningkale'mo'mentohofoho.

Yo'mayo hungkuno somne'no Poul kako wojo hopa honingkonyo so'ne'no Anitu Poulimo hungkuno ulimentisofoho.

12 A'amu hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne yahinoso hofikimo mufo'maso'njo ko yososo ngko a'amu omomo hungkuno'njo sohwafe yahino hopaso apa'no wahnimonne'no yohono. Olo hungkuno loso a'amu hwasyo hungkuno seliwo'ningkohoho somo monje yasiyo'ne wonimango unyo'ne selalokweno. Ngko wojo honingkononji Anitu kako hiyaso hungkuno ntimentiso so'nji yo'mayo ujo ehontojwanihumentiso so'nji waselimonne'no yohono. ² Hohonta soswo aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahn'no m'mofape sohonta Anitu kako kakoe a'amu ne sohwo'nimo kakoe ahwomomjo anga sopone'no nimotasimentiso-

foho. Nje huyo'mango'nohini motasimentisotikeno. A'apaho hi'nji motasimentisotikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. Anitu kako'nohini huno uyohoho. ³ Ose seloheso apa'no waselimonne'no yohono. Oso hwe huhwo sohwo ngkonoho. Anitu kakoe ahwomomjo anggo sopeno'no ntimotasimentisofoho. Nje huyo'mango'nohino ma'mentisotikeno. Nje a'apaho hi'nji ma'mentisotikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. Anitu kako'nohini huno uyohoho. ⁴ Oseso ngko Anituye ahwomomjo anggo sopo nohumanji yo'mayo hungkuno wopingo wonyoangkafo ko upa'nimentohe-so nakwoe hwahoponjo hungkuno somo oso hungkuno hiso ujo ehontojwosyaneso hopo'maho. O'o, nakwo huno monayonehoho. ⁵ Oso yo'mayo ahwomomjo upa'nimentohe so'no ngko nje yofe ho'noma'ni'mtentesi oso yahino hiso ito'nohinesohilo. I oso'no ngko lohonta oso hiso'no ngko nje yofe mo'ho'noma'nimnehono. O'o, ngko nje yofe woho'no-ma'nimo lime'manji ole'nohini waselimonne'no yohono. Ngko nehopi'nohini yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho.

⁶ U, nehopi. Ngko nje yofe nehopi'nohini ho'noma'ni'mtentesi ngko a'amu omomo hungkuno'njo sohwafe hungkuno pa'nyo maseli'mnesohilo. O'o, hungkuno nehopi'nohinoso noseli'mnesohilo. I oso'no ngko nje yofe moho'noma'nimnehono. O'o, yo'mayo hungkuno ngko ngkine'no hningkohe somne'no ho'ningkisoso a'amu soku ngkimo yano ntifikutoho. O'o, Anituye hungkuno losetihwawo'ningkohe so'nji yo'mayo yahino iwo'ningkohe so'ntne'no sekwo nto nohonimotofo somne'no sekwo ngkine'no huno ito'no waseyono. Oso'no nje yofe peho'ne woho'noma'ni-monnto.

Tango fihwo yongo hopaso Poulimo umnimojofoho.

⁷ Oso hungkuno wonyoangkafo Anituye ahwomomjo anggo sopo nta'ni ntapmmentiso somne'no ngko Pouli'ni hwa'mo hwa'mingo miyo'ne nje yofe mo'ho'noma'nyo'njo yone'ento Anitu kako eno lahoningki Seten kako nom'ne tangoso ntapmmentisofoho. Oso tango hiso nje a'apahomo yongo kintofohoho pa'nyofoho. Oso tango hiso ngkimo monje yanisiyo so'no ngko nje yofe moho'noma'nimnehono. ⁸ Oso tango hiso'no ngko Mpohumo jomo yokumpohn'nyo hufa'u sihune ole ulimentofo, Kiko olo tango hiloso wae feenimofo. ⁹ Ose ko ulahoningko Anitu ole ntimento, O'o, ngko oso tango hiso wae meekumofe'njo ko i'mo ngko kiko'nji nohumahm'mo wopingo'nohini wakilo'ho'monnoho. Nje wopingo'nohini kiloho'meso hopoenohinofoho. Hwapingoso a'amu kakoe humayo somne'no yokumpohn'nyo ane sohomo ngko nje yokumpohn'nyo ujo wehontojwahumonnoho. Anitu kako ose ntimentisofoho. Oseso ngko yokumpohn'nyo ane sohwo'nne'no ngko simeho tango maniyonehoho. O'o, simeho wopingo'nji nje yokumpohn'nyo ane humayoso ho'nomo'nalokweno. Oso'no Kilaisiye yokumpohn'nyo engoso ngkimo niweho. ¹⁰ Ngko Kilaisiye syoho somne'no ngko yokumpohn'nyo ane

ko humame sohwo'ni a'amu hofiko ngkimo wonyo ko ntohopijoso yo'mayo yo'mayo tangoso ko ni'masoso a'amu ngkimo wonyo wontopano likuji ko ifijoso oso hiso'no ngko simeho wopingo'nji wohumamonnoho. Ou, nje yokumpohn'nyo ane sohonta Kilaisiye yokumpohn'nyo ne'njoso ngkimo niweho.

Poul kako a'amu Koulinife simeho hi'ntnnono Anitumo uyo somo yokino uto'monto imentisofoho.

¹¹ Oso a'amu hiso Anituye syoho'njo hwona'nyoho hwasyo seliwo'ningkohoho sohwafe yofe ho'noma'nyo yahino somo maheso'no ngko a'amu omomo hungkuno'njo liwo'ningkohoho pa'nyo selalokweno. Sekwo nje yofe ho'nonimantifijontentesi oso yahinoso ito'nohino'nesohilo. I oso'no sekwo nje yofe mo'ho'nonimawo'ningkiyohoho. I, ngko yokumpohn'nyo ane ko huhwo'nimo oso a'amu hwasyo seliwo'ningkohoho sohwa hofiko ngkimo moniyakolopitnnehofo.

¹² Ngko sekwo'nji nohumentaningko yo'mayo tango ko ni'mahoningki ngko syoho yokumpohn'nyo ne'no yoho'nimentohe sohonta Anitu kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso yonto kako ngkine'no olo hwe lohwo nje syoho'njo hweho, syanifisonto sekumo setihwamentisofoho. Oso'no sekwo huno seyohoho. Ngko Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo ne hwo'nyoho. Sekwo Anituye yokumpohn'nyo homo somo uhwonontifi yomo imentohofohoho. ¹³ Sekwo oleso peho'no hnalokwofo. Poul kako a'amu anggo kengoponjo somo wopingo uloho'mentisofoho. Kako nakumo wonyo naloho'mentisofoho. Oso peho'no syonifisyantokwofo. Olo wonyo anga'nohino loso seloho'mentoheso ngko sekumta'ni sekwoe wosopayo yo'mayo so'ne'no jomo maselimentohofoho. Sekwo oso wonyo seloho'mentoheso hisomne'no wae feenimopmno.

¹⁴ Ngko nom'ne honta se'ma'mentoheso hufa'u imo'nimentisofoho. Olohonta ngko apa'no se'ma'meso hufa'u sihune umo'nimontonoho. Ngko nose'mahm'mo ngko sekwoe yo'mayoso nifo'mayo'ne jomo maselimehono. O'o, sekwoe yo'mayoso sekumta'ni semayoso ngkilaho. Sekune'nohini nimo'ningkohoho. Ihwoni. Mehomiso hofiko hofikoe ho'yango homningkwowho'ya'umo ufo'mayo'neso melofisyasyiwo'ningkiyohoho. I oso'no kaningkwowho'nji kona'wohi'njiye ho'yangoso hofikoe mehomi somo umasiyon'neso elofisyasyiwo'ningkohohofoho. ¹⁵ U ngko seningkwowho sohwo'ni simeho mikunimposo sejopalokweno. Oso'no sekwoe huyo'mango Anitu'nji ito'no foyohumayo'ne imo'nyo so'no ngko yo'mayo yo'mayo hopi'nonohino sekumo sefo'mayo'ne uyi-monne'no yohono. Ou, ngko ho'yango sekwoe huyo'mango somo ufo'mane'manji e'wano. Nje ho'yango hopi'nono wosejapmmo. U nje poyo pe'nimeso sekwoe huyo'mangomo ufo'mane'manji e'wano, ngko sekumne'no wape'nimo. Ngko sekumo simeho mikunimposo sejopalokwe so'no sekwo ngkimo simeho ntapiwo'ningkohofoso we'e limo'nalofoho. We'e-manji wopingo'maho.

¹⁶ Ngko sekwo'nji nohumanji ngko sekwoe wosopayo ho'yango yo'mayoso mosemaso so'no sekwo huno ko seyahoningki a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso olo hwasyo hungkunoso ngkine'no syonifisyelokwofo, Poul kako afofo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'njo hweho. Oso'no kako nakwo'nji humantiso sohonta kako nakwoe yo'mayoso momaso'njo ko yahoningki uhwonontani kako nakumo Anituye hungkuno nalimentiso so'no kako hamniyoho engo mawo'ningkiso hwolikeno. Oso hunoso hwasyo huno syonifisyantokwofo. ¹⁷ I a'amu huhwo sohwa pehofo kosyonifisyelokwofo. Ngko a'amu fehohnjo sekuyepono uhwatimentohohonta hofiko sekumta'ni yo'mayo mokulisyosyema'mentohoho ntapmmentohofotaho. Ose kosyonifisyelokwofo. ¹⁸ Ngko Taitas sohumo sekuyepono hano iyoso'no jomo yokumpohn'nyo ulohonimentoheso Anituye a'amu nom'ne hwo'nji ngko sikimo sekuyepono uhwatimentohohonta. Oso hohosohonta Taitas kako sekwo'nji nohumanto kako poji hungkuno selonto kako ngkine'no sekwoe yo'mayo yo'mayoso mokulisyosyema'mentisotaho. O'o, Taitas kako ngko'nji simeho afa iniwo'ningkuhwayo sohwo kako sekwo'nji nohumanto syoho ngko iwo'ningkohe hopaso sekwo'njopo imentisofoho.

¹⁹ Olo hungkuno mti'mokalokwe loso sekwo nuhwoningkuji olo so'no wosyofisyantifitaho. Poul kako nakwoe timopo kakoe yofe wopingo imo'nyo'ne hungkuno loso mti'mokalofoho. Ose wosyofisyantifitaho. I oso'ne'maho. Nakwo Kilaisiye a'amu hn'nne'no Anituye timopo lohofontane so'ne yo'mayo mti'mokalokwe loso nje yofemo fo'ma'nyo'ne'maho. O'o, nje a'amu simeho sejopalokwe sokumo sekwoe huyo'mangoso Anitu'nji ito'no humayo'ne sesosofitofone semti'mokiyalokweno. ²⁰ Ngko olo so'no iyoho nningkohoho. Ngko sekumo se'mahm'me'no sekwo ito'no mohumayo'njo sehoni'mnehontne'no semti'mokiyalokweno. I sekwo ito'no mohumayo'manji ngko sekumo yoka hungkuno tohohmtno'njo selimeso manohonifitnoho. Olo yahino wonyoso mawenoho. Ikujoho hungkuno, a'amu nom'ni hwamne'no simeho tohino, yoka hungkuno, yokumpohn'nyo yahino, sitofo hungkuno, a'amu nom'ni hwamne'no siki hungkuno ujo, a'amu hofikoe yofe ho'noma'nyo, a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho sofe simeho inyo somo wonyo imokinyo. Oso yahino homo somo ngko sekwo'njopo timo sehonyo so'no iyoho nningkohoho. ²¹ Ngko sekumo se'mahm'me'no sekwoe yahino wonyo ne'no wojo'manji sekumne'no Anitu kako ngkimo wonimango engo wontapmmontolaho. A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofo hohonta hofiko yahino wonyo imo'motofo, akngkilike yahinoso, yo'mayo yahino wonyo somne'no simeho fefoyo umojo oso hwa hofiko hofikoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjaofe'manji ngko sekumne'no humotaho engo wasaselimontaho. Oso homo somne'no iyoho nningkohoho.

A'amu Kouliniso hofikoe simeho hi'ntnnonohino somo ito'no mokosyohumayo'ne Poul kako hungkuno yokumpohn'nyo ulimentisofoho.

13 Sikuno hufa'uso nto se'ma'mentohofoho. Olohonta se'ma'meso hufa'u sihune umo'ni-montonoho. Anituye hungkuno ole naliso. A'amu hufa'utaho hufa'u sihunetaho, hofiko nom'ni hwafe yahino wonyo somne'no simeho afa iningkuji ujo ehontojwasyikujo'no nakwo nehopeho wolantanoho. Ose'manji ngko sekuyepono se'mayo hufa'u sihune imo'ningkuhwoso'no yahino wonyo ne'no nowentaningkuhwoso'manji ngko wonyo ne kuyoho waselimonnoho. ² Hohonta ngko sekwo'nji humamentohohonta a'amu yahino wonyo imotofo sohwanne'no hungkuno yokumpohn'nyo nto selimentohofoho. I olohonta ngko ikanopo fosyohumawenji ngko yahino wonyo homo somne'no hungkuno yokumpohn'nyo apa'no selalokweno. I ngko se'ma'me sohonta yahino wonyo ne'no wojo'manji ngko hungkuno toho pa'nyo seli'mo yahino wonyo somne'no sekwo hopi'nonohino sokumo tohino wosejapmmonnoho. ³ Sekwo ose nuhwoningkujo'manji sekwo huno ole waseyono. Kilais kakoe hungkuno ntopahoningki ngko hungkuno hiso seliwo'ningkohe hwo'nyoho. Huno ose waseyono Kilais kako sekwoe yahino somo yano selofiyoso sohonta kako hwe yokumpohn'nyo ane hwo'maho. O'o, kakoe yokumpohn'nyoso wosetihwamontonoho. ⁴ Hohonta Kilais kakoe a'apaho yokumpohn'nyo ane pa'nyohwo imo'ningkahoningki hofiko kakimo iyo hwojiyafiku'nnyopo fonjito'ofahumentohofofoho. I oso'no kako olohonta Anituye yokumpohn'nyo'nji songo humaho. Oso pa'nyoso nakwo hi'nwi nakwoe a'apahoso yokumpohn'nyo ane'nwoho. I oso'no nakwo Kilais'nji mojobohi'nontani kakoe yokumpohn'nyo'nji humalohwono. Oseso nakwo sekwo'nji nohumehwasi Anituye yokumpohn'nyoso sekwo'njopo u'mofapmmontonoho. Oso'no Anituye yokumpohn'nyoso sekwoe yahino somo ito'no mihwajiyone weho.

⁵ Sekwo sekwoe humayo somne'no yano inifijoso huno ito'no fisya'fihupmno. Sekwo Kilaisiye yahino somo nehopi liningkwalokwofo. Simeho hi'ntnnono kakimo nehopi luyalokwofo. Kilais kako sekwoe simeho mo'mo nehopi lohumaho. I sekwo Kilaisiye yahino somne'no poji liyalokwofo. Sekwo sekwoe yahino somo yano finimno. ⁶ Sekwo oso pa'nyoso nje yahinomo nohoningkuji yano iningkuji sekwo huno ole waseyono. Poul kako Kilaisiye a'amu ne hweho. ⁷ Sekwo honingkano wonyo mifitne'entani nakwo Anitu sefo'mayo'ne jomo uliwo'ningkuhwone'nwoho. Hwapingoso peho'neto. A'amu hofiko sekwoe honingkano wopingo'nohino somo sehoningkuji nakwo Anituye hungkuno nehopi losetihwamentihwone so'no nakwoe yofe ho'nonemayo'netaho. O'o, oso'ne'maho. A'amu nje syoho somne'no ngkimo sitofo ko ntikuji sekwo Kilaisiye honingkanomo ito'nohino finingkanomo. ⁸ Nakwo Kilaisiye hungkuno ne somo monje mesyanehwono. O'o, nakwo Kilaisiye hungkuno ne so-

mo sosofitofone'entani yihwono. ⁹ Nakwo yokumpohn'nyo ane ko huhwona'ni sekwo yokumpohn'nyo lohopijo'manji nakwo simonyo uyan-tanoho. Olo hilo so'no nimo'ningkohoho. Sekwo Kilaisiye yahino ne somne'no sokafo mafikuno. Oso hiso'no sikuno huhwo huhwi Mpohumo jomo uliwo'-nalokweno. ¹⁰ Olohonta ngko ikanopo nohumanji olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Hwapingoso sekwo hungkuno homo somo haloho pekujo'no hwangku ngko se'mahm'mo yoka maselimnehono. Oso yokumpohn'nyo sekwoe yahino somo ito'no mihwajjiyo'ne Kilais ntapmmentiso so'no sekwo tohino masemnonehoho. Oso yokumpohn'nyo ntapmmentiso hiso sekumo wonyo semokiyo'ne'maho. O'o, sekumo sesofitofone ntapmmentisofoho.

Hungkuno ae'uyoponoho.

¹¹ Ou, nje a'amu soku, nje hungkunoso ngko moi'wo wolosejwao'monne'no yohono. Sekwo hopi'nonohino soku, sekwo yokumpohn'nyo yoho'ningkuji honingkano ito'nohinomo finingkamno. Nje hungkunomo haloho ito'no popmno. Sekwo simeho afa'nohini iningkuji simeho pompenjiyo'nji fosyohumantikuno. Ose ifijo'manji Anitu kako hitoho hwapingo sohwo, sekwo'nji nohumahwosi sekumo hofiyo wosemokosyohumantonoho. ¹² Sekwo Kilaisimo iningkawo'ningkohoho soku, sekwo nuhu'mokukuji sekwo a'amu anga'no anga'nohinomo ahopo'nimno. Anituye a'amu oloponjo hn'nwi nakwoe a'amu kuyoho. ¹³ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako sekumo wopingo waselohofono. Anitu kako sekumne'no hitoho wosejapono. Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako sekwoe simeho mo'mo engolopohamo wohumano.

Ngkolesiya

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (22) i'nji (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul kako Ngkolesiyane'no mti'mokumentisofoho. Hwapingo a'amu Juta fehohnjo Jisasimo iningkunyoso hofiko Poul kakoe syoho Ngkolesiyajo a'amu somo Anituye hungkuno ulonto syoho imentiso somo wonyo ulohfontaningkofi Poul oso a'amu Juta fehohnjo somo ulimento, Hofiko Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyahoningkofi Anitu hofikimo utimakwoho. A'amu fihwo honingkano hungkunomo iningkayo sohwo hwe wopingo mmo'nonehoho. Iyoswo homo lomjo hungkuno wo'nyoso olenoho. Sohe engo i'nji (1) (2) so'nji Poul kako Kilaisiye syoho ulohofi imo'nimentiso so'ne linyofoho. Sohe engo 'nji (3) (4) so'nji simeho hi'ntnnonoso honingkano hungkunomo iningkayo yahino somo yakolo'nnyofoho. Ose mti'mokinyofoho. Sohe engo (5) so'nji so'nji ole mti'mokinyofoho. Nakwo hofiyo humehwasi nakwo hano emoyo kiho'maso'nji uyantanoho. Ose mti'mokinyofoho. Olo iyoswo hiloso kako Efesos humanto mti'mokumentisotikeno Koulin humanto mti'mokumentisotikeno. Nakwo huno ito'no monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Nje a'amu hwaho Ngkolesiya Jisas Kilaisimo simeho uyontifi uhu'mokuwo'ningkohofu sokumo, ngko Pouli'ni olo iyoswo semti'mokiyalokweno. A'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohofoso ngko'nji humalohwoneso sekumne'no nakwoe a'amufo loselalokwofo. Nje hungkuno sekwo upa'nimno. Ngko olo *apousel* syoho yalokwe loso a'amu hofiko ntapmmentohofu'maho. O'o, Jisas Kilaisiye poyo pe'nimentiso sohomo Mpohwo Anitu apa'no ulika'mentiso oso hwo'nji naningkwowho Anitu'nji siko olo syoho hiloso ntaponji nihwasopomentisiyo hwo'nyoho.

³ Naningkwowho Anitu sohwa'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wopingo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejopanjiyo. ⁴ Nakwoe wonyomne'no Jisas Kilaisiye poyo pe'nimentisofoho. Oso'no Seteniye honingkano so'nji yo'mayo hwahoponjo so'nji nakwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino hn'nimo yokumpohn'nyo nemokosyohumentaningki nakwoe Mpohwo Anitu nje hwomu hwahopo uhwatimo syofisyahoningki Jisas kako eno ulonto kaningkwowhoe hunomo iningkawento Jisas asomo netimayo'ne pe'nimentisofoho. ⁵ Oso'no nakwo Anituye yofeso woho'nomano. Engolopohamo woho'nomewo'ningkuhwano.

Anituye honingkano anga'nohino weho.

⁶ Anitu sekumo simeho sejaponto Jisas Kilaisiye sekwoe wonyo so'ne poyo pe'nimentiso so'no kako'nji songo ne'no humayo'ne johu selalofoho. I osohomo hohujo ikinjaofontifi nusikwojaofontifi hungkuno kengo somo iningkowalokwofo. Oso hungkuno kengo somo sekwo

iningkawo'ningkohofu so'no nje hi'ntikofahoningki ngko yomo yalokweno. ⁷ Oso hungkuno kengo somo Anituye angopono mipesemotasonehoho. O'o, nihu'no awonoho. Anituye honingkanoso nihu'no kenga'nohinofoho. Kilaisiye hungkuno wopingo somo a'amu fiso hofiko iwolo'mokontifi hwasyo hungkuno losetihwalokwofo. ⁸ I nakwo nose'mehwasu'manji a'amu ahwomomjoso se'mapijo'manji hungkuno nom'ne kengo simo'mo selimentihwone hopo'maho. O'o, nom'ne kengo selihwasu'manji nakumo tikanomo menehwajonefoho. ⁹ Hohonta hungkuno ole nto selimentoheso i lohonta apa'no selalokweno. Anituye honingkanomne'no hungkuno simo'mo selimentohe so'no sekwo huno seyohoho. I a'amu fiso Anituye honingkanomne'no hungkuno kengo seloso'manji kako tikanomo wamtonoho.

¹⁰ Ose selohe so'no fisyafihupmno. A'amu sohwa nje yofe ho'nomayo'ne hungkuno laselimentohono. O'o, Anitu kako nje yofe ho'nomayo'ne selimentohono. A'amu nje yofe ho'nomayo'ne afofo hungkuno selontimtentesi ngko Kilaisiye syoho ulohofiyoso miyo'mnesohilo.

Poul Anituye syoho tipema'mentiso so'ne hungkunofoho.

¹¹ Nje a'amu soku, hungkuno nehopi waselimo. Anituye hungkuno wopingo seliwo'ningkoheso a'amu hwahoponjofe huno mta'ango'maho. ¹² Olo hungkuno loso a'amu lontihwamentiso'maho. O'o, nihu'no awonoho. Jisas Kilaisiye kako'nohino ntihwamentisofoho.

¹³ Hohonta ngko Jutafe honingkanomo ito'nohino iningkamote hwo'nyoho. Yo'mayo imote so'no sekwo nto upa'nimentohofofoho. Anituye a'amu Jisas Kilaisimo simeho uyo somo ngko nje yokumpohn'nyo'nji wonyo ulohofonji olo huno loso'nohino syafisyonji ngko wae weeo'mo limotefoho. ¹⁴ Neyakwosafe yahino somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumamoteso a'amu ngko'nji hungkuno afa'nono lonetihwamentohofosomo uyakolo'mentohofoho. Hofiko Mousesiye honingkanomo hungkunomo we'enehwo iningkamotefoho. I ngko engo iningkamotefoho.

¹⁵ Hohonta osomo iningkamote sohwo'ni i olohonta Anituye honingkanomo songo ntopahonjo somo iningkowalokweno. Nje na'u ngkimo aswo monimasohonta Anitu ngkine'no hitoho ulofahoningki wopingo ntohofonto kakoe syoho ulohofiyone nihwosopomentisofoho. ¹⁶ Anitu kakoe hwomu ntihwamentisohone'no ngko hungkuno wopingo wolutihwamo. A'amu Juta'mnohini'maho, o'o a'amu temtifo kengo kengo somo kako wolutihwano lonto Jisas Kilaisimontihwamentisofoho. Oso hohosohonta ngko a'amu nom'ne sohomo Hwe Engo sohwoe hungkuno'no ulohonimentohe'maho. ¹⁷ U *apousel* nom'ne hofiko *apousel* simo'mo imo'nimentohofosohwa Jerusalem humalofo sohwo mu'maso'njo yonji yo'mayo so'no ulohonimentohe'maho. O'o, ngko hwaho Alepiya, a'amu ane sopono womentohefoho. Tifi no'mo ngko angong Ntomasikos sopono asomo umentohofoho.

¹⁸ Oso'no Jisasimo uhwonimentohe sohonta soswo hufa'u sihune niyokolofahoningki osohonta ngko angong Jerusalem nowenji osopo Pita'nji Sante hufa'u (sikuno aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife fehohnjo hopi'nono mta'ni) humamentohefoho. Osohonta Pita'nji nekwo Hwe Engo sohwoe hungkuno'no hni-mentihwayofoho. ¹⁹ *Apousel* nom'ne sohwo ngko muhwonimentohefoho. O'o, Jisasiye koningkwawe-hwo Jemisi'nji Pita ntnnohino uhwonimentohe hwo'nyoho. ²⁰ Olo hungkuno loso semti'mokiyalokwe loso nehopi'nohino. Anitu kako huno uyohoho. Ngko hwasyo hungkuno maselalokuyohono.

²¹ Ngko Jerusalem uliko'manji hwaho Siliya'nji Silisiya, osohonno umentohofoho. ²² Oso hohosohonta a'amu Jutyanta'angoso Kilaisiye hungkuno upa'nontifi uhu'mokumotofoso hofiko nje yofe'nohino upa'nontifeso nje simano somo manohonyofoho. ²³ A'amu ngkine'no upa'nimentohofi, Oso hwe hohonta nakwo Jisasimo iningkowentaningkuhwone so'nyumo kako fonjahumajo sohwo olohonta Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyonto nom'ne a'amu somo Jisasiye hungkuno lutihwalofoho. ²⁴ Ose upa'nontifi ngkine'no Mpohwoe yofe ho'noma'mentohofofoho.

Nom'ne 'Apousel' Jerusalem humamotofosohwanji Pouli'nji hofiko simeho afa inimentohofofoho.

2 Soswo aho hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no niyakolofahoningki Mponopasi'nji Jerusalemno asomo wowaho lontai Taitasimo utimentai umentihwonefoho. ² Anitu kako ngkimo ntahoningki ngko

umentohofoho. A'amu somo hwe engo mokosyohumayo sohwoe angosomo uhu'mokumentihwonefoho. Osopo ngko Anituye hungkuno a'amu Juta'no'maso, o'o, a'amu temtifo kengo kengo somo lutihwawo'ningkohe so'no oso hwe engo sohwo lutihwamentohofoho. Hwapingoso oso syoho yiwo'ningkohe so'no nakwolaho ntifijoso ne mmo'nonoho. ³ Taitas ngko'nji humamentiso sohwo kako a'amu Juta hwo'maho. Kako hwaho Ngkiliknta'ango hweho. I oso'no hwe engo sohwa hofiko nakwo Juta sohwo'a'niye a'apaho sihu kolo'nyo yahino so'no hungkuno me-efofoho. Oso hwe engo huhwo sohwa Taitas hwa-ho Ngkiliknta'ango so'no huno ko uyahoningki hofiko Taitasiye a'apaho sihu wokolofano me-efofoho. ⁴ Oso angohomo somo nohumentahoningkuhwoni hwe nom'ne sohwa hiyaso'mo swopalokwofo. Nakwo a'amu Jutafe honingkanomo humentahoningkuhwoni Jisas Kilaisiye hungkuno ikwolofonementisofoho. I oso'no oso a'amu hiyaso'mo swapmentohofosohwa Jutafe honingkanomo apa'no nano hopa womekilo'mokonehumojantifi imentohofofoho. ⁵ Hofiko Taitasiye a'apahomo sihu kolofo so'no nelahoningkofi nakwo eno mujo'njo imentihwonefoho. Nakwo hofikoe hungkuno haloho muposofoho. O'o, a'amu Juta sohwoe honingkanomo hungkuno nomokokilo'mokosehumajonoho lontani nakwo yokumpohn'nyo lohofontani Jisas Kilaisiye hungkuno so'nohino waho'ningkuhwono. Jutafe honingkanomo hungkuno so'nji mihu'mingoso nakwolaho limentihwonefoho. Oso'no hofikoe hungkuno somo miningwayo'njo imentihwonefoho.

⁶ Hwe yofe engo'njo a'amu mokosyohumayo somne'no ngko iyoho mannimentisofoho. Hwapingoso Anitu nakwo a'amu hopi'nonohino'nnwe yahino afa'nohino nahoniwo'ningkisofoho. Oso hungkuno ngko a'amu temtifo kengo kengo somo lutihwawo'ningkohe so'no hwe engo sohwa nom'ne hungkuno songo manjo'njo imentohofofoho. ⁷ O'o, hungkuno songo manjo'njo yontifi huno ole umentisofoho. Ngko a'amu temtifo kengo kengo somo Anitu kakoe hungkuno lutihwayo'ne nihwosopomentiso hwo'nyoho. Anitu Pitamo a'amu Juta somo kakoe hungkuno lutihwayo'ne uhwosopomentiso hopaso ngkimo nihwosopomentiso hwo'nyoho. ⁸ Ou, Anitu kakoe yokumpohn'nyo Pitamo uyahoningki Pita a'amu Juta somo Anituye hungkuno lutihwayo'ne (*apousel*) syoho iwo'ningkiso hweho. Oso pa'nyoso Anitu kako ngkimo yokumpohn'nyo ntaponto a'amu Juta'ne'no'maso, o'o, a'amu temtifo kengo kengo somo lutihwayo'ne (*apousel*) syoho ntapmentisofoho. ⁹ Hwe engo sohwa hofikoe yofe Jemisiyo, Pitayo, Jouniyo hofiko huno ole uyimento, Anitu olo syoho loso ntapmentiso so'no huno uyahoningki oso'no hofiko Mponopasi'nji nekumo aho epentifi olo so'no simeho afa inontani olo hungkuno loso'no nano mtito'mentihwono. Mponopasi'nji nekwo a'amu temtifo kengo kengo somo Anituye hungkuno wolutihwantayoho. Hofiko a'amu Juta somo Anituye hungkuno wolutihwantifeho. Oso'no syoho

afa'no yiwo'ningkuhwone hwona'nyoho. ¹⁰ Hungkuno anga'nohinoso nekumo huno efohoto'mentohofoso ole, a'amu yo'mayo a'apahomne'no umofonyo iyo somne'no huno syafisyikuji ufo'mapmno. Ose iyoso'no nimo'ningkahoningki syoho loso yokumpohn'nyo iwo'ningkohe hwo'nyoho.

Poul kako Pitamo yoka ulimentisofoho.

¹¹ Tifi sohonta nakwo Antiyouk nohumenta-honingkuhwoni Pita none'mahoningki ngko a'amufe timopo Pitamo kakoe simanopo yoka ulimentohefoho. Hwapingoso kako huno wonyo tipema'mentisofoho.

¹² Simo'mo Jemis a'amu Jelusalem mta'ango uhwamentiso sohwa m'mofopontaningkofi Pita kako a'amu temtitofo kengo kengo somjo so'nji wopayo afapo nta'ni nimentisofoho. I oso'no a'amu Jelusalem mta'ango huhwo sohwa nu'mofopahoningkofi Pita kako huno wonyo ole tipemanto kako a'amu temtitofo kengo kengo so'nji wosopayo manimentisofoho. Hwapingoso a'amu kengoso hofiko a'apaho sihu makolo'nyo'njo yiwo'ningkohofoho. A'amu Jelusalem mta'ango sohwa hofiko huno ole, a'amu a'apaho sihu makolo'nyo'njo sohwa hofiko Anitumo mu'maso'ne hwafoho. Oso'no Pita hofiko ngkine'no huno wonyo syonihufipitnnoho lonto Pita a'amu kengo so'nji wopayo manyo'njo imentisofoho. ¹³ Pita ose imentiso so'no a'amu hofiko Pitamo tifi iningkawentifi yahino wonyoso hofiko ema'mentohofoho. Oso hofikoe huno wonyoso Mponopas huhwo'nji nomanto a'amu temtitofo kengo kengo so'nji afapo nta'ni wopayo manimentisofoho. ¹⁴ Oso huno wonyoso syofisyomantifi Jisasiye hungkunomo miningkayo'njo yontaningkofi uhwonimentohe so'no ngko Pitamo a'amufe timopo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimentohe, Kiko a'amu Juta hwosoho. I oso'no kiko a'amu temtitofo kengo somne'no ole so'no kumo'ningkohoho. A'amu temtitofo kengo kengoso hofiko a'amu Jutafe yahinomo uningkafe. Oso'no kumo'ningkahoningki peho'no syofihu'mahnnoto. Kiko huhwosi Jutafe yahinomo nto ho'nahumahnno hwosoho. Ngko Pitamo ose ulimentohefoho.

A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyo sohwo kako Anituye a'amu ne hweho.

¹⁵ Nakwo a'amu temtitofo kengo kengo yahino wonyo mta'ango hwona'ni'maho. O'o, nakwo Juta Mousesiye honingkano hungkunomo iningkawowo'ningkohoho sohwa mta'ango hwona'nyoho. ¹⁶ I oso'no nakwo a'amu Juta Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwone hn'nwi nakwo huno ole nayohoho. A'amu fihwo kako hungkuno Mousesiye hopi'nonohinomo iningkayo sohwo osohumo Anitu kako ole mulonehoho. Jije yahino wonyoso wae weeokumo'mo. Kiko wopingo hwosoho. O'o, ose mulonehoho. Hwapingoso honingkano nihu'no anga'nohino weho. Olenoho. A'amu fihwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyoso osohumo Anitu kako ulonefo, Jije

yahino wonyoso wae weeokumo'mo. Nje a'amu ne hwosoho. Oso honingkano somnohini iningkawaso'manji Anitu ole wonalimtonoho. Sekwo wopingo kuyoho. Oso'no nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyahoningkuhwoni i ose'manji olohonta Anitu wopingo kuyoho nelalofoho. Hwapingoso nakwo honingkano hungkunomo iningkayo'netaho. O'o, awonoho. Hwapingoso ole, nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono unyo'nwoho. A'amu honingkano hungkunomo iningkayoso oso'nohinoso hopo'maho. ¹⁷ Oso'no huno naimentiso so'no Anitu sekwo wopingo kuyoho najoso'no nemo'ningkahoningki nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyimentihwonefoho. Ose imentihwone so'no a'amu fehohnjoso ole nalifijoso, Sekwo Mousesiye honingkano hungkunomo hohujo ikenjaofontifi Jisas Kilaisimo simeho uyontifi sekwo a'amu temtitofo kengo Mousesiye hungkunomo miningkayo'njo honingkano wonyomo humalofoso pa'nyo sekwo imo'nalokwofo. Oso hungkuno nehopi nalifijo'manji u nakwo honingkano wonyomo humalohwone nehopi'manji nakwo ole lanetaho. Jisas Kilais kako nakwo wonyo iyo so'ne nefo'mayo hweho. Ose lanetaho. O'o, awonoho. Ose molanehwono. Kilais nefo'mahoningki nakwo wopingo imo'nalokuhwono. ¹⁸ Ihwoni. Honingkano hungkunoso nakwo Anituye a'amu ne imo'nyo so'no monefo'mayo'manji honingkano hungkuno somo hwotoho fentani Jisas Kilaisimo simeho uyontani Anituye a'amu ne imo'nimalohwonefoho. I osohonta nakwo apa'no honingkano hungkuno somo iningkayo'manji nakwo honingkano wonyomo apa'no humalohwono. ¹⁹ I ngko honingkano hungkunomo atofu lonji huno ole tipema'mentoho, honingkano hungkunomo iningkayo so'no ngko syoho engo yonji ito'no iningkayoso nakwo hopo'maho. O'o, Anituye a'amu ne imo'nyoso hopo'maho. I oso'no honingkano anga'nohinoso wo'nyofoho. Oso'no olohonta honingkano hungkuno hiso ngkimo momokilo'mokonihumajiyonjo yalofoho. ²⁰ O'o, Jisas Kilais nje wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyopo poyo pe'nimentiso sohonta ngko kako'nji poyo sape'nimentohe hwo'nyoho. Oso'no ngko songo humayo loso nje yokumpohn'nyo'nji'maho. O'o, Jisas Kilais nje simeho mo'mo songo humaho. I olohonta olo hwaho lopo nje humayoso nje huno mta'ango'maho. O'o, ngko Anituye hwomu sohomo simeho hi'ntnnono uyonji humaleno. Hwapingoso olenoho. Anituye hwomu huhwo sohwo kako ngkimo simeho ntaponto ngkine'no poyo pe'nimentisofoho. ²¹ Anitu ngkimo wopingo ntohofoso so'no ngko hwotoho mahmnehono. Honingkano hungkuno somo a'amu iningkakuji Anituye a'amu ne imo'nontentesi Jisas Kilais kako poyo siki pe'ningkuhwonesohilo. O'o, nakwoe wonyo'ne Jisas Kilais kako poyo pe'nimentiso so'no nakune'no hitoho ulofahoningki nakumo wopingo kuyoho nalimentisofoho.

Honingkano hungkuno somo iningkayo yahino so'nji Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyo yahino so'ne hungkunofoho.

3 Sekwo a'amu Ngkolesiya omomo yahino yiwo'ningkohofu soku, simo'mo nakwo Jisas Kilaisi sekwoe wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnyopo poyo pe'nimentiso so'no hofiyo losetihwahoningkuhwoni sekwo Kilaisi ne sohomo hopa timo uhwonimentohofoho. I olohonta sekwo hwasyopo hwasopisyao'malofofoho. Sekwoe huno somo hwasyo honingkanomotihwo ipesemotapmmasoto. ² Ngko sekumo nom'ne anga'nohino so'no waselohonimne'no yohono. Sekwo honingkano hungkuno somo iningkamentohofu so'no Anitu kako kakoe Towahuno Wopingo sejapmentisotaho. O'o, sekwo Jisasiye hungkuno songomo upa'nontifi Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono umentohofu so'no Anitu kakoe Towahuno Wopingoso sejapmentisofoho. ³ Sekwoe huno wopingoso pipi yontifi ho'nao'malofoto. Simo'mo sekwo syoho emayoso Anituye Towahuno Wopingofe yokumpohn'nyo'nji hofiyo emantifi osopo huno wopingoso ho'naofontifi sekwoe yokumpohn'nyo hwahopo nta'ningo so'nji wesejwao-fantife'no yalokwofo. ⁴ Sekwo Anituye Towahuno'nji hofiyo humamotofo so'no iningo laseyohoho. Oso'no syafisyikui ne anefoho wolantifetaho. Awonoho. Ne anefoho malifitnehofo. ⁵ Apa'no waselohonimne'no yohono. Sekwo honingkano hungkuno somo iningkayo'o'ne Anitu kakoe Towahuno Wopingo sejopalofoho. I oso'no sekwo Jisasiye hungkunomo haloho upa'nontifi simeho hi'ntnnono uyahoningkoko so'no kakoe Towahuno sejopalofoho.

⁶ Oso pa'nyoso Apiloham imentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa Apilohamne'no ole mti'mokumentohofi, Apiloham sohwo kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono umojo hweho. Anitu oso simeho hi'ntnnonohino so'no ulimento, Nje hungkunomo Apiloham simeho hi'ntnnono ntape so'ne kako honingkano wonyo ane hweho. Ose limentisofoho. ⁷ Oseso sekwo huno waseyono. A'amu Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo oso a'amu sohwo Apilohamiye mehomi ne hweho. ⁸ Nihu'no hohonta Anitu ole so'no huno uyimento, a'amu temtitofu kengo kengoso ngkimo simeho hi'ntnnono nontapifitne so'no ngko wopingo kuyoho ulimnefoho. Huno ose uyimentiso so'no kako Apilohammo olo hungkuno wopingo loso ulimento, Kiko ito'no ehumayo so'no ngko a'amu hwaho kengo kengoponjo temtitofu kengo kengo so'njimo wopingo ulohomnefoho. Anitu Apilohammo ose ulimentisofoho. Oso hungkuno hiso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa mti'mokumentohofofoho. ⁹ Apiloham oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyahoningki Anitu wopingo ulohommentisofoho. Oso'no a'amu Juta so'nji temtitofu kengo so'nji simeho hi'ntnnono uyahoningkofi Anitu kako hofikimo wopingo ufo'mawo'ningkiso hweho.

¹⁰ I oso'no a'amu honingkano hungkuno so'no ole liwo'ningkohofi, Ngko honingkano hungkuno somo iningkayo so'ne Anitu nje wonyoso wae weenimofono. Oso hungkuno somo huno ose syafihupijomanji, Hofiko tikanomo ufitnefoho. Hwapingoso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu honingkano hungkuno nihu'no kenga'nohino somo miningkayo'njo ifijoso tohino engo nomanefoho. Ose mti'mokumentohofofoho. ¹¹ Nom'ne Anituye hungkunomo hwe kakoe yofe Hopekok ole mti'mokumento, A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono unyo sohwo oso'nohino so'no oso hwoe wonyoso Anitu kako wae imofihwosi kiko wonyo honingkano ane hwasoho ulihwosi songo ne'no humayoso uyonefoho. Ose mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. A'amu kako honingkano hungkuno'nohino iningkayo sohomo Anitu kako ole mulonehoho. Kiko wopingo hwasoho. O'o, ose mulonehoho. ¹² Honingkano hungkunomo iningkayo yahinoso nom'ne kengofoho. Honingkano hungkunomo iningkayo'neso Anituye hungkuno ole naliso, A'amu fihwo honingkano hungkuno nihu'no hopi'nonohino somo ito'nohino iningkaweso sohwo kako wonyo honingkano nihu'no ane sohwo songo ne'no nohumane hweho. I oso hwe huhwo sohwo kako nihu'no anga'no wonyo yoso'manji nihu'nahone tikanomo nowene hweho. Tohino nomanefoho. Ose nalimentisofoho.

¹³ I oso'no a'amu wonyo honingkano ane sohwo olo hwaho lopo mohumunyoponoho. Oso'no a'amu hopi'nono hofiko tikanomo ufitnefoho. I oso'no nakwo honingkano hungkunomo ito'no miningkayo'ne so'no Kilaisi kako iyopo nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe tohino engo ma'mentisofoho. Kilaisi kako tohino engo ma'mentiso so'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa ole mti'mokumentohofi, A'amu fihwo iyopo fonjinto'ofasiyo sohomo Anitu kako kakimo hohujo ikinjimofihwosi tohino engo uyonefoho. Ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁴ Oso'no oso hungkuno Anitu Apilohammo ulimentisoso ne imo'nimentisofoho. Apilohamiye imuhwo Jisas Kilaisi kako a'amu hopi'nonohino a'amu Juta so'nji a'amu kengo kengo so'nji hofikoe wonyo so'no tohino engo ma'mentisofoho. Oso'no a'amu oso hiso'no simeho hi'ntnnono ufijomanji Anitu kakoe Towahuno wopingoso a'amu homo somo uyi-montonoho.

Anituye honingkano hungkuno somo Anituye hungkuno sohwo wae meeofonehoho.

¹⁵ Nje a'amu soku, nakwoe hwahoponjo yahino so'no pahnnimo hungkuno waselimo. Hwe fihwo kako kakoe poyo pe'nyo so'no huno syafisyonto kakoe mehomi somo yo'mayo ho'yango yano ulofiwo'ningkiso hweho. Hwe nom'ne sohwo oso hungkuno yokumpohn'nyo somo hwotoho mafenohoho. O'o kakoe hungkunoso nowentihwonefoho. ¹⁶ Oso pa'nyoso Anituye hungkuno Apiloham'nji kakoe imu

sohwo'njimo ulimentisoso ne'no weho. Oso imu pi'ningo'maho. O'o, imu kenga'nohino sohumne'no ulimentisofoho. Oso imu huhwo sohwo Jisas Kilaisiyoho. ¹⁷ Ihwoni, Anitu kako kakoe hungkuno Apilohammo uyonto ne imo'none'ento imentisofoho. Ose uyimentisoso soswo *foua hantilet teti* (430) uyokolofahoningki osohonta Anitu Mousesimo honingkano hungkuno uyimentisofoho. I oso hungkuno tiffinjoso hungkuno simo'mjo somo wae meeofonehoho. O'o, hungkuno simo'mjo Anitu Apilohammo uyimentisoso ne'no weho. ¹⁸ Oso'no honingkano hungkunomo ining kayoso nakwo yo'mayo umentiso Anitu nakumne'no ho'nahumentisoso womantanoho. Hungkuno tiffinjoso olenoho. Hwe fihwo kako honingkano hungkunomo ining kayo so'no Anitu kako kakoe wonyo wae yontentesi oso yahino kengo'nesohilo.

¹⁹ I oso'no Anitu kako Mousesimo oso honingkano hungkuno tiffinjoso peho'no umentisoto. Olenoho. Anitu kako kakoe honingkano wopingo netihwayo'ne nejapahoningki a'amu hn'nwi kakoe honingkano hiloso mtihupewo'ningkuhwone'nwoho. Mousesimo honingkano hungkunoso uyimentiso sohonta Anitu kako huno syafihu'mento, Olo honingkano hungkuno loso ne'no nowentaningkuhwosi Apilohamiye imuhwo Jisas oso humne'no ulimentiso sohwo hwahopo poso sohonta honingkano hungkuno hiloso wesojwao'montonoho. Olo hungkuno loso a'amu ahwomomjoso a'amu ajwo lo'mo humaso Mouses osohumo uyahoningki Mouses kako a'amu somo uyimentisofoho. ²⁰ I oso'no Anitu kako kakoe hungkuno Apilohammo uyimentiso sohonta nom'ne a'amu ajwopo mohumunyofoho. Anitu kako'nohini uyimentisofoho.

Honingkano hungkuno loso nakumo mesyolonetihwayo'nefoho.

²¹ Oso hungkuno tiffinjoso Anitu Mousesimo uyimentisoso hungkuno simo'mjoso Apilohammo uyimentiso somo wae weeo'mto liyalofoho. O'o, ose'maho. Nakwo Mousesiye honingkano hungkunomo tifi iningkohwaso hn'nwi Anitu nakumo songo humayo'neso nejaponefoho. U, Anitu a'amu Mousesiye honingkano hungkunomo iningkaofijo somo ole ulihwonesohilo. Sekwo wopingo kuyoho. Ose ulihwonesohilo. ²² O'o, Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ole nalohi, A'amu hopi'nono olo hwaho lopo humalofo somo honingkano wonyoso yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkisofoho. Ose nalisofoho. I oso'no a'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyo somo Anitu oso hungkuno Apilohammo uyimentisoso oso a'amu homo somo uyimtonoho. Hungkuno hiloso ole, Anitu Apiloham kako imu so'njimo wopingo ulohofonefoho.

²³ Jisas kako nakwoe hwahopo mape sohonta nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo'njo nohumentahoningkuhwone osohonta honingkano hungkunoso nakumo nano mekilo'mokonehumaji'mentisofoho. Osopo nohumentaningkuhwoni simeho hi'ntnnono uyo honingkano Anitu netihwamentisofoho. ²⁴ Oso'no

honingkano hungkuno loso Anituye yahino wopingoso netihwayo'ne mesyolonetihwamentisofoho. I oso'no Jisas Kilaisi nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohonta honingkano hungkuno mesyolonetihwayo imojoso moi'wo imo'nimentisofoho. I ollohonta nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nne'no Anitu kako sekwo wopingo kuyoho nalisoso'no honingkano hungkunoso momekilo'mokonehumajonehoho.

²⁶ Oseso nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokuhwoneso nakwo Anituye mehomi'nwoho. ²⁷ A'amu Jisas Kilaisimo ining kayo'ne mijo kiyomayoneso hofiko Jisas Kilaisiye huno nomantifi Kilaisi imentiso pa'nyo yalokuhwono. ²⁸ Oso'no ollohonta nakwo Jisas Kilaisimo ining kowalokuhwone so'nwi nakwo hopi'nono afa'nohini'nwoho. A'amu Juta so'nji a'amu temtifo kengo so'nji kengo'maho. O'o a'amu syoho ulohofiyi so'nji a'amu nom'ne somo mokosyohumayo so'nji kengo'maho. O'o, hwe sohwanji moya'mi sofanji kengo'maho. Awonoho. Jisas Kilaisi nakwoe simeho mo'mo ne humaso hn'nwi nakwo afa'nohino humalohwono. ²⁹ Oso'no jije simehomo Jisas kuhumaso'manji kiko Apilohamiye imu hwosoho. Oseso oso hungkuno Anitu Apiloham'nji kakoe imu so'njimo uyimentisoso kiko nomatnnefoho. Hungkuno hiloso olenoho. Anitu Apiloham kako imu so'njimo wopingo umokumentisofoho.

4 Oso pahnnimo hungkuno simo'mo seloheso apa'no waselimonne'no yohono. Hwe fihwo poyo pe'ningkahoningki kakoe ho'yango hamniyoho yo'mayoso kakoe hwomu we'e sohumne'no a'amu nom'ne sohwa hwomu we'e sohwo'nji ho'yango so'nji umokosyohumahoningkofi hwomu we'e sohwo kako syoho ulohofiyi pa'nyo hweho. ² Hwapingoso we'e sohwo kako a'amu kakimo umokosyohumayo somo enjwa'mnoho. Kakoe ho'yango yo'mayo somo uhwontohumayo hwafoho. I tifi no'mo hwomu huhwo sohwo oso sikuno kaningkwohwo ho'nahumentiso somo kakoe ho'yango yo'mayoso mokosyohumantihwone hweho. ³ Oso pa'nyo nakwo humamentihwonefoho. Jisas mape sohonta nakwo mehomi pa'nyo humentani nakwo honingkano hungkuno somo enjwa'mo humentani honingkano hungkuno hiso mekilo'mokonehumaji'mentisofoho. ⁴ Oso sikuno Anitu kako ho'nahumentiso somo kakoe Hwomu nakwoe hwahopo uhwatimentisofoho. Kona'wohi Jisasimo aswo mahoningki kako honingkano hungkuno somo enjwa'mo humamentisofoho. ⁵ Anitu kako kakoe hwomu uhwojahoningki kakoe hwomuso nakwo honingkano hungkuno somo enjwa'mo humalohwone hn'nyumo isihuto nalohofonto Anituye mehomi ne namokumentisofoho.

⁶ Nakwo kakoe mehomi ne imo'nyo so'no netihwayo'neso Anitu kako kakoe hwomufe Towahuno nejapahoningki Towahuno sohwo ehuhnaofonto Anitumo uliwo'ningki, Mpohwo, Mpohwo. ⁷ Oso'no nakwo nom'ne somo enjwa'mo mohumulohwono. O'o, kakoe mehomi'nwoho. Oseso nakwo kakoe mehomi hn'nyu-

mo yo'mayo Anitu kakoe mehomimne'no ito'no esyohumamentisoso wonejapmmontonoho.

Poul kako a'amu Ngkolesiya somne'no huno pi'ningo syafihu'mentisofoho.

⁸ Sekwo temtitofo kengo soku, hohonta sekwo Anitu ne sohomo huno maseimentiso sohonta sekwo hwahoponjo anitu hwasyo sofe syoho ulohofimentohofoho. ⁹ I olohonta sekwo Anitu ne sohomo tipemalokwofo. I nom'ne hungkuno ole, Olohonta Anitu kako sekumo tipesemalofoho. Oso'no sekwo honingkano hungkuno somo enjwa'mo wohumantife'no liyalokwofo. Oso honingkano hungkunoso yokumpohn'nyo ane hweho. ¹⁰ Sekwo ole lalokwofo, Nakwo yo'mayo sikuno fisomo u yo'mayo hamno fisomo soswo fisomo timo uhwonivo'ningkuhwone so'no Anitu kako wopingo kuyoho wonalono. Ose lalokwofo. Oso hunoso omomo hunofoho. ¹¹ Oso'no ngko sekumne'no huno pi'ningo engo syofisyalokweno. Anituye hungkuno losetihwamentohe so'no ngko syoho siki syoho kiyalokweno. Ne'maso imo'nonetikeno.

¹² Nje a'amu soku, nje hungkuno somo haloho popmno. Ngko honingkano hungkunomo enjwa'mo mohumunyo hwo'nyoho. Oso pa'nyoso sekwo hmmo'nimno. Sekwo hohonta a'amu Jutafe honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumammotofo kuyoho. Oso pa'nyoso ngko humaleno. Ngko sekwo'nji nohumentaningko sekwo ngkimo wonyohofiyo ntoho'mentohofoho. ¹³ Honingkanopo hano loho'nawenji nom'ne angopono wamonji ko imentoheso mnokino engo tipemanji sekuyepono asomo ponji Anituye hungkuno losetihwamentohefoho. Sekwo iningo laseyohoho. ¹⁴ Oso mnokinoso sekumo tango engo ko se'mahoningki sekwo ngkine'no hohujo mikinjanimofe'njo imentohofoho. O'o, sekwo hofiyo ntoho'mentohofoho. A'amu ahwomomjo sohwanji Jisas Kilais sekumo se'mahoningkofi sekwo wopingo umokosyohumamentohofoho pa'nyoso ngkimo nimokosyohumamentohofoho. ¹⁵ Osohonta sekwo ngkine'no simonyo imentohofoho. I olohonta sekwo honingkano nom'ne kengo so'no syafisyontifi simeho wopingo lasemo'ningkohoho. Hohonta oso mnokino nimentiso sohonta sekwo simeho engo ntapmmentohofoho so'no nifo'mayo'ne sekwoe ho'yango yo'mayo hopi'nono nontapikutnnesohilo. Ngko huno ole niyohoho, Sekwo ngkimo nifo'mayo'manji ole wontantifeho. Nakwoe timo wokutihwofiyano. Wonyoangkafo nimokosyohumamentohofoho. ¹⁶ I olohonta sekwoe yahino kengo so'no hungkuno nehapi selahoningko ngkine'no nakwoe mango hweho lohnalokwofo.

¹⁷ A'amu hwasyo hungkuno'njo sohwa hofiko sekumo afofo semokalokwofo. I hwapingoso sekwo hofikoe yofe ho'nomayo'nefoho. Hofiko sekumo ajwo'mo mase'mofontifi ngkimo mempo hohnta'ni womenihumojantife'no yalokwofo. ¹⁸ A'amu nom'ne somo afofo hungkuno ne'njo umokiyoso wonyo'maho. O'o, honingkano wopingomo mjimiweneso afofo umokiyoso wonyoangkafofoho. Ngko anepo, ou sek-

wonji nohumentani'mo hofiko sekumo afofo semokiyoso wopingofoho. ¹⁹ U nje mehomimi, simeho sejopalokwe soku, sekwo tohino engo ntopalokwofo. A'musi kakoe mehomimi aswo mayo'ne tohino engo umniwo'ningkiso pa'nyoso ngko sekumne'no apa'no nimnalofoho. Oso tohino mjanimnihihwosi sekwo sekwoe simeho sekwoe huno sekwoe a'apaho hopi'nonohinono Jisas Kilaisimo nihu'nahone uyikuji kako sekumo sehula'afonefoho. ²⁰ Ngko sekwo'nji wohumamonne'no yalokweno. I ngko sekwo'nji humayo'manji hungkuno olo pa'nyo maselimnehono. I ngko ikanopo humale so'no pipi imnehono. Sekwoe omomo yahino so'no huno pi'ningo engo syofisyalokweno.

Apilohamiye ape Hekali'nji Sola'njiye pahnnimo hungkuno Poul mti'mokumentisofoho.

²¹ Sekwo njimno. Sekwo Mousesiye honingkano hungkunomo enjwa'mo wohumantife'no yalokwofo soku, oso honingkano hungkuno neso sekwo huno laseyohoho. ²² Hungkuno hiloso ole naliso, Apilohamhwomu hufa'u tipema'mentisofoho. Tisimasohwo Solafe syoho ulohofiyosi aswo ma'mentisofoho. Apilohamiye ape nesi aswo nom'nehwo ma'mentisofoho. Kakoe yofe Aisakiyoho. ²³ Syoho ulohofiyosi Hekal kako mehomimi aswo mayoso a'amu mawo'ningkohoho pa'nyofoho. I Apilohamiye ape ne Sola hwonjo ape nihu'no a'manesi Anitu hungkuno Apiloham ya'umo ulimentiso so'no Sola mehomimi ma'mentisofoho. ²⁴ Olo a'mu sofa'umne'no pahnnimo hungkuno waselimonne'no yohono. Ape sofahusi siko Anituye hungkuno hufa'u pa'nyo fa'uyoho. Simo'mjosi Hekal kako hwofiki'nyo Sainai pa'nyiyoho. Osopo Anitu kako Mousesimo honingkano hungkuno uyimentisofoho. Hekaliye mehomiso syoho ulohofiyo a'amufoho. ²⁵ Hwofiki'nyo Sainai sopo hwaho Alepiya wo'nnyoponoho. Pone engo Jelusalem hwofiki'nyo Sainai pa'nyofoho. Oso ango pone Jelusalem olo hwahoponjo a'amu osopo humalofoso hofiko honingkano hungkuno somo iningkawowo'ningkohoho so'no honingkano hungkuno hiso hofikimo mekilo'mokohumatn'nyofoho. Oso'no hofiko oso hungkuno somo syoho ulohofiyo hwafoho. Hekaliye mehomimi pa'nyofoho. ²⁶ I Anituye hungkuno nom'neso Apilohamiye ape nesi pa'nyofoho. Sola kako syoho ulohofi'maho. O'o, ape nefoho. Kako Anituye ahwomomjo ango nemokosyohumayo pa'nyiyoho. Ango Jelusalem songoponoho. A'amu hn'nimo momekilo'mokonehumajiyoneponoho. Sola kako nakwoe nena'wohiyoho. ²⁷ Aisaiya oso ango pone Jelusalem hufa'uyo so'no Anituye hungkunomo ole mti'mokumentisofoho. Ole nalimento,

Kiko ape hwonjo siki, simonyo fiyo.

Kiko mehomimi aswo momaso'njo ko yonji kiko mango engo'nji isamoyoka njo.

Hwapingoso mehomimi pi'ningo engo wosejapmmontonoho.

Jije mehomiso ape syoho ulohofiyo siye mehomimio uyakolopitnefoho.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho.

²⁸ Nje a'amu soku, sekwo Solafe hwomu Aisak pa'nyo kuyoho. Anitu simo'mo Apilohammo hungkuno uyon-to tifi no'mo kakoe hungkuno ne imo'nyo'ne Solamo hwomu uyimentisofoho. ²⁹ Hohosohonta syoho ulohofiyoyi siye hwomu sohwo ape ne siye hwomumo tango uyimentisofoho. Oso pa'nyo olohonta Anituye Towahuno nakumo Anituye a'amu ne nemokahoningki nakwo tango malokuhwono. A'amu honingkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso oso tango hiso nejopalokwofo. ³⁰ I oso'no a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ole mti'mokumentohofi Anitu Apilohammo ulimento,

Syoho kilohofiyoyi si'nji kakoe hwomu'nji wae fiyo. Syoho kilohofiyoyi siye hwomu sohwo kako jije hwahoyoyi mayo ho'yangoso momanehoho.

O'o, jije ape ne siye hwomu ne sohwo kako'nohini nomane hweho.

³¹ Oso'no nje a'amu soku, nakwo syoho ulohofiyoyi siye mehomi'maho. Nakwo honingkano hungkunomo enjwa'mo mohumayon'woho. Honingkano hungkunoso nakumo momokilo'mokonehumajonehoho. O'o, nakwo ape ne siye mehomi'nohoho.

Kilais kako nakumo isihutofonema'mentiso lopo wohumano.

5 Seteniye impo'ango mta'ni Kilais nakumo nasihuto'mentiso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo wolohofano. Honingkano hungkunoso sekumo nomokokilo'mokosehumajoloho.

² Sekwo upa'nimno. Ngko Pouli'ni hungkuno waselimonne'no yohono. Huno ole losyofisyalokwofo. Nakwoe a'apaho sihu kolo'nyo'manji Jutafe honingkano hungkunomo iningkayo'manji Anitu nakwoe wonyo wae wena'mtonoho. Huno ose syofisyalokwofo'manji Jisas kako sekwoe wonyo'ne poyo siki pe'nimentono. ³ Ngko apa'no waselimo. A'amu fihwo kako Anituye a'amu ne imo'nyo so'ne kako honingkano hungkunomo iningkawesoso kakoe a'apaho sihu kolofo'manji oso hwe huhwo sohwo honingkano hungkuno nihu'no hopi'nonohinomo uningkaweno. Nihu'no kenga'nohinomo miningkayo'manji u honingkano wonyo kenga'no iso'manji nihu'nahone tikanomo wene hweho. ⁴ Sekwo wonyo wayo'ne honingkano hungkuno iningkawowo'ningkohofomanji sekwo Jisas Kilaisimo nto usikwojao'malofo kuyoho. Yomayo wonyoangkafo Anitu sekumne'no selohofiwo'ningkiso so'no sekwo hohujo nto ikinjao'malofofoho. ⁵ Sekwo hohujo ikinjaofahoningkofi nakwo fehohnjo hn'nwi Jisas nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso somne'no simeho hi'ntnnono uya-honingkuhwono Anituye Towahuno Wopingo kako nakwoe wonyo honingkanomo wae yaofalofoho. Oso'no tifi no'mo Anitu utihwa'nyopo, Nje mehomi wopingo ne kuyoho nalonefoho. Oso hiso'no nakwo hontohumalohwono. ⁶ Nakwo Jisas Kilaisiye mehomi ne imo'ningkuhwone so'no u a'apahomo sihu kolo'nyoso a'apaho makolo'nyoso oso sikiyoho. O'o, Jisas Kilaisiye mehomi ne imo'nyoso ole, Jisasiye

hungkunomo tifi iningkayo so'nji a'amu nom'ne somo simeho hi'ntnnono uyo so'ntnne oso Jisasiye mehomi nefe yahinofoho.

⁷ Simo'mo sekwo Jisasimo tifi hofiyo iningkamotofofoho. I sekwoe yahino wopingo somo tihwo pijwasehumasoto. Jisasiye hungkuno somo iningo mopmno eso tihwo selimasoto. ⁸ Anitu'maho. O'o, kako oso honingkano wonyo somta'ni Jisasimo uhwojahoningki sekumo sesihutomentiso hweho. ⁹ Toho we'e sijontaningkuhwosi ifofo yososo toho engo sijihwosi yomayo hopi'nonohinomo wonahumntonoho. Oso pa'nyo a'amu anga'nohino hwasyo hungkuno selososo sekwo hopi'nonohino soku sekwo hwasyo honingkanomo iningkowalokwofo. ¹⁰ I oso'no ole syosefisyalokweno. Hwe Engo sohwo sefo'mahoningkuhwosi oso hwasyo hungkunomo iningkowalokwofo somo sekwo hohujo ikinjaofikuji Jisasiye hungkunomnohino ngko iningkowalokwe hopaso finingkamno. Oso a'amu sohwo sekumo ole seloso, Sekwo a'apaho sihu fikolo'nimno, ose seloso sohwo hwasyo honingkanomo ipesemotaseseso sohwo kakoe yahino wonyo somne'no Anitu kako tohino uonefoho.

¹¹ A'amu fehohnjo ngkine'no ole lalokwofo, Pouli huhwo'nji ole lutihwawo'ningkiso, A'amu honingkano hungkunomo iningkayoso a'apaho sihu kolo'nyo somo ose iningkaofijomanji Anitu hofikoe wonyoso wae weeo'mtonoho. Ngkine'no ose lalokwofo. I oso hungkunoso ngko lutihwanti'mtentesi a'amu honingkano hungkunomo iningkowalokwofo sohwa ngkimo tango montape'njo ikutnnesohilo. O'o, ngko Jisas a'amufe wonyo so'no iyopo poyo pe'nimentiso so'no ulalokwe so'no hofiko ngkimo tohino ntapiwo'ningkohofofoho. ¹² A'amu sekwoe a'apaho fikolo'nimno selalokwofoso hofiko hofikoe a'apahomoni hu'nahone sihu kolo'nifijoso sekumo seliko'mafikuji ni hu'nahone mose'mafikutnnehofo. Oso'no ni mo'ningkohoho.

¹³ U nje a'amu soku, honingkano hungkuno somta'ni Anitu kako sekumo sesihuto'mentisofoho. Sekumo peho'ne sesihuto'mentisoto. Apa'no honingkano wonyomo iningkayo'netaho. Nihu'no awonoho. Olenoho. Nom'ne a'amu somo simeho uyo'ne nom'ne a'amu somo ufo'mayo'ne oso'ne Anitu nakumo isihutofonema'mentisofoho. ¹⁴ Yomayo honingkano hungkuno neso hungkuno anga'nohino somo wo'nnyofoho. Hungkuno olenoho. Kiko kikine'no kumo'nyo hopaso kiko a'amu hopi'nonohino somne'no wakumo'nono. ¹⁵ I sekwo nom'ne a'amu so'nji yoka hnningkuji simeho tohino semningkuhwoso'no tango iningkuji ikujoho fongki'nifijomanji i sekwo i'waho fiyimno. I sekwo oso yahino ifijomanji sekwo hopi'nono wonyo umonantifeho.

Anituye Towahuno Wopingofe yahino'nji a'amu hwaholoponjo hn'nwiye yahino so'ntnne hungkunofoho.

¹⁶ Hungkuno ole waselimonne'no yohono. Sekwo haloho popmno. Anituye Towahuno Wopingofe mam-

paho jije hunomo huno kiyihwoso'no simeho kumo'noso somo tifi finingkayo. Ose iyo'manji yo'mayo wonyoso jije simeho umo lihwozi ko yososo miyonehoho. ¹⁷ Ihwoni, jije simeho ole kilalofi, Olo honingkano losomo hano fiyo. I Anituye Towahuno Wopingo ole kilalofi, Yo'mayo wonyo jije simeho umo lihwozi yososo miyonehoho. O'o, nje honingkanomo tifi nningkape. Ose kilalofoho. Oso'no oso hwa'u jije simeho mo'mo ikujoho hopa fongki'nalokusiyi. Kiko yo'mayo uyimonji yalokunososo kiko hopo'maho. ¹⁸ Kiko Anituye Towahuno Wopingomo tifi iningkusoso kiko honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumuhnohino.

¹⁹ Yo'mayo wonyoso nakwoe simeho yoneso'no huno nayohoho, nom'ne a'amufe a'apahomne'no simeho fefoyoso, yo'mayo huno wonyo syafisiyoso, honingkano wonyomo hano iyoso, ²⁰ iyo huyo'mango'nji sojo huyo'mango'nji yofe ho'nomayoso, hwahoponjo hwasyo anitu hwe hwozo sohumo tifi iningkayo, peefo, ki'nyo imokiyoso, a'amu mangohwa imo'nontifi ikujoho fongki'nyoso yoka hnnyoso, simano hintotohino kumnyoso, yofe ho'noma'nyoso, nom'ne somne'no hitoho mulofe'njoso, o'o a'amu kakoe yo'mayo somne'no syafisiyoso, a'amu ito'no mohumayofoho. O'o hofiko husilo husilofo lohofontifi nom'ne a'amu somne'no sitofo ujofoho. ²¹ Nakwoe simeho a'amu nom'nefe yo'mayo so'no hi umo'nyo, mijo yokumpohn'nyo nonontifi nilohofoso, yo'mayo syohi'nyo wonyo iyoso, yo'mayo fonifonyo iyo, yo'mayo wonyo iyoso, umo liwo'ningkisofoho. Simo'mo selimentohe hopaso apa'no yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu yo'mayo wonyoso iwo'ningkohofoso hofiko Anitu nemokosyohumayo sopo mahufitnefoho.

²² I oso'no nakwo Anituye Towahuno Wopingofe mampahomo iningkawasoso nakwo nom'ne a'amu somne'no hitoho wonalomontonoho. Nakwo Anitu'nji hungkuno hningkuhwasi simeho wonyohofiyonji wohumantanoho. Oso'no Anitu'nji a'amu so'njimo simeho pompenjiyo uyantanoho. Nakwo Anituye Towahuno Wopingofe mampahomo iningkawasoso, u a'amu nom'ne nakumne'no wonyo hungkuno loso'manji nakwo simeho wonyo muyanehwono. O'o, simeho wopingo'nji wohumantanoho. Nakwo a'amu nom'ne somne'no hitoho nalofihwoso'no ufo'mantanoho. Yo'mayo wopingo ulohofantanoho. Yo'mayo nakwo nom'ne somo ulasoso ne umo'nimontonoho. ²³ Nakwo nom'ne somne'no hwahopo wopowantanoho. Nakwoe yofe moho'noma'nyo'njo uyantano. Yo'mayo nakwoe simeho uyimonto ko yososo nakwo honingkano wopingo'nohinomo uyantanoho. Oso yo'mayo yahino wonyoangkafo loso yasoso honingkano hungkunoso yo'mayo hwahoponjo hungkunoso nakumo mopijwonamofe'njo umontonoho. ²⁴ Jisasiye a'amu ne hn'nwi olo so'no nano mtitomentihwone, Yo'mayo nakwoe huno wonyo naisoso yo'mayo simeho fefoyo ne maso sohonta ole syafisiwo'ningkuhwono. Mpano. Jisasiye iyo hwojiyafiku'nny-

opo oso hiso'no nto pe'nimentisofoho. Ose syofisyontani honingkano wopingomo humalohwono.

²⁵ Anituye Towahuno Wopingo kako songo humayo'ne kakoe yokumpohn'nyo ntnne'no nejapiwo'ningkiso so'no nakwo kakimo enjwa'mo wohumano. Kakoe hungkuno somo sikuno huhwo huhwi uningkowano. ²⁶ Yo'mayo nakwoe yofe engo imo'nyo'neso mosyafisiyo'njo uyano. Nakwo nom'ne a'amu somne'no simano hintotohino monahmnyo'njo uyano. Nakwo nom'ne a'amu sofe yo'mayo so'no hi monamo'nyo'njo uyano.

Nakwo nom'ne a'amufe tangoso ufo'mano.

6 Nje a'amu soku, a'amu fihwo kako yahino wonyomo apa'no yoso'manji sekwo Anituye Towahuno Wopingofe mampahomo tifi iningkawowo'ningkohofoso sekwo oso hwe huhwo sohumo honingkano wopingo somo apa'no tipemayo'ne ufo'mapmno. Yoka nulikutoho. O'o, hungkuno wopingo'nohini hofiyu ulifijoso Anituye honingkanomo apa'no fipemotamno. Sekwo anga'no anga'nohino soku sekwoe humayo somo ito'no uhwonimno. Seten kako yamofo selohofahoningkuhwosi sekwo wonyo ifitnnoho. Oso'no ito'no uhwontohumamno. ² Sekwoe a'amu somo yo'mayo tango u'masoso sekwo hofikimo ufo'mapmno. Ufo'mapijo'manji sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno ne somo uningkwantifeho. ³ Hwe fihwo ole hnalofi, Ngkimo peho'no nifo'mapitnehofo. Ngko ito'nohino hwo'nyoho. Ngko hoponoho. Ose hnnsoso sohwo kako hwasyo hnalofoho. ⁴ A'amu anga'no anga'nohino soku yo'mayo iwo'ningkino somo kiko ito'no uhwonyo. Wopingo'nohini uhwoningkohoji jije simeho wopingo wakumo'nimontonoho. Nom'ne a'amufe yo'mayo syoho iwo'ningkiso somo uhwoningkohoji ole nosyafisyohotoho. Nom'ne sofe yo'mayoso wonyofoho. Nje yo'mayoso wopingofoho. Ngko uyakolofohono. Ose nosyafisyohotoho. ⁵ O'o, Anitu kako sekwo anga'no anga'nohino sokuye syohomo sehoningkuhwosi yano noselofiyonefoho. Oso'no a'amu anga'no anga'nohino soku sekwoe syoho so'no tango nomapitnefoho.

⁶ A'amu sekumo Anituye hungkuno losetihwalokuso sohumo sekwoe wosopayo hwapife hamniyoho yo'mayo fehohnjoso uyimno.

⁷ Hwe fihwo kako Anitumne'no hwasoyoso muloneho. U hwe fihwo kako wopayo hulihwosi wopayo wofoka'montonoho. U yo'mayo hulosofo wofoka'montonoho. Oso pa'nyo hwe fihwo Anitumne'no hwasyo iningkawo'ningkiso sohwo ne ane umo'nimontonoho. Oseso sekwo anga'no anga'nohino soku hwasyo hningkutoho. ⁸ A'amuso yo'mayo wonyo kakoe simeho umo'nyoso ose iwo'ningkiso'manji u kako nihu'nahone tikanomo wene hweho. A'amu nom'ne sohwo yo'mayo Anituye Towahuno Wopingo uloso somo iningkaweso'manji u kako Anituye Towahuno mta'ni songo humayoso nomane hweho. ⁹ Honingkano wopingo somo nohumentani Anituye syoho wopingo so'no piso'mo'nyo namo'ningkuh-

woloho. O'o, yo'mayo wopingo yaso'manji yokumpohn'nyo ne'no mjimihwasi sikuno Anitu ho'-nahumentiso somo yo'mayo wopingo nomane'nwoho. ¹⁰ Oso'no sikuno huhwo huhwi nakwo a'amu hopi'nonohino somo ufo'mayo'ne honingkano tipe-mayo'manji ufo'mano. I a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho somo ne'nohini ufo'-mafikuno.

Jisas nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyo sopo pe'nimentiso so'no Poul kako simonyo imentisofoho.

¹¹ Olo hungkuno loso simo'mo nom'nehumo ulahoningko kako mti'mokohoho. I olopo nje aho'nji mti'mokalokweno. Sekwo uhwonimno. Ifalifaliyo loso mikunimposo mti'mokalokweno. ¹² A'amu fehohnjo hungkuno losetihwalokwofoso hofiko sekwoe a'apaho sihu sekolofo'ne umo'nalofoho. Hwapingoso ole. Hofiko a'amu a'apaho sihu kolofoso yahino somo iningkawo'ningkohoho sofe simeho wopingo umo'nyo'nefoho. I oso a'amu hungkuno losetihwalokwofoso hofiko Jisas nakwoe wonyo'ne pe'nimentiso so'no simeho hi'ntnnono ufijo'manji Anituye a'amu ne imo'nifitnefoho. A'amu huhwo sohwa oso'nohino losetihwantifijontentesi a'amu honingkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso hofiko a'amu nolosetihwalokwofo somo tango uyikutnnesohilo. Oso'no a'apaho sihu sekolofo'ne umo'nalofoho. ¹³ A'amu a'apaho sihu kolo'nyo'ne hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko honingkano hungkuno hopi'nonohinomo miningkayo'njo yalokwofo. O'o, sekwoe a'apaho

sihu kolofo'ne losetihwayo hwapingoso ole. Hofiko a'amu Juta somo nakwoe inomokomoyo pi'ningo engo somo uhwonimno ulahoningkofi a'amu Jutaso hofikoe yofe ho'nomalokwofo. ¹⁴ Nje yofe'nji yo'mayo ntnneso moho'nomanyo'njo yalokweno. O'o, olo'nohino woho'noma'mo. Jisas Kilais kako nje wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnyo sopo poyo pe'nimentisofoho. Oso hiso'no woho'noma'mo. Hwapingoso Jisas ngkine'no poyo pe'nimentiso so'no yo'mayo hwahoponjoso ngkimo yokumpohn'nyo monimokosyohumanehoho. O'o, Jisas hwahoponjo yokumpohn'nyo somo hwotoho hmentisofoho. Oso'no hwahoponjo yo'mayoso nihu'nahone ngkilaho lalokweno. Oso hiso'no a'amu yo'mayo hwahoponjo somo iningkawalokwofoso hofiko ngkine'no nakwolaho ntantikwofo. ¹⁵ A'apaho sihu kolo'nyo yahinoso ne anefoho. A'apaho sihu makolofo'njo yahinoso ne anefoho. O'o, neso ole, Anitu nakumo a'amu songo pa'nyo namokiyo yahinoso hoponoho. ¹⁶ A'amu hopi'nono huno ose uyahoningki iningkawo'ningkohofoso hofiko Anituye a'amu nefoho. Osomne'no Anitu kako hitoho ulofihwoso'no simeho pompenjiyo uyono.

¹⁷ Yo'mayo semti'mokiyohe so'no sekwo nom'ne tango ntapikutoho. O'o, ngko Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo'nimo a'amu tohino engo ntapontifeso nje a'apaho ime'nohinofoho.

¹⁸ Nje a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wosemokosyohumano. Yo'mayo wopingo waselohofono. Hungkuno nehopeho. Ngko Pouli'ni semti'mokiyohefoho. Osohopeho.

Efesos

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (29) 'nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno Poul olo iyoswo a'amu ango Efesosinjo somne'nohini mti'mokumentiso'maho. O'o, a'amu hopi'nono hwaho Esiya sponji a'amu Efesos so'nji uhwonifitne'ento mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo homo lomjo hungkuno hwapingoso olenoho. Nakwo Kilaisi'nji humalohwone so'nimo Anitu kako olohonta yo'mayo ahwomomjo wopingo hopi'nonohinoso nakwoe huyo'mangomo nefe'mayo'ne nejopalofoho. Jisas Kilaisinta'ni Anitu kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohino ahwomomjoso nejahopohoho. (Hungkuno hiloso Efesos sohe engo 1 honingkano we'e 3. Osopo weho.) Olo iyoswo loso Poul kako impo'angomo humanto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako iyoswo Koulousi sopene'no mti'mokuyahotimentiso sohonta olo iyoswo Efesos loso oso afaho sohonta mti'mokumentisofoho.

Olo iyoswo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Kilaisinta'ni a'amu Jisasimo iningkunyoso simeho afa'njo wohumantifeho. Nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Pouli'ni Kilaisi Jisasiye hungkuno a'amumo uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho so'ne Anitu nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Sekwo Anituye a'amu soku ango Efesos nohumantifi Kilaisi Jisasiyo iningkawowo'ningkohoho sokune'no olo iyoswo loso mti'mokalokweno. ² Naningkwoho Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wopingo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

Kilaisi yo'mayo wopingo naloho'mentisoso olenoho.

³ Nakwo Kilaisi'nji humalohwone hn'nyumo Anitu kako olohonta yo'mayo ahwomomjo wopingo hopi'nonohinoso nakwoe huyo'mangomo nefe'mayo'ne nejopalofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwowho Anitu osohumo isamoyoka ulano. ⁴ Hohonta Anitu kako nakwoe hwaho yo'mayo mamti'mokiyo sohonta nakwo Kilaisi'nji humayo'ne Anitu kako nakumo nto nahwosopo'mentisofoho. Oso'no nakwoe simeho kiho'maso'nji humehwasu nakwo kakoe simano sopo wolohofantantonoho nje simano sopo wolohofantifeho. Ose syafihu'mentisofoho. ⁵ Simo'mo Anitu kako nakune'no hitoho mikunimposu ulo'mentisofoho. Oso'no nakwo kakoe mehomi ne namokiyo'ne Jisas Kilaisi nakumne'no poyo pe'nyo so'ne uhwatimne'ento syafihu'mentisofoho. Anitu kakoe huno homo somo mikwesyaafisiyofoho. O'o, kako oso hiso'no uyimonnoho lonto simeho wopingo umo'ningkahoningki nejapmentisofoho. ⁶ Nakwo honingkano wonyomo nohumentaningkuhwoni Anitu kako wopingo'nohini nalohofonto kakoe Hwomumo nakumo siki nejapmentisofoho. Oso'no nakwo kaki-

mo aku peho uyanehwono. Awonoho. Siki nejapmentisofoho. Oso'no nakwo Anitumo isamoyoka ulihwasu kakoe yofe woho'nomano. Hwapingoso nakwo Jisasi'nji humalohwone so'no Anitu kako nje mehomi kuyoho nalimentisofoho.

⁷ Kilaisi nakumne'no kakoe honiyo usihumanto poyo pe'nimentiso so'no nakumo honingkano wonyo mta'ni isihutofonema'mentisofoho. Oso'no nakwoe wonyoso kakoe honiyo'nji wae enao'mentisofoho. Oso wopingo hiso Anitu nalohofososo ifehu'mokonasiyoso wonyoangkafofoho. ⁸ Anitu huno wopingo hwapingo'njo sohwo kako nakumne'no huno ito'no uya-honingki kakoe yo'mayo wopingoso ifehu'mokonesyalofoho. Oso hiso'no Anitu kako huno uyohoho. Hofikimo ufo'mayo'nefoho. ⁹ Anitu kakoe mehomi hn'nwiye wonyo wayo'ne Jisas uhwatimne'ento limentisoso kako ose yonto hohonta kakoe hunoso hiyaso'mo wo'mojoso olohonta ujo ehontojwahumentisofoho. ¹⁰ Oso Anituye hunoso hiyaso'mo wo'mojoso olenoho. Oso sikuno Anitu kako hwasopehumentiso sohwi i'mofapihwoso'no yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji mti'mokumentisoso mihu'mokoso sohonta Kilaisi kako yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne mnokino engo'njohwo imo'nonefoho.

¹¹ Yo'mayo Anitu imne'ento imentisoso ne imo'nyo'nefoho. Oso'no Anitu kako nakwo a'amu Jisas hn'ni nje mehomi ne imo'nifitne'ento kako Kilaisiye temtitofomo nehumatim'mentihnwoho. Anitu kako nakumne'no yo'mayo so'no ae'mta'ni huno syonafihu'mentisoso ne imo'nimentisofoho. ¹² Nakwo simeho Kilaisiyo uyimentihwone simo'mjo hn'nwi

nakwo yo'mayo wopingo nalohofone so'no honto-humehwasi Anituye yofe engoso woho'nomano.

¹³ Sekwo temtifo kengo mta'ango soku, Anitu sehwsopo'mentiso so'no sekwo Anituye hungkuno wopingo ne'njoso upa'nontifi Kilais sekumne'no asomo setimayo'ne sohomo sekwo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. Oso'no sekwo Anituye a'amu ne imo'nimentohofo so'no kakoe Towahuno Wopingoso yofe sehwoe'ne sejjapmentisofoho. Oso Towahuno huhwo sohume'no hohonta Anitu nalimento, Nje a'amu ne somo nje Towahuno sohwo uyimonne'no yohono. Ose nalimentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Nakwo Anituye Towahuno Wopingo'nji humalohwone so'no kakoe a'amu ne nto imo'nimalohwone so'no huno nayohoho. Oso'nji yo'mayo Anituye a'amu neso mapitne'ento limentisoso oso hiso nakwo nomanesohwo so'no huno nayohoho. Hwapingoso Anituye Towahuno Wopingo nakwo simeho mo'mo humaho. Oso'no olo so'ntnne'no huno nayohi, Anitu nakwo wonyomne'no mpe nto imentisofoho. Oso'no nakwo kako'nji humayo so'no asomo netimayo so'neso nakwo hontohumalohwono. Oseso yo'mayo nalohomentiso so'no nakwo nakwoe Anitu wopingo sohwoe yofe woho'nomano.

Anitu kako a'amu Efesos somne'no huno wopingo uyofe so'no Poul kako jomo ulimentisofoho.

¹⁵ Ngko ole upa'nimale, sekwo Hwe Engo Jisas sohomo simeho hi'ntnnono uyontifi Anituye a'amu nom'ne somo simeho uyalokwofo. ¹⁶ Ose upa'nonji sikuno huhwo huhwi ngko sekumne'no Anitumo isamoyoka uliwo'ningkohono. Sikuno anga'nohino fihwo moniyakolofefoho. O'o, sekumne'no huno syafisyonji Anitu kako sekumo sefo'mayo'ne jomo uliwo'ningkohono. ¹⁷ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwowho Anitu yo'mayo wopingo hwapingo sohwo osohomo ole uliwo'ningkohono, Anitu kiko jije Towahuno wopingo sohwo a'amu anga Efesos humayo somo uyahoningkohoji Towahuno sohwo kako huno wopingo uyihwosi Anitumne'no a'amu somo utihwahoningkuhwosi hofiko kikine'no huno nehopi uyono. Ose uliwo'ningkohono. ¹⁸ Oso'nji ngko ole so'no sekumne'no uliwo'ningkohono. Anitu kakoe pomponaho sekwoe hunomo ho'nasesyihwosi yo'mayo so'no sehwsopo'mentisoso sekwo hunoso nto'no ehohosasesyihwoso'no yo'mayo wonyoangkafoso mapitne'ento limentiso so'no sekwo simeho wopingo'nji wohontohumantifeho. ¹⁹ Jisas Kilais kako poyo pe'nimentiso sohonta Anitu kakoe yokumpohn'nyo mikunimposo so'nji Kilaisimo ulikafonto ahwomo somo kakoe aho angahohnta'ni mihumaji'mentisofoho. Osopo Kilais kako nohumanto nemokosyohumaho. Nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwoningkihwone hn'nimo oso yokumpohn'nyo mikunimposo Kilaisimo ulika'mentiso hiso nefe'mayo'ne syoho yalofoho. Oso'no sekwo huno waseyono. ²¹ Kilais kako Anituye aho angahohnta'ni humamentiso so'no kako ahwomomjo a'amumo mokosyohumayo

so'nji hwahoponjo hwe engo sohwanji a'amu hwahomokosyohumayo sohwa hnnonji a'amu yofe engo'njo so'nji a'amu hopi'nonohino humalohwone hn'nimo Kilais kako hwofilo'nnyo hweho. Olohonta'nohini'mahoho. O'o tifi no'mjo hi'nji Hwe Engo oso hwo'nohino kako ne'no wohumanti'mtonoho. ²² Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso Kilaisimo enjwa'mo ho'nasyonto Anitu kakimo nakwoe hwe mnokino engo'njo uhumati'mentisofoho. ²³ A'amu Kilaisimne'no huno nayiwoningkiso so'nwi Kilaisiye a'apaho'nwoho. Kilais kako nakwoe mnokino engo'njo hweho. Oseso nakwo Kilaisiye a'apaho fehohnjo'nwoho. Oso'no Kilais kako hopi'nonohinomo mokosyohumaho.

Nakwo poyo pa'nyo nohumentaningkuhwoni Kilais yo'mayo wopingo nalohomentiso so'no Anitu nakwomo songo nelikafalofoho.

2 Hohonta sekwo temtifo kengo kengo soku honingkano wonyomo nohumantifi a'amu poyo pe'nyoso yo'mayo hungkunoso mupa'niwo'ningkiyohoho hopa sekwo Anituye hungkunomo haloho maposonjo imotofofoho. Oso'no Anitu tohino engo womapife limentisofoho. ² Oso hohosohonta sekwo hwahoponjo yahino wonyo somo iningkawentifi yo'mayo towahuno wonyo sofe hwe engo Seten oso hwoe hungkunomo haloho po'motofofoho. Seten huhwo sohwo kako a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohoho somo kako yokumpohn'nyo umokosyohumaho. ³ Hohonta nakwo a'amu Juta hn'nwi a'amu temtifo kengo kengo pa'nyoso nakwo hopi'nonohino Seteniye temtifo'nwoho. Nohumentani yo'mayo yahino wonyo nakwoe simeho umo nelahoningki imotohwonefoho. Nakwoe hunomnohino iningkamotohwonefoho. Nakwo ose humentaningkuhwoni Anitu nakwoe honingkano wonyo somne'no simeho tohino umningkahoningki Anitu kako a'amu hn'nimo tango engo uyimne'ento limentisofoho.

⁴ Nakwo honingkano wonyomo poyo pa'nyo nohumentaningkuhwoni Anitu hitoho mikunimposo ulofahoningki Kilais yo'mayo wopingoso nalohomentisoso Anitu kako nakwo Kilaisi'nji songo nelika'mentisofoho. Anitu kakoe mehomi so'nne'no umo'ningkahoningki kako asomo netima'mentisofoho. ⁶ Nakwo Kilais Jisasimo humalohwone so'no Anitu kako Kilaisi'nji nakwo'njimo songo nelikafonto kakoe yofe engo nejopahoningki ahwomomo Kilaisi'nji humalohwono. ⁷ Ose nalohomentisoso kako hitoho mikunimposo nejapeso kako engolopohamo a'amu tifi imo'none so'nji ne'no netihwawo'ningkisofoho. Anitu kakoe huno mta'ni wopingo uloho'mo lonto wopingo nalohofiwo'ningkisofoho. Kilais nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no a'amu hopi'nonohino kakoe hitoho engo nejopahonjo somo uhwonelokwofo. ⁸ Anitu kako wopingo uloho'mo limentiso so'no nakwo kakimo simeho hi'ntnnono uyimentihwone sohonta Anitu kakoe mehomi ne namokumentisofoho. Oso hitoho uloho yahino uyalokuhwone hwapingoso

nakwo'maho. O'o, Anitu huhwo kako hwapingo hweho. Kako siki nejammentisofoho. ⁹Olo hilo so'no nakwo nakwoe yofe moho'nomo'nanehwono. Awonoho. I nakwo hilo so'no hwapingo'maho. ¹⁰Anitu kako nakumo namti'mokumentiso sohwo nakwoe hwapingo hweho. Nakwo yahino wopingomo iningkayo'ne Anitu kako Kilais nejammentiso so'no Kilais Jisas nakumne'no yo'mayo wopingo nalohofoso nakwo a'amu songo namokumentisofoho. Anitu oso yahino wopingo somo hofiko iningkafitne'ento nakumne'no nto'no esyohumamentisofoho.

A'amu Juta so'nji temtitofo kengo kengo so'nji Anitu'nji ufohi'nyo'ne Jisas kako temtitofo anga'nohino umokumentisofoho.

¹¹Ngko sekwoe hunomo huno wasefohoto'monne'no yohono. Hohonta sekwo Anitumne'no huno maseyofoho. I a'amu Jutaso a'apaho sihu kolo'nnyo sohwa hofiko sekumne'no ole liwo'ningkohofi, Sekwo temtitofo kengo mta'ango soku a'apaho sihu makolo'nyo so'no sekwo Anitumne'no huno maseyokuyoho, seliwo'ningkohofofoho. ¹²Oso hohosohonta sekwo Kilaisimne'no i'waho yontifi Anituye mehomi mmo'nyo kuyoho. Simo'mo Anitu a'amu Juta somo uhwosopo'mentisoso kakoe hungkuno wopingo kako'nji makotiku'nyo'neso sekumo mosejammentisofoho. O'o, sekwo a'amu temtitofo kengo'mta'ango soku yoloho'mo humamotofokuyoho. Sekwo olo hwa-ho lopo nohumantifi tifi no'mo yo'mayo wonyoangkafo imo'none so'no mohontohumayo'njo kuyoho. Sekwo Anitu sohumne'no huno mosyafisiyo'njo imotofokuyoho. ¹³Sekwo Anitune'no kengopo nohumentaningkofi Kilais Jisas kako poyo pe'nonto sekumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso so'no kako impo'nosetima'mentisofoho. Oso'no sekwo kako'nji ufohi'nimentohofokuyoho.

¹⁴Simo'mo nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofo kengo sikunonji mango hwona'ni imo'non-tani humamotohwonefoho. Mangohwa imo'nimentihwoneso nakwoe honingkanomo tojo hopa pijwahinimentihwonefoho. I Kilais nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no tojo homo somo wae yao'mentisofoho. Oso hiso wae yaofonto nakwo simeho pompenjiyo'nji nohumentaningkuhwoni temtitofo anga'nohino namokumentisofoho. Oso simeho pompenjiyo hwapingoso Kilaisiyoho. ¹⁵Jisas nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no a'amu Jutafe honingkano hungkuno hopi'nonohinoso a'apaho sihu kolo'nyo yahinoso a'amufe yahino wonyomne'no yahu fonjokisasiyoso yo'mayoso ne ane imo'nimentisofoho. Oso'no Jisas kako a'amu Jutafe honingkano hungkunomo wae yaofonto nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofo kengo kengo sokunonji nakwo hn'nimo Jisas kako'nji nakumo monakojijwonto temtitofo anga'nohino songo namokumentisofoho. Oso'no nakwo simeho afa inimentihwone'nwoho. ¹⁶Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyo somo poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe simeho tohino yahino so'nji mangohwa

imo'nyo yahino so'nji Kilais kako poyo imokumentisofoho. Poyo imokumentiso sohonta nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofo kengo kengo hn'nimo temtitofo anga'nohino namokonto nakwo Anitu'nji simeho afa inimentihwonefoho. ¹⁷Kilais kako noponto a'amu Juta Anitu'nji mofonepo humamotofo so'nji sekwo temtitofo kengo kengo'mo Anitune'no humamotofo soku nonjimo olo hungkuno wopingo loso nalimentito, Sekwo simeho afa'njo hmno'nimno. ¹⁸Ose nali-mentiso so'no Kilais kako nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo a'amu temtitofo kengo sikunontne'no yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no Anituye Towahuno Wopingo anga'nohino sohwo kako honingkano namohmentiso so'no nakwo hinjoho'nwi Anitumo u'malokuhwono.

Nakwo a'amu Anitumo iningkawo'ningkuhwone so'ni wi nakwo anga'ne'nwoho.

¹⁹Oseso sekwo a'amu temtitofo kengo mta'ango soku olohonta sekwo yoloho'mo mohumu ilofu. O'o, sekwo Anituye a'amu ne so'nji ufohi'nontifi Anitu'nji sekwo'montohwasi humalofu. ²⁰Sekwo soku Anitu anga'nohino molalokunjo pa'nyo kuyoho. Nakwo Anituye hungkuno uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohona'nnonji a'amu Anituye hungkuno uyahoningki limotofo sohona'nnonji kako nakumo hwosoku hwosaho pa'nyo nawonjimentiso hwona'nyoho. Kilais Jisas sohwo kako engkwosaho ne pa'nyo hweho. Sekwo soku anga'yokino kuyoho. ²¹Anga'yokino hopi'nonohino soku Kilais engkwosaho ne sohwo'nji ufohi'nimentohofofoho. Olo anga'nohino Anitu kako hwapingo hweho. Anga'nohino Anitu nomolihwosi engo imokuhwosi kako oso anga'nohino wonyo ane wopingo'nohino sopo wohumamontonoho. ²²Sekwo sokunonji nom'ne a'amu Anitumo iningkawo'ningkuhwone hn'nnonji nakwo Kilaisimo ufohi'nontani Anituye Towahuno Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mo humawo'ningkiso so'no nakwo Anituye anga'ne nto imo'nimalohwono.

Poul kako Anituye hungkuno wopingoso a'amu temtitofo kengo somo lutihwawo'ningkiso hweho.

3 Ngko Pouli'ni Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwo'ni ngko sekumne'no impo'angomo humaleno. Hwapingoso ngko a'amu temtitofo kengo sokumo Anituye hungkuno wopingo losetihwawo'ningkohe so'no a'amu Jutaso ngkimo impo'angomo intofanimentohofofoho. ²Sekwo olo so'no nto upa'nimentohofu so'no ngko huno syafisyohono. Anitu sekumne'no hitoho ulofahoningki kako yo'mayo wopingo waseloho'mto yonto sekumo losetihwayo'ne syoho loso ntapmentisofoho. ³Anituye hungkuno wopingoso hiyaso'mo wo'mojoso ntiwahoningki ngko hungkuno losomo huno nimentisofoho. Hungkuno fehohnjoso nto semti'mokiyohefoho. ⁴Olo iyoswo losomo atofu lifijoso sekwo huno ole waseyono. Kilaisiye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso kako ujo nto ehonto-

juwanihumentisofoho. ⁵ Hohonta olo hungkuno hiyaso' mo wo'mojo loso Anitu kako a'amu somo mutih-wammojofoho. I olohonta Anituye Towahuno Wopingo kako nakwo a'amu Anituye hungkuno uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwa hnnonji a'amu Anitu kakoe hungkuno uyahoningki limotofo sohwanjimo ujo ehontojwahumentisofoho. ⁶ Hungkuno wopingo hiyaso'mo wo'mojo hiloso olenoho. Sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno wopingo somo upa'nimentohofoho so'no sekwo a'amu temtitofo kengo soku sekwo'nji nakwo a'amu Juta so'nnonji nakwo temtitofo afa imo'nontani a'apaho afa pa'nyo humalohwono. Yo'mayo wopingo Kilais Jisas nakumne'no naloho'mentiso so'no Anitu yo'mayo nakumne'no hwasopeehumentisoso womantanoho.

⁷ Anitu kako ngkimo kakoe hungkuno wopingoso uyohojiku'mofo'ne nihwosopo'mentiso so'no ngko oso hungkuno wopingo sohwo syoho ulohofiyohwo'nyoho. Anitu kako olo syoho lomne'no kako ngkine'no hitoho ulofahoningki kako kakoe yokumpohn'nyo ngkimo nisosofito'mentisofoho. ⁸ Anituye hwe moya'mi ne somo ngko enjwa'mo humaleno. Ngko Anituye hungkunomo hwotoho hm'mote hwo'nimo Anitu kako wopingo ntohofonto nje wonyoso wae yanimo'mentisofoho. I Anitu olo syoho a'amu temtitofo kengo somo kakoe hungkuno wopingo lutihwayo so'no nihwosopo'mentisofoho. Anituye hungkuno wopingo loso olenoho. Yo'mayo yahino wopingoso Kilaisimo weho. U a'amu sikiyo sohwo kako yo'mayoso matipihwononehoho. O'o, a'amu Kilaisimo iningkawo'ningkiso sohwo kako yo'mayo wonyoangkafoso Kilaisimo wotipema'mtonoho. ⁹ Simo'mo Anitu yo'mayo mti'mokumentiso sohwo kako yo'mayo so'no imne'ento huno syafisyonto Jutafe temtitofo so'nji temtitofo kengo kengo so'nji afa imo'nifitne'ento hiyaso'mo ho'nahumentisofoho. Oso hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso ne imo'nyo'ne'ento a'amu hopi'nonohino somo huno ehohosisiyo'ne Anitu olo syoho loso ntapmentisofoho. ¹⁰ Hwapingoso Anitu kako a'amu ahwomomjo somo mokosyohumayo sohwanji ahwomomjo a'amu hopi'nonohino so'njimo kakoe huno wopingo hiyaso'mo wo'mojoso ujo ehontojwahinyo'nefoho. Neso olenoho. A'amu Juta so'nji a'amu temtitofo kengo so'nji Anitu kako mekilo'mokuhumajonto kakoe a'amu ne imokahoningki hofiko kakine'no uhu'mokuwo'ningkohofohoho. Oso homo somo a'amu ahwomomjo sohwa uhwonontifi hofiko Anituye huno wopingo so'no huno uyohoho. ¹¹ Hohonta a'amu ahwomo'nji hwaho'nji mamti'mokiyo sohonta Anitu ose imne'ento huno syafisyonto nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo nejapmentiso so'no ne imo'nimentisofoho. ¹² Nakwo Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwone so'no nakwo Kilaisi'nji ufohi'nontani nakwo Anitumo u'mayo so'no iyoho monenalofiyoho. Hwapingoso Kilais sohwo kako Anitumo u'mayo'ne honingkano hweho. ¹³ Oso'no ngko hungkuno we'e waselimo. Ngko Anituye hungkuno a'amu temtitofo kengo sokumo seliwo'ningkohe so'no tohino malokwe

loso'no sekwo simeho wonyo semo'ningkuhwoloho. O'o, sekumo sefo'mayo'nefoho. Oso'no sekwo simeho wopingo'nji fohumantokuno.

Kilais kako hitoho mikunimposo sejopalofoho.

¹⁴ Nto selohe so'no ngko yo'mayo Anitu kako yone-so'no huno syafisyoni ngko Mpohumne'no hwahopo hwomtame ulohofalokweno. ¹⁵ A'amu nope'nontifi ahwomomo nto simentohofoho so'nji nakwo hwahoponjo temtitofo hopi'nonohino hn'nnonji nakwo Anitu kako kakoe yofe neso naningkuhwone. Oso'no kako menalimentisofoho. ¹⁶ Olo so'no ngko Mpohwo yo'mayo hwapingo sohune'no jomo ulalokweno. Kako kakoe Towahuno Wopingo sohwo sekwoe simehomo sehulo'ofihwaso'no sekwo kakoe yokumpohn'nyo wonyoangkafo so'nji yokumpohn'nyo ulohofantifeho. Oso'no ngko Mpohumo jomo ulalokweno. ¹⁷ Sekwo simeho Anitumo uyiwo'ningkohoho so'no Kilais kako sekwoe simeho mo'mo humaho. Oso'no kakine'no fisafisyiwo'ningkuno. Iyo pmpongo hwahomomo'no unjilofonto yokumpoh'nyo kemokosyohumawo'ningkiso pa'nyoso Anitu kako sekumo hitoho engo sejopalokunjo so'no sekwo huno syafisyikuji sekwo yokumpohn'nyo filohopmno. ¹⁸ Sekwo ose ifijo'manji sekwo Anituye mehomi hopi'nonohino soku Kilais kako simeho nejape so'no huno waseyono. Kilaisiye hitoho nejapeso yo'mayo hwahoponjo so'njimo ahwomomjo so'nji yakolo'nyofoho. Nihu'no yokintahoponoho. ¹⁹ Kilaisiye mikunimposo nejapo so'no nakwo huno nto'no monayohoyohoho. O'o nakwoe hunoso tifohoho. I oso'no sekwo Kilais yokumpohn'nyo sejape so'no huno nto'no seyo'ne Mpohumo jomo ulalokweno. Oso Anitu kako sekwoe huyo'mango somo sefo'mahwosi kako pa'nyo wopingo'nohino wasemokumontonoho. Ngko oso hiso'no Mpohumo jomo ulalokweno.

²⁰ Anituye yokumpohn'nyo engo nakwoe simeho mo'mo syoho nelohofalofoho. Oso'no nakwo nakwoe huno tifo so'nji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ujo so'ne kakoe yokumpohn'nyo hiso engo namokiyo hweho. ²¹ Oso'no nakwo Anituye mehomi hn'nwi yo'mayo wopingo Kilais Jisas nakumne'no naloho'mentiso so'no nakwo kakine'no uhu'mokuwo'ningkuhwone hn'nwi Anituye yofe'nji Kilais Jisasiye yofe'nji nakwo engolopohamo ne'no woho'nomewo'ningkuhwano.

Nakwo Anitumo iningkawo'ningkuhwone hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho.

4 Ngko Anituye syoho iwo'ningkohe so'no impo'angomo humale sohwo'ni sekumo jomo yokumpohn'nyo selalokweno. Anitu kakoe mehomi hn'nimne'no wonyoangkafo humayo so'no johonamentiso so'no kakoe yahino wonyoangkafo somo nto'no uningkohwano. ² A'amu hopi'nonohino somo sekwo enjwa'mo pahumno. A'amu somo fo'ma fo'ma ulohofikuji hungkuno hofiyo hofohofahn'no ulimno. A'amuso hofiko wonyo sekumo selohofikujo'no sekwo oso wonyo hiso aku ulohofikutoho. O'o, wopingo'nohi-

ni ulohopmno. Simeho finimno. ³ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako simeho afa inyo yahino nejapmentiso so'no nakwo mtitofa anga'nohino pa'nyo impe hopa nto monakilo'mokumaho. Oseso oso simeho afa inyo yahino ne'no mjimikuno. ⁴ Nakwo Anitumo simeho uyiwo'ningkuhwone hn'nwi nakwo hinjoho'nwi a'apaho anga'nohino'nwoho. Anituye Towahunoso anga'nohino hweho. Nakwo hopi'nonohino hn'nwi nakwo Anitu'nji wonyoangkafopo humayo so'no Anitu nakumo joho lonetima'mentiso so'no nakwo oso hiso'no afa'nohino hontohumalohwono. ⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo anga'nohino hweho. Nakwoe simeho hi'ntnnohino uyo yahinoso Anitu uhwononteso anga'nohino weho. Mijo kiyomayoso Anitu uhwononteso hwapingo neso kenga'nohinofoho. ⁶ Nakwoe Mpohwo anga'nohino sohwo Anituyoho. Nakwo hopi'nonohino hn'nwi kakimo enjwa'mo humentaningkuhwoni kako yokintahopo humaho. Kako nakwo'njo ajwopo nohumanto yo'mayo ne'manteso kako wopingo namokuwo'ningkiso hweho. Kako nakwoe simeho humaho.

⁷ Nakwo anga'no anga'nohino hn'nimo Kilais kako kakoe syoho kengo kengo nejaponte so'no kako yokumpohn'nyo hwapingo sohwo oso syoho hiso iyo'neso yokumpohn'nyo nejapmentisofoho. ⁸ Olo hilo so'no Anituye hungkuno ole nalimento,

Kilais kako songo likafonto ahwomomo apa'no simentiso sohonta kako kakoe a'amu pi'ningoso Seten kako impe intofahumentiso somo isihutofomotasimentisofoho.

Osohonta kako a'amu somo yo'mayo syoho kengo kengo iyoso'no yokumpohn'nyo uyimentisofoho.

Ose nalimentisofoho. ⁹ Oso hungkuno so'no huno wosyofisyano. Kako ahwomomo apa'no simentiso so'no neso pehoto. Olenoho. Simo'mo kako ahwomomta'ni noponto hwaho ne lopo pmentisoso kako hwahomo'mo a'amu poyo pe'nyofe angomo umentisofoho. ¹⁰ Olo hwe lohwo kako simo'mo hwahomo'mo umentiso sohwo kako aku ahwomomo ne nohotimo simentisofoho. Simentiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji hwaho ae'mjo yo'mayo hopi'nono Kilaisimo weho.

¹¹ Anituye syoho kengo kengo iyo so'ne Kilais kako a'amu anga'no anga'nohinomo yokumpohn'nyo uyalofoho. Oso yokumpohn'nyoso olenoho. A'amu fisomo kakoe hungkuno uyohojiku'mofone (*apousel*) syoho uyalofoho. Nom'ni somo Anitu hungkuno jo'ne syoho uyalofoho. Nom'ni somo a'amu Anituye honingkanomo tipemayo'ne a'amu somo ufo'mayo'ne syoho uyalofoho. Nom'ni somo Anituye a'amu ne somo mokosyohumayo so'ne kakoe hungkuno lutihwayo'ne syoho uyalofoho. ¹² Oso yokumpohn'nyo nejopalokunjoso Anituye a'amu neso hofiko kakoe syoho hofiyo ulohofiyo'ne nto'no esyohumaho. Oso'no nakwo Kilaisiye a'apaho ne hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo anga'no anga'no sosofito'ningkuhwasi ufo'mo'nano. ¹³ Kilais kakoe yokumpohn'nyoso ne'no nejapiwo'ningkiso so'no nakwo Anitumo simeho

hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwone hn'nwi nakwo simeho afa unantanoho. U nakwo Anituye hwomumne'no huno afa'nohino wonayimtonoho. Oso hohosohonta nakwoe simeho mo'mo Anituye hungkuno'nji Anituye huno'nji nakwoe hunomo engo enaofihwoso'no nakwo Kilais pa'nyo sokafo umo'nantanoho. ¹⁴ Osohonta nakwo mehomi pa'nyo mohumanehwono. A'amu mehomi pa'nyoso hintalinyo ifofo mokomoiso hopa mokomoyalofoho. Hofikoe huno somo ehilo'memokomoyalofoho. A'amu afofo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji selokwofoso hofiko oso ifofo hopa sekumo umpo'nosetimantife'no yalokwofo. Oso mo sekwo tifi iningkakutoho. ¹⁵ O'o, nakwo Anituye hungkuno ne somo ne'no iningkuhwasi a'amu hopi'nonohino so'nji simeho iningkuhwasi Kilais nakwoe mnokino engo'njo sohwo yahino wopingosokwoe simeho mo'mo engo wenaomontonoho.

¹⁶ Kilais kako nakwoe mnokino pa'nyo hweho. Nakwo kakoe sife aho yo'mayo pa'nyo'nwoho. Mnokino sohwo kako a'apaho sohomo huno uyahoningki a'apahoso syoho ito'no iwo'ningkisofoho. I aho sohwo kako syoho nto'no miyo'manji ajo'miyo sohwa hofiko syoho nto'no mifitnehofoho. Oso'no Kilais kako syoho kengo kengo nejapmentisoso nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi syoho nto'no ihwasi nakwo ufo'mo'nantanoho. Ose ihwasi simeho afa iningkuhwasi Kilaisiye a'apaho hn'nwi engo imo'ningkuhwasi yokumpohn'nyo wolohofantanoho.

Anituye a'amu neso hofiko yahino songo malokwofo.

¹⁷ Olo hungkuno loso ngko Anitumne'no yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu hwaponjoso Anituye hungkunomo hwotoho fe'wo'ningkohofoho oso pa'nyoso sekwo imo'ningkutoho. Hofikoe hunoso siki wo'nyofoho. ¹⁸ Hofikoe huno pikun'nyo so'no sikwo'mjoho pa'nyofoho. Hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi huno'masoso hofiko Anitu kakoe songo humayoso momalokuyohofoho. ¹⁹ Hofikoe honingkanomo wonyo somne'no hofiko wonimango munyofoho. O'o, hofiko honingkanomo wonyo somne'no simeho fefoyo uyalofoho.

²⁰ Oso yahino hiso Kilais losetihwamentisotaho. Nihu'no awonoho. ²¹ Kilaisiye yahino wopingo so'no sekwo nupa'nontifi oso yahino homo somo tifi iningkuwahoningkofi a'amu Jisasiye hungkuno neso nto losetihwamentohofofoho. ²² Oso'no sekwo sekwoe hohontajo yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. Yo'mayo wonyo sekwoe simeho umo limojoso olenoho. Sekwoe hunomnohino iningkawentifi yo'mayo hi semo'nyoso honingkanomo hwasyomo ipesemotamojofoho. Oso hiso sekwoe hunomo wonyo semokumojofoho. Oso yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. ²³ Sekwoe hunoso sekwoe simehoso nihu'no songo umonono. ²⁴ Sekwo a'amu soku songo hmo'nimno. Oso a'amu songo soku Anitu kako pa'nyo wasemokumontonoho. Oso a'amu songo hiso wonyo honingkanomo nihu'no anefoho. Yahino ito'nohinofoho.

²⁵ Oseso sekwo hwasyo hungkunoso foho'naopmno. Apa'no nolikutoho. Sekwo hungkuno nehopi'nohino fi-hnnimno. Sekwo huno ole seyohi, Nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho. Oso'no hungkuno nehopi'nohino fi-hnnimno. ²⁶ Sekwo sekwoe simeho wonyo se-mo'ningkuhwo'so'no huno nto'no fisyafihupmno. Sekwo honingkano wonyo ifitnnoho. Sekwo sekwoe simeho tohino nowentaningkuhwosi mofehi'nyo ikwo'mokoloho. ²⁷ A'amu simeho wonyo umo'niwo'ningkiso osohumo Seten ehunnaofiwo'ningkisofoho. Oso'no sekwo Setenimne'no hoku'yo nohwosomputimafikutoho. ²⁸ A'amu yo'mayoso hufo iwo'ningkiso sohwo kako apa'no hufo ihwoloho. O'o, kako syoho wopingo'nohino wotipemano. Oso syohoso kako kakoe aho'nji yokumpohn'nyo ihwosi hamniyoho nomahwosi kako a'amu umofonyo iyo somo ufo'mano. ²⁹ Sekwoe mango mta'ni wonyo hungkuno nolikutoho. O'o, hungkuno wopingo'nohino nom'ne a'amu somo usofitifo'ne filimno. A'amu nom'ne somo ufo'mayo'ne hungkuno wopingo'nohino filimno. ³⁰ Sekwoe humayo yahino so'no Anituye Towahuno Wopingo simeho tango ifisyimofikutoho. Anitu kakoe Towahuno Wopingo yofe nahwofo'ne nejapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Oso sikuno ae'uyo somo yo'mayo yahino wonyo somta'ni nihu'nahone isihutofonemaso sohonta nakwo Anitu'nji wopingo humanefoho. Huno ose nayohoho. Oso'no Anituye Towahuno sohomo simeho tango ukutoho. ³¹ Sekwo olo yahino loso foho'naopmno. Simeho wonyo, yoka, simeho tohino, mango engo, sitofo, oso yahino wonyoso ikutoho. ³² Sekwo a'amu somo simeho uyikui yahino wopingo'nohino ulohopmno. Kilais sekumne'no poyo pe'nimentiso so'no Anitu sekwoe wonyo wae yasema'mentiso hopaso a'amu fiso hofiko wonyo selohopijo somo hohujo'mo moho'naofikui wonyo hiso wae hnmopmno.

Nakwo pomponahopo wohumano.

5 Anituye mehomi soku Anitu hitoho engo sejapiwo'ningkiso so'no sekwo kakoe yahino somo tifi finingkamno. Kako pa'nyo hmmo'nimno. ² Kilais kako nakumo hitoho engo nejapmmentiso so'no kako nakwoe wonyomne'no kakoe a'apaho wopingoso ihn'nao'mentisofoho. Anitu oso homo somo uhwononto akino wopingo wa'mentiso hopaso kakoe simeho wopingo umo'nimentisofoho. Oso yahino wopingo somo finingkamno.

³ Yo'mayo yahino wonyo, a'mohufo, kifosyoho, nom'ne hwafe yo'mayo so'no hi semo'nyo, oso yahino wonyoso sekumo se'mahwoloho. O'o, sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Oso'no a'amu fiso hofiko sekwo'njopo humafikui oso yahino wonyoso motipemapitnnehofo. ⁴ Sekwo wonyo hungkuno nolikutoho. Hwasyo hungkuno syohi'nyo hungkuno wonyoso nolikutoho. O'o, oso yahinoso Anituye mehomimne'maho. Sekwo soku, sekwoe hungkunoso Anituye yofe ho'nomayo'nefoho. Kakimo isamayoka ujo'nefoho. ⁵ Sekwo huno moi'wonoho. A'amu kifosy-

oho'njo sohwa, a'mohufo iwo'ningkohofoso, hungkuno wonyo liwo'ningkohofoso, a'amu kako ho'yangomnohini syafisyonto woma'mo liwo'ningkiso, oso a'amu hiso hofiko Anitu'nji Kilais'nji siko a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumasiyo sopo m'mopitnnefoho. O'o, nihu'no awonoho. A'amu yo'mayo ho'yango so'no hi umo'noso sohwo kako ho'yango hiso kakoe Anitu pa'nyo imokinonto ho'yango somne hwomtame ulohofiwo'ningkisofoho.

⁶ Sekwo huno nto'no fisyafihupmno. A'amu oso yahino wonyo somo upesemotowantife'no yalokwofoso hofikoe siki hungkuno somo tifi iningkakutoho. A'amu oso yahino wonyo yontifi Anituye hungkuno somo hwotoho fewo'ningkohofoso somne'no Anitu kako simeho tohino umnonefoho. ⁷ Oso'no sekwo hofiko'nji ejoku'nohumafikutoho. ⁸ Sekwo soku, hohonta sikwo'mjoho'mo humamotofokuyoho. I olohonta nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe pomponahopo sehuma'ji'masofoho. Oso'no sekwo pomponahopo ne'no humafikui hano ito'no femoyimno. ⁹ Anituye pomponaholo so'no yahino wopingo'nji honingkano nto'nohino so'nji hungkuno nehopi'nohino so'nji utihwa'nyopo ujo ejokwojasyiwo'ningkisofoho. Oseso sekwo oso yahino wopingoso ne'no fikuno. ¹⁰ Sekwo Anituye simeho wopingo umokiyo'ne honingkano tipemafikui osomo syoho yokumpohn'nyo fikuno. ¹¹ A'amu sikwo'mjoho'mo nohumantifi hohontajo yahino wonyoso iwo'ningkohofoso so'nji sekwo ejoku'nohumafikutoho. O'o, sekwo i'waho nto'no fiyimno. Oso yahino wonyoso ne anefoho. Sekwo a'amufe honingkano wonyo somne'no hungkuno ulikui honingkano wopingo utihwamno. ¹² Yo'mayo yahino wonyoso hofiko hiyaso'mo iwo'ningkohofoso so'no ngko sejo so'no wonimango nningkahoningki ifalifaliyo mamti'mokoho yohono. ¹³ Anituye pomponahoso a'amu yo'mayo hiyaso'mo yiwo'ningkohofoso somo utihwa'nyopo ujo ehontojwasyiwo'ningkisofoho. A'amu fiso hofikoe yahino wonyo hwapingo neso uhwoningkuji yahino wonyo somo woho'nofano likui Anitumo nihu'nahone uyantifitkeno. Oso'no uhwonantanoho. ¹⁴ Oso a'amu homo somne'no ta limotofoso ole nalohi,

Kiko saho wotnno sohwo'si, kiko honingkano wonyomo nohumanji, a'amu poyo pe'ningkohofoso pa'nyo humawo'ningkino, filikaho.

Kilais kakoe pomponaho jije simehomo wolakisyono.

¹⁵ Sekwo sekwoe humayo yahino somne'no huno ito'no fisyafihupmno. A'amu Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo humawo'ningkohofoso hopa nohumafikutoho. O'o, sekwo a'amu huno'njo humawo'ningkohofoso hopaso fosyohumamno. ¹⁶ Olohonta yahino wonyo pi'ningo engo wo'nnyoponoho. I sekwo soku olopo siki humayo'ne mohumulofoso. O'o, yo'mayo iwo'ningkohofoso Anitumne'no fiyimno. ¹⁷ Sekwo Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo ikui yo'mayo syohoso ikutoho. O'o, ilofikutoho. Sekwo soku simo'mo Anituye hunoso tipemafikui tifi yo'mayoso ito'no fiyimno.

¹⁸ Sekwo mijo yokumpohn'nyo engo ningkuji nonilohofikutoho. O'o, oso yahinoso sekumo wonyo

wasemokumonte'no yohoho. I oso'no sekwo Anituye Towahunoso nomafikujo'no kako sekumo wosehula'ofono. ¹⁹ Oso'no sekwo nuhu'mokukuji sekwo Anituye hungkuno hningkuji kakoe yofe ho'nomayo'ne Ta'njo Iyoswo ta'nji filimno. Sekwoe towahunomo yokumpohn'nyo imokiyo'ne haohonta sekwo Hwe Engo Anitune'no syafisyikui kakoe yofe foho'nomapmno. Oso'no tajo angomjo taso mango mta'ni likuji simeho ajwo mo'mta'ni filulika'ningkuno. ²⁰ Yo'mayo se'maso so'no naningkwowho Anitumo isamoyoka ulimno. Wopingo'nohino se'mahwoso'no isamoyoka nolikutoho. O'o, tango so'nji se'mahwoso'no Anitumo isamoyoka ulimno. Hwapingoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wopingo'nohino nalohofiwon'ningkiso so'no isamoyoka ulimno.

A'mu siyoswafe hungkunofoho.

²¹ Sekwo Kilaisiye hungkunomo tifi iningkowalokwofo so'no sekwo a'amu nom'ne somne'no hwahopo pawomno.

²² Moya'mi sofasi, sekwo sekwoe Hwe Engo Jisas Kilais kakoe hungkunomo enjwa'mo humalofo hopaso sekwo sekwoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo fosyohumamno. ²³ Hwapingoso peho'neto. Hwe sohwa hofikoe ape sofamo hwe engo imo'nontifi a'musyamo mokosyohumawo'ningkohofihwafoho. Oso hopaso Kilais kako kakoe a'amu ne sofe hwe mnokino engo'njo hweho. A'amu hiso Kilaisiye a'apahofoho. Kilais oso a'amu somo asomo utimayo'ne poyo pe'nimentiso hweho. ²⁴ A'amu Kilaisimo simeho uyiwo'ningkohofoso hofiko kakimo enjwa'mo humalofo hopaso moy-a'mi sofa hofiko hofikoe hwehwamo enjwa'mo wohumafe.

²⁵ Hwe sohwas, sekwo sekwoe a'musyamne'no simeho epufohi filohopmno. Kilais kakoe a'amu ne somne'no simeho engo uyimentiso so'no kako hofikine'no poyo pe'nimentisofoho. Oso pa'nyoso sekwo sekwoe a'musyamo simeho uyimno. ²⁶ Kilais kakoe a'amu ne somne'no poyo pe'nimentiso so'no kakoe hungkuno so'nji miji kiyomayo yahino so'nji hofikoe huno hofikoe simeho honingkano wonyo ane kiho'maso imokalofoho. ²⁷ Oseso Kilais kakoe a'amu neso hofiko kakoe simanopo lohopijo sohonta hofiko honingkano wonyo nihu'no ane kiho'maso nihu'no wonyoangkafo'nohino lohoptnnefoho. ²⁸ Oseso sekwo hwe sohwas sekwo upa'nimno. Sekwoe a'apahomne'no hitoho selofiwon'ningkiso hopaso sekwoe a'musyamne'no hitoho waselofono. Hwe kakoe ape'nji sikoe a'apaho afa inimentisiyo so'no hwe sohwo kakoe apemo wopingo ulohofihwoso'no kako kakoe a'apahomo wopingo ulohofalofoho. ²⁹ Nakwo huno ole nayohi, a'amu kako kakoe a'apahomne'no mangohwa imo'nyoso awonoho. Kako kakoe a'apahomo wosopayo uyiwo'ningkohoho. Kakoe a'apaho nto'no emokosyohumawo'ningkohoho. Oso pa'nyoso Kilais kako kakoe a'amu ne somo wopingo emokosyohumawo'ningkiso hweho. ³⁰ Hwapingoso nakwo Kilaisiye sife aho a'apahonwoho. ³¹ Anituye hungkuno ole nalo-

hi, U hwe fihwo kako kakoe kaningkwowho'ya'umo uliko'mahwosi kakoe ape'nji womokotiku'nanjiyoho. Oseso siko nem'no makotiku'nisoso siko a'apaho afa umo'nanjiyoho. Ose nalimentisofoho. ³² Oso hungkuno hiso'no nje hunoso olenoho. Hwapingo neso hufa'uyoho. Hwapingo hiyasoso ole, Kilais kakoe a'amu ne so'nji a'apaho afa imo'nalokwofo so'no nelalofoho. ³³ Oso'nohini'maho. O'o, sekwo hwe anga'no anga'nohino sohwa hnnontne'no selalofoho. Sekwo hwe sohwas sekwoe a'apahomne'no hitoho selofiwon'ningkiso hopaso sekwoe a'musyamne'no hitoho waselofono. Oso'no sekwo moya'mi sofasi sekwo sekwoe hwehwafe yofe foho'nomapmno.

Mehomi so'nji kaningkwowho'ya'u'njiye hungkunofoho.

⁶ Sekwo mehomi soku, seningkwowho'ya'uye hungkunomo haloho popmno. Anitu hofiyose ifitne'ento limentisofoho. ² Anituye hungkuno ole nalohi, Kiko jije mpohwo na'uye hungkunomo tifi finingkayo. Ose nalisofoho. Olo honingkano hungkuno lomo iningkuso'manji Anitu kako wopingo wakilohomontonoho. Olo honingkano hungkuno simo'mjo loso hungkuno ne ulinyo hi'njofoho. ³ Ne hiso olenoho. Kiko hningkwowho'ya'uye hungkunomo haloho pojomanji kiko hwaho lopo wopingo nohumentaningkijisoso pi'ningo engo wokiyakolomontonoho.

⁴ Sekwo hamningkwowho'yoswas, sekwoe mehomiye hunomo wonyo umokukutoho. Hwasyo hungkuno nulikutoho. Sikoe mehomi somo Anituye hungkuno lutihwahosisi hofiyose mokosyohumahosisi hofiko hahn'nyo ifijo'manji hofikoe honingkanomo siko nto'no mihwajinyo.

A'amu syoho ulohofiyose so'nji a'amu nom'ne somo mokosyohumawo'ningkohofoso sofe hungkunofoho.

⁵ Sekwo syoho ulohofiyose soku, sekwoe hwe engo nose mokosyohumawo'ningkohofoso sohwafe hungkunomo enjwa'mo ito'no fosyohumamno. Sekwo simeho hufa'uyon'no imo'ningkutoho. O'o, sekwo hofikoe syoho somo yokumpohn'nyo fiyimno. Sekwo Kilaisiye hungkunomo tifi iningkawo'ningkohofoso hopaso sekwoe hwe engo sohwoe hungkunomo tifi nto'no finingkamno. ⁶ U sekwo a'amu wonahonife likuji a'amufe hunomo afofo umokano likuji hofikoe timopo syoho yokumpohn'nyo ikutoho. O'o, sekwo Kilaisiye syoho ulohofiyose kuyoho. Oso sekwo sekwoe hwe engo sohwoe syoho yokumpohn'nyo ifijososekwo yahino Anitu umo'niwo'ningkiso somo iningkowalokwofo. ⁷ Sekwo simeho wopingon'ni sekwoe syoho fiyimno. Sekwo a'amu hwahoponjose somnohino syohomiyalokuyohofoso. O'o, sekwoe Hwe Engo Anituye syohoyalokwofo. ⁸ Sekwo huno seyohoho. A'amu syohoyulohofiyose so'nji a'amu syohosomo mokosyohumalofo so'njimose Anitu hofikoe syohosomo uhwoniwon'ningkiso sohwo hofikoe syohowopingo somne'no kako yano ulofiyonefoho.

⁹ Sekwo a'amu syoho selohofiyiwo'ningkohoho soku sekwo a'amu homo somo hofiyo mokosyohumamno. Sekwo iyoho limofo yahinoso foho'naopmno. Nakwoe Hwe Engo Anitu kako ahwomomo humaso sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo mokosyohuma-wo'ningkiso hweho. Kako a'amu yofe engo'njo so'nji a'amu sikiujo so'njimo uhwononteso afa'nohino uh-woniwo'ningkohoho.

Anituye a'amu neso hofiko hwe ikujoho'ne kako mekino sampe yo'mayoso nto'no esyohumayo'ne hungkunofoho.

¹⁰ Ngko olo hungkuno ae'uyo loso waselimonne'no yohono. Sekwo Anitu'nji makotoku'nnyo soku, Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji ufohi'nimno. ¹¹ Seten kako sekumo yamofo selohofiwo'ningkiso so'no sekwo Anituye mekino, sampe, yo'mayoso nomafikuji yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Seteniye huno wonyo so'nji kakoe yahino wonyo so'nji fongki'-nane'no yokumpohn'nyo wolohofano. ¹² Nakwo a'amu hwahoponjo so'nji ikujoho mofongki'nalokuyihwono. O'o, nakwo Seten'nji towahunu wonyo so'nji fongki'-nalokuhwono. Towahunu wonyo hiso hofiko a'amu sikwo'mjoho'mo humalofo somo yokumpohn'nyo mokosyohumalofo. Hofiko hwahopo emoyontifi ah-womomo emoyiwo'ningkohofofoho. ¹³ Oso'no sekwo Anituye mekino, sampe, yo'mayoso olohonta mapmno. Ose mafikuji yo'mayo wonyo i'mofapihwoso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji Seten'nji towahunu wonyo so'nji ikujoho fongki'nifijoso sekwo hofikimo nuyakolopitnefoho. Nuyakolofikuji yokumpohn'nyo ne'no lohopitnefoho.

¹⁴ Oso'no nto'no esyohumayo yahino so'no nakwo huno wosyofisyano. A'amu kako mango hwamo wafongku'mo lihwozi kako kakoe mekinohwa, sampehwa, omoyohwa, nomahwosi yokumpohn'nyo walo-ho'montonoho. Mango sohwa hofiko oso hwe huhwo sohomo wofonjosyano likuji me fifijoso mupolop-itnefoho. Hwapingoso kako nto'no esyohumunyo hweho. Oso pa'nyoso Seten nakumo ikujoho mona-fongkiso'ne ito'no wesyohumano. Nakwoe sampe, mekino, omoyo, yo'mayoso olenoho.

Hungkuno nehopi'nohino wolano. Hwasyo hungkuno molanehwono. Oso hungkuno neso sekwoe ahuloho pa'nyofoho.

Honingkano wopingo'nohino uyano. Wonyo honingkano ihwaloho. Oso honingkano wopingo'nohi-

noso sekwoe swokinoponjo ikujoho melikosafu pa'nyofoho.

Anituye hungkuno wopingo a'amufe simeho pom-pengo ifisyimofo'neso wolutihwano. Oso hiso sekwoe sife manji'mofo pa'nyofoho.

Seteniye yo'mayo tango ne'maso so'no Anitu kako nefe'mayo'ne so'no simeho hi'ntnnono uyano. Oso simeho hi'ntnnono hiso nakwoe sampe pa'nyofoho.

Nakwo Anitu asomo netimayo'ne so'no huno wosyofisyano. Oso nakwoe sohwo ho'yo pa'nyofoho.

Anituye hungkuno so'no huno nto'no wonayono. Oso Anituye hungkuno hiso nakwoe hwakuhwajo hosimno pa'nyofoho.

Kakoe Towahunu Wopingo sohwo hungkuno lom-ne'no wonetihwamtonoho.

Yo'mayo melikosafu hiso sampe mekino yo'mayo pa'nyoso nto'no wesyohumano.

¹⁸ Mpohumo jomo ne'no ulimno. Kakoe Towahunu Wopingofe yokumpohn'nyo sejapihwoso'no Anitumo jomo ulimno. Nto'no fohontohumamno. Piso'mo'nyo ikutoho. Sekwo Anituye a'amu ne somne'no engolopohamo Mpohumo jomo ulikuno. ¹⁹ Sekwo Mpohu Anitumo ngkimo nifo'mayo'ne jomo ole ulimno. Anitu kako kakoe hungkuno nje mangomo ho'nanisyihwoso'no ngko iyoho iyo yahinoso monje yasyi'mo Anituye hungkuno wopingoso a'amufe hunomo ehohosasiyo'ne ulimo. Oso hiso'no sekwo Mpohumo ngkine'no jomo ulimno. ²⁰ Ngko a'amumo Anituye hungkuno lutihwawo'ningkohe hwo'nyoho. Oso'no ngko impo'angomo humaleno. Olopo nohumahm'mo iyoho miyo'njo i'mo Anituye hungkuno a'amu somo lutihwayo'ne sekwo Mpohumo jomo ulimno.

Hungkuno ae'uyofoho.

²¹ Tikikos neningkwa'wehwo Anituye syoho ulohofiyo wopingo sohwo kako nose'mahwosi yo'mayo ngkimo ni'ma'maso so'no yoloho waselimonte hweho. ²² Oso'no ngko kakimo sekuyepono lihwojalokweno. Kako nakwoe humayo so'no selihwosi sekumo yokumpohn'nyo wasesofito'montonoho.

²³ Nangingkwohwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i sekwoe simeho pompenjiyo semokohosisi sekwo nom'ne a'amu somne'no hitoho selofo so'nji simeho hi'ntnnono engo uyo so'nji wose-japanjiyoho. ²⁴ A'amu nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi-mo hitoho ulofoso musikwajiyo'njo iwo'ningkohoho osomo Anitu kako wopingo uloho'montonoho. Ngko Pouli'ni hungkuno hiloso mti'mokohono. Osohopeho.

Filipai

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (29) 'nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul a'amu Filipai somne'no mti'mokumentisofoho. Hwaho Yulop hohnta'ni tajo ango i'mofapeso ango Filipai sopo kaki'no ifawo'mentisofoho. Oso tajo ango hiso Poul ulika'mentisofoho. Poul olo iyoswo mti'mokiyo hwapingoso olenoho. Poul kako impo'angomo humentaningki a'amu Filipainjoso kakimo ufo'mayo'ne hamniyoho uyahotimentohoho so'no Poul kako isamoyoka ulimonto mti'mokumentisofoho. Oso hamniyoho hiso hwe anga'nohinohumo uyahotimentohofoho. Kakoe yofeso olenoho. Oso Epeefiloutaitasiyoho. Oso hwe Epeefiloutaitas huhwo sohwo Pouli'nji Loum nohumanji oso hwe huhwo sohwo kako mnokino tipemahoningki Poul oso hwe huhwo sohomo kakoe ango Filipaine'no asomo uhwajimonto oso iyoswo so'nji mti'mokuyahotimentisofoho. Olo iyoswo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Simonyofoho. (Hungkuno hiso Filipai sohe engo 4 honingkano we'e 4. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Poul kako Loum impojoho yonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Sekwo Anituye a'amu soku ango Filipai humawo'ningkohoho somne'no ngko Pouli'nnonji Timouti'nji nekwo Hwe Engo Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwoya'i olo iyoswo loso semti'mokiyalokuhwayo. Sekwo Hwe Engo Jisas Kilaisiye oso hune'no simeho uyiwo'ningkohoho so'nnonji a'amu sekumo semokosyohumayo'ne uhwasopo'mentohoho sohwanji a'amu Anituye syoho somne'no sefo'mawo'ningkohoho sohwanne'no semti'mokiyalokuhwayo. ² Mpohumo olo'no jomo uliwo'ningkuhwoyo. Naningkuhwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo wopingo selohofohosisi sekwoe simeho pompenjiyo wosejopanjiyoho. Oso'no jomo uliwo'ningkuhwoyo.

Poul kako Anitumo isamoyoka ulimentisofoho.

³ Ngko sekumne'no huno syasyefisyontne sikuno somo ngko nje Anitumo isamoyoka uliwo'ningkohono. ⁴ Hwapingoso sekwo Anituye hungkuno sikuno simo'mjo upo'noma'mentohoho somta'ni sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno wopingo a'amumo ujo'ne syoho somne'no nifo'ma'mopiwo'ningkohoho kuyoho. Oso'no ngko Anitumo sekumne'no jomo uliwo'ningkohe sohonta ngko simonyo iwo'ningkohefoho. ⁶ Ngko huno ole nto niyohi, Anitu kako sekwoe simeho mo'mo syoho wopingo ema'mentiso sohwo oso syohoso ne'no mjimopihwosi sekwoe honingkano wopingo imokuhwosi nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kako asomo poso sohonta Anitu oso syoho wopingoso moi'wo wesojwamo'montonoho. Sekwo honingkano wonyo ane'njo humantifitne kuyoho. ⁷ Ngko simeho sejopalokweno. Ngko sekumo hitoho sejopalokweso

ito'nohinofoho. Hwapingoso ngko impo'angomo mohumayo sohonta ngko Jisas Kilaisiye hungkuno wopingoso a'amu somo ulonji hungkuno hiso'no a'amu ngkimo ntohoningkahoningkofi ngko aku hungkuno ulahoningko hungkuno hiso yokumpohn'nyo imo'nimentisofoho. Oseso hungkuno nehopeho ntimentisofoho. Oso hohosohontajo so'nji lohonta ngko impo'angomo humale lohontajo'nji sekwo ngkimo nifo'ma'mopiwo'ningkohofoho. Sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontifi ngkine'no syonifisyontifi Mpohumo ngkine'no jomo uliwo'ningkohofoho. Oso'no sekwo ngko'nji majopohi'nontani nakwo Jisas Kilaisiye hungkuno wopingoso a'amumo lutihwawo'ningkuhwoni'nwoho. Ose humentaningkuhwoni Anitu kako kakoe wopingoso nalohofiwo'ningkiso hweho. Oso'no ngko sekumne'no simeho wopingo nimo'ningkohoho. ⁸ Anitu kako nje simehomo timo uhwoniuwo'ningkisofoho. Oso'no kako olo hungkuno selalokwe loso nehopeho huno uyohoho. Oso ngko sekumne'no nimo'nantokunjoso nehopi sejopalokweso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye mta'angofoho. Oso'no Jisas kako sekumne'no sejopalokweso hopa ngko sejopalokweno. Oseso ngko ole nimo'nimojoso wasehonimonne'no yohono.

⁹ Mpohumo sekumne'no jomo ulalokwe loso olenoho. Sekwo Anitu'nji a'amu nom'ne'ntne'no hitoho selofalokunjoso engo imo'ningkuhwasi ne'no mjimopihwosi mikunimposo engo umonono. Oso'nji sekwo Anitumne'no huno engo tipemafikuji yo'mayo yahino so'no huno ito'no fisyafihupmno. ¹⁰ Ose syafisyikuji yahino wonyoangkafo'nohinu somo huno syafisyikuji osomnohini uyimno. Oso'no Mpohumo sekumne'no ulalokweno. Ose ifijo'manji sekwo

honingkano wonyo ane'njo imo'ningkuji Jisas Kilais kako a'amufe hungkuno ikwolofone sikuno somo kako ole selonefoho. Sekwo wopingo'nohini kuyoho. Wonyo honingkano ane'njo kuyoho. Ose selonefoho. ¹¹ Ou, sekwo olopo nohumafikuji Jisas Kilais kako'nohino kakoe yokumpohn'nyo sejapihwosi sekwo honingkano wopingo'nohini uyantifeho. Oso hohosohonta sekwoe humayo wopingo'nohino somo a'amu nosehoningkuji Anituye yofe engo noho'nomafikuji Anitumo isamoyoka ulantifeho.

Poul kako impo'angomo humayo so'no a'amu pi'ningo engoso Jisasiye hungkuno upa'nimentohofofoho.

¹² Nje a'amu soku, ngko impo'angomo humale so'no sekwo huno ole seyihwoloho. Jisasiye hungkuno wopingoso impo'angomo into'naweho. Ose syafisyikutoho. O'o, yo'mayo ngkimo tango ni'mahonjoso a'amu pi'ningo engoso hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nalokwofo. ¹³ Ngko impo'angomo humale kalohi nakwoe hwaho mokosyohumayo Sisa oso hwoe a'amu nehontohumayo hopi'nonohino sohwanji nom'ne a'amu olopo humalofo sohwantne'no Jisasiye hungkunomo upo'nalokwofo. Hofiko huno ole uyohoho. Ngko Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyiwo'ningkohe so'no impo'angomo humaleno. ¹⁴ I ngko impo'angomo humale so'no a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono we'e uyiwo'ningkohofoso hofiko impo'ango somne'no iyoho ko uningkahoningki hofiko ngkimo nohonimentohofoho so'no hofiko iyoho munyofoho. Oso'no hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono engo uyontifi kakine'no yokumpohn'nyo humalofo. Oso'no hofiko a'amu somne'no iyoho miyo'njo yontifi Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo.

¹⁵ A'amu fehohnjo huno wopingo'njoso hofiko Anituye yofe ho'nomayo'ne Jisasiye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo. Oso a'amuso hofiko olo so'no huno uyohoho. Ngko Pouli'ni olo impo'angomo humaleso Jisas Kilaisiye hungkuno ito'nohino liwo'ningkohe so'no Anituye hungkuno yokumpohn'nyo sosofitofosyohumayo'ne impo'angomo humaleno. Oso'no hofiko ngkine'no hitoho ulofahoningki hofiko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo.

I a'amu nom'ne fehohnjoso hofiko nje syohomne'no simeho wonyo umo'ningkahoningki nje yofe monje yanisyontifi hofiko hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne Kilaisiye hungkuno nom'ne a'amumo nto'no mulalokuyohoho. ¹⁷ Oso'no hofikoe hunoso nto'nohini'maho. O'o, hofiko ngkimo woniyokolofantifi hofiko ngkimo tango wontopantifi yontifi hofiko Anituye hungkuno nto'no mulalokuyohoho. ¹⁸ Huno ose ko syofisyahoningkofi ngko simonyo yalokweno. Hwapingoso a'amu hofikoe yofe ho'noma'nyo oso hwanji a'amu Anituye yofe ho'nomawo'ningkohoho sohwanji hofiko Jisasiye hungkuno ho'nimiwahonjo so'no ngko simonyo yalokweno. Oso hiso olohonta'nohini'maho. O'o, ne'no wamjimo'ni'montefoho.

Ngko olo hwaho lopo songo humaleso Jisasi'nji humalohwoyo.

¹⁹ Olo hiso'no ngko huno niyohoho. Sikuno huhwo huhwi sekwo Anitu ngkimo nifo'mayo'ne jomo ulahoningkofi Jisas Kilaisiye Towahuno nisosofitofahonjo so'no yo'mayo tango ni'manteso ngkimo wopingo ntohofantofoho. Oso'no ngko huno niyohoho. ²⁰ I ngko olo so'no nimo'ningkohoho. Ngko yo'mayo i'meso ngko wonimango mannonehoho. O'o, ngko Jisas Kilaisiye hungkuno so'no yokumpohn'nyo loho'mne hopaso yokumpohn'nyo ne'no waloho'monnoho. Yo'mayo syoho Anitu ntapiwo'ningkisoso ito'nohini uyimonne'no yohono. Olohonta'nji yo'mayo i'me'no Jisas Kilaisiye yofe engo imo'none'enji yalokweno. Ihwoni, ngko poyo pe'ni'mo, u songo humahm'me'no ngko ole'no nimo'ningkohoho. Ngko Jisasiye yofe woho'nomammonnoho. ²¹ Nje hunoso olenoho. Ngko songo humaleso ngko Jisasi'nji songo humaleno. Oso wopingofoho. I oso'no ngko poyo pe'ni'mo Jisasi'nji Anitu'njopo humayoso oso yakolo'nnyofoho. ²² Oso'no ngko huno hufa'u'njo hwo'nyoho. Simo'mjoso olenoho. Ngko olo hwaho lopo humahm'mo Anituye syoho ime-so ne engo mjimo'nimiwesoso oso wopingofoho. Oso'no ngko pipi imnehono. ²³ Olo hilo so'no ngko simeho hufa'u'njo hwo'nyoho. Ngko nope'ni'me'no Jisasiye ahwomomjo ango sopo humayoso olo hwaho lophonjo humayo somo yakolo'nnyofoho. ²⁴ I oso'no ngko poyo pe'ni'me'no ngko sekumo pipi sefo'mamnehono. Oso'no ngko sekwo'nji humahm'mo sefo'mayo oso wopingofoho. ²⁵ I ngko oso hiso'no simeho hi'ntnnono uyonji huno ole niyohi, Ngko sekwo'nji humahm'mo Anituye syoho ne'no mjimihwasi sekwoe simeho hi'ntnnohino uyoso engo imo'ningkuhwoso'no simeho wopingo mikunimposo wasemo'nimontonoho. ²⁶ Oseso ngko sekumo apa'no se'mahoni'mo sekwo ngkine'no simonyo ikuji sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yofe woho'nomantifeho.

A'amu Filipai so'nji Pouli'nji nomajoku'ningkuji Jisasi'me'no tohino womantifeho.

²⁷ U, ngko sekumo mose'maso'njo ime sohonta sikuno huhwo huhwi sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno tifi iningkakuj wopingo'nohini fosyohumamno. Ose ifi-jo'manji ngko sekumne'no hungkuno upa'ni'maleso olenoho. Sekwo simeho anga'nohino so'nji nomajoku'ningkuji sekwo Anituye hungkuno a'amu somo luthwafikujo'no hofiko Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyantifeho. A'amu fehohnjo Anituye hungkuno nakwolaho selikujo'no sekwo yokumpohn'nyo ne'no lohofikuji kakoe hungkuno ne'no woluthwantifeho. Oso'no upa'ni'mo. ²⁸ Sekwo oso pa'nyo nomajoku'ningkuji sekwoe mango sohwanne'no iyoho masenonehoho. O'o, sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. Ose ikujo'no mango sohwa hofiko nosehoningkuji huno ole uyono. Nakwo tikanomne'nwoho. Hwapingoso Anitu kako

hofikimo yokumpohn'nyo sosofitofosyohumentaningki uhwonalokuhwono. Oso hunoso Anitu kako sekwoe mango sohwo uyimontonoho. I sekwo huno ole waseyono. Anitu kako sekumo sefo'mawo'ningkiso sohwonji sekwo kako'nji songo ne'no humantokutne kuyoho. ²⁹ Sekwo a'amu Anitu'nji makotiku'nyo soku-mo Anitu yahino hufa'u sekwoe simeho wopingo semokiyo'ne sejapmentisofoho. Nom'ne anga'no sejapeso olenoho. Sekwo Kilaisiye yokumpohn'nyo sefo'mayo'ne somo simeho hi'ntnnono uyalokwofo. Nom'ne sejopalokunjoso olenoho. Sekwo Jisas Kilaisimne'no tohino womantifeho. ³⁰ Hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta sekwo ngkimo nto nohonimentohofoho. Ngko Anituye hungkuno a'amumo ujoso'no ikujoho pa'ningo syoho yokumpohn'nyo imotefoho. I olohonta sekwo upo'nalokwofo. Ngko oso pa'nyo ne'no yonji olohonta tango ne'no malokweno. Sekwo olo so'no huno waseyono. Sekwo ngko'nji majopohi'nimentihwone so'no Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontani yo'mayo tangoso hinjoho'nimo ne'malofoho.

Nakwoe yofe monje esyihwasi nom'ne a'amu somne'no hitoho wonalofono.

2 Sekwo Kilaisi'nji makotiku'nyo so'ne yokumpohn'nyo lalohokwofo. Jisas Kilais sekumne'no hitoho ulo'mentiso so'no sekwoe simeho wopingo lasemo'ningkohoho. Anituye Towahuno Wopingo sekwoe simehomo humentaningki kako'nji simeho afa inontifi kakoe hungkunomo tifi liningkwalokwofo. Sekwo nom'ne a'amu somne'no hitoho selofahoningki sekwo hofikine'no hitoho laselokwoho. ² Sekwo eno ntifijo'manji sekwo huno anga'no iningkuji simeho afa iningkuji sekwo nje simeho wopingo wonimokantifeho. Oso'no sekwoe simehoso anga'nohino'nji fesyohumantokuno. ³ Sekwo huno sekumne'nohini syafihu'ningkutoho. Yo'mayo yahino wonyo so'njo sekwoe yofe ho'noma'nyo'neso foho'naopmno. Sekwo yokumpohn'nyo imo'ningkutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amu somne'no hwahopo pawomno. Sekwo nom'ne a'amufe honingkano wopingo somne'no huno ole syafisyikutoho. Nakwoe yahinoso hofikimo yakolo'nnyofoho. Ose syafisyikutoho. ⁴ Sekwo anga'no anga'nohino soku sekwoe yo'mayo yo'mayo osomnohini syafisyikutoho. O'o, nom'ne a'amu somne'no syafisyikuj ufo'mapmno.

Kilais kakoe yofe monje ehiningkahoningki Anitu kakoe yofe hiso ho'nima'mentisofoho.

⁵ Oso yahino wonyoangkafo Jisas Kilais imentiso pa'nyoso sekwoe huno afa'nohino iningkuji tifi finingkamno. ⁶ Jisas Kilaisiye yahinoso olenoho.

Jisas kako nakwoe hwaho lopo mape sohonta kako Anitu nehwo humamentisofoho.

I oso'no Jisas kako oso yofe engo hwofilo'nnyo somne'no mosyafisiyo'njo yonto yofe osomo yokumpohn'nyo mokemokosyohumamentisofoho.

⁷ O'o, nihu'no awonoho. Jisas kako Anituye humayo so'nji yofe engoso yokumpohn'nyo engo so'nji nuliko'manto a'mu hwahoponjosi aswo ma'mentiso sohwo Jisas kako yofe engo ane pa'nyo'njohwo imo'nimentisofoho.

Kako syoho ulohofiyo pa'nyo imo'nimentisofoho.

A'amu hwahoponjoso uhwonimentohofoso a'amu hwahoponta'angohwo pa'nyo uhwonimentohofoho.

⁸ Jisas huhwo sohwo kako kakoe yofe engo monje yasyonto kaningkwohwoe hungkunomo haloho po'miwento kakoe pe'nyo so'no eno ulonto pe'nimentisofoho.

Kakoe pe'nyoso a'amu honingkano wonyo'njoso pa'nyoso iyo hwojiyafiku'nnyo somo pe'nimentisofoho.

⁹ Anitu uhwonimentisoso Jisas kakoe yofe monje nto ehiningkahoningki uhwononto oso'no Anitu Jisas kakoe yofe yokintahopo ho'noma'mentisofoho.

Oseso Anitu kako yofe nom'ne a'amu somo hwofilo'nnyo uyimentisofoho.

¹⁰ Jisasimo Anitu kako oso yofeso uyimentisoso a'amu ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji a'amu poyo nto pe'nimentohofoho so'nji Jisasimne'no hwomtame ehumafikuj kakoe yofe ho'nomapitne'ento Anitu yofe engoso uyimentisofoho.

¹¹ A'amu hopi'nonohinofe mampahoso ole ho'nonefoho.

Jisas Kilais sohwo kako nakwoe Hwe Engo hweho. Ose ulikuj naningkwohwo Anitu huhwo'njiye yofe yokintahopo ne'no waweno.

Nakwo a'amufe pomponaho lopo wohumano.

¹² Oseso nje a'amu soku hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta sekwo nje mampahomo nupa'nontifi tifi nningkappmentohofoho. I olohonta ngko sekwo'nji mohumayo'njo kengopo humentanimmo sekwo nje mampahomo tifi ne'no nningkappmno. Anitu sekumo asomo setimayo so'no huno syafisyikuj kakine'no syoho yokumpohn'nyo fiyimno. Sekwo huno ole fisyafihupmno. Nakwo Anituye simeho tango ifisyumofanoho likuj sekwo iyoho seningkuhwoso'no Anitumo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹³ Nakwo huno nayohoho. Anitu nakwoe simeho mo'no syoho yalokunjo so'no Anituye simeho wopingo umo'nyo'ne yo'mayo syoho ifitne'ento limentiso so'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo nejapihwoso'no kakoe syohoso uyantanoho. Anituye hungkunomo tifi iningkayo'ne hunoso Anitu kako nejapiwo'ningkisofoho.

¹⁴ Yo'mayo syoho kiko fiyo kiliwo'ningkohoho so'no kiko wonyo hungkuno ulohotoho. Yoka ulohotoho. O'o, oso yahino hiso foho'namofo. Sekwo yo'mayo hopi'nonohino iwo'ningkohofoso simeho wopingo'nji fikuno. ¹⁵ E'wa, sekwo oso hiso ifijo'manji sekwo Anituye mehomi soku olo hwaho lophonjo a'amu honingkano wonyo pi'ningo'njo lopo nohumentaningkuji sekwo honingkano wonyo ane wopingo'nohini uyantifeho. Oseso a'amu nom'ne nosehoningkuji

sekwoe yahinoso wonyofoho maselifitnehoho. Sekwo a'amu Anitu'nji humalofo soku a'amu olo hwaho lopo sikwo'mjo ho'mo humalofo somo sekwo hntokwaliyo pomponaho hopa liswahoningkuji ¹⁶ oso sekwo Anituye hungkuno songo ne'no humayo'neso hungkuno wolutihwantifeho. Ose'manji Jisas Kilaisiye Sikuno Engo somo ngko sekumne'no simonyo uyimonnoho. Hwapingoso yo'mayo syoho sekumne'no siki imentohemaho. O'o, syoho homo somo ne into'nowentaningkuhwososo uhwonimonnoho. Oso'no ngko sekwoe yofe woho'noma'monnoho.

¹⁷ A'amu Anitune'no yahu sojopo fonjokiasyiwoningkohoho hopaso sekwo Anitumne'no simeho hi'ntnnono uyontifi sekwoe simeho, huno, afa inontifi yo'mayoso Anitumo uyimentohofofoho. Oso hopaso sekwo ngkine'no simonyo ifijo so'no nje honiyoso hofiko wofonjonisihumantifitkeno. Ngko huno maniyohoyohoho. I oso hiso imo'ningkuhwoso'no'manji nje simeho wopingo wanimo'nimontonoho. Oso'no olo simeho wopingo hiso ngko sekumo womotasefohi'nimonne'no yohono. ¹⁸ Oso pa'nyoso sekwo ngkine'no simeho wopingo wasemo'nono. Nakwo nufohi'ningkuhwasi simeho wopingo wonamo'nimontonoho.

Poul kako Timouti sohwo hungkuno mti'mokumentisofoho.

¹⁹ Ngko sekwoe angopono Timoutimo lihwatimne'enji Hwe Engo Jisas Kilaisimo jomo ulalokweno. Kako oso hiso'no honingkano somo hwosampesoso ngko we'enehi wolihwatimonne'no yohono. Timouti kako nose'mahwosi ngkimo asomo noni'mahwosi sekwoe hungkuno yo'mayo se'maso so'no wantimontonoho. Ngko nupa'ni'mo sekwoe hungkuno hiso ngkimo yokumpohn'nyo wanisosofito'montonoho. ²⁰ Timouti huhwo sohwo kako sekwo'nji simeho afa inalokwofo sohwo nom'ne a'amu kako pa'nyo sohwo olopo mohumuyoho. O'o, Timouti'nji nekwoe simeho sekumne'no afa iniwo'ningkuhwoyo. ²¹ A'amu nom'ne sohwa hofiko Anitumne'no simeho nto iwolo'mokumentohoho sohwa hofiko hofikoe huno syohomnohoni syafisiyo'ningkohofofoho. Hofiko Jisas Kilaisiye syoho somne'no huno mosyafisiyo'njo yiwo'ningkohofofoho. ²² Oso'no sekwo huno seyohoho. Timouti sohwo kako hwe wopingo hweho. Mehomi sohwa hofiko homningkwowosamo ufo'mawo'ningkohoho hopaso Timouti sohwo Jisas Kilaisiye syohomne'no nifo'mawo'ningkiso hweho. ²³ Ngkimo yo'mayo ni'mane so'no huno nihwoso'no Timoutimo wolihwatimo. ²⁴ Ngko sekwoe angoso sopo se'mayo'ne Anitu honingkano nimofiyo'ne jomo ulalokweno. Ngko honingkano nonimofihwoso'no ngko sekumo we'enehi wose'ma'monnoho.

Poul kako Epeefiloutaitas sohwo hungkuno mti'mokumentisofoho.

²⁵ Ngko huno ole niyohi, ngko neningkwa'wehwo Epeefiloutaitas sekwoe angoso pone'no wolihwatimo eso huno niyohoho. Kako ngko'nji Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo iwo'ningkuhwoyo hweho. Hohonta sekwo kakimo ngkiyepono uhwatimentohofihweho. Oseso kako sekumne'no ngkimo nifo'mawo'ningkiso hweho. ²⁶ Sekwo Epeefiloutaitas mnokino engo tipe'ma'mentiso so'no upa'nimentohoho so'no kako huno pi'ningo syasyefisyonto wasehonimonte'no yalofoho. ²⁷ U nehopi. Kako mnokino engo tipemanto wape'nimonto imentisofoho. I oso'no Anitu kakine'no hitoho ulo'mentisoso kako mape'nimmentisofoho. Oso hitoho hiso kakine'nohino ulo'mentiso'maho. O'o, ngko huhwo'nnontne'no ulo'mentisofoho. Anitu kako ole limento, Poulimo tango nom'ne nom'ne u'manohonto Epeefiloutaitas wopingo umokumentisofoho. ²⁸ U nje simeho wopingo nimo'ningkahoningki sekuyepono wolihwatimne'no yohono. Kako sekumo apa'no se'mahwoso'no uhwoningkuji sekwoe simeho wopingo wasemo'nimontonoho. Oso'no nje simehoso nohaya wanimontonoho. ²⁹ Sekwo kakimo nuhwoningkuji sekwo Anitumne'no simonyo yalokwofo so'no sekwo simeho wopingo uyikuji utimappmo. Sekwoe a'amu Epeefiloutaitas oso hwoe yahino'njo pa'nyo sohwo uhwoningkuji osohwafe yofeso foho'nomappmo. Oso'no sekwo hofikoe hungkunomo hofiyo'no foho'nomappmo. ³⁰ Sekwo ikanopo humanthifi Poulimo pipi ufo'mane'entifi Epeefiloutaitas uhwatimentohofofoho. Kako ngkimo noni'manto kako Jisas Kilaisiye syohomnohino huno syafisyonto kako we'enehi wape'nimonto imentisofoho. A'amu oso pa'nyo sohwo hofikoe yofe foho'nomappmo.

A'amu Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyo oso a'amu sohwo kako a'amu ne hweho.

3 Nje a'amu soku, ngko hungkuno sekumne'no mti'mokalokwe loso wesojwao'mneso olenoho. Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimne'no simonyo fiyimno. Ngko olo hungkuno apa'no selalokwe so'no piso'mo'nyo manningkiyohoho. O'o, sekumo sefo'mayo'nefoho.

² Sekwo a'amu hwasyo liwo'ningkohoho sohwanne'no i'waho nto'no fiyimno. Hofiko sekumo hofikoe honingkano hohontajo somo upesemotowantife'no yalokwofo. Oso'no sekwo hwe sohwasimo sekwoe a'apahoso sihu wosekolofantife'no yalokwofo.

³ A'amu huhwo sohwa hofiko sihu kolo'niwo'ningkohoho sohwa hofiko hofikoe hwasyo hungkuno ole losetihwalokwofo. Sekwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyikuji hwe sohwa a'apaho sihu kolo'nifijo'manji Anituye a'amu ne umo'nantifeho. Oso hwasyo hungkuno losetihwalokwofo. Nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi kakoe Towahunonji nohumentani Anitu ne sohune'no hwomtame yihumawo'ningkuhwone'nwoho. Oso yahi-

no hiso a'apaho sihu kolo'nyo yahino somo yakolo'n-nyofoho. Jisas kako nakumo naloho'mentiso so'no syafisyontani oso hiso'no isamayoka uliwo'ningkuh-wone'nwoho. Yo'mayo yahino nakwoe a'apahopo yososo Anituye a'amu ne imo'nyoso mmo'nane-hwono. ⁴Yo'mayo yahino nakwoe a'apahopo yososo u yo'mayo yofe mokosyohumasoso u yo'mayo syoho yososo oso hiso Anituye a'amu ne imo'nyo'neso nifo'-mantontentesi ngko nom'ne a'amu sohwamo nuyakolohm'nesohilo. I oso'no ngko nje yofe noho'no-ma'ni'mnesohilo. ⁵Hwapingoso olenoho. Nje na'u ngkimo aswo nimahoningki sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune i'mofopahoningki nje a'apahomo hofiko sihu nikolo'mentohofoho. Ngko a'amu Isilael hwo'nyoho. Ngko Mpenyaminiye temtitofo mta'ango hwo'nyoho. Ngko Hipilu hungkuno'njo hwo'nyoho. A'amu Juta sohwafe yahino hopi'nonohino somo iningkamote hwo'nyoho. Ngko a'amu Falisi imo'nonji hofikoe honingkano hungkunoso hopi'nono aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'nimentohefoho. ⁶Ngko a'amu Juta sohwafe yahino so'no nimo'ningkahoningki a'amu Jisas Kilaisimo iningkawo'ningkohoho somo fonjahumotefoho. A'amu Jutafe honingkano hungkuno somo iningkayo so'no nohoningkuji wontantife kiko honingkano wonyo nihu'no ane hwosoho. ⁷Yo'mayo hohontajo ngko yahino wopingo imote so'no yofe engo nomanji, Wopingo hwo'nyoho, ko hnonnji Jisas Kilaisimne'no huno ito'no nyahoningki hohontajo yahino sikinjofoho. Kilais Jisas kako nje Hwe Engo sohune'no huno tipemanji oso hune'nohini ngko huno nyohoho. Kako ne'njo hweho. Kako yo'mayo hwahoponjo somo hwofilo'nnyo hweho. Oso'no ngko yo'mayo yahino wopingo so'no syafihu'moteso yahwoyoho pa'nyofoho lonji Anituye a'amu ne imo'nyo'neso monifo'manehoho. O'o, Jisas Kilais kako ntoho'mentiso so'no aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanji ⁹ngko Jisas Kilaisimo ufohi'nimentohefoho. Yo'mayo honingkano hungkuno somo hofiyo'no iningkamote so'no Anitu kako kiko wopingo hwosoho. Ose manjofoho. O'o, ngko Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono umentohoe so'no wopingo hwosoho ose ntimentisofoho. ¹⁰Ngko olo anga'nohino loso'no nimo'ningkohoho. Jisas Kilaisimne'no huno nto'no syafisyi'mo oso Jisas lika'mentiso sohontajo yokumpohn'nyo ma'mentisoso sikuno huhwo huhwi wonifo'ma'montonoho. Oso'nji Jisas kako tohino ma'mentiso so'nji ngko kako'nji majopohi'ningkono. Jisas kako poyo pe'nyo so'no iyoho munyo'njo yonto pe'nimentiso hopaso ngko ne'no nohumahm'mo poyo pe'nyo so'no iyoho manningkohoyohoho. Oso'no nimo'ningkohoho. ¹¹Ngko ose i'mo Jisas apa'no ntikafo so'no wohontohumamonnoho.

Poul kako mjake'we hnnyo somjo hohwafo somo i'mofayo'ne syoho yokumpohn'nyo imentisofoho.

¹²Ngko ole maselimnehono. Ngko honingkano wonyo ane'njo Jisas Kilais pa'nyo nto imo'ningkohono.

O'o, ose maselimnehono. I oso'no ngko Jisas pa'nyo umo'nimonne'no syoho engo yalokweno. Jisas kako ngkimo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne nto nima'mentiso so'no ngko Jisas pa'nyo umo'nimonne'no syoho yalokweno. ¹³Nje a'amu soku, ngko Jisas honingkano wonyo ane'njo pa'nyo nto imo'ningkohono, ose mosyofisyalokuyohono. Yo'mayo imote so'nji yo'mayo ni'ma'mentiso so'ntnno iningo mofonji huno mosyofisyalokuyohono. O'o, oso noho'nasyonji olo'nohini syofisyalokweno. Yo'mayo tifi no'mo ma'mne so'no syafisyonji oso'no syoho wokino'njo yalokweno. ¹⁴A'amu mjake'we hnnontifi hohwafo somo ho'yango mayo'ne i'mofawowo'ningkohoho sopo ngko i'mofayo'ne syoho yokumpohn'nyo yalokweno. Oso hopo sopo i'mofaho'me'no Anitu kako oloso wontapmmontonoho. Jisas Kilais kako ngkimo yo'mayo ntoho'mentiso so'no ngko kako'nji songo ne'no nohumanti'mne hwo'nyoho. Oso nje ho'yangofoho.

¹⁵A'amu Jisas Kilais kakoe hungkunoso toyo yamo'nyo soku sekwo olo nje huno sejapoheso mafikui oso pa'nyo hmno'nimno. A'amu fehohnjo soku, sekwoe hunoso nom'ne kengo'manji Anitu kako oso hiso'no nosetihwahwosi sekwoe huno somo wehohosasehumontonoho. ¹⁶Oseso Anitu kako yo'mayo nto setihwamentiso somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikui tifi finingkamno.

¹⁷Nje a'amu soku, sekwo nje yahino iwo'ningkohe somo nningkopalokwofo somo nuhwoningkuji finingkamno. ¹⁸Olo so'no ngko sikuno pi'ningo engo somo selimentohe sohwo'ni olhonta ngko apa'no selonji nje timo mta'ni timijo niswahopohoho. Hwapingoso a'amu pi'ningo engo hofiko Jisasiye honingkanomo iningkayo so'ne poji yontaningkofi uhwononji timijo niswopalofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Jisas Kilais iyo hwojiyafiku'nnyo somo pe'nimentiso sohwoe mango hwafoho. ¹⁹Yo'mayo wonyoso hofikoe simeho sohwo umo lonte sohwo hofikoe anituyoho. Osomo iningkawowo'ningkohofoho. Hofiko yo'mayo yo'mayo yahino wonyo yontife somne'no hofiko wonimango muniwo'ningkisofoho. Oso'no hofiko hwa'mo hwa'mingo iwo'ningkohofoho. Hofiko yo'mayo hwahoponjo somne'nohini syafisyiwo'ningkohofoho. Oso a'amu hiso hofiko tikanomnefoho. ²⁰I oseso nakwo hn'nwi ahwomomjo Anituye angomne'nwoho. Nakwoe hwe engo Jisas Kilais kako ahwomo mta'ni kako asomo pihwosi asomo netimayo'ne hontohumalohwono. ²¹Jisas Kilais huhwo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakimo enjwa'mo ho'nasyihwosi womokosyohumamontonoho. Oso yokumpohn'nyo engo hiso'nji kako nakwoe a'apaho wonyoso wae yaofihwosi kakoe a'apaho songo pa'nyo nom'ne wonyoangkafoso wonejapmmontonoho.

Poul kako a'amu Filipai somne'no honingkano hungkuno ulimentisofoho.

4 Oseso nje a'amu soku, sekwo nje syoho somne'no ho'yango mayo pa'nyo kuyoho. Sekwo nje

simeho wopingo nimokuwo'ningkohoho kuyoho. Sekwo nakwoe Hwe Engo sohune selontne so'no huno syafisyikuji sekwo yokumpohn'nyo filohopmno.

² Siko Youtiya kinonji Sintike kinonji siko nje mu so-fahusi siko nje hungkunomo upa'ninyo. Siko Jisasimo ufohi'nimentisiyo so'no yoka hungkuno hnniwo'ningkisiyoso noho'naofohosisi siko simeho afa hmninyo.

³ Oso hungkuno we'eso a'mu sofa'umo ulonji i kiko ngko'nji syoho afa'nono nehopi iwo'ningkuhwoyo so-hwosimo hungkuno wakilmne'no yohono. Kiko oso a'mu sofa'u siko yoka majo'njo sofa'umo ufo'maho. Siko oso a'mu sofa'u siko ngko'nji Jisas Kilaisiye hungkuno syoho somne'no nifo'ma'mentisiyo fa'uyoho. Oso fa'u'nji nom'ne hwe Kilemen'nji nom'ne sohwanji hofiko ngko'nji syoho afa'nono imentihwonefoho. A'amu hih'nwiye yofeso Anituye iyoswo songo ne'no humayo somo woho.

⁴ Sekwo sikuno huhwo huhwi sekwo nakwoe Hwe Engo sohune'no simonyo fiyimno. Ngko apa'no waselimne'no yohono. Kakine'no simonyo fiyimno.

⁵ A'amu nom'neso sekune'no ole wosesyofisyantifeho. A'amuso hofiko sekumo wonyo selohopijo so'no sekwo aku muyo'njo so'no nosehoningkuji wopingofoho huno uyimontonoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako we'enepi wapmmontonoho. Oseso sekwoe humayo so'no nto'no fisya'fihupmno. ⁶ Sekwo yo'mayo so'no huno pi'ningo engo syafisyikutoho. O'o, sekwo yo'mayo so'no umofonyo ikuji sekwo Anitumo jomo ulikuji isamoyoka ulimno. ⁷ Anitu simeho pompenjiyo nejapiwo'ningkisosos a'amu hwahoponjo hn'nwiye huno nayiwo'ningkiso somo yakolo'nnyofoho. Nakwo Jisas Kilaisi'nji ufohi'nontani kako nakumo simeho pompenjiyo nejapiwo'ningkisosos nakwoe huno somo wopingo nemokosyohumaho.

⁸ U nje a'amu soku, ngko hungkuno nom'ne anga'no waselimone'no yohono. Sekwoe hunoso ole'nohini fisya'fihupmno. Yo'mayo ne'njo so'no yo'mayo wopingo so'no yo'mayo ito'nohino so'no huno fisya'fihupmno. Yahino wopingo somnohini fisya'fihupmno. A'amu yo'mayo wopingo'nohini iwo'ningkohoho oso'no huno fisya'fihupmno. Wonyo so'no nosyafisyikutoho. Sekwo yo'mayo Anitumne'no isamoyoka ujo osomnohini fisya'fihupmno. ⁹ Yo'mayo yahino ngko losetihwamentoho ma'mentohoho so'nji yo'mayo ngkine'no upa'nimentohoho so'nji yo'mayo yahino imentoho somo uhwonimentohoho so'ntnno huno syafisyikuji tifi nningkapmno. Ose ikuji Anitu kako simeho wopingo nejapmmntiso sohwo sekwo'nji wohumamontonoho.

Poul kako a'amu Filipaiso hamniyoho umentohoho'no isamoyoka ulimentisofoho.

¹⁰ Hohonta sekwo ngkine'no huno ne'no ko syanifisyontifi simeho afa ntopalokwofo so'no ntihwayo'ne honingkano motipema'mmentohofohoho. I olohonta sekwo notipemantifi ngkimo hofiyo nifo'mantokwofo so'no nje simonyo iyoso mikunimposofoho. Ngko simonyo yonji Anitumo isamoyoka ulalokweno. ¹¹ Ngko yo'mayo so'no jomo maselimnehono. U ngko umo-

fonyo, u ngko yo'mayo hi'njo hwoni'manji ngko hunoso olo'no syafisyiwo'ningkohono. U nje yo'mayoso hoponoho. Ngko simeho wopingo'nji wohu-mamonnoho. Ose liwo'ningkohe hwapingoso olenoho. Ngko nje huno hiyaso wo'moyo so'no tipemanji wopingo'nohini humaleno. ¹² U ngko sikuno nom'nemo ho'yango wosopayo'ne umofonyo miyi'mo u ngko hoponoho. U, ngko sikuno nom'nemo motipemahm'mo ngko hoponoho. Oso'no ngko ho'yango wosopayo momaso'njo iyoso'no huno mosyofisyalokuyohono. ¹³ Oso huno hiyaso wo'mojoso olenoho. Jisas Kilais kako kakoe yokumpohn'nyo'nji nisosofitofone so'no yo'mayo ni'mante so'no ngko simeho wopingo'nji humawo'ningkohe hwo'nyoho.

¹⁴ Yo'mayo tangoso ngkimo ni'mahoningki sekwo ngkimo nifo'malokwofoso wopingofoho. ¹⁵ Sekwo hwe moya'mi Filipainjo soku sekwo ngkine'no huno moi'wonoho. Hohonta ngko sekwo'nji humanji Kilais Jisasiye hungkuno losetihwomentoho sohonta ngko hwaho Masetouniya uliko'mahoningko oso hohosohonta sekwo ngkimo nifo'ma'mentohofohoho. Anituye a'amu nom'ne angoponta'angoso monifo'masofoho. O'o, sekwo'nohini nifo'ma'mentohofohoho. ¹⁶ Ou ngko ango Tesolounika humentaningko sekwo ngkimo sikuno anga'no anga'nohino somo nifo'ma'mentohofohoho. ¹⁷ Sekwo ngkimo nifo'malokwofoso wonyoangkafohoho. Oso hiso'no ngko simonyo yalokweno. I oso'no sekwo yo'mayo nom'neso ntapmno maselimnehono. O'o, sekwo ngkimo yo'mayoso ntapivo'ningkohofoso uhwononji huno ole niyohi, sekwo Anitumne'no huno engo syafisyontifi kakoe syoho somne'no huno ne'no syafisyontifi sekwo ngkimo yo'mayoso nifo'mawo'ningkohoho. Oseso Anitu kako yo'mayo wonyoangkafoso sekumo aku wosejapmmontonoho. Oso hiso'no simonyo mikunimposo yalokweno. Oso simonyo iyoso yo'mayo ntapivo'ningkohoho somo yakolonoho. ¹⁸ Olohonta sekwo ngkimo yo'mayo ntapmmalofoso hoponoho. Ngko umofonyo miyimnehono. Yo'mayo Epeefiloutaitas sekumta'ni manto nimotapmmasoso ngko nto ma'malefoho. A'amu Anitumne'no yahu fonjokisasyiwo'ningkahoningkofi Anitu simeho wopingo umo'niwo'ningkiso hopaso sekwo ngkimo yo'mayo ntopahoningkofi Anitu kako simeho wopingo umo'ningkohoho. ¹⁹ Jisas Kilais yo'mayo hwapingo sohwo'nji ufohi'nimentohoho so'no nje Anitu kako sekwo yo'mayo so'no umofonyo ifijo so'no wosejapmmontonoho. ²⁰ Nakwoe Anitu sohwo kako naningkwowheho. Oseso nakwo kakoe yofe so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji sikuno engolopohamo woho'nomehwano. Hungkuno nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

²¹ Sekwo Anituye a'amu Jisas Kilaisimo ufohi'nimentohoho sokumo ngko nje a'amufo selalokweno. A'amu ngko'nji humalofa sohwa hofiko sekune'no, nakwoe a'amufo selalokwofo. ²² Anituye a'amu olopo humalofa hopi'nonohinoso hofiko nakwoe a'amufo selalok-

wofu. Oso hwe engo hwaho mokosyohumawo'ningk-
iso Sisa sohwoe angomo humalofo a'amu fehohnjoso
hofiko sekune'no nakwoe a'amufu eso ni'hu'no
yokumpohn'nyo selalokwofo.

²³ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako sekumo
wopingo waselohofono. Nje hungkunoso osohopeho.

Koulousi

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (29) 'nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul kako a'amu Koulousi somne'no mti'mokumentisofoho. I oso'no ango Koulousi hopo sopo ne'no a'amu 'Apousel' Sohwafe Syoho iyoswo somo Poul oso ango Koulousi sopo i'mofayo so'no mamti'mokinyofoho. Oso iyoswo mti'mokiyo hwapingoso olenoho. Ango Koulousi sopo a'amu osohwa humunyoponoho. Oso a'amu hiso hofiko Jisasimo iningkunyo Koulousinjo sofe simeho hi'ntnnonohino somo wonyo umokontaningkofi Poul kako olo iyoswo loso hofikimo ito'no mihwajiyo'ne mti'mokumentisofoho. Iyoswo homo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Jisas sohwo yo'mayo hopi'nonohino somo yakolo'nyo hweho. Olo iyoswo hiloso Poul kako ango Loum sopo impojoho yonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofu lih-wasi tifi uningkohwano.

1 Ngko Pouli'ni Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo uyohojiku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Anitu olo syoho loso'no kakoe huno mta'ni nih-wosopo'mentisofoho. Ngko'nji neningkwa'wehwo Timouti'nji nekwo nohumentai olo iyoswo loso sekwo a'amu Koulousi sokune'no mti'mokalokuhwayo. Sekwo Anituye a'amu soku Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyontifi kakine'no yokumpohn'nyo lohokwofo. Oso'no emo'ningkohoho. Naningkwowho Anitu kako sekumo yo'mayo wopingo selohofihwosi sekwoe simeho pompenjiyo wosejapmmontonoho. Oso'no emo'ningkohoho.

A'amu Koulousiso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho.

3 Nekwo jomo ujoso engolopohamo nekwo sekune'no isamoyoka nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye Mpohune'no isamoyoka ulalokuhwoyo. **4** Hwapingoso sekumne'no hungkuno ole upo'nalokuhwayo. Hohonta simo'mo ne'mo Anituye hungkuno wopingo se'ma'mentiso sohonta sekwo haloho po'mentohofofoho. Yo'mayo wopingo Anitu sekumne'no selohofone so'no ahwomomo womantifeho. Oso'no sekwo Kilais Jisasi-simo simeho hi'ntnnono nehopi uyontifi Anituye hwe moya'mi hopi'nonohino soku sekwo simeho afa inalokwofo. Anituye hungkuno wopingoso se'ma'mentiso hopaso ango yawojo'meemo u'malofoho. Hungkuno wopingo loso upa'nontifi yahino wopingo yalokwofo. Sekwo oso hungkuno simo'mo upa'nimentohofoho sohonta Anitu sekumo sefo'mayo'ne so'no huno seyahoningki oso yahino wopingo somo emamentohofofoho. **7** Epeefilos sohwo kako Anituye hungkuno wopingo hiso losetihwamentiso so'no sekwo kakine'no huno seyohoho. Osohumo nekwo

kakine'no simeho afa uyalokuhwoyo. Kako Kilaisiye syoho ulohofiyo wopingo hweho. Kako nekwo'nji syoho afa'nonohino hweho. Kako hofiyo efo'mawo'ningkiso sohwo Kilaisiye syoho somo wopingo mokosyohumawo'ningkohoho. **8** Anituye Towahuno Wopingo kako sekumo simeho afa inyo yahino wonyoangkafo sejapmmentiso so'no Epeefilos kako elimentisofoho.

Poul kako a'amu Koulousi somne'no Anitu yokumpohn'nyo utofone Anitumo jomo ulimentisofoho.

9 Oso hungkuno homo somo simo'mo upo'nontai nekwo oso homo somo Anitumo sekumne'no jomo ulomawo'ningkuhwoyo. Olo so'no jomo ulalokuhwayo,

Anitu sekwo yo'mayo ifitne'ento limentisoso sekwoe hunomo womehu'meesesyono.

Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako nosefo'mahoningkuhwosi sekwo Anituye yahino wopingo so'no huno wopingo tipemafikuji Anituye hunomne'no huno waseyimontonoho.

Oso'no jomo ulalokuhwoyo. **10** Oseso yo'mayo yahino wopingo nakwoe Hwe Engo hi umo'none somo sekwo iningkafijoso sekwoe yahino humayoso kakoe simeho wopingo umokantifeho. Yo'mayo syoho sekwo ifijoso ne umo'nimontonoho. U sekwo Anitumne'no huno seyososo oso hunoso engo umo'nimontonoho. **11** Olo so'nji sekumne'no jomo ulalokuhwoyo. Nakwoe Hwe Engo sohwoe yokumpohn'nyo wonyoangkafososo kako yokumpohn'nyo setofihwoso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo simeho wopingo'nji wohumantifeho.

12 Oseso simeho wopingo'nji nohumafikuji naningkh-

wohwo Anitumo isamayoka ulantifeho. Hwapingoso kako kakoe mehomi somne'no yo'mayo wonyoangkafo ulohofoneso mapitnne'ento imentisoso sekwo mayoso hoponoho. Oso hiso Anituye a'amu hopi'nonohino hn'nwi pomponahopo humalohwone hn'nwi nakwo womantanoho. ¹³ Hohonta mewoso sohwafe kaningkwohwo Seten kako sikwo'mjoho'mo yokumpohn'nyo nemokosyohumamentisofoho. I olohonta Anitu kako kakoe Hwomu anga'nohino sohumne'no umo'nalokunjo sohwo temtitofomo menehumaji'mentiso hn'nwi pomponahopo humalohwono. ¹⁴ Honingkano wonyoso nakumo nokilo'mokomokonesyohumentaningki Anituye Hwomu Jisas kako nakwoe honingkano wonyoso wae enaofonto nakumo isihutofonema'mentisofoho.

Kilais kakoe yahino'nji syoho ntnne hungkunofoho.

¹⁵ Nakwo Anitu sohumo muhwonyo'njo iwo'ningkuhwone sohwo kakoe Hwomu Kilais a'amu uhwonimentohofoho sohwo kako Anitu'nji nihu'no afafoho. Anitu kako nakwoe hwaho yo'mayoso mamti'mokumentisohonta Jisas Kilais kako humamentisofoho. ¹⁶ I Anitu kakoe Hwomumo ulahoningki Kilais huhwo sohwo yo'mayo ahwomomjo hwahoponjo kako mti'mokumentisofoho. Yo'mayo uhwoniwon'ningkuhwone so'nji yo'mayo muhwonyo'njo iwo'ningkuhwone so'nji kako mti'mokumentisofoho. Kako Seten'nji kakoe towahuno wonyo sohwanji mti'mokumentisofoho. Kako a'amu ahwomomjo sohwo mokosyohumayo sohwanji a'amu hwahoponjo sohwanji mti'mokumentisofoho. Yo'mayo hopi'nonohino mti'mokumentisoso Anitu kako Kilais kakimo enjwa'mo ho'nahumentisofoho. ¹⁷ Yo'mayo mti'mokumentisoso kako hwapingo hweho. Kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayoso huli'mokomokosyohumawo'ningkiso hweho. ¹⁸ Nakwo kakine'no iningkawo'ningkuhwone so'nwi kakoe a'apaho'nwoho oso'no Jisas nakwoe hwe mnokino engo'njo hweho. Nakwoe songo humayoso kako hwapingo hweho. Kako poyo pe'ningkahoningki Anitu kakimo nihu'no si'momo ne'mo ulika'mentiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino somo uyakolofonto mokosyohumayo hweho. ¹⁹ Anitu kako kakoe Hwomu Jisasimo uhwasopo'mentisoso nje huno nje humayoso kako hopi'nonohinoso womano lonto uyimentisofoho. Ose uyimentisoso Jisasi'nji kaningkwohwo Anitu'nji sikoe humayo nihu'no afafoho. ²⁰ Yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji Anituye mangohwa imo'nimentihwoni'nwoho. I oso'no nakwo Anituye mango sohwanan'imne'no Anitu kako simeho afa unano lahoningki Jisas kaningkwohwoe hunomo iningkawahoningki iyo hwojiyafiku'nnyo somo a'amu sohwa Jisasimo fonjinto'ofosyahoningkofi Jisas kakoe honiyo usihuma'mentiso so'no Anituye simeho pompengo ifisyimo'mentisofoho. Oso'no Anitumo u'mayo'ne honingkanoso nakumne'no hwasampo'mentisofoho.

²¹ U sekwo soku hohonta sekwo huno wonyo'nji nohumantifi honingkano wonyo imotofoho so'no Anituye mango sohwaso Anitu'nji mohumammotofoho kuyoho.

O'o sekwo ikanopo humamotofo kuyoho. ²² I olohonta Anituye hwomu sekumne'no poyo pe'nimentiso so'no Anitu kakoe a'amu ne kako'nji mokotiku'nyo'ne mesehumati'mentiso kuyoho. Oso'no Anitu sehwasopo'mentiso soku kakiyepono ipesemotasihwosi osopo sekwo honingkano wonyo ane'njo wohumantifeho. Sekwo Anituye simanopo lohofikuji wonimango masenonehoho. ²³ I sekwo syoho ole fiyimno, Anituye hungkuno ne somo sekwo simeho hi'ntnnono uyikuji kakoe honingkanomo yokumpohn'nyo fikemokosyalohopmno. Yo'mayo hwahoponjoso honingkano hwasoyomo ipesomotaweloho. O'o, yo'mayo hungkuno wopingo upa'nimentohofoho somo nusikwajikutoho. Hungkuno hiloso a'amu hopi'nonohino olo hwaho lopo humalofo sohwaso u'mayo'nefoho. Ngko Pouli'ni olo hungkuno wopingo homo losomne'no syoho ulohofiyoho hwo'nyoho.

Poul kako a'amu Koulousi somo ufo'ma'mentisofoho.

²⁴ Ngko sekumo sefo'mayo'ne tohino malokwe so'no simonyo yalokweno. Hwapingoso sekwo Anitumo iningkawo'ningkohofoho soku sekwo Kilaisiye a'apaho fehohno kuyoho. Kilais kakoe a'apaho hn'nimo humaso so'no nakwo a'amumo ufo'mayone tohino malokuhwone so'no Kilais huhwo tohino malofoho. Oso tohino Kilais malokunjoso ngko moi'wo esojwafo'neso ufo'malokweno. ²⁵ Anitu kakoe a'amu ne sokune'no syoho esotihwayo'ne nihwasopo'mentiso hwo'nyoho. Oso'no sefo'mayo hiso'no kakoe hungkuno hopi'nonohinoso wolosetihwamne'no yohono. ²⁶ Hohonta olo hungkuno hiloso nihu'no hiyaso'mo wo'mojo so'no a'amu simo'mo ne'mta'ango hopi'nonohinoso mupa'nimentohofohoho. I olohonta Anituye a'amu ne sohwanne'no olo hungkuno hiloso utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. ²⁷ Olo hungkuno hiyaso'mo wo'mojo loso olenoho. Kilais kako sekwoe simehomo humaho. Oso'no hwangku sekwo Anitu'nji wonyoangkafopo humayo'ne sekwo hontohumalofo. Olo hungkuno wonyoangkafo loso a'amu Juta somne'nohini'maho. O'o, a'amu temtitofoho hopi'nonohino soku upa'nifitnne'ento lonetihwamentisofoho.

²⁸ Oso'no nakwo Jisas Kilaisimne'no a'amu hopi'nonohino sokumo hungkuno yoloho'nohino losetihwalokuhwono. I nakwo a'amu anga'no anga'nohino olo hungkuno loso huno hofiyo ehohosasiyo'ne so'no huno pi'ningo engo syafisiyo'ningkuhwono. Hwapingoso nakwo ole namo'ningkohoho. A'amu nihu'no hopi'nonohinoso hofiko honingkano wonyomne'no i'waho ikuji Kilaisimo iningkayo yahinoso engo imo'ningkuhwoso'no hofiko a'amu ne imo'ningkuji Anitumo u'mapitnne'entani syoho engo yalokuhwono. ²⁹ Olo syoho tohohmtnno'njo yalokwe loso nje yokumpohn'nyo'nji'maho. O'o, Kilais Jisas kako kakoe yokumpohn'nyo ntapmmentiso so'nji yalokweno.

A'amu Koulousiso hofiko simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyikujono yo'mayo hungkuno hwasyo somo wae weemopife.

2 Sekwo upa'nimno. Ngko sekumne'no a'amu Laoutisiyanta'ango sohwa hnnonji a'amu nom'ne nje simano manohonyo'njo imotofo sohwa hn-nontnne'no syoho engo yalokweno. Syoho engo hiso olenoho. Mpohumo sekumne'no jomo engo ulalokweno. ² Ole so'no nimo'ningkohoho. Sekwo yokumpohn'nyo ito'ningkuji simeho finimno. Sekwo Jisas Kilaisimne'no huno ehohosahiningkuji Kilais ne sohune'no huno waseyono. Anituye hungkuno hiyasomomo wo'mojoso olohifofo. Kilaisiyoho. ³ Yo'mayo huno wopingo hiyasomomo wjososo wotipema'mo liso'manji u Kilaisimo weho. Osohumta'ni wotipema'monoho. Anituye huno mikunimposo hopi'nonohinoso Kilaisimo ehuhnawo'nnyo hweho.

⁴ A'amu fihwo kako sekumo hwasyo hungkuno afofo'njo selihwoso'no sekwo mopiwasio'ne olo hungkuno loso ngko yolohoso selalokweno. ⁵ Ngko sekwo'nji mohumayo hwo'nyoho. I oso'no u nje huno somo ngko sekwo'nji hopa humaleno. Sekwo Jisas hne'no simeho hi'ntnnono engo uyontifi kakoe syoho hofiyo yalokwofo so'no simonyo yalokweno.

Nakwo Jisasimo ufohi'nontani songo ne'no humayo'neso nto ma'malohwono.

⁶ Kilais Jisas sekwoe Hwe Engo imo'nimentiso so'no sekwo kako'nji hano femoyimno. Sikuno huhwo huhwi yo'mayo se'maso so'no Jisas sefo'mayo'ne so'no fisyafihupmno. ⁷ Iyo kako hwahopo nta'ni afofo, mijo, yo'mayoso mawo'ningkiso pa'nyoso nakwo Jisas mta'ni yokumpohn'nyo nomehwasi nakwo iyo hopa engo imo'ningkuhwasi yokumpohn'nyo wolohofano. Oso pa'nyo nakwo hungkuno wopingo losetihwamentihwone somo simeho hi'ntnnono engo uyimno. Yo'mayo Anitu sekumne'no imentiso so'no sekwo isamoyoka ulikujij sekwoe simehomo engo weesemofihwono.

⁸ A'amu hwasyo hungkunonji ifofo hungkuno'nji nomokokilo'mokokosesyohumanoho. Oso a'amu ose sohwa hofiko a'mane hungkuno'nji hwahoponjo hungkuno ntnne'no wolosetihwantife'no yohoho. Hofiko Kilaisiye hungkuno masejofoho. Oso'no sekwo huno ito'no syafisyikujij sekwo i'waho nto'no fiyimno.

⁹ Hwapingoso Anitu kakoe yokumpohn'nyo kakoe huno hopi'nonohinoso Kilaisiye a'apahomo ehuhn-amo'nnyofoho. Kilais kako a'amu hwahoponjo sofe a'apaho manto olopo humamentiso sohwo Anituyoho. ¹⁰ Oso'no sekwo Kilaisi'nji humalofo soku Anitu kakoe yokumpohn'nyo nto seloho'maho. Kilais huhwo sohwo kako yo'mayo towahunyo yokumpohn'nyo somo mokosyohumawo'ningkiso hweho. ¹¹ A'amu Juta sohwa nakwo Anituye a'amu hwona'nyoho lontifi a'apahosihi kolo'nimotofo hwafofo. I oso'no sekwo Kilaisi'nji humalofo soku sekwo Kilaisiye yahino wopin-

goso a'apahosihi kolo'nyo yahino somo uyohopo'mentohofofoho. Oso'no sekwoe a'apahomo makolo'nyo kuyoho. O'o, sekwo huno wonyo so'nji honingkano wonyo so'njimo hotijwamo'nnyo hwasoho. Oso'no hwahoponjo yahino wonyo yokumpohn'nyo oso mta'ni Jisas kako sekumo isihutofosema'mentisofofo. ¹² Mijo kiyomayo huyo'mango so'no wosyofisyano. Mijomo kesojisyasiyoso olenoho. Nakwoe honingkano wonyo somne'no Jisas pe'nimentiso hopa pe'nalokuhwono. I mijo mta'ni likafoso Jisasimo Anitu ulika'mentiso hopaso nakwo likofalokuhwono. Nakwo Anituye yokumpohn'nyo hisomo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no Anitu kako Jisasi'nji songo humayo'neso nelikofalofoho. ¹³ Hohonta sekwo sekwoe honingkano wonyo somo mohotijwaofe sohonta sekwo temtitifo kengo soku Anituye hungkunomo tifi mining kayo so'no sekwo Anitumo u'mayo'ne honingkanoso nihu'no awonoho. Osohonta Anitu sehonimentiso sekwo honingkano wonyo somo humantifi poyo pe'ningkohoho hopa humentankingofi sehonimentisofofo. I olohonta Jisas kakoe songo humayoso sejopahoningki Anitu songo semokonto sekwoe wonyo wae yasemo'mentisofofo. ¹⁴ Oso honingkano hungkuno Anitu Mousesimo uyimentisoso mokilo'mokosyohumanyo somo nakwo hwotoho hmentihwone so'no hungkuno hiloso sekwo wonyo kuyoho nalimojofoho. Yo'mayo honingkano wonyo nakwo imotohwoneso Anitu nomanto Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo somo meho'nasyonto moi'wo imokumentisofofo. ¹⁵ Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo pe'nimentiso sohonta kako Seten'nji mewoso sofe yokumpohn'nyoso moi'wo imokumentisofofo. Anitu nje mango hwamo utihwa'nyopo uyakolofohofoho ulahoningki Seten kako wonimango unimentisofofo.

Nakwo Jisasi'nji poyo nto sape'nimentihwonefofo.

¹⁶ Anitu kako yo'mayo naloho'mentiso so'no a'amu sekumo wosopayo'ne u mijo'ne honingkano hungkuno selifijo'manji osomo sekwo tifi iningkakutoho. U sekwo yo'mayo wosopayo nyo'neso u Sikuno Engo somo muhwonyo'ne u hamno songo somne'no mosyafisiyo'njo sikuno iyoho humayo somo muhwonyo'ne oso'no yoka selifijo'manji sekwo osomo haloho upekutoho. ¹⁷ Hohonta oso yahino imotofoso swo'nohinoho. Tifi imo'none so'no netihwayo'nefofo. I olohonta Kilais kako poso sohwo yahino ne somo hwapingo hweho. ¹⁸ A'amu fihwo kako kakoe yofe monje poji yasyonto kako ahwomomjo a'amu sofe yofe ho'nomawo'ningkiso so'no selihwoso'no u ngko wojo uhwoningkohe so'no ngko sekumo sehwofilo'nyo hwo'nyoho. Ose seloso'manji sekwo oso hwoe hungkunomo haloho pekutoho. Oso hwe huhwo sohwo sekwo kakoe honingkanomo mining kayo so'no kako sitofo noselihwoloho. O'o kakoe a'apahomne'no hino syafisiyo'ningkiso hweho. Yokumpohn'nyo imo'niwo'ningkiso hweho. ¹⁹ Oso hwe huhwo sohwo kako Kilais nakwoe Hwe Engo sohomo mufohi'nyo

hweho. I nakwo Jisasimo ufohi'nyo hn'nwi nakwo kakoe a'apaho'nwoho. Kako nakwoe mnokino engo'njo hweho. Nakwoe mnokino engo'njo huhwo sohwo kako kakoe a'apaho hn'nimo yokumpohn'nyo yano nejapiwo'ningkisoso nakumo mehuli'mokonasyiwo'ningkohoho. Oso'no kako kakoe a'apaho hn'nimo Anituye yokumpohn'nyo'nji huno wopingo'nji nejaponto sokafo nemokalofoho.

²⁰ Sekwo Kilaisi'nji sape'nimentohoho so'no Seten sohwo mewoso sohwanji hofiko sekumo yokumpohn'nyo mosemokosyohumafitnnehofo. I oso'no sekwo hohontajo honingkano hungkunomo iningkafijo so'no sekwo hofikimo enjwa'mo humalofo.

²¹ Olo honingkano hungkuno lomo sekwo peho'ne iningkowalokwofo. Sekwo yo'mayoso ahomo nomokosyohumafikutoho. Yo'mayo wosopayo noningkutoho. Yo'mayo somo nopm'mokukutoho. ²² Hungkuno hiso a'amu hofikoe huno mta'ni syafisyontifi lonetihwalokwofo. Yo'mayo hwahoponjoso moi'wo umonimonto yalofoho. ²³ A'amu oso honingkanomo iningkowalokwofo somo uhwonontani nakwo huno hwasyoso ole syafisyiwo'ningkuhwoni, U a'amu honingkano wopingo'njofoho. Hwapingoso hofiko hwomtame ehumantifi hofikoe yofe monje yasyontifi yo'mayo a'apaho umolonteso monje yasyiwo'ningkohofoho. I oso'no nakwo huno wonyo so'nji honingkano wonyo so'nji wae yaofoneso hungkuno hiso monefo'manehoho. O'o, nihu'no awonoho.

Anitu kako Kilaisi'nji nakwo'njimo songo humayo'ne nelika'mentisofoho.

3 Anitu kako Kilaisi'nji nakwo'njimo songo humayo'ne nelika'mentiso so'no nakwo Kilaisi'nji yo'mayo ahwomomjo so'ntnne'no yomohu'nyopo womeho'nosyano. Kilais nakwoe Hwe Engo sohwo yofe engo manto Anituye aho anga sohohta'ni nemokosyohumayo'ne humaho. Nakwo kako'nji wohumantane'no yihwono. ² Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no huno syafisyikutoho. O'o, yo'mayo ahwomomjo somne'no fisyafihupmno. ³ Hwapingoso nakwo yo'mayo hwahoponjo somne'no poyo hopa pe'nontani songo humayo neso Jisasimo ufohi'ningkahoningkuhwoni Jisas kako Anitumo ufohi'ningkahoningki Anitu kako wopingo nemokosyohumaho. ⁴ Kilais nakwoe songo humayo'neso ne hweho. Kako utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no sekwo kako'nji nohumafikuji kakoe yokumpohn'nyo so'nji yofe engo so'nji womantifeho.

Olo hungkuno loso yahino yofoho so'nji songo ntnne'ne hungkunofoho.

⁵ Hwahoponjo yahino wonyo simeho mo'mo mnona-wojoso poyo wape'nono. Yahino wonyoso olenoho. A'mohufo, hungkuno wonyo, simeho fefoyo, huno wonyo, nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi namo'nyo, osenoho. A'amu nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umonosohwo kako yo'mayo ho'yangoso kako anitu pa'nyo umokonto kako oso humnohini iningkowalo-

foho. ⁶ A'amu oso yo'mayo hwahoponjo yahino wonyoso iwo'ningkohoho somo Anitu kako simeho wonyo uyonefoho. ⁷ Hohonta honingkano wonyo hiso sekumo yokumpohn'nyo semokosyohumentaningki sekwo soku yo'mayo wonyoso imotofo kuyoho.

⁸ I oso'no olohonta sekwo yahino hopi'nonohino loso foho'naopmno. Simeho wonyo, yoka, sitofo, oso foho'naopmno. I sifajo'nji wonyo hungkuno so'nji sekwoe mango mta'ni noswapihwoloho. ⁹ Sekwo hwasyo hungkuno a'amu so'nji nohningkutoho. O'o, yo'mayo yahino wonyo imotofo somo nto ho'nao'mentohofoho. ¹⁰ Oso'no sekwo a'amu songo imo'nimentohofoho. Oso a'amu songo imo'nalokunjoso Anitu kako hwapingo hweho. Sikuno huhwo huhwi Anitu kako a'amu songo sokumo kakine'no huno wopingo sejaponto yahino songo'nji Anitu kako pa'nyo semokalofoho. ¹¹ Nakwo Anituye yahino songo ma'mentihwone hn'nwi nakwo hinjohi'nwi afa'nwoho. I ole liwo'ningkuhwoni, A'amu temtitofo kengo kengo mta'ango hwafoho. U hungkuno kengo'njo hwafoho. U Jutafe honingkano hungkunomo iningkuwo'ningkohofoho. Honingkano hungkunomo miningkayo'njofoho. U a'amu we'mta'angofoho. U hameponjo a'amufoho. U a'amu yofe engo'njo hwafoho. U a'amu sikinjofoho. Ose liwo'ningkuhwoneso siki hungkunofoho. Hungkuno neso olenoho. Kilais nakwoe songo humayoso hwapingo sohwo kako nakwo a'amu kengo kengo hn'nimo nonafohi'nonto kako nakwo hinjoho'nimo humaho.

Nakwo hitoho inyo yahino somo uningkuhwano.

¹² Sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Kako sekumne'no hitoho ulofoso so'no kakine'no sehwasopomentisofoho. Oso'no sekwo kakoe yahino lomo tifi finingkamno. Sekwo a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho selofihwoso'no hofikimo wopingo ulohopmno. Sekwoe yofe monje yasyikuji sekwo a'amu somne'no hwahopo pawomno. A'amu fihwa sekumo wonyo selohopijoso sekwo simeho wonyo uyikutoho. O'o, sekwo simeho wopingo uyimno. ¹³ Sekwo a'amu so'nji fo'ma'nimno. U a'amu fihwa nom'ni hwamne'no simeho wonyo umonosohwo so'no sekwo wonyo homo somo hohujwo'mo meho'naopmno. Nakwoe Hwe Engo sohwo nakwoe wonyo wae enao'mentiso oso pa'nyoso nakwo nom'ne hwafe wonyo so'no hohujwo ukinjaofano. ¹⁴ Yahino wonyoangkafo selohe so'nji nom'ne yahino anga'nohino nom'ne somo hwofilo'nnyo so'nji ufohi'nimno. Oso simeho inyo yahino so'nji ufohi'nimno. Simeho inifijo'manji simeho afa'njo wonyoangkafo'njo wohumantifeho. ¹⁵ Kilais kako simeho pompenjiyo nejapiwo'ningkiso sohwo nakumo yokumpohn'nyo wonemokosyohumano. Kilais kako nakwoe a'apaho anga'nohino pa'nyo simeho pompenjiyo'nji humayo'ne so'no nakumne'no johonalimenti-sofoho. Oso'no sekwo soku sikuno huhwo huhwi kaimo isamoyoka uliwo'nimno. ¹⁶ Kilaisiye hungkuno wonyoangkafososekwoe simeho mo'mo nomafikuji huno wopingo sejapihwosi yo'mayo iwo'ningkohoho

somo ufehu'mokasesyono. Ose ifijo'manji sekwo Kilais mta'ni huno wopingo tipemafikuji sekwo filutihunimno. Honingkano wopingo somo mihwatnminno. Ose ifijoso sekwo Anitumne'no simeho wopingo semo'ningkuhwo'so'no sekwo Anituye hungkuno'njo Ta'njo Iyoswo ta filimno. Oso'nji tajo angomjo ta so'nji ta nom'neso Anituye Towahuno sejapeso Anituye yofe ho'nomayo'ne filutihunimno. ¹⁷ Sekwo yo'mayo hungkuno wolano likuji ou syoho uyano likuji sekwo Jisasi'nji ejoku'nohumafikuji sekwo Mpohwo Anitumo isamoyoka ulikuji yo'mayoso nakwoe Hwe Engo Jisasiye yokumpohn'nyo'nji fiyimno.

**A'mu somontohwa Anituye simeho wopingo umokiy-
o'ne yahinofoho.**

¹⁸ Sekwo moya'mi sofasi sekwoe hwehwanne'no hwahopo pawomno. Hofikimo enjwa'mo fesyohumamno. Hofikoe hungkunomo haloho ito'no popmno. Oso yahino nakwoe Hwe Engo moya'mi sofa hofiko ifitne'ento imentisofoho.

¹⁹ Sekwo hwe sohwas sekwoe moya'misafamne'no wasemo'nono. Sekwo simeho wonyo semo'ningkuhwo'so'no ape sofamo yoka hungkuno nulikutoho. O'o, hungkuno hofiyo'nohino ulimno.

²⁰ Sekwo mehomi soku, seningkwowho sena'wohi jafe hungkunomo sikuno huhwo huhwi haloho popmno. Ose ikujo'no Anitu kakoe simeho wopingo umo'ni montonoho.

²¹ Sekwo homningkwowhosasi homna'wohijasi sekwoe mehomi simeho wonyo umokukutoho. Oso hwapingo hiso ole, yoka, sitofo, sifajo hungkuno uliwo'ningkutoho. Yo'mayo ulohofikujo'no hofiko simeho tohino umningkuhwo'so'no honingkano wonyomo wowantifeho.

**Syoho ulohofiyo so'nji mokosyohumayo sohwaniye
hungkunofoho.**

²² Sekwo syoho ulohofiyo soku, sekwoe hwe engo sohwafe hungkunomo tifi finingkamno. Sekwoe syoho somne'no wasemo'nono. Syoho homo somo semokosyohumayo sohwo kako nosehoningkahoningki syoho yokumpohn'nyo iwo'ningkohoho oso pa'nyoso ne'no fiyikuno. Hwapingoso sekwo Anituye yofe ho'nomayo'ne syoho yalokwofo. ²³ Yo'mayo hopi'nonohino uyano likuji simo'mo ole fisyafihupmno. Olo syoho we'e loso a'amumne'no miyalokuyihwono. O'o, nakwoe Hwe Engo Anitumne'no yalokuhwono. Ose syafisyikuji syoho yokumpohn'nyo fiyikuno. ²⁴ Sekwo iningo seyihwoloho. Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo sekwoe syoho yo'mayo so'no ho'yango ne sejaponefoho. Oso ho'yango neso Anitu nto hwasopehumentisofoho. Sekwo Kilaisiye syoho ulohofiyo soku kako sekwoe Hwe Engo hweho. ²⁵ A'amu fihwo kako wonyo yoso'manji kako tohino nomanefoho. Nakwoe honingkano wonyomne'no Anitu kako tango monejape'njo iyoso'no afofo hungkuno mulanehwono.

4 Sekwo hwe engo syoho selohofiyo sohwaso mokosyohumawo'ningkohoho sohwaso, sekwo huno ole seyohi, Sekwoe Hwe Engo ne sohwo ahwomomo nohumanto sehonalofoho. Oso'no sekwo a'amu nomokosyohumawo'ningkohoho sohwaso yahino wopingo'nohino ulohopmno.

Olo yahino lomo finingkamno.

² Sekwo Mpohumo jomo ujo so'ne yahino somo yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji simo'mo huno nto'no syafisyikuji Mpohumo jomo ulikuji isamoyoka ne'nohino ulikuno. ³ Sekwo Anitumo nakune'no nefe'mayo'ne jomo ulimno. Olo so'no ulimno. Anitu kako kakoe hungkuno lutihwayo'ne honingkano wonamofiyono. Olo hungkuno hiloso hwapingoso Kilaisiyoho. Hohonta hungkuno hiloso hiyaso'mo wentaningki Kilais ehontojwahumentisoso olhonta ngko hungkuno hiloso a'amu somo lutihwahoningko a'amu fiso nakwolaho lontifi impo'angomo intofanimentisofoho. ⁴ Oso'no olo hungkuno Kilais ehontojwahumentisoso loso ngko a'amumo nto'no lutihwayo'ne sekwo ngkine'no Mpohumo jomo ulimno. Olo syoho Anitu ntapmmentisoso loso ngko a'amufe huno somo ito'no ehohosasiyo'ne Mpohumo jomo ulimno.

⁵ Nakwo olo hwaho lopo siki humayo'ne'maho. O'o, nakwo Anituye syoho ulohofiyo'nohwo. Oso'no sekwo nom'ne a'amu Anitumo iningkawo'ningkohoho so'nji nohumafikuji sekwoe yahino somne'no huno ito'no syafisyikuji Anituye honingkano wopingo utihwamno. ⁶ Hungkuno ulikujono siki hungkuno so'nji wonyo hungkuno so'nji nolikutoho. O'o, Anituye hungkuno nto'nohino esyohumafikuji huno wopingo tipemafikuji hungkuno hofiyo'nohino filimno. Ose ifijoso a'amu sekumo yo'mayo hungkuno selohoningkujo'no sekwo aku hungkuno ito'nohino ulimno.

Poul kako Tikikosi'nji Ounesimosi'njimo lihwatimentisofoho.

⁷ Tikikos sohwo kako nose'mahwosi nje hungkuno yo'mayo so'no sejo'ne hweho. Kako Anituye syoho so'no hi umo'ningkahoningki nakwo'nji syoho yalofoho. ⁸ Oso'no ngko Tikikos sekuyepono uhwojalokweno. Kako yo'mayo ne'ma'maso so'nji selihwosi sekumo yokumpohn'nyo wasesosofito'montonoho. ⁹ Nekwo Ounesimos huhwo'njimo sekuyepono lihwojalokuhwoyo. Tikikosi'nji siko nose'mahosisi yo'mayo olopo ne'ma'maso so'no wolosetihwanjiyoho.

Poul kako a'amu Koulousi somo nje a'amu kuyoho ulimentisofoho.

¹⁰ Alisitakos sohwo impo'angomo ngko'nji humantihwoyo sohwo kako nje a'amufo selalofoho. Mak, Mponopasiye koningkwawehwo kako huhwo'nji nje a'amufo selalofoho. Mak huhwo sohwo sekuyepono se'maso'manji nto selimale hopaso sekwo kakimo utimafikuji hofiyo mokosyohumamno. ¹¹ A'amu nom'ne

Jisas Jasitos kako huhwo'nji nje a'amufu selalofoho. Oso a'amu Jutafe temtifofo mta'ango hufa'u sihune sohwa hofiko Anituye yo'mayo hopi'nonohinoso a'amumo yokumpohn'nyo enemokosyohumayo'ne syoho engo yalokuhwono. Hofiko wonyoangkafo nifo'malokwofo.

¹² Nom'nehwo Epeefilos sekwoe angoponta'ango huhwo'nji nje a'amufu selalofoho. Kako huhwo Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo hweho. Sikuno huhwo huhwi kako sekumne'no Mpohumo jomo uliwo'ningkiso hweho. Ole uliwo'ningkoho, Anitu sohwo, kiko a'amu Koulousi somo hofiko kikine'no yokumpohn'nyo lohoho'neso kiko ufo'maho. Hofikimo yokumpohn'nyo engo umokohojo'no hofiko sokafo umo'nife. Jije huno hopi'nonohinomo hofiko huno uyihwoso'no osomo tifi wokiningkapife. Epeefilos Anitumo jomo ose uliwo'ningkisofoho. ¹³ Ngko sohwo'ni Epeefilos sohumne'no huno ole niyohi, Kako a'amu Laoutisiyanta'ango sokunonji Hiyelapoulisnta'ango sokunonji sekwo sokunontne'no sefo'mayo'ne syoho engo yalofoho. ¹⁴ Luk sohwo hwe uyohofaho syoho wonyoangkafo

iwon'ningkiso sohwo'nji Ntemasi'nji siko nekwoe a'amufu selalokusiyu.

¹⁵ A'amu Laoutisiya mta'ango Anitumne'no iningkawon'ningkohoho somo nje a'amufu ulalokwe so'no sekwo ulimno. Nom'ne a'mu Nimifa'nji a'amu kakoe angomo Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho so'njimo nje a'amufu ulalokwe so'no ulimno. ¹⁶ Olo iyoswo losomo sekwo atofu losojwaofikuji a'amu Laoutisiya hofiko Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho somne'no uyimno. Hofiko atofu walife. Nom'ne iyoswo a'amu Laoutisiya somne'no uyahotimaleso hofiko nosejapikujo'no sekwo hoku atofu filimno. ¹⁷ Sekwo Akiposimo ole ulimno. Oso syoho Anitu kijapmmasoso kiko ito'no esyohumahoji ne'njo fiyohoho.

¹⁸ Olo iyoswo simo'mjo semti'mokiyoheso nom'ne a'amumo ulahoningko mti'mokohoho. I olo hungkuno ae'uyo loso ngko Pouli'ni nje aho'nji mti'mokalokweno. Nje a'amufu selalokweno. Sekwo ngko impo'angomo humale so'no iningo nimofikutoho. Anitu kako yo'mayoso wopingo waseloho'montonoho. Ngko Pouli'ni mti'mokalokweno. Osohopeho.

1 Tesolounika

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo sife'nji aho'nji hopi'nono nto uyakolo'mentisopolikeno Poul olo iyoswo simo'mjo loso a'amu Tesolounika somne'no mti'mokumentisofoho. Poul hohonta Anituye syoho yiku'mo'mojo sohonta kako Filipai uliko'manto Tesolounika i'mofamentisofoho. Oso hohosohonta a'amu Juta sofe tajo ango somo noswonto Anituye hungkuno yano uyimentisofoho. Nuyahoningki a'amu Juta fehohnjo so'nji a'amu Ngkilik pi'ningo engo so'nji Jisasimne'no simeho hi'ntnnono uyimentohofoho. Oso hiso'no a'amu Juta fehohnjoso Poulimo impe untofantifi yahoningkofi sikwo'miyomo hiyaso li'mofonto Atenis osopo ifawo'mentisofoho. Oso ango hopo sopo humanto a'amu Tesolounikajo Jisasimne'no simeho hi'ntnnono songo uyimentohofoho somne'no huno pi'ningo uyahoningki oso hopo sopo nta'ni Timoutimo ango Tesolounikane'no lih wajimentisofoho. (Hungkuno hiso 1 Tesolounika sohe engo 3 honingkano we'e 2. Osopo weho.) Poul Timoutimo lihwojonto Sailasi'nji siko ango Koulin i'mofamentisoyefoho. Oso hopo sopo Poul a'amumo Anituye hungkuno ulontaningki Timouti uma'mentisofoho. Numanto Poulimo a'amu Tesolounika sofe humayo so'no ulahoningki Poul nupa'nonto olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Hwapingo olo iyoswo mti'mokiyoso olenoho. Poul a'amu Tesolounikajo Jisasimo iningkunyo sofe simeho hi'ntnnonohino somo yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul ango Koulin humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

1 Ngko Pouli'ni olo iyoswo loso sekwo a'amu ango Tesolounika sopo Anitu'nji Hwe Engo Jisas Kilaisi'njimne'no simeho uyiwo'ningkohoho sokune'no mti'mokalokuhwono. Sailasi'nji Timouti'nji oso hwa'u'nji ngko'nji humentani mti'mokalokuhwono. Sekwo Anitu'nji Hwe Engo Jisas Kilaisiye mehomi soku, siko sekumo yo'mayo wopingo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejapanjiyoho.

A'amu Tesolounikaso Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyontifi wopingo humamotofoho.

2 Nakwo Mpohumo jomo ulontane sohonta sekumne'no isamoyoka uliwo'ningkuhwonefoho. Nakwo sekumne'no Anitumo jomo ujoso'no piso'mo'nyo miyalokuyihwono. **3** Sekwo Anituye hungkunomo upa'nontifi hungkunoso aho yokumpohn'nyo kesyohumawo'ningkohofoho. Oso'no sekwo siki mohumulofo. O'o, sekwo Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yontifi a'amu nom'ne somne'no simeho hi'ntnnono uyontifi wopingo ulohofiwo'ningkohoho kuyoho. Yo'mayo tango ko se'mayoso sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi asomo peso'no hofiyo uhwontohumalofo. Oso'no sosyefisyontani Mpohumo isamoyoka ulalokuhwono. **4** Nakwoe a'amu soku, olo so'no huno nayohoho. Anitu sekune'no hitoho engo sejapowo'ningkiso sokumo kakoe mehomi imo'nyo'ne nto sehwasopo'mentiso kuyoho.

5 Nakwo Anituye hungkuno selimentihwone sohonta sekwo ole majofoho. Olo siki hungkunofoho. Ose majofoho. O'o, hungkuno hiloso upa'ningkahoningkofi Anituye Towahuno Wopingo sohwo sekwoe simeho mo'mo syoho yokumpohn'nyo yahoningki sekwo huno ole syafihu'mentohofi, Hungkuno ne'njofoho. Oso'nji sekwo nakwoe yahino humayo somo nahonontifi huno seimentisofoho. Honingkanoso wopingofoho. Nonefo'mawo'ningkohofihwafoho. Ou, hungkuno ne'njo hwafoho limentohofoho.

6 Nakwoe humayo somo sekwo nahonontifi nakwo pa'nyo sekwo imentohofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisasiye honingkanomo iningkamentohofoho. Iningkowentaningkofi a'amu nom'neso nosehonontifi nakwolaho lontifi tango sejapmmentohofoho. I oso'no Anituye Towahuno sohwo simeho wopingo sejopahoningki nakwoe hungkunoso sekwo ma'mentohofoho. **7** Oso'no a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso hwaho Masetouniyanta'ango so'nji hwaho Ngkiliknta'ango so'nji hofiko sekwoe yahino wopingomo sehonontifi yahino homo somo seningkamentohofoho. **8** A'amu Masetouniya so'nji Ngkilik so'nji hofiko'nohino'maho. O'o, sekwo Anituye hungkuno a'amu somo lutihwahoningkofi ango'meemo ho'ningkahoningki a'amu hopi'nonohinoso sekwoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyoso'no upa'nimentohofoho. Nakwo hano ango'meemo emoyontani sekune'no nelahoningkofi nakwo oso hiso'no hungkuno nom'ne mujo'njo yiwo'ningkuhwonefoho.

⁹ Ose nelalokwofo. Nakwo sekumo se'mahoningkuh-woni nakwoe hungkuno upa'nontifi sekwoe hwahoponjo hwasyo anitu somo ho'naofontifi sekwo Anitu songo ne'no humayo ne sohwoe syoho ulohofiyo imo'nimentohofoso so'no nelalokwofo. ¹⁰ Nom'ne hungkuno ole nelalokwofo. Olohonta sekwo Anituye Hwomu ahwomo mta'ango sohwo asomo peso'no hontohumalofo. Ose nelalokwofo. Oso hwomu sohwo Jisasiyoho. Kako poyo pe'ningkahoningki Anitu ulika'mentisofoho. Oso'no hwangu Anitu kako a'amufe wonyo honingkano so'no tohino engo uyoso sohonta nakwo Jisasiyo simeho uyiwo'ningkuhwone hn'nwiye tohinoso Jisas nto ma'mentisofoho.

Poul Tesolounika sopo nohumanto yo'mayo syoho imentisofoho.

2 Nje a'amu kuyoho. Sekwo huno seyohoho. Nakwo sekwo'njopo nohumentani nakwoe syoho imentihwoneso fiyo po'mentiso'maho. O'o, ne imo'nimentisofoho. ² Nakwo ango Filipainta'ango sekuyepono pmentihwonefoho. Filipai humentaningkuhwone sitofo nalimentohofoso tohino engo ma'mentihwone so'no sekwo huno moi'wonoho. I oso'no nakwoe Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo nakumo nejpahoningki yo'mayo hwahoponjo somne'no iyoho monanyofoho. O'o, nakwo sekuyepono Filipainta'ango sohwna'ni nopahoningkuhwoni a'amu pi'ningo nakwolaho ko nelahoningkofi nakwo Anituye hungkuno selimentihwonefoho. ³ Oso hungkuno selihwoneso hwasyo hungkuno'nji selimentihwone'maho. O'o, nehopi'nohini selimentihwonefoho. Hungkuno hiloso selontani wonyo honingkano imo'mentihwone'maho. O'o, wopingo'nohini selohofontani Anituye hungkuno selimentihwonefoho. ⁴ Anitu nakumo yamofoto nto nalohomentisofoho. Yamofoto nalohofonto nalimento, Nje hungkuno ujo'ne sohwaso hoponoho, nalimentiso oso'no lijwaofalokuhwono. Hungkuno hiloso a'amufe simeho wopingo umonyo'ne mulalokuyihwono. O'o, Anituye simeho wopingo umonyo'ne yalokuhwono. Anitu nakwoe simehomo fe'nonehonalofoho. ⁵ Sekwo huno moi'wonoho. Nakwo sekumo afofo masemokummentihwono. Awonoho. Nakwo sekwoe hamniyoho mayo'ne selimentihwone'maho. Olo hilo so'no Anitu huno uyohoho. ⁶ Sekwo'nji nom'ne a'amu so'nji nakwoe yofe ho'nomayo'ne miyalokuyihwono. I oso'no nakwo Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo (*apousel*) hwona'nyoho. ⁷ Oso hiso'no nakwo syoho engo sejpontontasi hoponesohilo. I sekwo'nji nohumentaningkuhwoni sohonta nakwo moya'mi kakoe mehomimo wonyohofiyo esyohuma'wo'ningkiso hopaso esesyohumamentihwonefoho. ⁸ Nakwo sekune'no simeho nehopi'nohini sejpmmmentihwone so'no nakwo Anituye hungkuno wosejopantani imentihwonefoho. Oso'nohini'maho. Oso syoho yontaningkuhwasi a'amu hofiko nakumo nonahoningkuji nakumo fonjonasyontifijontentesi wopingo'nesohilo. Hwapingoso nakwo sekune'no simeho nehopi'nohini sejpape so'nefoho.

⁹ Nakwoe a'amu soku, nakwoe syoho tohohmtno'n-joyoso'no sekwo huno moi'wonoho. Anituye hungkuno ko selontani nakwoe wosopayo yo'mayo so'no mpe iyo'ne nakwo sikwo'miyomo mofehi'nyo'nji hamniyoho'no syoho yokumpohn'nyo imotihwonefoho. Sekwoe wosopayo yo'mayoso siki mayoso'no nakwolaho limentihwonefoho.

¹⁰ Sekwo nakwoe yahinoso nto nahonimentohofoho. Anitu huhwo nto nahonimaho. Sekwo Anituye simeho hi'ntnnono uyalokwofo sikunonji sekwo'nji nohumentani nakwo Anituye honingkanomo iningkwentani wopingo'nohini humamentihwonefoho. Wonyo honingkano mimentihwonefoho. ¹¹ Hwe fihwo kakoe mehomimo wopingo ulohofiwo'ningkiso hopaso nakwo sekumo wopingo seloho'mentihwonefoho. ¹² Anga'no anga'nohino sokumo Anituye hungkuno losetihwentani huno sefotofontani sekwoe humayo somo yokumpohn'nyo semokumentihwonefoho. Anga'no anga'nohino sokumo Anituye simeho wopingo umonyo'nyo so'ne nakwo honingkanowopingo'nohini iningkayo so'ne lutihwamentihwonefoho. Anitu huhwo sohwo ole selalofoho. Nje angopo ni'mapmno. Nje yo'mayo wonyoangkafoso sekwo'nefoho. Sekwo ngkimo enjwa'mo fesyohumafikujo'no ngko wosemokosyohumamonnoho. Ose selalofoho.

A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono nehopi uyontifi yokumpohn'nyo lohofontifi tango engo tipema'mentohofoho.

¹³ Nakwo Anituye hungkuno selontaningkuhwoni sekwo ole monajofoho. Olo hungkuno loso hwahoponta'angofoho. O'o, ose monajofoho. Nakwoe hungkuno nupa'nontifi Anitu mta'angofoho limentohofoho. Ou nehopi. Oso hungkuno Anitu nejpmmmentisofoho. Oso'no hungkuno hilo somo sekwo nupa'ningkahoningkofi sekwoe simeho mo'mo hungkuno hiso'no Anitu kako huno fohotofohotofo selohofahoningki sekwo honingkano songomo iningkwamentohofoho. Oso hiso'no nakwo Anitumo isamayoka uliwo'ningkuhwonefoho. ¹⁴ Nakwoe a'amu soku, a'amu hwaho Jutiya humamotofoso hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais osohumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo somo yo'mayo u'ma'mentiso pa'nyoso olohonta sekumo se'malofoho. A'amu Jutiya humamotofoso Jisasiyo iningkawo'ningkohofoso so'no hofikoe a'amu mta'ni tango engo ma'mentohofoho. Oso hopaso sekwo sekwoe a'amu mta'ni tango engo tipemalokwofo. ¹⁵ A'amu Jutaso Jisasiyo mohumayo'n-joso hofiko a'amu Anitu hungkuno uyahoningki li-motofoto sohwaso fonjasyontifi tiffinepo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohomo fonjahumentohofoho. I hofiko nakumo wae enamo'mentohofoho. Hofikoe yahino wonyo so'no Anitu ngkilaho lalofoho. A'amu huhwo sohwa hofiko hwe moya'mi hopi'nonohino sofe mango hwafoho. ¹⁶ Oso'no a'amu jutamnohino'maso, o'o, a'amu temtitofo kengo kengo somo nakwo Anituye hungkuno walutihwantane yahoningkuhwoni hofiko nakwoe honingkano pijwonemofalokwofo. Os-

o'no a'amufe mangohwa pa'nyo imo'nimentohofoho. A'amu Jutaso ole lalokwofo, A'amu kengoso Jisasiye hungkuno upa'nyo so'no nakwolaho lalokwofo. Oso'no hofikoe wonyoso engo hopa nto yao'maho. Oso hiso'no Anitu kako hofikine'no simeho tohino umnalofoho. Tohino engo wotipemantifeho.

Poul kako Tesolounika a'amu somo apa'no uhwonimo syafihu'mentisofoho.

¹⁷ U nakwoe a'amu soku, a'amu Juta sekuyepono nakumo wae enao'mentohofohonta nakwo hwaho nom'nepo nohumentani sekune'no huno sosyefisyontani nakwo sikumehomi pa'nyo humamentihwonefoho. Sekwoe simano masehonyo'njo yontani i oso'no nakwoe hunoso sekune'no sosefisyalokuhwono. Nakwo sekumo se'mane'entani syoho engo yalokuhwono. Nakwo nakwoe simeho so'mo hofikimo uhwonano syofisyalokuhwono. ¹⁸ Nakwo sekumo wose'mantane'no yihwono. Ngko Pouli'ni sikuno engolopohamo wose'ma'mo lonji ko imoteso i Seten kako nakumo pikupijo naloho'mojofoho. ¹⁹ Hwangku nakwoe Hwe Engo Jisas asomo poso sohonta nakwo kakoe simanopo lohofanefoho. Oso hohosohonta nakwo yo'mayo wonyoangkafo tipemane so'no huno mosyofisyalokuyihwono. O'o, sekwo nakwo'nji oso hopo lohofane so'no syofisyontani simonyo yalokuhwono. Jisas kako sekumo sehoningkuhwosi nakwoe syoho ne imo'nyo so'no huno uyonefoho. ²⁰ Sekwoe yahino wopingo so'ne syofisyontani Jisasiye yofe ho'nomalokuhwono. Oso'no sekumne'no nakwoe simeho wopingo namo'ningkohoho.

Poul Timoutimo a'amu Tesolounika somne'no yokumpohn'nyo umokiyo'ne lihwatimentisofoho.

3 Nakwo sekune'no ne'no syosyefisiyo'nalokuhwone so'no sekwoe hungkuno najo so'ne nohon-tohumehwaloho. Oso'no Sailasi'nji nekwo ole mtitofontai nekwo ango Atenis sopo nohumentai ² Timouti sekuyepono wolihwojantayo'yihwoyo. Timouti huhwo sohwo kako nekwo'nji Anituye syoho yontani Jisas Kilaisiye hungkuno lutihwawo'ningkiso hweho. Nekwo Timoutimo sekwoe simeho hi'ntnnonohino somne'no yokumpohn'nyo semokiyo'ne'no uhwajihwoyo. Kako Anituye yokumpohn'nyo so'no wasefohoto'mtonoho. ³ Yo'mayo tangoso se'malokunjo so'no iyoho masenonehoho. Sekwo huno moi'wonoho. Yo'mayo tohino mayoso'no Anitu limento, Tohino wotipemantifeho. Ose limentisofoho. ⁴ Nakwo sekwo'nji nohumentani oso hiso'no nto selimentihwoni, Nakwo hopi'nonohino tohino engo notipemanefoho. Ose selahoningkuhwoni hungkuno hiloso ne imo'nimentiso so'no huno seyohoho. ⁵ Oso'no sekwo wopingo ko humalofo syafisyonji sekwoe hungkuno najo so'ne mohlontohumamnehono. Oso'no olo hilo so'no Timoutimo sekuyepono wolihwatimne'no yohono. Sekwo simeho hi'ntnnonohinoso yokumpohn'nyo hi'nji kohumalofo. Seten kako sekumo afofo'njo sejapihwoso'no

nakwoe syoho ne ane imo'nonoholontae lihwajihwoyo.

Timouti hungkuno wopingo Poulimo moti'mahoningki Poul simeho wopingo umo'nimentisofoho.

⁶ Timouti sekumo seliko'manto olohonta nakumo ne'makwoho. Hungkuno wopingo sekumta'angoso lonetihwahoho. Ole lonetihwahi, Hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyalokwofo. Hofiko a'amu nom'ne somo simeho wopingo uyontifi ufo'malokwofo. Engolopohamo hofiko nakumne'no syafisiyo'ningkohoho. Nakwo sekumo wosehonantane'no yalokuhwone hopaso sekwo nakumo wonehontantife'no yalokwofo. Ose nalimasofoho. ⁷ Nakwoe a'amu soku, nakwo olopo tohino engo mentani nohumentaningkuhwone sekwo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyiwo'ningkohoho so'no upa'nontani oso hiso'no nakumo yokumpohn'nyo natofo'nefoho. ⁸ Sekwo Hwe Engo Jisas sohumne'no yokumpohn'nyo humalofo so'no huno naiso so'no yo'mayo tango nakumo ne'masoso nakwo simeho wopingo'nji wohumantanoho. ⁹ Nakwo sekumne'no Mpohumo jomo ulontani simeho wopingo wonyoangkafo namo'ningkohoho. Simeho wopingo wonyoangkafo so'no Mpohumo isamoyoka pipi ulanehwono. Nakwo sekumne'no simonyo yalokuhwono. ¹⁰ Mofehi'nyo'nji sikuno'nji nakwo sekumo sefomayo'ne Anitumo jomo uliwo'ningkuhwonefoho. Sekwo Anitumo simeho we'e uyifijo'manji nosehoningkuhwasi sekwoe simeho hi'ntnnono engo uyoso'no wosefoma'mtonoho.

Poul kako kakimo Tesolounika'no uhwojajo'ne Anitumo jomo ulimentisofoho.

¹¹ Nakwoe Mpohwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas ntne'no sekumo Tesolounika se'mayo'ne honingkano namofiyo'ne jomo ulalokuhwono. ¹² Hwe Engo sohomo ole ulalokuhwono, Sekwo simeho afa iniwo'ningkohoho so'nji sekwo nufoma'niwo'ningkohoho so'nji a'amu nom'ne somo simeho uyo so'ntnne'no engo umojo. Ose ulalokuhwono. Nakwo sekumne'no hitoho selofiwo'ningkiso hopaso Hwe Engo sohwo kako sekumo sefo'mayo'ne jomo ulalokuhwono. ¹³ Hwe Engo ose yososo sekwoe simeho somo yokumpohn'nyo semokososo nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe a'amu'nji asomo pifijo sohonta sekwo Anituye simanopo lohofikuji honingkano wonyo ane wopingo'nohini lohopyitne kuyoho.

Honingkano wopingo somo finingkamno.

4 Ou, nakwoe a'amu soku, hungkuno nom'ne woselantane'no yihwono. Nakwo Anituye simeho wopingo umo'nyo so'no yo'mayo honingkano yahino nto setihwamentihwonefoho. Oso yahino wopingo somo sekwo we'e iningkowalokwofo. I olohonta nakwoe Hwe Engo Jisasiye simano mofohi'nontani hungkuno yokumpohn'nyo woselantane'no yihwono. Oso

honingkano yahino wopingo somo sekwo aho yokumpohn'nyo ne'no fikesyohumantokuno.

² Yo'mayo hungkuno hopi'nono Jisas mta'ango selimentihwoneso sekwo huno moi'wonoho. ³ Sekwo yahino wopingo somo iningkayo so'no Anitu ole umo'nalofoho. Honingkano wonyo ane'njo wopingo'nohino mo finingkamno. Yo'mayo yahino wonyo a'mohufo iyoso nihu'nahone fohu'meeopmno. ⁴ Ape mayo yahino so'no honingkano ito'nohino fisafihupmno. Ou, sekwo anga'no anga'nohino sohwasi, sekwo ape womano likuji ape mayo yahino somne'no huno syafisyikujiji sekwo ape ito'no mapmno. Sekwo simeho noselikafihwoloho. ⁵ Sekwo a'amu Anitu ne'no huno mosyafisiyo'njo sofe yahino nomafikutoho. Hofiko hofikoe a'apahomnohino syafisyontifi apemne'no simeho fefoyo u'mahoningki ape hufo hopa iwo'ningkohofihwafoho. ⁶ Olo yahino loso'no sekwo nom'ne somo wonyo ulohofikutoho. Nom'ne sohwafe ape hufo nomafikutoho. Olo yahino wonyo loso'no Anitu tohino mikunimposo uyonefoho. Olo hilo so'no nakwo hungkuno yoloho nto selimentihwonefoho. ⁷ Anitu kako nakumo honingkano wonyomo iningkayo'ne nahwosopo'mentiso'maho. O'o honingkano wonyo ane wopingo'nohino somo iningkayo'ne nahwosopo'mentisofoho. ⁸ Olo ape ito'no mayo'ne hungkuno somo hwe fihwo hwotoho feso sohwo kako a'amufe hungkunomnohino mafewo'ningkiyohoho. O'o Anituye hungkuno homo hwotoho fewo'ningkiso hweho. Anitu huhwo sohwo kakoe Towahuno wonyo ane wopingo'nohino nejapiwo'ningkiso sohomo hwotoho fewo'ningkisofoho.

⁹ I a'amu nom'ne somo simeho inyoso'no pehofo semti'mokiyimnehono. O'o Anitu oso hiso'no nto setihwamasofoho. ¹⁰ Sekwo a'amu Masetouniyanta'ango Anitumo simeho umotofo somo sekwo simeho uyiwo'ningkohoho kuyoho. I oso'no nakwoe a'amu soku nakwo hungkuno yokumpohn'nyo woselantane'no yihwono. Olo yahino loso sekwo yokumpohn'nyo ne'no fisafisyikuno ¹¹ Sekwo hungkuno tifi'njo so'no huno yokumpohn'nyo fisafisyikuno. Sekwoe humayoso hofiyo nto'no fosyohumafikujiji sekwo syoho yo'mayo so'no ito'no mokosyohumamno. Sekwoe wopayo syoho yo'mayo syohoso sekwoe aho'nji nto'no fiyikuno. Hohonta ose nto selimentohefoho. ¹² Ose ifijo'manji a'amu Anitune'no mosyafisiyo'njoso sekwoe honingkanomo sehoningkujiji hofiko yofe wopingo womeselantifeho. Sekwo yokumpohn'nyo ifijo'manji sekwo umofonyo mifitnnehoho. Nom'ne somo yo'mayo so'no jomo mulifitnnehoho. O'o sekwo hoponoho.

Hwe Engo Jisas sohwo asomo pe-e'ne hungkunofoho.

¹³ U nakwoe a'amu soku a'amu poyo nto pe'nyoso'no sekwoe hunomo ito'no womesehwojantane'no yihwono. Huno ito'no syafihupijoso poyo pe'nyoso'no sekwoe simeho tango maseyonehoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyoso a'amu poyo pe'ningkahoningki nti'mo kohumaho syafisyonti-

fi humotaho latipewo'ningkohofoho. Anitu nelikafone so'no mohontohumayo'njoso hofiko poyo pe'nyoso'no hofikoe simeho tango uyalofoho. ¹⁴ Jisas kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no syafisiyo'ningkuhwono. Oso hiso'no nakwo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwonefoho. Oso'no olo so'no huno nayohoho. A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentofofoso hofiko Jisasi'nji ufohi'ningkahoningkofi Anitu songo humayoso uyimentiso so'no Jisas asomo poso sohonta kako a'amu homo somo asomo ipemotaponefoho.

¹⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisasiye hungkuno woselantane'no yihwono. Hwangku Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta nakwo hwe moya'mi songo humalohwone hn'nwi nakwo a'amu pe'nimentofofoso somo simo'mo mupeenehwono. ¹⁶ O'o Hwe Engo sohwo kako mampaho engo'nji joho lahoningkuhwosi a'amu ahwomomjo simo'mta'ango sohwo joho lihwosi Anituye kounoho yoka ho'ningkuhwoso'no osohonta Hwe Engo sohwo ahwomomo uliko'mahwosi noponefoho. Oso hohosohonta a'amu Jisas Kilaisimne'no simeho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentofofoso somo Anitu songo ulikafonefoho. ¹⁷ Oso hohosohonta nakwo hwe moya'mi Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontani songo humalohwone hn'nwi Hwe Engo sohwo nakumo netimahwosi nakwo hi'ntnnono poyo pe'nimentofofoso so'nji himopo noswo'ningkuhwosi osopo Hwe Engo sohomo si'mowanefoho. Osohonta nakwo Hwe Engo sohwo'nji engolopohamo ne'no humentihwanefoho. ¹⁸ Oso hiso'no sekwo seningkwawehwosamo ulikujiji hofikimo yokumpohn'nyo usofitopmno. A'amu poyo pe'nyoso'no simeho tango uyalokunjo somo olo hungkuno hiloso ulikujiji no hofikoe simeho wopingo umo'nimontonoho.

Jisas asomo peso'no nakwo ito'no wesoyohumano.

5 Nakwoe a'amu soku, yo'mayo nakwo selihwoneso imo'nyo'neso sikuno so'no mamti'mokohiyihwono. ² O'o oso hiso'no sekwo huno moi'wonoho. Oso sikuno hiso nakwo huno moneyontaningkuhwosi imo'nonefoho. A'amu hufo uyantifi sikwo'miyomo pohoho oso hopa imo'nonefoho. ³ Oso sikuno homo somo a'amu ole wohnnantife, Yoka ane sikuno wopingohontanoho. Nakwo wopingo humalohwono. Ose hn'ningkujiji nohumentaningkujiji yo'mayo huno mosyafisiyo'neso u'mofapmmontonoho. Nom'ne pahnnimo hungkunoso ole, oso tohino moya'mifa mehomi aswo womantifi umningkiso hopa komo'no imo'nonefoho. Oso tohino homo somo hofiko muyakolopitnnehoho. Sikuno oso pa'nyoso imofaponefoho.

⁴ Nakwoe a'amu soku, sekwo Hwe Engo Jisasiye hungkuno hilo somo sekwo simeho hi'ntnnono uyontife so'no pomponahopo humalofo. Sikwo'mjoho'mo mohumulofoho. O'o sikuno homo somo sekwo yomo mifitnnehoho. Oso sikuno hiso a'amu hufo uyantifi piwo'ningkofo hopaso imo'nonefoho. ⁵ Sekwo mofehi'nyo pomponahopo humalofo. Nakwo Jisasimo sime-

ho hi'ntnnono uyiwu'ningkuhwone so'nwi sikwo'mjoho'mo mohumulohwono. O'o pomponahopo humalohwono. ⁶ Oseso nakwo a'amu nom'ne sofe hofikoe huyo'mango foyawehofo hopa foyowehwaloho. O'o nakwo Jisasimne'no timo hontohumehwasi huno nto'no wehohosonasyono. ⁷ A'amu Jisasimne'no huno mosyafisiyo'njo iwo'ningkohofoso hofiko saho'nohini foyawowo'ningkohofo hopa sikwo'miyomo huno nto'no mehohosasiyo'njo foyawowo'ningkohofofoho. A'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohofiwo'ningkohofoso sikwo'miyomo nonilohofiwo'ningkohofofoho. ⁸ I oso'no nakwo mofehi'nyopo humawo'ningkuhwone sohwna'niye hunoso ehohosahinyi'nwoho. Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyo so'nji a'amu nom'ne somo simeho uyoso'nji nakwoe sampe pa'nyofoho. A'amu jije swokinopo wakufongku'mo lihwosi yihwoso'no jije sampe swokinopo womokisahinimnoho. U jije mnokinopo wafongku'mo lihwosi yihwoso'no kiko jije sampe wahoholo'nimonnoho. Oso pa'nyoso nakwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso sohwo nakumo asomo wonema'mo lihwosi poso sohune'no syofisyihwasi nakwoe sampe pa'nyoso nto'no wehoholo'nohumanano. ⁹ Anitu nakwoe wonyo'mne'no tohino nejape-e'ne nahwosopo'mentiso'maho. O'o nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumo asomo netimayo'ne nahwosopo'mentisofoho. ¹⁰ Jisas nakwo kako'nji songo foyohumayo'ne nakumne'no pe'nimentisofoho. Oso'no nakwo poyo pe'naso'manji songo humaso'manji u Jisas kako asomo poso sohonta nakwo kako'nji songo nohumanefoho. ¹¹ Oseso sekwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwi seningkwawehwosamo hungkuno wopingo'nohini ulikui hofikoe simehomo yokumpohn'nyo fisosofitofisyohumamno. Olo honta yalokwofo somta'angoso ne'no fikuno.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Nakwoe a'amu soku, hungkuno nom'ne woselantane'no yihwono. A'amu nakwoe Hwe Engo sohwo honingkanomne'no losetihwalokwofo somo sekwo enjwa'mo nto'no foyohumamno. Nakwoe Hwe Engo sekumo sefo'mayo'ne a'amu homo somo uhwosopo'mentisofoho. ¹³ Sekwo hofikoe syoho so'no huno nto'no fisyafihupmno. A'amu homo somo simeho uyikuji hofikoe yofe ho'nomafikuji wopingo'nohino ulohopmno. Sekwo yoka hungkuno nohnningkutoho. O'o simeho afa iningkuji wopingo foyohumamno.

¹⁴ Nakwoe a'amu soku, sekwo a'amu piso'mo'nyo'njo somo hungkuno ole ulimno, Sekwo syoho yokumpohn'nyo fiyimno. Piso'mo'nyo ikutoho. Hungkuno yokumpohn'nyo ose ulimno. A'amu Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofo'ne iyoho uniwo'ningkiso somo yokumpohn'nyo umokumno. Anituye honingkanomo uliko'mano lifijo somo ufo'mapmno. A'amu hopi'nonohino somo sekwo hungkuno hwaho lopo hofohofahn'no ulimno. ¹⁵ A'amu sekumo wonyo selohopijo somo sekwo aku ulohofikutoho. O'o, sikuno engolopohamo sekwo a'amu hopi'nonohino somo wopingo'nohini ulohofikuno.

¹⁶ Engolopohamo sekwo simeho wopingo'nji fohumantokuno. ¹⁷ Engolopohamo sekwo Mpohumo jomo ulikuno. ¹⁸ Sekwo yo'mayo tango'nji nohayo'nji se'maso so'no Anitumo engolopohamo isamoyoka ulikuno. Jisas Kilais kakoe a'amu somne'no Anitu olo yahino loso'no umo'ningkohoho. Oso'no sekwo tifi finingkamno.

¹⁹ Yo'mayo Anituye Towahuno selisoso sekwo hwotohokutoho. ²⁰ A'amu Anituye hungkuno selifijo somo sekwo hohujo ikinjimifikutoho. ²¹ Yo'mayo hungkuno upa'ningkohofoso Anitunta'ango so'ne yamofo fiyimno. Hungkuno ne'njo somo aho fikesyohumamno. ²² Yo'mayo wonyo somne'no i'waho fiyimno. Olo hilo so'no sekumne'no Mpohumo jomo ulalokuhwono.

²³ Anitu kako simeho pompenjiyoso hwapingo hweho. Oso'no kako'nohini sekumo wopingo wasemokono. Kako sekwoe huyo'mango'nji a'apa'ho'nji wopingo esemokosyohumawosi nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais asomo poso sohonta Anitu sekumo wopingo semokonefoho. ²⁴ Anitu nahwosopo'mentiso sohwo kako oso hiso'no wopingo namokonefoho. Anitu ose nalimentiso so'no ne imo'nonefoho.

²⁵ Nakwoe a'amu soku, sekwo Anitu nefo'mayo so'no Mpohumo jomo ulimno.

²⁶ Anituye a'amu hopi'nonohino somo nakwoe a'amu kuyoho ulimno.

²⁷ Ngko Hwe Engo sohwoe yokumpohn'nyo'nji hungkuno loso waselimonne'no yohono. Sekwo olo iyoswo mti'mokalokuhwoneso ningkwahwosamo atofofilutihwamno.

²⁸ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wopingo wosemokosyohumano. Ngko Pouli'ni olo iyoswo loso mti'mokohono. Hungkuno osohopeho.

2 Tesolounika

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo sife'nji aho'nji hopi'nono nto uyako'mentisopo Poul olo iyoswo tiffinjo loso a'amu Tesolounika afahomne'no mti'mokumentisofoho. A'amu Tesolounikajoso Poul iyoswo simo'mo mti'mokuyahotimentisoso nomantifi hofiko Jisas Kilais asomo pe-e'ne hungkuno Poul mti'mokumentisoso hofiko a'amu Tesolounika fehohnjoso atofu hwasyohohnta'ni lontifi hofikoe hunoso ole syafiku'mentohofofoho. Poul kako olo iyoswo mti'mokisyo loso Hwe Engo sohwoe Sikuno nto i'mofapohoho lontifi hofiko pi-somo'nyo yontifi yo'mayo syoho so'no nakwolaho lontifi siki humantifi nom'ne a'amufe syohomne'no hofikoe humayo somne'no yo'mayo so'no siki hungkuno lutihuniwo'ngkohofofoho. Olo hungkuno loso Poul nupa'nonto iyoswo tiffinjo loso mti'mokumentisofoho. (Oso hungkunoso 2 Tesolounika sohe engo 2 honingkano we'e 2-'nji sohe engo 3 honingkano 11-'njo sopo weho.) Iyoswo simo'mjo mti'mokuyahotimentiso sohonta hamno hufa'ulikeno hufa'u sihunetikenon nto pamentisopo olo iyoswo tiffinjo loso mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako a'amu Tesolounikaso Jisas nto i'mofapohoho. Hofiko huno ose syofisyontaningkofi Poul kako oso huno homo somo ito'no mihwajiyo'ne olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Pouli'ni Sailasi'nji Timouti'nji nakwo nohumentani olo iyoswo loso semti'mokiyalokuhwono. Sekwo Tesolounika saponjo soku Anitumo in-inkwalokwofo soku sekwo nakwoe Mpohwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'njiye a'amu kuyoho.

² Mpohumo sekumne'no ole ulalokuhwono. Naningkwohwo Anitu sohwo'nji Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko yo'mayo wopingo selohohosisi siko simeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

Poul Anitumo isamoyoka ulalofoho.

³ Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho soku, nakwoe a'amu kuyoho. Sikuno engolopohamo sekune'no Mpohumo isamoyoka uliwo'ningkuhwantano. Oso yahino hiso wopingofoho. Hwapingoso olenoho. Sekwoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyoso engo imo'nalofoho. Sekwo nom'ne a'amu so'nji simeho inyoso engo imo'nalofoho. Oso'no sekune'no Mpohumo isamoyoka ulalokuhwono. ⁴ Oso hiso'no nakwo nom'ne a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho somo sekune'no ole ulalokuhwono. A'amu nom'neso wonyo selohofontifi tohino engo sejopahoningkofi sekwo Anitumne'no musikwajiyo'njo yokumpohn'nyo lohofontifi Anitumo simeho hi'ntnnono engo uyalokwofo. Ose yalokwofo so'no a'amu nom'ne somo ulontani simeho wopingo namo'niwo'ningkohoho.

Anitu kako a'amu hwahoponjofe honingkanomne'no hungkuno ikwolofonefoho.

⁵ Anitu hungkuno ikwolofone'ne hwapingo sohwo ito'nohini yiwo'ningkiso hweho. Sekwo Anituye yahino wopingoso malokwofo so'no a'amu nom'neso tango sejopalokwofo. Yo'mayo tango se'mahwoso'no hwangku sekwo Anituye angopo humayoso hoponoho. ⁶ Anitu oso a'amu sekumo wonyo selohoho somo kako aku tohino uyonefoho. Oso yahinoso ito'nohinoho. ⁷ Sekwo tohino mawo'ningkohoho soku nakwo'nji Anitu usijo'no nehumajonefoho. Osohonta nakwoe Hwe Engo Jisas kako kakoe a'amu ahwomomo mta'ango yokumpohn'nyo so'nji nopahoningkuhwosi a'amu nuhwonifitnnefoho. Oso hohosohonta kako toho engo'nji nopihwosi a'amu Anitumne'no huno muyo so'nji nakwoe Hwe Engo Jisasiye hungkunomo tifi miningkayo'njo somo Anitu kako aku tohino uyonefoho. ⁹ Oso a'amu homo somo uhwoningkuhwosi sekwo nihu'nahone umo'nantife kuyoho ulonefoho. Hwe Engo sohwoe simano'nji kakoe yokumpohn'nyo pomponaho so'nji muhwonyo'njo ifitnnefoho. Nihu'nahone tohino ne'no nomapitnnefoho. ¹⁰ Kako asomo poso sohonta kakoe a'amuso kakoe yofe noho'nomapitnnefoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono umotofoso simeho wopingo'nji humafitnnefoho. Osohonta sekwo hofiko'nji nohumafitnnefoho. Hwapingoso oso hungkuno selimentihwone somo sekwo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohofoho.

Poul kako a'amu Tesolounika somne'no Mpohwo ufo'-mayo'ne jomo ulalofoho.

¹¹ Oso hiso'no syofisyontani sikuno engolopohamo sekumo sefo'mayo'ne Anitumo jomo uliwo'ningkuhwonefoho. Ole ulalokuhwono. Anitu kako humayo wonyoangkafo so'no sehwsopo'mentiso oso hoponoho. Sekwo Hwe engo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'no yo'mayo syoho wopingo uyano lifijoso Anitu kakoe yokumpohn'nyo wosejapono. Yo'mayo syoho wopingo Hwe Engo Jisasimne'no yalokwofoso moi'wo esojwaofikujo'no wosefo'mano. ¹² Ose ifijo'manji sekwo Hwe Engo Jisasiye yofe woho'noman.tifeho. Oso'no Jisas kako sekwoe yofe aku woho'nosema'mtonoho. Hwapingoso ole, Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko nakumo wopingo nalohofiwo'ningkisiyo monta'iyoho.

Anituye hungkunomo hwotoho fe-e'ne sohwo i'mofaponefoho.

2 Nakwoe a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Jisas asomo nopihwosi nakumo menahu'mokone so'no woselimonne'no yohono. ² A'amu fehohnjo ole maselikuiji, Nakwoe Hwe Engo sohwoe sikuno nto i'mofapohoho. Ose selifijo'manji oso hungkunoso hofikoe huno mta'ango selohoho. U nom'neso ole maselikuiji, Anituye Towahuno ole ntohoho, Nakwoe Hwe Engo sohwoe sikuno nto i'mofapohoho. Ose woselantifeho. U a'amu nom'ne ole maselikuiji Poul ole mti'mokuma, Hwe Engo sohwoe sikuno nto i'mofapohoho. Ose woselantifeho. Oso'no selohoho'manji sekwo yomo ikuiji simeho wonyo semo'ningkuhwoloho. ³ Oso hwasyo hungkuno selifijo somo sekwo simeho hi'ntnnono niyikutoho. Olo sikuno loso siki sohonta m'mofaponehoho. Awonoho. Simo'mo a'amu pi'ningo engo Anitumne'no hahn'nyo ifijoso hwe fihwo Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nyo sohwo utihwa'nyopo i'mofaponefoho. Oso hwe huhwo sohwo tifi no'mo kako tikanomo wene hweho. ⁴ Kako ole ulonefo, Sekwo yo'mayo somne'no hwomtame ehumawo'ningkohofoso foho'naopmno. Hunoso ngkine'nohini fisyani-fohupmno. Ose ulihwosi Anituye tajo ango engo somo nosyuhwosi osopo nohumahwosi ole ulonefo, Ngko Anitu ne hwo'nyoho. Ose ulonefoho.

⁵ Hohonta sekwo'nji nohumanji olo hilo so'no nto selimentohefoho. Sekwo iningo laseimaho. ⁶ Olohonta oso hwe sohwo m'mofapiyoho. Yahino anga'nohinoso oso hwe sohwoe honingkanomo pijwaofoho. Yahino hiso'no sekwo huno seyohoho. Anitu kako oso hwe sohwoe sikuno ho'nahumentisoso m'mofapiyoho. ⁷ Sekwo huno moi'wonoho. Olohonta a'amu fiso Anituye hungkunomo hwotoho feelokwofo. I oso'no a'amu fihwo oso hwe huhwo sohwo kakoe honingkanomo nopijumofonefoho. Oso honingkanomo pikun'nyoso moi'wo imo'ningkuhwoso'no oso hwe Anituye hungkunomo hwotoho fe-e'ne sohwo noponefoho.

⁸ Oso hohosohonta oso hwe Anituye hungkunomo

hwotoho fe'ne sohwo utihwa'nyopo noponefoho. Osohonta Hwe Engo Jisas kakoe mammtnno'nji hwe huhwo sohwo fonjasyonefoho. Hwe Engo sohwo kakoe pomponaho engo'nji utihwa'nyopo nopihwosi oso hwe wonyo sohwo nihu'nahone wonyo umokonefoho. ⁹ Oso hwe Anituye hungkunomo hwotoho fe'ne sohume'no nom'ne hungkuno waselimonne'no yohono. Kako Seteniye yokumpohn'nyo'nji nopihwosi hungkuno hwasyo'nji yo'mayo kengo wonyoangkafo hwasyo itihwanefoho. A'amu fehohnjoso nuhwoningkuji kakimo iningkafitnnefoho. ¹⁰ Oso a'amu hiso Anituye hungkuno ne'njo somo simeho ufijo'manji Anitu kako asomo utimanefoho. I oso'no Anituye hungkuno ne'njo nakwolaho lifijoso nihu'nahone imo'naopitnnefoho. ¹¹ Anitu kako hungkuno lahoningkuhwosi a'amu hwasyo hungkuno ulifitnnefoho. Oso hwasyo hungkuno somo a'amu pi'ningoso nupa'ningkuji simeho hi'ntnnono uyifitnnefoho. ¹² Oseso a'amu hungkuno ne'njo somo simeho hi'ntnnono muyoso honingkanomo wonyo somo iningkayo so'no umo'nalokusoso hofiko Anituye tohino engo nomapitnnefoho.

Anitu sekumo asomo setimayo'ne nto sehwsopo'mentisokuyoho.

¹³ Nakwoe a'amu soku, Hwe Engo sohwo sekumo simeho sejapiwo'ningkiso soku sikuno engolopohamo nakwo sekumne'no Mpohumo isamayoka uliwo'ningkuhwantano. Oso yahinoso hoponoho. Hohonta Anitu asomo setimayo'ne sehwsopo'mentisofoho. Oso'no Anituye Towahuno sohwo sekwoe honingkanomo wopingo'njo semokahoningki sekwo temtifofo kengo simo'mjo soku hungkuno ne'njo somo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho kuyoho. Oso'no Anitu asomo nosetimanefoho. ¹⁴ Anitu sekumo olo so'no sehwsopo'mentisofoho. Simo'mo nakwo Anituye hungkuno wopingo selimentihwonefoho. Oso hiso'no sekwo mae'ne sehwsopo'mentisofoho. Oso'no hwangu yo'mayo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi sekwoe simeho mo'mo ema'mentisoso asomo setimaso sohonta moi'wo esojwaofonefoho. Oso'no sehwsopo'mentisofoho. ¹⁵ Oseso nakwoe a'amu soku, sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. Oso hungkuno losetihwamentihwone so'nji ifalifaliyo semti'mokimentihwone so'nji aho yokumpohn'nyo kesyohumafikuji tifi finingkamno.

¹⁶ Nakwoe Mpohwo Anitu kako simeho wopingo ne-japmentisofoho. Kako wopingo'nohino nalohofonto yo'mayoso siki nejapiwo'ningkisofoho. Kako nakwoe simehomo nasosofitofiwo'ningkisofoho. Oso'no nakwo kako'nji nohumentihwane'no hontohumalohwono. ¹⁷ Oso'no Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko sekumo sosofitofosesyohumahosisi yokumpohn'nyo semokahoningkohosisi sekwo yo'mayo hungkuno so'nji yo'mayo syoho so'nji wopingo'nohino uyantifeho. Oso'no jomo ulalokuhwono.

Sekwo nakumne'no Mpohumo jomo ulimno. Kako wonefo'mano.

3 Nakwoe a'amu soku, hungkuno ae'uyo woselantane'no yihwono. Sekwo Mpohumo nakumo nefo'mayo'ne olo so'no jomo ulimno. A'amu hopi'nono upa'nyo'ne nakwoe Hwe Engo sohwoe hungkuno ango'meemo woho'nimuweno. Noho'nimiwahoningkuhwosi sekwo nupa'ningkuji simeho uyantifeho. ² Sekwo jomoso ole'nji ulimno. A'amu wonyo nakumo wonyo nalohofiwon'ningkohoho sofe aho mta'ni welojone-mano. Sekwo huno moi'wonoho. A'amu pi'ningo engo Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyoso humalofo.

³ Yo'mayo hopi'nono nakwoe Hwe Engo sohwo lonteso ne imo'niwo'ningkisofoho. Oso'no kako yokumpohn'nyo semokuhwosi Seten kako sekumo apa'no mosetimanehoho. ⁴ Olo so'no nakwo huno nayohoho. Yo'mayo hungkuno selimentihwone somo sekwo ito'no iningkowalokwofoso ne'no uningkwantifeho.

⁵ Hwe Engo sekwoe hunomo olo so'no wasefohoto'mtonoho, Anitu sekumo simeho sejapiwo'ningkisofoho. Oso'no sekumo yo'mayo tango'njo se'masoso sekwo Jisas Kilais pa'nyo yokumpohn'nyo wolohofantifeho.

A'amu hopi'nono syoho yokumpohn'nyo uyantifeho.

⁶ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako kakoe yokumpohn'nyo ntopahoningki olo hungkuno loso waselimne'no yohono. Sening kwa'wehwo fihwo kako piso'mo'nyo ihwosi siki humasoso oso hungkuno nakumta'ni ma'malofo somo mining kayo'njo osohumo uhwoti'mapmno. ⁷ Nakwo sekwo'nji humamotohwone pa'nyoso fosyohumamno. Sekwo huno seyoho-ho. Nakwo siki mohumamentihwonefoho. ⁸ Nakwo sekwoe aho mta'ni yo'mayoso siki moma'mmentihwonefoho. O'o nakwo mpe seloho'motohwonefoho. Mofehi'nyo so'nji sikwo'miyomo nakwo syoho engo tohohmtno'nji imotohwonefoho. Hwapingoso nakwo sekumo tango mosejape'njo hwona'nyoho. ⁹ Nakwo wosopayo'ne yo'mayo so'ne sekumta'ni jomo selon-

tontasi oso yahino ito'nohinosohilo. I oso'no nakwo honing kano wonyoangkafo so'no wosetihwantane'no imentihwonefoho. Ose imentihwone homo somo sekwo tifi ining kayo'nefoho. ¹⁰ Olo hungkuno loso songo maselalokuyihwono. O'o nakwo sekwo'nji nohumentani ole selimentihwoni, Hwe fihwo ole lososo, Syoho miyo'njo uyimo. Siki wohumamo. Ose loso sohomo sekwo wopayo nuyikutoho. Ose selimentihwonefoho.

¹¹ I oso'no ole upa'ningkuhwone, A'amu fihwa piso'mo'nyo yontifi yo'mayo syoho so'no nakwolaho lontifi siki humalofo. Nohumantifi nom'ne a'amufe syohomne'no hofikoe humayo somne'no yo'mayo so'no siki hungkuno lutihuniwo'ningkohofihwafoho. ¹² Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwoe hungkuno yokumpohn'nyoso oso a'amu homo somne'no waselimonne'no yohono. Ole uso. Sekwo sekwoe a'amu'nji simeho pompenjiyo'nji humafikuji sekwo'ne wosopaesyoho fiyimno. Yokumpohn'nyo ose ulimno.

¹³ I nakwoe a'amu soku, sekwo yo'mayo syoho wopingo so'no piso'mo'nyo ikutoho. ¹⁴ Hwe fihwo olo hungkuno semti'mokiyalokuhwone lomo hwotoho feso sohomo sekwo yofe uhwofikuji kakine'no i'waho fiyimno. Sekwo i'waho ifijo so'no kako kakoe honing kano wonyo somne'no wonimango unimtonoho. ¹⁵ I sekwo oso hwe sohumne'no ole syafisyikutoho, kako nakwoe mango hweho. Ose syafisyikutoho. O'o, sening kwa'wehweho. Oso'no kakoe hunomo hungkuno wopingo ufohotofamno.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹⁶ Nakwoe Hwe Engo sohwo simeho pompenjiyoso hwapingo hweho. Yo'mayo yo'mayoso se'mahwoso'no kako simeho pompenjiyo wosejapono. Sekwo'nji wohumano.

¹⁷ Ngko Pouli'ni olo hungkuno ae'uyo loso nje aho'nji semti'mokiyalokweno. Nje a'amufu. Iyoswo hopi'nonohino mti'mokuwo'ningkoheso nje aho'nji ole mti'mokuwo'ningkoho, nje a'amufu. Nje ifalifaliyo somo uhwonimno.

¹⁸ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako sekwo'nji nohumahwosi wopingo wosemokosyohumano. Hungkuno hiloso osohopeho.

1 Timouti

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (31) i'nji (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul Timoutimne'no mti'mokumentisofoho. Timouti sohwo kako hwomu songo hweho. Poul Anituye syoho mjimiwento Timoutimo ango Lisitila sopo nta'ni tipema'mentiso hweho. Timoutiye na'uye yofeso Yunisiyoho. Kakoe atohwosi Louisiyoho. (Hungkuno hiso 2 Timouti sohe engo 1 honingkano we'e 5. Osopo weho.) Timoutiye mpohwo sohwo Ngkilik hweho. Poul'i'nji Timouti'nji ango Loum sopo Anituye syoho imojiye hwa'uyoho. Hwangku Timouti kako Efesosinjo tajo ango somo Anituye syoho ma'mentisofoho. Poul kako Loum soswo hufa'u impe into'nawo'mentisofoho. Tifi oso impo'ango somta'ni nusihutofahoningkofi kako hwaho we'e Kilit, ango Efesos, hwaho Masetouniya osopo emoyimentisofoho. (Hungkuno hiso Taitas sohe engo 1 honingkano we'e 5 so'nji 1 Timouti sohe engo 1 honingkano we'e 3. Osopo weho.) Poul Timoutimo tajo ango Efesosinjo somo mokosyohumayo'ne uhwoti'mo'mentisofoho. Poul ango Efesos sopo komo'no mamnehono hune ose uyahoningki olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Poul iyoswo hiloso Masetouniya humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofolihwasi tifi uningkohwano.

1 Nje hwomu Timouti sohwohne'no ngko Pouli'ni olo iyoswo loso kumti'mokiyalokweno. Anitu kako nakwoe wonyomjo tohino somta'ni isihutofonemayo'ne sohwo'nji Kilais Jisas oso humne'no nakwo hontohumalohwone sohwo'nji siko ngkimo hungkuno yokumpohn'nyo ntonji siko ngkimo sikoe hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho ntapmmentisiyo hwo'nyoho. Kiko Timouti sohwo'i kiko Anitumo simeho wopingo umahnno so'no kiko nje hwomu ne imo'nimentohino hwasoho. Ngko kikine'no olo'no nimo'ningkohoho. Nani'ngkwowho Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasi'nji siko'monta'i siko kikine'no hitoho ulofihwoso'no siko kikimo wopingo kilohofohosisi simeho pompenjiyo wokijopanjiyoho. Oso'no nimo'ningkohoho.

A'amu Anitumne'no hwasyo hungkuno liwo'ningkohoho sofe hungkuno somne'no kiko yoka ulohoho.

3 Hohonta ngko hwaho Masetouniya'no wawomonji oso hungkuno kilimentohe somta'angoso olohonta apa'no wakilimne'no yohono. Hungkunoso olenoho. Kiko ango Efesos osopo ne'no nohumahoji a'amu oso hopo sponjo a'amu somo Anituye hungkuno hwasyo lutihwalokwofo sohwo kiko ole uso, Sekwo olo a'amu lomo Anitumne'no hwasyo hungkunoso apa'no nolutihwafikutoho. Ose uso. **4** Hofiko mpohwosa ajuyohwosafe yofe so'no hungkuno ne'no hnnontifi hofikoe yofe ho'noma'niwo'ningkohofofoho. Hofiko a'mane hungkuno kengo kengo sokinjo so'nji ne'no lutihuniwo'ningkohofofoho. Oso hungkuno hiso

hofikoe hunomo wonyo imokiniwo'ningkohofofoho. Oso siki hungkuno huhwo sohwo Anitumne'no simeho hi'ntnnono uyo somo mufo'manehoho. O'o, yoka ulikafiwo'ningkisofoho. **5** Kiko ole uso, Sekwo olo hungkuno homo losomne'no nihu'nahone foho'naopmno. Ose ulohojo'no hofiko jije hungkunomo tifi kiningkapifijo'manji hofiko hofikoe yahino wonyo somo hohujo ikinjaofikui huno wopingo'nohini syafisyikui Anitumo simeho hi'ntnnono nehopi uyanatifeho. Ose ikuji hofiko nom'ne a'amu somo nufomafikui simeho wopingo umo'nantifeho. **6** A'amu fehohnjoso hofiko Anitumo simeho uyo yahinoso noho'nasyontifi hofikoe huno wopingo sohwo ehilofaofahoningki hofiko siki hungkuno lomoyontifi hungkuno ne ane'njo hniwo'ningkohofofoho. **7** Hofiko Anituye honingkano hungkunoso wolutihwantifi ko yontifeso oso hungkuno hwapingo ne homo somo huno muya-honingki hofiko hwasyo hungkuno lontifi ole liwo'ningkohoho, Nakwoe hungkunoso ne'njofoho liwo'ningkohofofoho.

8 Nakwo huno ole nayohoho. Anitu kako nakumo kakoe honingkano hungkuno nejapmmentisoso oso honingkano hungkuno homo somo nakwo nto'no iningkwaso'manji nakwo huno ole wotipemantanoho. Oso honingkano hungkunoso wopingofoho. **9** I olo so'nji nakwo huno nayohoho. Anituye honingkano hungkunoso a'amu honingkano wopingo'njo osomne'nohino'maho. O'o, a'amu honingkano wonyo yontifi hwe engo sohwo enjwa'mo mohumayonjo somnefoho. A'amu hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi yahino wonyo iwo'ningkohoho so'ntnnefoho.

A'amu hofiko Anituye hungkunomo hwotoho fentifi hwahoponjo honingkano osomo iningkawowo'ningkohofoho so'ntnne'nefoho. I a'amu kaningkwowho'ya'umo fonjasyonto nom'ne a'amu somo fonjasyiwo'ningkohofoho oso hwantnne'nefoho. ¹⁰ Anituye honingkano hungkunoso a'amu apohufo'nji akngkilike'nji kifosyo'oho loho'niwo'ningkohofoho so'ntnne'nefoho. A'amu nom'ne a'amufe mehomi hufo mawo'ningkohofoho so'ntnne'nefoho. A'amu yo'mayoso hufo iwo'ningkohofoho so'nji hwasyo hungkuno liwo'ningkohofoho so'nji a'amu hofiko hwasyo hungkuno nehopi yokintahopono lihwono liwo'ningkohofoho so'ntnne'nefoho. Oso yo'mayo yahino wonyo homo somo hano pitofasiyo'ne Anitu kakoe honingkano hungkunoso nejapmmmentisofoho. Yo'mayo yahino wonyo hiso Anituye hungkuno ne'njo somne'no mangohwa imo'niwo'ningkohofoho. I oso'no nakwo Anituye hungkuno ne'njo so'no huno nto'no nayihwoso'no nakwo yo'mayo yahino wonyo somne'no i'waho nto'no wehumantanoho. ¹¹ Anitu kako oso hungkuno neso nom'ne a'amumo lutihwayo'ne syohoso ngkimo ntapmmmentisofoho. Oso'no ngko kakoe hungkuno wopingo hiso losetihwalokweno. Anitu huhwo sohwo kako wopingo'nohino iwo'ningkiso sohwo kako simeho nto'no namokiyo'neso hwapingo hweho.

Anitu kako Poulimne'no hitoho ulo'mentiso so'no Poul kako Anitumne'no isamayoka ulimentisofoho.

¹² Nakwo Hwe Engo Kilais Jisas kako huno ole syanifihu'mento, Poul kako nje syoho ntohofiyo imo'nyoso kako hoponoho. Ose syanifisyonto kako ngkimo kakoe syoho somne'no nihwosopento oso syoho homo somne'no kakoe yokumpohn'nyo ntapmmmentisofoho. Oso'no ngko kakimo isamayoka ulalokweno. ¹³ Hohonta ngko Jisasimne'no hwe wonyo hweho lonji ngko kakine'no yokumpohn'nyo imo'nitihwanji kakoe a'amu ne somo ngko hofikimo fonifonyo ulohomentohefoho. Ngko oso yahino wonyo hiso ko imote sohwo'ni Anitu kako ngkine'no hitoho ulo'mentisofoho. Hwapingoso ngko Jisas kakoe hwapingo ne so'no huno nto'no manimmojofoho. I osohonta ngko kakimo simeho hi'ntnnono mummotefoho. Oso hiso'no Anitu kako ngkine'no hitoho ulofahoningki nti'ma'mentisofoho. ¹⁴ Oseso Jisas kako ngkimo wopingo ntohofonto nontimanto kako'njopo ngkimo menihumati'mentisofoho. Osopo kako ngkimo simeho uyo so'no lontihwamentisofoho. Kako ngkimo simeho mikunimposo ntapmmmentiso so'no ngko kakimo simeho engo uyalokweno.

¹⁵ Olo hungkuno loso nihu'no nehopeho. A'amu hopi'nono hofiko upa'nifijoso hofiko simeho hi'ntnnono uyife. Oso hungkuno hiso olenoho. Nakwo Hwe Engo Kilais Jisas kako nakwo a'amu honingkano wonyo'njo hn'nimo asomo netimayo'ne kako nakwoe hwaho lopo pmmentisofoho. Oso hungkuno hiso nihu'no nehopeho. I a'amu hopi'nonohino sofe honingkano wonyo somo ngko nje wonyoso uyakolo'mentohefoho. ¹⁶ Kilais Jisas kako kakoe yahino

wopingoso a'amu hopi'nonohino somo ujo wehontojwahumo lonto kako ngko Poul'nimo honingkano wonyo'njo sohwo'nimo kako simo'mo wopingo ntohomentisofoho. Oso'no nom'ne a'amuso hofiko ngkimo nonohoningkuji huno ole wosyofisyantifeho. Poul kako Anitumo wonyo ne'no ulohofahoningki Anitu kako oso wonyo hiso'no Poulimo tohino komo'no mummmentisofoho. O'o, Anitu kako Poulimne'no hontohumayo ulohomojo sohwo Poulimo wopingo umokumentisofoho. Oso'no hofiko huno ole wosyafihinantifeho. Kilais kako oso hwe nihu'no wonyo sohumne'no wopingo umokumaso hopaso Anitu kako ngkimo oso hopa wanimokumontonoho. Anitu kako nakwoe wonyomne'no tohino komo'no monejape'njo hontohumayo inyo hweho. Hofiko huno ose syafisyikuji hofiko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyikuji hofiko songo ne'no humantokutnefoho. ¹⁷ Oseso Anitu kako yo'mayo wopingo'nohino iwo'ningkiso so'no nakwo kakoe yofe engo so'ntnne'no kakoe yokumpohn'nyo yakolo'nnyo so'ntnne'no engolopohamo nakwo woho'nomehwan. Hwapingoso Anitu huhwo sohwo kako nakwoe Hwe Engo engolopohamo ne'no nohumantihwone hweho. Kako poyo pe'nyoso mape'nonehoho. A'amu hofiko kakimo muhwonifitnehoho oso huhwo sohwo kako kako'nohino Anitu ne hweho. Oso hungkuno hiso nehopeho.

Poul kako Timoutimo Anituye syoho yokumpohn'nyo fiyoho'nyo ulimentisofoho.

¹⁸ Nje hwomu Timouti sohwo, nakwo kikimo olo syoho yalokuno loso yano kijapmmmentihwone sohonta Anitu kako nakumo kikine'no hungkuno nalimentiso so'no ngko oso hungkuno homo somo huno syafisyonji hungkuno hiso apa'no kijopalokweno. Oso hungkuno homo somo kiko aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahoji Anituye syohoso yokumpohn'nyo fiyoho'nyo. U a'amu nom'neso hofiko Anitumo nakwolaho lifijoso hofiko kikimo wonyo kilohofikujo'no Anituye hungkuno hiso jije sampe mekinopa'nyofoho. ¹⁹ Kiko Kilaisimne'no simeho hi'ntnnono uyalokuno somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumaho. Oso hungkuno wopingo Anitu kako jije simeho mo'mo ho'nakisyiwo'ningkiso somo kiko hofiyo finingkayo. A'amu fehohnjoso hofiko oso simeho mo'mo hungkuno wopingo homo somo hwotoho fewo'ningkohofoso hofikoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyimotofoso wonyo imokinimotofofoho. ²⁰ Oso hwe hufa'u Himeneyosi'nji Alekisanta'nji siko oso pa'nyo imo'nimentisiyo hwa'uyoho. Siko Anituye hungkuno wopingo somne'no sitofo lonji hwasyo liwo'ningkisiyo so'no ngko sikimo Seteniye ahomo uhumati'malefoho. Oso'no oso hwe huhwo sohwa'umo Seten kako sikimo tango uyihwoso'no siko sikoe simeho iwolo'mokohosisi Anitumne'no huno wopingo wotipemanjiyoho. Siko huno wopingo tipemahosisi'manji Anituye hungkuno ne'njo somne'no sitofo hungkuno apa'no malisihnnisiyo.

Kiko a'amu somo Anitumo jomo ujo'ne olo yahino loso fithwaho.

2 Ngko kikimo hungkuno kijopalokwe simo'mjoso olenoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohofoso ole uyife. Hofiko yo'mayo so'no umofonyo ikuji hofiko Mpohumo jomo ulife. Hofiko a'amu hopi'nonohino somne'no Anitumo jomo ulikuji yo'mayo Anitu hofikimo wopingo uloho'monto imentiso oso'no sekwo Anitumo isamoyoka ulimno. Oso a'amu hwaho mokosyohumawo'ningkohofoso sohwanji hwe engo sohwantnne'no Anitumo jomo ulife. Hofiko Anitumo jomo ulikujo'no oso a'amu huhwo sohwa hofiko nakumo hofiyo nemokosyohumafikujo'no nakwo simeho wopingo'nji nohumehwasi Anituye yahino wopingo somo tifi ntono uningkowantanoho. ³ Nakwo a'amu hopi'nonohino somne'no Anitu honingkano wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne sohumo jomo ulihwaso'no kako nakumo timo wopingo nahoningkuhwosi kakoe simeho wopingo umo'nimontonoho. ⁴ Anitu kako a'amu hopi'nonohino somo kako'njo pone asomo utimayo so'no umo'ningkohoho. A'amu hopi'nonohinoso hofiko kakoe hungkuno ne'njo somo nupa'ningkuji kakimo tifi iningkayo so'no umo'ningkohoho. ⁵ Nakwo huno nayohoho. Anitu kako anga'nohinohwo humaho. I a'amu anga'nohinohwo sohwo nakwo a'amu hwahoponjo lohn'nimne'no Anitumne'no hwaho lophonjo humaso sohwo Kilais Jisasiyoho. Oso huhwo sohwo kako nakwo'nji Anitu'nji hungkuno monehwajiyo'ne hweho. Simeho pompenge nalipe-e'ne hweho. ⁶ Oso syoho homo somne'no Anitu kako sikuno ho'nahumentisoso i'mofopahoningki Kilais kako kakoe fosyohumayo wonyoangkafoso noho'nosyahoponto kako a'amu hopi'nonohino honingkano wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne mpe enemayo'ne kakoe honiyo wopingoso usihumamenti-sofoho. Ose imentiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino somo asomo utimayo'ne so'no umo'ningkohoho. Oso honingkano hiso utihwa'nyopo ujo ehontojwahumentisofoho. ⁷ Oseso Anitu kako ngkimo olo kakoe hungkuno loso a'amu somo lutihwayo'ne nihwosopo'mentisofoho. Olo hungkuno loso ngko hwasyo molokiti'hwelokuyohono. O'o, nehopi lokiti'hwelokweno. Anitu kako a'amu temtitofu kengo somo asomo utima'mo lonto hofiko nje hungkuno ne'njo somo simeho hi'ntnnono ntapifitne'ento hofikimo lutihwayo'ne nihwosopo'mentisohwo'nyoho.

⁸ Oseso ngko olo'no nimo'ningkohoho. Hwe moya'mi ang'o'meemjo hopi'nonohinoso hofiko Mpohumo jomo ulife. Oso a'amu hiso hofiko yahino wonyoso noho'nasyikuji hofiko wopingo'nohini humafikuji Mpohumo jomo ulife. Hofiko nom'ne a'amu somne'no simeho tohino muhmyo'njo uyono. Hofiko yoka mahnyo'njo ufe. O'o Anitumne'no huno nto'no syafisyikuji kakimo yo'mayo so'no jomo ulife. Ose nimo'ningkohoho.

Moya'mi sofamne hungkunofoho.

⁹ Ngko moya'mi sofamne'no ole so'no nimo'ningkohoho. Moya'mi sofa hofiko huno ito'no syafisyikuji he manji'mofo ito'no fiyimno. Sekwo huno ole so'no nosyafihu'ningkutoho. U ngko angkafi'nyoho. A'amu wanohonife. Ose likuji yo'mayo he manji'mofo hamniyoho engo ihn'naofikuji mijiyonji a'apahomne wokososo wopingo wopingo ihn'ningkutoho. O'o, yo'mayo he manji'mofo honje monje yi'mo'ningkutoho. ¹⁰ Sekwo moya'mi sofasi a'amu ole wonalife, Hofiko Anituye mehomi nefafoho. A'amu ose wonalife sekwo ose lifijo'manji sekwo Anituye syoho wopingo'nohini fiyimno. Oso syoho wopingo hiso sekwoe a'apahomjo wokoso pa'nyofoho. ¹¹ Sekwo moya'mi sofasi sekwo nom'ne a'amumne'no hwahopo pawekuji nom'ne a'amufe huyo so'mo mampi'nyo humafikuji Anituye hungkuno upa'nimno. ¹² Ngko olo yahino loso'no manimo'ningkiyohoho. Hwe sohwa hofiko moya'mi sofamo enjwa'mo humayoso wopingo'maho. Ngko moya'mi sofa hofiko hwe sohwo Anituye hungkuno lutihwayo so'no manimo'ningkiyohoho. O'o, moya'mi sofa hofiko mampi'nyo humafikuji Anituye hungkunoso haloho'no upa'nife. ¹³ Simo'mjo hwapingoso Anitu kako Atam simo'mo mti'mokonto tifi Efa mta'mokumentisofoho. ¹⁴ Nom'neso olenoho. Atam kako Iten nohumanto Seteniye hwasyo hungkunomo simeho hi'ntnnono muyimmentisofoho. O'o, Efa kako oso hwasyo hungkuno homo somo nupa'nonto simeho hi'ntnnono uyonto tifi iningkawento honingkano wonyo imentisofoho. Oso imo'nimentiso so'no huno syafisyihwasi moya'mi sofa hofiko hwe sohwafe hungkunomo enjwa'mo wohumafe. ¹⁵ Oseso olohonta moya'mi sofa hofiko mehomi aswo mantifeso tohino engo malokwofo. I oso'no hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyikuji nom'ne a'amu so'nji hofiko simeho iningkuji hofiyo'no ufo'mafikuji honingkano wopingo'nohini tipemafikuji huno wopingo'nohini syafisyikuji humentaningkuji Anitu kako oso moya'mi hofu sofafe wonyomjo tohino somta'ni isihutofumanefoho.

A'amu Anituye syoho somo nto'no mokosyohumayo sohwanne hungkunofoho.

3 Olo hungkuno loso nehopeho. A'amu kako Anituye syoho somo mokosyohumayo so'no kako syoho wonyoangkafo so'no umo'nimontonoho. ² Oseso oso a'amu Anituye syoho mokosyohumayo huhwo sohwo kako kakoe yahino wopingo'nohini so'nji wohumano. Ose humentaningkuhwosi nom'ne a'amuso hofiko hwe huhwo sohumo nuhwoningkuji hofiko yahino wonyoso nihu'no motipemapifitnehofo. Olo syoho hiloso hwe kako ape anga'nohinonjohwo humahwosi uyono. Oso a'amu huhwo sohwo yo'mayo yahino kako iwo'ningkisoso kakimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho. Yo'mayo yahino wonyo kakimo u'masoso kako oso yahino homo somo monje

yasiyoso hoponoho. Kako yo'mayo so'no huno nto'no syafisyihwosi syoho nto'no uyono. Oso hwe huhwo so-humo a'amu angu kengo'mta'angoso kako nom'ne a'amu somo Anituye hungkuno lutihwayo syohoso wopingo uyono. ³ Kako mijo yokumpohn'nyoso ningkuhwosi monilohofonehoho. Kako nom'ne a'amu somne'no simeho tohino komo'no muhmnonehoho. O'o, kako a'amu hopi'nonohino somo simeho wopingo'nohini uyimontonoho. Kako nom'ne a'amu somo ikujoho mafonjonehoho. Kako yo'mayo hamniyoho mayo so'ne huno engo syafisyiwo'ningkuhwoloho. ⁴ Kako kakoe ape'nji mehomi'njimo kako nto'no wemokosyohumamontonoho. Kakoe mehomi sohwa kaningkwohwoe hungkunomo haloho'no upeentifeho. ⁵ Hwe fihwo kako kakoe mehomi'nji kona'wohi'njimo nto'no memokosyohumayo sohwo kako oso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyo somo nto'no mokosyohumayoso pipi wemokosyohumamontolo. O'o, awonoho. ⁶ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono kahopi uyalokuso sohwo kako a'amumo mokosyohumayo syoho loso momanehoho. Oso a'amu simeho hi'ntnnono Anitumo kahopi uyalokunjo sohwo kako olo syoholo nomahwoso'no, ngko hwe engo hwo'nyoho, kako huno ose syafisyonehoho. I kako oso hunoso nosyofisyihwosi'manji Anitu kako oso huno wonyo hiso'no kako Setenimo wae yao'mentiso hopaso oso hwe sohomo wae yaofonefoho. ⁷ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo yontifi yoloho'mo humalofo huhwanji oso hwe a'amumo mokosyohumayo syoho'njo sohomo uhwoningkuji kakoe yahino wopingo somne'no hofiko huno ole wosyofisyantifeho, Kako hwe wopingo hweho. Kako yahino wonyo yoso'manji hofiko kakoe yahino wonyo somne'no hungkuno mjulikujono Seten kako monje ulohofihwoso'no kakoe syohoso wopiwahu'montonoho. Kako Anituye a'amu somo honingkanu wopingomo nto'no momihwajonehoho.

I ngko olo iyoswo a'amu yahino wopingo wopingo'njo somne'no mti'mokalokwe loso i a'amu oso yo'mayo yahino hi'njo somo kiko Anituye a'amu ne somo mokosyohumayo'ne syoho so'no uhwosopoho.

A'amu Anituye syoho'njo sofe hungkunofoho.

⁸ Oso pa'nyoso a'amu Anituye syoho'njoso hofiko hofikoe yahino somne'no huno nto'no wosyafihu'nife. Hofiko huno hufa'u'nji nomokosyohufikutoho. O'o, huno Anitumne'nohini wosyafihupife. Hofiko mijo yokumpohn'nyo ningkukuji nonilohofikutoho. Hofiko huno nom'ne a'amu mta'ni hamniyoho yo'mayoso engo mayoso'no huno nosyafisyikutoho. ⁹ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofiko hofikoe simeho mo'mo ole mahnnifitnnehofo, Ngko wonyo hwo'nyoho. Ose mahnnifitnnehofo. O'o, hofiko Anitu kakoe hungkuno ne'njoso ujo ehontojwahumentiso homo somo simeho hi'ntnnono uyikuji aho yokumpohn'nyo wokemokosyohumantifeho. Ose ikujo'no ole wosyafihu'nife, Anituye hungkuno ne'njoso nje yahino wonyo somo wae yanimo'mentisofoho. Kakoe hungkunomnohini

uningkamo. Ose syafihu'ningkuji Anituye yahino wopingo'nohini uyife. ¹⁰ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofikoe yo'mayo yahino so'nji hofikoe syoho so'nji sekwo simo'mo uhwonimno. Oso homo somo sekwo yahino wopingo'nohini uhwonifijo'manji e'wano hofiko Anituye syohoso uyife. ¹¹ I hofikoe a'musya hofanji yahino wopingo'nohini uyife. Hofiko nom'ne a'amu somne'no sitofo nolikutoho. Oso moya'mi hofo sofa hofiko yo'mayo yahino iwo'ningkohoho huhwo sohwo hofikimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho. Oso yo'mayo yahinoso hofikimo u'masoso hofiko oso yahino homo somo monje yasiyoso hoponoho. Hofiko yo'mayo yahino iwo'ningkohofoso nto'nohini uyife. ¹² A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako ape anga'nohini womano. Oso hwe huhwo sohwo kako kakoe mehomi'nji kakoe ape'nji nto'no womokosyohumano. ¹³ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofiko hofikoe syoho wopingo'nohini ikuji hofikoe humayo yahinoso wopingo'nohini'manji a'amuso hofikimo nuhwoningkuji hofikoe yofe noho'nomafikuji yo'mayo hungkuno Kilais Jisas mta'angoso lutihwawo'ningkohoho somo hofiyu upo'nantifeho.

Anituye hungkuno hwapingoso olenoho.

¹⁴ Ngko sekwoe angopo sekumo komo'no wose'ma'monji yalokweno. ¹⁵ I oso'no ngko komo'no mose'maso yalokwe so'no ngko olo iyoswo mti'mokalokwe losomo sekwo atoho likuji Anituye mehomife yahino wopingo so'no huno wopingo wotipemantifeho. Sekwo Anituye mehomi soku, Anitu kakoe angu kuyoho. Anitu kako sekwoe simeho mo'mo songo humaho. Oseso sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo soku sekwo Anituye hungkuno ne somo aho yokumpohn'nyo kesyohumafikuji oso hungkuno huhwo sohwo sekwo itihwa'nyopo meho'nahumno. ¹⁶ Anituye hungkuno hwapingo ujo ehontojwahumentisoso nihu'no wopingofoho. Anituye hungkuno hwapingoso Jisas Kilaisiyoho. Oso huhwo sohwo kako kakoe yahino wopingo somo a'amu hwahoponjo hn'nwi monje mesyanehwono. Kakoe yahino somo simeho hi'ntnnono uyalokuhwoneso olenoho.

Jisas Kilais kako nakwo a'amu hwaho loponjo lohn'niwiye a'apaho nehopi manto kako utihwa'nyopo i'mofapmentisofoho.

Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako Kilaisiye yahino hwapingo neso netihwahoningki oso yahino hiso nto'nohini uhwoniuwo'ningkuhwonefoho.

A'amu ahwomomjo huhwo wopingo osenohini uhwoniuwo'ningkohofofoho.

Kilaisiye hungkunoso a'amu temtifofo hopi'nonohino sofe angu meemo ho'nimentisofoho.

A'amu hwahoponjoso hofiko kakine'no huno syafisyontifi simeho hi'ntnnono umentohofofoho.

Anitu kakoe hwomu Kilaisimo ahwomomo utima'mentisofoho.

A'amu hwasyo hungkuno lutihwawo'ningkohoho sohwafe hungkunofoho.

4 Anituye Towahuno sohwo kako hungkuno yoloho ole nalimento, Olo hwaho lopo sikuno moi'wo imo'nyo'ne mofone sohonta a'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkunomo hohujo ikinjaopitnnefoho. Oso hohosohonta hofiko hwasyo hungkuno upa'ningkuji hofiko Setenimo tifi iningkafitnnefoho. ² Oso a'amu wonyo hwasyo hungkuno likujo sohwa hofiko oso hwasyo hungkuno homo somne'no hofiko simeho mo'mo wonimango munyo'njo ihwoso'no olo'mo i'nongki wohumentihwantifeho. ³ Hofiko hwasyo hungkuno ole wolutihwantifeho. Sekwo ape nomafikutoho. Sekwo wosopayo fehohnjoso noningkutoho. Hofiko hwasyo hungkuno ose wolantifeho. I oso'no yo'mayo wosopayo nyo'ne, ape mayo yahinoso Anitu kako kakoe mehomi ne somo uyimentisofoho. A'amu Kilaisimo simeho hi'ntnnono uy'wo'ningkohofoso hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no huno uyahoningki oso yo'mayo hiso hofiko Anitu kakoe aho mta'ni mantife so'no hofiko Anitumo isamoyoka uliwo'ningkohofoho. ⁴ Nakwo olo so'no huno nayohoho. Yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso wopingofoho. I oso'no nakwo humayoso peho'neto. O'o, nakwo Anituye ahomta'ni yo'mayoso nomehwasi kakimo isamoyoka ulano. ⁵ Ou, yo'mayo Anitu mti'mokonto wopingofoho nalimentiso so'no nakwo oso hiso'no isamoyoka uliwo'ningkuhwone'manji yo'mayo wopingo'nohini imo'nalofoho.

Poul Timoutimo ulimento, Kiko nto'no humahoji Anituye hungkuno nto'no filutihwaho.

⁶ U ngko Pouli'ni olo hungkuno kikine'no mti'mokalokwe loso kiko olo hungkuno loso Anituye a'amu ne somo lutihusoso u kiko Kilais Jisasiye syoho ulohofiyiyo ne umo'nimonnoho. Kiko Anituye hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyohoji sikuno huhwo huhwi tifi iningkuso'manji kiko Kilaisiye yokumpohn'nyo mahoji yokumpohn'nyo waloho'monnoho. ⁷ Kiko seningkwowosa mta'ango a'mane hungkuno so'no huno pi'ningo engo nosyafisyohotoho. O'o, oso hungkuno huhwo sohwo kako nakumo Anituye yofeso molonetihwanehoho. Kiko Anituye yahino so'no huno nto'no syofisyomahoji osomnohini nto'no iningkayo'ne syoho engo fiyo. ⁸ Nakwo olo hwaho lopo yo'mayo syoho iwo'ningkuhwoneso nakwoe a'apahoso yokumpohn'nyo imokiniwo'ningkuhwonefoho. Oso wopingofoho. Oso pa'nyoso nakwo Anituye yahino so'no huno ne'no syafisyihwasi osomnohini tifi nto'no iningkwososo oso yahino hiso olo hwaho lopo humentaningkuhwasi wonfo'mamontonoho. I olopo'nohino'maho. O'o, nakwo Anitu'nji ne'no humentaningkuhwasi tifi hohonta ne'no nefo'manefoho. ⁹ Olo hungkuno lalokwe loso nehopeho. Hungkuno hilo somo a'amu hopi'nono nupa'ningkuji simeho hi'ntnnono uyife. ¹⁰ Anitu kako a'amu hopi'nonohinoso

kakimo u'mayo'ne honingkano imo'mentisofoho. Nakwo Anitu kako songo ne'no humaso sohomo simeho hi'ntnnono nehopi uyalokuhwone hn'nimo Anitu kako asomo netimayo'ne nakwo hontohumalohwono. Oso'no nakwo syoho tohohmtnno'njo yalokuhwoneso a'amu hopi'nono hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyifitne'entani yalokuhwono.

¹¹ Kiko a'amu hopi'nonohino somo Anituye hungkuno somo ito'no iningkafitne'no hungkuno yokumpohn'nyo filutihwaho. ¹² Timouti sohwo, kiko hwe songo hwosoho. Oseso kiko nto'no mohumayo'manji a'amu hofiko kikimo kohoningkuji ole wokilantifeho. Timouti kiko yo'mingohwosi'maho. Ose wokilantifeho. Oso'no kiko nto'no fosyohumahoji a'amu jije yahino wopingo yahoningkiji kohoningkuji tifi wokiningkapife. Yo'mayo hungkuno ujoso nto'no uso. Kiko hopi'nonohino somo simeho uyo. Anitumo simeho hi'ntnnono uyo. Honingkano wonyo ane wopingo'nohini fiyo. ¹³ Ngko kikimo ku'mayo so'no hontohumahoji Anituye hungkunoso kiko a'amu hopi'nonohino somne'no atofo fiso. Kiko Anituye yahino wopingo so'no syoho toho mtnno'njo fitihwaho. ¹⁴ Hohonta kiko Anituye syoho ma'mentohino sohonta hwe engo sohwa hofiko kikimo aho kilonjimokumentohoho sohonta Anitu kako kikimo kakoe syoho iyo so'ne kakoe yokumpohn'nyo kijapmentisofoho. Kiko oso hiso'no ikwesiyafisyohoji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahoji Anituye syoho yokumpohn'nyo fiyo. ¹⁵ Engolopohamo kiko Anituye syoho so'no simeho kumo'ningkuhwoso'no oso syoho homo somo nto'no mokosyohumentaningkiji a'amu hofiko noko-honingkuji hofiko oso jije syoho wopingo imo'nalokunjo so'no a'amu wokohonantifeho. ¹⁶ Kiko nto'no humanji Anituye syoho iwo'ningkino so'no huno nto'no syafisyohoji kiko a'amu somo Anituye hungkuno nto'no filutihwaho. Kiko oso syoho hiso nusikwajohotoho. O'o, kiko oso syoho hiso'no yokumpohn'nyo fiyo'nyo. U kiko ose yohoji'no a'amu hofiko jije hungkunomo haloho kupewo'ningkohoho so'njimo Anitu kako kiko'nji wosetima'montonoho.

Poul Timoutimo ulimento, Kiko a'amumo yahino wopingo'nohini ulohoho.

5 Timouti, kiko hwe engo sohwo yoka nulohotoho. O'o, kiko hungkuno hofiyi'no ulohoji hofikimo honingkano nto'no hmfihwajo. Hofiko jije mpohwosa pa'nyo hwafoho. Kiko hwomu songo sohwo honingkano jije ningkwahwosamo imofihwajowo'ningkino hopa hmfihwajo. ² Jije na'ujamo honingkano nto'no mihwajowo'ningkino hopaso nom'ne moya'mi sofamo oso hopa hmfihwajo. Moya'mi songo sofa hofiko hnnampijamo imofihwajowo'ningkino hopa hmfihwajo. Kiko moya'mi songo sofani nohumahoji kiko hnnampijanji humawo'ningkino hopaso honingkano nto'no fiyo. Wonyo honingkanoso yohotoho.

Apiwojo sofamo nto'no mokosyohumayo'ne hungkunofoho.

³ U a'mu fisi kakoe hwehwo poyo nto pe'nososi kako'nohini humentaningkuhwososo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho somo apiwojo sekwo'njo ajwo'mo humalofo sofamo kiko nto'no ufo'mayo'ne nto'no filutihwaho. ⁴ U oso a'musi kakoe mehomitaho, hofiyakwosalaho, oso hwa hofiko nto'no humafijo hwa'manji u hofiko oso ape apiwojo somo nto'no ufo'mapife. Hohonta a'musi kako oso mehomi somo kako nonyo wosopayo hofiyo umojofoho. Kako fo'mofo'mo hofiyo uloho'mojofoho. Oso'no olohonta oso mehomi sohwa hofiko homningkwowho'ya'umo hofiko sikimo aku hofikimo mokosyohumamentisiyo hopaso hofiko sikimo nto'no womokosyohumantifeho. Oso mehomife syoho simo'mjofoho. Oso yahino hiso Anitu kakoe simehoso wopingo umo'nimontonoho. ⁵ I a'mu fisi kakoe hwehwo poyo nto pe'nimentisosi oso a'mu hisi nom'nihwo nufu'mane anesi nohumanto Anitu kakimo ufo'mayo'ne hontohumaho. Oseso oso a'mu hisi kako sikuno huhwo huhwi sikuno'nji imingo'nji Anitu kakimo ufo'mayo'ne jomo ulalofoho. Oso yahino wonyoangkafofoho. ⁶ I oso'no a'mu nom'nesi kakoe hwehwo poyo nto pe'nimentisosi kako kakoe hunoso a'apahomne'nohini syafisiyoso yo'mayo kakoe simeho umo lonto yontesi kakoe fosiyo humayo wopingoso poyo nto pe'niyoho. ⁷ Oseso kiko Timoutiki a'amu hopi'nonohino kiko'nji Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho somo homningkwowho homnosyamo nto'no mokosyohumayo so'no hungkuno yokumpohn'nyo uso. Hofiko'nji apiwojo sofani oso hungkuno homo somo tifi nto'no iningfajijo'manji nom'ne a'amuso hofiko hofikine'no oso yahino homo somne'no sitofo mulifitnnehofo. ⁸ A'amu fihwo kako kakoe a'amu somo nto'no mufo'mayo'manji kako Anituye hungkuno somne'no hohujo nto ikinjao'maso hweho. Olo kakoe honingkano loso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo iwo'ningkohoho sofe honingkano wonyo somo yakolo'nnyofoho.

⁹ Apiwojo kako hwe anga'nohinohumo uma'nimentisosi kakoe soswo *sikisiti* (60) uyakolo'nnyosimo kakoe yofeso iyoswomo mti'mojo. Apiwojo yofe wo'nnyo sofamo ufo'mapitnne'eno. ¹⁰ I apiwojo hofa sofa hofikoe honingkano wopingo'njo sofa hofiko hofikoe mehomi somo nto'no mokosyohumamotofo sofa, a'amu anga kengo mta'angoso u'mahoningkofi wosopayo'nji anga'nji uyimotofo sofa, Anituye a'amu somo ufo'ma'motofo sofa, a'amu nom'ne somo yo'mayo tango u'mahoningki hofikimo ufo'ma'motofo sofa, hofiko yo'mayo yo'mayo syoho wopingo'nohini imotofo, osofafa yofe so'nohini iyoswomo mti'mokukuji sekwo ufo'mapmno. ¹¹ I sekwo moya'mi songo sofa hofikoe hwehwa poyo nto pe'nimentohoho sofafa yofeso nomti'mokukutoho. O'o, hofiko nom'ne huhwamo umo'nantane'no yalokuhwono likuji hofiko hofikoe simeho yo'mayo umo lonte somo iningkakuji Kilaisiye syoho wopingo somo uliko'mantifeho. ¹² Oso moya'mi

sofa simo'mo hofiko nakwo Kilaisimne'nohini syoho uyano ko limentohoho osomo ne'no uningkowano majo'njo yontifi hofiko hwe nom'ne hwamo uma'nontifi oso hungkuno hohonta nakwo Kilaisimnohini syoho uyano limentohoho somo mtihupeelokwofo. Oso'no a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoso hofiko apiwojo hofa sofamo ole ulantifeho. Yo'mayo hungkuno Anitumo yoloho nto ulontifi aku mtihipeso hopo'maho. Wonyofoho. Ose ulantifeho. ¹³ Nom'ne yahino apiwojo songo sofa iwo'ningkohofoso olenoho. Hofiko Anituye syohoso miyo'njo ikuji hofiko piso'mo'nyo yahinoso mafikuji anga ho'mo ho'mo uku'mofantifeho. Oso'nohini'maho. Hofiko siki hungkuno liwo'nontifi nom'ne a'amufe yahino syoho yo'mayo so'no ukinjihwojano lontifi iwo'ningkohofoho. Hofiko nom'ne a'amu somne'no hwasyo hungkuno lontifi wonyo hungkuno kengo kengo nakwo majo'njo iwo'ningkuhwoneso liwo'ningkohofoho. Oso'no kiko hofikoe yofeso iyoswomo nomti'mokohotoho. ¹⁴ O'o, ngko moya'mi songo sofafa hwehwo poyo nto pe'nimentohoho sofamo ole uliwo'ningkohono. Sekwo nom'ne huhwamo uma'ningkuji sekwo mehomi tipemafikuji yo'mayo anga syoho osomo nto'no mokosyohumantokuno. Ose uliwo'ningkohono. U hofiko ose ikujo'no Anituye mango sohwa hofiko nakumo nonahoningkuji Anituye a'amu ne sofe yahino somo nuhwoningkuji hofiko nakumo sitofo monalifitnnehofo. ¹⁵ Nakwo huno nayohoho. Moya'mi apiwojo fehohnjo sofa hofiko Anituye honingkano wopingo somo nuliko'mantifi hofiko Seteniye honingkano somo tifi iningkowalokwofo. ¹⁶ Oseso a'amu Anitumne'no simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho sofe temtitofo somta'anga hwe fihwo kako poyo pe'noso sohwoe apiwojo humaso simo hofiko kakimo womokosyohumafe. Ose ikujo'ne'manji a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoso hofiko oso apiwojo hisimo mokosyohumayo'ne tangoso motipemapifitnnehofo. O'o, hofikoe syohoso apiwojo hopifahwosa ane sofamo mokosyohumayoso hofikoe syohofoho.

Hwe engo Anituye syohomo mokosyohumayo sohwafe hungkunofoho.

¹⁷ Hwe engo Anituye syohomo mokosyohumayo sohwa hofiko Anituye hungkuno losetihwawo'ningkohoho sohwa hofikoe syoho wopingo ifijo'manji sekwo hofikoe yofe ho'nomafikuji hofikimo mpe engo ulohopmno. ¹⁸ Hwapingoso Anituye hungkunoso ole nelalofi, Yahu (*mpulimokau*) sohwo kako kikine'no syoho engo yontaningkuhwosi kiko kakoe simuyo somo hnnanosyiswotoho. O'o, kako wosopayo wanono. Anituye hungkuno nom'nepo ole nelalofi, A'amu syoho'njo sohwa hofiko hamniyoho womapife. Ose nelalofoho. ¹⁹ Hwe anga'nohinohwo kako a'amu Anituye syoho'njo sohumne'no hungkuno ole somjulismasofoho. Olo hwe lohwo kako wonyo imasofoho. Kiko kakoe hungkuno ose mjulisomo haloho upehotoho. I oso'no kiko a'amu hufa'utaho u hufa'u sihunehwalaho oso hwa hofiko hungkuno somjakilifijo oso

mo kiko nupa'ningkohoji'manji haloho pofu. ²⁰ A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako honingkano wonyo yoso'manji kiko a'amu hopi'nonohino sofe timo sopo mihumajohoji osopo kiko kakoe honingkanoso nto'no mihwajo. Oseso a'amu Anituye syoho'njo hopi'nonohino sohwa hofiko honingkano wonyo somne'no i'waho nto'no uyife.

²¹ Ngko olo hungkuno kijopalokwe loso'no Anitu'nji Kilais Jisasi'nji a'amu ahwomomjo hopi'nonohinofe timopo kilalokweno. Oso'no kiko nto'no finingkayo. A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofiko kikimo enjwa'mo humalofo somo kiko nto'no mokosyohumaho. Kiko oso a'amu hofosofe hungkuno nto'no mihwajiyo sohonta kiko olo hungkuno hiloso swo'nohini upa'ningkohoji kiko jije simeho mo'mo huno komo'no ole syafisyohotoho. U oloso kako imasofoho. U oso kako mimmasofoho. Jije simeho mo'mo huno komo'no ose syafisyohotoho. U kiko jije a'amu fehohnjo somo yoka mulohoyohoji nom'ne a'amu somo yoka hungkuno ulohotoho. O'o, kiko hofikimo yahino afa'nohino ulohotoho. ²² Kiko a'amu fihumo kako Anituye syoho iyoso'no kiko kakimo aho komo'no ulonjimokohotoho. U simo'mo kiko kakoe humayo yahino so'nji kakoe syoho so'ntnne'no huno nto'no syafisyohoji kiko uhwonjoso nto'nohini uhwonjokiji'manji ou kiko osohumo Anituye syohoso noho uyo. A'amu fihumo kiko Anituye syohoso komo'no usoso kako honingkano wonyo yoso'manji oso kakoe wonyo homo somne'no tango woki'ma'montonoho. Kiko oso yahino homo somne'no kiko i'waho nto'no ehumaohoji u kiko wonyo'maso wohumamonnoho.

²³ U Timouti sohwoosi ngko jije yahino somne'no hungkuno we'e wakilimo. Jije simeho kumnalofiwon'ngkiso so'no kiko ahu'mo mijo'nohino noningkohotoho. O'o, kiko ipisayo mijo we'e yokumpohn'nyo so'nji mahoji hmnyo. Oso mahoji njoso jije mnokinoso moi'wo wakumo'nimontonoho.

²⁴ Ngko a'amu Anituye syoho'njo somne'no hungkuno nom'ne wakilimo. Anituye syoho iyo so'ne a'amumo komo'no nihwosopehotoho. A'amu fehohnjoso hofikoe honingkano wonyoso utihwa'nyopo yahoningkofi a'amu hofiko nuhwonontifi wonyofoho huno umontonoho. Oso honingkano homo somo nto'no mihwajo. I oso'no a'amu fehohnjoso hofiko hofikoe honingkano wonyoso hiasomo mokosyohumawon'ngkohofoho so'no kiko huno makiyofoho. I oso'no hwangku hofikoe yahino wonyo somo ujo ehontojwasyonefoho. Oso a'amu hofiko oso a'amu homo somo hofikoe ne so'no huno umontonoho. ²⁵ Oso pa'nyoso nakwo a'amu nom'ne fehohnjo sofe yahino wopingoso utihwa'nyopo wentaningki uhwoniwon'ngkuhwono. I oso'no nakwo a'amu fehohnjo sofe yahino wopingoso muhwonyofoho. Oso'nji nom'ne sikuno somo utihwa'nyopo i'mofaponefoho.

A'amu hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofiwon'ngkohofoho sohwafe hungkunofoho.

6 Timouti kiko a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwon'ngkohofoho hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofiyiyo somo ole uso. Sekwo huno ole fisafihupmno. Sekwoe hwe engo sohwo enjwa'mo fohumamno. Hofikoe yofeso monje ulohofikutoho. O'o, hofikoe hungkunomo haloho pekuji hofikoe syohoso yokumpohn'nyo ulohofiyimno. Ose ikujo'no a'amu nom'neso hofiko Anituye a'amu ne somne'no syoho ulohofiyiyo wonyo hwafoho maselifitnehofo. Hofiko sekwoe syoho somne'no Anituye yofe so'nji kakoe hungkuno lutihwawon'ngkuhwone so'ntnne'no sitofo mulifitnehofo.

² I sekwoe hwe engo huhwanji hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono unyohwa'manji sekwo huno ole nosyafisyikutoho. Nje hwe engo sohwo kako nje tatohweho. Oso'no ngko kakoe mangomo hwotoho wahmmonnoho. Sekwo huno ose syafisyikutoho. O'o sekwo huno ole fisafihupmno. Nje hwe engo sohwo kako Anituye a'amu ne hweho. Oso'no ngko kakine'no simeho uyimo. Ngko kakine'no syoho ulohofi'mo ngko Anituye a'amu ne sohomo ufo'malokweno. Huno ose syafisyikuji syoho wopingonohini ulohofiyimno. Oso hungkuno hiso kiko oso a'amu homo somo uso.

A'amu hwasyo hungkuno lutihwayo sohwa hofiko huno ane hwafoho.

Engolopohamo kiko hwe moya'mi hopi'nonohino somo olo hungkunolo lutihwahoji hofiko tifi ining kayo'ne huno ufohotofo. ³ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye hungkunoso Anituye yahino wopingo so'no lonetihwawon'ngkisofoho. Hwe fihwo kako oso hungkuno homo somo nuliko'manto nom'ne hungkuno kengo lutihwaso'manji ⁴ kako huno ne so'no huno'maso hweho. Kako oso huno hwasyo somo honomo'nalofoho. Kako yomayo siki'nyo so'no ole liwon'ngkohoho, Nakwo hungkuno hnnyoso kengko kengko'nohini wohnnano liwon'ngkohoho. Hofiko ose hningkahoningkofi olo yahino loso imo'niwon'ngkisofoho. Nom'ne a'amu somne'no simano hntotohino, simeho wonyo, ikujoho, sitofo, nom'ne a'amu somne'no huno wonyo syafisiyo, ⁵ hofiko yoka hungkuno hniwon'ngkohofoho. Oso a'amu hiso hofiko hofikoe hunoso hwayo hohnjofoho. Oso a'amu ose sohwa hofiko Anituye hungkuno ne somo hofiko aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumonyofoho. Hofiko olo hwasyo hungkuno lomo syafisiwon'ngkohofoho. Nakwo Anituye honingkanomo iningkwaso'manji ho'yango womantanoho.

Ho'yango engo mayo'ne hungkunofoho.

⁶ U nehopi a'amu fihwo kako Anituye yahinomo iningkawe sohwo'manji oso a'amu sohwo kako Anitu mta'ni yomayo wopingoso woma'montonoho. I oso'no kako yomayo mayoso'no huno mosyafisiyo'njo

yoso'manji ole wasyofisyono, Ngko yo'mayo mokosyohumameso hoponoho. Kako huno ose syafisyihwosi kako simeho wopingo'nji wohumamontonoho. ⁷ Nakwo huno nayohoho. Nena'wohija olo hwaho lopo aswo nema'mentohoho sohonta yo'mayo ahomo mokaho'nnyo monema'mmentohoho. O'o, awonoho. I oso pa'nyoso hwangku nakwo olo hwaho lopo poyo pe'ningkuhwasi Anitumo u'mano lihwaso oso apa'no u'manefoho. ⁸ U nakwo wosopayo'nji hwapife'nji'ni'manji u nakwo ole wolano, Oloso ngko'ne hoponoho. Ose wolano. ⁹ A'amu fehohnjoso hofiko ho'yangongo engo mayo'ne syofisyalokwofoso hofiko oso ho'yangongo'no hunoso hofoyo hopa lisyoswofohinalokwofo. Oseso hofikoe simehoso yo'mayo hopi'nonohino somne'no nulikafihwosi yo'mayo ho'yangongo engo mane'eno likuji yo'mayo yahino wonyoso uyantifeho. Oso hohosohonta hofiko nihu'nahone tikanomo ufitnefoho. ¹⁰ Yo'mayo yahino wonyo hwapingoso olenoho. Hamniyoho engo mayo'ne yahino somo kako aho yokumpohn'nyo kemokosyohumaho. A'amu fehohnjoso hofiko hamniyoho engo mayo so'no simeho umo'ningkahoningki hofiko Anituye yahino wopingo somne'no hohujo nihu'nahone ikinjaofontifi hofikimo yo'mayo tango engoso u'malofoho.

Poul kako Timoutimo kiko songo ne'no humayo yahino somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumaho ulimentisofoho.

¹¹ Timouti sohwo, kiko Anituye syoho ulohofiyo ne sohwo oso yo'mayo yahino wonyoso iyo'eno. O'o, kiko honingkano wopingo umo lohoji nano yokumpohn'nyo mtitofu. Kiko Anituye yahino wopingo somo tifi finingkayo. Kiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyohoji kiko nom'ne a'amu somo ufo'mahoji yo'mayo tango ku'mayo so'no kiko yokumpohn'nyo filohoho. Kiko a'amu hopi'nonohino somo simeho pompengo umofohoji wopingo'nohino ulohoho. ¹² A'amu kako Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkiso sohwo mjake'we hnnyo yahino iwo'ningkiso hweho. Kako yo'mayo yahino wonyo somo nuyakolofihwosi kako usijo'no humayo hohwafo somo i'mofapihwosi ho'yangongo songo ne'no humayo'neso aho yokumpohn'nyo womakumontonoho. Oso pa'nyoso kiko syoho yokumpohn'nyo yohoji engolopohamo songo ne'no humayo'ne somo kiko aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumaho. Anitu kako kikimo hohonta oso hiso'no kuhwosopomentisofoho. Kiko Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkino so'no a'amu pi'ningongo engo somo yoloho nto lijwaofiwo'ningkino hwasoho. ¹³ Anitu kako yo'mayo songo humayo'ne ho'nahumentiso sohwo'nji Kilais Jisas kako hwe engo Pountiyas Pailot sohomo kakoe hwapingo so'no yoloho lijimo'mentiso sohwo'nji siko'monta'i siko nekumo ehonontaningki ngko olo hungkuno yokumpohn'nyo loso kijopalokweno. ¹⁴ Kiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako utihwa'nyopo asomo peso'no hontohumahoji kiko Anituye hungkuno somo nto'no mokosyohumahoji kiko tifi nto'no finingkayo. Osomo iningkahuji kiko

nom'ne hungkuno'nji nomujo'mokohotoho. O'o, jije wopingo humayo so'no a'amu hofiko nokohoningkuji hofiko Anituye hungkuno somne'no sitofo mali-fitnehofo. ¹⁵ Oso sikuno Anitu ho'nahumentiso nto'nohino somo Anitu kako nakwoe hwaho utihwa'nyo lopo nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo uhwatimontonoho. Anitu kako'nohino yokumpohn'nyo huhwo sohwo kako yo'mayo so'no simonyo iyoso hwapingo hweho. Kako a'amu hwaho mokosyohumawo'ningkohoho sohwanji hwe engo hopi'nonohino sohwanjiye Hwe Engo hweho. ¹⁶ Oso Anitu anga'nohino huhwo sohwo kako kako'nohino poyo mape'niwo'ningkiso hweho. Anitu kako kakoe pomponaho engo sopo humaho. Oso kakoe pomponaho engo hopo sopo humaso so'no nakwo kako'njo tifonepo mu'manehwono. Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi humentani nakwo'njo mta'ningo a'amu anga'nohinohwo kako nolikafonto Anitumo muhwoyofoho. Oso pa'nyoso olohonta hwangku hohonta nakwo Anitumo muhwoanehwono. Nakwo kakoe engo so'no kakoe yofe engo so'nji yokumpohn'nyo so'ntne'no engolopohamo ne'nohino woho'nomehwano. Nehopeho.

A'amu ho'yangongo engo'njo sohwafe hungkunofoho.

¹⁷ A'amu ho'yangongo engo olo hwaho lopo mokosyohumawo'ningkohoho somo ole uso, Sekwo yokumpohn'nyo imo'ningkutoho. Sekwo olo hwaho lo-ponjo yo'mayo mokosyohumalofo moi'wo imo'niwo'ningkiso osomo simeho uyikutoho. O'o, sekwo Anitumo simeho nehopi uyimno. Kako nakumo yo'mayo nakwo simonyo iyo'ne yo'mayoso nejapiwo'ningkiso kako hwapingo hweho. ¹⁸ Oso hungkunoso ulohoji hungkuno nom'ne olo'nji yokumpohn'nyo uso. Sekwo yo'mayo syoho wopingo'nohino fiyimno. Oso syoho engo hiso ikuji hofikoe simeho wopingo umo'ni-montonoho. Sekumo yo'mayo Anitu sejaponteso sekwo nom'ne a'amu umofonyo yalokwofo somo ufo'mapmno. ¹⁹ Hofiko ose ifijo'manji tifi no'mo yo'mayo wopingo hofikimo ufo'mayo'ne hu'mesyalokwofo. Osohonta hofiko songo ne'no humayo'neso womantifeho. Ose uso.

Timouti sohwo kiko jije syohoso nto'no mokosyohumaho.

²⁰ U kiko Timouti sohwo, olo syoho Anitu kijapmentiso lomo nto'no mokosyohumaho. A'amu olo hwaho lo-ponjo sohwa hofiko olo hwaho lo-ponjo huno loso nefoho liwo'ningkohoho so'nji yo'mayo hungkuno sikingo so'nji mokosyohumantifi Anituye yofe moho'nomayo iyo so'ntne'no kiko hohujo fikinjafo. Oso hungkuno hiso Anituye hungkuno somo mangohwo imo'nimentisofoho. ²¹ A'amu fehohnjoso ole liwo'ningkohofi, Nakwo huno hi'nji'nwoho, hwasyo ose lontifi hofiko Anituye hungkuno ne somo uh-wosopeelokwofo.

Anituye hitoho engoso sekumo ufehu'mokasesyono. Nje hungkuno osohopeho.

2 Timouti

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (34) i'nji (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul mti'mokumentisofoho. Timouti iyoswo simo'mjoso Poul kako angu Efesos sopo mamnehono huno ose uyahoningki mti'mokumentisofoho. Oso huno uyimentisoso nehopeho. Kako Efesos sopo ne'no mammentono. Hofiko kakimo impe intofontifi angu Loumne'no motasimentohofofoho. Oso angu hopo sopo humanto hofiko ngkimo wofonjonisyantifeho. Kako huno ose uyahoningki oso hohosohonta Poul kako Timoutimo hungkuno ae'uyo uyimonto olo iyoswo tiffinjo loso mti'mokumentisofoho. Poul kako Timouti sohwo angu Loum sopo wosonohonapono lonto olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso Poul kako Timouti sohwo Anituye hungkuno joso'no woni'mango'no yonohonto mti'mokumentisofoho. Kako simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo'nji lohofihwosi Anituye syoho uyononto olo iyoswo loso Poul Timoutimo yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho.

Olo iyoswo hiloso Poul kako angu Loum sopo impojoho yonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Nje hwomu Timouti sohwasu, ngko Poul Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo lutihuku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwo'ni olo iyoswo loso kikimne'no mti'mokalokweno. Anitu kakoe huno mta'ni nonihwosopento ntimento, A'amu Kilais Jisasimo songo humayo'ne sejopalofoho. Kakoe temtitofo imo'ningkahoningkuji angu songo ne'no humayo'ne uyimonnoho. Oso'no olo hungkuno hiso kiko a'amu angu'meemjo somo filutihuku'mofo. Ose ntonto nihwatimentiso hwo'nyoho.

² Timouti, kiko nje mehomi sohwasimo ngko simeho kijopalokweno. Naningkwohwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasi'nji siko'monta'i siko yo'mayo wopingo kilohofohosisi kikine'no hitoho ulofihwoso'no jije simeho pompenjiyo wokijopanjiyoho.

Nakwo Anituye hungkuno wopingo somne'no wonimango nanyo'eno.

³ Nje ajuyohwosa hofiko Anituye yahinomo tifi iningkamotofo pa'nyoso ngko huhwo'ni Anitumo tifi iningkowalokweno. Nje simeho ole manjofoho. Kiko wonyo hwosoho. Ose manjofoho. O'o, Anitumne'no hi nimo'ningkahoningki kakoe simeho wopingo umokumonne'no yohono. Imingo'nji hinjopo sikwo'miyomo ngko Mpohumo jomo uliwo'nonji kikine'no huno syakufisyonji isamoyoka uliwo'ningkohono. ⁴ Ngko nokiliko'mahoningko kiko humotaho sontimahno so'no huno syakufisyonji nje simeho wopingo wanimonono lonji wakohonimonne'no yohono. ⁵ Kiko Anitumo simeho hi'ntnnono ne uyalokuno so'no huno nihofotokwoho. Simo'mo jije atohwo Louis kako Anitu-

mo simeho hi'ntnnono uyahoningki hnna'wohi Yunis kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyahoningki olohonta ngko huno ole niyohi, Kiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuno. Mango'nohino molalokuyohino. O'o, simeho hi'ntnnono ne uyalokuno. ⁶ Oso'no jije hunoso olo so'no kufohotofalokweno. Hohonta nakwo kikimo aho kilonjimokumentihwone sohonta nje aho kisokisyahoningko Anituye Towahuno kakoe yokumpohn'nyo kijapmentisofoho. Oso kijapeso engo umonono. Hwe fihwo kako toho fuyo intofososo toho engo wosijao'montonoho. Oso hopaso Anitu kiki mo kijapeso engo umonono. ⁷ Kiko huno kiyohoho. Anitu kakoe Towahuno nejapeso nakwo a'amumne'no iyoho nanyo'ne nejapmentiso'maho. O'o, olo'ne nejapmentono. Nakwo Anituye yokumpohn'nyo'nji yo'mayo iyo'ne a'amu somne'no hitoho nalofone nakwoe a'apahomnohino syafisiyo'ne'maho. O'o, hwahoponjo yahino wonyo somo monje esyihwasu Anituye honingkanomo nto'no iningkayo'ne, oso'no nejapmentono.

⁸ Oso'no oso hiso Anitu kijapeso engo i'mokohoji kiko nakwoe Hwe Engo sohwoe hungkuno a'amu somo lutihwahoji wonimango kiningkuhwoloho. Ngko nakwoe Hwe Engofe hungkuno lutihwanji impo'angomo humale so'no kiko wonimango kiningkuhwoloho. O'o, Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe hungkuno lutihwahoji yo'mayo tangu ngkimo ni'maso pa'nyoso kikimo woku'mano. Anitu wokufo'ma'montonoho. ⁹ Anitu kako nakumo asomo netimayo'ne honingkanonto hwasampento kakoe mehomi ne wopingo'nohino imo'nyo'ne johu nelalofoho. Nakwo honingkanowopingo imotohwone so'no Anitu kako johu mon-

elalofiyohoho. Awonoho. Anitu kako'nohini huno syafisyonto simeho nejaponto joho nelalofoho. Hohonta Anitu nakwoe hwaho mamti'mokummentiso sohonta kako nakumne'no huno syonafisyonto simeho nejaponto hwangu Kilais Jisas nejapmne'ento limentisofoho. ¹⁰ I olohonta Kilais Jisas kako nakumo nto none'manto kako nakumo asomo netimayo'ne honingkanoso utihwa'nyopo weho. Kilais Jisas kako songo lika'mentiso sohonta kako poyo pe'nyo somjo yokumpohn'nyo somo hwotoho fento kako songo ne'no humayo'ne honingkanoso hwasampo'mentisofoho. Oso'no a'amu kakoe hungkuno wopingo somo simeho uyososo'no songo ne'no humayoso woma'montonoho.

¹¹ Kako kakoe hungkuno wopingo ujo'ne nihwosopo'mentisofoho. Oso'no ngko hungkuno lutihuku'mofo (*apouse*) syoho'njo hwo'nyoho. ¹² Oso hiso'no olo tango hiloso ni'mahoningki ngko wonimango mannyofoho. O'o, ngko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokwe lohumne'no huno niyohoho. Olo syoho ntapmmentiso somo kako hofiyo nimokosyohu mentaningkuhwosi olo syoho loso ne'no nowentaningkuhwosi oso Sikuno Engo ae'uyoso i'mofaponefoho.

¹³ Oso hungkuno lokitihwamoteso'no kiko yokumpohn'nyo kesyohumahoji yahino hisomo hofiyo finingkayo. Kilais Jisasi'nji nohumahoji kakoe hungkunomo iningkahuji a'amu somo simeho hi'ntnnono engo uyo. ¹⁴ Olo syoho wopingo loso Anitu jije ahomo ho'nakohumentisoso kiko nto'no mokosyohumaho. Anituye Towahuno Wopingo kikimo humaso sohwo kakoe yokumpohn'nyo kijapihwosi wokuf'mano.

¹⁵ Kiko huno moi'wonoho. Hwe hufa'u Fijelosi'nji Hemoujenesi'nji oso hwa'u'nji a'amu hopi'nono hwaho Esiyanta'angoso olopo ngko nohumanji ngkine'no hohujo nto ikinjanimo'malofofoho. ¹⁶ I hwe anga'nohino Ounesifoulos, ngko impo'angomo nohumentahoningko kako angu Loum i'mofaponto ngkine'no hafihafe tipento tipenohonima'nimasofoho. Kako ngkine'no wonimango munyofoho. O'o, sikuno pi'ningo engo kako noni'mahoningki nje simeho wopingo nimokonto yokumpohn'nyo nisosofito'masofoho. Oseso nakwoe Hwe Engo sohwo Ounesifoulosi'montohwamo wopingo umokosyohumamontonoho. ¹⁸ Hohonta ngko Efesos osopo nohumentaningko Ounesifoulos kako nifo'mawo'nimentisofoho. Oso'no kiko huno kiyohoho. Oso Sikuno Engo hungkuno ikwolofo'ne somo Anitu kako Ounesifoulosimne'no hitoho ulofihwosi wopingo ulohofonefoho.

Kiko Kilais Jisasiye hungkunomnohini finingkayo.

2 Oseso nje hwomu sohwo, nakwo Kilais Jisasimo ufohi'ningkahoningkuhwoni Anitu kakoe yokumpohn'nyo nejapiwo'ningkisofoho. ² Oso'no kiko Anituye hungkuno ngko a'amu pi'ningo engo somo uliwo'ningkahoningko kiko upa'nimentohinofoho. Oso hungkuno hiso kiko nomokosyohumahotoho. O'o,

nom'ne a'amumo lutihwawo'ningkijo'no kako hungkuno homo somo nomahwosi nom'ne somo wolutihwawono.

³ Kiko Kilais Jisasiye syoho'njo sohwo olo syoho losomme'no tohino majo'manji tohino mayoso'no iyoho kinyo'eno. ⁴ Pahnnimo hungkuno hufa'u sihune wakili-mo. Hungkuno simo'mjoso olenoho. A'amu nomihwoe syoho ulohofiyo sohwo kako nom'ne hwafe syoho kengo kengo so'nji miyonehoho. O'o, syoho kakwo'yohwoe simeho wopingo umo'none'ento kako simeho anga'nohino'nji kakoe syoho wopingo iwo'ningkiso hweho. Nomihwoe syoho miyiwo'ningkiso hweho.

⁵ Hungkuno nom'ne ole, a'amu kako hano mjake'we hnnyo sohwo kako yo'mayo so'no hi umo'niwo'ningkiso so'no huno mosyafisiyo'njo monje yasyonto sikuno huhwo huhwi kako mjake'we hnnyo yahiniso yamofone'no iwo'ningkiso hweho. Ose miyo'manji kako a'amu nom'ne somo muyakolofonehoho. O'o, kako mjake'we hnnyo somjo hamniyohoso momanehoho.

⁶ Hungkuno nom'ne ole, hwe fihwo kako syoho yokumpohn'nyo yonto wosopayo hulonto oso syoho homo somo ne'no mokosyohumawo'ningkiso hweho. Wosopayo simo'mjoso toyo yihwoso'no hwe huhwo sohwo kako wosopayo hiloso kaki'no woma'montonoho. ⁷ Oso hungkuno hufa'u sihune somne'no huno fisyafisyo. Nakwoe Hwe Engo sohwo jije hunomo ehohosakisyihwoso'no hungkuno hwapingo ne so'no huno ito'no wakiyimontonoho.

⁸ Olo hungkuno loso'no sikuno huhwo huhwi huno fisyafisyo. Jisas Kilais, Ntefitiye imu sohwo kako tohino engo nomanto poyo imo'nonto apa'no nolikafonto nihu'nahone songo ne'no humaho. Oso hungkuno wopingoso ngko lutihwawo'ningkohe hwo'nyoho. ⁹ I oso hungkuno hiso lutihwawo'ningkohe so'no a'amu wonyo hwasoho ntontifi impo'angomo nihumojahoningkofi ngko tohino engo malokweno. I oso'no Anituye hungkunoso impo'angomo mohumanehoho. O'o, ifofo hopa angu meemo womanjao'mntonoho. ¹⁰ I Anitu nje a'amu ne imo'nifitne'ento nto uhwosopomentiso somne'no oso hungkuno lutihwawo'ningkioheso upa'nifijoso Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono ufijo'manji kako songo ne'no humayo wonyoangkafoso uyimontonoho. Oso'no oso a'amu homo somo ufo'mayo'ne'manji yo'mayo tango ni'masoso wopingofoho. Ngko yokumpohn'nyo ito'nimeso simeho wopingo'nji tohino woma'mo.

¹¹ Olo hungkuno a'amu Kilais Jisasimne'no liwo'ningkohofolo loso nehopeho.

Nakwo kako'nji poyo sape'nimentihwone hn'nwi nakwo kako'nji songo nohumentihwanefoho.

¹² Yo'mayo tango kakoe syohomme'no nakumo ne'mahoningkuhwosi yokumpohn'nyo lohofaso'manji nakwo kako'nji yofe engo masoso a'amu somo nomokosyohumentihwanefoho.

Nakwo kakimo hohujo ikinjimofasoso u kako nakumo hohujo ukinjonao'mntonoho.

¹³ Nakwo hungkuno ne'nji hwasyo'nji liwo'ningkuhwonefoho.

I Anitu ose'njo hwo'maho.
 Kako hwasyo hungkunoso ane hweho.
 Kako hungkuno ne'njo liwo'ningkiso hweho.
 Kakoe hungkuno ne'no nowentihwonefoho.
 Yo'mayo so'no nakumo nalonteso ne imo'ni-
 wo'ningkohoho.

**A'amu Anituye syoho hofiyo yalokunjo sohumo Anitu
 kako yofe engo uyalofoho.**

¹⁴ Jije a'amufe hunomo olo hungkuno loso'no yokumpohn'nyo ufohotofiwo'nyo. Ole uso. Anituye yokumpohn'nyo'nji hungkuno waselimonne'no yohono. Hungkuno anga'no anga'no ajwo'mta'ango so'no yoka hnningkutoho. Ose uso. A'amu fehohnjoso yoka hungkuno nupa'ningkuji hofikoe huno somo wonyo umokumontono. Oso yokaso ne anefoho. A'amu homo somo mufo'manehoho.

¹⁵ Kiko Anituye syoho yokumpohn'nyo ne'no fiyo. Ose iso'manji jije syoho somne'no kiko wonimango makinonehoho. Syoho hofiyo isoso Anitu wakili-montonoho. Nje syoho ntohofiyo wopingo hwasoho. Ose wakili-montonoho. Kiko Anituye hungkuno nehopi hwapingo neso ito'no filutihwaho. ¹⁶ A'amu yo'mayo hwahoponjo hwasyo hungkuno hnniwo'ningkohoho somne'no i'waho fiyimno. A'amu hofiko hwasyo hungkuno ose hnniwo'ningkohofoso a'amu nom'nemo hwasyo honingkanomo ikinjaofone wolipemotowantifeho. Anitumne'no hohujo ikinjimo'malofofoho. ¹⁷ Hofikoe hwasyo hungkunoso malofoyo pa'nyofoho. Simo'mo meyo kiyihwoso'no osopo a'apa-ho hopi'nonohinomo ifehu'mokasyonto uyo engo imo'niwo'ningkohoho. Hwe hufa'u Himeneyosi'nji Filetos oso hwa'u siko oso yahino yiwo'ningkisiyo hwa'uyoho. ¹⁸ A'amu ose sohwa hungkuno ne'njo somo hwasopisyafiwo'ningkohofofoho. Ole lutihwalokwofo, Jisasiye songo ne'no humayoso nto ma'malohwonefoho. Tifi no'mo apa'no molikafe'njo yanefoho. Oso'no a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho fehohnjoso hofikoe hunomo wonyo imokalokwofo.

¹⁹ Anituye a'amu neso hofiko mnangkwasaho yokumpohn'nyo wonjiwo'ningkuhwone pa'nyofoho. Nangkumehoso masuyufoho. Fompokumo mmo'nyofoho. Oso a'amu homo somne'no Anituye hungkuno ole nalohi, Anitu Hwe Engo sohwo kakoe a'amu ne somne'no huno uyohoho. I nom'ne hungkuno ole nalohi, A'amu fihwo ngko Anitu Hwe Engo sohwoe a'amu ne hwo'nyoho loso sohwo kako honingkano wonyo nihu'nahone miyonehoho. Nihu'nahone honingkano wonyo somo hohujo ukinjamofono.

²⁰ A'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho somne'no pahnnimo hungkuno upa'nyo. Ango engo somo noswano, hwontoho, iku'yo yo'mayoso pi'ningo weho. Fehohnjoso hamniyoho engo'nji mpe imentohofofoho. Fehohnjoso hwaho'nji mti'mokumentohofofoho. Fehohnjoso iyoswo'nohinofoho. Noswanyo wopingo sopo wosopayo nopolofasyikuji a'amu yofe engo'njo somo uyantifeho. Iku'yo wonyoso jopaho

hi'nji woho'naofantifeho. ²¹ A'amu fihwo yo'mayo honingkano wonyo, huno wonyo, oso nihu'nahone ho'naofihwosi kiho ane nohumentaningkuhwosi kako noswanyo hamniyoho engo'nji mpe imentohoho pa'nyo hweho. Kakoe Hwe Engo sohumne'no simeho anga'nohinonji Anituye syoho'no hi umo'nyo sohwo Anitu osohumo yo'mayo syoho wopingo uyimtonoho.

²² Mu songo hwomu songo hofikoe hunomo huno wonyo simeho fefoyo yo'mayoso u'mawo'ningkohoho. Oso hiso'no kiko i'waho ne'no yohoji hohujo fikin-jamofo. A'amu nom'ne sohwo Hwe Engo Anitu sohumne'no jomo uliwo'ningkohoho so'nji sekwo simeho anga'nohinonji honingkano wopingomo hano fiyimno. Kilais Jisasiye simeho hi'ntnnono uyimno. A'amu hopi'nonohino somo simeho hi'ntnnono uyimno. Simeho pompenjiyo'nji foyohumamno. ²³ Kiko olo so'no huno kiyohoho. A'amu Anitumne'no huno muiyo'njoso hofikoe siki hungkunomne'no yoka hnniwo'ningkohofofoho. Hofikoe hungkunomne'no kilohoningkujo'no'manji kiko hohujo fikinjafo. Hofiko'nji yoka hungkuno nohningkutoho. ²⁴ Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo kako nom'ne a'amu'nji ikujoho mofongki'nanehoho. O'o, kako a'amu hopi'nonohino somo hitoho ulofihwoso'no wopingo ulohofono. Kako Anituye yahino wopingoso hofiyo wolutihwano. Nom'nehwa kakimo wonyo ulohopijo so'no kako simeho wopingo'nji wohumano. ²⁵ Oso a'amu Anitumne'no hohujo nto ikinjimo'malofo sohwo Hwe Engo sohwoe syoho ulohofiyo sohwo kako hungkuno pompenjiyo ulihwosi Anituye honingkanomo apa'no u'mayo'ne ufo'mano. Anitu a'amu homo somo huno songo uyo so'manji hofikoe huno kokato'nnyo somo nihu'nahone noho'namofikuji Anituye hungkuno ne'njo somo uningkwantifitkeno. ²⁶ Seten hofiko'ne hofoyo lisyoswofahumentiso somta'ni po'mentisofoho. Hofiko Seteniye hunomo iningkwawalokwofo. I Anituye hungkuno ne'njo upa'nifijoso huno ehohosasyihwoso'no Seteniye hofoyo mta'ni wohumpeentifeho. Anituye hunomo uningkwantifeho.

**Sikuno ae'uyo mofone sopo a'amufe yahino wonyo
 mikunimposo i'mofaponefoho.**

3 Olo so'no kiko huno wakiyono. Sikuno moi'wo umo'nimo lihwosi yoso sohonta yo'mayo yahino wonyo iyoso yo'mayo tango u'mayoso i'mofaponefoho. ² Oso hohosohonta a'amu hofiko huno hofikine'nohinonji syafihupitnnefoho. Ho'yango'nji hamniyoho ntnohinonji syafihupitnnefoho. Hofikoe yofe'nohinonji ho'noma'nifitnnefoho. Ole lifitnnefoho. Nakwo'nohinonji hno'nji'nwoho. Ose lifitnnefoho. Nom'ne a'amu somo wonyo hungkuno'nji sitofo'nji ulifitnnefoho. Kaningkwowho'ya'umne'no hahn'nyo ifitnnefoho. A'amu hofikimo wopingo ulohofa-honingkujoso hofiko isamoyoka ulantihm'maho. Anituye yo'mayo so'no sifajo hungkuno ulifijoso honingkano wopingo somo hwotoho fifitnnefoho. ³ Hofiko'montohwamne'no hofiko simeho afa miny-

ofoho. A'amu nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo ifitnnefoho. O'o, yoka nohningkuji yoka hiso moi'wo mmo'nonehoho. A'amu Anitumo miningkayo'njoso hofiko nom'ne a'amumo tango mayoso'no hwasyo hungkuno lifitnnefoho. A'amu yo'mayo wonyoso hofikoe simeho umo lonteso ifitnnefoho. Sikiyahu iwo'ningkiso hopaso hofiko a'amu nom'nemo fonifonyo ulohopitnnefoho. A'amu hofiko honingkano wopingo'njo somne'no nakwolaho ulifitnnefoho.

⁴ Hofiko hofikoe a'amu somne'no tokoyo'ofu ulohopitnnefoho. Hofiko yofe engo mayo'ne nom'ne a'amu somo hwotoho feehufitnnefoho. Ole hnnifitnnefoho, Nakwo yo'mayo so'no huno hwapingo'njo'nwoho. Yo'mayo hofikoe simeho wopingo umo'nyo'neso oso hofikoe anituyoho. ⁵ Hofiko Santemo uhwoningkuji Anituye hungkuno ko likuji mango'nohino hwafoho. Anituye yokumpohn'nyo kakoe honingkanomo ito'no iningkayo'neso ane hwafoho.

Oso a'amu homo somne'no i'waho ito'no fiyo. Hofikine'no hohujo fikinjamofu.

⁶ Oso a'amu fehohnjo hiso hofiko poji poji yontifi a'amu somo hwasyo hungkuno ole ulifitnnefoho, Anituye hungkuno wolosetihwano. Ose ulikuji hofikoe angomo nosyukuji hofiko'nji humafitnnefoho. Nohumafikuji hofikoe hwasyo hungkuno lutihwafikuji moya'mi fehohnjo honingkano wonyo'njo so'no hofikoe hunoso nohayo muyo'njo yonefoho. Moya'mi sofa hofikoe hwasyo hungkuno somo iningkawekuji yo'mayo wonyo simeho umo lifijo so'no syafihupitnnefoho.

⁷ Oso moya'mi hofo sofa hofiko hungkuno songo upo'nano ko lifijo sofa Anituye hungkuno neso hofiko huno muyofafoho. ⁸ Hohonta hwe hwoso hufa'u hwa'u Janesi'nji Jampilesi'nji † siko Mousesiye mangohwa'u imo'nonji kakoe hungkunomo monje yahumentisiyefoho. Oso pa'nyo a'amu hwasyo hungkuno lutihwafijo sohwa hofiko Anituye hungkuno ne somo hwotoho feehufitnnefoho. Hofikoe hunoso kokato'nyo'njofoho. Hofiko Anitu ne sohumne'no simeho hi'ntnnono muyo'njofoho. ⁹ I oso'no hofikoe syohoso ne mmo'nonehoho. Hohonta a'amu sohwa Janesi'nji Jampilesi'njiyeh yahinomo uhwonontifi ne anefoho lontifi miningkayo'njo imentohofofoho. Oso pa'nyoso a'amu hwasyo hungkuno lutihwafijo sohwafe yahinomo a'amu nuhwoningkuji miningkofitnnehofo.

Anituye hungkuno aho yokumpohn'nyo fikesyohumaho.

¹⁰ I kiko sohwo, ngko'nji hano emoyontai yo'mayo hungkuno lutihwawo'ningkohe so'no kiko huno kiyohoho. Nje yahino hwapingo neso kiko huno kiyohoho. Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo ne'no uyonji ngko yokumpohn'nyo ito'nonji Anituye syoho iwo'ningkohe hwo'nyoho. A'amu sohwa nje hungkunomo haloho maposo'njo ko yontifi wonyo ko ntohofahoningkofi ngko hwe moya'mi somo simeho

† A'amu Jutaso hofikoe mpoeso ole, Janesi'nji Jampilesi'nji siko Mousesiye sikuno i'mofapmentiso sohonta siko hwe hwoso'nji imo'nimoyehwauyoho.

uyiwo'ningkohefoho. ¹¹ A'amu Antiyok, Aikouniyam, Lisitila oso a'amufe angopo nohumentaningko hofiko tango engo ntapmentohofu so'no kiko huno kiyohoho. I oso tango ni'ma'mentiso somta'ni Anitu kako wae enima'mentono. ¹² Ou, hwe moya'mi hopi'nono Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi Anituye hungkunomo hofiyo uningkwano lontifeso oso a'amumne'no a'amu nom'ne sohwa mangohwa imo'ningkuji yo'mayo tohino uyantifeho. ¹³ Hwe wonyo sohwanji a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwanji hofikoe honingkano wonyoso nomjimiwentifi honingkano wonyo mikunimposo imo'ningkahoningki a'amu nom'ne somo honingkano hwasyo ipemotawowo'ningkohofihwafoho. Seten oso a'amu wonyo huhwo sohwa hwasyo hungkuno ulihwoso'no hofiko hwasyo hungkuno somo simeho uyantifeho.

¹⁴ I Timouti sohwo, Anituye hungkuno lokitihwamentihwone somo kiko simeho hi'ntnnono ne'no uyohoji aho yokumpohn'nyo ne'no fikesyohumaho. Nakwo a'amu lokitihwamentihwone hn'nwiye ne so'no kiko huno kiyohoho. ¹⁵ Kiko mehomi we'e sohwo nohumanji Anituye Hungkuno Iyoswomo mti'mokumentohofu somo kiko nupa'nonji huno wopingo syofisyoma'mentohino sohonta oso iyoswoso huno wopingo ne'no kijpahoningki lohonta kiko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyahoningkini kako kikimo asomo kitimayo'ne hweho. ¹⁶ Hohonta Anituye Towahuno sohwo kako a'amu anga'no anga'nohino sohwa huno wopingo uyahoningki a'amu sohwa iyoswomo mti'mokumentohofofoho. Olo hungkuno loso Anituye huno ne'njoso nakumo lonetihwayo'nefoho. Nakwoe honingkano wonyomne'no utihwa'nyopo ujo ehontojwasiyo'nefoho. Ujo ehontojwasiywoso'no nakwo Anituye honingkano nto'no iningkayo'ne nefe'mayo'nefoho. Honingkano wopingomne'no lonetihwayo'nefoho. ¹⁷ Olo iyoswo loso nakwo Anituye syoho ulohofiyo hn'nimo yo'mayo syoho wopingo so'no yokumpohn'nyo nejaponto Anituye syoho so'no ito'no enesyohumayo'nefoho.

Anituye hungkuno ne'njoso a'amu somo ne'no filutihwaho.

4 Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas kako a'amu songo humalofo so'nji poyo pe'nimentohofu so'njiye hungkuno ikawlofihwosi hofikoe yahino somne'no yano ilofone sohwo kako nopihwosi a'amu hopi'nonohino somo yofe engo'nji umokosyohumanefoho. Oso Kilais Jisas huhwo sohwo'nji kaningkwowho Anituntne'no sikoe timopo hungkuno yokumpohn'nyo wakilimonne'no yohono. ² Sikuno huhwo huhwi kiko a'amu somo Anituye hungkuno filutihwaho. A'amu Anituye hungkuno upo'nano likuji nto'no esyohumentaningkujo sohonta filutihwaho. I a'amu Anituye hungkunomne'no mosyafisiyo'njo humentaningkujo so'ntnne'no kiko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo uso. A'amuso hofiko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyifitne'eno lohoji kakoe hungkuno yokumpohn'nyo uso. A'amu honingkano wonyo'njoso hofikoe wonyoso

noho'naofikujji Anituye yahino wopingo somo in-
ingkayo'ne hungkuno yokumpohn'nyo filutihwaho.
A'amu honingkano wopingo somo uyo'ne usofitof-
hoji ufo'maho. A'amu jije hungkunomo haloho ma-
poso'njo somo yoka hungkuno nulohotoho. O'o,
hungkuno pompenjiyo'nohini filutihwaho. ³ Hwangku
sohonta a'amu hofikoe hunomnohini iningkafitnnefo-
ho. Osohonta ole wolantifeho. Anituye yahinomo
nakwolaho. O'o, yo'mayo nakwoe simeho wopingo
namokiyo'ne oso'nohino upo'nano. Ose lifijoso a'amu
hwasyo hungkuno lutihwayo pi'ningoso yo'mayo
hungkuno simeho wopingo umokiyo'ne'nohini lutih-
wafitnnefoho. ⁴ Hofiko Anituye hungkuno ne'njo som-
ne'no haloho pijwomokosyohumuningkuji a'mane
hungkuno somo upa'nifitnnefoho. ⁵ I oso'no kiko so-
hwosi, yo'mayo tango ku'masoso jije huno nto'no eho-
hosakisyihwoso'no Anituye yahino somnohino simeho
anga'nohino'nji nto'no finingkayo. Jije syohoso a'amu
somo Anituye hungkuno yokumpohn'nyo filutihwaho.
Kiko Anituye syoho ulohofiyi sohwoi kiko a'amu so-
mo ufo'mayoso syoho ne'njo fiyo.

Nje syohoso moi'wo umo'nimonte'no yohoho.

⁶ Oso hungkuno kikine'no mti'mokohe somo kiko
hofiyi finingkayo. Nje sikuno we'eneponoho. A'amu
sohwa ngkimo wofonjonisyantife'no yalokwofo. Ngko
ahwomomno wasimne hwo'nyoho. ⁷ Ngko mjake'we
hnyoso yokumpohn'nyo yoho'nonji ne sopo nto i'-
mofohono. Anitumo simeho hi'ntnnono uyimiwenji
oso syoho Anitu ntapmentisoso moi'wo esojwaof-
hono. ⁸ Mjake'we hnyo somjo ho'yangoso nje Hwe
Engo ngkine'no ntomo'nohino esyohumaho. Ho'yan-
goso olenoho. Nje Hwe Engo sohwo asomo poso so-
honta kako a'amu hopi'nonohino sofe yahino som-
ne'no yano nto'nohino ilofihwosi kako ngkimo ntonofo,
Kiko hwe wopingo hwoho. Ose ntonofoho. Ngkim-
nohini'maho. O'o, a'amu hopi'nono Kilais Jisasimo
simeho hi'ntnnono uyontifi kakoe sikuno asomo pe-
so'no hontohumalofo somo ose ulonefoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

⁹ Timouti sohwoi, kiko ngkiyepono komo'no fiye.
¹⁰ Upa'nyo Ntemas kako ngkimo nto nihwoti'mo'ma-
ho. Kako hwahoponjo yahino somne'no umo'ningka-
honingki anggo Tesolounika'no nto umaho. Kilesenis
kako anggo Ngkolesiya'no nto umaho. Taitas kako anggo
Ntalimesiya'no nto umaho. ¹¹ Luk kako'nohino ngko'nji
humalohwoyo. Kiko Mak nutimahoji ngkiyepono

fiyinyo. Kako nje syohoso wanifo'ma'montonoho.

¹² Ngko Tikikosimo Efesos ne'no nto lihwajimaleno.

¹³ Kiko wapmmo lohoji anggo Tilouas nje manji'mofo
sawemoso Kaposiye angomo uliko'ma'mentohe so'nji
nje iyoswo so'nji nimotape. Nom'neso yahwopaho so-
mo hungkuno mti'mokinyo so'no nimo'ningkohoho.
Oso'nji nimotape.

¹⁴ Alekianta kako ahwomo yokino syoho'njo sohwo
kako ngkimo wonyo engo ntoho'maso so'no Anitu
kako tango engo uyonefoho. ¹⁵ Kiko huhwosi oso hwe
huhwo sohumne'no i'waho nto'no fiyo. Kako nakwoe
hungkunomo hwotoho nafewo'ningkiso hweho.

¹⁶ A'amu Loummjo sofe anggo hungkuno nto'no mi-
wajiyi'ne sopo ngko nolohofonji nje hungkuno si-
mno'mjo ulahoningko nom'ne a'amuso ngkimo moni-
fo'mayo'njo imentohofofoho. O'o, a'amu hopi'nono
ngkimo nihwoti'mo'mentohofofoho. Oso ntohofo
so'no Anitu kako tango muyo'njo iyo so'ne jomo
ulalokweno. ¹⁷ I nje Hwe Engo kako ngko'nji nohuman-
to kakoe yokumpohn'nyo ntopahoningki Anituye
hungkuno wopingoso hofikimo lutihwamentohefoho.

A'amu Jutaso aneponoho. A'amu Loummjoso hofiko
Anituye hungkunomo upa'nimentohofofoho. Anitu ni-
fo'ma'mentiso so'no hofiko mofonjanisiyo'njo imento-
hofofoho. Oseso olohonta ngko wopingo humaleno.

¹⁸ A'amu sohwa ngkimo yo'mayo wonyo wontohofan-
tife yalokwofo somta'ni Anitu ngkimo nontimahwosi
ahwomomjo anggo kako mokosyohumaso sopo wom-
enihumaji'montonoho. Osopo nohumahm'mo kakoe
yofe ne'no woho'nomahm'monnoho. Nehopeho.

¹⁹ Hungkuno nom'ne wakilimonne'no yohono. Kiko
nje a'amufu eso a'amu Akwila'nji kakoe ape Pilisila'nji
Ounesifoulosi'montohwantnne'no uso. ²⁰ Elastos kako
anggo Koulin sopo ne'no humaho. Tiloufimos kako
mnokino tipemahoningki ngko kakimo anggo Miletos
sopo uliko'ma'mentohefoho. ²¹ Kiko komo'no fiye.
Kiko ifoyo hamnososo m'mofape sohonta kiko jefo somo
komo'no fiye.

Olo a'amulo kikine'no nakwoe a'amuhwe kilalok-
wofo. Hofikoe yofeso Yupulos, Piyutenis, Linos,
Kiloutiya oso hwanji a'amu Kilais Jisasimo simeho
hi'ntnnono uyiwon'ningkohoho olopo humalofo sonji ki-
lalokwofo.

²² Nakwoe Hwe Engo Anitu kiko'nji wohumano.
Kakoe hitoho so'nji sekumo wosemokosyohumano.
Olo hungkuno loso ngko Pouli'ni mti'mokohono. Oso-
hopeho.

Taitas

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (31) i'nji (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul Taitasimne'no mti'mokumentisofoho. Taitas sohwo a'amu Ngkilik hweho. (Hungkuno hiso Ngkolesiya sohe engo 2 honingkano we'e 3. Osopo weho.) Taitas huhwo sohwo kako Pouli'nji Anituye syoho imojiye hwa'uyoho. Tifi Pouli'nji Taitasi'nji hwaho we'e Kilit sopone'no umentisiyefoho. Nowenji Poul kako Taitasimo oso Kilit hopo sponjo a'amu somo yokumpohn'nyo umokiyo'ne uhumati'mentisofoho. (Hungkuno hiso Taitas sohwe engo 1, honingkano we'e 5. Osopo weho.) Poul kako olo iyoswo hiloso Nikopoulis humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Nje hwomu Taitas, ngko Poul Anituye syoho ulohofiyohwo'ni Jisas Kilaisiye hungkuno a'amumo liku'mofo (*apouse!*) syoho'njo sohwo'ni olo iyoswo loso kikimne'no mti'mokalokweno. Anitu nonihwosopento ntimento, Kiko a'amu uhwasopo'mentohe sohwa hofikoe simeho hi'ntnnono ntapeso yokumpohn'nyo usofitofohoji nje hungkuno nehopi'nohino somo huno ito'no uyoso'no ufo'mahoji nje honingkanomo nto'no iningkayo'ne filutihwahoho. Ose ntonto nihwatimentisofoho. ² Olo syoho hwapingoso olenoho. Hohonta Anitu nakwo'nji hwaho'nji mamti'mokiyo sohonta ole limento, A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijo somo songo ne'no humayo'neso uyimonnoho. Anitu kako hwasyo hungkuno nihu'no ane'njo sohwo ose nalimentiso so'no a'amu oso hungkuno hiso ne imo'nyo'ne hontohumalofo somo ufo'malokweno. ³ Tifi no'mo oso sikuno Anitu ho'nahumentiso sohonta olo hungkuno wopingo songo ne'no humayo'ne loso ho'ningkahoningki Anitu nakumo asomo netimayo'ne sohwo olo syoho loso ntapmmentisoso ngko a'amu somo lutihwalokweno.

⁴ Taitas sohwaso ngko Anituye hungkuno kilahoningko kiko simeho hi'ntnnono uyonji nje hwomu nehopi imo'nimentohino hwosoho. Nakwoe simeho hi'ntnnono uyoso afafoho. Ole'no nimo'ningkohoho. Nankingwohwo Anitu sohwo'nji Jisas Kilais asomo netimayo'ne sohwo'nji siko'monta'i siko kikimo yo'mayo wopingo kilohofohosisi sikoe simeho pompenjiyoso kijape so'no nimo'ningkohoho.

A'amu Anituye syoho'njo sohwa olo yahino loso uyife.

⁵ Oso hwaho Kilit osopo yo'mayo syoho mesojwao'mmentihwoyoso kiko ito'no esojwaofohoji ango'meemjo a'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho somo hwe engo mokosyohumay-

o'ne osohwamo kiko uhwasopoho. Ose kilonji kiliko'mamentohefoho. ⁶ Ole kilimentoho, Hwe engo uhwasope sohwa olo yahino loso'nji wohumantifeho. Hwe huhwo sohwo a'amu nuhwonontifi honingkanowonyo somo nihu'no muhwoniwo'ningkohoyohoho. Kako ape anga'nohino'njo humawo'ningkiso hweho. Sikoe mehomi Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyon-tifi kaningkwowho'ya'uye hungkunomo haloho pewo'ningkohofohoho. Mehomi hisomo a'amu nuhwonontifi yahino wopingo'nohino somo uhwonowo'ningkohofohoho. ⁷ Hwapingoso ole hwe engo lohwo kako Anituye syoho mokosyohumayo hweho. Oso'no kako honingkano wonyo ane'njo wohumano. Kako yokumpohn'nyo yahino iyo'eno. Kako simano hintotohino umnyo'eno. Mijo yokumpohn'nyo kako noningkuhwosi nonilohofe'eno. Kako ikujoho fongkiyo'eno. Kako hamniyoho engo so'no hi umo'nyo'eno. ⁸ O'o, kako olo yahino loso uyono. A'amu ango kengopo nta'ni jomo u'mayo somo wopingo umokosyohumawosi ango'nji wosopayo'nji uyono. Kako yo'mayo syoho wopingoso kako simeho wopingo'njo uyihwono. Kako Anituye hungkunomo ito'no iningkayo'ne umo'nono. Kako honingkano nto'nohinomo uningkaweno. Yo'mayo honingkano wonyoso nihu'no miyonehoho. Yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo monje yasihwosi Anituye yahino somo uningkaweno. ⁹ Yo'mayo hungkuno nehopi kakimo lutihunyo somo kako simeho hi'ntnnono engo uyihwosi yokumpohn'nyo wokesyohumano. Ose ihwosi olo Anituye hungkuno nto'nohino loso a'amu nom'ne somo lutihwahwosi hofikoe simeho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo umokono. I a'amu Anituye hungkunomo haloho maposo'njo somo hungkuno yokumpohn'nyo ulihwoso'no hofikoe honingkanowonyomne'no huno wosyofisyantifeho.

A'amu Kilit pi'ningo engoso hwasyo hungkuno liwo'ningkohofofoho.

¹⁰ Hwapingoso a'amu Kilit pi'ningo engoso hofiko hahn'nyo yiwo'ningkohofofoho. Hahn'nyo yahino anga'no engoso olenoho. A'amu Juta fehohnjoso hofiko Jisas Kilaisimo simeho uyontifi hwasyo hungkuno ole lutihwawo'ningkohofi, A'amu Jisas Kilaisiye hungkunomo iningkawowo'ningkohofo sohwa hofiko a'apaho sihu wakolo'nife. Hofiko hwasyo hungkuno ole lutihwahoningkofi a'amu fehohnjo sohwa oso hungkuno somo iningkowalokwofo. ¹¹ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwo filomjasyo. Hofiko hamniyoho poji womano lontifi honingkano wonyo nakwo miyoso lutihwawowo'ningkohofofoho. A'amu fehohnjo hofiko'montohwa oso hungkuno homo somo nupa'nontifi Anituye honingkano wopingo so'no huno nto'no mosyafisiyo'njo yalokwofo. Oso'no hofikoe hungkuno somo filomjasyo. ¹² Hwe fihwo Kilitnta'ango sohwo kakoe a'amu somne'no olo hungkuno limentisofoho.

A'amu Kilit so'nwi nakwo hwasyo hungkuno liwo'ningkuhwono.

Nakwo sikiyahu sohwafe yahino'njo'nwoho.

Toho'nohini niwo'nontaneso yo'mayo syohoso nakwolaha liwo'ningkuhwone'nwoho.

Kilit sohwafe hwe huno'njo sohwo ose limentisofoho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwo hungkuno nehopi limentono. Oso'no kiko yoka yokumpohn'nyo ulohoho'no hofikoe hwasyo hungkunomne'no huno syafisyikujji simeho uwolo'mokufe. Iwolo'mokukujji Jisasimo simeho hi'ntnnono nto'no uyantifeho. ¹⁴ Ose ifijo'manji hofiko Juta sofe a'mane hungkunomo haloho maposo'njo ikuji a'amu Anituye hungkuno ne'njo somo hwotoho fewo'ningkohofo sofe honingkano somo hofiko tifi miningkafitnnehofo.

¹⁵ A'amu honingkano wonyo aneso yo'mayo somo uhwonifijoso hofikoe hunomo simehomo wonyo mumokonehoho. O'o, huno wopingo'nohini syafisiyo'ningkohofofoho. I a'amu honingkano wonyo'njo Anituye hungkunomo miningkayo'njoso yo'mayo somo uhwonontifi huno wonyo pisakino'njo syafisiyo'ningkohofofoho. Yo'mayo honingkano wonyo iwo'nontifi wopingo yalokuhwono lontifi yiwo'ningkohofofoho. ¹⁶ Mango'nohini ole liwo'ningkohofi, Nakwo Anitu ne sohune'no huno nayohoho. Ose ko lahoningkofi yo'mayo yiwo'ningkohofo somo nakwo nuhwonontani nakwo huno nayohoho. Anitu ne sohumo miningkayo'njofoho. O'o, hofikoe yahino pisakino'njo yontifi hahn'nyo yiwo'ningkohofofoho. Syoho wopingoso mikwifitnnehofo.

Hwe moya'mi sokafo sofe hungkunofoho.

2 I oso'no kiko Anituye yahino so'no a'amu somo lutihwayo sohonta kiko hungkuno nehopi'nohini lutihwahojo'no hofiko Anituye honingkano somo tipemafikujji osomo nto'no uningkwantifeho. ² Hwe engo

sohwamo ole ulohoho. Sekwo mijo yokumpohn'nyo engo nonilohofikutoho. Sekwo honingkano ne somno nto'no womokosyohumano. Yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo monje feesyo. Sekwo Jisasiye hungkunomo tifi iningkakujji a'amumo simeho uyimno. Yo'mayo tango se'masoso sekwo yokumpohn'nyo filohopmno.

³ Oso pa'nyoso ape sokafo sofamo ole ulohoho. Sekwo honingkano wonyo nihu'no mifitnnehofo. O'o, honingkano wopingo'nohini uyife. Nom'ne a'amu somne'no siki hungkuno sifajo nolikutoho. Hofiko mijo yokumpohn'nyo noningkuji oso mijo hiso hofikoe hwe engo imo'nyo'eno. Hofiko moya'mi songo sofamo honingkano wopingo so'no wolutihwafe. ⁴ Ole wolutihwafe, Sekwoe hwehwamo simeho uyimno. Sekwoe mehomi somo simeho uyikujji hofiyo umokosyohumamno. ⁵ Ose lutihwafikujji olo'nji filutihwamno. Yo'mayo yahino hwahoponjo wonyo somo monje yasyikujji honingkano wopingo'nohimo finingkamno. Nom'ne hwafe pono nukutoho. Sekwoe ango yo'mayo hopi'nonohino somo nto'no esyohumafikujji sekwoe hwehwanji sekwoe mehomi'njimo nto'no ufo'mapmno. Sekwoe hwehwafe hungkunomo haloho pekuji enjwa'mo fohumamno. Ose lutihwafikujji nto'no iningka'fijo'manji a'amu nom'neso oso yahino wopingo somo uhwoningkuji Anituye hungkuno somne'no sitofo hungkuno mulifitnnehofo.

Hwe songo sohwafe hungkunofoho.

⁶ Oso pa'nyoso kiko hwe songo sohwo yo'mayo yahino hwahoponjo wonyo somo monje yasiyo so'ne filutihwahoho. ⁷ Taitas sohwoyo yo'mayo wopingo'nohini iso somo a'amuso tifi wokiningkapife. Oso'no jije honingkanomne'no nto'no fisafisyo. A'amu somo wolutihwamo lohoji hungkuno nehopi'nohini filutihwaho. Hwasyo hungkuno nolutihwahotoho. Kiko jije syoho ne so'no kumo'ningkwoso'no syoho loso ito'no fiyo. ⁸ Kiko hungkuno nehopi'nohini lutihwahojo'no a'amuso jije yahino somo kohoningkukujji hofiko honingkano wonyoso motipemapitnnehofo. Ose yohojo'no a'amu hwahoponjo yahino somo tifi iningkawowo'ningkohofoso nakumne'no wonyo hungkuno wonelano likujji nakwoe honingkano wonyo ane so'no wonyopi tipekuji wonimango unimontonoho.

Syoho ulohofiyo sohwafe hungkunofoho.

⁹ Taitas kiko a'amu hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofiyo sohwo ole filutihwahoho. Sekwoe hwe engo semokosyohumayo sohwafe hungkunomo haloho pekuji yo'mayo syohoso hofikoe simeho wopingo umokiyo'ne sekwo nto'no fiyimno. Sekwoe hwe engo sohwa syoho sejaposo so'no sekwo yoka nulikutoho. O'o, syohoso hofiyo fiyimno. ¹⁰ Hofikoe yo'mayoso hufo nomafikutoho. O'o, sekwo Anitu asomo wosetima'mo selalokunjo sohumne'no huno syafisyikujji syoho wopingo'nohini yontaningkuji

hwe engo sohwa simeho wopingo wosejopantifeho. Sekwoe honingkano wopingo somo sehoningkukuji Anituye hungkunomo sekwo iningkowalokwofo so'no huno ole wosyofisyantifeho, Anituye hungkuno wopingofoho. Oso hungkunoso a'amu hamniyoho momaso syoho'njo sohwa filutihwahoho.

Nakwo honingkano wopingomo nohumehwasi Jisas Kilaisiye Sikuno somne'no wohontohumano.

¹¹ Anitu a'amu hopi'nonohino hn'nimo simeho nejaponto wopingo wonaloho'mo lonto kako nakwoe wonyo'ne poyo wope'nono lonto Jisasimo uhwatimentisofoho. Oso yahino wopingo nalohofoso utihwa'nyopo yahoningki olohonta a'amu hopi'nonohino hn'nimne asomo netimayo honingkano somo hwosampo'mentiso hweho. ¹² Hohonta nakwoe honingkano wonyoso yokumpohn'nyo enemokosyohumentaningki yo'mayo hwahoponjo somo simeho uyimotowonefoho. I olohonta Anitu wopingo naloho'mentiso so'no ole nelalofi, Sekwoe honingkano wonyomo hohujo ikinjamofukuji hwahoponjo yahino wonyo so'no i'waho fiyimno. O'o, hwahoponjo yahino wonyo somo monje yasyikui Anituye yahino wopingo somo nto'no finingkamno. Anituye syohomne'no simeho semo'ningkuhwofo'no huno wopingo'nohini fisyafihupmno. Ose nelalofoho. ¹³ Ose ihwasi nakwoe Hwe Engo Anitu'nji Jisas Kilais Asomo Netimayo sohwa'u ne'no hontohumalohwono. Oso sikuno wonyoangkafo somo Jisas Kilais sohwo mofehi'nyo pa'nyo lihwoosi nakumne'no nopahoningkuhwoosi uhwonane'nwoho. ¹⁴ Jisas Kilais nakwoe honingkano wonyo somta'ni isihutofone pe'nimentisofoho. Nje a'amu ne imo'nyo'ne hofikoe honingkano wonyo somo wae weeo'mo lonto a'amu hiso syoho yokumpohn'nyo wopingo'nohini ukufe lonto pe'nimentisofoho.

¹⁵ Olo hungkuno kumti'mokiyalokwe loso a'amu somo hungkuno yokumpohn'nyo filutihwawo'nyo. Olo hungkuno loso Anitu mta'angofoho. Oso'no olo hungkuno loso'no a'amu huno ole syafisyikutoho, siki hungkunofoho. Ose nosyafisyikutoho. O'o, a'amu somo yokumpohn'nyo usofitofoho'ni a'amu hungkuno losomo haloho maposo'njo somo yoka ulohoho. Kiko Anituye syoho ulohofiyo hwasoho. A'amu fihwo kiko a'amu siki'njofoho lihwoosi kiyoloho.

Anituye a'amu ne hn'nwi yahino wopingo'nohini uyihwano.

3 Taitas sohwo, jije a'amu somo olo hungkuno so'no huno ufotofoto. Yo'mayo hwe engo sekwo enjwa'mo humalofa sohwa hwaho mokosyohumayo sohwa osohwafe hungkunomo haloho pekuji yo'mayo syoho sejapifijoso sekwo komo'no fiyimno. ² Ose ulohoji nom'ne hungkuno ole ulohoho. A'amu nom'ne somne'no wonyo hungkuno nolikutoho. Ikujoho nofongki'ningkutoho. O'o, simeho pompenjiyo'nji nohu-

mafukuji a'amu hopi'nonohino somne'no hwahopo pa-womno. Wopingo'nohino ulohopmno. Ose ulohoho.

³ Kiko huno moi'wonoho. Hohonta nakwo ho'nwi huno ane'nwoho. Oseso nakwo hungkunomo hwotoho hmotowonefoho. Hwe wonyo Seten kako hwasyo hungkuno nalonto honingkano wonyomo ipenemotapmentisofoho. Yo'mayo yahino wonyoso simeho fefoyo'nji nakwoe hwe engo hopa imo'ningkahoningki nakwo tifi iningkowentani nakwoe a'apahomnohino ho'noma'nimotowono. Nakwo nom'ne a'amu somne'no simeho wonyo namo'nimiweho. Hofikoe yo'mayo so'no hi namo'nimiweho. A'amu nakune'no mangohwa imo'nalokwofo sohwanji nakwo hopi'nonohino mango hwona'nyoho.

⁴ Ose nohumentaningkuhwo'ni Anitu asomo netimayo'ne sohwo simeho nejaposo utihwa'nyopo i'nofaponto honingkano wonyo somta'ni isihutofonema'mentisofoho. ⁵ Nakwoe yo'mayo honingkano wopingo'ne poyo pe'nimentiso'maho. O'o, Anitu nakumne'no hitoho ulofahoningki asomo netimayo'ne kako poyo pe'nimentiso hweho. Nakwoe wonyoso wae enafahoningki kakoe Towahuno Wopingo sohwo mi-ji hopa kiyonemanto a'amu songo pa'nyo namokumentisofoho. Songo namokonto huno wopingo songoso nejapmentisofoho. ⁶ Jisas Kilais nakumne'no poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no Anitu kakoe Towahuno nehula'o'mentisofoho. ⁷ Ose yonto yo'mayo Jisas Kilais nakumne'no naloho'mentiso so'no Anitu nelalofi, Nje mehomi wopingo kuyoho. Ose nelalofoho. Oso'no nakwo'ne ango songo ne'no humayo'ne so'nji yo'mayo wopingo so'nji wonejapmonto yahoningki hontohumalohwono.

⁸ Oso hungkuno nehopeho. Olo hungkuno pi'ningo kumti'mokiyalokwe loso kiko a'amu somo yokumpohn'nyo filutihwahoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohofoso olo hungkuno losomo iningkakuji hofiko syoho wopingo so'no simeho umono. Olo syoho wopingo loso a'amumo ufo'mayoneso ne'njofoho.

⁹ Taitas sohwo a'amu siki yoka hnniwo'ningkohofa somne'no i'waho fiyo. A'amu hofiyakwosafe a'mane hungkuno somne'no huno syafisyiwo'ningkohofa somne'no i'waho fuyakolofa. Honingkano hungkuno somne'no ikujoho hungkuno hopa hnnontaningkujoso i'waho fuyakolofa. Nakwo huno moi'wonoho. Oso hungkuno hiso monefo'manehoho. O'o, ne'njo'maho. Ne anefoho.

¹⁰ A'amu fihwo sekwo'nji nohumahwosi a'amu somo wahusilo'mo lihwoosi hungkuno kengo ulososo oso a'amu sohomo hungkuno yokumpohn'nyo uso. Jije hungkuno simo'mjo somo haloho makuposo'manji apa'no uso. Apa'no haloho makuposo'manji oso hwe sohomo hohujo fikinjimofa. ¹¹ Oso a'amu oseso kiko huno kiyohoho. Kako honingkano wopingo mta'ni nto sompee'maho. Kakoe yahino wonyo so'no huno ko uyahoningki kako kakoe yahino wonyo somo musik-wajiyohofa.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Olo hungkuno loso nto mtito'maleno. Ifoyo hamno engo somo ngko ango Nikopoulis osomo wohumonne'no yohono. Hwe hufa'u Atemasi'nji Tikikosi'nji ngko'nji humalohwono. Oso'no hwangu hwe anga'nohino huhwo sohwo kikiyepono uhwatimonne'no yohono. Ku'maso sohonta kiko ango Nikopoulis sopo komo'no ni'maho. ¹³ Oso hwe Senas hungkuno mihwajiyo syoho'njo sohwo oso hwo'nji Apoulousi'nji siko hano iyo sohonta kiko hofiyo ufo'maho. Wosopayo'nji yo'mayo honingkanomne'no umofonyo iyoso'no yano uyo.

¹⁴ Kiko'nohini'maho. O'o, hwe moya'mi hopi'nonohinono ufo'mapifijoso hofiko syoho wopingo so'no simeho umo'nimontonoho. A'amu umofonyo iyo sohwo ufo'mapife. Siki humayoso wopingo'maho. O'o, hofiko humafijoso syoho ne'njo uyife.

¹⁵ Olopo a'amu hopi'nonohini ngko'nji humalofoso nakwoe a'amuhwe kilalokwofo. A'amu Anituye hungkunomo iningkowalokwofoso kiko'nji humalofoso hofiko nakumo simeho nejopalokwofo oso hwamo ole fonajiyo, Nakwoe a'amufu ulalokuhwono. Ose fonajiyo ntohofo.

Anitu kako hofiyo wosefo'mano. Olo hungkuno loso ngko Pouli'ni mti'mokohono. Hungkuno osohopeho.

Filemoun

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (29) 'nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul kako hwe Filemounne'no mti'mokumentisofoho. Filemoun sohwo Pouliye a'amu hweho. Oso hwe huhwo sohwo ango Koulousi humunyo hweho. Filemoun huhwo sohwo kakoe syoho ulohofiyoso hi'njo hweho. Oso syoho ulohofiyoso sohune yofeso olenoho. Ounesimosiyoho. Oso hwe Ounesimos huhwo sohwo hiyaso li'mofonto ango Loum sopo Poulimo u'ma'mentisofoho. Nu'mahoningki Poul kako Anituye hungkuno ulimentisofoho. Nulahoningki Ounesimos kako simeho iwolo'mokumentisofoho. Simeho iwolo'makahoningki Poul Filemouniyepono asomo uhwajimonto olo iyoswo loso mti'mokuyahotimentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako ango Loum sopo impojoho yonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

1 U nje ningkwahwo Filemoun, nje hungkuno tifo upa'nyo. Ngko Pouli'ni nekwoe ningkwahwo Tim-outi'nji nohumentayo kikine'no olo iyoswo loso mti'mokalokuhwoyo. Ngko a'amumo Jisas Kilaisiye hungkuno ulimale so'no hofiko ngkimo impo'angomo intofanihumalofofoho. U Filemoun kiko nekwo'nji Anitumne'no syoho afa hwosoho. Nekwo simeho kijopalokuhwoyo. ² Nekwoe hungkuno loso olo a'amu lomo uhwojalokuhwoyo. Nekwoe nampohwo Apiya'nji Akiposi'njoho. Akipos ngko pa'nyo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofonto Anituye hungkuno lutihwalofoho. Nom'ne a'amu Jisas Kilaisimo iningkawentifi jije angomo uhu'mokuwo'ningkohoho somo hungkuno loso mti'mokalokuhwoyo.

³ Naningkwahwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko yo'mayo wopingo selohofosisi simeho pompengo wosejapanjiyoho.

Filemoun kako Hwe Engo Jisas sohomo simeho uyimajo hweho.

⁴ Nje ningkwahwo Filemoun, ngko Anitumo jomo ulontne sohonta ngko kikine'no isamoyoka mikunimposo uliwo'ningkohefoho. ⁵ Hwapingoso ole, Olo hungkuno loso upa'nimalefoho. Kiko nakwoe Hwe Engo Jisas sohomo simeho hi'ntnnono engo uyonji a'amu Jisas sohomo iningkuwo'ningkohoho oso'ntnne'no simeho uyalokuno. Oso'no Mpohumo isamoyoka ulalokweno. ⁶ Olo so'no nimo'ningkohoho. Nakwo Jisas Kilaisimo iningkawo'ningkuhwone hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo sosofito'ningkuhwasi fo'ma'nososo yo'mayo wonyoangkafo Jisas Kilaisi nejapiwo'ningkiso so'no nakwo huno ito'no naisoso ito'nohini wokemokosyohumantanoho. Oso'no Mpohumo jomo ulalokweno. ⁷ Filemoun kiko a'amu Jisas Kilaisimo in-

ingkawo'ningkohoho somo simeho engo uyalokuno so'no ngkimo yokumpohn'nyo nisosofitofonji nje simeho wopingo kiko nimokuwo'ningkino hwosoho. Anituye a'amu hopi'nonohinoso kikine'no syakufisyontifi simeho wopingo umo'ningkohoho.

Poul Filemounimo ulimento, Kiko Ounesimosimo mahoho. Jije ningkwahwo hopa umonono.

⁸ Hungkuno anga'nohino Ounesimosimne'no wakilohonimonne'no yohono. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi a'amumo simeho uyo yahino loso nejapmentiso so'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo kiko iningkawo'neso nokili'mnesohilo. I oso'no ngko simeho kijapmentotohe so'no olo so'no jomo wakilohonimonne'no yohono. Kiko ngkine'no huno kiyohoho. Ngko a'mane imo'nonji Jisas Kilaisiye syohomne'no impo'angomo humaleno. ¹⁰ Oso'no Ounesimosimne'no wakilohonimonne'no yohono. Kako nje hwomu pa'nyo imo'ningkiso hweho. Impo'angomo nohumanji Anituye hungkunoso Ounesimosimo ulahoningko hungkuno hiloso kako simeho hi'ntnnono uyonto Anituye a'amu imo'nimasofoho. Oso'no ngko kaningkwahwo pa'nyo humaleno. ¹¹ Oso hwe huhwo sohwo Ounesimosiyo kakoe yofe hwapingoso olenoho. Fo'mayo'nefoho. I hohonta Ounesimos kako jije syoho kilohofimentiso sohonta kako wonyo kiloho'mentisofoho. I olohonta kako kiko'nji ngko'nji syoho wonyoangkafo elohofiyoho hweho. Kako wefo'ma'montonoho.

¹² Anituye syohomne'no impo'angomo nohumentani'mo kiko ango kengopo nohumahoji ngkimo mani'fo'matnnehino. Kiko ngko'nji humentontasi ngkimo wopingo nonimokosyohumantnnesohilo. I oso'no jije syoho kilohofiyoho ngko'nji humayo so'no ngkimo

wopingo nimokosyohumawoso'no nje simeho wopingo wanimo'nimonte'no yohoho. Jije uyohope hweho. Ounesimos ngko'nji wohumano lonji ko yohe-so kiko olo hilo so'no manjoso'no ngko jije honingkano jije syoho kilohofiyo osohumo asomo uti-mayo'ne mopijwakumo'mnehono. O'o, kiko ngkimo nifo'mayo so'no asomo uhwajisoso oso wonyoangkafofoho. I oso'no jije hunofoho. Oso'no kikiyepono Ounesimos sohumo uhwojalokweno. Hwe huhwo sohumo simeho engo uyonji uhwojalokweno.

¹⁵ Hohonta kako kuhwoti'mofonto we'enehwo hiyaso umentisofoho. Osohonta kako hamniyoho momaso'n-jo siki syoho kilohofiyo hweho. I olohonta syoho kilohofiyo'nohino hwo'maho. O'o, kako hningkwa'wehweho. Hwapingoso kako Hwe Engo Jisasimo simeho uyiwo'ningkiso hweho. Simo'mo Ounesimos we'enehwo kuhwoti'mo'mentisoso olelikeno, kiko'nji ne'no nohumuhne so'no kakuhwoti'mo'mentono. Neningkwohwo Ounesimosimo simeho uyimentohe hwo'nyoho. I olohonta kiko kakimo simeho engo uyimonnoho. Kako jije syoho kilohofiyo'nji hningkwa'wehwo'njoho.

¹⁷ Kiko ngkimo Anituye syohomne'no nje tatohwo hwosoho syonifisyiwo'ningkino'manji kiko ngkimo ntohofiwo'ningkino hopaso kiko Ounesimosimo ulohoho. ¹⁸ Hohonta kako kikimo wonyo pipi kiloho'mentiso'manji kiko ngkine'no oso hiso'no hungkuno filihwajo. Ngko jije yo'mayo so'no kikimo aku wokijapmmo. ¹⁹ Ngko Pouli'ni yo'mayoso aku wokijapmne'no nehopi kilalokweno. U kiko uhwonyo. Olo hungkuno loso nje aho'nji ifalifaliyo mti'mokalokweno. Ngko jije hunomo huno makufohoto'mnehono. Hohonta ngko Anituye hungkuno lokitihwahoningko kiko olo hungkuno hilo somo simeho hi'ntnnono umentohino so'no kiko songo ne'no humayo'neso ma'mentohinofoho. I oso

hungkuno kilimentohe so'no kiko ngkimo aku peho ntapmmmentohinoto. Awonoho. Oso hiso'no ngko huno makufohoto'mnehono. ²⁰ U nje ningkwahwo, kiko ngko'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye syoho ntnne'no syafisyohoji kiko Ounesimosimo ito'no mokosyohumaho. Kiko ose isoso nje simeho wopingo wanimo'nimontonoho.

²¹ Olo hungkuno ngko kikimne'no mti'mokuyohojalokwe loso kiko uhwoningkohoji haloho peso'no ngko huno niyohoho. Ounesimosimne'no yahino wopingo kiko ulohoho so'no kilohe somo tifi iningkahuji oso mta'ni kiko yo'mayo yahino wopingo ne'no mjimisoso jije yahino wopingoso nje hungkuno kilohe loso jije hunoso nje hunomo woniyakolo'monnoho. ²² Nom'ne hungkuno tifo upa'nyo. Ounesimos kikimo ku'maso sohonta kiko ngkine'no ango anga'no ito'no fesyohumaho. Hwapingoso sekwo ngkine'no Mpohumo jomo uliwo'ningkohoho so'no hontohumaleno. Anitu sekuyepono ngkimo asomo wonihwajono ntnne'no yalokweno.

Nom'ne a'amuso Filemoun ne'no nakwoe a'amu hweho limentohofofoho.

²³ Epeefilos kako'nji ngko ntnne'no Kilais Jisasiye syohomne'no impo'angomo humalohwoyo. Kako kikimne'no nje a'amu hweho lonto huno syokufisyalofoho. ²⁴ A'amu nom'ne sohwa ngko'nji Anituye syoho yalokuhwone sohwa kikimne'no nakwoe a'amu hweho kilalokwofo. A'amu huhwo sohwa ole, Mak, Alisitakos, Ntemas, Luk. Osohwa kikimne'no syokufisyalokwofo.

²⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako yo'mayo wopingo waselohofono. Nje hungkuno tifo osohopeho.

Hipilu

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo mofonepo (37) nto uyakolo'mentisopo olo iyoswo Hipilu loso tihwo mti'mokumentisotikeno. Iyoswo mti'mokomayo sopo a'amu mti'mokumentohofoho sohwanne'no yofeso mamti'mokiyofoho. A'amu fiso hofikoe hunoso olenoho. Poul mti'mokumentisofoho. A'amu fiso hofikoe huno olenoho. Mponopas, Apoulous, Luk, Makija sohwa mti'mokumentohofofoho. I oso'no olo iyoswo loso'no huno ito'no'maho. O'o, tihwo mti'mokumentisotikeno. A'amu olo iyoswo hilo mti'mokumentiso sohwo olo iyoswo hiloso a'amu Juta Jisasimo iningkunyo somne'no mti'mokumentisofoho. Oso a'amu hiso ntipu humentankingofitikeno. Oso hiso'no nakwo huno monayofoho. Angopone yofeso majofoho. Olo iyoswo hwapingo mti'mokiyoso olenoho. Oso a'amu Juta Jisasimo iningkunyo sofe simeho hi'ntnnonohino somo tango ifawe sohonta yokumpohn'nyo lohoho'ne yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo nakwo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

Anituye Hwomu sohwo hungkuno nejapmmentisofoho.

1 Hohonta sikuno pi'ningo somo Anitu kako kakoe hungkuno neyakwosamo uyimentisofoho. Sikuno fehohnjoso kako a'amu sohwo uyahoningki hofiko nalimotofofoho. Sikuno nom'nemo Anitu kakoe hungkuno ahwomomjo a'amu somo uyahoningki nalimentisofoho. ² I nakwo a'amu olohontajo hn'nimo Anitu kakoe hwomumo kako hungkuno uyahoningki Jisas nalimentisofoho. Oso hwomu huhwo sohomo Anitu ulimento, Kiko hwaho'nji ahwomo'nji mti'mojo. Ose ulahoningki Jisas kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayoso mti'mokumentisofoho. Oso mti'mokumentiso so'no Anitu kako Jisasimo ulimento, Kiko'nefoho ulimentisofoho. ³ Nakwo Anituye Hwomu huhwo sohomo uhwonontani nakwo Anitu ne sohwo yokumpohn'nyo'nji Anituye yofe engo'nji uhwonowo'ningkuhwonefoho. Kako Anituye yahino ne somo nakumo netihwayo'ne hweho. Jisas kako hungkuno yokumpohn'nyo lonteso kako hwaho'nji a'amu'nji yo'mayo so'nji hulimokumemokosyohumaho. Kako a'amufe wonyoso wae yafo'ne honingkanoso imo'mentisofoho. Imofikwato lohofonto kako ahwomomo son-to kanningkwohwo Anituye aho angahohnta'ni nohumanto yo'mayo somo mokosyohumaho.

Anituye hwomu Jisas sohwo kako a'amu ahwomomjo somo hwofilo'nnyo hweho.

⁴ Oso yofe engo Anitu kakoe hwomumo mulimentisoso a'amu ahwomomjo hopi'nonohino sofe yofemo yakolo'nnyo hweho. Yofe engo loso ole, Anituye Hwomufoho. ⁵ Hwapingosole, Olo hungkuno loso

Anitu hohonta a'amu ahwomomjo somo ulimentisotahoho. O'o, kakoe hwomumnohini ole ulimento,

Kiko nje Hwomu hwosoho.

Olohonta ngko jije Mpohwo'nyoho.

Nom'ne honta ole limento,

Ngko kanningkwohwo'ni humaleno.

Kako nje hwomu hweho.

Oso hungkunoso Jisasimnohini ulimentisofoho. ⁶ Anitu kakoe Hwomu anga'nohino Jisas osohumo hwahopo uhwatimonto yonto Anitu kako a'amu ahwomomjo somo ulimento,

A'amu ahwomomjo soku sekwo nje hwomufe yofe foho'nomapmno.

Ose ulimentisofoho. ⁷ Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somne'no ole nalohi,

Ngko nje a'amu ahwomomjo somo mti'mokahoningko nje syohomne'no hofiko emta'mingo ifoho'nji oso hopa iwo'ningkohofofoho.

Ose nalimentisofoho. ⁸ I Anitu kakoe Hwomumo ole ulimento,

Kiko Anitu sohwo, a'amu hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo ne'no mokosyohumantitne hwosoho.

Jije a'amufe honingkanoso nto'nohino mihwajontihne hwosoho.

Oso yahino nto'nohino mihwajiyo somo a'amu hiso nuhwoingkuji nto'nohinoho kilifitnefoho.

⁹ Kiko yahino ito'nohino so'no kumo'niwo'ningkohoho. Yahino wonyoso ngkilaho liwo'ningkino hwosoho.

Oso'no ngko jije Anitu sohwo'ni ngko yofe engo mayo'ne kuhwosopo'mentohefoho.

Oso'no jije simeho wopingo kumokuwo'ningkoheso jije a'amufe simeho wopingo somo yakolo'nnyofoho.

Ose ulimentisofoho. ¹⁰ Nom'ne honta kakoe hwomumo ole ulimento,

Hwe Engo sohwo, simo'mo ne'mo kiko hwaho'nji ahwomo'nji jije aho'nji mti'mokumentohino.

¹¹ Olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'nonefoho.

I kiko ose'ne'maho. O'o, kiko ne'no nohumantohotne hwasoho.

Hwaho'nji ahwomo'nji hwapife yofoho imo'ningkiso oso hopa imo'nonefoho.

¹² A'amu sohwa hwapife ku'mokasyontifi nom'ne songo iwo'ningkohoho hopaso kiko hwaho'nji ahwomo'nji noku'mokasyohoji kiko nom'ne songo woho'-nahumonnoho.

I oso'no kiko huno mikwesya'fihutnehino. O'o, ne'no nohumantohotne hwasoho.

Anitu ose ulimentisofoho. ¹³ Hohonta Anitu kakoe hwomumo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohnta'ni fosyohumaho.

Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwa jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Oso hungkuno ulimentisoso Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo ulimentisotaho. O'o, kakoe hwomumne'nohino ulimentisofoho. ¹⁴ A'amu ahwomomjoso hofiko Anitu kakoe syoho ulohofiyofoho. Oso a'amu homo somo Anitu kako asomo utima'mne somo ufo'mapifento uhwajiwon'ningkisofoho.

Anitu asomo netimayoso mikunimposo wonyohofiyofoho.

2 Oseso oso hungkuno neso Anituye hwomu ne-japmmentiso somne'no nakwo piso'mo'nyo ihwasi nusikwojihwaloho. O'o, nakwo yokumpohn'nyo kesyohumehwasi tifi uningkohwano. ² Hohonta Anituye hungkuno a'amu ahwomomjoso hofiko hwahoponjo a'amu somo uyahoningkofi a'amu hwahoponjo hiso hofiko hungkuno homo somo haloho maposo'njo yahoningkofi oso yahino wonyo somne'no Anitu hofikimo tohino engo uyimentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohi, oso hungkuno hiso a'amu ahwomomjoso hofiko a'amu hwahoponjo somo uyimentisoso hungkuno nehopeho. ³ Anitu nakumo asomo netimayo'ne honingkano hwasampo'mentisoso wonyohofiyofoho.

Oso homo somne'no nakwo hohujo ikinjaofihwasimanji oso yahino wonyo somne'no nakwo tohino mayoso'no hiyaso nti'mte wanehwono. Honingkano nihu'no awonoho. Nakwoe Hwe Engo sohwo simo'mo olo hilo so'no a'amu somo ulimentisofoho. A'amu hiso nupa'nontifi ne'njofoho lontifi hungkuno homo somo iningkawentifi hungkuno homo somne'no nalimento-hofofoho. ⁴ Hofiko hungkuno hiso nolutihwentaningkofi Anitu kako hungkuno homo somo yokumpohn'nyo sosofitofosyohumayo'neso kakoe yokumpohn'nyo a'amu homo somo uyahoningki hofiko yo'mayo wonyoangkafo iyo so'ne a'amu somo yamofa itihwamentohofofoho. Anitu kako a'amu anga'no anga'nohino homo somo kakoe Towahuno uh-

wajahoningki Towahuno sohwo a'amu somo Anituye huno mta'angoso yo'mayo yahino wonyoangkafosoyimentisofoho.

Nakumo asomo netimayo'ne hwapingoso Jisasiyoho.

⁵ Hwangku hwaho nom'ne songo i'mofapone'no lalokuhwono. Oso hwaho songo mokosyohumayo so'no Anitu kako a'amu ahwomomjo somo uh-wosopo'mentiso'maho. ⁶ O'o, Anituye hungkuno mti'mokumentohoho somo hwe fihwo ole mti'mokumento,

U Anitu, nakwo a'amu hwahoponjo hn'nimne'no kiko huno peho'ne syonefisyalokuno.

Nonemokosyohumanji nakwo a'amu wonyo hn'nimne'no kiko huno pehofo syonefisyalokuno.

⁷ Kiko a'amu ahwomomjo so'njo sopo kakimo hofiko'njo enjwa'mo we'enehwo wohumanonji uhumati'mentohinofoho.

Kiko jije yokumpohn'nyo uyonji yofe engo mulonji kakoe yofe engo ho'noma'mentohino.

⁸ Kiko yo'mayo hopi'nonohinosa kako mokosyohumayo'ne kakimo enjwa'mo ho'nohumentohinofoho.

Ose mti'mokumentisofoho. Ou, Anitu yo'mayo hopi'nonohinosa nakwo mokosyohumayo'ne ho'nahumentisofoho. I anga'no olopo siki we'ne moho'-nahummentono. O'o, nihu'no hopi'nono nakumo enjwa'mo we'ne ho'nahumentisofoho. I oso'no yo'mayo somo uhwonantaneso nakwo momokosyohumawo'ningkoho yihwono. O'o, nihu'no awonoho. ⁹ I oso'no hohonta Jisas kako a'amu ahwomomjo so'njo enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho. Hwapingoso Anitu nakumne'no hitoho ulofahoningki Jisas kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwiye honingkano wonyomne'no tohino engo nomanto poyo pe'nimentisofoho. I kako ose imentiso so'no Anitu kako Jisasimo apa'no yokintahopo uhmajonto kakoe yokumpohn'nyo'nji yofe engo uyimentisofoho. Osohomo uhwalokuhwono.

¹⁰ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinosa mti'mokumentiso hweho. Kako hwapingofoho. Anitu kako kakoe mehomi pi'ningo engo ne'njoso ngkiyepono pikuji ngko'njo lopo humafikuji nje yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji mapitne'ento limentisofoho. Anitu ose likwato lohofonto kako huno ole syafihu'mento, A'amuso hofiko ngkiyepono sapifitne'no nje hwomu kako hofikoe wonyo honingkanomne'no tohino mayoso wopingofoho. Anitu ose syofisyahoningki Jisas kako hwahoponjo a'amu hn'nipa'nyo imo'nimentisofoho. Jisas nohumanto yo'mayo tango kakimo u'mahonjoso kako wonyo nihu'no miyo hweho. Kako nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho. Oso tohino ma'mentiso so'no nakumo ahwomomne'no netimayoso Jisas huhwo sohwo hoponoho.

¹¹ Oso'no Jisas wonyo ane sohwo kako nakumo none-manto nakumo wonyo ane pa'nyo namokonto kakimo mone'mo'nalofoho. Oseso Jisasijanji nakwo'nji naningkwohwo anga'nohinoso Anituyoho. Oso'no

Jisas kako nje ningkwahwosafo nalonteso wonimango munalofiyohoho. ¹²Jisas Anitumo ole ulimento, U Anitu ngko nje ningkwahwo nampohwosamo kikine'no ulimonne'no yohono.

Hofiko kikine'no uhu'mokukujo'no osopo humahm'no ngko jije yofe ho'nomayo'ne ta walimonnoho.

¹³Jisas kako apa'no ole limento,

Ngko Anitune'no simeho hi'ntnnono uyimonnoho.

Ose lonto nom'ne hungkuno limento,

Ou kiko ngkimo nohonyo. Nje mehomi Anitu ntapmentiso so'nji ngko'nji olopo humalohwono.

Ose limentisofoho.

Jisas nakumo nefo'mayo'ne a'amu hwahoponjo hn'nwi pa'nyo imo'nimentisofoho.

¹⁴Oso mehomi Anitu Jisasimo uyimentisoso hofiko hwahoponjo a'amufoho. Oso'no Jisas kako hwahoponjo a'amu imo'nimentisofoho. Olo nakwoe hwaho hopo lopo hwe wonyo Seten kakoe yokumpohn'nyo'nji nakumo poyo namokuwo'ningkoho. Oso'no nakwo poyo pe'niwo'ningkuhwone pa'nyoso Jisas poyo pe'nimentisofoho. I oso'no Jisas kako apa'no songo lika'mentiso sohonta kako Seteniye yokumpohn'nyo somo hwotoho hmmentisofoho. ¹⁵Nakwo mehomi we'e so'nwi poyo pe'nyoso'no iyoho nanimentiso mta'angoso olohonta engo hn'nwi nenalofoho. Oso iyoho nenalokunjoso nakumo impe intofonesyohumaho. I Jisas poyo pe'nimentiso so'no kako oso impe homo somta'ni nasihuto'mentisofoho. ¹⁶Jisas oso syoho imentisoso a'amu ahwomomjo somo ufo'mayo'ne'maho. O'o, Apilohamiye imu hn'nyumo nefo'mayo'ne imentisofoho. ¹⁷Oseso Jisas kako a'amu hwahoponjo ne pa'nyo imo'nimentisoso homningkwa'wehwosafe yahinoso ma'mentisofoho. I oso'no yo'mayo yamofu u'manteso kako yokumpohn'nyo lohofonto wonyo honingkanoso miyo'njo imentisofoho. I homningkwa'wehwosamne'no hitoho ulofahoningki hofikoe wonyomne'no tohino manto wonyo hiso wae yafo'ne honingkano imo'mentisofoho. Oso'no kako ajwopo nohumanto nakumo Anitu'nji ufohi'nyo'ne huli'mokomokonesyohumawo'ningkiso hweho. ¹⁸Olohonta yo'mayo hwahoponjo ne'mahwosi honingkano wonyomo upenemotamo lihwosi yososo Jisas wonefo'ma'montonoho. Hwapingoso Jisas nakwoe hwaho lopo humamentiso sohonta yo'mayo hwaho loponjo tangoso Jisasimo honingkano wonyomo upemotamo limentisofoho. Oso tango u'ma'mentiso so'no yo'mayo nakumo yamofu nalohofu so'no Jisas kako huno uyihwoso'no nefo'mayo'neso Jisas kako hoponoho.

Jisasiye yofe engoso Mousesiye yofemo yakolo'nnyofoho.

3 Nje a'amufu, sekwo Anituye mehomi ne imo'nimentohofu soku, Anitu ahwomomo humaso sohwo sekumo sehwasopo'mentisofoho. Jisas kako Anituye hungkuno uyohojiku'mofu sohwo kako nakwo Anitu'nji humayo'ne huli'mokonesyohumaso so'no

nakwoe wonyo wae enafo'ne syoho ma'mentisofoho. Oso huhwo sohomo simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkuhwone oso'no kakoe a'amu ne'nwoho liwon'ningkuhwonefoho. I oso'no nakwo Jisasimne'no huno ne'no syofisyihwasi nakwo Jisas kakine'no huno engo wotipemehwano. ²Anitu oso syoho hiso'no Jisasimo uhwosopeehoningki Jisas syoho hiso hofiyo esojwao'mentisofoho. Simo'mo Mouses kako a'amu Isilael somo Anitumo ufohi'nyone huli'mokosyohumamentisofoho. Tifi sohonta Jisas huhwo oso syoho Mouses hopaso kako ma'mentisofoho. ³Nakwo ango wopingo uhwonantaneso ango wopingo homo somo yofe engo muliwo'ningkuhwonetaho. Awonoho. Nakwo ango kakwo'yohwo sohune'no yofe engo muliwo'ningkuhwono. Oso'no Jisas kako nakumo Anituye ango pa'nyo namokumentiso hn'nwiye ango kakwo'yohwo sohwo Jisasiyoho. Mouses kako ango homo somo mokosyohumayo'nohino hweho. Jisas kako ango homo somo kakwo'yohweho. Oso'no Jisas kakoe yofe engoso Mousesiye yofe somo yakolo'nnyofoho. ⁴Ango hopi'nonohinoso a'amu moliwo'ningkohofofoho. I oso'no Anitu kako'nohino yo'mayo hopi'nono mti'mokumentiso hweho. ⁵Mouses Anituye syoho ulohofiyo sohwo kako Anituye hungkunomo tifi iningkawento Anituye angomo wopingo mokosyohumamojo hweho. Anitu Mousesimo yo'mayo Anitu kako hwangku yoneso'no lutihwamentiso so'no Mouses a'amu somo lutihwamojo hweho. ⁶I oso'no Jisas Kilais sohwo kako Anituye syoho ulohofiyo hwo'maho. O'o, kako Anituye Hwomu hweho. Jisas kako huhwo Anituye hungkunomo iningkawento Anituye ango hn'nimo wopingo nemokosyohumawo'ningkiso hweho. Oso'no nakwo kakoe ango hn'nwi Kilaisimo simeho hi'ntnnono ne'no uyihwasi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumehwasi nakwo kakine'no hontohumayo'manji oso'no nakwo kakoe ango hn'nwi ne'no nomolohinowentaningkuhwosi nakwo ne'no nohumentihwanefoho.

A'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofoso hofiko usijo'no mohumafitnnefoho.

⁷Anituye Towahunofe mampahomo upo'nano. Ole nalohi,

Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'nifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

⁸Hohonta a'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkunomo haloho upa'nontifi hahn'nyo yontifi hungkuno homo somo hwotoho hmmentohofofoho.

Hofiko hwaho a'amu ane sopo nohumantifi Anitu nto'no monefo'mayo'njo iwo'ningkino hwosoho ntimotofofoho.

⁹Seyakwosa osopo nohumentaningkofi soswo *fouti* (40) uyakolofontaningki yo'mayo wopingo ngko utihwamentohe somo uhwonimotofofoho.

Hofiko ko uhwonimotofoso hofiko ngkimo sitofo ntimotofofoho.

¹⁰Oso'no oso a'amu homo somne'no simeho tohino nimningkahoningki limentoho,

A'amuso hofiko nje yahinomo miningkayo'njo yontifi nom'ne honingkanomo usampewo'ningkohofoho.

¹¹ Oseso nje simeho tohino nimningkahoningki hungkuno yokumpohn'nyo ole limentoho,

Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko motipemapitnnehofo. Nihu'no awonoho.

Anitu ose limentisofoho.

A'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkuno hwotoho hmmotofo pa'nyoso nakwo hwotoho fehwaloho.

¹² Nje a'amufo, sekwo huno fisyafihupmno. Hwe fihwo kako sekwo'njopo humaso sohwo kako Anitu songo humaso sohomo simeho hi'ntnnono muyo'njo ihwosi Anitumo nihu'nahone hohujo ikinjafihwosi kako honingkano wonyomo sompefonoho. Oso'no sekwo nto'no uhwontohumano. ¹³ Sekwoe sikuno moi'wo mmo'nosojwaofe sohonta sekwo sikuno huhwo huhwi sekwoe seningkwa'wehwosafe hunomo Anituye hungkuno so'no huno filanifohotopmno. Ose lifohotofikuji sekwo ufo'ma'nimno. Hwe fihwo sekwo'nji humaso osohomo honingkano wonyoso kakimo kompemotahwosi kako olo honingkano loso'no wopingofoho lihwosi Anituye hungkunomo nihu'nahone hahn'nyo yonoho. ¹⁴ Simo'mo nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoma'mentihwoneso yokumpohn'nyo kemokosyohumentaso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo ne'no kemokosyohumayo'manji u Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji kako yo'mayo mokosyohumaso so'nji ma'malohwono. ¹⁵ Nakwo huno nayohi, Anituye hungkuno ole nalohi,

Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'nifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Hohonta a'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkuno haloho upa'nontifi hahn'nyo yontifi hungkuno homo somo hwotoho hmentohofohofo.

Anitu ose nalimentisofoho.

¹⁶ Hohonta Anituye hungkunomne'no hahn'nyo tihwa imentohofoto. Hwe moya'mi Isilaeliso Ijip mta'ni Mouses ipemotawomentisoso hahn'nyo imentohofoho. ¹⁷ Anitu kakoe simeho tohino umnyoso nowentaningki soswo *fouti* (40) uyakolo'mentisofoho. Oso simeho tohinoso tihumo uyimentono. A'amu honingkano wonyo yontifi oso hwaho a'amu anepo poyo pe'nimentohofoho hofikoe pijafoso osopo wentanjo somne'no Anituye simeho tohino umnimentisofoho. ¹⁸ Anitu kako hungkuno yokumpohn'nyo ole-eso tihumne'no limentono. Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko motipemapitnnehofo. Oseso tihumne'no limentono. A'amu kakoe hungkunomo hwotoho fe-wo'ningkohoho somne'no limentisofoho. ¹⁹ Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo yiwo'ningkohoho so'no hofiko Anituye usijo'no humayo yahinoso motipemapitnnehofo.

Anituye a'amu neso hofiko usijo'no humayo'ne hungkunofoho.

⁴ Anitu kako nakumo hungkuno ole nalimentisoso weho. Ole nalohi, Sekwo nje usijo'no humayo yahino somo fisyohumamno. Ose nelalofoho. Oso'no hwe fihwo kako nakwo'nji humaso sohwo kako Anituye honingkanomne'no usijo'no humayo yahinoso kako motipihwonyo'njo umo lihwaso nakwo iyoho wonanono. ² Nakwo Anituye hungkuno wopingo upo'nantaneso a'amu Isilaeliso upa'nimotofoho oso pa'nyo'nwoho. I oso'no hofiko hungkuno wopingo ko upo'ningkahoningkofi hungkuno hiso mufo'ma'mmentisofoho. Hwapingoso hofiko ko upa'nontifi hungkuno homo somo hofiko simeho hi'ntnnono muyimmento-hofohofo.

³ Hohonta Anitu kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayo so'nji moi'wo mti'mokonto kako usijo'no humamentisofoho. Nohumanto a'amu kakoe hungkunomo hwotoho fifijo somne'no ole limentono, Oseso ngko nje simeho tohino nimningkahoningki hungkuno yokumpohn'nyo ole limentoho, Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko motipemapitnnehofo.

Nihu'no awonoho.

Ose limentisofoho. I oso'no nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkuhwone hn'nwi nakwo Anituye usijo'no humayo yahino somo humalohwono. ⁴ Anituye hungkuno mti'mokumentohoho somo hwe fihwo sikuno iyoho humayo somne'no ole mti'mokumento, Anitu kako yo'mayo mti'mokumentiso syoho moi'wo esojwaofonto sikuno aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo somo usijo'no humamentisofoho.

⁵ Olo hungkuno loso'no apa'no ole mti'mokumento, Hofiko nje usijo'no humayo yahinoso nihu'no motipemapitnnehofo.

Ose mti'mokumentisofoho.

⁶ A'amu simo'mo Anituye hungkuno upa'nimentohofoso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyimmentohoho so'no Anituye usijo'no humayo yahino somo motipema'mentohofohofo. I oso'no a'amu nom'neso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohoho so'no hofiko Anituye usijo'no humayo yahinoso wotipemantifeho. Oso hungkunoso ne'no weho. ⁷ Oseso Anitu kako nom'ne sikuno ho'nahumentisofoho. Oso sikuno ho'nahumentiso hiso'no ole limento, Olohontanoho. Oso sikuno ho'nahumentisoso soswo pi'ningo uyokolofahoningki oso hungkuno nto selohe-so Anitu Ntefitimo uyahoningki ole mti'mokumento, Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'nifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Ntefit ose mti'mokumentisofoho.

⁸ Jousyiwa kako Mousesiye pijohinomo ma'mentiso sohwo kako a'amu Isilael somo hwaho Kenan sopo ipemotawomentisofoho. Oso hwaho hopo sopo Anitu a'amu Isilael somo olopo nihu'nahone usijo'no fisyohumamno ulontentesi Anitu kako hwangku no'mo

nom'ne sikuno usijo'no humayo'neso moho'nasyih-wonesohilo. ⁹ I oso'no Anitu kako nom'ne sikuno usijo'no humayo'ne ho'nahumentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Usijo'no humayo yahinoso Anituye a'amumne'no weho. Anitu kako sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somo usijo'no humamentiso pa'nyoso weho. ¹⁰ Hwe fihwo kako Anituye usijo'no humayo yahino somo wohumamo loso sohwo kako yo'mayo syoho yonteso kakoe yokumpohn'nyo'nji miyonehoho. O'o, yo'mayo syoho yonteso Anituye yokumpohn'nyo'nji iwo'ningkiso hweho. Oso'no kako Anituye usijo'no humayo yahino somo humaho ¹¹ Nakwo nakwoe simano sopo yo'mayoso nopusonaofihwoso'no yokumpohn'nyo elifoti'mesihwasi Anitu kakoe usijo'no humayo yahino somo wohumano. I hohonta a'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkunomne'no hahn'nyo imentohoho pa'nyoso nakwo oso hopa yasoso nakwo Anituye usijo'no humayo yahinoso nakwo motipemanehwono.

¹² Anitu kakoe hungkunoso ne'no nowentaningki hungkuno hiso ipisayo ne into'nalofoho. Nakwo huno moi'wonoho. Sihu sihumampo'nyo yohosi yohohnjoso yahwopaho mikufu yokino osomo kujomotasyiwo'ningkiso oso hopa Anituye hungkunoso nakwoe simeho somo oso hopa nelohofalofoho. Hungkuno hiso nakwoe simehomo yo'mayo mnaweso nakwoe hunomo yo'mayo mnaweso netihwawo'ningkisofoho. Hiyaso momokosyohumanehwono. Oso'no Anituye hungkunoso oso sihu sihumampo'nyo yohosi yoho'njo somo yakolo'nnyofoho. ¹³ Yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso Anitune'no hiyaso mawenehoho. Yo'mayo hopi'nonohino somo utihwa'nyopo wentaningki Anitu kako uhwonalofoho. Yo'mayo yahino iwo'ningkuhwone so'no tifi no'mo Anitu nonalohononefoho.

Jisas kako nakwo'nji Anitumo ufohi'nyo'ne Hwe Engo hweho.

¹⁴ Nakwo'nji Anitumo ufohi'nyo'ne sohwo Anituye Hwomu Jisasiyoho. Kako ahwomo ne somo Anitu'nji humaho. Osohumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no a'amu nomane somo uliwo'ningkuhwono. Oso'no nakwo oso simeho hi'ntnnono uyo somo aho yokumpohn'nyo wokemokosyohumano. ¹⁵ Jisas nakwoe hwaho lopo nohumentaningki yo'mayo honingkano wonyomne'no nakumo impo'nonetimawo'ningkiso hopaso Jisasimo impo'nitimaneso kako honingkano wonyo nihu'no miyo'njo hweho. Oso'no yo'mayo wonyoso nakumo umpo'nonetima'mto ihwoso'no Jisas kako nakumne'no hitoho ulofihwoso'no kako wonefo'ma'montonoho. ¹⁶ Oso'no nakwo iyoho miyo'njo ihwasi kaningkwowho Anitu osohumo yo'mayo so'no jomo ulano. Kako nakumne'no hitoho ulofoso hwapingo hweho. Oseso yo'mayo tango ne'maso sohonta nakwo Anitumo jomo ulihwasi kako nakumo nefo'mahwosi wopingo wonaloho'montonoho.

Jisas kako nakwo'nji Anitumo ufohi'nyo'ne sohwo asomo netimayo'ne hwapingo hweho.

⁵ A'amu Jutaso hofiko'njo mta'ango hwe fihumo uhwosopo'mentohoho sohwo syoho ole imentisofoho. Kako a'amu hisofe wonyo honingkanomne'no Anitumo syoho ulohofiyonto yahu fonjokisasyonto yahu'nji yo'mayo so'nji Anitu uhwonyo'ne kisi'meehumentisofoho. ² Oso hwe huhwo sohwo kako hwahoponjo a'amu hweho. Kako sihune fehohnjo somo honingkano wonyo imentisofoho. Oso'no a'amu huno nto'no mosyafisiyo'njo somo u a'amu Anituye honingkanomne'no iningo mo'nyo somo kako hofohofahn'no ulohofihwosi ufo'ma'montonoho. ³ Kako hofiko pa'nyo hwo'manji kakoe wonyo honingkanomne'nji a'amufe wonyo honingkanomne'nji Anitumne'no yahu fonjokisasyiwo'ningkiso hweho.

⁴ Hwe fihwo ole monalohoho. Ngko Anitumne'no a'amu somo ufo'mayo'ne yofe engo woma'mo. Ose malohoho. O'o, Anitu kako Eloun Mousesiye kola'wehwo sohomo uhwosopo'mentiso hopaso uhwosopo'montonoho.

⁵ Kilais huhwo kako ose'nohinoho. Kako ole malimentisofoho. Ngko a'amu ufo'mayo'ne yofe engo woma'mo. O'o, ose malimentisofoho. Anitu kako ole ulimento,

Kiko nje Hwomu hwosoho.

Olohonta ngko jije Mpohwo'nyoho.

⁶ Ose ulimentisoso nom'nepo Anitu ole ulimento, Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso hopaso ne'no yohotne hwasoho.

Ose ulimentisofoho.

⁷ Hohonta Jisas kako nakwo a'amu lohn'nwi pa'nyo imo'nonto nakwoe hwahopo humamentiso sohonta kako Anitumo humotaho'nji yokumpohn'nyo jomo ulimojo hweho. Anitu kako'nohini Jisasimo poyo pe'nyoso'no ufo'mayo'ne hweho. Jisas kakoe hunomne'no hi inyoso monje yasyonto kako Anitumo iningkayo so'no hi umo'ningkahoningki Anitumo enjwamo humamentiso so'no Anitu Jisasimo ufo'ma'mentisofoho. ⁸ Jisas kako Anituye Hwomu hweho. I oso'no kako nohumanto Anituye hungkunomo haloho peso'no tohino engo ma'mentisofoho. Tohino engo no manto kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no huno engo tipema'mentisofoho. ⁹ Yo'mayo tohino u'mahoningki kako wonyo honingkano nihu'no mimmentisofoho. Oso'no kako wopingo'nohini nohumanto kako engolopohamo nakumo nefo'mayo'ne hwapingo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo haloho'no pewo'ningkuhwone hn'nimo kako nakumo asomo netimaso sohonta songo ne'no nohumentihwanefoho. ¹⁰ Oseso Anitu Jisasimo ulimento,

Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso hopaso ne'no yohotne hwasoho.

Jisasimo ose ulimentisofoho.

Nakwo mehomi we'eso humawo'ningkohoho hopa humehwaloho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo Jisas nakwoe wonyo wae enafo'ne sohune'no hungkuno pi'ningo engo woselon-tane'no ihwono. I oso'no sekwoe hunoso pito'nnyo'njo kuyoho. Huno nto'no mehohosahinyo kuyoho. Oso'no nakwo olo hungkuno hwapingoso pipi losetihwanehwono. ¹² Sekwo Anituye hungkuno hohonta upa'nimentohoho soku olohonta sekwo nom'ne somo molutihwayoso peho'neto. Sekwoe hunoso tifo'njo kuyoho. Oso'no hwe fihwo kako Anituye hungkuno hwapingo neso apa'no wolosetihwano. Sekwo Anituye hungkuno neso wosopayo yokumpohn'nyo hopaso manifitnehoho. O'o, amno'nohino nalokwofo. ¹³ Nakwo huno nayohoho. A'amu fihwo amno'nohino niwo'ningkiso sohwo kako mehomi pa'nyo hweho. Mango ane pa'nyo hweho. Honingkano wopingomo iningkayo'ne huno nto'no muyo hweho. ¹⁴ U wosopayo yokumpohn'nyoso a'amu engo huno'njo sohwafeho. Oso a'amu huhwo sohwo kako Anituye hungkunomne'no huno ne'no syafisyiwo'ningkiso sohwo kako honingkano wopingo so'nji wonyo so'ntno huno nto'no ehohosahinyo hweho.

Nakwoe simeho hi'ntnnono uyo somo nto'no kesyohumayo'ne syoho yokumpohn'nyo uyano.

⁶ Oso'no nakwo Anituye hungkuno wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyo so'no upo'nantanoho. Hungkuno amno pa'nyoso simo'mo upa'nimentohoho oso'nohino upa'ningkuhwaloho. O'o, hungkuno amno pa'nyoso olenoho.

Nakwo hwahoponjo yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwasi Anitumo simeho hi'ntnnono uyano.

Hwahoponjo yahino wonyoso ne anefoho. Monefo'-manehoho.

² Nakwo honingkano songo tipema'malohwone so'no nom'ne a'amu somo utihwayo'ne mijo fikiyomapmno. Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo mayo'ne aho ulonjimokumno.

A'amu poyo pe'nyoso apa'no nolikapitnefoho.

A'amu wonyo Anituye hungkunomo haloho maposo'njosohungkuno ikwolofikuji nihu'nahone tikanomo ne'no nohumantokutnefoho.

Oso hungkuno amno pa'nyo'nohino upo'niwo'ningkuhwaloho. O'o, oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no ³ Anitu nefo'maso'-manji nakwo hungkuno nom'ne wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyoso upo'nano.

⁴ A'amu Anituye hungkunomo upa'nontifi huno wopingo tipemahoningkofi Anitu a'amu homo somo wopingo ulohofahoningki hofiko Anituye Towahuno Wopingo ma'mentohofofoho. Oso a'amuso hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofikuji hofiko Anituye honingkanomo iningkayo'neso apa'no pipi tipemapitnehoho. Awonoho. ⁵ Hofiko Anituye hungkuno wopingo somo huno uyahoningki in-

ingkawentifi hofiko Anituye yokumpohn'nyo somo uhwonontifi yo'mayo tifi no'mo imo'none so'no huno uyimentisofoho. ⁶ Oso hohosohonta a'amu hiso Anitumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso hofiko huno apa'no ikwesiyafisyoso honingkano anefoho. Awonoho. A'amu Anitumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso pa'nyofoho. Hofiko Jisasimo apa'no utihwa'nyopo into'ofasyontifi a'amu hiso kakimo sitofo ulalokwofo.

⁷ Hwaho fipo ifoyo syonteso Anitu afofo uyoso sopo a'amu fihwa nonyo wosopayo hulifijoso wosopayo ne umo'nimontonoho. ⁸ I oso'no wosopayo mofokafe'njo ihwosi hoja wonyo yongo'njo so'nohini ne ane fokafo so'manji hwaho wonyoponoho. Oso hwaho sopone'no Anitu kako hwaho wonyo nihu'nahoneponoho walimontonoho. Toho wae weeo'montonoho. Hwahone'ne'maho. O'o, a'amumne'no mti'mokalokweno.

⁹ Nje a'amu soku, olo hungkuno tango'njo selalokweno. I hungkuno tango loso a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkiso somne'nefoho. Sekwo Anituye hungkunomo tifi iningkowahoningkuji Anitu sefo'mahwoso'no sekwo ne umo'nantifeho.

¹⁰ Sekwo Anitumo simeho wopingo engo uyalokwofo so'no yo'mayo syoho wopingoso ulikofalokwofo. Sekwo kakoe a'amu somo ufo'mawo'ningkohoho somta'angoso olohonta ne'no ufo'malokwofo. Oso syoho homo somne'no Anitu kako iningo momofalofiyoho.

¹¹ Nakwo ole'no namo'ningkohoho. Yo'mayo hontohumalofoso ne imo'nyo'ne so'no sekwo syoho engo ikuji simeho Anitumo uyalokwofo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. ¹² Sekwo piso'mo'nyo ikutoho. O'o, sekwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyiwo'ningkohoho sofe yahinomo finingkamno. Hofiko piso'mo'nyo miyo'njo yontifi yokumpohn'nyo lohofontifi yo'mayo Anitu wosejapmmonnoho ulimentiso so'no hofiko no-manentifi ne'no hontohumawo'ningkohofofoho.

Yo'mayo Anitu nalimentisoso mane'no simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyano.

¹³ Hohonta Anitu kakoe hungkuno yokumpohn'nyo Apilohammo uyimentisofoho. Ngko Anitu'ni olo hungkuno kijopalokwe loso ne umokumonnoho. Nje yofe kilohe so'no kiko huno wakiyono. Hungkuno hiloso ne umo'nimontonoho. ¹⁴ Anitu ose ulonto ulimento, Hungkuno ne umokumoneso olenoho. Ngko wopingo kilohohm'mo jije imuso pi'ningo engo wokijapmmonnoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁵ Oseso Apiloham kako ne'no nohontohumanto Anitu ulimentiso so'no iningo mamommentisofoho. O'o, ne'no hontohumanto kako kakoe hwomu ma'mentisofoho.

¹⁶ Hwe fihwo kakoe hungkuno ne imo'nyo'ne a'amufe yofe hwofilo'nnyo so'ne a'amu nom'ne somo ulimontonoho. Oso yofe engo ulososo kakoe hungkuno yokumpohn'nyo imo'ningkuhwosi nom'neso oso hungkuno homo somne'no yoka majo'njo ikuji hungkuno somo monje meehufitnehoho. ¹⁷ Oso a'amu somo Anitu wopingo waselohomonnoho ulimentis-

soso hofiko yo'mayoso nomapitne'ento huno uy-o'ne'ento Anitu kako hungkuno yokumpohn'nyo ulimentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Kakoe hungkunoso mikwalonehoho. ¹⁸ Oso'no olo hufa'uyo loso'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako nakumo wopingo waseloho'monnoho nalimentisofoho. Anitu kakoe hungkunoso ne imo'nonefoho. Oso hufa'uyo sofa'une'no Anitu kako hwasyo malonehoho. Oso'no nakwo Jisas nemokosyohumane'entani nakwo Anituye hungkuno ne imo'nimentiso so'no upo'nontani oso hungkuno hiso yokumpohn'nyo nesosofitofalofoho. Oso'no yo'mayo Anitu nalimentiso so'no aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalohwono. ¹⁹ Nakwo huno ole nayohoho. Anituye hungkunoso ne imo'nonefoho. Oso'no nakwo iyoho monaningkiyohoho. Anitumo u'mayo'ne honingkano pikun'nyo somo Jisas kako hwasampo'mentisofoho. Kako nakumne'no simo'mo napo'mentisofoho. Osopo nohumanto Jisas kako Anitumo motonefohi'nalofoho. Oso syoho Melikisetek imentisoso Jisas kako ne'no ihwonefoho.

Melikisetek kako a'amu'nji Anitumo ufohi'nyo'ne syoho'njo hwe engo hweho.

7 Melikisetek oso hwe engo sohwo kakoe yofe hwapingoso olenoho. Honingkano wopingo somo mokosyohumayo hwe engo hweho. Melikisetek huhwo sohwo kako ango Salem mokosyohumayo hweho. Oso ango yofe hwapingoso olenoho. Simeho pompen-go ifafo'ne hweho. Melikisetek kako Anitu ahwomomo humaso sohomo a'amu'nji motufohi'nyo'ne syoho'njo hweho.

Apilohamiye kami Lout osohumo hwe engo motawomentohoho sohwo Apiloham nofonjasyonto kakoe angopono nowentaningki hwe engo Melikisetek sohwo honingkanopo niswo'nonto Apilohammo aho ulonjimokumentisofoho. Apiloham yo'mayo ho'yango mangohwa mta'ni ma'mentisoso aho hopi'nono yano ilofahumentisoso Melikisetekiye yofe ho'nomayo'ne anga'no uyimentisofoho. ³ Melikisetek kaningkwowho'ya'u'nji hofiyakwosafe yofe so'nji nakwo huno monayohoyohoho. Oso sikuno kona'wohi ma'mentiso somo u poyo pe'nimentiso sikuno somo u poyo kape'nimentono. Nakwo huno monayohoyohoho. O'o, iyoswomo mamti'mokummentohofofoho. Melikisetek sohwo kako Anituye hwomu Jisas pa'nyo Anitumo a'amu'nji ne'no ufohi'niwo'ningkiso hweho.

⁴ Melikisetekiye yofe engo so'no sekwo huno fisyafihupmno. Neyakwo Apiloham sohwo hwe engofoho liwo'ningkuhwone'nwoho. Nakwoe hwapingo hweho. Apiloham sohwo kako mangohwa mta'ni yo'mayo ma'mentisoso Melikisetekiye yofe ho'nomayo'ne fehohnjoso kakimo uyimentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Melikisetekiye yofe Apilohammo uyakolo'mentisofoho. ⁵ Jekoupiye hwomu Lifai sohwo kakoe imu sohwa hofiko a'amufe wonyo wayo'ne syoho'njo hwafoho. Anitu olo honingkano hungkuno ho'nahumentiso loso olenoho. A'amu Isilael hofikoe yo'mayo ho'yangoso aho hopi'nono

yano ilofahufijoso Lifaiye temtitofoso anga'no woman-tifefoho. Lifaiye temtitofoso sohwa a'amu Isilael sofe hofila'wehwosafoho. Hopi'nonohinosa Apilohamiye mehomifoho. I oso'no Lifaiye imuso hofikoe hofila'wehwosafe ho'yango yo'mayoso yano ilofahinyoso anga'no mawo'ningkohofofoho. ⁶ I oso'no Melikisetek kako Lifaiye temtitofoso mta'ango'maho. Apiloham kako yano ilofahinyoso Melikisetekimo uyimentisofoho. Uyahoningki Melikisetek kako Apilohammo Anitu hungkuno uyimentiso sohomo aho ulonjimokumentisofoho. ⁷ Nakwo huno nayohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo aho ulonjimokuwo'ningkiso sohwo kakoe yofeso honjenoho. I a'amu aho kisusyontife sohwoe yofeso monjenoho. ⁸ Lifaiye temtitofoso ho'yango yano ilofahinyo anga'no mawo'ningkohofofoho. Oso a'amuso poyo pe'nnyofoho. I Apiloham kakoe ho'yango yano ilofahinyo anga'no Melikisetekimo uyimentisofoho. Osohumne'no Anituye hungkuno ole nalohi, Songo ne'no humayo hweho. Oso'no Melikisetekiye yofeso Lifaiye temtitofoso sofe yofe somo yakolo'nyofoho. ⁹ I oso'no olo hungkuno loso wolihwano. Lifaiye temtitofoso hofiko ho'yango yo'mayoso yano ilofahinyo anga'no mawo'ningkohofofoho. I oso'no Apiloham kakoe ho'yango yano ilofahinyo anga'nohinosa Melikisetek ma'mentisofoho. Oseso Melikisetek kako Lifai huhwoe mta'ni ma'mentisofoho. ¹⁰ Hwapingoso ole, Lifai kako mmo'nyo sohonta Apiloham kako Melikisetekimo honingkanopo uswo'nonto ho'yango fehohnjo uyimentiso sohonta kako kakoe imu Lifai uyone hopaso uyimentisofoho.

A'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo hohontajo yahino somo uyohope-e'nefoho.

¹¹ Hohonta hwe moya'mi hofiko honingkano hungkuno Mouses mta'ni ma'mentohofoso ole ulimento, A'amu Lifaiso hofiko a'amufe wonyo wae yafo syoho'neso hofiko yahu wofonjokisyosyantifeho. Ose ulonto Anitu kako Elounimo oso syoho so'no simo'mo uhwasopo'mentisofoho. I oso'no yahino simo'njo yahu honiyo usihumayoso a'amumo wopingo umokiyo'ne hopo'manji nom'ne hwe a'amu Anitu'nji ufohi'nyo'ne yahino songo'nji Melikisetek kako syoho imentiso hopaso tifi peho'ne i'mofapmmentisoto. ¹² U a'amufe wonyo wae syoho'njo sohwa hofikoe yahino uyohopo'nifijoso honingkano hungkuno hi uyohopo'nimtonoho. ¹³ Oso yahino songo uyohopeso Anitu kako nakwoe Hwe Engo Jisasimne'no nelalofoho. I oso'no kako Lifaiye temtitofoso mta'ango'maho. O'o, Jisasiye temtitofoso sohwa hofiko oso syoho a'amufe wonyo wae yafo so'no nihu'no mimmotofofoho. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohi, Jisas kako Jutafe temtitofoso mta'ango hweho. Oso temtitofoso somne'no Mouses kako a'amufe wonyo wae yafo syoho so'no mulimentisofoho.

Jisas kako a'amu Anitu'nji ufohi'nyo syoho Melikisetek kako imentiso hopaso Jisas ne'no ihwonefoho.

¹⁵ Jisasiye temtifo kengo mta'ango sohwo kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone yaofonto kako syoho songo a'amu Anitu'nji ufohi'nyo imentisofoho. Oso syoho songoso Melikisetek imentiso pa'nyoso uhwonontani oso'no nakwoe hunoso ehohosonesyalofoho. ¹⁶ Hwe fihwa a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hofiko Lifaiye temtifo mta'ango'nohino hwafoho. I oso'no Jisas oso syoho hiso Lifaiye temtifo mta'ni moma'mmentisofoho. O'o, Jisas kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone yaofonto kako a'amu Anitu'nji motufohi'nimentisofoho. Jisas kako songo ne'no humawo'ningkiso hweho. Oso'no Jisas kako Anituye yokumpohn'nyo'nji olo syoho loso ne'no ihwonefoho. ¹⁷ Oso'no Anitu Jisasimo ulimento,

Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso hopaso ne'no yohotne hwasoho.

Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oso'no hohontajo yahino a'amufe wonyo wae yaofoso Anitu kako wae yao'mentisofoho. Hwapingoso hohontajo yahino a'amufe wonyo wae yaofoso hopo'maho. O'o, hohontajo yahinoso nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso monefo'manefoho. ¹⁹ Oso honingkano hungkuno Mouses nejammentisoso nakumo wopingo Anitu pa'nyo monamokonehoho. Oso'no Anitu kako honingkano nom'ne songo hwasampo'mentisofoho. Oso honingkano songoso nakwo Anitu'nji ufohi'nyoso hoponoho.

²⁰ Anitu kako Jisas a'amufe wonyo wae nihu'nahone yososo kako'nji ufohi'nyo'ne syoho so'no uhwasopo'mentisofoho. Anitu Jisasiye temtifo somne'no uhwasopo'mentiso'maho. O'o, a'amu Anituye hungkuno so'no huno nehapi uyoso'no kakoe yofe yokintahopone'e so'no lonto kako Jisasimo uhwasopo'mentisofoho. A'amu Lifai sohwa oso'nji uhwasopo'mentohofomaho. O'o, hofiko homningkwa'wehwoe pijohinopo ma'mentohofofoho. ²¹ Anitu kako hungkuno yokumpohn'nyo lonto Jisasimo ole so'no uhwasopo'mentisofoho. Jisas kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone ihwosi Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho so'no uhwasopo'mentisofoho. Ole ulimento,

Ngko Anitu hwo'nyoho.

Olo hungkuno yokumpohn'nyo kilalokwe loso uyohope-e'ne'maho.

Kiko a'amufe wonyo wae nihu'nahone yohoji ngko'nji motanifohi'nyo'ne syohoso ne'no yohotne hwasoho.

Ose ulimentisofoho. ²² Anitu kako oso hungkuno yokumpohn'nyo ulimentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Jisas kako nakwo'nji Anitumo motonafahi'nyo'ne pmentisofoho. Olo yahino songo motonafahi'nyo'ne loso honingkano hungkuno hohontajo somo yakolo'nnyofoho.

²³ Hohonta a'amu pi'ningo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa humamotofofoho. Hwapingoso hofiko songo ne'no humamotofomaho. O'o, hofikoe

syohoso noho'nasyontifi pe'nimentohofofoho. ²⁴ I oso'no Jisas kako poyo pe'nonto apa'no likafonto songo ne'no humayo hweho. Kako a'amu Anitumo ufohi'nyo'ne syohoso ne'no yonteso nom'nehwo muyohopenohoho. Awonoho. ²⁵ I Jisas huhwo sohwo kako Anitu'nji ne'no nohumanto kako nakumo nefomayo'ne jomo ulalofoho. Oso'no hwe moya'mi Anitumo u'mane'entani nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no Jisas kako asomo netimanefoho.

Jisas nakumo yo'mayo so'no nefomayo'neso hoponoho.

²⁶ Jisas kako yofe engo a'amu'nji Anitumo ufohi'nyo'ne syoho'njo sohwo kako nakumo yo'mayo so'no nefomayo'neso hoponoho. Jisas kako nakwo a'amu wonyo'njo lohn'nonji nohumanto kako wonyo honingkano nihu'no mimentisofoho. O'o, wopingo'nohino humamentisofoho. Oso'no Anitu kako a'amu hopi'nonohino hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji enjwa'mo nohumantifi Jisas kako'nohino yokintahopo uhumati'mentisofoho. ²⁷ A'amufe wonyo wae yao'motofoto sohwa hofiko sikuno huhwo huhwi yahu fonjokisahumotofofoho. Simo'mo hofikoe wonyomne'no fonjokisasyontifi tifi a'amufe wonyomne'no fonjokisahumotofofoho. Oso'no Jisas kako syoho ose'njo hwo'maho. O'o, awonoho. Kako a'amu hopi'nonohinofe wonyo wayo'ne wape'nimo lonto kako sikuno anga'nohino somo kako a'amu hopi'nonohinofe wonyoso nihu'nahone wae yao'mentisofoho. ²⁸ Hohontajo honingkano hungkunomo a'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo ane wonyo honingkano'njo sohwo oso syoho so'no uhwasopo'mojofoho. I Anitu kako hungkuno nehapi lonto kako oso syoho so'no kakoe Hwomu Jisasimo uhwasopo'mentisofoho. Anitu kako oso syoho somne'no Jisasimo uhwasopeso nto'nohino. Kako hoponoho. Oso syoho hiso ne'no ihwonefoho.

Jisas kako ahwomomo nohumanto kako nakumo Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho yalofoho.

8 Hungkuno lalokuhwone hwapingoso ole, Jisas kako nakwo'nji Anitumo motonafahi'nyo'ne nakwoe wonyo wae enamofone nakwoe Hwe Engo hweho. Anitu kako ahwomomo humaso sohwoe aho angahohnta'ni Jisas humanto yo'mayoso mokosyohumaho. ² Osopo nohumanto Anituye anga wopingo ne somo a'amu Anitumo motonafahi'nyo'ne syoho yalofoho. Oso anga neso a'amu molimentohofomaho. O'o, Anitu kako'nohino molimentisofoho.

³ A'amu hwahoponjo sohwa a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hofikoe syoho olenoho. Hofiko Anitumne'no yo'mayo yano uyontifi yahu fonjokisasyontifi yahu'nji yo'mayo so'nji Anitu uhwonyo'ne kisahumotofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako huhwo'nji Anitumo yo'mayo anga'nohinoso yano uyimontonoho. ⁴ Jisas kako olohonta nakwoe hwaho lopo ne'no humantontentesi kako olo syoho

lo'nji miyihwonesohilo. Hwapingoso ole, a'amu hwaponjoso olo syoho loso'nji hofiko hohontajo honingkano hungkunomo iningkawentifi yo'mayoso Anitu uhwonyo'ne kisosalokwofo. ⁵I a'amu hwahoponjo olo syoho loso'njoso hofiko a'amu Anitumo ufohi'nyo'ne syoho neso yamofo itihwalokwofo. Syoho neso Kilais kako Anituye ango ahwomomjo ne somo yalofoho. Osopo kako Anitumo motonefohi'nalofoho. Oso ango ahwomomjo so'no Anitu Mousesimo ulimentisofoho. Mouses kako Anitumne'no hwapife ango wamolimonto yahoningki Anitu ole ulimento, Ngko ahwomomjo ango huyo'mango hwofiki'nyopo utihwamentohe oso pa'nyoso hofiyo moso. ⁶I oso'no oso syoho Jisas ma'mentisoso a'amu hwahoponjoso a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo somo yakolo'nnyofoho. Hwapingoso Jisas kako ahwomomo nohumentanto nakwo'nji Anitumo motonafohi'nyo'ne mokotijwonemokosyohumaho. Oso yahino songo Jisas yalokunjoso hohontajo yahino Anitumo ufohi'nyo'ne imotofo somo hwofilo'nnyofoho. Jisasiye yahino songoso ne'no nowentihwonefoho. Hohontajo yahino yamofo itihwayo imotofoso moi'wo imo'nonefoho.

Anitu'nji mokotijwonasiyo'ne honingkano songoso hohontajo somo yakolo'nnyofoho.

⁷A'amufe wonyo wae yahino simo'mjoso olenoho. Hofikoe wonyomne'no yahu fonjokisahumotofofoho. Oso yahino simo'mjo hopantentesi Anitu kako nom'ne yahino songoso monejape'njo ihwonesohilo. ⁸I oso'no Anitu kako a'amufe wonyo somo nuhwononto ole ulimento,

A'amu Isilael sikunonji, Juta sikunonji sekwo upa'nimno.

Ngko Anitu hwo'nyoho.

Sekwo ngko'nji mokotijwahinyo hungkuno songoso we'enepe waselimo.

⁹Hungkuno songo loso hohontajo hungkuno seyakwosamo uyimentohe pa'nyo'maho.

O'o, hohonta seyakwosa sohwoamo Ijip mta'ni ipemotawenji hungkuno ngko'nji mokotijwahinyoso uyimentohefoho.

I oso'no oso hungkuno homo somo hofiko tifi miningkamentohofofoho.

Oso'no ngko hofikimo hohujo ikinjimo'mentohefoho.

¹⁰Olo hungkuno songo ngko'nji mokotijwahinyoso a'amu Isilael somo tifi no'mo uyimonne'no yohono.

Hungkuno songo loso hofikoe hunomo, hofikoe simehomo woho'nahumonne'no yohono.

Hofiko ngkimo wantife, Kiko nakwoe Anitu hwasoho. Ose wontantifeho.

Ngko hofikimo ulimonnoho. Sekwo nje mehomi kuyoho. Ose ulimonnoho.

¹¹Oso hohosohonta a'amu anga'no anga'no ngko hungkuno songo hofikoe simehomo ho'nahumeso hofiko homningkwa'wehwosamo oso hungkuno hiso molutihwafitnnehofo.

Sekwo Anitumne'no huno fisafihupmno.

Kakimo simeho uyimno.

Oso hungkunoso lutihwamentohoho oso hohosohonta molutihwafitnnehofo.

Hwapingoso a'amu hopi'nono engo'nji we'e'nji hofikoe hunoso ngkine'no huno nto'no syafihupitnnefoho.

¹²Osohonta ngko hofikine'no hitoho ntofahoningkuhwosi hofikoe wonyo wae umo'monnoho.

Ngko hofikoe wonyo homo somne'no apa'no huno mosyafihu'mnehono.

Anitu ose limentisofoho.

¹³Anitu kako nakumo mokotijwonasiyo'ne hungkuno songo nalimentiso so'no hohontajo honingkano hungkunoso yokumpohn'nyo ane'njo imokumentisofoho. Oso hohontajo hungkunoso nihu'nahone moi'wo umo'nimonte'no yohoho.

A'amu hwahoponjo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hofiko yahu honiyo Anitune'no sisyahumentohofofoho.

9 Honingkano hohontajo mokotijwahinyo hungkuno simo'mjoso Anitu kako ngkine'no syanifisiyo'ne yahino so'nji hwapife ango so'nji a'amu Isilael somo uyimentisofoho. ²Oso hwapife ango molimentohofoso ango hufa'u'njoponoho. Oso ango simo'mjo hoku'yo'njo sopo Anituye Angofoho limotofo somo sikiloho'nji epohumayo'nji Anitumne'no wopayo ho'nahinyoponoho. ³Oso hwapife ango homo somo ajwopo hwapife pmpilipeesyontifi oso ango nom'neso Anitu kako humawo'ningkisoponoho limotofofoho.

⁴A'amu Jutaso hofikoe hamniyoho ho'yango yo'mayoso nohu'meesyontifi yo'mayo Anituye angomne'no yo'mayo na'nohino wonyoangkafoso mti'mokontifi ho'nahumentohofofoho. Oso ango homo somo epohumayo na'nohino mti'mokontifi osopo hwone mijo sisyasyontifi toho into'mentohofoso Anitumne'no tikayo akino wopingo'njo usimokuwo'ningkohofoponoho. Nom'neso hofiko ipofa na'nohinoso mti'mokumentohofofoho. Oso ipofa homo somo ahwonte na'nohino wo'nnyoso oso wosopayo *mona* ahwomo mta'ango Anitu uyimentisoso wo'nnyomnoho. Nom'neso ole, Anituye yokumpohn'nyo a'amu somo utihwayo so'no Elouniye mno somta'ni fesiyo sapmmentisofoho. Oso mno so'nji sojo hufa'uyopo Anitu kakoe hungkuno mti'mokonto a'amu somo uyimentisofoho. Oso'nji oso ipofa homo somo weho.

⁵Oso ango homo somo Anitu kako humayo'neponoho limotofo so'no utihwayo'neso hofiko oso ipofa sopo a'amu ahwomomjo hufa'u hwa'uye huyo'mango wonyoangkafo fefeeloho'nji mti'mokumentohofofoho. Oso hwa'uye huyo'mango sife ki'nyopo a'amufe wonyo wae yafo'ne yahu honiyo sisyasiyo'neponoho. I oso ango homo somo yo'mayo yoloho joso ehohosasiyo'neso nom'ne sikunomnefoho. Olo iyoswo lomo mamti'mokumnehono.

⁶Oso yo'mayoso hofiko yontifi Anituye ango somo ho'nahumentohofofoho. Oso hohosohonta a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa sikuno huhwo huhwi hofiko hwapife ango hoku'yo simo'mjo somo nos-

wontifi osopo hofiko a'amufe wonyo wae yafo syoho imotofofoho. ⁷ I oso'no soswo anga'no uyokolofa-honingki sikuno anga'nohino somo hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako oso anga ajwo so'mo humentisofoho. Oso anga homo so-mo kako yahu honiyo nomotaswonto Anitumo ulimonto, Ngko'nji olo a'amu lo'nji nakwo honingkano wonyo so'no huno monayo'njo yalokunjo so'no olo yahu honiyo oso wonyo wae iyo'ne kijopalokweno. Ose ulonto Anitumne'no ho'nahumentisofoho. ⁸ Oso yahino hiso'no Anituye Towahuno Wopingo nakumo ole lonetihunyofoho. A'amu siki'njoso oso anga ajwo so'mo Anitu humawo'ningkisoponoho mulimotofoto sopo mohufitnnehofo. O'o, olo honingkano loso pikunawo'nnyoponoho. ⁹ Oso hwapife anga hiso nakwo hunomo ehohosonasiyo'ne huyo'mangofoho. Hwapingoso ole, yo'mayo yahu so'nji Anitumne'no ho'nasiyoso a'amufe honingkano wonyomne'no hofikoe hunomo wonyo hwo'nyoho hnniwo'ningkohofoso wae mmofonehofo. ¹⁰ Oso honingkano hungkuno Mousesimo Anitu simo'mo uyimentisoso wosopayo nyo'ne, mijo nyo'ne, mijo yoma'nyo'ne, yo'mayo iyo'ne yahino'nohino uyimentisofoho. Oso yahinoso yamofohungkuno'nohinofoho. Oso yahinoso ne'no nowentaningki honingkano nom'ne songo ito'nohinoso u'mofapmmonte'no yohoho.

Jisas Kilais kakoe honiyoso nakwo wonyomne'no usihuma'mentisofoho.

¹¹ Oso honingkano songo Anitu kakoe a'amu'nji ufohi'nyo'neso nto i'mofapmmaho. Honingkano songoso Kilaisiyoho. Kilais nakwo Hwe Engo a'amufe wonyo wae nihu'nahone yafo syoho'njo hweho. Jisas huhwo sohwo Anituye anga ne somo nto humaho. Oso anga hiso hwahoponjo hwapife anga homo yakolo'nnyofoho. Hwapingoso oso anga hiso a'amu hwahoponjoso molimentohofomaho. Hwahoponta'ango'maho.

¹² O'o, Kilais kako yahu *meme* 'nji *mpulimokau* 'njiye honiyo'nji oso anga Anitu humaso somo motahumentisomaho. O'o, kakoe honiyo nakwo wonyo nihu'nahone wae enafo'ne Anitumo uyonto humentisofoho. Oso honiyoso sikuno pi'ningomo usihuma'mentisomaho. O'o, sikuno anga'nohino somo usihuma'mentisofoho. Oso'no kakoe temtitofo nemokahoningki nakwo kako'nji ne'no nohumentihwanefoho. ¹³ Hwe fihwo kako honingkano hungkuno fehohnjomo ito'no miningkayo'manji osohumo Anitu uhwononto kiho pa'nyo imo'nimentiso somo uhwonimentisofoho. Oso humne'no a'amu fihwo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako *mpulimokau* tohomo fonji'mofonto oso hwakufu so'nji nom'ne yahu honiyo'nji a'amu kiho'njo sohomo kisuhumentisoso kiho'maso imokumentisofoho. ¹⁴ I oso'no Kilaisiye honiyo oso yahu honiyo somo yakolo'nnyofoho. Jisas kako kakoe a'apaho a'amufe wonyo wae nihu'nahone yafo'ne Anitumo uyimonto yahoningki Anituye Towahuno songo ne'no humawo'ningkiso sohwo kako Kilais honingkano wonyo miyo'neso ufo'ma'mentisofoho.

Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no nakwoe hunomo wo'nyo'nwoho hnniwo'ningkuhwoneso Jisas kako wae enafo'wo'ningkisofoho. Oso'no nakwo siki syoho miyanehwono. O'o, nakwo Anitu songo ne'no humayo sohumne'no syoho ulohofiyo'nwoho.

Jisas Kilaisiye honiyo songoso nakwo Anitu'nji mokotijwahinyo'ne imo'nimentisofoho.

¹⁵ Oseso Jisas kako nakwo Anitu'nji mokotijwahinyo'ne yahino songo somo ajwopo humaho. Osopo nohumentaningkuhwosi nakwo Anitu nahwosopomentiso hn'nwi yo'mayo Jisas songo ne'no humayo'ne nalimentisoso womantanoho. Hwapingoso nakwo hohontajo honingkano hungkunomo ito'no miningkayo'njo yontani honingkano wonyo imotohwone somta'ni Jisas kako nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no kako nakumo honingkano wonyo mta'ni isihutofonema'mentisofoho.

¹⁶ A'amu olo hwaho laponjo sohwo ole liwo'ningkahi, Ngko poyo pe'nime sohonta nje yo'mayoso nje mehomiso mapitne'ento liwo'ningkohoho. Oso a'amu huhwo sohwo nope'ningkahoningki a'amuso nuhwonontifi oso hwoe yo'mayo ho'yangoso kakoe mehomimne'no lontifi uyiwo'ningkohofofoho. ¹⁷ Oso hwe nje yo'mayoso nje mehomiso mapitne'ento limentiso sohwo nohumentaningkuhwosi momapitnnehofo. Peho'neto. Kako poyo mape'nyofoho. O'o, poyo pe'ningkuhwoso'no yo'mayoso womanitifeho. ¹⁸ I oso pa'nyo nakwo Anituye hungkuno Mousesimo simo'mo uyimentiso so'no huno wosyofisyano. Oso hungkuno hohontajo a'amu'nji Anitu'nji mokotiku'nyo'ne so'no a'amufe wonyo wae yaofoso hofiko yahu honiyo musihumaso'njo yontifijontentesi Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ane'njo'nesohilo. O'o, hofiko yahu honiyo usihuma'mentohofoho so'no Anitu'nji mokotiku'nyo'ne hungkunoso yokumpohn'nyo imokumentisofoho. ¹⁹ Simo'mo Mouses hwe moya'mi somo yo'mayo honingkano hungkuno hopi'nonohino Anitu'nji mokotiku'nyo so'ne ulimentisofoho. Nulonto kako yahu *meme* 'nji *mpulimokau* mu'nji nofonjasyonto honiyoso mijo'nji ahwontemo sisyi'mo'mentisofoho. Ose yonto kako yahu *sipsip* lohwo ho'yo fayohoniyo'nohino so'nji nomanto hwolimpofoso somo popojonto yahu honiyo'nji mijo'nji yomanto iyoswo Anituye hungkuno'njo hwe moya'mi so'njimo ifoliposi'mee'mentisofoho. ²⁰ Mouses ose yonto ulimento, Olo honiyo ifoliposi'meesemofohelo Anitu'nji mokotiku'nyo hungkunoso yokumpohn'nyo imokiyonefoho. Sekwo olo hungkuno losomo ito'no finingkamno. ²¹ Ose ulonto kako yahu honiyoso hwapife anga'nji iku'yo yo'mayo oso anga homo somjo Anituye yofe ho'nomayo'ne yo'mayo somo ifoliposi'mee'mentisofoho.

²² Ihwoni, a'amu honingkano hohontajo somo iningkamotofoso yo'mayo somo hofiko honiyo'nji ifoliposi'mee'motofoso Anitu nuhwononto wopingo uhwonimentisofoho. Honiyo musihumaso'manji Anitu hofikoe honingkano wonyo somo wae meeofoneho.

Jisas Kilais nakwoe wonyo wae yafo'ne kaningkwohu-
mo kako yano inimentisofoho.

²³ Yo'mayo hwapife angomo ho'nahumentohofoso ahwomomjo yo'mayo ne somo yamofa netihwayo'nefoho. Hwapife angomo somjoso honiyo'nji ifoli-
posi'mee'mentohofoso so'no Anitu uhwonimentisoso yo'mayoso wopingo uhwonimentisofoho. I oso'no ahwomomjo angomo neso ose'njo'maho. O'o, hwahoponjo yahu honiyoso hopo'maho. O'o, yahu honiyoso wopingo monamokiyonjo yontaningki Anitu nahonimentisofoho. ²⁴ Jisas kako nakwoe hwaho lopo humamentiso sohonta kako hwapife angomo a'amu molimentohofoso angomo ajwo ne mo'mjo angomo Anitu humawo'ningkisonohoho mulimentohofoso somo mahumentisofoho. Oso angomo homo somo ahwomomjo angomo ne somo yamofa netihwayo'nefoho. Jisas kako ahwomomjo angomo ne somo noswonto Anituye simanopo nohumanto nakumne'no syoho iwo'ningkiso hwaho.

²⁵ Hwe a'amufe wonyo wae syoho'njo yofe engo'njo sohwo kako soswo anga'no anga'no uyokolofahoningki yahu honiyo'nji motasyiwo'ningkisofoho. I oso'no Jisas kako kaningkwohwo Anitumo a'amufe wonyomne'no sikuno pi'ningomo inimentiso'maho. ²⁶ U Jisas sikuno pi'ningo engo yontentesi kako Anitu nakwoe hwaho simo'mo mti'mokumentiso somta'ni poyo pe'nipe'nyo mjimihwonesohilo. O'o, awonoho. Jisas kako nakwoe hwahopo sikuno moi'wo umonimonto yahonjo somo noponto nakwo hopi'nonohino hn'nwiye wonyo wae nihu'nahone yafo'ne sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho Anitumo inimentisofoho. ²⁷ A'amu hopi'nonohino olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi sikuno anga'nohino somo poyo pe'niwo'ningkuhwonefoho. Poyo pe'ningkuhwasi nakwo Anitu'nji hungkuno ikwolofo'ne so'no wanefoho. ²⁸ Oseso Jisas Kilais kako sikuno anga'nohino somo kako Anitumo nakwo hopi'nonohino hn'nwi wonyo wae nihu'nahone yafo'ne kakoe a'apaho inonto pe'nimentisofoho. Ose pe'nimentiso so'no kako asomo poso sohonta kako nakwoe wonyomne'no apa'no pe'nyo'ne'maho. O'o, kako nopihwosi a'amu kakine'no hontohumalohwone hn'nimo netimayo'nefoho.

Yahu honiyo hohontajoso a'amufe wonyo wae nihu'nahone yaofoso hopo'maho.

10 Oso hohontajo honingkano hungkuno Anitu Mousesimo uyimentisoso yo'mayo wopingo tifi imo'none so'no yamofa netihwayo'nefoho. Oso hungkuno simo'mo uyimentisoso hungkuno wopingo tiffinjoso afa'maho. O'o, hohontajo honingkano hungkunoso ole nalohi, Sekwo soswo anga'no anga'nohino somo sekwoe wonyomne'no yahu fonjokisahumno. Ose nalimentisofoho. I oso'no a'amu oso hungkuno somo iningkamotofoso hofikoe huno simeho wopingo neso imokiyo'ne'maho. ² O'o, hohontajo honingkano hungkunoso a'amufe honingkano ne

wopingo imokontentesi a'amu hiso Anitumne'no yo'mayo yahu ne'no mofonjokisyasyikutnnesohilo. O'o, oso a'amu hiso hofikoe honingkano wonyo somne'no wonimango ne'no uningkahoningki hofikoe wonyomne'no yahu ne'no fonjokisyasyiwo'ningkohofoho. ³ I oso'no soswo huhwo huhwi hofiko yahu fonjokisyasyontifi hofikoe honingkano wonyomne'no huno ufohotofonefoho. ⁴ Hwapingoso yahu honiyoso a'amufe wonyo wae meeofonehoho. O'o, nihu'no awonoho.

⁵ Oso'no Kilais nakwoe hwahopo wapmmonto yonto Anitumo ole ulimento,

A'amufe wonyo honingkanomne'no yo'mayo yahu kijapiwo'ningkohofoso ngkilaho lalokuno.

I oso'no kiko ngkine'no hwahoponjo a'apaho somne'no enisyohumahoningkini hofikoe honingkano wonyomne'no nje a'apaho loso wokijapmmonne'no yohono.

⁶ A'amu hofikoe wonyo honingkanomne'no yahu hopi'nonohino tohomo fonji'mofontifi yo'mayoso kiko uhwonyo'no kisoyontaningkofi jije simeho wopingo makumo'ningkiyohoho.

⁷ Oso'no ngko ole kiloho, U Anitu kiko ngkimo nohonyo.

Yo'mayo ngko poyo pe'nyo so'ne iyoswomo mti'mokumentohofoso ngko jije hunomo kiningkapee'ne wawomne'no yohono.

Ose ulimentisofoho. ⁸ Simo'mo Kilais kako Anitumo olo so'no ulimento, A'amu hofikoe wonyomne'no yahu fonjasyiwo'ningkohofoso so'no kiko ngkilaho liwo'ningkohino. Yo'mayo yahino wonyo somne'no kijapiwo'ningkohofoso jije simeho wopingo makumo'niwo'ningkiyohoho.

Oso honingkano hungkuno Anitu kako Mousesimo simo'mo uyimentiso somo hofiko ko iningkamotofoso so'no oso hungkuno hiso Kilais Anitumo ulimentisofoho. ⁹ Ose ulonto Anitumo ulimento, U Anitu ngko nto pohono. Jije simeho wopingo kumo'nyo'neso yo'mayo uyimonne'no yohono. Ose ulahoningki Anitu kako hohontajo hofikoe wonyomne'no yahu fonjokisahumentohofoso yahino somo wae yaofonto kako Jisasiye a'amufe wonyo wae yafo'ne kakoe a'apaho inyoso Anitu nomanto hohontajo yahino somo uyohopo'mentisofoho. ¹⁰ Jisas Kilais kako yo'mayo syoho Anituye simeho wopingo umonyo'neso yonto kako a'amufe wonyomne'no kakoe a'apaho inimentisofoho. Sikuno anga'nohino somo inimentiso so'no a'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu nahonimentisoso wopingofoho limentisofoho.

Jisas kakoe honiyoso nakwoe wonyo wae yafo'neso hoponoho.

¹¹ A'amu a'amufe wonyo wae yafo'nyo'neso sohwa hofiko sikuno huhwo huhwi oso syohoso imotofofoho. Yahu ne'no fonjahumotofofoho. I oso hiso imotofoso a'amufe wonyoso wae mee'mmotofofoho. ¹² I oso'no Kilais kako a'amufe wonyo wae yafo'ne sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho inimentisofoho. Ose inimentiso so'no nakwoe wonyo honingkano

hopi'nonohino imentihwone so'nji olohontajo yalokuhwone so'nji hwangku yaso so'nji nihu'nahone wae yao'mentisofoho. Wayo yao'mentiso sohonta kako Anituye aho angahohnta'ni usijo'no humaho. ¹³ Osopo nohumanto Anitu kako Jisasiye mangohwa nje sifiki'nyo'mo wonihumajononto hontohumaho. ¹⁴ Jisas kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone yaofo'ne sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho inimentiso so'no oso a'amu kako nahwosopo'mentiso hn'nimne'no nihu'nahone wopingofoho limentisofoho. Ose limentiso so'no nakwo wopingo imo'nalokuhwono.

¹⁵ Anituye Towahuno huhwo kako nakumo olo hilo so'no nehopeho nalimentisofoho. Simo'mo ole nalohi,

¹⁶ Hwangku yahino songo a'amu ngko'nji mokotiku'nyo hungkunoso uyimonnoho.

Osohonta nje honingkano hungkunoso a'amufe simehomo hofikoe hunomo woho'nahumonnoho.

Anitu ose limentisofoho. ¹⁷ Anituye Towahuno sohwo nom'ne hungkuno nalimento,

Oseso ngko hofikoe yahino wonyo so'nji honingkano wonyo so'ntnne'no apa'no huno mosyafisiyo'njo uyimonnoho.

Ose nalimentisofoho. ¹⁸ U Anitu kako nakwoe wonyo wae nihu'nahone yao'mentiso so'no nakwo oso wonyo hiso'no Anitumo apa'no peho'no uyanehwono. Awonoho. Nihu'nahone enao'mentisofoho.

Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyihwasi kako'njo tيفونو wohumano.

¹⁹ Nje a'amu soku, Jisas nakumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso so'no nakwo Anitu humaso angosopo nosyuhwasi osopo iyoho monanonehoho. ²⁰ Jisas kako nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no honingkano songo oso angosopo Anitu humaso sopone'no swane'no hwasampo'mentisofoho. Hohonta hwapife pmpilipeehinyoso oso honingkano somo piku'nawo'nyofoho. I kakoe a'apaho inimentiso so'no oso honingkanoso nihu'nahone hwasampo'mentisofoho.

²¹ Jisas nakwoe hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae nihu'nahone yafo syoho'njo sohwo kako nakwoe Hwe Engo Anituye temtifo hn'nimo nemokosyohumawo'ningkiso hweho. ²² Hohonta yo'mayo somo yahu honiyo ifoliposi'mo'mentohoho somo Anitu uhwonimentisoso wopingo uhwonimentisofoho. Oso hopaso Jisas kako nakwoe honingkano wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no Anitu nahonimentisoso wopingo nahonimentisofoho. Oso'no nakwoe honingkano wonyo somne'no nakwo simeho tango moneyalofiyoho. I hohonta hofiko hofikoe a'apaho Anitu uhwonyo'ne mijo yoma'nimentohoho hopaso Jisas kako mijo kiyonema'mentisofoho. Oso'no nakwo iyoho monanyo'njo nohumehwasi Anitumo u'mano. Hwapingoso kako nakwoe hungkunomo nepa'none so'no huno nayohoho. ²³ Nakwo nom'ne a'amu somo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no yoloho lijwaofiwoningkuhwone so'no simeho uyoso yokumpohn'nyo nokesyohumehwasi yo'mayo Anitu

nalimentiso so'no wohontohumano. Nakwo nohontohumehwasi po'nifo humehwaloho. O'o, yo'mayo Anitu kako yoneso'no nakumo nalimentisoso nehopeho. Oso Anitu kako uyimontonoho. ²⁴ Olo so'no huno wosyofisyano. Nakwo fo'ma'nyo engoso simeho inyoso'no pipi yanehwono. Oso'no huno syofisyihwasi huno wopingo tipemehwasi hofiyu uyano. ²⁵ Nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwone hn'nwi nakwo Jisasiye yofe so'no uhu'mokohumayo yahino somo nusikwajihwaloho. A'amu fehohnjoso oso yahino somo nto uliko'ma'malofofoho. O'o, nakwo nuhu'mokuhwasi Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofo'ne wofo'mo'nano. Ose yalokuhwoneso yokumpohn'nyo ne'no wofo'mo'nano. Hwapingoso Jisasi'nji hungkuno ikwolofone sikunosomofoneponoho.

Nakwo Anituye Hwomu Jisasimne'no hohujo ikinjimofihwaloho.

²⁶ Nakwo Anituye hungkuno ne somo huno nayihwoso'no osopo nakwolaho lihwasi honingkano wonyomo ne'no nohumehwasi oso honingkano wonyo wae enafo'neso Anitumo peho uyanehwono. Nihu'no awonoho. ²⁷ Ose yaso'manji nakwo nakwoe honingkano wonyo somne'no hungkuno ikwolofone ne'no nohontohumehwasi iyoho wonanono. Hungkuno moi'wo ikwolofihwasi Anituye mango sohwna'nimo toho mikunimposo somo nonanone'no woho. ²⁸ Nakwo olo so'no huno nayohi, a'amu fihwo kako Mousesiye honingkano hungkunomo haloho maposo'njo imentiso sohwo kako honingkano wonyo imentiso'manji nom'ne a'amu hufa'u, hufa'u sihune osohwa wonyo somo uhwonontifi oso a'amu huhwo sohwoe wonyomne'no hungkuno yoloho lijwaofosomanji oso hwe Mousesiye honingkano hungkunomominingkayo'njo sohumne'no hitoho mulofe'njonyontifi fonjahumentohofofoho. ²⁹ A'amu Anituye honingkano hungkuno Mousesimo uyimentiso somne'no ngkilaholimentiso so'no ose imentohofomanji a'amu nom'nehwo kako Anituye Hwomumne'no ngkilaholosomanji oso hwe huhwo sohumne'no Anitu kako peho ulohofoneto. Oso a'amu huhwo sohwo kako tango mikunimposo engo mane hweho. Hwapingoso oso hwe huhwo sohumne'no Anitu'nji mokotiku'nyo'ne oso hwe sohwoe wonyo wae yafo'ne Jisas kakoe honiyo usihuma'mentisofoho. I oso'no usihuma'mentiso so'no hwe huhwo sohwo Jisasimne'no sitofouliwo'ningkohoho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo nalohofiwoningkiso sohumne'no ngkilaholiwo'ningkohoho. ³⁰ Anitu kako ole limentiso so'no huno nayohoho. A'amu honingkano wonyo iwo'ningkohofosomo ngko Anitu'ni kakoe wonyo somne'no wonyo aku uyimonnoho. Nje syohofoho. Hungkuno nom'nesole nalimento, Hwe Engo Anitu sohwo kako kakoe hwe moya'mife yahino wopingo'njo so'nji yahino wonyo'njo so'njimo yano ilofonefoho. ³¹ A'amu yahino wonyo'njo somo tango mikunimposo uyonefoho. Os-

o'no kako tango engo monejape so'no honingkano wopingo'nohinimo uningkowano.

Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyihwasi wolohofano.

³² Hohonta sekwo Anitumne'no simo'mo nupa'nontifi simeho hi'ntnnono uyahoningkofi a'amu wonyo selohofahoningkofi yo'mayo tango se'ma'mentiso sohonta sekwo yokumpohn'nyo loho'mentohofofoho. Oso hohontajo somne'no sekwo huno fisya'fihupmno. ³³ Sikuno fehohnjo somo hofiko sekumo hwe moy-a'mife timopo sehumajontifi hungkuno wonyo sitofo'nji selontifi tango sejapmmen'tohofofoho. Sikuno nom'nemo sekwoe a'amuso oso pa'nyo tohino mentaningkofi sekwo hofikimo nuhwonontifi ufo'mano lontifi imentohofoso sekwo hofiko'nji tohino soma'mentohofofoho. ³⁴ Sekwoe a'amu fehohnjo hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono umentohofoso so'no impo'angomo uhumojahoningkofi sekwo hofiko'nji tohino soma'mentohofofoho. Sikuno nom'ne somo sekwoe yo'mayo ho'yangoso a'amu nom'neso wae esemofahoningkofi sekwo ho'yangoso so'no huno engo mosyafisiyo'njo yontifi hwahoponjofoho. Womapife lontifi simeho wopingo'nji simonyo imentohofofoho. Hwapingoso sekwo huno moi'wonoho. Sekwoe ho'yangoso neso ahwomomo weho. Ne'no nowentihwonefoho.

³⁵ Oseso yo'mayo so'no sekwoe simeho yokumpohn'nyo uyoso noho'nasyikutoho. O'o, Anitu kako wopingo selohofonefoho. ³⁶ Sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji Anituye hungkunomo tifi finingkamno. Ose ifijo'manji Anitu yo'mayo wopingo wosejapmmo selimentisoso wotipemantifeho. ³⁷ Anituye hungkuno iyoswomo mti'mokumentohofoso ole nalohi,

Sikuno we'eneponoho.

Oso hwe nakwoe hwahopo wapmmo nalimentiso sohwo we'ene'ni wapmmontonoho.

Kako miyonehoho.

³⁸ Nje a'amu honingkano nto'nohinonjoso hofiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso hofiko songo nohumafitnnefoho.

I a'amu hiso ngkine'no hohujo ikinjanimopijo oso a'amu somne'no nje simeho wopingo manimo'nonehoho.

Ose nalimentisofoho. ³⁹ I oso'no nakwo Anitumne'no hohujo mikinjumofe'nwoho. Oso'no nakwo tikano somo tohino ne'no mayo so'pono mowanewono. O'o, nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwone hn'nwi nakwo simeho wopingo'nji songo ne'no humentihwanefoho.

Mpohwosafe simeho hi'ntnnono Anitumo uyo yahino hwapingoso olenoho.

11 Anitumo simeho hi'ntnnono uyo yahinoso olenoho. Yo'mayo wopingo Anitu sekumo waseloho'monnoho nalimentiso so'no hontohumalo-

hwono. Neso ko yontani nakwo huno nayohoho. Wopingo wonaloho'montonoho. Huno ose neyahoningki Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwono. ² A'amu hohontajo sohwa hofiko Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimotofo so'no Anitu ulimento, sekwo simeho hi'ntnnono ntapmmen'tohofoso so'no nje a'amu ne kuyoho selalokweno. ³ Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no huno ole nayohoho. Anitu hungkuno lahoningki nakwoe hwaho ahwomo nonyo wosopayo yo'mayoso siki imo'nimentisofoho. ⁴ Ae'mta'ni nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono umotofo somne'no huno wosyofisyano.

Apel

Apel kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako yahu *sipsip* fonjokisahumentisoso Anitune'no iloho yahoningki Anitu nuhwononto, Nje a'amu nehwosoho ulimentisofoho. Apeliye kola'wehwo Kein kako Anitu hungkuno uyimentiso somo hwotoho hmentiso so'no kako wosopayo'nohinu uyahoningki Anitu, Nje a'amu nehwosoho mujo'njo imentisofoho. Apel kako Anituye hungkunomo iningkawento pe'nimentisofoho. Oso'no kakoe hungkunoso honingkano wopingo somo nakumo netihwawo'ningkisofoho.

Inouk

⁵ Inouk kako nohumanto Anituye yahinomo tifi iningkawento Anituye simeho wopingo umokumentisofoho. Kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako poyo mape'nimmentono. O'o, Anitu a'apa'ho hi'nji utima'mentisofoho. Oso'no a'amuso hofiko kakoe pijafo so'no hafihafe wonyopi tipmmen'tohofofoho. ⁶ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwo kako Anituye simeho wopingo mumokonehoho. Hwapingoso hwe fihwo kako Anitumo u'ma'mo loso sohwo kako Anitu humaso so'no simeho hi'ntnnono uyiwo'nono. Oso'nji a'amu Anitune'no tipewo'ningkiso osohumo Anitu wopingo ulohomontonoho. Oso'ntnne'no simeho hi'ntnnono uyiwo'nono.

Niwa

⁷ Niwa kako yo'mayo tifi imo'none so'no muhwoniyonto kako Anituye hungkunomo nupa'nonto simeho hi'ntnnono uyimentisofoho. Oso'no kako yofayokino angonjo mikunimposo mti'mokumentisoso hofiko'mentohwa yofayokinomo humentohofoso songo humentaningkofi a'amu hopi'nono yofayokinomo mahumentohofoso poyo pe'nimentohofofoho. A'amu homo somo Niwa kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyo yahinoso hofiyo lutihwamentisoso hofiko haloho maposo'njo imentohofoso hungkuno tango'njo ikwolofone'neso wo'nnyofoho. Niwa kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu ulimento, Kiko nje a'amu ne hwsosoho. Ose ulimentisoso Anitu a'amu

hopi'nono kakimo simeho hi'ntnnono uyiwu'ningkohofo somo oso hiso uliwo'ningkisofoho.

Apiloham

⁸ Anitu Apilohammo hungkuno ulahoningki Apiloham kako hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyonto tifi iningkawomentisofoho. Apiloham kako kakoe angoso sopo nuliko'manto Anitu hwaho nom'ne wokijapmmo ulimentiso spono umentisofoho. Apiloham kako huno ole syafihu'mento, Ngko ntonte palokweno. Huno ose ko syafisyonto kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto umentisofoho. ⁹ Oso hwaho hiso'no Anitu kako ulimento, Apiloham kinonji jije imu so'njine'no hwaho sejapmnefoho. Ose ulimentiso sopo nowento nom'ne hwafe hwahopo hwapife angomolimentisofoho. Osopo Apiloham kakoe hwomu Aisakijanji hofiyakwo Jekoupijanji humamentohofohofo. Hofiko kih'nawo'nnyo hwafoho.

¹⁰ Osopo nohumantifi Anituye huno mta'ni pone engo wamt'i'mokumo limentiso so'no hofiko hontohumamentohofohofo. Oso pone engo hiso yokumpohn'nyo ponoho. Moi'wo mmo'nonehoho.

¹¹ Apilohamiye ape Sola kako a'manesi mehomi mmo'nyo hwonjo imo'nimentiso sohonta Anitu ulimento, Ngko hwomu wokijapmmo. Ose ulahoningki Sola Anituye hungkuno ne'njo somo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako Solamo yokumpohn'nyo uyahoningki Sola hwomu ma'mentisofoho. ¹² Oso'no Apiloham nihu'no a'mane imo'nonto poyo wape'nimonto mofone sopo kako a'amu pi'ningo engo sofe homningkwowho imo'nimentisofoho. Oseso Apilohamiye imuso hofiko olo pa'nyofoho. Nakwo ahwomomo hntokwaliyo pi'ningo engo uhwonowo'ningkuhwone so'nji tafeponjo wosoho uhwonowo'ningkuhwone oso pa'nyo imo'nimentihwone'nwoho. Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso hopaso nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nwi Apilohamiye imu'nwoho. Oso wosoho so'nji hntokwaliyo so'nji a'amu atofo malifitnehoho. Oso pa'nyo imo'nalokuhwono.

¹³ Oso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono umotofoso nohumantifi pe'nimentohofohofo. I oso'no olo hwaholopo nohumantifi yo'mayo Anitu ulimentiso so'no simeho hi'ntnnono uyontifi nto ma'mentohofoho hopa syafisyontifi simeho wopingo umo'nimentisofoho. Ole limentohofi, Olo hwaholopo sopo nakwoe hwapingopo'maho. O'o, olopo we'enehwo wohumantanoho. Ose limentohofohofo. ¹⁴ Ose limentohofoho somne'no nakwo huno nayohoho. Hofiko hofikoe hwaho ne sopone'no wotipemantife'no hontohumalofo. ¹⁵ Hofiko oso angouliko'ma'mentohofoho so'no asomo we-e'ne huno mosyafihu'mmentohofohofo. U hofiko huno asomo we-e'ne syafisyontifijontentesi hofikhoningkano notipemafikutnnesohilo. ¹⁶ O'o, ose malimentohofohofo. Hofiko nom'ne hwahowonyoangkafo olo hwaholoponjomo yakolo'nnyo sopone'no hontohumamentohofohofo. Ahwomomne'no hontohumamentohofohofo. Oso'no hofiko Anitumo ole ulimento-

hofi, Kiko nakwoe Anituhwosoho. Ose ulontifeso Anitu kako wonimango mumnimentisofoho. O'o, kako hofiko'ne angososo nto esyohumamentisofoho.

¹⁷ Anitu Apilohammo ulimento, Jije hwomu Aisak mta'ni imu pi'ningo engo wokijapmmonnoho. Ose ko ulonto Anitu kako Apilohammo yamofu uloho'mentisofoho. Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe hwomu Anitumne'no sojopowofonjokisahumo lonto imentisofoho. ¹⁹ Ose yonto kako huno ole syafihu'mento, Nje hwomu poyo pe'ningkuhwoso'no Anitu kako apa'no songo ulikafoso kako hoponoho. Ose syafihu'mentiso so'no ole liwo'ningkuhwoni, Apiloham kakoe hwomu poyo pe'nimentiso sohwo apa'no songo iwa'mentisofoho.

Aisak

²⁰ Aisak kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe hwomu Jekoupi'nji Isou oso hwa'umo yo'mayo tifi u'mayo'ne so'no aho ulonjimokumentisofoho.

Jekoup

²¹ Jekoup kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe sikuno poyo pe'nyoso moi'wo umo'nimonto yahoningki Jekoup kako kakoe mnopo ijofasito ehumanto Anituye yofe ho'noma'mentisoso kako Jousepiye hwomu sohwa'umo ulonjimokumentisofoho.

Jousep

²² Jousep kako Anitu ne'no simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako tifo nepo poyo wape'nimonto yonto kako a'amu Isilael somo ulimento, Sekwo hwaho Ijip nuliko'mafikuji nje yokinoso nonimotawekuji hwa-ho Kenan sopo foho'nanihumno. Ose ulimentisofoho.

Mouses

²³ Mousesiye kaningkwowho'ya'u siko hwomu milongo ma'mentisiyo sohonta uhwonimentisiyoso hwomu wopingo uhwononji hiyaso'mo hamno hufa'u sihune mokosyohumamentisiyefoho. Hwapingoso ole, Hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo kako a'amu Isilael somo ole ulimento, Sekwo hwomu tipemafikuji fonjahumno. Ose ko ulimentiso so'no siko Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentisiyo so'no siko hwe engo Ijip mokosyohumayo sohwoe hungkuno somne'no hwotoho feso'no iyoho munimentisofoho.

²⁴ Mouses kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako engo imo'nonto kako hwe engofe yofe mayoso ngkilaho lonto kako Anituye a'amu Isilael so'nji tango ma'mentisofoho. Hwapingoso ole, kako syafihu'mento, Nakwo olo hwaholopo we'enehwo nohumehwasi poyo wope'nantanoho. Oso'no ngko hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe angomo we'enehwo nohumahm'mo yo'mayo yahino wonyo nje simeho wopingo nimokiyo'ne iyoso ngkilaho. O'o, ngko nje a'amu Isilael so'nji nohumahm'mo Anituye

hungkunomo uningkamo. Ose syafisyonto ²⁶ ole so'no syafihu'mento, Anitu uhwosopo'mentiso sohwo Kilais oso humne'no ngko tohino mayoso wopingofoho. Yo'mayo ho'yango wokoso Ijip mta'angoso ngkilaho. Ose syafihu'mentisofoho. Hwapingoso kako yo'mayo Anitu wopingo ulohofone so'no syafihu'mentisofoho.

²⁷ Mouses Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe simeho tohino so'no iyoho munyo'njo yahoningki hwaho Ijip uliko'manto Mouses kako Anitu'nji humayo so'no huno uyahoningki yokumpohn'nyo ito'nonto uliko'ma'mentisofoho. Kako asomo mapmentisofoho. ²⁸ Mouses kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe a'amu Isilael somo ulimento, Sekwo yahu *sipsip* nofonjikuji honiyoso hoku'yo ponjo hwasaho somo fifulohopmno. Ose imentohofone so'no a'amu ahwomomjo sohwo kako Isilael sofe mehomi tisimaso somo mofonjasiyo'njo yonto a'amu Ijip sofe mehomi tisimaso somo fonjohumentisofoho.

A'amu Isilael pi'ningo engoso Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyimentohofofoho.

²⁹ A'amu Isilaeliso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofone so'no hofiko mijo ayo Mijo Honiyo'nohinofoho † liwo'ningkohofone sopo noso'ningkahoningki nongkihnta'ni wako'mentohofofoho. I osohonta a'amu Ijip sohwa iningkawomentohofone sohwo hofiko mijo ajwo sopo nto wekahoningkofi mijo asomo fokumo lohofone oso a'amu sohwo mijo mihulo'mentisofoho.

³⁰ Ape hwa'nte Leah anga Jelikou humamajosi kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako hwe hufa'u Isilaelnta'ango tomi'no pmmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentisofoho. A'amu Isilaeliso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofone so'no hofiko pone engo Jelikou sokilajo'njo sopo i'mofawentifi ku'moku'mofone'no yontaningkofi sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u uyokolofahoningki sokilajoso nihu'nahone piwahu'mentisofoho. Nopiwesyahoningki a'amu Isilaeliso hofiko a'amu Jelikou hopi'nono Anituye hungkunomo hwotoho hmentohofone somo fonjahumentohofofoho. Osohonta Leah kako hwe tomi'no pmmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentiso so'no kako songo humamentono.

³² Nom'ne sohwanne'no wamti'mokumonntaho. U, Ngkiteyoun, Mpalak, Samisoun, Jefita, Ntefit, Samuel, a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo oso hwanne'no hungkuno sejo'neso sikuno hopo'maho.

³³ Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono umotofo so'no hofiko nom'ne hwafe hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe itokuso'njo sohwo uyakolo'mentohofofoho. Hofiko hofikoe a'amu somo hofiyo mokosyohumantifi honingkano nto'no mihwatimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwo yo'mayo Anitu wosejapmmo ulimentisoso ma'mentohofofoho. A'amu huhwo sohwa hofikoe

mangohwa hofikimo aho nokentifi sikisiwojo (*laiyoun*) toho lofone'entifi siki siwojo'njo somo uhumatim'mentohofone a'amumo toho malofone Anitu kako siki siwojofe mangomo pijwomokosyohumamentisofoho.

³⁴ A'amu Anitumo iningkamotofo somo hofikoe mangohwa hwaho kengo mta'ango sohwa utimantifi toho engo sijimentiso sopo uhumojahoningkofi a'amu somo toho manimentisofoho. A'amu sohwa hofikimo hasimno'nji wofantifi imentohofone muhmnimmentisofoho. Hofiko po'nifo nohumentaningkofi Anitu kakoe yokumpohn'nyo uyimentisofoho. Uyimentiso so'no hofiko hofikoe mango sohwo uyakolo'mentohofone fonjofepmnaofomentohofofoho. ³⁵ A'amu pe'nimentohofone apa'no songo likofahoningkofi homna'wohija apa'no utima'mentohofofoho. A'amu fiso impe ito'nowahoningkofi hofikoe mango sohwa hofikoe a'apahomo wonyo umokumentohofone hofiko poyo pe'nyo'ne imentohofofoho. Hofiko Anitumo hohujo ikinjaopijoso hofikoe mango sohwa ulika'mantifeho. Hofiko hofikoe mango sohwafe hungkuno miningkayo'njo uyantifitaho. O'o, hofiko pi'nimo mta'ni apa'no likafikuji songo humayoso womantifeho.

³⁶ A'amu fehohnjo hofikoe yahino wopingo so'ne hofikoe mango sohwa hofikimo sitofo ulimentohofofoho. Nom'ne sohwa hofikoe hohujo sopo sohwo sonyo fongku'mentohofofoho. Nom'ne sohwo impo'angomo ahwomo nano'nji intofahumentohofofoho.

³⁷ Hofikoe mango sohwa a'amu fehohnjo somo sojo'nji fongku'mentohofofoho. Nom'ne somo yamofone nihu'no wonyo uloho'mentohofofoho. Nom'ne somo hofiko iyo hntofone nomantifi hofikoe a'apahopo hnto'mentohofone hufa'u imo'nimentiso so'no poyo pe'nimentohofofoho. Nom'ne somo hofiko hosimno fahumentohofofoho. A'amu fehohnjo hofiko yo'mayoso umofonyo imentohofone so'no hofiko yahu *sipsip* i'nji *meme* paho so'nji hofikoe hwapife imo'nonto yo'mayo a'apahomne'no umofonyo inyo so'nji emoyahoningkofi mango sohwa tango uyontifi wonyo uloho'mentohofofoho. ³⁸ Oso'no hofiko anga ane pa'nyohwa honingkanontifi hofiko hwofiki'nyo, hwaho a'amu ane sopo, hwa'imomo, sokimomo humamotofoho. Oso hwe moya'mi Anitumo simeho hi'ntnnono umentohofone hiso hofiko a'amu honingkano wonyo'njo somo olo hwaho lopo humayoso nto'nohini'maho. O'o, hofikoe honingkano wopingoso nom'ne somo hwofilo'nnyofoho. ³⁹ Oso hwe hwoya'mi hiso hofikoe simeho hi'ntnnono uyoso'no Anitu kako wopingo kuyoho ko ulimentisoso yo'mayo Anitu wosejapmmo ulimentisoso moma'mmentohofofoho. ⁴⁰ Hwapingoso Anitu kakoe a'amu ne'njo hopi'nonohinosa yo'mayo wonyoangkafo afa'no afa'no nomapitne'ento hungkuno mtito'mentisofoho. Jisas mape sohonta oso a'amu humamotofone Anitune'no simeho hi'ntnnono uyimotofone hofiko nakumo simo'mo monapopitnehofone. O'o, hofiko nakumne'no hontohumalofone.

† Ap. 7:36 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

Nakwoe Hwe Engo Jisas honingkano netihwayo'ne so-hune'no huno wosyofisyano.

12 Oso a'amu sisihwayo pa'nyoso Anitumo simeho hi'ntnnono umotofoso hofiko simeho hi'ntnnono uyo'ne yahinoso nto netihwamentohofoho. Hofikoe hungkunoso upa'niwo'ningkuhwono. Oso'no nakwo Anituye honingkanomo walokuhwone hn'nwi nakwo yo'mayo wonyoso Anituye honingkano wopingomo pijwonesyohumaso so'nji yo'mayo yahino nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumawo'ningkiso so'nji nihu'nahone noho'nosyihwasi simeho anga'nohino'nji oso syoho yokumpohn'nyo Anitu ne-jopalokuso oso nto'no uyano. ² Ose ihwasi nakwo Jisasimo timo anga'no honingkuhwasi kakimne'nohini huno wosyofisyano. Nakwo kakimo simeho hi'ntnnono uyo kako hwapingo hweho. Simeho hi'ntnnono uyo yahinoso kako nihu'no yokumpohn'nyo imokone hweho. A'amu iyo hwojijafiku'nnyo sopo poyo pe'nimentohofoso yofe nihu'no wonyo ma'mentohofoho. I oso'no Jisas kako oso wonimango engo unyoso'no mosyafisiyo'njo yonto kako po'nifo mmo'nimmentisofoho. O'o, hwapingoso Jisas kako huno syafihu'mento, Anitu nje simeho wopingo nimokonefoho. Oso'no syafisyonto Jisas kako simeho hi'ntnnono Anitumo uyonto nakumne'no tohino engo manto poyo pe'nimentisofoho. Oseso olohonta kako kainingkwohwo Anituye aho angahohnta'ni nohumanto yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumaho.

Anitu nakumo tango nejapososo nakumo wopingo namokiyo'nefoho.

³ Jisas nakumne'no a'amu wonyo somo enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho. Oso'no hofiko kakine'no mangohwa imo'nontifi nihu'no wonyo uloho'mentohofoho. Oso'no sekwo Anituye syohomne'no yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo oso tango Jisas ma'mentiso so'no fisyafihupmno. Oso'no syafisyikujiji sekwo syoho wopingo somo nusikwajikutoho. O'o, sekwo yokumpohn'nyo iningkakuji syoho ito'no fiyimno. ⁴ Sekwo yo'mayo honingkano wonyo somo monje yasiyo'neso syoho yokumpohn'nyo fiyimno. A'amu fehohnjoso hofiko honingkano wonyo so'ne nakwolaho liwo'ningkohoho somo nomi a'amuso hofikimo fonjahumentohofoho. ⁵ Oso hungkuno Anitu kakoe mehomi hn'nimo yokumpohn'nyo nasosofitofone nalimentiso so'no iningo laseyohoho. Olo hungkuno loso nalohoho.

Nje hwomu sohosi, nakwoe Hwe Engo kako jije honingkano nto'no efisopekuhwajiyone, Wonyo yahino kilohofihwoso'no oso hungkuno homo somo kiko haloho poho.

Oso hiso kilohofihwoso'no huno ole syafisyikutoho. Anituye honingkanoso tango mikunimposo niyantofoho.

Ose syafisyohotoho.

⁶ O'o, a'amu hopi'nono Anitu nje mehomi kuyoho uliwo'ningkiso somo, Honingkano wonyo nihu'no yohotoho uliwo'ningkisofoho.

A'amu hiso honingkano wonyo ifijo'manji Anitu kako yoka ulimontonoho.

Ose nalimentisofoho.

⁷ Kiko Anituye hungkunomo tifi iningkahuji tango ku'mahwoso'no kiko yokumpohn'nyo ne'no filohoho. Hwapingoso Anitu kako jije honingkanomo efisopekuhwojalofoho. Ose kilohofihwoso'no kiko huno wakiyono. Kiko kakoe mehomi hwasoho. Nangingkwohwosa hofiko hofikoe mehomi hn'nimo nakwoe honingkanomo efisopenehwajiwoningkohofoho. ⁸ Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi honingkano wonyo'njowoho. Oso'no Anitu kako kakoe honingkanomne'no nto'no wesisopenehwajono. Anitu kako jije honingkanomo nto'no momekuhwajiyomanji kiko kakoe mehomi hwasimaho. O'o, kiko sikumehomi pa'nyo hwasoho. ⁹ Nakwo nangingkwohwosa hofiko nakwoe honingkano wonyomo menewohwahoningkofi nakwo hofikoe yofe ho'nomawo'ningkuhwono. Oso'no Anitu kako nakumo kakoe honingkanomne'no nto'no efisopenehwajihwoso'no nakwo haloho pehwasi honingkano wopingo'nohini uyano. Kako nakwoe huyomangomo mokosyohumawo'ningkiso hweho. Oso'no nakwo enjwa'mo nohumehwasi nto'no wohumano. ¹⁰ Hwahoponjo nangingkwohwosa hofiko hofikoe huno mta'ni olo hwa-ho lopo we'enehwo humayo'ne nakwoe honingkano nto'no menewhawajiwoningkohofoho. I nangingkwohwo Anitu kako kakoe honingkanomne'no efisopenehwahoningki nakwo wopingo imo'nalokuhwono. Ose nalohofihwoso'no nakwo kako pa'nyo umo'nantanoho. ¹¹ A'amu nakwoe honingkanomo nto'no menewhawajikujo'no nakwo tango engo wotipemantanoho. I oso'no nakwo wopingo humayo'ne Anitu kako nakwoe honingkano wonyomo somne'no menewhawajihwoso'no ne unto'nimontonoho. Oso ipisayo neso a'amu'nji simeho pompengo ifisyamo'nyonefoho.

Nakwo yokino ito'ningkuhwasi yokumpohn'nyo wolo-hofano.

¹² Ose selohe so'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. ¹³ Sekwoe honingkano nto'no mihwajikuji a'amu sife po'nifo'njo seningkape sohwo kako mapiwasyonehoho. O'o, hano ito'no ihwosi sife po'nifoso yokumpohn'nyo umo'nimontonoho.

¹⁴ Sekwo sekwoe a'amu'nji pompenjiyo humayo'ne syoho yokumpohn'nyo fiyimno. I sekwo honingkano wonyo hopi'nonohino foho'naopmno. Sekwo honingkano wonyo nihu'no ane humayo so'no syoho yokumpohn'nyo fiyimno. A'amu honingkano wonyo'njoso hofiko nakwoe Hwe Engo sohomo muhwoni-fitnefoho. ¹⁵ Anitu kako wopingo waseloho'mo. Wosefo'ma'mo. Ose nalihwoso'no a'amu fihwo kako nupa'ningkuhwosi Anitumo ole ulonoho. Nifo'mayoso

peho'neto. Ngkilaho. Ose ulonoho. Oso'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofikuji fo'ma'nimno. Anitu kako nefo'mayoso nakwolaho ulihwasi hofohofahn'no nakwoe simeho wonyo wonamo'nimontonoho. Simeho wonyo namo'ningkuhwoso'no a'amu pi'ningo engo somo tohino uyantanoho. A'amu simeho wonyo'njo sohwo kako nom'ne a'amu somo honingkano wonyomo ipemotahwoso'no oso hwe huhwo sohomo Anitu kako wonyo hwasoho ulimontonoho. ¹⁶ A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako a'mohufo ihwoloho. A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako Isou Anitumo hwotoho hmentiso pa'nyo ihwoloho. Isou kako mijoho engo yahoningki kaningkwohwo Aisak kakoe tisimaso sohomo aho ulonjimokone so'no Isou kako huno ole syafihu'mento, U kakoe syohofoho. Nje ningkwahwo Jekoup kako womano. Ngko mijoho pe'nalokweno. Ose syafisyonto Isou kakimo hwasopisyafihwosi Jekoupimo aho ulonjimokone somjo wosopayo so'no ulahoningki Jekoup kola'wehumo oso wopayoso mpe ulohomentisofoho. ¹⁷ Sekwo huno seyohoho. Tifi no'mo Isou oso aho wontonjimokononto somjo hungkunoso aku woma'mo lonto yahoningki kaningkwohwo Aisak muyimentisofoho. O'o, Isou kako humotaho engo lonto oso wonyo imentiso somo wae yamo'nyoso hopo'maho.

Nakwo hwofiki'nyo wonyoangkafo Saiyon sopo nto si-momalohwono.

¹⁸ Anitu kako a'amu Isilael somo kakoe hungkuno hwofiki'nyo Sainai sopo uyimentiso sohonta himo sikwo'mnososo hwofiki'nyo hopo sopo ifeehu'mo yahumentisoso toho ahwomo mta'ango uhwonontifi ifoho engo yahoningki hi ulikofahoningki iyoho mikunimposo unimentisofoho. Kounoho yoka ho'nonto mampaho ahwomo mta'ni ole ho'nimento, A'amu fihwo olo hwofiki'nyo loso kako aho pm'mokoso sohomo sekwo sojo'nji fonjahumno. A'amu'nohini'maho. O'o, yahu'nji hwofiki'nyo lopo hano weso sohomo fonjahumno. Ose ho'ningkahoningki a'amuso iyoho uningkahoningki hofiko Mousesimo ulimentohofi, Mouses kiko Anitumo ole uso, Oso hungkuno tango mikunimposo so'no nakwo iyoho nenalofoho. Nakwo olo mampaho loso nupa'ningkuhwaloho. Ose uso. Ose ulahoningkofi Mouses ulimento, Ngko huhwo'ni yomo yonji iyoho nningkohoho. Ose ulimentisofoho.

²² I sekwo soku hofiko ose uhwonimentohofopa'nyoso sekwo muhwonimentohofofoho. O'o, sekwo hwofiki'nyo Saiyon Anitu songo humaso sohwoe ahwomomjo ango engo Jerusalem osopo i'mofapmalalofo. Osopo a'amu ahwomomjo nihu'no pi'ningo engoso simonyo yontaningkofi i'mofapohoho. ²³ Osopo sekwo Anituye mehomi hopi'nono tisimaso pa'nyo kuyoho. Sekwoe yofe Anitu nto mti'mokumentisoso ahwomomo weho. Anitu a'amu hopi'nonohinofe hungkunomo ikwolofone yano ulofiyoso sohomo sekwo i'mofapohoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyontifi poyo pe'nimentohofoso somo Anitu kako Wopingo kuyoho, ulimentiso osomo wopingo ne nto imoku-

mentisofoho. Oso a'amu hiso osopo humalofo. ²⁴ Jisas kako Anituye angopo ne'no siyo'ne honingkano songo kakoe honiyo'nji hwasampo'mentiso sohwo osohumo sekwo i'mofapohoho. Kakoe honiyo so'nji nakumo kako'nji mokojiwonahinyofoho. Oso'no Apel kakoe honiyo usihuma'mentiso somo Jisas kakoe honiyoso hwofilo'nnyofoho.

Nakwo Anituye mampaho somo haloho nto'no pehwasi i'waho nto'no uyano.

²⁵ Sekwo nto'no fisyafihupmno. Hohonta Anitu Mousesimo hungkuno yokumpohn'nyo uyahoningki a'amu Isilaeliso haloho maposo'njo imentohofofoho. Oso'no hofikoe honingkano wonyo so'no tohino engo ma'mentohofofoho. Toino homo somo hofiko muyakolo'mmentohofofoho.

Oseso Kilais ahwomomo humaso sohwo hungkuno yokumpohn'nyo nto nejapmmentisofoho. Oso hungkuno homo somo haloho maposo'njo ihwasi hohujo ikinjaofososo nakwo tohino engo mayo sohonta hiyaso nti'mte waneto. Nihu'no awonoho. ²⁶ Hohonta Anituye mampaho hwofiki'nyo Sainai sopo nta'ni ho'ningkahoningki hwaho hwomihwo imentisofoho. I oso'no olohonta Anitu ole nelalofi, Sikuno nom'nemo hwomihwo ihwosi hwaho nihu'nahone wae yao'mnefoho. Hwaho'nohino'maho. O'o, ahwomo hi'nji wae imnefoho. Ose nelalofoho. ²⁷ Oso hungkuno hwomihwo ihwosi hwaho wae yao'mnefoho nelalofonjo hwapingoso ole, yo'mayo yo'mayo Anitu olo hwaho lopo mti'mokumentisoso hwomihwo ihwosi wae yonefoho. I yo'mayo Anitu ngko nje angomo womokosyohumamo loso so'nohini ne'no nowentihwonefoho.

²⁸ Ose nalisoso'no nakwo simonyo uyano. Anitu nemokosyohumayo sopo moi'wo mmo'nonehoho. O'o, ne'no nowentihwoneponoho. Oso'no nakwo Anitumo isamoyoka ulihwasi kakoe simeho wopingo umo'nyo'ne so'no kakoe syoho hofiyo ulohofiyo. Anituye yofe ho'nomehwasi kakoe yokumpohn'nyo so'no iyoho wonanono. ²⁹ Hwapingoso nakwoe Anitu kako yo'mayo wonyo iyoso'no nihu'no yokumpohn'nyo nelalofi, Yo'mayo wonyoso nihu'no ngkilaho. Ose nelalofoho.

Nakwo Anituye temtitofu hn'nwi simeho unano.

13 Nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo simeho ne'no uningkuhwano. ² Olo hilo so'no iningo mofe'eno. A'amu kengoso ango kengo'mta'ango se'mafikujo'no sekwo yo'mayo so'no hofikimo umokosyohumamno. A'amu fehohnjo ose iwo'ningkohofoso hofiko a'amu ahwomomjo somo yofe mihwofe'njo yontifi hofiyo umokosyohumamentohofofoho.

³ A'amu Anituye syohomne'no impo'angomo uhumatimentohofoso somne'no sekwo hitoho selofihwoso'no tango malokwofoso sekwo fisomapmno. A'amu fehohnjo Anituye yofe'ne osomo a'amu nom'neso wonyo ulohofikujo'no hofikoe a'apaho tohino um-

ningkuhwoso'no sekwo tohino fisomapmno. Sekwo tohino loso afa'no wasemnono.

⁴ Ape ma'nyo yahinoso wopingofoho. I oso'no hwe sohwo kako kakoe ape'nji yahino wopingo'honini uyanjiyoho. U a'amu fihwo oso yahino wopingo somo mtihupehwosi a'mohufo ihwosi u yo'mayo wonyo ihwosi kifosyoho ihwosi osohumo Anitu kako tango uyonefoho.

⁵ Sekwo hamniyoho engo so'no hi semo'nyo'eno. O'o, yo'mayo mokosyohumalofo so'no sekwoe simeho wopingo semo'ningkuhwosi hoponoho fihnnimno. Hwapingoso Anitu ole nelalofi, Ngko sekumo mosesikwajimnehono. Ngko sekumo ne'no sefo'malokweno. Ose nelalofoho. ⁶ Oso'no nakwo yokumpohn'nyo ito'ningkuhwasi nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi ole wolano.

Nje Hwe Engo Anitu nifo'mantofoho.
Ngko iyoho mimnehono.

A'amu hofiko yo'mayo ngkimo ntohopijo so'no ngko iyoho mannonehoho.

Ose wolano.

Anituye hungkuno lonetihwamotofo sohwafe yahinomo tifi uningkuhwano.

⁷ Hwe engo sohwa Anituye hungkuno losetihwamotofo sohwa'ne'no iningo mofe'eno. Hofikoe humayoso ne into'nimojo so'no huno syafisyikui hofikoe yahino so'nji simeho hi'ntnnono uyo so'ntnne tifi finomokoho'nawopmno.

⁸ Jisas Kilaisiye yahinoso hohontajo mta'angoso olohontajo'nji tifi no'mjo'ntnneso ito'nohino iwo'ningkiso hweho. Kako kakoe huno mikwesiyafisiyo'njo iwo'ningkiso hweho. ⁹ Oseso a'amu yahino kengo kengo'njoso sekwoe simeho somo wonyo semakufitoho. Hofikoe hungkunoso losetihwafikujoso sekumo yokino wesemano likuji ifijoso sekwo Anituye honingkanomo nusikwajipitnnoho. Anituye hitohoso nakumo yokumpohn'nyo wosofitofonesyohumamtonoho. A'amu wosopayo so'no anga'no anga'nohino somo ulo'nyo nto'no feenimno. Ose lifijoso sekwo haloho upekutoho. O'o, oso yahinoso a'amumo mufo'manehoho.

Anituye simeho wopingo umokiyo'ne yo'mayo uyofoho.

¹⁰ Nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkuhwone hn'nwi nakwoe wonyo wayo'ne kako poyo pe'nimentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso hohontajo yahino somo iningkawentifi hofikoe wonyo wayo'ne yahu fonjokisasiyo'ningkohoho osomo Jisas kako mufo'manehoho. Hwapingoso Jisas hofikoe wonyo nihu'nahone wae yafo'ne pe'nimentiso so'no hofiko simeho hi'ntnnono muyiwo'ningkiyohofoho.

¹¹ A'amufe wonyo wae syoho'njo hwe engo sohwa hofiko yahu fonjokiasyontifi yahu honiyo'nohino oso anga Anitu humayoponoho mulimentohoho somo motahumentohofoho. Honiyo loso a'amufe wonyo

mpe-e'nefoho. Yahu yokino so'nji mikufo so'nji yo'mayoso anga mempo mongkihnta'ni toho niwo'ningkisofoho. ¹² Oso pa'nyo Jisas kakoe a'amu ne imo'nyo'ne tohino engo ma'mentisofoho. Anga Jerusalem mempo hohnta'ni nope'nonto a'amufe wonyo wae nihu'nahone yao'mentisofoho. ¹³ Jisas ose imentiso so'ne nakwo hohontajo honingkano hungkuno somo uliko'mehwasi Jisasimo tifi uningkuhwano. A'amu kaimo wonyo uloho'mentohoho pa'nyoso wonelohofantifeho. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Olo hwaho lopo nakwoe hwapingo'maho. O'o, nakwo ahwomomjo antime nom'ne songo ne'no humayo'ne so'no hontohumalohwono. ¹⁵ Nakwo Kilaisiye a'amu'nwoho liwo'ningkuhwoni'ni nakwoe yahino ole, sikuno huhwo huhwi engolopohamo nakwo Anituye yofe ho'noma'wo'ningkuhwono. Yo'mayo ne'maso so'no nakwo Anitumo isamoyoka'nohino uliwo'ningkuhwone'nwoho.

¹⁶ A'amu nom'ne somo wopingo ulohofontani fo'ma'niwo'ningkuhwono. Anituye yofe ho'noma'ne'nji a'amumo ufo'mayo'ne oso'ntnne'no yo'mayo yahino nakwoe simeho umo liwo'ningkiso somo monje wesano. Oso yahino hufa'u sofa'u Anitumne'no yaso'manji Anitu simeho wopingo umokimontonoho.

¹⁷ A'amu yofe engo'njo Anituye hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko sekwoe huyo'mango fo'mayo'ne syoho yalokwofo. Oso'no sekwo hofikoe hungkunomo haloho popmno. Hofikimo enjwa'mo hofiyo fesyohumamno. Hwangku yo'mayo syoho yalokwofo so'no Anitu hofikimo ulohoningkahoningkuhwosi hofiko syoho loso'no ulantifeho. Sekwo hofikoe hungkunomo hofiyo iningkayo so'no u ito'no miningkayo so'no ulantifeho. Oso'no syoho loso hi semo'ningkahoningki yalokwofo. Sekwo haloho pekujo'no hofiko simeho tango muyonehoho. O'o, simeho wopingo'njo hofikoe syohoso uyantifeho. U, hofiko simeho tango uyo so'manji pipi sefo'mapitnnehofo.

Anitu nakumo nefo'mayo'ne jomo ulano.

¹⁸ Nakwo ole syofisyalokuhwono. Anitu nakwoe simehomo nahononteso wopingo nehonalofoho. Nakwo kakoe honingkano wopingo somo engolopohamo nto'no uningkohwantane'no yihwono. Oso'no sekwo nakumne'no Mpohumo jomo ulimno. ¹⁹ I olo so'nji Mpohumo jomo ulimno. Ngko sekuyepono asomo komo'no se'ma'mne'no jomo ulimno.

²⁰ Nakwoe Hwe Engo Jisas kako nope'ningkahoningki Anitu apa'no songo ulika'mentisofoho. Jisas kako nakwo Anitu'nji nihu'nahone mekojjwonasiyo'ne kakoe honiyo usihumanto pe'nimentiso so'no olohonta kako nakwo kakoe yahu *sipsip* hn'nimo nemokosyohumayo'ne Hwe Engo hweho. ²¹ Oso'no ngko sekumne'no Anitumo ole ulalokweno. Anitu kako simeho pompenjiyo umokiyo'ne hwapingo sohwo kako yo'mayo wopingo wosejapmmo lihwo'ni wosejapm-montonoho. Sekwo oso hiso nomafikui Anitu sekwo yo'mayo ifitnne'eno lososo hofiyo uyantifeho. Oso'nji nom'neso ole jomo ulalokweno. Anituye simeho

wopingo umokiyo'ne kako Jisas Kilaisiye
yokumpohn'nyo'nji sekwoe simehomo syoho
yokumpohn'nyo waseloho'montonoho. Oseso kakoe
yofe noho'noma'ningkuhwasi kakoe yofe engoso en-
golopohamo ne'no nowentihwonefoho. Nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

²² U nje a'amufu, olo hungkuno mti'mokalokwe loso
tifofoho. Oso'no sekwo haloho nto'no popmno. A'amu
sekumo atofu losetihwentaningkuji sekwo timo saho
ikutoho. O'o, sekumo yokumpohn'nyo sesosofito-
fo'nefoho. ²³ Nom'ne hungkuno sekwo upa'nimno.

Neningkwa'wehwo Timouti osohumo hofiko impo'an-
go mta'ni nto isihutofoma'malofofoho. Kako ngkiye-
pono we'enepepi poso'manji ngko'nji wose'mantayoho.

²⁴ Sekwoe hwe engo sohwanji a'amu hopi'nono Ani-
tumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'njimo ole
ulimno. Nakwoe a'amu kuyoho selalokuhwono. A'amu
oso hwaho Itali lopo Anitumo simeho hi'ntnnono uyi-
wo'ningkohofoso sekumne'no selalokwofo. Nakwoe
a'amu kuyoho selalokuhwono.

²⁵ Anituye hitohoso sekwo a'amu hopi'nonohino
sokumo wasewo'mtonoho. Hungkuno osohopeho.

Jemis

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo aho hufa'u hopinohino sife fehohnjo hopi'nonohintikeno tikenno (30) —oso'no nakwo huno monayofoho—oso soswo nto uyakolo'mentisopo olo iyoswo loso Jemis Jisasiye koningkwa'wehwo mti'mokumentisofoho. Oso Jemis huhwo sohwo tajo ango Jelusalemjo somo mokosyohumawo'ningkiso hweho. Olo iyoswo hiloso a'amu Isilael temtitofo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somne'no mti'mokumentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko ango kengo'mo humantifi tango engo tipementaningkofi olo iyoswo loso Jemis oso a'amu homo somo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo hiloso ntipo humanto mti'mokumentisotikeno nakwo huno monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

1 Ngko Jemisi'ni Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji sikoe syoho ulohofiyu hwo'nyoho. Nje a'amu Isilael temtitofo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohofu soku sekwoe angopo nuliko'mantifi ango'meemjo humalofo so'ntnne'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Ngko nje a'amufu selalokweno.

Yamofu nalohofosu yokumpohn'nyo namokiyo'nefoho.

² Nje a'amu soku, yo'mayo tango se'masoso sekwo simeho wopingo wasemo'nono. ³ Hwapingoso ole, yo'mayo tango se'masoso sekwo yokumpohn'nyo lohofu'nefoho. Tango se'masoso sekwoe simeho hi'ntnnono engo uyo'manji yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Oso hiso'no sekwo huno moi'wonoho. ⁴ Oso'no sekwo engolopohamo tango se'masoso i'waho ikutoho. O'o, sekwo simeho wopingo'nji yokumpohn'nyo lohopijoso sekwo mopiwahupitnnehofo. Ose ikujo'no Anitu nosehoningkuhwosi kakoe yahino so'no sekwo umofonyo miyontaningkuji wasehonimontonoho. Wopingo humentaningkuji wasehonimontonoho.

A'amu kako huno wopingo so'no umofonyo ihwosi kako Mpohumo jomo ulono.

⁵ Sekwo yo'mayo so'no huno maseyo'manji Mpohumo jomo ulimno. A'amu fihwo huno wopingo so'no Anitumo jomo ulososo huno wopingo uyimontonoho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino somo we'e'nohino muyiwo'ningkiso hweho. O'o, engo'nohino uyiwo'ningkiso hweho. Sekwo jomo ujoso'no Anitu kako yoka maselonehofo. ⁶ U oso a'amu sohwo kako simeho hi'ntnnono nehopi uyihwosi Mpohumo jomo ulososo kako huno ole syafisyihwoloho. Anitu kako

wontapmmontolikenno. Montape'njo umontolikenno. O'o, a'amu simeho hufa'u'njo sohwo kako iyoswo somo ifofo hwalohwalofu iwo'ningkiso pa'nyo hweho. ⁷ Kako Hwe Engo wontapmmontonoho lihwosi, syafisyihwoloho. Oso hwe huhwo sohwo kako Hwe Engo sohunta'ni yo'mayoso momanehofo. O'o, a'amu simeho anga'nohino'njoso Hwe Engo sohomo jomo ulososo Anitu uyimontonoho. ⁸ Ihwoni, a'amu simeho hufa'u'njo sohwo kakoe huno pi'ningo engo'njo hweho. Oso yo'mayo yahino kako yonteso'no kako honingkanoo anga'nohino somo mining kayo'njo hweho. O'o, huno pi'ningo engo syafisyonto honingkanoo ito'no motipemaso hweho.

A'amu ho'yango ane so'nji ho'yango engo'njo sohwaniye hungkunofoho.

⁹ Hwe fihwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkiso sohwo kako hamniyoho ane, osohwo kako simeho wopingo umo'nono. Anitu osohomo uhwononto yofe engo mulalofoho. ¹⁰ Anitu kako a'amufe ho'yango hamniyoho so'no siki'no ne anefoho liwo'ningkisofoho. Oso hiso'no hwe nom'nehwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkiso sohwo kako ho'yango hamniyoho engo'njo sohwo kakoe yo'mayoso ihn'naofihwoso'no kako simeho wopingo umo'nono. Hwapingoso ho'yango hamniyoho yo'mayoso wokoso fiyo pa'nyoso umo'nao'mtonoho. ¹¹ Wokoso fiyoso mofehi'nyo si'mofapihwosi yokumpohn'nyo lihwosi yofoho umontonoho. Oso pa'nyoso a'amu hamniyoho'nji ho'yango engo'nji kakoe syoho yo'mayoso mjimihwosi hamniyoho engo so'no notipehwosi oso hwe huhwo sohwo kako ajwo sopo wape'nimontonoho.

**Yo'mayoso a'amumo yamofu ulohofu'ne hungkunofu-
ho.**

¹² Hwe fihwo yo'mayo tango'njo u'mahoningkuhwosi yokumpohn'nyo ne'no lohofoso sohwo simeho wopin-go umo'nono. Yamofu hiso moi'wo nto ulohofose-jwaofahoningki kako yokumpohn'nyo ne'no lohofu'-manji osohumo Anitu nto nalimentiso loso'no uyimontonoho. A'amu ngkine'no simeho ntaposo sohwo songo humayo'ne uyimontonoho. Ose nalimentiso hopaso oso a'amu huhwo sohwo woma'mntonoho. ¹³ U simeho fefoyo a'amu nom'nehumo u'masoso oso simeho fefoyo sohwo honingkano wonyo nontimo ipemotawe so'manji hwe huhwo sohwo ole lihwoloho. Olo simeho fefoyo loso Anitu ntopahoningki wonyo honingkano loso yohono. Ose lihwoloho. O'o, yo'mayo wonyoso Anitumo miputihwanehoho. Anitu a'amu somo wonyo yahino iyo'ne miputihwanehoho. ¹⁴ O'o, hwe sohwo huno wonyo syafisyahoningki oso huno wonyoso honingkano wonyo iyo'ne kakimo ipemotosahoningki wonyo hilo so'no nimo'ningkohoho liwo'ningkiso hweho. ¹⁵ I kakoe huno wonyo somo iningkawesoso wonyo honingkano uyimontonoho. Wonyo hiso wonyo engo toyo yihwosi wonyo honingkano ne'no iwo'ningkuhwosi poyo pe'nikwato lohofihwosi nihu'nahone umo'nimontonoho.

¹⁶ Nje a'amufu, simeho sejopalokwe soku, huno wonyo sohwo honingkano wonyo engomo ipesemotaweloho. ¹⁷ Yo'mayo wopingo nefu'mayo'neso ahwomo mta'angofoho. Anitu nejapiwo'ningkisofoho. Anitu ahwomomjo pomponaho mofehi'nyo, hamno, hntokwaliyo oso hwamo mti'mokumentisofoho. Pomponaho loso fehonta lasyonto nom'nehonta molasyohoyohoho. I Anitu oso pa'nyo hwo'maho. O'o, kako ne'nohini yahino wopingo'nohini nalohofu'ningkiso hweho. ¹⁸ Anitu nakwo kakoe mehomi imo'nyo'ne'no lonto kakoe hunomnohini iningkawento kako naningkuwohwo imo'nimentisofoho. Kakoe hungkuno nehopi'nohino somta'ni mehu'menasiyoso nakwo temtitofu Anitu namti'mokumentiso somne'no umonantanoho.

**Anituye hungkuno upo'ningkuhwasi tifi uningku-
hwano.**

¹⁹ Nje a'amu soku, sekwo olo hilo so'no huno ito'no fisyafihupmno. Olo yahino loso ikutoho. A'amu fehohnjoso hungkuno upa'nifijoso aku hungkuno komo'no ulikujono yoka wohnnantifeho. O'o, sekwo yo'mayo upa'nifijo so'no huno ito'no syafisyikujuno wopingo tipemafikujuno hungkuno ito'no aku ulimno. Oso yahino iningkafijo so'no yokaso ikujohoso komo'no molikafonoho. ²⁰ A'amu fihwo simeho tohino'njo sohwo kako Anituye honingkano wopingomo miningkayo hweho. ²¹ Oso'no yo'mayo yahino wonyo so'nji honingkano wonyo so'nji foho'naopmno. Yo'mayo homo somo hi semo'ningkisoso hwotoho fifijoso oso hungkuno Anitu sekwoe simeho mo'mo ho-

nasehumentiso somo hofiyo tifi finingkamno. Kakoe hungkunomo haloho popijoso kako'nji ne'no nohumantikutnnefoho.

²² Anituye hungkuno losomo tifi'nohino finingkamno. Hwe fihwo haloho upa'nonteso miningkayo'manji kako simeho mo'mo hwasyo hungkuno hniwo'ningkiso hweho. ²³ Hwe fihwo kako Anituye hungkunomo haloho ko upa'nonto haloho maposo'njo emoyiwo'ningkiso sohwo kako kakoe simanomo timo honingkonyomo ko honingkononto u kako mohoningkoniwo'ningkiso pa'nyo hweho. ²⁴ Kako kakoe simano kiho somo honingkononto mijo miyoma'nyo'njo yonto komo'no nowento kakoe simano kiho so'no iningo mofonto nje simano kiho ane hwo'nyoho lonto emoyiwo'ningkisofoho. A'amu Anituye hungkunomo haloho maposo'njo yiwo'ningkiso pa'nyo hweho. ²⁵ Anituye hungkuno honingkano wonyo mta'ni isihutofonemawo'ningkiso hweho. Hungkuno hiloso ito'nohinofoho. Hwe fihwo olo hungkuno hiloso hwapingo ne so'mo ne'no uhwoniuwo'ningkiso sohwo kako simeho wopingo umo'ningkahoningkuhwosi Anitu wopingo ulohomontonoho.

²⁶ A'amu fihwo ole syafisyososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ngko a'amu Jisasimo iningkawoso simeho mo'mo hwasyo hungkuno hniwo'ningkiso hweho. Oseso kakoe simeho hi'ntnnohinoso kako Sante uhwonyoso ne ane sikiujo hweho. Mango'nohino hweho. ²⁷ Anitu huno ole syafisyiwo'ningkiso, a'amu simeho hi'ntnnono nehopi ntapuwo'ningkiso sohwo ole yiwo'ningkiso, sikumehomi somo wopingo mokosyohumayo hweho. Oso'nji apiwojo sofamo tango u'manteso oso moya'mi sofamo kako wonyohofiyo ufo'mawo'ningkiso hweho. Nom'neso ole, yo'mayo hwahoponjo honingkano wonyo somo miningkayo'njo'manji nakwo honingkano wopingo'nohino somo ose yaso'manji nakwoe Mpohwo Anitu kako wopingo wonahonimontonoho.

**Nakwo a'amu hopi'nonohino somo hitoho afa'nohino
wonalofono.**

2 Nje a'amufu, sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais yo'mayo hwofilo'nyo sohomo simeho hi'ntnnono uyiuwo'ningkohoho kuyoho. Sekwo olo yahino loso'no fisyafihupmno. A'amu fihwo yofe engo'njo sohomo wopingo ulohofikujo'no nom'ne sohwo ho'yango ane sohomo hohujo ikinjimofikutoho. ² Hwe fihwo wokoso wopingo'nji manji'mofu yo'mayoso wonyoangkafo'njo oso hwo sekwoe tajo angomo noswahoningki hwe nom'ne hwapife wonyo imo'njo sohwo tifi swohoho. ³ Hwe simo'mjo wokoso wopingo'njo sohomo wopingo ulohofikujo ulantife, Tathwo, ayomo. Olo epohumayo wopingo lopo fisyohumaho. I hwe tifiujo hwapife wonyo'njo sohomo wonyo ulohofikujo ulantifeho, Kiko osopo waloho'monntaho. Hwahopo wohumamonntaho. Jije hunofoho. ⁴ Oso hwe sohwa'umo oso pa'nyo ulohopifijo so'no ole syafisyalokwofo. Hwe hamniyoho'njo sohwo yofe

wopingo'njo hweho. Hwe hwapife wonyo'njo sohwo kako wonyo hweho. Oso huno wonyo peho'no uyiwo'ningkohoho. Oso honingkano wopingo'maho.

⁵ Nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. A'amu yo'mayo ho'yango so'no umofonyo iyoso hofiko yo'mayo so'no Anitumo jomo ulifijo'manji hofikoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyoso Anitu kako engo umokumontonoho. Anitu ole nto nalimentisofoho. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntopalokunjoso nje ahwomomjo angoso hofiko'nefoho. Ose nalimentisofoho. ⁶ I oso'no sekwo soku, a'amu hamniyoho ane somo wonimango uyiwo'ningkohoho kuyoho. A'amu hamniyoho engo'njoso yo'mayo tango sejapiwo'ningkohofoho. Hungkuno ito'no mihwajiyo angoso sopo'no a'amu hamniyoho engo'njoso ipesemotawowo'ningkohofoho. ⁷ Oso a'amu hiso hofiko Jisas Kilaisiye yofe so'no sifajo liwo'ningkohofoho. Oso yofe wopingo Anitu kako Kilaisiye mehomi sokumo uyimentiso so'no sifajo liwo'ningkohofoho.

⁸ Nakwoe Hwe Engo Anitu oso hwoe hungkuno a'amu mti'mokumentohofoso hungkuno ole, Sekwo simeho iniwo'ningkohoho hopaso nom'ne a'amu somo uyimno. Sekwo oso hungkuno somo iningkafijo'manji sekwo honingkano wopingo uyantifeho. ⁹ I oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohumo wopingo ulohofikuji nom'ne sohwo ho'yango ane osohumo hohujuj ikinjaofikuji sekwo honingkano wonyomo ufitne kuyoho. Anitu selonefo, Sekwo nje hungkunomo hwotoho fewo'ningkohoho kuyoho. ¹⁰ Hwe fihwo Anituye honingkano hungkuno hopi'nonohinomo ko iningkawowo'ningkiso sohwo kako hungkuno kenga'nohino somo miningkayo'njo'manji osohumo Anitu ulonefo, Kiko honingkano wonyomo nohumanji nje hungkuno hopi'nonohinomo hwotoho fewo'ningkino hwasoho. ¹¹ Hwapingoso ole, osohwo a'mohufo iyo'eno nalimentiso sohwo nom'ne hungkuno nalimento, A'amumo nofonjasiyo'eno. Ose nalimentisofoho. I oso'no kiko a'mohufo ko miyo'njo sohwo i nom'ne sohumo fonjahiso'manji kiko honingkano wonyomo nohumanji Anituye hungkuno hopi'nonohino hwotoho nto hnmahnno hwasoho. ¹² Nakwo Anituye hungkunomo miningkayo'njo'manji Anitu kako tohino wonejapm-montonoho. Anituye hungkuno hiloso iningkuhwasi'manji nakwo honingkano wonyomo usikwojantanoho. Oso'no Anituye hungkuno so'no simo'mo syafisyohoji osopo yo'mayo hungkuno joso yo'mayo syoho iyoso ito'no fiyo. ¹³ Hwe fihwo nom'ne a'amu somo hitoho mulohofe'njo'manji Anitu oso hwe sohumo yo'mayo hungkuno ikwolofo'ne sohonta kako hitoho mulofe'njo yonefoho. I oso'no hwe fihwo nom'ne somne'no hitoho ulofiwow'ningkiso sohwo hungkuno ikwolofo'ne sohonta Anitu kakine'no hitoho ulofihwosi kako tohino muyo'njo yonefoho.

Hwe fihwo simeho hi'ntnnonohino uyo yahino wopingo ane sohwo kako poyo moi'wo imo'nyo weho.

¹⁴ Nje a'amu soku, hwe fihwo ole naloso, Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohefoho. Ose

naloso sohwo i kako nom'ne a'amu somne'no wopingo mulohofe'njo yoso sohwo kakoe simeho hi'ntnnono uyoso hopo'maho. Kako Anituye a'amu ne hwo'maho. ¹⁵ A'amu fehohnjo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso i hofiko hwapife wosopayo'no umofonyo iyo'manji ¹⁶ sekwo yo'mayoso a'amu homo somo muyo'njo yontifi uliwo'ningkohofi, Anitu kako wosemokosyohumano. Sekwo hokunonji simeho wopingo wasemo'nimontonoho. Anitu kako wosopayo'nji hwapife tohohmtno semokiyo'ne wosejapono. Noho fiwanimno. Ose ulontifi hofikoe a'apahomo mufo'mayo'njo yontifi oso yahinoso ne'njo'maho. ¹⁷ Simeho hi'ntnnono inyo hi olenoho. A'amu fihwo siki humahwosi yahino wopingoso miyo'manji kakoefoho.

¹⁸ Sekwo huno ole losyofisyalokwofo. A'amufe honingkanomne'no mosyafisiyo'njo yontifi ole hn-nalokwofo, Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no oso yahinoso hoponoho. Honingkano wopingo somne'no huno mosyafisiyo'njo uyano. O'o, simeho hi'ntnnonohino uyoso hoponoho. Ose losyofisyalokwofo. I a'amu fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto kako nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo yonto honingkano wopingomo miningkayo'njo yonto oso hwe sohwo ne'njotaha. O'o, kakoe honingkanomo uhwonontani huno ole nayohoho. Simeho hi'ntnnonohino neso ane hweho. I simeho hi'ntnnonohino uyo yahino ne so'no ngko wolosetihwamne'no yohono. Nom'ne ngko hitoho ntofahoningki honingkano wopingo'nohino iwo'ningkohe sohwo'nimo nohonontifi huno ole seyohoho. Kakoe simeho hi'ntnnonohino uyoso ne'njo hweho. ¹⁹ Ole lolalokwofo. Anitu kenga'nohino sohwo humaho. Oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono luyalokwofo. Ose'manji wopingofoho. I towahunu wonyoso oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyontifi yomo yomo yontifi iyoho unalofoho. ²⁰ Sekwo huno ane kuyoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyo'nohino'manji i nom'ne somo wopingo mulohofe'njo ifijoso sekwoe simeho hi'ntnnonohino uyoso ne ane kuyoho.

²¹ Hohonta neyakwo Apiloham sohwo Anituye hungkunomo haloho upento kakoe hwomu Aisak Anitumne'no sojopo wofonjokisahumonto imentisofoho. Apiloham ose yahoningki Anitu nuhwononto ulimento, Apiloham wopingo hwasoho. Nje hungkunomo haloho nipewo'ningkino hwasoho. ²² Sekwo huno ito'no fisyahihupmno. Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyo'nohino'maho. O'o, kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto Anituye hungkunomo haloho po'moyo hweho. U Apiloham kako simeho hi'ntnnono uyo'nohino'manji haloho maposo'njo yonto simeho hi'ntnnono uyo so'nji hopo'maho. O'o, haloho pe so'nji nem'nohinoso hoponoho. ²³ Oso'no Anituye hungkuno a'amu mti'mokumentohofoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno ole,

Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso'no Anitu nuhwononto Apiloham honingkano wonyo anehwo uhwononto ulimento, Nje a'amu hwasoho.

Ose mti'mokumentohofofoho. Hwapingoso Apiloham kakoe hwomu Aisak Anitumne'no sojopo wofonjokisahumonto imentisofoho. Oso'no Apilohamne'no nje a'amu hweho limentisofoho. ²⁴ Sekwo huno wasey-ono. Hwe fihwo kako nom'ne somo wopingo ulohofoho so'manji Anitu nuhwononto uliwo'ningki, Hwe wopingo hweho. I hwe nom'nehwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyo'manji nom'ne somo hitoho mulofe'njo sohumne'no hwe wopingo hweho majofoho.

²⁵ U a'amu nom'ne Lehap kako ape hwa'ntefoho. Kako a'amu sohwamo hitoho ulofahoningki kako a'amu huhwo sohwamo ufo'ma'mentisofoho. Jousyiwa a'amu tomi'no hwaho Kenan sopo uhwojahoningki Lehap kako a'amu huhwo sohwamo ito'no umokosyohumanto kako nom'ne honingkanomo asomo uhwojahoningki mango sohwa motipihwonimmentohofofoho. Oso yahino Lehap imentiso so'no Anitu uhwononto ulimeto, Lehap kako ape wonyo honingkano ane pa'nyiyoho. ²⁶ Sekwo huno waseyono. A'amu kakoe huyo'mango hi'njo sohwo songo humaho. I a'amu nom'nehwo kakoe huyo'mango nto uliko'mahwoso'no kako poyo wape'nimontonoho. Oso pa'nyoso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso a'amu nom'ne somo hitoho mulofe'njo'manji kakoe simeho hi'ntnnono hinoso ne ane hweho. Poyo pe'nnyo hweho.

Kiko jije hungkunomo nto'no mokosyohumunyo'ne hungkunofoho.

3 Nje a'amufu, hungkuno a'amu somo lutihwayo'ne syohoso sekwo a'amu pi'ningoso monaliku-toho. Hwapingoso a'amu Anituye hungkuno lutihwayo syoho'njo hn'nwi nakwo olo hungkuno homo somo ito'no miningkayo'njo ni'manji tohino engo nomane-foho. I oso tohino hiloso nom'nefe tohino somo uyakolofonefoho. ² Nakwo hopi'nonohino hn'nwi omomo yahino yiwo'ningkuhwonefoho. I hwe fihwo kako hungkuno wonyo nihu'no majo'njo sohwo kako hwe wopingo ne hweho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe melanyo ito'no mokosyohumayo sohwo yo'mayo wonyo kakoe a'apaho uyimo lihwosi ko yososo kako miyonehoho. ³ Sekwo huno moi'wonoho. Nakwo yahufe ahomo nano intofiwon'ningkuhwonefoho. Hwapingoso nakwoe honingkanomo ito'no neningkayo'nefoho. Oso'no oso nano we'e so'nji nakwo honingkano yo'mayo yo'mayo somo ipemotawowo'ningkuhwonefoho. ⁴ U nom'ne, sekwo kale engo so'no huno seyohoho. Kako honingkanomo kunto'no wento a'amu nokilonjipente sohwo kako aho mihwajiyiyo we'e somo honingkano nom'nemo wamo lonto aho mihwajiyiyo kale engo sohwo oso honingkano somo tifi iningkawowo'ningkisofoho. ⁵ Oso pa'nyoso a'amufe melanyoso we'e ne sohwo hungkuno wonyo loso'manji yo'mayo wonyo umokumontonoho.

Sekwo huno seyohoho. Ti'melanyo we'e sohwo kako iyoswo we'e so'mo sijonto engo ihmnono iyo hopi'nonohino somo toho naofiwon'ningkisofoho.

⁶ Nakwoe melanyo oso ti'melanyo pa'nyofoho. Nakwo

huno wonyo syofisyontani yo'mayo simehomo mta'ni melanyo sohwo lonteso a'apaho wonyo imokuwo'ningkohoho. Melanyo sohwo hungkuno wonyo lonteso simeho toho hopa nonto honingkano wonyo imokuwo'ningkiso hweho. Olo hungkuno wonyoso tikano mta'angofoho. ⁷ A'amu hn'nwi nakwo yo'mayo tongo, yihufo, homa, mijomjo so'nji nakwo hofikoe huno somo hwotoho fehoningkuhwoni hofiko enjwa'mo humawo'ningkohofofoho. Oso pa'nyoso olhonta a'amu ifitnehofo. ⁸ I oso'no hwe fihwo kako kakoe melanyomo hwotoho mafenehoho. O'o, yo'mayo huno wonyoso simeho mta'angoso melanyo sohwo wonyo hungkuno liwo'ningkisofoho. Melanyo sohwo iku'nantingo wonyo a'amumo fonjasiyo'ne pa'nyo hweho. ⁹ Nakwoe melanyo so'nji nakwo Hwe Engo Anitu sohomo isamoyoka uliwo'ningkuhwonefoho. I oso melanyo hiso'nji nakwo a'amu nom'neso Anitu pa'nyo mti'mokumentiso somo sitofo uliwo'ningkuhwone'nowoho. ¹⁰ Nakwoe mango mta'ni Mpohumo isamoyoka ujo so'nji a'amu nom'ne somo sitofo ujo so'nji swapiwon'ningkisofoho. Nje a'amufu oso yahinoso wopingomaho. ¹¹ Mijo me'wampe'njo so'nji mijo iyoho'njo so'nji afamo lolifaweho. O'o, awonoho. ¹² Nje a'amufu, iyo fisayo somo ikwonjayo unto'nawo'montolaho. Iyo solongkoyo somo fisayo unto'nawo'montolaho. Oso pa'nyoso mijo iyoho'njo lifaweso sopo nta'ni nakwo mijo me'wampe'njo mifonanehwono. I ose'manji nakwoe mango mta'ni nakwo Mpohumo isamoyoka ujo so'nji a'amu somo sitofo ujo so'nji molanehwono.

Huno wopingoso Anitu mta'angofoho.

¹³ Hwe fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako huno wopingo notipemanto yo'mayoso huno uyiwo'ningkiso-hwolaho. Kako humaso'manji kako honingkano wopingo'nohino yihwosi a'amu nom'ne somne'no wopingo'nohino uloho'montonoho. Oseso yo'mayo wopingo yososo'no kako kakoe yofe moho'no ma'nyo'njo yoso'manji kako huno'njo ne hweho. ¹⁴ I jije simeho mo'mo a'amu nom'ne sohumne'no wonyo mnawe'manji u nom'ne a'amumo hwotoho fenji jije yofe ho'nomo'nalokuno, ose'manji ole syafisyohotoho. Ngko huno'njo hwo'nyoho. Anituye hungkunomo iningkowalokweno. Ose syafisyonji kiko hwasyo hungkuno hnnalokuno. ¹⁵ Oso hunoso Anitu mta'angomaho. O'o, hwahoponta'angofoho. Seten oso hunoso kijapmmasofoho. ¹⁶ A'amu fihwo oso huno syafisyiwo'ningkiso simeho mo'mo nom'ne sohumne'no wonyo mnawojoso kako kakoe yofe ho'noma'niwo'ningkiso sohwo kako yoka lonteso yo'mayo wonyo yiwo'ningkiso hweho. ¹⁷ I Anitu kakoe huno wopingoso nejaposo'manji nakwo huno wonyo ane wopingo'nohino wosyofisyantanoho. I nakwo nom'ne a'amu sohwani ikujoho mafongki'nyo'manji simeho pompenjiyo'njo wohumantanoho. Nom'ne a'amufe hungkunomo haloho wopeantanoho. Nom'ne a'amu somne'no hitoho nalofihwoso'no hofikimo ufo'mantanoho. U nakwo Anituye huno wopingo hi'njoni'manji nakwo a'amu hopi'nonohino somo wopingo'nohino

ulohofiwo'ningkuhwone'nwoho. Mango'nohino liwo'ningkuhwone'ni'maho. O'o, ne'njo'nohini liwo'ningkuhwone'nwoho. ¹⁸ A'amu simeho pompenjiyo'njo hn'nwi nom'ne so'nji simeho afa inontani nakwoe yahinoso wopuyo pa'nyofoho. Wopuyo hiso hulasoso wopuyo engo me'wampe'njo umo'ni-montonoho. Oso pa'nyoso nakwoe honingkano wopingo'nohini imo'nonefoho.

A'amu hwahoponjo yahinomo iningkawowo'ningkiso sohwo Anituye mango hweho.

4 Yo'mayo yoka so'nji ikujoho so'nji peho emawo'ningkisoto. Yo'mayo so'no simeho fefoyo semo'nonto huno wopingoso ehilofahoningki simeho fefoyoso ifeehu'mokasi lohofonto yoka'nji ikujoho'nji emawo'ningkisofoho. ² Yo'mayo so'no hi semo'ningkahoningki oso hiso'no mayoso hopo'maho. Oso'no yo'mayoso mayo'ne a'amu somo wofonjosyantife'no yiwo'ningkohofoho. Nom'ne a'amufe yo'mayoso uhwonontifi womano lontifi i oso'no mayo honingkanoso piku'nnyo so'no sekwo yoka hnnontifi ikujoho fongki'niwo'ningkohofoho kuyoho. Sekwo Anitumo yo'mayo so'no jomo mujo'njo yontifeso momaso'njo yiwo'ningkohofoho kuyoho. ³ I oso hi semo'ningkiso so'no Anitumo jomo ulifijo'manji kako mosejaponehoho. Hwapingoso sekwoe huno ito'no mosyafisiyo'njo yontifi a'apahomnohini syafisiwo'nontifi jomo ulahoningkofi mosejapiwo'ningkisofoho. ⁴ Sekwo olo pa'nyo kuyoho. Ape fisi kakoe hwehumo elojisyasi lohofonto hwehwoe mango sohwanji humawo'ningkisiyoho. Sekwo huno maseyoho liyohoho. Hwe fihwo yo'mayo hwahoponjo yahino so'no umo'ningkiso'manji kako Anituye mangohwo nto i'mofapohoho. Sekwo Anituye mehomi soku sekwo hwahoponjo yahino so'no hi semo'nososo sekwo ape fisi kakoe hwehumo elojisyasi lohofonto hwehwoe mango sohwanji humawo'ningkisiyo pa'nyo kuyoho. ⁵ Anituye hungkuno ole naliso, Anitu kako nakumo namti'mokumentiso sohonta kako nakwoe huyo'mango nejapmmentisofoho. Nakwoe huyo'mango hiloso yo'mayo wonyo hwahoponjo somne'no umo'niwo'ningkiso hweho. Oso hungkunoso siki mti'mokumentohofoho so'no losyofisyalokwofo.

⁶ I oso'no oso simeho fefoyo yo'mayoso nelohofahoningki Anitu kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo somo uyakolofonto wonyohofiyo nefo'mawo'ningkiso hweho. Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa nom'nepo ole naliso, A'amu yokumpohn'nyo imo'nontifi hahn'nyo iwo'ningkohofoho somne'no Anitu kako ngkilaho liwo'ningkisofoho. I a'amu hwahopo pawowo'ningkohofoho somo Anitu wonyohofiyo ufo'ma'mtonoho. ⁷ Oso'no sekwo Anituye hungkuno haloho popmno. Kakoe hungkunomne'no enjwa'mo fosyohumamno. Sekwo Setenimo hwotoho fifijoso kako hiyaso wale'mo'mtonoho. ⁸ Sekwo Anitu kakine'nohini wosyofisyano lifijo'manji kako sekumne'nohini wosyasyefisyono. Sekwo honingkano wonyo'njo sohwaso oso wonyo hiso nihu'nahone foho'naopmno.

A'amu hofikoe aho kiho'njo honingkonontifi mijo yatiku'nontifeso kiho'maso imo'niwo'ningkiso hopaso sekwoe simehoso wasemo'nono. Sekwo simeho hufa'u'njo soku sekwo Anitumo jomo ulimno. Sekwoe wonyo wae weesemo'montonoho. ⁹ Sekwoe honingkano wonyomne'no hi tango seyihwoso'no humotaho filimno. Sekwo honingkano wonyo'njo tikafo jalokwofo soku sekwo humotaho filimno. Sekwoe honingkano wonyo so'no simeho wopingo'njo soku hi tango waseyono. ¹⁰ Sekwo Mpohumo ole ulimno. Ngko wopingo ane hwo'nyoho. Kiko monifo'mayo'manji ngko nihu'nahone hwo'nyoho. Ose ulifijo so'no Anitu sekwoe simeho anga'nohino sehoningkuhwosi kako sekwoe yofe woho'noma'mtonoho.

Nom'ne a'amu somne'no sitofo nulohotoho.

¹¹ Nje a'amufu, Anituye hungkuno ole nalohi, sekwo nom'ne somne'no sitofo wonyo hungkuno'nji nohnnyo'eno. I oso'no a'amu fihwo sitofo uloso sohwo kako Anituye honingkanimne'no sitofo lalofoho. Sekwo Anituye honingkanomne'no hungkuno wonyo lifijo'manji sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fifijoso Anituye hungkunomo ito'no womihwojantife'no yalokwofo. ¹² Honingkano hungkuno hwapingoso Anitu kenga'nohino hweho. Kako'nohino a'amufe hungkunomo ito'no ihumajiyo hweho. Kako'nohino kakoe hungkunomo a'amu haloho peso somo asomo utimayo'ne hweho. U kako'nohino kakoe hungkunomo a'amu haloho maposo'njo somo tikanomo mihwajone hweho. Oso'no sekwo nom'ne somne'no sitofo ujo soku hofikoe honingkanomo ito'no mihwajiyo ku'maho. Nehopi, sekwo hopo'maho.

Nakwo yokumpohn'nyo imo'ningkuhwaloho.

¹³ Sekwo ole hnniwo'ningkohofoho, olohontalikenom'ningkalikenom nakwo ango nom'nepo nuhwasi soswo anga'no neyakolofihwoso'no syoho yihwasi hamniyoho engo wotipemantanoho. Ose hnniwo'ningkohofoho soku haloho upa'nimno. ¹⁴ Sekwo mo'ningka i'mofapone so'no huno maseyohoyohoho. Nakwo olo hwaho lopo humalohwoneso tikayo pa'nyo'nwoho. Tikayo hiloso nosyonteso moi'wo komo'no imo'ningkiso pa'nyo'nwoho. Nakwo olo hwaho lopo sikuno pi'ningo mohumulohwono. Oso'no nakwo yo'mayo so'no uyano molanehwono. ¹⁵ O'o, ole wolano. Nakwoe Hwe Engo sohomo ole umo'noso'manji nakwo nohumehwasi yo'mayo syohoso uyantanoho. Ose wolano. ¹⁶ I olohonta sekwoe yokumpohn'nyo so'no ho'noma'nontifi yo'mayo syoho iyo so'no nakwo hoponoho lalokwofo. Ose syafisyikutoho. Oso yokumpohn'nyo yahino imo'nyoso wonyofoho. O'o, ole fisyafihupmno. Yo'mayo nakwoe Hwe Engo sohomo umo'nososo oso'nohino uyano. ¹⁷ Oso'no hwe fihwo kako honingkano wopingo so'no huno uyo'manji oso honingkano hiso miyo'manji kako wonyo iwo'ningkiso hweho.

A'amu hamniyoho engo'njo sohwafe hungkunofoho.

5 Sekwo a'amu hamniyoho engo'njo soku nje hungkunomo haloho upa'nimno. Sikuno mofonepo moi'wo umo'nimonte'no yalofoho. Oso'no sekwo hamniyoho engo peho'no hu'mesyalokwofo. Sekwo olo hwaho lopo nohumantifi yo'mayo ho'yango wokoso hwapife nomantifi sekwoe a'apahomne so'no syafisyontifi simeho wopingo'njo humawo'ningkohofokuyoho. Yahino olo so'no fisyafihupmno. Nakwo yahu fihumo wosopayo engo uyontaneso engo imo'ningkahoningki nakwo fonjasyontane noniwo'ningkuhwone'nwoho. Oso pa'nyo sekwo wopayo engo nontifeso yahu pa'nyo afofo'njo imo'ningkahoningkofi we'enepe sekwoe sikuno sekumo fonjasesiyone so mofonepo nto imo'nimaho. Sekwo a'amu wonyohoningkano ane somo hungkuno ito'no mihwajiyo ango somo ipemotapontifi hofikine'no fonjasiyo'ne hungkuno ho'nasyiwo'ningkohofoho. Hofikoe hungkuno ane'njo nohumentaningkofi fonjahumentohofoho.

Upa'nimno. Sekwoe syoho selohofiyoso syoho tohohmtno'njo yahoningkofi hofikoe hamniyoho fehohnjoso sekwo muyo'njo mokosyohumentaningkofi syoho selohofiyo sohwafe humotahoso ho'ningkahoningki nakwoe Hwe Engo Anitu yo'mayo ahwomomjo somo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sohwo kako nto upa'ningkohoho. Oso hiso'no yo'mayo tango se'maso so'no sekwo huno syafisyikujiji joho likujiji humotaho filimno. Sekwoe ho'yango hopi'nonohinoso wonyo umo'nimonte'no yohoho. Hwapife somo wofnafiyo'nji mote'nji wonao'montonoho. Sekwo a'amu nom'ne somo mufo'mayo so'no hamniyoho yo'mayo hu'meesyiwo'ningkohofoso wonyo umo'nimontonoho. Sekwo hamniyoho engo so'no simeho semo'nyoso oso huno sohwo sekwoe a'apahomo toho hopa ni'nahone wonyo wonasemo'mntonoho.

Hwe Engo asomo pone so'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofano.

7 Oseso nje a'amufu, sekwo hofiyo fohontohumamano. Sekwo huno seyohoho. Syoho kakwo'yohwo sohwo wopayo wopingo imo'nyo so'no hontohumaho. Ifoyo syonto mofehi'nyo lonteso kako wopayo'no hofiyo uhwontohumawo'ningkisofoho. **8** Oso pa'nyo sekwo Hwe Engo asomo peso'no hofiyo fohontohumamano. Kakoe sikuno mofoneponoho. Oso'no sekwoe simeho fisosofitofisyohumunimno.

9 Nje a'amufu, Sekwo yoka'nji sitofo'nji hnnyo'eno. Anitu sekumo hungkuno ito'no mesehwajonohoho. Nakwoe Hwe Engo nopihwosi kakoe sikuno hungkuno ikwolofo'neso we'enepe umo'nimonte'no yohoho.

10 Nje a'amufu, Hwe Engo sohwoe hungkuno kakoe yokumpohn'nyo'nji a'amu limotofo sohwa'ne'no fisyafihupmno. Yo'mayo tango hofikimo u'mahoningki Hwe Engo hofikimo utimayo'ne hofiyo hontohumamotofoho. Oso pa'nyo sekwo hofiyo fohontohu-

mamno. **11** Ole liwo'ningkuhwoni, Anituye a'amu tohino mantifeso yokumpohn'nyo lohofontifi simeho wopingo'njofoho. Ose liwo'ningkuhwonefoho. Sekwo Joup oso humne'no nto upa'nimentohofoho. Kako tango mikunimposo notipemanto Anitumne'no yokumpohn'nyo loho'mentiso hweho. Tifi Anitu kako Joupimo wonyoangkafo ulohomentiso so'no sekwo huno moi'wonoho. Oseso Anitu kako a'amu so'nyumo hitoho engo ulofahoningki simeho wopingo mikunimposo nejapiwo'ningkiso hweho.

Nakwo hufa'u sihunehwamne'no lohono eso nolihwaloho.

12 Nje a'amufu, olo hungkuno tango'njo upa'nimno. Sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne so'no nehopi Anitumne'no lohono eso nolikutoho. O'o, sekwo hungkuno nehopi'nohino lifijo so'no nom'ne hungkuno peho'neto. Oso'no sekwo eno ulikujiji eno'nohino eso hoponoho. Sekwo awonoho ulikujiji awonoho eso nehopi'nohino ulimno. Sekwo Nehopi Anitumne'no lohono eso hwasyo ose lifijosso Anitu kako tohino sejapoloho.

Anituye a'amu ne sohwo a'amu mnokino'njo somne'no Mpohumo jomo ulososo wopingo umokumontonoho.

13 A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo tango u'masomanji kako Mpohumo jomo ulono. Nom'nehwo simeho wopingo'njo humaso'manji kako Anitumo isamayoka ulihwosi Anituye yofe ho'nomayo'ne ta walono. **14** A'amu mnokino'njohwo humaso'manji kako hwe engo a'amu Anituye simeho a'amu somo mokosyohumayo somne'no joho ulono. Hofikoe nopikujiji hwone mijo ahopo ehasikujiji a'apahopo aho ulonjimokukujiji Hwe Engo Jisas sohomo wopingo umokinyo'ne jomo ulife. **15** A'amu hiso Hwe Engo sohomo simeho hi'ntnnono nehopi uyiwo'ningkohofomanji Hwe Engo sohomo jomo ulihwoso'no oso Hwe Engo kako mnokino'njo sohomo wopingo umokumontonoho. A'amu mnokino'njo sohwo honingkanowonyo'njo'manji Anitu wonyo homo somo wae weeo'montonoho. **16** Sekwo honingkanowonyo imalofomanji seningkwawehwosamo yoloho ulimno. Sekwo seningkwawehwosanjimne'no Hwe Engo sohomo jomo ulifijo so'no kako nosefo'mahwosi wopingo wosemokumontonoho. A'amu honingkanowonyo ane simeho anga'nohino'njo sohwo kako Hwe Engo sohomo jomo ulosomanji Hwe Engo sohwo yokumpohn'nyo ufo'ma'mntonoho. **17** Ilaija Anituye hungkuno limojo sohwo kako nakwo pa'nyo humamojo hweho. Kako simeho anga'nohino'njo nohumanto Mpohumo ifoyo masiyo'ne jomo ulahoningki soswo hufa'u sihune nom'ne hwasyopo uyakolofontaningki ifoyo mahu'mmojofoho. **18** Oso hohosohonta Mpohumo ifoyo siyo'ne apa'no jomo ulahoningki ifoyo syahoningki yo'mayo nonyo wosopayo apa'no foka'mentisofoho.

A'amu Anituye honingkanomo hwasopeefososo
nakwo asomo utimano.

¹⁹ Nje a'amufu, hwe fihwo sekwo'nji humaso sohwo
kako Anituye hungkuno ne somo uliko'manto
honingkano wonyomo apa'no iningkaweso'manji
nom'ne sohwo oso a'amu huhwo sohomo honingkano

wopingomo asomo ipemotasoso so'no ole so'no huno
fisyafisyu. ²⁰ A'amu fihwo kako nom'nehwo
honingkano wopingomo asomo ipemotaso so'manji
kako oso hwe wonyo sohwoe huyo'mangoso tikano
mta'ni iwosipema'masofoho. Anitu kako hwe wonyo
sohwoe wonyo honingkano somo wae weeo'-
montonoho. Hungkuno osohopeho.

1 Pita

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo (33) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo simo'mjo loso Saimoun Pita mti'mokumentisofoho. Pita kakoe ango Mpetisaita humanto inaniku syoho imojo hweho. Tifi kako Jisasiye inomokomoyo imo'nimentisofoho. Pita olo iyoswo hiloso a'amu Jisasimo iningkunyoso hofikoe angopo uliko'mantifi hwaho engo Pountos, Ngkolesiya, Kapotousiya, Esiya, Mpitiniya, oso'mmeemne'no mti'mokumentisofoho. Hwapingo olo iyoswo mti'mokiyoso olenoho. Yo'mayo tango nihu'no toho pa'nyo oso a'amu homo somo uma'monto yahoningki Pita nakwo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyihwasi Anituye songo ne'no humayo so'no wohontohumano. Hofikimo Pita ose ulimonto mti'mokumentisofoho. Olo Pitafe iyoswo ko hiloso Sailas umti'mokiyimentisotikeno. Sailas Pitafe Ngkilik hungkunoso ito'no mihwajonto mti'mokumentisotikeno. Olo iyoswo loso Pita ango Loum humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Pita'ni Jisas Kilaisiye hungkuno liku'mofo (*apouse*) syoho'njo hwo'nyoho. Sekwo a'amu Anitu sehwasopo'mentiso soku sekwo sekwoe pone hwapingo sopo nuliko'mantifi hwaho Pountosi'nji Ngkolesiya'nji Kapotousiya'nji Esiya'nji Mpitiniya osopmmeemne'no humpo'mentohoho sokune'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. ² Anitu kako sekune'no huno syasyefisyonto kako sekumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne sehwasopo'mentiso kuyoho. Oso'no sekwoe simeho mo'mo Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako syoho yalofoho. Osopo nohumanto kako Jisas Kilaisiye hungkunomo sekwo tifi nto'no iningkafitne so'no kako sekwoe honingkano wonyo somo wae yasemofo'ne syoho iwo'ningkisofoho. Jisas Kilais kakoe honiyo sekumne'no usihuma'mentiso so'no sekwoe wonyoso wae yaofahoningki sekwo a'amu songo pa'nyo kiho'maso kuyoho. Anitu sekune'no simeho wopingo umo'nyo so'nji kakoe hitoho engo so'nji sekumo engo weesemofono.

Nakwo songo ne'no humayo'neso ahwomomo nehontohumaho.

³ Anitu kako nakune'no hitoho engo ulofahoningki kakoe hwomu Jisas Kilais nakwoe wonyo'ne poyo pe'nyo'ne uhwatimentisofoho. Jisas nope'ningkahoningki Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso so'no nakwo kakoe a'amu ne imo'nontani olohonta nakwoe yahino songo'nji humalohwone hn'nwi kako asomo netimayo'ne hontohumalohwono. Oso'no nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwowho Anitu osohumo isamoyoka ulihwasu kakoe yofe woho'no-manu. ⁴ Yo'mayo wopingo nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi maneso Anitu kako ahwomomo ho'nahumentisofoho.

soso weho. Oso yo'mayo wopingo ahwomomjo wojo hiso wonyo mmo'nonehoho. O'o, ne'no nowentihwonefoho. Anitu kako oso hiso nto'no esyohumanto nakune'no ahwomomo motohontonemokosyohumaho. ⁵ Sekwo Anitumne'no huno ne'no syafisyontifi simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho so'no Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji hofiyo semokosyohumentaningkuhwosi sekwo yo'mayo wopingoso womantifeho. Sikuno moi'wo imo'noso sohonta Jisas nakumo asomo netimayo'ne poso sohonta yo'mayo wopingo nakumne'no nto'no esyohumasoso utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no uhwonantanoho.

⁶ Sekwo Anitu yo'mayo wopingo sejapone so'no huno syafisyikuji simonyo fiyimno. I oso'no olohonta yo'mayo tango se'mayo so'no sekwo iyoho seningkuhwoloho. O'o, yo'mayo wopingo sekwo tifi no'mo mapitne so'no sekwo huno syafisyikuji simeho wopingo'nji fisyohumamno. ⁷ Anitu kako ole syofisyalofoho. Yo'mayo tango u'masoso hofiko ngkine'no simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso yokumpohn'nyo uto'monnoho. Anitu kako ose syofisyalofoho. Oso pa'nyoso a'amu ahwomo yokino mti'mokuwo'ningkohoho sohwa hofiko ahwomo yokino-noso toho engo sopo iloho yontifi yo'mayo hingtalinnyoso moi'wo imo'ningkahoningki ahwomo yokino ne'nohinoso lifawowo'ningkisofoho. Oso ahwomo yokinoso sekwoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyalokwofo somo muyakolofonehoho. O'o, oso ahwomo yokinoso wonyo imo'ningkuhwoso'no sekwoe simeho hi'ntnnonohino uyoso ne'no nowentihwonefoho. Yo'mayo tango se'masoso sekwoe simeho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo imo'ningkuhwoso'no ne'no nowentihwonefoho. Oseso Jisas Kilais utihwa'nyopo pihwoso'no sekwo simeho hi'ntnnono uyalokwofo

so'no sekwoe yofe engo nomafikuji Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji nomafikuji ne'no nohuman-tokutnnefoho. ⁸ Sekwo Kilaisimo muhwonyo'njo ko yontifi kakine'no sekwo simeho umentohofofoho. I olohonta sekwo kakimo muhwonyo'njo yontifi kakine'no huno ne'no syafisyontifi simonyo yalokwofo. Oso simonyo iyo hiso yo'mayo hwahoponjo somne'no simonyo iwo'ningkohofoho somo hwofilo'nnyofoho. U a'amu hofiko oso simonyo iyo homo somne'no huno muyoso hofikoe huno nto'no ehohosasiyo'neso nakwo pipi ufo'manehwono. O'o, awonoho. ⁹ I hwapingoso nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no Anitu kako nakwoe huyo'mangoso songo imokalofoho. Huyo'mango songo hiso Anitu'nji ne'no humayo'nefoho.

¹⁰ Oso wopingo Anitu nelohofalokunjo so'no hohonta a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwa hofiko hungkuno hiso ifalifaliyo mti'mokontifi hwapingo ne so'no wejokwojosyano lontifi syoho engo ko imentohofoso hofiko hwapingo ne so'no huno mosyafihu'mmentohofofoho. ¹¹ Kilaisiye Towahuno osohwo kako hofikoe simeho mom'mo nohumanto hofikimo ulimento, Tifi no'mo Kilais kako tohino kengo kengo mahwosi kako yofe engo manefoho. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Sikuno ntisomo imo'noneto. Oso sikuno homo somo peho peho imo'noneto. ¹² Oseso Anitu hofikimo utihwamento, Ngko olo hungkuno selalokwe loso sekwoe sikuno lomne'no moselalokuyohono. O'o, a'amu tifi imo'nifijo osomne'no lalokweno. Ose lutihwamentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa hofiko olo hungkuno loso sekune'no mti'mokumentohofofoho. Oseso olohonta a'amu Anituye hungkuno wopingo selimentohofoso oso hungkuno hiso selimentohofofoho. Anitu kakoe Towahuno Wopingo ahwomo mta'ni uhwojahoningki oso Towahuno huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso oso a'amu somo uyahoningki hofiko oso hungkuno hiso selimentohofofoho. I a'amu ahwomomjoso hofiko Anituye hungkuno hwapingo ne so'no wotipemantifi'no yalokwofo. Neso hofiko huno muyofoho.

Nakwo kiho'maso'nji humayo'ne Anitu nakumo joho nelalofoho.

¹³ Oseso sekwo sekwoe hunoso nto'no ikwesyafisyikujiji nto'no fohontohumamno. Yo'mayo yahino wonyoso ikutoho. O'o, sekwo Jisas Kilais kako utihwa'nyopo asomo pihwosi kako sekumo yo'mayo wopingoso sejapone so'no huno syafisyikujiji nto'no fesyohumamno. ¹⁴ Hohonta sekwo Anitumne'no huno ito'no maseyo sohonta sekwoe simehoso kako wonyo umo lonte osomo sekwo iningkamotofofoho. I oso hiso apa'no ikutoho. O'o, sekwo Anituye mehomi soku, sekwo kakoe hungkunomnohini finingkamno. ¹⁵ Anitu kako kakoe mehomi imo'nyo'ne sehwasopo'mentiso sohwo kako wonyo ane humaso so'no sekwo hoku Anitu pa'nyo honingkano wonyo'maso hmomo'nimno. Oso'no nakwo yo'mayo iwo'ningkuhwone-

so honingkano wonyo'maso uyano. ¹⁶ Hwapingoso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa hofiko ole mti'mokumentohofi, Anitu nalimento, Ngko honingkano wonyo ane hwo'nyoho.

Oso'no sekwo hoku honingkano wonyo ane fesyohumamno.

Ose mti'mokumentohofofoho.

Anitu kakoe Hwomu Jisas Kilais olo hwaho lopo uhwatimentiso sohwo kako nakumo mpe enemayo'ne kakoe honiyo usihumanto pe'nimentisofoho.

¹⁷ Sekwo Anitumo jomo ulantifi, sekwo ole uliwo'ningkohofi, Mpohwo. I ose ko ulontifeso ole so'no fisyafihupmno. Nangingkwohwo huhwo sohwo kako a'amufe yofe engo somne'no mosyafisiyo'njo iwo'ningkisofoho. O'o, kako a'amu anga'no anga'nohino sofe yahino somne'no kako yano ilofwo'ningkiso hweho. Oso'no sekwo Anituye mehomi olo hwaho lopo humalofo soku olo hwaho loso sekwoe hwapingopo'maho. O'o, kihn'nawo'nnyo kuyoho. Sekwoe hwapingo neso ahwomomnoho. Oso'no sekwo olo hwaho lopo nohumafikuji sekwoe yahino so'nji hano emoyo so'ntnno huno nto'no fisyafihupmno. Anituye simehoso tango ifisyimofanoho likuji huno nto'no fisyafihupmno. ¹⁸ Sekwo huno moi'wonoho. Hohonta sekwo sekwoe ajuyohwosafe yahino somo tipemantifi ne ane siki humamotofofoho. I oso honingkano sikingi homo somo humentaningkofi Anitu kako mpe esemanto isihutofosema'mentisofoho. Anitu kako sekumo mpe esemayoso yo'mayo hwahoponjo hamniyoho wonyo imo'niwo'ningkiso oso'nji mpe esema'mentiso'maho. ¹⁹ O'o, kako sekumo Kilaisiye honiyo oso'nji mpe esemanto isihutofosema'mentono. Oso honiyoso olo hwaho lophonjo hamniyoho hopi'nono mihu'mokiningkuhwosi oso honiyo homo somo mpe iyoso hopo'maho. Oso hohosohonta a'amu hofikoe wonyomne'no yahu *sipsip* wonyoangkafo'nohini wonyo ane'njoso fonjokisahumotofofoho. Oso pa'nyoso Kilais kako honingkano wonyo nihu'no ane sohwo kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentisofoho. ²⁰ Nakwoe hwaho mamti'mokiyo sohonta oso syoho homo somne'no Anitu kako Kilaisimo uhwasopo'mentisofoho. Kilais huhwo sohwo kako olohonta sikuno moi'wo umo'nimonte somo sekumo wopingo selohofone'no utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. ²¹ Kilais kako sekumo nosefo'mahoningki sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo. Anitu kako Kilaisimo apa'no songo ulikafonto yofe engo uyimentiso so'no sekwo huno olo so'no seyohoho. Anitu kako sekumo apa'no songo woselika'montonoho. Oso'no sekwo oso hiso'no simeho hi'ntnnono uyikujiji simeho wopingo'nji fohontohumamno.

Nakwo nom'ne a'amu somne'no simeho ne'njo uyano.

²² Sekwo Anituye hungkuno ne somo iningkowalokwofo so'no sekwoe simeho wonyo ane pa'nyo

imo'ningkohoho. Sekwo sekwoe yo'mayo so'no huno mosyafisiyo'njo yontifi sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyalokwofo. Oso sekwo simeho ne'njo uyo hiso mango mta'nnohino likutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amu somo simeho ne'njo uyo so'no syoho yokumpohn'nyo fiyimno. ²³ Sekwoe songo humayo yahinoso songofoho. Oso songo humalofo hiso seningkwowho'ya'u mta'ango'maho. O'o, Anitu engolopohamo songo humaso sohumta'angofoho. Naningkwowho ya'u siko nakumo songo humayo ne-japiwo'ningkisiyoso moi'wo umo'nimontonoho. Olo nom'ne songo humayo songo loso Anituye hungkuno ne mta'angofoho. Kilais Anituye hungkuno sohwo songo ne'no humayo'neso hwapingo hweho. ²⁴ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa ole mti'mokumentohofi,

Nakwo hwe moya'mi olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi hoja pa'nyo'nwoho.

Yo'mayo yofe engo, ou, ho'yango engo mentaneso hoja pa'nyoso silifiyo lonto yofoho iwo'ningkisofoho.

²⁵ I oso'no nakwoe Hwe Engo sohwoe hungkuno engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

Ose limentohofofoho. Oso hungkuno wopingo hiso hofiko sekune'no selimentohofofoho.

Nakwoe Hwe Engo Jisas sohwo kako engkwosaho fompokumo miyo'njo ne'no wontnnawo'ningkiso pa'nyo hweho.

2 Sekwo yo'mayo yahino wonyoso foho'naopmno. Hwasyo hungkuno so'nji hungkuno mango'nohinojo so'nji foho'naopmno. A'amu ho'yango engo'njo somne'no simeho tohino semnyoso foho'naopmno. U nom'ne a'amu somne'no sitofo ujoso foho'naopmno. ² Nakwo huno nayohoho. Mehomi we'eso hofiko amno wonantifi humotaho'nohino liwo'ningkohofofoho. Oso pa'nyoso sekwo Anituye hungkuno ne somne'no humotaho filimno. Oso hungkuno hiso sekwoe huyo'mangomnefoho. Oso hungkuno amno pa'nyoso sikuno huhwo huhwi noningkuji yokumpohn'nyo nito'ningkuji Anitu'nji wopingo wohumantifeho. ³ Anitu kakoe yahino wopingo setihwamaso so'no sekwo iningkawentifi oso homo somne'no huno syafisyontifi oso yahino me'wampe'njofoho lalokwofo.

⁴ Sekwo Jisas Kilais songo ne'no humawo'ningkiso sohumo u'mapmno. Kako engkwosaho fompokumo miyo'njo engolopohamo ne'no wontnnawowo'ningkiso pa'nyo hweho. A'amu hwahoponjoso hofiko oso engkwosahoso nakwolaho lontifi wae yao'mentohofofoho. I oso engkwosaho homo somo Anitu kako nohwosopento yofe engo mulimentisofoho. ⁵ Sekwo hoku ango yokino fompokumo miyo'njo ne'no wontnnawowo'ningkiso pa'nyo soku Jisas Kilaisimo nu'mafikujo'no Jisas kakoe ango ne wasemokumontonoho. Oso ango homo somo kakoe Towahuno wohumamontonoho. Osopo sekwo kakoe syoho ulohofiyo imo'ningkuji Anitumne'no yo'mayo syohoso ikujo'no Anituye simeho wopingo umokumno. Oso'no nakwo Jisas Kilaisimne'no yo'mayo syoho yasoso'no

Anitu kakoe simeho wopingo umo'nimontonoho. ⁶ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoho sohwa Jisasimne'no ole mti'mokumentohofi,

Upa'nimno. Ngoko ango yokino hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo itofomokosyohumayo'ne engkwosahowopingo wonyoangkafo anga'nohino sohumo uhwosopo'mentohofoho.

I oso engkwosaho hiso ngoko pone songo Saiyon sopo wonjahumentohofoho.

I a'amu hofiko oso engkwosaho wonjahumentohesohumo hofiko simeho hi'ntnnono uyikuji hofiko kakine'no wonimango munonehoho.

Ose mti'mokumentohofofoho. ⁷ A'amu Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho somo oso engkwosaho Kilais sohwo kako hofikimo hofiyo ufo'ma'montonoho. I a'amu kakimo simeho hi'ntnnono muyo'njo somo kako mufo'manehoho. Ole mti'mokumentohofi,

Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'ningkohoho sohwa nakwolaho lontifi syoho iyo sohwa hofiko wae yao'mentohofoho loso

olohontajo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwapingo imo'ningkohoho.

Ose mti'mokumentohofofoho. ⁸ I nom'nepo a'amu simeho hi'ntnnono muyo'njo somne'no hofiko ole mti'mokumentohofi,

Oso engkwosaho ho'nao'mentohofoho sohumo a'amu hofiko entofomafikuji wopiwesyantifeho.

Ose mti'mokumentohofofoho. A'amu hofiko Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofoso hofiko oso hungkuno homo somo entofomafikuji hofiko wopiwesyantifeho. Anitu kako oso yahino hiso i'mofapone so'no huno uyimentisoso ne imo'nementisofoho.

Nakwo hwe moya'mi Anituye temtitofonwoho.

⁹ Sekwo sokumo Anitu kakine'no sehwsopo'mentiso so'no sekwo kakoe a'amu ne imo'nimentohofofoho. Sekwoe Hwe Engo nemokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyo kuyoho. Oso'no Anitu kako sekumo honingkano wonyo ane imo'nyo'ne sehwsopo'mentiso kuyoho. Sekwo Anituye a'amu ne sokumo kako sekumo wopingo selohofiwo'ningkiso so'no nom'ne a'amu somo filutihwamno. Ole nakumo naloho'mento, Simo'mo sekwo sikwo'mjoho'mo nohumentaningkofi kako kakoe pomponaho wopingopo mesehumaji'mentisofoho. ¹⁰ Simo'mo sekwo a'amu sikiujo pa'nyo humamotofofoho. I olhonta sekwo Anituye temtitofoneku humalofo. Hohonta Anitu kako sekune'no hitoho ulo'mentiso so'no sekwo huno maseyo kuyoho. I olhonta kako sekumo wopingo seloho'mentiso so'no huno seyahoningki sekwo simeho ne'njo uyalokwofo.

Nakwo Anituye syoho ulohofiyo umonano.

¹¹ Nje a'amu soku sekwo olo hwaho lopo kihn'nanwo'nnyo kuyoho. Sekwoe hwaho neso olopo mauy-

oho. Ahomomo weho. Oso'no ngko olo hungkunolo waselimonne'no yohono. Sekwo yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji sekwoe yo'mayo wonyoso simeho umo lonte so'ntnne'no hohujo fikinjaopmno. Oso yahino wonyo sohwo kako nakwoe huyo'mango nonto wonyo namokonoho likuji hohujo fikinjaopmno. ¹² Sekwo a'amu Anituye hungkunomo iningkawowo'ningkohoho soku sekwo a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fe'wo'ningkohoho so'nji ajwopo nohumafikujji sekwo honingkano wonyo ane hano nto'no fiwanimno. Sekwo a'amu Anituye honingkanomo iningkawowo'ningkohoho so'no hofiko sekumo sitofo seli'wo'ningkohoho oso a'amuso hofiko ikinjaofontifi sekwoe syoho wopingo somo sehonontifi oso sikuno Anitu kako hungkuno ikwolofo'ne poso sohonta hofiko Anitu kakoe yofe noho'nomapitnnefoho.

¹³ Sekwo Anitumne'no huno nto'no syafisyikujji'manji olo hwaho lophonjo hwe engo yofe hwofilo'nnyo sohwo hwaho lopo sekumo semokosyohumawo'ningkiso sohwoe hungkunomo tifi finingkamno. Anitu kako sekumo hofikoe sifilaku'nyo'mo sehumaji'mentiso so'no sekwo kakoe hungkuno somo haloho popmno. ¹⁴ Oso hwe yofe engo hwofilo'nnyo huhwo sohwo nom'ne a'amu yofe engo'njo sohwo enjwa'mo humalofo. Oso huhwafe hungkunomo tifi finingkamno. Hwe yofe engo'njo sohwa hofiko hofikoe syoho ulohofiyi sohwa hofiko a'amufe yahino wonyo somne'no tohino uyo'ne uhwajikujji nom'ne a'amuso hofiko hwe engo sohwoe hungkunomo haloho pewo'ningkohoho osohwafe yofeso woho'nomantifeho. ¹⁵ Anitu kako olo so'no umo'ningkohoho. Sekwoe yahino wopingo'nohini yahoningkuji a'amu hofiko Anituye syoho wopingo somne'no sitofo liwo'ningkohoho sofe huno wonyo syafisyiwo'ningkohoho somo sekwoe yahino wopingoso hofikoe mangomo mampi'nyo umokumontonoho. ¹⁶ Sekwo oso honingkano hungkuno Mouses sejapmentiso somta'ni Anitu isihutofosema'mentisofoho. I oso'no sekwo honingkano wonyoso nihu'no mifitnnehofo. Sekwo ole likutoho. Ngko Anituye a'amu ne nto imo'nimaleno. Oso'no ngko honingkano wonyo i'meso tohino moma'mnehono. Ose likutoho. O'o, sekwo oso yo'mayo hungkuno homo somo hohujo ikinjaofikujji sekwo Anituye syoho oso'nohini ulohofiyimno. ¹⁷ Sekwo nom'ne a'amufe yofeso monje isyikutoho. O'o, sekwo hofikoe yofeso foho'nomapmno. I Anituye a'amu ne somne'no simeho uyikujji hofikimo wopingo'nohini ulohopmno. Sekwo Anituye hungkunomo haloho pekuji kakoe yofe foho'nomapmno. Hwe yofe engo hwaho mokosyohumayo huhwoe yofeso foho'nomapmno.

Jisas Kilaisiye hwotohomo inimokoho'nawehwasi tohino womano.

¹⁸ Sekwo syoho ulohofiyi soku, sekwo sekwoe hwe engo nose mokosyohumawo'ningkohoho sofe hungkunomo haloho popmno. Hofikoe hungkuno homo somo haloho pekuji hungkuno homo somo sekwo enjwa'mo foyohumamno. Hwe engo wopingo selo-

hofiwo'ningkohoho somnohini'maho. O'o, hwe engo wonyo selohofiwo'ningkiso sohwoe hungkunomo enjwa'mo foyohumamno. ¹⁹ Sekwo Anitumne'no honingkano wopingo'nohini ikujo'no sekwoe hwe engo nose mokosyohumawo'ningkohofoso hofiko tohino siki sejapikujji'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofikujji'no Anitu kakoe simeho wopingo umo'nimontonoho. ²⁰ Sekwo honingkano wonyo imofikujji'no hofiko tohino sejapikujji'no sekwo timo'nohini uhwontohumentaningkuji Anitu kako sekune'no hitoho mulofe'njo umontonoho. I oso'no sekwo honingkano wonyo ane wopingo'nohini yontaningkuji hofiko sekumo tohino siki sejapikujji'no sekwo timo'nohini uhwontohumentaningkuji Anitu kako sekumo wopingo waseloho'montonoho.

²¹ Hwapingoso oso tohino siki mayo yahino homo somo ining kayo'ne Anitu kako sehwasopomentisofoho. Kilais kako sekwoe wonyomne'no tohino ma'mentiso sohonta kako tohino siki mayo'ne yahinoso hofiyi'no setihwamentisofoho. Kakoe hwotohomo finingkamno. ²² Jisas kako honingkano wonyoso nihu'no mimentisofoho. Kakoe mango mta'ni hwasyo hungkunoso maho'nimentisofoho. ²³ Hofiko kakimo sifajo ko ulahoningkofi kako hofikimo sifajo aku mulimentisofoho. Hofiko tohino ko uyahoningkofi kako ole mujofoho. Hwangku ngko tohino mikunimposo wosejapmmonoho. Ose mujofoho. O'o, Jisas kako Anitu a'amufe yahino somne'no yano nto'no ulofiwo'ningkiso sohwoe ahomo yo'mayo hiso ho'nahinonto kako Anitu ufo'mayo'ne hontohumamentisofoho. ²⁴ Jisas kako kakoe a'apaho wopingo somo nakwoe wonyo hungkunoso kotosahoningki kako iyo hwojiyafiku'nyo somo pe'nimentisofoho. Oso hopo sopo nope'nonto oso yahino wonyo nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo somta'ni wopingomnohini uningkwantano. Jisas nakwoe wonyomne'no tohino mikunimposo ma'mentiso so'no kako sekumo wopingo semokumentisofoho. ²⁵ Hohonta sekwo yahu *sipsip* pa'nyo honingkano hwasयो umohwosopentifi we'mo imo'naofamentohofofoho. I olohonta Kilais sekwoe huyo'mango semokosyohumawo'ningkiso sohwo kako asomo nosetimahoningki sekwo kakimo yahu *sipsip* pa'nyo soku iningkwawolokwofo.

Hwe moya'misiyoswafe hungkunofoho.

3 A'amu nom'ni hwamne'no syoho ulohofiyiwo'ningkohoho sohwa kakwo'yohumo enjwa'mo humawo'ningkohoho oso pa'nyoso sekwo moya'mi hwehwanjo sofasi sekwoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo foyohumamno. I hwehwo huhwo sohwa hofiko Anituye hungkunomo tifi mining kayo'njo ikujo'no sekwo hofikimo hungkuno pi'ningo lutihwafikutoho. O'o, hofiko sekwoe yahino wopingo somo sehoningkuji wopingofoho hningkuji hofiko huhwa sekwoe Anitumo tifi woseningkapife. ² Sekwoe hwehwo sohwa ole wolantifeho, Nje ape kako Anituye hungkunomo tifi iningkawowo'ningkisasi kako yahino

wopingo'nohini yontesi nje hungkunomo haloho nipe-
wo'ningkisiyoho. Oso'no ngko huhwo'ni Anituye
hungkunomo tifi uningkamo. Hofiko sekwoe
honingkano wopingo somo sehoningkuji ose wohn-
nantifeho. ³ Moya'mi sofasi sekwo sekwoe a'apaho
somne'no a'amuso wonahonife likuji wokoso yo'mayo
yo'mayo manji'mofa songo oso ikuji mijiyomjo oso
yo'mayo so'no huno pi'ningo syafihu'ningkutoho.
⁴ O'o, sekwoe simeho ajwomo'mo oso wokoso
wonyoangkafoso fotofahinimno. Oso simehomjo
wokoso hiso olenoho. Sekwo nom'ne a'amu somne'no
yoka hungkuno simeho tohino masemnyo'njo sekwoe
simeho wopingo'nji fesyohumamno. Oso wokoso hiso
muyonimofe'njo ne'no foto'naweho. Oso wokoso ho-
mo somo Anitu kako nokohoningkuhwosi kakoe sime-
ho wopingo umo'nimontonoho. ⁵ Hohonta moya'mi
sofa hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono umotofo sofa
hofiko oso simeho'mjo wokoso hiso foto'nimentoho-
fofoho. Oso wokoso hiso nofoto'nontifi hofikoe hwe-
hwafe hungkunomo enjwa'mo humamentohofofoho.
⁶ Apilohamiye ape Sola, kako ose imojiyoho. Sola kako
Apilohamiye hungkunomo tifi iningkawento nje hwe
engo hwasoho ulimentisofoho. U sekwo oso Solafe
yahino somo tifi iningkafijo'manji sekwo yo'mayo
hungkuno sekwoe hwehwo sohwa selifijo so'no iyoho
masenonehoho. Oso'no sekwo Solafe mehomi umo'-
nantifeho.

⁷ Sekwo hwe ape'njo sohwasu sekwo huno wopingo
tipemafikuji sekwoe ape sofanji hofiyo'no fesyohu-
mamno. Sekwoe yokumpohn'nyo sekwoe moya'mi so-
fafa yokumpohn'nyo somo yakolo'nnyo hwasoho. Os-
o'no sekwo hofikine'no syafisyikujikuji ufo'mapmno. Oso
hwoya'mi hofa sofamo Anitu kako hofikimo wopingo
ulohomentiso so'no hofiko sekwo'nji songo ne'no hu-
mantokutnnefoho. U sekwo oso hwoya'mi sofamo
wopingo ulohofikujo'no sekwo Anitumo yo'mayo
so'no jomo ujosu yo'mayo wonyoso sekwoe mampaho
Anitumo jomo ujo somo maseholofonehoho. O'o,
kako wosepa'nimontonoho.

Nakwo simeho afa iningkohwasu wohumano.

⁸ Olo hungkuno losojwaofoneso ngko sekwo a'amu
hopi'nonohinokune'no waselimonne'no yohono. Sek-
wo simeho afa iningkuji nom'ne a'amu somo simeho
uyimno. Sekwo seningkwa'wehwosamne'no hitoho
selofiwo'ningkiso pa'nyoso sekwo a'amu hopi'nonohi-
no somne'no hitoho selofihwoso'no wopingo ulo-
hopmno. Yokumpohn'nyo yahinoso foho'naopmno.
⁹ U, a'amu sekumo wonyo selohofikujo'no u sekwo
hofikimo aku uyo'eno. Hofiko sitofo selikujo'no sekwo
sitofo aku nulikutoho. O'o, sekwo Mpohumo oso a'a-
mu homo somo simeho pompengo umofone
isamayoka ulimno. Sekwo ose ikujo'no Anitu kako
wopingo waselohomontonoho.

¹⁰ A'amu fihwo kako Anituye hungkuno fehohnjo
mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumento,

U a'amu kako ngko simeho wopingo'nji wohumamo
lihwasu'manji kako hungkuno wonyo'nji hwasyo
hungkuno'nji malonehoho.

¹¹ Kako yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwosi
kako yahino wopingo'nohini uyono.

Kako simeho pompenjiyo so'no syoho ihwosi oso
yahino wopingo hiso notipemahwosi oso yahino homo
somo tifi uningkaweno.

¹² Anitu kako kakoe a'amu yahino wopingo'njo somo
uhwoniwo'ningkisofoho.

Oseso Anitu kako sikuno engolopohamo hofiko jomo
uliwo'ningkohoho somo haloho pewo'ningkiso hweho.

Oseso Anitu kako a'amu hofiko wonyo iwo'ningkoho-
fo somo uhwonoto kako hofikine'no simeho tohino
umningkuhwoso'no kako tohino uyo'ne hweho.

Ose mti'mokumentisofoho.

Nakwo yahino wopingo iwo'ningkuhwone somne'no tohino mayoso wopingofoho.

¹³ U sekwo honingkano wopingomo wowano likuji
yokumpohn'nyo yoho'nifijosu wonyo tihwo
wasemokumontolo. O'o, awonoho. ¹⁴ I oso'no sekwoe
yahino wopingo somne'no tohino mafikuji u sekwo si-
monyoso engo fiyimno. I oso'no sekwo sekwoe yahino
wopingo somo iningkowentaningkuji hofiko nose-
honingkuji hofikoe yahino wonyo so'nji sekumo iyoho
wesemofano likuji selohofikujo'no sekwo iyoho
seningkuhwoloho. Huno pi'ningo seyihwoloho. ¹⁵ O'o,
awonoho. I Kilais kako jije Hwe Engo imokohojo'no
kako'nohini wokumokosyohumano. I oso'no a'amu
hofiko sekumo ole woselohonantifeho. Sekwo yo'-
mayo wopingoso womano lontifi hontohumalofoso
peho'neto. Ose selohoningkujo'no sekwo hofikimo
hungkuno asomo komo'no ujo'neso sekwo nto'no
fesyohumamno. Hungkuno hiso hofikimo hofiyo'no fi-
lutihwamno. Sekwo hofikoe hunomo monje isyikuto-
ho. ¹⁶ U sekwo yo'mayo iwo'ningkohoho so'no sekwoe
simeho sohwo wonyo hwasoho makijo'njo yoso'manji
a'amuso hofiko sekwo Kilaisimo iningkowalokwofo
so'no sitofo selikujo'no hwangku sohonta hofiko
hwasyo hungkuno sejo so'no wonimango engo uni-
montonoho. ¹⁷ U nakwo yahino wopingo
iwo'ningkuhwone somne'no Anitu ole lososo tohino
womapife lososo tohino mayoso wopingofoho. U yo'-
mayo yahino wonyo somne'no nakwo tohino manoho
lihwasu miyanehwono. Oso hiso nihu'no wonyofoho.

Kilais kako nakwo wonyo wae yafo'ne pe'nimentiso- foho.

¹⁸ I nakwo Hwe Engo Kilais kako wonyo nihu'no ane
sohwo kako Anituye pone'no upenemotasimo lonto
nakwo wonyo'mne'no sikuno anga'nohino somo to-
hino manto poyo pe'nimentisofoho. Hwe wopingo'no-
hini sohwo nakwo wonyo hn'nimo nayohope sohwo
pe'ningkahoningki kakoe huyo'mango sohwo apa'no
songo likafonto kako songo humaho. ¹⁹ Kako
nopo'nonto kakoe huyo'mangoso tikanomo nowento

kako a'amu poyo nto pe'nimentohoho osomo kakoe hungkuno wopingo lutihwamentisofoho. ²⁰ Oso a'amu hiso hofiko Niwa nohumentaningki hofiko Anituye hungkunomo hwotoho hmotofofoho. Oso'no Anitu kako hofikoe yahino wonyo somne'no tohino komo'no umentiso'maho. O'o, Anitu kako hofiko hofikoe honingkano wonyoso noho'naofikuji ngkimo simeho wontopantifitikenonto hontohumamentisofoho. Oso hohosohonta Niwa kako yofayokino nomti'mokonto oso yofayokino homo somo a'amu aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune'nohini humamentohofofoho. Anitu mijopo mta'ni songo nohumentaningkofi asomo utima'mentisofoho. Mijomo mape'nimmentohofofoho. ²¹ Oso mijo hiso mijo kiyomayo huyo'mango pa'nyofoho. Niwa'montohwamo Anitu mijo mta'ni songo nohumentaningkofi asomo utima'mentisofoho. Oso mijo kiyomayo yahinoso a'apahomji kihi wonyoso wae yafo'ne'maho. O'o, Anitu kako nakwoe simeho mo'mo wonyo wae yao'mentiso so'no utihwayo'nefoho. Mijo kiyomayo yahino neso olenoho. Kiko ngkimo mijo wokiyonimapife lohoji u kiko Mpohwo Anitumo ole uso, Jisas kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no ngko a'amu songo pa'nyo jije honingkano wopingomo nto'no uningkamo. Ose uso. Mijo kiyomayo yahino neso osohifoho. ²² Jisas kako ahwomomno simentisoso osopo nosonto kaningkwohwo Anituye aho anga sohohta'ni humaho. A'amu ahwomomjo hopi'nonohino so'nji yofe engo'njo so'nji yo'mayo yo'mayo yokumpohn'nyo so'nji Jisas kakimo enjwa'mo weho.

**Nakwo hwahoponjo yahinoso noho'naofihwasi
Kilaisimne'no tohino womano.**

4 Kilais kako nakwo'nji olo hwaho lopo nohumentani kako nakwoe wonyomne'no tohino ma'mentisofoho. I oso'no nakwo yokumpohn'nyo ito'ningkuhwasi Kilais kako ma'mentiso hopa nakwo tohino womano. U a'amu fihwo kako Anituye honingkanomo ito'nohino iningkawento yahino wonyo somne'no nihu'no ngkilaho ne'no lonteso'no nom'ne a'amu hofiko kakimo tohino uyiwo'ningkohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako honingkano wonyo somo nihu'nahone hohujo nto ikinjao'maho. Honingkano wonyo hiso oso hwe sohomo apa'no momokosyohu-manehoho. ² Oseso sekwo olo hwaho lopo nohumaufikuji yo'mayo wonyo sekwoe simeho umo lonto a'amu yonte hopa somo iningkakutoho. O'o, sekwo yo'mayo yahino Anitu kakoe simeho wopingo umokiyone somnohini fiyimno. ³ A'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohoho sofe yahino pa'nyoso sekwo hohonta imotofofoho. Hofikoe yahino hiso olenoho. Apohufo, yo'mayo wonyo somne'no simeho fefoyo, mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohoho, wosopayo engo ne'no niwo'nontifi siki humawo'nyo, mijo yokumpohn'nyo ne'no niwo'nontifi fonifonyo yahino yontifi Anituye hungkunomo hwotoho fe-wo'nyo, hwahoponjo anitu hwasyo hwooso sohomo hwomtame ulohofontifi kakoe yofe ho'nomayo oso

yo'mayo yahino wonyo hiso'no sekwo hi semo'ningkahoningki imotofofoho. ⁴ Olohonta sekwo oso yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofontifi oso yahino wonyo homo somo sekwo hofiko'nji apa'no miyalokuyohoho. Oso'no hofiko nosehonontifi yomo yontifi sitofo selalokwofo. ⁵ Hwangku sohonta Anitu oso a'amu hisomo hofikoe yahino wonyo homo somne'no hungkuno ikwolofone hohwafo sopo humafikuji osopo Anitu'nji hofikoe hungkunoso ikwolopitnnefoho. Anitu kako oso a'amu songo humalohwone hn'nnonji poyo pe'nimentohoho sofe yahino wonyo somne'no yano ilofonehwajiyonefeso nto'no esyohumaho. ⁶ Hohonta Kilais kako a'amu poyo nto pe'nimentohoho sofepono nowento kakoe hungkuno wopingoso uyi-mentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko nakwoe hwaho lopo nohumentaningki honingkano wonyo somo iningkawentifi a'amu hopi'nonohinoso pe'niwo'ningkohoho hopaso pe'nimentohofofoho. Kilais a'amu homo somo u'manto hofikoe huyo'mango Anitu'nji humafitnne'ento kakoe hungkuno wopingoso ulimentisofoho.

**Syoho ulohofiyo wopingo sohwo Anituye pompen-
jiyoso yano ulofiyonefoho.**

⁷ Olo hwaho lophonjo yo'mayo hopi'nonohinoso moi'wo umo'nimonto yalofoho. Oso'no sekwo yo'mayo wonyo somo monje yasyikuji huno nto'no syafisyikuji ehohosasesyihwoso'no sekwo yo'mayo so'no Mpohumo jomo uliwo'ningkuno. ⁸ Oso'no nakwo olohonta nohumentaningkuhwoni yahino anga'nohino nom'ne somo yakolo'nyoso olenoho. A'amu nom'ne somne'no huno syafisyikuji simeho uyimno. Sekwo simeho uyikujo'no hofikoe yahino wonyoso sekumo selohofikujo'no manji oso wonyo homo somo sekwo sekwoe hohujopo meho'naopmno. ⁹ A'amu nom'neso hofiko sekumo se'mafikujo'no sekwo hofikimo hofiyo ulohopmno. Oso syoho nom'ne a'amu somo wopingo ulohoho so'no iyoho seningkuhwaloho. o'o, simeho wopingo'njo fiyimno. ¹⁰ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino sokumo Anitu kako syoho wopingoso sejammentisofoho. Oso'no sekwo Anituye yokumpohn'nyoso nomafikuji nom'ne a'amu somo ufo'mapmno. Sekwo ose ikujo'no Anituye syoho ulohofiyo wopingo soku sekwo Anituye yahino wopingoso yano ulofiyalokwofo. ¹¹ Hwe fihumo Anitu kakoe hungkuno lutihwayo'ne syoho uyo so'manji kako wolutihwano. Anitu kako a'amu nom'nehumo a'amu mo fo'mayo'ne syoho uyoso'manji Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji oso hwe huhwo sohwo kako hofiyo ufo'mano. Sekwo ose ikujo'no a'amu hofiko nosehoningkuji ole wolantifeho, Jisas Kilaisiye a'amuso wopingo'nohini iwo'ningkohofofoho. Ose likuji hofiko Anituye yofe engo woho'nomantifeho. Kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji ne'no nowentihwonefoho.

Hofiko Kilaisimo wonyo uloho'mtohofo hopaso naku-
mo wonyo ose'nohini wonelohofantifeho.

¹² Nje a'amu soku yo'mayo tango toho pa'nyoso sekumo wosema'monte'no yalofoho. Sekwo nom'ne tango ne'makwoho likuji yomo ikutoho. O'o, yokumpohn'nyo fesyohumamno. ¹³ Yo'mayo tango se'malokunjo so'no sekwo simonyo fiyimno. Hwapin-goso oso wonyo sekumo selohofalokwofoso Kilais huhumo uloho'mentohofofoho. Oso'no Kilais kako asomo poso sohonta kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji utihwa'nyopo i'mofapih- woso'no sekwo simonyo engo ikuji simeho wopingo'n- ji wohumantifeho. ¹⁴ Sekwo Jisas Kilaisiye yofe aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo so'no a'amu nom'neso hofiko sekumo sitofo selikujono'manji sek- wo simonyo engo fiyimno. Hwapingoso Anituye Towahuno yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwo sek- wo'nji humaho. ¹⁵ A'amu fihwo kako sekwo'njo ajwo somo humaso sohwo kako a'amu fonjasiyo, yo'mayo yo'mayo hufo, yo'mayo yahino wonyo iyo, a'amufe fesyohumayo somo wonyo imokiyo, oso a'amu huhwo sohwo kako sekwo'nji mohumanehoho. O'o, oso yahi- no wonyo hopi'nono sekwo'njopo wojo so'no tohino malokwofo so'no nakwo mupo'nanehwono. O'o, sek- wo oso yahino wonyo somne'no nihu'no ikutoho. ¹⁶ U hwe fihwo kako Jisas Kilaisiye yofe so'no kako tohino tipemaso'manji wonimango munonehoho. O'o, awonoho. U sekwo a'amu Kilais we'e imo'nimentohofa so'no sekwo kakine'no isamoyoka ulikuji Anitu kakoe yofe foho'nomapmno.

¹⁷ Oso sikuno a'amufe yahino somne'no tohino mayoso nto i'mofapohoho. Nakwo Anituye mehomi ne hn'nimo tohinoso kaki'no wone'ma'montonoho. I nakumo oso tohino hiso simo'mo ne'maso'manji a'a- mu Anituye hungkunomo haloho mapewo'ningkiyoho- foso Anitu kako tifi no'mo tohino mikunimposo uyone- foho. ¹⁸ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofa sohwa ole mti'mokumentohofi,

A'amu Anituye hungkunomne'no wopingo'nohino yi- wo'ningkiso sohwo kako Anitu'nji engolopohamo wonyoangkafopo humayo'ne oso hwe sohwo ito'no fesyohumayo'ne olohonta yo'mayo tohinoso malofoho.

I ose'manji a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fe- wo'ningkohofoso tifi no'mo peho tohino mapitnneto.

Ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁹ Anitu kako a'amu fi- humo tango u'mano loso'manji oso a'amu huhwo so- hwo kako honingkano wopingo'nohini ihwosi kako Anitu kakimo umti'mokumentisoso oso hwoe ahomo wohumano. Anitu kako sekumo asomo wosetima'- monnoho selimentiso so'no syafisyikujuni hunoso ole waseyono. Anitu kako hungkuno selimentisoso ne umo'nimontonoho. Huno ose waseyono.

Sekwo hwe engo sohwasi Anituye yahu *sipsip* somo
nto'no mokosyohumamno.

⁵ Sekwo hwe engo sohwasimo, ngko hungkuno ole waselimne'no yohono. Ngko huhwo'ni hwe engo hwo'nyoho. Oseso ngko nje timo so'nji Kilais kako to- hino engo nomanto pe'ningkahoningki uhwonimento- hefoho. Jisas Kilais asomo poso sohonta yo'mayo wonyoangkafo ne'masoso ngko huhwo'nnonji wom- antanoho. Oseso ngko olo syoho loso sekwo hwe en- go sohwasiye ahopo wuhu'meesehumonne'no yohono. ² Sekwo Anituye a'amu ne yahu *sipsip* pa'nyoso hofiko sekwoe ahomo humalofo somo nto'no mokosyohumamno. Olo syoho Anitu kako se- japmmasoso loso'no sekwo simeho semo'ningkuh- woso'no hofiyo'no fiyimno. Olo syoho hiloso sekwo hamniyoho mayo'ne'nohini ikutoho. O'o, sekwo Ani- tumne'no syafisyikujuni syoho yokumpohn'nyo fiyimno. ³ Oso a'amu Anitu kako sekwoe ahopo sehumaji'men- tiso somo sekwo hofikoe hwe engo sohwasi hofikimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikujuni yoka uliku- toho. O'o, hofiko sekwoe humayo somo sekwoe syoho wopingo somo sehoningkujuni hofiko oso sekwoe yahino wopingo homo somo hofiko tifi woseningkopantifeho. ⁴ Sekwo ose ikujo'ne'manji Anituye yahu *sipsip* somo mokosyohumayo kakwo'yohwo ne sohwo oso yahu *sipsip* somo woma'mo lihwosi utihwa'nyopo asomo poso sohonta Anitu kako sekumo yo'mayo wonyoangkafoso sejapososo engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

Nakwoe hunoso nto'no syofisyihwasi nakwoe yofeso
monje ehiningkuhwasi nom'ne a'amu somne'no hwa-
hopo wopowano.

⁵ Oso'no sekwo hwe songo sohwanononji sekwoe hwe engo sohwafe hungkunomo enjwa'mo pahumno. Oso'nji sekwo a'amu hopi'nonohino soku Anituye a'a- mu ne somne'no hwahopo pawomno. Ufo'ma'nimno. Anituye hungkunoso ole nelalofi, Anitu kako a'amu kakoe hungkunomo hwotoho fifijo somo kako hofiki- mo ilojaofihwosi ngkilaho ulimontonoho. I oso'no a'a- mu hofiko nom'ne a'amu somne'no hwahopo pa- wowo'ningkohofa somo Anitu kako hofikimo wopingo ulohofiwo'ningkiso hweho.

⁶ Oso'no sekwo sekwoe simeho sohwo yo'mayo wonyo umo lonto iwo'ningkisoso monje feehumno. Monje yasyikujuni sekwo Anituye aho yokumpohn'nyo somo enjwa'mo fesyohumamno. Anitu kakoe sikuno jije yofe woho'nokuma'mo lihwosi ou, kako jije yofe ho'nokumayoso hoponoho. ⁷ Yo'mayo tango sekumo se'masoso sekwo Anitu sekumo hofiyo'no semokosy- ohumaso sohwoe ahopo foho'nahumno.

⁸ Sekwo nto'no humafikujuni Seten sekwoe mango so- hune'no i'waho nto'no fiyimno. Seten kako sikisiwojo pa'nyo sohwo hano utihwa'nyopo emoyonto houhouyo engo lonto a'amumo wonyo umokumonto iwo'ningkiso hweho. ⁹ Sekwo Anitumo simeho

hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyikuji yokumpohn'nyo lohofikuji Setenimo mjiyohotofapmno. Sekwo huno seyohoho. Anituye a'amu ango'meemjo humalofoso hofiko oso tango sekwo malokwofo hopaso malokwofo. ¹⁰ Anitu kako wopingo nalohofiwo'ningkiso sohwo kako sekumo Kilaisi'nji ufohi'nyo'ne sehvosopo'mentisofoho. Oso'no sekwo kakoe yofe hwofilo'nnyo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji ho'nomapijoso sekwo songo ne'no nohumantokutnefoho. Oseso we'enepi sekumo tango se'maso so'no Anitu kako sekumo apa'no wopingo wasemokumontonoho. Anitu kako sekumo yokumpohn'nyo lohofo'ne sesofitofihwoso'no sekwo kako'nji yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Ikinji ikinjiyo miyofoho. ¹¹ Oseso Anitu kakoe yokumpohn'nyoso moi'wo mmo'nonehoho. O'o, engolopohamo songo ne'no nowentihwonefoho. Oso hungkunoso nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Olo hungkuno tifo selalokwe upo'nalokwofo loso ngko Sailasimo ulahoningko kako mti'mokalofoho.

Ngko huno ole syofisyalokweno. Sailas sohwo kako neningkwa'wehwo ne hweho. Olo iyoswo loso ngko sekwoe huno Anitu kako nakumo wopingo nalohofiwo'ningkiso so'no huno nto'no wosyafihupifenji semti'mokiyalokweno. Ngko Anitu kakoe yahino so'no huno nyahoningki sekumo yoloho selohono. Oso'no sekwo olo hungkuno hiloso nupa'ningkuji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹³ A'amu Mpapilounjo † somo Anitu kako hofikimo sekwo'nji kakoe a'amu ne imo'nyo'ne sehvosopo'mentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko sekumo nakwoe a'amufu selalokwofo. Nje hwomu Mak huhwo nje a'amufu selalofoho. ¹⁴ Sekwo hopi'nonohino soku sekwo nom'ne a'amu somo uhwoningkuji oso a'amu hiso'nji sekwo aho po'nimno.

Sekwo Kilaisi'nji humalofo. Oso'no sekwoe simehoso pompenjiyo'nji fosyohumamno. Nje hungkuno osohohweho. Ngko Pita'ni selohono.

† *Osohonta Pita Mpamilounne'no pahnnimo hungkuno Loumne'no limentisofoho. Hwapingoso a'amu Mpapilounjoso hofikoe yahino hohontajoso imotofofoho.*

2 Pita

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (34) 'nji (38) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo tiffinjo loso Saimoun Pita mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso a'amu simeho hi'ntnnono uyimento-hoho somnefoho. Olo iyoswo tiffinjo mti'mokinyo hwapingoso olenoho. Oso a'amu Jisasimo iningkunyo soku sekwo a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwanne'no i'waho fiyimno. Pita kako ose ulimonto olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso ntipu humanto mti'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Saimoun Pita'nyoho. Ngko Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwo'ni kako'ne hungkuno liku'mofo (*apouse*) syoho'njo hwo'nyoho. Jisas Kilais kako yahino wopingo'njo sohwo nakwoe Anituyoho. Kako nakwoe wonyo somjo tohino somta'ni isihuto-fonemayo'ne hweho. Sekwo soku oso hiso'no up-a'nontifi hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono nakwo uyalokuhwone hopa uyontifi Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohu-malofo. Olo hungkuno loso sekumne'no mti'mokalok-weno. ² Sekwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas-i'ntnne'no sekwo sikuno huhwo huhwi huno engo fitipemamno. Huno engo tipemapijoso siko sekumo wopingo selohofohosisi sekwoe simeho wopingo engo wasemo'nimontonoho.

Anitu kako nakwo kakimo ufohi'nyo'ne nahwosopo'-mentisofoho.

³ Anituye yokumpohn'nyoso yo'mayo hopi'nono Anituye yahino wopingo somo iningkayo'ne nejapmmen-tisofoho. Nakwo Jisasimne'no huno engo tipemehwasu yo'mayo nejapmmen-tiso so'no huno wonayimontonoho. Jisas huhwo sohwo kakoe yofe engo so'nji kakoe yahino ito'nohino so'nji mayo'ne johu nalimentisofoho. ⁴ Kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji Anitu kako yo'mayo wopingo wonyoangkafo engo nakwo kakoe honingkano ito'no iningkayo'ne wosejapmmo nalimentisoso olohonta kako nakumo nto nejapm-mentono. Oso'no olo hwaho lopo yo'mayo wonyo nakwoe simeho nelikafoso nakumo wonyo won-amokumonto yonte somo nakwo Anituye yokumpohn'nyo'nji hwotoho fehwasu nakwo Anituye yahino wopingoso womantanoho.

⁵ Oseso nakwo Anituye honingkano ito'nohino in-ingkayo'ne nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso nto'nohini'maho. O'o, nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyihwasu nakwo honingkano wopingo

imo'nyo'ne syoho yokumpohn'nyo uyano. Oso'nohi-noso nto'nohini'maho. O'o, osopo nakwo sikuno huh-wo huhwi Anitune'no huno engo tipemayo'ne huno nto'no syofisyihwasu Anitu kako yo'mayo hofiko ifitnne'ento imentiso so'no nakwo huno wonayono. ⁶ Nakwo oso'no huno nto'no naihwoso'no osopo nakwoe a'apaho wonyo'ne syofisyasoso hwotoho wofeeno. Nakwo yo'mayo wonyoso hwotoho monje fesyihwasu yo'mayo tango ne'mahwoso'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofano. Nakwo yokumpohn'nyo lohofihwaso'no nakwo Anituye yahino hopa uyano. ⁷ Ose ihwaso'no ou osopo nakwo nom'ne a'amu somo nakwoe a'amu kuyoho ulano. Ose ulihwasu hofiyo ufo'-mano. Hofiyo ufo'mehwasu nakwo simeho nehopi unano.

⁸ Oso yahino ngko seloheso ne'no mjimihwasu nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yahinoso nakumo toyo enaofihwoso'no yo'mayo syoho nakwo kakine'no yasoso ne umo'nimontonoho. ⁹ Anituye a'amu ne fih-wo kako oso yo'mayo yahino homo somo momaso'njo yoso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako timp'i'nyo pa'nyo hweho. Oso a'amu timp'i'nyo huhwo sohwo kako Anitu kakoe wonyo wae yimo'mentiso so'no kako huno muyofoho. Kako iningo mofalofoho. ¹⁰ Oseso nje a'amu soku sekwo oso hopa ikutoho. Anitu kako sekune'no johu selonto kakoe a'amu ne imo'nyo'ne sehwasopo'mentisofoho. Oso yahino ngko selohe so-mo mayo'ne syoho yokumpohn'nyo yoho'ningkuji a'a-mu hofiko nosehoningkuji ole woselantifeho. Sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Sekwo ose ifijoso mopiwahupitnnehofo. ¹¹ O'o, sekwo Anituye yahino wopingoso nomafikujo'no oso honingkano Anitumo u'mayo'neso sekune'no hwasompo'naweho. Osopo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakwoe wony-omne'no poyo imo'nimentiso sohwo'nji sekwo en-golopohamo ne'no nohumafikuji kako sekumo hofiyo semokosyohumanefoho.

¹² Oseso olo hungkuno loso ngko ne'no seliwo'ningkohefoho. Sekwo olo hilo so'no huno ko seyahoningki sekwo aho yokumpohn'nyo ko kemokosyohumalofoso ngko apa'no selalokweno. ¹³ I ngko olo so'no nimo'ningkohoho. Sikuno hopi'nonohino somo ngko olo hwaho lopo songo humahm'mo sekwo huno aku syafisyiyo'ne olo hungkuno hiloso ngko sekumo ne'no waselimonne'no yohono. ¹⁴ Ngko olo so'no huno niyohoho. We'enepi ngko olo hwaho lopo uliko'ma'monnoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako olo hilo so'no ngkimo huno nto lanifohoto'masofoho. ¹⁵ Oseso ngko apa'no syoho engo yonji sekune'no olo hungkuno hiloso mti'mokosesyalokweno. Hwangku ngko poyo pe'nime sohonta sekwo olo hungkuno homo losomo apa'no huno ne'no syafihupitne'enji mti'mokosesyalokweno.

Nakwo Anituye pomponahoso Kilaisimo wentaningki uhwonimentihwonefoho.

¹⁶ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji kako asomo pe-e'ne so'ntnne'no noselahoningkuhwoni sekwo nto upa'nimentohofoho. Oso hungkuno nakwo Kilaisimne'no selimentihwone hwapingoso a'mane hungkuno'nji siki hungkuno oso'njo mta'ango'maho. O'o, nakwo Kilaisi'nji nohumentani yo'mayo wonyoangkafo imentiso somo timo uhwonimentihwonefoho. ¹⁷ Ou, oso hwofiki'nyo sopo nakwo nohumentaningkuhwoni kaningkwowho Anitu kakoe hwomufe yofeso ho'nimahoningki Jisas kakoe a'apahoso pomponaho lahumentisofoho. Nakwo ahwomo mta'ni Anitu kakoe mampahoso kakoe hwomumo ulahoningki nakwo ole upa'nimentihwoni, Oloso nje hwomufoho. Ngko kakine'no wopingo nimo'nantohofoho. Nje simehoso kakine'no wopingo nimo'nantofoho. Nakwo ose ho'ningkahoningki upa'nimentihwonefoho.

¹⁹ Oseso a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwa oso hungkuno hiso hofiko mti'mokumentohofoho somo nakwo nupo'nontani nehopi limotofo lontani simeho yokumpohn'nyo uyalokuhwono. I oso'no sekwo hoku hofikoe hungkuno homo somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Hofikoe hungkuno hiso sikwo'mjoho so'mo tipomponaho hopa losyalofoho. Oso pomponaho hiso ne'no nolosyontaningkuhwosi iyoho walongkonimo lihwosi iyohohwe'nji i'mu si'mofapiwo'ningkiso uhwonivo'ningkuhwone hopaso Jisas kako oso i'mu hopa imo'ningkuhwosi kako kakoe pomponahoso sekwoe simeho mo'mo lasesyonefoho. ²⁰ Sekwo olo hilo so'no huno waseyono. Anitu kakoe a'amumo hungkuno uyahoningki limotofo sohwa iyoswo mti'mokumentohofoho somo nakwo atofu lontani a'amu fihwo nakwo'njo mta'ango sohwo kako oso hungkuno homo somjo neso kakoe huno mta'ni syafisyihwosi yoloho molijwaofonehoho. Awonoho. ²¹ Hohonta hwe fihwo kako ole majofoho. Anitu kakoe hungkuno nomahm'mo a'amumo ulimne'no yohono. Kakoe huno mta'ni ose majofoho. O'o, Anituye Towahuno kako'nohini hofikoe hunomo kakoe huno

mta'nnohini tipemanto uyahoningki a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno limotofofoho. Huno ose waseyono.

A'amu Anituye hungkuno hwasyo liwo'ningkohoho sohwafe hwasyo yahino wonyo so'ne hungkunofoho.

² Hohonta a'amu fehohnjoso hofiko a'amu Juta somo Anitumne'no hwasyo hungkuno limotofofoho. Oso hopaso a'amu fehohnjo hwasyo hungkuno'njoso sekwo'njo ajwo so'mta'ni wolikofantifeho. Hofiko sekumo hungkuno ole maselifitnnehofo, Nakwo olo hungkuno selalokuhwone loso kengo mta'angofoho. Ose maselifitnnehofo. O'o, hofiko sekumo ole woselantifeho. Nakwo olo hungkuno selalokuhwone loso Anituye hungkuno selalokuhwono. Hofiko sekumo ose hwasyo selikuji hofiko Anituye hungkuno so'nji hofikoe huno kengo mta'ango hwasyo so'nji woselantifeho. Sekwo hofikoe hwasyo hungkuno homo somne'no simeho hi'ntnnono uyifijoso oso a'amu hiso sekumo wonyo wosemokantifeho. Jisas Kilais kako hofikoe wonyo somta'ni mpe ko nto ema'mentisoso hofiko kakimo hohujo apa'no ikinjimo'mentohofoho. Hofiko hohujo ikinjimo'mentohofoho so'no hofiko wonyo komo'no imo'nifitnnefoho. ² A'amu pi'ningo engoso nakwo Anituye a'amu ne'nwoho likuji hofiko hofikoe yahino kengo kengo wonyo somo uningkwantifeho. Oso a'amu hofiko yo'mayo wonyo yontife so'no a'amu nom'neso hofiko nuhwoningkuji Anituye a'amu nefoho syafisyikuji hofiko Anitu kakoe hungkuno ne'njo somne'no sitofo woselantifeho. ³ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo hiso hofiko sekwoe hamniyoho so'no hi umo'ningkuhwoso'no hofiko sekwoe yo'mayo hamniyoho wosemano likuji sekumo hungkuno kengo kengo hwasyo woselantifeho. Oso'no hohonta Anitu kako oso a'amu hiso hofiko Anitu'nji hungkuno ikwolofikuji wonyo imo'nyo'ne sikuno ho'nahumentisoso weho. Oso'no Anitu kako timo mopeku'nohumuyoho. O'o, kako timo hontohumaho.

⁴ A'amu ahwomomjo fehohnjo wonyo imentohofoho sohwo Anitu kako hofikimo timo'nohini uhwonimentiso'maho. O'o, kako hofikimo tikanomo uhumatim'mentiso sohwa hofiko osopo sikwo'mjoho nihuno wonyo so'mo humantifi oso sikuno Anitu'nji hofiko hungkuno ikwolofone so'no hontohumalofo ⁵ Hohonta hwe moya'mi hofiko Niwa'nji humamentohofoho somo Niwa kako yahino wopingo so'no hungkuno yoloho ko lutihwahoningki hofiko Anitumne'no hohujo ikinjimo'mentohofoho so'no Anitu kako mijo ayo engo somo hungkuno ulahoningki oso mijo ayo engo huhwo sohwo hofikimo ifehu'mokosyahoningki oso a'amu hiso hofiko mijo meepolo'mentisofoho. Oso hohosohonta Niwa kako hwe wopingo'nohino sohwo'nji kakoe a'amu aho fehohnjo hopi'nonohini nom'ne mta'ni hufa'u oso a'amu hofiko yofayokinomo songo humamentohofoho. ⁶ Oso a'amu angopone hufa'u Soutom'nji Ngkoumoulajo humamotofoso hofikoe honingkano wonyo somne'no ahwomo mta'ni Anitu kako oso angopone sopo tiposyo ho'nao'menti-

soso hwakufu nimo'nimentisofoho. Oseso olohonta a'amu hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofiwo'ningkohofoso hofiko oso angu hufa'u somne'no tohino mayoso'no huno uyihwoso'no hofiko Anitu'nji hungkuno ikwolofu so'ne sikuno somne'no iyoho unono. ⁷ Oso angu hufa'u soponta'angu fihumo Anitu kako songo humayo'ne utima'mentisoso anga'nohino hweho. Kakoe yofeso Loutiyoho. ⁸ Oso hwe wopingo Lout huhwo sohwo kako a'amu wonyofe yahino wonyo somne'no kakoe simeho tango engu uyimentisofoho. ⁹ Oseso nakwo huno wonayono. Anitu kako a'amu kakoe yahinomo tifi iningkawowo'ningkohofu somo yo'mayo tango u'mayo so'no ufo'mawo'ningkiso hweho. Oso'nji Anitu kako a'amu honingkano wonyo'njo somo hungkuno ikwolofu sohonta tohino nuyonefoho. Huno ose wonayono. ¹⁰ A'amu fehohnjo hofiko Anituye hungkuno so'no ne anefoho syafisyikujji Anitumne'no hohujo ikinjaofikujji nakwo Anitumo enjwa'mo humayoso nakwolaha likujji yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo'nyo somo iningkafijosomo a'amu homo somo Anitu kako tohino engu uyonefoho. Hofikoe tohinoso nom'ne somo yakolo'nnyofoho. Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo liwo'ningkohofoso hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi hofikoe hunomnohini iningkawowo'ningkohofofoho. Oso'no hofiko a'amu ahwomomjo somne'no sitofo ujoso'no iyoho munnyofoho. ¹¹ I oseso oso a'amu hwasyo hungkuno'njo somne'no a'amu ahwomomjoso hofikoe yokumpohn'nyo'nji yofe engu'nji yakolo'nnyo ko huhwa hofiko oso a'amu hwasyo hungkuno'njo huhwo sohwanne'no Anitumo sitofo mujo'ne hwafoho.

¹² Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo wonyoso hofiko yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo'nyo somo iwo'ningkohofofoho. Hofiko yahwohuno'njo hwafoho. Yo'mayo so'no hofiko huno nto'no mosyafisiyo'njo ifijoso hofiko oso hiso'no sitofo wolantifeho. Yahu kona'wohi mu meesyososo a'amu fonjasyontife pa'nyoso oso a'amu homo somo Anitu kako ose imokonefoho.

¹³ Hofiko nom'ne a'amu somo tango engu uyiwon'ningkohofu so'no hofiko tango engu womantifeho. Hofiko wonimango munyo'njo yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo'nyoso utihwa'nyopo iwo'ningkohofofoho. Ose yontifi hofiko simonyo iwo'ningkohofofoho. Ole seliwo'ningkohofi, Nakwo ho'nwi Anituye a'amu ne'nwoho selontifi sekwo Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofu sohonta a'amu hiso'nji sekwo ifohutn'nyo sopo swo'nontifi oso a'amuso hofikoe yahino wonyoso hwapife halojo sopo kiho lopisyafisiyo pa'nyo'njo hwafoho. ¹⁴ Hofikoe yahinoso olenoho. Hofiko ape hwa'ntesimo uhwonano liwo'ningkohofofoho. Hofikoe honingkano wonyo somne'no iningkayo'ne mijoho uyiwon'ningkisofoho. Oso hiso hofikoe simeho somo simeho muhnniwo'ningkisofoho. Oso a'amu hiso hofiko a'amu nom'ne Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo nto'no mokemokosyohumawo'ningkohofu yohofu somo afoho hungkuno ulontifi hwasyo honingkanomo iningkayo'ne ipemotawowo'ningkohofofoho. Hofiko nom'ne

a'amufe yo'mayo so'no hi umo'niwo'ningkisofoho. Oso a'amu homo somo Anitu kako wae yaofonefoho. ¹⁵ Hofiko honingkano nto'nohino somo hohujo ikinjaofontifi hofiko olopolo nonje nonje ilohofomiwo'ningkohofofoho. Hofiko oso hwe hohontajo Mpeyouye hwomu Mpelam sohwo kako hamniyoho engu mayo'ne yahino wonyo imentiso oso pa'nyofoho. ¹⁶ Yahu *toungki* so a'mohungkunoso maliwo'ningkohofu yohoho. I oso'no Mpelamiye yahu *toungki* fihwo kako Mpelamiye honingkano wonyo somne'no wopijwahu-monto oso yahu huhwo sohomo Anitu a'mohungkuno kakoe hunomo ho'nisyahoningki oso yahu sohwo kako Mpelammo yoka ulimentisofoho. Oso'no yahu huhwo sohwo kako a'mohungkuno'nji Mpelamiye yahino wonyo somo pijwahumentisofoho.

¹⁷ Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo lutihwawo'ningkohofu hofiko mijilimno somo jefu yonto sa'niwo'ningkiso pa'nyofoho. Oso a'amu hwasyo hungkuno'njoso hofiko oso humeengo engu saponte somo ifofo yokumpohn'nyo engoso ponto mtihupo'meefiwo'ningkiso pa'nyofoho. Oso a'amu hisomne'no Anitu kako hofiko angu nihu'no sikwo'mjoho so'mo humafitne'ento sokafo esyohumaho. ¹⁸ Oso a'amu hiso hofiko hofikoe yo'mayo wonyo iwo'ningkohofu somne'no hofiko hofikoe yofe ho'noma'niwo'ningkohofofoho. Hofiko nihu'no huno anefoho. Hofiko nom'ne a'amu wonyo honingkanomo kahopi ho'nosyalokwofo oso a'amu somo hofiko afofo hungkuno ulontifi hofiko oso a'amu homo somo honingkano wonyo somo ne'no apa'no asomo ipemotawalokwofo. Ole lutihwawo'ningkohofi, Yo'mayo wonyoso jije simeho kumo'ningkiso somo noho fiyo. Ose ulahoningkofi a'amu hiso hofikimo tifi iningkowalokwofo. ¹⁹ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njoso hofiko ole lutihwawo'ningkohofi, Yo'mayo wonyoso sekwo sekwoe simeho semo'noso'manji u sekwoe syohofoho. Sekwo honingkano hungkuno somo enjwa'mo humayoso peho'neto. Sekwo yahinoso nom'ne a'amu semokosyohumunyo ku'maho. O'o, sekwo kongkaku mokosyohumunyo kuyoho. Ose ko ulahoningkofi hofikoe yahino wonyo so'nji hwasyo hungkuno so'nji hofikimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyofoho. Hofiko yahino wonyofe syoho ulohofiyofoho. ²⁰ A'amu fiso hofiko Jisas Kilais kako hofikoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso so'no hofiko oso hungkunoso mupa'nimmentohofoso hofiko wonyo we'e humalofu. I oso'no a'amu fiso hofiko hofikoe wonyo honingkano somo hohujo ikinjaofikujji osopo hofiko honingkano wonyoso nto ho'naopijoso apa'no nomafikujji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafijo'manji oso hohosohonta hofikoe fisyohumayo somo Anitu kako hofikimo nihu'no wonyo fisyohumentaningkujji uhwonimontonoho. ²¹ Oso a'amu hiso hofiko honingkano wonyo nihu'nahone nto ho'nao'mentohofoso apa'no ma'mentohofoso hofikimo Anitu kakoe hungkunoso hofikimo mu'maso'njo yontentesi hofiko wopingo humafikutnnesohilo. I oso'no hofiko Anituye honingkano wopingo

somne'no huno wopingo tipema'mentohofoho homo somo hofiko aku hohujo ikinjao'mentohofoho so'no hofiko tohino mikunimposo engo womantifeho. ²² A'amu Anituye hungkunomo upa'nontifi hungkuno homo somo hwotoho hmmentohofoso hofikimne'no oso hungkuno oso siwojo yahu yahino'njofoho. Oseso nehopi liwo'ningkohoho. Siwojo kakoe yahinoso hwolaho mjasyihwosi apa'no womanimontonoho. Yahu sohwa mno nto ijontife somo apa'no wentifi ijiwo'ningkafo pa'nyofoho. Oso a'amuso hofiko Anituye honingkanomo tifi we'enehwo iningkawentifi osopo hofiko Anitumne'no hohujo ikinjao'fiwo'ningkohofoso hofiko siwojo yahu osohwafe yahino'njofoho.

Nehopi'nohini nakwoe Hwe Engo sohwo kako asomo noponefoho.

3 Nje a'amu soku olo iyoswo hufa'uyo mt'i'mokalokwe loso iyoswo simo'mjo so'nji olo tiffinjo lo'nji hungkuno wopingo nto upa'nimentohofoho so'no sekwo huno aku syafisiyo'ne semti'mokiyalokweno. ² Hungkuno hiso olenoho. Hohonta Anitu kakoe a'amumo hungkuno uyahoningki hofiko mt'i'mokumentohofoho sohwa hofiko yo'mayo tifi no'mo imo'none so'no mt'i'mokumentohofoho. Sekwo oso hungkuno so'nji nom'ne hungkuno nakwoe Hwe Engo Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso sohwo kakoe hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwna'nta'ni upa'nimentohofoho so'ntnne'no sekwo huno nto'no fisyafihupmno.

³ Simo'mo sekwo huno olo so'no huno waseyono. We'enepi sikuno ae'uyoso moi'wo umo'nimo lihwosi yoso sohonta a'amu fehohnjoso hofiko yo'mayo hofikoe hunoso umo lonto yahonjo somo hofiko tifi iningkawowo'ningkohofoso hofiko sekumne'no sitofo woselantifeho. ⁴ Hofiko sekumo ole woselantifeho. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako sekumo ole selimentisotaho. Hwangku ngko asomo wapmmnonoho. Ose selimentisotaho. I kako nt'i'mo humaho. Nakwo kaksimuhwonyofoho. Kako sekuyepono asomo maponehoho. Anitu hohonta yo'mayo mt'i'mokumentiso sohonta yo'mayo imo'nimentisoso ne'no wo'mopontaningki nakwoe ajuyohwosa hofiko nohumamopontifi pe'nimentohofoho somta'angoso olohonta oso yo'mayoso ne'no weho. Oso pa'nyoso ne'no nowentihwonefoho. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako maponehoho. Hofiko sitofo ose woselanitifeho. ⁵ Hofiko olo hungkuno anga'nohino losomo simeho hi'ntnnono uyoso nakwolaho lalokwofo. Hohonta Anitu kako hungkuno'nohini lahoningki hwaho'nji ahwomo'nji imo'nimentisofoho. Oso hwaho hiso mijo ajwopo wo'mentisofoho. Mijo fehohnjoso yokintahopo ho'nahumentisoso fehohnjoso hwaho lopo wo'mentisofoho. ⁶ Oseso sikuno nom'ne somo Anitu kako lahoningki mijo oso hwaho somo ifehu'mokosyahoningki a'amu hopi'nono wonyo humamotofoso mijo mapolo'mentono. ⁷ Oso pa'nyoso tifi no'mo Anitu lahoningkuhwosi olo hwaho lo'nji ahwomo'nji uhwoniwo'ningkuhwone somo Anitu lihwoso'no toho nonasy-

onefoho. Oso hohosohonta a'amu hofiko Anitumne'no hohujo ikinjao'fiwo'ningkohoho somne'no oso Sikuno Engo Anitu'nji hofikoe wonyo so'ne hungkuno ikwolopitnnefoho. Oso hiso'no Anitu kako hontohumaho. Oso hungkuno homo somo a'amu sitofo'njo huwwo sohwa hofiko simeho hi'ntnnono muyo'njo hwafoho.

⁸ Nje a'amu soku sekwo olo hilo so'no huno nosyafisyikutoho. Anitu kako hontohumayo ne'nohinoso peho'neto. O'o, sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Anitu kako huno syafisyonteso sikuno anga'nohinoso soswo *wan tausen* (1,000) pa'nyofoho. U soswo *wan tausen* iso (1,000) sikuno anga'nohino pa'nyofoho. Nakwo sikuno so'ne atofu liwo'ningkuhwone hopaso Anitu kako oso sikuno so'ne atofu majofoho. ⁹ Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo kako ole limentiso, U ngko yo'mayoso umonnoho limentisoso uyimontonoho. A'amu fehohnjoso hofiko huno ole syofisyalokwofo. Anitu kako oso hungkuno limentisoso iningo mofalofoho. O'o, kako iningo mamofonehoho. I oso'no Anitu kako huno ole syofisyalofoho. A'amu anga'nohino fihwo kako tikanomo uyoso'no nihu'no wonyofoho. Ose lonto ole lalofi, a'amu hopi'nonohinoso hofikoe honingkanomo wonyo somo hohujo ikinjao'fikujiji ngkine'no simeho hi'ntnnono yiwolo'mokukujiji wontapife. Anitu kako huno ose syafisyonto kako a'amu honingkanomo wonyo'njo somne'no hontohumaho.

Olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'nonefoho.

¹⁰ Oseso a'amu hufo uyantife piwo'ningkohoho hopaso nakwoe Hwe Engo sohwo kakoe sikuno asomo pe'neso oso pa'nyofoho. Oso sikuno homo somo ahwomo engo nolihwoso'no ahwomo hiso moi'wo umo'nimontonoho. Oso hohosohonta hntokwaliyo so'nji hamno mofehi'nyo nakwoe hwaho yo'mayo so'nji toho moi'wo nonefoho. ¹¹ Hwangku oso yo'mayo i'mofapone so'no sekwo huno syafisyikujiji olohonta sekwoe humayoso pipi wehumantifito. Sekwo honingkanomo wopingo'nohini ikuji Anituye yahino wopingomnohini nto'no finingkakuno. ¹² Ose ikuji sekwo Anituye Sikuno Engo so'no fohontohumamno. Sekwo Anitu kakoe syohoso yokumpohn'nyo ifijo'manji kako komo'no wapmmntonoho. Oso sikuno homo somo yo'mayo ahwomomjo somo toho ningkuhwoso'no sojo hwaho yo'mayoso afofo mijo pa'nyo imo'nonefoho. ¹³ Hohonta Anitu kako ole nalimento, Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta ngko ahwomo songo'nji hwaho songo'nji mt'i'mokumnefoho. Oso hopo sopo a'amu hofiko yahino wopingo'njoso mapitnnefoho. Anitu ose nalimentiso so'no nakwo oso hiso'no hontohumalohwono.

Nakwo nakwoe humayoso nto'no ehumehwasi nakwoe Hwe Engo sohumne'no wohontohumano.

¹⁴ Oseso nje a'amu soku sekwo yo'mayo yahino wonyo somo nihu'nahone ho'naofikujiji yahino wopin-

go'nohini iyoso'no syoho engo ikuji oso sikuno engo somne'no fohontohumamno. Ose ifijo so'no Anitu kako sekumo timo wonyo masehononehoho. O'o, sekwo kako'nji simeho afa unantifeho. ¹⁵ Jisas kako asomo komo'no mape'njo peho'no yalofoho. Hwapingoso kako nom'ne a'amu hofikoe honingkano wonyo somo hohujo ikinjaofikuji ngkimo tifi wonningkapifento hon-tohumaho. Olo hungkuno ngko semti'mokiyalokwe hiloso Anitu kako neningkwa'wehwo Poul huhumo uyahoningki kako huhwonji sekune'no iyoswo mti'mokumentisofoho. ¹⁶ U yo'mayo iyoswo Poul mti'mokuwo'ningkisosso kako sikuno ae'uyo yo'mayo somne'no mti'mokuwo'ningkisofoho. Hungkuno fehohnjo mti'mokonteso yoloho ne tipemayo'ne'entani syoho engo iwo'ningkuhwonefoho. I oso'no a'amu huno aneso Anituye hungkunomo hofiko aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo hofikoe hwasyo hunoso iwo'ningkohofoso hofiko Pouliye hungkuno yoloho neso huno muyahoningki hwasyo lutihwawo'ningkohofofoho. Pouliye hungkuno'no-

hini'maho. O'o, nom'ne hungkuno Anituye iyoswo mta'ango hi yoloho neso hwasyo lutihwawo'ningkohofofoho. Oso'no hofiko tohino engo notipemapitnnefoho.

¹⁷ Nje a'amu soku, sekwo oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo lutihwamojo so'no huno nto seyohoho. Oseso sekwo oso a'amu somne'no i'waho nto'no fiyimno. Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo losetihwawo'ningkohofoso hofiko sekumo honingkano hwasyomo ipesemotafitnnoho. Sekwo nopiwahupitnnoho. ¹⁸ Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso sohune'no sekwo kakine'no simeho hi'ntnnono uyalokwofo soku sekwoe simeho pompenjiyo uyoso engo umo'nono. Sekwo kakoe yahino wopingo somne'no sekwo huno engo fitipemapmno. Nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe yofeso engolopohamo ne'no noho'nomehwanefoho. Nje hungkuno osohopeho. Ngko Pita'ni selohono. Nehopeho.

1 Joun

Olo Hungkuno simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (40) 'nji (60) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo simo'mjo loso Jisasiye inomokomoyo Joun mti'mokumentisofoho. Joun sohwo iyoswo simo'mjoso nto mti'mokumentisohwo olo nom'ne loso mti'mokumentisofoho. Hungkuno hwapingoso afafoho. Oso'no hofiko huno olenoho. Olo iyoswo loso Joun mti'mokumentisofoho. Hofiko huno ole, olo iyoswo loso Joun kako a'amu hwaho engo Esiya angommeemjo Jisasimo iningkunyo somne'no mti'mokuyahotimentisofoho. Joun oso a'amu hwasyo hunguno'njo a'amu Nositikiso hofiko a'amu Jisasimo iningkunyofe simeho hi'ntnnonohino somo wonyo umokontaningkofi yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo homo lomjo hungkuno hwapingoso olenoho. Simeho uyoso'no huno syafihunoho. (Hungkuno hiso 1 Joun sohe engo 2, honingkano we'e 5. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Joun angomntipo humanto mti'mokumentisotikeno. Oso'no nakwo huno monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofolihwasi tifi uningkohwano.

Jisas songo ne'no humayo'ne hungkunoso hwapingo hweho.

1 Jisas Kilaisimne'no ngko ifalifaliyo wamti'mokumone'no yohono. Kako songo humayo'ne hungkuno hwapingo hweho. Nakwoe hwahomamti'mokiyo sohonta Jisas kako ne'no humamojohweho. Nakwo kakoe hungkunomono nupo'nontanikakoe simo'mangomono timo nuhwonontanikakoe a'apahomono aho upm'mokumentihwonefoho. Oso'no nakwo kakine'no hungkuno selalokuhwono. ² Olo songo humayo hwapingo lohwo kako utihwa'nyopo i'mofopahoningki nakwo uhwonimentihwonefoho. Uhwonimentihwone so'no kakine'no hungkuno songone'no humayo'ne selalokuhwono. Kako Anituye hungkuno huhwo lohwo kako a'amu imo'nonto utihwa'nyopo i'mofopahoningki uhwonimentihwonefoho. ³ Yo'mayo hopi'nono upa'nimentihwone so'nji uhwonimentihwone so'ntnne'no selalokuhwono. Oso'no sekwo'nji nakwo'nji simeho afa ufohi'nyo'ne uyan-tane'yihwono. Nakwo'nji Mpohwo Anitu'nji kakoe Hwomu Jisas Kilais sohwo'nji simeho afa ufohi'ningkuhwone hopaso sekwo'nji simeho afa ufohi'nano. ⁴ Olo hungkuno semti'mokiyalokwe loso tifi iningkafijo'manji nakwoe simeho'nji sekwoe simeho'nji wopingo'nohino umonimontonoho.

Nakwo honingkano wopingomnohino wemoyihwano.

⁵ Olo hungkuno Anituye hwomu nalimentisoso selalokuhwono. Hungkuno ole, Anitu kako wopingo'nohinoso hwapingo hweho. Kako wonyo honingkano nihu'no ane hweho. ⁶ Oso'no nakwo Mpohwo'nji simeho afa ufohi'nano kolihwasi nakwo honingkano wonyo

omo oseno mohumentaningkuhwasi'manji nakwoe hungkuno hiso hwasyofoho. Nakwo mango'nohino'nwoho.

⁷ Nakwo Mpohwoe hungkunomono iningkowasoso Jisas kako iningkawowo'ningkiso pa'nyoso nakwo a'amu hwahoponjo so'nyuye simeho afa'njo wohumantanoho. Ose ihwasi'manji Jisas Anituye Hwomu sohwoe honiyo nakwoe wonyo wae enaofihwoso'no nakwoe simeho kiho'maso'nji wohumantanoho.

⁸ Nakwo wonyo ane'nwoho hnnaso'manji nakwoe simehomne'no hwasyo hnnalokuhwono. Hungkuno neso nakwoe simehomono monauyoho. ⁹ Nakwoe wonyo yoloho lijwaofaso'manji Anitu wopingo'nohino iwo'ningkiso sohwo kako monesikwajonehoho. O'o, kako nakwoe wonyo wae enaofihwoso'no nakwo simeho kiho'maso'nji wohumantanoho. ¹⁰ Nakwo ole hnnaso, Ngko wonyo ane hwo'nyoho. Ose hnnaso'manji nakwo Mpohwo Anitu sohumne'no hwasyo hweho lalokuhwono. Kakoe hungkuno nakwoe simehomono monauyoho. Hwapingoso Anitu nalohoho, A'amu hopi'nono wonyo hi'njo kuyoho.

Jisas Kilais nakwoe Nefo'mayo hweho.

2 Nje mehomi soku, olo hungkuno mti'mokalokwesosekwo honingkano wonyo miyo'nefoho. I oso hiso'no a'amu fihwo wonyo yososo nakwo'ne nefo'mayo'ne oso hi'nji'nwoho. Huhwo sohwo Mpohwo Anitu'nji humaho. Nakwoe wonyomne'no kako Mpohumo jomo ulimontonoho. Oso hwe wopingo sohwo Jisas Kilaisiyoho. Yo'mayo iwo'ningkiso so'no Mpohwo simeho wopingo umoniwon'ningkisofoho. ² Oso hwe huhwo sohwo nakwoe wonyomne'no tohino mikunimoposoma'mentisofoho. Kakoe honiyo nakwoe wonyo

wae yafo'ne imo'mentisofoho. Olo hiloso nakwoe wonyomne'nohini'maho. O'o, a'amu hopi'nonohino olo hwaho lopo humolawotofo sofe wonyomne'no imo'mentisofoho.

³ Nakwo huno ole nayohoho, Nakwo Anituye hungkuno hofiyo iningkayo'manji Mpohwo'nji nakwo'nji simeho afa nto iningkuhwono. Nakwo kakoe a'amu ne nto imo'ningkihwo. ⁴ A'amu ole lososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ose lososo Anituye hungkunomo ito'no miningkayo'njo sohwo hwasyo'nohino hweho. Hungkuno neso kakoe simeho mo'mo mawo'nnyo hweho. ⁵ A'amu Anituye hungkunomo ito'no iningkaweso sohwo kako Anitumo simeho uyoso engo umo'nimontonoho. Oso hiso kiko isoso kiko huno wakiyono. Kiko Anitumo humahnno. ⁶ A'amu fihwo ole lososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ose lihwosi kakoe honingkano Jisasiye honingkano pa'nyo umo'nono.

Hwe fihwo nom'ne a'amumo simeho ne uyalokunjo sohwo kako pomponahopo humaho.

⁷ Nje a'amu soku, olo hungkuno sekwo iningkayo'ne mti'mokalokweso songo'maho. O'o, yofohofoho. Hohonta simo'mo ne'mo nto upa'nimotofofoho. ⁸ I oso hungkuno hohontajoso huno naimentisoso olohonta Jisasiye uhwoningkahoningkuhwoni honingkano hungkuno hohontajoso songo pa'nyo imo'nalofoho. Oso'no sikwo'mjohoso moi'wo imo'nalofoho. Pomponaho wopingoso weho.

⁹ Hwe fihwo ole lososo, Ngko pomponahopo humaleno. Ose lososo kako a'amu nom'ne sohomo simeho wonyo ujososo sikwo'mjoho'mo humaho. ¹⁰ A'amu fihwo a'amu nom'ne sohomo simeho ujososo kako pomponahopo humaho. Oso hopo sopo nohumahwosi kako a'amu nom'ne somo honingkano wonyomo mipemotawenehoho. O'o, hofiko kakine'no mopiwasiyofoho. ¹¹ A'amu nom'ne sohune'no simeho wonyo ujososo kako sikwo'mjoho'mo wohumamontonoho. Kako sikwo'mjoho'mo emoyonto honingkano'no pijipijo iwo'ningkisofoho. Kakoe wonyomne'no timpini'nyo imo'nonto honingkano ito'no muhonyofoho.

¹² Nje mehomni soku, Anitu kako Jisasiyne'no sekwoe wonyo wae yao'mentiso so'no ifalifaliyo semti'mokiyalokweno. ¹³ Sekwo hwe engo sohwaso olo hwe lohwo simo'mo ne so'mo humamojo sohwo olohonta oseno humaso sohomo sekwo huno moi'wonoho. Oso'no semti'mokiyalokweno. Sekwo hwe songo sohwaso sekwoe yokumpohn'nyo hwe wonyo Seten sohomo uyakolo'malofo so'no semti'mokiyalokweno.

¹⁴ Sekwo mehomni soku, sekwo Mpohumo huno ito'no seimentiso so'no semti'mokimentohefoho. Sekwo hwe engo sohwaso olo hwe lohwo simo'mo ne so'mo humamojo sohwo olohonta humaso sohomo sekwo huno seimentiso so'no semti'mokimentohefoho.

Nakwo hwahoponjo yahino somne'no namo'ningkuhwoloho.

¹⁵ Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no simeho uyikutoho. A'amu fihwo hwahoponjo yahinomo iningkaweso sohwo kako Anituye hungkuno ne'njo somo miningkayofoho. ¹⁶ O'o hofiko yo'mayo wonyo so'no simeho fefoyo, yo'mayo hwaponjo somo timo uhwononto hi umo'ningkahoningki yokumpohn'nyo mokosyohumayoso nakwo huno ole nayohoho. Oso hiso Anitu mta'ango'maho. O'o, hwahoponjo honingkanofoho. ¹⁷ Yo'mayo hwahoponjo so'nji honingkano wonyo so'nji moi'wo imo'nonefoho. I a'amu Anituye hungkunomo iningkayo sohwo songo ne'no nohumantihwonefoho.

Jisasiyne'no hungkuno hwasyo ulimotofo sohwa nto i'mofapohofoho.

¹⁸ Nje mehomni soku, sikuno moi'wo imo'nyoso mofoneponoho. Hohonta sekwo nto upa'nimentohofofoho. Jisasiye Kilaisiye mango sohwo wapmmontonoho. Olohonta kakoe mango sohwa nto i'mofapmmalofo. Oso'no nakwo huno ole. Sikuno moi'wo umo'nimonte'no yohoho. ¹⁹ A'amu fehohnjo nto neliko'ma'malofofoho. Osohwa nakwoe a'amu'njo'maho. Hofiko nakwoe a'amu'ntentesi hofiko nakwo'nji ne'no nohumafikutnnesohilo. I oso'no nto neliko'ma'malofofoho. Oso'no nakwo huno ole moi'wonoho, nakwoe a'amu ne'maho.

²⁰ I oso'no sekwo Anituye Towahuno Wopingo moi'wo nto ma'malofofoho. Oso'no sekwo honingkano neso huno moi'wo nto seimaho. ²¹ Sekwo honingkano ne so'no huno maseyoho isoso'no mamti'mokalokuyohono. O'o, sekwo honingkano ne so'nji honingkano hwasyo so'nji yofe uhwofiwo'ningkohofofoho. Hwasyo hungkunoso hungkuno nehopi mta'ango mmo'nonefoho huno seyohoho. Oso'no semti'mokiyalokweno.

²² Hwe hwasyo hungkuno'njo sohwo tihwolo. Hwe ole liwo'ningkiso hweho. Jisasiye sohomo Anitu nakumne'no uhwosopomentiso'maho. Ose liwo'ningkiso sohwo kako Jisasiye mango hweho. Kako Mpohwo Anitu'nji kakoe Hwomu Jisasi'njimo ngkilaho uliwo'nimojo hweho. ²³ A'amu fihwo Anituye Hwomu sohomo ngkilaho liwo'ningkiso sohwo Mpohwo huhune'no ngkilaho liwo'ningkiso hweho. A'amu fihwo Hwomu sohomo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkiso sohwo Mpohwo huhune'no simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkiso hweho.

Anituye Towahuno hungkuno ne'njo lonetihwawo'ningkiso hweho.

²⁴ Oso hungkuno hohonta upa'nimotofoso aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Oso hungkuno hiso simeho'mo wosewo'mto'manji Mpohwo Anitu'nji hwomu sohwo'nji sekumo aho yokumpohn'nyo wosemokosyohumanjiyoho. ²⁵ Olo hi-

lo so'no nalimentisofoho. Nakwo kako'nji songo ne'nohini nohumentihwanefoho.

²⁶ A'amuso sekumo honingkano hwasयोomo ipemotasewofitnohontne'no semti'mokiyalokweno. Os-o'no sekwo huno waseyono. ²⁷ Sekwo Anituye Towahuno nto mahoningkofi kako sekwo'nji humaho. Oso'no Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako sekwo'nji ne'no humahwosi yo'mayo hopi'nonohino so'no wolosetihwahwono. Kako hungkuno nehopi'nohini losetihwayo hweho. Hwasयोo hungkuno ane hweho. Anituye Towahuno Wopingo losetihwaso hopaso sekwo Jisas Kilaisimo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

²⁸ Ou, nje mehomi soku, sekwo Jisasimo fosyohumamno. Oseso kako poso sohonta nakwo yokumpohn'nyo lohofihwasi wonimango monanyo'njo kako'nji woswo'nantanoho. ²⁹ Sekwo huno moi'wonoho. Jisas Kilais sohwo hwe wopingo hweho. Olo hilo so'no sekwo huno ole waseyono. A'amuso honingkano wopingo'nohini iwo'ningkiso sohwo Anituye mehomi ne hweho.

Olohonta nakwo Anituye mehomi'nwi humalohwono.

3 U Mpohwo Anitu kako nakumne'no hitoho mikunimposo nejapmentisofoho. Kako nakumo naliwo'ningki, Nje mehomi kuyoho. Ose naliwo'ningkiso hweho. Oso'no pisopisaho likuji huno fusyafihupmno. Ou, nehopeho. Nakwo Anituye mehomi ne'nwoho. A'amuso hwahoponjoso Anitune'no huno muyoso'no nakwo'ntne'no hofiko huno muyofoho. ² Ou nje a'amuso soku, nakwo Anituye mehomi nto imo'ningkuhwono. Nakwo hwangu pipi imo'nanehwono. Oso hiso huno monayo'njofoho. I oso'no nakwo huno ole nayohoho. Jisas kako asomo poso sohonta nakwo kako pa'nyo imo'nanefoho. Hwapingoso nakwo Jisas ne sohomo uhwonanefoho. ³ A'amuso fihwo olo hilo so'no hontohumaso sohwo kako honingkano wonyo apa'no miyo'njo hweho. O'o, kako simeho kiho ane'njo Jisas pa'nyo wohumamtonoho.

⁴ A'amuso yahino wonyo'njo sohwo kako Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkiso hweho. Yo'mayo yahino wonyoso Anituye hungkunomo mtihupewo'ningkisofoho. ⁵ Sekwo huno ole seyohoho, Nakwoe wonyo wae so'no Jisas kako a'amuso imo'nimentisofoho. Kako wonyo ane hweho. Kako Anituye honingkano hungkunomo mamtuhuposo'njo hweho. ⁶ A'amuso Jisasimo humaso sohwo wonyo miyo'njo hweho. A'amuso fihwo honingkano wonyo iwo'ningkiso sohune'no nakwo huno ole wonayono, Oso hwe huhwo sohwo Jisasimne'no huno muyo hweho.

⁷ Nje mehomi soku a'amuso hwasयोo hungkuno sejo'njo somne'no i'waho fiyimno. A'amuso honingkano wopingo'njo Jisas Kilais pa'nyo sohwo hwe wopingo'nohini hweho. ⁸ Hwe wonyo Seten sohwo hohonta nakwoe hwaho mmo'nyo sohonta kako wonyo'nohini imojo hweho. A'amuso olopo humaso sohwo wonyo ne'no yalokuso sohwo Seteniye mehomi hweho. Anituye hwomu sohwo yo'mayo Seten iwo'ningkiso so'no

wae yafo'ne pmentisofoho. ⁹ A'amuso Anituye mehomi imo'nyo sohwo kako honingkano wonyomo miningkayo'njo hweho. Hwapingoso Anituye Towahuno kakimo humaho. Oso'no kako wonyo miyo'njo hweho. O'o, Anituye hwomu hweho. ¹⁰ Anituye a'amuso neso tihwolo. Seteniye a'amuso neso tihwolo. Oso'no huno nayihwoso'no manji oloso'no huno wosyofisyano. A'amuso honingkano wonyo'njo a'amuso nom'ne somo simeho muyo'njo osohwo Anituye a'amuso maho. O'o, Seteniye a'amufoho.

A'amuso nom'ne'nji simeho inyo yahinoso olenoho.

¹¹ Simo'mo ne'mo sekwo hungkuno ole upa'nimentohofi, Sekwo a'amuso nom'ne somne'no simeho uyimno. ¹² Nakwo a'amuso Kein osohwo pa'nyo miyanehwono. Oso hwe huhwo sohwo Seteniye a'amuso hweho. Koningkwa'wehumo fonjahumentisofoho. Peho'no fonjahumentisoto. Hwapingoso ole. Kein kako honingkano wonyomo iningkamajo hweho. Apel kako honingkano wopingomo iningkamajo hweho.

¹³ Oso'no a'amuso olo hwaho lophonjoso sekumne'no nakwolaho selifijo'manji sekwo yomo iyo'eno.

¹⁴ Nakwo a'amuso nom'ne Jisasimo simeho uyiwo'nimotofoto somo simeho uyiwo'ningkuhwone'manji nakwo huno ole, Mpohwoe tojo somo humalohwono huno nto nayohoho. Hwapingo ole, Nakwo Seteniye hantoto tikano honingkano somo uliko'mentani Anituye hantoto songo ne'no humayo'ne somo humalohwono. Olo hilo so'no huno pipi nayohoho. A'amuso fihwo kako a'amuso nom'ne somo simeho muyo'njo yoso sohwo kakoe songo ne'no humayoso tohino mikunimposo ne'no umnonefoho. ¹⁵ A'amuso koningkwa'wehumne'no simeho tohino umnosohwo wofonjahumonne'no yohono loso sohwo pa'nyo hweho. Sekwo huno moi'wonoho. A'amuso nom'ne sohomo wofonjahumonne'no yohono loso sohwo Anitu'njopo songo ne'no mohumanefoho. ¹⁶ Jisas olo hwaho lopo nakumne'no imentiso so'no nakwo huno nayohoho. Jisas nakumne'no poyo pe'nimentisofoho. Oso'no nakwo nakwoe a'amuso ufo'mayo'ne'no nakwoe songo humayoso hofikimo uyano. Nakwoe a'amuso somo ufo'mehwaso hn'nwi poyo pe'nasoso wopingofoho. Jisas hne'efoho. ¹⁷ A'amuso olo hwaho lophonjo hamniyoho hi'njo sohwo koningkwa'wehwo umofonyo yalofonjo sohomo hitoho mulofe'njo'manji kako ole lososo peho'neto, Ngko Anitumo simeho uyiwo'ningkohe hwo'nyoho. Ose peho'no lalofoho. Mango'nohino hweho. ¹⁸ Nje mehomi soku, nakwo nom'ne a'amuso somno namo'nyoso mango'nohini ulihwaloho. O'o, nakwo hofikine'no hitoho nalofihwoso'no hofikimo wopingo ulohofano.

A'amuso Jisasimo tifi iningkawowo'ningkohofoso Anitumne'no iyoho munonehoho.

¹⁹ Simeho uyo yahino ne'nji utihwehwasi nakwo Anituye honingkanomo nehopi humalohwoneso huno wonayono. Oso'no nakwo Anitu'njopo lohofihwasi

nakwo wonimango monanonefoho. ²⁰ I oso'no jije simeho mo'mo wonyo hwo'nyoho hnniwo'ningkino'-manji Anitu jije simehomo yakolo'nnyo hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohino so'no huno hwapingo'njo hweho. Oso wonyo hiso kako wae nto kiloho'maho Anitu huno uyohoho. ²¹ Ou, nje a'amu soku, nakwoe simeho mo'mo oso hungkuno monajo'manji nakwo Anituye simanopo wonimango ane yokumpohn'nyo wolohofano. ²² Nakwo kakoe hungkunomo tifi iningkawowo'ningkuhwone'manji yo'mayo iwo'ningkuhwone so'no Mpohwoe simeho wopingo umo'ningkiso'manji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ulasoso wonejapm-montonoho. ²³ Anituye hungkunoso olenoho. Nakwo kakoe Hwomu Jisas Kilaisiye yofe somo simeho hi'ntnnono uyihwasi nom'ne a'amumo simeho uyihwano. Oso hiso kako nalinyofoho. ²⁴ A'amu Jisasiye hungkunomo tifi iningkawowo'ningkiso somo Anitu kakimo ufo'malofoho. Anitu kako hwe huhwo sohumo humaho. Anitu kakoe Towahuno Wopingoso nejapahoningki Towahuno sohwo ole netihwalofoho. Anitu nakumo humaho.

Anituye Towahuno ne'nji towahuno hwasyo so'ntnne hungkunofoho.

4 Nje a'amu soku, a'amu pi'ningo hwasyo hungkuno'njoso nakwoe hwahopo emoyalokwofo. Oso'no hungkuno hopi'nonohino upa'nifijo oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono ukutoho. O'o, a'amu ole selososo, Ngko Anituye Towahuno hi'njo hwo'nyoho. Ose selahoningkuhwosi sekwo yamofofiymno. Oso hwe huhwo sohwo Anituye hwohikeno. Hwahoponta'ango hwohikeno. ² Huno ito'no tipemapitne'no yamofofiymno. A'amu fihwo hungkuno ole loso'manji, Jisas Anituye Hwomu Ne sohwo a'amu imo'nimentisofoho. Ose loso sohwo kako Anituye Towahuno ne hi'njo hweho. ³ Oso hungkuno hiso a'amu majo'manji kako Anituye Towahuno ane hweho. O'o, kako towahuno Jisasiye mango sohwa mta'ango hi'njo hweho. Sekwo ole nto upa'nimentohofi, Jisasiye mango sohwo noponefoho. Ou, kakoe towahuno sohwo nto pmmaho.

⁴ Nje mehomi soku, sekwo Anituye kuyoho. Sekwo a'amu hwasyo hungkuno'njo somo hwotoho nto hmalalofo. Hwapingoso oso Towahuno jije simeho mo'mo humaso sohwo kako towahuno hwahoponjo somo nihu'nahone uyakolo'mentisofoho. ⁵ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njoso hwe wonyo sohwoe a'amufoho. Hofikoe hungkunoso hwahoponta'angofoho. Seteniye a'amuso hofiko hwasyo hungkuno hwahoponta'ango somo upa'niwo'ningkohofofoho. ⁶ I oso'no nakwo Anituye'nwoho. A'amu fihwo kako Anitu ne sohune'no huno unyohwo'manji osohwo kako nakwoe hungkuno upa'nimtonoho. Ou, nom'ne a'amuhwo kako Anitune'no huno muyohwo'manji i nakwoe hungkunomo mupa'nonehoho. Olo hilo so'no hungkuno Anitu mta'ango so'no nakwo huno wonayono. Nakwoe hungkunomo neningkapifijohwa'manji Anituye Towahuno ne'njofoho. Ou, nakwoe

hungkunomo moneningkapifijoso hwe wonyo sohwoe towahuno hi'njo hwafoho.

Anitu kako nakune'no hitoho ulofalofoho.

⁷ Nje a'amu soku, nakwo nom'ne a'amumne'no simeho umo'nyo yahinoso uyano. Nom'ne a'amumne'no simeho umo'nyo yahinoso Anitu mta'angofoho. A'amu nom'ne somne'no umo'niwo'ningkiso sohwo kako Anituye mehomifoho. Kako Anitune'no huno uyalofoho. ⁸ A'amu nom'ne somo simeho muyoso Anitune'no huno muyihwafoho. O'o, Anitu simeho uyoso kako hwapingo hweho. ⁹ Anitu nakune'no hitoho mikunimposo nejapmmentisofoho. Oso'no kako nakwo'nji songo ne'no humayo'ne imo'mentisofoho. Oso hiso'no kakoe hwomu anga'nohino sohumo oso songo humayoso uyo'ne'ento nakune'no hwahopo uhwatimentisofoho. Oso'no Anitu nakune'no simeho nejaponto netihwamentisofoho. ¹⁰ Simeho inyo neso ole, nakwo Anitumo simeho uyo pa'nyo'maho. Oso, neso ole, Anitu nakumo simeho nejaponto kakoe Hwomu nakwoe wonyomne'no tohino mikunimposo mayo'ne nejapmmentisofoho. ¹¹ Nje a'amu soku, nom'ne a'amumne'no namo'nyo so'no Anitu umonalofoho. Oso'no nakwo nom'ne a'amune'no wonamo'nono. ¹² Nakwo hopi'nonohino so'nwi Anitumo muhwonyo'nwoho. I nakwo a'amu nom'ne uhwonivo'ningkuhwone somo simeho ne'njo uyiwo'ningkuwaso'manji Mpohwo nakwo'nji nohumahwosi kako nakumo simeho nejape so'no huno wonayimontonoho.

¹³ Kakoe Towahuno nejapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohoho, Anitu nakwo'nji humaho. Nakwo kako'nji humalohwono. ¹⁴ Mpohwo Anitu a'amu hwahoponjo so'nyumne'no asomo nemayo'ne kakoe Hwomu uhwatimentisofoho. Oso hiso uhwonimentihwone so'no selalokuhwono. ¹⁵ A'amu fihwo Jisasi simeho hi'ntnnono nehopi uyihwosi a'amu somo ole uloso, Jisas Anituye Hwomu hweho. Ose loso sohwo Anitu kakimo humaho. Kako Anitumo humaho.

¹⁶ Nakwo huno wonayono Anitu nakune'no hitoho nejapmmentiso so'no nakwo simeho uyalokuhwono. A'amumne'no umo'nyo yahinoso Anitu mta'angofoho. A'amu fihwo nom'ne a'amumne'no umo'niwo'ningkiso sohwo kako Anitu'nji humaho. Oso'no Anitu huhwo kako'nji humaho.

¹⁷ Jisas nakumo nonehumentaningki nakwo nom'ne a'amumne'no namo'nyo yahino wopingo yalokuhwoneso olehoho. Sikuno Engo hungkuno tango'njo ikwalofone somo nakwo yokumpohn'nyo nolohofihwasi wonimango monanonefoho. Hwapingoso nakwoe songo humayoso olo hwaho lopo Jisas sohwo nakwoe simeho mo'mo humaho. ¹⁸ A'amu fihwo nom'ne a'amumne'no umo'niwo'ningkiso sohwo iyoho miyiwo'ningki yohoho. O'o, iyoho iyoso nihu'no awonoho. Iyoho iyo hwapingoso olenoho. A'amu fihwo iyoho yososo nakwo huno wonayono nom'ne a'amumne'no umo'nyo yahinoso ito'nohino'maho. ¹⁹ Nakwo nom'ne a'amumne'no namo'niwo'ningkohoho. Hwapingoso

Anitu kako nakune'no simo'mo umo'nimentisofoho. ²⁰ A'amu nom'nehwo ole lososo, Ngko Mpohune'no simeho uyalokweno. Ose loso sohwo a'amu nom'ne sohomo simeho wonyo uyoso osohwo kako hwasyo hungkuno lalofoho. A'amu fihwo kako olo hwaho lo-ponjo a'amu uhwon'wo'ningkiso somo simeho muyo'-manji kako Mpohwo Anitumo muhwonyo sohomo simeho pipi uyimontolo. ²¹ Jisas Kilais ole nalimento, Kiko Anitumne'no simeho uyo'manji jije a'amu homne'no simeho uyo. Ose nalimentisofoho.

A'amu Jisasimo tifi iningkawowo'ningkohofoso yo'mayo hwahoponjo yahino somo hwotoho fe-wo'ningkohofofoho.

5 Hwe nakwoe wonyo wayo'ne Anitu uhwsopo'-mentiso sohwo Jisasiyoho. Oso hungkuno hiso a'amu fihwo huno nehopi uyoso sohwo Anituye mehomi hweho. A'amu Mpohumo simeho uyiwo'ningkiso sohwo kakoe mehomi'ntnne'no simeho uyiwo'ningkiso hweho. ² Nakwo Anitumo simeho uyihwasi kakoe hungkunomo tifi iningkwaso'manji nakwo huno ole wonayono. Nakwo Anituye mehomi somo simeho nehopi uyiwo'ningkuhwone'nwoho. ³ Nakwo Anituye honingkanomo tifi iningkwaso'manji nakwo Mpohumo simeho nehopi uyiwo'ningkuhwonefoho. Anituye honingkanomo tifi iningkwaso'tango'njo'maho. O'o, kakoe yokumpohn'nyo nejapiwo'ningkiso hweho. ⁴ Anituye a'amu neso yo'mayo hwahoponjofe yokumpohn'nyo somo hwotoho fe-e'ne yokumpohn'nyoso hi'njofoho. Oso yokumpohn'nyo hwotoho fe-e'neso hwapingo ole, Nakwo Jisasimne'no huno nayohoho. Kakoe yokumpohn'nyo nefe'mayo'ne sohune'no huno nayohoho. ⁵ Yo'mayo hwahoponjo somo yakolo'nnyo tihwolo. A'amu fihwo kako huno ole uyososo, Jisas Anituye Hwomu hweho. Huno ose uya-honingki kako yo'mayo hwahoponjo somo yakolonoho.

Anitu kakoe hwomumne'no hungkuno yoloho limentisofoho.

⁶ Olo Jisas huhwo sohwo mijo wokiyonimano lonto, nje honiyo usihuma'mo lonto nakwoe hwahopo pmentisofoho. Mijo'nohini so'no pmentiso'maho. O'o, mijo'nji honiyo'ntnno pmentisofoho. Anituye Towahuno Wopingo hungkuno nehopi hwapingo sohwo kako Jisasimne'no olo hilo so'no yoloho limentisofoho. ⁷ Oso hufa'u sihune sohwa Jisasimne'no yoloho lalokwofo. ⁸ Anituye Towahuno Wopingo'nji mijo'nji honiyo'nji oso hifoho lalokwofo. Oso hufa'u sihune sohwa hofikoe hungkuno afa'nohinoho. Jisas sohwo Anituye Hwomu ne hweho. Ose lalokwofo. ⁹ A'amu hwahoponjoso hungkuno lontifeso nupo'nontani nehopeho liwo'ningkuhwonefoho. Anitu lonte hungkunoso nehopeho. A'amu lontife somo yakolonoho. Oso hungkuno hiso Anitu nto limentisofoho. Kakoe Hwomumne'no linyofoho. ¹⁰ A'amu Jisasimo simeho

hi'ntnnono uyo sohwo kako huno ole uyohoho, Jisas Anituye Hwomu ne hweho. A'amu nom'neso kako hungkuno hiloso simeho hi'ntnnono muyo'njo yonto kako Anitu hwasyo hungkuno'njo hweho liwo'ningkiso pa'nyo hweho. Hwapingoso Anitu nalohoho, Jisas nje Hwomu hweho. ¹¹ Olo hungkuno loso Anitu nehopi ole nalimento, Ngko songo ne'no humayo'neso nto sejapmmentohefoho. Ose nalimentisofoho. Oso songo ne'no humayo'ne hwapingo kakoe Hwomumo weho. ¹² A'amu fihwo Anituye Hwomumo humunyo sohwo Anitu'nji songo ne'no humayo'ne hweho. A'amu Anituye Hwomumo mohumunyo sohwo kako Anitu'nji songo ne'no humayo'neso motipihwononefoho.

Nakwo huno ole wonayono, Nakwo songo ne'no fosyohumayo'ne hi'nji'nwoho.

¹³ Sekwo a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohofoso soku, sekwo songo ne'no humayoso hi'njo kuyoho. Oso'no sekwo huno waseyonontnne'no semti'mokiyalokweno. ¹⁴ Nakwo yo'mayo Anitu syonefisyalokunjo so'no namo'ningkohoho lontani oso'no jomo ulihwaso'no kako wonepa'nimontonoho. ¹⁵ Nakwoe hungkuno Anitu nepo'nalokunjo so'no huno ole nayohoho. Yo'mayo nakwo jomo uliwo'ningkuhwone so'no nejopalokunjoso olohifoho. ¹⁶ Honingkanomo anga'no wonyoso a'amu yososo Anitu kako wae mmofe'njo umtonoho. O'o, hi'nji pe'ningkuhwosi tikanomo wene hweho. Oso'no a'amu oso wonyo hiso yoso sohomo uhwon'ingkohoji oso a'amu huhwo sohume'no Mpohumo jomo mujo'njo fiyo. Yo'mayo honingkanomo wonyo nom'neso a'amu yoso sohomo uhwon'ingkohoji oso humne'no Mpohumo jomo ulisoso Mpohwo kako wae yimofihwosi songo humayo'ne uyimtonoho. ¹⁷ Anituye hungkuno mtohupesohopi'nono wonyofoho. I oso'no fehohnjo so'no Mpohwo kako wae weo'mtonoho. Anga'nohinoso tikanomo nihu'nahone wenefoho.

¹⁸ Anituye mehomi ne sohwo kako honingkanomo wonyo miyo'njo yiwo'ningkiso hweho. O'o, Anituye hwomu osohomo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkiso hweho. Oso a'amu huhwo sohomo Seten mupm'mokonohoho.

¹⁹ Nakwo huno moi'wonoho. Nakwo Anituye mehomi'nwoho. A'amu nom'ne sofe hwe engo mokosyohumayo sohwo Seteniyo.

²⁰ Nakwo huno moi'wonoho. Anituye hwomu nto pmentono. Kakine'no huno ito'no uyo'ne huno nto nejapmmentono. Nakwo Anitumo ufohi'nyo'ne hwapingoso Jisasiyoho. Jisas Kilais Anituye hwomu sohwo kako Anitu ne hweho. Kako songo ne'no humayoso hwapingo hweho.

²¹ Nje mehomi soku, yo'mayo hwahoponjo jije simeho mo'mo Anitumo uyohopo'mto yalokunjo so'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. Osohopeho. Ngko Joun'ni mti'mokohono.

2 Joun

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (60) i'nji (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo tiffinjo loso Joun afaohwo mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso a'mu anga'nohino syine'no mti'mokumentisofoho. Oso hisi nehopi a'amu anga'nohinyinetikeno. A'amu fiso hofikoe hunoso ole, A'amu Jisasimo iningkunyo temtitofo hopa imo'nohumunyo somne'no mti'mokumentisofoho. Joun oso a'amu homo somo a'amu hwasyo hungkuno'njo somne'no i'waho ito'no fiyimno ulimonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso ntipo humanto mti'mokumentisotikeno. Ango kako nohumanto olo iyoswo loso mti'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

1 Ngko Anituye mehomi somo mokosyohumawo'ningkohe sohwo'ni olo iyoswo loso mti'mokalokweno. Kiko a'mu siki, Anitu kakoe syohomne'no kuhwosopo'mentiso sikononji jije mehomi sohwantnne'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Yahino nehopi'nohino somo ngko kakine'no simeho kijopalokweno. Oso hiso ngko'nohini'maho. O'o, a'amu hopi'nono Anituye hungkuno ne'njo somo huno'njo so'nji hofiko sekune'no simeho umo'nalofoho. ² Jisas Kilaisiye hungkuno ne'njosu nakwoe simehomo wojo so'no nakwo sekune'no simeho namo'niwo'ningkohoho. ³ Mpohwo Anitu'nji kakoe Hwomu Jisas Kilaisi'nji siko nakumne'no wopingo nalohofohosisi hitoho ulofihwoso'no humayo wopingo nejapohosiso'no nakwo hungkuno nehopi'nohini hningkuhwasi simeho afa unantanoho.

Nakwo hitoho nalofu yahino somo uningkowano.

⁴ Jije mehomi fehohnjosu hofiko Anitu kako yahino ne so'no nalimentiso hopasu hofiko kakoe honingkanu ne somo iningkowalokwofo. Oso hiso'no nupa'nonji ngko simonyo yalokweno. ⁵ Oso hiso'no ngko, nje nampohwo siki, olo so'no wakilimonne'no yohono. Nakwo nom'ne a'amu somne'no simeho uyo yahino hiso songo'maho. O'o, nakwo Anituye hungkunoso simo'mo upo'noma'mentihwone oso mta'angofoho. ⁶ Hitoho ulofu yahinosu olenoho. Nakwo Anituye honingkanomo tifi uningkowano. Hohonta olo honingkanu losu upa'nimentihwoni, Sekwo nom'ne a'amumne'no simeho umu'nyo yahino somo finingkamno.

Nakwo Kilaisiye hungkunomo aho yokumpohn'nyo wokemokosyohumano.

⁷ A'amu pi'ningu engosu hofiko nakumu hwasyo hungkuno nelane'entifi angu'meemo liku'mofalok-

wofu. Oso'no hofiku nakumu ole nelalokwofo. Jisas Kilais Anitu sohwo kako nakwoe hwaho lopo a'amu imo'nimentiso'mahu. Hofiku nakumu ose nelalokwofo. Oso a'amu hiso hofiku hwasyo hungkuno liwo'ningkohofosu Kilaisiye mango hwafoho. ⁸ Sekwo soku, oso a'amu ose sohwanne'no i'waho nto'no fiyimno. Hwapingosu sekwo Anituye syoho yokumpohn'nyo iwo'ningkohofu so'no Anitu kako ngko sekumu yomayosu wosejapmmo selimentisoso sekwo hwasyo hungkuno homo somo iningkafigo'manji sekwo momapitnnehofo. O'o, sekwo Anituye hungkunomo nto'no iningkafigosu u sekwo yomayosu womantifeho. ⁹ A'amu fihwo kako Kilaisiye hungkunomo aho yokumpohn'nyo mokesyohumayo'njo yosu sohwo kako hungkuno nom'ne kengomu iningkaweso'manji osohwo Anitu kako'nji mohumuyoho. Hwe fihwo kako Kilaisiye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumaso osohumo Anitu'nji kakoe hwomu Kilaisi'nji siko'monta'i siko kako'nji humasiyo. ¹⁰ U hwe fihwo kako sekumu se'masu sohwo kako sekumu Kilaisiye hungkuno masejo'njo ihwosi kako nom'ne hungkuno kengo selihwoso'no osohumo sekwo kaimo sekwoe angu'mno ipemotakutoho. Sekwo nakwoe a'amuhwe eso nulikutoho. ¹¹ A'amu fihwo kako oso a'amu hwasyo hungkuno'njo osohumo nje a'amuhwe ulosu sohwo kako oso hwe hwasyo hungkuno'njo sohwoe syoho somo ufo'malofoho.

Hungkunu ae'uyofoho.

¹² Ngko hungkunu sawemo waselimonji ko yoheso u olo hungkunu hilosu ngko iyoswomu mamti'mokumnehono. O'o, ngko sekumu se'mahm'mo ngko sekwo'nji hungkunu hningkuhwasi nakwoe simehosu wopingu wonamo'nimontonoho.

¹³ Anitu kakoe syoho somne uhwosopo'mentisoso jije nanohwo esi'nji kakoe mehomi so'ntnne'no nakwoe

a'amufo selalokwofo. Nje hungkuno osohopeho. Ngko
Joun'ni mti'mokohono.

3 Joun

Olo Hungkuno simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (60) 'nji (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo ne'no tiffinjo loso Joun afahwo mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Ngkaiyasimne'no mti'mokumentisofoho. Ngkaiyos sohwo Jouniye a'amu hweho. Kako oso hwaho engo Esiya sopo humunyo hweho. Joun oso ango hopo sopo ne'no a'amu syoho'njo sohwa uhwajimonto imentisoso Ntiyoutilefes kako oso a'amu yofe hwe engo'njo umo'nimonto oso a'amu syoho'njo sohwo monje esyahoningki Joun kako hwe anga'no kakoe yofe Ntemitiliyos osohumo yofe ho'nomanto uhwajimentisofoho. Olo iyoswo loso Jouniye a'amu Ngkaiyos sohwo Ntemitiliyos syoho yahoningkuhwosi hofiyo umokosyohumane'ento olo iyoswo loso'nji mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Anituye mehomi somo mokosyohumawo'ningkohe sohwo'ni ngko nje ningkwahwo Ngkaiyos sohwo hne'no olo iyoswo loso kumti'mokiyalokweno. Ngko kikimo nehopi simeho kijopalokweno.

² Nje a'amu sohwo, kiko yo'mayo syoho wopingo yontaningkini Anitu kufomalokunjo so'nji kiko wopingo humahnno so'no ngko Mpohumo jomo ulalokweno. Jije huyo'mango so'no ngko huno niyohoho wopingo humaho. I jije huyo'mango wopingo humaso hopaso jije a'apaho hi'nji wopingo osehohini humahnno so'no Mpohumo jomo ulalokweno. ³ A'amu fehohnjo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohofoso jije angopo nta'ni ni'mantifi ntimalofi, Ngkaiyos sohwo kako Anituye hungkuno ne somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanto hofiyo'no iningkowalofoho. Ose ntahoningkofi ngko simonyo imalefoho. ⁴ Nje mehomi hofiko Anituye hungkuno ne somo iningkowalokwofo so'no upa'nonji oso'no ngko simonyo iwo'ningkohe hwo'nyoho. Oso simonyo iyo hiso nom'ne yo'mayo so'no simonyo iwo'ningkohoho somo yakolo'nyofoho.

Ngkaiyos syoho wopingo imentisofoho.

⁵ U nje a'amu sohwo, kiko a'amu Anituye hungkuno liku'mofiwo'ningkohoho sohwo ufo'mawo'ningkinoso oso wonyoangkafofoho. Jije a'amu'nohini'maho. O'o, a'amu kengo mta'ango sohwanjoho. ⁶ Oso a'amu huhwo sohwa hofiko olopo ni'mantifi kiko hofikimo wopingo uloho'mahnno so'no nakwo Anitune'no uhu'mokontaningkuhwoni nalimalofoho. Kiko a'amu Anituye hungkuno liku'mofo sohwo jije angopo nta'ni hano hofiyo'no hmfihwajo. Ose yahoningkiji Anituye simeho wopingo umo'nimontono. ⁷ Hofiko oso syoho yalokwofoso Kilaisiye yofe

ho'nomayo'ne yalokwofo. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwa mta'ni hofiko hamniyoho yo'mayoso momaso'njo yalokwofo. ⁸ Nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo oso a'amu huhwo sohwo ufo'mano. Ose ihwasu oso hungkuno syoho ne'njo so'no nakwo syoho afa'no womojoku'nantanoho.

Ntiyoutilefes kako yahino wonyo imentisofoho.

⁹ Ngko oso a'amu Ntiyoutilefesi'nji Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohoho somne'no ngko iyoswo nom'neso nto mti'mokumalefoho. Ntiyoutilefes sohwo kako a'amu hiso hofiko nakwoe hwe engo hwoho ulantife'no yalokunjo so'no kako nje hungkunomo haloho manipewo'ningkiso hweho. O'o, kako nje hungkunomo hwotoho nifewo'ningkiso hweho. ¹⁰ Oseso ngko sekumo se'ma'me'manji ngko yo'mayo kako iwo'ningkiso so'no waselimonnoho. Kako nakune'no yo'mayo hungkuno wonyo lalofoho. Kako hwasyo hungkuno lalofoho. Oso'nohini'maho. O'o, kako a'amu Anituye hungkuno liku'mofo sohwo kakoe angomo mipemotasyiwo'ningkiso hweho. I a'amu nom'neso hofiko oso a'amu Anituye hungkuno liku'mofo somo nje angomo upemokosyowo'mo loso sohomo Ntayoutilefis sohwo kako hofikoe honingkano pijumofiwo'ningkiso hweho. Oseso kako oso a'amu homo somo hofiko Anitumne'no uhu'mokiyo somta'ni wae weeo'mto yalofoho.

Ntemitiliyos sohwo kako yahino wopingo iwo'ningkiso hweho.

¹¹ U nje a'amu sohwo, kiko yahino wonyo somo tifi iningkahutoho. O'o, honingkano wopingo somnohini tifi finingkayo. A'amu kako yahino wopingo'njo sohwo kako Anituye a'amu hweho. A'amu kako yahino wonyo

iwo'ningkiso oso hwo kako Anitune'no huno mosyafisiyo hweho.

¹² A'amu hopi'nonohino sohwa hofiko Ntemitiliyosiye yofe ho'nomalokwofo. Nakwo Ntemitiliyos osohumo uhwonontani nakwo Kilaisiye yahino ne somo uhwon-alokuhwono. Oso'no ngko huhwo'ni kakoe yofeso ho'nomalokweno. Oso'no kiko huno kiyohoho, Nje hungkunoso ne'njofoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹³ Oseso ngko hungkuno sawemo waselimonji ko yoheso oso'no ngko iyoswomo mamti'mokumnehono.
¹⁴ We'enepe ngko noku'mahm'me'no nekwo hungkuno wohnnantaeho.

¹⁵ Jije simehoso pompengo ufisyakumofono. Jije a'amu olopo humalofo sohwa hofiko nje hwomuhwe kilalokwofo. Nje a'amu kiko'nji humalofo sohwanne'no nje a'amufu ulalokweno. Kiko hofikimo njiyo. Osohopeho. Ngko Joun'ni hungkuno loso mti'mokohono.

Jut

Olo hungkuno somo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (30) i'nji (35) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Jut mti'mokumentisofoho. I oso'no oso yofe Jutiye so'nji Jutasiye so'nji afafoho. (Oso'no Matiyu sohe engo 13, haningano we'e 55 so'nji Mak sohe engo 6, honingano we'e 3, osopo Jisasiye hohmningkwa'wehwosamne'no yofe hi'njoponoho.) I oso'no hofikoe hunoso olenoho. Olo iyoswo loso Jisasiye ningkwahwo mti'mokumentisofoho. Jut a'amu Jisasimo iningkunyo somne'no mti'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso a'amu ango ntiponjomne'no mti'mokumentisotikeno. O'o, nakwo huno monayofoho. Olo iyoswo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Sekwo nakwo simeho hi'ntnnonohinoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikuji a'amu hwayo hungkuno'njo sohwafe hungkuno somo nupa'ningkutoho. Jut ose ulimonto mti'mokumentisofoho. (Hungkuno hiso Jut honingano we'e 3 osopo weho.) Oso'no olo iyoswo hiloso ntipu humanto mti'mokumentisotikeno. Ango kako nohumanto olo iyoswo loso mti'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no olo hungkuno homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Ngko Jut sohwo'ni Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo Jemisiye koningkwa'we hwo'nyoho. Anituye a'amu soku ngko olo iyoswo loso sekwo a'amu Anitu sehwasopeehoningki iningkamentohofu sokune'no mti'mokalokweno. Mpohwo Anitu simeho engo sejopahoningki Jisas Kilais kako sekumo wopingo semokosyohumaho. ² Anitu kako sekune'no hitoho ulofihwoso'no simeho pompenjiyo so'nji simeho hitoho so'nji wosejapono. Oso hiso sejaposo so'no engo imo'nyo'ne'enji Anitumo jomo ulalokweno.

Kilais Jisasiye hungkuno somne'no hwasyo hungkuno lutihwawo'ningkohofu sofe hungkunofoho.

³ Nje a'amu soku, simo'mo ngko huno pi'ningo syafisyonji Anitu kako asomo netimayo'neso sekune'no iyoswo mti'mokumne'enji i olohonta nom'ne hungkuno mti'mokalokweno. Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyaso hn'nimo Anitu kako asomo wonetima'mtonoho. Oso hungkuno Anitu nejapmentisoso sekwo syoho yokumpohn'nyo ikuji simeho hi'ntnnono uyalokwofo soku, sekwo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Oso'no sekwo nom'ne hungkuno hwasyo somo nupa'ningkutoho. O'o, hungkuno hwasyo homo somo filommjahumno. ⁴ A'amu fehohnjo Anitumne'no sekwo'nji uhu'mokontifi humentaningkofi a'amu fehohnjoso hofiko nom'ne huno so'nji hiyaso motohusosyohumantifi hofiko poji ehumamentohofofoho. A'amu hiso hofiko ole lalokwofo, Anitu kako nakumo wopingo naloho'mentiso so'no nakwo kakine'no iyoho monankingiyohoho. Yo'mayo wonyo nakwoe simeho uyi-mo lososo u uyihwono. Anitu kako simeho nejopaloku-

so sohwo kako tohino monejaponehoho. Ose lalokwofo sohwa nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimne'no hofiko hohujo ikinjao'mentohofofoho. Hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa olo a'amu lohwasamne'no ole mti'mokumentohofu, Oso a'amuso wonyofoho. Hofiko tikanomo ufitnnefoho. Ose mti'mokumentohofofoho.

⁵ A'amu oso yahino'njo somne'no sekwo nto upa'nimentohofofoho. I oso'no ngko sekwoe huno somo huno apa'no wasefohoto'mne'no yohono. A'amu Isilael somo nakwoe Hwe Engo hofikimo Ijip mta'ni utimanto olopono utimotapmentisofoho. Oseso hwe moya'mi Isilael fehohnjoso hofiko Anitumne'no nakwolaho lontifi hohujo ikinjimofahoningkofi Anitu kako hofikimo poyo umokumentisofoho. ⁶ Nom'ne so'no huno fisafihupmno. A'amu ahwomomjo fehohnjoso oso syoho Anitu uyimentiso somne'no hahn'nyo yontifi hofikoe ahwomomjo pone uliko'ma'mentohofofoho. Oseso Anitu kako hofikimo ahwomom nano'nji intofonto sikwo'mjoho engo so'mo intofohumati'mentisofoho. Hofiko oso ahwomom nano homo somta'ni misihuto'nifitnnehofo. Oso hopo sopo nohumafikuji hofiko Anituye Sikuno Engo somo hungkuno ikwolofone so'no hontohumalofu. ⁷ Ou, sekwo nom'ne so'no fisafihupmno. A'amu Soutom Ngkumoula so'nji nom'ne pone mofone sopenjo so'nji hofiko a'amu ahwomomjo sohwa a'mohufu imentohofu hopa imentohofofoho. Oso'nji hofiko kifosyoho'nji loho'nimotofofoho. Oseso Anitu kako hofikoe honingano wonyo somne'no tohino engo uyimentisofoho. Oso tohino hiso hofiko tohomo ne'no humentaningkofi tohino umnalofoho. A'amu osomne'no syofisyontani iyoho neningkahoningki nakwo huno ole

nayohi, A'amu honingkano wonyo yiwo'ningkohofoso tohino engo womantifeho.

⁸I olohonta oso a'amu sekwo'nji uhu'mokuwo'ningkohofoso hofiko oso yahino hiso pa'nyo yalokwofo. Yo'mayo wojo uhwonontifi oso mta'ni yokumpohn'nyo tipemantifi hofikoe a'apahomo wonyo loho'niwo'ningkohofofoho. Oseso hofiko nakwoe Hwe Engo sohomo yokumpohn'nyo ulohofontifi a'amu ahwomomjo wonyoangkafo somo sitofoliwo'ningkohofofoho. ⁹Anituye a'amu ahwomo mta'ango simo'mjo sohwo Maikel oso hwo'nji kako Seten'nji siko Mousesiye pijafoso mayo'ne yoka hnnimentisiyefoho. Siko oso yoka hungkunoso nohnonniji Seten kako Maikelimo sitofolahoningki oso'no Maikel kako Setenimo sitofoku mulimentisofoho. O'o, olo'nohini ulimento, Hwe Engo Anitu sohwo kako kikimo yoka hungkuno wakilono. Oso'nohini ulimentisofoho. ¹⁰I oso a'amu huhwo sohwa hofiko sekwo'nji humalofo sohwa hofiko yo'mayo hwapingo ne so'no huno nto'no muyahoningki hofiko sitofohungkuno liwo'ningkohofofoho. Oso a'amu yahu pa'nyo sohwa hofiko hofikoe a'apahomnohini syafisyontifi hofiko yo'mayo wonyoso iwo'ningkohofofoho. Oso'no hofiko nihu'nahone wonyo imo'nnyoso tikanomnefoho.

¹¹Hofiko tohino engo mapitnefoho. A'amuso hofiko Atamiye hwomu Kein kako koningkwa'wehumo fonjahumentiso oso hwoe yahinoso mantifi yalokwofo. U nom'nihwo Mpelam sohwo kako hamniyoho engo ma'mne'ento kako a'amu Isilael somo hwasyo honingkanomo ipemotamentisofoho. Oso pa'nyoso olo a'amu lohwa yalokwofo. U nom'nihwo Koula kako Anitumne'no yokumpohn'nyo imo'nimentiso pa'nyoso olo a'amu lohwa yalokwofo. Oso'no Anitu kako hofikimo fonjasyonefoho.

¹²Sekwo Anituye a'amu ne soku sekwo simeho afa iningkuji nom'ne a'amumne'no wasemo'nono. Oso'no sekwo nuhu'mokontifi wopayo nontifi Jisasimne'no syafisiyo'ne wopayo'nji mijo'nji nyo sohonta hofiko wonyo so'nji sekwo'nji nuhu'mokontifi oso uhu'mingo homo somo wonyo imokuwo'ningkohofofoho. Hwapingoso hofikoe honingkano wonyo somne'no wonimango muningkahoningki hunoso hofikine'nohini syafihu'nontifi wopayo niwo'ningkohofofoho. I oso'no hofiko nom'ne a'amu somne'no huno monosyafihu'niwo'ningkiyohoho. A'amu hiso olo pa'nyofoho. Hwaho hoho'm hoho'minnyo sohwo kako ifoyo'no hontohumanteso himo kako ifoyo ane'njo sohwo nopahoningki ifoyo masiyo'njo yahoningki ifofo nihu'nahone motole'ofalofoho. Oso a'amu hiso hofiko oso himo ifoyo ane'njo sohwo pa'nyo hwafoho. Ne anefoho. U nom'ne hungkuno upa'nimno. Oso a'amu sohwa hofiko oso iyo kakoe sikuno somo ipisayo into'nyo sohonta ne ane imo'nyo oso pa'nyo hwafoho. Oseso iyo hiso kakwo'yohwo kako pmpongo hi'nji yofihwosi tohomo ho'nayofonefoho. Oso a'amu hiso oso pa'nyofoho. ¹³Oso a'amu oseso hofiko hofikoe honingkano wonyo somne'no wonimango munyo'njosu utihwa'nyopo yontifi hofiko olo pa'nyofoho. Mijo

ifofayo yonto yo'mayo hintalinyo ifohulijisyafihwo'ningkiso pa'nyo hwafoho. Hofiko hntokwaliyo ifufosonto sikwo'mjoho'mo imo'naofiwo'ningkiso pa'nyofoho. Anitu kako oso a'amu homo somne'no hofiko'ne nohumafitne'ento ango nihu'no sikwo'mjohoso nto'no esyohumamentisofoho. Oso hopo sopo hofiko ne'no nohumantokutnefoho.

Hofiko honingkano wonyomne'no tohino engo mapitnefoho.

¹⁴Atamiye imu sohwa mjimo'nimopontifi aho fehohnjo hopi'nono imo'nonto nom'ne mta'ni hufa'u imo'nimentiso sohonta Inouk humamojofoho. Oso a'amu huhwo sohwanne'no kako Anituye hungkuno ole limento, Hwe Engo sohwo kako kakoe a'amu ahwomomjo pi'ningo engo so'nji motapiso uhwoningkohofoho. ¹⁵A'amu Jisasiye hungkunomo tifi miningkayo'njo somo hungkuno ikwolofo'ne spono uhwajonefoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi honingkano nihu'no wonyo yontifi Anitumo sitofohungkuno nihu'no wonyo uliwo'ningkohofofoho. Oso'no hofiko hofikoe yahino wonyomne'no tohino engo womantifeho. ¹⁶A'amu huhwo sohwo yo'mayo u'mante so'no nakwolaho lontifi wonyo hungkuno liwo'ningkohofofoho. Nom'ne a'amu sohwanne'no hofiko hwasyo hungkuno somjiliwo'ningkohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko oso honingkano wonyo homo somne'no hofikoe simeho fefoyo uyahoningki oso homo somo iningkawowo'ningkohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hofikoe yofe woho'nomo'nano lontifi hofiko mango engo liwo'ningkohofofoho. Oso a'amu hiso hofiko nom'ne a'amu somta'ni hofikoe yo'mayoso siki mayo'ne afofo hungkuno uliwo'ningkohofofoho.

Sekwo Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyikujiji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹⁷I oseso Anituye a'amu kakoe hungkuno liku'mofiwon'ningkohofoho (*apousel*) sohwa hungkuno selimentohofoho so'no huno fisyafihupmno. ¹⁸Hofiko sekumo ole selimentohofi, Sikuno moi'wo imo'noso sohonta a'amu hofiko i'mofapikujiji Anituye hungkuno somne'no tikafo jifitnefoho. Hofiko Anituye hungkuno somne'no hohujo ikinjaofikujiji honingkano wonyo somne'no hofikoe simeho fefoyo uyonefoho. Ose selimentohofofoho. ¹⁹A'amu hiso hofiko Anituye Towahuno ane nohumantifi hofiko yo'mayo hwahoponjo so'nohini syafisyontifi hwasyo hungkuno losetihwawo'ningkohofofoho. Sekwo oso hwasyo hungkuno hiso nupa'nontifi husilo husilofo lohofalokwofo.

²⁰U sekwo nje a'amu soku, sekwo oso yahinoso iku-toho. O'o, sekwo sekwoe simeho hi'ntnnono kiho'maso wopingo'nohini Anitumo uyalokwofoso yokumpohn'nyo fisosofito'nimno. Anituye Towahuno Wopingo kako sekumo kakoe yokumpohn'nyo sejapeso so'no sekwoe simeho mo'mo yo'mayo Mpohwo

wonejapono likuji oso homo somne'no Mpohumo jomo ulimno. ²¹ Sekwo nohumafikujji Anitu sekumne'no hitoho ulofiwon'ningkiso so'no huno ne'no syafisyikujji oso huno homo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Sekwo osopo nohumafikujji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye hitoho engoso ujo ehontojwasiyo'ne sikuno so'no fohontohumamno. Nohontohumafikujjo'no kako songo ne'no humayoso wosejapmmontonoho. ²² A'amu hofiko Anituye hungkunomne'no huno ito'no mosyafisiyo'njo somne'no hitoho selofihwoso'no Anituye honingkano tipe-mayo'neso ufo'mapmno. ²³ A'amu tikanomo walokwofo somo sekwo hofikimo komo'no utimapmno. Nutimafikujji sekwo hofikimo ufo'mapmno. A'amu honingkano wonyo'njo somne'no hitoho selofihwoso'no sekwo Anituye honingkanomo tipemayo'ne hofikimo ufo'mapmno. Nufo'mafikujji hofikimo wopin-go ulohopmno. I oso'no sekwo hofikoe honingkano wonyo somne'no i'waho nto'no fiyimno. Oso honingkano wonyo kiho'njo homo somo ipen-emotafitnnoho likuji i'waho fiyimno.

Jut kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho.

²⁴ Anitu kako sekwo mopiwasiyo'ne nto'no semokosyohumayoso hoponoho. Yo'mayo Jisas Kilais sekumo seloho'mentiso so'no sekwo honingkano wonyo ane'njo kakoe ango wonyoangkafo sopo kako humaso hopo sopo motasesiyoso hoponoho. Oso'no sekwo osopo kako'nji nohumafikujji simonyo engo uyantifeho. ²⁵ Nakwoe Anitu nihu'no anga'nohino sohwo kako yo'mayo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais naloho'mentiso so'no asomo netimane hweho. Oso'no nakwo kakoe yofe woho'nomano. Kako nakumo nemokosyohumayoso nakwoe Hwe Engo ne hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohino somo huli'mokomokosyohumawo'ningkiso sohwo kako oso yo'mayo homo somo kakoe yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo'njo hweho. Kako simo'mta'ango sohwo ne'no mjohumamopi'hwosi olohonta ne'no humahwosi hwangku kako ne'no mjohumamiwene hweho. Oso'no engolopohamo kakoe yofe woho'nomehwano.

Olo hungkuno loso nehopeho. Ngko Juti'ni mti'mokohono. Hungkuno osohopeho.

Toho Wojo Honajo Hungkuno

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo 'nji (30) i'nji (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo loso Jisasiye inomokomoyo Joun mti'mokumentisofoho. Joun huhwo sohwo iyoswo aho fehohnjo hopi'nono mti'mokumentisofoho. Simo'mo mti'mokumentiso so'nji tifi iyoswo hufa'u sihune mti'mokumentiso so'nji ae'uyoso olo Toho Wojo Honajo Hungkuno mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso soswo tikeno (30) a'amu Loumjo hwaho mokosyohumayo sohwa hofiko a'amu Jisasimo iningkunyo somo tango engo uyimento-hofofoho. (Hungkuno hiso Toho Wojo Honajo Hungkuno sohe engo 1 honingkano we'e 9 osopo weho.) Oso-honta Joun kako hwaho we'e Patimous humamentisofoho. Kako oso hopo sopo humentaningki Anitu yo'mayo yo'mayo hwangku ifawene so'no utihwamentisofoho. Olo iyoswo hiloso yo'mayo hwangku ifawene so'ne hungkuno'njofoho. Joun kako olo iyoswo loso hwaho we'e hopo sopo humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofu lihwasu tifi uningkohwano.

¹ Yo'mayo we'enepe imo'none so'no Jisas Kilais kako ntihwahoningki olo iyoswo lomo ngko Joun'ni mti'mokalokweno. Simo'mo Anitu kako Jisasi-mo hungkuno loso ulahoningki Jisas kakoe ahwomomjo a'amu fihumo ngkiyepono lihwojahoningki Jisasiye syoho ulohofiyu sohwo'na'nimne'no hungkuno homo somo kako lontihwamentisofoho. ² Yo'mayo hungkuno Anitu mta'ni upa'nimentoheso yo'mayo Jisas Kilais lontihwamentisoso yo'mayo uhwonimento-heso yoloho lijwaofalokweno. ³ A'amu soku olo hungkuno loso yo'mayo imo'none so'no atofu lijwamo'ningkuji u nupa'ningkuji hungkuno homo somo haloho pekuji tifi iningkafijo'manji wopingofoho. Hwapingoso sikuno moi'wo imo'nyoso u'mofapm-monto tifoneponoho. Oso hohosohonta yo'mayo hiso ne imo'nonefoho.

A'amu antime aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somne hungkunofoho.

⁴ Hwaho Esiya ango aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amu Jisasiye yofe ho'no-mayo'ne uhu'mokuwo'ningkohoho sokune'no olo hungkuno loso ngko Joun'ni mti'mokalokweno. Nakwoe Anitu hohonta humamojo osohwo olohonta ne'no humaho. Kako hwangku asomo nopone hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohino so'nji sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo semokosyohumawo'ningkiso sohwo kakoe Towahuno Wopingo so'nji siko sekumo sefo'mahosisi simeho pompenjiyo wosejapiyo. ⁵ Jisas Kilais sohwo kako Anituye hungkuno hopi'nonohinoso nto'nohini lutihwawo'ningkiso hweho. Kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentono. Songo nolika-fonto nihu'nahone poyo mape'nyo'njo'ne simo'm-

ta'ango hweho. Kako hwe engo olo hwaho loso mokosyohumawo'ningkohoho sohwafe Hwe Engo hweho. Kako huhwo'nji sekumo nosefo'mahwosi simeho wopingo wosejapono.

Jisas huhwo sohwo kako nakune'no hitoho ulofiwon'ningkiso sohwo kako nakwoe honingkano wonyo mta'ni isihutofonemayo'ne kakoe honiyo usihuma'mentisofoho. ⁶ Ose yonto kakoe a'amu ne namokonto nto'no enemokosyohumawo'ningkisofoho. Oso'no nakwo a'amu nom'ni hwamne'no Mphumo jomo ujo'ne syohoso nejapmmentisofoho. Nakwo Jisasiye yofe engolopohamo woho'nomehwano. Kako engolopohamo ne'nohini yokumpohn'nyo nemokosyohumantihwone hweho. Ou, hungkuno loso nehopeho.

⁷ Ihwoni, Jisas kako himopo nopahoningkuhwosi a'amu hopi'nonohino hn'nwi nuhwonanefoho. A'amu hopi'nonohinoso hofiko Jisas poyo wape'nono limentohofoso Jisasimo uhwon'ningkuji hofiko yafi'yafe ikuji humotaho engo lifitnefoho. Ou, olo hungkuno hiso ne i'mofaponefoho.

⁸ Anitu kako nakumo ole nalimento, Ngko yo'mayo syoho emayo so'nji esojwafo so'nji ngko hwapingo hwo'nyoho. Ose nalimentiso sohwo olo Anitu oloho hweho. Kako ae'mta'ni humamojo sohwo olohonta ne'no humaso sohwo hwangku nopone hweho. Kako yo'mayo hwahoponjo yokumpohn'nyo somo hwofilo'nnyo hweho.

Joun kako Kilais Jisasimo uhwonimentisofoho.

⁹ Ngko Joun'ni seningkwa'we hwo'nyoho. Nakwo Jisasiye a'amu hn'nwi sekwo ngko'nji ejoku'nohumen-tani Anituye syoho somne'no yo'mayo tango so'nji to-

hino so'nji tipemalokuhwono. I Jisas nakumo nto'no enemokosyohumawo'ningkiso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo ito'nontani lohokuhwono. Ngko Anituye hungkuno a'amumo ulonji ngko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohe so'no ulahoningko hofiko ngkimo wae yanimo'mentohofofoho. Yanimofontifi hofiko olo hwaho we'e Patimous ayo ajwo lopo impo'angomo hopa nihumati'mentohofofoho. ¹⁰ Olopo nohumanji sikuno iyoho humayo Sante somo Anitumo jomo ulontaningko kakoe Towahuno Wopingo ngkimo ifehu'mokonisyahoningki wojo hopa uhwonimentohefoho. Nje hohujo mta'ni mampaho engo kaunoho yoka hopa ho'ningkahoningki ole upa'nimento, ¹¹ Yo'mayo hopi'nonohinosa kitihwahn'me'no kiko nuhwo'ningkohoji oso hiso iyoswomo mti'mojo. Nomti'mokohoji anga aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amu Jisasiye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'ningkohoho osomne'no olo hungkuno loso uyahojo. Ango Efesosi'nji Sime-na'nji Pekamomi'nji Taiyotaila'nji Satisi'nji Filatelifiya'nji Laoutisiya'ntnne'no uyahojo.

¹² Ose ho'ningkahoningki oso hwe hungkuno nti-mentiso sohumo uhwonimonji ikinjaofonji uhwonimentoheho sikiloho ahojo wonyoangkafo aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo somo uhwonimentohefoho. ¹³ Oso sikiloho'njo ajwo sopo Hwe Anga'nohinohwo lohofontaningki uhwonimentohefoho. Oso hwe huhwo sohwo kako nakwoe hwahoponta'ango hwo'maho. I oso'no kako a'amu pa'nyo hweho. Osohwo nohumanto manji'mofo sawemo'njo ahuloho ahojo wonyoangkafo so'nji inyo sohumo uhwonimentohefoho. ¹⁴ Kakoe mnokino'nji mijiyonji nihu'no halojofoho. Humeengo pa'nyofoho. Kakoe timoso tipomponaho pa'nyofoho. ¹⁵ Kakoe sifeso sojo hwoyango hnningkiso pa'nyofoho. Kakoe mampahoso mijiyoka hopa ho'ningkahoningki upa'nimentohefoho. ¹⁶ Kakoe aho anga sohohnta'ni hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo ose mokosyohumamentisofoho. Kakoe hungkunoso sihu yohosi yohohnta'ni sihu mampo'nyo hopaso kakoe mango mta'ni swopahoningki uhwonimentohefoho. Kakoe simanoso mofehi'nyo yokumpohn'nyo liso pa'nyofoho. ¹⁷ Oso huhwo sohumo uhwononji ngko kakoe sifiki'nyo'mo poyo pa'nyo piwahu'mentohefoho. Oseso kakoe aho anga sohohnta'ni nokisanisyonto ntimento, Kiko iyoho yohotoho. Ngko syoho ae emayo so'nji esojwafo so'nji yo'mayo hopi'nonohinosa hwapingo hwo'nyoho. ¹⁸ Yo'mayo songo humayo neso ngko hwapingo hwo'nyoho. Hohonta ngko pe'nimentohe sohwo'nimo nohonyo. Ihwoni, ngko songo ne'no humawo'ningkohe hwo'nyoho. Apa'no mape'nimnehono. Ngko poyo pe'nyo so'nji tikanomo uyoso'nji mokosyohumayo hwo'nyoho.

¹⁹ I oso'no kako ose ntonto ntimento, Yo'mayo uhwo'ningkino so'nji yo'mayo wojo so'nji yo'mayo tifi no'mo i' mofapone somo uhwo'ningkohoji iyoswomo ifalifaliyo mti'mojo. ²⁰ Kiko nje ahomo hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u mokosyohu-

mentaningko nohoningkino so'nji sikiloho na'nohino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo so'nji uhwo'ningkino hwapingo neso olenoho. Hntokwaliyoso a'amu ahwomomjo hwafoho. Hofiko oso a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo saponjo a'amu uhu'mokuwo'ningkohoho somo mokosyohumawo'ningkohofihwafoho. Sikiloho aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso olenoho. Kilaisiye a'amu anga aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amu-sofoho. Jisas ose ntimentisofoho.

A'amu Efesos somne hungkunofoho.

² Jisas kako ole ntimento, Joun, kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga Efesos somo mokosyohumawo'ningkohoho somne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko sohwo'ni hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyoso nje ahomo mokosyohumunyo ngko sikiloho ahojo wonyoangkafo, aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo sopo hano emoyalokwe sohwo'ni ngko hungkuno ole selalokweno. ² Sekwoe yo'mayo yahino so'no ngko huno niyohoho. Sekwo syoho yokumpohn'nyo yontifi ngkimo monisikwajiyofoho. Yo'mayo tango se'mahonjoso sekwo yokumpohn'nyo lohofiwo'ningkohoho so'no ngko huno niyohoho. Sekwo a'amu honingkano wonyo'njo somne'no nakwolaho liwo'ningkohoho kuyoho. Hofiko nose'mantifi Anitu mta'ango (*apouse/*) hwona'nyoho selahoningkofi hofikoe hwasyo hungkuno so'ntnne'no hwasyo yahino so'ntnne'no sekwo huno seyahoningki sekwo hofikoe hungkuno so'nji yahino so'nji yano ilofihwajiwon'ningkohoho so'no ngko huno niyohoho. ³ Sekwo nje yofe so'no nningkopantokwofo so'no a'amu nom'ne sohwa nosehonontifi wonyo selohofalokwofo. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofontifi tango engo tipemalokwofo. Oso tango tipemayo so'no sekwo iyoho masenyofoho. Oso hiso'ntnne'no ngko huno niyohoho.

⁴ I oso'no anga'no wonyo yalokwofo so'no ngko sekumne'no hungkuno'njo hwo'nyoho. Hohonta sekwo simeho hi'ntnnono kahopi ntapmmentohoho sohonta nehopi ntapmmentohofofoho. I, olohonta awonoho. ⁵ Hohonta sekwo yahino wonyoangkafo imotofofoho. Oseso sekwo oso yahino wopingo homo somo nusikwajontifi nto piwahu'malofo. Oso'no sekwo yahino wopingo imotofo so'no huno ikwesiyafisyikuji sekwoe simeho fiwolo'mokumno. Iwolo'mokukuji yahino simo'mo imotofo hopaso apa'no fiyimno. U sekwo simeho miwolo'mokiyo'manji ngko nose'mahm'mo sekwoe sikilohoso wae weesemo'monnoho. ⁶ I yahino wopingo anga'no yalokwofo so'no ngko simeho wopingo nimo'ningkohoho. Oso yahino hiso olenoho. Sekwo a'amu hwahoponjo yahnomne'no sekumo aku ipesemotayo somne'no nakwolaho ulalokwofo. Ngko huhwo'ni ngkilaho ulalokweno. Sekwo ose yalokwofo so'no nje simeho wopingo nimo'ningkohoho.

⁷ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wopingo sohwo Kilaisiye a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno. A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino somo uyakolo'nnyo sohwo ngko osohumo songo humayo'neso uyimonnoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako Anituye angopo wosopayo syoho hulimentisoso mta'ni iyo songo ne'no humayo'ne ipisayoso wosomjanimontonoho. Mjanoso sohwo songo ne'no nolohofantihwonefoho.

A'amu Simena somne hungkunofoho.

⁸ Hwe engo a'amu Simena somo mokosyohumawo'ningkohofoho somne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko simo'mta'ango sohwo'ni yo'mayo emayo so'nji esojwaofoho so'nji ngko hwapingo hwo'nyoho. Hohonta ngko poyo pe'nimentohe sohwo'ni i olohonta ngko songo humaleno. Ngko olo hungkuno hiloso selalokweno.

⁹ Sekwoe yo'mayo tohino so'nji tango so'nji se'malokusoso yo'mayo so'no umofonyo yiwo'ningkohofoho so'no ngko huno niyohoho. I oso'no ngko sekwo'nji humantohe so'no sekwo a'amu ho'yango engo'njo pa'nyo kuyoho. A'amu fehohnjo sekumne'no sitofo hungkuno selalokwofo so'no huno niyohoho. Oso a'amu hiso nakwo Juta a'amu hwona'nyoho hwasyo hungkuno lalokwofo. Hofiko Seteniye a'amufoho.

¹⁰ Yo'mayo tango se'maso so'no sekwo iyoho seningkuhwoloho. Seten kako yamofoho waselohomontonoho. Fehohnjo sokumo Seten kako sekumo impo'angomo sehumajihwosi sekwo yokumpohn'nyo wolohofantifetikeno lihwosi wasehonimontonoho. Oso sikuno tango'njo sikuno pi'ningo engo moyeyakolofonehoho. O'o, sikuno aho hufa'u hopi'nonohino pa'nyofoho. Oso'no yo'mayo tango se'maso sohwo poyo wasemokumo lihwosi yihwoso'no sekwo po'nifo wekutoho. O'o, sekwo simeho hi'ntnnono ne'no ntapiwon'ningkuno. Ose ifijo so'no ngko sekumo ho'yango songo ne'no humayo'neso wosejapmmonnoho.

¹¹ U sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wopingo sohwo Kilaisiye a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno. A'amu fihwo hwahoponjo yahinoso kakimo upemotamo lihwosi yoso somo monje yasyoso sohwo hungkuno ikwolofone'ne sikuno somo tohino momanehoho. Kako toho ne'no nalokunjo somo maswonehoho.

A'amu Pekamom somne hungkunofoho.

¹² Jisas ole ntimento, Joun, kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Pekamom sopo uhu'mokuwo'ningkohofoho somo mokosyohumawo'ningkohofoho sohwanne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko hwakuhwajo sihumampo'nyo yohosi yohohnjo mokosyohumanji olo hungkuno hiloso selalokweno.

¹³ Oso ango engo sekwo humawo'ningkohofoho sopo Seten yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkisofoho. A'amu pi'ningoso hofiko Seteniye yofe ho'noma-

wo'ningkohofoho so'no ngko huno niyohoho. I oso'no sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ne'no ntopalokwofo. I Antipas sohwo nje hungkuno hofiyo lijwao'mojo sohwo sekwo'nji nohumanto kako nje honingkanomo tifi nningkamentiso so'no a'amu Seten mokosyohumawo'ningkiso kakimo ko fonjosyahoningkofi sekwo ngkine'no hungkuno yoloho lijwaofo'neso iyoho masenyofoho. O'o, Antipas poyo pe'nimentiso sohonta tango mikunimposo ko se'manteso sekwo Anitumne'no ajwopo yokumpohn'nyo lohomentohofohofoho. ¹⁴ Sekwo oso wonyoangkafo ko yalokwofoso nom'ne yahino wonyo so'no hungkuno hi'njo hwo'nyoho. Sekwo a'amu Pekamom soku, a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso Mpelamiye yahinomo yokumpohn'nyo kemokosyohumalofoho. Yahino hiso olenoho. Mpelam sohwo kako hwe engo Mpelak osohumo Isilael somne'no yahino wonyo kompemayo so'ne lutihwahoningki Mpelak sohwo kako a'amu Isilael somo kompemahoningki Isilaeliso piwahu'mentohofohofoho. Nopiwasyantifi hofiko hwahoponjo anitu hwasyo sohumo yofe ho'nomantifi yahu hwahoponjo hwasyo anitu sohumne'no ho'nahinyoso nimentohofohofoho. Nonontifi a'mohufo imentohofohofoho. ¹⁵ Oso pa'nyoso a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko a'amu Nikoulasife hungkuno wonyomo yokumpohn'nyo kemokosyohumalofoho. Oso'no hofiko hwahoponjo yahinomo iningkowalokwofo. I sekwo oso a'amu wonyo homo somo kengopo molihwajiyon'nyoso peho'neto. ¹⁶ I oso'no oso yahino wonyoso noho'naofikuji simeho fiwolo'mokumno. U miwolo'mokiyo'manji we'enepe ngko nose'mahm'mo nje hungkuno sihumampo'nyo pa'nyo so'nji a'amu wonyo hisokumo wae weese'monnoho.

¹⁷ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiso Anituye Towahuno Wopingo sohwo selalokunjo somo haloho popmno. A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino somo uyakolo'nnyo sohumo ngko hofiyo umokosyohumamonnoho. Hohonta nje a'amu Isilael mokosyohumamate hopaso oso a'amu sohumo hofiyo mokosyohumamhm'mo wosopayo ahwomo mta'ango uyimonnoho. Oso'nji sojo halojo yofe songo mti'mokinyo so'nji uyimonnoho. Oso yofeso a'amu sojo homo somo maso sohwo kako'nohino huno uyonefoho.

A'amu Taiyotaila somne hungkunofoho.

¹⁸ Jisas ose ntonto ole ntimento, Joun, kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Taiyotaila sopo uhu'mokuwo'ningkohofoho somo mokosyohumawo'ningkohofoho sohwanne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko Anituye Hwomu sohwo'ni timo tipomponaho pa'nyo'njo sife sojo hwoyango hnnyo pa'nyo sohwo'ni olo hungkuno loso selalokweno.

¹⁹ Yo'mayo syoho engo yiwo'ningkohofoho so'no huno niyohoho. Sekwo a'amu nom'ne so'nji simeho inontifi ngkimo simeho hi'ntnnono ntapontifi a'amu nom'ne somo wopingo ulohofiwo'ningkohofoho so'no ngko huno niyohoho. Yo'mayo tango se'manteso sekwo aj-

wopo yokumpohn'nyo lohofiwo'ningkohoho kuyoho. Olo yahino hohonta ema'mentohofoso wopingo imo'nonto engo imo'nalofoho. ²⁰ Oso yahino wonyoangkafo ko yalokwofoso nom'ne yahino wonyo so'no hungkuno hi'njo hwo'nyoho. Ape wonyosi Jese-pel kako sekwo'nji nohumentaningki sekwo kengopo molihwajiyo'njo yohoho. Kako Anituye hungkuno'nji'nyoho hwasyo hungkuno selalofoho. Kako nje syoho ntohofiyo sohwo honingkano wonyomo ipitihwan-to ipemotowalokunjo so'no hofiko a'mohufo yontifi hwahoponjo anitu hwasyo sohumne'no wosopayo ho'nahinyoso nalokwofo. ²¹ Oso a'musi kako simeho uwolo'mokononji ko hontohumaheso awonoho. Kako nje hungkunomo hwotoho fento kako oso hwa'nyo iyo yahino somo woho'nao'mo huno ose muyalofiyoho. Oso yahino wonyo hiso kakimo nto ifehu'mokahuma-ho. ²² Sekwo upa'nimno. Oso a'mu simo mnokino en-go uyi'mo a'amu sohwa kako'nji hwa'nyo loho'nyo so-hwa hofiko hofikoe honingkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'manji tohino engo uyimonno-ho. ²³ A'amu oso a'mu siye yahinomo iningka-wowo'ningkohoho somo poyo umokumonnoho. Ose i'me'no a'amu hopi'nonohino nningkapiwo'ningkoho-foso olo so'no huno uyimontonoho. Ngko Jisas so-hwo'ni a'amu hopi'nonohinofe huno simeho somo huno niyohoho. A'amu anga'no anga'nohino sokumo yo'mayo yiwo'ningkohoho so'no yamofo waseloho'-monnoho. Ngko a'amu wonyo homo somo poyo imoku'me'no hofiko huno ole uyimontonoho.

²⁴ A'amu Taiyotaila humawo'ningkohofoso a'mu wonyo siye yahinomo tifi miningkayo'njoso sekwo Seteniye yahino wonyo ne somne'no huno mosyafisiy-o'njo yalokwofo sokumo ngko ole selalokweno, Ngko nom'ne syoho mosejapmnehono. O'o syoho anga'no sejopalokwe loso olenoho. ²⁵ Sekwo syoho wopingo yalokwofoso ne'no ikuji nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Mokosyohumen-taningkuji ngko nose'ma'mnefoho. ²⁶ Nje a'amu soku sekwo hwahoponjo yahino somo uyakolo'nnyo soku sekwo nje yahino somo ne'no nningkopontaningkuji sikuno moi'wo imo'noso sohonta ngko sekumo mnokino engo'njo imo'ningkuji womokosyohuman-tifeho. ²⁷ Nje Mpohwo Anitu kako a'amumo mokosy-ohumayo so'no yokumpohn'nyo ntapmmentiso hopa-so ngko nje yokumpohn'nyo sekumo wosejapmmon-noho. Hwakwontoho fompilofiso hopaso a'amu wonyo somo sekwo nomokosyohumafikuji hofikoe yokumpohn'nyo so'nji hofikoe yofe engo so'nji wo-fongkulofantifeho. ²⁸ Oso hohosohonta ngko imingo ne so'nji i'muso wasejapmmonnoho.

²⁹ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye towahuno sohwo nje a'amu sokumo selalok-we somo haloho popmno.

A'amu Satis somne hungkunofoho.

3 Jisas ose ntonto ntimento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga Satis sopo uhu'mokuwo'ningkohoho somo mokosyohuma-

wo'ningkohoho sohwanne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko Anituye Towahuno mokosyohumaleno. Ngko hn-tokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hu-fa'uyo somo mokosyohumale sohwo'ni sekumo ole se-lalokweno. Sekwoe yo'mayo yahino so'no huno niy-ohoho. A'amu sekumne'no ole lalokwofo. A'amu Satis soku Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'ningko-hofoso sekwo wonyoangkafo humalofo. Ose ko lalok-wofe so'no ngko huno ole niyohoho. Sekwo poyo pa'nyo humalofo. Hwapingoso sekwo nje hungkunomo nto'no maningkowalokuyohoho. Oso'no sekwo huno ito'no fisyafihupmno. Sekwo Anituye pono masifitnnohofo. ² Sekwo yomo yaofikuji ngkine'no huno nto'no fisyanihofuhupmno. Sekwo yahi-no wopingo we'e wojo sohwo poyo wape'nimonto yalokunjoso sekwo yokumpohn'nyo usofitopmno. Yo'mayo hopi'nonohino yiwo'ningkohoho somo nje Anitu nuhwononto ole lalofoho. Hofiko nto'no miyo'n-jo yiwo'ningkohofofoho. Ose lalofoho. ³ Sekwo Anituye hungkuno kahopi upa'nontifi yokumpohn'nyo kemokosyohumamotofo pa'nyo so'no huno syafisyiku-ji oso pa'nyoso apa'no nokemokosyohumafikuji sek-woe yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. Moho'naofe'njo ikuji nto'no molikofohumayo'manji ngko a'amu hufo uyimo lihwosi poso hopaso wose'-ma'monnoho. Osohonta sekwo yomo mikunimposo uyantifeho. ⁴ Sekwo a'amu Satis pi'ningo soku sekwo honingkano wonyo'njo ko humentaningkofi a'amu an-ga'no anga'nohino soku sekwo honingkano wonyo miyo'njo humalofo sokumo ngko sekumo songo hu-mayo'ne hwapife halojo pa'nyo sejapm'me'no sekwo hoponoho. Ngko'nji songo ne'no nohumentihwanefo-ho. ⁵ Sekwo hwahoponjo yahino somo monje yasyi-wo'ningkohoho soku sekumo songo humayo so'no hwapife halojo pa'nyo sejapm'me'no womiyantifeho. Oseso oso iyoswo a'amu songo ne'no humayo'ne yofe'njo somta'ni sekwoe yofeso wae meesemo'mno-ho. O'o sekwo nje Mpohwo'nji kakoe a'amu ahwom-omjo sohwanjo sopo nolohofikujo'no ole ulimonnoho. Olo nje a'amufoho. Ose ulimonnoho.

⁶ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wopingo sohwo nje a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno.

A'amu Filatelifiya somne hungkunofoho.

⁷ Jisas ntimento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga Filatelifiya somo mokosyohu-mawo'ningkohoho sohwa'ne'no hungkuno ole mti'mo-jo. Ngko honingkano wopingo'nohini'njo sohwo'ni ngko yahino ne'njo sohwo'ni olo hungkuno loso se-lalokweno. Oso hwe yofe engo'njo Ntefit sohumo Ani-tu kako oso pone engo Jelusalem mokosyohumamojo so'no yokumpohn'nyo uyimentiso hopaso Anitu ah-womomjo pone engo Jelusalem songo sopo ne'no mokosyohumayo'ne kako ngkimo yokumpohn'nyo ntapmmentisofoho. Oseso ngko ahwomomjo hoku'yo somo a'amumne'no hwsompee'meso nom'ne a'a-muhwo mopijwasoyonehoho. Ngko oso hoku'yo homo

somo a'amumne'no pijwahumeso nom'ne a'amuhwo mohwosampenehoho.

⁸Yo'mayo yahino iwo'ningkohoho so'no ngko huno niyohoho. Sekwoe simanopo ngko hoku'yo hwosompeesyoheso uhwonimno. Oso hoku'yo hwosompeesyoheso nom'ne a'amuhwo mopujasyonehoho. Sekwoe yokumpohn'nyo we'e so'no ngko huno niyohoho. Oso yokumpohn'nyo we'e so'nji nje hungkunomo nningkapontifi nje yofe nom'ne sohwo yolohe lijwaofo'neso iyoho masenyofoho. ⁹Upa'nimno. Oso a'amu Seteniye yahinomo iningkawowo'ningkohofoso hwasyo hungkuno ole selalokwofo, Nakwo a'amu Jutafe honingkanomo iningkawalokuhwone hn'nwi nakwo'nohoni Anituye a'amu ne'nwoho. Oso a'amu ose selalokwofo homo somo ngko sekwoe sifiki'nyo'no wopihumojamonnho. Nopihumojao'me'no hofiko huno ole uyimontonoho. Sekwo a'amu Filateli'fiya sokune'no nimo'nantofoho. Hofiko huno ose uyimontonoho. ¹⁰I sekwo nje hungkunomo tifi nningkapontife so'no yo'mayo tango se'mahonjoso sekwo yokumpohn'nyo lohofiwow'ningkohoho kuyoho. Oso'no ngko sekumo hofiyi wosemokosyohumamonnoho. Tifi no'mo hwe moya'mi olo hwaho lopo humolawotofo sofe hungkuno ikwolofo'ne sohonta yo'mayo tango u'maso pa'ningoso sekumo mose'manehoho. O'o, ngko oso hiso'no ngko yokumpohn'nyo wosemokosyohumamonnoho. ¹¹We'enepe wose'ma'monnho. Ou, ngko nje syoho sejapmmentoheso sekwo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Ose miyo'manji a'amu nom'neso sekwoe ahwomomjo ho'yango fehohnjoso nosemapitnnoho. ¹²Sekwo yo'mayo hwahoponjo yahino somo nuyakolofikuji'manji sekwo nje Anituye angomo nohumafikuji engkwosaho pa'nyo umo'nantifeho. Sekwo Anitumo musikwajifitnnehofo. O'o, sekwo ne'no humantokutnnefoho. Ngko nje Anituye yofe'nji nje yofe songo'nji sekumo wasemti'mokimonnoho. Hwapingoso sekwo nje a'amu nihu'nahone kuyoho. Oso'nji ngko Anituye pone songo osomne'no yofe Jelusalemiye eso sekumo wasemti'mokimonnoho. Hwapingoso sekwoe pone nihu'nahonefoho. Oso pone hiso ahwommta'ni wapm-montonoho.

¹³Sekwo haloho'njo ku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno sohwo nje a'amu sokumo selalokunjoso haloho popmno.

A'amu Laoutisiya somne hungkunofoho.

¹⁴Jisas ose ntonto ole ntimento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Laoutisiya sopo uhu'mokuwo'ningkohoho somo mokosyohumawo'ningkohoho sohwanne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko hungkuno ne'njo hwapingo sohwo'ni yo'mayo Anitu ntiwo'ningkiso somo iningkawowo'ningkohe hwo'nyoho. Yo'mayo hungkuno Anitu ntiementisoso yolohe lijwao'mentohe hwo'nyoho. Oso syoho hiso ito'no imentohefoho. Yo'mayo Anitu mti'mokumentiso hwaho'nji ahwomom'niyo'nyo yo'mayo so'nji ngko hwapingo sohwo'ni olo hungkuno loso sekumo selalokweno.

¹⁵Yo'mayo yahino iwo'ningkohoho so'no ngko huno niyohoho. Sekwo ngkine'no syanifisyontife sohonta sekwo nakwolaho manjo'njo ko yontifi sekwo nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo yontifi sekwo hwasyopo humalofo. Sekwo ngkine'no nakwolaho lontifijontentesi wopingo'nesohilo. I nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo mokosyohumantifijontentesi wopingo'nesohilo. I oso'no sekwo hwasyopo humayo so'no ngkilaho. Hwapingoso sekwo hwasyopo nohumantifi ole hnnalokwofo. Nje yahinoso peho'no iwolo'mokumnehono. O'o, olo yahino homo lomo wohumamonnoho. Ose hnnalokwofo. ¹⁶Sekwo ngkine'no we'enepe nningkapontifi hwahoponjo somo we'enepe iningkawentifi hwasyopo humalofo so'no ngko simoyihu'nalokweno. ¹⁷Hwapingoso sekwo ole hnniwo'ningkohofi, Nakwoe yokumpohn'nyo so'nji yokumpohn'nyo ito'nontani ho'yango engo malokuhwono. Nakwo huno'nji'nwoho. Yo'mayo so'no umofonyo miyo'nji'nwoho. Wopingo humalohwono. Ose hnniwo'ningkohofofoho. I oso'no sekwo ose ko hnnontifi sekwo timpinyo kuyoho. Sekwo ho'yango neso ane'njo soku a'apaho'nohino kuyoho. Sekwo nihu'no wonyo nohumentaningkofi ngko nosehononji sekumne'no hitoho ntokwoho.

¹⁸Oseso nje hungkunomo haloho popmno. Ho'yango engo womano likuji ngkinta'ni ahwomomjo ho'yango mpe ntohopmno. Oso ho'yango mpe iyo'ne sekwo tohino engo mayo'manji u yo'mayo umofonyo iyo'manji wopingofoho. Mpe noho ntohopmno. Sekwo ngkinta'ni honingkano wopingo'nohoni hwapife halojo mapijo'manji sekwo mpe ntohofikuji sekwoe a'apahomo ekojisyahoningkuji nom'ne a'amu somne'no sekwo wonimango masenonehoho. Sekwo ngkinta'ni molasin mpekuji sekwoe timo timpinyoso nosefisahu'mokuhwoso'no sekwo timo wohonantifeho.

¹⁹A'amu hopi'nonohino somne'no nimo'niwo'ningkiso so'no hofiko wonyo ifijo'manji ngko yoka hungkuno uli'mo hofikoe honingkano nto'no womihwatimo. Oso'no sekwoe yahino wonyo so'no huno syafisyikuji yomo yaofikuji simeho fiwolo'mokumno. Honingkano wopingo so'no hi semo'ningkuhwosi nto'no finingkamno. ²⁰Sekwo upa'nimno. Ngko sekwoe simehomjo hoku'yopo lohofonji woswapmmonji hungkuno selalokweno. U, sekwo nje mampaho nupa'ningkuji nohwosompentimafikuji'no ngko noswapm'mo. Ngko sekwo'nji wohumamonnoho. Oso hopo sopo nekwo wosopayo noningkuhwasi nekwo a'amu afa umo'nantaeho. U kako nje a'amu ne umo'nimotonoho. ²¹A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino somo yakolo'nnyo sohomo ngko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo mokosyohumame sohonta oso hwe huhwo sohomo ngko kakimo ngko'njo lopo womihumati'monnho. Nohumehwasi yo'mayoso nakumo enjwa'mo nowentihwonefoho. Oso pa'nyoso ngko sekwoe hwahopo nohumanji yo'mayo hwahoponjo somo uyakolofonji ngko honingkano wonyo miyo'njo imentohefoho. Oso'no olohonta ngko nje Mpohwo'nji kakoe epohumayo

engo sopo humanji yo'mayo somo mokosyohu-maleno.

²² U, sekwo haloho hi'njo ku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wopingo sohwo nje a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno. Ose nti-mentisofoho.

A'amu ahwomomjoso Anitumne'no hwomtame ehumalofa.

4 Moi'wo ntahoningki uhwonimentoheso, U ahwomomjo hoku'yo nohwosompo'nowentaningki uhwonimentoheso. Ose uhwononji mampaho kounoho yoka hopa simo'mo upa'ningkoheso ole nti-mento, Oyomo. Olopo fisape. Ngko yo'mayo tifi i'mofaponeso wokitihwamo. ² Ose ntahoningki ngko timo komo'no uhwonimentoheso Anituye Towahuno Wopingo ifehu'mokonisyahoningki ngko ahwomomo nohumanji uhwonimentoheso, U ngko hwe engo a'amumo mokosyohumawo'ningkiso sohwoe epohumayo somo uhwononji ole syafihu'mentoho, U nakwoe Hwe Engo Anitu kako a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumayo sohwo humaho. ³ Ose syafisyonji uhwonimentoheso sojo honikotikojo'njo pomponaho'njo pa'nyo sohwo nohumentaningki uhwonimentoheso. Kakoe epohumayo sopo sakungkwolaningo kopmmo'nowentaningki uhwononji limentoho, Anituye pomponaho wonyoangkafo'njo uhwonimentoheso. ⁴ Anituye epohumayo a'amu mokosyohumayo sohwoeso ajwo'mo wentaningki nom'ne epohumayo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'no nomotoku'mo'nowentaningki uhwoningkeso osopo hwe engo sohwa hofikoe hwapife halojo'nohinonjo mnokino manji'mofo na'nohinonjo sohwa nohumentaningkofi uhwonimentoheso. Oso epohumayo so'nji mnokino manji'mofo na'nohinonjo somo uhwononji ngko huno ole syafihu'mentoho, U a'amumo mokosyohumayo'ne hwafoho. ⁵ Ose syafisyonji Anituye epohumayo'njo sopo nta'ni emta'mingo yonto mampaho pi'ningo ahwomo yoka pa'nyo ho'ningkahoningki upa'nonji uhwonimentoheso kwefoho aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo Anituye epohumayo'njo sopo nosijontaningki uhwononji limentoho, U, Anituye Towahunofoho. Ose limentoheso. ⁶ Anituye epohumayo somo mitifongo timo honingkonyo pa'nyoso lifawo'nnyoponoho.

Anituye epohumayo momingo sopo yo'mayo kengo songo humayo osofosofahu'nohinonjo sohwa nohumentaningkofi uhwonimentoheso. Oso songo sohwa hofikoe timo pi'ningo engo'njo hofikoe simano hohnta'ni hohujo hohnta'ni ifeehu'mokahinyo hwafoho. ⁷ Oso songo huhwo sohwa simo'mjo sohwo kako ahwomomjo a'amu sikisiwojo (*laiyoun*) paho pa'nyo'njo hweho. Ose feponjo sohwo kako ahwomomjo a'amu a'apahoso yahu *mpulimokau* pa'nyo'njo hweho. Ose feponjo sohwo kako ahwomomjo a'amu kakoe simanoso a'mosimano'njo hweho. Ae'uyo sohwo kako ahwomomjo a'amu kakoe a'apahoso yihufu siwe sohwafe a'apahonjo hweho. ⁸ Oso songo humayo oso-

fosofahu'nohinonjo sohwa hofikoe anga'no anga'nohinonjo sohwa hofikoe fefeelohoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohinonjo hwafoho. Oso fefeelohoso timo pi'ningo engo'njoso a'apahohohnta'ni angihnta'ni wo'nnyo'njo hwafoho. Hofiko imingo'nji hinjopo sikuno'nji sikuno huhwo huhwi olo ta loso ne'no liwo'ningkohofi,

Nakwoe Hwe Engo Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwo kiko wopingo'nohinonjo hwasoho. Kiko wopingo'nohinonjo hwasoho.

Kiko wopingo'nohinonjo hwasoho.

Kiko pa'nyo a'amu fihwo mohumuyoho.

O'o nakwo hopi'nonohino kengo'nwoho.

Kiko ae'mta'ni humamopmentohino sohwo olohonta ne'no humahnno.

Kiko engolopohamo ne'no nohumanititne hwasoho.

⁹ Oso songo humalofa a'amu osofosofahu'nohinonjo sohwa hofikoe Anitu songo ne'no humanitihwone sohwo kakoe epohumayo sopo humaso sohwoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo ntnne'no ta lontifi nohonomantifi isamoyoka uliwo'ningkohofoho. ¹⁰ Ose liwo'ningkohofi sohonta oso hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohinonjo sohwa hofikoe Anitu kakoe epohumayo sopo humaso sohwo ne'no hwomtame ehumentifi ipitofawentifi oso Anitu songo ne'no humanitihwone sohwoe yofe engo ho'nomantifi hofikoe mnokino manji'mofo na'nohinonjo kakoe sifeki'nyo'mo ho'nahumentohofoho. Ose uhwononji ole syafihu'mentoho, U, hwe engo sohwa hofikoe yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ntihwamentohofoho. Ose ntihwantifi ta ole limentohofi,

¹¹ U, nakwoe Hwe Engo Anitu kiko yo'mayo hopi'nonohino mti'mokumentohino so'no a'amu hopi'nonohinoso jije yofe engo'nji jije yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo so'nji ho'nomayo'ne kiko hopoenohino hwasoho.

Kiko yo'mayo so'no huno syafisyonji wamti'mokumo lonji imentohinoso yo'mayo imo'nimentisofoho. Oso ta hiso noliwo'ningkohofoho.

Oso ta hiso noliwo'ningkohofoho.

Joun kako iyoswo impe mijaho'njo so'nji lojwopopojahinyo uhwonimentisofoho.

5 Ngko Anitu kakoe epohumayo sopo nohumanji uhwonimentoheso, kakoe aho anga sohohnta'ni iyoswo sawemo popoki'nnyoso mokosyohumamentisofoho. Oso iyoswo homo somo hungkuno paho hohnjo'nji ajwo'mjo'nji mti'mokinyo somo impe mijahonjoso lojwohofojahinyoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. Lojwohofojahinyoso hwapingo olenoho. A'amu sikinjo iyoswo homo somo mikwalofe'nefoho. ² A'amu yokumpohn'nyo ahwomomjo sohwo mampaho mohm'no ole limento, A'amu wopingo ne sohwo kako oso iyoswo somjo impe mijahonjoso lokoefaofihwosi fisakuyo'ne hopoenohinoso tihwolo. ³ Ose ulahoningki a'amu ahwomomo humalofa sohwa hwahoponjo humalofa sohwa a'amu poyo pe'nimentohofi sohwa oso iyoswo homo somo fisakuyo'ne hopoenohinoso nihu'no awonoho. ⁴ Ngko

oso iyoswo homo somo nofisajihwosi uhwonyo'ne sohumo huno uhwononji humotaho engo limentohefoho. ⁵ Humotaho lontaningko hwe engo fihwo Anituye epohumayo momingopo lohofonto kako ntimento, Kiko humotaho lohotoho. Ihwoni, osopo hwe fihwo humaho. Kako a'amu Jutafe hwe engo ne hweho. Ntefit yofe engo'njo sohwoe imu hweho. Kako Setenimo uyakolofonto honingkano wonyo miyo hweho. Oso'no kako iyoswo popoki'nnyo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo'njo homo somo wofisojwao'montonoho. Ose ntimentisofoho.

Jisas kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwo kako Yahu Mu *Sipsip* Pa'nyo imo'nimentiso sohwo Joun uhwonimentisofoho.

⁶ Nuhwoningkahoningko Anituye epohumayo'njo sopo oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sohwanji nohumentaningkofi Jisas Anituye Yahu Mu *Sipsip* Pa'nyo sohwo Anituye epohumayo mofone sopo likofohumamentisofoho. Hohonta oso yahu huhwo sohmo a'amu fonjahumentohofoso ime hi'njohwo uhwonimentohefoho. Kakoe sihwano'nji timo'nji aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u'njo hweho. Kakoe timoso Anituye Towahuno pa'nyo'njo hwaho yawojo'meemo uyohojiku'mo'nyofoho. Ose uhwononji ole syafihu'mentofo, U, sihwanoso kakoe yokumpohn'nyo mikunimposo yakolonoho. Kakoe timoso Anituye Towahuno hweho. Yo'mayo hopi'nono huno unyo hweho. Ose syafihu'mentohefoho. ⁷ Oso Yahu Mu huhwo sohwo kako nowento Anitu kakoe epohumayo sopo humaso sohwo kakoe aho angahohnta'ni iyoswo popoki'nnyoso ma'mentisofoho. ⁸ Nomahoningki oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sife aho hopi'nonohino nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwanji oso Yahu Mu sohwoe sifiki'nyo'mo ipitofawo'mentohofofoho. Nohumanji oso hwe engo anga'no anga'nohino sohwa hofiko tampuyo pa'ningo impe pi'ningo'njo so'nji noswanyo na'nohino sopo tikayo akino wopingo Anitumne'no wo'nnyo so'nji ma'mentohofofoho. Oso tikayoso a'amu Anitumne'no jomo uliwo'ningkohofoho sohwafe hungkunofoho. ⁹ Osopo nohumantifi ta songo ole ulimentohofi,

Kiko iyoswo popoki'nnyo impe mijaho'njo lojwohofojahinyoso nomahoji fisaku joso hoponoho.

Hwapingoso a'amu kikimo fonjakohumentohofoso jije honiyo usihuma'mentohinoso a'amu hopi'nonohinoso wonyo somta'ni mpe ema'mentohinoso hofiko jije a'amu ne imo'nimentohofofoho.

Kiko oso a'amu hiso temtitofho hopi'nonohino mta'angoso hungkuno kengo kengo'njo a'apaho kengo kengo somta'ni hwaho kengo kengo somta'ni ma'mentohinofoho.

¹⁰ Kiko oso a'amu huhwo sohwo nomanji Anitu'njopo mokosyohumanji hofiko Anituye syoho ulohofiyone mmokumentohinofoho.

Oseso hofiko hwahoponjo a'amu hopi'nonohino somo womokosyohumantifeho.

Oso ta hiso Jisasimo ulimentohofofoho.

A'amu ahwomomjo sohwa Jisas A'amufe Wonyomne'no Poyo Pe'nimentiso sohwoe yofe ho'noma'mentohofofoho.

¹¹ Ngko Joun'ni apa'no uhwononji upa'nimentoheso a'amu ahwomomjo pi'ningo engo sohwafe mampahoso ho'nimentisofoho. Oso hopo sopo hofiko Anituye epohumayo so'nji yo'mayo songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sohwanji nohumentaningkofi hofiko ku'moku'mofo ihumaji'mentohofofoho. ¹² Hofiko mampaho engo'nji ole limentohofi, Anituye Hwomu A'amufe Wonyomne'no Poyo Pe'nimentiso sohwo

kako yo'mayo mokosyohumayo'ne yofe engoso, yo'mayo ho'yangoso, yo'mayo huno wopingoso mayo'ne kako hopoenohino hweho.

Nakwo kakoe yofe engoso noho'nomehwasi kakoe yokumpohn'nyo so'no yoloho lijwaofihwasi isamayoka ulano.

Kakoe simeho wopingo umo'nono.

Mango mohm'no ose limentohofofoho. ¹³ Ose upanonji ole upa'nimentoho, Yo'mayo Anitu mti'mokumentiso ahwomomjo sohwanji hwahoponjo hn'nnonji a'amu poyo pe'nimentohofoho sohwanji mijo ayomjo sohwanji nakwo hopi'nono ole limentihwoni,

Anitu kakoe epohumayo sopo humaso sohwo'nji kakoe Hwomu A'amufe Wonyomne'no Poyo Pe'nimentiso sohwo'njimo isamayoka mikunimposo selalokuhwono.

Nakwo sikoe yofe ho'nosemalokuhwono.

Sikoe yofe engo'nji sikoe yokumpohn'nyo'nji ne'no nowentihwonefoho.

¹⁴ Ose ulahoningkofi oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwa ole limentohofi, Ou, nehopeho. Ose lahoningkofi hwe engo sohwa hofiko sikoe yofe ho'nomayo'ne hwomtame imentohofofoho.

Joun oso iyoswo impe mijaho'njoso lojwohofojahinyoso lokoefamo'nnyo uhwonimentisofoho.

6 Ngko nohumanji uhwonimentoheho Nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni simo'mjo nto lokoefoma'mentisofoho. Ose yahoningki songo humalofo osofosofahu'nohino somjo anga'nohino sohwo kako mampaho ahwomo yoka hopa a'amu fihumo ole ulimento, Oyomo. ² Ose ulahoningki uhwonimentoheho yahu (*hous*) halojo a'amu hn'nomokomiwo'ningkiso sopo a'amu mekinonjo sohwo nokehumanto hwe engo sohwoe mnokino manji'mofoso nomanto nowento kakoe mango sohwo hwotoho hmmentisofoho.

³ Oso impe mijaho'njo hufa'u lojwohofojahinyoso nolokoefomahoningki oso songo humalofo osofosofahu'nohino somjo osofeponjo sohwo nom'ne a'amu

fihumo ole ulimento, Oyomo. ⁴ Ose upo'ningkahoningko yahu (*hous*) honiyo'nohino a'amu hn'nomokomiwo'ningkiso sohwo i'mofapmmentisofoho. Oso a'amu yahu sponjo kehumaso sohomo a'amu hwahopo humalofo sofe simeho pompenjiyoso wae yafo'ne yokumpohn'nyo uyimentisofoho. Oso simeho pompenjiyoso wae ihwoso'no a'amu hwahoponjoso hofiko nolikafikuji nofonjahinifitnefoho. Oso'nji hwakuhwajo engoso uyahoningkofi umentisofoho.

⁵ Oso impe mijaho'njo hufa'u sihune lojwohofojahinono nolokoefomahoningki upa'nimentoho oso songo humalofo osofosofahu'nohino somjo hufa'u sihune sohwo ulimento, Oyomo. Ose ulahoningki uhwonimentoheso yahu a'amu hn'nomokomiwo'ningkiso sikwo'mno sohwo i'mofapmmentisofoho. A'amu oso yahu hopo sopo kehumayo sohwo kako wosopayo yano ulofiyone mti'mokinyoso mokaho'nimentisofoho. ⁶ Oso hohosohonta songo humalofo osofosofahu'nohino ajwo so'mta'ni mampaho ole ho'nimento, Mijoho engo nto i'mofapohoho. Oseso hwe fihwo hamniyoho syoho'njo sohwo kako sikuno anga'nohino syoho somjo hamniyohoso hofiko'montohwamne'no sikuno anga'nohino somne'no ahu'mo wosopayo aho fehohnjo'nohino mpe uyimontonoho. Wosopayo engo'maho. U hwamo'manji aho hopi'nono sife fehohnjo hopi'nono. I ijayo'nji humo'nji hamniyoho honje moho'naopitnefoho. Ose ho'ningkahoningki upa'nonji wosopayo'ne hamniyoho yokintahopo imo'ningkohoho syafihu'mentohefoho.

⁷ Nakwoe Wonyo'ne Tohino Engo Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo osofosofahu'nohino somo lokoefomahoningki oso songo humalofo osofosofahu'nohino ae'uyo sohwoe mampaho nom'ne a'amu fihumo ole ho'nimento, Oyomo. ⁸ Ose ulahoningki ngko apa'no uhwonimentoheso yahu a'amu kehumawo'ningkiso *hous* sohwo i'mofapmmentisofoho. Nolahofahoningki a'amu kehumunyo sohwo kakoe yofeso a'amumo poyo imokiyo'ne hweho. Nom'nihwo tiffinjo sohwo kakoe yofeso a'amumo tikanomo mihwajiyo'ne hweho. Oso a'amu huhwo sohwa'u nowenji a'amu hwahopo humalofo hopi'nonohino somo osofosofahu'nohino hotito'mentisiyefoho. Osofosofahu'nohino hotito'mentisiyo anga'no nomenhwasi poyo imokahne'nji yokumpohn'nyo ma'mentisiyefoho. A'amu fehohnjo hwakuhwajo'nji poyo umokanjyoho. Fehohnjo mijoho pe'ningkuji poyo wope'nantifeho. Fehohnjo mnokino uyihwosi wope'nantifeho. Ae'uyo somo sikisiwojo wolo'me-nao'mtonoho.

⁹ Hwe nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho anga'no hopi'nonohino somo lokoefomahoningki uhwonimentoheso a'amu Anituye yofe'no poyo pe'nimentohofoso fe huyo'mango oso ijempoho yo'mayo Anitumne'no ho'nasyiwo'ningkohoho enjwa so'mo nohumentaningkofi uhwonimentohefoho. Oso a'amu hiso hwahopo songo humamotofo sohonta hofiko Anituye

hungkuno lutihwamotofo so'no nom'ne a'amuso hofikimo fonjahumentohofoho. ¹⁰ Oso huyo'mango sofe mampaho engo'njo ole limentohofi, Ou, nakwoe Hwe Engo, kiko yo'mayo hopi'nonohino yokumpohn'nyo mokosyohumahnno sohwo kiko wopingo'nohino hwasoho. Jije yahino nto'nohino'njo hwasoho. Yo'mayo hungkuno liwo'ningkino so'no nakwo huno nayohoho. Ne umo'nimontonoho. Nakwoe honiyo somne'no kiko a'amu hwahoponjo somo aku tohino ntohonta umonneto. I, oso'no hofiko hofikoe hungkuno somne'no ntohonta ikwolopitneto. ¹¹ Ose ulahoningkofi a'amu ahwomomjo sohwa hofiko a'amu anga'no anga'nohino hisomo hwapife halojo sawemoso uyontifi ulimentohofi, Hofahiyo. Sekwo we'enepe fohontohumamno. Hwangku Anituye syoho ulohofiyoso seningkwa'wehwosa hofiko sekwo sapmmentohofoho hapa sapifitnefoho. Anituye syoho ulohofiyoso nom'ne somo a'amu hwahoponjoso hofiko sekumo fonjasehumentohofoho hopaso hofikimo fonjahufijoso sekwoe ae'uyo (*nampa*) sopo hopoenimo'ningkuhwoso'no sekwo tohino so'no aku tohino uyonefoho.

¹² Hwe nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho anga'no hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino somo lokoe-fomahoningki uhwonimentoheso hwomihwo mikunimposo imentisofoho. Oso hohosohonta mofehi'nyoso sikwo'mno titiso pa'nyo imo'ningkahoningki hamno honiyo'nohino imo'nimentisofoho. ¹³ Osohonta hntokwaliyo ahwomo mta'ni hwahopo piwahu'mentisofoho. Oso hiso'no nakwo huno moi'wonoho. Ifofo engo yonto solongkoe ufo'nji mojo'nji wasyiwo'ningkiso hapa hntokwaliyo piwahu'mentisofoho. ¹⁴ A'amu ife popojasyiwo'ningkohoho hopaso ahwomo oso hapa popojonto moi'wo imo'nimentisofoho. Hwofiki'nyo hwanji mijo'njo sponjo hwahowe'e sohwanji hofikoe angoso nuliko'mantifi we'enehwo nonje ehumentohofoho. ¹⁵ A'amu yofe engo'njo hwahomokosyohumayo sohwanji hwe engo hopi'nonohino sohwanji a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumawo'ningkohoho sohwanji a'amu hamniyoho'njo sohwanji a'amu yokumpohn'nyo sohwanji a'amu syoho ulohofiyoso sohwanji a'amu sokinjo so'nji a'amu hopi'nono hofiko iyoho engo uningkahoningki limentohofi, Nakwo sokimo'mo hwa'imo'mo woswamtane'no ihwono. ¹⁶ Ose ulontifi ulimentohofi, Hwofiki'nyo sohwo, oso hwe kakoe epohumayo sopo humaso sohwo'nji hwe nom'ne nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo'nji siko nakumo yoka nalisihnoho kiko nofosomahoji nakumo fifehu'mokonasyo. ¹⁷ U, siko nakumo yoka nalisihne sikunoso olohonta nto i'mofapohoho. I oso'no nakwoe wonyo somne'no siko nakumo aku nejapiso sohonta yokumpohn'nyoso tihwo waloho'mtolo. O'o, awonoho. Ose limentohofoho.

**A'amu Isilael 'wan hantilet fouti-foua tausen' (144,000)
sofe hungkunofoho.**

7 Ose uhwononji nom'ne wojo hopa uhwonimentoheso, a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwa hwaho tokwajo ae sopo lohofontifi ifofo oso'mo so'mta'ango osofosofahu'nohino somo aho kesyohumentaningkofi uhwonimentohefoho. Oso ifofo hiso mijo ayomo hwahomo iyo oso'njo sopo muloho'mentisofoho. O'o, ifofo homo somo pijwahumentohofoho. ² Ose uhwononji uhwonimentoheho, a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo mofehi'nyo si'mofapiso so'mta'ni nosaponto Anitu songo ne'no humayo sohwoe ifalifaliyo mti'mokiyo'neso ahomo nomokosyohumanto mango engo ulimento, Sekwo a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwasu sekwo hwahon'ji mijo ayo'nji wonyo imokiyo'ne yokumpohn'nyo mokosyohumalofo sohwasu we'e nehwo fohontohumamno. Simo'mo nakwo Anituye syoho ulohofiyo sohwasu yomohu'nyopo Anitu kakwo'yohwo sohwoe ifalifaliyo mti'mokosyihwasu i osohonta sekwo hwahon'ji mijo'nji iyo'nji wonyo hmmokumno. ⁴ Ose upa'nonji a'amufe yomohu'nyopo ifalifali mti'mokinyo neso atofolinyoso ole upa'nimento. A'amu Isilael temtitofo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somta'ango a'amu *wan hantilet fouti-foua tausen* (144,000) somo Anitu kakwo sohwoe ifalifaliyo mti'mokinyo hwafoho. Temtitofo homo homta'ango a'amu *tiwelif tausen* iso (12,000) ma'mentohofoho.

Jutafe temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Lupeniye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Ngkatiye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Asyafe temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Napitalaiye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Monaseye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Simeyuniye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Lifaiye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Isokafe temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Sepiyulaniye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Jousepiye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Mpenyaminiye temtitofofo *tiwelif tausen* foho (12,000).

Oso a'amu hofosofe yomohu'nyopo Anituye ifalifaliyo hi'njofoho.

**Anituye a'amu ne pi'ningo engoso hofiko Anituye yofe
ho'nomayo'ne uhu'mokumentohofoho.**

⁹ Ose uhwononji nom'ne wojo hopa uhwonimentoheho hwe moya'mi pi'ningo engoso oso a'amu hiso a'amu hofiko atofojoso hopo'maho. Oso a'amu hiso temtitofo homo homta'angoso hwahokengo kengo a'apahokengo kengo hungkuno kengo kengoso hofiko hwapife sawemo halojo inyoso Hwe Engo sohwoe epohumayo simano sopo loho'mentohofoho. Osopo lohofontifi Anituye mango hwamo uyakolo'

mentohofoso'no tohe hweho nomantifi simonyo yontifi ¹⁰ mampaho engo'nji ole limentohofi, Nakwoe Anitu epohumayopo humaso sohwo'nji Jisas nakwoe Wonyo'ne Tohino Engo Ma'mentiso sohwo'nji siko nakumo asomo netimahoningki nakwo wopingo humalohwono.

¹¹ Ose ulahoningkofi a'amu ahwomomjo sohwa Anituye epohumayo somo ehofomokosyohumalofo sohwa hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwanji yomayo songo humalofo osofosofahu'nohino oso hwanji hofiko Anitumne'no hwomtame ehumentifi Anituye yofe ho'noma'mentohofoho. ¹² Ole limentohofi, Nehopeho. Nakwo nakwoe Anitumne'no simonyo engo uyano. Kakoe yofe engo, kakoe yokumpohn'nyo so'ntnne'no woho'nomano. Kakoe huno wopingo yakolo'nyoso, kakoe yokumpohn'nyoso ne'no nowentihwonefoho. Oso'no nakwo kakimo isamoyoka engolopohamo ulihwano. Oso hungkunoso nehopeho. Ose ulimentohofoho.

**Oso a'amu pi'ningo engo sofe tohino so'no Jounimo
lutihwamentisofoho.**

¹³ Ose uhwoninkahoningko hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'no somta'angofihwo ntimento, Olo a'amu hwapife halojo sawemo'njolahwa tihwalo. Nti'mta'ango hwalo.

¹⁴ Ose ntahoningki ulimento, Hwe engofo, ngkohuno maniyohoyohoho. Kiko huno kiyohoho. Ose ulahoningko oso hwe engo huhwo sohwo kako tango mikunimposo i'mofapone so'no ole ntimento, Anitu kako oso tango mikunimpososo hwahopo uyimentiso sohonta a'amu hiso nohumantifi Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontifi poyo pe'ningkahoningkofi Anitu kako hofikimo olo pone'no motosahopohoho. Simo'mo hofikoe honingkano wonyo somne'no hwapife mijo yajijwohoho hopaso hofikoe honingkano wonyo somo Jisasiye honiyo'nji wae yao'mentisoso hwapife kiho ane pa'nyo halojo imo'nimentisofoho. ¹⁵ Oso hiso'no hofiko Anituye epohumayo sopo lohokwofo. Sikuno huhwo huhwi imingo'nji sikuno'nji hinjopo hofiko Anituye ango ahwomomjo somo kakoe syohoulhofiwo'ningkohofoho. Anitu kako kakoe epohumayo sopo humanto hofiyo umokosyohumawo'ningkisofoho. ¹⁶ Oseso hofiko mijoho apa'no mape'nyofoho. Hofiko mijo'no mumo'nyofoho. Mofehi'nyo hofikimotoho mufojiyofoho. Tohino muhmnyofoho. ¹⁷ Hwapingoso hwe hofikoe wonyo'ne tohino ma'mentiso sohwo kako Anituye epohumayo sopo nohumanto hofiyo mokosyohumaho. Kako a'amu homo somo mijo timo so'mo ipemotasyihwosi mijo songo ne'no humayo'ne nifitnnefoho. Osopo Anitu kako hofikoe timijo wae imofihwosi hofiko humotaho apa'no malifitnnefoho.

Impe mijaho'njo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo lojwohofojahinyoso lokoefoma'mentisofoho.

8 Ose uhwononji oso wojo hopa simo'mo uhwonimentoheso apa'no uhwonimentohefoho. Oso hosohonta nakwoe Wonyo'ne Poyo Imo'nimentiso sohwo kako impe mijaho'njo iyoswomo lojwohofojahinyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso lokoefomahoningki osohonta a'amu hopi'nono oso hopo sopo humamentohofoso hofiko songo songo miyo'njo yontifi mampi'nyo humantifi tifi no'mo hwahopo tango imo'none so'no humafisohunyo imentohofoho. Osopo nohumentaningkofi mofehi'nyo we'enehwo umentisofoho. ² Mofehi'nyo we'enehwo nopoulosahoningki uhwoningkoheso a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ango hufa'uyo sohwa Anituye epohumayo'njo simanopo humawo'ningkohoho sohwo Anitu kako kounoho anga'no anga'no hu'muyimentisofoho.

³ Nohu'muyahoningki ahwomomjo nom'ne sohwo ijempoho Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'ningkohoho sopo lohofonto kako noswanyo na'nohino'njo tikayo akino wopingo'njo usimokiyo'ne mokosyohumamentisofoho. Hofiko kakimo hwamno pa'nyo engo akino wopingo'njo umentohofoho. Kako Anituye hwe moya'mi somne'no jomo ujo hungkuno so'nji hwamno pa'nyo akino wopingo'njo so'nji manto nomihu'mokonto ijempoho na'nohino Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'ningkohoho sopo Anituye simano sopo wojo somo tikayo akino wopingo'njo so'nji Mpo-humo jomo ujo hungkuno so'nji wa'mentisofoho. ⁵ Akino wanto kako oso ijempoho somta'ni toho nomanto oso noswanyo homo somo toho ihm'mofonto hwaho ayo yawojo'mne'no umokwajimentisofoho. Oso toho hiso nimokwojahoningki ahwomo yoka emta'mingo engo yonto hwaho hwomihwo engo imentisofoho. Ose uhwononji ole syafihu'mentoho, oso hungkuno Anitumo jomo ujosso tikayo'nji Anituye simo sopo simentiso hungkunoso ne umo'nimonto yalofoho.

A'amu ahwomomjo osofosofahn'nohino sohwa kounoho yoka limentohofoho.

⁶ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ango hufa'uyo sohwa hofikoe kounoho yoka wolano lontifi ito'no esyohumamentohofoho.

⁷ A'amu ahwomomjo simo'mjo huhwo sohwo kounoho yoka lahoningki ifoyo wosoho pa'nyo'nji toho'nji honiyo'nji nem'no uhwoso'mokonto hwaho ayo yawojo'mo mo'mentisofoho. Oso hiso nomofahoningki iyo hwaho hoja hopi'nono hufa'u sihune imo'nimentisoso anga'no toho ningkahoningki hufa'u lohofoho.

⁸ A'amu ahwomomjo osofeponjo sohwo kako kounoho yoka lahoningki hofiko toho hwofiki'nyo pa'nyo mikunimposo engoso mijo ayo hopi'nonohinomo ho'nao'mentohofoho. ⁹ Oso toho hiso mijo hufa'u

sihune mtohu'pomentisofoho. Oso mijo anga'nohino sohomo honiyo'nohino imo'nonto yo'mayo inaniku songo humamentohofoso poyo pe'nimentohofoho. Yofayokino oso ho'mo so'mo a'amu hi'nji nowentaningki a'amu hi'nji wae yao'mentisofoho.

¹⁰ A'amu ahwomomjo hufa'u sihune sohwo kounoho yoka lahoningki hntokwaliyo engo sohwo toho kwefoho pa'nyo sohwo mijilimno nom'ne sopo ho'nao'mentisoso oso mijo huhwo sohwo hufa'u sihune mtohu'pomentisofoho. Anga'nohino sohomo mo'mentisofoho. ¹¹ Oso hntokwaliyo engo huhwo sohwo kakoe yofeso Noufo Iyoho'njo Pa'nyo hweho. Oso mo'mentisohopo saponjo mijoso iyoho'njo imo'ningkahoningki a'amu hofiko ifanimentohoho oso iyoho huhwo sohwo polo'meehumentisoso fehohnjoso pe'nimentohofoho.

¹² A'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwo kounoho yoka lahoningki mofehi'nyo hamno hntokwaliyo oso hufa'u sihune mti'pomentisofoho. Oso anga'no anga'nohino homo somjo hufa'u sihune hufa'u sihune mti'pomentisohomo somjo anga'no anga'nohinoso sikwo'mno imo'nimentisofoho. Oso hiso'no mofehi'nyo hamno hntokwaliyo liwo'ningkiso sohonta pijijo imo'nimentisofoho. Fehohnjo majofoho.

¹³ Ose imo'nimentiso sohonta uhwonimentoheho siwe mikunimposo sohwo ahwomomo fekwoswahoningki uhwononji ole syafihu'mentoho, U tango mikunimposo u'mofapmmonte'no yalofoho. Siwe sohwo mampaho mohm'no ole limento, Nje a'amu, nje a'amu, sekwo hwahopo humalofo soku, sekumne'no hitoho ntokwoho. A'amu ahwomomjo hufa'u sihune ae'uyo sohwa kounoho yoka wolantifi yalokwofo. Nolikujono tango engo mikunimposo wose'ma'montonoho. Ose limentisofoho.

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako kounoho yoka limentisofoho.

9 A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako kounoho yoka lahoningki uhwonimentoheho hntokwaliyo anga'nohino sohwo kako hwahopo piwahu'mentisofoho. Nopiwesyahoningki hofiko oso hntokwaliyo homo somo pi'nimo hwapingo ane'njo sopo hano hwosampesoso uyimentohofoho. ² Pi'nimomjo hoku'yo hwosompeehoningki oso pi'nimo homo somjo toho engo somta'ni tikayo sikwo'mno engoso sapmmentisofoho. Oso tikayo hiso mofehi'nyo'nji ifofo simano esyafo'neso sikwo'mno imo'nimentisofoho. ³ Oso tikayo homo somta'ni mpompali'me pa'nyo pi'ningo engo folofomanto hwaho ae yawojo'mo ifehu'mokahumentisofoho. Oso mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa hofikoe yokumpohn'nyoso a'nantihwoyo sohwafe yokumpohn'nyo pa'nyo hwafoho. Oso yokumpohn'nyo hiso'nji a'amumo mokintofonefoho. ⁴ Hofiko mpompali'me pa'nyo sohwo ole ulimentohofi, Sekwo hoja hwanji iyo hwanji yo'mayo hwaho laponjo foka'nyo somo fonifonyo imokukutoho. O'o, hwe moya'mi Anituye ifalifaliyo yomohu'nyopo mamti'mokinyo'njo somo tohino engo uyimno.

⁵ Sekwo hwe moya'mi hopi'nonohino homo somo tohino engo uyontaningkuji hamno aho fehohnjo hopi'nono woseyakolo'montonoho. I oso'no sekwo poyo umokukutoho. Ose ulahoningkofi mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa tohino engo a'nantihwoyo sohwa uyiwo'ningkohoho hopaso uyimentohofoho. ⁶ I oso hohosohonta a'amu tohino engo mafikujo'no poyo wape'nife ko likuji tohino uyifijoso a'amuso hofiko poyo pe'nyo'ne honingkanoso motipemapi-fitnehoho. Oso hiso'no poyo umo'nano ko lifijoso poyo mmo'nifitnehoho.

⁷ Ngko uhwonimentoheso oso mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa hofiko oso yahu a'amu hn'nomokomiwo'ningkohoho sohwafe engo pa'nyo hwafoho. Hofiko ikujo hofongki'nano lontifi ito'no esyohumentaningkofi uhwonimentoheso. Hofikoe mnokino sopo wokoso wonyoangkafo foto'nimentohofoho. Hofikoe simanoso a'mosimano'njo hwafoho. ⁸ Hofikoe mijiyoso sawemofoho. Hofikoe mangoso siwatimangofoho. Mango hiso yokumpohn'nyo yahu sihwano pa'ningofoho. ⁹ Oso mpompali'me pa'nyo sohwa hofikoe swokinoso mijo yihumo sohwafe a'apaho nihu'no sojo pa'nyo uhwoniwu'ningkuhwoneso pa'nyo'njo hwafoho. Hofikoe fefeeloho peengku peenjo mpuyo pi'ningo engo'njo pa'nyofoho. Yahu pi'ningo engo sohwafe kunto'yoka pa'nyofoho. ¹⁰ Hofikoe somiso a'amu somo montitofontaningkofi hamno aho fehohnjo hopi'nono uyakolo'mentisofoho. Tohino engo mikunimposo uyimentohofoho. ¹¹ Mpompali'me pa'nyo sohwafe hwe engo sohwo kako towahuno wonyo sohwo pi'nimo hwapingo ane so'mo mokosyohumawo'ningkiso hweho. Kakoe yofeso a'amu Hipiluso ole liwo'ningkohofoso Opeeton. A'amu Ngkilikiso ole liwo'ningkohofi Opaliyon. Oso hungkuno hwapingoso olenoho. A'amumo Wonyo Umokuwo'ningkiso hweho.

¹² Osohonta uhwonimentoheso tango engo mikunimposo simo'mjoso moi'wonoho. Nom'ne hufa'u weho. Tango hufa'u umo'nimontonoho.

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kako kounoho yoka limentisofoho.

¹³ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kounoho yoka limentisofoho. Oso Anituye simano saponjo ijempoho na'nohino'njo Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'ningkohoho sopo hwolafeso osofosofahu'nohino'njo sopo yahu *mpulimokau* sihwano hopa uhwonimentoheso. Oso ijempoho hopo sopo nta'ni mampaho ho'nimentisofoho. ¹⁴ Oso a'amu ahwomomjo kounoho yoka limentiso sohomo mampaho hiso ole ulimento, Kiko towahuno wonyo osofosofahu'nohino sohwa Mijo Yufiletis tafe sopo impe into'nawotofo sohwa mo nu'mahoji fihuto'mihwajo. ¹⁵ Ose ulahoningki kako nowento isihuto'mihwajimentisofoho. Oso towahuno osofosofahu'nohino wonyo sohwa mo Anitu kako olo soswo lomo olo hamno lomo olo sikuno lomne'no

impe into'nawo'mentisofoho. Hofiko nowekuji a'amu hwahoponjo hopi'nonohino somo hufa'u sihune hotitofikuji anga'nohino somo fonjasyikuji mtitofohufa'u umo'nimontonoho. ¹⁶ Oso towahuno wonyo sohwafe isihuto'mihwojahoningkofi ole upa'nimentoho, Towahuno wonyo huhwo sohwafe a'amu ikujo'ho'ne yahupo kehumafofo sohwa hofiko nihu'no pi'ningo hwafoho. *Tu hantilet miliyon* (200,000,000) hwafoho. ¹⁷ Ngko wojo hopa uhwoninkoheso olenoho. A'amu yahupo kehumafofo sohwafe manji'mofo sojo pa'nyoso honijwo, sonjijo hwasimijo'njo hwafoho. Yahu sohwafe mnokinoso sikisiwojo sohwafe mnokinonjo pa'nyo hwafoho. Yahufe mango mta'ni tikayo akino wonyo'njo sikwo'mno hwasimijo'nji toho'nji sijomokohonaweho. ¹⁸ Oso toho hiso'nji tikayo akino wonyo sikwo'mno'nji hwasimijo'nji hofikoe mango mta'ni a'amu hwahoponjo somo hufa'u sihune hotitofonto mtitofoho anga'nohino somo poyo imokumentohofoho. ¹⁹ Oso yahu sohwafe yokumpohn'nyoso hofikoe somimo hofikoe mangomo wo'nyo'ponoho. Hofikoe somiso homa a'amumo toho lofiwo'ningkiso sohwafe mnokino'njo pa'nyo hwafoho.

²⁰ A'amu poyo mape'nyoso hofiko nohumantifi hofikoe yahino wonyomne'no simeho miwolo'mokiyo'njo imentohofoho. O'o, hofiko towahuno wonyo homo somne'no hwomtame ulohofiwo'ningkohofoho. Oso towahuno wonyo huhwo sohwafe yofe ho'no mayo'ne so'no hofiko hwasyo anituye huyo'mango sojo mta'ni iyo mta'ni hwaho mta'ni mti'mokontifi osomo hwomtame imentohofoho. Oso mti'mokumentohofoso haloho mupa'nyofoho. Timo muhwonyofoho. Hano memoyo'njofoho. ²¹ A'amu hiso hofiko nom'ne a'amu somo nononjasyontifi ki'nyo imokontifi a'mohufo yontifi yo'mayo ho'yangoso hufo ma'mentohofoho. Oso yahino wonyo homo somne'no hofikoe simeho miwolo'mokiyo'njo imentohofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo Jounimo iyoswo uyahoningki Joun nimentisofoho.

10 Ngko oso hohosohonta uhwonimentoheso, a'amu ahwomomjo nom'ne yokumpohn'nyo sohwo ahwomo mta'ni pmentisofoho. Kakoe manji'mofoso himofoho. Kakoe mnokinopo sakungkwolaningo kotofahinyo hweho. Kakoe simanoso mofehi'nyo pa'nyofoho. Kakoe sifeso toho sitnnyo pa'nyofoho. ² Kakoe ahomo iyoswo we'e popojahinyofoho. Oso iyoswo hiso fisojwahinyofoho. Kakoe sife angahohnjoso mijo ayo sopo fesyohumaho. Sife hwonamonyoso hwahopo fesyohumaho. ³ Oso hopo sopo kako nohumanto mampaho mohm'no sikisiwojo hauwayo yoka hopa lahoningki ahwomo yoka aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u ho'ningkahoningki oso homo somta'ni hungkuno upa'nimentoheso. ⁴ Oso hungkuno ahwomo yoka somta'ni upa'nimentoheso wamti'mokumonji yahoningko mampaho ahwomo mta'ni ntimento, Oso hungkuno ahwomo yoka aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni

hufa'uyo ho'ningkisososo kiko ifalifaliyo nomti'mokohotoho. Hiyaso mokosyohumaho.

⁵ Oso a'amu ahwomomjo sife anga'no mijo ayo sopo fesyohumanto sife nom'ne hwahopo fesyohumaho huhwo sohwo kako hungkuno nehopi ujo'neso kakoe aho anga hohnjoso ho'noma'mentisofoho. ⁶ Noho'no-manto ulimento, Anitu songo ne'no humaso sohwo yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji mijo ayo somjo so'ntnne mti'mokumentiso sohwo yokintahopone'no hungkuno nehopi walimonne'no yohono. Hungkuno olenoho. Sikuno moi'wonoho. Oso'no Anitu kako mohontohumanehoho. O'o, a'amufe hungkuno ikwolofone sikunosoto i'mofapohoho. ⁷ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kounoho yoka ho'ningkuhwoso'no yo'mayo hungkuno Anitu kakoe syoho ulohofiyo sohwo uyahoningki nalimotofoso olohonta ne umo'nimontonoho. Hohonta olo hungkuno hiloso huno mehohosasiyo'njo imojoso olohonta ne imo'ningkuhwoso'no a'amufe hunoso wehohosahumontonoho.

⁸ Ose lahoningki oso mampaho ahwomo mta'ni simo'mo ntimentiso hopaso olohonta apa'no ntohi, Olohonta kiko nuhuji oso iyoswo a'amu ahwomomjo sohwo sife anga'no mijo ayomo fesyohumanto nom'ne hwahopo fesyohumanto sohwo kako iyoswo fisojwosyohumasoso kiko maho. ⁹ Ose ntahoningki ngko nowenji ulimentoho, Kiko oso iyoswo we'eso ntape. Ose ulahoningko ntimento, Ou, kiko olo iyoswo loso nomahoji hmnyo. Kiko njoso humo meyo kihwosi u jije simeho mo'mo iyoho wakimntonoho. ¹⁰ Ose ntahoningki iyoswo we'e loso a'amu ahwomo mta'ango sohwo aho mta'ni nomanji manimentoheso nje mangomo humo meyo nyahoningki ningku'nimentoheso iyoho nimentisofoho. Hwapingoso yo'mayo imo'neso tango'njofoho.

¹¹ Ose yahoningko ntimentohofi, Kiko hwe moya'mi anga hopi'nonohino hungkuno kengo kengo'njo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumawo'ningkohoho oso hwamne'no oso iyoswo ningkinoso yo'mayo imo'none so'no filutihwaho. Ose ntimentohofoho.

A'amu hufa'u hwa'u Anituye hungkuno ujo'ne hungkunofoho.

11 Ngko nohumentaningko anga imayo iyo'ne iyo ntapontifi ntimentohofi, Nolikafohoji Anituye tojo anga engo Jelusalem lohojwo so'nji oso ijempoho yo'mayo Anitumne'no ho'nasyiwo'ningkohoho so'ntnne'no sawemo so'no yamofa fiyo. Ose yohoji kiko a'amu Anituye angomo Anitu kakoe yofe ho'no-mayo'ne humalofo somo atofa fiso. ² Oseso kiko oso angkuhwafo we'e mempo hohnjo somo yamofa yohotoho. O'o, oso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo iwo'ningkohoho sofeponoho. Oso'no kiko yamofa yohotoho. A'amu hiso hofiko anga Jelusalem so'nji oso angkuhwafo we'e mempo hohnjo so'nji fonifonyo yontaningkuji soswo hufa'u sihune uyakolofihwosi nom'ne hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne

mta'ni anga'no uyakolofihwoso'no fonifonyo wesojwaofantifeho. ³ Fonifonyo hiso yontaningkuji a'amu hufa'u hwa'u nje hungkuno ujo'ne yokumpohn'nyo uyime sohwa'u siko ifa nano ho'yoso meki'nisoso hofikoe simeho tango unyoso a'amumo utihwayo sohwa'u tifi yo'mayo imo'none so'no ulanjijoho.

⁴ Ulontaningkohosisi soswo hufa'u sihune nom'ne hwasyopo uyakolofonefoho. Ose ntahoningki uhwonimentoheso, oso hwe hufa'u sohwa'umne'no hohonta hwe fihwo Sekolaiya kako hungkuno ifalifaliyo mti'mokumentisofoho. Siko iyo hufa'u ipisayo'njo sikiloho hufa'u Anitu yo'mayo hwaho mokosyohumayo sohwo simanopo loho'mentisiye hwa'uyoho. Ose uhwononji Sekolaiyafe hungkuno hiso ne imo'nimentisoso uhwonimentohofoho. ⁵ Ose uhwonimentoho, a'amu wonyoso hofiko hwe sohwa'umo wonyo umokantifi sikoe mango mta'ni toho sosijaofaponto sikoe mangohwamo toho ulasyiwo'ningkisofoho. Ou, a'amu hwe hufa'u hwa'umo wonyo umokumo lihwosi yoso sohwo kako oso pa'nyoso wape'nimontonoho. ⁶ Oso hwe sohwa'umo Anitu kako yokumpohn'nyo mikunimposo uyimentiso so'no siko ifoyo honingkano ifoyo masiyo'ne pijwasiyoso siko hoponoho. U siko ole liso'manji, A'amu somo yo'mayo tango u'mano. Ose liso'manji ne umo'nono lisoso siko hoponoho. Oso hohohonta siko Anituye hungkuno ulonji yo'mayoso imentisiyefoho.

⁷ Siko Anituye hungkuno moi'wo losojwaofahoningki pi'nimo hwapingo ane somta'ni sikisiwojo engo si'mofapmentisofoho. Nosi'mofaponto hwe sohwa'umo toho wolofahumo lonto ikujoho fongki'nontifi siwojo sohwo hwe sohwa'umo hwotoho fento toho lofahumentisofoho. ⁸ Sikoe pijafoso honingkano engo sopo wo'mentisofoho. Oso pone engo homo somo hohonta sikoe hwe engo sohomo iyopo fonjinto'ofahumentohofoho. Oso pone engo so'no pahnnimo hungkuno liwo'ningkuhwoneso ole, Soutom'nji Ijipi'njoho. Hwapingoso oso a'amu huhwo sohwa hofikoe honingkano wonyoso a'amu Soutom'nji Ijipi'njo pa'nyo hwafoho. ⁹ Sikoe pijafoso ne'no nowentaningki a'amu temtifofo kengo kengo'mta'angoso hungkuno kengo kengo hwaho kengo kengo'mjoso nohumantifi oso pijafoso somo uhwonontaningkofi sikuno hufa'u sihune nom'ne ajwopo mtihupemjao'mentisofoho. A'amu honingkano wonyo'njoso hofiko ole limentohofi, Nom'ne a'amu sohwa oso hwe sohwa'uye pijafoso ijopijisyayikutoho. Ose limentohofoho. Hwapingoso hwe sohwa'uye yofeso monje yasiyo'nefoho. ¹⁰ Hwe sohwa'u poyo pe'nyoso'no a'amuso simeho wopingo umo'ningkahoningki simonyo engo yontifi wosopayo engo iloho yontifi hofikoe simeho wopingo umo'nyo so'no hofikoe a'amu somo ho'yango engo uyimentohofoho. Hwapingoso ole, oso hwe sohwa'u siko songo nohumentaningkiye sohonta siko a'amufe honingkano wonyo somne'no Anituye hungkuno ulonji tohino uyimentisiyefoho.

¹¹ Oseso sikuno hufa'u sihune nom'ne ajwopo mtihupo lohofonto memjaofahoningki Anitu sikimo

songo ulika'mentisofoho. Siko nolikofahoningki a'amuso hofiko sikimo uhwonontifi iyoho engo imentohofoho. ¹² Hofiko mampaho ahwomo mta'ni ole upa'nimentohofoho, Siko olopono fisapinyo. Ose upa'nontifi mango huhwo sohwa nuhwonontaningkofi siko ahwomomno himopo simentisiyefoho. ¹³ Nosahoningki hwomihwo engo imentisofoho. Imentisoso pone engo Jelusalemmjo poneso homo homta'ni kenga'no kenga'no ya'mi ya'me yao'mentisofoho. Olo hopa piwahu'mentiso, pone aho hufa'u mta'ni hotito'nohini anga'no piwahu'mentisofoho. Aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'no loho'mentisofoho. Nopiwesyahoningkofi a'amu *sefen tausen* (7,000) pe'nimentohofoho. A'amu poyo mape'nimentohofoso iyoho engo uningkahoningki ole limentohofi, U Anitu ahwomomo songo humaso sohwo Hwe Engo nehopeho. Ose limentohofoho.

¹⁴ Tango hufa'u moi'wo nto imo'nimentisofoho. Tango ae'uyoso i'mofaponeso uhwonimentohefoho.

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kako kounoho yoka limentisofoho.

¹⁵ Oso hohosohonta a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kako kounoho yoka lahoningki mampaho pi'ningo ahwomo mta'ni ole ho'nimento, Seten olo hwaho lomo mokosyohumamojofoho. I olohonta nakwoe Hwe Engo Anitu'nji Kilais uhwatimentiso sohwo'nji siko hwaho loso nihu'nahone womokosyohumanjiyoho. Kakoe yofe engo hwaho mokosyohumayo'neso ne'no nowentihwonefoho. ¹⁶ Ose ho'ningkahoningki oso hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwa Anitu'njopo hofikoe epohumayo sopo humawo'ningkohofoho sohwa hofiko Anitumne'no hwomtame ehumentifi Anituye yofe ho'noma'mentohofoho.

¹⁷ Ole limentohofi,

U nakwoe Hwe Engo sohwo kiko jije yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo'njo hwoosoho.

Oseso kiko hohonta humamopmmentohino sohwo olohonta ne'no humahnno.

Kiko jije yokumpohn'nyo'nji hwaho homo somo mokosyohumomopalokuno.

Oso'no nakwo isamoyoka engo kilalokuhwono.

¹⁸ A'amu kikimo simeho hi'ntnnono mokijape'njoso hofiko simeho tango engo uyalofoho.

Hwapingoso jije sikuno hofikimo tango uyo'neso nto i'mofapohoho.

Olohonta kiko a'amu poyo pe'nyo sofe yahino somne'no yano ulofimonnoho.

Hohonta a'amu jije hungkuno ulimotofo sohwanji jije a'amu yofe engo'njo sohwanji yofe engo ane'njo so'nji kikimo enjwa'mo humamotofo somo ho'yango wopinogoyimonnoho.

A'amu hwahopo wonyo imentohofoho somo wae weeo'monnoho.

¹⁹ Ose ulahoningkofi ahwomomjo Anituye angoo engo somjo hwsomp'nowentaningki uhwonimentohefoho

oso ipofoho a'amu Juta hohonta mti'mokumentohofopa'nyoso Anituye hungkuno'njo nakwo'nji makotiku'nyo'neso nowentaningki uhwonimentohefoho. Oso hiso ngko nuhwoningkahoningki emta'mingo yahoningki yo'mayo mampaho ho'ningkahoningki ahwomo yoka lahoningki hwomihwo yonto ifoyo sisayo'njo hu'mentisofoho.

Joun kako a'mu si'nji homa'nji uhwonimentisofoho.

¹² Ahwomomo uhwononji poji entihwayo hopaso uhwonimentohefoho. A'mu fisi kakoe manji'mofoso mofehi'nyo pa'nyo imentiso uhwonimentohefoho. Kako hamnopo nohumanto kakoe yofe engo so'no imayo monji'manjiyoho. Mnokino manji'mofoso hntokwaliyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u'njiyoho. ² Kako simeho'njosi mehomi mayo'ne tohino engo umningkahoningki youwo youwo lonto aswo woma'mto imentisofoho. ³ Ose uhwononji nom'ne poji entihwayo ole uhwonimentohefoho. Homa honiyo'nohino mikunimposo engo sohwo kakoe mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u'njo hweho. Mnokino somo anga'no anga'nohino sopo a'amu hwa-ho mokosyohumawo'ningkohofoho sohwafe mnokino manji'mofo montito'meehinimentisofoho. Kakoe sihwanoso aho hopi'nonohino'njo hweho. ⁴ Hntokwaliyo hopi'nonohino somo hufa'u sihune hotito'mentisoso mtitofoho anga'no homa sohwo kakoe somi'nji hulijusyimokwojahoningki hntokwaliyo hwahopo piwahu'mentisofoho. Homa huhwo sohwo a'musi kako mehomi aswo woma'mto yontaningki homa sohwo humuhwontohumantisofoho. Hwapingoso kako mehomi sohomo wofonjahumonto humihwontohumantisofoho. ⁵ A'musi kako hwomu aswo ma'mentisofoho. Oso hwomu huhwo sohwo kako tifi no'mo a'amu hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo mokosyohumane hweho. Oseso oso a'musi kako hwomu aswo nomahoningki a'amu ahwomomjo sohwa hofiko oso hwomo sohomo nutimantifi Anituye epohumayo kako'nji wojo sopo uhumatimentohofoho. ⁶ Oso hohosohonta oso a'musi kako hwaho a'amu ane sopo Anitu kako a'mu simne'no ango molahumentiso sopo hiyaso le'ofonto nohumentaningki a'amu ahwomomjo sohwa hofiko wopayo uyontifi nto'no mokosyohumentaningkofi soswo hufa'u sihune nom'ne ajwopo mtihupo hamno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni anga'no uyakolo'mentisofoho.

⁷ Oso hohosohonta oso hiso uhwononji nom'ne uhwonimentohefoho, ahwomomo ikujoho engo lika'mentisofoho. Ahwomomjo hwe yofe engo'njo Maikel oso hwo'nji kakoe ahwomomjo a'amu sohwanji hofiko homa sohwo'nji nom'ne sohwa homa sohomo in- ingkamotofo sohwanji ikujoho engo fongki'nimentohefoho. ⁸ Oso ikujoho fongki'nimentohefoho hiso Maikel kakoe a'amu ahwomomjo sohwanji hofiko homa sohwo kakoe a'amu sohwanjimo hwotho fentifi ahwomo mta'ni wae yao'mentohofoho. ⁹ Oso'no homa sohwo kakoe honingkano ahwomomo siyo'neso nihu'nahone hano pitofasyontifi hwahopo nihu'na-

hone ho'nao'mentohofofoho. Oso homa hohonta humamentiso huhwo sohwo Seteniyoho. Oso Seten huhwo sohwo kako hwe moya'mi hwahoponjo somo hwasyo hungkuno uliwo'ningkiso hweho. Oso huhwo sohomo kakoe a'amu'njo hwahopo weho'naofapmmentohofofoho.

¹⁰ Ose yahoningkofi ahwomo mta'ni mampaho engo ole ho'nimento, Olohonta nakwoe Anitu kako nakumo moi'wo nto menesojwao'maho. Olohonta Anitu kako Seteniyeye tojo somta'ni moi'wo nto mesejwonamokwoho. Oso'no Anitu'nji kakoe hwomu uhwasopo'mentiso Kilais oso hwo'nji sikoe yakumpohn'nyoso olohonta utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. Olohonta siko nihu'nahone yokumpohn'nyo wonemokosyohumanjiyoho. Kilais kako yofe hwofilo'nnyoso nto makwoho. Hwapingoso Seten kako sikuno huhwo huhwi Anituye simanopo lohofonto Anituye a'amu somne'no hwasyo hungkuno mjilimojo sohwo nihu'nahone ahwomo mta'ni wae yamokwoho. ¹¹ Nakwoe a'amu Jisas hofikoe honingkano wonyomne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso so'nji Anituye hungkuno a'amu nom'ne somo lutihwawo'ningkohofoso oso Anituye hungkuno hiso'nji hofikimo yokumpohn'nyo utofahoningki Setenimo hwotoho hmentohofofoho. Hofiko olo hwaho lopo wopingo humayo so'no huno mosyafisiyo'njo imentohofofoho. O'o hofiko Anituye syoho so'no mango sohwa hofikimo fonjasiyo so'no iyoho munyo'njo imentisofoho. ¹² Oseso sekwo a'amu ahwomomjo soku Seten kako ahwomomo uliko'ma'mentiso so'no sekwo simonyo fiyimno. I oso'no sekwo hwahoponjo soku mijo ayomjo sokune'no ngko hitoho ntokwoho. Seten kako simeho tohino'nji sekuyepono nto pmmaho. Seten kako kakoe sikuno tifo so'no huno uyohoho. Ose ho'nimentisofoho.

¹³ A'amu ahwomomjo sohwa oso homa Seten sohomo hwahopo noweho'nofopahoningkofi Seten kako honingkanimentisoso hwahopo humanto kako a'mu hwomu aswo ma'mentiso simo tifi inifoto'mentisofoho. ¹⁴ I inifotofontaningki oso a'mu simo Anitu kako yihufo siwe fefeeloho usopiyofahoningki oso a'musi kako hwaho a'amu ane spono fekwamentisofoho. Osopo Anitu oso a'mu hne'no ango nto'no esyohumamentiso so'no homa sohwo kakimo toho molo-fasiyo'njo imentisofoho. Oso hopo sopo a'amu ahwomomjoso hofiyo umokosyohumentaningkofi soswo hufa'u sihune hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino uyakolo'mentisofoho. ¹⁵ Homa sohwo kako ape simo mijo womihulofononto kakoe mango mta'ni mijo ifofayo pa'nyo swaponto oso a'mu simo tifi umjihwosi womihulofononto imentisoso awonoho. ¹⁶ Oso mijo hiso oso a'mu simo womihulomo lonto tifi iningkawahoningki hwaho sohwo nuhwononto mango yo'mokosyohumentaningki mijo ukwato lohofonto oso mijoso weningku'naofamentisofoho. ¹⁷ Oso homa sohwo oso hiso nuhwononto oso a'mu hne'no simeho tohino mikunimposo umningkahoningki oso a'mu siye imu sohwo wofonjahumon-to imentisofoho. Oso imu huhwo sohwa hofiko Ani-

tuye hungkunomo tifi iningkawowo'ningkohofofoho. Hofiko Jisasiye hungkuno lontifi iningkawalokwofo. ¹⁸ Oso homa huhwo sohwo kako mijo ayo momingo sopo loho'mentisofoho.

Sikisiwojo nihu'no wonyo hufa'u hwa'u i'mofapmmmentisiyefoho.

13 Ngko nohumanji uhwonimento. Ngko a'amu sikisiwojo pa'nyo nihu'no wonyo sohwo i'mofopahoningki uhwonimentohefoho. Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo huhwo sohwo kakoe mnokinoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u'njo hweho. Oso mnokino hopo sopo Anitune'no sifajo hungkuno mti'mokinyo wo'nnyoponoho. Kakoe sihwanoso aho hopi'nonohino'njo hweho. Oso hwe sikisiwojo pa'nyo sohwo kakoe yofe engo utihwayo'ne kakoe sihwanos anga'no anga'nohino hopo sopo a'amu hwaho mokosyohumayo sohwo mnokino manji'mofo wo'nnyoponoho. ² Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo kakoe sife yokumpohn'nyoso nomonyo sife yokumpohn'nyoso pa'nyofoho. Kakoe mangoso sikisiwojofe mango'njo hweho. Oso siwojo huhwo sohwo i'mofopahoningki oso homa Seten sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyonto yofe engo kakoe pa'nyo uyimentisofoho. Oso'no kako Seteniyeye yo'mayoso mokosyohumamentisofoho. ³ Oso sikisiwojo pa'nyo mnokino pi'ningo'njo sohwo kakoe mnokino anga'nohino somo uyo'njo uhwonimentohefoho. Oso mnokino homo somo a'amu nofonjisyahoningkofi mape'nimentisofoho. O'o ime nto limentisofoho. Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo huhwo sohwo a'amu nuhwonontifi pisopisaho lontifi tifi iningkamentohofofoho. ⁴ Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo huhwo sohwo homa engo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo uyimentisofoho. Ose uyahoningki a'amu pi'ningo engo nohumantifi uhwonontifi hofiko oso homa sohwo'nji oso a'amu siwojo pa'nyo sohwo'njimo sikimne'no hwomtame ehumentohofofoho. Ose yontifi limentohofi, Olo a'amu sikisiwojo pa'nyo lohomo yakolo'nnyoso tihwolo. O'o, awonoho. Nakwoe hwe engoso oloho hweho. Ose limentohofofoho.

⁵ Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo kako Anitune'no hungkuno nihu'no wonyo lontaningki Anitu kako timo'nohino uhwonimentisofoho. Oso'no oso a'amu kako kakoe yokumpohn'nyo mta'ni kakoe huno mta'ni yo'mayoso yontaningkuhwosi soswo hufa'u sihune hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino uyakolofonefoho. ⁶ Kako Anitu sohwo'nji Anituye a'amu ne so'nji yo'mayo ahwomomjo so'ntnne'no sifajo liwo'ningkiso hweho. ⁷ Kako Anituye a'amu ne somo ikujoho wafongku'monto yahoningki Anitu kako timo'nohino uhwoninkahoningki kako Anituye a'amu ne hwahopo humalofo somo ikujoho fonjonto uyakolo'mentisofoho. Oso'no kako hwaho hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne yofe engo ma'mentisofoho. Kako a'amu temtitofe kengo kengo so'nji hungkuno kengo kengo'njo somo aho yokumpohn'nyo mokosyohumamentisofoho. ⁸ Anitu

olo hwaholo mti'mokumentiso sohonta a'amu hopi'nono olo hwaho lophonjoso hofikoe yofe iyoswo songo ne'no humayo'ne somo mawo'nnyoso hofiko oso a'amu siwojo pa'nyo sohomo hwomtame uloho'mentohofofoho.

⁹ A'amu haloho'njo ku'manji olo hungkuno loso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo kako Anituye a'amu somo ulohofone so'no haloho upa'nimno. ¹⁰ A'amu somo impo'angomo uhwatimo lihwosi impo'angomo uhwatimontonoho. I a'amu somo hosimno'nji wofonjahumo lihwosi a'amu nom'neso oso a'amu hisomo hosimno'nji wofonjisyantifeho. I oso'no Anituye a'amu hiso hofiko yokumpohn'nyo lohofikuji Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyikufe.

¹¹ Osopo nohumanji ole uhwonimentoho, a'amu sikisiwojo pa'nyo nom'nehwo hwaho mta'ni nopolowohofahoningki uhwonimentohefoho. Kakoe sihwano hufa'uyoso yahu *sipsip* sihwano pa'nyo'njo hweho. Kakoe mampahoso homa Seten sohwo mampaho pa'nyo'njo hweho. ¹² Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo simo'mjo sohwo yokumpohn'nyo engoso a'amu tiffinjo sikisiwojo pa'nyo sohwo oso yokumpohn'nyo engo hmo somo nomanto a'amu sikisiwojo pa'nyo simo'mjo sohwo'nji nohumanto a'amu hopi'nonohino somo hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Olo sikisiwojo simo'mjo lohwo a'amu kakoe mnokino anga'nohino somo fonjahumentohofoho somo ime limentiso sohomo sekwo hwomtame fehummamo. Ose ulahoningki a'amu hopi'nonohinoso hungkuno hisomo tifi iningka-mentohofofoho. ¹³ A'amu sikisiwojo pa'nyo tiffinta'ango sohwo kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ngkiyohofoso imentisofoho. A'amuso hofiko nuhwontohumentaningkofi toho ahwomo mta'ni hwahopo piwasiyo'ne imokumentisofoho. ¹⁴ Anitu kako oso a'amu sikisiwojo pa'nyo tiffinjo somo timo'nohino uhwonontaningki sikisiwojo sohwo kako kakoe huno mta'nohino imojo hweho. Oseso oso a'amu sikisiwojo pa'nyo tiffinjo huhwo sohwo kako a'amu siki siwojo pa'nyo simo'mjo sohwo'nji nohumanto yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ngkiyohofoso yonto a'amu hwahopo humalofo somo honingkano hwasyomo ipemotamentisofoho. Hwe moya'mi homo somo a'amu sikisiwojo pa'nyo simo'mjo sohwo ole ulimento, Sekwo soku, oso a'amu mnokino anga'nohino somo hosimno'nji fonjonyahoningkofi songo ne'no humaso sohwo yofe ho'nomayo'ne sekwo kako'ne sojo huyo'mango mti'mokumno. ¹⁵ Ose ulahoningki a'amuso hofiko sojo huyo'mango mti'mokahoningkofi a'amu tiffinjo sikisiwojo pa'nyo sohwo peefo ulohofonto huyo'mango hiso songo umokonto mamtno'nji mampaho'nji uyimentisofoho. Oso huyo'mango huhwo sohomo a'amu hwomtame mihumayo'njo somo huyo'mango huhwo sohwo poyo umokumontonoho.

¹⁶ A'amu sikisiwojo pa'nyo tiffinjo sohwo kako a'amu hopi'nonohino somo ole ulimento, Sekwo oso a'amu sikisiwojo simo'mjo pa'nyo sohwo ifalifaliyoso sekwo ahopo yomohu'nyopo mti'mokinimno. U a'amu hopi'nonohino soku, sekwo yofe engo'njo yofe engo

ane'njo, syoho'njo syoho ane'njo, hamniyoho engo'njo ho'yango ane'njo, sekwo hopi'nonohino hoku sekwoe yomohu'nyopo ahopo oso a'amu sikisiwojo pa'nyo simo'mjo sohwo ifalifaliyoso mti'mokinimno. Ose ulimentisofoho. ¹⁷ A'amu oso ifalifaliyo ane'njo sohwo kako wosopayo yo'mayoso mpe miyonehoho. U nom'ne a'amu kakinta'ni yo'mayoso mpe mulohopitnnehoho. Oso ifalifaliyoso a'amu sikisiwojo panyo simo'mjo sohwo yofe u kakoe yofe uyohope-e'ne mti'mokinyofoho. A'apahopo mti'mokinyoso a'amu sohwo kakwo'yohwo huno syafisiyo'nefoho. ¹⁸ Oso ifalifaliyo so'no huno wosyofisyano. A'amu huno'njo sohwo kako ifalifaliyo hiso atofu lihwosi huno ole uyonefoho. Ifalifaliyoso a'amumo upiyofonefoho. Mti'mokinyo hiso olenoho, *sikis hantilet sikisiti-sikis* ifoho (666).

A'amu 'wan hantilet fouti-foua tausen' iso (144,000) hofikoe ta songo limentohofofoho.

14 Ngko nohumanji ole uhwonimentoho, oso Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo kako hwofiki'nyo Saiyon sopo nohumentaningki a'amu *wan hantilet fouti-foua tausen* iso (144,000) kako'nji humentaningkofi uhwonimentohefoho. Oso a'amu hofu sofe yomohu'nyopo a'amu nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwo yofe'nji kaningkwohwo yofe'nji wentaningki uhwonimentohefoho. ² Ose uhwononji mampaho ahwomo mta'ni upa'nimentohefoho. Mampaho hiso mijifatikusi'yoka ahwomo yoka mpompusofe tompuyo fonjiwo'ningkohofu'yoka pa'nyo upa'nimentohefoho. ³ Ahwomomo uhwononji uhwonimentohefoho Anituye epohumayo sopo yo'mayo songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sohwanji oso hwa humohumantohofu hopo sopo a'amu *wan hantilet fouti-foua tausen* iso (144,000) nolohofontifi ta songo limentohofofoho. Oso a'amu hwahoponta'angoso hofikoe wonyoso Jisas kako wae yao'mentisofoho. Oso'no a'amu hiso hofiko'nohino oso ta songo somo huno'njofoho. Nom'ne a'amuso huno muyofoho. ⁴ Oso a'amu hiso hofiko Anitumne'no simeho anga'no uyontifi hwasyo anitu sohomo tifi mining kayo'njofoho. Nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo kako hano ntonte wamo loso u oso a'amu hiso hofiko tifi uningkwantifeho. Olo a'amu loso a'amu nom'ne somta'ni Anitu kako'ne'nji kakoe hwomumne'nji simo'mo ma'mentisofoho. ⁵ Hofiko hwasyo hungkuno majofoho. Honingkano wonyoso nihu'no anefoho.

A'amu ahwomomjo hufa'u sihune sohwa hungkuno limentohofofoho.

⁶ Ngko nohumanji ole uhwonimentoho, A'amu ahwomomjo sohwo kako Anituye hungkuno songo ne'no humayo'ne a'amu hwahopo humalofo somo lutihwayo'ne yohohisyomoyonto. A'amu hwaho kengo kengoso a'apaho kengo kengoso hungkuno kengo kengoso temtifofo kengo kengo osomne'no yohohisy-

omoyonto ulimentisofoho. ⁷ Kako mampaho engo'nji ole ulimento, Anitu kako a'amufe hungkuno ikwolofo'ne sikuno nto i'mofapohoho. Oso'no sekwo iyoho ikuji kakoe yofe foho'nomapmno. Oso hwe hwaho'nji ahwomo'nji mijo ayo'nji yo'mayo so'nji mti'mokumentisohumo simeho uyikuji hwomtame fehumamno.

⁸ Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo simo'mjo sohomo iningkaponto ulimento, Pone engo Mpapiloun wonyo nto imo'nimaho. Pone engo hiso nto piwahu'maho. Oso hopo sponjo a'amuso hofiko honingkano wonyo mikunimposo iwo'ningkohofoso hofiko a'amu kengo kengoponta'ango somo honingkano wonyo homo somo kompemotapmentohofofoho. Oso'no olohonta Anituye simeho tohinoso hofikimo nihu'nahone wonyo umokumasofoho.

⁹ Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo ahwomomjo simo'njo sohwa'umo iningkaponto mampaho engo'nji ole ulimento, A'amuso hofiko oso a'amu siki siwojo pa'nyo sohomo u kakoe huyo'mango sohumne'no hwomtame ehumafijoso hofikoe yomohu'nyopo ahopo siwojo sohwoe mti'mokinyo hi'njo'manji ¹⁰ oso a'amumne'no Anitu kako simeho tango mikunimposo uyihwosi tohino engo uyimontonoho. Toho engo akino wonyo'njo somo uhumajoso sopo nohumafikuji tohino engo ne'no umnonefoho. Osopo nohumentaningkuji a'amu ahwomomjo sohwanji a'amu hofikoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso sohwo'nji a'amu hofikimo uhwonifitnnefoho. ¹¹ Oso toho somta'ni tikayo ne'no nosyontaningkuhwosi hofiko tohino mafikujoso hofiko usijo'no mohumafitnnefoho. O'o a'amu oso sikisiwojo pa'nyo sohomo u kakoe huyo'mango somne'no hwomtame ulohofontifi hofikoe a'apahopo kakoe ifalifaliyo mti'mokumentohofoso hofikoe sikuno'nji imingo'nji hinjopo tohino ne'no umnonefoho. Ose ulimentisofoho.

¹² I a'amu Anituye hungkunomo tifi iningkawo'ningkohoho soku Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkohoho soku sekwo olo hungkuno hiloso upa'nifijo'manji yo'mayo tango ko se'masoso sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohoptnnefoho.

¹³ Ngko nohumanji ahwomo mta'ni mampaho ole upa'nimentoho, Kiko nje hungkunomo ifalifaliyo ole mti'mojo, Yo'mayo uhwalokuso somo moi'wo imo'ningkuhwosi oso hohosohonta a'amu Anituye syoho ikuji pe'nifijoso simeho wopingo umo'nimontonoho. Ose ntahoningki Anituye Towahuno Wopingo ulimento, Ou, nehopeho. A'amu hiso hofikoe syoho engo noho'naofikuji usijo'no wohumantifeho. Hwapingoso a'amu Anituye syoho'njo sohwo kako Anituye hungkuno ne'no lutihwahoningki a'amuso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyontifi iningkamentohofoho sohwa hofiko kako'nji ahwomomo sifetnnefoho. Oso'no kakoe syohomjo neso kako'nji ne'no wentihwonefoho.

Hwahoponjo wosopayo moja mayo'ne sikunofoho.

¹⁴ Ngko nohumanji uhwonimentoheso, U himo halonowentaningki i hwe fihwo kako A'amufe Hwomu

Pa'nyo sohwo nohumanto kako hwakuhwajo sihumampomnyoso kakoe ahomo nomokosyohumentaningki uhwononji uhwonimentoheso kakoe mnokinopo mnokino manji'mofo na'nohinoso kakoe mnokinopo monjimo'nosyohumentaningki uhwonimentohofoho. ¹⁵ A'amu ahwomo mta'ango nom'ne sohwo kako Anituye ahwomomjo tajo ango engo somta'ni noswaponto a'amu himopo humentanjo sohomo kako mampaho engo ulimento, Sikuno moi'wo nto imo'nimaho. Hwaho ponjo wosopayoso toyo nto imaho. Jije hwakuhwajo sihumampomnyo so'nji filohm'memaho. ¹⁶ Ose ulahoningki hwe himopo humamentiso sohwo kako kakoe hwakuhwajo hwahopo yoho'mo ulohofonto oso wosopayo ne somo lohm'mema'mentisofoho. Oso hiso nuhwononji ngkolimentoho, U oloso wosopayo'no molalufiyoho. O'o, a'amumne'no lalofoho. Ose syafihumentohofoho.

¹⁷ Ose uhwononji uhwonimentoheso a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo kako Anituye ango somta'ni kakoe hwakuhwajo'nji swomotolikofapmentisofoho. ¹⁸ Osopo a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo a'amu hofiko yo'mayo Anitumne'no ho'nasyiwo'ningkohofojempohoso sopo nta'ni swapmentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako a'amu yo'mayoso Anitumne'no toho uyofiwo'ningkohofoso somo mokosyohumawo'ningkiso hweho. Kako a'amu ahwomomjo hwakuhwajo swomotolikofapmentisohomo mampaho mohm'no ole ulimento, Jije hwakuhwajo sihumampomnyoso nomahoji nantipe *wain* somjo ehumasoso filoku'memaho. ¹⁹ Ose ulahoningki oso a'amu ahwomomjo sohwo kakoe hwakuhwajo'nji nantipe *wain* somjo ipisayo mojo ehumunyoso loku'memayo hopaso kako a'amu Anitumne'no simeho muyo'njo somo ahwonte mijo ili'moku'mofo'ne somo hu'mi'mo'mentisofoho. Oso hopo sopo Anituye mango sohwa hofiko Anitu mta'ango tohino engo ma'mentohofofoho. ²⁰ Oso ahwonte ipisayo mji'mo'nyoso pone engo somo mempo sohohtani ili'mokumentohofoso oso ahwonte somta'ni honiyo swofijwaoponto mijo hopa wamentisoso kakoe sawemoso *tili hantilet* (300) *kiloumita* foho. Oso honiyo huhwo sohwo kako a'amufe swokinopo siyapmentisofoho.

A'amu ahwomomjo sohwa hofiko a'amumo wonyo imokiyo'ne wonyoso mokosyohumalofo.

15 Osopo nohumanji ahwomomo poji entihwayo nom'ne somo uhwonimentohe so'no pisopisaholimentohefoho. A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hofiko a'amumo wonyo imokiyo'ne wonyo engoso mokosyohumentaningkofi uhwonimentohofoho. Hofiko oso wonyo engoso a'amumo uyikujo'no Anituye simeho tohinoso moi'wo umo'nimontonoho.

² Ose uhwononji uhwonimentoheso mijo ayo engo timo honingkonyo pa'nyo somo ti'melanyo'njo uhwonimentohofoho. Oso mitimomingo hopo sopo a'amuso hofiko oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji kakoe huyo'mango so'njimo hwomtame mehumay-

o'njo yontifi kakoe ifalifaliyoso hofikoe a'apaho sopo mamti'mokinyoso hofiko oso mitimomingo hopo sopo lohofontifi hofiko Anituye tempuyo ahomo mokosyohumamentohofofoho. ³ Oso hopo sopo nohumantifi hofiko oso ta Mouses Anituye syoho ulohofiyo sohwo hohonta limentiso pa'nyo Anituye hwomu kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwoe yofe ho'nomayo'ne ta hiso limentohofofoho. Ole limento-hofi,

Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoi kiko jije yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo'njo hwsosho.

Oso'no nakwo kiko yo'mayo iwo'ningkino so'no wonyoangkafo uhwonontani nakwo pisopisaho liwo'ningkuhwono.

Kiko nakwo a'amu hopi'nonohino hwaho'meemjo hn'nimo nemokosyohumahnno sohwoi jije yahino ito'nohino ne'njofoho.

⁴ Hwe Engofo, kiko'nohino honingkano wonyo ane'njo hwsosho.

Oso'no kikine'no iyoho miyo'njoso tihwolo.

Jije yokumpohn'nyo engoso yofe moho'nomayo'njoso tihwolo. O'o, awonoho.

A'amu nihu'no hopi'nono kikine'no hwomtame wekhumantifeho.

Hwapingoso jije yahino wopingo'nohinoso utihwa'nyopo i'mofopahoningki uhwonimentohofofoho.

Oso ta hiso limentohofofoho.

⁵ Oso hohosohonta ta lahoningkofi ngko nohumanji uhwonimentoheso Anituye ahwomomjo tajo ango engo somjo ango ajwomo'mjo kako humawo'ningkiso somjo hoku'yoso nohwosompo'nowentaningi uhwonimentohefoho. ⁶ Oso ango engo homo somta'ni a'amu wonyo imokiyo'neso ahomo mokosyohumantifi swomotolikofapmmentohofofoho. Hofikoe hwapifeso halojo nihu'no pomponaho'njoso yontifi ahuloho na'nohinoso hofikoe swokinopo imentohofofoho.

⁷ Oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwafe anga'nohino sohwo a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwo solijwanyo na'nohinoso anga'no anga'no hu'mu'mentisofoho.

Oso noswanyo homo somo Anitu songo ne'no humaso sohwo kako a'amufe honingkano wonyo somne'no simeho tohino umningkahoningki oso solijwanyo homo somo a'amu wonyo imokiyo'neso ho'nahumentisofoho. ⁸ Hu'mu'ma'mentisoso Anituye pomponaho yokumpohn'nyo oso mta'ni tikayo swapihwosi ango engo montimo wehuhnao'montonoho. Oso'no a'amu fihwo oso ango homo somo maswonehoho. O'o nihu'no awonoho. Hofiko oso a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hofiko a'amumo wonyo imokiyo'ne aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso moi'wo esojwaofikujo'no osohonta a'amu hofiko wohotoswantifeho.

Solijwanyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso Anituye simeho tohino wo'nnyo so'ne hungkunofoho.

16 Osopo nohumanji Anituye ahwomomjo tajo ango engo somta'ni mampaho engo ole upanimentoho, Sekwo a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwaso sekwo solijwanyo Anituye simeho tohino wo'nnyoso nomafikuji hwahopo ayo yawojo'meemo fiwontofaopmno.

² Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo simo'mjo sohwo kako solijwanyo hiso hwaho ayo yawojo'meemo iwontofao'mentisofoho. Iwontofaofahoningki a'amu hopi'nono sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji kakoe huyomango'njimo hwomtame yihumantifi kakoe ifalifaliyo hofikoe a'apahopo mti'mokinimentohofoso a'apahopo uyo pisakino wonyo'njoso iwongkojao'mentisofoho.

³ A'amu ahwomomjo hufa'uyo sohwo kako solijwanyo hiso mijo ayo yawojo'meemo hopi'nono iwontofaofahoningki mijo ayoso honiyo hoikufe'nohino imo'ningkahoningki yo'mayo mijo ayomjoso poyo pe'nimentisofoho.

⁴ A'amu ahwomomjo hufa'u sihune sohwo kako solijwanyo hiso mijimomo iwontofaofahoningki mijoso honiyo imo'nimentisofoho. ⁵ Honimijoso nolifiwahoningki a'amu ahwomomjo mijimo mokosyohumayo sohwo Anitumo ulimento, Kiko ae'mta'ni humamopmentohino sohwoi olohonta kiko ne'no humahnno sohwoi jije yahino wopingo'nohino iwo'ningkino hwsosho. Kiko olo tango loso olo a'amu lomo uyohinoso ito'nohinofoho. ⁶ Hwapingo so'nji a'amu jije hungkuno ulimotofo sohwanjimo olo a'amulo hofiko osohwafe honiyo usihumantifi fonjahumentohofofoho. Oso'no kiko hofikimo honimijo nape'nyoso uyohino ito'nohinofoho. ⁷ Ose ulahoningki Anituye ijempho yo'mayo kakine'no ho'nasyiwo'ningkohofoso sopo nta'ni nom'ne mampaho ole upa'nimentoho, Ou, nehopeho. Hwe Engo Anitu Yokumpohn'nyo Hwofilo'nnyo sohwoi, kiko a'amufe yahino somne'no ikwolofoneso hopenohino hwsosho.

⁸ Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwo kako solijwanyo hiso mofehi'nyopo iwontofaofahoningki Anitu kako mofehi'nyomo toho pa'nyo imokahoningki mofehi'nyo hiso a'amumo toho ulahumentisofoho. ⁹ Oso mofehi'nyo hiso a'amumo toho ulosyahoningki a'amu hiso hofiko Anitu oso tango uyo hwapingo sohune'no sifajo hungkuno ulimentohofofoho. Hofikoe honingkano wonyoso moho'naofe'njo yontifi hofiko Anituye yofeso moho'noma'mmentohofofoho.

¹⁰ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako solijwanyo hiso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwoe a'amu kakimo enjwa'mo humamotofo somo iwontofaofahoningki a'amu oso siwojo pa'nyo sohune'no hwomtame ihumawo'ningkohofoso somo sikuno mijimofahoningki tohino engo tipemantifi man-

go kilampohu'mentohofofoho. ¹¹ Oso tohino mikunimposo engoso ma'mopontifi Anitu ahwomomo humaso sohune'no sifajo hungkuno limopmmentohofofoho. Hofiko hofikoe wonyo somne'no tohino ko tipemantifi simeho miwolo'mokiyofoho.

¹² A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kakoe solijwanyo kako mijo engo yofe Yufiletis sopo iwontofaofahoningki mijo hiso so'na'mentisofoho. Oso mijo hiso sa'nimentisoso a'amu mofehi'nyo si'mofapiso sohohnjo hwe engo hwaho mokosyohumawo'ningkohoho so-hwa ikujoho'ne sapifitne'ento mijo tafepo sosayoso honingkano imofahumentisofoho. ¹³ Ose uhwononji ole uhwonimentoho, towahuno wonyo molongo si-mano'njo hufa'u sihune sohwa anga'nohinohwo kako homa mango mta'ni swapmmentisofoho. Nom'nihwo oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwoe mango mta'ni swapmmentisofoho. Nom'nihwo a'amu Anituye hungkuno hwasyo limojo sohwoe mango mta'ni swapmentisofoho. ¹⁴ Oso towahuno wonyo Seten mta'ango hufa'u sihune sohwa hofiko a'amu tifi neningkape'e'ne'entifi yo'mayo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso itihwamentohofofoho. Oso towahuno wonyo sohwa hofiko oso hwe hwaho mokosyohumawo'ningkohoho sohwafepono wentifi Anitumo uyokolofano lontifi a'amu Anitu'nji ikujoho fongki'nyo'ne nto'no esyohumayo'ne mihi'mokumentohofofoho. Oso'no hofiko Anitu Yo'mayo Hwahoponjo Yokumpohn'nyo Somo Hwofilo'nnyo sohwoe Sikuno Engo so'no nto'no esyohumamentohofofoho.

¹⁵ Oso sikuno somne'no Jisas hohonta ole nalimento, Upa'nimno. Ngko a'amu hufo uyantifi pohoho hopaso wapmmonnoho. A'amu ngkine'no nohontohumalofoso hofikoe hwapife wopingo yontifi nohontohumalofoho. Osohonta ngko nopm'me'no hofiko hofikoe hwapife esyohumunyoso nje pe sohonta wonimango munonefoho. O'o, hofiko simonyo engo uyantifeho. Ose nalimentisofoho. Oso hwapife'ne fahosihwoyo hungkuno neso olenoho. Honingkano wopingo mohonasiyo'nefoho.

¹⁶ Oso towahuno wonyo huhwo sohwa a'amu hopi'nonohinoso Amaketoun sopo uhu'mokumentohofofoho. Oso hwaho yofe Amaketouniyo eso a'amu Hipilu sofe hungkunofoho.

¹⁷ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kakoe noswanyoso ifofopo iwontofao'mentisofoho. Ose uhwononji towahuno wonyo somne'no syafihu'mentohofofoho. Ose iwontofaofahoningki Anituye ahwomomjo tajo anggo engo kako humawo'ningkiso epohumayo somta'ni mampaho engo ole ho'nimento, Tango ae'uyoso nto i'mofapohoho. Oso tangoso moi'wo esojwaofonefoho. ¹⁸ Ose ho'ningkahoningki emta'mingo'nji ahwomo yoka'nji mjoho'nimiwahoningki hwomihwo mikunimposo imentisofoho. Hwomihwo oso pa'nyo nakwoe hwaho ayo yawojo'meemo m'mofapefoho. O'o, oso hwomihwo huhwo sohwo kona'wohiyoho. ¹⁹ Oso hwomihwo huhwo sohwo yahoningki pone engo Mpa-

piloun sopo mtihupento hufa'u sihune imo'nimentisofoho. Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo oso anggo somta'ni a'amu hopi'nonohino hwaho ayo yawojo'meemjo angoso mokosyohumamojo hopo piwahu'mentisofoho. Oso anggo engo Mpapiloun sofe honingkano wonyo somne'no Anitu huno syafisyonto simeho tohino mikunimposo umningkahoningki oso anggo hopo sopo tohino mikunimposo engo uyimentisofoho. ²⁰ Oso hwaho we'e mijo ayo'njo sohe sponjo hopi'nonohinoso moi'wo imo'nimentisofoho. Hwaho engo sopo hwofiki'nyo hopi'nono nihu'no hopi'nono isonjahumentisofoho. Hintafonohino imo'nimentisofoho. ²¹ Ahwomo mta'ni sisayo mikunimposo mo'mentisofoho. Oso sisayo hiso kwope ho'yo engo pa'nyoso ahwomo mta'ni nopiwasyonto a'amumo fonjahumentisofoho. Oso tango mikunimposo a'amu huhwo sohwo u'ma'mentiso so'no hofiko iyoho uningkahoningki Anitumne'no sifajo hungkuno ulimentohofofoho.

Ape hwa'ntesi kakoe honingkano wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho.

17 A'amu ahwomo mta'ango aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo solijwanyo iwontofahumentohoho sohwa anga'nohino sohwo ntimento, Kiko oyomo. Olo hwe moya'mi anggo Mpapiloun humawo'ningkohoho loso ape hwa'nyo iwo'ningkohoho pa'nyofoho. Oso a'amu fisofe angoso mitimomingopo molinyofoho. Hofikoe yahino wonyo somne'no tohino mayoso wokitihwamnoho. ² Hwe engo hwaho mokosyohumawo'ningkohoho sohwa oso ape hwa'ntesi'nji hwa'nyo loho'nimentohofofoho. I a'amu hwahoponjo hopi'nonohinoso oso yahino homo somne'no a'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohofohoho hopa imo'nimentohofofoho.

³ Ose uhwoningkahoningko Anituye Towahuno Wopingoso hwaho a'amu anepono ipenimotamentisofoho. Osopo humanji uhwonimentoheso ape fisi kako siki siwojo honiyo'nohino sopo kehumamentisofoho. Oso sikisiwojo huhwo sohwo kakoe mnokinoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. Kakoe sihwanoso aho hopi'nonohinofoho. Kakoe a'apahopo Anitune'no sifajo hungkuno mti'mokinyofoho. ⁴ Apesi kakoe manji'mofoso honiyo'nohino'njo miyo'nohino so'nji wonyoangkafofoho. Kakoe timno hosaso na'nohinoso wokoso wonyoangkafo'njofoho. Oso a'musi kako kakoe aho somo noswanyo mijo nyo'ne na'nohinoso mokosyohumunnyo. Oso noswanyo homo somo kakoe hwa'nyo yahino so'nji kakoe yahino nom'ne a'amumo pisakino honingkanomo ipemotawe'ne so'nji wo'nnyomnoho. ⁵ Kakoe yomohu'nyopo yofe pahnimimo hungkuno ole wo'nnyoponoho. Pone engo Mpapiloun sopo hwa'nyo yahino so'nji hwahoponjo yahino wonyo so'njiye kona'wohiyoho. ⁶ A'amu fihwo kako mijo yokumpohn'nyo nilohofiwo'ningkiso nom'ne mijo woma'mo loso hopaso oso ape hwa'ntesi kako a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohoho somo wofonjasyiwo'nimo ehuno wo'niyoho. Ngko oso homo

somo nuhwononji nje hi ntikofahoningki ngko yomo yonji pisopisaho limentohefoho.

⁷ Ose yahoningko a'amu ahwomo mta'ango sohwo ntimento, Kiko yomo yomo peho'no yohino. Ngko olo ape losi'nji sikisiwojo mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo'njo sihwano aho hopi'nonohino'njo sohwo hn'ningkwalokunjo hwapingo ne so'no wakilimonne'no yohono. ⁸ Oso sikisiwojo ngko nto kitihwaheso kiko nto uhwoningkino sohwo hohonta humamojo sohwo olohonta mohumuyoho. Hwangku sohonta kako pi'nimo hwapingo ane sopo nta'ni noswapihwoso'no Anitu kako kakimo tikanomo tohino engo uyimiwenefoho. Anitu hwaho mamti'mokummentiso sohonta a'amu hofikoe yofe kakoe iyoswo songo ne'no humayo'ne somo mamti'mokummentiso sohwa hwahopo nohumafikuji oso sikisiwojo sohomo uhwonifijoso hofiko huno pi'ningo engo syafisyikuji pisopisaho lifitnefoho. Hwapingoso oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo kako songo humanto pe'nimentiso sohwo kako apa'no u'mofapmmononoho.

⁹ A'amu huno wopingo'njo sohwo kako olo so'no huno syafisyihwosi kako huno wopingo wotipemamontonoho. Mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa oso hwofiki'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. Oso a'mu hisi kako pone engo oso hwofiki'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo'njopo humawo'ningkisiyoho. ¹⁰ Oso mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hwapingo nom'neso olenoho, a'amu yofe engo'njo hwaho mokosyohumayoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo hwafoho. A'amu huhwo sohwa aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa nope'ningkahoningkofi anga'nohino sohwo humaho. Nom'ni sohwo kako tifi i'mofaponefoho. I'mofapihwosi kako olopo we'e nehwo wohumamontonoho. ¹¹ Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo hohonta humamentiso sohwo olohonta mohumunyo sohwo kako hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo hweho. Oso hwe engo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa pe'nimentohofomta'angoso olo siwojo lohweho. Tifi kako apa'no i'mofapihwosi kako hwe engo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihnehwo umo'nimontonoho. Nohumawosi tikanomo wene hweho.

¹² Oso sikisiwojo sihwano aho hopi'nonohinoso hwe yofe engo'njo sohwa hwaho hopi'nonohinomo mokosyohumayo'ne hwafoho. Hofikoe yofe engoso tifi no'mo mapitnefoho. Hofikoe yofe engo nomafikuji oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji hofiko'nji hofikoe a'amu hopi'nonohino somo we'e nehwo womokosyohumantifeho. ¹³ Hwe yofe engo'njo sohwa hofiko simeho afa iningkuji hofikoe yokumpohn'nyo yo'mayoso oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohomo uyikuji oso siki siwojo sohomo enjwa'mo wohumantifeho. ¹⁴ Tifi hofiko'nji hwe nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwo'nji hofiko ikujoho fongki'ningkuji Jisas kako hofikimo nuyakolofonefoho. Hwapingoso

Jisas kako hwe yofe engo'njo hopi'nonohino sohwafe Hwe Engo hweho. Kakoe a'amu ne kako'nji humalofo somo kako nuhwosopento nningkapmno ulahoningki hofiko simeho hi'ntnnono uyontifi kakimo hofiyo iningkwalokwofo. Hwangku kako'nji hofikoe mango sohwa umoyakolopitnefoho.

¹⁵ Ose ntonto ole ntimento, Oso mitimomingo sopo apesi kako nohumentaningki uhwoningkinoso oso mijo hiso olenoho, a'amu hwaho kengo mta'ango so'nji hungkuno kengo kengo'njo hopi'nonohinofoho. ¹⁶ Oso sikisiwojo sihwano aho hopi'nonohino pa'nyoso hwe engo aho hopi'nonohino sohwanji a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji hofiko oso a'mu pone Mpapiloun siye mangohwa umo'nantifeho. Oseso hofiko oso pone engo somjo yo'mayoso hufo mahoningkuji pone hiso i'mmo'nohino pa'nyo nohumahoningkuhwosi hofiko oso pone somo toho ifuntofikuji nihu'nahone wae yaopitnefoho. ¹⁷ Oso hiso'no Anitu kako hofiko ifitne'ento kako hofikimo huno uyososo'no hofiko simeho afa iningkuji yo'mayoso ifitnefoho. Oseso hofikoe yokumpohn'nyo so'nji hofikoe a'amumo mokosyohumawo'ningkohofomta'angoso so'nji a'amu siwojo pa'nyo sohomo uyantifeho. Oso hopa imikuji Anituye hungkunoso ne umo'nimontonoho. ¹⁸ Oso ape wonyo uhwoningkinosi kako oso angopone engiyoho. Kako hwe engo hwaho kengo kengo mta'ango sohwa mokosyohumawo'ningkisiyoho. Ose ntimentisofoho.

Pone engo Mpapiloun wonyo imo'nimentisofoho.

18 Oso hohosohonta uhwonimentoheso a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo kako ahwomomo uliko'manto pmentisofoho. Kakoe yokumpohn'nyo engo'nji noponto kako olo hwaho lopo pomponaho engo hopa lahumentisofoho. ² Kako mango engo'nji ole limento,

Pone engo Mpapilouniso we'nenepi nihu'nahone wopiwahu'montonoho.

Olohonta Seteniye angoso nihu'nahone wonyo umo'nimontonoho.

Olohonta kakoe towahuno wonyo sohwanji hofiko osopo humalofo.

Yo'mayo wonyo pisakino'njo kiho'njo nakwo nakwolaho liwo'ningkuhwone osomo humalofo.

³ Hwapingoso a'amu oso hopo sopo humamotofoso hofiko honingkano wonyomo a'amu pi'ningo engo hwaho ayo yawojo'mta'ango somo kompemotawowo'ningkohofofoho.

Hwe engo hwaho mokosyohumayo huhwo sohwanji oso honingkano wonyo homo somo iningkamentohofoho.

A'amu hwaho engo mta'ango hamniyoho syoho iwo'ningkohofoso hofiko oso angoponjo a'amu somta'ni hamniyoho mikunimposo tipemamentohofoho.

Hwapingoso oso angoponjo a'amu hofiko hamniyoho engo'njo nohumantifi yo'mayo ho'yango so'no hi umo'nimentisofoho.

⁴ Ose lahoningki mampaho nom'ne ahwomo mta'ni ole ho'nimento,

Nje hwe moya'mi soku sekwo osopo nuliko'mafikujji olo mempo lohohnta'ni fusyolikofaopmno.

U sekwo hofiko'nji honingkano wonyo jwo'nilohopitnnoho. Oso hiso'no sekwo tohino mapitnnoho.

⁵ Hofikoe wonyo engoso a'amu hu'meehumosontifi ahwomomo si'mofihwonesohilo.

Oseso hofikoe wonyo so'no Anitu kako iningo mamofoneho.

⁶ Hofiko Anituye a'amu somo wonyo uloho'mentohoho hopaso Anitu hofikoe wonyo somne'no tohino engo uyimontonoho.

I Anitu oso wonyo uloho'mentohoho so'no kako aku ikwesaloku ulohofonefoho.

⁷ Oso a'musi kako kakoe yofe ho'noma'nonto kakoe huno yo'mayo umo lonte somo iningkamojofoho.

Kako oso wonyo imojo so'no Anitu kako aku tohino uyimontonoho. Aku tohino afapo uyonefoho. Oso tohino uhwoso'no kako humotaho engo walono.

Kakoe simeho mo'mo ole nto hnnimento, Ngko ape yofe engo'nji'nyoho. Ngko a'amu somo yokumpohn'nyo mokosyohumaleno. Ngko a'moyawoso pa'nyo'ni'maho. Oso'no yo'mayo tangoso moni'maneho.

O'o, ngko simeho wopingo'nji ne'no humanti'mnefoho. Oso'no ngko humotaho malimnehono. Ose hnnimentisofoho.

⁸ Sikuno anga'nohino somo kako oso hopa kakoe yofe ho'noma'nyo so'no yo'mayo tohino aku uyoso komo'no u'manefoho.

Nakwoe Hwe Engo Anitu kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo'njo sohwo Mpapilouniye wonyomne'no kako yano ilofihwoso'no mijoho engo i'mofapihwosi mnokino engo i'mofapihwoso'no hwe moya'mi humotaho lifitnnefoho.

Osohonta Mpapiloun toho nonefoho.

⁹ Oso hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwani oso ape wonyosi'nji honingkano wonyo imofontifi yo'mayo yahino wonyo imentohoho sohwa hofiko oso anga pone engo Mpapiloun sponjo toho engoso nontaningkuhwosi uhwonifijososo oso hwe engo sohwa tikayomo uhwoningkuji humotaho hwaho lalifehi'nifitnnefoho. ¹⁰ Ape wonyosi kako tohino engo mentaningkuhwosi oso hwe engo huhwo sohwa hofiko iyoho uningkuhwoso'no ikanopo lohofikujji pisopisaha likuji ole lifitnnefoho. U, nakwoe anga Mpapilounne'no hitoho nalokwoho. Kiko anga engo yokumpohn'nyo sohwo mofehi'nyo we'enepi (*wan aua*) posahoningki jje tohino aku komo'no mahino. Ose lifitnnefoho.

¹¹ Nom'ne a'amu hamniyoho syoho'njososo oso tikayo somo nuhwoningkuji simeho tango uyonefoho. Oso simeho tango uyo hwapingososo olenoho. Ole wosyofisyantifeho, Nakwoe ho'yangososo tihwo wonema'montolikeno. Simeho tango engo uyihwoso'no humotaho engo sulifitnnefoho. ¹² Oso ho'yangososo engososo olenoho. Yo'mayo wokososo na'nohino, nikuyoho

wonyoangkafo'nji, hwapife wopingo honijwo, halojo, miyo'nohino oso'nji, iyo akino wopingo'njo yo'mayo mti'mokumentohofososo'nji yahu sihwano mta'ni yo'mayo mti'mokumentohofoso'nji ahwomoso yokino, sojo oso mta'ni wokososo wonyoangkafo mti'mokumentohofofoho. ¹³ Ho'yangososo nom'neso olenoho. Yo'mayo ka'nyo, nalofe, tofoyo, yo'mayo akino wopingo wopingo'njo, hwone mijo a'apahomo ehaloho'nyo'ne, ipisayo mijo, yahwo-afoso'nji wosopayo'nji yahu'nji yahu a'amu hn'nomokomiwo'ningkiso oso'nji hano emoyo'nji oso yo'mayoso hofikinta'ni a'amu mpe imentohofofoho. Oso'nji a'amu yahu mpe yiwo'ningkohoho hopaso a'amu fehohnjososo hofiko nom'ne a'amu siki syoho ulohofiyoye mpe imentohofofoho. ¹⁴ A'amu hamniyoho syoho'njososo ole ulifitnnefoho, Yo'mayo ho'yangososo hi semo'niwo'ningkisososo noseliko'mantanto nto mtn'nao'maho. Yo'mayo wosopayo me'wampe'njo yo'mayo wokososo wonyoangkafo so'nji sekwoe yofe engo so'nji nto mtn'nao'maho. Ose ulifitnnefoho.

¹⁵ Oso a'amu ho'yangososo syoho'njososo sohwa oso anga somta'ni hamniyoho engo ma'mentohoho sohwa hofiko oso anga hopo sopo tango engo i'mofopihwoso'no iyoho uningkuhwoso'no hofiko ikano nomponta'ni uhwonihwojapikujji humotaho engo jongkuso mapitnnefoho. ¹⁶ Ole ulifitnnefoho, Sekwoe anga engo somne'no hitoho nalokwoho. Hohonta sekwo manji'mofo, hwapife wopingo'nohino yontifi wokososo na'nohino wopingo so'nji nikuyoho, hamniyoho engo'njososo'nji inontifi wopingo humamentohofofoho. ¹⁷ I mofehi'nyo we'enepi (*wan aua*) posahoningki sekwoe hamniyoho wokososo wopingososo yo'mayososo nihu'nahone imo'namokwoho. Ose ulifitnnefoho.

A'amu yofayokino syoho'njososo ho'yangososo'nji yofayokinomoso nohnnawe mojimotofoso sohwa hofiko kengopolo lohofikujji ¹⁸ tikayo anga Mpapiloun nta'ni uhwonihwojakuji ole ulifitnnefoho. Youwo youwo. Pone engo olo pa'nyososo nom'ne ntipolo. O'o, awonoho. ¹⁹ Ose likuji humotaho hwaho ole lalifehi'nifitnnefoho. Youwo youwo. Pone engo hopo sopo nakwo mijo ayopo emoiwo'ningkuhwone hn'nwi osopo nta'ni hamniyoho engo ma'motohwonefoho. Mofehi'nyo we'enepi posolohofahoningki yo'mayososo nihu'nahone moi'wo imo'nimaho. Oso a'amu yofayokino syoho'njososo sohwa ose ulifitnnefoho.

²⁰ Sekwo a'amu ahwomomjoso sohwasoso oso pone engo moi'wo imo'nyo so'no sekwoe simeho wopingo wase-mo'nono. Sekwo a'amu Anituye sikunonji sekwo Anituye hungkuno uyohojiku'mofo (*apouse/*) syoho'njososo sohwa hnnonji sekwo a'amu Anitu hungkuno sejopahoningki limotofoso sikunonji sekwoe simehososo wopingo wasemo'nono. Oso pone engo sekumoso wonyo seloho'mentisoso so'no Anitu kako oso pone engo sohumo aku tohino uyohoho.

²¹ Oso hungkuno moi'wo losojwaofahoningki a'amu ahwomomjoso yokumpohn'nyo sohwo kako sojo mikunimpososo nomantoso mijo ayomoso meho'naofontoso ulimento, Oso sojo ho'naofososo hopasoso oso pone engo

Mpapiloun sopo nomafikuji sojo hopa mohm'no nihu'-nahone meho'naopitnnefoho. Oseso a'amu hofiko apa'no muhwonifitnnefoho. Oseso Mpapiloun nihu'-nahone moi'wo imo'nonefoho. ²² Oseso yo'mayo tom-puyo hwomeyoka mpompulompuyo'nji kounoho yoka'nji oso ango sopo nta'ni apa'no mupa'nyo'nefoho. A'amu syoho iwo'ningkohoho sohwo oso ango sopo a'amu muhwo'nyo'nefoho. Oseso a'amu hofiko hofikoe syoho ikuji mtopmtopi'yoka peeloku loku'yoka pomi'yoka apa'no mupa'nyo'nefoho. Wosopayo fiji fiji'yoka sojo ekawojiyo singki singki'yoka apa'no mupa'nyo'nefoho. ²³ Oso ango hopo sopo sikiloho apa'no momongkujahufitnnefoho. Hwe moya'mi ape songo ma'ningkuji simeho wopingo iningkuji tikafo ja-honingkujoso mupa'nifitnnefoho. Hohonta sekwoe a'amu hamniyoho syoho'njo sohwa hamniyoho engo'nji imo'nimotofoso hofikoe yofe engo hwaho ayo yawojo'mo ihulo'mentisofoho. I olohonta moi'wono-ho. Sekwoe peefo so'nji ki'nyo so'nji a'amu pi'ningo engo hwaho ayo yawojo'mo hwasyo honingkanomo ipemotampmentohofoho.

²⁴ Anitu oso pone engo somo uhwonimentisoso kakoe a'amu ne somo fonjasyontifi a'amu kakoe hungkuno limotofo sohwo fonjasyontifi hofikoe honiyoso oso'mo wentaningki uhwonimentisofoho. I Anituye a'amu hopi'nonohino somo hwaho ayo yawojo'mo a'amu nom'ne hofikimo poyo umokumentohoho osohwafe honiyoso oso'mo wentaningki Anitu uhwonimentisofoho. Oso wonyo hwapingoso osoho hwafoho.

A'amu ahwomomjo sohwa pone engo Mpapiloun piwahu'mentiso so'no hofiko simonyo engo imentohofoho.

19 Oso hohosohonta ahwomo mta'ni mango engo ho'ningkahoningki ngko huno ole syafihu'mentoho, a'amu ahwomomo hopi'nonohino humalofoso hungkuno lalokwofo. Ole upa'nimentoho, Nakwo Anituye yofe engo woho'nomano. Nakwoe Anitu sohwo kako nakumo kako'nohino nefo'mawo'ningkiso hweho. Kakoe yofe engo kako yokumpohn'nyo engo'njo hweho. ² Anitu kako a'amufe wonyomne'no yano ilofihwajiyoso hopoenohino. Oso ape wonyosi hwe moya'mi pi'ningo engomo honingkanomo wonyomo ipemotamentisofoho. Oso a'musi kako Anituye syoho ulohofiyo sohwo fonjahumentisoso oso'no Anitu kako oso a'mu simo aku tohino uyimentisofoho.

³ Ose lontifi apa'no limentohofi, Nakwo nakwoe Anituye yofe woho'nomano. Oso pone Mpapiloun spon-ta'ango tikayoso engolopohamo ne'no syonefoho.

⁴ Hwe engo sife aho hopi'nonohino nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwanji oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hofiko Anitu kako a'amumo mokosyohumayo'ne kakoe epohumayopo humaso sohune'no hwomtame ehumentifi ulimentohofi, Ou nehopeho. Nakwo nakwoe Anituye yofe engoso woho'nomano. ⁵ Ose ulahoningkofi Anituye epohumayo sopo nta'ni johohole ho'nimento, Sekwo nakwoe

Anituye syoho ulohofiyo soku, sekwo Anituye hungkunomo tifi iningkawo'ningkohoho soku sekwo a'amu yofe engo'njo soku yofe we'e'njo hopi'nono kakoe yofe woho'nomano. Ose ho'nimentisofoho.

A'amufe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo ape mahoningki wosopayo iloho engo i'mofapmmentisofoho.

⁶ Osohonta mampaho engo apa'no ho'ningkahoningki ngko apa'no syafihu'mentoho, a'amu pi'ningo engoso ahwomomo humantifi lalokwofo. Mampaho hiso mijo sapmpoyo mta'ni mtito'yoka hopa ahwomo yoka hopa'nji ho'ningkahoningki upa'nimentohofoho. Ole ho'nimento, Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe yofe woho'nomano. Nakwoe Hwe Engo Anitu nemokosyohumayo sohwoe yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo'njo hweho. Kako nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumaho. ⁷ Oso Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwoe sikuno kakoe ape woma'mte sikunoso mofoneponoho. Oso kakoe apesi kako wokoso hwapife oso yo'mayoso nto'no esyohumaho. Oso'no nakwo simonyo uyano. Nakwo nakwoe Anitu yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohune'no yofe engo woho'nomano. ⁸ Anitu kako oso ape simo manji'mofo sawemo halojo wonyoangkafo kiho aneso uyahoningki kako nto yohoho. Ose ho'nimentisofoho. Oso manji'mofo sawemo halojoso Anituye hwe moya'mife honingkanomo wopingo somo uhwonimentohefoho.

⁹ Oso hiso nuhwoningkahoningko hwe ahwomo mta'ango sohwo ntimento, Kiko olo hungkuno hiloso nomahoji ifalifaliyo mti'mojo. Oso Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwoe ape mayo'ne wosopayo iloho engo wenantifeho. Anitu oso a'amu wosopayo elijwanyo sopo ne'no fipmno nto uloso sofe simehoso wopingo umo'nalofoho. Ose ntonto ntimento, Olo Anituye hungkuno loso nehopeho. ¹⁰ Ose nta-honingki ngko oso hwe ahwomomjo sohwoe sifiki'nyo'mo hwomtame yihumentaningko ntimento, O'o, filikaho. Kiko ngkimo ose enihumahotoho. Ngko kiko pa'nyo Anituye syoho ulohofiyo hwo'nyoho. Oso'no kiko Anitumnohino hwomtame fehummamno. Ngko'nji sekwo a'amu hwahoponjo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi kakoe hungkuno lutihwawo'ningkohoho sohwa hnononji nakwo a'amu ahwomomjo sohwo'nononji nakwoe syohoso afa'nohino'njo hwo'nyoho. A'amu Anitu kakoe hungkuno uyahoningki limotofo sohwo Anituye Towahuno Wopingo ufo'ma'mojo hopaso olohonta sekwo Jisasiye hungkuno lijwaofiwon'ningkohoho sohwasimo sefo'malofoho. Ose ntimmentisofoho.

A'amu fihwo kako yahu halojo sopo kehumamentisofoho.

¹¹ Ngko ahwomo nomtompeehoningki uhwonimentoheso yahu a'amu hn'niwo'ningkiso halojo sohwo nohumentaningki uhwonimentohefoho. Oso a'amu yahu sopo kehumunyo sohwoe yofe hufa'uyoso olenoho.

Anituye hungkunomo nto'no iningkawowo'ningkiso hweho. Hungkuno nehopi'nohino liwo'ningkiso hweho. Kako hwe moya'mife yahinomne'no yano ilofu so'nji a'amumo tango uyo so'nji kako yahino hopoeno iwo'ningkiso hweho. ¹² Kakoe timoso toho sijiso pa'nyo'njo hweho. Kakoe mnokino sopo hwe hwaho mokosyohumawo'ningkohoho sohwafe mnokino manji'mofoso kakoe mnokinopo pi'ningo engo'njo hweho. Kakoe yofe kakoe mnokino manji'mofo sopo mti'mokinyoso kako'nohino hwapingo neso huno uyohoho. A'amu nom'neso hofiko hwapingo neso huno muyofoho. ¹³ Kakoe manji'mofo sawemoso honimijo somo yomanto nto imentisofoho. Oso hiso'no a'amu kakoe yofeso ole milimentohofi, Anituye hungkuno hweho. ¹⁴ A'amu ahwomomjo itokuso'njo hwapife halojo wopingo'njo sohwa hofiko yahu halojo sopo kehumantifi tifi iningkamentohofoho. ¹⁵ Hofikoe Hwe Engo Jisas sohwo kakoe mango somta'ni hwakuhwajo sihumampo'nyo yohosiyohosi lojinyo swapiwo'ningkisofoho. Oso hwakuhwajo sihumampo'nyo neso olenoho. Kakoe hungkunofoho. Oso sihumampo'nyo so'nji kakoe mango sohwafo iwofito'meefo'nefoho. A'amu huhwo sohwafo yokumpohn'nyo mokosyohumentaningkuhwosi hofiko kakoe hungkunomo halojo maposo'njo ikuji mining kayo'njo ikujo'no tango engo uyimontonoho. Anitu oso a'amu somne'no simeho tohino umnimentiso so'no Jisas kako hofikimo hwotoho wahmmontonoho. Kakoe yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo hweho. ¹⁶ Oso Hwe Engo sohwoe manji'mofo sawemo somo popasoponjo somo kakoe yofe mti'mokinyoso olenoho. Kako hwaho hopi'nonohinoso mokosyohumawo hweho. Hwe engo hopi'nonohino sohwafo Hwe Engo hweho.

¹⁷ Ose uhwononji uhwonimentoheso, a'amu ahwomomjo sohwo kako mofehi'nyo'njo mofone sopo lohofonto yihufo yokintahopo fekwowentaningkofo sohwafo mango engo ulimento, Sekwo olopono fipmno. Anitu kako sekumo wosopayo wosejapmmontonoho. ¹⁸ Oseso sekwo hwe engo sohwafo a'apaho'nji hofikoe a'amu itokuso mokosyohumawo'ningkohoho sohwafo a'apaho so'nji a'amu yokumpohn'nyo yahupo kehumawo'ningkohoho sohwafo a'apaho'nji hofikoe yahufe a'apaho so'nji hmnaopmno. Sekwo hwe yofe engo ane'njo yofe engo'njo, a'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu siki humawo'ningkohoho oso a'amu hopi'nonohino somo wonantifeho.

¹⁹ Ose ulahoningki uhwononji ole uhwonimentoho, Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumawo'ningkohoho sohwanji hofikoe a'amu itokuso'njo sohwanji hofiko oso a'amu hwe yahu halojo sopo kehumamentiso sohwoe a'amu'nji hofiko ikujoho fongki'nyo'ne uhu'mokumentohofoho. ²⁰ Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo limojo sohwo kako a'amu sikisiwojo pa'nyo tiffinjo hweho. Kako oso hwe siwojo pa'nyo simo'mjo sohwo'nji kako nolohofiwo'nonto yo'mayo engo a'amu miyiwo'ningkiyohoho itihwahoningki a'amu hofiko a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwoe yofe hofikoe a'apahopo

mti'mokinontifi kakoe huyo'mangomne'no hwomtame ehumamotofo somo hwasyo honingkanomo ipemotapmmmentisofoho. Jisas kakoe a'amu so'nji hofikoe oso a'amu siwojo pa'nyo sohwo'nji oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo limojo sohwo'njimo impe intofontifi hofiko intofahumentohofohofoho. A'amu ahwomomjoso hofiko oso a'amu siwojo pa'nyo sohwo'nji Anituye hungkuno hwasyo limojo sohwo'nji songo nohumantaningki hofiko toho engo mitifongo pa'nyo sijontanjo somo meho'nao'mentohofohofoho. Oso toho homo somo tikayo hwasimijo akino wonyo'njo siwo'ningkisofoho. ²¹ Oso a'amu yahupo kehumawo'ningkiso Jisas oso hwoe mango mta'ni hwakuhwajo sihumampo'nyo swahopiwo'ningkiso so'nji a'amu nom'ne somo fonjahumentisofoho. Nofonjosyahuningki yihufo sohwa oso a'amu sohwafo a'apahonontifi simeho nahnnimentohofohofoho.

Seten kako impo'angomo nohumantaningkuhwosi soswo wan tausen (1,000) uyakolofonefoho.

20 Oseso ngko nohumanji ole uhwonimentoho, a'amu ahwomomjo sohwo kako pi'nimo hwapingo ane saponjo hoku'yo hwasayo'ne so'nji ahwomo nano so'nji motapmmmentisofoho. ² Nomotaponto Setenimo nutimanto ahwomo nano'nji intofasyonto soswo wan tausen (1,000) uyakolofonefoho. Oso Seten huhwo sohwo kako homa hohontajo hweho. ³ Intofasyonto oso pi'nimo hwapingo ane sopo intohm'mofonto hoku'yo nihu'no yokumpohn'nyo pijwahumentisofoho. Nihu'no impofakiyoyo yahumentisofoho. Osopo nohumantaningkuhwosi soswo wan tausen (1000) uyakolofihwoso'no kako hwasyo hungkuno a'amu somo mujo'njo uyimontonoho. I oso'no soswo wan tausen (1000) nto uyakolofihwoso'no impo'ango mta'ni isihutofihumajihwoso'no osopo we'nehwo wemoimontonoho.

⁴ Oseso ngko nohumanji uhwonimentoheso, Hwe hwaho mokosyohumawo'ningkohoho sohwafo epohumayo sopo a'amu pi'ningo engoso nohumantaningkofi uhwonimentohofoho. Oso a'amu hiso hofiko nom'ne a'amu sofe hungkuno ikwolofonefoho yano ilofihwajiyone hwafoho. A'amumo uhwonimentoheso olenoho. A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi kakoe hungkuno nom'ne a'amu somo ulontifi oso hungkuno homo somo yokumpohn'nyo kemokosyohumentohofohofoho. Hofiko oso a'amu siwojo pa'nyo sohwo'nji kakoe huyo'mango so'njimo hwomtame mehumayo'njo yontifi hofikoe a'apahopo a'amu siwojo pa'nyo sohwoe mti'mokinyoso mamti'mokumentohofohofoho. Hofikoe honingkanomo wopingo somne'no mango sohwa hofiko hofikoe ti'wango iwofito'meefo'mentohofohofoho. A'amu hiso hofiko apa'no songo imo'nontifi Jisasi'nji hofiko'nji hofiko a'amu somo mokosyohumentaningkofi soswo wan tausen (1,000) uyakolofomentisofoho. ⁵ Oso a'amu simo'mo pe'nimentohofoso lika'mentohofohofoho. A'amu nom'ne pe'nimentohofoso hofiko oso hohosohonta molikafe'njo imentohofohofoho. O'o, hofiko oso soswo

wan tausen (1,000) so'no hontohumantifi molikafe'njo imentohofofoho. ⁶ Oso a'amu pe'nontifi pi'nimo mta'ni simo'mo lika'mentohofoso hofiko simeho wopingo'njo humamentohofofoho. Anitu oso a'amu homo somo wopingo'nohini uloho'mentisofoho. Hofiko poyo apa'no mape'nyo'njo ikuji tikanomo mafitnnefoho. O'o, hofiko Anitu'nji Kilaisi'njiye syoho ulohofiyi imo'ningkuji Kilaisi'nji hofiko'nji nom'ne a'amu somo soswo wan tausen (1,000) somne'no umokosyohumafitnnefoho.

Seten nihu'nahone wonyo umo'nimtonoho.

⁷ Soswo wan tausen (1000) uyakolofihwoso'no oso pi'nimo hwapingo ane somta'ni hofiko Setenimo isihutofomapitnnefoho. ⁸ Isihutofomahoningkuji Seten noswapihwosi kako a'amu ango'meemjo somo hwasyo hungkuno ulonefoho. Seten kako ngkimo nningkapifitne'eno lihwo si hwasyo hungkuno ulihwoso'no a'amu Ngkouki'nji Mekouki'nji hofiko Anitu'nji ikujoho'ne uhu'mokufitnnefoho. Oso a'amu hiso iyoswo pa'nyofoho. A'amu we'yo'maho. ⁹ Hofiko hwaho Isilael hopo sopo ifehu'mokosyahoningkuji oso ango spono Anituye a'amu Jelusalem sponjo Anituye a'amu neso nohumentaningkuji oso Seten kakoe a'amu wonyoso hofoyo hufitnnefoho. Oseso a'amu wonyo somo toho ahwomo mta'ni nopihwosi nonefoho. ¹⁰ Anitu kako Seten a'amu hwasyo honingkanomo ipemotawomentiso sohumo nutimahwosi oso toho mijo ayo pa'nyo sijontaningkuhwoso somo nihu'nahoni wakeho'ni'mo'montonoho. Oso toho tikayo hwsimijo akino wonyo'njo somo Anitu kako sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji oso hwe Anituye hungkuno hwasyo limojo sohwo'nji nto ho'ni'mo'mentisofoho. Osopo hofiko nohumafikuji imingo'nji hinjopo sikuno'nji sikwo'miyomo engolopohamo hofiko tohino umnonefoho.

Hungkuno ikwolofone hungkunofoho.

¹¹ Oso hohosohonta ngko nohumanji uhwonimento-heso hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo epo-humayo halojo sopo hwe fihwo nohumentaningki uhwonimentohefoho. Oso hohosohonta nakwoe hwaho lo'nji ahwomo'nji moi'wo imo'nao'mentisofoho. Apa'no muhwonyo'njo imentohefoho. ¹² A'amu pe'nimentohofo hopi'nonohinoso yofe engo'njo sohwani yofe engo ane'njo so'nji hofiko oso epohumayo sopo lohofahoningkofi fisaku'mentisofoho. Nom'ne iyoswo fisojwahinyoso songo humayo'nefoho. Yo'mayo yahino wopingo'nji wonyo'nji a'amu poyo pe'nimentohofoso imotofo so'no iyoswomo mti'mokumentiso somta'ni kako yano ilofihwajimentisofoho. ¹³ A'amu mijo ayomo pe'nimentohofoso sofe pijafu mijo mta'ni Anitu nomanto a'amu hwahopo pe'nimentohofoso sofe pijafoso Anitu ma'mentisofoho. A'amu hopi'nonohino sofe huyo'mango somo Anitu utima'mentisoso a'amu nihu'no hopi'nonohino somo kako anga'no anga'nohino sofe yahino somne'no yano ilofihwajimentisofoho.

¹⁴ A'amu yahino wonyo'njo somo yano ilofihwajonto oso toho engo mijo ayo pa'nyo sijontanjo somo meho'ni'mo'mentisofoho. Oso poyo pe'nyo yahino so'nji oso ango poyo pe'nyo sohwo huyo'mango hontohumalofo sponjo so'nji toho hisomo meho'ni'mo'mentisofoho. Oso toho hisomo a'amu pe'nimentohofoso Anitumo simeho hi'ntnnono muyoso nihu'nahone humantokutnnefoho. Osopo humayoso poyo pe'niwo'ningkofoso hufa'uyoso osohifoho. ¹⁵ Oso iyoswo songo ne'no humayo'ne somo a'amu fihwo yofe muhwonyo'njo ihwosi oso a'amu somo oso toho pi'ni-momjo somo womeho'ni'mo'montonoho.

Ahwomo'nji hwaho'nji songofoho.

21 Ngko nohumanji uhwonimento-heso, ahwomo'nji hwaho'nji songo imo'ningkahoningki uhwonimentohefoho. Ahwomo simo'njo so'nji hwaho simo'mjo so'nji moi'wo imo'ni'mentisofoho. Oso hwaho songo sopo mijo ayo aneponoho. ² Oso hohosohonta ngko uhwonimento-heso ango songo Jelusalem uhwonimentohefoho. Ango songoso Anitu mta'ango hwaho songo sopo pmentisofoho. Oso ango songo hopo sopo wokoso wonyoangkafo'njoponoho. A'amu ape womantifi hotifo fofolofasyiwo'ningkohofu pa'nyo'njoponoho. ³ Anituye epohumayo sopo nta'ni mampaho engo ole upa'nimento-ho, Uhwonimno. Anituye ango neso a'amu'nji wo'nnyoponoho. Oseso Anitu kako hofiko'nji humentanjosu hofiko kakoe a'amu imo'nohumalofo. Anitu huhwo kako hofiko'nji nihu'nahone wohumamontonoho. ⁴ Anitu kako kakoe a'amufe timijoso nihu'nahone wae umo'montonoho. Hwapingoso oso hohosohonta a'amu poyo mape'nifitnnefoho. Tohino mumnonehoho. Oso'no humotahoso apa'no malifitnnefoho. Oso yo'mayo hiso hwaho simo'mta'ango somjosu moi'wonoho.

⁵ Oso hwe Anituye epohumayo sopo humaso sohwo ulimento, Sekwo uhwonimno. Ngko yo'mayo songo mti'mokumalefoho. Ose ulonto ngkimo ntimento, Kiko olo hungkuno loso mti'mojo. Olo hungkuno loso nehopeho. Oseso hwe moya'mi hofiko nje hungkuno somo simeho hi'ntnnono ufijo'manji hofikoe simeho wopingo umo'nimontonoho. Hwapingoso hungkuno loso ne umo'nimontonoho. ⁶ Ose ntonto ntimento, Ngko yo'mayo yo'mayoso moi'wo nto esojwao'maleno. Ngko yo'mayo somo hwapingo sohwo'ni oso nje yo'mayo homo somo moi'wo nto esojwao'male hwo'nyoho. A'amu fihwo kako mijo'no mijoho pe'ningkuhwosi ngkimo ni'masoso ngko kakimo mijo songo ne'no humayo'neso ufimonnoho. Oso mijo hiso ngkinta'ni kako mpe miyonehoho. O'o, ngko kakimo siki ufimonnoho. ⁷ A'amu yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo monje yasyoso sohumne'no ngko kakine'no yo'mayo wopingo uloho'monnoho. Ose ulohohm'mo ngko kakoe Anitu'ni humahoni'mo kako nje mehomi umo'nimontonoho.

⁸ I oso'no a'amu ngkine'no yokumpohn'nyo malohofe'njo so'nji a'amu simeho hi'ntnnono montape'njo so'nji a'amu honingkanu wonyo'njo so'nji a'amu a'a-

mumo fonjahumentohoho so'nji a'amu a'mohufo imotofo so'nji a'amu ki'nyo'njo so'nji a'amu anitu hwasyo sohomo hwomtame yihumawo'ningkohoho so'nji a'amu hwasyo hungkuno liwo'ningkohoho sontnne'no hofiko oso toho mijo ayo pa'nyo sijiwo'ningkiso sopone'no ufitnnefoho. Oso hopo sopo toho tikayo hwasimijo akino wonyo'njo syalokunjo sopo poyo pe'nyo tiffinjoponoho. Osopo ne'no nohu-mantokutnnefoho.

Ango songo Jelusalemmne hungkunofoho.

⁹ A'amu ahwomo mta'ango sohwo ngkimo ni'ma'-mentisofoho. Oso a'amu ahwomomjo huhwo sohwo a'amu aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa solijwano na'nohino a'amu wonyo umokiyo'ne mokosyohumunyo somta'ango hweho. Osohwo noni'manto ntimento, kiko oyomo. Oso Hwe sekwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwoe ape wokitihwamo. Olohonta kako oso ape hisi woma'mte'no yohoho. ¹⁰ Anituye Towahuno Wopingo ngkimo ifehu'mokanihumentisofoho. Oso Towahuno hiso ngkimo ifehu'mokonisyahoningki a'amu ahwomo mta'ango sohwo ngkimo hwofiki'nyo sawemo spono ipenimotasimentisofoho. Oso hopo sopo ipenimotasonto Jelusalem pone songo Anituye a'amu ne humunyo sopo Anitu mta'ango pontaningki ntihwamentisofoho. ¹¹ Ango Jelusalem sopo Anitu mta'ango yokumpohn'nyo so'nji pomponaho so'nji lahumentisofoho. Oso ango wonyoangkafo hopo sopo nta'ni tipomponaho timo honingkonyo hopo hwalo'mokumentisofoho. ¹² Oso ango hopo sopo tojo sawemo inyoponoho. Hoku'yoso aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo'njoponoho. Oso hoku'yo hopo sopo a'amu ahwomo mta'ango aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa humunnyoponoho. A'amu Isilaelife temtifo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofe mti'mokinyoponoho. ¹³ Oso mofehi'nyo si'mofapiso sohohnta'ni hoku'yoso hufa'u sihune'njoponoho. Mofehi'nyo ikwo'mokiso sohohnta'ni hoku'yo hufa'u sihune'njoponoho. Angahohnta'ni hoku'yo hufa'u sihune'njo hohnta'nyoho. Hwonamonyo hohnta'ni hoku'yo hufa'u sihune'njo hohnta'nyoho. ¹⁴ Oso ango pone homo somjo tojo somjo sojo aho hufa'u sife mta'ni hufa'uyoso yokumpohn'nyo sosofitofomokosyohumayo wo'nnyo sopo a'amu (*apousel*) aho hufa'u sife mta'ni hufa'uyo Jisasiye hungkuno uyohojiku'mofiwo'ningkohoho sohwafe yofe wo'nnyoponoho.

¹⁵ Oso a'amu ahwomomjo hungkuno ntimentiso sohwo kako toke na'nohino yamofa iyo'neso nomanto oso pone so'nji hoku'yo so'nji toke so'nji yamofa imentisofoho. ¹⁶ Oso pone homo somjo sawemo so'nji tifo so'nji afa'nohinofoho. Kakoe honje so'nji afapoenohinoho. Nom'ne isalo'nnyo'njo'maho. O'o, afapoenohinoho. Kakoe sawemo engoso *tu tausen foua hantilet* (2,400) *kiloumita* foho. ¹⁷ Oso pone homo somjo tojo somo yamofa imentisofoho. Kakoe sawemoso *wan hantilet fouti-foua* (144) *mita* foho. Oso

toke yamofa iyoso a'amu yamofa iwo'ningkohoho pa'nyofoho.

¹⁸ Oso tojoso Anitu mti'mokumentisoso sojo wonyoangkafo tipomponaho timo honingkonyo hopo hwolo'mokumentisofoho. Oso ango ne hiso na'nohino timo honingkonyo pa'nyofoho. ¹⁹ Sokilojo yokumpohn'nyo sosofitofomokosyohumayo sojoso wokoso wonyoangkafo mti'mokumentisofoho. Oso sojo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso kengo kengo wo'nnyofoho. Sojo wonyoangkafo fehohnjoso haloho, fehohnjo yamo'nohino, fehohnjo sontijo, fehohnjo honijwo, fehohnjo hwasimijo, nom'nihwo sontijo'nji hwasimijo'nji ulohopih'nnyofoho. A'amu nakwoe hwa-ho lopo oso sojo wokoso we'e'nohino ihn'nyo'neso mpe yiwo'ningkohofoso hamniyoho mikunimposo'njofoho. Oso tojomjo sojoso sojo ewafo pa'nyofoho. ²¹ Oso hoku'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso kame engo wonyoangkafo sohwo hoku'yomo kijahinyofoho. Oso ango hopo sponjo honingkanoso timo honingkonyo na'nohino pa'nyofoho.

²² Anituye ahwomomjo tajo ango engoso aneponoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Anitu Yokumpohn'nyo Engo Hwofilo'nnyo'njo sohwo'nji nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo'nji siko nohumanji ango homo somo uyohope-e'ne monta'iyoho. ²³ Oso ango hopo sopo mofehi'nyo'nji hamno so'nji malinyoponoho. O'o, Anituye yokumpohn'nyo pomponaho hopa lasyiwo'ningkisoponoho. Jisas sohwo kako sikiloho pa'nyo hweho. ²⁴ Oso pomponaho wonyoangkafo hopo sopo a'amu hano emoiwo'ningkohofoponoho. A'amu hwa-ho mokosyohumamotofo sohwafe wokoso wopingoso oso ango sopone'no motapmmmentohofofoho.

²⁵ Hoku'yo engoso mopijasiyo'njo ne'no nohwosompo'nawowo'ningkisoponoho. Oso hopo sopo sikuno mamiyoponoho. ²⁶ Yo'mayo hwahoponjo wokoso wonyoangkafo oso'nji hamniyoho so'nji oso ango somo Anituye yofe ho'nomayo'ne womotoswantifeho. ²⁷ I oso'no yo'mayo wonyo a'amu honingkano wonyo'njo hungkuno hwasyo liwo'ningkohofoso hofiko nihu'no mahufitnnefoho. O'o, a'amu hofikoe yofe Jisasiye iyoswo songo humayo'ne somo wo'nnyoso hofiko oso pone engo somo woswantifeho.

Mijo songo ne'no humayo so'nji iyo songo ne'no humayo so'ntnne hungkunofoho.

22 Oso hohosohonta ngko nohumentaningko a'amu ahwomomjo sohwo kako mijo engoso ntihwamentisofoho. Oso mijo songo ne'no humayo'ne hiso timo honingkonyomjo pomponaho pa'nyofoho. Oso mijo timoso a'amu nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo'nji Anituye epohumayo somta'ni swofijwaoponto ² ango pone engo somne honingkano somo mtihupento walofoho. Honingkano yohosiyo hohnta'ni momtifamo'nyofoho. Oso honingkano homo somo yohosiyo hohnta'ni iyo songo ne'no humayo'ne loho'nnyoponoho. Oso iyo homo somjo ipisayo unto'nimonteso hamno huhwo huhwi into'niwo'ningkisofoho. Oso iyoswo inoho iyo homo somjoso hwe

moya'mimo wopingo umokuwo'ningkisofoho. ³Yo'mayo Anitu ngkilaho liwo'ningkiso mawo'nnyoponoho.

A'amu nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwo'nji Anituye epohumayo so'nji wo'nnyoponoho. Oso hopaso Anituye syoho ulohofiyoso kakine'no hwomtame yuhumafitnefoho. ⁴Hofiko Anituye simanomo uhwoninkuwi Anituye yofe hofikoe yomohu'nyopo mti'mokinyofoho. ⁵Sikunoso apa'no m'mofaponehoho. Hofikoe Hwe Engo Anitu sohwo hofikoe pomponaho hweho. Oso'no hofiko kwefoho mofehi'nyoso nihu'no anefoho. Hofiko hwe engo imo'ningkuwi engo lopahomo ne'no nohumantifitnefoho.

Jisas kako nihu'no komo'no ponefoho.

⁶Ose ntonto ntimento, Olo hungkuno kilalokwe losonehopeho. A'amu hopi'nonohino olo hungkuno losomo nupa'ningkuwi simeho hi'ntnnono ufijo'manji simeho wopingo umo'nimontonoho. Hwapingoso hungkuno hiloso ne umo'nimontonoho. Hwe Engo Anitu kako kakoe hungkunoso a'amumo uyiwo'ningkiso so'no hofiko a'amumo lutihwawo'ningkohofoho. Anitu kako a'amu ahwomomjo sohwo kiko Jounimo yo'mayo imo'none so'no kitihwayo'ne uhwatimasofoho. Oseso kiko Anituye syoho ulohofiyoso somo utihwaho. Ose ntimentisofoho. ⁷Sekwo upa'nimno. Jisas ole nalimento, Ngko sekumo komo'no wose'ma'monnoho. Yo'mayo imo'none so'no hungkuno olo iyoswo lomo wojo somo a'amu tifi iningkaweso'manji wopingofoho. Ose nalimentisofoho.

⁸Ngko Joun'ni olo hungkuno losomo nupa'nonji yo'mayo tifi imo'none somo uhwonimentohefoho. Ngko yo'mayoso nuhwonosojwafonji oso a'amu ahwomomjo yo'mayo ntihwamentiso sohwoe sifiki'nyo'mo hwomtame wehumamonji yahoningko ⁹ntimento, Kiko ngkine'no hwomtame enihumahotoho. Kiko jije a'amu'nji a'amu Anituye hungkuno Toho Wojo limotofohowanji olo hungkuno lomo tifi iningkawowo'ningkohofoho so'nji nakwo hinjoho'nwo Anituye syoho ulohofiyoso hwona'nyoho. Oso'no kiko Anitu kakine'nohini hwomtame fihumaho. ¹⁰Ose ntonto ntimento, Kiko olo hungkuno yo'mayo imo'none lo'no mti'mokohinoso kiko hiyaso mokosyohumahotoho. O'o, yo'mayo loso Anitu kako we'enepe kako hungkuno lososo moi'wo umo'nimontonoho. ¹¹A'amu honingkano wonyo iwo'ningkiso sohwo kako honingkano wonyo somo ne'no wamjimmontonoho. Hwapingoso honingkano iwolo'mokinyo'ne mofehn'nyoso awonoho. A'amu honingkano pisakino'njo iwo'ningkiso sohwo kako oso honingkano pisakino'njososo ne'no wamjimi'montonoho. A'amu kako honingkano wopingomo nto'no iningkawowo'ningkiso sohwo kako honingkano nto'nohino somo ne'no wamjimi'montonoho. A'amu honingkano wonyo ane'njo sohwo kako honingkano wonyo ane'njo ne'no wamjimi'montonoho. Ose ntimentisofoho.

Hwapingoso Jisas kako asomo pone so'no honingkano iwolo'mokinyo'ne mofehn'nyoso awonoho.

¹²Jisas apa'no ntimento, Kiko olo hungkuno loso a'amumo uso. Upa'nimno. Ngko we'enepe wapmmnonoho. Oseso ngko nopm'mo a'amu hopi'nonohino sofe yo'mayo yahino wonyo so'nji wopingo so'nji yano ulofiyoso'ne wapmmnonoho. ¹³Ngko yo'mayoso emayo sohwo'ni moi'wo nto esojwao'maleno. Ngko yo'mayo somo hwapingo sohwo'ni oso nje yo'mayo homo somo moi'wo nto esojwao'male hwo'nyoho.

¹⁴A'amu hofikoe honingkano wonyo ho'nao'mentohofomo somo ngko hofikimo hwapife songo ulohohm'me'no hofiko simonyo engo uyantifeho. Osopo hofiko nohumafikuwi iyo ipisayo songo ne'no humayo'neso woningkuwantifeho. Oso pone songo Jerusalem sponjo hoku'yo somo suyoso hofiko hoponoho.

¹⁵A'amu siwojo pa'nyoso a'amu peefo'nji ki'nyo'nji yiwo'ningkohofoso a'amu a'mohufo yahino'njososo a'amu nom'ni hwamo fonjasiyo yahino'njososo a'amu hwasyo anitu sohwo yofe ho'nomawo'ningkohofoso a'amu hwasyo hungkuno liwo'ningkohofoho so'nji a'amu hwasyo hungkuno so'no hi umo'nyo so'nji hofiko Anituye angoso somo nihu'no mahufitnefoho. ¹⁶Ose ntonto ntimento, Ngko Jisasi'ni nje a'amu nje yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'ningkohofoho soku nje hungkuno lomo upa'nifitne so'no nje a'amu ahwomomjo sohwo sekuye pone'no lihwajimalefoho. Ngko hwe engo Ntefitiye hwapingo sohwo'ni kakoe Imu hwo'nyoho. Yo'mayo hungkuno Anitu Ntefitimo uyimentisoso ngko ne imokumontohefoho. Ngko Imingo'nji Hntokwaliyo I'mu sohwo imingo'nji liwo'ningkiso sohwo pa'nyo hwo'nyoho. Ose ntimentisofoho.

¹⁷Anituye Towahuno Wopingo sohwo'nji a'amu Jisasi'ni simeho hi'ntnnono uyiwo'ningkohofoho kakoe ape pa'nyo so'nji Jisasi'ni ole ulalokwofo, Oyomo. A'amu kakoe hungkuno lomo upa'noso sohwo kako oyomo ulono. A'amu kako mijo'no umo'ningkuhwoso'no kako wapono. A'amu kako mijo wanimo lihwosi kako nopihwosi mijo songo ne'no humayo'neso wanono. Mijo hiso mpe miyonehoho. O'o, Anitu uyimontonoho.

¹⁸Olo hungkuno loso ngko yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Olo hungkuno yo'mayo imo'none lo'no iyoswo lomjososo upo'nalokwofo soku, a'amu fihwo olo hungkuno loso'nji nom'ne hungkuno kengo mta'angoso ufisyipo'masoso yo'mayo tango olo iyoswo lomo wojoso Anitu kako nomihu'mokuhwosi oso a'amu sohomo uyonefoho. ¹⁹U a'amu fihwo kako olo iyoswo lomjo hungkuno fehohnjo wae yaofoso sohomo Anitu kako kakimo wae yaofonefoho. Oso hwe huhwo sohwo kako iyo songo ne'no humayo'ne somjo ipisayoso manonehoho. Oso Anituye pone songo Jerusalem iyoswo lohwo naliso hopo sopo mohumanehwono.

²⁰Jisas kako olo hungkunolo nalimentiso sohwo ole nelalofi, Ou nehopeho. We'enepe ngko komo'no wapmmnonoho. Jisas ose nelalofoho.

Ou Hwe Engo Jisas, ngko Joun sohwo'ni ole kilalokweno. Kiko komo'no fipe. Ose kilalokweno.

²¹ Nakwoe Hwe Engo Jisasiye hitohoso sekwo
hopi'nonohino kunonji waweno. Joun kako ose limen-
tisofoho. Olo hungkuno loso osohopeho.